

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

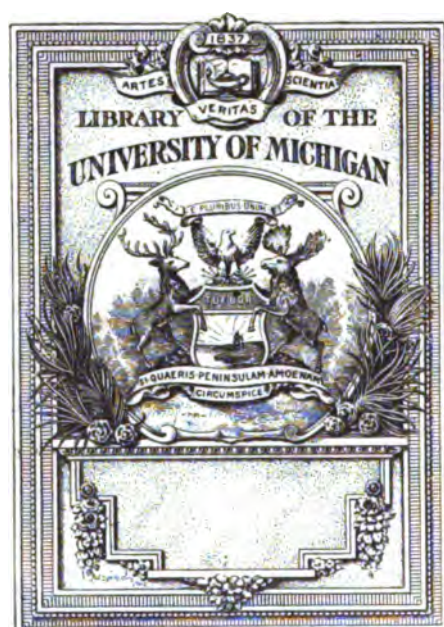
We also ask that you:

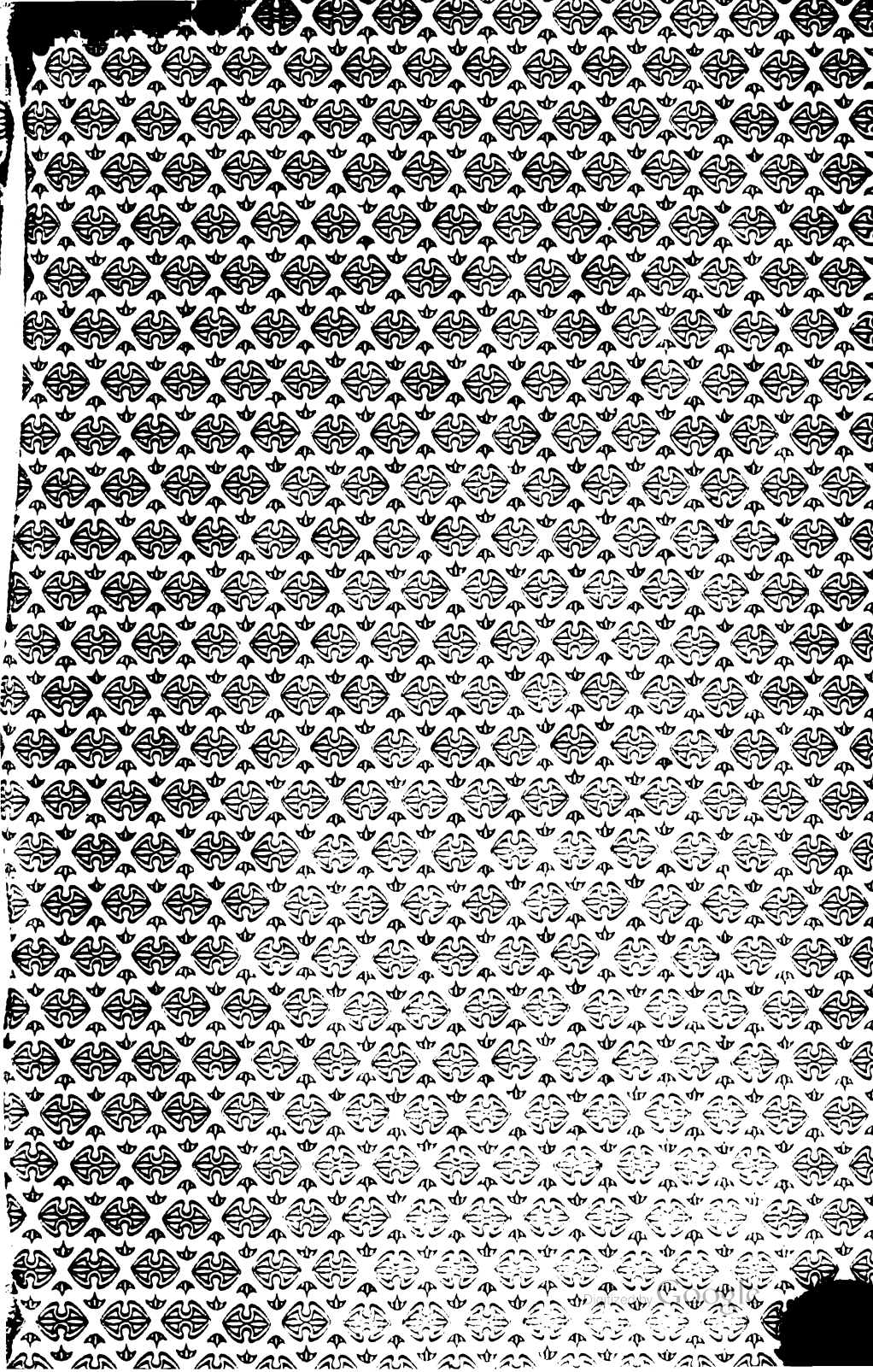
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B 1,176,621

805

M 686

MNEMOSYNE.

BIBLIOTHECA PHILOLOGICA BATAVA

SCRIPSERUNT

C. G. COBET, C. M. FRANCKEN, H. VAN HERWERDEN,
S. A. NABER, ALII.

COLLEGERUNT

C. G. COBET, H. W. VAN DER MEY.

NOVA SERIES.
VOLUMEN NONUM.

LUGDUNI-BATAVORUM
E. J. BRILL.

LIPSIAE,
O. HARRASSOWITZ.
1881.

INDEX.

	Pag.
ἈΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ Guilielmi Georgii Pluygers. C. G.	
COBET	1— 32.
Aristides. C. G. C.	32.
Thucydidea. (<i>Continuantur ex Vol. VIII. pag. 453</i>). C.	
G. COBET	33— 46.
Aristides. C. G. C.	46.
Περὶ κατεφυσμένης ἰσορίας. Ad Cornelium Nepotem. C. G. COBET.	47— 60.
Aristides. C. G. C.	60.
Aeschylea, scripsit S. A. NABER.	61—103.
Aristides. C. G. C.	103.
Procopiana, scripsit H. VAN HERWERDEN	104—112.
ἈΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ Guilielmi Georgii Pluygers. pars	
tertia ad Ciceronis Epistolas. C. G. COBET	113—148.
Procopiana, scripsit H. VAN HERWERDEN. (<i>Continuantur</i>	
<i>ex pag. 112</i>).	149—166.
Nepos. H. W. v. D. MEY.	166.
Περὶ κατεφυσμένης ἰσορίας. Livius — Polybius. C. G. COBET.	167—191.
Theopompus. C. G. C.	191.
J. B. KAN. Epistula Critica.	192—200.
Plutarchus. C. G. C.	200.
Aristides. C. G. C.	200.
Antiphontea, scripsit H. VAN HERWERDEN	201—209.
Polybius. C. G. C.	209.
Sophoclea, scripsit S. A. NABER	210—224.
Polybius. C. G. C.	224.

Sophoclea, scripsit S. A. NABER. (<i>Contin. ex pag. 224</i>) .	225—244.
Polybius. C. G. C.	244.
Exegetica et critica ad Ciceronis Orationem pro A. Caecina.	
C. M. FRANCKEN.	245—272.
Polybius. C. G. C.	272.
ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΤΤΟ ΕΡΧΟΜΑΙ. scripsit S. A. NABER	273—302.
Appianus. C. G. C.	302.
Annotationes ad Cornelii Nepotis quae supersunt. C. G.	
COBET	303—339.
J. B. KAN. Epistula Critica. (<i>Continuatur ex pag. 200</i>). .	340—354.
Appianus. C. G. C.	354.
Ad Galenum et Platonem. C. G. COBET	355—359.
Appianus. C. G. C. , ...	359—360.
Cornelius Nepos. C. G. C.	360.
Hesychiana. C. G. COBET.	361—379.
Galenus. C. G. C.	379.
Ad Isaeum, scripsit H. VAN HERWERDEN	380—399.
Galenus. C. G. C.	399.
Annotationes ad Livium. C. G. COBET . . , ...	400—440.
Antiquissima inscriptio nuper Romae reperta. C. G. COBET.	441—444.
Galenus. C. G. C. ;	444.
Ad Galenum. C. G. COBET	445—448.

'ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΤΜΑΤΑ
GUILIELMI GEORGII PLUYGERS.

pars secunda.

(Continuantur ex Tom. VIII. pag. 390).

AD CAESAREM

de bello Gallico.

I. 15: *Caesar — satis habebat in praesentia hostem rapinis pabulationibus [populationibus] que prohibere.*

Dittographiam expunxit.

I. 17: *quod necessario rem [coactus] Caesari enuntiarit.*

Sustulit glossema in margine ad *necessario* adscriptum, unde in molestissimam sedem irrepsit.

I. 26: *nonnulli inter carros ROTasque maiaras ac tragulas subiciebant nostrosque vulnerabant.*

Emendavit: *inter carros RHEDasque*, comparans I. 51: *omnemque aciem suam RHEDIS et carris circumdederunt*, ne qua spes in fuga relinqueretur.

I. 31: *petieruntque uti sibi secreto [in occulto] de sua omniumque salute cum eo agere liceret.*

Deprehendit scholium: *secreto: in occulto.*

I. 31: *non posse eius imperia diutius sustinere.*

Supplevit: *non posse se.*

I. 39: *alius alia causa inlata — petebat ut eius voluntate discedere liceret.*

Correxit causa *allata.*

I. 42. *milites legionis decimae, cui [quam] maxime confidebat.*

Molestum additamentum removit.

I. 45: *multa ab Caesare in eam sententiam dicta sunt quare negotio desistere non posset [et] neque populi Romani consuetudinem pati uti optime merentes socios desereret.*

Copulam sustulit.

II. 10: *concilio convocato constituerunt optimum esse domum suam quemque reverti et quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent ad eos defendendos undique convenirent.*

Correxit *convenire.*

II. 20: *Caesari omnia uno tempore erant agenda: vexillum proponendum, [quod erat insigne cum ad arma concurrere oporteret] signum tuba dandum, ab opere revocandi milites cetera.*

Alienae manus additamentum eiecit. Haecine Caesarem aequalibus suis narrasse!

Etiam imperfectum *erat* fraudem arguit.

Comparandus locus est apud auctorem *de bello Hispaniensi* cap. 28: *renuntiatum est ab speculatoribus Pompeium de III vigilia in acie stetisse: hoc nuntio allato vexillum proposuit.*

Quid sit *vexillum proponere* Plutarchus lectores Graecos rei militaris imperitos docet in vita Marcelli cap. 26: ἀμ' ἡμέρᾳ προὔκειτο ὁ Φοινικοῦς χιτῶν, ὡς εἶωθε μάχης ἐσομένης σύμβολον. et in vita Pompeii cap. 68: (Caesar) κατὰ τάχος πρὸ τῆς σκηνῆς ἐκέλευσε προθεῖναι τὸν φοινικεῖον χιτῶνα· τοῦτο γὰρ μάχης

ῥωμαίοις ἐπὶ σύμβολον. sed Caesarem id Romanis narrare absurdum est.

III. 17: *Eburovices Lexoviique senatu suo interfecto, quod auctores belli esse nolebant, portas clauservnt seque cum Virodovice coniunxerunt.*

Emendavit clauservnt et coniunxerant.

III. 21: *Pugnatum est diu atque acriter, cum Sontiates superioribus victoriis freti in sua virtute totius Aquitaniae salutem positam putarent, nostri autem quid sine imperatore et sine reliquis legionibus adolescentulo duce efficere possent perspicere cuperent: TAMEN confecti vulneribus hostes terga vertere.*

Pro TAMEN reposuit TANDEM.

III. 21: *propterea quod multis locis apud eos acerrimae secturae [que] sunt.*

Expunxit QUE et comparavit VII. 22. *apud eos magnae sunt ferrariae atque omne genus cuniculorum notum atque usitatum est.*

III. 23: *tum vero barbari — legatos quoque versum dimittere, coniurare, obsides inter se dare, copias parare coeperunt.*

Correxuit quoquo versum.

IV. 10: *Mosa profluit ex monte Vosego, qui est in finibus Lingonum, et parte quadam ex Rheno recepta, quae appellatur Vacalus, insulam[que] efficit Batavorum [in Oceanum influit] neque longius ab Oceano millibus passuum LXXX in Rhenum influit.*

Utrumque additamentum delevit.

IV. 10: *Rhenus — ubi Oceano appropinquavit in plures defluit partes.*

Optime rescripsit defluit.

IV. 34: *dum haec geruntur nostris omnibus occupatis qui erant in agris reliqui discesserunt.*

Reposuit discesserunt.

V. 7: *ille enim revocatus resistere ac se manu defendere suorumque fidem implorare coepit saepe clamitans liberum se liberaeque esse civitatis. Illi ut erat imperatum circumsistunt hominem atque interficiunt.*

Transposuit: *illi — interficiunt. ille enim — liberaeque esse civitatis.*

V. 11: *ut amissis circiter XL navibus reliquae tamen refici posse magno negotio viderentur.*

Inseruit SINE; *refici posse SINE magno negotio.*

V. 25: *ille veritus quod ad plures pertinebat, ne civitas eorum impulsu deficeret.*

Repetita syllaba emendavit: *quod ad plures RES pertinebat.*

V. 28: *L. Aurunculeius compluresque tribuni militum — nihil temere agendum — existimabant: quantavis magnas etiam copias Germanorum sustineri posse munitis hibernis docebant.*

Correxit *quantavis copias etiam Germanorum sustineri posse.*

V. 29: *non hos'em auctorem SED rem spectare.*

Duabus literulis repetitis legit: — *auctorem SE sed rem spectare.*

V. 37: *pauci ex proelio Lapsi — ad T. Labienum — perverunt.*

Correxit: *ex proelio Elapsi.*

V. 40: *noctu ex materia, quam munitionis causa comportaverant, turres ADMODUM CXX excitantur incredibili celeritate.*

Pro absurdo *admodum* reposuit *AD NUMERUM*. cf. *de bello Gallico* I. 15: *equitatum omnem ad numerum quatuor millium — praemittit.*

V. 44: *quem locum tuae probandae virtutis spectas?*

Correxit: — *virtutis EXspectas?*

V. 48: *etsi opinione trium legionum deiectus ad duas REDIERAT.*

Non est hic verbo *redeundi* locus. Reposuit: *reciderat*.

VI. 10: *Ubiis imperat ut pecora deducant suaque omnia in oppida conferant.*

Supplevit *se suaque omnia*, comparans cap. 31: *se suaque omnia alienissimis crediderunt.*

VI. 11: *non solum in omnibus civitatibus — sed pacne etiam singulis domibus factiones sunt.*

Retraxit ex fuga praepositionem sic: — *etiam in singulis domibus.*

VI. 24: *nunc quidem in eadem inopia, egestate, patientiaque Germani permanent.*

Supplevit: *patientia atque Germani.*

VI. 28: *hoc se labore durant adolescentes atque hoc genere venationis exercent.*

Duabis literulis repetitis emendavit: — *venationis se exercent.*

VI. 34: *dimittit ad finitimas civitates nuntios Caesar: omnes [ad se] vocat spe praedae.*

Correxit: *omnes evocat*, ut cap. 35: *ad Germanos pervenit fama — omnes ad praedam evocari.*

VI. 42: *ne minimo quidem casu locum relinquere debuisse.*

Recte correxit *ne minimum quidem.*

VI. 43: *tanto in omnes partes diviso equitatu ut modo visum ab se Ambiorigem in fuga [circumspicerent] captivi nec plane etiam abesse e conspectu contenderent.*

Expunxit *molestum circumspicerent.*

VII. 4: *dimittit quoque versus legationes.*

Emendat *quoquo versus*, ut III. 23. et VII. 14: *vicos atque aedificia incendi oportere hoc spatio quoque versus, quo pabulandi causa adire posse videantur.*

Utrobique restituit *quoquo versus*, item aliis locis,

VII. 11: *castris ante oppidum positis diei tempore exclusus in posterum oppugnationem differt.*

Correxit: *in posterum DIEM*, ut VII. 18: *quo nostros postero die pabulatum venturos arbitraretur. et sic alibi passim.*

VII. 17: *quin etiam Caesar cum in opere singulas legiones appellaret et si acerbius inopiam ferrent se dimissurum oppugnationem diceret.*

Optime correxit: *singulos legionarios appellaret.*

Post pauca: *universi ab eo ne id faceret petebant: sic se complures annos illo imperante meruisse, ut nullam ignominiam acciperent, nusquam INCEPTA re discederent.*

Scripsit Caesar *infecta re*, et *incepta* natum est ex sqq. *hoc se ignominiae laturos loco si INCEPTAM oppugnationem reliquissent.*

VII. 31: *qui Avarico expugnato REFugerant.*

Comparat VII. 38: *qui ex ipsa caede fugerunt, et: ex media caede fugisse, praepositionem RE delendam esse suspicans.*

VII. 32: *civitatem esse omnem in armis; divisum senatum, divisum populum suas cuiusque eorum clientelas.*

Inseruit praepositionem: — *populum IN suas cuiusque.*

VII. 37: *placuit uti Litavicus decem illis millibus — praeficeretur atque ea Ducenda curaret.*

Emendavit: *atque ea TRAducenda curaret*, ut paullo ante: *unam esse Haeduorum civitatem — qua TRADUCTA locum consistendi Romanis in Gallia non fore.*

VII. 43: *Caesar — quam mitissime potest legatos appellat: nihil se propter inscientiam levitatemque vulgi gravius de civitate indicare neque de sua in Haeduos benevolentia deminuere.*

Supplevit: *neque QUICQUAM de sua.*

VII. 48: *qui ad alteram partem oppidi — convenerant primo exaudito clamore inde etiam crebris nuntiis incitati [oppidum a Romanis teneri] praemissis equitibus magno concursu eo contenderunt.*

Emblema delevit.

VII. 59: *tum Labienus tanta rerum commutatione longe aliud sibi capiendum consilium — intelligebat.*

Reposuit: *IN tanta rerum commutatione.*

VIII. 1: *Caesar nostri commentarios rerum gestarum [Galliae] — contextui novissimumque [imperfectum] — confeci.*

Inclusa spuria esse iudicavit.

VIII. 4: *Caesar militibus pro tanto labore ac patientia — ducentos sestertios, centurionibus TOT millia nummum — pollicetur.*

Pro TOT millia restituit: *III millia.*

VIII. 23: *centurio vel[ut] insueta re permotus vel celeriter a familiaribus prohibitus Commii conficere hominem non potuit.*

Correxit: *VEL insueta re permotus.*

VIII. 48: *suorum invocat fidem atque auxilium ne sua vulnera PER FIDEM imposita paterentur impunita.*

Emendavit: *PERFIDE*, similiterque I. 46.

DE BELLO CIVILI.

I. 2: *haec Scipionis oratio quod Senatus in urbe habebatur Pompeiusque aderat ex ipsius ore Pompeii mitti videbatur.*

Reposuit: *ABERAT.* erat enim cum imperio ad urbem.

I. 5: (tribuni plebis) *de sua salute septimo die cogitare coguntur QUOD illi turbulentissimi superioribus temporibus tribuni plebis octavo denique mense suarum actionum respicere [ac timere] consueverant.*

Restituit *QUOM* pro *quod* delevitque [ac timere].

Post pauca scripsit: *haec senatusconsulta perscribuntur pro senatusconsulto.*

I. 6: *Philippus et consules privato consilio praetereuntur neque eorum sortes deiiciuntur [in reliquis provincias].*

Ultima spuria esse existimavit.

I. 7: *Syllam nudata omnibus rebus tribunicia potestate tamen intercessionem liberam reliquisse; Pompeium, qui amissa restituisse videatur, ademisse.*

Restituit amissam.

I. 9: *sibi semper primam reipublicae fuisse dignitatem vitaeque potio-rem.*

Emendavit: *sibi semper rem publicam fuisse dignitate vitaeque potio-rem.*

I. 12: *Thermus cohortes ex urbe reducit et profugit.*

Reponit *educit* comparans cap. 13: *Varus, praesidium, quod introduxerat, ex oppido educit ac profugit.*

I. 18: *reliquis diebus oppidum vallo castellisque circumvenire instituit.*

circumvenire pro suspecto notavit.

Quid sit legendum colligo ex cap. 19: *id ne fieri posset ob-sidione atque oppidi circummunitione fiebat. nempe circummunire. Usitatius est circumvallare.*

I. 22: *adeo esse perterritos nonnullos ut suae vitae durius con-sulere cogantur.*

Pro *cogantur* coniecit *cogitent*.

I. 24: *servos, pastores armat atque iis equos attribuit.*

Sublata distinctione *servos pastores* coniunxit comparans I. 56.
57. III. 4.

I. 25: *quo facilius omne Hadriaticum mare extremis Italiae partibus — in potestate haberet.*

Inseruit vocabulum sententiae necessarium: — *mare occupatis extremis Italiae partibus.*

I. 27: *fossas transversas viis praeducit atque ibi sudas stipites-que praeacutos defigit.*

Coniecit: *inibi*.

I. 30: *queritur in concione sese proiectum ac proditum a Cn. Pompeio, qui omnibus rebus imparatissimis non necessarium bellum suscepisset.*

Correxit: *imparatissimus*.

I. 34: *quo cum venisset cognoscit missum a Pompeio Vibullium Rufum.*

Supplevit nomen provinciae: — *missum IN HISPANIAM a Pompeio coll. cap. 38: adventu L. Vibullii Rufi, quem a Pompeio missum in Hispaniam demonstratum est.*

I. 39: *erant — legiones Afranii tres — praeterea scutatae citerioris provinciae et cetratae ulterioris [Hispaniae] cohortes circiter octoginta.*

Molestae abundans *Hispaniae* delevit.

I. 45: *ab oppido autem declivis locus TENUI fastigio vergebat in longitudinem passuum circiter CCCC.*

Pro *tenui* emendavit *LENI* comparans II. 24: *utraque ex parte praeruptum atque asperum, sed tamen paulo LENIORE fastigio ab ea parte, quae ad Uticam vergit.*

I. 54: *carinae ac prima statumina LEVI materia fiebant.*

Commemoravit in margine felicem emendationem: *statumina ALVEI materia fiebant.*

I. 57: *neque multum Albici nostris virtute cedebant — pastoresque INDOMITI spe libertatis excitati sub oculis domini suam probare operam studebant.*

Commemorat felicissimam Hamakeri emendationem: *pastoresque DOMITI, id est Domitii, ex cap. 56: certas sibi deposcit naves Domitius atque has colonis pastoribusque, quos secum adduxerat, complet.*

I. 69: *duces vero eorum consilium suum laudibus FEREbant.*

Addidit praepositionem: *EFFerebant.*

II. 4: — *contexerant, ut essent ab ictu telorum remiges tuti.*
Ad ictu annotavit aliquid quod non expedit. Fortasse voluerat
ab iactu telorum, quod et verum videtur.

II. 14: *cum alius discessisset.*

Addit cum alius alio discessisset, et post pauca: de muro sagittis tormentisque fugientes persequi prohibentur, ubi in libris de omissum est.

II. 16: *ubi hostes viderunt — suorum tormentorum usum, quibus ipsi magna speravissent spatio propinquitatis interire.*

Emendavit spatii propinquitatis interire.

II. 21: *bona restituit iis quos liberius locutos hanc poenam tulisse cognoverat. tributis quibusdam publicis privatisque praemiis reliquos in posterum bona spe complet.*

Repetitis duabus litterulis correxit: attributis quibusdam praemiis.

II. 25: *huc equitatum mittit ut diriperet atque haberet loco praedae.*

Vidit equitatum immitit scribi oportere.

II. 27: *confirmant — totius exercitus animos alienos esse a Curione maximeque opus esse in conspectum exercitum venire et colloquendi dare facultatem.*

Correxit: in conspectum exercitui venire.

II. 34: *itaque priusquam telum abici posset — omnis Vari acies terga vertit.*

Correxit: adici comparans III. 56: tantum a vallo eius prima acies aberat uti ne telo tormentove adici posset.

III. 10: *interea et reipublicae et ipsis placere oportere.*

Duce sententia pro reip. reposuit P^o R^o, et populo romano et ipsis.

Post pauca legitur: haec quo facilius Pompeio probari possent omnes suas terrestres urbiumque copias dimissurum.

Pro absurdo *urbiumque* coniecit *UBICUMQUE* et pronomen inseruit: *omnes SE suas copias — dimissurum.*

III. 15: *neque lignandi atque aquandi neque naves ad terram religandi potestas fiebat.*

Legendum esse *deligandi* collegit ex cap. 39: *is naves — ad terram deligavit.*

III. 21: *cum signa eius militaria atque arma Capuae essent comprehensa et familia Neapoli, vis atque proditio oppidi appareret.*

Supplevit: — *Neapoli, ut vis atque proditio, et adscripsit VI — VT, ut erroris origo appareret.*

III. 22: *dimissis circum municipia litteris Ea quae faceret iussu atque imperio facere Pompei.*

Inserto pronomine scripsit: — *litteris SE ea quae faceret cet.*

III. 26: *neque vero ille ob eam causam conatu desistebat sed labore et perseverantia nautarum [et] vim tempestatis superari posse sperabat.*

Recte delevit copulam.

III. 51: *Sulla a Caesare castris relictus liberatis suis hoc fuit contentus.*

Deesse aliquid sentiens coniecit: *castris TUENDIS relictus.*

III. 55: *itaque eo Calenum misit eique Sabinum et Cassium cum cohortibus adiungit.*

Perspicue interiit numeri nota. Itaque coniecit cum III *cohortibus.*

III. 58; *postquam non modo hordeum pabulumque omnibus locis herbaeque desectae sed etiam FRUCTUS ex arboribus deficiebat.*

Pro inepto *fructus* restituit *FRONDES — deficiebant.*

III. 70: *munitiones enim a castris ad flumen perductae expugnatiss iam castris Pompei propriam expeditamque Caesaris victoriam interpellaverunt.*

Coniecit -- Pompei PARTAM IAM expeditamque, ut cap. 73: *sive etiam fortuna PARTAM IAM praesentemque victoriam interpellavisset.*

III. 72: *non ad haec ADDEBANT non ex concursu acri facto, non proelio dimicatum.*

Pro addebant emendavit attendebant.

III. 81: *ille idoneum locum in agris nactus, qua prope iam maturuerant, ibi adventum expectare Pompei — constituit.*

Elapsum vocabulum sententiae necessarium restituit scribendo: qua FRUMENTA prope iam maturuerant.

III. 86: *simul denuntiavit ut essent animo parati in posterum et quoniam fieret dimicandi potestas, ut saepe COGITAVissent, ne usu manuque reliquorum opinionem fallerent.*

Restituit sententiam loci rescribendo: ut saepe EXPETIVissent.

Fortasse lenius etiam emendari potest: ut saepe OPTAVissent.

Praeterea scribe: in posterum DIEM.

III. 101: *naves circiter quadraginta praeparatas ad incendium immisit et flamma ab utroque cornu comprehensa naves sunt combustae quinque.*

Coniecit: flamma comprehensae naves. Cf. de B. G. VIII. 43: ita nostri — celeriter opera flamma comprehensa partim restinguunt partim interscindunt.

III. 106: *Caesar — coniectans cum Aegyptum iter habere propter necessitudines REGNI reliquasque eius loci opportunitates.*

Correxit: necessitudines REGUM.

de bello Alexandrino. cap. 72: Zela est oppidum in Ponto positum ipsum ut in plano loco satis munito.

Reposuit: positu ipso — satis munitum.

AD

LIVIVM.

XXI. 26. 6: *colunt circa utramque ripam Rhodani sed — omnibus ferme suis trans Rhodanum traiectis ulteriorem ripam [amnis] armis obtinebant.*

Pluygers dittographiam delevit.

XXI. 46. 8: *hic ERIT iuvenis, penes quem perfecti huiusce belli laus est.*

Correxit: *hic ERAT iuvenis.* Cf. III. 1: *hic erat Fabius Quintus, qui unus extinctae ad Cremeram genti superfuerat.*

XXI. 49. 7: *extemplo et a praetore circa civitates missi legati tribunisque (qui) suos ad curam custodiae intenderENT (et) ante omnia Lilybaeum TENERI.*

Restituit: — *tribuni suos — intenderE et — Lilybaeum TVERI.*

XXII. 1: *decretum est Iovi primum [donum] fulmen aureum pondo quinquaginta fieret, Iunoni Minervaeque ex argento dona darentur.*

Expunxit *molestum donum.*

XXII. 28. 1: *neque enim quicquam eorum quae apud hostes agerentur eum fallebat et perfugis MULTA indicantibus et per suos explorantem.*

Pro *MULTA* reposuit *ULTRO.*

XXII. 28. 12: *levis armatura Romanorum praeoccupatum ex inferiore loco succedens tumultum pulsa detrusaque terrorem in SUCCEDENTEM intulit equitem.*

Emendavit: *in SUBSEQUENTEM.*

XXII. 41. 4: *Hannibal id damnum haud aegerrime pati: quin potius CREdere velut inescatam temeritatem ferocioris consulis — esse.*

Pro credere restituit gaudere.

XXII. 60. 15: *sero nunc desideratis deminuti capite, abalienato iure civium, servi Carthaginiensium facti. Pretio redituri estis eo, unde ignavia ac nequitia abistis?*

Expuncto estis ita haec distinxit: — *servi Carthaginiensium facti, pretio redituri eo, unde — abistis.*

XXIII. 3 5: *quippe aut rex, quod abominandum, aut, quod unum liberae civitatis [consilium] est, senatus habendus est.*

Deleto consilium loci sententiam restituit.

XXIII. 3. 10: *primo silentium erat inopia potioris subiiciundi.*

Correxuit: *sufficiundi*, ut in § 12: *quem in eius substituerent locum deesse.*

XXIII. 4. 7: *id modo erat in mora, ne extemplo deficerent, quod connubium vetustum multas familias claras ac potentes Romanis miscuerat et quod [quum militarent aliquot apud Romanos], maximum vinculum erant trecenti equites nobilissimus quisque Campanorum, in praesidia Sicularum urbium delecti ab Romanis et missi.*

Haec ita in integrum restituit sublato additamento *quum militarent aliquot apud Romanos*, ut scriberet: — *miscuerat, et quod maximum vinculum erat, trecenti equites — missi.*

XXIII. 17. 12: *et satis ferme armatorum ad tam exigua moenia et flumine altera parte cincta tuenda erat.*

Emendavit: *moenibus et flumine.*

XXIV. 37 1: *praesidia Romana aut pellebantur arcibus aut prodita per fraudem opprimebantur.*

Supplevit: *aut vi pellebantur,*

Eundem errorem sustulit ibid. § 10: *se vero negare illi miseros testarique si verbis nihil agerent vindictam aliquam libertatis suae quaesituros.*

Imo vero: *vi vindictam aliquam cet.*

XXV. 6. 4: *quod ob meritum nostrum succensuistis, patres conscripti, nobis aut succensetis? AMBO mihi consules et universum senatum intueri videor, quum te, M. Marcelle, intueor.*

Supplevit: — *succensetis? NAM ambo mihi consules cet.*

XXV. 8. 8: *fide sanxerunt liberos Tarentinos leges suaeque omnia habituros neque ullum vectigal Poeno pensuros praesidiumve invitos recepturos; praebita praesidio Carthaginiensium fore.*

Feliciter correxit: *recepturos: RES PRODITI praesidii Carthaginiensium fore.*

XXIX. 18. 7: *mille alia, quae non augendae religionis causa, sed praesenti deae numine saepe comperta nobis.*

Pluygers supplebat: *augendae religionis causa (INVENTA). Mihi sententia loci postulare videtur: augendae religionis causa FICTA. cf. VIII. 6: nam et vera esse et apte ad repraesentandam iram Deum ficta possunt.*

XXIX. 18. 18: *et tunc et saepe alias dea suam sedem [suumque templum] aut tutata est aut a violatoribus gravia piacula exegit.*

Emblema eiecit.

XXIX. 33. 4: *atrox proelium et diu anceps fuit, loco et virtute militum Masinissam, multitudine, quae NIMIO maior erat, Syphacem iuvante.*

Sensu cassum est *nimio maior*. Pluygers reposuit: *DIMIDIO maior.*

XXXI. 16. 4: *et Maroneam quidem primo impetu expugnavit; Aenum inde cum magno labore, postremo per prodicionem Calimedis, praefecti Ptolemaei, cepit.*

Supplevit: — *cum magno labore OBSEDIT, postremo cet.*

XXXI. 29. 10: *Capua quidem sepulcrum ac monumentum Campani populi elato et extorri [eiecto] ipso populo superest.*

Sensit eiecto esse *glossema*.

XXX. 33. 1: *navales copias Demetriadem in Thessaliam contrahebat.*

Correxit: *Demetriadem Thessalicam.*

XXXI. 46. 2: *Pyrrhias Aetolus princeps legationis eius fuit, quae ad communicanda consilia Heracleam cum rege et cum Romano legato venit.*

Transposuit *Heracleam* post *legato*.

XXXII. 21. 5: *Philippus — modo postulat ut secum stemus, modo, ne intersimus armis [contentum ait se esse].*

Additamentum compositionem loci vitians expunxit.

XXXII. 38. 8: *quos occulere aut retrahere aliquid suspicio fuit, in servilem modum lacerati atque extorti.*

Deleta praepositione legit atque TORTI (τρεβλωθέντες).

XXXIII. 11. 6: *cum Philippo iam gratiae privatae locum quaerere, ut dura atque aspera belli Aetoli exhauserint, pacis gratiam et fructum Romanus in se vertat.*

Ex fuga retraxit necessariam coniunctionem: — ut CUM dura atque aspera belli Aetoli exhauserint.

XXXIII. 13. 12: *quae si maneret, captarum TAMEN urbium illa lex foret.*

Correxit: *captarum TANTUM urbium.*

XXXIV. 38. 6: *primo tyrannus et ad clamores repentinos et ad nuntios trepidos [motus], ut quisque maxime laboraret locus, aut ipse occurrebat aut aliquos mittebat.*

Animadvertit MOTUS esse insititium et expellendum.

XXXIV. 42. 6: *Puteolos Salernumque et Buxentum adscripti coloni [qui nomina dederant et] quum ob id se pro civibus Romanis ferrent, senatus iudicavit non esse eos cives Romanos.*

Remoto molesto additamento omnia recte procedunt.

XXXIV. 49. 8: *libertate modice utantur; temperatam eam*

salubrem et singulis et civitatibus esse, nimiam et aliis gravem et ipsis qui habeant, effrenatam et praecipitem esse.

Haec ita constituit: — *et civitatibus esse, praecipitem et effrenatam et aliis gravem et ipsis qui habeant, expuncto nimiam et altero esse.*

XXXIV. 61. 7: *in occulto COQUI quod mox in omnium perniciem erupturum esset.*

Pluygers in margine adscripsit *concoqui*, quia in Codice est *conloqui*. In eadem sententia est vir doctissimus Al. Harant, qui nuper Parisiis edidit *Emendationes et Adnotationes ad Titum Livium* et eleganter Latine scriptas (raro in Galliâ exemplo) ¹⁾ et bonae frugis plenas, pag. 173. qui quod de usu verbi simplicis dubitat meliora eum docebit Drakenborch ad Livium XL. 11.

XXXV. 30. 10: *ut lumina in castris hostium conspexerunt — occultis semitis se tenuerunt; ubi ea sunt PRAEGRESSI — in patentes vias descenderunt.*

Emendavit: PRAETERGRESSI.

XXXV. 34. 4: *Aetoli consilium uno die spei quoque non audacis modo, sed etiam impudentis ceperunt, Demetriadem, Chalcidem, Lacedaemonem occupandi.*

Ita haec in integrum restituit: *Aetoli consilium spei non audacis modo sed etiam impudentis ceperunt, uno die Demetriadem cet.*

XL. 6. 4: *latera regis duo filii iuvenes cingebant.*

1) Nuper in Gallia vir potentior quam prudentior sanxit in institutione iuventutis satis esse Latinos scriptores intelligere, Latine scribi omnino non esse opus. Ex animi mei sententia scripsit idoneus harum rerum iudex CH. DE MAZADE (*Revue des Deux Mondes* Sept. 1880. pag. 952): (*le ministre prouve lui-même qu'il se fait une singulière idée de la manière d'apprendre le Latin, lorsqu'il dit qu'on l'apprendra désormais pour le lire, non pour l'écrire. et post pauca: il est malheureusement à craindre que ces réformes ne servent ni la république, ni l'enseignement, ni surtout la France.*

Quam suaviter riderent faceti Galli si quis eorum, qui misellum in modum Gallice balbutiant, sibi videretur Gallice scire quod Gallicos scriptores non ita magno labore utcumque intelligere posset.

Correxit: *latera* — *TEgebant*.

XLI. 9. 6: *lupus Romae interdii AGITatus cum Collina porta intrasset per Esquilinam magno consecantium tumultu evasit.*

Restituit: *interdii VAGatus*.

XLII. 18. 4: *vasa omnis generis usui magis quam [ornamento] in speciem facta.*

Sustulit manifestum additamentum.

XLI. 22. 6: *sine damno iniuriisque ULLORUM, per quorum fines iter fecit.*

Comparans 23. 14: *sine ullius eorum, quos oderat, noxa, reposuit: ULLIUS EORUM, per quorum fines iter fecit.*

XLII. 2. 1: *legati — renunciarunt sibi conveniendi regis Persi, cum alii abesse eum, alii aegrum esse, falso utrumque, fingerent, potestatem non factam.*

Correxit: *cum alias abesse eum, alias aegrum esse — fingerent*. Fingebant enim haec iidem qui circa regem erant, sed modo hoc, modo illud.

Continuo sequitur: *facile tamen apparuisse sibi bellum parari, nec ultra ad arma ire dilaturum.*

Pluygers supplevit: — *sibi NOVUM bellum parari nec ultra ad arma ire REGEM dilaturum.*

In libris est: — *SIBI NON BELLUM PARARI.*

XLII. 5. 4: *Persea, fama erat post patris mortem uxorem manu sua occidisse.*

Pluygers transposuit, ut ratio et usus postulant, *sua manu*.

XLII. 6. 8: *se Nullo usquam cessaturum officio.*

Addidit necessariam praepositionem: *IN nullo usquam.*

XLII. 16. 5: *aggressi facinus Macedones ut inconsulte ita audacter, coeptum nec consulte et timide reliquerunt.*

Acute sensit consulte pro inconsulte verum esse, quoniam

latronibus in suscipiendo facinore neque consilium neque audacia defuit.

XLII. 17. 6: *cuius (veneni) scire se comparationem plurimum difficultatis et periculi habere; pluribus consciis comparari.*

Supplevit lacunam sic: — *habere, NEQUE POSSE SINE pluribus consciis comparari.*

XLII. 32. 4: *consulti patres, cui consulatum populus Romanus non negasset, ab se provinciam negari superbum rati sortiri consules iusserunt.*

Inseruit necessarium pronomen: — *negasset EI provinciam negari.*

XLII. 39. 2: *et ab Larisa multis prosequentibus ET legationibus civitatum, quae convenerant Larisam.*

Correxit: — *prosequentibus EX legationibus civitatum.*

XLIII. 14. 2: *consules plebem apud senatum accusabant, quod [et] iuniores non responderent.*

Revocavit ET a Madvigio damnatum adscribens: *non solum seniores.*

In § 3: *non consulibus, sed ambitiosis consulibus, dilectum difficilem esse; neminem invitum militem ab iis fieri.*

Restituit laborantem sententiam negationem inserendo: *neminem NON invitum militem ab iis fieri.*

XLIII. 14. 5: *Censores — edixerunt: legem censui censendo dicturos esse, ut praeter commune omnium civium ius iurandum haec adiurarent.*

Optime supplevit: -- *ius iurandum IUNIORES haec adiurarent.*

XLIII. 18. 3: *si domuisset proximos Illyriorum, Gentium quoque regem iam diu dubium in societatem perlici posse.*

Manifesto deest aliquid. Pluygers supplevit: *SPERANS si domuisset proximos cet.*

XLIV. 22. 2: *animadvertisse videor — maiorem mihi sortito Macedoniam provinciam gratulationem factam, quam cum aut Consul sum consalutatus aut quo die magistratum inii.*

In Codice est: AUT COMPULSUSCONSULATUS. Infelix est coniectura: aut Consul sum consalutatus, qui neque mos Romanus est neque verbum. In re simplicissima Pluygers reponebat quod omnes constanter dicebant: aut consul sum CREATUS.

XLIV. 27. 4: *quae manus — PERrhaebiae saltum in Thessaliam traducta.*

Repetita syllaba correxit: PER Perrhaebiae saltum.

XLV. 4. 2: *litterae ab rege Perseo per ignobiles tres legatos (traditae ei sunt, quas cum) cerneret, et ipse inlacrimasse dicitur sorti humanae cet.*

Lacunae supplementum est:

traditae ei sunt quas cum.

Melius supplevit Pluygers:

traditae sunt ei. QUOS cum FLENTES.

Sic demum recte habet: ET IPSE inlacrimasse dicitur.

XLV. 7. 3: *Perseus caput belli erat; nec ipsius tantum patris avique ceterorumque, quos sanguine ac genere contingebat, fama conspectum eum efficiebat, sed effulgebant Philippus ac Magnus Alexander.*

Pro conspectum emendavit conspicuum.

XLV. 23. 5: *nos principio belli misisse ad vos legatos, qui pollicerentur vobis, quae ad bellum opus essent; navalibus, armis, iuventute nostra, sicut prioribus bellis, ad omnia paratos fore.*

Pro inepto nostra optime reposuit: navalibus, armis, iuventute NOS — paratos fore.

XLV. 41. 12: *duos enim, tamquam ex magna progenie liberorum, in adoptionem datos, Cornelia et Fabia gens habent; Paulus in domo praeter me nemo superest.*

Pluygers correxit distinctionem sic: duos enim, tamquam ex

magna progenie liberorum in adoptionem datos, Cornelia et Fabia gens habent.

Deinde felicissimam nescio cuius emendationem probavit: *Pauli in domo praeter senem nemo superest.*

In periocha libri XXX: *Locrenses legatos Romam miserunt, qui de impudentia Pleminii legati quererentur.*

Emendavit: *de impotentia.*

AD

VELLEIUM PATERCULUM.

I. 1. 3: *quod pactae eius Menelai atque Helenae filiae Hermiones nuptias occupaverat.*

Pluygers restituit: *pactas eius nuptias.*

I. 2. 1: *duces recuperandi imperii fuere Temenus, Cresphontes, Aristodemus, quorum abavus fuerat.*

Litigant inter se homines eruditi utrum *abavus* an *atavus* scribi oporteat.

Aristodemus erat πέμπτος ἀφ' Ἡρακλέους teste Herodoto VII. 204. et VIII. 131.

Ἡρακλῆς

Ἵλλος

Κλεῖδαίος

Ἀριστόμαχος

Ἀριστῶδημος.

itaque *atavus* verum esse putes, sed multum arridet Pluygersii suspicio verba [quorum *atavus* fuerat Hercules] e scholio marginali esse orta et omisso *Hercules* irrepsisse in textum. Augēt suspicionem ineptum *fuerat*.

I. 2. 2: (Codrus) *cum — respondisset Pythius, quorum dux ab hoste esset occisus eos futuros superiores, deposita veste regia*

pastoralem cultum induit immixtusque castris hostium de industria, imprudenter, rixam iniciens interemtus est.

Primum emendavit *Pythia*, quia sic omnes loquuntur, deinde transposuit: *de industria rixam iniciens imprudenter interemtus est.*

Pro *rixam iniciens* olim reperta est vera lectio *rixam CERNENS*. Sed glandibus vesci malunt.

I. 3. 2: *quod cum alii faciant, tragici frequentissime faciunt, quibus minime id concedendum est.*

Reposuit: *quod cum alii faciunt TUM tragici frequentissime, quibus minime id concedendum est.*

Dittographia est *faciant — faciunt.*

I. 4. 2: *sed ALIIS diligentior ritus patrii mansit custodia.*

Pro *aliis* Ruhnkenius *illis* substituit, melius Pluygers *his*.

I. 6. 2: *Sardanapalum — mollitiis fluentem.*

Coniecit *diffluentem*, sed apponit II. 88. 2: *otio ac mollitiis paene ultra foeminam fluens.*

I. 7. 1: *Hesiodus — circa centum viginti annos distinctus ab Homeri aetate.*

Correxit *disiunctus*.

I. 11. 4: *magnum Alexandrum imperasse Lysippo, singulari talium auctori operum, ut eorum equitum — faceret statuas.*

Vix credas fuisse qui absurdam Codicis lectionem revocaverint: *impeTrasse A Lysippo — auctore*.

I. 12. 3: Pluygers locum ita constituit: *P. Scipio Aemilianus vir avitis paternisque virtutibus simillimus. Editur perinepte: avitis P. Africani paternisque L. Pauli virtutibus simillimus.*

I. 13. 3: *neque enim quisquam hoc Scipione elegantius intervalla negotiorum otio dispunxit, semperque aut belli aut pacis serviit artibus; semper inter arma ac studia versatus aut corpus periculis aut animum disciplinis exercuit.*

Transposuit in hunc modum: — *semper inter arma — exercuit, semperque aut belli — artibus.*

I. 16. 2: *quemadmodum clausa capso alioque septo diversi generis animalia nihilominus separata alienis in unum quaeque corpus congregantur.*

Reposuit: *aliove quo septo — animalia separata alienis nihilominus in unum quaeque corpus congregantur.*

II. 10. 2: *Notetur Domitiae familiae peculiaris quaedam et ut clarissima ita artata numero felicitas. Septem ante hunc nobilissimae simplicitatis iuvenem Cn. Domitium fuere singulis omnino parentibus geniti, sed omnes ad consulatum — pervenerunt.*

In Codice est: *ὑπὶ* ante hunc, et palmaris emendatio est *SEPTEM* ante hunc (*ὑπὶ* — VII), sed perfecit loci emendationem Pluygers rescribendo: *septem — iuvenem Cn. Domitii fuere singuli omnes parentibus geniti.*

Septies factum est, inquit, ut aliquis ex Cn. Domitiis filium unicuique haberet. Cui non ad haec in mentem venit loci Homeric *Odyss.* XVI. 117:

ὦδε γὰρ ἡμετέρην γενεὴν μούνωσε Κρονίων·

μῶνον Λαέρτην Ἀρκείσιος υἱὸν ἔτικτεν,

μῶνον δ' αὐτ' Ὀδυσῆα πατὴρ τέκεν, αὐτὰρ Ὀδυσσεύς

μῶνον ἔμ' ἐν μεγάροισι τεκὼν λίπεν οὐδ' ἀπόνητο.

Quod autem scribit Velleius: *septem ante hunc nobilissimae simplicitatis iuvenem Cn. Domitii fuere* perspicuum est dici de eo Cn. Domitio Ahenobarbo, qui illo tempore apud principem Tiberium gratia florebat, cui Tiberius neptem Agrippinam Germanici filiam in matrimonium dedit. Tacit. *Annal.* IV. 75. Quem adulator *nobilissimae simplicitatis iuvenem* appellat, eum verius Suetonius in Nerone cap. 5 *omni parte vitae detestabilem* scribit fuisse. Quum ei filius natus esset audita est vox eius *inter gratulationes amicorum negantis quidquam ex se et Agrippina nisi detestabile et malo publico nasci potuisse.* Sueton. l. 1. cap. 6. Bene noverat et suam et uxoris naturam *nobilissimae simplicitatis iuvenis* Neronis pater.

Si quid Velleio credimus, Cnaei Domitii Ahenobarbi *omnes ad consulatum sacerdotiaque, ad triumphi autem PENE OMNES*

pervenerunt insignia. sed satius est adulatori non credere. Veriora Suetonius memoriae prodidit in vita Neronis cap. 1: (Domitii Ahenobarbi) functi consulatibus VII, triumpho censuraque duplici, id est duo triumpharunt et duo censuram gesserunt. Concinnunt Fasti Capitolini ad annum 636/118:

CN. DOMITIUS CN. F. CN. N. AHENOBARBUS PRO CONSULE DE GALLEIS ARVERNEIS.

Secundus est Cn. Domitius Cn. f. Cn. n., quem constat anno 722/32 triumphasse de Hispania. Censurae duae sunt: Cn. Domitii Cn. f. Cn. n. Ahenobarbi anno 639/115. et Cn. Domitii Cn. f. Cn. n. Ahenobarbi anno 662/92.

Itaque Velleio suus error relinquendus.

II. 11. 1: *C. Marius* — *natus* AGRESTI loco.

Restituit Pluygers verissimam Codicis lectionem EQUESTRI loco. Nobilitas despiciebat equitis Romani filium eodemque nomine Ciceronem rodebat. Absurdum est credere C. Marium, qui prima stipendia ad Numantiam in cohorte praetoria Scipionis Aemiliani fecerat, IGNOBILI loco aut, ut Ruhnkenius conieciat, EXTREMO loco natum fuisse. „*Clamat tota antiquitas, Ruhnkenius ait, Marium sordidissima contemtissimaque stirpe natum esse.*” Non satis cogitabant docti homines quam alto supercilio nobilitas homines novos, ex se natos contemneret. Eodem fastidio dicebant *equitis Romani filius, natus equestri loco et humilitas generis, ignotae originis et similia.* Sic accipiendum est Sallustii testimonium *Iugurth. 73: imperatori (Metello) nobilitas quae antea decori fuit, invidiae esse; at illi alteri (Mario) generis humilitas favorem addiderat* ¹⁾. Sic Velleius II.

1) Scholia Bob. ad orat. pro Sylla pag. 363: *Novitatem Ciceronis multi quidem per illa tempora contumeliis agitare voluerunt, ut Catilina et Clodius et ipse — C. Antonius. Cuius virtutibus obrectare non poterant, eius HUMILITATEM NATALIUM maledica insectatione carpebant.* Asconius Pedianus pag. 95: *huic orationi Ciceronis (in toga candida) et Catilina et Antonius contumeliose responderunt, quod solum poterant, inveci in novitatem eius.* Iuvenalis VIII. 237 de Cicerone:

*novus Arpinas ignobilis et modo Romae
municipalis eques.*

Cicero pro Caelio 2: *equitis autem Romani esse filium CRIMINIS LOCO poni ab accusatoribus neque his indicantibus oportuit neque defendentibus nobis.*

128 homines novos enumerans Ti. Coruncanium appellat *hominem novum*, Sp. Carviliū *equestri loco natum*, M. Catonem *urbis inquilinum*, C. Mariū *ignotae originis*. Omnia haec eodem sensu dicuntur variata eleganter oratione et *ignotae originis* prorsus idem significat atque *equestri loco natum*. Audi ipsum Mariū ita dicentem (Sall. *Iug.* 185): *imagines non habeo et nova mihi nobilitas est, quam certe peperisse melius quam acceptam corrupisse. et post pauca: non possum fidei causa imagines neque triumphos aut consulatus maiorum meorum ostentare*. Haec et his similia omnia minime significant hominem sordidissima stirpe natum, sed novum hominem equitis Romani filium. Catilina in Curia dixit (Sall. *Catil.* 31): *ne existimarent sibi patricio homini, cuius ipsius atque maiorum plurima beneficia in populum Romanum essent, perdita rep. opus esse, quum eam servaret M. Tullius inquilinus civis urbis Romae*. Ecquid interesse putemus inter hoc arrogantium hominum conviciū et humilitatem generis et *ignotam originem*? Deridens Cicero (*pro Sylla VII*) Torquatū, qui eum peregrinū regem dixerat, scire ex te pervelim, inquit, *quamobrem qui ex municipiis veniant peregrini tibi esse videantur. Nemo enim istuc M. illi Catoni seni, quum plurimos haberet inimicos, nemo Ti. Coruncanio, nemo M'. Curio, nemo huic ipsi nostro C. Mario, quum ei multi inviderent, obiecit umquam. Si Marius contemptissimae et sordidissimae stirpis fuisset, non erat cur nobiles, qui eum pessime oderant, invisio homini obiicerent eum ex municipio esse*.

II. 17. 1: *finito — Italico bello, quo quidem Romani victis afflictisque ipsi exarmati quam integri universis civitatem dare maluerunt*.

Pro *integri* in unico Codice erat *integrīs*, quod Heinsius emendavit, sed caetera inemendata omnes relinquunt. Pluygers locum sic constituebat: *quo quidem Romani afflicti ipsi exarmatis quam integri universis civitatem dare maluerunt*. Recte quidem caetera, sed unde *victis* — *que* natum esse putemus? Suspicio olim fuisse: — *Romani victi afflictique ipsi exarmatis quam integri universis cet.*

Romani re male gesta et cladibus continuis exhausti iis, qui arma deponere vellent, civitatem dederunt. Sic et *exarmatis*

ponitur eo sensu quo ubique solet et duplex oppositio iusta restituitur *exarmatis* — *universis*. Debuerant ante bellum omnibus sociis iusta petentibus concedere, nunc maluerunt post calamitosum bellum parti eorum dare quod petiissent.

II. 19. 1: *auctores novarum pessimarumque rerum, inter quos Marium cum filio et P. Sulpicio, urbe exturbavit.*

Correxit: *et P. Sulpiciū.*

Marius filium secum habebat, non item P. Sulpiciū.

II. 21. 1: *ita se dubium mediumque partibus praestitit ut — huc atque illuc, unde spes maior adfuisset potentiae, se exercitumque deflecteret.*

Revocavit: *adfulsisset*, quae certa est Aldi Nepotis emendatio temere spreta.

II. 21. 4: *Cn. Pompeius decessit.*

Annotavit in margine: *Cn. Pompeius (DE COELO TACTVS) decessit.*

II. 23. 4: *adeo enim certa Atheniensium in Romanos fides fuit, ut semper et in omni re quicquid sincera fide gereretur id Romani Attica fieri praedicarent.*

Supplevit *Attica fide fieri*, quod si verum est pro *sincera fide* scribendum *sincere*.

II. 31. 4: *contra in iis homines extraordinaria reformidant, qui ea suo arbitrio aut deposituri aut retenturi videntur.*

Supplevit: *extraordinaria IMPERIA reformidant.*

II. 32. 1: *cum — in contione dixisset — si quid huic acciderit, quem in eius locum substituitis?*

Ruhnkenius: „*praesens pro futuro, ut saepe.*” Non amamus praepositionem *pro* in talibus et pleraeque ἐν ἀλλοτρίῳ de genere hoc nunc risum movent. Recte Pluygers *substitutis*? Plutarchus apud Ruhn. τίνις ἕξετε ἄλλον; et Dio Cass. ibid.: τίνις ἄλλον — εὐρήσετε; Haec omnia manarunt ex Ciceronis oratione pro lege Manilia 20, quem locum ἰδοῦ πάρεργον putido additamento

liberare iuvat. Editur: *cum Catulus ex vobis quaereret, si in uno Cn. Pompeio omnia poneretis, si quid eo factum esset, in quo spem essetis habituri, cepit magnum suae virtutis fructum ac dignitatis, cum omnes una prope voce IN IPSO [vos spem habituros esse] dixistis.* Frigidissime abundant *vos spem habituros esse.* Cicero saltem non eadem verba iterasset.

Valerius Maximus eundem locum, ut solet, tumida et inflata oratione corrumpens in hac quidem parte nobis utilis est scribens: *cum populus Romanus a Catulo pro Rostris interrogaretur, si in uno Pompeio magno omnia reponere perseverasset, absumpto illo subiti casus incursu, in quo spem esset habiturus: summo consensu acclamavit IN TE.* ubi Ruhnkenius ὁ Φιλόκαλος ridet putida verba *absumpto illo subiti casus incursu.*

Non uno nomine comparandus est locus Valerii Maximi VIII. 15. 7. *C. Marius — gaudio exsultavit quod cum apud Numan- tiam sub eo duce stipendia equestria mereret et forte inter coe- nam quidam Scipionem interrogasset si quid illi accidisset, quem- nam resp. aequae magnum habitura esset imperatorem, respiciens se supra ipsum cubantem, VEL HUNC, dixit.*

Hic igitur C. Marius, quem videmus annos natum duos et viginti stipendia equestria merere et in praetorio coenare, putatur a nonnullis *extremo loco natus* fuisse.

II. 32. 5: *sunt qui hoc carpant; sed quamquam in auctore satis rationis est, tum ratio quemlibet magnum auctorem faceret.*

Revocavit veterem correctionem TAMEN pro TUM. Meo iudicio multo melius est: *sed CUM in auctore — TUM ratio cet.*

II. 33. 3: *neque Pompeius — quemquam (aequo) animo pa- rem tulit.*

Ab Codice abest *aequo*, et languidum est *aequo animo non tulit*, contra *acre non tulit*. Pluygersius nihil annotavit neque ipse quidquam quod probabile sit reperio, sed levem Ruhnkenii errorem obiter indicabo. Affert Lucani locum:

*nec quemquam iam ferre potest Caesaris priorem,
Pompeiusve parem.*

et addit: *Lucanum imitatus est Florus IV. 2. 14: nec Caesar ferebat parem nec Pompeius superiorem.* Plane contrarium, ut

vides, Lucanus dixerat. Legitur apud Florum: iam Pompeio suspectae Caesaris opes et Caesari Pompeiana dignitas gravis, nec ille ferebat parem nec hic superiorem.

Ille Pompeius est, hic Caesar.

II. 36. 2: *neque ullo in suscepti operis sui CARMINE minorem Catullo.*

Pro absurdo carmine sententiam loci magis quam litterarum ductus secutus reposuit in *suscepti operis sui* GENERE.

II. 38. 2: *primus in Siciliam traiecit exercitum consul Claudius ET provinciam eam post annos ferme quinquaginta duos — fecit Marcellus Claudius; primus Africam Regulus nono ferme anno primi Punici belli * * sed post centum et novem annos P. Scipio Aemilianus — in formulam redegit provinciae.*

Pluygers docuit lacunam in eo loco non esse, sed ita scribendum: *primus in Siciliam — Claudius SED — Marcellus Claudius: primus IN Africam — belli sed post cet.*

II. 39. 3: *sed revertamur ad ordinem.*

Coniecit: *ad RERUM ordinem.*

II. 41. 3: *cur enim quod vel maximum est si narrari verbis speciosis non potest omittatur?*

Pluygers coniecit: *quod RE maximum est*, sed mihi atra caligo sententiam loci obscurat. Quid enim est quod *re maximum* esse dicit? Nempe Caesarem per omne illud spatium neque calceos exuisse neque zonam solvisse. Hoccine *re maximum est*? Praeterea cur *excalceari* et *discingi* in ea re non satis speciosa verba sunt? Sed nihil in his tenebris dispicio.

II. 46. 1: *vetus par consulum Cn. Pompeius et M. Crassus alterum iniere consulatum, qui neque petitus honeste ab iis neque probabiliter gestus est. Caesari lege, quam Pompeius ad populum tulit, prorogatae in IDEM spatium temporis provinciae.*

Vel IDEM, quod quo referatur non habet, arguit lacunam subesse, quam Pluygers sic explevit: — *gestus est; POMPEIO UTRAQUE HISPANIA IN QUINQUENNIO TRADITA EST, Caesari cet.*

II. 49. 2: *Consules senatusque causas, non Pompeio, summam imperii detulerunt.*

Male sana et ridicula haec oratio est. Pluygers sensit post *Pompeio* lacunam esse. Suspicio *Pompeio* in vicinia repetitum fuisse et sic media esse amissa.

Ruhnkenius, cui non nisi verecunde obloquor, sed ἡ ἀλήθεια μᾶλλον φίλη, existimat se haec verba intelligere, nam sententiam esse eandem, quae est apud Lucanum:

docuit populos venerabilis ordo

non Magni partes sed Magnum in partibus esse.

sed *summam imperii* alicui deferre non figurate aut tropice dicitur. Senatus decrevit ut summa imperii penes Pompeium esset, ut Pompeius cum summo imperio omnibus legionibus et auxiliis praeesset, ut Pompeio esset maius imperium quam caeteris omnibus qui aut exercitum haberent aut provincias obtinerent.

De multis locis unum afferam ex Caesare *de bello civili* III. 16: Caesari affirmat Libo suam semper fuisse voluntatem *ut componeretur atque ab armis discederetur, sed potestatem eius rei nullam habere propterea quod de consilii sententia summam belli rerumque omnium Pompeio permiserint.*

Itaque *causae summam imperii deferre* verba sunt sensu cassa et serper erunt, quia nulla spes est umquam fore ut verba amissa recuperentur.

II. 52. 2: *tantumque utriusque exercitus profusum sanguinis.*
Coniecit: *profusi sanguinis.*

II. 59. 4: *ad erudiendam liberalibus disciplinis singularis indolem iuvenis Apolloniam eum in studia miserat.*

Restituit: *singularem indolem iuvenis.*

II. 60. 2: *dictitans nefas esse quo nomine Caesari dignus esset visus semet ipsum videri indignum.*

Reposuit: — *visus se sibi met ipsum videri indignum.*

II. 64. 1: *censebatque aequum quae acceperat a Caesare retinere, Caesarem, qui illa dederat, perisse.*

Correxit: *Caesarem, qui illa dederat, perdidisse*. Suetonius in *Caesare* cap. 84: *inter ludos cantata sunt quaedam ad miserationem et invidiam caedis eius accommodata ex Pacuvii armorum iudicio:*

men' servasse ut essent qui me perderent.

II. 68. 1: *M. Caelius — in urbe seditionem, haud magis occulte bellicum tumultum movens — oppressus est.*

Supplevit: — *seditionem, in ITALIA haud magis occulte cet.*

II. 68. 3: *poenas dedit vir iniquus et ultra fortem temerarius.*

Coniecit: *et ultra fortunam.*

II. 75. 3: *Livia — tum fugiens mox futuri sui Caesaris arma manibus binum hunc Tiberium Caesarem vindicem Romani imperii futurumque eiusdem Caesaris filium gestans sinu — pervenit ad mare.*

Delevit *manibus* et *Tiberium Caesarem*. Adulatoris est in talibus nomen omittere et magnifice appellare hunc vindicem Romani imperii.

II. 82. 2: *quum fortuna non animum mutasset.*

Revocavit optimam correctionem veterem *fortunam*. Non est Latinum *fortuna non animum mutavit pro non mutavit animum*. Aeschines de *F. L.* pag. 65. 1: οὐ γὰρ τὸν τρόπον ἀλλὰ τὸν τόπον μετέλλαξεν. Horatius noto loco:

coelum non animum mutant qui trans mare currunt.

II. 91. 1: *signa Romana, quae Crasso oppresso Orodes, quae Antonio pulso filius eius Phraates ceperant Augusto remissa sunt.*

Repetita syllaba scripsit: *quaeque Antonio pulso.*

II. 94. 1: *Ti. Claudius Nero, quo trimo, ut praediximus, Livia [Drusi Claudiani filia despondente Ti. Nerone, cui ante nupta fuerat] Caesari nupserat.*

Putidum emblemata delevit. Assuta haec sunt ex II. 75. 3: *Livia Drusi Claudiani filia* et II. 79. 2: *Caesar cum prius*

despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat Liviam — duxisset uxorem. Deleverat olim Ruhnkenius et fraus est manifesta. Tamen loco non exturbatum est. Argumento hic locus esse potest quam futilia et inania sint haec sciolorum additamenta.

II. 95. 3: *Censura Planci et Pauli acta inter discordiam neque ipsis honori neque reip. usui fuerat, cum alteri vis censoria, alteri vita deessET, Paulus vir posset implere censorem, Plancus TIMERE deberet.*

Bis restituit amissam copulam: — *deesset ET Paulus — censorem, Plancus ETIAM timere deberet.*

II. 111. 1: *habiti itaque delectus, Revocati undique et omnes veterani, viri foeminaeque ex censu libertinum coactAE dare militem.*

Correxit *Evocati* non deterritus verbis Ruhnkenii „cave cum *Acidalio scribas evocati.*” Veterani sunt qui stipendia omnia emerita habent et ob id honestam missionem et militiae vacationem. Hi non poterant inviti ad militiam *Revocari*, sed praemiis honoribusque propositis *Evocabantur*, ut nemo nescit.

Praeterea scripsit: *viri foeminaeque — coacti dare militem*, ut fert omnium Latine loquentium consuetudo.

Quod apud Suetonium in *Augusto* cap. 25 de eadem re scriptum est: *servos viris foeminisque pecuniosioribus indictos — sub vexillo habuit*, arguit *ex censu* et *pecuniosioribus* esse idem, quoniam soli ditiores censum profitebantur.

II. 114. 2: *iam hoc solum — importatum instrumentum balinei nullius non succurrit valetudini.*

Correxit: *iam HUIUS SOLI portatum instrumentum balinei.*

II. 126. 4: *adulator felicitatem temporum sub Tiberio principe verbis extollens ita scribit: restitutae urbes Asiae, vindicatae ab iniuriis magistratum provinciae, honor dignis paratissimus, poena in malos sera, sed aliqua.*

Ultima sunt sensu vacua. Pluygers ex sententiae fundo magis quam ductibus literarum elicit: *poena in malos sera sed CERTA.*

Post pauca scribit: *nam facere recte cives suos princeps optimus faciendo docet.*

Feliciter correxit: *optimè faciendo.*

In ultimo capite II. 131 1: *voto finiendum volumen SIT.*

Ratio rei exigit, quod Pluygers reponebat: *voto finiendum volumen EST.* et nunc demum votum concipit.

C. G. COBET.

ARISTIDES.

Tom. II. pag. 155 Dind. *εἰ δέ τινες — ἐκ τοῦ ψόφου τοξεύοντες κατ' Ἀλκαῖον (ῥητορικὴν ψέγουσιν).*

Sensu vacuum est ψόφου. Sententiam restituit nescio quis σκότου reponens, sed non poëtae manum quae est ἐκ τοῦ Ζόφου τοξεύοντες.

Tom. II. pag. 41 Dind. laudat versiculum Alcmanis:

πολλὰ λέγων θυμὸν ἀνδρῶν, γυναικὶ δὲ Πασιχάρηα.

Libri πᾶσι χάρηα, quod recte emendatum est, sed eadem opera Πολλαλέγων emendatum oportuit.

Tom. I. pag. 835 Dind. *δεῖν τὰ μὲν χρῆσθαι τῇ μνήμῃ σημειοῦσθαι, τὰ δὲ φαῦλα τῇ λήθῃ ΠΑΡΑγράφεσθαι.*

Corrige ΠΕΡΙγράφεσθαι, namque hoc est *delere, abolere*, non παραγράφεσθαι.

Tom I. p. 343 Dind. *Φρουροὺς εἰσέπεμπον εἰς τὰς πόλεις, οἱ τῶν μὲν ἐπιχωρίων ἐκάτων — [οὐκ] ἐλάττους αἰὲ δῆπουθεν ἦσαν.*

Evidens est οὐκ expungi oportere.

C. G. C.

THUCYDIDEA.

(Continuantur ex Vol. VIII. pag. 453).

Θουκυδίδου Ξυγγραφή. Recognovit HENRICUS VAN
HERWERDEN.
Traiecti ad Rhenum 1879.

ad librum IV.

Thucyd. IV. 55. 4. ἀτολμότεροι δὲ δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦσαν. Etiam nunc existimo veram scripturam esse ἦσαν. Alioquin πρὸς τὰς μάχας erat dicendum et ἵεναι ἐς μάχην optime dicitur ut ἵεναι ἐς πόλεμον et similia.

Thucyd. IV. 55. 4. διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυON γεγενῆσθαι, multum arridet Herwerdeni coniectura ἀνεχέγγυΟΙ.

Thucyd. IV. 56. 2. Θυρέαν — ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν — ὅτι Ἀθηναίων ὑπακούοντες ὅμως πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ ἔσασαν. Pro ὑπακούοντες suspicor Thucydidem dedisse ὑπήκοοι ὄντες, quoniam vulgata lectio subridicula est, ὑπακούοντες γὰρ οὐχ ὑπήκουον, atque ea de causa ab Atheniensibus ex vetere patria expulsi sunt.

Thucyd. IV. 58. οἱ ἄλλοι Σικελιῶται ξυνελθόντες ἐς Γέλαν ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων [πρέσβεις] ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις. Inapte additum πρέσβεις compositionem loci plane pervertit. cf. IV. 91. οἱ Βοιωτοὶ — ξυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρήσαν κτέ.

Thucyd. IV. 59. 3. αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ ἐν καιρῷ τύχοιεν ἑκάτεροι πράσσοντες. Ostendi ad Xenophontis *Hellenica* (Nov. Lectt. pag. 387) quid esset ἐν καιρῷ εἶναι τι et ἐν καιρῷ τι ποιεῖν vel πράσσειν, nempe χρήσιμον εἶναι τι et χρήσιμον αὐτὸν ὠφέλιμον αὐτὸν ξυμφέρον τι ποιεῖν vel πράσσειν. Sententia est: si bellum iis quas dixi causis susceptum non profuerit, αἱ παραινέσεις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι.

Thucyd. IV. 60. (οἱ Ἀθηναῖοι) τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν τηροῦσιν ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες. Annotatur a Scholiasta: „nonnulli libet ὀλίγαις ναυσὶν οὐκ ἔχουσιν. Recte, ut opinor. Athenienses in speculis erant, observabant quid in Sicilia ageretur, sed nihil quidquam ad rem pertinet utrum paucis navibus an magna classe adessent. Natum esse videtur inutile additamentum ex IV. 24. ὁρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις ὀλίγας ναῦς παρούσας.

Thucyd. IV. 60. 2. ὅταν γνῶσιν ἡμᾶς τετρυχωμένους. Quia nonnumquam videram in Codicibus τετρυμένος in τετρυχωμένος mutatum, suspicabar idem et in hoc loco factum esse et VII. 28. τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετρυχωμένοι, sed satius erat non tangere. Verbum est antiquum τρύχω et τρύχομαι, ἐκτρύχω et ἐκτρύχομαι, quod etiam in scriptoribus Atticis minime rarum est, veluti apud Thucydidem I. 126. τρυχόμενοι τῇ προσεδραίῃ. et apud Aristophanem in *Acharn.* vs. 69:

καὶ δῆτ' ἐτρυχόμεσθα παρὰ Καῦςριον
πεδίον ὁδοιπλανοῦντες.

et in *Pace* vs. 989.

τρυχόμεθ' ἤδη τρία καὶ δέκ' ἔτη.

Futurum apud Homerum est τρύξω, in Attica τρυχώσω, ἐκτρυχώσω, unde τρυχωθῆναι, ἐκτρυχωθῆναι et τετρύχωμαι nascuntur. Quaeri potest an forma τρυχοῦσθαι pro τρύχεσθαι in usu fuerit. Unum est testimonium Mimnermi ab Herwerdeno laudatum:

ἄλλοτε εἶπος

τρυχοῦται, πενίης δ' ἔργ' ὀδυνηρὰ πέλει.

sed de forma τετρυχώσθαι satis frequenti nulla est dubitatio. Ut dicebant γάνυμαι, ἐγανώθην, γεγάνωμαι, sic et τρύχομαι,

ἐκτροχώθην, τετρώχωμαι. Futurum ἐκτροχώσειν legitur apud Thucyd. VII. 48. χρημάτων γὰρ ἀπορία αὐτοὺς ἐκτροχώσειν.

Thucyd. IV. 61. 8. καὶ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνῃ δὲ διαφοραὶ ἀπραγμόνως παύονται, οἳ τ' ἐπὶ κλητοὶ — ἀπρακτοὶ ἀπίαςιν. Futurum ἀπίαςιν ostendit παύονται esse emendandum. Demonstrat enim Hermocrates quantum boni renovata concordia civitatum sit habitura.

Thucyd. IV. 62. τὴν δ' ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε εἰ τῷ τι ἔσιν ἀγαθὸν ἢ εἰ τῷ τάναντία οὐχ ἡσυχίαν μᾶλλον ἢ πόλεμον τὸ μὲν παῦσαι ἢ ἐκατέρῳ, τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι; In omnibus libris est ἡσυχία et πόλεμος. Simplicissimum est corrigere: ἢ ΟΥΚ ἵCTE — ὅΤΙ ἡσυχία μᾶλλον ἢ πόλεμος τὸ μὲν παύσειεν ἢ ἐκατέρῳ, τὸ δὲ ξυνδιασώσειεν;

Thucyd. IV. 62. 4. τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως ὅτι καὶ ἀδικεῖται. Pro absurdo δικαίως ingeniose Herwerden coniecit πάντως, sed non placet verborum ordo. Athenienses enim dicebant: οὐ πάντως καὶ εὐτυχεῖ ὅτι ἀδικεῖται. vel: οὐχ ὅτι ἀδικεῖται πάντως καὶ εὐτυχεῖ.

Thucyd. IV. 63. 2. ἐὰν δ' ἀπισήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι τινα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν εἰ τύχοιμεν φίλοι μὲν ἔν τοῖς ἐχθρίοις, διάφοροι δ' οἷς οὐ χρὴ κατ' ἀνάγκην γιγνοίμεθα. Scholiasta ad οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι τινα annotat: λέγει τό· ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται, sed quis credere potest ea verba salva loci sententia posse omitti? Excidisse nonnulla suspicor.

In seqq. nunc malim: καὶ τᾶλλα εὐτυχῶμεν, etiam si reliqua nobis prospere cedent, tamen φίλοι ἔν τοῖς ἐχθρίοις γιγνοίμεθα.

Thucyd. IV. 64. ἅπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, lege Ὅπερ. Frequens in Thucydidis libris haec confusio est. Requiritur enim: quod ab initio dixi.

Thucyd. IV. 65. περὶ θόμενοι οἱ Σικελιώται — ξυνηνέχθησαν γνώμῃ. Lege περὶ θόμενοι. Recte Herwerden cap. 63. 2. correxit

πιθόμενοι μὲν ἐμοὶ — ἐὰν δ' ἀπισήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν
pro πειθόμενοι, et quibusdam aliis locis, sed alios quosdam
prorsus similes intactos reliquit.

Thucyd. IV. 66. 3. γνόντες δ' οἱ τοῦ δήμου προσάται — ποιοῦν-
ται λόγους — πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγούς — βουλόμενοι
ἐνδοῦναι τὴν πόλιν [καὶ] νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ
τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατελθεῖν. Non sunt coniuncta βουλό-
μενοι καὶ νομίζοντες, sed νομίζοντες est ὅτι ἐνόμιζον. Itaque καὶ
delendum.

Thucyd. IV. 67. 2. ἤσθετο οὐδεὶς εἰ μὴ [οἱ ἄνδρες] οἷς ἐπιμε-
λές ἦν εἶδέναι. Delendum esse οἱ ἄνδρες assentitur mihi Her-
werden, qui optime novit quam amet Thucydides hanc com-
ponendi formam, ut in I. 5. οἷς ἐπιμελές εἶναι εἶδέναι οὐκ ὀνειδι-
ζόντων. I. 24. οἷς δ' ἀμυνεῖτε. I. 71. οἷς ἂν ξυνομόσωσιν. II. 42,
οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει. II. 51. οἷς αἵρεσις γεγένηται. III. 11.
οἷς ἐπῆσαν. III. 93. ὣν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο, et passim in reliquis
libris.

Thucyd. IV. 67. 3. ἀκάτιον ἀμφηρικὸν ὡς λησὰὶ ἐκ πολλοῦ
τεθεραπευκότες τὴν ἄνοιξιν τῶν πυλῶν εἰώθεσαν ἐφ' ἀμάξῃ, πεί-
θοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ τῆς τάφρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ
τὴν θάλασσαν. Molestissima verba πείθοντες τὸν ἄρχοντα Badham
transponit ante ἐκ πολλοῦ, non admodum probabiliter. Inprimis
molestum est praesens tempus πείθοντες et aoristus ἐπίθον, πίθων,
non est in usu nisi apud Tragicos et in formulis antiquis οὐ
πίθων τοὺς κυρίους, οὔτε τὴν βουλὴν πίθων οὔτε τὸν δῆμον ex
legibus Solonis. Me iudice πείθοντες τὸν ἄρχοντα ab aliena
manu insertum est et verba ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες τὴν
ἄνοιξιν τῶν πυλῶν declarant non veniam a magistratu impetra-
tam, sed custodes portarum largitione ut portas iis aperirent
inductos esse. Notum est quid sit in tali re θεραπεύειν. cf. III.
11. τὰ δὲ καὶ ἀπὸ θεραπείας τοῦ τε κοινοῦ αὐτῶν καὶ τῶν ἀεὶ
προεσώτων περιεγιγνόμεθα.

Est operae pretium comparare cum his Livium XXV. 8.

Expuncto glossemate reliqua apte coalescunt: εἰώθεσαν ἐφ'

ἀμάξῃ (leg. ἀμάξῃC) διὰ τῆς τάφρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν.

Thucyd. IV. 67. 5. οὐ νῦν τὸ τροπαῖον ἔCΤΙ ΚΑΙ εὐθύς κτέ. Suspicor Thucydidem dixisse ut omnes in ea re solent: οὐ νῦν τὸ τροπαῖον ἔCΤΗΚΕ καὶ εὐθύς κτέ. V. 10. ἤπερ νῦν — τροπαῖον ἔσηκεν, et aliis locis.

Thucyd. IV. 68. 6. οὐτ' ἐπεξιένει — οὐτ' ἐς κίνδυνον Φανερόν τὴν πόλιν καταγαγεῖν. Rectissime Herwerden ἀγαγεῖν. Idem est ἐς κίνδυνον καθιστάναι et ἐς κίνδυνον ἄγειν. Paullo etiam melius est τὴν πόλιν ἄγειν, quia praecedit ἐπεξιέναι, non ἐπεξελεθεῖν.

In sqq. optime Badham: ὥς οὐκ ἔΞεγένετο τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρᾶξαι ὃ ἔμελλον, pro ἐγένετο.

Thucyd. IV. 69. εἰ πρὶν ἐπιβοηθῆσαι τινὰC ἔΞέλοιεν. Loquendi consuetudo fert ut in tali re singularis ponatur: πρὶν ἢ ἐπιβοηθῆσαι τινὰ. cf. IV. 79. 1. πρὶν τινὰ κωλύειν. IV. 93. 2. εἰ τις ἐπίοι. III. 2. εἰ μὴ τις προκαταλήψεται. V. 14. εἰ μὴ τις αὐτοῖς τὴν Κυνοσουρίαν γῆν ἀποδώσει. IV. 13. 4. ἐὰν ἐπιπλήη τις. IV. 98. 3. ἐξανασάντες τινὰ. IV. 68. 6. εἰ μὴ πείσεται τις αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι.

Thucyd. IV. 72. 4. οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως οὐδέτεροι. . . . τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν. Inseriri potest aut νικήσαντες aut κρατήσαντες, sed suspectum mihi est τελευτήσαντες pro consueto τελευτῶντες.

Thucyd. IV. 74. 3. οἱ δ' ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποίησαντο — ἐξελέξαντο. Male coniunguntur quae non sunt coniungenda sed rescribendum: — ἐγένοντο ἐξέτασιν ὅπλων ποιήσαντεςC (καὶ addendum) διασῆσαντες τοὺς λόχους ἐξελέξαντο. Ostendit enim qua arte suos inimicos a ceteris seiunxerint. Perinde bene dicitur ἐξέτασιν ποιεῖν et ποιεῖσθαι.

Thucyd. IV. 74. 4. καὶ πλεῖστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων γενομένη ἐκ σάσεως μετὰσσις ξυνέμεινεν. Requiro articulum αὕτη (ἢ) ὑπ' ἐλαχίστων γενομένη.

Thucyd. IV. 75. οἱ τῶν ἀργυρολόγων (νεῶν) Ἀθηναίων στρατηγοί. Optime Herwerden νεῶν inseruit. Non aliter enim solent. IV. 50. εἰς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων στρατηγός. III. 19. ἐξέπεμψαν καὶ ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους ἀργυρολόγους ναῦς δῶδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν.

Thucyd. IV. 77. 2. τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνῃ πᾶν. Adverbium hoc loci formatum ut ταύτῃ Atticis est inauditum et ubique convertendum in ἐκεῖ.

Thucyd. IV. 78. 2. τὴν γὰρ Θεσσαλίαν — οὐκ εὐπορον ἦν διέναι ἄνευ ἀγωγῷ [καὶ] μεθ' ὅπλων γε δῆ. Additum καὶ vitiat loci sententiam. Putavit aliquis ἄνευ ἀγωγῷ et μεθ' ὅπλων coniuncta esse neque intellexit quid esset γε δῆ.

Thucyd. IV. 78. 3. εἰ μὴ δυναστεία μᾶλλον ἢ ἰσονομία ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ Θεσσαλοί. Ad τὸ ἐγχώριον Scholiasta annotat: ἐγχωρίως. idque Herwerdeno satis est. Sed quis sic loquitur? et longe diversum est quod in Pluto legitur:

ἀσκεῖν τὸν υἱὸν τὸν ἐπιχώριον τρόπον.

Praepositionis siglam intercidiisse suspicor et legendum (κατὰ) τὸ ἐγχώριον. VI. 27. εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον — πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς.

Thucyd. IV. 80. ἡλπίζον ἀποτρέψειν αὐτούς. Confunduntur passim inter se τρέψειν — σρέψειν et τρέψαι — σρέψαι. Ἀποτρέπειν est *avertere*, *depellere a se* imminens malum aut periculum, ἀποσρέψειν est *alio convertere*, facere ut aliquis alio se convertat, vim aut impetum alio transferat. Itaque h. l. ἀποσρέψειν verum est. cf. IV. 97. 2. ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῶ, ὃς αὐτὸν ἀποσρέψας εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ πάλιν καταστὰς ἐπ' Ἀθηναίους ἔλεγεν.

Thucyd. IV. 80. 3. φοβούμενοι αὐτῶν (τῶν Εἰλώτων) τὴν σκαιότητα καὶ τὸ πλῆθος. In caeteris libris est τὴν Νεότητα, Vaticanus B τὴν σκαιότητα exhibet, sed hic Codex (ut alio loco ostendam) ab aliquo docto et acuto lectore multis locis ex ingenio correctus est. Itaque illius lectiones per se spectatae

aliquid ponderis habere possunt sed nihil habent auctoritatis. Nunc quidem Graecus corrector erravit: quid enim hic loci est τῇ σκαιότητι id est ἀπαιδευσίᾳ? Neque ea de causa sibi ab illis Spartani metuebant. Metuebant eorum τὰ Φρονήματα, quorum in bello fortis ac strenua opera fuisset, praesertim iuniorum in flore ac robore aetatis. Notus est Euripidis senarius:

νεότης μ' ἐπῆρε καὶ θράσος τοῦ νοῦ πλέον.

et Homericum:

αἰεὶ δ' ὀπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἡερέθονται.

Itaque retineam τὴν νεότητα. fervidos iuventa et numero multos Spartani reformidabant.

Thucyd. IV. 81. 2. ὥς τε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι ξυμβαίνειν βουλομένοις — ἀνταπόδοσιν [καὶ ἀποδοχὴν] χωρίων. Herwerden: „fortasse καὶ ἀνταποδοχὴν.” Si locum diligenter consideraveris senties καὶ ἀποδοχὴν male abundare. Spartani nihil aliud cupiebant quam κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας, sed nihil habebant quod pro illis ἀνταποδιδόναι possent. cf. IV. 17. sqq. Dabant εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν, pollicebantur honorem, gloriam, gratiam, Spartanorum fidelem amicitiam, sed nihil de Atheniensibus bello captum habebant, ut permutatio fieri posset. Nunc Brasidas ἀπέστησε τὰ πολλά, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἶλε τῶν χωρίων ὥς τε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι ἀνταπόδοσιν. Vides τὴν ἀποδοχὴν in ἌΝΤΑΠΟΔΟΣΙΣ inesse. Nemo enim nisi ἀποδεξάμενός τι potest ἀνταποδιδόναι.

Thucyd. IV. 81. 2. ἡ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ξύνεσις τῶν μὲν πείρα ἀισθομένων τῶν δ' ἀκοῇ νομισάντων μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποιεῖ. Non est recte cogitatum ἀκοῇ νομίζειν. Potest aliquis ἀκοῇ εἰδέναι vel ἐπίσασθαι vel simile quid, non νομίζειν aut ὑπολαμβάνειν. Dele νομισάντων ab eo insertum qui opinabatur ad ἀκοῇ participium esse addendum, ut πείρα ἀισθομένων, sed ad utrumque pertinet ἀισθομένων. Brasidae virtutes alii usu experti erant, alii fando audiverant.

Thucd. IV. 83. 5. Περδίκκας δ' οὔτε δικασὴν ἔφη Βρασίδα τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν κτέ. Requiritur praesens ἄγειν, negabat se Brasidam suarum controversiarum iudicem arbi-

trumve secum ducere, non ducisse. οὐκ ἔφη Βρασιδαν δικαστὴν ἄγειν, μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὧν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνη πολέμιων.

Thucyd. IV. 84. 2. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν ΚΑΤ' ἄλλήλους ἐσασίαζον. Verum est ΠΡΟΣ ἁλλήλους. καθ' ἑαυτούς et sim. significat soli sine aliorum auxilio vel interventu, aut soli inter se remotis arbitris.

Thucyd. IV. 85. 5. εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, inserto articulo opus est: καὶ ΤΗΙ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

Thucyd. IV. 88. τοῖς ὅρκοις οὓς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὁμόσαντ' Α αὐτὸν ἐξέπεμψαν. Rectissime Krueger probante Herwerden ὁμόσαντ' ΕC. Constanter enim Thucydides omnia huiusce-modi solet πρὸς τὸ σημαίνόμενον συντάττειν. cf. IV. 15. ἔδοξεν αὐτοῖς — τὰ τέλη καταβάντ' ΑC ἐς τὸ στρατόπεδον βουλεύειν παρὰ χρῆμα δρῶντ' ΑC ὃ, τι ἂν δοκῇ.

Thucyd. IV. 90. Δήλιον εἰτείχιζε — [τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος]. Non omnia emblemata perinde insulsa sunt. Hoc quidem quod vides insulsissimi generis est. Paullo ante enim dixerat cap. 76. 4. ἔδει Δήλιον καταλαβεῖν τὸ — Ἀπόλλωνος ἱερὸν. Primus omnium expunxit Herwerdenus.

Thucyd. IV. 92. χρῆν μὲν — μὴδ' ἐς ἐπίνοιάν τινα ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων. Cave pro τινά coniicias τινί. Dicebant enim plane eodem sensu παρέστη μοι, παρέστηκέ μοι, et ἐς ἐπίνοιαν ἦλθον, non ἦλθέ μοι ἐς ἐπίνοιαν. IV. 61. παρεσῆναι δὲ μὴδενί. IV. 95. παραστῆ δὲ μὴδενὶ ὑμῶν. III. 76. σφδῶρα φυλάσσειν — ὅπως μὴδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσιν.

Thucyd. IV. 92. καὶ εἰσὶ δῆπου πολέμιοι ἐν ὄτῳ ἂν χωρίῳ κατακληφθῶσιν [καί] ὅθεν ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν. Non debbat Herwerden molestam copulam retinere nam coniuncta sunt ἐν ὄτῳ ἂν χωρίῳ ὅθεν κτῆ.

Thucyd. IV. 92. 7. ὧν μὲν ἐφίενται πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνομένους

πτάσθων. Etiam nunc requiro πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνΟΤμένους, quia non de praesenti sed de futura dimicatione haec dicuntur, οἵτινες ὅταν αὐτοῖς ἐπίωσιν οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἀμυνοῦνται. Ἀμύνομαι — ἀμυνοῦμαι, δλοφύρομαι — δλοφυροῦμαι, μαρτύρομαι — μαρτυροῦμαι passim inter se miscentur, ut in cap. 93. 3. in libris est: Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τούτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνΟΤμένους, manifesto mendosum pro ἀμυνΟΤμένους, quod primus Herwerdenus emendavit. cf. VI. 34. ἐπέρχονται γὰρ ἡμῖν ὥς οὐκ ἀμυνομένοις.

Thucyd. IV. 93. 2. εἴ τις ἐπίοι [αὐτῷ]. Non debebat Herwerdenus inepto pronomini parcere, quod primus in suspicionem vocavit et a nullo in tali re additur.

Paullo ante rectissime correxit οὐ ΚΑθεΩρων ἀλλήλους pro οὐΚ ἘθεώροΤΝ.

Thucyd. IV. 93. 3. τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον. Sententia non est absoluta et verbum necessarium intercudit. Supple: ὥσπερ ἔμελλον (ξυνιέναι), ut cap. 94. 2. καθεσώτων δ' ἐς τὴν τάξιν καὶ ἤδη μελλόντων ξυνιέναι.

Post pauca 93. 4. scribendum: εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν κέρασ Θηβαῖοι — μέσον δ' Ἀλιάρτιοι — τὸ δ' εὐώνυμον [εἶχον] Θεσπιῆς. Ubi semel μέσον in μέσοι corruptum est non defuit qui εἶχον adderet de suo.

Thucyd. IV. 95. 2. ἐὰν νικήσωμεν οὐ μήποθ' ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν χώραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππου ἐσβάλλωσιν. Non solet Thucydidis oratio anceps esse aut ambigua, ut hoc loco, ubi ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππου nihil aliud significare potest quam ἐσερημένοι τοῦ τῶν Θηβαίων ἱππικοῦ, destituti equitatus Thebanorum auxilio.

Thucyd. IV. 97. 3. Ἀθηναίους δὲ Δῆλιον τειχίσαντας ἐνοικεῖν — ὕδαρ τε, ὃ ἮΝ ἄψαυσον — ἀνασπάσαντας ὑδρεύεσθαι. Optime Krueger emendavit ὃ ΕἶΝΑΙ ἄψαυσον· quod verum esse Herwerdenum non fugit. Itaque submiror eum non sensisse in cap. 99. in verbis νομίζοντες τὴν μὲν Ὠρωπίαν, ἐν ᾗ τοὺς νεκροὺς — κεῖσθαι [ξυνέβη], Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι, importu-

num et a rei natura abhorrens *ξυνέβη* esse interpolatum. Eadem de causa et illic *ὁ εἶναι* necessarium est et hic *ἢ κεῖσθαι*. Sed indocti Graeculi haec non capiebant et illo loco *εἶναι* in *ἦν* converterunt et hoc *ξυνέβη* addiderunt, inepte utrumque, ut vides.

Thucyd. IV. 97. 4. ὥς τε — Βοιωτοὺς — προαγορεύειν αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεισθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν. Perspicuum est προαγορεύειν αὐτοῖς emendari oportere.

Praeterea et hic et ubique scribendum τὰ σφέτερ' αὐτῶν pro σφέτερα.

Thucyd. IV. 98. 6. πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τῷ [πολέμῳ καὶ] δεινῷ τινὶ καθειργομένῳ ξύγγνωμὸν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ. Vehementer mihi suspecta sunt otiosa verba πολέμῳ καὶ, namque omnia sunt in δεινῷ τινί.

Thucyd. IV. 98. 6. παρανομίαν ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκη κακοῖς ὀνομασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς Ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τι τολμήσασιν. Omnino necessarium est, Ἐπὶ τῶν ξυμφορῶν, nam sensus est οὐς αἱ ξυμφοραὶ τολμᾶν τι ἠνάγκασαν.

Thucyd. IV. 100. 5. τῶν δ' ἄλλων τὸ πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐσβάν ἀπεκομίσθη ἐκ' οἴκου. In aliis libris est ἀπεκομίσθησαν. Postulat constans Thucydidis in talibus dicendi consuetudo: τὸ πλῆθος ἐσβάντες ἀπεκομίσθησαν.

Thucyd. IV. 104. 4. οἱ δ' ἐναντίοι τοῖς προδιδούσιν (Amphipolin) — πέμπουσι μετ' Εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ, ὃς ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τῶν ἐπὶ Θράκης Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου — ὄντα περὶ Θάσον — [κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν]. In his primum ut tot aliis locis Ἀθηναίων in Ἀθηναίων est convertendum, nam ridiculum est ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρεῖναι. Deinde perineptum Graeculi additamentum eliminandum est, κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν, de quo genere mendi infra diligenter agam.

Thucyd. IV. 104. 5. καὶ ἐβούλετο φθάσαι μάλις α μὲν [οὖν]

τὴν Ἀμφίπολιν πρὶν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μὴ, τὴν Ἡϊόνα προκαταλαβών. Optime Herwerdenus οὖν expunxit. Μάλιστα μὲν cogitatione addendum: εἰ δύναίτο, et in sqq. verum videtur εἰ δὲ μὴ, τὴν Γ' Ἡϊόνα προκαταλαβών.

Thucyd. IV. 105. solemnis Attica ellipsis obscurata est in verbis: τὸν μὲν βουλόμενον — μένειν, τὸν δὲ μὴ [ἐθέλοντα] ἀπιέναι.

Thucyd. IV. 105. 3. ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἐνδον ὧΝ προσεδέχετο ἀπέβαινεν. Corrigendum: οὐδὲν — ὧΝ προσεδέχετο, ut III. 26. οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς ὧν προσεδέχοντο, et sic saepius alibi.

Thucyd. IV. 106. ἄλλως τε καὶ βραχὺ μὲν ἈθηναῖΩΝ ἐμπολιτεύον, τὸ δὲ πλεον ξύμμικτον. Legendum: βραχὺ μὲν ἈθηναῖΩΝ ἐμπολιτεύον. cf. V. 3. 4. τὸ μὲν Πελοποννήσιον ὕστερον — ἀπῆλθεν.

Thucyd. IV. 105. ὁ Βρασιδᾶς — πυνθανόμενος τὸν Θουκυδίδην κτῆσιν ἔχειν τῶν χρυσείων μετάλλων ἐργασίας. Herwerden: „μετάλλων *adesse velim*.” et: „ἐργασίας, nam *ipsa* χρυσεῖα *erant* δημόσια.” Equidem μετάλλων retinuerim et ita scripserim: κτῆσιν ἔχειν (ἀπὸ τῆς) τῶν χρυσείων μετάλλων ἐργασίας. in his κτῆσιν ἔχειν significat πλούσιον εἶναι, et ἀπὸ τῆς ἐργασίας recte dicitur de eo, qui metalla publica exercenda redempta habebat, ut Nicias bonam partem τῶν ἀργυρείων μετάλλων in Attica exercenda redemerat.

Thucyd. IV. 109. 3. ὁ Ἄθως — πόλεις ἔχει — Θουσὸν καὶ Κλεωνᾶς καὶ Ἀκροθώους. Mirum ni scripserit: Ἀκραθώους, qui in *summo montis cacumine* oppidum habebant.

Thucyd. IV. 109. 5. οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασιδᾷ, Σάνη δὲ καὶ Δῖον ἀντίεσθαι. Iure Herwerden haec mendosa esse statuit et ἀντίεσθαι CAN reponebat. Multo simplicius vitio mederi poteris transponendo: Σάνη δὲ ἀντίεσθαι καὶ Δῖον.

Thucyd. IV. 110. 2. καὶ προσελθόντες τινὲς αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι

ετήρουν τὴν πρόσodon. Legendum: προελθόντες - ὀλίγον, ut cap. 111. ὀλίγον προελθών.

Thucyd. IV. 113. 2. οἱ μὲν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χειρὶ σὶν [αὐτῶν]. Prorsus inutile et alieno loco interpositum αὐτῶν delendum censeo.

Thucyd. IV. 115. 30. τὸ δ' οἴκημα λαβὼν μεῖζον ἄχθος ἐξ-
πίνης κατερράγη. Nemo umquam eo sensu, quem locus postulat,
dixit καταρραγῆναι. Quidquid *collapseum* est dicitur καταρρυῆναι,
κατερρυηκέναι: itaque unice verum est κατερρῆTH. Photius Καταρ-
ρυῆναι: καταπεσεῖν.

Thucyd. IV. 120. Φασὶ δ' οἱ Σκιωναῖοι Πελληνῆς μὲν εἶναι ἐκ
Πελοποννήσου, πλέοντας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν τοὺς πρώτους κατε-
νεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο. Quid est σφῶν τοὺς πρώτους? An
illi qui *primi* in haec loca delati sunt? Suspicio Thucydidem
dixisse quod in re simili dicunt omnes: *maiores* suos a Troia
redeuntes in haec loca devenisse: itaque verum est: σφῶν τοὺς
προΓΟΝους.

Thucyd. IV. 122. 6. ψήφισμα ἐποίησαντο Κλέωνος γνώμη
[πεισθέντες]. Herwerden: „*εαρυνται πεισθέντες non lectum a Valla.*”
Numquam dubitavi quin πεισθέντες esset spurium. Et caeteri
et ipse Thucydides constanter in talibus dicebant Κλέωνος γνώμη.
Sed quod Herwerden addidit „*non lectum a Valla.*” non probo,
namque nullo argumento, nullo indicio certo probari potest
Laurentium Vallam usum esse meliore libro quam quibus hodie
utimur, et ut tandem aliquando constitit nihil ad Platonem
emendandum prodesse Ficinum, nihil ad Dionysium Halicar-
nassensem facere Lapi interpretationem, sic Vallam quoque ad
Thucydidem corrigendum esse inutilem agnoscamus.

Thucyd. IV. 125. ἄπωθεν γὰρ πολὺ ἀλλήλων ἐσρατοπεδεύοντο.
Id est *castra ponebant*; sed quia requiritur *castra habebant* exempta
una literula scribe ἐσρατοπέδεύοντο.

Thucyd. IV. 126. 6. ὁ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον καὶ ὅταν

καιρὸς ἤ — ὑπαγαγόντες. Recte vidit Torstrick ὑπάγοντες verum esse, quod sine mora reponendum. cf. cap. 127. Βρασίδας — ὑπῆγε τὸ σράτευμα.

Thucyd. IV. 130. 5. καὶ προσπεσόντες τρέπουσιν ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φοβηθέντΩΝ. Imo vero: τρέπουσι — φοβηθέντΑC.

Non facile reperias stolidius emblemata quam IV. 130. 6. ἐσπεσόντες τὴν [Μένδην] πόλιν — διήρπασαν. Tandem expunxit Dobree.

Thucyd. IV. 131. 3. οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ Μένδῃ πολιορκούμενοι ἐπικούροι βιασάμενοι [παρὰ θάλασσαν] τὴν φυλακὴν νυκτὸς ἀφικνουῦνται. Quis vidit umquam tam mirificum ὑπέρβατον? Παρὰ θάλασσαν cum ἀφικνουῦνται coniungendum inter βιασάμενοι τὴν φυλακὴν medium interponitur et haec credemus sic Thucydidem scripsisse? Exime verba inutilia παρὰ θάλασσαν et optime habebunt omnia.

Thucyd. IV. 132. Περδίκκας [τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς] ἐπικηρυκευσάμενος ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. In paucis evidens emblemata adhuc Criticorum oculos fugit. Quid aliud est πρὸς τοὺς Ἀθηναίους quam πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στραγούς?

Thucyd. IV. 132. 3. ὥς τῶν πόλεων ἄρχοντας καθιστάναι καὶ μὴ τοῖς Ἐντυχοῦσιν ἐπιτρέπειν, quod manifestum est Thucydidem dicere Graece sonat τοῖς Ἐπιτυχοῦσιν ἐπιτρέπειν.

Thucyd. IV. 133. ὅ,τι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπωλώλειν. Semper audiivi Atticos ita dicentes: ὅ,τι περ ὀφέλος, ὅ,τι περ κεφάλαιον, ὅ,τι περ ἄνθος, idque hoc loco reponendum censeo.

Thucyd. IV. 135. ἀπεπείρασε — Βρασίδας — Ποτειδαίαις. προσελθὼν γὰρ νυκτὸς καὶ κλίμακα προσθεὶς μέχρι μὲν τοῦτοῦ ἔλαθε· τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθენტόCOTTΩC ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐκανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτόν, ἢ πρόσθεσις ἐγένετο. Pri-

num recte Herwerdenus κλίμακα προσθείς emendavit. Reliqua sic mihi corrigenda esse videntur: μέχρι μὲν του (*aliquatidū*) ἔλαθε· τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος ἘΝ ΤΟCΟΤΤΩΙ ἐς τὸ διάκενον ἢ πρόσθεσις ἐγένετο, deletis verbis πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτόν. Rei ratio mihi haec esse videtur: excubitores certo intervallo erant in moenibus locati. Tintinnabulum (κώδων) per singulos ita circuibat ut qui primus excubitor id acceperat ad secundum perferret, secundus ad tertium atque ita deinceps. Sic fiebat ut esset aliqua pars muri ἀφύλακτος, dum excubitor ex sua statione ad proximum tintinnabulum transferbat. Hoc appellat Thucydides τὸ διάκενον *locum vacuum et incustoditum*, in quo *interea* (ἐν τοσούτῳ) Brasidas scalas applicuit.

Vides quam facile ΠΑΡΕΝΕΧΘΕΝΤΟC(ΕΝΤΟC)ΟΤΤΩΙ converti potuerit in παρενεχθέντος οὕτως.

Quae verba expunximus: πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτόν neque quidquam habent quod ad rem faciat et pro παραδιδόντα certe παραδόντα dictum oportuit et omnino haec Scholiasta aliquo quam Thucydide digniora sunt.

C. G. COBET.

ARISTIDES.

Tom. I. pag. 535 Dind. καλούντων ὡς αὐτοὺς καὶ ὀχήματα καὶ πορείας ἐπιπεμπόντων.

Emenda ὀχήματα καὶ πορεῖα. Photius Πορεῖα: τὰ εἰς πορείαν χρήσιμα. Est glossa Platonica. cf. Naber ad h. l.

Tom. I. pag. 437: ἀλλὰ Ζεῦ πολιεῦ τε καὶ θεαὶ κληροῦχοι τῆσδε τῆς πόλεως.

Immo vero κληδοῦχοι.

C. G. C.

Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας.

AD CORNELIUM NEPOTEM.

Οὕτως ὅσκιε πάντα χαλεπὸν εἶναι καὶ δυσ-
θήρατον ἱστορίᾳ τάληθός ἦσαν οἱ μὲν ὕπερον
γεγονότες τὸν χρόνον ἔχουσιν ὑπεπροσθεύοντα
τῇ γνώσει τῶν πραγμάτων, ἡ δὲ τῶν πρό-
ξων καὶ τῶν βίῳν ἡλικιώταις ἱστορίᾳ τὰ μὲν φθόνοις
καὶ δυσμενείαις, τὰ δὲ χαριζομένη καὶ κολα-
κεύουσα λυμαίνηται καὶ διαστρέβη τὴν ἀλήθειαν.

PLUTARCHUS in Pericle.

Non tantum longa dies officit notitiae rerum olim gestarum, quantum hominum incuria et ἀκρισία. Supererant enim antiqua litterarum monumenta „*una custodia fidelis memoriae rerum gestarum*”, quibus etiam nunc si quis recte utatur facili negotio commenta eorum, qui in senescente Graecia historiam corruperunt, deprehendere et refutare poterit. In nulla re ea labes peius grassata est quam in *vitis excellentium virorum*, quibus effoeta Graecia gloriabatur. Fingebant semper aliquid novi historici leves et futiles, Idomeneus, Neanthes, Duris Samius, Clitarchus Phnias, Phanodemus, Acestorus alique complures eiusdem farinae, quorum errores et mendacia saepius Plutarchus redarguit. Fingebant aliquid philosophi docti atque indocti, fingebant item oratores, rhetores, sophistae, antiquarii, grammatici omne genus, et illa *πλάσματα* semper ab aliis et iterum aliis repetita tandem pro certis et exploratis vulgo haberi coepta sunt, quamquam permulta in iis reperiebantur quae ab Antiquitatis more,

iure, legibus, institutis toto coelo essent diversa. Sequioris aetatis Graeci non prorsus ignorabant multa horum esse de nihilo ficta et πλάσματα et πεπλάσθαι ea dicebant, utebantur tamen plerique etiam admoniti pro veris bonisque et scitu dignis. Plutarchus in *Themistocle* XXXII. Phylarchi ineptum commentum redarguens ait: ὁ οὐδ' ἂν ὁ τυχὼν ἀγνοήσειεν ὅτι πέπλασαι, utitur tamen eo teste saepius. Idem in *Themist.* II. quum nar-rasset *Themistoclem* in adolescentia paullo liberius viciasse ¹⁾, ita pergit: ἃ δὲ τούτων ἐξαρτῶσιν ἐνιοὶ διηγήματα πλάττοντες ἀποκήρυξιν μὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, θάνατον δὲ τῆς μητρὸς ἐκούσιον ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς ἀτιμίᾳ περιλύπου γενομένης δοκεῖ κατεψεῦσθαι. Haec est illa κατεψευσμένη ἱστορία, de qua multi scripsere, sed frustra. Semper veteres fabellae renasce-bantur et amatores inveniebant. Nepos in *Themistocle* I: cum mi-nus esset probatus parentibus quod et liberius vivebat et rem fami-liarem negligebat, a patre exheredatus est. quae contumelia non fregit eum, sed erexit, sed ea contumelia κατέψευσται. Non ita videtur Valerio Maximo VI. 9. ext. 2. magna voce clamanti: *Piget Themistoclis adolescentiam attingere sive patrem aspiciam ab-dicationis inurentem notam, sive matrem suspendio finire vitam propter filii turpitudinem coactam, καὶ τοῦτο κατέψευσται.* Meliora noverat qui Themistoclis matrem filii virtutes admirantem in-duxerat ita dicentem:

'Αβρότονον Θρήϊσσα γυνὴ γένος ἀλλὰ τεκέσθαι
τὸν μέγαν Ἑλλήσιν Φημί Θεμισοκλέα.

Turpissimum crimen in Periclem evomuit Stesimbrotus Tha-sius aequalis (κατὰ τοὺς αὐτοὺς αὐτῷ χρόνους γενόμενος καὶ ἐο-ρακῶς αὐτόν. Athenaeus ait pag. 589. d.). Non erubuit scribere: (Pericles) ἦν πρὸς ἀφροδίσια πάνυ καταφερῆς, ὅσις καὶ τῇ τοῦ υἱοῦ γυναικὶ συνῆν. Plutarchus *Pericl.* XIII: Στησίμβροτος ὁ Θάσιος δεινὸν ἀσέβημα καὶ μυσῶδες ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ υἱοῦ κατὰ τοῦ Περικλέους. cf. cap. XXXVI. sed de

1) quam dissolutus fuerit ostendit Idomeneus, Epicuri amicus, apud Athenaeum pag. 576. c: Θεμισοκλῆς, ὥς φησιν Ἰδομενεύς, ἄρμα ζευξάμενος ἑταυρῶν πληθούσης ἀγορᾶς εἰσήλασεν εἰς τὸ ἄγν' ἦσαν δὲ αὐταὶ Λάμια καὶ Σκιάνη καὶ Σατῦρα καὶ Νάννιον. Mirum unde bonus Epicureus scortorum nomina expiscatus fuerit.

νᾶφε καὶ μέμνας' ἀπικεῖν.

his quoque recte dici potest: καὶν παῖς γνοίῃ ὅτι κατέψευσαι. Similiter ea omnia quae narrantur de Aspasia πορνοβοσκουσίῃ et Pericli γυναικας ἐλευθέρας εἰς ταὐτὸ φοιτώσας ὑποδεχομένη Plut. XXXII. Antisthenes Socraticus ausus est scribere apud Athenaeum pag. 583. c: Κίμωνος δ' Ἑλπινίκη τῇ ἀδελφῇ παρανόμως συνόντος εἶδ' ὕστερον ἐκδοθείσης Καλλίᾳ καὶ Φυγαδευθέντος μισθὸν ἔλαβε (Pericles) τῆς καθόδου αὐτοῦ τὸ τῇ Ἑλπινίκη μιχθῆναι. Aliquanto veri similia sunt quae Plutarchus scribit cap. X: ἐλθούσης δὲ πρὸς αὐτὸν (Periclem) ἡ Ἑλπινίκη καὶ δεομένης μειδιάσας εἶπεν· ὦ Ἑλπινίκη, γραῦς εἶ, γραῦς εἶ, ὥς πράγματα τηλικαῦτα πράσσειν, non obscure significans formosam Cimonis sororem quum esset aetate integra in talibus felicior fuisse. καὶ γὰρ οὐδ' ἄλλως τὴν Ἑλπινίκην εὐτακτὸν τινα γεγονέναι λέγουσιν ἀλλὰ καὶ πρὸς Πολύγνωτον ἐξαμαρτεῖν τὸν ζωγράφον. Plutarchus in Cimonē IV. Quidquid de Elpinices et Cimonis amoribus sive licitis sive illicitis memoriae est proditum δοκεῖ κατεψεύσθαι, et fictum est me iudice ex Eupolidis versiculis pervulgatis (διατεθρυλημένοις Plutarch. in Cimonē XV.)

κακὸς μὲν οὐκ ἦν, φιλοπότης δὲ κάμελής.

κάνιστος' ἂν ἀπεκοιμᾶτ' ἂν ἐν Λακεδαιμόνι

καὶν Ἑλπινίκην τήνδε καταλιπὼν μόνην.

quae omnia eo facetiora sunt quo magis inter omnes constat ioco esse ficta, nihil inesse veri et nemini haec vera videri, ut in:

ἀντεξέκλεψαν Ἀσπασίας πόρνα δύο.

aliisque de genere hoc sexcentis. Antiquariis aliter visum, qui nonnumquam Comicatorum testimoniis tantum tribuunt quantum Thucydidis aut Herodoti.

Mirum est quam cito huiusmodi fabellae et πλάσματα nascantur. Notus est Ciceronis locus in *Bruto* XIV: concessum est rhetoribus mentiri in historiis, ut aliquid dicere possint argutius. Quem (Themistoclem) Thucydides — tantum mortuum scripsit — hunc aiunt (Clitarchus et Stratocles) cum taurum immolavisset exceperisse sanguinem patera et eo poto mortuum concidisse. Noli putare fabellam hanc vivo Alexandro esse natam. Anno 424 a. Chr. Aristophanes dixit in *Equitibus* vs. 83:

κράτιστον ἡμῖν αἷμα ταύρειον πιεῖν.

ὁ Θεμιστοκλέους γὰρ θάνατος αἰρετώτερος.

Iam tum illa fama quamquam de nihilo ficta sparsa erat apud populum.

Iuvat nunc unum et alterum πλάσμα huiuscemodi in vita Cimonis paullo diligentius investigare, nascentemque et gliscentem labem animadvertere et observare et sic vera a falsis discernere, denique de fide et auctoritate testium iudicium ferre.

Scribit Cornelius Nepos in *Miltiade* VII. 5: (Miltiades) *causa cognita capitis absolutus pecunia multatus est. eaque lis quinquaginta talentis aestimata est, quantus in classem sumtus factus erat. Hanc pecuniam quod solvere in praesentia non poterat, in vincula publica coniectus est ibique diem obiit supremum. et in vita Cimonis I. 1: Cimon — duro admodum initio usus est adolescentiae: nam quum pater eius litem aestimatam populo solvere non potuisset ob eamque causam in vinculis publicis decessisset, Cimon eadem custodia tenebatur neque legibus Atheniensium emitti poterat nisi pecuniam qua pater mulcatus esset solvisset. et post pauca: Elpinice negavit se passuram Miltiadis progeniem in vinculis publicis interire quam prohibere posset.*

Audi nunc Valerium Maximum V. 3. ext. 3: *bene egissent Athenienses cum Miltiade si cum post trecenta millia Persarum Marathone devicta in exilium protinus misissent ac non in carcere et vinculis mori coegissent. — Ne corpus quidem eius sic expirare coacti sepulturae prius mandari passi sunt quam filius eius Cimon iisdem vinculis se contringendum traderet. Hanc hereditatem paternam — solam se crevisse catenas et carcerem gloriari potuit.*

Iustinus II. 15: *Cimon patrem ob crimen peculatus in carcerem coniectum ibique defunctum translatis in se vinculis ad sepulturam redemit.*

Prodeat Diodorus Siculus X. 29: Μιλτιάδου υἱὸς ὁ Κίμων τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς ἐν τῇ δημοσίᾳ φυλακῇ διὰ τὸ μὴ ἰσχύσαι ἐκτίσαι τὸ ὄφλημα, ἵνα λάβῃ τὸ σῶμα τοῦ πατρὸς εἰς ταφὴν αὐτοῦν εἰς τὴν φυλακὴν παρέδωκε καὶ διεδέξατο τὸ ὄφλημα.

Plutarchi testimonium hoc est in *Cimone* IV: Μιλτιάδης πενήτηντα ταλάντων ὀφλῶν δίκην καὶ πρὸς τὴν ἔκτισιν εἰρχθεὶς ἐτελεύτησεν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.

Valerius Maximus V. 4. ext. 2: *ne te quidem, Cimon, silentio*

involoam, qui patri tuo sepulturam voluntariis vinculis emere non dubitasti.

Seneca *Controv.* XXIV: *Miltiades peculatus damnatus in carcere alligatus decessit. Cimon filius eius ut eum sepeliret vicarium se pro corpore patris dedit. et in § 6: redemi corpus tuum, Miltiade, ne funeri quidem interfuturus, in quod me ipsum impenderam. et § 10: non erat mihi poena in carcere esse, mea voluntate illo perveneram.*

Quintilianus *Declam.* 302: *isti accusatores et Cimoni illi, qui patri corpus vicario corpore redemit, crimen darent.*

Hos omnes testes inter se consentire videmus. Unanimi consensu testantur Miltiadem illum „victorem domitoremque Persarum” (Cicero *de Rep.* I. 3. 5.), „Persicae potentiae vindicem, libertatis publicae assertorem” (Seneca *Controv.* XXIV. 4) „Graeciae servatorem et vindicem Persarum orientisque domitorem” (ibid. § 6) quum multam quinquaginta talentorum solvere non posset in carcerem fuisse coniectum ibique catenatum iacuisse et mox vulnere insanabili affectum, excessisse e vita. Deinde Athenienses non alia conditione esse passos ut Miltiadis corpus sepulturae mandaretur, nisi Cimon sua voluntate in eandem custodiam se daret, eumque tandem Calliae auro vinculis esse liberatum.

Iam licet asperrime Atheniensium animum ingratum insectari, ἀλλ', ὡτ' ἄν, θάρρει. πάντα γὰρ ταῦτα κατέψευσαι, nihil prorsus in his veri est; omnia haec sunt de nihilo ficta. Numquam Miltiades in vincula publica coniectus est, numquam Cimon in eadem custodia fuit, numquam factum est ut Cimon a Callia e vinculis liberaretur: πλάσματα haec omnia sunt, quae etiam nunc refelli facile possunt. Audiamus primum Herodotum τὸν φιλαληθῆ unum omnium gravissimum testem VI. 136: Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα (post damnationem) σφακελισαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾷ, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Quia σφακελίζειν et σφακελισμός de gangraena dici solent, non est dubitandum quin Miltiades brevi post ex illo vulnere sit mortuus et multa non ab ipso sed a Cimone statim fuerit soluta.

Erat autem illa familia tam opulenta et locuples, ut tam grandis pecuniae summa haud difficulter expediri potuerit. Unus ex Miltiadis maioribus Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ἐὼν οἰκίης

τεθριπποτρόφου (Herod. VI. 35.) ter deinceps quadrigis Olympia vicit Olympiade XLII, XLIII et XLIV, annis 532, 528 et 524. teste Herodoto VI. 36. et 103.

Idem quinque navibus opes suas ex Chersoneso Athenas transportavit, quarum una ab hoste capta est, quatuor salvae Athenas pervenerunt (Herod. VI 41).

Cimon ipse magnas opes a patre relictas habebat. Audi Plutarchum in *Themistocle* V: εἰς Ὀλυμπίαν ἑλθὼν (Themistocles) καὶ διαμιλλώμενος τῷ Κίμωνι περὶ δεῖπνα καὶ σκηναὶς καὶ τὴν ἄλλην λαμπρότητα καὶ παρασκευὴν οὐκ ἤρεσκε τοῖς Ἕλλησιν. ἐκείνῳ μὲν γὰρ ὄντι νέῳ καὶ ἀπ' οἰκίας μεγάλης ᾤοντο δεῖν τὰ τοιαῦτα συγχωρεῖν· ὁ δὲ μήπω γνώριμος γεγονώς — προσωφλίσ- κανεν ἀλαζονείαν. Ante pugnam Salaminiam hoc factum est, quoniam Themistocles οὐπω τότε γνώριμος ἐγένετο, itaque Olympiade LXXIV. anno 484. Quantum igitur his paucis annis Cimon mutatus est ab illo, qui inops Calliae nummis ex carcere redemptus est. Nunc enim splendore divitiarum superat omnes neque id quisquam aegre ferebat, nam erat ἐξ οἰκίας μεγάλης, ut illo tempore στρατηγοὶ erant omnes secundum Eupolidem:

ἐκ τῶν μεγίστων οἰκιῶν πλούτῳ γένει τε πρῶτοι.

Praeterea constat Cimonem „*compluribus locis praedia hortosque habuisse*” Nep. *Cim.* IV. ἀγρούς καὶ κήπους, χωρία καὶ κή- πους appellant Theopompus et Plutarchus. Constat eum multos inopes pecunia sublevasse, alios ab hostibus redemisse, alios dote data in elocandis filiabus adiuvisse, alios suo sumtu extulisse qui unde efferrentur non reliquissent, quotidie curialibus suis coenam parasse. Plutarchus in *Pericle* IX. Pericles ἀπὸ ἀρχῆς cum Cimone contendebat ἐλαττούμενος πλούτῳ καὶ χρήμασιν, ἀφ' ὧν ἐκεῖνος ἀνελάμβανε τοὺς πένητας δεῖπνόν τε καθ' ἡμέραν τῷ δεομένῳ παρέχων Ἀθηναίων καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀμφιεννύων τῶν τε χωρίων τοὺς φραγμοὺς ἀφαιρῶν ὅπως ὀπωρί- ζωσιν οἱ βουλόμενοι. Unde haec omnia? Num ex manubiis? Imo vero ex hereditate paterna. Hunc igitur credemus propter inopiam in vinculis publicis interiturum fuisse nisi eum Callias pecuniosus suis nummis liberavisset?

Esto, dixerit aliquis, fuerit Cimon quantumvis opulentus et locuples et quae apud Nepotem leguntur perspicue sunt κατε-

ψευσμένα, nonne sunt mendacia haec Aemilio Probo digniora quam doctissimo scriptore Ciceronis et Attici aequali et amico? Rinckius ut vinceret *vitas excellentium imperatorum* aevo Theodosiano ab homine non eruditissimo esse conflatas accusatorie et ὑπό τι συκοφαντικῶς collegit errores omne genus et graviores et tennes. Sed huiusmodi πλάσματα et παρακούσματα apud doctissimum quemque Romanorum iam illis temporibus paratam inveniebant fidem. Graviter errat Nepos de Miltiade in vinculis publicis mortuo; nihilo minus impingit Cicero *de Rep.* I. 3. 5. ita scribens: *Miltiadem victorem domitoremque Persarum nondum sanatis vulneribus iis, quae corpore adverso in clarissima victoria accepisset, vitam ex hostium telis servatam in civium vinculis profudisse.* Bellissima sane est antithesis *ex hostium telis et in civium vinculis* sed ne verbum quidem in his verum est, πάντα δ' ὁμοίως κατέψευσαι. Neque enim Miltiades Marathone vulnus accepit neque in vincula coniectus est.

Simul apparet ex his commentis et mendaciis quam fuerint ignari rerum antiquarum et institutorum et iuris et legum Atticarum qui haec de suo finxerunt. Fac Miltiadem quinquaginta talenta neque ex suis bonis neque ἐράνοις amicorum in praesentia solvere potuisse, quid tum postea? Num carcer et catenae? Minime gentium, sed nisi ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας debitum aerario solvissent (Andoc. pag. 10, 17) ἄτιμοι ἦσαν. Itaque omni iure publico carentes miseri circumambulabant, quod liberis hominibus satis erat poenae. Lex erat: τοὺς ὀφειλόντας τῷ δημοσίῳ δεῖν μηδενὸς μετέχειν τῶν κοινῶν apud Demosthenem pag. 1326. cf. Isocrates pag. 234 c: ἀτιμότεροι περιέρχονται — τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ. Manifestum est et Ciceronem et Nepotem credidisse Miltiadem ac deinde Cimonem in carcerem fuisse coniectos et in vinculis habitos ad hunc finem quoad multam solvissent, sed simul manifestum est utrumque legum Atticarum ignarum in ea re vehementer errare.

Si quid Nepoti credimus, Miltiades crimine Pario accusatus est, *sed alia fuit causa damnationis.* Metuebant enim Athenienses ne tyrannidem affectaret: nempe in Miltiade erat — magna auctoritas apud omnes civitates, nobile nomen, laus rei militaris maxima. Haec populus respiciens maluit eum innoxium plecti quam

se diutius esse in timore. Hoc quoque πλάσμα est vel potius συκοφαντία, Miltiadem falso crimine circumventum innocentem esse damnatum. Nemo in animum inducere poterit id esse verum, qui legerit Herodotum VI. 132. et 136. Praeterea si nimiam Miltiadis potentiam extimescebant nihil erat opus *innocentium plectere*, satis erat ἐξοστρακίζειν, quod in Aristide et Cimone fecerunt. Unde igitur illa mendacia Nepos sumsit? Videor mihi id reperisse et paucis rem planam facere conabor. Apud Nepotem ubique agnosco vestigia Theopompi. Theopompus autem in ultima parte libri X. τῶν Φιλιππικῶν digressus a proposito τὰ περὶ τῶν Ἀθηνῶν δημογωγῶν conscripserat teste Athenaeo pag. 166. d. Quam diligenter eo libro Nepos usus fuerit satis ex fragmentis perspicuum est. Cernitur in iis Theopompi acerbitas et maledicentia et odium in Athenienses. Is igitur ipse auctor est fabulae Miltiadem innocentem ab ingrato populo esse damnatum. Ex eodem fonte manavit quod apud Ciceronem paullo ante vidimus: *Miltiadem victorem domitorumque Persarum nondum sanatis vulneribus iis, quas corpore adverso in clarissima victoria accepisset, vitam ex hostium telis servatam in civium vinculis profudisse.* Ut paratragedat Cicero! Difficile est non subridere ad ea vulnera Marathone accepta et nondum sanata. *Concessum est rhetoribus mentiri in historiis.* Paullo minus frigide Nepos VII. 5: Miltiades re infecta Athenas rediit *aeger vulneribus*, quae in oppugnando oppido acceperat — in vincula publica coniectus est ibique diem obiit supremum. Herodotus solus δ πιστὸς καὶ φιλαληθὴς rem ut facta est narrat VI. 134. Miltiadem in insula Paro καταθρόσκοντα τὴν αἵμασιν τὸν μηρὸν σπασθῆναι et ex eo vulnere mortuum esse. cap. 136. Μιλτιάδης σφακελίσαντος τοῦ μηροῦ τελευτᾷ. Absurdum est igitur credere Miltiadem insanabili vulnere aegrum et iamiam ex eo interiturum ab iniquo et ingrato populo innoxiam esse damnatum ne tyrannidem affectare possit.

In hoc iudicio Miltiades teste Herodoto VI. 136. αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥς τε σηπομένου τοῦ μηροῦ· προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι. Addam et reliqua ut vitium eximam: τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμνησθέντες καὶ [τὴν Λήμνου αἵρεσιν tolle manifestum glossema] ὥς ἐλὼν Λήμνον τε καὶ τισάμενος

τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Nepos VII. 5: *quoniam ipse pro se dicere non posset verba fecit frater eius Stesagoras. „sed non reputavit Stesagoram nullis annis ante occisum esse, bene observante Rutgersio Var. Lectt. I. 9: ex Herodoto VI. 38.”* Rinckius pag. LIX.

Hic quoque Theopompi error esse videtur.

Non minus falsa sunt et πεπλασμένα quae Nepos scribit VII. 5: *accusatus est proditionis, quod cum Parum expugnare posset a rege corruptus infectis rebus discessisset.* Nescias enim utrum sit absurdius cogitare regem Persarum illo tempore Miltiadem largitione corrumpere voluisse an Miltiadem donis et muneribus regiis corrumpi potuisse, ut re infecta Athenas ad certam perniciem rediret. Iterum quid verum sit ex Herodoti testimonio constat. Erat Athenis lex antiqua — sed malo Demosthenis verbis pag. 498. 3. dicere quam meis —: ἔστιν ὑμῖν νόμος ἀρχαῖος τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν, εἰάν τις ὑποσχόμενός τι τὸν δῆμον ἐξαπατήσῃ, κρίνειν, κἔν ἄλῃ θανάτῳ ζημιοῦν, et pag. 487, 25: ἔστι δὲ δήπου νόμος ὑμῖν εἰάν τις ὑποσχόμενός τι τὸν δῆμον ἢ βουλὴν ἢ δικαστήριον ἐξαπατήσῃ τὰ ἔσχατα πάσχειν. et pag. 1204. 18: εἰάν τις τὸν δῆμον ὑποσχόμενός τι ἐξαπατήσῃ εἰσαγγεῖλαι εἶναι αὐτοῦ. Iam vide quid Miltiades deliquerit teste Herodoto VI. 132: petiit a populo naves longas LXX et copias et pecuniam ex aerario οὐ φράσας σφί ἐκ' ἧν ἐπιστρατεύεται χώρην, ἀλλὰ φᾶς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἣν οἱ ἔπωνται. Dant lubenter nomina, sed res successu caruit. Parum expugnare frustra conatus re infecta classem Athenas reduxit. Merito in iudicium de capite adducitur. Herodoto teste VI. 136: Ξάνθιππος δ' Ἀρίφρωνος (Periclis pater, vir praeclarus et principem in civitate locum obtinens) θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα εἰώκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Estne reus noxius an innoxius? Nulla est dubitatio: merito plectitur, sed populus tanti viri misericordia motus capitis eum absolvit, sed ἐζημίωσε κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι (Herod. VI. 136). Nepos VII. 6: *his quinquaginta talentis aestimata est quantus in classem sumptus factus erat.* Satisne his refutatur Theopompi calumnia: *populus maluit illum innoxium plecti quam se diutius esse in timore?*

Mirabitur fortasse aliquis Theopompi impudentiam, qui ad-

versus disertum Herodoti testimonium ausus sit toto coelo diversa memoriae prodere. Sed in Theopompo nihil est de genere hoc mirandum. Quis nesciebat quam callide Themistocles Ephoros deceperit dum Athenarum muri struerentur? Quod de ea re dixit Demosthenes in *Leptinea* pag. 479. 4: πάντες ἴσως ἀκηκάτε ὃν τρόπον (Themistocles) ἐξαπατῆσαι λέγεται Λακεδαιμονίους, idem etiam nunc dici potest, nam constat inter omnes luculento testimonio Thucydidis, cui solus omnium obloqui ausus est Theopompus scribens *Ephoros non calliditate Themistoclis deceptos sed largitione corruptos fuisse*. Plutarchus in *Themist.* cap. XIX: ἐπεχείρει τὴν πόλιν — τειχίζειν, ὥς μὲν ἴσορεϊ Θεόπομπος χρήμασι πείσας μὴ ἐναντιωθῆναι τοὺς Ἐφόρους, ὥς δ' οἱ πλεῖστοι, παρακρουσάμενος. Quis punctum temporis dubitabit utrum Thucydidi an Theopompo magis sit credendum?

Transeo ad aliud πλάσμα in vita Cimonis I. 1: *Cimon — duro admodum initio usus est adolescentiae*. Plane contra est: Cimon adolescentulus post patris mortem amavit potavit et iucunde aetatem transegit donec remp. capessere coepit et res magnas bello gerere. Plutarchus postquam de Miltiade in vinculis mortuo retulisset de Cimone ita scripsit (in *Cimone* IV): Κίμων δὲ μεираκίον παντάπασιν ἀπολειφθεὶς — κακῶς ἤκουεν ὥς ἄτακτος καὶ πολυπότης καὶ τῷ πάπῳ Κίμωνι προσεικῶς τὴν φύσιν ὃν δι' εὐθείαν φασὶ Κοάλεμον προταγορευθῆναι. Cimon et ipse εὐήθης tum esse videbatur: Aristides ὑπὲρ τῶν τεττάρων Tom. I. pag. 252. Cant: ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ εἰς τῶν κομφῶν οὐδ' οἷος ὑπελθεῖν καὶ κολακεῦσαι Κίμων ἐγένετο οἱ μὴδὲ τὰ πατρῶα ἐβελήσαντες αὐτῷ παραδοῦναι μέχρι πόρρω τῆς ἡλικίας ἐπίτροποι μαρτυροῦσιν· οὕτως εὐήθης καὶ μᾶλλον ἀρχαῖον ἡγούντο, ubi Scholiae annotat: Κίμων — ἔδοξε τὸ πρῶτον εὐήθης εἶναι τὴν φύσιν, ὅθεν καὶ ὀρφανὸς γενόμενος μέχρι πολλοῦ ὑπ' ἐπιτρόποις ἦν. Valerius Maximus tumide, ut solet, VI. 9. ext. 3: *Cimonis incunabula opinione stultitiae fuerunt referta*. Mirum non est eum, quem Steasimbrotus aequalis scribit: δεινότητος καὶ σωμυλίας Ἀττικῆς ὅλως ἀπηλλάχθαι καὶ τῷ τρόπῳ πολὺ τὸ γενναῖον καὶ ἀληθές ἐνυπάρχειν καὶ μᾶλλον Πελοποννήσιον τὸ σχῆμα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνδρός (Plut. in *Cim.* IV), acutis et callidis civibus suis εὐήθης καὶ ἀρχαῖον καὶ κοάλεμον visum fuisse.

De Cimonis amoribus Plutarchus cap. IV. ex aequalibus poetis nonnulla narrat et: καὶ ὅλως φαίνεται τοῖς περὶ τὰς γυναῖκας ἐρωτικοῖς ὁ Κίμων ἔνοχος γενέσθαι. Hinc multae de Elpinice fabulae et nugae recentiorum scriptorum, natae (ut supra diximus) ex iocosis Eupolidis versiculis apud Plutarchum cap. XV.

κάνιοτ' ἂν ἀπεκοίματ' ἂν ἐν Λακεδαίμονι ·
κἂν Ἑλπινίκην τήνδε καταλιπὼν μόνην.

Vix est operae pretium nugatoria omnia commemorare quae quisque olim suo arbitrato de his fingebat. Alias Calliae nubit Elpinice, alias Calliae filia Cimoni (Seneca *Contron.* 24), quam is in adulterio deprehensam sua manu occidit. Quam temere haec omnia permisceantur uno exemplo ostendam. Notum est dictum Themistoclis apud Ciceronem *de Officiis* II. 20: *Themistocles quum consuleretur utrum dono viro pauperi an minus probato diviti filiam collocaret: ego vero, inquit, malo virum qui pecunia egeat, quam pecuniam quas viro.* et apud Plutarchum in *Them.* XVIII. τῶν μνωμένων αὐτοῦ τὴν θυγατέρα τὸν ἐπιεικῇ τοῦ πλουσίου προκρίνας ἔφη ζητεῖν ἄνδρα χρημάτων δεόμενον μᾶλλον ἢ χρήματα ἀνδρός. Audi nunc Diodorum Siculum X. 31: Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους προσελθόντος τινὸς αὐτῷ πλουσίου καὶ ζητοῦντος κηδεσὴν εὐρεῖν πλούσιον παρεκελεύσατο αὐτῷ ζητεῖν μὴ χρήματα ἀνδρός δεόμενα, πολὺ δὲ μᾶλλον ἄνδρα χρημάτων ἐνδεᾶ. haec sunt pervulgata sed vide quid addat: ἀποδεξαμένου δὲ τάνθράκου τὸ ῥηθὲν συνεβούλευσεν αὐτῷ συνοικίσαι τὴν θυγατέρα τῷ Κίμωνι. διόπερ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ὁ Κίμων εὐπορήσας χρημάτων ἀπελύθη τῆς Φυλακῆς καὶ τοὺς κατακλείσαντας ἄρχοντας εὐθύνας καταδίκους ἔλαβεν. Eadem cantilena cantatur: *Cimon ipse, Cimon in carcere, dum pecuniosus nescio quis Themistocle auctore eum ex vinculis liberavit filiamque elocavit.* Hoc novum est: *Cimon magistratus, quorum iussu in vincula coniectus fuerat, accusavit DAMNAVITQUE. εὐθύνας καταδίκους ἔλαβεν.* Quo crimine, qua lege id fecerit bonus Diodorus non commemoravit.

Superest mirificum Scholion ad Aristidem pag. 515 Dind.: Ἐφορος ἐν τῇ πρώτῃ Φησὶν ἐκτίσαι αὐτὸν (Cimonem) τὰ πεντήκοντα τάλαντα γήμαντα γυναῖκα πλουσίαν. Qui fieri potuerit ut Ephorus περὶ τῆς τῶν Ἡρακλειδῶν καθόδου scribens inseruerit

aliquid de Cimonis uxore copiosa ac diviti non est facile ad indagandum.

Superest unum Nepotis παράκουσμα in *Cimone* IV. 3: *quotidie sic coena ei coquebatur, ut quos invocatos vidisset in foro omnes devocaret: quod facere nullum diem intermittebat.* Solemus, opinor, aliquem ad coenam *vocare*, non *devocare*, ἐπὶ δεῖπνον καλεῖν, non κατακαλεῖν, quod absurdum est. Sed ubi *vocaret* restitueris cogita quam incredibilia et a natura rerum et hominum abhorrentia nobis Nepos narret. *Omnes, quos invocatos vidisset in foro, quotidie vocabat.* OMNES autem? ad quod difficile est non subridere. *Invocati, ἄκλητοι*, sunt quibus domi non esset coena cocta quique frustra vocationem quaesiviissent, parasiti, inopes et famelici. Hos igitur OMNES *Cimon* *quotidie ad coenam vocabat.* Nugae hae sunt et λῆρος πολὺς. Videamus igitur quid sit in ea re veri. Quae Nepos de Cimonis liberalitate et φιλοξενία narrat omnia sumta sunt ex Theopompi libro X περὶ τῶν Ἀθηνησι δημαγωγῶν. Eundem Theopompi locum in rem suam converterunt Plutarchus in *Cimone* cap. X. et Athenaeus pag. 533. Habemus igitur eiusdem rei tres testes, sed ne sic quidem quasdam difficultates solvere possumus. Nepos narrat Cimonem quotidie omnes, quos invocatos in foro vidisset, ad coenam vocare. Theopompus ipse (apud Athenaeum l. l.) scribit eum δεῖπνον ἀεὶ εὐτελὲς παρασκευάζεσθαι πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ τοὺς ἈΠΟΡΟΤΕΣ τῶν Ἀθηναίων εἰσίδοντας δειπνεῖν. Quae aedes erant tam spatiosae ut illam multitudinem capere possent? et satis constat Miltiadem et Cimonem mediocribus aedibus usos fuisse. cf. Demosthenem in *Aristocratea* pag. 689. Plutarchus l. l. ita narrat: Cimon δεῖπνον οἶκοι παρ' αὐτῷ λιτὸν μὲν ἀρκοῦν δὲ πολλοῖς ἐποιεῖτα καθ' ἡμέραν, ἐφ' ὃ τῶν πενήτων Ὁ ΒΟΤΑΟΜΕΝΟC εἰσφεύει. cf. Plutarchum in *Pericle* IX: Cimon ἀνελάμβανε τοὺς πένητας δειπνεῖν καθ' ἡμέραν ΤῶΙ ΔΕΟΜΕΝΩΙ παρέχων Ἀθηναίων. Pugnans haec apertissime cum rerum hominumque natura et pugnabunt semper ἕως ἄν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ. Esto τὸ δεῖπνον quantumvis λιτὸν καὶ εὐτελές, quae opes his sumtibus sufficere potuissent, si quis Athenis quotidie τῶν πενήτων ΤΟΝ ΒΟΤΑΟΜΕΝΟΝ ad coenam vocare voluisset? Quid sit in his veri declarabunt duo peripateticorum principes Aristot-

tales et Theophrastus. Aristoteles apud Plutarchum l. l. ὡς δ' Ἀριστοτέλης Φησίν, οὐχ ἈΠΑΝΤΩΝ Ἀθηναίων ἀλλὰ τῶν δημοτῶν αὐτοῦ Λακιάδων παρεσκευάζετο τῷ βουλομένῳ τὸ δεῖπνον. Theophrastus περὶ Φιλοξενίας scribit apud Ciceronem *de Officiis* II. § 64: *Theophrastus scribit Cimonem Atheniensium etiam in suis curiales (τοὺς αὐτοῦ δημότας) Laciadas hospitalem fuisse: ita enim incoluisse et villis imperasse ut omnia praeberebantur quicunque Laciades in villam suam devertisset.* Nunc clara lux veritatis affulget. Cimon erat Λακιάδης, ut constat et aliunde et ex vetere εἰσαγγελίᾳ, quam Plutarchus ἐκ τῶν Κρατεροῦ ψηφισμάτων descripsit in vita *Alcibiadis* cap. XXII: Θεσσαλὸς Κίμωνος Λακιάδης Ἀλκιβιάδην Κλεινίου Σκαμβωνίδην εἰσήγγειλεν ἀδικεῖν περὶ τῷ θεῷ κτέ. et in vita *Cimonis* IV: Θουκυδίδης μὲν Ἀλιμούσιος γέγονε τῶν δῆμων, οἱ δὲ περὶ Μιλιτιάδην Λακιάδαι. Erant autem τῶν δῆμων alii numero incolarum frequentissimi et praepotentes, alii tenues admodum et exiles. Notus est Thucydidis locus de Acharnensibus II. 20: οἱ Ἀχαρνῆς μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως. τρισχίλιοι γὰρ ὀπλῖται ἐγένοντο, contra οἱ Ἀλιμούσιοι, in quibus Thucydides censebatur, erant numero paucissimi, ut nos docet Demosthenes πρὸς Εὐβουλίδην pag. 1301. 1) *Fiebant in Urbe διαψηφίσεις et praesto erant δημόται septuaginta et tres: τῶν δημοτῶν (τῶν Ἀλιμουσίων) οἱ ὀμόσαντες ἐγινόμεθα τρεῖς καὶ ἐβδομήκοντα. Τεμεβρία οδορίαι, actor ait, pauci in Urbe manebάντ: οἱ μὲν πρεσβύτεροι τῶν δημοτῶν ἀπεληλύθεσαν εἰς τοὺς ἀγρούς· τοῦ γὰρ δήμου ἡμῖν πέντε καὶ τριάκοντα εἰς δία (paullo plus quam quatuor passuum millia) τοῦ ἄστεως ἀπέχοντος καὶ τῶν πλείων ἐκεῖ οἰκούντων ἀπεληλύθεσαν οἱ πολλοί. Fac τὸν τῶν Λακιάδων δῆμον et eandem paucitatem hominum habuisse et eodem ferme intervallo ab Urbe distare et planum erit qui sint illi quos Cimon in foro invocatos quotidie videret et omnes ad simplicem et frugalem coenam vocaret. Nempe οἱ Λακιάδαι, qui non mature rus reverti potuerint domi coenaturi, sed diutius in foro commorati partim ab amicis in Urbe vocati coenabant, dum reliqui, quos nemo vocarat, ἄδειπνοι erant mansuri nisi iis quotidie Cimon δεῖπνον εὐτελές parasset, quod et ipsum*

1) Hinc actor ad iudices ita dicit pag. 1316: ἐνθυμίσθε — ὅσοι τῶν ΜΕΓΑΛΩΝ δῆμων εἰσὶ.

satis est liberale ac hospitale nec fidem excedit neque cum rei natura pugnat.

Est in eodem loco grave mendum, in quo sanando diu et multum laboravi sed frustra. In libris est: *saepe cum aliquem OFFENSUM FORTUNA videret minus bene vestitum, suum amiculum dedit*. Alienum est a loci sententia *offensum fortuna* aut quod reponunt *offensum fortuito*. Theopompus ita dicit: ὁπότε τῶν πολιτῶν τινὰ ἴδοι κακῶς ἡμφιεσμένον κελεύειν αὐτῷ μεταμφιέννυσθαι τῶν νεανίσκων τινὰ τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ. Plutarchus: αὐτῷ δὲ νεανίσκοι παρείποντο δύο ἢ τρεῖς ἀμπεχόμενοι καλῶς, ὧν ἕκαστος εἴ τις συντύχοι τῷ Κίμωνι τῶν ἀγῶν πρεσβύτερος ἡμφιεσμένος ἐνδεῶς διημείβετο πρὸς αὐτὸν τὰ ἱμάτια. Nihil certi ex his extundi potest ad emendandum *offensum fortuna*: itaque amplius quaerendum.

C. G. COBET.

ARISTIDES.

Tom. I. pag. 341 Dindorf. εἰ ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προεῖπον τοῖς Ἑλλήσιν ὅτι ὑπὲρ τούτου πολεμήσουσιν Ἀθηναίοις ὅπως μείζω καὶ πλείω ΣΦΑΚ ἐκείνων κακὰ ἐργάσαιντο.

Turpe vitium pro σφεῖς.

Tom. I. pag. 237 Dindorf. de barbaris in proelio caesis: τῶν βαρβάρων οἱ μὲν οὐχ ὁμοίως καὶ πρόσθεν κατεῖχον τὴν Βοιωτίαν [κείμενοι].

Corrupt pessime locum qui κείμενοι addidit.

Tom. II. pag. 493 Dind. καὶ σὺ μὲν ἡμῖν ἐπιτιμᾷς, ἐμοὶ δ' οὐκ ἐξέσαι τοῖς Οἰοκ εἰ σύ.

Exemplo Atheniensium Aristides dixerat: τοῖς οἰοῖς σύ, ut multis exemplis ad Antiphontem ostendimus.

C. G. C.

AESCHYLEA.

SCRIPSIIT

S. A. NABER.

Narrat Guilielmus Dindorfius in Lipsiensi Editione Quinta p. CXI, Aeschyli receptum textum conjecturarum circiter triginta millibus hucusque fuisse tentatum. Facile est existimare, ex his bonam partem et olim imperite prolatam fuisse nec multo pauciores hodie sine detrimento abiici posse, postquam intellectum fuit Florentinum Codicem esse fontem, unde reliqui libri manaverint. Omnibus autem resectis, quorum nullus usus est, supersunt eximiae emendationes, quibus efficitur ut probabiliter definire possimus, quid Aeschylus scripserit. Ad eam rem cognoscendam tirones cum fructu legent Kiehlī mei disputationem, qui, quum nostram Mnemosynen auspicabatur, idoneis exemplis ostendit, quomodo tandem post multorum interpretum curas Supplices, quae fabula longe corruptissima est, abstersis immanibus et inveteratis maculis praesentem formam recuperaverit. Grati utimur industria eorum qui ante nos fuerunt, et prope modum incredibile est, qui unquam fieri potuerit, ut tot lectionum cumulata monstra arguerentur et procurarentur. Hic si unquam alias, verum id esse deprehendimus quod proverbio dicitur, nihil esse tam reconditum quin quaerendo possit investigari. Supersunt loci multo plures quam velles conclamati,

quibus sanandis studium frustra insumitur; sed in universum quid Aeschylea Musa cantaverit, satis commode perspicimus. De singulis autem versibus nec minus de fabularum oeconomia, quam compositionem fortasse dicere licebit, saepe multum abest ut tuto iudicium ferre liceat.

Hic testimonium dicat Dindorfius, qui ingenii praeclaro acumine paucos pares habet, superiorem autem neminem. Is igitur postquam ipse infinitis locis Aeschyli textum felicissime tentavit, vere dixit in Mediceo Codice lectiones saepe miris modis vexatas et interpolatas esse, adeo ut parum proficiatur iis remediis, quibus vulgares librariorum errores emendantur et tolluntur. Itaque post Boeckhium, quem honoris causae nomino, haud absurde quaerere coepit sintne septem Aeschyli tragoediae satis integre ad nostra tempora propagatae an fortasse refictae cum ab impostoribus Alexandrinis tum ab histrionibus aliisve, qui ante Lycurgi nobilem legem nihil sibi non arrogabant in immortalia opera, quae licentiam nacti impudenter rescribebant et interpolabant. Quis hodie negare ausit, olim insigniter saevitum fuisse in tragoedias et comoedias, quas histriones mutabant et mutilabant et novi poetae arbitrato suo contaminabant? De Aeschylo certe res apparet, postquam Ritschelius suo more h. e. tam docte quam acute ostendit, quam severis ac prope modum Procrustaeis legibus composita fuerit fabula de septem ducibus adversus Thebas. Multa quae eo pertinent, demonstravit Dindorfius ipse, qui tamen interdum plus quam debuerat, confidit ingenio, quo imprimis excellit; multa alii suspicati sunt; multa sunt de quibus spes est fore ut in posterum certius aliquid pronunciare possimus, etiamsi Hesychii gaza, quae tot egregias lectiones suppeditavit, jam exhausta fere videatur esse. De Euripide autem ac praesertim de Aristophane num fabulae satis integrae ad nos pervenerint, in animo est propediem cum cura declarare quid sentiam; de Aeschylo et Sophocle, quum quaestio difficillima sit ac supra meas vires, tacere malo quam ineptire. Video haud raro aliquid esse audendum et novi fortunam eos juvare, qui aliquid suo tempore audeant; tamen mihi in hoc genere minime satisfacio et si quid proferam de Aeschyli textu emendando, id omne pertinebit ad leviora menda tollenda, reliqua ne digito quidem attingam. Ubi lenibus reme-

diis nihil promovetur, rem relinquam Ritscheliis et Dindorfis, quibus Cobetum accenserem, nisi ipse significavisset se tractare nolle quae pertractari nequeant, cum Aeschylum neque emendare possit sicuti velit, nec velit sicuti possit. Tentabo autem, num forte hic illic morbus gravior videatur esse quam revera sit multorumque exemplo didici non cito desperandum esse et interdum parvo molimine in integrum restitutum fuit quod jamdudum depositum atque abjectum fuerat. Inveterata ulcera putrescent, nisi scalpellum admoveris et quod ferrum non sanat, ignis sanabit; sed antequam recurratur ad extremum consilium, videndum num forte satis sit praesidii in remediis non alvum sed loci sententiam leniter aperientibus. Nec potero in Aeschylō praestare quod volo, sed quid possim, quantumvis id exiguum sit, id tamen juvat experiri. Si frustra fuero, non deerunt qui mihi meliorem viam monstrabunt. Utinam comiter!

Promethei verba sunt vs. 141:

ἰσίδεοθ' οἷον δεσμῷ

προσπαρτὰς ἐγὼ

τῆςδε φάραγγος σκοπέλοις ἐν ἄκροις

Φρουρὰν ἄζηλον δ' ἄρ' ἔσω.

Quaero potueritne poeta *Φρουρὰν δ' ἄρ' ἔσω* recte dicere et quid ea locutio significet. Ad eam quaestionem solvendam parum proficitur Scholiastae adnotatione, qui ita scribit: *Φυλακὴν βασιλεύω· ὃ ἐστὶ Φρουρήσω τὴν πέτραν*. Weckleinus ad *Odyseam* provocat, in qua legitur η 211: *δχέοντας διζύν*, λ 618: *κακὸν μόρον, δύπερ ἐγὼ δχέσκον ὑπ' αὐγὰς ἡελίοιο*, φ 302: *ἦν ἄτην δχέων ἀσιφρονι θυμῷ*, sed ne his quidem locis recepta apud Aeschylum lectio satis stabilitur. Reliqui interpretes, quos consulere potui, nihil admodum conferunt quod ad rem facit, nam quod Schutzius contendit gravem metaphoram esse et loquentis conditioni aptissimam, est ea nuda affirmatio potius quam demonstratio. Quid *δχεῖν* significat? *Vehere*, opinor. Scripsit Aristophanes noto loco: *αὐτὸς βαδίζω καὶ πονῶ, τοῦτον δ' δχῶ* et *πῶς φέρεις γὰρ θεὸς γ' δχεῖ* et omnes sic loquuntur. Vetustum oraculum est apud Dionysium Halic. Antiq. Rom. I. 19, quod olim Pelasgis editum fuisse perhibet:

Στείχετε καίμενοι Σικελῶν Σατορνίαν αἴαν

ἠδ' Ἀβοριγίνων Κοτύλην, οὗ νᾶσος δχεῖται.

Hoc recte dictum est, nam *πλωτὴ* erat ea insula, quod Dionysius supra narraverat. Sed in Euripidis *Ione* primi versiculi sunt, qui ita in libris leguntur:

Ἄτλας δ' χαλκίοισι νώτοις οὐρανὸν
θεῶν παλαιὸν οἶκον ἐκτρίβων θεῶν
μιᾶς ἔφυσε Μαίαν, ἥ μ' ἐγείνατο.,

hos igitur versiculos ita scripsit Dindorfius:

Ἄτλας δ' χαλκόνωτος οὐρανὸν θεῶν
δ' ἁλῶν παλαιὸν οἶκον ἐκ τριῶν μιᾶς
θεῶν ἔφυσε Μαίαν, ἥ μ' ἐγείνατο.

In hisce quod *ἐκ τριῶν* pro *ἐκτρίβων* reposuit, agnoscimus acumen vere Dindorfianum; reliqua laud perinde placent, qua de re Herwerdenus dixit in relationibus Acad. Reg. Scient. Neerl. IV p. 174. Hoc imprimis molestum est, quod Atlas, quem credibile est immotum stare, dum humeris coeli sustineat axes, hic mundum dicitur *ἰσχεῖν*. Provocat quidem Dindorfius ad Prom. 430, sed testis citatus non respondet, nam ipse ibi primus coniectura haud admodum verisimili participium *δ' ἁλῶν* in textum intulit. Apud veteres utique scriptores, Atlas, nisi fallor, mundum *νώτοις φέρει* non *ἰσχεῖ* idque Herwerdenus rectissime intellexisse videtur, etiamsi rem in Ionis editione non disertis verbis attigerit. Sed Prometheus rupi alligatus non magis quam Atlas poterit *φρουρὰν ἰσχεῖν* et metaphorico sensu etiam Prometheus parum apte aliquid dicitur *ἰσχεῖν*. Requiritur verbum, quod *sustinere, perferre, tolerare*, significat idque ut investigarem, contuli locos qui sequuntur. Dixit Sophocles in Trachiniis 7: *νυμφείων δ' τλον μέγιστον ἔσχον* ibique Scholiasta adscripsit Callimachi versiculum: *κενὲδὸν πόνον δ' τλήσαντες*, unde jam vides verum esse quod scribit Hesychius, *δ' τλον* et *πόνον*, *δ' τλεῖν* et *πονεῖν* synonyma esse. Sic *παιδείας δ' τλον* apud Aeschylum invenimus Sept. 18. Hinc Meinekius Prom. 313:

ὥς σοι τὸν νῦν χόλον

παρόντα μόχθων παιδιὰν εἶναι δοκεῖν,

spretis aliorum conaminibus bene rescripsit *δ' τλον*, quod miror quomodo ipse postea reicere potuerit, sicuti Weckleinius me docuit, qui non satis videtur attendisse *μόχθων* non *μόχθον* Codicis lectionem esse. Eo autem loco, unde fecimus disputandi initium, itidem perplacet: *φρουρὰν ἄζηλον δ' τλήσω*, quod rei

convenienter dictum est. Cum eo versu, quem Meinekius emendavit, conferri poterit Babr. fab. 37. 3:

τάλας, ἐφώνει, μόχθον οἶον ὅτ' λεύεις.

Quod legitur Prom. 216:

κράτις δὴ μοι τῶν παρεσῶτων τότε
ἐφαίνεται εἶναι, προσλαβόντα μητέρα
ἐκόνθ' ἐκόντι Ζηνὶ συμπαραστατεῖν.,

id Weckleinius ut interpretetur, duos locos affert, alterum Aesch. Agam. 1053: τὰ λῶσα τῶν παρεσῶτων λέγει et Arist. Eq. 30: κράτις τοίνυν τῶν παρόντων ἐστὶ νῶν, sed ex his ipsis locis poterit jam apparere laudatos versus vitio non carere. Qui eligit τὰ κράτις τῶν παρεσῶτων, τὰ λῶσα τῶν παρόντων, ex *bonis* rebus eligit quod est *optimum*; verum si cui ex *malis* rebus evenit id quod *minime malum* est, eam rem quomodo Graeci enunciant? Ostendent hoc sequentes loci. Tecmessae verba sunt ad Aiace[m] apud Sophoclem vs. 537: τί δῆτ' ἂν ὥς ἐκ τῶνδ' ἂν ὠφελοῖμί σε; Minatur Hercules in Trachiniis 1109: τὴν γε δράσασαν τάδε χειρώσομαι καὶ κ τῶνδε. Eur. Hipp. 705: ἀλλ' ἔτι καὶ κ τῶνδ' ὥς σωθῆναι, τέκνον. Eur. Androm. 1184: οὗτός τ' ἂν ὥς ἐκ τῶνδ' ἐτιμᾷτ' ἂν, γέρον. Eur. Troad. 1201: κομίζετ' ἀθλίῳ κόσμον νεκρῷ ἐκ τῶν παρόντων. Sunt eiusmodi loci multo plures et eodem modo Aeschylum dedisse suspicor:

κράτις δὴ μοὺκ τῶν παρεσῶτων τότε
ἐφαίνεται εἶναι.

Quod Jovi Prometheus auxilium tulit, fecit id ἐκὼν ἀεκόντι δὲ Συμφ. Sunt τὰ παρεῶτα scilicet τὰ παρεῶτα κακὰ, uti est Eur. Androm. 94. Ex his malis elegit minimum. Si quis autem meam suspicionem non prorsus certam esse pronuntiabit, non refragabor; id mirabor si reperientur qui cum Weckleinio Codicem sequi malint et in tali sententia προσλαβόντι potius scribant quam προσλαβόντα.

Qui Prometheus saxo alligatus est ὀρθοσάδην, ἄπνος, οὐ κάμπτων γόνυ, is dicit vs. 237:

τῷ τοι τοιαῖσδε πημοναῖσι κάμπτομαι

et vs. 306:

εἷαις ὑπ' αὐτοῦ πημοναῖσι κάμπτομαι.

Non arbitror tale quid esse ferendum in castigatissimo poeta et, dum quaerebam aptius verbum, sponte sese mihi obtulit *κνάπτομαι*, nam haec sincera forma est apud Athenienses, qua de re dixerunt Meinekius in *Fragmt. Com.* Vol. II p. 75, Dindorfius in *Promethei* editione, quae Londini prodiit A° 1866 p. xi, alii. Nunc etiam apud Aeschylum ea forma metro commendatur et vs. 995:

γνάψει γὰρ οὐδὲν τῶνδ' ἐμ' ὥς τε καὶ φράσαι.,

itidem *κνάψει* reponendum erit, sicuti *κναπτόμενοι* jam repositum fuit Pers. 576 et vera scriptura *ἐκνάπτετο* servata fuit Soph. Ai. 1031. Recte quoque apud Hesychium editur tragici poetae fragmentum: *κνάπτειν κελεύω γλῶσσαν*, sed librarii plerumque refingunt et scribunt *γνάπτειν* et *γνάμπτειν* Ceterum vs. 513:

μυρίαις δὲ πημοναῖς

δύαις τε καμφθεῖς ὧδε δεσμὰ φυγγάνω.,

itidem repone: *κναφθεῖς*. Malis Prometheus *κνάπτεσθαι* potest et *κνάπτεται*, non potest *κάμπτεσθαι*, gerit enim in pectore *ἄκαμπτον φρένα*. *Κάμπτειν* et *κνάπτειν* confusa invenies Plat. Rep. X. 616 A.

Multum miror nondum attendisse interpretes ad Prom. 390:

τούτου φυλάσσου μή ποτ' ἀχθεσθῇ κέαρ.

Hoc quomodo dicendum sit, multi loci ostendere poterunt:

Eur. Med. 37: *δέδοικα δ' αὐτὴν μή τι βουλεύσῃ νέον.*

248: *λέγουσι δ' ἡμᾶς ὡς ἀκίνδυνον βίον — ζῶμεν.*

452: *λέγουσ' Ἰάσον' ὡς κάκιστός ἐς' ἀνὴρ.*

Androm. 645: *τί δῆτ' ἂν εἴποις τοὺς γέροντας ὡς σοφοί.*

Suppl. 298: *οὔτοι σιωπῶσ' εἶτα μέμφομαι ποτε*

τὴν νῦν σιωπὴν ὡς ἐσιγῆθῃ κακῶς.

Eodem modo Aeschylus scripsit *τοῦτον φυλάσσου* atque sic *κέαρ* ex primo casu quartus fiet.

Prom. 451 nuper dixi in *Mnem.* XIX. p. 255 pro *οὐ ξυλουργίαν* scribendum mihi videri *οὔθ' ὕλουργίαν*.

Ius verba sunt vs. 663:

τέλος δ' ἐναργῆς βάξις ἤλθεν Ἰνάχῳ,
 σαφῶς ἐπισκῆπτουσα καὶ μυθουμένη
 ἔξω δόμων τε καὶ πάτρας ᾧθεῖν ἐμέ,
 ἄφετον ἀλᾶσθαι γῆς ἐπ' ἐσχάτοις ὄροις,
 καὶ μὴ θέλοι, πυρωπὸν ἐκ Διδὸς μολεῖν
 κεραυνὸν, ὃς πᾶν ἐξαΐστώσει γένος.

Ad hunc locum Weckleinii est adnotatio: *Mit μολεῖν (statt μολεῖσθαι) wird ohne Rücksicht auf die Zeit die Sache an sich hervorgehoben.* Deinde ut eam sententiam comprobet, duos affert locos. Prior legitur Agam. 1612, ubi, postquam Aegisthus dixit: οὐκ ἀναίνομαι θανεῖν, chorus respondet; δεχομένοις λέγεις θανεῖν σε, quam scripturam sane equidem non sollicitabo et quam ridiculum ibi foret futurum tempus, id perfacile intelligitur. Minus etiam praesidii est in Soph. El. 442, ubi certatim viri docti pro δέξασθαι reposuerunt futurum δέξεσθαι. Addit praeterea Weckleinius, ab aoristo pendere futurum ἐξαΐσώσει relativi pronominis ope, quod prorsus non video quid ad aoristi temporis explicationem conferat. Quod Krugeri utilem librum laudat, doleo hunc mihi non ad manus esse, sed credibile est excerptisse Weckleinium locos, qui maxime huc pertinerent; nobis autem, postquam cognovimus quam nihil huc faciant laudati versus, concedetur fortasse, si neglexerimus ea quae etiam minus apposite afferuntur. Equidem non possum verbis declarare, quam mihi contortae explicationes displiceant et multum praestat fateri ignorantiam, quam suum sibi rectum iudicium corrumpere. Hoc mordicus tenebo: μολεῖν praeter aoristi temporis naturam hic usurpatum est. Si Aeschylus ita scripsit, indiligenter scripsit; quod si haud satis credibile videbitur, culpam conijciemus in librarium et quaeremus remedium. Non difficile negotium hoc est, in morbo praesertim tam levi. Scribe:

εἰ μὴ θέλοι πυρωπὸν ἐκ Διδὸς μολεῖν
 κεραυνὸν, ὃς πᾶν ἐξαΐστώσει γένος.

Abjecimus unicam literulam et nulla jam difficultas superest. Verbum θέλειν hoc modo usurpatum vide Eur. Suppl. 126: πομῖσαι σε Θησεῦ παῖδας Ἀργείων θέλων vel Eur. Iph. Taur. 12: τὸν καλλίνικον σέφανον Ἰλίου θέλων λαβεῖν Ἀχαιοῦς vel Eur. Iph. Taur. 608: ὃν οὐδὲν ἥσσον ἢ μὲ φῶς ὀρᾶν θέλω, alibi.

Tantum vitium in sententia tam perspicua tantas tenebras doctis lectoribus offundere potuisse!

Secundum Aeschylum Prometheus solutus fuit post triginta annorum millia, qua de re vide quae Weckleinus collegit in Studiis Aeschyleis p. 27. Itaque ridicule vaticinatur vs. 959:

δισσοὺς τυράννους ἐκπεσόντας ἤσθόμην,
τρίτον δὲ τὸν νῦν κοιρανοῦντ' ἐπόψομαι
αἰσχίστα καὶ τὰ χίστα.

Non fugit hoc Herwerdenum, qui κακίστα coniecit: recte, uti mihi videtur. Sicuti perpetuo conjunguntur adjectiva καλὸς et ἀγαθός, sic conjunguntur quoque αἰσχροὺς et κακὸς cum adverbis αἰσχροῶς et κακῶς. Exemplum est in Bacch. 1308:

αἰσχίστα καὶ κάκιστα κατθανόνθ' ὄρω.

Cf. Prom. 774 et 94: τὸν μυριετῇ χρόνον ἀθλεύσω.

Prom. 1082: βρυχία δ' ἡχὼ παραμυκάται, jam significavi Mnem. XII 320 mihi scribendum videri περιμυκάται.

Leve vitium est in Sept. adv. Theb. vs. 41:

ἦκω σαφῇ τάκειθεν ἐκ στρατοῦ φέρων
αὐτὸς κατόπτης δ' εἴμ' ἐγὼ τῶν πραγμάτων.

Lege: δεῦρ' ἐγώ.

Gravius est quod statim sequitur vs. 49:

μνημεῖά θ' αὐτῶν τοῖς τεκοῦσιν ἐς δόμους
πρὸς ἄρμ' Ἀδράστου χερσὶν ἔζεφον, δάκρυ
λείβοντες· οἴκτος τ' οὐτις ἦν διὰ σῶμα.

Non difficilis intellectu hic locus est. Μνημεῖα sunt secundum Hesychium τὰ οἴκαδε πεμπόμενα ὑπὸ τῶν ἐν πολέμῳ τετελευτηκότων τοῖς οἰκείοις. Addit Scholiasta haec fuisse περόνας ἢ τρίχας ἢ τι τοιοῦτον· ἔθος γὰρ ἦν τοὺς ἐν πολέμῳ (ἀποθανόντας) τοῖς οἰκείοις πέμπειν σημεῖα, περόνας ἢ ταινίας ἢ βοσρύχους ἢ τι τοιοῦτον. Ad rem Blomfieldus confert Eur. Iph. Taur. 820: τί γάρ; κόμας σὰς μητρὶ δοῦσα σῇ φέρειν; Μνημεῖά γ' ἀντὶ σώματος τοῦμοῦ τάφῳ. Aperta res est, sed quid censes de lacrimulis illis fortium virorum ad bellum proficiscentium? Audiamus Schützium quid dicat: *Swavissima est, inquit, pictura duplicis*

animi affectus in facie elucetis, ita ut alius oculis, alius ore exprimitur. Oculis enim lacrimam stillabant, desiderium et amorem parentum significantes, ore vero trucem et immitem bellatorum animum referebant. Est igitur dixeris plane illud quod proverbio dicitur: *Jean qui pleure et Jean qui rit.* Deinde Schützsius pergit et comparat Andromachen, quae apud Homerum *δακρυόεν γελαῖ*, sed equidem miror, quomodo doctus interpretes hanc serio cum illis contendere potuerit. *Σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρείῳ φλέγων ἔπει λέντων ὡς Ἄρη δεδορκότων.* Hoscine nobis animo repraesentabimus *δάκρυ λείβοντας*, imo *λείβούσας* volui dicere? Sed sunt *ἀριδάκρυες ἄνδρες ἐσθλοί*. Pulchre id quidem novi: dolor interdum etiam invito lacrimas exprimit et, ut apud Euripidem est Helen. 950,

λέγουσιν ὡς πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς

ἐν ξυμφοραῖσι δάκρυ' ἀπ' ὀφθαλμῶν βαλεῖν.

Etiam insperatum gaudium idem efficit, quod ut probet Schol. Pind. Pyth. 4. 213 Sophoclis versus affert:

χῶρος γὰρ αὐτός ἐστιν ἀνθρώπου φρενῶν

ᾧ πού τὸ τερπνὸν καὶ τὸ πημαῖνον φύει·

δακρυρροεῖ γοῦν καὶ τὰ καὶ τὰ τυγχάνων.

Et naturae humanae convenienter apud Pindarum Aeson conspecto filio prorumpit in lacrimas, *ἃν πέρι ψυχὰν ἐπεὶ γάσσηεν.* Auctore Villeharduino *ἀριδάκρυες* etiam Franci fuerunt qui sub vexillo crucis Constantinopolin ceperunt: *Sachez que la ot mainte lerne plorée de pitié*, vel *si orent mult pitié et plorèrent mult durement*, vel *i ot maint lerne plorée de pitié*, unde Gibbo, qui Villeharduini locos mihi indicavit, *They weep*, inquit, *on every occasion of grief, joy or devotion.* Verum si cui militi in hostium conspectu recordatio carissimorum capitum extorsit forte lacrimam, nonne eum pudebit? nonne sedulo celabit τὸ πάθος? Credo equidem. Misera sors Iphigeniae patrem et patrum ad lacrimas adegit Aesch. Agam. 204 et Eur. Aul. 650 et 1550. Audita Trojae expugnatione verba sunt chori Agam. 270:

χαρά μ' ὑφέρπει δάκρυον ἐκκαλουμένη.

Polynices *ἀσπᾶντ' λείβων δάκρυον* ad patrem appropinquat, Soph. Oed. Col. 1251; sed nihil horum tunc decuit septem duces apud Thebas. *Furtim* lacrimae oboriri potuerunt, sed id omnes celare cupiebant nec fuerunt Aeschylo *δάκρυα λείβοντες*; sed

κρύπτοντες vel, quod propter elegantiam malo: κλέπτοντες. Κλέπτειν verbum hoc sensu minime rarum est, cf. Soph. El. 56, Phil. 77, Eur. Troad. 677, Herc. fur. 100, Suppl. 416:

διαβολαῖς νέαις

κλέψας τὰ πρόσθε σφάλματ' ἐξέδω δίκης.

Pindar. Olymp. VI. 36: κλέπτουσα θεοῖο γόνον et Pyth. IV. 96: κλέπτων δὲ θυμῷ δεῖμα.

Hostes ad moenia adoriuntur et chorus ad deos conversus fundit preces vs. 212:

ἀλλ' ἐπὶ δαιμόνων προδρομος ἦλθον ἄρ -

χαῖα βρέτη, θεοῖς πίσυνος, ὅτε νιφάδος

ἄπ' ὀλοᾶς νιφομένηας βρόμος ἐν πύλαις.

Non sunt haec verba difficilia, sed mirum quod conjecti lapides sic simpliciter dicuntur νιφὰς νιφομένα. Λίθων νιφάδα Aeschylus appellare potuit vel χερμάδων vel βαλλομένην νιφάδα vel simile quid, sed per se nihil est cur νιφάδα νιφομένην de lapidibus potissimum accipiamus et obscura locutio visa fuisset, nisi legeretur vs. 300: ἰάπτουσι πολίταις χερμάδ' ὀκρίεσσαν et vs. 158: ἀκροβόλων ἐπάλλεων λιθὰς ἔρχεται. Suspisor scripsisse poetam: ὅτε λιθάδος ἄπ' ὀλοᾶς νιφομένηας βρόμος. Sic Eur. Androm. 1129: πυκνῇ δὲ νιφάδι πάντοθεν σποδούμενος, sed proxime praecesserat: ἔβαλλον ἐκ χειρῶν πέτροις.

Juxta κεραυνῶναι et σκεδανῶναι formae reperiuntur κινῶναι et σκιδνῶναι et ad eandem normam juxta κρεμανῶναι habebimus formam κριμῶναι. Contendunt tamen grammatici sinceram formam esse κρημνῶναι, quae ab Codicibus satis commendationis habeat. Hoc si verum esse reperirem, cum aliorum tum Buttmanni auctoritatem sequendam ducerem, sed secus est: in vetustissimis et optimis libris κριμῶναι invenio: Aesch. Sept. 229 in Mediceo Codice κριμναμέναν est, Eur. Electr. 1218 in Florentino Codice ἐκρίμνατο legitur, atque hinc corrigere fortasse licebit Eur. fr. 918 κρήμνη, Eur. Herc. fur. 520 ἐκκρήμνασθε, Eur. Ion. 1613 ἐκκρημνάμεσθα et Arist. Nub. 378 κατακρημνάμεναι. Tanta est in scenicis utique poetis exemplorum paucitas. Attigit rem Piersonus ad Moeridem, sed hic litem non magis

diremit quam nostra aetate Westphalius in docta Grammatica Graeca.

Continuo sequitur Sept. 230:

ἀνδρῶν τὰ δ' ἐς σφάγια καὶ χρησῆρια
θεοῖσιν ἔρδειν.,

ubi intelligam: τὸ δ' ἐςί.

Itidem satis est digitum intendere in Sept. 254:

αὐτὴ σὺ δουλοῖς καὶ σέ καὶ πᾶσαν πόλιν.

Nonne soloeca ea oratio est? Credo equidem et vitio fortasse mederi poterimus scribendo αὐτὴν, sed sciendum est in Codice καμὲ legi, Wunderlichium correxisse καὶ σέ.

Non video quo conjunctivus pertineat in hisce, vs. 257:

Ἐτ. ὧ Ζεῦ γυναικῶν οἶον ὥπασας γένος.

Χο. μοχθηρὸν, ὥσπερ ἄνδρας ὧν ἀλφῷ πόλις.

Quid si Aeschylus scripsit: ἦν ἀλφῷ πόλις?

Precatur chorus vs. 316:

πρὸς τὰ δ' ὧ πολλοῦχοι
θεοί, τοῖσι μὲν ἔξω
πύργων ἀνδρολέτειραν
νόστον, ῥίψοπλον ἄταν
ἐμβαλόντες ἄροισθε
κῦδος τοῖςδε πολίταις.

Sed in precibus ad deos utimur nisi fallor imperativo modo et praestabit scribere ἄρασθε. Contra ad mortales, qui ipsi non sunt suae sortis arbitri, in salutationibus et in imprecationibus plurimum utimur optativo modo. Juvat quaedam ex Euripide exempla apponere. Sic legimus εὐδαιμονοίης Heracl. 582, Alcest. 1137, Phoen. 1086 et Electr. 889, ὄλοιο Med. 1329 et θναίσθαι μύθων καὶ γένοισθ' εὐδαιμόνες Iph. Taur. 1078 et similiter Helen. 646 et 1418. Hinc recte Med. 313: νυμφεύετ', εὖ πρᾶσσοιτε et Suppl. 1182: ἔσαι τὰ δ' ἀλλὰ καὶ σὺ τῶν αὐτῶν τύχοις et plane infinita est talium locorum copia. Quia autem χαίρειν τινὰ κελεύομεν, χαῖρε dicere solemus minimeque χαίροις, et ἔρρωσο, quia itidem ἐρρῶσθαί τινα φράζομεν. Vulgarem locu-

tionem tragici poetae sexcentis modis variant, sed servant imperativum. Jason verbi causa liberos suos alloquitur Med. 918: αὐξάνεσθε neque Alcestidis novissima verba fuisse crediderim vs. 323: χαίροντες εὐφραίνουσθε sed εὐφραίνεσθε et eadem de causa vs. 272: χαίροντες, ὦ τέκνα, τῶδε φάος ὀρῶτον, non scripserim cum Elmsleio ὀρῶτην, sed ὀρᾶτον, quae mutatio est etiam lenior. Verum Alc. 437 nihil offensionis est in χαίρουσα οἰκετεύεις, vel vs. 1004: χαῖρ' ὦ πότνι', εὖ δὲ δόλης. Videlicet in exclamationibus, quae a precibus prorsus diversae sunt, optativus rectissime ponitur. Sic Androm. 900: ὦ Φοῖβ' ἀκέσθρ, πημάτων δόλης λύσιν et Hecub. 255: μηδὲ γιγνώσκουσθ' μοι οἱ τοὺς φίλους βλάπτοντες οὐ φροντίζετε et Phoen. 185: σύ τοι μεγαλαγορίαν ὑπεράνορα κοιμίζεις, nam fulmen ibi Antigone alloquitur et ridiculum foret κοιμίζει. Sed Phoen. 586:

ὦ θεοὶ γένοισθε τῶνδ' ἀπότηροισι κακῶν
καὶ ξύμβασιν τιν' Οἰδίου τέκνοις δότε,

cum δότε coniungere malo imperativum, non optativum γένοισθε. Denique, ut ad Aeschylum tandem redeam, Suppl. 28 cum Heathio scribam:

ὦ πόλις, ὦ γῆ καὶ λευκὸν ὕδωρ,
ὑπατοὶ τε θεοὶ καὶ βαρύτεμοι
χθόνιοι θήκας κατέχοντες,
καὶ Ζεὺς σωτὴρ τρίτος, οἰκοφύλαξ
ὁσίων ἀνδρῶν, δέξασθ' ἱκέτην, κτέ.,

nec sequar Dindorfium, qui servavit: δέξαιθ' ἱκέτην.

Sept. 379:

πόρον δ' Ἰσμηνὸν οὐκ ἔξ περᾶν
ὁ μάντις· οὐ γὰρ σφάγια γίγνεται καλὰ.

Commendo: γίγνεσθαι.

Multi jam quaesiverunt de Sept. 429:

θεοῦ τε γὰρ θέλοντος ἐκπέσειν πόλιν
καὶ μὴ θέλοντός φησιν, οὐδὲ τὴν Διδῆς
Ἔριν πέδοι σκήψασαν ἐμποδὼν σχεθεῖν.

De loci sententia constat, sed verba laborant. Desideramus verbi σχεθεῖν objectum; non intelligitur quorsum pertineat Eridis mentio, nec poterit aoristus pro futuro servari, nisi ἂν parti-

cula accedat. Hinc Weckleinus in Studiis Aeschyleis p. 41 coniecit:

οὐδὲ νιν Διδς

κεραυνὸν ἐνσκήψαντ' ἂν ἐμποδῶν σχεθεῖν.,

in quibus νιν Heimsoethio debet; in κεραυνὸν ἐνσκήψαντ' ἂν verborum sensum recte assecutus est, sed mutatio mihi videtur paulo violentior, quidquid dicat ut suam suspicionem confirmet. Itaque quaesivi simpliciorum rationem. Primum amplectendum est Heimsoethii illud νιν, deinde sub σκήψασαν latere mihi visum est σκήψας ἂν, quod ut retineri possit, σχεθεῖν in σχέθαι necessario mutandum est et quaerendum num forte fulminis nomen reperiri possit, quod duarum syllabarum sit et masculini generis. Homerus autem, quod novimus, ἀργῆτα κεραυνὸν appellat et scribit Aristoteles Meteor. 3. 1. med.: εἰάν δὲ ἐν αὐτῷ τῷ νέφει πολὺ καὶ λεπτὸν ἐκθλιβῇ πνεῦμα, τοῦτο γίνεται κεραυνός, εἰάν μὲν πᾶν λεπτόν, οὐκ ἐπικάων διὰ λεπτότητα, ὃν οἱ ποιηταὶ ἀργῆτα καλοῦσιν, εἰάν δ' ἦττον, ἐπικάων, ὃν ψολόεντα καλοῦσιν. Hinc dixerim poetam scripsisse:

οὐδὲ νιν Διδς

ἀργῆς πέδοι σκήψας ἂν ἐμποδῶν σχεθῶι.

Nihil sane est cur adverbium πέδοι cum Weckleio eliminemus; confer modo Aeschyli locos, quos Dindorfius attulit ad Prom. 749. Nunc etiam videmus unde Eris male huc pedem intulerit. pristinae scripturae praeterea vestigium est in Scholio: οὐδὲ τὴν Διδς ἔριν· ἦτοι οὐδὲ τὴν ἀργὴν καὶ τὸν θυμὸν τοῦ Διδς τῇ γῇ ἐπελθόντα φησὶν ἐμποδῶν σχεθεῖν καὶ κρατῆσειν. Nihil hic dicitur de ira Jovis vel de iracundiis fulminibus, sed Scholiasta usus est aliorum copiis, quas non amplius intelligebat et ubi ἀργῆς scriptum erat, legit ἀργῆς.

Sept. 530 de Parthenopaeo legimus:

δμυσι δ' αἰχμὴν ἣν ἔχει μᾶλλον θεοῦ

σέβειν πεποιθὸς δμμάτων θ' ὑπέρτερον

ἣ μὴν λαπάξειν ἄστυ Καδμείων βίῃ.

Hic, quantum video, interpretes nihil afferunt ad explicandum δμμάτων. Equidem intelligo: δειμόνων.

In eiusdem Parthenopaei scuto Sphinx repraesentata fuit, quae Sept. 541:

φέρει δ' ὑφ' αὐτῇ φῶτα Καδμείων ἕνα.

Operose haec interpretatur Hermannus. Mihi poeta dedisse videtur σφίγγει. Amat Aeschylus tales etymologias, Prom. 86, Sept. 578.

Itidem leve mendum inest in Chori verbis vs. 812, ubi post nuncii verba: οὕτως ἀδελφαῖς χερσὶν ἡναίροντ' ἄγαν ita pergit:
οὕτως ὁ δαίμων κοινὸς ἦν ἀμφοῖν ἅμα.

Malo equidem:

δυντὼς ὁ δαίμων κοινὸς ἦν ἀμφοῖν ἅρα.

In vulgata lectione iteratum οὕτως omni vi caret.

Non difficilis mihi videtur correctio vs. 1022:

καὶ μὴδ' ὀμαρτεῖν τυμβοχόα χειρώματα.

Hic sane cum Blomfieldo non intelligam *tumuli aggestiones manibus factas*. et miror quomodo doctus interpretes illud χειρώματα potuerit concoquere. Unum novi vocabulum, quod bene hic usurpari potuit, nimirum: τυμβοχόα μειλίγματα. Cf. Choeph. 15.

Quantum equidem observavi, insolita est locutio ἐν τιμῇ σέβειν in hisce: Pers. 166:

ταῦτά μοι διπλῇ μέριμν' ἄφρατος ἐσιν ἐν φρεσίν,
μήτε χρημάτων ἀνάνδρων πλήθος ἐν τιμῇ σέβειν
μήτ' ἀχρημάτοισι λάμπειν φῶς ὅσον σθένος πάρα.

Suspectum vocabulum est ἄφρατος, pro quo non habeo quod probabiliter reponam, nec satis est scribere μέριμνα φρατος cum Hermanno, qui copiose hunc locum tractavit: non dicam quo eventu. Sed pro ἐν τιμῇ σέβειν intelligam ἐντίμως ἔχειν. Malo hoc quam Herwerdeni πρέπειν.

Continuo sequitur:

ἔσι γὰρ πλοῦτός γ' ἀμεμφής, ἀμφὶ δ' ὀφθαλμοῖς φόβος·
ἔμμε γὰρ δόμων νομίζω δεσπότου παρουσίαν.

Offensioni est vocabulum ἔμμε quod haud satis eleganter usurpatum est, postquam proprio sensu proxime praecessit ὀφθαλμοῖς. Deinde ad locutionem tuendam non satis est praesidii in locis quos Blomfieldus adscripsit, nam Choeph. 932 Orestes quidem dicitur ὀφθαλμὸς οἶκον neque infrequens hic usus est,

sed Atossa non potuit regem Persarum *δμμα δόμων* appellare, quia ipse rex legatos suos *ἐφθαλμούς* appellare solebat, quod tum aliunde notum est, tum ex hac ipsa fabula vs. 980, ubi vide Blomfieldum. Denique Xerxes *ἐφθαλμός οἶκων* et praesens et absens est manetque, sicuti fuit mansitque perpetuo Orestes, quamquam peregre aberat. Hinc etiam Pindarus Ol. 6. 27 recte scribere potuit: *ποθέω σρατιᾶς ἐφθαλμὸν ἐμᾶς*. Sed absente domino periculum est ne domus corruat, nam *columnen* deficit. Quaesivi quomodo id Graece dicerem et sponte sese mihi obtulit *ἔχμα* vel *ῥχμα*, nam incertus haereo utram formam commendem. Homerus certe *ἔχματα* dixit; Iliad. M 259: *σῆλας ἐν γαίῃ θέσαν ἔμμεναι ἔχματα πύργων*. Cum hoc loco conjungendus est vs. 756:

λέγουσι δ' ὥς σὺ μὲν μέγαν τέκνοις
πλοῦτον ἐκτήσω σὺν αἰχμῇ, τὸν δ' ἀνανδρίας ὕπο
ἔνδον αἰχμάζειν, πατρῶν δ' ὄλβον οὐδὲν αὐξάνειν.

Absurdum est verbum *αἰχμάζειν*, uti vides. Confer autem Eur. El. 817: *ὅσις ταῦρον ἀρταμεῖ καλῶς ἵππους τ' ῥχμάζει*. Cyclop. 484:

τίς δ' ἐπὶ πρώτῳ
ταχθεὶς δαλοῦ κόπην ῥχμάσας
Κύκλωπος ἔσω βλεφάρων ὥσας
λαμπρὰν ὄψιν διακναίσει;

Eur. Orest. 265: *μέσον μ' ῥχμάζεις, ὥς βάλῃς ἐς Τάρταρον*, ad quem locum Scholion est: *ἀπὸ δὲ τοῦ ἔχμα γίνεται ἔχμάζειν τὸ καλύειν καὶ ἐπέχειν καὶ ἔχμάσαι τὸ κατασχεῖν καὶ ἐλεῖν, ὃ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ ἐνταῦθα διὰ τοῦ Ο κεῖται*. Ὁχμάζειν itidem apud Aeschylum est Prom. 5 et 619. Praeterea Hesychius adnotavit *ἔχμάζειν* significare *ἡσυχάζειν*. vides eum locum quem e Persis excitavi, perperam interpretatum fuisse, sed ipse error facit ut constet, auctores quos sequitur, in suis Codicibus invenisse *ἔχμάζειν*. Ipsi poetae nunc uti semper *ἔχμάζειν* est *κατέχειν, retinere*. Quod hic Xerxes fecisse arguitur statim postquam imperium adeptus est, id postea quoque pater inculcat vs. 826:

μέμνησθ' Ἀθηνῶν Ἑλλάδος τε, μηδὲ τίς
ὑπερφρονήσας τὸν παρόντα δαίμονα
ἄλλων ἐρασθεὶς ἔλβον ἐκχέῃ μέγαν.

Difficilis locus est Pers. 213:

εὖ γὰρ ἴτε, παῖς ἐμὸς
 πράξας μὲν εὖ θαυμασδὸς ἂν γένοιτ' ἀνὴρ,
 κακῶς δὲ πράξας οὐχ ὑπεύθυνος πόλει,
 σωθεῖς δ' ὁμοίως τῇδε κοιρανεῖ χθονός.

Quam impedita haec sint, luculenter ostendit Dindorfius in Annot. Oxx. p. 255. Quae est sententia verborum quibus Atossa utitur? „Videtis, inquit, quanto in discrimine versemur: nam si re bene gesta filius meus redierit, civibus admirationi erit; si male gesta, rationem civitati non reddet, sed salvus, ut adhuc, terrae huius imperium tenet (tenebit), id est nihil detrimenti capiet. Quod plane contrarium est atque dici ab Atossa debuit, cuius hanc potius mentem esse apparet, κακῶς δὲ πράξας οὐχ ὑπεύθυνος μὲν ἔσται τῇ πόλει, σωθεῖς δ' ἀτίμως τήνδε ποιμανεῖ χθόνα.” Diversa ratio est, quae Hermannō placuit, qui locum sic interpretatur: „Atossa sollicita est, quid dicat isto somnio ostentoque portendi. Itaque subjicit: *nam de regno filii scitis non esse quod metuum, quem, si prospera fortuna admirandum reddere potest, at adversa certe regno non exuet, si quidem ille salvus redibit.* His igitur verbis indicat non habere se quomodo visa illa interpretetur, nisi de morte filii, quam apertius nominare reformidat.” Nec tamen Hermannus Dindorfio persuasit, qui in Lipsiensi editione pronunciat se manere in ea sententia, quam olim XXVIII annis ante Oxoniae defendisset. Hoc certe concedo, si Atossa id omne dicere voluerit, quod eam Hermannus dicentem facit, tam perplexe reginam fuisse locutam, ut sine interpretis ope vix ac ne vix quidem a spectatoribus intelligi potuerit. Illud etiam parum credibile, secundum Atossae sententiam Xerxem, etiamsi superatus sit, regnaturum quidem esse, sed ἀτίμως. Ipsa matre iudice, multo igitur miserior conditio fuit Xerxis quam Francisci primi Galliarum regis, qui tamen existimationem salvam e clade retulit. Etiamsi matri persuasum sit, inustam esse filio infamiae maculam, non tamen potuit disertis verbis id pronunciare in oratione praesertim ad senatores habita et illud ἀτίμως, quod Dindorfii ingenio non libris debetur, prorsus reiicio. Quid dicere debuerit regina, ostendere poterunt Eteoclis verba, quae Dindorfius ipse attulit:

εἰ μὲν γὰρ εὖ πράξαιμεν, αἰτία Θεοῦ·
 εἰ δ' αὖθ' ὃ μὴ γένοιτο, συμφορὰ τύχοι,
 Ἐτεοκλῆς ἂν πᾶσαν εἰς κατὰ πτόλιν
 ὑμνοῖθ' ὑπ' ἁγῶν Φροίμοις πολυρρόθοις.

Xerxes victor ab omnibus Persis laudibus extolletur; eundem victum atque e Graecia profugum omnes conviciis proscindunt: hoc dum animo versat Atossa, monet senatores ne obliviscantur Xerxem regem esse ἀνυπεύθυνον, non συνταγματικόν ut hodie Graeci loquuntur. Omnia in eo sunt: Xerxes non ὑπεύθυνος est: non potest cogi ut rationes reddat gesti belli, nam Persis omnis in perpetuum ademta est spes libertatis. Consentiunt senes qui accepto nuncio de clade Salaminia, ita lamentantur, vs. 592:

οὐδ' ἔτι γλῶσσα βροτοῖσιν
 ἐν φυλακαῖς· λέλυται γὰρ
 λαὸς ἐλεύθερα βάζειν
 ὡς ἐλύθη ζυγὸν ἀλκᾶς.

Sed nescio quis, quum Atossae verba haud satis clara ac perspicua esse putaret, addidit inficetum versiculum: σωθεῖς δ' ὁμοίως τῆςδε κοίρανεῖ χθονός, in quo absonum est praesens verbum κοίρανεῖ et adverbium ὁμοίως scriptoris infantiam prodit. Hoc igitur versu eliminato, unum remanet vitium, quo sublato ridicula verba sponte excident. Pro πόλει reponendum est πέλει et lucrabimur aperta verba, quae poeta digna sunt:

πράξας μὲν εὖ θαυμαστὸς ἂν γένοιτ' ἀνὴρ,
 κακῶς δὲ πράξας οὐχ ὑπεύθυνος πέλει.

Pers. 227:

ἀλλὰ μὴν εὖνους γ' ὃ πρῶτος τῶνδ' ἐνυπνίων κριτῆς
 παιδὶ καὶ δόμοις ἐμοῖσι τήνδ' ἐκύρωσας φάτιν.

Commendo: τήνδε κυρώσας φάτιν.

Pers. 310:

οἱ δ' ἀμφὶ νῆσον τὴν πελειοθρέμμονα
 νικώμενοι κύρισσον ἰσχυρὰν χθόνα.

Languet participium νικώμενοι· hinc Herwerdenus olim: ἡλκωμένοι κύρισσον ἰσχυρῶς χθόνα, sed ipse postea eam suspicionem reiecit videtur, non repetiit certe quum reliquas suas conjecturas Teubnero edendas traderet. Alia Weckleinio placuerunt,

qui cum Heimsoethio *κυκώμενοι* scripsit, deinde incidit in: *κύρισον εἰς σκίρ' ἂν χθόνα*. Et de hac quidem conjectura dubito quid dicam, illud autem intelligere mihi videor participium *νικώμενοι* nondum recte emendatum esse. Suspicio Persarum duces e navibus in littus excidisse *συρίπας*. Hinc *βικνούμενοι* Aeschylus scribere potuit. Cf. Photius: *λέγεται δὲ καὶ βικνούσθαι τὸ καμπύλον γίγνεσθαι ἀσχημόνως καὶ κατὰ συνουσίαν καὶ ὀρχησιν κάμπτοντα τὴν ὁσφύν*. Σοφοκλῆς *Ἰχνευταῖς*. Compone Xerxis verba vs. 964: *ὁλοοὺς ἀπέλειπον Τυρίας ἐκ ναδὸς ἔρροντας ἐπ' ἀκταῖς*. Non admodum dissimile est, quum Homerus dicit *κυβισῆσαι* eum qui e curru in terram decedit. Eodem pertinet Scholion: *πεσόντες γὰρ ἡμιθνήτες ποσὶ τε καὶ κεφαλῇ ἐστροβούντο*.

Pers. 370 miror absonum participii usum; qui enim *δρασμὸν εὔρε*, jam *ἀπέδρα* eumque frustra insequeris:

ὥς εἰ μὲν Φευξοίαθ' Ἑλλήνες κακόν,
ναυσὶν κρυφαίως δρασμὸν εὐρόντες τινά,
πᾶσι εἶρεσθαι κρατὸς ἦν προκείμενον.

Quid requiram, aperiet vs. 795:

ἀλλ' εὖς αλλῇ τοι λεκτὸν ἀροῦμεν ζόλον,
quocum compone vs. 481:

κατ' οὖρον οὐκ εὖκοσμον αἶρονται Φυγῇ.

Eodem modo, nisi fallor, *δρασμὸν αἶρειν* recte dicetur et *reponam*: *ἄραντες*.

Pers. 539:

διαμυδαλέοις δάκρυσι κόλπους
τέγγουσ' ἄλγους μετέχουσαι.

Praefero: *διαμυδαλέους*.

Portentose corrupti sunt versiculi Pers. 576:

κναπτόμενοι δ' ἄλ' δεινά
σκύλλονται πρὸς ἀναύδων
παίδων τᾶς ἀμιάντου.

Sermo est de misera sorte Persarum, qui mari occubuerunt et praeda facti sunt rapacium piscium. Sed quid est *ἀλ' δεινά*? Facile credimus Dindorfio, Codicis lectionem suspectam esse, sed quod reponit *ἀλδ' αἰνά*, id tamdiu poterit probari, donec melius

quid inventum fuerit. Legendum est: Ἀλοσύδνας. Hom. Od. Δ. 404: ἀμφὶ δέ μιν φῶκαι νέποδες καλῆς Ἀλοσύδνης ἀθρόαι εὐδουσιν. Iliad. Τ 207: μητρὸς δ' ἐκ Θέτιδος, καλλιπλοκάμου ἀλοσύδνης. Nunc certe opella nostra Aeschylō profuit.

Inconcinne adjectivum πολὺς iteratur Pers. 478:

πέδαις σφυρηλάτοις

περιβαλὼν πολλὴν κέλευθον ἤνυσεν πολλῷ στρατῷ.

Nonne verius est περιβαλὼν ἄλμην? Cf. vs. 397: ἔπαισαν ἄλμην βρύχιον ἐκ κελεύματος. Recte πολὺς iteratur: vs. 780: κάπεσράτευσα πολλὰ σὺν πολλῷ στρατῷ.

Miror εἶχυν ἄτης dici Pers. 822:

ὕβρις γὰρ ἐξανθοῦσ' ἐκάρπωσε εἶχυν

ἄτης, ὅθεν πάγκλαυτον ἐξαμῶ θέρος

Malo ἄτην. Aliter certe ἄτης ἄβυσσον πέλαγος dictum est Suppl. 470 vel ἄτης ἄρουρα Sept. 601.

Suppl. 19:

κέλσαι δ' Ἀργούς γαῖαν ὅθεν δὴ

γένος ἡμέτερον τῆς οἰσροδόου

βοδὸς ἐξ ἐπαφῆς καὶ ἐπιπνοίας

Διὸς εὐχόμενον τετέλεσαι.

Quid εὐχόμενον hic significat? Tacent interpretes. Comparat Schützius Homerum, apud quem verbum εὐχεσθαι adhibetur in praedicatione antiqui generis, unde se aliquis ortum jactat. Hoc quidem pueri norunt ipseque Aeschylus dixit Suppl. 536: Δίας τοι γένος εὐχόμεθ' εἶναι, sed etiamsi scribas εὐχόμενοι τετέλεσθαι, non tamen dicet chorus quod in versione apud Schütziū est: unde genus nostrum deductum esse gloriamur, nam offensionem est participium pro indicativo modo usurpatum. Equidem incidi in ἀρχόμενον. Similiter Blomfieldus correxit Pers. 876.

Barbaram formam συγγνωῖτο editores nimis patienter tulerunt Suppl. 216. Jubet pater filias invocare Apollinem; tum chorus:

εἰδὼς ἂν αἴσαν τήνδε συγγνώμη βροτοῖς.,

quibus pater subjungit:

συγγνοῖτο δῆτα καὶ παρασαίη πρόφρων.

In Codice σύγνοιτο est, *ν* super *γ* scripto et in margine ab διορθωτῇ συγγένοιτο. Sed nemo hucusque mediam formam συγγνοῖτο idoneis exemplis stabilire potuit et quod Paleius adnotavit, quem locum Schwerdtio debeo, saepe nulla sententiae varietate alternare medias et activas verborum formas, id etiamsi vere observatum sit, quod nunc non disputo, numquam tamen efficiet, ut aoristi γνῶναι media forma videatur in usu fuisse vel pro re nata a poeta novatore potuisse fingi. Vs. 206 Chori verba sunt: Ζεὺς δὲ γεννήτωρ Ἴδοι, cui rex respondet: Ἴδοιτο δῆτα: quis serio credet tales locos sufficere ad tuendum inauditum illud συγγνοῖτο, cum praesertim emendatio perfacilis sit: Lege:

γένοιτο δῆτα καὶ παρασαίη πρόφρων.

Quum esset in Argolide δρακοντόμιλος δυσμενῆς ξυνοικία, supervenit Apis, qui terribilia monstra obtruncavit et regionem purgavit, vs. 268:

τούτων ἄκη τομαῖα καὶ λυτήρια
πράξας ἀμέμπτως Ἄπις Ἀργεῖα χθονὶ
μνήμην ποτ' ἀντίμισθον ἤυρετ' ἐν λιταῖς.

Non perspicio quae ἄκη λυτήρια sint, sed novi frequentissime iungi verba τέμνειν et κάειν, sicuti apud Romanos *urere* et *seccare*. Exscripsit aliquot locos Piersonus ad Moeridem p. 232 et facile est alios addere quam plurimos. Continebo me intra unum Platonem, qui affatim praebet exemplorum: Gorg. 456 B, 476 C, 479 B, 480 C, 521 C, Rep. III. 406 D, Protag. 354 A et Politic. 293 B. Sic Aeschylus ipse Agam. 849: ἤτοι κέαντες ἢ τεμόντες εὐφρόνως, ubi vide quos Blomfieldus laudat. Atque eodem modo scribam: ἄκη τομαῖα καὶ καυτήρια. Regionis pestem excidit Apis eadem arte, qua Hercules Lernaeam hydram domuit, secando et *urendo*. Quod ferrum non domat, ignis domat.

Mira est periphrasis Suppl. 460:

λέξον τιν' αὐδὴν τήνδε γηρυθεῖσ' ἔσει,

nam memini quidem me legere apud Sophoclem Oed. Tyr. 970: οὕτω δ' ἂν θανὼν εἶη ἔξ ἐμοῦ et Oed. Tyr. 1146: οὐκ εἰς ἄλε-

θρον; οὐ σιωπήσας ἔσει et Oed. Colon. 816: ἢ μὴν σὺ κἄνευ
τοῦδε λυπηθεῖς ἔσει, sed apud Aeschylum non rogat rex ut cho-
rus explicet, quid dicturus sit, sed quid dixerit. Nimirum af-
firmarat e zonis suppetere sibi μηχανὴν καλήν. Cupit audire rex
quid hoc sibi velit:

λέξον τιν' αὐδὴν τήνδε γηρυθεῖσ' ἔχεις.

Hoc intelligo certe. Nihil opus est de ea locutione laudare
locos, quos multi collegerunt; in solo Euripide terdecies inveni.
Plerumque participium activum est, sed Plato scripsit Cratyl.
404 c: λέγεται ὁ Ζεὺς αὐτῆς ἱρασθεῖς ἔχειν. Aeschyli loci non
sunt, quod neque nihil refert neque multum.

Vult Chorus νέοις πίναξι βρέττα κοσμήσαι τάδε. Ne hoc qui-
dem rex intelligit, qui ignoravisse videtur virginum morem,
quae zonam adhibebant, ut suspendio vitam finirent. Αἰνιγμα-
τῶδες τοῦπος, inquit, ἀλλ' ἀπλῶς φράσον. Tum Chorus:

ἐκ τῶνδ' ὅπως τάχιστα ἀπάγξασθαι θεῶν.

Praestat: ἀπάγξασθαι θέλω.

Vitiosa lectio est vs. 504:

τούτω μὲν εἶπας καὶ τεταγμένος κίοι.

Simplicissima sententia est et olim, nisi fallor, scriptum fuit:
εὖ μὲν τὸδ' εἶπας.

Quo sensu Suppl. 559 ὕδωρ τὸ Νείλου dicitur νόσοις ἄδικ-
τον? Audiamus Stanleium. „Nilus”, inquit, „laudatur ob salu-
britatem; aqua Niliaca mulieres adeo foecundae redduntur, ut
uno partu foetus plures enitantur. Idem de vaccis Aegyptiis
traditur. Accedit etiam ad salubritatem demonstrandam, quod
eos, qui ex ipsa biberunt, pingues reddit. Et hodie quoque
Cahirae ad primum incrementi Niliaci momentum subsidit pes-
tilentia; nemo tum moritur, licet pridie quingenti.” Stanleii
laudes multorum scriptorum testimoniis confirmantur et de aqua
Niliaca conferri poterunt Athen. II. p. 41 F, Achill. Tat. IV
18, Spartianus in Pescennio Nigro c. 7 et qui non. Verum
pestilentia Cahirae grassante, ὕδωρ τὸ Νείλου non sane est νόσοις
ἄδικτον. Praeterea quis ignorat, multa morborum genera in Aegypto
minime rara esse? Ne longe abeamus: secundum Herodotum II.
84 in Aegypto πάντα ἡτηρῶν ἐστὶ πλέα. Sunt medici: sunt igi-

tur morbi: haec ratio recte concluditur. Quid autem praeterea pater historiae? scribit II. 19: αὔρας ἀποπνεύσας μῦθος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται, idque argumentum curiose pervertat. Idem alii docuerunt, Theophrastus Plinius, Heliodorus, Diodorus Siculus quoque, cuius haec verba sunt: πᾶς ποταμὸς ἀπὸ χιόνος ῥέων αὔρας ἀναδίδωσι ψυχρὰς καὶ τὸν ἄερα παχύνει atque propterea Nilum excipit, qui a meridie fluit. Non prorsus novi quid hoc sit quod tanto omnium consensu traditur, solum inter omnes fluvios Nilum non παρέχεσθαι αὔρας ἀποπνεύσας neque *auras exspirare*, quomodo Plinius scribit; etiam frustra adii amicos quosdam meos geographiae imprimis peritos; verum hoc mihi constare videtur non scribere Herodotum et ceteros qui eum sequuntur de superiore Aegypti parte, in qua ros minime rarus atque adeo vehemens, negante Jove pluvias. Sed fieri potest ut tale quid observatum fuerit in Aegypti parte, quam Herodotus cognovit. Hinc fortasse Aeschylus eandem famam secutus poterit scripsisse videri: ὕδωρ τὸ Νείλου δρόσοις ἄθικτον. Ut in incerta re, nihil invenio verisimilius. An eodem pertinet Hesychii adnotatio: δρόσοι· ψεκᾶδες? Alii videant; equidem nihil definio.

Iterum vocabulum νόσος displicet vs. 586:

τίς γὰρ ἂν κατέπαυσεν Ἥρας νόσους ἐπιβούλους;

Multo melius intelligo: δόλους.

Agam. 17 quaerere coepi de custodis verbis:

ὕπνου τὸδ' ἀντίμολπον ἐντέμνων ἄκος.

Significat speculator, ut ait Schützius, se nocturnum tempus fallere cantando, ut qui saepe hoc remedium adhibeat, ne somno opprimatur. Atque hoc quidem vere dixit, sed non concedam, quod praeterea addit, non nimis urgendum esse etymon verbi ἀντίμολπον in explicanda eius notione, cum hoc loco nihil amplius notet, quam *adversum*, *discrepans* aut *oppositum*. Deinde laudat Schützius locum, ad quem omnes provocant, Eur. Med. 1176: ἀντίμολπος ὀλολυγῆς κακυτός, sed quod interpretatur ejulationem valde ab ejulatu discrepantem, in ea re eum ratio plurimum fugit. Recte Henrico Stephano est fletus loco eiulatus sive κακυτός ἐν ἀντί ὀλολυγῆς τις οἶκνεῖ μέλπεται: paulo enim

supra Euripides dixerat vetulam eam ἀνολοῦξαι, in eiulatus erupisse, ululatus aethera pulsasse. Blomfieldo ὕπνου ἀντίμολπον ἄκος remedium est quod contra somnum cantando fit: quod etiamsi vere dixerit, nihilo tamen minus obscurum est, quomodo ipsum ἄκος dicatur ἀντίμολπον, quum non remedium quaeratur contra cantum, sed ex cantu adversus somnum petatur remedium. Aliam viam Karstenius est ingressus, secundum quem genetivus ὕπνου non pendet ab ἄκος, sed ab ἀντίμολπον. est idem, inquit, quod τὸδε μολπῆς ἄκος ἀντὶ ὕπνου, *cantus lenimen somnum compensans*. Sic etiam Soph. Trach. 640 αὐλοῦ καναχὰν dicit θείας ἀντίλυρον μούσας. Equidem hunc Sophoclis locum quem Karstenius affert, satis intelligo, uti et Agam. 406: ἀντίφερνον ἱλίῳ φθορὰν et Choeph. 135, ubi Electra se ipsam ἀντίδουλον appellat et Eum. 38 ubi Pythia ἀντίπαις dicitur. Itidem recte legimus Eum. 136: τοῖς σώφροσιν γὰρ ἀντίκεντρα γίγνεται et Eum. 464: ἀντικτόνοι πιναι et Suppl. 270: μνήμη ἀντίμισθος. Sed nihil haec omnia conferunt ad Agamemnonis locum neque custos ille ἄιος ἀντίμολπον novit nisi forte obturatis auribus, sicuti socii in navi Ulyssis, et frustra sunt hodie qui ἄκος ἀντίμολπον quaerunt adversus importunitatem τῶν ἀκαίρως πολυχорδίζουσῶν. Quum planum sit ἀντίμολπον servari non posse, dixerim ἄκος illud Aeschyleo non dictum fuisse ἀντίμολπον sed αἰνόμελον. Pellebat speculator somnum canendo, sed flebilis cantus erat. Ἄκος ὕπνου vel Φάρμακον ὕπνου somnum tum pellere potest, tum reducere, de quo usu nuper dixi. Ἄκος αἰνόμελον lugubris cantus, quo cantu nunc quidem somnus pellitur.

Diu me torsit Agam. 32:

τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι,

τρίς ἔξ βαλούσης τῆσδ' ἐμοὶ Φρυκτωρίας.

Metaphora est etiam in tragoedia minime insolita. Eur. Suppl. 330:

Κάδμου δ' ὀρώσα λαὸν εὖ πεπραγόντα,

ἔτ' αὐτὸν ἄλλα βλήματ' ἐν κύβοις βαλεῖν — πέποιθα,

alibi. Sed potuitne speculator hoc dicere: *dominorum res lapsas restituias dabo? Res dominorum bene evenisse faciam?* Nimium hic sibi arrogat misellus. Jam ante multos annos incidi in suspicionem, quam nunc etiam Karstenio placuisse video, sed

hic leviter erravit, cum ἀβήσμεν rescriberet: vera enim futuri forma est, quam Aeschylum dedisse contendo ἰθρήσομεν. Provocat Karstenius ad Eur. Med. 519: ἀλλ' οὐκ ἀκριβῶς αὐτὸ θήσμεναι λίαν, ubi haec est Porsoni adnotatio: *Non inventus, inquit, legerem αὐτ' ἀβήσμεναι, si mihi exemplum huius futuri innotuisset. Sed nusquam inventi vel activi vel medii huius verbi futurum.* Postea Elmsleius futurum ἀβήσμεν apud Naumachium invenit, sed quod Porsonus suam ipse repudiavit conjecturam, causa mihi videtur fuisse, quod illud ἀβήσμεναι, etiamsi usu comprobetur, non tamen optime convenit loci sententiae. Contendere ausim Euripidem scripsisse: ἀλλ' οὐκ ἀκριβῶς ἀντερήσομαι λίαν: hoc verbum in Jasonis oratione admodum convenienter ponitur. Quod ad verbum ἀβείν attinet, in tragoedia id frequens est: Soph. Antig. 1077, Oed. Tyr. 1306, Eur. Hipp. 300. Cum nostro loco comparabo Agam. 1603:

ἐκ τῶνδ' ἐτι περὶντα τὸνδ' ἰδεῖν πάρι.

Spero fore ut in posterum editores illud ἀβήσομεν apud Aeschylum et ἀντερήσομαι apud Euripidem non inconsulto abjiciant, nam utrumque mihi prorsus certum videtur.

Uti aequum est, legi quae interpretes attulerunt ad explicandum Agam. 36:

τὰ δ' ἄλλα σιγῶ· βούς ἐπὶ γλώσσῃ μέγας
βέβηκεν,

sed nemo mihi satisfecit, quum proverbium in usu fuisse video de iis qui donis ac muneribus corrupti tacerent, quod ab hoc loco quam maxime alienum est. Praeterea dixeris ridiculam locutionem a tragica maiestate longe removendam esse; aliter certe Soph. Oed. Col. 1053: χρυσέα κλῆς ἐπὶ γλώσσῃ βέβακε προσπύλων Εὐμολπιδᾶν ipseque Aeschylus apud Clementem: ἀλλ' ἐστὶ κάμοι κλῆς ἐπὶ γλώσσῃ φύλαξ. Tanta est amborum versiculorum convenientia, ut non possim non suspicari scripsisse poetam:

τὰ δ' ἄλλα σιγῶ· κλῆς ἐπὶ γλώσσῃ φύλαξ
βέβηκεν.

Corruptela est admodum vetusta, ut videtur; sed hoc parum me movet, cum sciam jam olim Aeschyli codices omni vitiorum genere fuisse obsitos. Plus valet Clementis testimonium quam Medicei Codicis.

Incommodè legitur Agam. 57:

ὑπατος δ' αἶων ἢ τις Ἀπόλλων
ἢ Πάν ἢ Ζεὺς οἰωνόθροον
γόνον δ' ἐξυβόαν τῶνδε μετοίκων
ὑπερόποινον
πέμπει παραβᾶσιν Ἑρινύν.

Quibus difficultatibus ea scriptura prematur, optime ostendit Karstenius, sed quod scribit τῶνδε μετ' οἴκων, non concoquo quo pertineat demonstrativum pronomen quod in tali sententia misere languet. Quia autem sermo fit de vulturibus, quibus pulli rapti sunt, nata mihi suspicio est sub nomine adjectivum latere, quod in — ιτόκων desinat et intelligere mihi videor: γόνον δ' ἐξυβόαν τῶν μαψιτόκων. Exigua mutatio est, nam literae Ψ et Τ haud semel confunduntur et pro τῶν rescriptum fuit τῶνδε, ne metrum rueret, postquam μαψιτόκων in μετοίκων abiit. Adjectivum quod reponendum duco, analogia satis defenditur nec quidquam refert, sintne vulturii umquam ab alio poeta μαψιτόκοι dicti nec ne; si quis vero id curat, scito in Epigrammate quodam hoc adjectivum hodie legi.

Agam. 243:

ἐπεὶ πολλάκις
πατὴρ κατ' ἀνδρῶνας εὐτραπέζους
ἔμελεψεν.

Ἐμελεψεν ineptum est, nec quidquam sufficit eorum, quae viri docti protulerunt ad grave mendum tollendum. Omnium minime probandum, quod Hermannus valde infeliciter excogitavit: ἔμιχθεν. Karstenio satis est, dummodo reponatur ἐμέλπεθ' vel ἐμέλψαθ', sed nemo intelligit, unde vitium originem duxerit, nam nihili prorsus est, quod in Codice Guelferbitano ἔμελθεν scribitur. Equidem coniiicio:

ἔβαλλ' ἕκασον θυτήρων ἀπ' ὀμματος βέλει φιλοίκτη,
πρέπουσά θ' ὡς ἐν γραφαῖς, προσενέπειν
θέλουσ', ἐπεὶ πολλάκις
πατὴρ κατ' ἀνδρῶνας εὐτραπέζους
ἔθελεξεν.

Quae certe scriptura si tradita fuisset, nemo de sinceritate lectionis dubitavisset.

Quod Chorus reginam interrogat Agam. 280:

καὶ τίς τόδ' ἐξίκοιτ' ἂν ἀγγέλων τάχος;

nihil prodest cum Stanleio rescribere ἀγγέλλων, nam superest quod inauditum est τάχος ἐξικέσθαι. Scripserim:

τίς εἰς τόδ' ἐξίκοιτ' ἂν ἀγγέλλων τάρχους;

Deinde recte respondet Clytaemnestra hunc esse Vulcanum.

Recedendum existimo ab ea sententia, quam Karstenius tuetur Agam. 331:

τοὺς δ' αὖτε νυκτίπλαγκτος ἐκ μάχης πόνος
νήσεις πρὸς ἀρίστοισιν ὧν ἔχει πόλις
τάσσει.

Quid sibi vult additum ὧν ἔχει πόλις? Explicant: *prandia ex iis quae habet urbs*; quod sane frigide adiectum est. Hoc quidem doctissimo editori concedo, sed quod coniicit scribendum esse: ὧν ἔχει κονίς, id nimium videtur obscurum. Ipse Karstenius ita explicat: Victores vescuntur prandio eorum *quos pulvis s. humus* habet. Ecquis hoc sine scholio intelliget? Serione putabimus ipsos spectatores hoc sine scholio statim potuisse intelligere? Sed fac perspicua satis haec esse, fac scripsisse poetam in eandem sententiam: πρὸς ἀρίστοις τῶν τεθνηκότων, eritne hoc minus frigide dictum quam ὧν ἔχει πόλις? Offensionem genetivi casus Karstenius effugit, praeterea nihil lucratus est. Utinam Codex Mediceus haberet: ὧν γέμει πόλις! Hoc certe intelligo. Ignorare potuit Clytaemnestra ad quantam paupertatem post decem annorum obsidionem Trojani redacti essent, Hom. Iliad. Σ. 290.

Contra laudo Karstenii acumen Agam. 416:

εὐμόρφων δὲ κολοσσῶν
ἔχθεται χάρις ἀνδρῶν,

pro quo νεοσσῶν reposuit. Sed quia Dindorfius ne memoravit quidem lectionem, quae mihi tam certa videtur quam quae certissima, lubet paucis commendare conjecturam, in quam ego quoque incideram. Non est opus dicere quod omnes consentiunt, κολοσσῶν ferri non posse, cum praesertim hoc vocabulum Atheniensibus iucognitum sit. Praeterea εὐμορφῶν inanimatae res non dicuntur, sed iuvenes εὐμορφῶν sunt Agam. 455 et χορὸς

καλλίμορφος Eur. Herc. fur. 925. Saepissime autem liberi, carissima capita, tragicis poetis νεοσσοί dicuntur. Choeph. 256 et 501 Electra et Orestes ita dicuntur, Agam. 825 ἵππου νεοσσοί duces sunt Graecorum equo inclusi, Alcest. 403 Eumelus Admeti filius ita vocatur, Astyanax Androm. 441 et Troad. 746, Orestes Iph. Aul. 1248, Herculis denique liberi Herc. fur. 72, 224 et 982. Sed dices fortasse unam fuisse Helenae filiam Hermionen. Verum id est eamque famam cum Homero sequitur Euripides Helen. 283, Iph. Aul. 1201, Androm. 898 et Orest. 65; sed aliter Sophocles Electr. 529: πότερον ἐκείνων παῖδες οὐκ ἦσαν διπλοῖ; ad quem locum adscriptum legimus Hesiodi fragmentum.

ἡ τέκεθ' Ἑρμιόνην δουρικλειτῷ Μενελάῳ,

ὀπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον, ὄζον Ἄρηος.

Deinde vehementer probō quod addit grammaticus: οὐ περὶ μεγάλων δὲ αἱ τοιαῦται διαφωνίαι τοῖς ποιηταῖς, ὥστε οὐ πᾶν δεῖ αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐνοχλεῖν, ἀφεμένους τῶν ἀναγκαιοτέρων, ἅπερ παρατηρεῖν ἐχρῆν· ταῦτα δὲ ἐσι τὰ ἡθικά καὶ χρήσιμα ἡμῖν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. Menelaus odit liberos quos Helena peperit: εὐμόρφων δὲ νεοσσῶν ἐχθεται χάρις ἀνδρί.

Pronomen personale mire positum est in Clytaemnestrae verbis Agam. 496:

ὅς οὔτ' ἀναυδος οὔτε σοὶ δαίμων φλόγα

ῥήγας δρεῖας σημανεῖ καπνῷ πυρός.

Scribit Hermannus οὔτε τοῦ δαίμων φλόγα, sed nemo eum sequitur. Equidem cogitavi de desiderativo verbo: δαίσειων. Ἑργασείειν legitur Soph. Trach. 1232, δρασεῖειν Philoct. 1245, φευξεῖειν Herc. fur. 628. Soph. fr. 820 ἀκουσεῖων idem est quod ἀκουσόμενος et δαίσειων hic idem est quod δαίσων. Vitium ortum ex transpositione literarum.

Nondum viris doctis cessit emendatio Agam. 539. Postquam chorus dixit: κήρυξ Ἀχαιῶν χαῖρε τῶν ἀπὸ στρατοῦ, respondet praeco in Mediceo Codice:

χαίρω· τεθνῶναι δ' οὐκ ἀντερῶ θεοῖς.

Metrum ruit et praeterea vitiosa forma est τεθνῶναι paenultima longa. Ut legitimus syllabarum numerus restituatur, jam inde

a Triclinio legitur: οὐκέτ' ἀντερῶ. de priore versus parte dubitatur. Hermannus anceps haeret scribatne: χαίρω τε, τεθνάναι δ' οὐκ ἔτ' ἀντερῶ θεοῖς, an χαίρω· θεοῖσι τεθνάναι δ' οὐκ ἀντερῶ. Hartungius coniecit: χαίρω· θανεῖν ἂν δ' οὐκ ἔτ' ἀντερῶ θεοῖς. Karstenius: χαίρω· τὸ τεθνάναι δ' οὐκέτ' ἀντερῶ θεοῖς. Dindorfius denique satis habuit χαίρω τι scribere. Sardi venales, nam quid opus est intelligentibus et Graeci sermonis peritis ostendere, cur nihil horum probari debeat. Contuli Eur. Med. 663 ubi Aegaeus: Μήδεια χαῖρε, deinde Medea respondet: ὦ χαῖρε καὶ σύ. Scribendum:

χαίρετε, θανεῖν δ' οὐκ ἀντερῶ θεοῖς ἔτι.

In fine ἔτι exciderat et oculis propemodum cernimus, quomodo pro aoristo θανεῖν in textum illatum sit perfectum τεθνάναι, quod quam hic sit incommodum, interpretes maluerunt dissimulare quam tironibus planum facere. Exempla dactylorum in primis senariorum pedibus vidi apud Aeschylum Prom. 730, Sept. 450 et 653, Agam. 1312, Choeph. 216 et 986. Praeco in scena non respondet: καὶ ὑμεῖς γε, ne cum plebe loquatur, sed χαίρετε dicit, quod eo ipso tragoediam decere videbatur, cum vulgus idem alio modo diceret. Non video quid huic conjecturae jure opponi possit. Nostrum versiculum brevi post respicit Chorus, vs. 550: ὧς νῦν τὸ σὸν δὴ καὶ θανεῖν πολλὰ χάρις, ubi aoristus, sicuti vides, recte ponitur, sed malim κατ' θανεῖν restituere.

Agam. 541 Herwerdenus Triclinium secutus pro ἐνδακρύειν recte requirit ἐκδακρύειν. Ad hanc rem laudat Eur. Orest. 1122 et praeterea eo faciunt Soph. Phil. 278 et Eur. Phoen. 1344.

Aliquid turbatum est Agam. 798, ubi ita editur:

ὅς τις δ' ἀγαθὸς προβατογνώμων
οὐκ ἔσι λαθεῖν ὅμματα φωτός,
τὰ δοκοῦντ' εὐφρονος ἐκ διανοίας
ὕδαρεῖ σαίνειν φιλότῃτι.

Hic primum cum Karstenio latere arbitror ἰλαρᾷ pro ὕδαρεῖ et praeterea malim: ἰλαρᾷ σ' αἰνεῖν φιλότῃτι, sed fortasse ne sic quidem locus perpurgatus est. Alii videant

Agam. 819:

καπνῷ δ' ἀλοῦσα νῦν ἔτ' εὖσημος πόλις.
ἄτης θύελλαι ζῶσι· συνθνήσκουσα δὲ
σποδὸς προπέμπει πύονας πλούτου πνοάς.

Herwerdenus cum cura demonstravit, cur sibi sanum esse videretur participium *συνθνήσκουσα*: equidem facere malim cum Karstenio et Weilio qui vitium odorati sunt, neque tamen cum illo *ἀνθρώσκουσα* scribam, neque *δυσθνήσκουσα* vel *δυσθνητοῦσα* cum hoc, etiamsi insolitum verbum *δυσθνήσκειν* inveniatur Eur. Rhes. 791 et Electr. 843, qua de re Lobeckium vide ad Phrynichum p. 616. Quod omnes consentiunt, neque Herwerdenum excipio vulgatae lectionis patronum, habet *συνθνήσκουσα*, licet quam maxime genuinum sit, difficilem explicationem et sine interprete, si interpretes audias, summum est periculum ne praepositionem in hoc composito *συνθνήσκουσα* perperam accipias. Equidem contuli Eur. Hecub. 911: κατὰ δ' αἰθάλου κηλὶδ' οἰκτροτάταν κέχρωσι et Jon. 215: Μίμαντα πυρὶ καταιθάλοι et Prom. 992: αἰθαλοῦσσα φλόξ. Quam commode Aeschylus scribere potuit:

ἄτης θύελλαι ζῶσιν· αἰθαλοῦσσα δὲ
σποδὸς προπέμπει πύονας πλούτου πνοάς.

Sed quaeris quomodo satis verosimiliter *αἰθαλοῦσσα* in *συνθνήσκουσα* abire potuerit. Scilicet ζῶσιν αἰθαλοῦσσα corruptum est in *συνθανοῦσα*, nam praepositio ne metrum rueret, accessit e praecedenti vocabulo ζῶσιν. Qui hoc invenit *συνθανοῦσα*, cum intelligeret praesens utique tempus requiri, rescripsit *συνθνήσκουσα*. A facilitate correctionis nihil sane est, quod hanc suspicionem reprehendas.

Agam. 848:

ὅτ' ἄν δὲ καὶ δεῖ Φαρμάκων παιωνίων,
ἥτοι κέαντες ἢ τεμόντες εὐφρόνως
πειρασόμεσθα πῆμ' ἀποσρέψαι νόσου.

De constructione verbi *δεῖ* cf. Porson. ad Eur. Orest. 659 et Elmsl. ad Eur. Med. 552, sed etiamsi dativus hic ferri possit, qua de re viri docti in diversa abeunt, equidem tamen malo quod longe convenientius: *ὅπου*.

Agam. 868:

καὶ τραυμάτων μὲν εἰ τόσων ἐτύγγανεν
 ἀνὴρ ὅδ', ὥς πρὸς οἶκον ὥχετεύετο
 Φάτις, τέτρωται δικτύου πλέω λέγειν.

Exhibui vulgatam scripturam, quam Karstenius ita interpretatur: *plura habet vulnera quam sunt retis foramina*. Tum addit breviloquentiam eam esse, quae interpretes fere fefellerit: additum autem λέγειν verbis δικτύου πλέω emphasis auget; quod ut probet Karstenius, affert Agam 266 et Sept. 970, quorum locorum mihi tamen diversa ratio videtur. Desidero certe aequalitatem, ubi interpres in tribus verbis simul notat breviloquentiam et abundantiam. Aliquid condonandum est vati flammeos versus medullitus propinanti, sed hic quoque certi fines sunt, quos bonus poeta non migrat. Sed Karstenius fortasse non potuit cognoscere Ahrentis evidentem emendationem τέτρηται pro τέτρωται et Dindorfius itidem recte πλέον pro πλέω edidit. Quae offensio superest in infinitivo λέγειν, eam declinare poterimus sic: τέτρηται δικτύου πάλαι πλέον. In tali sententia adverbium πάλαι plane necessarium duco.

Nondum interpretes attendisse videntur ad Agam. 917. Verba sunt imperatoris in patriam reversi ad uxorem:

ἀπουσίᾳ μὲν εἶπας εἰκότως ἐμῇ·
 μακρὰν γὰρ ἐξέτεινας· ἀλλ' ἐναισίμως
 αἰνεῖν· παρ' ἄλλων χρὴ τόδ' ἐρχεσθαι γέρας.

Sicuti statim sequitur imperativus: καὶ τᾶλλα μὴ γυναικὸς ἐν τρόποις ἐμὲ ἄβρυνε, sic malim: αἶνει pro αἰνεῖν et εὐρέσθαι elegantius nisi fallor erit quam ἐρχεσθαι, quod fortasse ne in tragoedia quidem tolerandum est, cf. Elmsl. ad Eur. Heracl. 210.

Agam. 924:

ἐν ποικίλοις δὲ θνητὸν ὄντα κάλλεσιν
 βαίνειν ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς ἄνευ φόβου.

Haec si contuleris cum Clytaemnestrae verbis vs. 937: μὴ νυν τὸν ἀνθρώπειον αἰδεσθῆς ψόγον, vix poteris non suspicari ἄνευ ψόγου legendum esse.

Tria minuta displicent in Clytaemnestrae verbis ad Casan-

dram. Nam quod dicit regina vs. 1038 miseram virginem cum reliquis ancillis rei divinae operam esse daturam *κτησίῳ βωμοῦ πέλας*, quia novi τὸν κτήσιον Δία, nec memini me legere eodem nomine aram quoque dici, malim: *κτησίῳ Διδὸς πέλας*. vides autem glossulam irrepsisse in textum. Deinde vs. 1042: εἰ δ' οὖν ἀνάγκη τῆςδ' ἐπιρρέποι τύχης, non intelligo optativum modum, pro quo malim ἐπιρρέπει legere. Denique vs. 1046:

ἔχεις παρ' ἡμῶν οἰάπερ νομίζεται,
recte Dindorfius cum Aurato reposuit futurum tempus, qua de re mirum est fuisse qui dubitarent, sed non ἔξεις reponam, quum οἴσεις mihi convenientius videatur.

Agam. 1230:

οὐκ οἶδεν οἶα γλῶσσα μισητῆς κυνός
λέξασα κακτεῖνασα Φαιδρόνους, δίκην
ἄτης λαθραίου, τεύξεται κακῇ τύχῃ.

Jam significavi Mnem. XII 166 scribendum mihi videri κακῇ τέχνῃ, neque postea quidquam sese mihi obtulit, cur ab ea sententia recederem.

Agam. 1273:

καλουμένην δὲ Φοιτὰς ὡς ἀγύρτρια
πτωχὸς τάλαινα λιμοθνῆς ἠνεσχόμην.

Hic Heathio placuisse video, quod ego quoque conieceram: καλωμένη, neque perspicio, cur Karstenius κακουμένη scribere maluerit, quod nimium languet in concitata Casandrae oratione. Cf. Eur. Med. 515. Eadem medicina nuper Mehlerus meus Sophocli opem tulit Mnem. XVII. 392.

Choeph. 4:

τύμβου δ' ἐπ' ὄχθῳ τῷδε κηρύσσω πατρί
κλύειν, ἀκοῦσαι.

Praestat τοῦδε, ut recte vs. 200: ἄγαλμα τύμβου τοῦδε.

Chori cantica vix attingere audeo; tot enim mihi deesse video, ut conferre aliquid possim ad corruptissimorum verborum emendationem. Tamen, uti fit, interdum correctiones sponte

sese obferunt, de quibus nihil impedit quominus experiar quid periti iudices existiment. Veluti Choeph. 41:

κριται δὲ τῶνδ' ὀνειράτων
θεόθεν ἔλαπον ὑπέγγυοι
μέμφεσθαι τοὺς γὰρ
νέρθεν περιθύμως
τοῖς κρατοῦσί τ' ἐγκοτεῖν.

Ferrine hic poterit aoristus? Non opinor. Quin igitur rescribimus: τοῖς κρατοῦσί τ' ἐγκοτεῖν.

Facilius fortasse lectoribus persuadebo de Choeph. 113:

αὐτὴ σὺ ταῦτα μανθάνουσ' ἤδη φράσαι.

Incongruum hic est verbum medium φράζεσθαι. Scribe: ἤδη φράσας. Res manifesta est.

Scio quidem quomodo explicari possit Choeph. 137:

οἱ δ' ὑπερκόπως

ἐν τοῖσι σοῖς πρόνοισι χλίουσιν μέγχι.

sed praefero δόμοισι, quod in simplici re longe simplicius.

Confidentius aliquid pronunciare audebo de Choeph. 142:

τοῖς δ' ἐναντίοις

λέγω Φανῆναί σου, πάτερ, τιμάωρον.

nam nullus metuo ne quis hoc sincere scriptum esse existimet, licet interpretes quos consului, ad orationis scabritiem fere conniveant, dum minime necessaria sedulo inculcant et ulcera paulo graviora vix digito tangunt. Verum fortasse hoc ne postulandum quidem est in perpetuo commentario, ut omnia menda et omnes vitiosae lectiones in clara luce ponantur; id tamen interpres praestare poterit, ut nihil afferat, quo lectoribus ingenium obtundatur potius quam acuatur. Hinc editoribus parata venia est, si ad hunc locum nihil adnotaverint; modo ne in posterum recusent scribere:

τοῖς δ' ἐναντίοις

αἰτῷ Φανῆναί σου, πάτερ, τιμάωρον.

Choeph. 152: ἴτε δάκρυ καναχὲς δολόμενον
δολμένῳ δεσπότη.

Schützium si rogabis quid sit δάκρυ καναχῆς δρόμενον respondebit *lacrimas* sibi dici videri *inter singultus et lugubres querelas effusas*. Vertit ille ad loci sententiam satis accommodatē, sed omisit participium δρόμενον. Scio quidem lacrima nihil citius, uti aiunt, arescere et perire, sed quid hoc ad nostrum locum? Etiam offensioni est aoristus, nam lacrimas fundimus interdum quae cito abstergentur, abstersas lacrimas nemo fundit. Ὀλόμενος δεσπότης dominus est *qui perit*: in eadem sententia idem participium de lacrimis necessario dicitur sensu eodem. Sed quid cesso veram lectionem expromere? Vitium est consimile nostrorum typothetarum erroribus et plane mirum est, id nondum observatum fuisse. Lege: ἴετε δάκρυ καναχῆς δρόμενον, Vide hoc participium Sept. 87: δρόμενον κακὸν ἀλεύσατε et Sept. 117: πῦμα — καχλάζει πνυαῖς Ἄρεος δρόμενον et Sept. 423, ubi verba ὀρυσθαι et ὀλλυσθαι itidem conjunguntur. Etiam Suppl. 782 Dindorfius pro ὀλοίμαν reposuit ὀροίμαν.

Post versum 211 in Choephoris lacuna est nonnullorum ver-
sum, ut mihi videtur, deinde Orestes in scenam prodit et
sororem suam alloquitur:

εὐχου τὰ λοιπὰ, τοῖς θεοῖς τελεσφόρους
εὐχὰς ἐπαγγέλλουσα, τυγχάνειν καλῶς.

Respondet Electra: ἐπεὶ τί νῦν ἔκατι δαιμόνων κυρῶ; Tum inter-
rogatus Orestes ita prodit quis sit:

εἰς ὅψιν ἤκεις ὧν περ ἐξηύχου πάλαι.

Rectius haec cum superioribus cohaerebunt, si participium
restitueris et scripseris: ἤκουσ'.

Sine offensione legimus Choeph. 312:

ἀντὶ δὲ πληγῆς Φονίας Φονίαν
πληγὴν τινέτω.,

sed transpositis vocabulis eleganter scribetur:

ἀντὶ δὲ πληγῆς πληγὴν Φονίας
Φονίαν τινέτω.

Librarii amant in talibus redire ad simpliciorē orationis for-
mam. Est fragmentum Sophoclis, quod Plutarchus ter laudavit,
semper cum aliqua lectionis varietate: πικρὰν χολὴν κλύζουσι
φαρμάκῳ πικρῷ Moral. 468 B, vel πικρῷ πικρὰν κλύζουσι φαρ-

μάκρῃ χολήν Moral. 463 F, vel πικρὰν πικροῖς κλύζουσι Φαρμάκοις χολήν, Moral. 923 A. Facile intelligitur, cur e tribus scripturis prima prorsus reiicienda sit. Ex duabus reliquis Dindorfius, cui fragmentum est 733, tertiam probabiliorē esse iudicat; equidem secundam praetulerim.

Iterum mihi discedendum video a Dindorfio Choeph. 493
Locus eiusmodi est:

OP. μέμνησο λουτρῶν οἷς ἐνοσφίσθης, πάτερ.

HA. μέμνησο δ' ἀμφίβλητρον ᾧ σ' ἐκαίνισαν.

OP. πέδαις ἀχαλκεύτοις ἐθηρεύθης, πάτερ.

HA. αἰσχυρῶς τε βουλευτοῖσιν ἐν καλύμμασιν.

Acute Dindorfius in Praefatione Quintae Editionis p. xcν pro ἐθηρεύθης primus scripsit: ὅθ' ἤρέθης, sed est tamen quod dubitationem moveat. Nimirum memini me apud Euripidem observare interdum pro ἀλῶναι usurpari αἰρεθῆναι, v. c. Troad. 654, Suppl. 625, Helen. 485 et 1621, fragmt. 362 vs. 39, sed apud Aeschylum et Sophoclem nihil eiusmodi nisi fallor legitur. Hinc malim: ὅτ' ἤγρεύθης. Sic Eum. 460 legitur: ἀλλὰ νιν κελαινόφρων ἐμὴ μήτηρ κατέκτα ποικίλοις ἀγρεύμασιν et notum est Sophoclis dictum: φιλεῖ γὰρ ἄνδρας πόλεμος ἀγρεύειν νέους. Utra mutatio facilior sit, Dindorfii an haec mea, difficile est dicere.

Narrat Chorus Oresti Clytaemnestram in somnio sibi visam esse peperisse draconem et

ἐν σπαργάνοισι παιδὸς ὀρμίσσαι δίκην.

Quod jam significavi Mnem. XII. 169, ἀρμόσαι legendum est, sicuti Eur. Orest. 233, Bacch. 231 et Hippol. 1189: αὐταῖς ἐν ἀρβύλαισιν ἀρμόσας πόδα.

Orestes ad aedes regias cum Pylade accessurus ita dicit Choeph. 570:

καὶ δὴ θυρωρῶν οὗτις ἂν Φαιδρᾷ Φρονί

δέξαιτ', ἐπειδὴ δαιμονῶ δόμος κακοῖς.

μενοῦμεν οὕτως ὥς' ἐπεικάζειν τινὰ

δόμους παρασεύχοντα καὶ τὰδ' ἐννέπειν·

τί δὴ πύλαισι τὸν ἱκέτην ἀπείργετε,

Αἰγισθος εἶπερ οἷδ' ἐν ἐνδημος παρών.

Dindorfius in quinta Lipsiensi editione minore p. xcvi optime ostendit postremum versiculum sensu vacuum esse, neque opus est repetere quae ibi verissime demonstravit, cum res praesertim in oculos incurrat. De medicina quam adhibuit plurimum dubito: „itaque viator”, inquit. „quem Orestes Aeschyleus loquentem introducit, hoc dicere debuit: *Cur supplicem ab domo arceitis, si Aegistho, quamvis absentis, notus est.* His de causis emendavi *ἐκδημός περ ὧν.*” Nunc quidem Dindorfium ratio plane fugit, nam nulla poterit unquam causa excogitari, cur viator ille putaturus sit, supplicem peregre adventantem Aegistho esse notum. Paulo verisimilius conjiciemus praetereuntem aliquem ita dicere: *quid vos cessatis opis indigentem hospitio excipere? Hoc certe Aegisthus, si domi esset, minime tulisset.* Scilicet in domo caede maculata regina tamen cum adultero debita hospitibus officia libenter praebebant, uti videmus vs. 668 sqq. Suspiscatur Argivus forte superveniens, rus profectum esse Aegisthum, hinc janitorem ludibrio habere peregrinum hominem, qui ipsum Aegisthum praesentem certe haud frustra adiisset. Lego:

τί δὴ πύλαισι τὸν ἰκέτην ἀπείργετε;
 Ἀγισθος οὐ παρεῖδ' ἂν ἐνδημός περ ὧν.

Nihil metuo ne huic conjecturae praeferat quis Dindorfii emendationem. Herwerdenus: Ἀγισθος εἶπερ ἐνδον, ἐνδημος παρών, quum scribit, inducit poetam tautologia laborantem.

In Clytaemnestrae verbis, quae sunt inde a vs. 691, multa portentose corrupta sunt et unum vitium tollere fortasse potero. Vs. est 697:

καὶ νῦν Ὀρέης, ἣν γὰρ εὐβόλως ἔχων,
 ἔξω κομίζων δλεθρίου πηλοῦ πῶδα,
 Φίλων ἀποψιλοῖ με τὴν παναθλίαν.

Illud Φίλων egregie displicet; malo: θανών.

Perpetrata caede Orestes ita dicit Choeph. 975:

Ἴδεσθε χώρας τὴν διπλὴν τυραννίδα
 πατροκτόνους τε δωμάτων πορθέτορας.
 σεμνοὶ μὲν ἦσαν ἐν θρόνοις τόθ' ἡμενοί,
 φίλοι δὲ καὶ νῦν.

Hic simul mihi cum duobus amicis convenit et non convenit. Convenit corruptum esse adjectivum *σεμνοί* et requiri, ut olim inter reginam et adulterum fidelis concordia fuisse dicatur, de remedio non consentimus. Mehlerus Mnem. VI 107 *ξυνοί* scripsit, quae forma Ionica apud tragicos admodum rara est; Herwerdenus autem Exercit. crit. p. 105: *σύμπνοι*. Equidem sub ΣΕΜΝΟΙ latere crediderim ΟΜΟΝΟΙ, *ὁμόνοι*. Exemplum anapaestorum in primo senario pede apud Aeschylum Dindorfius congressit p. 32.

Admodum est infelix Dindorfii suspicio Choeph. 1004:

τῷδ' ἔ τ' ἂν δαλώματι

πολλοὺς ἀναιρῶν πολλὰ Σερμαίνοι Φρενί.

nam quod emendandum dicit *θέρμ' ἄνοι*, id concedes summo critico indignum esse. Equidem cogitavi de *κερδαίνοι*.

Choeph. 1011:

μαρτυρεῖ δέ μοι

Φᾶρος τόδ', ὡς ἔβαψεν Αἰγίσθου ξίφος.

Fit fortasse mea culpa, ut non intelligam, quidni hic editores rescripserint Αἰγίσθος. Soph. Ai. 95; *ἐβασίλευσε ἔγχος εὖ πρὸς Ἀργείων στρατῷ*.

Eum. 3:

πρῶτον μὲν εὐχῇ τῇδε πρεσβεύω θεῶν

τὴν πρωτόμαντιν Γαῖαν· ἐκ δὲ τῆς Θέμιν

ἣ δὴ τὸ μητρὸς δευτέρα τόδ' ἔζητο

μαντεῖον, ὡς λόγος τις.

Hic juvat commendare Wakefieldi conjecturam: ἣ δὴ τὰ μητρὸς δευτέρα. Sic recte legitur Eum. 399: ἣν δ' ἔτ' Ἀχαιῶν ἄκτορες τε καὶ πρόμοι. Eodem modo Stob. 83. 6 fragmentum est Euripidis 340:

σκαῖόν τι δὴ τὸ χρῆμα γίγνεσθαι φιλεῖ,

θεῶν ἀνάγκας ὅσις ἰᾶσθαι θέλει.

Itidem lege: σκαῖόν τι δὴ τὰ.

Eum. 33:

μαντεύομαι γὰρ ὧν ἂν ἡγήται θεός.

Nonne praestat: *μαντεύσομαι*?

Corruptus est versiculus Eum. 119, quem ita scribit Hermannus:

Φίλοις γάρ εἰσιν, οὐκ ἐμοί, προσίκτορες.

Cognatis enim meis sunt, non mihi, ad quorum praesidium confugiant. Recte mihi videtur Hermannus verborum sensum assecutus esse, sed quod Clytaemnestra cognatos suos *Φίλους* appellat, id plane mirum. Scripserim:

ἄλλοις γάρ εἰσιν, οὐκ ἐμοί, προσίκτορες.

Eum. 195:

λέοντος ἄντρον αἵματορρόφου

οἰκεῖν τοιαύτας εἰκός, οὐ χρηστηρίοις

ἐν τοῖσδε πλῆσίοισι τρίβεσθαι μύσος.

Hic Dindorfius, „tam inutile est”, inquit, „hoc epitheton ut non dubitem, quin *πλουσίοισι* corrigendum sit, quod conjectit Pauwius.” Contradicit Hermannus: „Ea mala conjectura est. Nam antro leonis opulentum maxime templum non recte opponitur. Neque mutandum est *πλῆσίοισι*. Ex templo egressus Apollo increpat Furias, quae ab umbra Clytaemnestrae expergefactae se proripuerant ex templo atque in orchestram descenderant. In orchestra autem commorantes intelliguntur esse in *περιβόλῳ* templi. Itaque *πλησία χρητήρια* vicinum templum sunt, ante quod Furiae commorantur.” Equidem Hermannus concedo infelicem esse conjecturam Pauwii, sed nulla interpretandi ars umquam efficiet, ut *πλῆσίοισι* non languere videatur. Quantum autem gravitatis sententiae accedet, si mecum leges: *χρηστηρίοις ἐν τοῖσδε πανδίοισι* (*ΠΛΗΣΙΟΙΣΙ — ΠΑΝΔΙΚΟΙΣΙ*). Eum. 804: *ἐγὼ γὰρ ὑμῖν πανδίκως ὑπὸσχομαι* legitur, Soph. Trach. 294, alibi.

Rogat Furias Apollo Eum. 209:

τίς ἤδε τιμή; κόμπασον γέρας καλόν.

Hoc si scripsit Aeschylus, bene intelligo, quod interpretes adnotant, Apollinem ironice locutum fuisse et interpretibus tacentibus etiam meo Marte hoc fortasse perspicere potuissem. Sed quantum video, ironiae nunc non est locus et molesta ea figura

dicendi evanescet in auras, si mecum leges: κομπάσαι γέρας καλόν.

Ut ostendam quid requiram Eum. 413 paulo plura describenda erunt. Conspectis Furiis Minerva ita dicit:

τίνας ποτ' ἐσέ; πᾶσι δ' ἐς κοινὸν λέγω·
βρέτας τε τοῦμὸν τῷδ' ἐφημένῳ ξένῳ,
ὕμᾱς θ' ὁμοίας οὐδενὶ σπαρτῶν γένει,
οὔτ' ἐν θεαῖσι πρὸς θεῶν ὀρωμένας,
οὔτ' οὖν βροτείοις ἐμφερεῖς μορφώμασιν.

Atque haec quidem satis aperta sunt, difficilia autem verba sunt, quibus dea perorat:

λέγειν δ' ἄμορφον ὄντα τοὺς πέλαις κακῶς
πρὸσω δικαίων ἢδ' ἀποσατεῖ θεμῖς.

Hic primum Hermannum audiamus. Postquam dixit Robortellum scripsisse ἄμορφον ita pergit: „Heathii aliorumque ante eum conjecturam τὸν πέλαις olim receperam, ac necessario recipere debet, qui ἄμορφον retinet. Sed recte libri τοὺς πέλαις habent, recipiendum est autem Robortelli ἄμορφον. Qui nihil, inquit, habet de quo queratur, ei non licet reprehendere alios. Intellexit hoc Elmsleius ad Med. p. 98, addens hanc vocem ἄμορφος ter in hac fabula ab Aeschylo usurpatam, extra eam apud Atticos non exstare.” Ultimū hoc licet ab Elmsleio vere observatum sit, nihil tamen conducit ad Robortelli conjecturam commendandam. Equidem autem prorsus non video, quo sensu sapiens dea addere illa potuerit: Qui nihil habet de quo queratur, ei non licet reprehendere alios. Venit Minerva ab Oreste invocata; conspicit in templo suo Furias cum matricida; rogat quis supplex ad suam aram adsideat, quae invisa monstra eum territent: deinde potuitne addere, se nihil habere de quo queratur neque propterea inexpectatam advenarum praesentiam reprehendere? Desipere mihi videtur sapientiae dea. Ut veram lectionem investigarem, feci quod perpetuo facere soleo: quae-sivi quid Minerva satis probabiliter addere potuerit, postquam nomen rogavit supplicis et horrendi comitatus. Postquam dixit formas esse neque dearum similes neque mortalium mulierum, aversata turpem faciem et vix continens odium, interpellat se ipsam et, ne quid praeterea inclementer addat, verum, inquit, nolim quidquam dicere in eos, qui meam domum intrarint,

qui mecum sub eodem tecto versentur: *χρὴ ξεῖνον παρεόντα hospitio excipere et φιλεῖν*. Fortasse leni mutatione efficiemus, ut hoc dea dicat:

λέγειν δ' ὁ μωροφούντα τοὺς πέλας κακῶς
πρόσω δικαίων ἢδ' ἀποσάτει θέμις.

In generali sententia, uti æquum est, masculinum genus usurpat. Verbum *ὁμωροφεῖν* raro quidem legitur, sed analogia est quæ satis tuetur. Ὁμόλογος — ὁμολογεῖν, ὁμόσιτος — ὁμοσιτεῖν, ὁμόσπονδος — ὁμοσπονδεῖν, ὁμόνους — ὁμονοεῖν, alia sunt. Athenæus X 437 D, ubi τὴν χοῶν ἐορτὴν describit, Phanodemum laudat, qui festi originem explicavit; legitur ibi de Atheniensium rege Demophonte: *παρήγγειλέ τε καὶ τοῦ πότου παυσάμενους τοὺς μὲν σεφάνους οἷς ἐσεφάνωντο πρὸς τὰ ἱερὰ μὴ τιθῆναι διὰ τὸ ὁμωρόφους γενέσθαι τῷ Ὁρέσῃ*.

Postquam Chorus dixit Orestem interfecisse matrem suam, interrogat Minerva Eum. 426:

ἄλλης ἀνάγκης ἢ τινος τρέων κῆρον;

Nunc quoque primum audiamus editores. Schutzius ita vertit: *Num vero matrem sua sponte occidit an vero alius necessitatis iram timens, h. e. an potius necessitate compulsus, quod eum caedis auctorem haberet, cuius ira, nisi perpetrasset, ei verenda esset*. Negat Dindorfius hoc in verbis, quemadmodum edi soleant, inesse. Recte, inquit, Bothius correxisse videtur: *ἄλλαις ἀνάγκαις*. Ego ne hoc quidem satis intelligo et legam:

ἀλοὺς ἀνάγκαις ἢ τινος τρέων κόντον;

h. e. utrum necessitas an metus eum adegit ad hoc facinus perpetrandum? Tum Chorus recte respondet: *ποῦ γὰρ τοσοῦτο κέντρον ὥς μητροκτονεῖν*; h. e. nulla nefandi flagitii satis justa causa est.

Legitur in Codice Eum. 429:

ἀλλ' ὅρκον οὐδέξιγ' ἂν οὐ δοῦναι θέλει,

sed quod correxeram: *ὅν δοῦναι θέλω*, sero veni, nam nunc video ante me idem iam placuisse Herwerdeno et ante Herwerdenum Ahrenti. Dindorfius edidit: *εἰ δοῦναι θέλουν*, neque animum attendit, quid sit apud Graecos ὅρκον διδόναι et praeterea mire delectatur optativis in *ουν*, qui mihi valde suspecti sunt. Etymologus est p. 764. 52, qui servavit Euripidis senarium: *ἄφρων ἂν εἶην εἰ*

τρέφειν τὰ τῶν πέλας, sed fidem non invenit apud Valckenaerium, qui in Diatribe p. 153 probabiliter corrigit: ἐκτρέφειν. Verum etiamsi semel fortasse tale quid Euripides novare ausus sit, non est hoc ad exemplum trahendum neque propterea miram atque inauditam formam satis tuto in textum conjectura inferemus. Etiam difficile dictu est, cur poeta εἰ τρέφειν maluerit quam simplicissimum illud ἐκτρέφειν. metrum certe non cogebat eum ut hoc faceret neque Lycophronis singularia sectabatur ut sibi laureolam compararet. Formam τρέφειν tuetur Buttmannus in Gramm. Gr. I p. 355, sed ne hic quidem existimat praeter hunc unum locum alia exempla inveniri. Novum exemplum sibi indagavisse videtur Mauricius Schmidtus in Philologo IX p. 445, qui existimat tragici poetae versum latere in Eusebii verbis apud Stobaeum I. 85: αἰνέοιμι τοὺς ἀγαθοὺς ἀφθόνη· φιλόψογον δὲ γλῶσσαν παντὸς ἀποσυγέειν, quae est Parisini Codicis lectio pro ἀποσυγείην. Haec autem verba si tragici poetae videbuntur, non intercedo quominus quis contendat in bonis literis me supra talpam caecutire. Tertium exemplum paulo maiore fide dignum est, nam Cratinus apud Suidam ita dicit:

ποδαπὰς ὑμᾶς εἶναι φάσκων ὃ μείρακες οὐκ ἂν ἀμάρτοι;
sed ne hoc quidem satis est, ut eandem formam in tragoediam inferre audeamus. Nimium certe est quod Suidas addit: καὶ ὅλως σὺν ἡθελὲς τὸ τοιοῦτο et facile fieri potuit, ut mancama sententiam grammaticus invenerit scriptumque fuerit in extremo versu ἀμαρτῶν, cum finitum verbum sequenti versu demum additum esset. Nec magis quisquam me refutare poterit si contendero ἀμάρτοι esse legendum, cum Δραπέτιδες fabula sit unde hoc fragmentum desumptum sit et in ea comoedia Lampo illas Δραπέτιδας dicere jussit, quo nomine eas Pericles compellare et salutare deberet:

ποδαπὰς ὑμᾶς εἶναι φάσκων, ὃ μείρακες, οὐκ ἂν ἀμάρτοι.
Sed ad eum locum, in quo jam vides non tantum esse praesidii, quantum vulgo putatur inesse, Jacobsius in Supplementis Addendorum multas laudavit virorum doctorum disputationes, ad quas mihi non est aditus praeterquam ad Nauckium, qui eandem quaestionem tractavit in libro de Aristophane Byz. p. v. Ibi Nauckius adversus Bernhardy, qui parum tribuit Euripidis

et Cratini versibus, quos examinavimus, primum affert Soph. Ai. 384 ubi olim Dindorfius scripserat: ἴδοιν ἴδοιν νιν, quam conjecturam ipse postea deseruit ediditque: ἴδοιμι μὴν νιν. Tum laudat Eur. Troad. 225:

καὶ τὰν Αἰτναίαν Ἥφαιστου
Φοινίκας ἀντήρη χῶραν,
Σικελῶν δρέων ματέρ', ἀκούω
καρύσσεσθαι σεφάνοις ἀρετᾶς·
τὰν τ' ἀγχιστεύουσιν γᾶν
Ἰονίῳ ναίοιν πόντῳ

sic enim editum fuit ab Dindorfio, cum in Codicibus ναύτα sit vel ναύται; sed contendo admodum incertam scripturam esse ναίοιν, cum appareat aliud quid olim lectum fuisse ab Scholiasta: σημείωσαι (sic enim legendum est pro H) τὴν ἀγχιστεύουσιν γῆν τῷ Ἰονίῳ· κατὰ κοινού δὲ τό· ἀκούω κηρύσσεσθαι σεφάνοις ἀρετᾶς, unde efficio sub ναύτα vel ναύται certe non verbum latere. Tertius locus quem Nauckius laudat, est Eur. Helen. 263, in quo versiculo notando nisi forte erraverit, mirifici sane interpretes sunt qui ibi λάβοιν commendarunt, quum Dindorfius Porsonum secutus recte ediderit: αἵσχιον εἶδος ἀντὶ τοῦ καλοῦ λαβον. Quartus denique locus est ex Euripidis Erechtheo, quod fragmentum Lycourgus habet c. Leocr. p. 161:

λογίζομαι δὲ πολλά· πρῶτα μὲν πόλιν
οὐκ ἂν τιν' ἄλλην τῆςδε βελτίῳ λαβεῖν,

ubi idem Dindorfius λάβοιν scripsit, Bothius olim quod longe simplicius: οὐκ ἦν. His locis recensitis Nauckius tres novos addidit, quos invenit ipse. Primus est Aesch. Sept. 719: θεῶν διδόντων οὐκ ἂν ἐκφύγοιν κηκᾶ, sed non assequor, quidni retineamus Codicis lectionem: ἐκφύγοις, sicuti recte legimus Soph. Ai. 156: τῶν γὰρ μεγάλων ψυχῶν ἰεῖς οὐκ ἂν ἀμάρτοις vel Oed. Tyr. 175: ἄλλον δ' ἂν ἄλλῳ προσδοίς vel Eur. Med. 191: σκαιοὺς δὲ λέγων οὐκ ἂν ἀμάρτοις, ubi nemo cum Cratino ἀμάρτοιιν scribere voluit. Minus nunc ad nos, quod Nauckius apud Ariphronem Sicyonium, cuius locum habet Athenaeus XV p. 702 A, propter vitiosam inscriptionem Graecam, quae apud Boeckhium est 511, commendat: μετὰ σοῦ ναίοιν τὸ λειπόμενον βίου, qua in re certe ei non convenit cum Boeckhio ipso in Addendis p. 913. Denique Callimachi fragmentum est 291, ab

Eustathio servatum p. 1761. 44: *ἔχοιμι δέ τι παιδὸς ἐφοικόν*, de quo vide Valckenarium p. 289; ibi autem reliqui interpretes δέ eiiciunt, Nauckius autem *ἔχουσιν* reponit, quod nimis incertum est. Praeterea etiamsi recte scripserit *ναλοιν* et *ἔχουσιν* apud Arphronem et Callimachum, quod negandum videtur, non tamen continuo easdem formas tragico poetae obtrudemus. Memini praeterea Dindorfium apud Aeschylum Suppl. 807 ita scribere: *τὴν' ἂν πόρον τέμνοιν γάμου λυτῆρα*, de qua conjectura dixit in Praefatione Editionis minoris p. LXXV, sed chori illud canticum portentose corruptum est et ut ἡ ἀντιστροφὴ τῇ εὐροφῇ concineret, ipse Dindorfius in strophes verbis ultro *κάρζας* raro inventam formam inferre coactus fuit, cui illud non minus bellum *τέμνοιν* responderet. Denique video Herwerdenum edidisse Soph. Oed. Tyr. 832 e Kirnhaberi conjectura:

*βαίην ἄφαντος πρόσθεν ἢ τοιάνδ' ἴδοιν
κηλὶδ' ἐμαυτῷ συμφορᾶς ἀφιγμένην.*

Aliis conjecturis hoc *ἴδοιν* Herwerdenus praetulit, cum existimaret, raram quidem sed certae fidei hanc esse formam primae personae optativi. Nunc omnibus locis in unum collatis, ipse fortasse ultro concedet, fidem illarum formarum fere nullam esse nec niti nisi unico Cratini versiculo, quem Suidae debemus, cum reliqui loci omnes qui afferuntur, ab conjectoribus reficti sint et Euripidis illud *εἰ τρέφουσιν* admodum facilem correctionem admittat. Ceterum Westphalius in Grammatica dixit de formis in *οιν* I. 2. p. 64, sed cur *ναλοιν* in Euripidis Troadibus satis certum esse pronunciet, non perspicio. Dindorfius autem paulo nimis sectator est singularium formarum; hinc edidit Pers. 1054: *ἐπιβῶ*, Sept. 1077: *κατακλυσθῆν*, Suppl. 791: *χρὶμφθῆν* et Choeph. 807: *ἀναδύν*.

Interrogatus Apollo quid ad iudicium venerit, respondet Eum. 576: *καὶ μαρτυρήσων ἤλθον*. Malim: *ξυμμαρτυρήσων*, nam conjunctio abundat, cf. Soph. Philoct. 439.

Jubentur Furiae Eum. 1001:

*κατὰ γὰρ σύμεναι τὸ μὲν αἶτηρόν
χώρας κατέχειν, τὸ δὲ κερδαλέον
πέμπειν πόλεως ἐπὶ νίκη.*

Si hoc significat: ad mala quævis ab hac regione arcendâ et propulsanda, sicuti Schutzius interpretatur, nonne ἀπέχειν requiritur?

Eum. 1033 in Codice Mediceo legitur:

βάτ' ἐν δόμῳ, μεγάλαι φιλότιμοι

Νυκτὸς παῖδες ἀπαιδὲς ὑπ' εὐφρονι πομπῇ.

Hic Wellauerus scripsit βᾶτε δόμῳ, quod Dindorfius recepit, Paleius autem, quem Herwerdenus sequitur, quum tertius casus offensionis sit: βᾶτε δόμους. Scripserim equidem: βᾶτε δρόμῳ. Vide prorsus eandem corruptelam Aesch. fr. 386 et Arist. Av. 1710.

Amstelodami,
d. 9 m. Junii 1880.

ARISTIDES.

Tom. II. pag. 402 Dind. καινότατον δέ μοι δοκοῦσι τρόπον τὴν μεγαλοψυχίαν ὀρίζεσθαι, οὐκ εἰ μεγάλα δώσουσιν, ἀλλ' εἰ μὴ μικρὰ λήφονται. ἮΔΗ [οὐ γὰρ τῷ μεγάλῳ δωρεῖσθαι δεικνύουσιν αὐτὴν ἀλλὰ τῷ μεγάλῳ ἀξιοῦν λαμβάνειν ἮΔΗ] δέ τινες.

Delendum est insulsum Scholion, quod ex margine in textum irrepsit. Simul delendum repetitum ἤδη.

Tom. II. pag. 514 Dind. τὰ γοῦν κρᾶτιστα ἐξειλεχώς — γράφω.

Non est Graecum ἐξείλεχα aut συνείλεχα, sed ἐξείλοχα, συνείλοχα, sed in libris συνείλοχα — συνείλεχα — συνείληχα inter se confundi solent, vide ad Demosthenem pag. 328. 11. συνειλοχῶς ῥήματα καὶ λόγους ubi optimus S συνειλεχῶς exhibet, alii συνειληχῶς.

C. G. C.

PROCOPIANA.

SCRIPTIT

H. VAN HERWERDEN.

De bellico Persico ed. Dind. p. 10, 3 (I, 1 init.) e cod. Paris. scriptum oportuit: ὡς πη αὐτῶν (τῶν βαρβάρων) ἐκάτοις ξυνήχθη γενέσθαι pro ἐκάτω. p. 28, 21 (I, 5) ἀλλὰ τίσασθαι αὐτοὺς ἐπηγγέλλετο ὕβρεως τῆσδε. Lege τίσεσθαι.

P. 29, 2 οἰκτροὺς τινας τῷ Πακουρίῳ προτφέρει λόγους. Corrige προCεφερε λόγους.

P. 41, 20 (I, 8) λούεσθαι ἡξίου. P. 62, 9 recte legitur λοῦσθαι.

P. 51, 8 οὕτω γὰρ οἱ μόνως τὸ ἐχυρὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ διασώσασθαι. Sententia postulat διασώσεσθαι.

P. 52, 15 pro ἀναιδὴν corrige ἀνέδην. Idem vitium saepius recurrit, v. c. p. 183, 22, 473, 17. II, p. 6, 14. 263, 9. III, p. 123, 20.

P. 54, 16 ὅπως τὰ τε διάφορα διελύσονται καὶ τὰ ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ εὖ διαθήσονται. Ex ultima voce apparet scriptorem dedisse διαλύτοισι.

P. 59, 10 τούτῳ δὲ τῷ ἄνδρι νεανία μὲν καὶ πρώτῳ ὑπηνήτα ἦσιν. Immo vero πρώτον. Cf. Hom. Ω 348, κ 279. Recte de bello Goth. I, 5 (vol. II. p. 27, 1) νέος μὲν ὢν ἔτι καὶ πρώτον ὑπηνήτης.

P. 71, 16 (I, 14) ἐπεὶ δὲ ἅπαντα ἐκατέρους τὰ βέλη (sagittae) ἤδη ἐπιελόπει, τοῖς τε δόρυσιν ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ

ἡ μάχη ἔτι μάλλον ἐκ χειρὸς ἐγεγόνει. Absurdum est ἔτι. Recte habet ἡ δὲ η, nisi forte praestat τὶ μάλλον.

P. 74, 22 (I, 15) πολεμίοις ἀπροσδοκῆτῶς ἐντυγχάνουσιν. Rectius apographum Leidense ἀπροσδοκῆτῶις, ut scribere solet Procopius et, quem imitatur, Thucydides.

P. 80, 15 (I, 17) supple: ὥσπερ δὲ οὐχ ἱκανὸν <ὄν> ἡμῖν τοῦτό γε, καὶ πόλιν μεγάλην Δάρας ἐπιτείχισμα Πέρσαις πεποίησθε κτῆ.

P. 90, 23 (I, 18) ἀλλ' ἐπ' οἴκου [δὴ] αὐτίκα δὴ ἀποχωρεῖν. Expungatur vocula importuna alieno loco repetita.

P. 104, 13 (I, 20) Ὀμηριτῶν τῶν ἀντιπέραις ἡπείρω. Ita codd. Maltretus edidit τῶν τῆς ἀντιπέραις ἡπείρου. Praestiterit supplere τῶν <ἐν τῇ> ἀντιπέραις ἡπείρω.

P. 114, 1 (I, 22) supple: ἦσαν δὲ πολλοὶ καὶ οἱ μένοντες καὶ <οἱ> ἐπανιόντες ἐς τὰ πάτρια ἡδῆ.

P. 121, 18 (I, 24) de Ioanne Cappadoce: οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν ἐς γραμματιστοῦ φοιτῶν ἔμαθεν ὅτι μὴ γράμματα, καὶ ταῦτα κακὰ κακῶς [γράψαι]. Cl. loco Arist. Eq. 189, quem scriptor imitatur, videbis glossatori reddendum esse γράψαι, quod additum sententiam pervertit, siquidem γράμματα μαυθάνειν non minus ad legendum quam ad scribendum pertinet.

P. 125, 16 l. πότερον μένουσιν (pro μενοῦσιν) αὐτοῖς ἢ ταῖς ναυσὶν ἐς φυγὴν τρεπομένοις ἄμεινον ἔσαι.

P. 127, 12 l. εὐθὺ (pro εὐθύς) αὐτοῦ τε Ὑπατίου καὶ Θρόνου τοῦ βασιλείου ἀνέβαινεν.

P. 130, 18 ὑπερκύπτων τε αἰεὶ ἐκ τοῦ δωματίου καὶ τὰς εἰσόδους περισκοπῶν ἄνπνος ἔμενε. L. ὑπερκύπτων.

P. 131, 10 (I, 25) λόγους οὐχ ὁσίους τινὰς, Ὡσπερ ἐμεμελετήκει, — ἀπεσομάτιζεν. Immo Ὡσπερ.

P. 133, 24. ἡ δὲ βασιλὶς διαβάλλουσα πρὸς τὸν αὐτῆς ἄνδρα τὰ πρὸς Ἰωάννου ἐπὶ τῇ τυρηνίδι πρασσόμενα, Ναρσῆν — καὶ Μάρκελλον — ἔπεμψεν, ἐφ' ᾧ διερευνησάμενοι τὰ πρασσόμενα, ἦν τὸν Ἰωάννην πράγμασι νεωτέροις ἐγχειροῦντα εὐρήσωσι, κτείναντες τὸν ἄνθρωπον εὐθύς ἐπανήξουσι. Corrige διαβαλοῦσα, sed εὐρήσωσι est ipsius Procopii error, nam eodem vitio Byzantino vol. II, 120 est εὐρήσειαν, nec melioris notae est ἀμαρτήσας, quod pro ἀμαρτῶν legitur I, p. 385, 8 (Bell. Vand. I, 18). Adde κατέλειψε III, p. 160, 25 (Hist. Arc. 30) pro

κατέλιπε, εὐραμένους I, p. 22, 2. et quod saepius legitur δεδιγ-
γῆμαι.

P. 137, 22 (I, 25) supple ἐς τὴν Ἀντινόου <πόλιν> κομίζεται.

P. 160, 9, (II, 3) πέμπαντες τε παρὰ τὸν Σίτταν ἐν γράμ-
μασιν ἐδέοντο διδόναι τὰ πιτὰ σφίσιν, ὅτι δὴ, ἣν τῷ ἔργῳ τοῦς
ὁμογενεῖς ἀπολιπόντες ἤξωσιν ἐς τὴν Ῥωμαίων παράταξιν, κακῶν
παντάπασιν ἀπαθεῖς μείνωσι, τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες. Immo
μενοῦσι. Quod praecedat ἤξωσιν sequiorum usu satis tritum est.

P. 161, 21 τὴν φάραγγα διαβαίνειν εὐθὺς ἐνεχείρησεν. Sen-
tentia requirere videtur αὐθις.

P. 177, 5 (II, 6) supple: ἡμᾶς μὲν ἀπιτήδεια <ἐπι>λείψειν
εἰκός.

P. 184, 2 (II, 7) ἐλπῖδα ἔχω — τίσασθαι. L. τίσεσθαι, ut
recte in eadem sententia sequitur ἐπιτελέσειν.

P. 185, 22 ἀπίοντες ὄχοντο ΩC ἔκασός πῃ ἐβούλετο. Immo
οἱ, οἷ.

P. 183, 3 (II, 8) supple: οὐ γὰρ <ἀν> εἶχον κτέ. postulante
sententia.

P. 189. 10 κλίμακας ἐπιστέντες ἐπὶ τὸ τεῖχος οὐδενὶ πόνῳ
ἀνέβαινον. Mirus sane modus utendi scalis! Corrigendum ΠΡΟC-
Στέντες. Sequentia verba ἐπὶ τὸ τεῖχος iungenda cum ἀνέβαινον.

P. 190, 17 καὶ [αὐτῶν] τῶν τις ἀρχόντων κτέ. Dele impor-
tunum pronomen dittographia natum ex AI et TΩN.

P. 214, 16 οἷς δὴ βαλανεῖόν τε καὶ ἵπποδρόμιον κατεσκευάζε
καὶ ταῖς ἄλλαις τροφαῖς ἀνέισθαι ἐπολεῖ. L. ἀνέισθαι.

P. 216, 16 (II, 15) Λαζοὶ — Ῥωμαίων κατήκοοι ὄντες οὐ
μέντοι ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, οὐδέ τι ἄλλου ἐπαγγέλλουσιν αὐτοῖς
ἑπακούοντες κτέ. L. ἑπακούοντες, et eodem vitio libera vol. II,
p. 473, 9 (de bello Goth. IV, 4 init.) τὸ δὲ νῦν οὐδ' ὁτιοῦν
Ῥωμαίοις ἑπακούουσιν οἱ βάρβαροι οὔτοι.

P. 231, 7 (II, 18) supple necessariam vocem scribendo: οἱ δὲ
ἔν τῳ πέτρῳ ἐν οὐδενὶ <λογῳ> τὰς ἐντολὰς ποιησαμένῳ, quam
ut legitur v. c. p. 327; 5 (bell. Vand. I, 4), et saepius alibi.

P. 235, 13 (II, 19) ἀποπειρασόμενον τῶν [ἐν] ταύτῃ ἀνθρώπων.
Qui de suo addidit praepositionem non vidit ταύτῃ hic esse ad-
verbium. Verba Νισίβιδι πόλει vs. 6 nimis longe distant, quam
ut mente suppleas ἐν ταύτῃ τῇ πόλει.

P. 242, 16 (II 20) ἐλπῖδα ἔχω τοὺς πολεμίους ἐργάσασθαι.

Immo <κατ>εργάσσεσθαι. In proximis Dindorfius edidit ἱερὰ-πολιν pro vulgato ἱερὰν πόλιν, quod unice recte dicitur. Similiter ubique in talibus sequiorem usum Procopio reddidit pro meliore, quod utrum ubique codicum ope fecerit necne non satis apparet. Futuro editori diligenter in eam rem erit inquirendum.

P. 252, 3 (II, 22) δευτέρῳ δ' ἔτει ἐς Βυζάντιον μεσοῦντος τοῦ ἥρος ἀφίκετο, ἐνθα καὶ ἐμὲ οἱ ἐπιδημεῖν τηνικαῦτα ξυνέβη. Immo vero ἐνθα καὶ ἐμοὶ κτέ.

P. 260, 17 (II, 24) supplē δὲ <τοῦ> ἱερέως ἀδελφὸς κτέ.

P. 285, 9 (II, 28) legerim: χρῆναι γὰρ τοὺς μὲν ἄλλους κτέ., ut haec pendeant a praegresso ἔφασκεν.

P. 298, 3 (II, 30) δρᾶσειν γὰρ σφίσι τοὺς πολεμίους κακόντι μέγα δυνατὰ ἔσεσθαι. L. δρᾶσαι.

De bello Vandalico. p. 328, 4 (I, 4) supplē δν <δ> πρεσβύτερος Θεοδοσίος — ἔκτεινεν.

P. 328, 8 διδὲ δὴ αὐτῇ ἐς κοίτην ἐλθεῖν Οὐαλεντινιανῶ τις ἐπισυμία ἐγένετο. Pronomen indefinitum indicio est Procopium dedisse: <δαινῇ> τις ἐπισυμία aut aliquid simile.

P. 344, 7 (I, 7) τρόπῳ ᾧ ἐν τοῖς ὀπισθεν λελέξεται χρόνοις. Requiro λόγοις, ut legitur v. c. Vol. II, p. 118, 7. et alibi saepius.

P. 346, 3 supplē ἥκιστα γ' εἰδέναι <προ>ποιούμενος. Ibid. 14 πάντων δὴ τῶν ἐν Βανδίλοις ἡγησαμένων κρείσσων τε εἶναι καὶ δυνατώτατος. Concinnius est δυνατώτερος.

P. 348, 21 ἐν ἀπόρῳ εἶχον θέσθαι τὸ παρόν. P. 424, 18 legitur ἐν ἀπόρῳ εἶχεν ἢ τὸ παρόν θέσθαι, quae verba recurrunt p. 447, 18. Vitiose dictum est ἔχειν ἐν ἀπόρῳ pro ἔχεσθαι. Thucydides I, 25 de Epidamniis dixit ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο θέσθαι τὸ παρόν, ad cuius loci exemplum vide ne Procopius ter corrigendus sit.

P. 363, 12 (I, 12) legendum: οὗ δὴ Βελισάριον ἅμα τοῖς δορυφόροις ἦκοντα, αὐτόν τε κατακλίνεσθαι ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ καὶ τὰ ἄνθη ἐσθίειν, τοῖς τε ἄλλοις <τ>αὐτὸ δὴ τοῦτο ποιεῖν ἐγκелеύεσθαι.

P. 368, 12 (I, 13) Ἰωάννης — ὥμων ἔτι τὸν ἄρτον ἐς τὸ δηόσιον βαλανεῖον ἐσκομίσας τὸν Ἀχιλλέεα (clipeum aeneum), οὗ

δὴ ἐνερθεν τὸ πῦρ καίεται, καταθέσθαι ἐκέλευσε. Emenda κα-
θέσθαι, i. e. *demittere*.

P. 369, 10 κατέπλευσαν τῆς Σικελίας ἐς χῶρον ἔρημον οὗ [τὸ
δρος] ἐγγὺς ἡ Λίτνη ἀνέχει. Glossema esse voces seclusas arguunt
vocabula οὗ ἐγγὺς male dirempta.

P. 390, 16 καὶ τὴν πόλιν <ἂν> ξὺν τοῖς χρήμασι διασωσάμε-
νος — ἐκράτει. Inserui particulam conditionalem.

P. 405, 8 l. ἐνθένδε ἀναγ<αγ>ομένη καὶ πνεύματος ἐπιφόρου
ἐπιτυχοῦσα.

P. 414, 19 ὡς δὲ νῦν ἡμῖν [ἡ πρότερον] ὑπὲρ μειζόνων ὁ ἀγὼν
ἐστίν ἐγὼ δηλώσω. Ineptus verborum ordo; nam debuerat saltem
scribi ὑπὲρ μειζόνων ἡ πρότερον, sed vocabula inclusa glossatoris
esse noli dubitare. Saepe idem interpretamentum comparativis
additum reperies, apud neminem frequentius quam apud Thu-
cydidem.

P. 417, 9 (II, 2) ἦν δὲ γε περισσώμεθα τῷ πολέμῳ τῶν δυσ-
μενῶν. Immo περισσΟμεθα. Procopium coniunctionem ἦν iungere
solere cum Indicativo supra iam monui. Idem vitium corrige,
p. 479, 17 (II, 15) ἦν ὑπ' αὐτοῖς ἔσῃσθε. et Vol. II, p. 43
(bell. Goth. I, 8) ἦν γὰρ τῷ πολέμῳ Γότθοι τῶν δυσμενῶν περιέ-
σσονται. et II, 454, 9. et p. 492, 9. 616, 1. Simile vitium est
Vol. II, 323, 13 ὅπως — παρέξῃσι. Ibidem 18 τῆς γὰρ νίκης
ἀπολελειμμένῃς τὸ τεθνάναι ξυνοίσει. Corrigatur ἀπολελειμ-
μένῃς.

P. 418, 14 supple ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον <ἐκ>ειπὼν παύσομαι
vel <ἔτι> εἰπὼν.

P. 425, 12 οὐ γὰρ ἔτι ἦν Βανδύλων οὐδένα, ὅτι μὴ ἐν τοῖς
ἱεροῖς, ἰκέτην λαβεῖν. Interpungatur ὅτι μὴ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἰκέτην,
λαβεῖν.

P. 426, 13 (II, 4) ἐπεὶ ἐν ἑαυτῷ ἐγεγόνει. Saepius apud
nostrum rectius legitur ἐν ἑαυτοῦ. Similiter corrige p. 530, 4,
ubi legitur ἐν αὐτῷ — εἶναι.

P. 433, 19 (II, 6) οὐκ ἂν οἰόμενος οἷος τε εἶναι ἐμποδὼν
σφίσι τοὺς ἐκείνῃ Μαυρουσίους σήσεσθαι. L. οἷος τε εἶναι. For-
tasse est vitium typographicum.

P. 435, 11 ἡ τὰς δλύρας τε καὶ κριθάς, οὔτε ἔψοντες οὔτ' ἐς
ἄλευρα ἡ ἄλφιστα ἀγοντες, οὐδὲν ἀλλοιότερον ἢ τὰ ἄλλα ζῶν
ἰσθίουσιν. Lege ἀλοῦντες, i. e. ἀλοῦντες.

P. 442, 21 (II 8) ἔστι γὰρ ἐν Μαυρουσίοις οὔτε Θείου Φόβος οὔτε ἀνθρώπων αἰδώς. Malim Θεοῦ. Cf. Thuc. II, 53 Θεῶν δὲ Φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπείργει.

P. 470, 4 (II, 14): ἡ δ' αὐτῶν ἐκάστη τὸν ἄνδρα ἐνῆγε τῶν χωρίων τῆς κτίσεως μεταποιεῖσθαι, ὧν αὐτὴ πρότερον κυρία ἐτύγχανεν οὔσα. Lege κτισέως.

P. 486, 11 (II, 17) μετὰ δὲ οἱ τασισῶνται οὐδὲν σφίσι παραχωροῦν ἐνορῶντες ὧν προὔλεγε Στότζας — ἀνεχώρησαν. Intellegam προχωροῦν.

P. 506, 14 (II, 22) διδὲ δὲ οὔτε ἄλλος τῶν πάντων οὐδεὶς ὄπλα ἀνταίρειν ἐν τοῖς πολέμοις ἠβούλοντο. L. ἀνταίρειν τοῖς πολεμίοις. Apographum Leidense et ed. Hoefschelii habent ἐν τοῖς πολεμίοις.

P. 511, 2 Ῥωμαίων — τίνες — ἐς Καρχηδόνα ἦλθον ἐν τοῖς Σεβηριανός τε καὶ Ἰμέριος ἦν. Legerem οἷς, nisi scrupulum iniceret locus de bello Gothico II, 28 (II, p. 265 ed. Dind.) ἐν τοῖς παῖδάς τε συχνούς καὶ γυναῖκας — ξυνέπεσεν εἶναι. Fortasse ineptus scriptor, Herodotum scilicet imitatus, revera ita scripsisse censendus est.

Ibidem vs. 13 e Maltreti editione recipiendum fuerat τοὺς ταύτης (sc. τῆς ὀλκάδος) κυρίους pro ταύτη.

P. 514, 16 (II, 24) Στότζαν μὲν ΟΛΙΓΟψυχοῦντα ἐπὶ δένδρου τινὸς ἔθεντο. Stotzas graviter vulneratur, (quod modo narratum est) non parvo ac demisso animo erat, ut opinor, sed collapsus erat, itaque Procopio reddendum ΛΙΠΟψυχοῦντα, quo librarii errore simul apparet hunc scriptorem non minus quam veteres usurpasse in huiusmodi compositis vocalem non diphthongum.

P. 522, 18 (II, 26) ΟΤ δὲ τὸν Οὐλίθεον ξὺν ἑτέροις τισὶν ἐπ' αὐτὸν ἔπεμψεν. L. ΟΙ, οἱ κτέ.

De bello Gothico. Vol. II, 9 (I, 1) 9 καὶ ἐπειδὴν αὕτη (sc. ἡ ἐπιρροή) ἀφίκεται, τὰ τε πλοῖα κατὰ βραχὺ ἐκ γῆς ἐπαιρόμενα πλοῖα καὶ οἱ ἀμφὶ ναῦται ἔργου ἐχόμενοι ναυτίλλονται ἤδη. Intellegam οἱ ἀμφ' αὐτὰ ναῦται, vel οἱ ἀμφὶ ταῦτα ναῦται.

P. 9, 21 ἐς λόγους ἀλλήλοις ξυνίασιν, ἐφ' ᾧ Θεοδέρικος τε καὶ Ὀδόακρος ἐν Ῥαβέννῃ ἐπὶ τῇ Ἰσῃ καὶ ὁμοίᾳ διαίτῃ ἔξουσιν. Corrigatur διαίτῃAN ἔξουσιν.

P. 10, 13 supplø <καί> ξυνέσεως τε καὶ ἀνδρείας ἐς ἄκρον ἐληλύθει ὡς μάλιτα.

P. 15, 10 (I, 2) ἀλλ' οὐδέν τι ἦσσαν οἱ ἄνδρες οὗτοι διὰ τε τῶν φίλων καὶ τῶν ξυγγενῶν ξυνήσαν, καίπερ μακρὰν ὁδὸν πορευόμενοι ἐς αὐτοὺς ἄπαντας, καὶ Ἀμαλασοῦνθῃ τὰ ἐς τὴν ἐπιβουλὴν ἐξηρτύοντο. Emenda καίπερ μακρὰν ὁδὸν πορευομένων ἐς αὐτοὺς ἀπαντας κτέ.

Ibid. 17 βασιλεὺς τε τῷ λόγῳ ἡσθεὶς ἐλθεῖν τε τὴν γυναῖκα (Amalasuntham) ἐκέλευε καὶ τὸν ἐν Ἐπιδάμνῳ οἶκον τὸν κάλλιστον ἐν παρασκευῇ ἐπέσελλε γενέσθαι, εἰς ὅνπερ ἐπειδὴν Ἀμαλασοῦνθα ἴοι, καταλύοι τε αὐτόσε, καὶ χρόνον διατρίψασα ὅσον ἂν αὐτῇ βουλομένη εἴη, οὕτω δὴ κομίζεται ἐς Βυζάντιον. ταῦτα ἐπεὶ Ἀμαλασοῦνθα ἔγνω κτέ. Necessario scribendum κομίζοιτο.

P. 17, 18 (I, 3): ἀνθρώπῳ γὰρ οὐδὲ τὰ ἀνθρώπεια ἐς τὸ ἀκριβές, οἶμαι, καταληπτὰ, μὴ τοι γε δὴ τὰ ἐς θεοῦ φύσιν ἦκοντα. Immo μὴ τι γε δὴ κτέ., καὶ κτ.

P. 32, 10 (I, 6) οἶδα οἷς οὐκ ἔγνωκας τὸ τοῦ πολέμου παραδοκῆν πέρας. L. Ως.

P. 39, 5 (I, 8) αὐτίκα τε παρὰ βασιλέῳ σαλεις — ἐς τὸ πατρίκιον ἀξίωμα ἦλθε. Non missus est a rege, sed ad imperatorem (Iustinianum) profectus est Ebrimuth, itaque legendum παρὰ βασιλέα σαλεις.

Ibidem 15 ἐφ' ᾧ ἐπέιπώσι τι ὅσα αὐτοῖς βουλομένοις ἐσί. L. εἰπώσι τε.

P. 41, 12 ἐκεῖνα ὑμῖν ἀναδέχομαι τὰ πρὸς διδοὺς ἔσεσθαι πρὸς ἡμῶν, ἃ Σικελιωταὶ πρῶν ἐλπίσαντες ψευδορκίους ἡμᾶς οὐκ ἔσχον εἰπεῖν. Aptius foret πρὸς εὐσαντες.

P. 48, 22 μηχανὰ γάρ μοι πεποιήνται νῦν ἐς αὐτὴν (Neapolin), ἣν μὴ οὐχὶ ἀλῶναι ἀδύνατον. Praestiterit αἷς.

P. 52, 8 κτείνειν ἠπέλησεν. L. κτενεῖν.

P. 85, 9 (I, 17) supplø: ἀλλὰ καὶ Ναρνίαν ἔχεσθαι πρὸς τῶν πολεμίων μαθὼν οὐδὲν <οὐδ'> ἐνταῦθα κινεῖν ἤθελε κτέ.

P. 86, 18 ἔννοια δὲ τότε Βελισαρίῳ ἐγένετο ἀμφὶ Τίβερην ποταμὸν ἐν στρατοπεδεύσασθαι. L. στρατοπεδεύσασθαι.

Q. 87, 15 (I, 18) καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὰ Ῥωμαίων πράγματα ξυνέβη ἐς κίνδυνον πολὺν ἐκπεπκέναι. L. ἐμπεπκέναι.

Ibidem 19 ὅς δὴ ὅλον μὲν τὸ σῶμα Φαίδος ἦν, τὸ μέτωπον δὲ

ἄπαν ἐκ κεφαλῆς ἄχρι ἐς ῥίνας λευκὸς μάστις. Absurde!
Corrige sodes: ἐκ κορυφῆς.

P. 89, 3 μήτε τετρωῖσθαι μήτε βεβολῆσθαι. Immo βεβλήσθαι.
Formae certe Homericæ, quæ non nisi figurato sensu a poeta
adhibita est, non aliud vidi apud nostrum exemplum.

P. 92, 9 suppl. δι' ἄλλης πύλης ἐσβεβληκότων, ἢ ὑπὲρ ποτα-
μὸν Τίβεριν <ἔσι> Παγκρατίου — ἐπώνυμος οὖσα.

P. 98, 11 δύο τοὺς σώματος ἐν σφίσιν εὖ ἤκοντας ἀπο-
λέξαντες. L. τοῦ σώματος.

P. 108, 14 suppl.: ἐπεὶ δὲ καρτερῶς τε οἱ Γότθοι <ἐπ>ε-
κείντο.

P. 112, 20 (I, 23) τῶν δὲ πολεμίων τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλα-
γέντων καὶ οὐκ [ἐν τάξει] ξυντεταγμένων. Expungatur emblem.

P. 114, 17 ὁλίγου ἐδέησαν ἡμᾶς τε αὐτοβοεῖ καὶ τὴν πόλιν
ἐλεῖν, εἰ μὴ τις ἡμᾶς ἈΝήρπασε τύχη. Requiro ΕΞήρπασε.

P. 128, 19 (I, 26) suppl.: οὗς δὲ Οὐλίτιγας ἄτε τῷ ἀνάνδρῳ
ἡσημένους ἐκάκιζε, καὶ τὸ πάθος <ἐργοις> ἑτέροις τισὶν
ἀνασώσασθαι (l. ἀνασώσεσθαι) οὐκ ἐς μακρὰν ὑποσχόμενος, —
ἡσύχαζε.

Ibid. p. 24 ἰδίᾳ δὲ αὐτὸν ἡρώτων οἱ ἐπιτήδειοι ὅτῳ ποτὲ τεκ-
μαιρόμενος ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἣ τοὺς πολεμίους οὕτως ἡσημένους
διεφυγεν, εὐελπὶς ἐγεγόνει τῷ πολέμῳ κατὰ κράτος αὐτῶν περιέ-
σεσθαι. Vix credibile est editores fugisse corrigendum esse ἡσ-
σημένους. Sed eiusmodi vitia non rara sunt apud Procopium.

P. 131, 23 (I, 28) δόκησιν δὲ παρέχειν αἰεὶ τοῦ αὐτίκα προσ-
βάλλειν. L. προσβαλεῖν.

P. 134, 3 ἐλπὶδα ἔχοντες — ἐργάσασθαι. Cf. p. 141, 9 sq.

P. 140, 19 ἐτελεύτησε — λόγον αὐτοῦ πολὺν ἔν τε Ἰσαύροις
καὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἀπολιπών. Expectas πόθον, ut legitur
p. 187, 12 et sæpius alibi. Sed cf. I p. 95, 19 (de bello Pers.
I, 18) λόγον αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις ἀπολιπών.

P. 145, 15 (II, 1) suppl.: ἐπεὶ οὔτε περιέσεσθαι τοῦ τῶν Γότ-
θων ὁμίλου <ἐλπὶδα> εἶχεν οὔτε κινδύνου μεγάλου ἐκτὸς Φεύ-
γειν οἶός τε ἦν.

P. 146, 16 ἐς βαθεῖάν τινα διώρυχα ἐμπίπτει, οἶαι πολλὰι
τοῖς πάλαι ἀνθρώποις πρὸς σίτου παρακαταθήκην ἐνταῦθα —
πεποιήνται. Nonne καταθήκην?

P. 150, 22 suppl. χρόνον δὲ πολὺν ἢ μάχην <ἐν> χειρὶν οὐκ ἐγίνετο.

P. 152, 1 (Π, 2) *καρτερῶς μὲν ἑφίσταντο, ἑκατχον δὲ τὰ δεινότατα*. Immo *τφίσταντο, sustinebant hostium imperium*.

P. 153, 10 *διελὼν δὲ (ὁ ἱατρὸς) τῶν ἰνῶν τὸ σῶμα — ἐντεῦθεν πόνῃ οὐδενὶ τὴν ἀκίδα ἐφέλκυσεν* (sic). *Suspicio τὸ σύσημα et ἐξείλκυσεν*.

P. 156, 22 (Π, 3) *πόλις δὲ αὕτη τῶν ἀγαθῶν ἀποπέκλεισαι πάντων [ῶν] οὐκ ἴσμεν ἐξ ὅτου δὴ χρόνου*. *Deleatur dittographia*.

P. 159, 7 (Π, 4) *τινὰς δὲ καὶ τῶν ταύτῃ ἀφελέσθαι ἤξειν τε ξὺν αὐτοῖς τὸν σῖτον παρακομίζοντα ἐς Ὀσίαν*. L. *ἤπειν*, quod una cum verbo praecedenti pendet a verbo iubendi. P. 188, 9 sq.: L. *ἐπέσελλεν* — *ἐξανασησαι* pro *ἐξανασησειν*.

P. 163, 1 (Π, 4) *καὶ ἦν μὲν τινα ὀδῶ τὸ κακὸν τοῦτο βυβλίζοντα λάβῃ, τοῦτον δὲ τὸν ἀνδρωπον οὐδεμίᾳ μηχανῇ βιώσεσθαι ἐσιν*. Estne satis manifestum corrigendum esse οὐδεμίᾳ μηχανῇ?

P. 164 (Π, 5), 19 *Βελισάριος δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην προΐεναι μαθὼν*. L. *προΐέναι, arripuerunt*.

P. 174, 13 (Π, 7) *ἀλλὰ τεθηπότες ἐπάθοντο τὴν τῶν Ῥωμαίων αὐτῶν ἐννοίαν*. L. *ἐπινοίαν*.

P. 179, 21 (Π, 8) *οὐ πρότερα ἀφῆκε, πρὶν δὲ αὐτῷ ὑπέσχετο Βελισάριος τὰ ξιφίδια δώσειν*. *Requiro τὰ ξιφίδια ἀποδώσειν*.

P. 181, 1 *Κωνσταντίνου τε τὸ ξιφίδιον ξὺν βίᾳ πολλῇ ἐκ χειρὸς αἱρουσι*. L. *αἱροῦσι*.

Ibidem 6. *ἐπεικεία γὰρ πολλῇ ἐς πάντας <τοὺς> ἄλλους ἐχρήτο*. Ita suppleo.

P. 204, 22 (Π, 14) *ἀξυνετώτεροι γὰρ ἢ ἀσαθμητότεροι Ἑρουλῶν εἰσὶν ἀνθρώπων οὐδὲ τινες*. *Lege οὐδένες*.

P. 205, 5 (Π, 15 init.) *Ἦνίκα Ἑρουλοι Λαγγοβαρδῶν ἡσσήθιντες τῇ μάχῃ ἐξ ἡθῶν τῶν πατρίων ἔσκησαν*. L. *<ἀν>ἔσκησαν*.

P. 207, 22 *ἐπειδὰν οὖν γυνὴ τάχιστα τέκοι* (optativus Procopio usitatissimus est post ἐπειδὰν), *δέρματι τὸ βρέφος ἐμβαλλομένη κρεμᾷ μὲν εὐθὺς ἐπὶ δένδρου τινός κτέ*. *Corrige ΑΠΟ δένδρου τινός*.

P. 208, 18 *Ἑρουλοι — ἐπεμψαν τῶν λογίων τινὰς ἐς Θούλην τὴν νῆσον [τοὺς] διερευνησομένους κτέ*. *Exulato articulus*.

(*continuabitur*).

'ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΤΜΑΤΑ
GUILIELMI GEORGII PLUYGERS.

pars tertia

AD CICERONIS EPISTOLAS.

AD FAMILIARES.

I. 1. 3: *ut exercitum religio tollat, te Austorem senatus retineat.*
Emendavit Pluygers: *te REDUCTOREM.*

Reductor legitur etiam apud alios. Menenius Agrippa a Livio dicitur II. 33. REDUCTOR *plebis Romanae in urbem.* Ceterum, si nusquam alibi legeretur, unusquisque suo arbitratu novas formas in — OR et — IO pro re nata fingit. *Ad plebem traducere*, et *transductio ad plebem* dicunt omnes, Cicero solus dixit in Epistola ad Atticum II. 9. 1: *hic noster Hierosolymarius TRANSDUCTOR ad plebem*, et eadem ratio est in aliis sexcentis.

I. 2. 2: *perspiciebant enim in Hortensii sententiam multis partibus plures ituros, quamquam aperte Volcatio assentirentur. Multi rogabantur atque id ipsum consulibus invitis.*

Duplicem suspicionem in margine adscripsit: *quamquam aperte ut Volcatio assentirentur multi rogabantur.* aut: *quamquam aperte Volcatio assentirentur multi, deleto rogabantur.*

I. 6. 1: *quae gerantur accipies ex Pollione, qui omnibus ne-*

gotiis non interfuit solum sed praeiuit. Me in summo dolore, quem ex tuis rebus capio, maxime scilicet consolatur spes.

Restituit: maxime SUSTINET spes expuncto consolatur.

I. 9. 7: *cum dixisset [testis] Vatinius me fortuna et felicitate C. Caesaris commotum illi amicum esse coepisse, dixi me [eam] Bibuli fortunam, quam ille afflictam putaret, omnium triumphis victoribusque anteferre.*

Duplex molestum emblemata expulit.

I. 9. 23: *sed [quia] verebar non eos, qui se laesos arbitrantur (etenim id feci parce et molliter), sed eos quos erat infinitum [bene de me meritos] omnes nominare.*

Remoto duplici additamento sententiam loci expedivit.

II. 15. 4: *neque erat superiore honore USUS quem praeficerem. Pro usus reposuit ullus.*

III. 4. *maximeque illo libro Augurali, quem ad me amantissime scriptum suavissimum misisti.*

Duce sententia reposuit: quem ad me suavissime scriptum amantissime misisti.

III. 8. 4: *non in privato sed in publico orbis terrae consilio [id est in senatu].*

Puerile additamentum reseuit.

III. 10. 3. *Pomptinius — cum maximis suis rebus coactus a me invitissimo DECESSISSET.*

Legit DECESSISSET. Discedimus enim ab aliquo, DEcedimus de provincia.

III. 12. 3: *vides sudare me iamdudum laborantem quomodo ea tuear quae mihi tuenda sunt, et te non offendam.*

Cogitavit de: vides DESUDARE me comparans Cat. maior. 38 deinde et inseruit: quomodo ET ea tuear.

Mihi quidem in hoc loco semper vehementer de fraude suspectum est participium laborantem. Praegnanter coniuncta sunt:

sudare (aut *desudare*) *quomodo et ea tuear* cet. ut in *Aristophanis Nubibus* vs. 1391:.

οἶμαι γε τῶν νεωτέρων τὰς καρδίας

πηδᾶν ὃ, τι λέξει.

sic infra videbimus: ἀδμημονῶν *quid* agat.

V. 2. 7: *atque ille — qua iniuria nemo umquam in infimo magistratu improbissimus civis affectus est, ea me consulem affecit CUM rem publicam conservassem.*

Emendavit: *consulem affecit QUI remp. conservassem.*

V. 8. 5: *sin autem quidpiam aut a te essem admonitus aut a tuis effecturum ut intelligeres nihil neque te [scripsisse] neque quemquam tuorum frustra ad me detulisse.*

Impegitam verborum compositionem resecto *scripsisse* expedivit.

V. 12. 4: *vel in explicandis causis rerum novarum vel in remediis incommodorum.*

Supplevit: *vel in EXPROMENDIS remediis.*

In § 5: *tum denique sibi avelli iubet spiculum posteaquam ei percontanti dictum est clypeum esse salvum.*

Correxit *avelli.*

VI. 1. 2: *nec TAMEN is ipse, a quo salus petitur, habet explicatam aut exploratam rationem salutis suae.*

Pro TAMEN duce sententia reposuit ETIAM.

VI. 2. 2: *si arma valebunt nec eos a quibus RECIPERIS vereri debes nec eos quos adivisti.*

Substituit futurum RECIPIERIS.

VI. 3. 3: *ita enim vivere ut tum SIT vivendum miserrimum est.*

Correxit ut tum ERIT vivendum.

VI. 13. 2: *quorum quidem et virtute et pietate et amor in te singularis [et] assidua et perpetua cura salutis tuae tantum proficit, ut nihil sit quod non ipsum Caesarem tributurum existimem.*

Locum sic in integrum restituit: *quorum — virtus et pietas deleto et ante assidua.*

VII. 2. 2: *credas mihi velim magis me iudicio hoc quam morte inimici laetatum. Primum enim iudicio malo quam gladio, deinde gloria potius amici quam calamitate.*

Vidit Ciceronem scripsisse: *deinde gloria potius MRA quam amici calamitate.*

Post pauca: *oderam multo peius hunc quam illum ipsum [Clodium].*

Recte emblemata eliminavit.

In fine epistolae: *nos hic in multitudine et CELEbritate iudiciorum — distinemur, coniecit et CREbritate.*

VII. 13: *quis te feret praeter me qui omnia ferre possum?*

Supplevit: *omnia A TE ferre possum, ut sit comis et urbana oratio.*

VIII. 1. 2: *si quid in republica maius actum erit — diligenter tibi perscribemus.*

Necessarium pronomen addidit: *diligenter tibi IPSI perscribemus.* deinde emblemata expunxit in verbis: *adhuc nihil rettulit de successione provinciarum [Galliarum].*

VIII. 3: *quomodo illum putas [auguratus] tuum competitorem dolere et dissimulare me certiore quam se candidatum?*

Primum expunxit *auguratus*, quod nemo retinebit.

Deinde duplicem coniecturam adscripsit: *dolorem dissimulare et dolere et discrucari.*

VIII. 3. 3: *aliquid ex tam multis tuis monumentis exstare, quod nostrae amicitiae memoriam posteris quoque prodat. Cuiusmodi velim, puto, quaeris. Tu citius — quod maxime convenit excogitabis.*

Hunc locum sic reconcinnavit: — *exstare VELIM, quod nostrae — prodat. Cuiusmodi, puto, quaeris.*

VIII. 5: *si — quantum gloriae triumphoque opus esset assequeremur.*

Deleto quae legebat: quantum gloriae triumpho (id est ad triumphum) opus esset.

VIII. 6. 4: *si Parthi vos NIHIL calfaciunt, nos hic frigore frigesimus.*

Emendavit: vos NIMIS calfaciunt. et probavit suspicionem meam frigore OBrigesimus rescribi oportere.

VIII. 8. 10: *si mihi non dedisset eas, quae ad ludos ei advectiones erant Africanas, potuit supersedere.*

Rectissime vidit POTUI verum esse et paulo ante: neque hoc anno SUI ratio habeatur pro SUA.

VIII. 9. 1: *agit causas LIBERALES sed raro post meridiem.*

Feliciter repperit: agit causas centumvirales (ÖBIRALES) adscribens de Orat. I. § 173: iactare se in causis centumviralibus.

VIII. 9. 2: *nam non expeditur successio, quoniam Galliae, quae habent intercessorem, in eandem conditionem quam ceterae provinciae vocantur.*

Coniecit: non expeditur successio, quoniam Galliae habent intercessorem et ceterae provinciae in eandem conditionem vocantur.

VIII. 9. 3: *in hoc negotio nulla tua nisi loquendi cura est hoc est imperandi [et mandandi].*

Expunxit emblemata: imperare enim plus est quam mandare et hoc in illo continetur.

VIII. 10. 2: *alius enim Pompeium mittendum; alius ab urbe Pompeium non removendum; alius Caesarem cum suo exercitu; alius consules; nemo tamen ex Scto privatos. Consules autem quia verentur ne illud Sctum fiat ut paludati exeant et contumeliose praeter eos ad alium res transferatur omnino senatum haberi nolunt.*

Haec Pluygers ita constituit: alius Caesarem cum suo exercitu; alius consules ut paludati exeant; nemo tamen UT ex Scto

privatus. Consules autem quia verentur ne illud scitum fiat et contumeliose praeter os ad aliam res transferatur, et post pauca: consules — latent sub hac temperantiae existimatione pro latent. et § 3: ne aut relificatus alicui videaris aut aliquid quod referret scire reticuisse, pro alicui dicaris. et in fine epistolae: mei officii est meminisse qua obtestatione discedens mihi ne paterer fieri mandaris, pro decedens; discedens Roma, decedens e provincia.

VIII. 13: *non est enim pugna in vitiis neque hebes ad id quod melius sit intelligendum.*

Pro *pugna* in margine adscripsit *pertina*. et in fine supplevit: *si aut [non ferat aut] non curet.*

VIII. 14. 2: *nam mihi cum hominibus his et gratia et necessitudo est; cum causam illam non homines odi.*

Emendat: *causam illam amo, homines odi. Confusa sint: illa amo et illa amo et illam o.*

VIII. 14. 4: *Curio noster sapienter [id] quod remisit de stipendio Pompeii fecisse existimatur.*

Importunum *id* deleri iussit.

VIII. 15: *quae tibi exponere nisi coram non possum; idque celeriter fore spero. Nam me cum expulisset ex Italia Pompeium constituit ad urbem vocare; id quod iam existimo confectum.*

Reposuit Pluygers: *nam mecum Caesar, cum expulisset ex Italia Pompeium, constituit ad urbem, expuncto vocare, quod nescio quis addidit de suo, qui non intelligebat quid esset mecum constituit ad urbem.*

VIII. 16. 2: *si aliquid apud te nos, si vir optimus gener tuus valet, quorum fortunam non debes velle conturbare.*

Optime reposuit *valemus* pro *valet*, ut sq. *quorum* declarat.

VIII. 17. 2: *vos dormitis nec adhuc mihi videmini intelligere qua nos pateamus.*

Pro absurdo *pateamus* coniecit *polleamus* olim scriptum fuisse.

X. 1. 4: *quidquid in eum IUDICII officiique contuleris id ita me accipere ut in me ipsum te putem contulisse.*

Pro iudicii, quod sensu caret, reposuit STUDIUM.

XIII. 25: *Hagesaretus Larissaeus.*

Repperit verum hominis nomen *Hagesistratus*.

XIV. 1. 3: *ego volebam loco magis deserto esse [in Epiro], quo neque Hispo veniret nec milites.*

Verba manifesto interpolata reseculit.

XIV. 1. 5: *si erunt in officio amici, pecunia non deerit; si non erunt tu Efficere tua pecunia non poteris.*

Emendavit SUFFICERE.

XIV. 2. 2: *TE nunc, mea Terentia, sic vezari, sic iacere in lacrimis et sordibus!*

Correxit: *tene nunc — sic vezari.*

XV. 4. 4: *Cappadocia — reges habet finitimos, qui etiamsi sunt ETIAM amici nobis, tamen APERTE Parthis inimici esse non audent.*

In ETIAM latere vidit OLAM.

XV. 21. 4: *deinde ingenium eius MELIORIBUS extuli laudibus, quam tu id vere potuisse fieri putas.*

Non bona laus, sed magna laus dicitur; itaque bene correxit MAIORIBUS.

AD QUINTUM FRATREM.

I. 1. 20: *ac mihi quidem videtur non sane magna varietas esse negotiorum in administranda Asia, sed ea tota iurisdictione maxime SUSTINERI.*

Imo vero, ut Pluygersius vidit, CONTINERI.

Post pauca § 21: *his rebus nuper C. Octavius iucundissimus fuit, apud quem PRIMUS lictor quievit; tacuit accensus.*

Correxit ex perpetua dicendi consuetudine PROXIMUS lictor.

I. 1. § 26: *cum — nominatim lex exciperet UT AD TEMPLUM MONUMENTUM capere liceret, sollerter indagavit veram lectionem, quae haec est: ut ad templi ORNAMENTUM capere liceret.*

I. 2. § 8: *atque is dolor est quod cum ii, quos nominavi, te innocentia non vincant, vincti tamen artificio benevolentiae colligendae, qui neque Cyrum Xenophontis neque Agesilaum noverint [quorum regum summo imperio nemo unquam verbum ullum asperius audivit].*

Acute animadvertit aliunde esse assutum hunc pannum: *quorum regum — asperius audivit.* Ridiculum est Q. Ciceronem Xenophontis admiratorem a fratre doceri quam eximia Cyri et Agesilai comitas apud Xenophontem narretur fuisse.

I. 2. § 9: *legi epistolam quam ipse scripsisse Sylla nomenclator dictus est non probandam.*

Excogitavit veram lectionem hanc: *quam ipse scripsisse SYLLAE nomenclatori dictus ES non probandam.*

I. 3. § 9: *Messalam tui studiosum esse arbitror; Pompeium etiam simulatorem puto.*

Emendavit *simulaturum*, nempe se esse Ciceronis studiosum.

III. 1. § 18: *quod interiore epistola scribis me Idibus Septembris Pompeio legatum iri, id ego non audivi.*

Substituit *inferiore epistola.*

III. 3. § 3: *quo quidem in iudicio odio premitur omnium generum; maxime testibus Caeditur; accusatoribus frigidissimis utitur.*

Repperit Ciceronis manum: *maxime a testibus Laeditur.*

Notum est et frequens *laedere* de teste qui dicit in reum. Cicero *de Oratore* II. § 301: *saepe aliquis testis aut non laedit, aut minus laedit, nisi laceatur.* — *Hic quantum fit mali, si*

iratum, si non stultum, si non levem testem LAESERIS? Egregie correxit Bakius: *testem LACESSIERIS.*

AD QUINTI CICERONIS LIBELLUM DE PETITIONE CONSULATUS.

I. 4: *haec cura ut teneas COMMENDANDO et rogando et omni ratione efficiendo ut intelligant, qui debent tua causa referendae gratiae, qui volunt obligandi tui tempus sibi aliud nullum fore.* Comparato loco § 19: *quare hoc tibi faciendum, hoc tempore ut ab iis quod debent, exigas saepe COMMONENDO, rogando, confirmando, curando ut intelligant nullum se umquam aliud tempus habituros referendae gratiae.*

Correxit: *ut teneas COMMONENDO et rogando.*

VI. § 33. *primum * cognosci equites; pauci enim sunt.*

Lacunam in hunc modum explevit: *primum FACILE POSSUNT cognosci equites.*

EPISTOLAE AD ATTICUM.

I. 3. 2: *nos ea non vidimus; neque enim exeundi Roma potestas nobis fuit.*

Bene reposuit *nondum vidimus.*

I. 4. legit: *putamus enim utile esse te aliquando HAM rem transigere pro IAM et post pauca § 3. Caietanum si quando abundare coepero ornabo pro CaietAM.*

I. 5. 4: *sed accidit ut contentione NIHIL opus esset.*

Imo vero plane contrarium: itaque *NONNIHIL* correxit.

I. 14. 3: *Crassus posteaquam vidit illum EXcepisse laudem ex eo quod suspicarentur homines ei consulatum meum placere.*

Emendavit CEPISSE laudem, et MOX ITA UT diceret pro UT ITA diceret. In § 5. supplevit: *hic tibi IN Rostra Cato advolat.*

I. 16: *saepe te non solum auctorem consiliorum meorum, verum etiam spectatorem pugnarum mirificARUM desideravi.*

Vidit mirifice verum esse. deinde § 2: *expugnavitque ut ita fieret pro pugnavitque. Pugnat qui summa ope contendit ut aliquid fiat, expugnat qui pugnando potitur eo quod cupit. Cicero in Verrem II. 2. 52: certe aliqua ratione expugnasset iste ut dies tollerentur.*

I. 16. 4: *me vero teste producto credo te exclamatione Clodii advocatorum audisse, quae consurrectio iudicum facta sit, ut me circumsteterint.*

Coniecit post CREDO TE EX intercidissee nomen proprium et acclamationes Clodii advocatorum audisse, quaeque consurrectio iudicum facta sit legendum esse.

I. 16. 4: *cum tabulas Metelli Numidici [cum eae ut mos est circumferrentur] nostri iudices adspicere noluerunt.*

Deprehendit insulsum additamentum. Haecine Ciceronem Attico narrare! Obversabatur sciolo locus ex oratione pro Balbo § 11: Q. Metello — *causam dicente cum ipsius tabulae circumferrentur inspiciendi nominis causa.*

I. 16. 8: *in ea praesertim epistola quam nolo aliis legi.*

Reposuit: *quam nolo AB aliis legi.* et § 10: *IURATO, inquit, tibi non crediderunt pro IURANTI.*

In § 12: *Scta duo iam facta sunt odiosa: — unum ut apud magistratus inquiri liceret; alterum CUIUSMODI divisores haberent adversus rem publicam.*

Coniecit QUI DOMI divisores haberent.

I. 17. 2: *quanta sit in Quinto fratre meo comitas, quanta iucunditas, quam mollis animus ad accipiendam et ad deponendam offensionem nihil attinet me ad te qui ea nosti scribere.*

Supplevit: *ET ad accipiendam et ad deponendam.*

Praeterea deleverim Quinto. Atticus satis noverat quis esset

Ciceronis frater et paulo ante Cicero scripserat: *magna mihi varietas voluntatis — Quinti fratris mei demonstrata est ex litteris tuis.*

Itaque mox iterum Quinto est inducendum.

In § 5: *amoris vero erga me cum a fraterno [amore] domesticoque discessi, tibi primas defero.*

amore delendum esse censuit.

I. 18: *nihil mihi nunc scito tam deesse quam hominem [eum] quocum omnia, quae me cura aliqua afficiunt, [una] communicem.*

Duo vocabula interpolata expunxit.

I. 19. 4: *agraria lex a Flavio tribuno plebis vehementer agitabatur [auctore Pompeio], quae nihil populare habebat praeter auctorem.*

Male addita et sententiae contraria verba auctore Pompeio tolli iussit.

Post pauca rescripsit: *Syllanorum OMNIUM possessiones confirmabam pro HOMINUM.*

II. 1. 3: *quod in iis orationibus, quae Philippicae nominantur, enituerat civis ille tuus [Demosthenes].*

Sensit quam frigide et insulse nomen proprium sit interpolatum.

II. 9. 2: *etenim si fuit invidiosa senatus potentia cum ea non ad populum sed ad tres homines immoderatos REDACTA sit, quid iam censes fore?*

Pro *redacta* coniecit *tractata*.

II. 12. 2: *quanto magis vidi ex tuis litteris quam ex illius sermone quid ageretur! de ruminatione quotidiana [de cogitatione] Publii.*

Eliminavit *de cogitatione* adscriptum a nescio quo qui quid esset *de ruminatione* interpretari voluit.

II. 13. 2: *si vero in hanc τηλέπυλον veneris Λαισυγονίην — [Formias dico] — qui fremitus hominum!*

Omnem loci leporem corrumpit qui *Formias* dico de suo inse-
ruit, quod sano iudicio Pluygers damnavit.

II. 14: *proinde* ITA fac venias ad sitientes aures.
Recte reposuit *proinde* CITO fac venias.

II. 17: *verum* haec — non deflebimus — sed CONFEREMUS
tranquillo animo.

Molestam praepositionem eximendam esse vidit.

II. 18. 2: *habet etiam Campana lex execrationem* [in contione]
candidatorum, si mentionem fecerint, quo aliter ager possideatur
atque ut ex legibus Iulii.

Deleri iussit verba in contione.

II. 18. 3: a Caesare valde liberaliter invitor [in legationem
illam] sibi ut sim legatus.

Ineleganter admodum in vulgata lectione bis idem dicitur.

II. 19. 2: *ego autem* neque pugno — neque approbo; — utor via.
Restituit sententiam inserendo utor MEDIA via.

II. 21. 4: *Apelles si Venerem, aut* [si] *Protogenes* ialysum
illum suum coeno oblitum videret, magnum, credo, acciperet do-
lorem.

Transposuit aut *Protogenes* si. Exciderat si inter *Protogenes*
et *ialysum*, deinde alieno loco interpositum est.

II. 21. 4: *edicta Bibuli populo ita sunt iucunda ut* EUM locum,
ubi proponuntur, prae multitudine eorum qui legunt transire ne-
queam.

Removit omnem loci difficultatem Pluygers rescribendo: ut
EA loca — transiri nequeant. Compluribus enim locis urbis
edicta consulum proponebantur.

II. 24. 2: *tum exposuit manum fuisse iuventutis duce Curione,*
in qua Paullus initio fuisset et Q. Caepio [hic Brutus] *et Len-*
tulus, flaminis filius.

Bene expunxit hic Brutus. Satis hoc Atticus sciebat.

III. 9: *animum inducere non potui ut aut meas miseras luctu afflictas et perditam fortunam illi offerrem aut ab illo adspici paterer.*

Acute perspexit meas — luctu afflicti a Cicerone scriptum fuisse.

Post pauca § 2: *quantum tu [ipse] speres facile perspicio, delevit importunum ipse. et in sqq. antequam eo venisti [a Pompeio]: „nunc Hortensium allice et eiusmodi viros.”*

Additum a Pompeio omnem loci sententiam pervertit. Cicero dicit: *antequam ad eum locum epistolae veni in quo scripsisti „nunc Hortensium allice.”*

Deinde in verbis: *nunc si ista sunt quae speras, sustinebimus nos et spe qua iubes nitentur; sin ut mihi videntur, [infirmi sunt] quod optimo tempore facere non licuit minus idoneo fiet.*

Sensit Pluygers inepte assuta esse verba *infirmi sunt*. Primum quia plane supervacua sunt, deinde quia languidiora sunt et inertiora quam pro Ciceronis desperatione rerum suarum. Attico aliquid spei supererat, Ciceroni nihil.

Itaque *sin ut mihi videtur* significat *sin spes nulla superest non si infirmi sunt.*

III. 10: *reliqua expectabam, ut tibi placebat, Thessalonicae; quibus allatis facilius statuere potero ubi sim.*

Pluygers intellexit Ciceronis manum esse *expectabo*.

In § 2: *possum oblivisci qui fuerim?* correxit: *possumne oblivisci.*

III. 23: *si iam [haec] nostra salus cum hac lege desperata erit. Importunum haec sustulit.*

IV. 2: *prioribus tibi declaravi — omnes res nostrae quemadmodum essent [ut in secundis fluxae, ut in adversis bonae].*

Sensit Pluygers haec errore huc traducta esse ex praecedenti epistola IV. 1. 8: *ita sunt res nostrae: ut in secundis fluxae, ut in adversis bonae.* Non poterant haec nisi insulse et inficete tam brevi intervallo iterari et nonnihil compositionem verborum perturbant.

Repetiit lepide dictum aliquanto post in epistola ad Brutum 10: nonnulla in Hirtio huius belli fortuna ut in secundis fluxa, ut in adversis bona.

IV. 2. 4: *M. Lucullus de omnium collegarum sententia respondit religionis iudices pontifices fuisse, legis senatum; se et collegas suos de religione statuisset, in senatu de lege statuturos.*

Recte supplevit: *legis senatum* ~~esse~~. Pontifices iam responderant, sed senatus nihildum decreverat.

IV. 2. 5: *idem — qui mihi pinnas inciderant nolunt eandem renasci. Sed, ut spero, iam renascuntur.*

Iure reposuit *renascuntur*. Nihildum impetraverat sed prope diem id ~~fore~~ sperabat.

IV. 3. 2: *Quinti fratris domus primo fracta coniectu lapidum ex area nostra, deinde inflammata iussu Clodii inspectante urbe [coniectis ignibus].*

Damnavit ultima verba et quia inepte abundant, nam non aliter quam sic domus inflammari poterat, et quia *inflammata* — *coniectis ignibus* non tanto intervallo disiungi poterant.

IV. 3. 5: (Milo) *non dubitat facere (id est Clodium occidere); prae se fert; casum illum nostrum non extimescit. Numquam enim cuiusquam invidi et perfidi consilio est usus nec inertis nobili crediturus.*

Restituit: *consilio est usus*. Numquam, inquit, id facturus est quod me fecisse sero poenituit.

IV. 5. 2: *ne qua mihi liceret labi ad illos, qui etiam tum cum misereri mei debent, non desinunt invidere.*

Intellexit requiri: *liceret* ~~labi~~.

IV. 7: *de Apollonio quod scribis, qui illi dii irati! homini Graeco, qui [conturbare qu]idem putat sibi licere quod equitibus Romanis.*

Deprenso scioli additamento optime locum sic constituit: qui ~~idem~~ putat sibi licere.

IV. 14. *Vestorius noster me per litteras fecit certiore te Roma a. d. VI. Id. Mai. PUTARE profectum esse, tardius quam dixerat, quod minus valuisses.*

Sensit Pluygers in PUTARE nomen regionis latere veluti IN APULIAM et corrigendum esse tardius quam dixerat.

IV. 16. 6: *Messala noster et eius [Domitius] competitor liberalis in populo valde fuit.*

Delevit Domitius, quod vel absurda sedes spurium esse arguit.

IV. 16. 10: *quas vita maxime est ad naturam ad eam me confero, ad litteras et studia nostra.*

Paucis hominibus vita in litteris et studiis est ad naturam. Recte igitur Pluygers supplevit ad naturam MEAM.

IV. 17. *Nam Vestorio dandi sunt dies et ille Latinus attritusque ex intervallo regustandus.*

Emendavit NUM — regustandus?

IV. 18. 2: *haec pactio non verbis sed nominibus et perscriptionibus, multorum [tabulis] cum esse facta diceretur.*

Coniunxit et praescriptionibus multorum expuncto tabulis.

V. 1. 3: *ut veni Arpinum cum ad me frater venisset in primis nobis sermo isque multus de te fuit; ex quo veni ad ea, quae fueramus ego et tu inter nos [de sorore] in Tusculano locuti.*

Expunxit de sorore inepte abundans post praecedentia: in quo me admones de sorore.

V. 1. 3: *humanissime Quintus „Pomponia, inquit, tu invita mulieres, ego accivero pueros.” Nihil potuit, mihi quidem ut visum est, dulcius idque cum verbis, tum etiam ANIMO ac vultu.*

Incongruum est ANIMO, nam sermo est de iis, quae sensu percipiuntur. Itaque Pluygers restituit: tum etiam VOCE et vultu.

V. 1. 4: *dissimulavi dolens. discubimus omnes praeter illam.*

Non est Latinum dissimulavi dolens, sed dissimulavi dolorem, idque Pluygers reponi volebat.

V. 1. 4: *Quintus ad me postridie mane venit mihi quae narravit nec secum illam dormire voluisse et cum discessura esset fuisse eiusmodi qualem ego vidissem.*

Pluygers correxit: cum discessurus esset. Quintus enim in provinciam proficiscebatur et Pomponia in Arcano aliquamdiu mansit.

V. 10. 3: *multa vel iracunde vel insolenter vel in omni genere stultitiae insulse, arroganter et dicuntur et TACENTUR quotidie.*

Nihil minus cum insolentia et arrogantia congruit quam silentium. Optime igitur Pluygers reposuit: et dicuntur et AGUNTUR.

V. 13. sed HACTENUS.

Supplevit sed HÆC hactenus, καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα.

V. 19. 3: *de Patrone et tuis condiscipulis quae de parietinis in MILITIA laboravi, ea tibi grata esse gaudeo.*

Pro absurdo in MILITIA Pluygers annotavit in MELITE esse legendum. Memmius pro Consule Athenis nescio quid aedificare in animo habebat, quod ut fieri posset demoliendae erant parietinae illius domus, in qua olim Epicurus cum amicis habitaverat. Patro igitur Epicureorum princeps Romam ad Cicero-nem litteras miserat, ut Memmium sibi placaret peteretque ut nescio quid illud parietinarum sibi concederet. ad Famil. XIII. 1. 3. ibidem scribit: (Patro) honorem, officium, testamentorum ius, Epicuri auctoritatem, Phaedri obtestationem, SEDEM, DOMICILIUM, VESTIGIA SUMMORUM HOMINUM sibi tuenda esse dicit.

Habitaverat autem Epicurus Athenis ἐν Μελίτῃ eamque domum testamento amicis suis legavit. In Epicuri testamento legitur apud Diogenem Laertium X. § 17: τὴν δὲ οἰκίαν τὴν ἐν Μελίτῃ παρεχέτωσαν Ἀμυνόμαχος καὶ Τιμοκράτης ἐνοικεῖν Ἐρμάρχῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ Φιλοσοφοῦσιν. Vitiosa scriptura in militia nata est non ex in Melite, sed in MELITA, ut insula quoque Latine nominatur.

Operae pretium est videre quam absurdis vitiis scateat Codex Mediceus (apographum Petrarchae), in quo scriptum est: etiam atque etiam VALDE patrone et tuis condiscipulis quae de TAREN-

TINIS in MILITIA laboravi, pro — *valē. DE Patrone* — *quae de PARIETINIS in MELITA laboravi.*

VI. 1. 3: *nunc venio ad Brutum, quem ego omni studio te auctore sum complexus, quem etiam amare coeperam; sed DICO revocavi me, ne te offenderem.*

Orellius coniecit: *sed CITO revocavi me.* Quanto melius Pluygers: *Sed — — — illico revocavi me.* Dicturus de Bruto acerbius aliquid continet sese, ne Atticum offendant.

VI. 1. 7: *sit sane, quoniam ita tu vis; sed tamen CUM EO CREDO quod sine peccato meo fiat.*

Adscripsit in margine: *sed tamen CUM EA CAUTIONE.*

VI. 2. 8: [erat enim praefectus Appii Scaptius et habebat turmas ab Appio.]

Sensit Pluygers alienae manus hoc esse additamentum.

VI. 4: *rectissimum videbatur fratrem cum imperio relinquere; in quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas. sexcenta praeterea.*

Saeptius Cicero et Caelius in litteris ad Ciceronem in Ciliciam datis queruntur de exiguis et infirmis in ea provincia copiis. Hinc Pluygers suspicatus est *militum PAUCITAS* veram lectionem esse. Caelius ad Ciceronem VIII. 5: *tuus exercitus vix unum saltum tueri potest.* Itaque VIII. 10: *ego quidem praecipuum metum, quod ad te attinebat, habui, qui scirem quam paratus ab exercitu esses, emendandum: quam IMPARATUS.*

VIII. 12 A. § 4: *quamobrem placitum est mihi — ut Brundisium ducerem hanc copiam, quam mecum habeo. Vos hortor ut quodcumque militum contrahere poteritis contrahatis et eodem [Brundisium] veniatis quam primum.*

Non est aliud insulsius emblematum genus quam quod h. l. Pluygers expulit.

IX. 13. 7: *Lentulus noster Puteolis est ἀδμονῶν, ut Caecius narrat. Quid agat? Διατροπήν Corfiniensem reformidat. Pom-*

peio nunc putat satisfactum; beneficio Caesaris movetur; sed tamen movetur magis PROSPECTARET.

Feliciter Pluygers coniecit: *sed tamen movetur magis* PROSPERITATE. Movebat hominem, quod Caesar semper prospere rem gerebat quia et melior erat imperator et exercitum habebat validiorem.

Praeterea verba sic sunt distinguenda: ἀδμονῶν, ut Caecius narrat, quid agat. Absurdum est enim Ciceronem quaerere: quid agat?

X. 8. 5: *non simul cum Pompeio mare transierimus? omnino non potuimus. Exstat ratio dierum. Sed tamen — fateamur enim quod est — ne* CONDIMUS quidem ut possimus.

Pluygers restituit Ciceronis manum: *ne* CONTENDIMUS quidem ut possimus. Cf. ad Famil. I. 8. 7: *cetera quas ad te pertinebunt cum etiam plus contenderimus quam possumus, minus tamen faciemus quam debemus.*

XI. 16: *non meo vitio fit — ut me ista epistola nihil consoletur. Nam et* EXIGUE scripta est et suspensiones magnas habet non esse ab illo.

Sensu vacuum est *exigue* scripta. Itaque coniecit AMBIGUE scripta. Cf. de Orat. II. § 110: *si est scriptum aliquid ambigue.*

XI. 16. 5: *de omnibus rebus velim ad me scribas et maxime quid* SCRIBAS de ea.

Mendosum est *scribas* oscitanter ex praecedenti versiculo repetitum. Pluygers emendavit quid SENTIAS.

XII. 18. recordationes fugio, quae quasi morsu quodam dolorem EFFICIUNT.

Ridiculum est *quasi morsu quodam efficiunt*. Optime Pluygers reposuit: *dolorem* REFRICANT.

Addam exemplum ut ex eo mendum tollam. Cicero scribit de Oratore II. § 199: *sic et eorum dolorem qui lugebant suos oratione refricabam, et animos equitum Romanorum, apud quos [tum iudices] causa agebatur, ad Q. Caepionis odium, a quo erant ipsi propter iudicia abalienati, RENOVABAM.* Bakius iudices

delebat, sed tum quoque delendum est. Sciolus annotavit illo tempore iudicia penes equites fuisse, quod stultum est addere ubi dixeris: *animos equitum Romanorum, apud quos causa agebatur.*

In fine loci libri habent: *ad Q. Caepionis odium — renovabam atque revocabam.* Est manifesta dittographia, sed *revocabam* vera lectio est et [*renovabam atque*] expungendum.

XII. 28: *enitar si quo modo potero — ut praeter te nemo dolorem meum sentiat; si ullo modo poterit ne tu quidem.*

Perbene correxit: *si ullo modo potero ut ne tu quidem.*

Praeterea Ciceronem scripsisse suspicor: *enitar quoquo modo potere.*

Ad reliquas epistolas nihil annotatum inveni.

AD CICERONIS ORATIONES.

Supersunt animadversiones et coniecturae ad orationes Tullianas, quas Pluygers in marginibus editionis, quam BAITERUS et HALMIUS curarunt, adscripsit.

DE LEGE AGRARIA I.

§ 5: *iubent venire — agros in Macedonia regios, qui partim T. Flaminini, partim L. Paulli [qui Persen vicit] virtute partiti sunt.*

Hoc populus Romanus ignorabat scilicet. Emblema arguit etiam inepta sedes.

§ 6: *num obscure videntur — insectari Cn. Pompei exercitum, qui venire iubeant eos ipsos agros, in quibus ille etiam nunc bellum gerat atque versetur?*

Ille sine controversia est Pompeius, non Pompeii exercitus. Itaque recte reposuit: *insectari Cn. Pompeium, qui cet.*

§ 18: *iam omnis omnium tolletur error.*

Sensu vacuum est *omnis omnium error.* Emendavit: *omnis omnino tolletur error.*

DE LEGE AGRARIA II.

§ 9: *dixi in senatu in hoc magistratu me popularem [consulem] futurum.*

Id est in consulatu me popularem consulem futurum. Optime igitur Pluygers consulem expunxit.

§. 17: *hic quaero quam ob causam initium rerum ac legum suarum hinc duxerit ut populus Romanus suffragio privaretur.*

Optime restituit: ut populum Romanum suffragio privaret namque ipsius Rulli haec reprehensio erat.

§ 19: *ille quod dari nullo modo poterat quodam modo dedit: hic quod adimi nullo pacto POTERAT POTESTATE quadam RATIONE eripere conatur.*

Probavit coniecturam meam: hic quod adimi nullo pacto POTEST ARTE quadam (expuncto ratione) eripere conatur.

POTESTARTEQUADAM corruptum est in potestate quadam. Deinde POTERAT sciolus addit et ratione.

§ 22: *nam hoc quidem viz est liberi populi, viz vestrorum animorum [ac] magnificentiae.*

Recte deleuit ac. Magnificentia animorum est μεγαλοψυχία, quae magnos spiritus gerentibus propria est.

§ 28: *iubet ferre legem de HIS curiatam [praetori imperat]. Quam id ipsum absurde nihil ad me attinet. Iubet enim qui primus sit praetor factus eam legem curiatam ferre.*

Correxuit: iubet legem ferri de HIS curiatam, resectis verbis praetori imperat.

§ 34: *emere agros a quibus volent [et] quos volent quam volent magno poterunt.*

In talibus concitata oratio respuit copulam.

§ 49: — *dignitatis, quam ego etsi libente [illo] tamen absente illo per vos consecutus sum.*

Vel auris admonet prius illo eliminari oportere.

§ 57: *et propter hominum necessitudinem et propter aequitatem.*
 Supplevit: *et propter REI aequitatem*, quae necessaria oppositio est.

§ 65: *committite nunc — his hominibus haec omnia, quos odorari hunc decemviratum suspicamini.*

Verba sensu cassa. Restituit sententiam sic: *quos expectare hunc decemviratum odoramini.*

§ 98: *ut sub vestrum IUS, IURIS dictionem, potestatem urbes, nationes, — subiungeretis.*

Reposuit: *sub vestrum ius, DITIONEM, potestatem.*

DE LEGE AGRARIA III.

§ 7: *tribunus plebis Sullana rescindit.*

Correxit: *Sullana AOTA rescindit.*

§ 13: *cum plus appetat quam ipse Sulla, QUIBUS rebus resisto Sullanæ res defendere criminor.*

Restituit loci sententiam rescribendo: *QUIA HIS rebus.*

PRO C. RABIRIO.

§ 5. supplevit: *oro atque obsecro — ut adhibeatis — misericordiam.*

§ 7: *quo in crimine nihil est umquam abs te dictum nisi a C. Macro obiectum esse [crimen] id C. Rabirio.*

Expunxit importunum crimen et in sqq. *quid obiecerit C. Rabirio* [Macer] inimicus pueriliter additum nomen proprium. Opponit inter se inimicus et aequi iudices.

§ 20: *cum equester ordo — at quorum equitum [Romanorum] di immortales!*

Romanorum Ernestius deleuit. Pluygers reposuit: *PRO di immortales!*

§ 21. *Q. Scaevola confectus senectute — hastili nixus.*

Duabus litterulis repetitis reponebat *hastili innixus.*

§ 27: — *C. Marii nomen. C. Marium quem vere patrem patriae, parentem [inquam] vestrae libertatis atque huiusce rei publicae possumus dicere [sceleris ac parricidii nefarii mortuum condemnabimus].*

Pessime mulcatum locum in hunc modum reconcinnavit: *C. Marii, INQUAM, quem vere patrem patriae, parentem vestrae libertatis — possumus dicere, resectis ultimis verbis, quae ex praecedentibus frigidissime repetita sunt.*

IN CATILINAM I.

§ 8: *video enim esse hic [in senatu] quosdam, qui tecum una fuerunt.*

Recte delevit: in senatu.

§ 30: *delebitur non modo haec TAM adulta rei publicae pestis, verum etiam stirps ac semen malorum omnium.*

Quia non est pestis magis aut minus adulta bene correxit IAM adulta.

IN CATILINAM II.

§ 4: *utinam ille omnes secum suas copias eduxisset! Tongilium mihi eduxit — poterAT: reliquit quos viros!*

Supplevit: AT reliquit.

IN CATILINAM IV.

§ 10: *C. Caesar intelligit legem Semproniam esse de civibus Romanis constitutam, qui autem rei publicae sit hostis eum civem nullo modo esse posse; denique ipsum latorem [Semproniae legis] iussu populi poenas rei publicae dependisse.*

Insulsum additamentum delevit.

PRO L. MURENA.

§ 8: *mihi cum Murena et magna et vetus amicitia est, quae in capitis dimicatione a Ser. Sulpicio non idcirco obruetur, quod ab eo in honoris contentione superata est.*

Restituit sententiam corrigendo: superatus est.

§ 27: *illud mihi quidem mirum videri solet tot homines tam ingeniosos PER tot annos etiam nunc statuere non potuisse utrum diem tertium an perendinum — dici oporteret.*

Bene correxit: POST tot annos.

§ 28: *quod omnibus patet et aequè promptum est mihi et adversario meo.*

Correxit: aequè IN PROMPTU est.

§ 30: *duae sunt artes, quae possunt locare homines in amplissimo gradu dignitatis: una imperatoris, altera oratoris [boni].*

Restituit nitorem loci deleto boni.

§ 38: *nam quid ego dicam populum ac vulgus imperitorum ludis magno opere delectari? minus est mirandum.*

Cicero non dicebat populum ludis delectari, sed mirandum non esse populum ludis magno opere delectari, quum principes in re publica viri, qui alias multas delectationes haberent, ludis tamen oblectentur. Itaque Pluygers bene correxit: — *delectari minime ESSE mirandum*, nisi quod minus recte retineri potest.

§ 50 narrat Catilinam dixisse: *integrorum et fortunatorum promissis saucios et miseros credere non oportere: quare qui consumpta replere, erepta recuperare vellent, spectarent quid ipse deberet, [quid possideret] quid auderet.*

Pluygers sensit quam alienum a proposito esset *quid possideret*.

§ 55: *dum ex honoribus continuis familiae maiorumque suorum UNUM ad ascendere gradum dignitatis conatus est.*

Pro *unum* coniecit *summum*. *Summum dignitatis gradum ad ascendere est consulatum adipisci.*

§ 61: *viri non esse neque exorari neque placari.*

Supplevit *viri BONI non esse*, ut § 63: *viri boni esse misereri.*

§ 76: *cur enim quemquam ut studeat tibi [ut te adiuvet] rogas?*

Deprehendit languidum interpretamentum.

§ 79: *quaeris a me QUID ego Catilinam metuam. Nihil et curavi ne quis metueret.*

Reposuit *ecquid* — *metuam*. Sic demum recte respondetur *nihil*.

§ 82: *nam ne sufficiatur consul* [non timent] *vident in tuorum potestate collegarum fore.*

Optime delevit *non timent* additum ab eo qui non senserat coniuncta esse *vident in tuorum collegarum potestate fore ne consul sufficiatur.*

Praeterea τὸ ἀσύνδετον emblemata arguit.

§ 86: *ego idem vos — oro atque obsecro, iudices, ut ne hominis miseri et cum corporis morbo tum animi dolore confecti* [L. Murenæ] *recentem gratulationem nova lamentatione obruatis.*

Expunxit stolidum magistelli additamentum.

§ 89: *an se in contrariam partem terrarum abdet ut Gallia quem nuper summo cum imperio LIBENTISSIME viderit eundem lugentem, macrentem, exulem videat?*

Restituit sententiam et iustam oppositionem scribendo: *quem nuper summo cum imperio FLORENTISSIMUM viderit.*

PRO P. SULLA.

§ 1: *Maxime vellem, iudices, ut P. Sulla ET antea dignitatis suae splendorem obtinere ET post calamitatem acceptam modestiae fructum aliquem percipere potuisset.*

Disiuncta haec natura sunt, non coniuncta. Itaque recte Pluygers substituit: *AUT antea dignitatis — AUT post calamitatem acceptam.*

§ 10: *hoc totum eiusmodi est, iudices, ut si ego sum inconstans ac levis, nec testimonio fidem tribui convenerit nec defensioni auctoritatem: sin est in me ratio rei publicae, religio privati officii, studium retinendae voluntatis bonorum, nihil minus accusator DEBET dicere quam a me defendi Sullam, testimonio laesum esse Autronium.*

Animadvertit *debeat* esse legendum.

§ 17: *ille arma misit, cornua, tubas, fasces, signa* [legiones].
Molestum legiones expunxit. Videtur aliquis ad signa olim
adscriptisse legionis.

§ 21: *in quos testimonia dixisti damnati sunt: quem defendis*
sperat se absolutum iri.

Supplevit: -- *defendis is sperat.*

§ 33: *quinque hominibus comprehensis* [atque confessis] — *in-*
teritu rem publicam liberavi.

Sensit inepte hoc loco memorari coniuratorum in re manifesta
confessionem.

§ 35: *nam si Torquatus Sullam solum accusasset, ego quoque*
hoc tempore nihil aliud [agerem] *nisi eum qui accusatus esset de-*
fenderem.

Editor: „agerem sine causa suspectum erat Ernestio.” Cum
 Ernestio facit Pluygers. Nihil hac ellipsi frequentius post nihil
 aliud, quid aliud. Vid. Interpretes ad Livium IV. 26.

§ 40: *Torquatus in me irruit* [me accusat]: *ait me aliter ac*
dictum sit in tabulas publicas rettulisse.

Quis ferat post acerrima verba in me irruit languidum et
iners me accusat?

§ 44: *abs te, Torquate, quaero, cum indicatus tuus esset ini-*
micus, et esset eius rei frequens senatus et recens memoria testis,
tibi meo familiari et contubernali prius etiam edituri indicium
fuertint scribae mei, si voluisses, quam in codicem rettulissent: cum
videres aliter fieri cur tacuisti, passus es? non mecum aut cum
familiari meo questus es?

Locum impeditum sic expedit: — *testis, tibi AUTEM meo*
familiari — rettulissent, cum videres — cur tacuisti, passus es,
non mecum UT cum familiari (expuncto meo) questus es?

§ 55: *obtulit se ad ferramenta* PROspicienda.

Absurdum est in tali re PROspicere. Reote Pluygers substituit:
ad ferramenta INspicienda.

§ 56: *tum autem illo profecto Sylla procurante eius rem et gerente plurimis et pulcherrimis P. Sittii praediis venditis aes alienum eiusdem est dissolutum; ut quae causa ceteros ad facinus impulit, cupiditas retinendae possessionis, ea Sittio non fuerit [praediis imminutis].*

Sensit ultima verba cum sententia pugnare, nam si praedia tantum imminuta fuerunt reliqua erat pars possessionis, cuius retinendae causa ad facinus impelli potuisset. Nihil fuisse reliquum apparet ex § 58: *venire OMNES suas possessiones — maluit quam ullam moram cuiquam fieri creditorum suorum.*

§ 88: *nam ipse quidem si erit vestro iudicio liberatus quae HABET ornamenta, quae solatia reliqua vitae, quibus laetari ac perfrui possit?*

Emendavit HABEBIT.

PRO L. FLACCIO.

§ 6: *at vero in summo et periculosissimo rei publicae tempore etiam ab inimicis eadem praectura LAUDATUR.*

Correxit LAUDABATUR.

§ 23: *neque esse ista testimonia quae tu IPSE psephismata appellas.*

Eiecit molestum ipse, quod unde ortum sit vides.

§ 26: *vos oro et obtestor ut totam causam quam maxime intentis oculis, ut aiunt, [acerrime] contemplantini.*

Glossema deprehendit.

§ 35: *quam volent impudenter mentiantur — tamen aliquid fortasse coram producti dicent in quo reprehendantur.*

Imo vero DEprehendantur.

§ 41: *Dorylensis nuper cum efferretur magna frequentia consessuque vestro.*

Quid sibi vult *consessus* in funere? Non minus absurde alii libri *consensu*.

Pluygers emendavit *CONCURSUQUE vestro*.

§ 41: (testis Dorylensis) *valuit tam diu dum huc prodiret, mortuus est aculeo iam emisso* [ac dicto testimonio].

Lepido loco restituit nitorem pristinum expuncto frigidissimo emblemate. Plane idem est *aculeo iam emisso et dicto testimonio*, sed illud scite et venuste dicitur, hoc de trivio sumtum est.

§ 41 deridens Mithridatem, qui Flaccum testimonio laeserat, *Mithridates*, inquit, *posteaquam — effudit quae voluit omnia — ambulat cum lorica: metuit homo doctus et sapiens ne L. Flaccus nunc se scelere alliget cum iam testem illum effugere non possit: ut qui ante dictum testimonium sibi temperarit, cum tamen aliquid assequi posset, is nunc id agat, ut ad falsum avaritiae testimonium verum maleficii crimen adiungat*.

Elegantissimi loci leporem tamquam macula obscurat vocabulum unum absurde interpolatum ab eo qui quid Cicero diceret non intellexerat. Deprehendit Pluygers fraudem eamque quicumque hoc ageret deprehensurus est. *Mithridates*, inquit, post dictum testimonium *cum lorica ambulat*, metuit enim ineptus ne se Flaccus interficiendum curet. Absurdum esse ait existimare Flaccum ante dictum testimonium continuisse se et homini pepercisse, nunc sero id agere ut non falso crimine repetundarum sed vero maleficii ac caedis crimine teneatur. Duo sunt crimina alterum falsum *repetundarum*, alterum verum *maleficii*. Itaque expuncto *testimonium* emendandum, ut Pluygers primus vidit: *is nunc id agit ut ad falsum avaritiae verum maleficii crimen adiungat*. Crimen avaritiae est de *repetundis* et ita dixit ut avaritiae et maleficii scite componerentur.

Testimonium avaritiae vocabula sunt sine sensu.

Sunt qui iniquo animo ferant τὰ παρεμβεβλημένα ex veterum libris evelli. Fortasse eos in nostram sententiam pertrahet huius loci similitumque *πειθανάγκη*, ubi magistrillus sententiam scriptoris non intellexit et quod in buccam venit addidit de suo.

§ 57: *hic in [hac] gravissima et moderatissima civitate — quantos fluctus excitari in conspectu videtis?*

Molestum pronomen expulit.

§ 59: *Tralliani querebantur ablatam a se esse pecuniam a civitatibus collatam ad Flacci patris honores et apud se depositam*

§ 55 deinde ita dicit: *at enim istam pecuniam huic capere non licuit. Utrum vultis patri Flacco licuisse nec ne? Si licuit, si cuti certe licuit, ad eius honores collatam [ex quibus nihil ipse capiebat] patris pecuniam recte abstulit filius.*

Pluygers sensit interpolata esse verba *ex quibus nihil ipse capiebat*. *Ex* QUIBUS non habet quo referatur, nam si refertur ad honores absurda exhibit sententia. Deleto emblemate omnia recte et ordine procedunt.

§ 61: *quoscumque potuerunt togatos interemerunt: nomen civium Romanorum quantum in ipsis fuit sustulerunt.*

Pluygers dubitanter coniecit *nomen civis Romani*: aliquanto atrocius scriptum olim fuisse suspicor: *nomen Romanum sustulerunt*.

Notum est et frequens extinguere, tollere, delere nomen Romanum.

§ 105: *nolite, iudices, existimare eos [quibus integrum est], qui nondum ad honores accesserunt, non exspectare huius exitum iudicii.*

Resecuit verba *quibus integrum est* male huc retracta ex sqq. constituent *quid agant* quibus integrum est: *nos, qui iam progressi sumus, hunc exitum nostrae temeritatis feremus.*

PRO P. SESTIO.

§ 79: *cum se non modo contra vim et ferrum, sed etiam contra verba atque interfationem legibus sacratis esse armatum putaret.*

Supplevit: *sacratis SATIS esse armatum.*

§ 85: *magistratus templis pellebantur, alii omnino aditu ac foro prohibebantur.*

Bene restituit *templo pellebantur.*

§ 93: *duo illa rei publicae paene fata* [Gabinium et Pisonem].
Sciolum sua sibi habere iussit.

IN P. VATINIUM.

§ 9: *quod quidem ego tibi reddo TUUM.*
Coniecit: *reddo MUTUUM.*

§ 31: *cum tot hominum milia accumberent, cum ipse epuli dominus* [Q. Arrius] *albatu* *esset.*
Paulo ante dixerat: *in epulo Q. Arrii.*

PRO M. CAELIO.

§ 4: *quid parentes sentiant lacrimae matris incredibilisque maeror, squalor patris et haec praesens maestitia* [quam cernitis] *luctusque declarat.*

Sustulit *quam cernitis* adscriptum ab eo qui quid esset *praesens maestitia* explicare voluit.

Etiam aliena sedes arguit fraudem.

§ 12: *neque ego umquam fuisse tale monstrum in terris ullum puto tam ex contrariis diversisque et inter se pugnantibus NATURAE studiis cupiditatibusque conflatum.*

Emendavit naturis, studiis cupiditatibusque.

§ 21: *faciunt quod viri fortissimi solent: laesi dolent, irati efferuntur, pugnant lacessiti.*

Correxit *repugnant*, comparans locum in *Epist. ad Famil. V.*
2. 10: *non ego oppugnavi fratrem tuum, sed fratri tuo repugnavi.*

§ 38: *leni vero et clementi patri — filii causa est expeditissima.*
Imo vero CAELII causa.

§ 53: *si tam familiaris erat Clodiae quam tu esse vis — dixit profecto quo vellet aurum: si tam familiaris non erat non DEDIT.*

Correxit: *non PETIIT.* cf. § 56.

§ 54: *quod per ignotos actum si comperisset doleret, id a suis [servis] tentatum [esse] negligeret?*

Optime delevit *servis* et *esse*, iterumque vitiose additum *esse* in *sqq.* *id in urbe ac domi suae coeptum [esse] leniter ferret?*

§ 55: *haec est innocentiae defensio, haec ipsius causae oratio, haec UNA vox veritatis.*

Emendavit: *haec VIVA vox.* cf. *de lege Agraria* II. § 4. *ζῶσα φωνή* Graece dicitur.

§ 61: *si manebat tanta illa consuetudo [Caelii] — sin autem iam IAM suberat simultas.*

Expunxit *Caelii* et correxit *iam TUM* *suberat.*

DE PROVINCIIS CONSULARIBUS.

§ 13: *vos anno superiore hos eosdem revocabatis cum in provincias pervenissent.*

Restituit sententiam supplendo: *cum VIX in provincias pervenissent.*

§ 32: *C. Marius — influentes in Italiam Gallorum maximas copias repressit.*

Pro languido et inerti *influentes* sensit postulari acre verbum *IRRuentes.*

PRO L. CORNELIO BALBO.

§ 30: *cum ignorarent si illam civitatem essent adepti, hanc se perdidisse [nisi postliminio recuperassent].*

Acute perspexit *pannum* hunc a sciolo additum cum Cicero-
nis sententia pugnare.

§ 51: *neque enim ille summus poeta noster Hannibalis illam magis cohortationem quam communem imperatoriam voluit esse.*

Correxit: *communem OMNIUM imperatorum voluit esse.*

IN L. PISONEM.

§ 24: *audierat DECIO Magios et de Taurea illo Vibellio aliquid acceperat.*

Reposuit: *audierat DE Decio Magio.*

§ 28: *foedus quod meo sanguine [in pactione provinciarum] iceras frangere noluisti.*

Fregit omnem vim huius loci qui inutile ac futile additamentum hoc interposuit.

§ 37: *confer nunc, Epicure noster, ex hara producte [non ex schola].*

Sustulit insulsum emblemata. Nulla est in his oppositio, sed cum hominem porcum esse vellet dicere *ex hara productum* dixit.

§ 91: *neque ullam poenam, quae tanto facinori deberetur, non maluisti subire quam numerum tuorum militum cognoscere.*

Rectissime Pluygers restituit *cognosci*. Piso re male gesta dimisit exercitum ne *sciri* posset quam multos milites amisisset. cf. Livium XXXIX. 20: *consul — ne quantum diminutas copiae forent appareret in locis pacatis exercitum dimisit.*

PHILIPPICA II.

§ 32: *non enim fortasse satis quae diiunctius dicuntur intelligis.*
Pro absurdo comparativo reposuit *disiunctim*.

§ 73: *ut doleremus quidquam esse ex illis reliquis quod videre possemus.*

Correxit: *reliqui*.

§ 84: *quidlibet, modo ne [nauseet] faciat quod in porticu Minucia fecit.*

Remoto stulto *nauseet* omnia bene habent.

§ 84: *cupio audire ut videam ubi rhetoris [sit] tanta merces [id est ubi campus Leontinus] appareat.*

Primus haec ex notissimo loco interpolata esse animadvertit.

§ 144: *non enim te dominus modo illis SEDIBUS, sed quisvis amicus, vicinus, hospes, procurator arcebit.*

Emendavit *illis AEDIBUS*. Ex antiquo scripturae mendo *ILLIS EDIBUS* vulgata nata est.

§ 107: *quos clientes nemo habere velit NON MODO illorum cliens esse. Reposuit necessarium NEDUM illorum cliens esse.*

PHILIPPICA V.

§ 23: *veteranos milites convocavit, paucis diebus exercitum FECIT.*

Correxit *confecit*, ut § 43: *prius confecit exercitum — quam quisquam hoc eum cogitare suspicaretur.*

PHILIPPICA VI.

§ 4: *mittuntur enim qui NUNTIENT ne oppugnet consulem designatum.*

Emendavit *DENUNTIENT*, ut § 6: *non commisisset ut ei senatus — denuntiaret ne oppugnaret Saguntum.*

PHILIPPICA VII.

§ 14: *quamquam illa legatio non EST: denuntiatio [est] paratum illi exitium nisi paruerit huic ordini.*

Restituit: *legatio non est, SED denuntiatio paratum illi exitium.*

PHILIPPICA VIII.

§ 17: *ego huic faveo, tu illi? Imo vero [ego D. Bruto faveo, tu M. Antonio] ego conservari coloniam populi Romani cupio, tu expugnari studes.*

Pannum aliena manu additum resecandum esse declarat IMO VERO.

§ 28: *cui portas huius urbis patere ius non erat, huic hoc templum patuit [huic aditus in senatum fuit].*

Evidens haec si qua alia interpolatio est.

PHILIPPICA X.

§ 15: *qui autem hos exercitus ducunt? ii, credo, qui Caesaris [res] acta[s] everti volunt.*

Vitium manifestum ex dittographia natum.

§ 18: *potest igitur stare res publica freta veteranis sine magno subsidio iuventutis?*

Contrarium a sententia requiri intelligens transposuit: — *stare res publica sine veteranis freta magno subsidio iuventutis?*

PHILIPPICA XI.

§ 11: *sexta palma urbana etiam [in] gladiatore difficilis.*

Correxit etiam gladiatorum.

PHILIPPICA XII.

§ 28: *quae cum agam in consilio NULLIS, ut arbitror, repugnantibus, nonne metuendum est ne imperita militum multitudo per me pacem distineri putet?*

Plane contrarium dixisse Ciceronem Pluygers sensit et emendavit: *multis, ut arbitror, repugnantibus.*

PHILIPPICA XIII.

§ 12: *Utrum igitur augurem Iovis optimi maximi, cuius interpretes internuntiique constituti sumus, utrum populus Romanus libentius sanciet Pompeiumne an Antonium?*

Expedivit omnem loci difficultatem Pluygers emendando: *utrum igitur augurem IUPITER optimus maximus — utrum populus Romanus cet.*

Sententia est *uter igitur augur diis hominibusque acceptior est Pompeiusne an Antonius?*

§ 15: *irati pugnamus, extorqueri e manibus arma non possunt, receptui signum [aut revocationem a bello] audire non possumus.*

Mirum tamdiu ineptum additamentum Criticorum aciem fugisse. Cui erat opus explicari quid esset *receptui canere, receptui signum dare vel audire?* Ridiculum etiam est *AUT revocationem a bello, nam idem est.*

Tandem Pluygers verum vidit.

§ 17: *si ipse servire poterat nobis dominum cur imponebat? et si eius pueritia pertulerat libidines eorum qui erant in eum tyranni, etiamne in nostros liberos dominum et tyrannum comparabat?*

Duce sententia Pluygers veram lectionem repperit: — *tyrannum comparare DEBEbat?*

Continuo sequitur: *itaque illo interfecto qualem in nos eum esse voluit talis ipse [in ceteros] exstitit.*

Pervertit loci sententiam in ceteros additum. Itaque ea verba rectissime Pluygers expungi iussit.

§ 25: — *quam ita obsides, nove Hannibal, — ut te ipse obsideas.*

Absurda haec quidem oratio est *se ipsum obsidere*. Pluygers emendavit: *ita obsides — ut ipse obsideARIS*, id est, ut Graeci loquuntur, *πολιορκούμενος μάλλον ἢ πολιορκῶν*.

§ 26: *nimirum eodem modo haec adspicitis ut priora: castra Pompei senatum appellabatis. An vero tua castra potius senatum appellAREmus? in quibus tu ES videlicet consularis.*

Emendavit Pluygers *APPELLEMUS*, videlicet *nunc*, ut *appellabatis* nempe *antea vivo Pompeio et nondum debellato*. Fefellit autem ea res magistellum qui orationem exaequavit *APPELLABAMUS — APPELLAREMUS*.

§ 26. ubi Antonii amicos deridet: — *aedilicii — Bestia et fidei patronus [fraudator creditorum] Trebellius.*

Perineptum additamentum Pluygers inducendum esse vidit. Acerbissimo ioco homo nequam appellatur *fidei patronus*, quod sciolus interpretans verbis tralaticiiis *fraudator creditorum* adscripsit.

§ 36: *difficile est credere eos qui me praecipitem egerint — [putare] aliquid moderate aut humane esse facturos.*

Quis serio credat *putare* retineri posse? „at *firmat Priscianus*, (adnotat Editor,) *qui affert putare — facturos.*” Nisi Priscianus aut fallit aut fallitur id solum apparet pervetus esse mendum.

PHILIPPICA XIV.

§ 7: *DE IMPROBIS ET AUDACIBUS; nam sic eos appellat clarissimus vir: quae sunt urbanarum maledicta litium, non iniustae belli*

internecivi notae. Testamenta, credo, subiciunt aut eiiciunt vicinos aut adolescentulos circumscribunt. [his enim vitiis affectos et talibus malos aut audaces appellare consuetudo solet]. Bellum in-expiabile infert — unus omnium latronum taeterrimus.

Quicumque hunc locum diligenter consideraverit Pluygersio assentietur expungenti evidens emblemata. Cicero duriter increpat Consulem, qui Antonianos sceleratos latrones non *hostes patriae*, sed *improbos et audaces* appellaverat. *Sunt haec urbanarum litium maledicta*, exclamat Cicero, si quis testamentum subiecerit aut eiecerit vicinos.

Quod sciulus ad haec annotavit prorsus supervacuum est et a Cicerone multo melius dictum et oratio prava est *haec et talia vitia*, quum non sint *vitia* sed *facinora*, et *consuetudo solet*. Una litura igitur haec omnia delenda sunt.

§ 9: *quas enim turpitudines Antonii libenter [cum dedecore] subierunt, easdem per vim laetantur aliis se intulisse.*

Recte expunxit molestum et importunum *cum dedecore*; nulla turpitudine est sine dedecore.

§ 21: *neesse est eos qui re sunt hostes [verbis notari], sententiis nostris hostes iudicari.*

Sublato emblemata optime omnia procedunt.

§ 23: *grave bellum Octavianum insecutum est: supplicatio [Cinnae] nulla victori. Cinnae victoriam imperator ultus est Sulla.*

Quis non statim a Pluygersio admonitus sentit *Cinnae* interpolatum esse? Quis non videt in alienam sedem ex margine irrepsisse?

§ 24: *quod ergo ille re, id ego etiam verbo cum imperatores eos appello: hoc ipso nomine et eos qui iam devicti sunt et eos qui supersunt hostes iudico [cum victores appello imperatores].*

Quod emblemata Pluygers eiiciendum esse vidit natum est ex perversa verborum distinctione. Cicero enim ita dixerat: *quod ergo ille re, id ego etiam verbo: cum imperatores eos appello*

hoc ipso nomine et eos qui iam devicti sunt et eos qui supersunt hostes iudico.

Cicero summa ope enititur ut Antonius et Antoniani hostes rei publicae iudicentur. Iners senatus, inertes consules tergiversantur *improbos et audaces* appellant, ringente Cicerone. Consul tamen Hirtio et Pansae et C. Caesari supplicationem decrevit. Exclamat Cicero: *supplicationem modo qui decrevit idem imprudens hostes iudicavit: numquam enim in civili bello supplicatio decreta est* § 22. additque se eos sua sententia imperatores appellare et sic diserte Antonianos omnes hostes iudicare.

§ 30: *atque utinam, patres conscripti, [civibus] omnibus solve nobis praemia liceret!*

Quia de *militum* praemiis agitur optime Pluygers *civibus* resecurit.

Ad Ciceronis φιλοσοφούμενα nihil propemodum praeter pau- culas aliorum coniecturas annotavit.

Unam tantum ipsius acutam suspicionem in lucem proferam. *Academ. Pr. II. § 92: quoniam tantum in ea arte (dialectica) ponitis videte ne contra vos tota nata sit: quae primo progressu FESTIVE tradit elementa loquendi et ambiguum intelligentiam concludendae rationem, tum paucis additis venit ad soritas.*

Quia in dialectica nihil est FESTIVUM feliciter coniecit: *quae primo progressu FESTINANTER tradit elementa loquendi.*

Haec habebam quae ex sermonibus et libris expromerem Pluygersii nostri, *ἀνδρός, ὡς ἡμεῖς Φαῖμεν ἄν, ὃν πώποτε ἐπει- ράσθημεν ἀρίστου καὶ ἄλλως Φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου. ΠΛΑΤ. Phaed.*

C. G. COBET.

PROCOPIANA.

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN.

(Continuantur ex pag. 112).

P. 209, 14 καὶ Σουαρτούας μὲν τοὺς ἀπολέσαντας αὐτοὺς ὑπαντιάζειν ἐκέλευεν. L. ἀπολέσοντας (quam futuri formam non reformidat Procopius) et αὐτοῖς.

P. 211, 13 (II, 16) καὶ οὐκ ἄχρι τούτου γήσεται τὸ δεινόν, ἀλλὰ καὶ ξύμπασαν ΚΑΤΑΣῆσαι τὴν τοῦ πολέμου δυνήσεται τύχην. L. ΜΕΤΑΣῆσαι.

P. 217, 23 (II, 18) οὐ γάρ ποτε Βελισάριον ἐπὶ τῇ ἴσῃ ἐκόντα εἶναι τῇ στρατιᾷ ξὺν αὐτῷ ἄρξειν ἀπεφαίνοντο. Alibi, ni fallor, constanter Procopius more Attico usurpat Genetivum: τῇC στρατιᾷC.

P. 225, 13 (II, 20) ἀμφὶ δὲ τὸν λόφον ἰσομήκεις πέτραι κύκλωσιν αὐτοῦ ποιούσι τινα, οὐκ ἄγχιςά πη οὔσαι, ἀλλ' ὅσον βολὴν ἔχουσαι λίθου. Immo ΑΠέχουσai vel Διέχουσai. Illud verius puto ob p. 255, 19 ἀπέχουσai ὅσον λίθου βολὴν aliosque locos.

P. 227, 12 καὶ ἡ χολὴ τῷ περιόντι τὸ κράτος τῶν σωματῶν ἤδη ἔχουσα ΩΧΡάν τινα εἰκασίαν ἐς ταῦτα ἡφίσει. Rei naturae magis convenit ΧΛΩΡάν.

P. 230, 16 (II, 21). Ἐπεμψας ὥδε τοῖς ἐν Μεδιολάνῳ κινδυνεύουσιν ἐπαμυνούντας, καὶ γε πολλῇ σπουδῇ — ἤκομεν, Transponendum καὶ πολλῇ γε σπουδῇ.

P. 234, 1 ἡ τὴν τύχην ἐφ' ἡμῖν εἰργάσθαι τι ἢ κρεῖσσον ἐλπίδος τελευτῇς τετυχηκότας εὐδαίμονες εὐκλειῶς μάλα τῶν παρόντων ἀπηλλάχθαι κακῶν. Transpone εἰργάσθαι τι κρεῖσσον ἐλπίδος ἢ τελευτῇς κτέ.

Ibid. 13 Κερβεντίνος (editur Κερβευτίνου vii. typ.?) (καὶ γὰρ ἐν τῷ ἐν Μεδιολάνοις ἔτυχε) διὰ τε Βενετιῶν — κομίζεται. L. αὐτὸς vel οὗτος.

P. 234, 14 ἀπέδωκ' legitur pro ἀπέδωκεν vel ἀπέδωκαν. Alibi formam pessimam apud Procopium me legere non memini.

P. 244, 9 (II, 24) ὥς δὲ ΠΕΡΙ τὸν Οὐτίγιν πέμπειν διανοοῦντο. Lege ΠΑΡΑ.

P. 246, 4 Βελισάριος — ἔτι μᾶλλον ἐς τὸ ἀκριβὲς Φυλακὴν ἐκέλευε ποιῆσθαι, ὅπως μὴ τις θείῃ καὶ αὐτῷ τοιοῦτο. Ἀν ὅπως μὴ τι εἴη κτέ.?

P. 256, 1 (II, 27) οὐ μὴ ποτε οἱοί τε ὥσιν οἱ βάρβαροι πρὸς τῶν πολεμίων βαλλόμενοι ἐν χρόνῳ πολλῷ ἀπὸ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀμφορέας ἐμπλήσασθαι. Immo vero ἐν χρόνῳ (οὐ) πολλῷ.

P. 257, 11 οὐδὲ γὰρ οὖν Φυλάσσεσθαι οὐδέ πη ἐκτρέπεσθαι ἴσχυσε (sc. τὸ βέλος). δορυφόρος δέ τις — παρ' αὐτὸν ἐσηκὼς κατενόησέ τε, οὐκ ἄποθεν ὦν τῆς Βελισαρίου γαστροῦ. καὶ χεῖρα τὴν δεξιὰν προβαλλόμενος ἔσωσε — τὸν στρατηγὸν κτέ. Manifesto corrigendum οὐκ ἄποθεν ὦν κτέ. Mox vs. 16 mutata interpunctione legendum: μετὰ δὲ τῶν νεύρων οἱ ἀποκοπέντων οὐκέτι τὴν χεῖρα ἐνεργεῖν ἴσχυσεν. Ἡ δὲ μάχη πρῶ ἀρξαμένη ἐς μέσην ἡμέραν ἀφίκετο κτέ. Vulgo ἴσχυσεν, ἢ τε μάχη.

P. 259, 21 (II, 27) supple Φράγγοι γὰρ αὐτὸν ξυνετάρασσον, Γότθοις <εἰς> ἐπικουρίαν ἀφίξεσθαι — ἐπίδοξοι ὄντες.

P. 268, 20 (II, 29) supple: ὅπως δὲ τὰ παρόντα ἄριστα <ἔχοι> διοικεῖσθαι, ἀσμένως ἔδοξε τοὺς τῶν βαρβάρων λόγους ἐνδέχεσθαι.

P. 269, 12 οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ ἐς ἄλλον τινὰ χρόνον τὴν πρᾶξιν ἀποτίθεσθαι ὁ λιμὸς ξυνεχώρει. L. αὐτοῖς.

P. 274, 2 ταῦτά με ὑμῖν γινώσκειν ξυμβαίνει. L. ταῦτά et fortasse μοι.

P. 283, 20 (III, 1) ἄπερ ἐγὼ ὅτῳ δὴ τρόπῳ ἐρῶν ἔρχομαι. Post τρόπῳ excidit ἐγένετο aut simile quid.

P. 290, 23 et 291, 2 (III 3) bis ante Βερώνης a glossatoribus additum esse πόλεως inde apparet, quod p. 290, 14 ubi ea

urbs primum memoratur scriptor inutile additamentum omisit.

P. 291, 17 οὗτος ἀνὴρ. L. ἀνὴρ hic et multis aliis locis.

P. 294, 4 (III, 4) suppleverim: τύχη γὰρ εἰς ἀπόγνωσιν ἀγαθῶν ἐλπίδων, <ἀπόγνωσις δ'> ἐς εὐτολμίας ὑπερβολὴν περιίσται.

P. 295, 17 προϊόντος — τοῦ πολέμου [τὸ] πάντως κρατήσειν τῶν ἐναντιῶν ἐλπίδα ἔχω. Deleatur articulus. Post pauca (22) supple: ἐξεπιστάμενος — ἀμήχανον <ὄν>.

P. 300, 7 (III, 5) πρὸς τοῦ τῶν αὐτοῦ δορυφόρων — ἀφανισθεῖν. Hoc et similibus locis l. αὐτοῦ.

P. 307, 21 πολλὰ γὰρ ἀνάγκη αὐτοὺς τοῦ ΛΟΙΜΟΥ ἐπέζε. Veram lectionem esse ΛΙΜΟΥ agnovit interpretes Latinus.

P. 32, 14 (III, 9) εἰς πᾶσαν ἰδέαν ἀτοπίας ἐΝέπιπτον. Malim ἐΞέπιπτοι.

P. 311, 9 ἔξω τῆς πόλεως ΚΑΤΕΣΗΣΑΝΤΟ Εὐθὺς ἅπαντας. L. ΜΕΤΕΣΗΣΑΝΤΟ.

P. 322, 19 (III, 11) ὅτι — τὰς τῶν πολιορκουμένων καταδapaνῶντες τρῶας ἀλώσιμον ΟΤΙ θᾶσσον τὴν πόλιν — ποιήσονται. L. Ἐτι θᾶσσον.

P. 325, 4 III. 12) οὐ μὴ πότε ἱκανὸς ΕΙΗ. L. ΗΙ, ἦ.

P. 327, 5 ἐταί τε οἱ <πρὸς> Κυπριανοῦ οὐδὲν προухάρει. Inserui necessariam praepositionem, qua nulla facilius a librariis negligitur.

P. 339, 8 (III, 15) τῶν τοίχων ἐντὸς. L. τῶν τειχῶν.

P. 341, 6 (III, 16) πρῶτος ἔλεξεν ὧδε. Debuit πρότερος.

P. 352, 1 (III, 18) corrige: ἐρομένου δὲ αὐτὸν Ἰωάννου, τί δὲ (pro δὲ) οὐκ ἀποήμενος (pro ἀπολούμενος) ξυνοίσειν ποτὲ Ῥωμαίοις τε καὶ αὐτῷ ἑλλοι, (virgula non est in editis) Γότθοις ὥς ἤκιστα προσδεχομένοι (delevi virgulam) ὁ ἀνθρῶπος ἐπισήσειν αὐτὸν ὑπέσχετο. Maltretm loci rationem non fugisse probat eius versio Latina. Sed incredibili festinatione et socordia editoris munere perfunctus est Ladorfius. Obiter p. 358, 14 corrige typorum vitia Βελισάριον pro Βελισάριος. et p. 372, 3 ἀνάγκη pro ἀνάγκη.

P. 408, 14 (II, 32) βασεύς τε αὐτὸν ἄλλο μὲν εἰργάσατο οὐδὲν ἄχαρι, ξάνας δὲ οἱ πολλὰ κατὰ νῶτον [δεξάμενον] ἐπόμπευσε καμήλῳ ἀνὰ τὴν πόλιν ὀχούμενον. Dele glossema, quod qui addidit non animadvertit πολλάς penere a ξάνας. Rectissime omisit apographum Leidense.

P. 409, 20 ἀπὸ νυκτῶν. Recipienda fuerat lectio (a. pr. m.) apographi Leidensis νύκτωρ, ut alibi solet Procopius. Ἀπὸ νυκτῶν, non addito articulo, vix Graecum est.

P. 438, 2 (III, 37) αὖθις [ἐς] τὸν πόλεμον ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο. Deleatur praepositio.

P. 446, 12 (III, 39) Τότε δὴ Γερμανὸν φιλοτιμία πολλή τις ἔσχε, γότθων τὴν ἐπικράτησιν ἀναΔΗσασθαι. L. ἀναΛΤσασθαι.

P. 481, 1 Τούτων δὴ καὶ πλειοτέρων — ἀγγελλομένων. Corrige πλειό(νων ἐ)τέρων.

Ibidem 23 τῶν δὲ δμηρῶν βουλευόμενον οἱ αὐτῷ εἶναι (sc. ἔφασκε) τοὺς σφετέρους ἀπολαβεῖν, κτέ. L. βουλομένῳ αὐτῷ εἶναι κτέ.

P. 453, 8 (III 40) τῶν τινα Ῥωμαίων — οἱ αὐτῷ πάρεδρον — κατασησάμενοις Τωτίλας ἔτυχεν. L. ἐαυτῷ.

Ibidem 22 γότθους ἔφασκε Σικελίαν λησαμένους σχῆδόν τι ὅλην ὀλίγων τινῶν Φρουρίων διατριβὴν ἐνταῦθα ἔχειν. Praet vel ante Φρουρίων excidit ἔνεκα, vel χάριν, vel πόθῳ, aut simile quid.

P. 472, 16 (IV, 3) τοῖς αὐτῶν βασιλεῦσι διαρῆδην ἐπέϊπε μηδένα τὸ λοιπὸν — τὴν ἀρρενωπίαν ἀποψιλοῦσθαι. L. Ἀπέϊπε.

P. 478, 21 (IV 5) οἱ γότθοι ἀντικρὺ τοῖς ἐπιστοῖν ὡς ἀμυνόμενοι ἔσησαν. L. ἀμυνΟΤμενοι.

P. 490, 6 (IV, 7) ἀκοῇ γὰρ ἔχων ὄντινα τρέπον οἱ ἐπ' ἀρισερῇ πόντου τοῦ Εὐξείνου, οὗτοι δὴ βάρβαροι, ἀμφὶ τὴν Μαιῶτιν ὥκνεται λίμνην καὶ ἀδελῶς κατατρέχουσι Ῥωμαίων τὴν γῆν, οὕτω καὶ Πέρσαις Λαζικήν ἔχουσι πόνῳ οὐδενὶ δυνατὰ σέσθαι ἔλεγεν, ἥνικ' ἂν βουλομένοις ἢ, εὐθὺ Βυζαντίου ἵεναι. Lgerim deleto emblemate οὗτοι δὴ βάρβαροι sic: ὄντινα τρέπο· οἱ ἐπ' ἀρισερῇ πόντου τοῦ Εὐξείνου καὶ ἀμφὶ τὴν Μαιῶτιν ὥκνεται λίμνην, ἀδελῶς κτέ. Fieri tamen potest ut οὗτοι δὴ βάρβαροι sint quidem Procopiana sed transponenda sic: ὄντινα τρέπον οὗτοι δὴ βάρβαροι, οἱ ἐπ' ἀρισερῇ κτέ.

P. 496, 16 (IV, 8) ἀλλὰ τις τῶν Ἀλανῶν ἐς εὐψυχίαν σώματος ἰσχυρὴ ἦκων κτέ. Praeter rīquā loci corruptelam, de qua vid. Dindorfium, transpone ὧν τις Ἀλανῶν ex constanti usu Procopii, qui ita scribens pler Herodotus sibi videbatur.

P. 498, 22 [τοὺς] ἄρχοντα αὖθις κατεσῆσαντο σφίσιν. Dele articulum.

P. 502, 1 (IV, 9) κατὰ γρυφῆς ἑβαλλον. Apographum Lei-

dense κορυφήν, ut plerisque locis scribitur apud nostrum, et omnes libri exhibent apud Thucydidem II, 99, 1. Genetivum praeterea reperies p. 524, 9 (IV, 13), sed e Maltreti editione notatum κορυφήν. Ut librorum auctoritas facit pro accusativo, ita vis praepositionis militare videtur pro genetivo.

P. 504, 10 (IV, 10) ἔνταῦθα τοῦ πατρὸς Απαγγελίαντος — διατριβὴν εἶχε. *Iussu patris est τοῦ πατρὸς Επαγγελίαντος.*

P. 508, 8 (IV, 11) κάχλικος. L. κάχληκος.

Ibidem 21 οὐκ ἐς ὕψος τὰ πρότερα ἀλλ' ἔτι ἦσσαν. Absurde! L. ἀλλὰ τι ἦσσαν.

P. 512, 11 malim: οἱ δὲ Πέρσαι <ἀντ>επενθουν τάδε.

P. 513, 4 κλίμακας πολλὰς ἐς τὸ πεπτωκὸς τοῦ τείχους ΠΡΟῆγε. L. ΠΡΟCῆγε.

P. 514, 4 κράνη μὲν ἔΝ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες. L. ΕΠΙ.

Ibid. 20 ὡς ἀπωτάτω τοῦ τείχους Εφέλκειν. L. ΑΦέλκειν.

P. 517, 20 (IV, 12 init.) λόγους ΠΡΟΤφερον. L. ΠΡΟCεφερον.

P. 519, 18 εἰ γὰρ ἀπολεῖν ἐβούλετο. L. ἀπολλύειν.

P. 531, 3 (IV, 14) ἐπεὶ — τοὺς πολεμίους σφίσιν Επεῶσθαι ξυμβαίνει. L. Απεῶσθαι.

P. 536, 14 πολεμίων γὰρ ἐν Μουχηρήσει ΔΙόντων. L. ΔΗ δντων.

P. 539, 11 (IV, 15) Ἰσδιγούνας χρήματά τε περιβαλλόμενος ὅσα οὐδεὶς πρέσβειων πώποτε — ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθη. L. περιβαλλόμενος.

P. 540, 4 τοῦ μὲν γὰρ ἔτους μετόπωρον ἦν, αὐχμὸς δὲ καὶ πνιγμὸς (l. πνίγος) ὥσπερ Θέρους μέσου ἐγένετο θαυμαστὸν ὥςτε ἀμέλει ῥόδων μὲν πληθός, ΑΤΕ ἦρος ὄντος, ἐφύη, τῶν εἰωθότων οὐδενὶ τὸ παράπαν διαλλασσόντων. Loci ratio non fert ἄτε, quippe; sed legendum οἶά τε, quod ad Homeri Herodotique exemplum dixit Procopius.

P. 541, 5 (IV, 16) ἀλλ' [αὐτοὺς] ἀπαλλαξέοντες τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. Pronomen recte abest ab apographo Leidensi.

P. 556, 8 (IV, 19) τὸ Θηρίον δ λύκος. Dele glossema.

P. 565, 14 (IV, 20) αὐτῇ ξυνοικισθῆσθαι ὡμολόγει καὶ τὰ οὐκ ἐν δίκῃ τὸ πρότερον οἱ αὐτῷ πεπραγμένα τοῖς ἐπιγινόμενοις ἰάσασθαι. E Leidensi apographo receptum oportuerat τοῖς ἐπιγενησομένοις ἰάσεσθαι.

P. 566, 6 ἀλλὰ καὶ ὕδασιν ἢ χῶρα ΕΝΑΒΡΤΝΟΜΕΝΗ διαρ-

κῶς φαίνεται. An ΕΠΑΡΔΕΤΟΜΕΝΗ? Mox vs. 8 l. ἔχεις (pro ἔχῃς) δὲ καὶ ὀφείας.

P. 577, 4 (IV, 22 extr.) l. ΠΑΡΙόντες δὲ τὴν παραλίαν ὄλην pro ΠΕΡΙόντες.

P. 581, 11 ἀμαθία γὰρ οὐ κατ' ἀρχὰς ἀνατελλομένη ἀναβαίνει μὲν ἐπ' ἀπειρον τόλμαν, ἐς ἀνηκέστους δὲ τῶν ΠΑΡΑΠΙΠτόντων τελευτᾷ ξυμφοράς. L. ΠΕΡΙΠΙπτόντων, sc. αὐτῇ, τῇ ἀμαθίᾳ.

P. 589, 13 (IV, 24) suppl. εἰ (Δ') Ἀβέβαιοι Φράγγοι ἐς αὐτοὺς εἶεν κτέ.

P. 591, 17 (IV, 24 extr.) distingue ἐνταῦθα, (virgula deest) ὥσπερ ἄνθρωποι νάνοι γίνονται, οὕτω δὴ τινων ἴππων ἀγέλαι εἰσι τῶν προβάτων ὀλίγῃ μειζόνων. Sermo est de Corsica, quae hodieque eculeos istos alit, sed homines nanos non plures quam aliae terrae.

P. 603, 6 (IV, 27) Φυγῇ δὲ ζημιωθείς τῆς Αἰγύπτου ἐς τὰ ὑτὸν κομίζεται. Sub TATTON latet nomen proprium, quod non reperio. An Ταῦαν? Cf. Steph. Byz.

Histor. arcana. In argumento eius operis apud Euagrium IV, 30, ed. Dind. vol. III, 1 vs. 11 sq. καὶ ἀφειδῆς δὲ χρημάτων ὑπῆρχεν (Iustinianus), ὥς τε καὶ πολλοὺς ἀγίους καὶ ἐκασαχοῦ ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς ἀναστήσαι. Manifesto transponendum: ὥς τε καὶ πολλοὺς ἐκασαχοῦ ναοὺς ἀγίους καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἀναστήσαι κτέ. Sed fieri potest (non enim vacat quaerere), ut editoribus, non Euagrii librariis, hic error imputandus sit.

Vol. III, p. 15 (Hist. Arc. 1) ὅπερ Ἀντωνίνα μαθοῦσα κεκρυμμένως αὐτῷ (Constantino) ἐχαλέπαινε, ὅπως ἔγκοτα ἐνδείξηται τὸ εἰς αὐτὸν ἔχθος. Nihilo sanior est scriptura codicis Vaticani ἔγγισα, nec quidquam proficitur coniectura in margine editionis Maltretianae εἰκότως. Cogitavi de reponendo ἐν σκότῳ, quod tamen satis aptum non est. Sententia suadet ἐν καιρῷ.

P. 15, 10 ἐνθάδε ἀπαλλαγέντα. Recte ed. Maltr. margo ἐνθένδε.

P. 19, 8 (cap. 2) δὲ ὑ θυμωθεὶς ὑπερφυῶς. Coniunctim scriptum oportuit δὲ ὑ θυμωθεὶς.

P. 21, 10 l. πτωσαμένη μηδεμιᾷ δολερᾷ γνώμῃ ἐς αὐτοὺς χρήσεσθαι pro χρῆσθαι.

P. 28, 18 (cap. 3) ἀλλὰ κἀνθενδε ἐφέλκειν αὐτὸν ἢ γυνὴ ἴσχυσεν. L. Ἀφέλκειν.

P. 29, 3 ὕστερον δὲ ὁ προφήτης αὐτῷ Ζαχαρίας ἐπιστὰς θναρ ὄρκοις φασὶν ἐκέλευε φεύγειν, συλλήψεσθαι οἱ ἐν τῷ ἔργῳ τῷδε ὁμολογήσας. Transponendum videtur ὄρκοις ante ὁμολογήσας.

Ibid. 8 οὐ δὴ ἀποθριξάμενός τε καὶ τῶν μοναχῶν — τὸ σχῆμα περιβαλλόμενος τὴν — κόλασιν διαφυγεῖν ἴσχυσε. L. περιβαλλόμενος.

P. 30, 18 (cap. 4) ἦν δὲ τι οἶκημα ἐν παλατίῳ κατάγειον — ἵνα δὴ τοὺς προσκεκρουκότας ὥς τὰ πολλὰ καθεύρξασα ἐν τηρῇ. L. ἐτήρει.

P. 31, 18 ἀπεῖπε παρὰ Βελισαρίῳ μηκέτι ἵέναι. L. εἶναι.

P. 33, 7 supple παρὰ τὴν <εἰς> ἀνδρωνίτιδα ἔξη θύραν.

Ibid. 11 οὐ πω τοίνυν ὁ Κουαδράτος παρ' αὐτὸν εἰσελθὼν γράμματά οἱ τῆς βασιλίδος ἐπέδειξεν. Quod quia vix fieri potuit, corrigam οὗτος τοίνυν κτέ.

P. 35, 1 l. ἐξηγήσασθαι pro ἐξηγήσασθαι, contra vs. 9 ποιήσασθαι pro ποιήσασθαι.

P. 44, 7 (cap. 6) dele emblemata Ἰουστίνος post οὗτος.

P. 47, 14 (cap. 7) l. ἄνθρωποι pro ἄνθρωποι et p. 31, 2 ἄνθρωπος pro ἄνθρωπος.

P. 51, 20 καὶ πολλοὶ μὲν δανείσαι τὰ γραμματεῖα τοῖς ὀφληκόσι — ἀπέδοΝΤΟ. Immo ἀπέδοΣΑΝ, reddiderunt.

P. 52, 6 καὶ λέγεται γυνὴ ΜΗ κόσμον περιβεβλημένη πολὺν κτέ. Quae sequuntur potius eo tendunt, ut suspiceris mulierem marito ereptam a factiosis κόσμον περιβεβληθῆσαι πολὺν quam μὴ πολὺν, quare suspicor Procopium more Byzantino scripsisse γυνὴ ΜΙΑ, i. e. τις. Cf. II, p. 626, 9 ἕως αὐτοῖς γυνὴ μία, γότθα γένος, ἔφρασε κτέ.

P. 62, 2 (cap. 9) πολλάκις δὲ κἀν τῷ Θεάτρῳ (Theodora) — γυνὴ διὰ μέσον ἐγένετο, ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα καὶ τοὺς βουβῶνας διάζωμα ἔχουσα μόνον, οὐχ ὅτι μέντοι ἡσχύνετο καὶ ταῦτα τῷ δήμῳ δεικνύναι, ἀλλ' ὅτι ἐνταῦθα παντάπασι παρίεναι οὐδενὶ ἔξεστιν ὅτι μὴ τῷ ἀμφὶ τοὺς βουβῶνας μόνον διάζωμα ἔχοντι. Quam aptum μόνον est priore loco, tam ineptum posteriore, ubi, si non prorsus delendum, substituantur vocula γοῦν, saltem.

P. 67, 2 ἀνεῖπον γὰρ αὐτὸν (Iustinianum) βασιλέα σὺν τῷ θείῳ τῶν Ῥωμαίων, εἴ τι δόκιμον ἦν, i. e. ut antiqui loquun-

tur ὅτι περ ὀφελος. Locum non intellexit interpres Latinus vertens: si tamen bono id iure factum, male τῶν Ῥωμαίων iungens cum praegresso βασιλέων.

P. 83, 8 (cap. 13) supple καίτοι εἰ τοῦτον αὐτὸν (τὸν) καιρὸν ἐς πράξεις δαπανᾶν ἤθελεν, κτέ.

P. 93, 20 (cap. 15) ἐγκλημάτων τε ἠκούετο πληθὺς καὶ καταλύσεως πέρι τῶν κατηκόων λήξουσθαι δικασήριον ἦν, καὶ δικασαὶ ξυνελέγοντο πρὸς αὐτῆς (a Theodora) ἀγειρόμενοι. Locus lacunosus. Possis: καὶ καταλύσεως περὶ <βασιλείας καὶ περὶ τοῦ τὴν> τῶν κατηκόων λήξουσθαι δικασήριον ἦν. Nisi forte potius verba καὶ καταλύσεως — δικασήριον ἦν e scholio ad verba ἐγκλημάτων πληθὺς manasse existimanda sunt.

P. 97, 1 (Cap. 16) οὐ γὰρ εἶδεν ἀνθρώπου φύσιν ὀκνηρῶς ἐς ἄδικον φόνον ἵεναι. L. Οἶδεν. Fortasse est vitium typographicum.

P. 102, 6 ἅπερ μοι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις λελέξεσθαι. Sed neque ante neque post ea res tangitur. Hanc historiam non absolutam esse recte monet Alemannus ad h. l.

P. 103, 1 l. δέισασα δ' ἡ (pro δὲ) γυνὴ κτέ.

P. 106, 1 τούτοις χεῖρας τὰς δεξιὰς ἔτεμε. An ἀπέτεμε?

P. 121, 6 (cap. 21) καὶ τῆς ὑπὲρ τούτων αἰσχύνης ἀδεέστερον τὰ τιμήματα τῶν ἀρχῶν ἐν παραβύσῳ, ἀλλ' ἐς τὸ δημόσιον τῆς ἀγορᾶς ἔπραττεν. Aut librariorum aut operarum culpa post ἀρχῶν periit οὐκ.

P. 122, 13 l. ἀΠεπήδησαν pro ἀΝεπήδησαν.

P. 123, 4 ἔως τοὺς ἵππους ἅπαντας δοῖεν οὐσπερ τοὺς βαρβάρους ἀφείλοντο. Immo ἀποδοῖεν, quod verbum Procopio non aliter quam Graecis omnibus est reddere.

P. 128, 13 (cap. 22) οἱ δὲ τὰ χρήματα περιηρημένοι ἐν πένθει μεγάλῳ περιεκάθηντο. Deleta praepositione male iterata repone ἐκάθηντο.

P. 133, 13 (cap. 24) ἀλλ' οἱ λογοῦται καλούμενοι οὐκ εἶων ἐκ τῶν καταλόγων ἀφαιρεῖσθαι τὰ τῶν τετελευτηκότων ὀνόματα, καίπερ ὁμοῦ διαφθειρομένων, ἄλλως τε καὶ κατὰ τοὺς πολέμους συχνοὺς γενομένους, [τῶν] πλείων. Deleatur articulus importunus.

P. 155, 1 (cap. 28) ἐς Βυζάντιον ἀφικόμενοι καὶ χρήματα τῷ βασιλεῖ τούτῳ προέμενοι ἐδέοντο σφίσι τὸν τῶν πολιτῶν ὄλεθρον οὐδὲν ὠφεληκότων ξυγκατεργάζεσθαι. Immo οὐδὲν ὠφεληκότων, ut apparet e praegressa narratione.

P. 157, 14 ἀΝεψηφίσατο τοῦ ἀνθρώπου procul dubio est ty-
porum error pro ἀΠεψηφίσατο, sed mox librariorum σφάλμα
esse videtur ἕως αὐτὸν ἐξημίωσε χρήματα pro χρήμασι.
Operarum errori tribuerim p. 159, 8 ἀνελάβετο τῶν χρημά-
των pro ἀντελάβετο, sed librarii peccasse videntur p. 161,
19 (cap. 30), ubi editur ἵπποι δὲ ἴσαντο ἐς τεσσαράκοντα ἐν
σαθμῷ ἐκάτῃ. ἵπποκόμοι δὲ κατὰ λόγον τοῦ τῶν ἵππων μέτρου
ἐπετάχατο ἐν πᾶσι σαθμοῖς. Expectabam equidem ἀριθμοῦ
et ἐν πᾶσι τοῖς σαθμοῖς. Post pauca p. 162, 2 supple. ἄλλως
τε καὶ <εἰ> ἐν μεσογειοῖς τὰ χωρία ταῦτα ἐτύγχανεν.

P. 162, 7 ξυνέβαινέ τε διὰ ταῦτα τῷ δημοσίῳ δέχεσθαι μὲν
αἰετοὺς ἐΓκειμένους ἐκάτῃ φόρους. L. ἐΠικειμένους.

P. 164, 11 πάλαι μὲν ἡ σύγκλητος βουλὴ παρὰ βασιλεῖ Ἰούσα
τρόπῃ τοιῶδε προσκυνεῖν ἡβούλοντο. L. παρὰ βασιλεῖα εἰσιούσα.
Cf. Mox τὰς εἰσόδους ποιούμενοι.

Opus Procopii, quod de aedificiis inscriptum taedii est plenis-
simum, perlegere non sustinui.

Emendatis igitur, quantum desultoria opera facere potui,
scriptoris Caesariensis libris, recensebo praecipuos locos, ubi
veterum similia, ut recte hominem appellavit Reiskius, Thucydi-
dem, Herodotum, aliosque, sed ante omnes rerum scriptorem
Atticum imitatus esse videatur.

Statim in operis de bello Persico praefatione agnosces utrius-
que magni scriptoris imitatore, ubi scribit: Προκόπιος Καί-
σαριεύς τοὺς πολέμους ξυνέγραψεν, οὓς Ἰουστινιανὸς ὁ
Ῥωμαίων βασιλεὺς πρὸς βαρβάρους διήνεγκε τοὺς τε ἐφους καὶ
ἱσπερίους, ὧς πῃ αὐτῶν ἐκάτοιοις (sic l.) ξυνηνέχθη γενέσθαι,
ὧς μὴ ἔργα ὑπερμεγέθη ὁ μέγας αἰὼν λόγου ἔρημα χειρωσά-
μενος τῇ τε λήθῃ αὐτὰ καταπρόηται καὶ παντάπασιν ἐξίτηλα
θῆται, ὧν περ τὴν μνήμην αὐτὸς ᾤετο μέγα τι ἔσεσθαι
καὶ ξυνοῖσον ἐς τὰ μάλιστα τοῖς τε νῦν οὖσι καὶ τοῖς
ἐς τὰ ἔπειτα γενησομένοις, εἴ ποτε καὶ αὐθις ὁ χρό-
νος ἐς ὁμοίαν τινὰ τοὺς ἀνθρώπους ἀνάγκην διωθοῖτο.
Cum ultimis compara Thuc. I, 22 § 4 et inspice mihi Luciani
libellum *quom. hist. conscr. sit* § 15.

P. 18, 11 λαμπρῶς (i. e. φανερῶς, σαφῶς) αἰσθόμενοι. Cf.
Thuc. II, 7, alibi.

P. 36, 11 κατὰ κορυφὴν et saepe alibi. Cf. Thuc. II, 91.

P. 356, 17 quod sacerdos ille ex oriente profectus Iustiniano narrat in somnio deum sibi visum dixisse: *καίτοι αὐτὸς οἱ (regi) πολεμοῦντι ξυλλήψομαι* admonet oraculi dati ab Apolline Pythio Lacedaemoniis ap. Thuc. I, 118, 3.

P. 360, 15 *ἐν τούτοις δὴ Βυζάντιοι δισχιλίοι ἔπλεον, αὐτερέται πάντες· περίνεως γὰρ ἦν ἐν τούτοις οὐδεὶς*. Vol. II, p. 564 (de bell. Goth. IV, 20): *περίνεως δ' οὐκ ἦν ἐν τούτῳ τῷ σόλῳ, ἀλλ' αὐτερέται πάντες*. Cf. Th. I, 10 § 4. Vides deesse emblemata καὶ μάχιμοι, quod in editione mea delevi.

P. 452, 4 *εἰ μὲν ἤδη τις εἰσῆλθεν ὑμᾶς τῶν Φθασάντων μετὰ μέλος*. Th. VII, 55. Eidem sublegit quo saepe utitur substantivum *παράλογος*.

Ibidem, 15 *λύουσι γὰρ τὰς σπονδὰς οὐχ ὅσοι κτέ*. Cf. Th. I, 71 § 5.

De bello Gothico. Vol. II, p. 13, 17 *ἐς τὸ δειλὸν καὶ τὸ ταπεινὸν ἀποκρίνεσθαι, νεκρί in*. Cf. Th. II, 49, 1.

P. 22, 19 *ὅρκοις καταληφθῆναι*, persaepe. Cf. Th. I, 9.

P. 28, 14 *ξυνηνέχθη γενέσθαι* et passim. Thuc.

P. 37, 4 (I, 7) *ἐς Ἐπίδουρον, ἧ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον*. Cf. Th. I, 24, 1, ubi recte Krueger ex Demetrio *περὶ ἔρμην*. 199 correxit *ἐς τὸν Ἰόνιον κόλπον*. Corruptela igitur Procopio est antiquior.

P. 38, 16 *καὶ ὁ χειμὼν ἔληγε, καὶ πρῶτον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Προκόπιος ξυνεγράψατο*. De hac clausula, quam ad singulos annos repetiit, suum Thucydidis exemplar secutus, vide quae scripsi *Stud. Thuc.* p. 33. Apparet Procopium prorsus idem legisse quod hodieque habent codices Thucydidei; nam quod scripsit *ξυνεγράψατο* et priore loco *ἔληγε* non *ἐτελεύτα*, id suo Marte quin fecerit de industria, dubitari nequit.

P. 42, 14 *εἴ τῳ ἱκανοὶ Σικελιώται τεκμηριῶσαι*. Th. I, 9, 3.

Ibid. 2 *τὰ πρασσόμενα ἐν κωλύμῃ ἔσαι*. Th. I, 92. IV, 63.

P. 74, 16 (I, 14) *de via Arria*: *λείους δὲ τοὺς λίθους καὶ ὁμαλοὺς ἐργασάμενος ἐγγωνίους δὲ τῇ ἐντομῇ πεποιημένος, ἐς ἀλλήλους ξυνέδησεν, οὔτε χαλκὸν ἐντὸς οὔτε τι ἄλλο ἐμβεβλημένος*. Thuc. I, 93, 3 *ἐντὸς δὲ οὔτε χάλις οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνωκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι*. Sed libri quidam uno vocabulo *ἐντομῇ*, quod recepit Krueger.

P. 91, 1 (I, 18) *παρὰ τοσοῦτον μὲν κινδύνου Βελισάριος*

ἤλθεν Th. III, 49, 3 παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἤλθε κινδύνου. Cf. pag. 317 (III, 10) παρὰ τοσοῦτο μὲν Δρυοῦντος τὸ Φρούριον ἤλθε κινδύνου.

P. 91, 13 et passim more Herodoteo τῶν τις ἐταίρων, sim.

P. 99, 18 πάλαι, ὡς φρασηγέ, τοῖς ἀνθρώποις εὖ τε καὶ καλῶς διαρίσαι τὰ τῶν πραγμάτων ὀνόματα. ἐν οἷς ἐν τῷδε ἐστὶ, Θράσος κεχωρίσαι ἀνδρείας. Quis non agnoscit patrem historiae scribentem. I, 4 Πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ· ἐν τοῖσι ἐν τῷδε ἐστὶ, σκοπεῖν τινὰ τὰ ἑωυτοῦ, unde forsā suspicari possis Procopium scripsisse κεχωρίσθαι. Sed quam ieiuna est haec nobilis loci imitatio! Quam toto coelo distat Byzantinum ingenium a Graeco.

P. 123, 19 (I, 26) μέτρῳ γὰρ τοσοῦτῳ τὸ μὴ ἐπιθαλασσία εἶναι διείργεται Ῥωμῇ. Th. VI, 1 (Σικελία) τοσαύτη οὖσα [ἐν] εἴκοσι ἑξαδίων μάλιστα μέτρῳ τῆς θαλάσσης διείργεται τὸ μὴ ἡπειρος οὔσα. Ita libri, sed plerumque editur εἶναι, quam tamen non genuinam lectionem sed coniecturam Procopio antiquiorem esse suspicor; verum videtur, quod Badham coniecit, ἡπειροῦσθαι.

Ibidem vs. 10 et saepe more Thucydidis bellum Gothicum vocat τόνδε τὸν πόλεμον.

P. 171, 19 βάρβαροι, Οὐκοῦν, ἦν τι καὶ περὶ Καμπανίας ὑμῖν ἡ Νικοπόλεως αὐτῆς εἵπομεν, οὐκ ἂν δέξαισθε; Cf. Thuc. V, 94. Ὡς δὲ ἡσυχίαν ἄγοντας ἡμᾶς μὲν εἶναι ἀντὶ πολεμίων, ξυμμάχους δὲ μηδετέρων, οὐκ ἂν δέξαισθε; Sed totum colloquium Belisarii cum Gothis infelix est imitatio altercationis Atheniensium cum Meliis.

P. 195, 1 (II, 12) παράπλου δὲ καλῶς Γάλλων τε καὶ Ἰσπανῶν κεῖται. Thuc. I, 36 § 3 τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται.

P. 213, 16 (II, 16) τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐδάφους. Thuc. I, 10, 2: τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη.

P. 227, 5 sq. et saepius νόσοις (νόσῳ) ἀλίσκεσθαι, ut Thuc. VII, 40 dixit κόπῳ ἀλίσκεσθαι, ubi de codicum lectione iniuria dubitatum est.

P. 243, 16 ἐνέρσει e Thuc. I, 6.

P. 255, 9 ἐκπυσος ἤδη γεγινώς. Cf. Thuc. III, 30. VIII, 42.

P. 267, 9 (II, 29) τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα προβάλλεσθαι. Demosth. pag. 258, 23.

P. 273, 9 (II, 30) ἀλλὰ περιέστηκεν ἡ τότε δοκοῦσα ἡμῶν εὐγνωμοσύνη νῦν ἄνοιά τε Φαινομένη καὶ τῶνδε ἡμῖν τῶν συμφορῶν αἰτία. Thucydides in Corcyraeorum legatorum concione I, 32, 3: καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ συμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ συγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια Φαινουμένη. Eundem locum etiam supra expressit p. 156, 11 scribens: καὶ περιέστηκεν ἡ μᾶς ἡ προλαβοῦσα δόξα, τῇ (l. τὸ) καλῶς τῆς βασιλείας προμηθείας ἐφίσθαι, νῦν ἄνοιά τε οὔσα καὶ κακῶν μεγίστων ὑπέρθεσις, ubi vide an pro ἡμᾶς corrigendum sit ἡμῶν. Nam ἡ προλαβοῦσα Byzantinis est ἡ πρότερον.

P. 274, 20 (II, 30) Ἄπαντας ὑμᾶς, — πολλῶν ξυνεπίσταμαι εἶναι πολέμων ἐμπείρους, ὥς οὔποτε εἰκότως εἰς τὸ πολεμεῖν ἐκ τοῦ εὐθέος χωρήσομεν. Archidamus Thuc. I, 80: καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι — καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὄρω, ὥς κτέ. Sequentia quoque redolent eiusdem scriptoris imitationes: ἐμπειρία γὰρ λογισμὸν φέρουσα θρασύνεσθαι ἤκιστα εἴωθεν et deinde λήθῃ γὰρ πολλοῖς τισιν ἐγγενομένη τῶν ἤδη φθασάντων ἐπῆρε μὲν αὐτῶν οὐκ ἐν δέοντι ὑπὸ ἀμαθίας τὰς γνώμας, ἐν δὲ τοῖς μεγίστοις ἰκανῶς ἔσφηλεν. et post pauca: καίτοι ἐχρῆν λογιζέσθαι ὑμῶν ἕκαστον οὐχ ἅπαντα τοῖς ἀνθρώποις ἢ δοκεῖ γίνεσθαι, ἀλλὰ τῶν δεδογμένων παρὰ δόξαν πολλάκις ἡ τῶν πραγμάτων ἀπόβασις ἀπ' ἐναντίας ἐχώρησε. τύχη γὰρ καὶ μετὰ μέλος τὰ πολλὰ κατορθοῦν ἐκ τοῦ ἀπροσδοκήτου πεφύκασιν. Cf. II, 40, 3.

P. 304 (III, 6) ἀθυρογλωσσος sublegit Euripidi, et ex eodem Oreste mox p. 305 γλώσσης ἀκολάστου.

P. 310 (III, 7) ἐγὼ μὲν οὖν τοῦτο οἶδα, ὥς τῶν ἀνθρώπων ὁ πολὺς ὄμιλος τὰ τῶν πραγμάτων ὀνόματα μεταβάλλουσιν ἐς πᾶν τοῦναντίον. Φιλανθρωπίαν μὲν γὰρ καλεῖν τὴν παρανομίαν εἰώθασιν, ἐξ ἧς διεφθάρθαι τε τὰ χρηστὰ πάντα καὶ ξυντεταράχθαι ξυμβαίνει, κτέ. Scriptori obversatus videtur locus Thuc. III, 82, 3 sqq.

P. 341, 16 τοὺς τῆς ἀρετῆς τι μεταποιοούμενους. et infra p. 582 (IV, 23) ὅσοι ἀρετῆς τι μετεποιοῦντο. Thuc. I, 140, 2 τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. II, 51 § 3 καὶ μάλιστα οἱ τῆς ἀρετῆς τι μεταποιοούμενοι.

P. 365 (III, 20) οὐ φέροντος αὐτοῖς αἰσχύνῃν τοῦ ἔργου. Thuc. I, 5 § 1 οὐκ ἔχοντος πῶ αἰσχύνῃν τούτου τοῦ ἔργου; φέροντος δέ

τι καὶ δόξης μᾶλλον. Procopius vol. III, p. 120 (*Hist. Arc.* cap. 21) οὐκ ἔχοντος αὐτοῖς κίνδυνόν τινα ἢ ὕβριν τοῦ ἔργου. Φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον. Idem supra p. 204, 8 (II, 14) οὐ φέροντος αὐτοῖς αἰσχύνην τοῦ ἔργου.

P. 423 καὶ οἱ Γηπαίδων πρέσβεις ἔλεξαν ὧδε „Δίκαιον, ὦ βασιλεῦ, τοὺς ἐπὶ ξυμμαχίας αἰτήσῃ παρὰ τοὺς πέλας ἀφικομένους ἀναδιδάξαι πρῶτον, ὡς δίκαιά τε ἀναδεξόμενοι πάρεσι καὶ ξύμφορα τοῖς ξυμμαχήσουσιν, οὕτω τε τοὺς λόγους ὥνπερ ἔνεκα πρεσβεύουσι ποιεῖσθαι. ὡς μὲν οὖν ἡδίκημεθα πρὸς Λαγγοβαρδῶν, αὐτόθεν δῆλον. δίκη γὰρ διαλύειν τὰ διάφορα ἐν σπουδῇ ἔχομεν. — τί ἂν τις ἐν εἰδόσι μακρολογοίῃ; Cf. Th. I, 32, 1. 39, 1. IV, 59, 2. Quam egregie ridiculi sunt barbarorum legati, paene ad verbum declamantes Corcyraeorum legatorum orationis ad populum Atheniensium exordium!

P. 427 (III, 34 extr.) ἐγὼ δὲ ὅθεν τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην ἐπάνειμι. Composita haec sententia ex nota oratorum Atticorum formula: ἐγὼ δὲ ὅθεν πρὸς ταῦτ' ἐξέβην ἐπάνειμι et Thucydideo τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην I, 95 § 2.

P. 518, 14 (IV, 12) ἀνάγκη γὰρ οὐδὲ ἀγαθῆς τιнос ἐλπίδος τυχοῦσα τὴν ἀτιμίαν ἐκφεύγει δικαίως, ἣν καὶ τῶν ἔργων ἐπιβάλλεται τὰ αἰσχροτάτα. Adverbio δικαίως utitur ad exemplum loci Thucydidei fortasse non integri IV, 62 extr., de quo egi Mnem. I (nov. ser.) p. 86.

P. 530, 4 ἔσχατ' ἐσχάτων κακὰ debet Sophocli. Vid. Philoctet. 65.

P. 537, 2 (IV 15) Φοιτῶντας δὲ παρ' ἀλλήλους ἐκατέρωθεν. καὶ ἀδεῶς ἐπικηρυκευμένους ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. Cf. Thuc. I, 146, ubi igitur iam legit verba καὶ et ἐφοίτων quae auctore Cobeto ut alienae manus additamentum deleui in editione mea. Sed longe pleraque emblemata in hoc scriptore sunt Procopio longe antiquiora. Eundem locum etiam pressius imitatur infra p. 551, 15 sq. (IV, 18) ὅσιν τε οὕτως ἐνιαυτοῖν ἐκεχειρίαν πεποιοῦνται, ὅπως μεταξὺ ἐπικηρυκευόμενοι τε καὶ παρ' ἀλλήλους ἀεὶ φοιτῶντες ἅπαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ διάφορα διαλύσωσι.

P. 561, 11 (IV, 20) εἰμὶ δὲ ἄπαις ἄρσενός τε καὶ θήλεος γόνου. Agnoscisne Herodotum?

P. 582, 8 (IV, 23): τάς τε γὰρ ναῦς μετωπηδὸν ἀντιπρώρους ταῖς τῶν ἐναντίων ἐκάτεροι σῆσαντες κτέ. Scire velim quomodo id aliter fieri potuerit quam μετωπηδόν, sed talia non

curans Procopius utraque voce Thucydidea, quarum altera sano suffecisset, perinepte usus est. Adverbium semel Thuc. adhibuit II, 90 § 3, ubi opponitur ἐπὶ κέρως. Etiam verba praegressa ἦν δὲ ἡ ναυμαχία ἐς ἄγαν (hoc Procopianum est pro ἄγαν) ἰσχυρὰ, πεζομαχίᾳ ἐμφερῆς in mentem revocant locum Thuc. I, 49, 1: ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερά, τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ ὁμοίως, πεζομαχίᾳ δὲ τὸ πλέον προσφερῆς οὔσα. Cf. II, 89, 6 IV, 14, 3.

Ibidem. 18 Φορμὴ δόν. Th. II, 75.

P. 627, 2 τὸν ἄτρακτον, *sagittam*, ad exemplum Thuc. IV, 40, 2. ἀπεκρίνατο πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον [λέγων τὸν οἰσόν], εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίνωσκε [δήλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ ἐντυγχάνων τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι διεφθείρετο]. Emblemata delevi *Stud. Thuc.* p. 54. Alterum etiam se prodit inepto illo λίθοις. Quid enim sagittae cum lapidibus?

P. 632, 2 ἀλλὰ ταῦτα μὲν γέγονέ τε τὸ ἐξ ἀρχῆς καὶ αἰεῖ εἶσαι, ἂν ἡ αὐτὴ τύχη ἀνθρώποις ᾖ. Agnoscisne Thuc. III, 82, 2 καὶ ἐπέπεσε γιγνώμενα μὲν καὶ αἰεῖ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ?

Quam plurimi praeterea sunt loci, ubi Procopius, non aequè impudenter atque in praegressis ipsa dicta et sententias Thucydideas furatus, manifesto tamen eius scribendi genus imitatur, quod imprimis facit in concionibus, quas more illius brevibus sententiis et observationibus de hominum vita moribusque distinguere assolet; qua tamen ipsa in re, quod fere imitatoribus accidit, modum servare nescit. Exempli gratia unum locum de multis apponam, qui legitur in libri IV de bello Gothico capite 23 (vol. II, p. 581): καὶ οἱ Γότθων δ' ἄρχοντες τοιάνδε τὴν παράκλησιν ἐποίησαντο·

„Ἐπειδὴ πάσης ἀπεληλαμένοι τῆς Ἰταλίας καὶ πολὺν τινα χρόνον οὐκ ἴσμεν ἐν ὁποίοις ποτὲ μυχοῖς ἦσαν οἱ κατάρατοι γῆς (fort. τῆς γῆς) ἢ τῆς θαλάσσης διαλαθόντες, ταῦν ὑμῖν τετολμήκασιν ἐς χεῖρας ἰέναι, καὶ ὥς ἀναμαχόμενοι (l. ἀναμαχοῦμενοι) ἐφ' ἡμᾶς ἤκουσιν, ἐπάνανγκες αὐτοῖς τὸ ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐγγενόμενον θράσος ἀναχαιτίζειν προθυμίᾳ τῇ πάσῃ, ὥς μὴ ἐνδιδόντων ἡμῶν τὰ τῆς ἀπονοίας αὐτοῖς ἐς μέγα χωροῖη. ἀμαθία γὰρ οὐ κατ' ἀρχὰς ἀνασελλομένη ἀναβαίνει μὲν ἐπ' ἄπειρον τόλμαν, ἐς ἀνηκέστους δὲ τῶν παραπιπτόντων (l. περιπ.) τελευτᾷ ξυμφοράς. δείξατε τοίνυν αὐτοῖς ὅτι τάχιστα ὥς Γραι-

καὶ τέ εἰσι καὶ ἀναιδεῖς φύσει καὶ ἡσσημένοι θρασύνονται, μηδὲ
 ξυγκωρήσετε τὴν διάπειραν αὐτοῖς πρόσω ἰέναι. ἀνανδρία γὰρ
 καταφρονηθεῖσα ἐπὶ παρρησίαν ἐξάγεται μείζω, ἐπεὶ
 τῷ προῖέναι τὸ θράσος ἄοκνον γίνεται. ἐπὶ πολὺ δὲ ἀν-
 θέξιν αὐτοὺς ἀνδραγαδιζόμενοις ὑμῖν μηδαμῶς οἴσθε. φρόνημα
 γὰρ τῇ δυνάμει τῶν αὐτῷ χρωμένων μὴ ξυμμετρού-
 μενον πρὸ μὲν τοῦ ἔργου ἐπαιρόμενον ἐν ἀκμῇ φαίνε-
 ται, ἀρξαμένης δὲ τῆς ξυμβολῆς καταρρεῖν εἴωθεν.
 Ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, ἀναμνήσθητε μὲν ὅντινα τρόπον οἱ
 πολέμῳ πολλάκις ἀποπειρασάμενοι τῆς ἀρετῆς τῆς ὑμετέρας ἀπήλ-
 λαξαν, ἐκλογίζεσθε δὲ ὥς οὐκ ἀμείνους ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐφ' ἡμᾶς
 ὤρμηνται, ἀλλὰ τὰ παραπλήσια τοῖς προλαβοῦσι τετολμηκότες,
 τὴν ὁμοίαν καὶ νῦν κληρώσονται τύχην."

Ita denique anxie homo erat Thucydideus, ut quodvis potius
 piaculum committeret quam scriberet duplex T, aut σύν, aut εἰς.

Una tantummodo res est scriptori Attico ita propria, ut om-
 nes imitandi conatus eludat, qua Procopium omnemque reli-
 quam imitatorum cohortem immenso intervallo post se reliquit.

Induxerat me ad historicum Byzantinum legendum aliqua
 spes potius quam opinio ad emendandum Thucydidem plus inesse
 his imitationibus praesidii quam revera inesse animadverti. Li-
 cet enim paucas quasdam suspiciones meas confirmare videantur,
 nihil novi ex illis didici. Neque mirum. Nam et multis ante
 Procopium seculis huius scriptoris codices iam misere corruptos
 fuisse constat ex Dionysio Halicarnassensi, tum Procopius locos
 quosdam nobiles *non ita multos* cum certis quibusdam formulis,
 vocabulis, structuris Thucydideis memoria tenebat, quibus iden-
 titudinem usus est, ne intellecto quidem sic eo magis in oculos in-
 currere ipsius soloecismos, ubi suo utatur sermone. Nihilominus
 non tam vitiose scripsit, quam Dindorfiana editio prodere videtur,
 in qua libros eius veloci pede percurrrens ea tantum quae temporis
 momento evidenter emendari possent correxi, ita ut non dubitem
 quin futuro editori sat multa librariorum vitia tollenda reliquerim.

Qui autem Procopium nova donaverit editione, optime is
 merebit de tristi tristissimorum temporum historia, qua lu-
 culenter docemur istius aetatis Byzantinos divitiarum tantum
 lautique victus splendore et levi quadam doctrinae eruditionisque
 specie barbaros, quibuscum bella gererent, superasse, sed iisdem

haud raro crudeliores sese praestitisse et perfidiores et rapaciores, nequiores et ignaviores paene semper. Non virtute ac fortitudine, sed copiis et opibus et machinationibus, tandem ad internecionem ceciderunt Gothos atque Vandalos, nec quidquam turpius cogitari potest Belisarii, summi scilicet imperatoris, aliorumque ducum expeditionibus contra Persas, populum belli peritum et viris opibusque abundantem, nihil, inquam, ignominiosius quam paces ac foedera toties pretio empta a barbaris, nihil foedius quam ducum et magistratuum et ipsius Principis certatim miseros subditos vexantium violentia et rapacitas, nihil denique taetrius, impudentius, magis abominandum quam morum corruptela et infamia cum in universa urbe et imperio tum in aula Principis, ubi imperatoria meretrix nullo non sceleris flagitiive dedecore flagrabat. Adde turpissimam adulationem, dissimulationem, superstitionem; adde audaciam, vim, fraudem, insidias:

κακῶν

ὅς' ἐστὶ πάντων ὀνόματ', οὐδέν ἐς' ἀπὸν.

NEPOS.

Atticus 13. 4. *neque tamen horum quemquam nisi domi natum domique factum habuit: quod est signum non solum continentiae, sed etiam diligentiae. nam et non intemperanter concupiscere, quod a plurimis videas, continentis debet duci, et potius diligentia quam pretio parare non mediocris est industriae.*

Qui vulgatam lectionem interpretatur, velim scire quibus argumentis hic demonstret Nepotem alteram propositi sui partem probare. Etiam si nihil impedit quominus ea virtus, qua operam dat aliquis, ut famulos artifices nonnisi domi natos domique factos habeat, industria dicatur, tamen ratio loci hanc transpositionem requirit: *et potius industria quam pretio parare non mediocris est diligentiae.*

H. W. v. D. MEY.

Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας.

LIVIUS — POLYBIUS.

Livius scribit XLIV. 14. 5: *Tum ab rege Prusia et paulo post ab Rhodiis de eadem re longe aliter disserentes legati auditi sunt. Utraque legatio de pace reconcilianda cum rege Perseo egit. Prusiae preces magis quam postulatio fuere, profitentis et ad id tempus se cum Romanis stetisse et quoad bellum foret staturum. Ceterum cum ad se a Perseo legati venissent de finiendo cum Romanis bello, ei se pollicitum deprecatores apud senatum futurum; petere, si possent inducere in animum, ut finiant iras, se quoque in gratia reconciliatae pacis ponerent. Haec regii legati. Rhodii superbe commemoratis meritis suis erga populum Romanum et paene victoriae, utique de Antiocho rege maiore parte ad se vindicata, adiecerunt, cum pax inter Macedonas Romanosque esset, sibi amicitiam cum rege Perseo coeptam; eam se invitos, nullo eius in se merito, quoniam ita Romanis visum sit in societatem se belli trahere, interrupisse. Tertium se annum multa eius incommoda belli sentire mari intercluso. — Cum id ultra pati non possent, legatos alios ad Persea in Macedoniam misisse, qui ei denuntiarent Rhodiis placere pacem eum componere cum Romanis; se Romam eadem denuntiaturum missos. Per quos stetisset, quo minus belli finis fieret, adversus eos quid sibi faciendum esset, Rhodios consideraturos esse.*

Ad haec Livius continere se non potest et exclamat: *Ne nunc quidem haec sine indignatione legi audiri posse, certum habeo.*

aut falsum est aut exigui momenti ¹⁾; quidquid autem prodigiorum ex Pontificum libris in annales suos retulit absurdum est. Amamus candidi pectoris virum ubi ingenue fatetur se credere iis quae viri *prudentissimi* olim vera esse existimaverant ²⁾, sed ubi statim serio narrat *bovem foeminam locutam esse* tam anilis superstitionis taedet pigetque. Utinam etiam in ea re sanum et sobrium Polybium secutus esset!

In plerisque nil nisi Polybii narrationem Latine vertit et operae pretium est videre quam eleganter et venuste sordidum et plebeium Polybii sermonem Romano vestitu induat, sed male factum quod rerum incuriosior et ad facundas orationes tamquam gemmas operi inserendas intentior multa negligenter, multa confuse omissis quae necessaria sint et temporum ratione perturbata soribit.

Haec omnia redargui possunt ex Polybianis excerptis praecipue *περί πρεσβειῶν*, quae auro contra cara sunt et certam exploratamque rerum fidem incorruptam ad nos propagarunt.

Polybius scribit XXIX. 7: *κατὰ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ Περσεὺς ἤΤΤΗΘΕΙC ἈΠΕΔΙΔΡΑΚΕΝ* ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ τοὺς παρὰ τῶν Ῥοδίων πρεσβευτὰς παραγεγονότας ὑπὲρ τοῦ διαλύειν τὸν πρὸς τὸν Περσέα πόλεμον προσκλέσασθαι τῆς τύχης ὥσπερ ἐπίτῃδες ἀναβιβαζούσης ἐπὶ σκηνὴν τὴν τῶν Ῥοδίων ἌΝΟΙΑΝ, εἰ χρὴ Ῥοδίων λέγειν ἀλλὰ μὴ τῶν ἐπιπολασάντων ἀνθρώπων τότε κατὰ τὴν Ῥόδον. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγέπολιν εἰσπορευθέντες ἔλθειν μὲν ἔφασαν διαλύσοντας τὸν πόλεμον· τὸν γὰρ δῆμον τῶν Ῥοδίων ἐλκομένου τοῦ πολέμου καὶ πλείω χρόνον θεωροῦντα διότι πᾶσι μὲν τοῖς Ἑλλήσιν ἀλυσιτελὴς καὶ αὐτοῖς δὲ Ῥωμαίοις διὰ τὸ μέγεθος τῶν δαπανημάτων ἔλθειν ἐπὶ ταύτην τὴν γνώμην· νῦν δὲ λελυμένου τοῦ πολέμου κατὰ τὴν τῶν Ῥοδίων βούλησιν συγχαίρειν αὐτοῖς. Ταῦτα μὲν οἱ περὶ τὸν Ἀγέπολιν εἰπόντες ΒΡΑΧΕΩC ἐπανῆλθον. Vides haec omnia a Livio tam fideliter quam eleganter Latine esse conversa. Simul vides modestam hanc et succinctam

1) TAINE *Essai sur Titc Lise* pag. 266: *ôtions Polybe de Titc Lise: ce qui restc est le talent de Titc Lise, c'est-à-dire l'art de raconter.* Sed quid ea ars prodest si vera non sunt quae narrantur?

2) Liv. XLIII. 18: *ceterum mihi vetustas res scribenti nescio quo pacto antiquis fit animus et quaedam religio tenet quae illi prudentissimi viri publice suscipienda consueverint ea pro indignis habere quae in meos annales referam.*

(βραχέως) orationem toto coelo diversam esse a legati magniloquentia, quam vix curia caperet. Sed senatus liberatus metu et egregia victoria elatus nunc demum simultatem olim in Rhodios susceptam aperit, namque haud vanis auctoribus compertum habebat principio belli Rhodios cum Perseo rege adversus rem publicam suam occulta consilia inisse. Polybius ita pergit: ἡ δὲ σύγκλητος χρωμένη τῷ καιρῷ καὶ βουλομένη παραδειγματίσαι τοὺς Ῥοδίους, ἀπόκρισιν ἐξέβαλεν, ἧς ἦν τὰ συνέχοντα ταῦτα, διότι τὴν πρεσβείαν ταύτην οὔτε τῶν Ἑλλήνων ἔνεκεν ὑπολαμβάνουσιν ἀπεσφαλμένοι τοὺς Ῥοδίους οὐδ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ Περσέως. εἰ μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων χάριν ἐπρέσβευον, ἐκεῖνον οἰκειότερον εἶναι τὸν καιρὸν ὅτε ὁ Περσεὺς τὴν τῶν Ἑλλήνων χώραν ἐπόρθει καὶ τὰς πόλεις στρατοπεδεύων ἐν Θετταλίᾳ σχεδὸν ἐπὶ δύο ἑνιαυτούς. τὸ δὲ παρέντας ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νῦν παρεῖναι σπουδάζοντας διαλύειν τὸν πόλεμον, ὅτε παρεμβεβληκότων τῶν ἡμετέρων στρατοπέδων εἰς Μακεδονίαν συγκεκλεισμένος ὁ Περσεὺς ὀλίγας παντάπασιν ἐλπίδας εἶχε τῆς σωτηρίας, προφανὲς εἶναι τοῖς ὀρθῶς σκοπομένοις διότι τὰς πρεσβείας ἐξεπεμψαν οὐ διαλύειν ἐθέλοντες τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἐξελεῖσθαι τὸν Περσέα καὶ σῶσαι, καθ' ὅσον εἰσὶ δυνατόι. δι' αἷς αἰτίας οὗτ' εὐεργετεῖν οὔτε φιλανθρώπως αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι κατὰ τὸ παρὸν ὀφείλειν ἔφασαν. Haec ita Livius descripsit: *responsum ab senatu esse: Rhodios nec utilitatum Graeciae cura neque impensarum populi Romani, sed pro Perseo legationem eam misisse. Nam si ea fuisset cura quae simularetur, tum mittendos legatos fuisse, cum Perseus in Thessaliam exercitu inducto per biennium Graecas urbes alias obsideret, alias denuntiatione armorum terreret. Tum nullam pacis ab Rhodiis mentionem factam. Postquam superatos saltus transgressosque in Macedoniam Romanos audierint et inclusum teneri Persea, tunc Rhodios legationem misisse, non ad ullam aliam rem quam ad Persea ex imminente periculo eripiendum.*

Cum hoc responso legatos dimissos. Liv. XLV. 3.

Eat operae pretium diligenter inquirere et cur Romani iamdudum Rhodiis succensuerent sed iram in praesentia dissimularent, et quid Rhodios impulerit ut hanc male sanam, ut recte Polybius iudicat, legationem Romam mitterent.

Duae erant Rhodi factiones, ut in plerisque Graeciae civitatibus, quarum altera res ad Persea regem traheret, altera ad

populum Romanum. Huius factionis erant principes Theaetetus, Agathagetus, Rhodophon, Astymedes, Philophron, Romanorum et Romanae societatis fautores, illius Dinon et Polyaratus Romanorum adversarii et osiores.

Erant hae duae factiones viribus prope pares, ut modo melior factio, modo deterior esset potentior. Polybius XXVIII. 2: ἐκφανέστατα γὰρ ἔδőkουν ϑασιάζειν ἐν τῇ Ῥόδῳ οἱ μὲν περὶ τὸν Ἀγαθάγγελτον καὶ Φιλόφωνα καὶ Ῥοδοφῶντα καὶ Θεαίτητον ἀπειδόμενοι πάσας τὰς ἐλπίδας ἐπὶ Ῥωμαίους, οἱ δὲ περὶ τὸν Δείωνα καὶ Πολυάρατον ἐπὶ Περσέα καὶ Μακεδόνας· ἐξ ὧν πλεονάκης ἐν τοῖς ἐκείνων πράγμασιν ἀντιρρήσεως γενομένης καὶ διελκομένων τῶν διαβουλιῶν ἐλάμβανον ἀφορμὰς οἱ βουλόμενοι λογοποιεῖν κατὰ τῆς πόλεως. et XXVII. 6: Γάϊος (C. Lucretius praetor) — ἐξέπεμψε τοῖς Ῥοδίοις γράμματα περὶ πλοίων ἐξαποστολῆς. — παραγενομένων δὲ τῶν γραμμάτων εἰς τὴν Ῥόδον Στρατοκλέους πρυτανεύοντος τὴν δευτέραν ἐκμνηνον καὶ τοῦ διαβουλίου προτεθέντος τοῖς μὲν περὶ τὸν Ἀγαθάγγελτον καὶ Ῥοδοφῶντα καὶ Ἀσυμήδην καὶ ἑτέροις πλείοσιν ἔδοκει πέμπειν τὰς ναῦς καὶ συνάπτεσθαι τῆς ἀρχῆς εὐθέως τοῦ πολέμου μηδεμίαν πρόφασιν ποιουμένους· οἱ δὲ περὶ τὸν Δείωνα καὶ Πολυάρατον δυσαρεστοῦντες μὲν καὶ τοῖς ἤδη γεγενομένοις φιλανθρώποις πρὸς Ῥωμαίους — ἤρξαντο λυμαίνεσθαι τὴν τῶν πολλῶν προαίρεσιν. — ἔλεγον δὲ ταῦτα (Dinon et Polyaratus) βουλόμενοι τοὺς πολλοὺς διδάσκειν μηδὲν ἐξ ἐτοίμου ποιεῖν Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἐν πᾶσι δυσχερесеῖν καὶ δίδοναι προσκοπῆς καὶ δυσαρεσέσεως ἀφορμὰς. ἦν γὰρ τὸ προκείμενον αὐτοῖς ἀπὸ μὲν τῆς πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίας ἀλλοτριοῦν τὸν δῆμον, εἰς δὲ τὴν τοῦ Περσέως φιλίαν ἐμπλέκειν καθ' ὅσον οἱοί τ' ἦσαν.

Hinc fiebat ut saepe maligni rumores de Rhodiorum incerta fide spargerentur, quos Romani non ignorabant sed dissimulabant consulto, ne civitatem inter alias dignitate atque opibus excellentem prorsus a se abalienarent. Livius XLII. 26. 7: *ex Asia qui circa socios reges missi erant redierunt legati, (anno 172 uno anno ante bellum) qui renuntiarunt: se et civitates socias adiesse; ceteras satis fidas, Rhodios fluctuantes et imbutos Persaei consiliis invenisse.*

Continuo addit: *venerant Rhodii legati ad purganda ea quae vulgo iactari de civitate sciebant; ceterum senatum iis non prius dari quam novi consules magistratum inissent placuit. Novi*

consules erant P. LICINIUS CRASSUS, C. CASSIUS LONGINUS, qui anno 171 Idibus Martiis honorem inituri erant. Itaque haec anno 172 exeunte Romae acta sunt.

Quod autem dixi Romanos malignos de Rhodiis rumores sedulo se scire dissimulasse, audi Polybium XXIII. 2: κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους (anno 169) ἤλθον καὶ παρὰ Ῥοδίων πρέσβεις ἡδὴ τῆς θερείας ληγούσης Ἠγησίλοχος καὶ Νικαγόρας καὶ Νίκανδρος τὴν τε Φιλίαν ἀνανεωσόμενοι καὶ σίτου θέλοντες ἐξαγωγήν λαβεῖν, ἅμα δὲ καὶ περὶ τῶν διαβολῶν ἀπολογησόμενοι τῶν λεγομένων κατὰ τῆς πόλεως. — οὐ μὲν ἦ γε σύγκλητος τότε προσεποιήθη τούτων οὐδὲν καίπερ σαφῶς εἰδυῖα τὰ γενόμενα παρ' αὐτοῖς, σίτου δὲ δέκα μυριάδας μεδίμων ἐξάγειν ἐκ Σικελίας (add. ἔδωκεν). De eadem legatione scribit XXVIII. 14. ἀπεσάλησαν εἰς τὴν Ῥώμην ἀρχομένης θερείας Ἠγησίλοχος, Νικαγόρας, Νίκανδρος — ἐντολὰς ἔχοντες ἀνανεοῦσθαι τὰ Φιλάνθρωπα πρὸς Ῥωμαίους καὶ πρὸς τὰς διαβολὰς ἀπολογεῖσθαι τὰς λεγομένας ὑπὸ τινων κατὰ τῆς πόλεως. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἠγησίλοχον ἅμα τοῖς προειρημένοις καὶ περὶ σιτικῆς ἐξαγωγῆς ποιησόμενοι λόγους. Deinde ita pergit: τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τούτων ρηθέντα πρὸς τὴν σύγκλητον καὶ τὰς δοθείσας αὐτοῖς ἀποκρίσεις ὑπὸ τῆς συγκλήτου καὶ διότι πάντων τῶν Φιλανθρώπων τυχόντες ἐπανῆλθον ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἰπομεν, id est in praecedente libro. Deinde ostendit cur prius scripserit quid egerit legatio, quid dixerit, quid audiverit a senatu, quam legationem Rhodi decretam esse ac missam: πολάκις inquit, ἀναγκαζόμεθα τὰς ἐντεύξεις τῶν πρεσβειῶν καὶ τοὺς χρηματισμοὺς προτέρους ἐξαγγέλλειν τῆς καταστάσεως καὶ τῆς ἐξαιτοσολῆς· ἐπεὶ γὰρ καθ' ἕκαστον ἔτος τὰς κατ' ἀλλήλων πράξεις γράφοντες πειρώμεθα ἐν ἐνὶ καιρῷ συγκεφαλαιοῦσθαι τὰς παρ' ἐκάστοις πράξεις, δῆλον ὡς ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦτο συμβαίνειν περὶ τὴν γραφὴν. Nihil eorum quae Rhodi a Dinone et Polyarato adversus Romanos et dicerentur et agerentur senatum fugiebat, sed in praesentia e rep. esse videbatur haec omnia scire se dissimulare, et legati benigne excepti sunt, comiter responsum est, et frumenti ex Sicilia exportandi potestas liberaliter facta. Sed numquam tamen neque ante bellum neque in ipso bello aut Perseus spem societatis cum Rhodiis coniungendae deposuit aut Rhodii Romanis suspecti esse desierunt, quum facile appareret eos etsi non aperte hostes essent tamen in officio cessare.

Hinc occultae irae et odia, quae post nuntiatam victoriam tandem eruperunt, ὅτε ὁ Περσεὺς ἡττηθεὶς ἀπεδίδρασκεν. *Perseus* (anno ante bellum 172) cum a colloquio Romanorum in Macedoniam recepisset sese (Liv. XLII. 46) legatos Romam de inchoatis cum Marcio conditionibus pacis misit. Simul et ad alias civitates et Byzantium litteras per tabellarios misit et Rhodum legatis ferendas dedit. In litteris eadem sententia ad omnes erat, collocutum se cum Romanorum legatis. Quae audisset quaeque dixisset ita disposita ut superior fuisse in disceptatione videri posset. Apud Rhodios legati addiderunt, confidere pacem futuram; auctoribus enim Marcio atque Atilio missos Romam legatos. nesciebat enim rex se per inducias et spem pacis deceptum et fallaci colloquio per speciem reconciliandae pacis extractam esse hiemem ut tempus ad comparandum Romani haberent (Liv. XLII. 47 et 52.) Si pergerent Romani contra foedus movere bellum, tum omni gratia, omni ope enitendum fore Rhodiis, ut reconcilient pacem. Si nihil deprecando proficiant id agendum ne omnium rerum ius ac potestas ad unum populum perveniat. Cum ceterorum id interesse, tum praecipue Rhodiorum, quo plus inter alias civitates dignitate atque opibus excellant. — Magis et litterae et verba legatorum benigne sunt audita quam momentum ad mutandos animos habuerunt: POTENTIOR ESSE PARTIS MELIORIS AUCTORITAS CORPERAT. Responsum ex decreto est optare pacem Rhodios; si bellum esset, ne quid ab Rhodiis speraret aut peteret rex quod veterem amicitiam multis magnisque meritis pace belloque partam diiungeret sibi ac Romanis.

Audiamus nunc Polybium unde haec omnia sumta sunt XXVII. 4: Περσεὺς μετὰ τὸν σύλλογον τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πάντα τὰ δίκαια κατέταττεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν καὶ τοὺς ὕφ' ἐκατέρων ῥηθέντας λόγους ἅμα μὲν ὑπολαμβάνων ὑπερδέξιος φανήσεσθαι τοῖς δικαίοις, ἅμα δὲ βουλόμενος ἀπόπειραν λαμβάνειν τῆς ἐκάστων προαιρέσεως. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἄλλους δι' αὐτῶν τῶν γραμματοφόρων ἔπεμπε τὰς ἐπιστολάς, εἰς δὲ τὴν Ῥόδον καὶ πρεσβευτὰς συναπέστειλεν Ἀντήνορα καὶ Φίλιππον, οἱ καὶ παραγεννηθέντες τὰ γεγραμμένα τοῖς ἄρχουσιν ἀπέδωκαν καὶ μετὰ τινας ἡμέρας ἐπελθόντες ἐπὶ τὴν βουλὴν παρεκάλουν τοὺς Ῥοδίους κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἡσυχίαν ἔχειν ἀποθεωροῦντας τὸ γιγνόμενον· ἐὰν δὲ Ῥωμαῖοι παρὰ τὰς συνθήκας ἐγχειρῶσι τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν τῷ

Περσεὶ καὶ Μακεδόσιν πειρᾶσθαι διαλύειν· τοῦτο γὰρ πᾶσι μὲν συμφέρειν, πρέπειν δὲ μάλις αὖ Ῥοδίοις. — ταῦτα καὶ πλείω τοῖς παραπλήσια διαλεχθέντων τῶν πρέσβειων ἤρourke μὲν ἅπανι τὰ λεγόμενα, προκατεχόμενοι δὲ τῇ πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίᾳ καὶ ΝΙΚΩΝΤΟC ΑΤΤΟΙC ΤΟΤ ΒΕΛΤΙΟΝΟC (*potentior esse pars melior coeperat nequidquam contra tendentibus Dinone et Polytrato*) τᾶλλα μὲν ἀπεδέξαντο φιλανθρώπως τοὺς πρεσβευτάς, ἤξιουν δὲ τὸν Περσέα διὰ τῆς ἀποκρίσεως εἰς μὴδὲν αὐτοὺς παρακαλεῖν τοιοῦτο ἐξ οὗ Φανήσονται πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἀντιπράττοντες βούλησιν. Sunt haec a Livio perelegantur sed non satis fideliter Latine conversa: est enim aliquid inter: *ne quid peteret rex quod veterem amicitiam multis magnisque meritis pace belloque partam diuingeret sibi ac Romanis*, et: ἤξιουν εἰς μὴδὲν αὐτοῦ παρακαλεῖν τοιοῦτο ἐξ οὗ Φανήσονται πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἀντιπράττοντες βούλησιν. Illa enim fidelium sociorum et amicorum oratio est, haec metuentium et a malo sibi caventium.

Solebant illis temporibus Romani crebro legatos mittere in Macedoniam, in Asiam et circa insulas Cretam et Rhodum et circa reges socios Antiochum et Ptolemaeum speculatu-
 quae ubique agerentur. Iure querebatur Perseus (Liv. XLII. 25. 8.)
 quod alii super alios legati venirent speculaturi dicta factaque sua, quod se ad nutum imperiumque eorum omnia dicere ac facere aequum censerent. Vide Livium XLI. 22. 3. anno 174: in Macedoniam mittendos legatos senatus censuit. Tres missi sunt C. Laelius, M. Valerius Messalla, Sex. Digitius. et XLII. 2. anno 173: Principio huius anni legati, qui in Aetoliam et Macedoniam missi erant renuntiaverunt sibi conveniendi regis Persei — potestatem non factam. et XLII. 6. 4 anno 173: quinque legati ad regem [Persea] missi qui res in Macedonia inspicerent. — Legati erant hi: C. Valerius, Cn. Lutatius Cerco, Q. Baebius Sulca, M. Cornelius Mammula, M. Caecilius Denter. et XII. 17. anno 173: sub idem tempus C. Valerius ex Graecia, qui legatus ad visendum statum regionis eius speculandaque consilia Persei regis missus erat, rediit. et XLII. 19. 7 anno 172: ut in Asia quoque et insulis explorata omnia essent Ti. Claudium Nerone, M. Decimium legatos miserunt. Adire eos Cretam et Rhodum iusserunt simul renovare amicitiam, simul speculari num sollicitati animi sociorum ab rege Perseo essent, et de iisdem

XLII. 27. 7: *ex Asia, qui circa socios reges missi erant, redierunt legati, qui renuntiaverunt Eumenem in ea, Antiochum in Syria, Ptolemaeum Alexandriae sese convenisse. Omnes sollicitatos legationibus Persei, sed egregie in fide permanere, pollicitosque omnia, quae populus Romanus imperasset praestatueros. Et civitates socias adisse; ceteras satis fidas, Rhodios fluctuantes et imbutos Persei consiliis invenisse. Venerant Rhodii legati ad purganda ea, quae vulgo iactari de civitate sciebant; ceterum senatum iis non prius dari quam novi consules magistratum inissent placuit.*

Gravi errore Livius XLII. 37—46. confudit tempora et quae per biennium acta essent in unum annum contulit. Non enim anno 171, quo bellum geri coeptum est, sed 172 facta sunt quae scribit XLII. 37: *Q. Marcius, A. Atilius et P. et Ser. Cornelii Lentuli et L. Decimius legati in Graeciam missi. — Decimius missus est ad Gentium — Lentuli in Cephalenniam missi ut in Peloponnesum traicerent oramque maris in occidentem versi ANTE HIEMEM circumirent. Marcio et Atilio Epirus, Aetolia, Thessalia circumeundae adsignantur. Inde Boeotiam inspicere iussi, tum in Peloponnesum traicere. Ibi congressuros se cum Lentulis constituunt.*

Marcius et Atilius (Liv. XLII. 38) concilio Epirotarum interfuerunt: — *inde in Aetoliam progressi — transierunt in Thessaliam — Thessalorum Larisae fuit concilium. — Secundum hoc concilium legati a Perseo rege venerunt. Ubi colloquium convenit post dies paucos ad constitutum locum praesto fuerunt. Marcius subdole quia Romani nihil satis paratum ad bellum habebant (nempe anno 172) spe pacis regem decepit.*

Ab hoc colloquio legati in Boeotiam profecti sunt, deinde Chalcidem, hinc in Peloponnesum proficiscuntur. Argis praebitum est iis concilium, quo perfecto *Marcius et Atilius peractis quae agenda in Graecia erant PRINCIPIO HIEMIS Romam redierunt.*

Manifestum est haec omnia facta esse antequam Romanus exercitus in Graeciam traiceretur, quo tempore Perseus sperabat conditionibus in colloquio cum Marcio et Atilio inchoatis pacem reconciliari posse.

Sub idem tempus (Liv. XLII. 45.) in Asiam et circum insulas legatio missa est. Tres erant legati Ti. Claudius, Sp. Postumius,

M. Iunius. Ii circumeuntes hortabantur socios ad suscipiendum adversus Persea pro Romanis bellum. — Rhodii maximi ad omnia momenti habebantur, quia non fovere tantum sed adiuvare etiam viribus suis bellum poterant quadraginta navibus auctore Hegesilocho praeparatis; qui cum in summo magistratu esset (prytanin ipsi vocant) multis orationibus perduxerat Rhodios ut omissa, quam saepe vanam experti essent, regum fovendorum spe, Romanam societatem unam tum in terris vel viribus vel fide stabilem retinerent. Bellum imminere cum Perseo; desideraturos Romanos eundem navalem apparatus, quem nuper Antiochi, quem Philippi ante bello vidissent. Trepidaturos tum repente paranda classe cum mittenda esset, nisi reficere naves, nisi instruere navalibus sociis coepissent. Id eo magis enixe faciendum esse UT CRIMINA DELATA AB EUMENE FIDE RERUM REFELLERENT. His incitati quadraginta navium classem instructam ornatamque legatis Romanis advenientibus, ut non expectatam adhortationem esse appareret, ostenderunt.

Polybiana, unde haec sumta sunt, leguntur XXVII. 3: Οἱ περὶ τὸν Τιβέριον καὶ Ποστούμιον (add. καὶ Ἰούνιον) κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἐπιπορευόμενοι τὰς νήσους καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις (add. βραχὺν μὲν τινα χρόνον ἐν ταῖς ἄλλαις διέτριβον πόλεσι), πλεῖστον δ' ἐν τῇ Ῥόδῳ καίπερ οὐ προσδεομένων τῶν Ῥοδίων κατὰ τοὺς τότε χρόνους. Ἡγησίλοχος γὰρ τότε πρυτανεύων ἀνὴρ τῶν εὐδοκιμούντων ὁ καὶ μετὰ ταῦτα πρεσβεύσας εἰς τὴν Ῥώμην ἐτι πρότερον ἄμα τῷ Φανερὸν γενέσθαι διότι μέλλουσι πολεμεῖν Ῥωμαῖοι τῷ Περσεῖ, τᾷλλὰ τε παρεκεκλήκει τοὺς πολλοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινωνεῖν τῶν αὐτῶν ἐλπίδων καὶ τεσσαράκοντα ναῦς συμβουλεύσας τοῖς Ῥοδίοις ὑποζωννύειν, ἵνα ἂν τις ἐκ τῶν καιρῶν γένηται χρεῖα μὴ τότε παρασκευάζονται πρὸς τὸ παρακαλούμενον ἄλλ' ἐτοίμως διακείμενοι πράττωσι τὸ κριθὲν ἐξ αὐτῆς· ἃ τότε προφερόμενος τοῖς Ῥωμαίοις καὶ δεικνὺς ὑπὸ τὴν ἕψιν τὰς παρασκευὰς εὐδοκιμουμένους τῇ πόλει τοὺς πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλεν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Τιβέριον ἀποδεδεγμένοι τὴν τῶν Ῥοδίων εὐνοίαν ἐκομίζοντο εἰς τὴν Ῥώμην.

Sic igitur Rhodiorum principes amici Romanorum prudenter crimina ab Eumene in suam civitatem coniecta fide rerum refellerunt et legatis visi sunt egregie in fide permanere. In oratione quam Eumenes in curia habuit (Liv. XLII. 11—13)

Rhodii non diserte nominantur sed tecte insimulantur cap. 12. 3. Criminatur Eumenes ingentem Perseum auctoritate esse et apud Graeciae et Asiae civitates et inter ipsos reges: „*Seleuci filiam duxisse eum non petentem sed petitum ultro: sororem dedisse Prusiae precanti atque oranti; celebratas esse utrasque nuptias gratulatione et donis innumerabilium legationum et velut auspici-bus nobilissimis populis deductas esse.* De quibus haec dicantur declarat Polybius XXVI. 7: ἑδόκουν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ κατὰ τοὺς Ῥοδίους καὶ Λυκίους διαγωνοθετεῖν θέλοντες ἐκδαπανᾶσθαι τὰς παραθέσεις τῶν Ῥοδίων καὶ τοὺς θησαυροὺς. Suspicio erat Romanos bellum inter Rhodios et Lycios fovere ut Rhodiorum apparatus et divitias exhaurirent, deinde addit causam: ἀκηκόετε; τὴν τε νυμφαγωγίαν τὴν νεωστὶ τῷ Περσεῖ γεγεννημένην ὑπ' αὐτῶν καὶ τὴν ἀνάπειραν τῶν πλοίων. Συνέβαινε γὰρ βραχεῖ χρόνῳ πρό-τερον ἐπιφανῶς καὶ μεγαλομερῶς ταῖς παρασκευαῖς ἀναπεπειρᾶσθαι τοὺς Ῥοδίους ἅπανσι τοῖς σκάφεσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῖς. καὶ γὰρ ξύλων πλῆθος εἰς ναυπηγίαν ἐδίδοτο παρὰ τοῦ Περσέως τοῖς Ῥοδίοις καὶ σελγίδα (leg. σλεγγίδα) χρυσὴν ἐκάσφ τῶν Φρακτῆταν (leg. τριηριτῶν) ἐδεδώρητο τῶν νεωστὶ νενυμφαγωγηκότων αὐτῷ τὴν Λαοδίκην. Appianus *Macedon.* IX. 1: διέβαλλε δ' αὐτοῦ (Eumenes Persei) καὶ τὰς ἐπιγαμίαις βασιλικὰς ἄμφω γενομένας καὶ τὰς νυμφαγωγίας ὅλῳ τῷ ῬΟΔΙΩΝ ὅλῳ παραπεμφθείσας.

Eodem spectat quod Eumenes in Senatu dixit: (Liv. XLII. 13. 3) *Cernebam nobilissimas Asiae et Graeciae civitates in dies magis denudantes iudicia sua, mox si permetteretur eo processuras unde receptum ad poenitendum non haberent, nam perinde est ac si dixisset: videbam RHODIOS in dies magis quid sentirent aperire et ni obviam eatur desertis ac proditis Romanis arma cum Perseo consociaturos.*

Non fallebat ea res Romanos, sed in praesentia dissimulare malebant, et legatos crimina purgatum missos in sequentis anni initium distulerunt. Tum, ut opinor, senatus respondit legatos se missurum qui rem cognoscerent statuerentque et sic tres legati (Liv. XLII. 45) Rhodum venerunt, qui Hegesilochi prudentia quadraginta navium classem instructam ornatamque invenerunt. Vicerat enim pars melior Dinone et Polyarato frustra dissuadentibus.

Sed Perseus numquam spem abiecerat societatis cum Rhodiis

adversus Romanos coniungendae. Itaque anno 168 ineunte quum Gentium Illyriorum regem sibi adiunxisset, convenit ut duorum simul regum nomine legati Rhodum mitterentur: a Gentio Parmenio et Morcus, a Perseo cum aliis Metrodorus „*qui nuper ab Rhodo venerat auctoribusque Dinone et Polyarato principibus civitatis eius affirmabat Rhodios paratos ad bellum esse.* Liv. XLIV. 23.

Iam nobis Livius dux et auctor deserendus est, ut Polybium testem sequamur, qui et a Livio omissa supplebit et simul rerum ordinem et veritatem restituet. Si quid Livio credimus et superiore anno 169 stolidae superbiae legatio a Rhodiis Romanam missa est: *per quos stetisset quo minus belli finis fieret, adversus eos quid sibi faciendum esset Rhodios consideraturos esse,* (Liv. XLIV. 14. 12) et hoc anno (168) quum Persei et Gentii legati Rhodum venissent *et iam accessissent animi Dioni et Polyarato, qui Persei partium erant, non benigne modo responsum regibus est sed palam pronuntiatum BELLO FINEM SE AUCTORITATE SUA IMPOSITUROS ESSE.* Oblitus enim erat Livius scripsisse se Rhodios id iam superiore anno conatos et summa cum contumelia dimissos esse.

Meliora et vera Polybius memoriae prodidit unde constabit quid Rhodios ad eam legationem mittendam impulerit. Sed iterum res paulo altius repetenda.

Post Antiochum devictum *luxuriae peregrinae origo ab exercitu Asiatico invecta in urbem est* (Liv. XXXIX. 6). Actum erat de moribus antiquis et diversa duo vitia avaritia et luxuria rem Romanam pessumdederunt. (Liv. XXXIV. 4). Ab illo inde tempore consulibus praetoribusque in provinciis nil erat avarius crudeliusque, nil superbius perfidiusque non minus in socios et amicos quam in hostes. Audi Livium XLII. 4. 5: *haec lenitas praetoris — eo gratior plebi patribusque fuit quo crudelius avariusque in Graecia bellatum et ab consule Licinio et ab Lucretio praetore erat.* et Liv. XLII. 8: *Ligures — dediderunt sese: nihil quidem illi pacti; speraverant tamen non atrocius quam superiores consulem in se saevitutum.* At ille arma omnibus ademuit, oppidum diruit, ipsos bonaque eorum vendidit. — *atroz res visa senatui Statellites, qui uni ex Ligurum gente non tulissent arma adversus Romanos, tum quoque oppugnatos, non*

ultra inferentes bellum, deditos in fidem populi Romani omni ultimae crudelitatis exemplo laceratos ac deletos esse; tot millia capitum innoxiorum, fidem implorantia populi Romani, ne quis umquam se postea dedere auderet, pessimo exemplo venisse; et distractos passim iustis quondam hostibus populi Romani nuper pacatis servire. Itaque factum est senatus consultum ut M. Popilius consul Ligures — restitueret in libertatem bonaque ut ipsis reddantur curaret, sed obstinatus consul senatui parere noluit (Liv. XLII. 21.)

Praeterea vide Livium XLIII. 2: Hispaniae utriusque legati — de magistratum Romanorum avaritia superbiaque conquesti nixi genibus ab senatu petierunt, ne se socios foedius spoliari vexarique quam hostes patiantur. et XLIII. 4. 8: invidiam infamiamque ab Lucretio averterunt in Hortensium successorem eius Abderitae legati flentes ante curiam querentesque oppidum suum ab Hortensio expugnatum ac direptum esse. Causam excidii fuisse urbi, quod cum centum millia denarium et tritici L millia modium imperaret, spatium petierint quo de ea re et ad Hostilium consulem et Romam mitterent legatos. Vixdum ad consulem se pervenisse et audisse oppidum expugnatum, principes securi percussos, sub corona ceteros venisse. et XLIII. 5. 3: Carnorum Histrorumque et Iapydum legati venerunt: duces sibi ab consule Cassio primum imperatos, qui in Macedoniam ducenti exercitum iter monstrarent; pacatum ab se tamquam ad aliud bellum gerendum abisse, inde ex medio regressum itinere hostiliter peragrassae fines suos; caedes passim rapinasque et incendia facta; nec se ad id locorum scire propter quam causam consuli pro hostibus fuerint. et XLIII. 7. 5: Chalcidenses vocati, quorum legatio ipso introitu, ob id quod Micion princeps eorum pedibus captus lectica est introlatus, ultimae necessitatis extemplo visa est, in qua ita affecto excusatio valetudinis aut ne ipsi quidem petenda visa foret aut data petenti non esset. Cum sibi nihil vivi reliquum praeterquam linguam ad deplorandas patriae suae calamitates praefatus esset, exposuit civitatis primum suae benefacta et vetera et ea, quae Persei bello praestitissent ducibus exercitibusque Romanis; tum quae primo C. Lucretius in populares suos praetor Romanus superbe, avaro, crudeliter fecisset; deinde quae tum cum maxime L. Hortensius faceret. Quemadmodum omnia sibi

etiam iis quae patiantur tristiora patienda esse ducant potius quam fide decedant, sic quod ad Lucretium Hortensiumque attineret scire tutius fuisse claudere portas quam in urbem eos accipere. Qui exclusissent eos Emathiam, Amphipolim, Maroneam, Aenum incolumes esse; apud se templa omnibus ornamentis complata, spoliisque sacrilegii C. Lucretium navibus Antium devexisse, libera corpora in servitutem abrepta, fortunas sociorum populi Romani direptas esse et quotidie diripi. Nam ex instituto C. Lucretii Hortensium quoque in tectis hieme pariter atque aestate navales socios habere et domos suas plenas turba nautica esse; versari inter se coniuges liberosque suos, quibus nihil neque dicere pensi sit neque facere.

Atque has indignitates patiebantur Chalcidenses, quibus fideiores socios Romani non habebant.

Itaque Patres sociorum querelis moti Consulum et Praetorum et legatorum iniuriis obviam ire decreverunt. Quid eos maxime impulerit luculenter declarat Polybius apud Diodorum Siculum XXX. 8: *senatus, inquit, quum Perseus praeter omnium expectationem Romanis bello par esset et aequo Marte bellum gereret et Graecarum civitatum studia ad Perseum inclinarent, ut Graecorum benevolentiam retineret, semper eos novo aliquo beneficio sibi conciliabat: ἡ σύγκλητος αἰεί τι καινοποιοῦσα τοὺς Ἑλλήνας φιλανθρώπως — ἐπελαμβάνετο τῆς τῶν ὅχλων εὐνοίας.* Hinc senatus consultum plenum humanitatis factum est: NE QUIS ULLAM REM IN BELLUM MAGISTRATIBUS ROMANIS CONFERRET PRAETERQUAM QUOD SENATUS CENSUISSET. *Hoc fiduciam in posterum quoque praebuerat levatos se oneribus impensisque quibus alia aliis imperantibus exhauriebantur.* (Liv. XLIII. 17. 2).

Nihil poterat sociis exoptatius evenire. Itaque Romanorum legati Graeciae et Asiae civitates circumeuntes recitato hoc Patrum decreto benignitatem senatus et humanitatem in coelum efferebant laudibus. Polybius XXVIII. 3: *Αὐλος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀντιστράτηγος ὢν (A. Hostilius pro Consule anno 169) καὶ παραχειμάζων ἐν Θερραλίᾳ μετὰ τῶν δυνάμεων ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους Γάϊον Ποπίλλιον καὶ Γναῖον Ὀκτάβιον, οἱ πρῶτον μὲν εἰς Θήβας ἐλθόντες ἐπήνεσαν καὶ παρεκάλεσαν τοὺς Θηβαίους διαφυλάττειν τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίαν, ἐξῆς δὲ τούτοις ἐπιπορευόμενοι τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις*

ἐπιδεικνύειν ἐπειρῶντο τοῖς ἀνθρώποις τὴν τῆς συγκλήτου πραότητα καὶ Φιλανθρωπίαν προφερόμενοι τὰ δόγματα τὰ μικρῷ πρότερον ῥηθέντα. Livius XLII. 17. 2: *eodem anno (169) C. Popilius et Cn. Octavius legati, qui in Graeciam missi erant, senatusconsultum Thebis primum recitatum per omnes Peloponnesi urbes circumtulērunt: NE QUIS est.* Polybius XXVIII. 11: ἐχρήσατο βοηθήματι πρὸς τὸ παρὸν τῷ τῆς συγκλήτου δόγματι τῷ κελεύοντι μηδένα προσέχειν τοῖς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν γραφομένοις, ἐὰν μὴ τοῦτο ποιῶσι κατὰ (τὸ del.) δόγμα τῆς συγκλήτου· τοῦτο δ' οὐκ ἦν προσκείμενον τοῖς γράμμασιν. *Senatus consultum hoc, quo magistratuum Romanorum avaritiae obviam ibatur, effusa laetitiae a Rhodiis exceptum est.* Polybius XXVIII. 14: προσπεσόντος αὐτοῖς (Rhodiis) τοῦ τῆς συγκλήτου δόματος, ἐν ᾧ διεσάφει μηκέτι προσέχειν τοῖς τῶν στρατηγῶν ἐπιτάγμασιν ἀλλὰ τοῖς αὐτῆς δόγμασιν καὶ τῶν πολλῶν ἀποδεχομένων τὴν τῆς συγκλήτου πρόνοιαν, οἱ περὶ τὸν Φιλόφρονα καὶ Θεαίτητον ἐπιλαβόμενοι τῆς ἀφορμῆς ταύτης ἐχειράζοντο τὰκόλουθα φάσκοντες δεῖν ἐκπέμπειν πρεσβευτὰς πρὸς τὴν σύγκλητον καὶ τὸν Κόϊντον Μάρκιον τὸν ὕπατον καὶ πρὸς Γάϊον τὸν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ· τότε γὰρ ἤδη γνώριμον ἦν ἅπασιν οἵτινες τῶν καθεσασμένων ἀρχόντων ἐν τῇ Ῥώμῃ παραγίγνεσθαι μέλλουσιν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους. Ergo haec agebantur prius quam novus consul cum novo praetore ab urbe in Macedoniam profecti erant. Quod fautores Romanorum ad populum tulerant quamquam contradicentibus adversariis (Dinone et Polyarato) cum plausu acceptum. Missi sunt Romam ineunte aestate Hegesilochus, Nicagoras, Nicander et ad consulem Q. Marcium Philippum et ad praetorem C. Marcium Figulum, qui classi praeerat, Agopolis, Ariston, Pancrates. Missi sunt ad renovandam cum populo Romano amicitiam et purganda crimina in suam civitatem vulgo iactata. Legati quum Romam venissent benigne admodum a senatu excepti sunt. Quamquam suberant Romanorum animis suspiciones et occultae irae omnia haec callide dissimularunt et legati πάντων τῶν Φιλανθρώπων τυχόντες ἐπανῆλθον.

Non minus prospere res cessit legatis ad consulem et praetorem missis. Polybius XXVIII. 15: οἱ περὶ τὸν Ἀγέπολιν ἀφικόμενοι πρὸς τὸν Κόϊντον καταλαβόντες αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς Ἡράκλειον στρατοπεδεύοντα διελέγοντο περὶ ὧν εἶχον τὰς ἐν-

τολάς. ὁ δὲ διακούσας οὐχ οἶον αὐτὸς ἔφη προσέχειν τῆς διαβολῆς ἀλλὰ κακείνους παρεκάλει μηδενὸς ἀνέχεσθαι τῶν λέγειν τι τολμώντων κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πολλὰ καθόλου τῶν εἰς Φιλανθρωπίαν ἡκόντων ἐπεμέτρησεν. ἔγραψε δὲ ταῦτα καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ῥοδίων. τοῦ δ' Ἀγεπόλιδος ἐψυχαγωγημένου κατὰ τὴν ὅλην ἀπάντησιν ἰσχυρῶς λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν εἰς τὰς χεῖρας ὁ Κλῆντος θαυμάζειν ἔφη πῶς οὐ πειρῶνται διαλύειν οἱ Ῥόδιοι τὸν ἐνεσῶτα πόλεμον μάλιστα τοῦ πράγματος ἐκείνοις καθήκοντος. *Diligenter animadvertendum quid consul Marcius dicat: θαυμάζω πῶς οὐ πειρῶνται διαλύειν οἱ Ῥόδιοι τὸν ἐνεσῶτα πόλεμον μάλιστα τοῦ πράγματος ἐκείνοις καθήκοντος. Ergo ipse consul Romanus ultro Rhodios impulit ut id facerent quod postea tam vehementer Romanis bilem movit.*

Ad C. Marcium praetorem quum venissent legati etiam aliquanto benignius sunt excepti: οἱ περὶ τὸν Ἀγέπολιν ἐξ αὐτῆς βαδίσαντες πρὸς τὸν Γάϊον καὶ πάντων τυχόντες τῶν Φιλανθρώπων ὑπερβολικώτερον ἢ παρὰ τῷ Μαρκίῳ ταχέως εἰς τὴν Ῥόδον ἀνεχώρησαν. Polybius ad haec πραγματικῶς quaerere instituit unde haec repente sit nata insignis Romanorum erga Rhodios benignitas, sed quamquam subridiculum forte videbitur si quis melius quam Polybium id scire se ac perspicere putabit, tamen quas Polybius huius rei causas suspicatur fuisse eae sunt minime probabiles, et vera causa etiam nunc ex indiciis quibusdam et testimoniis indagari potest. Sed prius institutam telam detexamus. Legati Rhodiorum legationem renuntiant: γιγνομένης δὲ τῆς ἀποπροσβείας καὶ τῆς τε διὰ τῶν ἀποκρίσεων εὐνοίας ἐκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐφαμίλλου γενομένης ὁρθοὶ καὶ μετέωροί ταις διανοαῖς ἐγενήθησαν οἱ Ῥόδιοι, οὐ μὴν πάντες ὁμοίως. οἱ μὲν γὰρ ὑγιαίνοντες (Romanorum amici) περιχαρεῖς ἦσαν ἐπὶ τῇ Φιλανθρωπίᾳ τῶν Ῥωμαίων, οἱ δὲ κινηταὶ καὶ καχέκται (osores Romanorum) συνελογίζοντο παρ' αὐτοῖς σημεῖον εἶναι τὴν ὑπερβολὴν τῆς Φιλανθρωπίας τοῦ δεδιέναι τὴν περίσασιν τοὺς Ῥωμαίους καὶ μὴ χωρεῖν αὐτοῖς τὰ πράγματα κατὰ λόγον. ὅτε δὲ καὶ τὸν Ἀγέπολιν συνέβη παραφθέγξασθαι πρὸς τινὰς τῶν φίλων ὅτι παρὰ τοῦ Μαρκίου κατ' ἰδίαν ἐντολὰς εἴληφε μνημονεύειν πρὸς τὴν βουλὴν ὑπὲρ τοῦ διαλύειν τὸν πόλεμον, τότε δὴ τελέως οἱ περὶ τὸν Δείωνα συνέθεσαν ἐν κακοῖς μεγάλοις εἶναι τοὺς Ῥωμαίους. Recte Romanorum adversarii ex hac nova ej inusitata consulis

et praetoris benignitate colligebant legiones in Macedonia in magno periculo versari. Erant qui suspicabantur Marcium consulem non de sua sed de senatus sententia sic cum Rhodiis egisse. quod quis mirabitur? Audi Appianum *Macedon.* XV: ὅτι Ῥόδιοι πρέσβεις ἐς Μάρκιον ἐπεμψαν· — ὁ δὲ Μάρκιος τοὺς πρέσβεις ἐδίδαξε Ῥοδίους πείσαι πέμψαντας ἐς Ῥώμην διαλύσαι τὸν πόλεμον Ῥωμαίοις τε καὶ Περσεῖ· καὶ Ῥόδιοι πυθόμενοι μετέπιπτον. — οὐ γὰρ εἵκαζον ἄνευ Ῥωμαίων ταῦτα Μάρκιον ἐπισκῆπτειν. Continuo addit: ὁ δ' ἄφ' ἑαυτοῦ καὶ τάδε καὶ ἕτερα πολλὰ ΔΙ' ἈΤΟΑΜΙΑΝ ἔπραττεν. Versabatur enim consul in magno discrimine et anxius curis de pace reconcilianda cum Rhodiis agere coepit, ut infra palam facere conabor.

Cum Rhodi comitia haberentur de eo utrum legati de finiendo bello ad regem et Romam mitterentur nec ne, vicit ea pars, cui legatos mitti placeret. Vicit autem ea factio quae Romanis infesta civitatem ad regem trahebat. Polybius XXIX. 4: πλείον ἐφάνησαν ἰσχύοντες οἱ τὰ τοῦ Περσέως αἰρούμενοι τῶν σώζειν σπουδαζόντων τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους. Et his verbis et alibi nonnumquam Polybius declarat quam temerarium et malesanum consilium illi ceperint qui sic patriam et leges perditum ibant. Sine mora creantur legati: οἱ δὲ πρυτάνεις παραχρῆμα πρεσβευτὰς κατέστησαν τοὺς διαλύσοντας τὸν πόλεμον εἰς μὲν τὴν Ῥώμην Ἀγέπολιν καὶ Κλεόμβροτον, πρὸς δὲ τὸν στρατηγὸν (Aemilium Paulum anno 168) καὶ Περσέα Δάμωνα καὶ Νικόστρατον καὶ Ἡγησίλοχον καὶ Τήλεφον. deinde iterum inconsulto decreverunt cum Cretensibus amicitiam renovare ποιοῦντες ἀναπολόγητον τὴν ἀμαρτίαν. Non ita multo post legati ab regibus Perseo et Gentio Rhodum venerunt. Sperabant reges duorum simul regum nomine incitari Rhodios ad bellum Romanum posse. Adiunctam civitatem penes quam unam tum rei navalis gloria esset, nec terra nec mari spem relicturam Romanis. et „Metrodorus, qui nuper ab Rhodo venerat, auctoribus Dinone et Polyarato principibus civitatis eius affirmabat Rhodios paratos ad bellum esse. Liv. XLIV. 23. 5 et 10.

Interea Perseus classe XL lemborum et V pristium in mare deducta feliciter rem gerit. Liv. XLIV. 28. „per id fere tempus legati Macedones Illyriique simul Rhodum venerunt, quibus auctoritatem addidit non lemborum modo adventus passim per Cy-

*cladas atque Aegaeum vagantium mare sed etiam coniunctio ipsa regum Persei Gentisque et fama cum magno numero peditum equitumque venientium Gallorum. Et iam cum accessissent animi Dinoni ac Polyarato, qui Persei partium erant, non benigne modo responsum regibus est sed palam pronuntiatum BELLO FINEM SE AUCTORITATE SUA IMPOSITUROS ESSE; itaque ipsi quoque reges aequos adhiberent animos ad pacem accipiendam. Sumsit haec Livius ex Polybio XXIX. 5: τῶν περὶ τὸν Παρμενίωνα καὶ Μόρ-
κον τῶν παρὰ τοῦ Γενθίου καὶ σὺν τούτοις τοῦ Μητροδώρου παρα-
γενομένων εἰς τὴν Ῥόδον καὶ συναχθείσης τῆς βουλῆς παντάπασι
θορυβῶδης ἦν ἡ ἐκκλησία τῶν μὲν περὶ τὸν Δείνωνα φανερώς ἤδη
τολμώντων λέγειν τὰ τοῦ Περσέως, τῶν δὲ περὶ Θεαίτητον κατα-
πεληγμένων τὰ συμβαίνοντα· καὶ γὰρ ἡ τῶν λέμβων παρουσία
καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων ἱππέων καὶ ἡ τοῦ Γενθίου μετάρθε-
σις συνέτριβεν αὐτούς· διὸ καὶ τὸ πέρας τῆς ἐκκλησίας ἀκλόουθον
ἐγενήθη τοῖς προειρημένοις· ἔδοξε γὰρ τοῖς Ῥοδίοις ἀποκριθῆναι
φιλανθρώπως ἀμφοτέροις τοῖς βασιλεῦσι καὶ διασαφεῖν ὅτι δέδοκται
διαλύειν αὐτοῖς τὸν πόλεμον καὶ παρακαλεῖν ἁκείνους εὐδιχλύτους
ὑπάρχειν. Perculsis igitur Romanorum amicis deterior factio
Rhodi impotenter regnabat missique sunt legati duo Romam
Agepolis et Cleombrotus, duo ad consulem Romanum in Ma-
cedoniam Damon et Nicostratus, duo ad regem Persea Hegesi-
loclus et Telephus. Lento itinere pars Romam, pars in Mace-
doniam pervenerunt. Facile intelligitur quam infestis animis
Romae fuerint excepti quos constabat ab inimicis suis missos
esse, sed ante nuntiatam victoriam senatus dissimulat iram neque
prius legatis responsum dedit quam conversa repente belli fortuna
rumor primum deinde certi nuntii attulerunt Perseum devictum
esse. Tum vero legati „ad ludibrium stolidae superbiae in sena-
tum vocati sunt. Liv. XLV. 3. Agepolis princeps eorum ita locutus
est: Missos esse legatos ab Rhodiis ad pacem inter Romanos et
Persea faciendam. — Fortunam populi Romani bene fecisse
quando (leg. quod) finito aliter bello gratulandi sibi de victoria
egregia Romanis opportunitatem dedisset. Est aliquid inter hanc
prudentem et sobriam et modestam orationem et commenta
Claudii Quadrigarii et Valerii Antiatidis, qui legatos sic loquen-
tes induxerunt: per quos stetisset quae minus belli finis fieret
adversus eos quid sibi faciendum esset Rhodios consideraturos*

esse. (Liv. XLIV. 14) a quibus deceptus Livius XLV. 23 11 scribit legatos Rhodios sequenti anno in curia dixisse: *legatos eodem tempore et ad vos et ad Persea de pace misimus, quod infelix consilium FURIOSUS, ut postea audivimus, orator stultissimum fecit, quem sic locutum constat tamquam C. Popilius legatus Romanus loqueretur, quae omnia temere ficta esse perspicuum est.*

Quo tempore legati Rhodii Romam pervenerunt, eodem fere in castra Pauli Aemilii aliquamdiu ante victoriam venerunt alii „cum iisdem de pace mandatis, quae Romae ingentem iram patrum excitavere. Multo iniquioribus animis a castrensi consilio auditi sunt. Itaque cum (alii severissime respondendum censerent) alii praecipites sine responso agendos castris consul pronuntiavit post diem quintum decimum se responsum daturum. Interim ut appareret quantum pacificantium Rhodiorum auctoritas valuisset, consultare de ratione belli gerendi coepit.

Factum est antequam iis responsum daretur ut egregia victoria bello imponeretur finis.

Sequitur ut ostendamus cur consul Q. Marcius Rhodiorum legatis ultro suaserit, ut inter Romanos et Persea pacem reconciliarent, quae res Rhodiis omnium, quae postea consecuta sunt, malorum causa fuit. Sed iuvat prius componere quae de Q. Marcio Philippo ex Polybio, Livio, aliisque nota sunt.

Q. MARCIUS PHILIPPUS.

anno 188 praetor in Sicilia Liv. XXXVIII. 35.

anno 186 consul Liv. XXXIX. 6—8.

Consul quaesivit de Bacchanalibus Liv. XXXIX. 14.

Scutum de Bacchanalibus:

(Q.) MARCIUS L. F. S. POSTUMIUS L. F. COS. SENATUM
CONSOLUERUNT.

Consul cum Liguribus Apuanis bellum gerens in praeoccupatis angustiis loco iniquo circumventus quatuor millia militum amisit Liv. XXXIX. 20.

anno 183 legatus in Macedoniam est missus: iussus idem in Peloponneso sociorum res inspicere. Liv. XXXIX. 48. Polybius XXIV. 4: ἡ σύγκλητος προχειρισαμένη Κδῖντον Μάρκιον πρεσβευτὴν ἐξαπέστειλεν ἐπὶ τε τὰ κατὰ Μακεδονίαν καὶ τὰ κατὰ Πελοπόννησον.

anno 182 *Marcus* ex ea legatione Romam rediit. *Livius* XL. 2: *Philippi legati — venerunt. iis prius Marcio audito, qui ad res Graeciae Macedoniaeque visendas missus erat, responsa data sunt.* et XL. 3: *de Philippo auzerat curam Marcus, nam ita fecisse eum quae senatui placuissent fatebatur ut facile appareret non diutius quam necesse esset facturum.* cf. *Polybium* XXIV. 6: τῶν περὶ τὸν Κόϊντον τὸν Μάρκιον πρεσβευσάντων εἰς Μακεδονίαν ἀπέβη μὲν ἀπὸ τῶν ἐπὶ Θράκης Ἑλληνίδων πόλεων ὁλοσχερῶς ὁ Φίλιππος, — ἀπέβη δὲ βαρυνόμενος καὶ ζένων. et XXIV. 10: ἡ σύγκλητος — τὴν διάληψιν ἐποιήσατο τῶν πραγμάτων — πρὸς τὴν ἀποπρεβείαν ἀρμοσαμένη τοῦ Μαρκίου, ὃς ὑπὲρ τοῦ Φιλίππου τοῦ βασιλέως ἀπηγγέλλει διότι πεποίηκε μὲν τὰ προσταττόμενα, πεποίηκε δὲ τὰ πάντα βαρυνόμενος καὶ ὅτι λαβὼν καιρὸν πᾶν τι ποιήσει κατὰ Ῥωμαίων.

anno 180 *Marcus* decemvir sacrorum in C. *Servilii Gemini* locum est cooptatus. *Liv.* XL. 42.

anno 172 Q. *Marcus*, A. *Atilius* — legati in Graeciam missi sunt. *Liv.* XLII. 37. 4: *Marcio et Atilio Epirus, Aetolia, Thessalia circumaeundae adsignantur, inde Boeotiam atque Euboeam inspicere iussi, tum in Peloponnesum transire — concilio Epirotarum habito — in Aetoliam progressi — transierunt in Thessaliam. — Thessalorum Larissae fuit concilium. — Secundum hoc concilium legati a Perseo rege venerunt privati maxime hospitii fiducia, quod ei paternum cum Marcio erat.* *Liv.* XLII. 38. *Marcus* enim cum rege Philippo legatus in Macedoniam hospitium iunxerat. Colloquium convenit, in quo *Marcus* callide et astute spe pacis regem decepit, suasitque ut Romam mitteret legatos, et sic Romam rediit. *Liv.* XLII. 44. 8: *Marcus et Atilius peractis quae agenda in Graecia erant PRINCIPIO HIEMIS (anni 172) Romam redierunt.*

Liv. XLII. 47: *Marcus et Atilius Romam cum venissent legationem in Capitolio ita renuntiaverunt, ut nulla re magis gloriarentur quam decepto per inducias et spem pacis rege. — Boeotorum quoque se concilium arte distraxisse ne coniungi amplius ullo consensu Macedonibus possent. Haec ut summa ratione acta magna pars senatus approbat; veteres et moris antiqui memores negabant se in ea legatione Romanas agnoscere artes. — eadem fide indicatum Pyrrho regi medicum vitae eius insidiantem; eadem*

Faliscis vinctum traditum proditorem liberorum. Religionis haec Romanae esse, non versutiarum Punicarum neque calliditatis Graecae. — Haec seniores, quibus nova haec minus placebat sapientia ¹⁾. Viri tamen ea pars senatus cui potior utilis quam honesti cura erat, ut comprobaretur prior legatio Marcii et eodem (leg. idem) rursus in Graeciam cum * quinquere milibus remitteretur iubereturque cetera uti e rep. (add. fideque sua) maxime visum esset agere. Itaque sequenti anno 171 Marcius legatus consularis „Chalcidem navibus venit Alope capta Larisa, quae Cremaste dicitur, oppugnata. Liv. XLII. 56. 7.

De reliqua eius in hoc bello opera nihil constat. Exacto anno in Italiam reversus exeunte anno 170 consul iterum creatus est Liv. XLIII. 11: creati consules sunt Q. Marcius Philippus iterum et Cn. Servilius Caepio. et XLIII. 15: consulum Cn. Servilio Italia, Q. Marcio Macedonia obvenit, Latinisque actis Marcius extemplo est profectus. cf. XLIV. 1: principio veris (anni 169) — ab Roma profectus Q. Marcius Philippus consul — Brundisium pervenit. — Per eos dies et C. Marcius Figulus praetor — Brundisium venit, et simul ex Italia profecti Corecyram altero die, tertio Actium Acarnaniae portum tenuerunt. Inde consul ad Ambraciam egressus itinere terrestri petit Thessaliam. — Castra eo tempore A. Hostilius in Thessalia circa Palaepharsalum habebat, sicut nulla re bellica memorabili gesta, ita ad cunctam militarem disciplinam ab effusa licentia formato milite et sociis cum fide cultis et ab omni genere iniuriae defensis. Audito successoris adventu cum arma, viros, equos cum cura inspexisset ornato exercitu obviam venienti consuli processit. — Paucis post diebus consul concionem apud milites habuit. Deinde „consultare de summa gerendi belli coepit (XLIV. 2. — Placuit non ultra morando in Thessalia tempus terere sed movere extemplo castra atque pergere inde in Macedoniam. Non poterat magis temerarium consilium capere et nisi di mentem regi ad-emissent (XLIV. 6. 14) saepius ipsis Romanis fatentibus occidione

1) Polybius apud Diodorum Siculum XXX. 70: οὐ μὲν τοῖς πρεσβυτέροις ἤρεται τὸ γεγενημένον, ἀλλ' ἔλεγον μὴ πρέπειν Ῥωμαίους μιμεῖσθαι Φοίνικας ὥς τε ἀπὸ τῆς ἄλλ' οὐ δὲ ἀρετῆς τῶν πολεμίων περιγίνεσθαι. Quis ad haec non cogitat de M. Porcio Catone tunc LXII annos nato?

occidi Romanus exercitus potuisset ¹⁾. Anno superiore consul A. Hostilius idem fecerat sed mox sese in Thessaliam receperat. XLIV. 2. 6: *aliis placebat via per Cambunios montes, qua priore anno duzerat Hostilius consul*. Nihil aliena clade admonitus Marcius et immemor cladis olim in simili incepto apud Ligures acceptae iterum conatur idem, et ipse infelicititer admodum. Omnino in tribus consulibus Licinio, Hostilio, Marcio nullae erant imperatoriae artes, et multo plus damni et cladum ipsi acceperunt quam Perseo et Macedonibus intulerunt. Merito gloriatur Aemilius Paulus XLV. 41. 5: *quod bellum — ante me consules ita gesserunt ut semper successoribus traderent gravius, id ego quindecim diebus perfeci*. Quod Polybius dicit apud Diodorum Siculum XXX. 21. 2: *μὴ θαυμάζειν πῶς κατεπολεμήθησαν οἱ Μακεδόνες ὑπὸ Ῥωμαίων ἀλλ' ὅπως τετραετὴ χρόνον ἀντίσχεον τοιοῦτον ἔχοντες ἡγεμόνα*, non erat id admodum mirandum quoniam Romanorum consules non erant multo meliores. Itaque Marcius temerario incepto per invios saltus inenarrabili labore cum ruina iumentorum sarcinarumque in Macedoniam descendit et quarto die degressus in campos inter Heracleum et Libethrum posuit castra XLIV. 5. Perseus cognito hostes adesse veluti mente captus pecuniam in mare proiici iubet, et navalia incendi suosque omnes ex praesidiis revocat omnesque aditus aperit bello. Itaque *quae temeritas consulis videri potuisset quod eo processisset unde invito hoste regredi nequiret, eam non inconsultam audaciam fecit*. Livio fatente XLV. 6. 6; *si dux intrepidus X dies primam speciem appropinquantis terroris sustinuisset neque receptus Romanis per Tempe in Thessaliam neque commeatibus pervehendis patuisset iter*. Itaque totus Romanorum exercitus inopia deletus fuisset et hostium stultitia et segnitia consuli saluti fuit XLIV. 7. Hinc in Macedoniam progressus et quantum procederet longius a Thessalia eo maiorem rerum omnium inopiam sentiens regressus ad Diem est dubitatione omnibus exempta quid intercluso ab Thessalia patiendum fuisset, cui pro-

1) Polybius apud Diodorum Siculum XXX. 10 de ea re scribit: *κραυγῆς μόνον ἦν χρεῖα καὶ σάλπιγγος εἰς τὸ τὴν στρατίαν τῶν πολεμίων λαβεῖν αἰχμάλων, περικλεισμένην ἔν κρημνοῖς καὶ φάραγγι δυσεξετάτοις*.

cul inde abscedere tutum non esset. Perinde est ac si dixisset omnibus fame percundum fuisset.

Consul deinde praeterquam quod unum et alterum oppidum in vicinia vi cepit segnis sedebat in hostico in id maxime intentus, quia Perseus neque pugnandi copiam faciebat neque cogi poterat, unde exercitui alimenta et in dura hieme vestimenta pararet. Est operae pretium audire quid eo tempore ad senatum scripserit XLIV. 16: *litterae deinde recitatae Q. Marcii consulis sunt, quemadmodum saltu superato in Macedoniam transisset; ibi et ex aliis locis commeatus prospectos in hiemem habere et ab Epirotis XX millia modium tritici, X hordei summissee, ut pro eo frumento pecunia Romae legatis eorum curaretur. Vestimenta militibus ab Roma mittenda esse; equis CC ferme opus esse, maxime Numidis, NEC SIBI IN HIS LOCIS ULLAM COPIAM ESSE. Multo etiam peiora et verissima legati in Macedoniam missi ad res inspicendas retulerunt: ii nuntiant maiore periculo quam emolumento exercitum per incivos saltus in Macedoniam inductum. Pieriam quo processisset regem tenere; castra castris prope ita collata esse ut flumine Elpeo interiecto arceantur; neque regem pugnandi potestatem facere nec nostris vim ad cogendum esse. Hiemem etiam insuper rebus gerendis intervenisse; viz in otio militem ali, NEC PLUS QUAM SEX DIERUM FRUMENTUM HABERE. Si Appio Claudio circa Lychnidum satis validus exercitus foret, potuisse ancipiti bello distineri regem; nunc et Appium et quod cum eo praesidii sit, in summo periculo esse, nisi propere aut iustus exercitus eo mittatur aut illi inde deducantur. Ad classem se ex castris profectos, sociorum navalium partem morbo audisse absumentam, partem, maxime qui ex Sicilia fuerint, domos suas abisse, et homines navibus deesse: qui sint neque stipendium accepisse neque vestimenta habere XLIV. 20. Rhodiorum legati igitur ad consulem tantis difficultatibus et inopia pressum venerunt, et quis mirabitur Marcium his curis anxium omnibus officiis legatos coluisse et cum legationis principe secreto egisse, ut Rhodii pacem reconciliare conarentur? Disertissima sunt Polybii verba XXVIII. 15: τοῦ δ' Ἀγερόλιδος ἐψυχαγωγημένου κατὰ τὴν ὅλην ἀπάντησιν ἰσχυρῶς λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν εἰς τὰς χεῖρας ὁ Κόϊντος θαυμάζειν ἔφη πῶς οὐ πειρῶνται διαλύειν οἱ Ῥῶδιοι τὸν ἐνεσῶτα πόλεμον μάλιστα τοῦ πράγματος ἐκείνοις καθήκοντος.*

Sed cur id consul Romanus fecerit duas suspiciones Polybius profert minime probabiles, quibus, ut opinor, licebit opponere unam et cum rerum natura congruentem et idoneis rationibus testimoniisque confirmatam. Scribit Polybius: *πότερα δὲ τοῦτ' ἐποίει τὸν Ἀντίοχον ὑποπτεῦν μήποτε κρατήσας τῆς Ἀλεξανδρείας βαρὺς ἔφεδρος αὐτοῖς γένηται τοῦ πρὸς τὸν Περσέα πολέμου χρόνον λαμβάνοντος* — ἡ θεωρῶν ὅσον οὕτω κριθησόμενα τὰ κατὰ τὸν Περσέα τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων εἰς Μακεδονίαν παρεμβεβληκῶτων καὶ καλᾶς ἐλπίδας ἔχων ὑπὲρ τῶν ἀποβησομένων ἐβούλετο τοὺς Ῥοδίους — μεσίτας ἀποδείξαι καὶ τοῦτο πράξαντας δοῦναι τοῖς Ῥωμαίοις ἀφορμὰς εὐλόγους εἰς τὸ βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν ὡς ἂν αὐτοῖς Φζίνηται. Sed neque Antiochum Romani magno opere reformidabant neque tum ulla spes erat fore ut Perseus brevi debellaretur neque Marcius is erat qui miseros Rhodios male suadendo ad exitium impelleret, et aliae erant causae, ut vidimus, cur Romani *post victoriam nuntiatam* Rhodios tam duriter increpitos dimiserint. Reliquum igitur est existimare Marcium δι' ἀτολμίαν, ut Appianus scribit, quum sibi exercituique suo metueret hac via salutem quaesivisse.

Satis apparet circa ea tempora Romanos ipsos tam molestum ac damnosum bellum pertaesos fuisse. Ante Aemilii Pauli in Macedoniam adventum Eumenes, qui id probe scire poterat, cernebat et Persea iam inde ab initio belli omni modo *spem pacis tentasse* — Romanos quoque quia traheretur diutius *spe ipsorum bellum et ipsos duces (Marcium Philippum) et senatum non abhorrere a finiendo tam incommodo ac difficili bello.* (Liv. XLIV. 25. 3).

Tandem Paulus Aemilius rem lapsam restituit.

(*continuabitur*).

C. G. COBET.

THEOPOMPUS

apud Scholiastem Aristidis Tom. III. pag. 528 Dind. *ὁ δῆμος μετεπέμψατο τὸν Κίμωνα νομίζων διὰ τὴν προξενίαν ταχίσῃν ἂν αὐτὸν εἰρήνην ποιήσασθαι.*

Corrige: *τάχις* ἂν.

C. G. C.

J. B. KAN

S. D.

C. G. COBET.

V. CL.

Iam amplius XXXIII sunt anni, ex quo, vir clarissime, Zwollae abs te, qui paullo ante in Academia Lugduno-Batava professor creatus eras, progressuum, quos ego in litteris Graecis fecissem, examen institutum est.

In carpento, cui Diligentiae nomen omini sane non erat, paucos illos ex Iliad. l. VI versus, quibus poeta et Andromachen et maritum, qui unus multis Troianis praesidio erat et se ipse caelo beavit, edidiceram.

Manaverat enim Groningam, in patriam meam, rumor, te omnium quorum in trutina poneremur facile doctissimum, id a miseris adulescentulis exigere, ut ex illis carminibus colon, quantulumcunque erat, memoriter recitarent. Me, puerum nondum sedecim annos natum, Odeum Zwollanum ingressum tuorum oculorum aciem vix ferre potuisse libens fateor. At cum mihi assidens de lingua Graeca quaestiones instituere coepisses, paullatim animi angores levabantur: videbaris enim magis mecum confabulari quam severum iudicem agere. Ut domum redii, examinibus aliisque studiosorum tam negotiis quam otiiis districtus atque litterarum Graecarum parum gnarus, quid tua opera bonae litterae proficerent non prius sensi quam summos in litteris honores capessiveram. Tum demum intellexi, quantum distarent tuae lectiones, cum variae tum novae, a scholis apud nos habitis.

Avide arripui opes improbo labore a te conquisitas ultroque omnium Academiarum alumni oblatas, neque me unquam paenituit operae, quam in tuis scriptis posueram.

Quod autem multi tui discipuli fecerunt, facere non potui, ut tua vestigia secutus, quid vires meae in emendandis veteribus scriptoribus valerent temptarem. Mox enim in ludi magistrorum numerum, quo ante alios, meae aetati suppare Gymnasiorum rectores referendos esse tibi auctor sim, ascitus, praeter scholas publicas, in quibus fere universam rerum divinarum atque humanarum scientiam discipulis tradere coactus eram, cum fidei fortasse multum, parum sane nummorum in arca esset, occupatus fui in scholis privatis vel privatissimis, quales maiores nostri appellabant, habendis et libris in usum studiosae pueritiae scribendis, ut Martham alerem panemque lucrarer. Sed nostrae quoque civitati lux quaedam affulsit paullatimque res in melius cessit. Accrevit stipendium quasi-castrense, decrevit horarum et disciplinarum Gymnasii doctoribus mandatarum numerus, ita ut iam, quod ab aequalibus meis vix exspectari potuerit, a iuvenibus qui senioribus quasi succrescunt, merito exigatur. Id unum metuo, ne Horatii immemores materiam suis viribus iniquam sumant et parum diu versantes quid umeri ferre valeant quidve recusent, haud potenter res suas legant.

Etenim, si quid video, fuerunt iam inter eos qui te imitati vetera monumenta a corruptelarum sordibus purgare studuerunt, multi ociores, Icarum quam Daedali similiore, quorum scripta non dico ultimos Gelonos, sed ne peritus quidem Hiber Rhodanique potior noscet.

Idem fere iis accidit, quod in litteris patriis nepotibus Ludi magistri, poetae facetissimi a Iac. Lennepio quondam popularibus commendati, ut ingenio parum valentes et obtusiores animi acie, auctoris sui virtutes leporum salisque urbani frustra imitati, in vitia tantum incurrerent. Sic invita Minerva hi quoque te aemulati mutabant quaecunque primo obtutu minus probata displicuerant, immo saepe summa imis miscentes suum rerum verborumque ordinem haud exiguo veterum scriptorum detrimento substituentes, ea animi dote mihi carere visi sunt, quam in nullo homine docto desiderari oportet, ut in mentem alienam usque penetrare didicerint. De talibus doctis doctoribus profecto

haud male scripsit ludi ille magister, quem modo memoravi, cum ab asellis auricularum longitudine tantum distare affirmaret.

Sed iam satis nugarum. Sumne sanus qui te haec doceam? Ut tandem perveniam quo iam dudum intendi: lectitavi diligenterque perpendi quas tu ex Pluygersii, viri omnibus qui bonis litteris student pia memoria colendi, scriniis deprompsisti emendationes Cornelianas, ut tuas, neque defuerunt loci ubi et tibi et illi minus bene res cecidisse videretur. Num operae pretium fecerim cum animadversiones meas descriptas ad te mittere decrevi ego nescio atque quod de puero, de viro quoque penes te iudicium esto. Subiunxi, ut duo parietes de eadem fidelia dealbarem, coniecturas quasdam ex marginibus librorum, quibus in scholis habendis usus sum, enotatas. His undecunque corrasis, si placent, utere, sin vero minus, ut Horatianis verbis numerisque pessime corruptis abutar:

Quem criticastris cunque voles modum
Pones papyris, sive flamma
Sive mari libet Batavorum.

In Cornelio Nepote hae emendationes minus placent.
Cimon.

Cap. III. 1 incidit in eandem invidiam quam pater suus.

Pl. in quam legendum esse censet, neque id iure, si quid video. Solent enim Romani in tali oratione mutila et quasi decurtata, ubi ex iis quae praecedunt verbum cogitatione supplendum est, ante relativum praepositionem omittere. Duos ex Cicerone descriptos locos apponam: Epist. ad Att. III. 19. 2. Me tuae litterae nunquam in tantam spem adduxerunt quantam aliorum; ad Quint. ^{qfr.} I. 4. 4 quoniam in tantum luctum et laborem detrusus es, quantum nemo unquam. Off. cl. Boot ad illum locum et interpretes ab eo citati.

Post *idem*, cum pron. rel. fere particulam *ac* sonaret, Romanos quoque praepositionem omisisse, docet alius Cic. locus, qui invenitur De fin. bon. et mal. I. 15, 49, ubi „in eadem causa sunt, qua antequam nati” Madvigius edidit.

Alcibiades.

Cap. II. extr., nisi maiora potiora haberemus.

Pluygersii *potiora* deleri iubentis sententiam tua auctoritate tutatus es, cum bis idem dici idque *ἀσυνδέτως* tibi putidum videretur.

Neque tamen de *asyndeto* aut de *synonymo* quodam sermo esse potest. Est enim *potiora* praedicati, quod dicunt, loco habendum. Quod si verum est, res eo redit ut scriptor noster, quamquam multa se de Alcibiadis amoribus referre posse affirmat, neget se hoc facturum quod res maiores, quas vel belli vel domi gessit, narrare mavult. Eodem fere modo ipse v. c. in Praefat. secundae tuae Xenoph. Hell. editionis locutus es: „Non opus est omnia persequi, *potiora* ordine enumerabo.” Sic quoque Cornelius noster maiora *potiora* habuit.

Cap. IV. 4.

Se ab custodibus subduxit.

Expungi voluit *ab*. At haud facile intellegitur, qui factum sit ut praep. in textum reciperetur. Non solum apud Plautum Asin. V. 2. 62 legitur: tempus est me subducere *hinc*, verum etiam in Ovid. Met. VII. 781: se subducere *a* vulnere, quin etiam apud Cic. Epist. ad Q. F. III. 4 init. *de* circulo se subduxit.

Cap. V. 4.

Parique absens imperio praeficitur.

Inseri voluit *exercitui*. Sed praecedunt haec: „ab exercitu recipitur praetorque fit apud Samum”; sequuntur: „Post suffragante... praeficitur simul cum Thr. et Th.” Iam vero si cum hoc loco comparaveris Cic. pro Sestio c. 18 extr., ubi „Ipse autem Caesar erat ad portas, erat cum imperio, erat in Italia eius exercitus inque eo exercitu ipsius trib. pl. inimici mei fratrem praefecerat”, patebit subinde *praefici* absolute esse positum, si ex orationis contextu quid sibi vellet scriptor, sat elici posset.

Cap. VI. 2.

Et Siciliae amissum et Lacedaemoniorum victorias cet.

Emendavit *Siciliam amissam*. Melius acturus fuisse mihi videtur si loci parallelismo servato *Siciliae amissionem* substituisset. Sic enim melius convenit cum „Lacedaemoniorum victorias.”

Dion.

Cap. IX. 2.

Navem triremem armatis ornat.

Pl. expungi voluit *armatis*, tu pro *ornat legis onerat*. Falso, ni fallor. Etenim nusquam, quantum mihi quidem innotuit, naves militibus *armatis oneralae* memorantur. Aut cum Pl. faciendum aut *armat et* (atque) *ornat* legendum esse videtur.

Chabrias.

Cap. II. 3.

Athenienses cum Artaxerxe societatem habebant, Lacedaemonii cum Aegyptiis, a quibus magnas praedas Agesilaus rex eorum faciebat.

Post *a quibus* supplevit *missus*. Quid? Sicine tibi locus sanus esse videtur?

Quodsi hac lectione emendatiore utimur, Agesilaum magnam praedam de Persis rettulisse et Chabriam id intuentem sua sponte Artaxerxem adiutum profectum esse statuamus oportet, quod longe secus fuisse vel ex „Aegyptiae classi praefuit” patet.

Verba *a quibus* interpretatione, non interpositione egent. Id enim sibi vult Nepos, ut Agesilaus ab Aegyptiis *maximos quaestus praedasque fecerit*, ut plenam Ciceronis in Verrem III c. 50 extr. dictionem repetam.

Accedit quod si „a quibus missus” in textum recipiamus, nescimus quo referendum sit, cum vix ad Lacedaemonios referri queat, haud facile cum Aegyptiis iungatur, parum quadret in Lacedaemonios cum Aegyptiis, ut ex verbis „rex eorum” apparet.

Datames.

Cap. V. 4.

Num „consuetudinem regiam” iure in c. *regum* mutaveris dubito. Quam late adiectivi usus pateat, sexcenta exempla in lexicis obvia docent.

Cap. VI. 5.

Legitur vulgo: Hac re probata exercitum educit, M. persequitur tantum; qui cum ad hostes pervenerat, Datames signa inferri iubet.

Pl. legi vult: „Qui tantum quod ad hostes pervenerat cum Datames signa inferri iubet.”

Leniore remedio usus esse mihi videor corrigens: atque cum ad hostes pervenerat (*Datames expungatur*) signa inferri iubet.

Pelopidas.

Cap. II. 5.

Illi igitur duodecim, quorum dux erat Pelopidas, cum Athenis interdiu exissent ut vesperrascente caelo Thebas posset pervenire cet.

Emendavit *exerundum esset*, equidem malim: *ita* interdiu exissent cet.

Eumenes.

Cap. XIII. 2.

in quo quanta omnium fuerit opinio eorum cet.

Veram lectionem te auctore restituit Pl., cum sic emendavit: in quo quantum fuerit *opinionem omnium* eorum cet.

Haud immerito autem interpretes a lectore conferri iubent Phoc. IV extr. „in hoc tantum fuit odium multitudinis”, quibus verbis significat Nepos Phocionem in populi odium incurrisse. Neque ratio mihi in promptu est, cur de homine, quem multi suspicerent, non eodem fere modo (*in quo enim respondet τῷ in hoc*) Cornelius noster loqui potuerit. Si vero doctioribus mendum latere persuasum est, locum sic emendatum velim: In quo quanta amplitudo fuerit opinione eorum cet.

Quid amplitudo sit, Cicero nos docet (Inv. II. 55, 166), qui „potentiae aut maiestatis aut aliquarum copiarum magnam esse abundantiam” ait.

His perscriptis forte fortuna incidi in locum Livii, nostro simillimum (VIII. 36. 3), ubi legitur: Ceterum tantum momenti in uno viro L. Papirio fuit cet.

Quid si inde *quantum momenti* nobis sumamus?

Timoleon.

Cap. III. 5.

Neque postea res ulla Syracusis gesta est publice, de qua prius sit decretum quam Timoleonis sententia cognita.

Verbum necessarium inseruisse tibi videtur cum „Timoleonis esset sententia” emendavit.

Quidni ablativum, quem absolutum dicere solent, hic inveniri statuamus?

Hamilcar.

Cap. III. 2.

Erat praeterea cum eo adulescens illustris formosus Hasdrubal;

quem nonnulli diligi turpius quam par erat ab Hamilcare loquebantur.

Post Pluygersium, qui pro *turpius plus* coniecit, tu quoque v. cl. locum temptasti, Cornelii lectoribus, qua es dignitate, ut *tenacius* subtituissent suadens. Iniuria tamen. Nam quis latine loquens unquam de quoquam *tenere* dilecto mentionem fecit? Aliud est Latinorum *tenere*, aliud Francogallorum *tendrement* cuius tibi fortasse in mentem venit.

Vulgata autem lectio habet quo defendatur. Erat Hasdrubal adolescens non solum formosus, verum etiam illustris. *Hunc* adolescentem, nobili loco natum, turpius quam par erat ab Hannibale diligi aegre ferebant. Quanto opere veteres probum illud ab ingenuis adolescentulis procul habere studerent, iam dudum vel ex Horatio novisti:

(Pater) ipse mihi custos incorruptissimus omnes
circum doctores aderat. Quid multa? pudicum,
qui primus virtutis honos, servavit ab omni
non solum facto, verum opprobrio quoque turpi.

Hannibal.

Cap. XII. 2.

Patres conscripti legatos in Bithyniam miserunt.

Delevit Pl. „conscripti.” Haec verba esse patres in curia compellantis non ignoro, neque tamen scriptores nonnunquam non de patribus *conscriptis* locutos esse affirmare ausim. Prohibet enim magnus locorum numerus quos Klotzius in lexico collegit. Ut enim vel *pater conscriptus* a Cicerone (Phil. XIII. 13. 28) memoratur sic quoque in Verrem L. 15. 44 legimus: patres conscriptos iudicia tueri; pro Plancio XXXV. 87: non luctum patribus conscriptis sed; in Pis. VIII. 18: quod si vestem patres conscripti mutavissent.

Atticus.

Cap. III. 3.

illud munus fortunae, quod in ea potissimum urbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii ut eandem et patriam haberet et domum.

Meministi v. cl. Pluygersium haec verba in hunc modum redintegrare „in qua domicilium esset imperii ut eandem et ipse patriam haberet et orbis terrarum dominam.”

Pace tua dixerim, me ne sic quidem hunc locum satis intellegere, immo mihi in peius mutatum esse videri. Vix enim elici poterit sententia, quam subesse suspicor, ut quae patria urbs ei extitisset, simul orbis terrarum domina esset, neque verba sic intellecta bene cum sequentibus cohaerent.

Duplicem huius loci emendandi rationem inii. Utramque apponam quamquam illam hac longe potiore ducō:

„Quod in ea potissimum urbe natus, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii, in eadem et patriam haberet domum”, aut

„Quod . . . in qua orbis terrarum esset imperium, eandem et patriam haberet et fortunarum (vocabuli omissi ob similitudinem cum *orbis terrarum*) domicilium”, ita ut *fortunarum domicilium* idem fere sit ac *rerum fortunarumque sedes*, quae hic illic invenitur. De re cf. cap. II § 3, ubi eodem (Athenas) *magnam* partem fortunarum suarum traiecissee narratur.

Cap. XII extr.

. Sui cuique mores fingunt fortunam hominibus.

Expunxit Pl. „hominibus.”

Iam in editione Staveriana, quae anno 1776 sub Palladis Lugduno-Batavae aegide tuta in lucem prodiit, hoc vocabulum non invenitur. Unde haec *γνώμη* derivata sit ignoramus, sed esse sapientis poetae Cicero in Parad. V memoriae tradidit et verborum ordo, qualis hoc loco legitur, facit ut „non disiecti cuiusdam poetae membrum” esse statuam. Si prisco poetae originem debet, nil impedit quominus *hominibus* τῶν Graecorum ἐν ἀνθρώποις respondeat, quod a nostro „in de wereld, ter wereld” fere non discrepat. Quod si verum est, iambicum senarium restituerimus.

Cap. XIII. 2.

Ipsam enim tectum antiquitus constitutum plus salis quam sumptus habebat.

Quicquid agunt interpretes, qui rem a Catullo et Martiali repetunt, irriti sunt conatus: hic medico, non interprete opus est. Quid sibi vellet scriptor optime intellexit Pl., sed me iudice cum in locum *salis*, *spatii* substitueret, rem ac non tetigit, quandoquidem nemo facile intelleget, qui factum sit ut haec vocabula permutarentur. Nullius negotii res erit, si *soli* scriptum fuisse conieceris, quae sententia commendatur quoque

Paulli Icti auctoritate in l. 21 ff. de pignoratitia actione (l. XIII tit. 7) docentis „Domo pignori data et area eius tenebitur, est enim pars eius; et contra ius *soli* sequetur aedificium.”

Non id quod in solum venit, ut aiunt, effinxisse mihi videor, si nihil aliud quam Pl. voluit scriptorem significasse contendans alio quodam vocabulo usum esse existimo.

Denique in Cap. XV. 1. eiusdem Vitae locus est, cuius emendatio minus placet.

„Liberalis sed levis” non cum Pl. in *liberale sed leve* mutanda esse mihi constat; malo tecum facere cum corrigis *liberalis hominis sed levis* cet. Sed omne mihi punctum laturus esse videtur qui „hominis non liberalis sed levis (esse) arbitrabatur” legerit. Sic enim ratio in promptu est cur *hominis*, positum inter *quod* et *non*, exciderit.

Ex Erasmano,

Nonis Decembr.

CIΩIOOCCCLXXX.

(Continuabitur).

PLUTARCHUS

in Pericle cap. XIII. Στησίμβροτος ὁ Θάσιος δεινὸν ἀσέβημα καὶ μυθῶδες ἐξεγεγκεῖν ἐτόλμησεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ υἱοῦ κατὰ τοῦ Περικλέους.

Quid sit legendum declarat locus in vita Timoleontis cap. V: Τιμολέοντα λοιδοροῦντες ὡς ἀσεβὲς ἐξειργασμένον καὶ μυθῶδες ἔργον.

ARISTIDES.

Tom. II. pag. 746 Dind. λαβὲ δὴ καὶ τὸ τῷ Χαβρία ψήφισμα ψηφισθέν· ὁροδίσαι σκοπήσει γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθα εἶναι που.

Notabile scripturae mendum pro: ὍΡΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΕΙ. ΔΕΙ γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθα εἶναι που. Sexcenties factum est ut K et IC inter se confunderentur, unde *ισαι* pro *καί* natum est.

C. G. C.

ANTIPHONTEA.

SCRIPSIT

HENRICUS VAN HERWERDEN.

Post novissimas Cobeti in hac Mnemosyne curas in Antiphonte etiamnunc pauca quaedam restant, quae aut emendare aut saltem probabiliter tentare posse mihi videor.

Inepte, ut hinc ordiar, iunguntur dissociabilia pag. 111 extr., ubi editur: *ἐὰν ἀποδείξω ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ προβουλῆς τὴν τούτων μητέρα φονέα οὖσαν τοῦ ἡμετέρου πατρὸς καὶ μὴ ἄπαξ ἀλλὰ πολλάκις ἤδη ληφθεῖσαν τὸν θάνατον τὸν ἐκείνου ἐπ' αὐτοφώρῳ μηχανωμένην*. Manifesto transponendum est *ληφθεῖσαν ἐπ' αὐτοφώρῳ τ. θ. τ. ἐ. μ.* Cf. p. 112, 26 alibi. In ipsis sequentibus τιμωρῆσαι πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις τοῖς ὑμετέροις —, δεύτερον δ' ἐκείνῳ τῷ τεθνηκότι καὶ ἅμα ἐμοὶ μόνῳ ἀπολελειμμένῳ βοηθῆσαι vehementer mihi suspecta sunt vocabula τῷ τεθνηκότι, quae si genuina sint, expectes similiter ἐμοὶ τῷ μόνῳ ἀπολελειμμένῳ, nisi forte δεύτερον δ' ἐκείνῳ τεθνηκότι expuncto articulo legendum esse putas; quod fortasse praestat.

Pag. 112, 41 *ὕμᾱς μὲν ζητοῦσιν αἰτεῖσθαι ὅπως αὐτὸν μὴ καταψηφίσῃσθε*. Quin rectius Cobet librorum lectionem *καταψηφίσεσθε* in *καταψηφιεῖσθε* mutaverit omnino non dubito, quia in precando et invitando sollemnis est post *ὅπως* (*ὅπως μὴ*) futuri temporis usus. Non tamen idcirco viro praeclaro concedere potero (id quod per triginta annos identidem eum contendere video) *ὅπως* et *ὅπως μὴ*, undeunde suspensa sint, necessario

requirere aut Aor. II coniunctivum aut futurum indicativum, priusquam huius effati, quod traditioni prorsus contrarium est, probabilia argumenta protulerit. Nam argumenti vim (dicam enim quod sentio) habere nego quod Mnem. VIII p. 85 et alibi provocat ad barbarissimos ὅπως ἐρῆς, λήσῃς, λήψεται, similia passim in libris etiam optimis obvios et omnium consensu hodie correctos, unde nihil aliud me quidem iudice concludi potest quam hoc, labente Graecitate sensim in desuetudinem abiisse veterem illam structuram cum Futuro, eiusque ignorantia librariorum persaepe peccasse, sed minime inde sequitur, omnibus *millenis* illis locis, ubi hodie libri post eas coniunctiones Aor. I coniunctivum habeant, idem accidisse.

Scire autem pervelim quid Graecos movere potuerit ut post ὅπως (ὅπως μὴ) admittentes coniunctivum Aor. I passivi et Aoristi II activi, medii, passivi, tam anxie vitarent coniunctivum aoristi I activi et medii, qui tamen aoristus forma tantum, non significatione, ab altero distinguitur. Speciem saltem aliquam res haberet, si futuri usus excluderetur in iis verbis, quae habent aoristum II, sed non negabit Cobetus optime dici ὅπως (μὴ) λήσει, ἀποφεύξεται, λήψεται, κατασχέσουσι, similia multa. Et quomodo explicandum veterum grammaticorum, quod sciam, neminem exortum esse, qui tam foedo, ut Cobeto videtur, soloecismo abstinendum esse moneret, ut sedulo hortantur ne quis dicat μὴ λέγῃς aut μὴ εἰπέ, aliaque eiusmodi? Sublestam esse codicum manu scriptorum fidem et sexcentis illorum testimoniis nihil moveri Cobetum quum haud ignorarem in *Lapidum de dialecto Attica testimoniis* pag. 74 protuli bonae aetatis titulum Atticum II. 17 ἐπιμελεῖσθαι — ὅπως Ἀρύββας καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ κομίσωνται κτέ., sed nuper legens pulchras Cobeti in Antiphontem adnotationes nihil egisse me animadverti: „In tanto Inscriptionum Atticarum numero,” scribit vir egregius „una est atque unica eaque mendose scripta [*petitio principii* est, quod aiunt], ubi ὅπως cum coniunctivo Aoristi I compositum videmus”, itaque audacter ante Ἀρύββας de suo inserit ἔν. At non reputavit primo etiam Futuri exempla in titulis, ut ibi ostendi, esse perrara. deinde licet erroribus non vacent (orthographica sunt et nullius momenti quae affert Cobet Mn. VIII pag. 275), inscriptiones tamen antiquas, si cum opti-

mis codicibus comparentur, plane egregios et fidelissimos esse veteris memoriae etiam in rebus grammaticis testes. Sed ne est quidem illa inscriptio, ut tunc putabam, *unica*, ubi *ὅπως* cum coniunctivo Aoristi I compositum videmus. Alia enim legitur (sec. III a. c.) in *Bulletin de Corr. Hell.* V p. 328, ubi vs. 6 exaratum est: *πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἐποίησατο ὅπως Δῆλοι κομίσωνται τὰ δάνεια*, nec fere dubito quin plures aliquando reperiantur.

Facile hunc quoque testem destruas inserendo *ἔν* post *ὅπως*, sed aliquanto me iudice rectius quantumvis inviti statuemus non tanta severitate Athenienses abstinuisse ab horum Aoristorum coniunctivis post *ὅπως*, quanta Cobeto abstinuisse videntur. Semper enim sic habui traditioni tamdiu esse criticis obtemperandum, quamdiu non firmis argumentis falsam eam esse constiterit. Nec hercle *Φιλονικίῃ* quadam sed solo veri amore ductus sententiam viri tanto me sagacioris et eruditioris tamque egregie de litteris Graecis meriti ac merentis impugno. Nam quo maior est alicuius in aliqua disciplina auctoritas, eo diligentius cavendum est ne magni sui nominis splendore alios in errorem perducatur imprudentes. Hic error si forte meus est, non Cobeti, nihil ardentius concupisco quam ut novis iisque solidis argumentis eius convincar.

Pag. 113, cap. 10 *καὶ ἅμα οἰομένη δεξιόν (τι) ποιεῖν πλεον δίδωσι τῷ Φιλονέῳ, ὥς, εἰ δόλῃ πλεον, μᾶλλον Φιλησομένη [ὅπρὸ τοῦ Φιλόνεω]*. Deleatur putidum emblemata; nam stipes sit necesse est qui de alius quam Philonei amore hic cogitare possit.

Pag. 114, cap. 25 Novissimus editor Iernstedt, qui sedulo restituere solet orthographiam veterem Atticam, pro *οἰκτεῖραι* edere debuerat *οἰκτῖραι*. Vid. *Lapidum testim.* pag. 60 s. v.

TETRALOGIAS *pravi et vitiosi acuminis plenas esse* ait Cobet, quod iudicium aliquanto verius est ex mea quidem sententia quam Blassii, qui in diligenti opere quod inscribitur *die Attische Beredsamkeit von Gorgias bis zu Lysias* vehementer istas orationum culas admiratur. Non desunt, ut arbitror, indicia in sermone, quo eorum auctor utitur, unde appareat eas non seculo quinto a. Christum a germano scriptore Attico sed satis recenti aetate ab homine (Ionico?) sermonis Attici non peritissimo esse composita. Huc refero I 1, 2 *ἐπεξερχόμενοι* dictum pro *ἐπεξιδύνας*, I 2, 2 et 3,

I 3, 7 al. more Herodoteo καταδοκεῖν usurpatum pro ὑποπτεύειν, I 2, 7 ἀναγιγνωσκόμενον pro ἀναπειθόμενον et I 3, 1 πειρασόμεθα ἐλέγχοντες pro ἐλέγχειν; I 2, 3 et 8, I 3, 5, I 4, 4, alibi comparativum εἰκότερον, cuius absurdi usus mirum non est neque apud verum Antiphontem neque apud alium scriptorem antiquum ullum reperiri exemplum, III 3 8 et alibi καταλαμβάνειν adhibitum pro καταψηφίζεσθαι, I 3, 1 et III 3 1 ἀπελογήθη pro ἀπελογήσατο, quod est Polybianae i. e. labentis Graecitatis. Praesto mihi non est Pablii liber „die Reden des Antiphon“, ita ut nesciam quibus argumentis — puerilia ea increpat Iernstedt — usus sit, ut Schoemanni sententiam solas orationes de caede Herodis et de Choreuta genuina esse Antiphontis opera, tueatur; mihi vero argumenta ex scribendi ratione petita in hoc quaestionum genere haud vilipendenda videntur, nec, quia difficile dictu sit cui alii auctori istas tetralogias tribuamus, ideo Antiphontitribuendas esse Iernstedtio (Praefat. p. xxxix in adn.) assentiri possum.

Relicta aliis cura haec acrius investigandi (Cobetus tetralogias ad suum palatum non esse dicens earum emendationem dedignatus est), paucos tetralogiarum locos breviter attingam.

Tetral. I 2, 9 σφαζόμενον. Libri σφαττόμενον quod cur Iernstedt mutaret, nisi si certo constaret tetralogias esse Antiphontis, nihil causae erat. Proba enim est utraque forma. Illa utuntur Homerus, tragici, Herodotus, Thucydides; hac Plato, Xenophon, Lysias, Aeschines, alii scriptores pedestres; apud Aristophanem praesens non reperitur, sed σφάττω reperio apud Cratinum, Theopompum, Menandrum. Similiter ἀρμόττειν in pedestri et quotidiana oratione usitatius est quam ἀρμόζειν, quo solo tragici utuntur.

I 4, 8 requiro καὶ ἐὰν μὴ φανῶ ταύτῃ τῇ νυκτὶ οἴκοι (pro ἐν οἴκῳ, nisi forte ipse scriptor hoc commisisse censendus est) καθεύδων ἢ ἐξελθὼν ποί (cum Reiskio pro που) ὁμολογῶ φονεὺς εἶναι. Tum malim ἦν δ' ἢ (pro ἢ δὲ) νύξ οὐκ ἄσῃμος· τοῖς γὰρ Διιπολείοις ὁ ἀνὴρ ἀπέθανε.

II 2 § 2 fortasse nihil excidit, sed deleta vocula μὴ transponendum est: δέομαι ὑμῶν — [μὴ] διὰ τὰς προειρημένας τύχαι, ἀποδεξαμένους μου τὴν ἀπολογίαν ἀληθείᾳ καὶ μὴ δόξῃ (vulgo δόξῃ καὶ μὴ ἀληθείᾳ) τὴν κρίσιν ποιήσασθαι· ἢ μὲν γὰρ δόξα τῶν πραχθέντων πρὸς τῶν λέγειν δυναμένων ἐστίν, ἢ δ' ἀλήθεια

πρὸς τῶν δίκαια καὶ ἴσια πρασσόντων. Verborum ordine turbato, negationem, ut quodammodo intellegi possent, addidisse videtur corrector.

II 3, 3 suppleo ὧ ἄνδρες ἀνοσίων <μὲν> ἔργων τιμωροί, ὁσίων δὲ διαγνώμονες κτέ.

Post pauca exspectabam ἡ μὲν γὰρ πιθάνωτερον ἢ ἀληθέ-
σερον σύγκειται, ἡ δ' ἀδολώτερον ἢ δυνατότερον λεχθήσεται pro
πιστότερον.

§ 6 διὰ τὴν τοῦ βαλόντος ἀκολασίαν πολεμίῳ τῷ τούτου
βέλει περιπεσών. Mendosum esse πολεμίῳ recte iudicat Nauckius.
Dubito corrigamne προειμένῳ an φερομένῳ, quorum illud
lenius, hoc aptius videtur. Saepe in his declamatiunculis sermo
est de iaculi φορᾶ, v. c. § 10.

Mox ex verbis ὁ δὲ περὶ τὸν τῆς ἀναιρέσεως καιρὸν πλημ-
μελήσας absurdum istud τῆς ἀναιρέσεως merito sustulit Iernstedt.
Sed fieri potest ut sit scribae σφάλμα pro τῆς ἀφέσεως.

§ 10 legendum suspicor: εἴπερ <γὰρ> ὁ παῖς διὰ τὸ ὑπὲρ τὴν
φορὰν τοῦ ἀκοντίου ὑπελθεῖν καὶ μὴ ἀτρέμας ἐξάναι φονεὺς αὐτὸς
αὐτοῦ δίκαιος εἶναι ἐστίν, οὐδὲ τὸ μειράκιον καθαρὸν τῆς αἰτίας
ἐστίν, εἴπερ τοῦτου ἀκοντίζοντος ἀλλὰ μὴ ἀτρέμα ἐς ὧ-
τος ἀπέθανεν ὁ παῖς. Vulgo ἀλλ' εἴπερ τοῦτου μὴ ἀκοντί-
ζοντος ἀλλ' ἀτρέμα ἐς ὧτος ἀπέθανεν ὁ παῖς.

§ 11 corrigatur: οὐθ' οἱ θανατώσαντες ἡμᾶς μὴ εἰργόμενοι τῶν
προσηκόντων εὐσεβοῦντ' ἂν ὑπὸ τῶν ἀπολυσάντων οὕτως ἀνοσίως
pro τοὺς ἀνοσίους. Nam quod inepte sic adhibetur verbum
passivum εὐσεβεῖσθαι non librariorum sed ipsius rhetoris culpa
factum esse arbitror.

§ 12 lege ἀπαγαγόντες τιμωρεῖσθε αὐτὸν pro ἀπάγοντες.

III 2, 4 τῷ μὲν ἀποθανόντι οὐ τιμωροῦντες δεινοὺς [ἀλιτηρίους]
ἔχομεν τοὺς τῶν ἀποθανόντων προσροπαίους. Inter ἀλιτήριος
et προστροπαῖος (qua voce nunc scriptor variandae orationis causa
utitur pro illo, quod in proximis posuerat) nihil prorsus interest.
Deleatur igitur illud, utpote glossema. Contra necessarium
vocabulum excidit mox in hisce: πολεγόντων γὰρ αὐτῷ τῶν
ἄλλων ἱατρῶν, εἰ ταύτην τὴν θεραπείαν θεραπεύσαιτο, ὅτι ἰασιμος
ὦν διαφθαρήσκειτο, δι' ἡμᾶς τοὺς συμβούλους <ἐκείνῳ> ἐπιτρε-
φθεῖς ἐμοὶ ἀνόσιον ἐγκλημα προσέβαλεν. Scil. τῷ μοχθηρῷ ἱατρῷ,
de quo sermo est in proxime praegressis.

III 4, 2 incongrue scriptum βλέπειν μὲν τοῖν ὀφθαλμοῖν ἀκούειν δὲ τοῖς ὤσιν. Sed τοῖς ὀφθαλμοῖς est in Crippsiano codice, qui Cobeto iudice est *omnium fidelissimus testis*. Vid. Mnem. VIII 288.

§ 11 ταῦτ' οὖν δεδιότες τὸν μὲν καθαρὸν ὑμέτερον ἡγεῖσθαι εἶναι ἀπολύειν τῆς αἰτίας, τὸν δὲ μιᾶρὸν τῷ χρόνῳ ἀποδόντες φῆναι, τοῖς ἔγγιστα τιμωρεῖσθαι ὑπολείπετε. Nihil quidquam profici Maetzeri coniectura ἄγγιστα rectissime iudicavit editor. Fortasse non est de nihilo quod in optimo codice exstat lectio ΕΓΓΙCΤΑ. Nempe sententia postulare videtur τῷ ἐχεγγυώτατῳ (s. Φερεγγυωτάτῳ) τιμωρῷ τιμωρεῖσθαι ὑπολείπετε.

DE CAEDB HERODIS. In *Argumento* vs. 41. ἐς αὐτό pro ἐν αὐτῷ.

§ 11 ἅπαντα τὰ δικασήρια ἐν ὑπαίθρῳ δικάζει τὰς δίκας τοῦ φόνου, οὐδενὸς ἄλλου ἔνεκα ἢ ἵνα τοῦτο μὲν οἱ δίκας μὴ ἴωσιν εἰς ταὐτὸ τοῖς μὴ καθαροῖς τὰς χεῖρας, τοῦτο δὲ ὁ διώπων τὴν δίκην τοῦ φόνου [ἵνα] μὴ δμωρόφιος γίγνηται τῷ αὐθέντῃ. Manifesto loci compositio ἵνα repeti vetat.

Mox in verbis ἐν ᾧ εὖτ' ἂν κακὰ πολλὰ εἰργασμένος ἡλισκόμεν κτέ. notabile est exemplum usus conditionalis vocabulorum ἐν ᾧ, de quo male dubitarunt Interpretes Thuc. VI 55, 3. Cf. VII 68, 2 et vide quae his de locis disputavi Mnem. VIII pag. 157.

§ 17 ἔτι δὲ ΜΑΛ' ἐδέθην, ὧ ἄνδρες, παρανομώτατα ἀπάντων ἀνθρώπων. Adnotat Cobetus. „Quid est μάλα δεθῆναι? Nihil prorsus. Latet aliquid vitii, sed nihil extundo.” Nec quidquam apti extundi posse videtur, sed eam ipsam ob causam (non enim errore aut de industria vocula interpolari potuit) crediderim laceram esse orationem, in hanc fere sententiam resarciendam: ἔτι δὲ μᾶλλον τοῦτ' ἀνιῶμαι ὅτι ἐδέθην κτέ., sed ipsa verba non praesto. Similiter lacunosus esse videtur locus § 34, quem primus mendosum esse intellexit Cobetus. Ibi expectabam: διαπειραθέντα δ' αὐτὸν <ἀμφοτέρων, πρῶτον μὲν> τὰ ψευδῆ [del. λέγειν] ὕσερον δὲ τάληθῆ λέγοντα, οὐδέτερα ὠφέλησεν, vel sic: διαπειραθέντα δ' αὐτὸν <ἀμφοτέρων, πρῶτον μὲν τοῦ> τὰ ψευδῆ λέγειν, ὕσερον δὲ <τοῦ> τάληθῆ, deletο λέγοντα.

§ 28 dele καὶ ἐκβ. νύκτωρ, cuius rei in nave signum esse non poterat.

§ 42 ἔπειτα δ' ὁ ἕτερος ἄνθρωπος ὁ ἐν τῷ αὐτῷ πλοίῳ πλέων

καὶ παρὼν διὰ τέλους καὶ συνὼν μοι τοῖς μὲν πρώτοις καὶ τοῖς ὕστερον λόγοις τοῖς τοῦ ἀνθρώπου συνεφέρετο ὡς ἀληθέσιν εἰρημένοις — διὰ τέλους γὰρ με ἀπέλυε, τοῖς δ' ἐπὶ τοῦ τροχοῦ λεγομένοις — τούτοις δὲ διεφέρετο. Servus, quem hic vocat τὸν ἀνδρῶπον, primum reum innocentem esse dixerat, tum caedis eum accusaverat, postremo iterum culpae immunem esse affirmaverat, ut pluribus orator exposuit in praegressis § 40, itaque h. l. scripsisse censendus est τοῖς μὲν πρώτοις καὶ τοῖς ὕστατοις λόγοις.

Quod autem hic de libero quoque homine per tormenta quaestio habita esse dicitur, id quod iure Attico non fiebat, (vide e multis locis ipsius Antiphontis testimonium περὶ τοῦ χορευτοῦ § 25), sic explicandum, quod ea quaestio habita esse videtur Mytilenae, non Athenis. Eodem refero quod § 63 narratur Lycinus ὑπερήμερος γενόμενος ἐπὶ τὰ μνῶν δεθῆναι καὶ λυμανθῆναι, quod post Solonem non magis permittebant leges Atheniensium, ut arbitror.

Ad eandem servi quaestionem pertinent quae iusto obscurius et non integro sermone dicuntur § 55 τότε μὲν γὰρ οὐπω οὕτω ἐμεμηχανήτο αὐτοῖς· ἐπειδὴ δ' ὁ ἀνθρώπος [ὁ πρότερος βασιανισθεῖς] οὐδὲν ἔλεγε κατ' ἐμοῦ, τότε εἰσβάλλουσιν εἰς τὸ πλοῖον τὸ γραμματείδιον, ἵνα ταύτη γ' ἔχοιεν ἐμοὶ τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν, ἐπειδὴ δ' ἀνεγνώσθη τὸ γραμματείδιον καὶ ὁ [ὕστερος] βασανισθόμενος οὐ συνεφέρετο τῷ γραμματείδιῳ, οὐκέτι οἶόν τ' ἦν ἀφανισαὶ τὰναγνωσθέντα. εἰ γὰρ ἡγήσαντο τὸν ἄνδρα πείσειν ἀπὸ πρώτης καταψεύδεσθαι μου, οὐκ ἂν ποτ' ἐμηχανήσαντο τὰ ἐν τῷ γραμματείδιῳ. Nam e verbis sic scriptis, ut vulgo leguntur, nemo non efficiat sermonem esse de duobus hominibus, de servo illo et de libero, de quibus supra agitur § 42. Attamen tam ex iis quae praegrediuntur § 54 quam ex ultimis eorum quae adscripsi liquido constat agi de uno eodemque homine, de servo, qui quum initio nihil grave contra reum protulisset, accusatores confugerunt ad componendam illam epistulam, quam, ubi cum iis quae deinde idem servus tormentis coactus mentitus est, non conspirare intellegerent, lubenter delevisent, sed semel recitatam delere non poterant, neque omnino eam composuissent, si statim ab initio servum tandem tormentis cessurum esse credidissent. Quoniam igitur haec est loci sententia, necessario delenda sunt quae verba uncinis inclusi, addita ab eo qui loci

rationem non intellegens ὁ ἄνθρωπος et ὁ βασανιζόμενος ad duos, non ad unum eundemque hominem male rettulerat.

§ 62. Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα μὲν ἀφῆκεν αὐτόν· οὐ γὰρ ἔδει κινδυνεύειν αὐτὸν περὶ τε αὐτοῦ καὶ περὶ ἐμοῦ. In codice Oxoniensi est οὐδέ, unde Iernstedt coniecit: ἀφῆκεν αὐτόν, ἵν' οὐδὲ ἔδει, sed vculae οὐδέ locus non est. Melius corrigas aut ἵν' οὐδὲν ἔδει, aut, si plus tribuis Crippsiano libro, ἵν' οὐκ ἔδει. Vacula γὰρ male repetita est e praegressis.

§ 68 ἔπειτα οἱ γε Ἐφιάλτην ἀποκτείναντες οὐκ ἐζήτησαν τὸν νεκρὸν ἀφανίσαι, οὐδ' ἐν τούτῳ κινδυνεύειν μηνῦσαι τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ οἷδε Φασὶν ἐμὲ τῆς μὲν ἐπιβουλῆς οὐδένα κοινωνὸν ποιήσασθαι [τοῦ θανάτου], τῆς δ' ἀναιρέσεως. Ineptissime iungitur οὐκ ἐζήτησαν — κινδυνεύειν κτέ., nemo enim profecto tale quid ζητεῖ. Corrigatur: οὐδ' ἐν τούτῳ ἐκινδύνευσαν μηνῦσαι τὸ πρᾶγμα κτέ., nisi forte etiam praestat imperfectum ἐκινδύνευσον, et furcis expellatur manifestum emblemata τοῦ θανάτου, sive id insertum est ad explicandum τῆς ἐπιβουλῆς, sive est perversum glossema ad τῆς ἀναιρέσεως, quod aliquis male de nece, non de amovendo cadavere, intellexerit. Supra § 34 et § 47 bis expungendum est idem interpretamentum, scil. τὸν μηνυτήν.

§ 74 καίτοι [γε] πολλῶ μᾶλλον. Iernstedt „aut delendum γε, aut post πολλῶ collocandum.” Recte, sed hoc aliquanto videtur probabilius.

§ 77 τοῖς δ' ἄλλοις Μυτιληναίοις ἄδειαν ἐδώκατε. Formae non Atticae parcendum non fuerat in scriptore tam vetusto. Corrigatur ἔδοτε. Contra necessarium fortasse non fuit, ut § 34 pro δωρεάν reponeretur δωρεῖάν, quemadmodum apparebit consulenti *Lapidum* — *testimonia* pag. 10, sed valde suspectum habeo in antiquissimo scriptore pedestri § 43 Aor. Med. προνοησάμην pro προνοήθην. Cf. ibidem p. 63.

§ 78. Etsi Pollucis et Dionysii Halicarnassensis testimoniis satis constat iam antiquitus codices Antiphontis exhibuisse quam nunc exhibent lectionem εἰ δ' ἐν Αἴνῳ χωροφίλετ, difficile tamen est credere hanc esse genuinam antiquissimi scriptoris manum pro φιλοχωρετ, quod usus et analogia postulant.

DE CHOREUTA § 4 Iernstedt edere debuerat ὥς εἰ καὶ ἄν τις κτείνῃ τινὰ κτέ., quod non contractum est ex καὶ ἄν, sed ex

καὶ ἐάν. Nam *ān* novitium est. Cf. *Lapid. test.* pag. 77. Recte mox § 5 extr. edidit καὶ ν μὴ ὁ τιμωρήσων ᾗ.

§ 37 necessarium est, quod docet sana ratio, τῇ ὑπεραίρ<ῃ> ᾗ ὁ παῖς ἐδάπτετο, nec quicquam me movet vocola hic illic in talibus ommissa in libris manu scriptis. Miraculi enim instar foret, si librarii ubique H ante HI fideliter servassent; grati simus potius, quod non ubique oblitterarunt.

POLYBIUS.

XXII. 26. κελεύων — παραλαβόντα τὰς ὑπαρχούσας αὐτόθι ναῦς διαπρῆσαι. et XXX. 12: ἔχοντες ἐντολὰς — τὰς ναῦς τὰς καταφράκτους διαπρῆσαι. Neque Graecum est διαπίμπρημι neque si foret hic recte haberet locum. Utrobique reponendum διαπρῆσαι *medias dissocare*.

III. 94: ἐνετείλατο μὴ τοσαύτην ποιεῖσθαι σπουδὴν ὑπὲρ τοῦ βλάψαι τοὺς πολεμίους ἢ λίκην ὑπὲρ τοῦ μὴδὲν αὐτοῦ παθεῖν δεινόν.

Emenda: μὴδὲν αὐτοῦ παθεῖν.

XXXIX. 2: προσάτας πραγμάτων ὁμοιοτέρους — οὐκ ἂν εὗροι τις ῥαδίως.

Non *similiores*, quod sensu vacuum est, sed *stolidiores* ἡλιθιωτέρους.

XXXVIII. 5: περισπασάμενος τοὺς στρατιώτας κατανίστατο κελεύων προελθεῖν, ἐγγίσει, τολμῆσαι τινα μόνον ἄψασθαι τῆς χλαμύδος. Lege περιστῆσάμενος.

C. G. C.

SOPHOCLEA.

SCRIPTIT

S. A. NABER.

Quum nuper de Aeschylo agebam, dixi me eos tantum locos esse tractaturum, quorum lene remedium suppeteret, non quia putarem lenibus remediis Aeschyli tragoediis pristinum nitorem reddi posse, sed quia corruptelas graves et vix sanabiles aliis relinquere malletm neque ignorarem, quam multa mihi deessent, quae necessario requirerentur in eo, qui Dindorfii et aliorum summorum criticorum vestigia legere vellet. Expertus tamen sum, num hic illic parvis mutationibus paucos locos in integrum restituere possem neque hodie eam viam deseram, ut Sophocli quoque laboranti opem feram. Aperte autem profitebor quid sentiam. Sint Aeschyli tragoediae quantumvis corruptae: tamen Sophoclis fabulae mihi longe peius habitae videntur. Quo diutius cum Sophocle consuesco, eo verius id esse comperio, quod Augustus Nauckius, cuius subactum iudicium plurimi facio, disputat in praefatione ad habilem Sophoclis editionem, quae apud Weidmannos prodiit. Hic apponam verba, quae me imprimis adverterunt: *Wer sich die zum Verständnisse der Griechischen Dichter nothwendigen Kenntnisse angeeignet hat und Urtheil genug besitzt um überhaupt derartige Fragen entscheiden zu können, wird bei eindringlichem Studium zu des Ueberzeugung gelangen müssen, dass der uns vorliegende Text der Sophocles in hohem Grade verdorben ist und namentlich viel thörichte Interpolationen*

enthält. Die Schreiber unserer Codices haben, wie sie eben Menschen und zwar höchst urtheilslose Menschen waren, zahlreiche grössere und kleinere Fehler verschuldet; die größten Fälschungen aber scheinen von den Pseudokritikern in Alexandria herzurühren, und einzelne Interpolationen stammen sogar aus noch älterer Zeit. Besonders hat die Bemühung einen zufällig gemachten Fehler zu heben öfters zu gewaltsamen verkehrten Aenderungen und zur Einschaltung ganzer Verse den Anlass geboten. Verissime haec dicta sunt ea-que omnia ex animi sententia mea facio. Illud imprimis dignum est quo attendamus, quod contendit Nauckius, esse quasdam in Sophocle interpolationes admodum antiquas et non contemnenda sunt quae deinde indicavit incongrua in Oedipode Coloneo et in Philocteta. Spero fore ut aliquando eodem mihi concedatur redire; verum hodie tantummodo mihi res erit cum minutis quibusdam. Ita enim nostra ars comparata est: si minutias neglexeris, ne tum quidem res tibi procedet, ubi ad difficiliora et abstrusa veneris.

Quod aliter fieri non potuit in tanta conjecturarum multitudine, quas viri docti attulerunt ad Sophoclis textum emendandum, saepe accidit, ut quae rectissime correcta essent, ab editoribus perperam spernerentur et mox in oblivionem abirent, dum mediocriter inventa in honore sunt et per omnes deinceps editiones propagantur. Huius rei documentum invenisse mihi videor in Aiace vs. 109. Postquam Ajax dixit: θανεῖν γὰρ αὐτὸν οὔτι πω θέλω, interpellat eum Minerva his verbis: πρὶν ἂν τι δράσῃς ἢ τί κερδάνῃς πλέον; Cui Ajax, πρὶν ἂν δεθῇς, inquit, πρὸς κίον' ἑρκείου σέγῃς, deinde Minerva interpellat:

τί δῆτα τὸν δύσηνον ἐργάσει κακόν.

Hic verum esse suspicabar ἐργάσῃ, ut a πρὶν ἂν penderet constructio idque nondum observatum esse existimabam, quum Dindorfius et Nauckius de ea suspicione tacerent, sed nihilominus sero veni, nam ante annos XXXIV eam mutationem Linwoodius jam suaserat. Ceterum Nauckius interdum perperam ad conjunctivos modos delabitur; non urgeo eum scribere Oed. Reg. 198: εἴ τι νῦν ἀφῆ, Oed. Reg. 874: εἴ τι ὑπερπλησθῆ, Oed. Col. 1443: εἴ σου σερησῶ et Antig. 710: εἴ τις ἢ σοφός, nam fortasse haud satis constat, quid de his locis censendum sit; sed etiam Oed. Tyr. 317 Nauckius edidit: φρονεῖν ὥς

δεινὸν ἐνθα μὴ τέλη λύη φρονοῦντι et Ai. 521: ἀνδρὶ τοι
 χρεῶν μνήμην προσεῖναι, τερπνὸν εἴ τι που πάθῃ, quamquam
 hic certe Dindorfius πάθοι edidit, cf. Linwoodius ad Oed. Tyr.
 917. Prudentius uti existimo Aesch. Eum. 234 pro εἰ προδῶ
 σφ' ἐκὼν Porsonus ἦν reposuit. Sensu longe diverso εἰ apud
 Athenienses cum conjunctivo modo construitur: exemplum est
 in Xenoph. Cyrop. VIII. 4. 16: οὐκ οἶδ' εἰ Χρυσάντα τούτῳ δῶ.
 Alios locos olim examinavi in Mnem. XII. p. 324.

Potestne quis ignavus et pusillanimis βαρύψυχος dici? Ne-
 gandum id videtur, quum in tali homine morum gravitas potius
 insit, quam levitas. Legitur tamen in Aiace vs. 319:

πρὸς γὰρ κακοῦ τε καὶ βαρυψύχου γόους
 τοιούδ' αἰεί ποτ' ἀνδρὸς ἐξηγεῖτ' ἔχειν.

Illud βαρυψύχου Scholiasta interpretatur: μικροψύχου, καταπεπτω-
 κότης τὴν ψυχὴν, recte ad sententiam, sed repugnante etymologia.
 Scribit Wesselingius βαρύψυχον vocari abiecti animi et pondere
 quasi depressi hominem, quo titulo etiam Aegyptium regem
 ornaverit Gregorius Nazianzenus. Quam me delectat ille rex
 tam honorifico epitheto ornatus! Cavere praeterea didici ab in-
 terpretibus, quibus illud quasi perpetuo in ore est. Pusillanimis
 non βαρύψυχος est vel μεγαλόψυχος, sed μικρόψυχος vel, quod
 reddit eodem, βραχύψυχος et apud Sophoclem scribam:

πρὸς γὰρ κακοῦ τε καὶ βραχυψύχου γόους
 τοιούδ' αἰεί ποτ' ἀνδρὸς ἐξηγεῖτ' ἔχειν.

Quod interest inter βαρύσομον et βραχύσομον, ut hic utar, idem
 necessario interest inter βαρύψυχον et βραχύψυχον. Βραχύψυχος
 secundum analogiam fictum est nec praeterea alibi invenitur,
 sed etiam βαρύψυχος non memini me legere nisi apud Sophoclem
 hoc unico loco et Wesselingius praeter Gregorii locum non vi-
 detur reperisse alium. Ceterum de ἐξηγεῖτ' ἔχειν cf. Herwerdanus
 ad Oed. Tyr. p. 170.

Nondum attenderunt viri docti quam misere langueant verba,
 quibus Tecmessa utitur vs. 411:

ὦ δυσάλαινα, τοιάδ' ἀνδρα χρήσιμον
 φωνεῖν, ἃ πρόσθεν οὔτος οὐκ ἔτλη ποτ' ἄν.

Supervacaneum est pronomen οὔτος et praeterea nonne hoc mi-

serum debuit Tecmessae videri, Aiace[m] nunc *ipsum* vociferari, quae olim ne sustinuisset quidem *audire*? Saepe observavi lacunulas et omne corruptelarum genus apud Sophoclem in *extremis* senariis et plus nobis concedi potest in sexto pede corrigendo quam in aliis. Eleganter poeta dedit:

ὦ δυσάλαινα, τοιάδ' ἄνδρα χρήσιμον
Φωνεῖν, ἃ πρόσθεν οὐκ ἔτλη ποτ' ἂν (κλύειν).

Itidem languent Aiakis verba vs. 455:

κεῖνοι δ' ἐπεγγελῶσιν ἐκπεφευγότες,
ἐμοῦ μὲν οὐχ ἐκόντος· εἰ δέ τις θεῶν
βλάπτοι, φύγοι τᾶν χῶ κακὸς τὸν κρείσσονα.

Quid hoc est quod Ajax dicit, *se invito* effugisse inimicos et salvos evasisse? Debit, opinor, perstare in ea metaphora, qua hic utitur, et significare se fugientes inimicos non potuisse assequi. Bene factum quod Scholiasta scribit: γράφεται· οὐκ ἔχοντος. Haec lectio manu ducit ad id quod verum est: ἐμοῦ μὲν οὐ κίχοντος. Vide eum aoristum statim post vs. 657: χῶρον ἔνθ' ἂν ἀσιβῇ κίχῳ et Oed. Tyr. 1257, Eur. Alcest. 22, 447, Hippol. 1444, Suppl. 1069, Helen. 597. Jam Homerus dixit: μή σε γέρον κολήσιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κιχίω.

Incommode dictum est id quod legimus vs. 488:

ἐγὼ δ' ἔλευθέρου μὲν ἐξέφυν πατὴρς,
εἴπερ τινὸς σθένοντος ἐν πλούτῳ Φρυγῶν.

Hic interpretes sedulo inculcant ne quis Phrygum divitias intelligere velit: conjungendum enim esse εἴπερ τινὸς Φρυγῶν σθένοντος ἐν πλούτῳ, deinde asseverant magis quam demonstrant recte dici σθένειν ἐν πλούτῳ. Quod etiamsi concedam, quum neutiquam concedendum sit, Tecmessa tamen non debuit dicere fuisse patrem Phrygum omnium divitissimum, sed eum apud suos tenuisse imperium. Hoc decet regiam virginem:

ἐγὼ δ' ἔλευθέρου μὲν ἐξέφυν πατὴρς,
εἴπερ τινὸς σθένοντος ἐν πόλει Φρυγῶν,
νῦν δ' εἰμὶ δούλη.

Ad servitutem redacta est: hanc sortem deplorat; sed Aiakis concubina ne nunc quidem ad paupertatem redacta est. Sed rem extra controversiam ponit Oed. Colon. 456:

πρὸς ταῦτα καὶ Κρέοντα πεμπόντων ἐμοῦ
μαστῆρα κεί τις ἄλλος ἐν πόλει σθένει.

Affirmat Tecmessa vs. 531 se filiolum e patris conspectu removisse:

καὶ μὴν Φόβοισι γ' αὐτὸν ἐξερυσάμην,
nam sic Nauckius Hermannum secutus recte edidit pro ἐξευ-
σάμην, de qua varietate lectionis Herwerdenus dixit ad Oed.
Tyr. p. 87. Sed quid est φόβοισι? Ad pluralem numerum tuen-
dum certe non satis est praesidii in Oed. Tyr. 585 et 917.
Blaydesius incidit in Φόβῳ σῶ γ' αὐτόν, quod non magno opere
arridet, quum minus intelligam, quorsum particula γε pertineat.
Malim equidem:

καὶ μὴν φοβήθεϊσ' αὐτὸν ἐξερυσάμην.

Deinde recte sequuntur illa:

ΑΙ. ἐν τοῖςδε τοῖς κακοῖσιν; ἢ τί μοι λέγεις;

ΤΕ. μὴ σοί γε που δύσῃνος ἀντήσας θάνοι.

Continuo sequuntur Aiacis verba:

πρέπον γε τᾷ ἦν δαίμονος τοῦμοῦ τόδε.

In hisce edoceri cupio a peritis iudicibus, rectene addita sit in
tali sententia particula ἦν. In periphrasi Scholiasta omisit et
etiam Latine aliquid interest inter *decebat* et *deceret*, inter *opor-
tebat* et *oporteret*, licet id hodie multi minus intelligant. Quodsi
autem particula videbitur eliminanda, proclivis restitutio est:
πρέπον γε τᾷ ῥ' ἦν.

Itidem haereo vs. 700:

Φάνηθ', ὦ Θεῶν χοροποι' ἀναξ,
ὅπως μοι Νύσια Κνώσι' ὀρχήματ'
αὐτοδαῆ ξυνὼν ἰάψης,

ubi Dindorfius et Nauckius ita ediderunt ἰάψης, cum solus Lin-
woodius *Mediceum* Codicem secutus ἰάψεις scripserit. Est
quidem in talibus exigua fides etiam optimorum Codicum, sed
non perspicio cur hic recedatur ab ea lectione, quae in arche-
typo est. Ὅπως cum futuro satis notum est, uti arbitror. Cf.,
si tanti est, Oed. Tyr. 1075 et Trach. 605.

Minatur Menelaus vs. 1065 Aiakis cadaver in littus projectum iri:

ἀλλ' ἀμφὶ χλωρὰν ψάμαθον ἐκβεβλημένος
ἔρρισι Φορβὴ παραλίοις γενήσεται.

Acute Burgersius λευρὰν ψάμαθον reponit, sed praeterea haud parum elegantius scribitur παραλίος. Aves rapaces non perpetuo circum litora volant.

Postquam Menelaus dixit vs. 1141: ἔν σοι φράσω· τόνδ' ἐστὶν οὐχὶ Θαπτεόν, regerit Teucer:

ἀλλ' ἀντακούσει τοῦτον ὡς τεθάψεται.,
sed convenientius est ἀντάκουσον, sicuti recte scribitur Oed. Tyr. 544:

οἶσθ' ὡς ποιήσον; ἀντὶ τῶν εἰρημένων
ἴσ' ἀντάκουσον κἄτα κρίν' αὐτὸς μαθών.

et Eur. Suppl. 569:

κάμοῦ νυν ἀντάκουσον, εἰ βούλει, πάλιν.

Idem vitium fortasse latet Aesch. Eum. 306:

ὔμνον δ' ἀκούσει τόνδε δέσμιον σέθεν.,
ubi itidem malò ἄκουσον.

In Chori cantico vs. 1209 nimium inepte legitur:

κεῖμαι δ' ἀμέριμνος οὐ-
τως αἰὲ πικιναῖς δρόσοις
τεγγόμενος κόμας.

Scio quidem ad hunc locum afferri Aesch. Agam. 561, ubi δρόσοι dicuntur ἔμπεδον σίνος ἐσθμημάτων, τιθέντες ἔνθηρον τρίχα, sed non est abutendum loco flagitiose corrupto et τεγγόμενος δέμας fortasse magis placebit.

Dubito an satis recte legatur vs. 1229:

ἧ που τραφεῖς ἂν μητρὸς εὐγενοῦς ἄπο
ὕψλ' ἐκόμπεις καπ' ἄκρων ὠδοιπόροις.,

nam ὕπο mihi verum videtur, sicuti idem vitium recte ab Nauckio sublatum fuit vs. 1078.

Vs. 1384 his verbis Teucer laudat Ulyssem:

τούτῳ γὰρ ὦν ἐχθιστος Ἀργείων ἀνὴρ

μόνος παρέξῃς χερσίν, οὐδ' ἔτλης παρὼν
θανόντι τῷδε ζῶν ἐφυβρίσαι μέγα.

Admirabilis ea laus est, sed non passus est Ulysses mortuo
ζῶντι ἐφυβρίσαι τινά.

Dubitatur quid dicat Antigone vs. 7:

καὶ νῦν τί τοῦτ' αὖ φασὶ πανδήμῳ πόλει
κήρυγμα θεῖναι τὸν στρατηγὸν ἀρτίως;

Parum apposite Nauckius ut illud τί τοῦτο interpretetur, laudavit vs. 1049 et 1172, quorum locorum longe diversa ratio est. Equidem minus fortasse miror Antigonen in concitata oratione priusquam narrare incipiat quae audiverit, interrogare sororem, quam ipsa novit omnium rerum ignaram esse, quod e vs. 18 apparet. Sed etiamsi feram Antigonen turbata mente locutam, non feram poetam qui eam fecerit tam perplexe dicentem, quasi non satis bene intellexerit quid Creon jussisset. Iterata lectio hoc liquido monstrabit. Etiam Scholiasta vidit interrogationi locum non esse: ἐγκλιτικῶς, inquit, προενεκτέον (sic lege pro προσενεκτέον) τὸ τι· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν ἐρωτήσῃ ὁ λόγος ἀλλ' ἐν ἀποφάσει ἀορίστως. Sed hunc quidem nemo sequitur; quid autem si Sophocles dedit:

καὶ νῦν τοιοῦτ' αὖ φασὶ πανδήμῳ πόλει
κήρυγμα θεῖναι τὸν στρατηγὸν ἀρτίως.

Atque sic rectissime addere potuit: ἔχεις τι κείσῃκουσας;

Ismenes verba sunt vs. 60:

σκόπει — ὅσῃ κάκισ' ὀλούμεθ', εἰ νόμου βίᾳ
ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν.

Hic miror editores qui Axtio obtemperare noluerint corrigenti καὶ κράτη. Suadet hoc tum sana ratio, tum Sophoclis mos, v. c. Oed. Tyr. 237 κράτη τε καὶ θρόνους, Oed. Col. 1354 σκήπτρα καὶ θρόνους, Antig. 173 κράτη δὴ πάντα καὶ θρόνους, Electr. 689: ἔργα καὶ κράτη.

Eximia est parodus, in qua Argivorum exercitus cum aquila comparatur his verbis: ὀξέα κλάζων αἰετὸς εἰς γῆν ὑπερέπτη, vs. 113. Sed non pudet confiteri in sequentibus me illa non intelligere:

τὰς δ' ὑπὲρ μελάρων φονω-
σαισιν ἀμφιχανῶν κύκλω
λόγχαις ἐπτάπυλον εἶμα
ἔβα.

Ἐβα Scholiasta ad sententiam satis bene explicavit ἡττήθη, nam continuo sequitur:

ἔβα, πρὶν ποθ' ἀμετέρων
αἱμάτων γένυσιν πλησθῆ-
ναι καὶ τεφάνωμα πύργων
πευκάενθ' Ἡφαιστον ἐλεῖν.

Sed quid est τὰς δ' ὑπὲρ μελάρων? Scribit Scholiasta: ὡς αἰετὸς ὁ Πολυνείκης κυκλώσας τὰς Θήβας ταῖς τῶν φόνων ἐρώσαις λόγχαις, ἀμφιχανῶν ἔβα· ἐνέμεινε δὲ τῇ μεταφορᾷ. Potest id quidem incertum videri, comparaveritne poeta aquilam cum Argivorum exercitu an cum Polynice ipso, sed hoc utique verum est: ἐνέμεινε τῇ μεταφορᾷ et miror esse qui hoc minus sentiant. Quid autem illud est τὰς δ' ὑπὲρ μελάρων? Neque de Polynice, neque de exercitu, neque de aquila optime dicitur εἶναι ὑπὲρ μελάρων, quod tum demum potuisset ferri, si omnes aut certe plerique duces muros adscendissent, quod de solo Capaneo accepimus. Recte autem aquila, quae εἰς γῆν ὑπερέπτη ut est vs. 113, dicitur: πτὰς δ' ὑπὲρ μελάρων. Saepe vidi Πτ et Στ confundi. Praeterea notabimus insolitam constructionem γένυσιν πλησθῆναι et donec quis hoc idoneis exemplis stabiliverit, equidem suspicabor Sophoclem dedisse: γένυν ἐμπλησθῆναι, nam hoc nisi fallor poetam magis decet quam ἀμπλησθῆναι. Quod ad vocalis literae quantitatem attinet, cf. Theocritus 14. 69: εἰς γένυν ἔρπει.

Ridiculum est quod legitur vs. 258:

σημεῖα δ' οὔτε θηρὸς οὔτε του κυνῶν
ἐλθόντος, οὐ σπάσαντος ἐξεφάνετο.

Non poterit melius vel facilius apparere, quam haec sint sensu vacua, quam si descripsero doctissimum interpretem: *Uebrigens scheint der Wächter sagen zu wollen, wenn man etwa annähme, ein Thier habe die Erde auf die Leiche gescharrt, um die Beute für einen zweiten Besuch aufzusparen, wie Thiere thun sollen, so*

sprache dagegen das Fehlen von Spuren. Hocine per iocum an serio dictum est? Lege:

σημεῖα δ' οὔτε Θηρὸς οὔτε του κυνῶν
ἔλκοντος ἢ σπᾶσαντος ἐξεφαίνετο.

Etiam tironibus notum est quod inter ἔλκειν et σπᾶν intersit et amat Sophocles diversa tempora conjungere. Verbum ἔλκειν eodem modo usurpatum vide ap. Plat. Rep. VII. 539 B: χαίροντες ὥσπερ σκυλάκια τῷ ἔλκειν τε καὶ σπαράττειν.

Vs. 287 ubi Creon in Polynicem mortuum invehitur, utitur his verbis, quae Nauckio spuria quidem sunt, sed illud tamen constat, unum vocabulum corruptum esse. Num dii, inquit,

ἐκρυπτον αὐτὸν, ὅτις ἀμφικίονας
ναοὺς πυρώσων ἤλθε κἄναθήματα
καὶ γῆν ἐκείνων καὶ νόμους διασκεδῶν;

Postea Nauckius significavit in Appendice, ex his quaedam Sophocli tribui posse, modo πυρώσων et ἐκείνων locum permutent. Rectissime sensit id quod est γῆν conjungendum esse cum participio futuri temporis, sed satis est rescribere: καὶ γῆν κενώσων. Origo corruptelae in aprico est. Vide verbum κενοῦν Oed. Tyr. 29, Rhes. 914 et Bacch. 730.

Si quid aliud, absurdum est quod nimis patienter ferunt omnes, vs. 411:

καθήμεθ' ἄκρων ἐκ πάγων ὑπήνεμοι
δομὴν ἀπ' αὐτοῦ μὴ βάλοι πεφευγότες.

Emenda: ὑπήνεμον.

Antig. 580:

Φεύγουσι γάρ τοι χοῖ θρασεῖς. ὅταν πέλας
ἤδη τὸν Ἀἰδὴν εἰσορῶσι τοῦ βίου.

Φεύγουσι uti vides corruptum est. Nauckius conjecit πτήσσουσι. Equidem cogitaram de φρίσσουσι.

Tiresias mire abutitur imperfecto tempore vs. 1000:

εἰς γὰρ παλαιὸν θᾶκον ὀρνιθοσκοπόν
ἴζων, ἦν' ἦν μοι παντὸς οἰωνοῦ λιμήν,

ἀγνώτ' ἀκούω Φθόγγον δρυΐθων.

Hic equidem praeferam: ἴν' ἡμῖν παντὸς οἰωνοῦ λιμήν, vel ἡμῖν, quae forma Sophocli in deliciis est. Eadem corruptela sese mihi obtulit in Electr. 785, ubi audita Orestis morte nefaria mater haec vociferatur:

νῦν δ', ἡμέρᾳ γὰρ τῇδ' ἀπηλλάγην φόβου
πρὸς τῆςδ' ἐκείνου θ'. ἥδε γὰρ μείζων βλάβη
ξύνοικος ἦν μοι. τοῦμὸν ἐκπίνουσ' αἰεὶ
ψυχῆς ἄκρατον αἶμα· νῦν δ' ἔκηλά που
τῶν τῆςδ' ἀπειλῶν εἶνεχ' ἡμερεύσομεν.

Malim ξύνοικος ἡμῖν. Totum locum descripsi ut appareat ex verbo ἡμερεύσομεν nullam esse offensionem in plurali numero.

Non recte describitur Creon vs. 1163:

λαβὼν τε χώρας παντελῇ μοναρχίαν
εὐθύνε, θάλλων εὐγενεῖ τέκνων σπορά.

Non λαβὼν, nisi fallor, sed λαχὼν, scilicet γένους κατ' ἀγχι-
σεῖα τῶν ὀλωλότων, ut est vs. 174.

Risit alicubi Cobetus neque immerito studiosorum juvenum ineptias, qui quum semel iterumque Sophoclem perlegissent, sine mora sese accingerent ad corrigenda et sollicitanda ea, quae vixdum satis potuissent cognoscere. Non ignoro in quos hoc dictum sit et meminisse tempus, quum Leidae quotquot ibi studiorum causa commorabamur, omnes correpti essemus novo quodam furoris genere et certatim deferremur ad Sophoclem emendandum. Nihil attinet proloqui quo eventu equidem tunc praeclara τῆς Ἀττικῆς μελίττης monumenta vexaverim, quum etiam hodie post annos plus quam triginta tanta mihi deesse intelligam, sed fuit tamen inter nos alter altero interdum felicius et non est mirandum nobis accidisse quod etiam caecis gallinis in fabula. Veluti una nobiscum erat Pompilius, qui postea in Gelria alicubi per multos annos pueros bonas literas docuit ac fortasse etiam nunc docet; is provocavit nos aliquando ut disputaremus de Antig. vs. 1219:

τάδ' ἐξ ἀθύμου δεσπότης κελεύσασιν
ἡθροῦμεν.

Neuius pro ἡθροῦμεν reposuit ἐδρῶμεν, quod Nauckius recepit,

qui itidem recepit Burtonis correctionem *κελευσμάτων* pro *κελεύσ-μασιν*. Non nego *ἐκ κελευσμάτων* vel *ἐκ κελευμάτων*, quae fortasse verior forma est, bene dici, sed scrupulum inficit adjectivum *ἄθυμος*. Cui nihil spei reliquum est, qui rebus suis desperat, is *ἄθυμος* dicitur. Speculator in Antig. vs. 237, cui persuasum est *τὸ μὴ παθεῖν ἂν ἄλλο πλὴν τὸ μόρσιμον*, is continuo post dicitur *ἔχειν ἄθυμίαν*. In Oedipode Rege vs. 319 Tiresias *ἄθυμος* prodit in scenam, h. e. secundum Nauckium *missmuthig und erregt*. In eadem fabula vs. 747 ipse rex *δεινῶς ἄθυμῶ*, inquit, *μὴ βλέπων ὁ μάντις ἤ*. Sed minime hoc cadit in Creontem, qui etiamnunc incertus haeret inter spem metumque. Lege cum Pompio:

*τάδ' ὁ ξυθύμου δεσπότης κελεύσμασιν
ἔδρωμεν.*

Hic est Creon, cui per totam tragoediam inest *καὶ τοῦ ξύθυμον καὶ τὸ βασιλικὸν λίκν*, ut utar iisdem verbis quibus Euripides in Bacchabus vs. 671. Vide praeterea idem adjectivum in Medea 319, in Andromache 689 et 728 et in Oreste 1198. Atque nunc etiam intelligitur minime corruptum esse dativum *κελεύσ-μασιν*. Pompus quia postea relicta Academia ex studiorum fructibus nihil cum doctorum virorum natione communicavit, nunc ego occasione data non committendum putavi, ut acute inventum lateret.

Non heri vel nudius tertius coepi quaerere de Oed. Tyr. vs. 21:

*τὸ δ' ἄλλο Φῦλον ἐξεσεμμένον
ἀγοραῖσι θακεῖ πρὸς τε Παλλάδος διπλοῖς
ναοῖς ἐπ' Ἴσμηνοῦ τε μαντεία σποδῶ.*

Acute Reiskius pro *ἀγοραῖσι* maluit scribere *κλάδοις*, sed imprimis me advertit illa *μαντεία σποδός*, de qua interpretes fere tacent, adeo ut metuam ne nodum in scirpo quaesiverim. Tamen juvat cum cura declarare, quid censeam de loco aliis fortasse expedito, sed mihi perquam obscuro. Confugiunt omnes ad Scholiastam eiusque fide statur: *καὶ γὰρ ἔστι παρὰ τῷ Ἴσμηνῳ Ἀπόλλωνος ἱερόν. διὸ Φησὶ μαντεία σποδῶ. τοῦτο δὲ ἀντὶ τοῦ βωμῶ, ὅτι διὰ τῶν ἐμπύρων ἐμαντεύοντο οἱ ἱερεῖς, ὡς Φησὶ Φιλόχορος*. Philochori locum cum minus intelligerem quid conferret ad Sophoclis explicationem, et satis confido esse alios quoque,

qui quo rem diutius considerent, eo minus intelligant, Philochori igitur fragmentum ut recte intelligerem, adii Mulleros, qui in Parisina Editione Scholiastam ita fecerunt *ῥωμαίζοντα*. „Est apud Ismenum templum Apollinis, quare Sophocles dicit *μαντεία σποδῶ*, quod positum est pro *βωμῶ*, quia ex signis, quae flamma victimarum in ara concrematarum dabat, vaticinabantur sacerdotes, ut tradit Philochorus.” *Ναὶ μὰ τὸν Ἑρμῆν, ὃ τι λέγεις οὐ μανθάνω*. Sacerdotes, uti audio, διὰ τῶν ἐμπύρων *ἐμαντεύοντο*, supplices autem adsident ad favillam. Quare? Num sero venerunt flamma jam extincta? Deficiebatne alia hostia quam immolarent? Non me extrico. Scribit quidem Wachsmuthius in utili libro de Antiquitatibus Graecis II 589: *Unabhängig von den Sprüchen der Pythia, wie es scheint, weissagten delphische Seher, πυρκοὶ genannt, aus Opfer-Feuer und Asche* (ἐξ ἐμπύρων), sed dum hoc scribebat de Delphis, Sophoclis locum in animo habebat; non adest certe citatus, quem testem advocavit, Hesyechius, qui nihil habet nisi haec pauca: *Πυρκοὶ ὑπὸ Δελφῶν ἱερεῖς, δι' ἐμπύρων μαντεύμενοι*. Malo equidem provocare ad luculentum Euripidis locum in Supplicibus vs. 155, ubi Thesei verba sunt: *μάντεϊς τ' ἐπῆλθεσ ἐμπύρων τ' εἶδες φλόγα*; Deinde Thebis versamur, non Olympiae, ubi Jovis ara de qua Pausanias V. 13. 5: *πεποιήται δὲ ἱερείων τῶν θυομένων τῷ Διὶ ἀπὸ τῆς τέφρας τῶν μηρῶν, καθάπερ γε καὶ ἐν Περγᾶμυ. τέφρας γὰρ δὴ ἐστὶ καὶ τῇ Ἡρᾷ τῇ Σαμῖα βωμὸς οὐδὲν τι ἐπιφανέστερος ἢ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Ἀττικῇ, ἃς αὐτοσχέδιας Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἐσχάρας* eamque aram Jovis, quam his ipsis mensibus luci redditam esse audio, deinde Pausanias pergit describere, sed Thebis nil tale traditur fuisse. Quid autem legitur in Laurentiano Codice? Nimirum *μαντείας πόδῳ*, de qua scriptura ita Herwerdenus: „Saepissime quidem illius libri scriba σ finale vocabuli praecedentis praefigit vocabulo sequenti aut inversa ratione σ initiale jungit ultimae literae vocis praegressae; sed id facere non solet, nisi ubi altera litera est τ, ut ambae literae s uno ductu scribantur.” Vere hoc et illud quoque vere: „Non tamen idcirco veram esse puto Kiehlīi suspicionem *μαντείας πόδῳ*, qua si opus esset, simul corrigendum foret ἐπ' Ἴσμηνῶ.” Sed quod contendit praeterea Herwerdenus, vulgatam lectionem jam bene explicavisse Scholiastam, quem secuti sint recentiorum

plerique interpretum, id minus mihi persuadet propter causas quas supra dixi. Parvulum tamen vitium latere arbitror neque hunc locum attigissem, nisi parvulum vitium fuisset odoratus. Quid si legendum est: ἐπ' Ἰσμηνοῦ τε μαντείας πέδῳ? Id solum me retinet, quod nemo hucusque incidisse videtur in correctionem, quae ante pedes posita est. *Μαντείας πέδον* alibi non memini me legere, sed Aesch. Choeph. 1036 invenio: *μεσόμφαλόν θ' Ἴδρυμα Λοξίου πέδον* et Arist. Plut. 722: *κλεινὸν πέδον Παλλάδος*, alibi similiter. Solent quidem tragici *πέδοι* scribere, qua de re Dindorfius disputavit ad Aesch. Prom. 749 et Herwerdenus ad Oed. Tyr. 1264, sed causam non video quidni potuerit semel poeta ἐπὶ πέδῳ scribere, quum praesertim genetivus faceret ut ab adverbio abstinendum esset ipseque dixerit Oed. Tyr. 180 *πρὸς πέδῳ*. Certe id facilius crediderim quam fuisse qui *μαντεῖαν σποδὸν* appellaret: quis *vatidicum cinerem* umquam vidit vel de tali portento vel fando inaudivit? Contra *μαντείας πέδον* non minus bene dici potuit quam *Λοξίου πέδον* apud Aeschylum. Nihil sane est cur Nauckius mihi contradicat, qui in primo Electrae versu coniecit: ὦ τοῦ στρατηγέσσαντος ἐν Τροίᾳς πέδῳ pro ἐν Τροίᾳ ποτέ, coll. Eur. Androm. 11. 58, Orest. 522 et Rhés. 432.

Itidem parvum mendum est quod me advertit vs. 32:

θεοῖσι μὲν νῦν οὐκ ἰσούμενόν σ' ἐγὼ
οὐδ' οἶδε πάντες, ἑζόμεσθ' ἐφέσιλοι,
ἀνδρῶν δὲ πρῶτον ἐν τε συμφοραῖς βίου
κρίνοντες ἐν τε δειμόνων συναλλαγαῖς.

Unde pendet quartus casus *ισούμενόν σε*? Respondent interpretes, quod necesse est, a participio *κρίνοντες*. Mihi impedita constructio videtur et pro *ἑζόμεσθ* activum verbum requiro, quod *venerari* significat. Venimus supplices ad te supplicatum, nam dei instar te *veneramur*, etiamsi impium sit te immortalī deo aequiparare. Hinc verum iudico:

οὐδ' οἶδε πάντες, ἄζόμεσθ' ἐφέσιλοι.

Adnotavi olim de hoc loco egisse Maur. Schmidtium in Museo Rhenano XXVI p. 209, sed non habeo unde eum librum nunc mihi comparem

Supra non tuli lacrimulas septem ducum adversus Thebas, nec magis fero Oedipodem, cui in difficillimis rebus praeter muliebria arma nihil suppetebat. Scripsisse creditur Sophocles Oed. Tyr. 66:

ἀλλ' ἴσε πολλὰ μὲν με δακρύσαντα δὴ,
πολλὰς δ' ὁδοὺς ἐλθόντα Φροντίδος πλάνοις.

Emenda: διακρούσαντα. Cf. Platon. Theaet. p. 179 D: τὴν Φερομένην ταύτην διακρούοντα εἴτε ὑγιὲς εἴτε σαθρὸν φέγγεται, quorum verborum memor fuit Lucianus π. παρυσ. § 4, de quo loco cum agebat Cobetus in Variis Lectionibus p. 266, non recordatus est eorum quae aliquot annis ante scripserat post Orat. Inaug. p. 114. Ceterum eadem chorda librarii oberrarunt in Philocteta vs. 367:

κἀγὼ δακρύσας εὐθὺς ἐξανίσταμαι
ὀργῇ βαρεῖα,

sed ibi jam Bothius recte reposuit: κἀγωγ' ἀκούσας.

Languet pronomen τινάς in hisce, vs. 107:

τούτου θανόντος νῦν ἐπισέλλει σαφῶς
τοὺς αὐτοέντας χειρὶ τιμωρεῖν τινὰς.

Parum autem prodest scripsisse τινά, quae scriptura patronos nacta est Dindorfium et Herwerdenum, quem vide p. 90. Elegantius foret: τιμωρεῖν χειρί.

Facile agnoscitur vitium in regis verbis vs. 227:

κεῖ μὲν φοβεῖται, τοῦ πικλῆμι' ὑπεξελών
αὐτὸς καθ' αὐτοῦ, πείσεται γὰρ ἄλλο μὲν
ἄσεργές οὐδὲν, γῆς δ' ἄπεισιν ἀσφαλῆς.

Dicit Herwerdenus cur minime satisfaciant conjecturae, quibus viri docti impeditae verborum structurae subvenire conati sunt. Quod omnes intellexerunt, vitium est in participio ὑπεξελών et deest apodosis. Mihi imperativus latere videtur et nihil admodum ad loci integritatem desideraretur, si legeretur ἐλεγάτω. Continuo sequitur:

εἰ δ' αὖ τις ἄλλον οἶδεν ἐξ ἄλλης χθονὸς
τὸν αὐτόχειρα, μὴ σιωπάτω.

Ἐλεγάτω et σιωπάτω sibi respondent, neque nimis violenta mutatio videtur praesertim in extremo senarii pede.

Quonam sensu Chorus incertum rumorem de caede Laii *παλαι' ἔπη* appellavit? Locus est vs. 290:

καὶ μὴν τὰ γ' ἄλλα κωφὰ καὶ παλαι' ἔπη

Scio equidem Graecos et Romanos, quibus brevis memoria fuisse videtur rerum ante actarum, etiam *παιδιὸν* et *ἀρχαῖον* et *velustum* appellare et *valde antiquum* id quod paucis annis ante et patrum memoria accidit. Demostheni Alcibiades *πάνυ ἀρχαῖος ῥήτωρ* est et Gellio Codex est mirandae vetustatis, qui fortasse centum annis ante exaratus erat. Verum haec non valent ad poetam excusandum, nam in ea sententia quam laudavi *παλαι' ἔπη* necessario Laii caede antiquiora erunt. Conieci:

καὶ μὴν τὰ γ' ἄλλα κωφὰ καὶ λαίονοντ' ἔπη.

Πολλὰ δ' ἐμπόρων ἔπη Φιλεῖ *πλανᾶσθαι*, ut est in Oedipode Coloneo.

Novi vocabulum *φώνημα* esse Sophocli peculiare, quod Herwerdenus observavit, et tamen vs. 324:

ὀρῶ γὰρ οὐδὲ σοὶ τὸ σὸν φώνημ' ἰόν

πρὸς καιρόν,

parum abest quin conjiciam Sophoclem dedisse *φρόνημ'*. Sic demum recte Oedipus Tiresiam interpellare potuit *μὴ πρὸς θεῶν φρονῶν γ' ἀποστραφῆς*, in quibus verbis non negligenda est particula *γε*, itidemque Tiresias nunc recte addere videtur: *πάντες γὰρ οὐ φρονεῖτε*.

(Continuabitur).

POLYBIUS.

XXXVIII. 4: *καὶ πολλὰ δὴ πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἔμ-Πορεύων — παρώξυνε τοὺς ὄχλους.*

Apage mihi stultum *ἐμπορεύων* et restitue *ῥΗΤορεύων*.

C. G. C.

SOPHOCLEA.

SCRIPTSIT

S. A. NABER.

(*Continuantur ex pag. 224*).

Quod Lehrsius alicubi ostendit, solent saepe veteres idem vocabulum brevi intervallo bis ponere, sed hodie ter Sophocles hoc fecisse creditur Oed. Tyr. vs. 520:

εἰ γὰρ ἐν ταῖς ξυμφοραῖς
ταῖς νῦν νομίζει πρὸς γ' ἐμοῦ πεπονθέναι
λόγοισιν εἴτ' ἔργοισιν εἰς βλάβην φέρον,
οὔτοι βίου μοι τοῦ μακρῶντος πόθος
φέροντι τήνδε βᾶξιν· οὐ γὰρ εἰς ἀπλοῦν
ἢ ζημία μοι τοῦ λόγου τούτου φέρει
ἀλλ' ἐς μέγιστον.

Non quaero nunc rectene Nauckius κλύονται τήνδε βᾶξιν conjecerit pro φέροντι, sed paenultimo versu legendum arbitror ῥέπει. Est valde crebra horum verborum confusio. Apud Demosthenem de Pace § 12: ὅταν δ' ἐπὶ θάτερα ὥσπερ εἰς τρυτάνην ἀργύριον προσενέγκῃς, οἴχεται φέρον καὶ καθείλκυσε τὸν λογισμὸν ἐφ' αὐτό, fere necessarium duco ῥέπον. Apud Julianum Epist. 16: τὰ μὲν δὴ τῶν δυνειράτων τοιαῦτα, θεὸς δ' οἶδεν εἰς ὅτι φέρει· vides quid suspicer et paulo supra ipse Imperator scripserat: δένδρον γὰρ ὥρμην ἐν τινι τρικλίνῳ σφῶδρα μεγάλῳ πεφυτευμένον εἰς ἔδαφος ῥέπειν, neque ignoramus quid intersit inter ferre et

vergere. Alciph'r. III. 59. 5: *δεόμαι οἷ φέρει τὸ θναρ μαθεῖν*, correxit Cobetus. Idem verbum reddiderim plerisque locis quos Bastius recensuit in Epist. Crit. p. 208 itidemque remanet hic illic vitium in testimoniis quae Wyttenbachius attulit ad Euphriatum p. 141. Veluti Plutarch. Lucull. p. 506 e: *τὴν ἔψιν οὐκ εἶχε συμβαλεῖν εἰς ὅτι φέροι* et Aristid. Orat. Plat. I t. 2. p. 186: *τὸν χρησμὸν εἰς τοῦτο φέρειν*, Aristophanis notus locus in Pluto vs. 51 monstrare poterit quid verum sit. Alibi recte φέρειν legitur, veluti Plut. de S. N. V. p. 563 c: *οὐδενὸς ἀπεχόμενος αἰσχροῦ φέροντος εἰς ἀπόλαυσιν ἢ κέρδος* et discrimen perfacile sentitur. Alia multa sine negotio sibi quivis colligat, v. c. Lucian. Dial. Mort. XI. 1: *τὰ τάλαντά ποτε μὲν ἐπὶ τοῦτον, νῦν δ' ἐπ' ἐκείνον ἔρρεπε* vel Luc. Harm. 3: *ἦν εἰς τὸ χεῖρον ῥέπωσιν αἱ ψῆδοι* vel Luc. Bis Accus. 6. *εἰς τὸν Ἄνυτον ἔρρεπε τὰ δικασήρια*. Utilis est quoque Antiphanis locus ap. Athen. X p. 448 E. Sophoclis loci qui huc faciunt, sunt Oed. Tyr. 847:

τοῦτ' ἐστὶν ἤδη τοῦργον εἰς ἐμὲ ῥέπον,
et Antig. 722: *φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτῃ ῥέπειν.*

Mirror constructionem vs. 1143:

*Φέρ' εἰπὲ νῦν, τότ' οἷσθα παῖδά μοι τινα
δούς, ὥς ἐμαυτῷ θρέμμα θρεψαίμην ἐγώ;*
nam in tali sententia nonne requiritur futurum *θρεψοίμην*?
In vicinia eadem mihi suspicio nata est, vs. 1174:

Οἷδ. ἦ γὰρ δίδωσιν ἥδε σοι; Θερ. μάλισ' ἀναξ.

Οἷδ. ὥς πρὸς τί χρεῖας; Θερ. ὥς ἀναλώσαιμι νιν.

Ibi quoque *ἀναλώσοιμι* malo. Potuisset respondere: *ὥς ἐμοῦ ἀναλώσαντος*, non sane *ἀναλώσαντος* forma orationis mutata est, sed nullam causam video, cur simul cum modo tempus quoque commutetur. Recte editur Oed. Tyr. vs. 792:

*ὥς μητρὶ μὲν χρεῖη με μιχθῆναι, γένος δ'
ἄτλητον ἀνθρώποισι δηλώσοιμ' ὄραν.*

itidemque vs. 1271:

*αὐδῶν τοιαῦθ', ὀθούνεκ' οὐκ ἔψοιντό νιν,
οὔθ' οἷ' ἔπασχεν οὔθ' ὀποῖ' ἔδρα κακά,
ἀλλ' ἐν σκότῳ τὸ λοιπὸν οὓς μὲν οὐκ ἔδει
ὀψοίεσθ', οὓς δ' ἔχρηζεν οὐ γνωσίοιτο.*

Vs. 1284 jam significavi Mnem. XII. 351 pro αἰσχύνῃ mihi legendum videri:

τεναγμός, ἄτη, θάνατος, αἰσχρόνῃ, κτλ.

Nauckius Burgessium secutus recte scripsit vs. 1410:

ὅπως τάχιστα πρὸς Θεῶν ἔξω με γῆς

ἐκρίψατ' ἢ φονεύσατ' ἢ θαλάσσιον

καλύψατ', ἔνθα μήποτ' εἰσόψεσθ' ἔτι,

commutato loco vocabulorum ἐκρίψατε et καλύψατε, sed non mihi persuadeo recte scribi: ἔνθα μήποτ' εἰσόψεσθ' ἔτι, in quibus verbis primum dixeris objectum ἐμέ non posse abesse, deinde miror usum adverbii μήποτε pro οὐποτε. Scribit Nauckius: μήποτε beim futurum, weil Oedipus von den Thebanern nimmermehr gesehen zu werden wünscht. Quum hoc doceret Nauckius, magis cogitavit Latinum sermonem quam Graecum nec nego in tali re Romanos conjunctivum modum usurpavisse; verum quid hoc ad Sophoclem? Affert praeterea vs. 1419, ubi recte:

αἰδεῖσθ' ἄνακτος Ἥλιου, τοιόνδ' ἄγος

ἀκάλυπτον οὕτω δεικνύναι, τὸ μήτε γῆ

μήτ' ὁμβρος ἱερὸς μήτε Φῶς προσδέξεται.

Itidem vs. 1437;

ῥῖψόν με γῆς ἐκ τῆςδ' ὅσον τάχισθ', ὅπου

θνητῶν θανοῦμαι μηδενὸς προσήγορος.

Laudat praeterea: Aiac. 659: ἔνθα μή τις ὄψεται, Electr. 380: ἔνθα μήποθ' ἡλίου φέγγος προσόψει, Electr. 436: ἔνθα μήποτ' εἰς εὐνὴν πατρὸς τούτων πρόσεισι μηδέν, Trach. 800 denique: ὅπου με μή τις ὄψεται βροτῶν. Potuisset etiam addere Oed. Tyr. 796: ἔφευγον, ἔνθα μήποτ' ὑποίμην κακῶν χρησμῶν δεῖδῃ. Sed non efficient hi loci, in quibus vis adverbii μή unicuique satis manifesta est, ut sincerum locum esse credamus, a quo fecimus initium. Ut similia cum similibus conferantur, recte scriptum est Aesch. Prom. 21: ἴν' οὔτε φωνὴν οὔτε τοῦ μορφῆν βροτῶν ὄψει et, nisi fallor, apud Sophoclem itidem multo verior scriptura est: ἔνθα μ' οὐποτ' εἰσόψεσθ' ἔτι.

In Oedipode Coloneo vs. 41 recurrit vitium, quod toties jam deprehendimus, in extremo senarii pede:

τίνων τὸ σεμνὸν ὄνομ' ἂν εὐξαίμην κλύων;

Vertit Nauckius: „Quarumnam sancto audito nomine invocabo (illas)” et hoc ut probet, affert Oed. Tyr. 117: ὅτι τις ἐκμαθὼν ἐχρήσατ' ἂν. Itaque non videtur animadvertisse κλύων praesentis temporis esse et ea potestate facile ferremus aoristum ἀκούσας, sed absonum est praesens ἀκούων. Nihil aliud latet nisi:

τίνων τὸ σεμνὸν ὄνομ' ἂν εὐξαίμην λέγων;

Non intelligo constructionem vs. 368:

πρὶν μὲν γὰρ αὐτοῖς ἦν ξρις Κρέοντί τε

θρόνους ἐᾶσθαι μὴδὲ χραίνεσθαι πόλιν.,

in quibus speciem habet quod Nitzschius coniecit αὐτοῖς ἦν ὄρος, sed necessarium iudico activum verbum ἐᾶσαι, quod imperite mutatum fuit propter sequens χραίνεσθαι. Fratres inter se ita dixerunt: θρόνους ἐῶμεν μὴδὲ χραίνεσθω πόλιν, quod in indirectam orationem conversum, eam formam habebit, quam vides.

Gravior corruptela est vs. 570, ubi verbum δεῖσθαι nemini intellectum fuit:

Θησεῦ, τὸ σὸν γενναῖον ἐν σμικρῷ λόγῳ

παρῆκεν ὥς βραχέ' ἐμοὶ δεῖσθαι φράσαι.

Coniecit Hensius βραχέ' ἐμοὶ φράσαι πάρα, accommodata ad loci sententiam, sed non intelligitur, unde δεῖσθαι male huc pedem intulerit. Sub ἐμοὶ δεῖσθαι latet nisi fallor ἀμελβεσθαι, sed φράσαι, qui versus extremus pes est, corrigendum manet; sunt complures viae quas inire poterimus, sed nullam video satis tutam. Malo igitur rem aliis relinquere.

Stulte editur vs. 727:

θάρσει, παρέσσι· καὶ γὰρ εἰ γέρων ἐγώ,

τὸ τῆςδε χώρας οὐ γεγήρακεν σθένος.

Non hoc rogarat Oedipus, qui ipsorum senum, non reliquorum civium fidem imploraverat vs. 724:

ὦ φίλτατοι γέροντες, ἐξ ΤΜΩΝ ἐμοὶ

φαίνοιτ' ἂν ἤδη τέρμα τῆς σωτηρίας.

Neque debiles illi senes sunt, sed in sequentibus vim ab Creonte illatam vi repellunt, vide modo vs. 815, 840, 857, alibi in scena, quae proxime sequitur; et etiamsi vires fortasse debili-

tatae fuerint, non tamen decrepiti senes stant in orchestra otiosi. Hinc οὔτοι σ' ἀφῆσω, inquit, τῶνδ' ἔξερημένους neque adeo satis causae est, cur quindecim senes unum senem metuant; dixit certe Creon vs. 875:-

οὗτοι καθήξω θυμὸν ἀλλ' ἄξω βίᾳ

κεί μοῦνός εἰμι, τόνδε, καὶ χρόνῳ βαρύς.

Hinc supra suum auxilium, non alienum, senes polliciti sunt
his verbis:

θάρσει, παρέσαι· καὶ γὰρ εἰ γέρων ἐγὼ

τὸ τῆςδε χειρὸς οὐ γεγήρακεν σθένος.

Minus certa medicina est, qua subvenire lubet Oedipodis
verbis, quae leguntur vs. 761:

ὅ πάντα τολμῶν καὶ πᾶν παντὸς ἂν φέρων

λόγου δικαίου μηχανήμα ποικίλον.

Pro generali verbo φέρων hic requiro verbum aliquod significantius et sponte sese mihi obtulit participium πλέκων. Sic Euripides dixit Rhes. 834 πλέκων λόγους, Androm. 66 μηχανὰς πλέkein, Ion. 826 πλοκάς πλέkein, Ion. 1280 ἐκ τέχνης τέχνην οἶαν ἔπλεξε et in eadem fabula vs. 1410 παῦσαι πλέκουσα.

Prorsus constat de lectionis vitio et de remedio vs. 774, ubi Oedipus acerbe queritur Creontem se vi in patriam reducere velle; sed potuitne hoc poeta μετασπᾶν appellare? Qui exsules reducit κατάγει ipsique κατέρχονται itaque βίη κατάγει Creon et nunc recte dicetur κατ'οσπᾶν, sed praepositioni μετὰ in tali re nullus locus est. Scribe igitur:

πειρᾷ κατασπᾶν, σκληρὰ μαλθακῶς λέγων.

Non mihi persuadeo recte dici ἀγὼν ὑπέθῃ vs. 1148:

χωπῶς μὲν ἀγὼν ἡρέθη, τί δεῖ μάτην

κομπεῖν, ἃ γ' εἶσει καὐτὸς ἐκ τούτοις ξυνών;

Sententiam vides, sed quomodo ἀγών αἰρεῖται umquam poterit
significare: pugna dirimitur? An Sophocles scripsit διεκρίθη?

Verba sunt Antigones ad fratrem, vs. 1417:

σρέψαι σράτευμ' ἐς Ἄργος ὡς τάχιστα γε

καὶ μὴ σέ τ' αὐτὸν καὶ πόλιν διεργάσῃ

Duo hic rogat Antigone, primum ut ne frater exercitum Thebas ducat neve propterea se ipsum eat perditum. Quod autem Polynices respondet:

ἀλλ' οὐχ οἶόν τε· πῶς γὰρ αὖτις ἂν πάλιν
 εὔτακτον, εἰς ἄπαξ τρέσας;

intelligo hoc unum sororem petiisse ne frater patriae nefarium bellum inferret; hinc scripserim:

εἶναι εὔτακτον ἐς Ἄργος ὡς τάχιστα γε,
 ὡς μὴ σέ τ' αὐτὸν καὶ πόλιν διεργάσῃ.

Ceterum ne quid dissimulem, est aliud etiam in eodem versiculo, quo magno opere offendor. Novit Antigone quis exitus belli sit futurus, audivit enim patris vaticinium vs. 1372:

οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως πόλιν
 κείνην ἐρείψεις, ἀλλὰ πρόσθεν αἵματι
 πεσεῖ μιανθεὶς ἡ ξύναιμος ἐξ ἴσου.

Quorum verborum eam memorem fuisse videmus vs. 1425:

ὁρᾷς τὰ τοῦδ' οὖν ὡς ἐς ὀρθὸν ἐκφέρεις
 μαντεύμαθ', ὃς σφῶν θάνατον ἐξ ἀμφοῖν θροεῖ.

Itaque non potuit dehortari fratrem ne urbem dirueret, nam novit fratrem parricidam ante moenia interemtum iri. Malim equidem:

ὡς μὴ σέ τ' αὐτὸν καὶ κάσιν διεργάσῃ.

Ipsa Antigone continuo post, vs. 1440, fratrem suum κάσιν appellat, ut de usu huius nominis nulla superesse possit dubitatio. Non metuo autem ne quis mihi objiciat vs. 1421: τί σοι πάτραν κατασκάψαντι κέρδος ἔρχεται; cum hoc dicat puella: *quid tibi proderit, etiamsi patriam everteris?*

Significat Oedipus sibi instare finem vitae; tum Chorus vs. 1474:

πῶς οἶσθα; τῷ δὲ τοῦτο συμβαλὼν ἔχεις;

Nota ea constructio est, quam Sophocles in deliciis habet. Quid autem significat συμβαλὼν ἔχεις? Nempe idem quod συνέβαλες. Hic autem nisi fallor requiritur: συμβαλεῖν ἔχεις. Discrimen in aprico positum est. Eodem modo Seyffertus correxit Oed. Tyr. 702.

Nota res est participiorum dualem numerum feminino genere

formas habere a masculino genere non diversas. Minus curo eos qui soluta oratione utuntur, nam apud eos tam leves sunt librariorum errores quam grammaticorum correctiones et parum prodest scire οὔσαιν legi apud Platonem Tim. 79 D, Sophist. 265 E, Legg. VI. 757 B et XII. 955 D, περιγενομένην Politic. 311 B, τεταμένα Politic. 265 A, διεφθαρμένα Legg. III. 692 D vel ἀπονεμηθείσαιν Legg. VI. 771 C, cum rectissime legatur Phaedr. 237 D: δύο τινὲ ἰδέα ἄρχοντε καὶ ἄγοντε. Sed apud Homerum utique, quod e Scholio satis apparet, Iliad. θ 378 προφανείσα pro προφανέντε errore nititur, sicuti recte apud eum legitur πληγέντε κεραυνῷ Iliad. θ 455 et ostendi in Quaestionibus Homericis cur Odyss. γ 60 necessarium sit πρήξαντε. Apud Eurip. Alcest. 902 invenio ψυχὰς διαβάντε, apud Aristoph. Eccl. 1087 ἔλκοντε et Plut. 512: ἀμφοῖν δ' ὑμῖν τούτοις ἀφανισθέντοις. Unicus apud comicum locus est qui normae repugnat, nimirum Ran. 565: νῦν δὲ δεισάσα γέ που, sed ibi quoque correctio, nisi prorsus certa, attamen perfacilis est. Apud Sophoclem legi Electr. 980 ἀφειδήσαντε et 1003 πρᾶσσοντε, Oed. Tyr. 1473 δακρυρροούντοις, Oed. Col. 1113 ἐμφύντε, 1601 μολόντε et 1676 ἰδόντε καὶ παθόντε. Feminina autem forma invenitur Antig. 2 ζώσαιν, Electr. 985 ζώσαιν θανούσαιν τε, Oed. Col. 445 οὔσαιν et 1111 πανερώσαιν. Itaque erit aliquando videndum, num hi loci forte corrigendi sint; unum autem praeterea observavi, ubi sincera forma sub corruptela delitescit. Legitur Oed. Colon. 1771:

Θήβας δ' ἡμᾶς
τὰς ὄγυγιους πέμψον, ἴάν πως
διακωλύσωμεν ἰόντα Φόνον
τοῖσιν ὁμαίμοις.

Rittero et Nauckio hi versus spurii sunt, sed utcumque ea de re existimabitur, legendum tamen erit femininum ἰόντε utrumque eodem corrigendi genere, quo Cobetus Cleaeneto subvenit in Variis Lectionibus p. 360. Unicus remanet locus qui obmoveri solet et multis machinae instar est, dum literis confidunt in marmor incisis. Inscriptio est apud Boeckhium 150, in qua § 22 p. 236 ἐχούσα agnoscere sibi visus est, cf. Oecon. Civil. II p. 255; perperam: non poterit fortasse lacuna satis probabiliter suppleri, sed ἐχούσα tamen non erit scribendum, non

magis quam n. 151 p. 242, cf. Oec. Civ. II 268, ubi Boeckhiius contra tabulam de fallaci conjectura eandem formam in textum intulit. Cf. Carolus Grauxius *dans la Revue de Philologie* I 263, qui etiam acutam suspicionem Hicksii memoravit, de qua olim judicare licebit, postquam nova harum tabularum recensio prodierit.

Diu ac multum quaesitum fuit de paedagogi verbis in Electr. 21:

πρὶν οὖν τιν' ἀνδρῶν ἐξοδοιπορεῖν τέγγης
 ξυνάπτετον λόγοισιν· ὡς ἐνταῦθα' ἐμὲν
 ἵν' οὐκέτ' ὀκνεῖν καιρός, ἀλλ' ἔργων ἀκμή.

Toupius coniecit *ξυνάπτειον*, sed contradixit Hermannus, argumento usus uti mihi quidem videtur non valde idoneo. Deinde idem Toupius, cum videret formam *ἐμὲν* Sophocli non esse obtrudendam, scripsit: ὡς ἐνταῦθα' ἵνα — οὐκ ἔς' ἔτ' ὀκνεῖν καιρός, in qua scriptura id unum displicet, quod minus perspicitur, unde vitium natum sit et barbara forma *ἐμὲν* sese in textum insinuaverit. Longius progreditur Nauckius, cui duo priores versiculi interpolati sunt propter argumenta minime inepta, quae vide apud ipsum. Mihi certum est nunc ne digito quidem attingere perplexam quaestionem de pristina ac genuina forma harum tragoediarum nec quidquam in alteram utram partem pronuncio; id autem video, quisquis fuerit horum versuum scriptor, sive is Sophocles ipse fuit, sive histrio quidam, cuius licentiam Lycurgi lex coercere non potuit, sive grammaticus quidam Alexandrinus, hunc igitur quisquis fuerit, delabi non potuisse ad formam *ἐμὲν*, nam interpolatis locis, cuiusmodi bene multi ab interpretibus notantur, etiamsi elegantia deficiat et tragica vis, tamen pudenda sermonis vitia haud facileprehenderis nisi fortasse versibus ulterius corruptis. Tenebo igitur sub ἐνταῦθα' ἐμὲν latere sinceram lectionem et facili opera recuperabimus antiquam poetae manum scribendo: ὡς ἔνθα' ἔς' αὖ μιν. Haec autem prima persona facit ut minus etiam sincerum videatur *ξυνάπτετον* et Toupii illud *ξυνάπτειον* nunc melius etiam stabilitur. Denique prorsus non apparet quomodo Nauckius vs. 22 cum vs. 19 conjungere potuerit, duobus versibus eliminatis. Nobis ἔνθα — ἵνα sibi respondent, sicuti in illo:

ἵνα γὰρ δέος ἐνθα καὶ αἰδώς.

Quaerere juvat quid sit ἐξεκίνησεν in Electrae verbis vs. 567:

πατήρ ποθ' οὐμός, ὡς ἐγὼ κλύω, θεῶς
παίζων κατ' ἄλσος ἐξεκίνησεν ποδοῖν
σικτὸν κεράτην ἔλαφον, οὐ κατὰ σφαγὰς
ἐκκομπάσας ἔπος τι τυγχάνει βαλὼν.

Audiamus Nauckium vel fortasse Schneidewinum, quem hic mihi videor agnoscere: *dies mildert das Vergehen des Agam., dass er zwecklos umherschlenderte und ohne die Absicht zu jagen zufällig den Hirsch aufscheuchte*. Hic nescio quomodo rem mihi mente informare debeam. Primum jam satis difficile est *pede* cervum ἐκκινεῖν, sed *pedibus* quomodo id fieri possit, non video. Deinde si ludibundus et otiosus atque nihil agens per nemus tunc vagabatur Agamemnon, quomodo cervum fugientem configere potuit? Sin autem cominus percussit, quomodo ea de re gloriari potuit et dicere se ipsam Dianam venando superasse? Accedit quod communiter dicitur Agamemnon ἐπὶ θήρᾳ βαλεῖν τὸν ἔλαφον et causam perspicio, cur Electra ut patris culpam minueret, eam θήραν appellaverit παιδιάν. Notum est autem κινῆσαι et νικῆσαι sexcenties confundi et forte fortuna fit, ut nunc quoque in Codice quodam Augustano legatur ἐξενίκησε, sive ea sit librarii conjectura an merus describentis error. Non lubenter recipere solemus deteriorum Codicum lectiones: tamen verum est ἐξενίκησεν. Agamemnon cervum cursu vicit. Recte autem ἐκκινεῖν legitur Oed. Tyr. 354 et Trach. 1242. Eodem modo Dobraeus correxit Eur. Androm. 996 et vide si tanti est quae nuper dixi ad Isocratem in Mnem. XVIII. 75.

In Electra vs. 596 pro ἵης reponendum est *ιεῖς*, nam hae sinceræ formae sunt praesentis temporis *τιθεῖς* et *ιεῖς*. Imposuit editoribus auctoritas Porsoni, qui ad Orestem vs. 141 pronuntiavit, solas Atticas formas esse *τιθης* et *ἵης*. Frustra Cobetus in Variis Lectionibus p. 221 mathematica ratione i. e. literas numerando ostendit utra forma verior sit; sed vix quisquam eum audit. Ne hoc quidem editores animadverterunt optimos Codices tantum non semper fideli concordia servare veras formas ΤΙΘΕΙΣ et ΙΕΙΣ, nam solemne vitium in accentu negligere

possumus. Ut in posterum ea de re constare possit, omnes locos dabo in quos incidi. Antig. 403 ξυνιῆς, Oed. Tyr. 628 ξυνιῆς, Oed. Tyr. 688 παριῆς, Electr. 596 ιῆς, Electr. 1347 ξυνιῆς, Philoct. 992 τιθεῖς, Alcest. 890 τιθεῖς, Med. 456 ἀνιῆς, Androm. 210 τιθεῖς, Orest. 1186 ὑποτιθεῖς, Heracl. 690 προστιθεῖς, Hercl. fur. 710 προστιθεῖς, Ion. 741 τιθεῖς, Ion. 1525 προστιθεῖς, Helen. 549 προστιθεῖς, Cycl. 545 τιθεῖς, Eq. 717 ἐντιθεῖς, Lysistr. 895 διατιθεῖς, denique Plut. 45 ξυνιῆς. Aeschyli locos nescio quomodo neglexi colligere, sed apud Platonem ξυνιῆς legitur Sophist. 238 E et 243 B in Codice Oxoniensi et Rep. 347 A in Codice Parisino.

Dubitatur potueritne Sophocles particulam ἄν omittere El. 914:

ἀλλ' οὐδὲ μὲν δὴ μητρὸς οὕθ' ὁ νοῦς φιλεῖ

τοιαῦτα πράσσειν, οὔτε δρῶσ' ἐλάνθανεν.

Hic Nauckius: ἐλάνθανεν ohne ἄν, *um das sichere Eintreten der Folge zu bezeichnen*: noch blieb sie verborgen, *wenn sie die Thäterin wäre*. Ipse tamen postea in Appendice, reiecta Heathii suspitione ἐλάνθαν' ἄν, laudat Meinekii conjecturam: ἐληθεν ἄν, ita ut dixeris *das Eintreten der Folge* tamen non tam esse certum. Linwoodius postquam de Elmsleio retulit, cui ἐλάνθανεν idem est quod λήσειν ἔμελλε, deinde dubitat an non verba ita exponenda sint, ut non quid factura fuerit, sed quid nuper fecerit Clytaemnestra, respiciatur. Mihi quidem aliam viam ingredi placet et praefero: οὔτε δρῶσα λανθάνειν. Est hoc facile intellectu et corruptelae causa apparet. In constructione est quaedam excusabilis negligentia, quae fecit ut vitium tam diu incorrectum lateret. Sunt autem negligentiae multo maiores Eur. Herc. fur. 858:

ἥλιον μαρτυρόμεσθα δρῶσ' ἂ δρᾶν οὐ βούλομαι.,

in eadem fabula vs. 1206:

ἰκετεύομεν ἅμφι σάν

γενειάδα καὶ γόνυ καὶ χέρα προσπίτνων.,

Eur. Ion. 1250:

πρόσπολοι, διωκόμεσθα θανασίμους ἐπὶ σφαγᾶς

Πυθίᾳ ψήφῳ κρατηθεῖς, ἔκδοτος δὲ γίγνομαι.,

denique Eur. Iph. Taur. 349:

νῦν δ' ἐξ ὀνείρων οἷσιν ἡγριώμεθα

δοκοῦσ' Ὀρέσῃν μηκέθ' ἥλιον βλέπειν.

Electr. 1457;

χαίροις ἄν, εἴ σοι χαρτὰ τυγχάνοι τάδε.

Si non habes dicere, quo optativus pertineat, mecum fortasse non recusabis scribere: τυγχάνει.

Nemo dubitat quin corrupta verba sint Trach. 145:

τὸ γὰρ νεάζον ἐν τοιοῖςδε βόσκεται
χώροιςιν αὐτοῦ, καὶ νιν οὐ θάλλπος Θεοῦ
οὐδ' ὄμβρος, οὐδὲ πνευμάτων οὐδὲν κλονεῖ.

Ad hunc locum multi viri docti suas suspiciones protulerunt. Hermannus verbi causa scribit ἴν' αὐτοῦ, partim Musgravius secutus; Wunderus αὐαῖνοντος reponit, Blaydesius χώροις ἴν' οὐ ψυχράς νιν οὐ θάλλπος Θεοῦ. Nihil horum eiusmodi est ut assensum extorqueat itaque mihi quoque fortasse licebit adscribere quomodo locus mihi legendus videatur;

τὸ γὰρ νεάζον ἐν τοιοῖςδε βόσκεται
χώροιςιν ναῖτον, ἵνα νιν οὐ θάλλπος Θεοῦ
οὐδ' ὄμβρος, οὐδὲ πνευμάτων οὐδὲν κλονεῖ.

Sequitur vs. 161, in quo itidem notabilis corruptela me offendit:

νῦν δ' ὥς ἔτ' οὐκ ὦν εἶπε μὲν λέχους ὅτι
χρεῖν μ' ἐλέσθαι κτῆσιν, εἶπε δ' ἦν τέκνοις
μοῖραν πατρώας γῆς διαιρετὴν νέμοι.

Hunc locum Musgravius ita vertit: „quid me ut connubio par-
tum accipere oporteret” eique λέχους κτῆσις Anglice *jointure*
dicitur. In eandem sententiam Nauckius: *Herakles hatte ange-
geben, was Deianira als Erwerb ihrer Ehe, d. h. als das ihr der
Ehefrau zukommende erhalten und wie er sein Land unter die
Söhne vertheilt wissen wollte.* Interpretationem video et probō,
sed non assequor quomodo λέχους κτῆσις esse possit id quod
dicitur. Pars bonorum cedet testamento Deianiræ eaque acce-
piet non κτῆσιν λέχους, uti arbitrō, sed λέχους. Vide eandem
confusionem Antig. 1303.

Trach. 677;

τοῦτ' ἠφάνισαι, διάβορον πρὸς οὐδενὸς
τῶν ἔνδον, ἀλλ' ἔδεσθ' ἐξ αὐτοῦ φθίνει.

De vitio constat et fieri potest ut Herwerdenus recte viderit, qui reposuit: τῶν ἐκτός. Certam emendationem frustra quaesiveris, sed mihi placet διάβορον πρὸς οὐδενὸς ἔξωθεν.

Trach. 908:

εἴ του φίλων βλέψειεν οἰκετῶν δέμας,
proclive est restituere φίλον.

Operae pretium est post multa aliorum conamina denuo cum cura videre de Philoct. 29. Advenerunt Ulysses et Neoptolemus in insulam Lemnum et hic missus fuit speculatum. Nunciat se procul antrum conspiceret, quod cum Ulyssis descriptione conveniat; tum hic ἀνωθεν, inquit, ἢ κάτωθεν; οὐ γὰρ ἐννοῶ. Cui Neoptolemus:

τόδ' ἐξυπερθε καὶ εἰβου γ' οὐδεὶς κτύπος.

Non opus est ostendere haec verba sensu vacua esse; ut emendarem, primum quaesivi quid Neoptolemus dicere debuerit. Id autem satis planum fit ex sequentibus:

Ὅδ. ὄρα, καθ' ὅπνον μὴ καταυλισθεὶς κυρεῖ.

Νε. ὄρῳ κενὴν οἴκησιν ἀνθρώπων δίχα.

Haec dummodo bene intelligo, neque valde difficilia sunt, Neoptolemus, qui nondum antrum intravit, aure admota, dum nullus sonus exauditur, conjicere debuit neminem intus esse. Tum Ulysses, vide, inquit, num forte dormiat. Atque sic Neoptolemus obfirmato animo intrat antrum, omnia circumspicit et egressus narrat se vacuum locum reperisse. Sic omnia bene cohaerent: verba καὶ εἰβου γ' οὐδεὶς κτύπος debent significare: si hoc est antrum Philoctetae quod quaerimus, ipse tamen abest. Bergkii coniecit: καὶ εἰβου' ε' οὐδεὶς τύπος, Schmidtius: καὶ εἰβου' ε' οὐχ εἰς τύπος, Schneidewinus: καὶ εἰβου' οὐδεὶς ἐντοπος vel καὶ εἰβου' γ' οὐκ ἐντοπος, Nauckius: καὶ εἰβου' τῆδ' εἰς ἴχνος, quod quum ne ipsi quidem satis placeret, tandem eo devenit ut tanquam desperata re contenderet fortasse duos versiculos excidisse. Satis videmus ex conjecturis quas laudavi nullam probabilitatis specie commendari; Schneidewinus fortasse etiam in metrum peccavit et tamen proxime afit a

vero. Quid enim si Sophocles scripsit, quae mutatio admodum exigua est,

κάσι που γ' ὄδ' ἔκτοπος.

Atque his verbis auditis recte jubet Ulysses Neoptolemum videre num forte Philoctetes in antro dormiat: nihil adulescens audiverat, nunc etiam oculis locum jubetur explorare. Nihil reperio quod huic conjecturae obsit.

In eodem dialogo Ulyssis verba sunt vs. 53:

ἀλλ' ἦν τι καινὸν ὧν πρὶν οὐκ ἀκήκοας
κλύης, ὑπουργεῖν ὡς ὑπηρετής πάρει.

Fieri potest ut in vicinia multa turbata sint, qua de re Nauckius dixit in Appendice, sed illud certe constat ferri non posse ὡς ὑπηρετής πάρει. Reiskius proposuit ὑπηρετής πάρα, Nauckius dubitanter coniecit ξυνερέτης πάρει. Equidem incidi in: ὑπουργεῖν ὡς ὑπηρετήν πρέπει, sed non intercedo quominus locis tam male habitis suo quisque iudicio fruatur.

Facilius constare poterit de vera scriptura vs. 55:

τὴν Φιλοκλήτου σε δεῖ
ψυχὴν ὅπως λόγοισιν ἐκκλέψεις λέγων.

Ultimum vocabulum corruptum est; Dindorfius ὀρᾶν reponit, Turnerius κλύειν. Aut fallor aut praestat σκοπεῖν.

Post breve intervallum sequuntur Ulyssis verba vs. 60:

οἳ σ' ἐν λιταῖς σείλαντες ἐξ οἴκων μολεῖν
μόνην ἔχοντες τήνδ' ἄλωσιν Ἰλίου
οὐκ ἤξιωσαν τῶν Ἀχιλλείων ὄπλων
ἐλθόντι δοῦναι κυρίως αἰτουμένῳ.

Quid est σείλαντες μολεῖν? Respondet Nauckius et laudat Antig. 165, ubi Creontis verba sunt ad senatores: ὑμᾶς δ' ἐγὼ ἐσειλ' ἰκέσθαι, h. e. pro imperio ego vos huc adesse jussi. Sed Graeci precibus Neoptolemum adegerant ut Trojam veniret; hoc est illud ἐν λιταῖς. itaque σείλαντες hic ferri non debet et commendo participium πείσαντες, etiamsi ultro fatear ab elegantia eam conjecturam minime commendari.

Quod Philoctetes dicit vs. 233:

ὦ φίλτατον Φώνημα· Φεῦ τὸ καὶ λαβεῖν

πρόσφθεγμα τοιοῦδ' ἀνδρὸς ἐν χρόνῳ μακρῷ.,

in his primum inaudita est periphrasis λαβεῖν πρόσφθεγμα eo utique sensu quem locus postulat. Quem alloquimur, eum προσφθεγγόμεθα isque πρόσφθεγμα λαμβάνει et salutatur. Sic verbum est προσαγορεύειν et προσαγόρευσιν λαμβάνειν invenitur in Phalaridis quadam epistula, quam Henricus Stephanus indicavit. Recte quidem Nauckius vertit: *Wie herrlich ist es doch, nach so langer Zeit auch nur die Anrede eines solchen Mannes zu erhalten!* Sed non prorsus hoc convenit neque contentus erit Philocteta, si Neoptolemus simpliciter se salvere iusserit et abierit postquam ipse tribus verbis salutem reddiderit. Vult colloqui cum adulescente quem modo conspexit et statim nomen rogat et causam itineris. Est praeterea incongruum illud καί, quod non satis tuetur Soph. El. 1154, quem unicum locum Nauckius adscripsit. Bene hoc sensit Reiskius qui coniecit: Φεῦ τό μ' οὐ λαβεῖν et Blaydesius, qui reposuit quod Graecitas nisi fallor postulat: Φεῦ τὸ μὴ λαβεῖν. Ut autem lucremur id quod significabam contextu flagitari, vide num scribi debeat:

ὦ φίλτατον Φώνημα· Φεῦ τὸ συμβαλεῖν

πρόσφθεγμα τοιοῦδ' ἀνδρὸς ἐν χρόνῳ μακρῷ.,

nimirum quo sensu Aeschylus scripsit Choeph. 677: ἀγνὸς πρὸς ἀγνῶτ' εἶπε συμβαλὼν ἀνὴρ, nam πρόσφθεγμα hoc modo infinitivi subiectum fiet, uti vides.

Quod vs. 338 olim adolescentulus conjeceram πρότερον pro πρῶτον, id video me probasse Nauckio. Verbum non addam.

Post tot tantorumque virorum doctorum studia difficile est aliquid conferre ad Sophoclis emendationem, nam correctiones in quas loco semel iterumque perlecto haud incuriosus lector fere necessario incidit, eae fere omnes aut jam receptae sunt in textum aut certe latent in animadversionibus. Supersunt tamen vitia quae tam facile arguuntur quam hodie errores typothetarum. Veluti vs. 382:

τοιαῦτ' ἀκούσας κἀξονειδισθεῖς κακὰ

πλέω πρὸς οἴκους, τῶν ἐμῶν τητῶμενος.

Adnotavit Nauckius: *Die Synonyma ἀκούσας und ἐξονειδισθεῖς*

sind verbunden, wie bei Plat. Hipp. Mai. 304 E. Non mihi videtur doctissimus editor nunc accurate expendisse quid Plato II. dicat. Ipsum dialogum evolvamus. Συμβαίνει δὴ μοι, inquit, κακῶς μὲν ὑφ' ὑμῶν ἀκούειν καὶ ὀνειδίζεσθαι, κακῶς δ' ὑπ' ἐκείνου. Synonyma sunt, quod concedo, κακῶς λέγειν τινὰ et ὀνειδίζειν itidemque κακῶς ἀκούειν et ὀνειδίζεσθαι. Hinc jam diu est ex quo Cobetus ostendit, locus est in Mnem. III. 127, apud Platonem insiticia esse verba καὶ ὀνειδίζεσθαι, quibus membrorum concinnitas turbetur. Sed etiamsi quis ferre velit apud Sophoclem, quod in Hippiā neutiquam ferendum est, supererit tamen in ipsa sententia gravis offensio. Dicit igitur Neoptolemus post multa convicia quae aequo animo pertulit tandem se domum cogitasse? Fuitne ille Achillis filius tam oviculæ instar placidus et injuriarum patiens, ut nihil retorqueret in adversarios? Non fuit ipseque hoc supra professus est vs. 374: καὶ γὰρ χολῶθεὶς εὐθὺς ἤρασσον κακοῖς τοῖς πᾶσιν, οὐδὲν ἐνδεὲς ποιοῦμεν. Quid igitur faciemus? Sed hoc jam nimis facile est existimare. Lege:

τοιαῦτ' ἀκούσας καὶ ξονεῖδίσας κακά.

Unde vitium nasci potuerit, Cobetus dicit in Variis Lectionibus p. 167.

Non vacant suspicione Philoctetæ verba vs. 440:

ξυμμαρτυρῶ σοι· καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτό γε

ἀναξίου μὲν φωτὸς ἐξερήσομαι

γλώσση δὲ δεινοῦ καὶ σοφοῦ τί νῦν κυρεῖ,

primum ἐξερωτᾶν sine exemplo cum secundo casu hic construitur et inauditum est in tali sententia praepositionem περί omitti et parum huc faciunt loci a Nauckio laudati, Ai. 1236, Oed. Tyr. 701, Oed. Col. 355. Elect. 317, Philoct. 544. Deinde Thersitem Philoctetæ γλώσση δεινὸν fortasse appellare potuit, σοφὸς ille certe non erat. Denique quam mire dictum est τί νῦν κυρεῖ; Sensit hoc Blaydesius, qui coniecit τί δρῶν κυρεῖ; quod parum probabile. Locum constituerim sic:

ἀναξίου μὲν ἐξερήσομαι περὶ

γλώσση δὲ δεινοῦ φωτὸς εἰ νῦν ζῶν κυρεῖ.

Etiam sequens versiculus vitium alit, sed non reperio satis verisimilem correctionem.

Multo certior medicina suppetit vs. 617, ubi mercator narrat Graecis oraculum fuisse editum, sine Philoctetae ope Trojam capi non posse:

καὶ ταῦθ' ὅπως ἤκουσ' ὁ Λαέρτου τόκος
τὸν μάντιν εἰπόντ', εὐθέως ὑπέσχετο
τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς τόνδε δηλώσειν ἄγων·
οἷοιτο μὲν μάλισθ' ἐκούσιον λαβών,
εἰ μὴ θέλοι δ', ἄκοντα.

Ad illud οἷοιτο primum Nauckium audiemus: *cum dem Deutschen gebrauch entsprechender Optativ in fortgesetzter orat. obliqua*. Deinde ut probet Graecos similiter dixisse, affert Aesch. Agam. 606 ἀπάγγειλον πόσει ἔκειν — γυναῖκα πισὴν δ' ἐν δόμοις εὖροι μολών, sed haec dum scribebat, fortasse nondum potuit cognoscere Cobeti disputationem, qui luculenter evicit scribendum esse ἔνδον εὐρήσει. Sed nihil opus est pluribus ostendere οἷοιτο esse corruptum, quod nihil significabit, etiamsi quis ad mirum usum optativi modi connivere velit. Emenda, nam hoc emendare appello ubi ne umbra quidem dubitationis superest,

οἶόν τε μὲν μάλισθ' ἐκούσιον λαβών,
εἰ μὴ θέλοι δ', ἄκοντα.

Sic convenientia Graeci sermonis cum Germanorum usu tenues dilabatur in auras.

Non tot mihi verbis opus erit vs. 910:

ἄνῃρ ὅδ', εἰ μὴ ἐγὼ κακὸς γνώμην ἔφυν,
προδούς μ' εἴκεν κἀκλιπὼν τὸν πλοῦν ζελεῖν.

Quis κακὸς γνώμην sit, vide Electr. 546. Sed Philocteta non malus conjector erat. Scribe: εἰ μὴ ἐγὼ κακὸς γνώμων ἔφυν.

Quod exclamat Philocteta vs. 928: οἶά μ' εἰργάσω, οἶ' ἠπάτηκας, requiro εἰργασαί et mirum est etiam hodie idem vitium haud raro superesse. Veluti in hac ipsa fabula vs. 1172: τί μ' ὤλεσας, τί μ' εἰργασαί, quamquam Elmaleius jam correxit εἰργάσω. Eadem medicina utere Eur. Hecub. 1254, Med. 1353 et Hippl. 683.

Philoct. vs. 956:

ἀλλ' αὐτὸς τάλας

θανὼν παρέξω δαῖθ' ὑφ' ὧν ἐφερβόμην.

Vide num forte praestet: αὐτοῖς.

Etiam in fragmentis pauca quaedam supersunt, quae fortasse corrigere potero. Veluti fr. 58 apud Stobaeum ita scribitur:

βοῶ τις· ὦ ἀκούετ'· ἢ μάτην ὑλακτῶ,

cum in promptu sit:

βοῶ τις· οὐκ ἀκούετ' ἢ μάτην καλῶ;

coll. Electr. 1306:

βοῶ τις ἐνδον. οὐκ ἀκούετ', ὦ Φίλοι;

Ridiculus in paucis error est circa fragmentum 130. Scribit Phrynichus apud Lob. p. 374: πολλὴν διατριβὴν ἐποιησάμην ἐπισκοπούμενος, εἰ μόνον λέγεται πρόσφατος νεκρὸς καὶ μὴ πρόσφατον πρᾶγμα. εὐρίσκετο δὲ Σοφοκλῆς ἐν τῇ 'Ανδρομέδᾳ τιθεῖς οὕτω·

μηδὲν φοβεῖσθαι πρόσφατους ἐπισολάς.

Lacer hic locus est, sed satis pellucet quid dixerit morosus magister. Erant qui contenderent πρόσφατος νεκρὸς recte dici, sed hoc adiectivum ad alia non recte transferri nec recentem rem πρόσφατον πρᾶγμα dici ab Atheniensibus vel literas πρόσφατους. Inepta erat dubitatio et usus adjectivi πρόσφατος etiam apud puros putos Atticos satis late patet, quod e Lobeckii copiis efficitur. Sed unicus e Sophoclis Andromeda locus Phrynicho satis fuit et hinc edixit etiam literas tuto dici posse πρόσφατους, nihil esse cur quis πρόσφατους ἐπισολάς dicere non audeat. Inde factum est, ut ad hunc usque diem Sophocles ipse dixisse credatur:

μηδὲν φοβεῖσθαι πρόσφατους ἐπισολάς,

quas nemo mortalium umquam magno opere timuit.

Fr. 159. Hesychius: 'Ἐπισειούσης· ἐπικελευομένης ἀπὸ τῶν τὰς ἡνίας ἐπιχαλόντων. Σοφοκλῆς 'Αχαιῶν Συλλόγῳ. Lege: χαλόντων.

Fr. 184: εὐναῖος εἶη δραπέτιν σέγην ἔχων. Facilius intelligam: εἶην.

Fr. 202: ἀρετῆς βέβαιαι δ' εἰσὶν αἱ κτήσεις μόναι. *Lego:*
μόνης.

Dixisse creditur Sophocles fr. 203:

ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν τέρνον οὐ μαλάσσεται.

Non convenit poetae cum eo homine cui Monostichos debemus, qui sub Menandri nomine circumferuntur; is enim:

ἀνδρὸς πονηροῦ σπλάγχχον οὐ μαλάσσειται.

Utram sententiam veriorē esse dicemus? Equidem dixerim malitiosi viri σπλάγχχον οὐ μαλάσσεισθαι. Vides huic poetae ante oculos fuisse Sophoclis senarium, quem cum improbaret, vertit in contrarium. Itaque in suo Codice invenit ipse quoque οὐ μαλάσσεται. Quid autem Sophocles scribere potuit in boni viri laudem? Opinor: ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν τέρνον οὐκ ἀλλάσσειται. Hoc verum esse non negabimus.

Fr. 331: καὶ δὴ Φάρει τῷ δ' ὡς ἐμῷ καλύπτομαι. Equidem scripserim Φάρει τῷ βυσσίνῳ κ. sicuti recte legitur fr. 342: νῶτου κατασάζοντα βύσσινον Φάρος.

Fr. 607:

Ἔρω γὰρ ἄνδρας οὐ μόνους ἐπέρχεται,

οὐδ' αὖ γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ Θεῶν ἄνω

ψυχὰς χαράσσει καπὶ πόντον ἔρχεται.

Hos versiculos Sophocli tribuit Stobaeus, Euripidi Clemens Alexandrinus, quem sequi malo sicuti Nauckius quoque Clementem secutus est, apud quem Euripidis fragmentum est 434. Itidem placet quod Clemens habet ταρασσει, non χαράσσει. Unum et alterum Euripidis locum adscribam, ut de discrimine horum verborum possit constare. Eur. fr. 600:

τρόπος δὲ χρηστὸς ἀσφαλέτερος νόμου·

τὸν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν διασρέψαι ποτὲ

λόγος δύναιτο, τὸν δ' ἄνω τε καὶ κάτω

ρήτωρ ταρασσῶν πολλάκις λυμαινεται.

Sic fr. 1064 opponuntur ταρασσειν et γαληνίζειν Φρένα et vides unde metaphora ducta sit, ventus enim mare ταρασσει, cum agricola agrum aratro χαράσσει. Recte quoque Rhés. 73:

νῶτον χαραχθεῖς κλίμακας ῥάνη φόνῳ.

Hippol. 969:

ἦσαν τὰράξῃ Κύπρις ἡβῶσαν Φρένα.

Hoc solo loco res fortasse jam conficitur, sed vide praeterea
Troad. 88:

τὰράξω πέλαγος Αἰγαίας ἁλός.

et Bacch. 1322:

τίς σὴν ταρασσει καρδίαν λυπηρὸς ὦν;

Idem vitium odoratus sum apud Pindarum Olymp. II 63:
*ἀπονέερον ἔσλοι δεδόρκαντι βίον, οὐ χθόνα ταρασσουντες ἐν
χερὸς ἀκμῇ οὐδὲ πόντιον ὕδωρ, ubi χαράσσουντες malo. Recte
autem scribitur Pyth. I. 28: τρωμνὰ δὲ χαράσσοισ' ἄπαν νῶτον
ποτικεκλιμένον κεντεῖ.*

Sophoclis fragmentum 619 apud Hesychium servatum est:

ἔσαι ἐπούρανῳτικυθλάντων καὶ τό,

quod viri docti ita correxerunt:

ἔσαιν' ἐπ' οὐρανῶτα κυλλαίνων κάτω.

Verosimiliter de Minotauro hoc dictum fuit, nam locus e Sophoclis Phaedra desumptus est, sed ne monstrum quidem ingens et horrendum poterit umquam aures ad caudam usque demittere. Sensit hoc Herwerdenus, qui correxit:

ἔσαιεν οὐρᾷ τῶτε κυλλαίνων κάτω,

sed multo versimilior scriptura est:

ἔσαιεν οὐρᾷ, νῶτα κυλλαίνων κάτω.,

quae satis se ipsam commendabit. Prorsus idem vitium commissum fuit apud Babrium fab. 95. 59, ubi in Codice est: *ἐλάφου δὲ Φρίξ ἐπέσχεεν ὦτα καὶ κνήμας*, quod certatim correctum fuit: *ἐπέσχε νῶτα*, cf. Mnem. XV. 435. Sophocles autem imitatur Cerberi descriptionem apud Hesiod. Theog. 771.

Languet fragmentum 666:

οὐ τοῖς ἀθύμοις ἡ τύχη ξυλλαμβάνει

et utar eodem remedio quo supra ad Antigonen usus sum scribamque:

τοῖς δ' ἐξυθύμοις ἡ τύχη ξυλλαμβάνει.

Fr. 707:

καὶ τὸν θεὸν τοιοῦτον ἐξεπίσμαι

σοφοῖς μὲν αἰνικτῆρα θεσφάτων ἀεί,
σκαιοῖς δὲ φαῦλον κἄν βραχέϊ διδάσκαλον.

Emenda: κἄν βράχῃ. Cf. Mnem. XVII. 253.

Fr. 862. Eustath. 1923. 61. Γέρων, παλαιός. λέγει δὲ, Φασί, καὶ Σοφοκλῆς πληθυντικῶς· Σὺ γὰρ γέροντα βουλευεῖς· ἔχουν παλαιά, ἀρχαῖα. Supplet Nauckius: σὺ γὰρ (γέρων) γέροντα βουλευεῖς et si praeterea in fine ἄγαν addideris, quod ante ἔχουν facile excidere potuit, senarium habebis.

Amstelodami, d. 23 m. Oct. 1880.

POLYBIUS.

XXXI. 17 a: ὅσῳ μεῖζον δεῖ πολίτην ιδιώτου φρονεῖν τοσῷδε καὶ τὸ πρέπον ἐπὶ τῶν κοινῶν μᾶλλον ἢ τῶν ιδίων τηρητέον. Imo vero: δεῖ πόλιν ιδιώτου.

XVIII. 29: προελθὼν δὲ κήρυξ καὶ σιωπησάμενος τὰ πλήθη διὰ τοῦ σαλπικτοῦ. Σιωπῶμαι eiusdem farinae est atque χαίρομαι. Emenda: καὶ ΚΑΤΑΣιωπησάμενος.

XVIII. 20: ὁ Τίτος αὐτόθεν ἐξ Ἑδρας καὶ θυμικῶς· παῦσαι, Φησὶ, Φαινέα, ληρῶν. Homericæ sunt αὐτόθεν ἐξ Ἑδρας οὐδ' ἐν μέσσοισιν ἀνασάς.

XV. 12: οὐ γὰρ πάντων ἦν κατὰ τὸν ποιητὴν ὁ αὐτὸς θροῦς οὐδ' ἰα γῆρυς. Polybius ipsa poëtae verba posuerat: πάντων ἦεν ὁμοῦς θροῦς.

C. G. C.

EXEGETICA ET CRITICA AD CICERONIS ORATIONEM PRO A. CAECINA.

Quae ad causam Caecinianam pertinent nuper tam copiose quam eleganter exposita sunt a viro Consultissimo J. Kappeyne van de Coppello in libro: *Over VIM FACERE in het interdictum uti possidetis. Uitgegeven door de Kon. Akad. van Wetenschappen te Amsterdam. Amst. 1880.* Eam disputationem non esse latine scriptam doleo non tam nostra causa quam exterorum. Nemo enim apud nos existet, qui hoc genus orationis nitidum et fustum aspernetur; exteris autem sic aliqua difficultas obiicitur; et in perpetuo flumine librorum et libellorum, quo prela sudant et viri docti paene obruuntur, ea potissimum appetuntur, quae, ceteris quidem (ut aiunt) paribus, sine putamine molesto fructum offerunt et saporem.

Quaedam ex ea commentatione delibare iuvat non iurisconsultis sed philologis. Qui si eam orationem, quoniam in iure versatur tota iurisconsultis relinquunt ac non contra vindicant, non tantum magna se privant voluptate, sed etiam officio desunt. Est enim una ex optimis Tullianis, et ad eius ingenium et eloquentiam cognoscenda quantivis pretii.

Ac primum quidem docet K., deductionem ex agro, cuius controversa sit possessio, eam quae *moribus deductio* dicitur, fieri etiam potuisse sine praetoris interdicto; esse eam praeparationem quasi iudicii, ut certo inter litigantes constet qua de re agatur; praetor igitur uti nunc possideant litigantes possessionem confirmare potest, adversus ea vim (veram) fieri vetare (talìa fere interdicti verba) non tantum ante deductionem sed

etiam ea symbolica actione iam facta. Et in Caecinae quidem lite praetoris aliquas partes fuisse ante deductionem quominus credamus, prohibet sane § 20. Aebutius cum videret, nihil se de haereditate, cuius exigua admodum pars ipsi debebatur, litium terrore Caecinae extorquere posse, aliud experitur, ac denuntiat in foro, coram arbitro familiae herciscundae, qui petente Caecina institutus erat, fundum quendam Fulcinianum, quem Caesennia tenuerat, non esse universorum heredum sed suum ipsius. „Cum hoc (§ 20) novae litis genus tam malitiose intenderet” (nempe hac denuntiatione miram et novam postulati-
onem suscipiebat), non discurritur ad praetorem, ut interdictum suum interponat, sed „placuit Caecinae de amicorum sententia constituere *diem* (hoc add.), qua die (vulgo *quo die*) in rem praesentem veniretur.” Manifesto agitur de constituto, quod fit inter privatos. Nihil hic de praetore vel interdicto; *colloquuntur* inter se, et constituunt de *amicorum* sententia. Nec dicendum, hanc deductionem privato consilio factam, vanam ac nihili fuisse. Fit enim testibus praesentibus sollemni more ut quamvis sponte suscepta tantundem habeat ponderis atque auctoritatis, ac si a praetore esset praescripta.

Agitata est inter iurisconsultos quaestio num Caecina re vera, ut contendebat, fundum possederit nec ne. Secundum Cicero-
nem Caesennia, uxor Caecinae, de cuius bonis inter heredes nunc agitur, illum agrum emerat; secundum Aebutium Caesennia non ipsum fundum sed usum fructum tantummodo habuerat. Animadvertit post Savinium K. p. 20, 21, callide hanc quaestionem, quantum possit, declinare Ciceronem, quae autem quasi obiter argumenta afferat, satis esse debilia. Constat certe possessionem suam probare non facile fuisse Caecinae. Nam Aebutius demonstrabat *se* olim pro agro emto pecuniam debitam solvisse, quod argumentum cum quadam iactantia nullum esse contendit Cicero, quoniam mandatu Caesenniae solvisset ex ipsius pecunia. Sed neque id demonstrare validis argumentis potest, et quod opponit § 94, rationes a colono eius agri Caecinam, cum circuiret praedia, accepisse, satis debile est; poterat enim fieri pro uxore, cui usum fructum Fulcinus legavisset. Contra faciunt sane verba Ciceronis § 19 „in possessione bonorum cum esset (Caecina)” § 17 „Caesennia

fundum possedit et *locavit*" quod vix fieri potuit ab ea, quae usum fructum tantum haberet. Sed conferas in contrariam partem § 18, ubi fatetur orator, Caecinam Aebutio partem bonorum statim concessisse: „concessit, credo, Aebutio, quantum vellet de Caesenniae bonis ut haberet," unde apparet Ciceronem causam quaerere possessionis Aebutii non satis explicatae. Contendit porro Cicero in possessionis quaestione litem non versari et tantummodo id agi ut constituatur, num armata vis, semper improbanda et punienda, adhibita esset § 92; Aebutii tamen delictum multo gravius erat, si de iusta possessione deiectum esse Caecinam apparebat. Id si dubio maius fuisset, gravius et copiosius Cicero illam partem tractasset. Quae cum ita sint, statuendum nobis videtur cum auctore, causam Caecinae in ea parte claudicasse. Ceterum non est merum ius, in quo versamur, sed ex illa quaestione pendet artificium oratoris, de quo exposuit K. p. 20.

Atque hanc incertam rationem possessionis fuisse „iuris dubitationem," quae iudices moverit ut identidem ampliarent, suspitio tantum auctoris est, probabilior tamen propiusque ab evidentia remota, quam incerta coniectura, cum dicit, numquam videri Caecinam interdicto *UTI POSSIDETIS* contendere voluisse. Ita, opinor, malitiose Caecina deductionem moribus proposuisse censendus erit, ut ipse per speciem legitimi facti subitariam vim iniustam provocaret aut ipse inferret. Neque enim video, quomodo hanc sententiam aliter accipiam. At quomodo Caecina praevidere potuit se vi coactis hominibus pulsum iri? Magis poterat vim iniustam expectare, si legitimam illam et mitem vim non praetexuisset, in qua adversarius, cum semel de deductione convenisset, non esset armatos adhibiturus. Non apparet autem, cur veram vim ipse meditatus sit Caecina, quo nihil effecisset nisi ut in se interdictum *UNDE VI* pronuntiaretur. Videtur sane ab initio interdicto *UTI POSSIDETIS* contendere voluisse; intercedente autem per adversarii petulantiam nova lite *de vi armatis hominibus*, si secundum Caecinam pronuntiatum esset, nova contentio supervacanea erat futura.

In Caeciniana vocabulum *vis* et formulam *vim facere* duplici ratione, modo de ficta, modo de vera vi usurpari non est mirum (p. 27). Pertinet huc § 45, de qua mihi non plane cum

auctore convenit: „et vero hoc quidem iam vetus et maiorum exemplo multis in rebus usitatum, cum ad vim faciundam veniretur, si quos armatos quamvis procul conspexissent, ut statim testificati discederent, optime sponsionem facere possent NI ADVERSUS EDICTUM PRAETORIS VIS FACTA ESSET.”

Vis, inquit supra § 44 sqq., fieri potest, etiamsi ad pugnam et verbera non venit; ubi metu armatorum quis fugit, non iure sed vi res deceditur, ibi vis facta quomodo negabitur? Hoc tenuerunt maiores. Iam in verbis supra adscriptis Auctori propria significatio verbi *vis* statuenda, nobis figurata videtur. Verba laudata, ab aliis aliter emendata („discedere et optime” Beier, Halm, „discederent cum optime” Kayser, „conspexissent statim t. d. ut optime” aut „ut statim testificati qui discederent optime” Kappeyne) sic scribenda videntur:

..... usitatum, cum ad vim faciundam veniretur, si quos armatos quamvis procul conspexissent, *tum ut* statim testificati discederent, *ut* optime sponsionem facere possent NI ADVERSUS EDICTUM PRAETORIS VIS FACTA ESSET. ¹⁾).

In his igitur testificantur quidam, qui necessario *non sunt armati*, conspexisse se armatos et abeunt quoniam ferro res deceditur; quid vero? si ipsi ad vim apertam ferro accincti accederent? nulla tum testificatione opus erat; non venire possunt ad vim armatam exercendam et simul adversariis arma exprobrare. Venitur utrinque ad vim ex conventu faciendam, ad vim illam fictam et quasi civilem, qua unus litigantium ab altero ex agro, cuius controversa est possessio, depellitur vel *deducitur*. Gaius IV. 170 (Studemund) „ut qui cetera ex interdicto non faciat, veluti qui vim non faciat.” *Debet* aliquis vim illam mitem facere. Sed

1) Quod Beier, olim coniecit *posse* probari posset, si „optime enim” legeretur. In Halmii lectione *facere posse* dicitur *usitatum* esse, quod merito offensioni fuit iam Weiskio, quem Jordan non intellexit. Vide eius editionem p. 214. Id alteri quoque Kappeynii emendationi obici potest. In priore *ut* male omittitur. In Kayseri lectione hoc solum offendit, quod *ut* ex loco prominentiore nimiam habet emphasin. *Tum (tu)* inter *t* et *u*, *ut* post *ut* facillime excidere potuerunt. Ceterum *ut* saepius post pauca vocabula significatione praeditum diversa repetitur, cf. Drakenb. ad Liv. I. 17 extr.; add. XXI. 19. Hor. Sat. I. 6. 80. Instar sit omnium Cic. Or. 4, 14: „sine philosophia non posse effici, quem quaerimus, non ut in ea tamen omnia sint, sed ut sic adiuvet ut palaestra histrionem.”

paulo post apud Gaium idem illud *vis* propria significatione ponitur, cum dicit eum, qui cetera ex interdicto non faciat, si possideat fundum controversum, restituere debere adversario, si non possideat, *vim illi* (adversario) *possidenti* facere ei non licere. Pro Caec. 32 (c. 11): „cum ad constitutam diem tempusque venisset, ut *vis* ac deductio moribus fieret.” Ac ne quis miretur idem vocabulum in paulo longiore periodo loco, de quo ago, bis diversa significatione positum esse, conferat mihi initium orationis: „quod tum in vi facienda (nim. simulata sive imaginaria) cessit audaciae” et paulo post eadem illa § 1: „quicum vi et armis certare noluisse.” Minusque id § 45 mirum est, quod alterum *vis* ex sollemnibus sponsionis vocabulis affertur. — Agitur praeterea de eo quod more institutoque fit („multis in rebus *usitatum*”): „cum (non *si*) ad vim faciendam veniretur”; in sententia tecta esset: cum ad vim faciendam venit, discedunt. Porro verba illa „cum ad vim faciendam veniretur,” si agitur de uno litigantium, moleste sunt enuntiata, cum nihil aliud significarent nisi: si vim inferat quis. Denique quomodo quis, qui ipse arma illaturus est, si *quos* armatos conspicit perterritus aufugiat, quasi vero ipse *arma* non gerat. Non, ut nonnullis placet, prius membrum ad aggressorem pertinet (*cum veniretur*), alterum subiectum habet lacesitum et provocatum (cf. p. 28 et 30), sed simplicissima et unice vera est interpretatio ex qua hoc fere dicitur: si qui ad *legitimum* actum peragendum convenient, tumque vel umbram armorum videant, vi armata se pulsos esse testificari possunt et sponsionem facere NI ADVERSUS EDICTUM PRAETORIS VIS FACTA SIT. Scio equidem verbis *cum ad vim faciendam veniretur* non necessario diem constitutam significari, ¹⁾ idem contendo illis non prohiberi quominus diem constitutam credamus; per se spectata neutrum significant.

Locus de vi Ciceronis ad Fam. VII. 13. 2 satis impeditus

1) Cum ad vim faciendam veniretur beteekent het doel der gewapenden, die zich verenigd hebben om den bezitter te gaan verdrijven; noch naar het taaleigen noch rechtkundig ligt daarin opgesloten, dat zij met den bezitter den dag hadden afgesproken (diem constituere). Kappeyne p. 30.

est: „tantum metuo, ne artificium tuum (iurisprudencia) tibi parum prosit; nam ut audio istic (in Gallia)

non ex iure manum consertum, sed magis ferro rem repetunt,

et tu soles ad vim faciendam adhiberi? Neque est quod illam exceptionem in interdicto pertimescas: QUOD TU PRIOR HOMINIBUS ARMATIS NON VENERIS? Scio enim te non esse procacem in lacessendo.” Scripta haec sunt ad Trebatium iurisconsultum, cui Cicero propter studia bellica illudit. Exceptio („neque est quod” rell.) datur in commodum eius qui *non prior* armis usus est, qui non lacessivit, sed contra impetum adversarii armati se defendit. *Quod non* = quoad non, quatenus non. Eam exceptionem tu non metuis, numquam tu prior es; praetor adscribere potest hanc exceptionem, sed tibi non erit periculosa, quoniam vi et armis tu non soles provocare, non es *procax in lacessendo*. Iam priora illa „et tu — adhiberi” in eandem sententiam dicta sunt, non ut bellicosum animum Trebatii significant, sed a certaminibus alienum. Et quoniam in altera parte interrogatio abesse debet, prior quoque affirmativa sit necesse est. Sed assentior (p. 31) absonum esse h. l. de vi ficta cogitare et propterea legendum puto: „et tu *non* soles ad vim faciendam adhiberi, neque est, quod illam exceptionem in interdicto pertimescas QUOD TU PRIOR —, scio enim te non esse procacem in lacessendo.” *Quod — non* ponitur in exceptionibus, cf. Gaius IV. 119, Savigny. Besitz, p. 540 not. 2, Keller, Semestria p. 302 nec video cur cum Beiero et Wesenbergio *quo* scribendum sit.

Temeraria correctione librarii negationem addunt aut omittunt. Liv. XXI. 10: „Hanno — causam foederis magno silentio propter auctoritatem suam, *non* (om. codd.) cum assensu audientium egit? Alia Madv. ad Liv. IV. 58: V. 15. 11, XXIII. 23. 6. Cic. Or. I. 37, 168 „quod ea res in iudicium ante venisset” multi libri addunt *non*. Infra § 69 *non* ante *potius* nullo in libro legitur. In vicinia loci, quem modo e Gaio laudabam § 117: „in his quoque actionibus, quae *non* (om. cod.) in personam sunt, exceptiones locum habent.” Idem temere omisum videtur in loco notissimo de Lucretii carmine ad Quint. fr. II. 9 (11) 3: „Lucreti poemata, ut scribis, ita sunt multis luminibus ingenii multae *tamen* artis.” Sic, *tamen non etiam*

ut in multis editionibus est, Mediceus. Deinceps: „sed cum veneris virum te putabo, si Sallusti Empedoclea legeris hominem non putabo.” Qui pro *tamen* substituunt *etiam* non reputant aliquid hic dici necesse esse, quod Lucretio sit vitio vertendum. Sallusti scripta legere hominis sensus viresque superat; quod opponitur (Lucretii carmen cognoscere) levius est sed tamen minus iucundum ut in labore facile quis deficiat. Itaque non sollicitandum *tamen* sed addendum *non* cum Victorio: „*non* ita sunt multis luminibus ingenii, multae tamen artis.” Lucretii carmen, superiore anno mortui (a^o 55) a se editum miserat Marcus ad Quintum fratrem, tum in Gallia degentem, qui inspecto libro videri sibi responderat arte magis conspicuum quam inventione. Qui legunt *non* multae tamen artis” a Lucretio abiudicant quod ei vel maxime proprium est et a Cicerone non potuit non ei adscribi; doctus videbatur Lucretius (quemadmodum Callimachus, qui „quamvis ingenio non valet, arte valet”), sed non lucere multis splendide inventis, qui ab Epicuro totus penderet. Proxima in Ciceronis epistula lacunosa esse vidit Bergk, qui supplet: „sed *si ad umbilicum* veneris virum te putabo; si”, rell. Sed quoniam sic nimis Lucretium contemnit, eiusque librum taedii plenum significat, fortasse praestat: „sed *meliozem Epicureum si* inveneris.” Nam *inveneris* facile potuit in *cūveneris* corrumpi.

Redeo ad Caecinianam, ut animadvertam insigne artificium, quo Cicero in *deiciendi* vocabulo interpretando usus sit. Venerant Aebutius et Caecina ad fundum Fulcinianum, cuius controversa erat inter eos possessio ut sollemni deductione (*moribus*) Caecina ab Aebutio inde pelleretur; ibi tum Aebutius arma expediverat et vi armatis coactisque hominibus intrare Caecinam prohibuerat. Caecina igitur, si vulgarem consuetudinem sequimur, non potest dici ex eo loco *deiectus* esse; *deicimus* eum, qui corpore aut potestate aliquid tenet, eum qui foris est *arceamus*, *aditu prohibemus*, *repellimus*. Nihilominus praetor interdictum dedit: UNDE TU AEBUTI — CAECINAM VI DEIECISTI — EO RESTITUAS. In promptu erat Aebutio factum negare, non se *deiecisse* sed *reiecisse*, § 84: „non deieci sed reieci.” Peracutum hoc tibi (Aebutii) videtur, hic est mucro defensionis tuae.” Iam vide quomodo Cicero hunc mucronem obtulerit. § 87: „UNDE TU. hoc verbum UNDE utrumque declarat, et ex quo loco et a

quo loco. Unde deiectus est Cinna? ex urbe. Unde Telesinus?¹⁾ ab urbe. Unde deiecti Galli? a Capitolio. Unde, qui cum Graccho fuerunt? ex Capitolio. Videtis igitur hoc uno verbo UNDE significari duas res, et ex quo et a quo." Redargui haec possunt; nam deiici aliquis sane dici potest ab eo quod nondum tenet, sed ita demum, si imminet et *spe iam animoque* tenet, ut dicitur aliquis aedilitate deiici, quam nondum habet sed animo iam occupavit. Telesinus ad portam Collinam castra habebat moenibus contigua et iam quasi urbis cervicibus inhaerebat. Nec puto Ciceronem nisi causae servisset haec dicturum fuisse. Sed captiosa sunt, totusque ille locus dum taedii, si quid sit, culpam in argutias adversarii confert, insigni artificio est attemperatus. Et longius progredi licet et statuere verba illa interdicti saepius a litigantibus eodem modo abhibita esse; priscæ enim formulae illae frequenti et multiplici usu latiore quandam accipiunt significationem, de qua tacito consensu convenit, neque identidem in grammaticorum trutina ponderantur. (cf. § 86 „est enim vestri ingenii non meam sed *maiorum* prudentiam cognoscere" nempe in hoc interdicto, et paulo post § 87 „non ex eo sed ab eo loco me deiecerit; ad haec duo genera rerum unum verbum, quod satis declararet utrasque res *invenerunt*.") Nec reformidabant in formularum paucitate verba tradita explicatione ad praesentem casum quodammodo detorquere. In hac causa erat hoc interdicto utendum aut nullo; cf. § 32 „fac in hoc errare me nec ullo modo posse per hoc interdictum id assequi, quod velim; te uti in hac re magistro volo: quaero sitne aliqua huius rei actio an nulla." § 33, c. 12: „iterum quaero sitne eius rei aliqua actio an nulla; nullam esse dices?" § 34 loquens inducitur Aebutius: „feci equidem quae dicis omnia. — Quid ergo est? impune feci; nam quod agas mecum ex iure civili ac praetorio non habes," nempe si illa formula non apta est. „Itane vero, recuperatores? hoc vos audietis et apud vos dici patiemini saepius? cum *maiores nostri* tanta diligentia prudentiaque fuerint, ut omnia omnium non modo tantarum rerum, sed etiam tenuissimarum iura statue-

1) Sic Baier ex Tegernseensi *deiectissimus*.

rint persecutique sint, *tanta eos fuisse stultitia ut* [nam hoc fere excidit] hoc genus unum vel maximum praetermitterent?" Nec solebant aliud vocabulum in formula substituere § 36: „quid tu — postulabis? „unde vi prohibitus?" sic nemo unquam interdixit; novum est, non dico inusitatum, verum omnino inauditum." Sed *detrusus* olim erat § 49, nescio cur. Si quae verba erant et iuncturae, quae a terso et eleganti sermone aliena sunt, non licebat mutare, nec magis ea, quae prava consuetudo probaverat. Veluti in hac ipsa causa illud *deductio moribus* pro eo quod est deductio quae more fit, non dixisset Cicero si ei liberum fuisset suis verbis uti. Perrarum est *moribus* pro *de more* (pro Sest. 88 „si moribus ageret"), nec iungi debet tanquam attributum substantivo ablativus nisi sit *qualitatis* quem vulgo dicimus. Etiam adverbia pro adiectivis rara sunt. „Exprobrantis suam quisque alius alibi militiam," Liv. II. 23. „Ingenti caede utrimque," II. 64. 5. „Quondam postulatio vestra" XXIII. 6. „In hac prope aequalitate" Cic. Lig. 34. „Heri semper lenitas" Ter. Andr. 175. Haec igitur, etsi aspernatur lingua Latina, tamen ex imitatione Graecorum nata sunt et tolerata. Sed ablativi modi veluti *ordine, iure, modo*, quae natura et significatione adverbii possunt aequiperari, non sunt unquam pro attributo. — Tralaticium est ablativos qualitatis (qui sunt attributa) non usurpari solos, sed adiectiva habere iuncta; restringitur praeterea hic usus eo quod, de hominibus cum agitur, ablativi sunt eorum nominum, quae *ipsa* qualitatem significant. Confirmatum hoc videbis magno numero exemplorum, quem Kühner in gramm. II. p. 334 affert, multo ille in hoc argumento plenior quam Reisig-Haase, cf. huius p. 392 cum illius p. 165. Dicitur *multarum palmarum* vetus gladiator (Cic. pro R. A. 6) sed *procera statura, ingenti robore*; nemo dicet *puer sedecim annis*; „non multi cibi hospes, multi ioci" Cic. Fam. IX. 26, „multarum orationum orator," „multarum nuptiarum mulier" idem; cf. ad Brut. 286, „formica magni laboris" sed magna industria; „muli magni oneris" Plaut. Most 769, Menaechnus est „escae maximae" Men. 100, Damalis „multi meri" Hor. C. I. 36. 13. In his omnibus ablativus collocari non potest; nomina enim non ipsa qualitatem significant; genetivus contra, latioris usus cum sit, et perpetuam proprietatem et *res* loquen-

tis iudicio coniunctas significat. Poetica aut comica sunt „opera vehemente minister” Hor. Epist. I. 13. 5, „tu capite cano” Plaut. Merc. 305, „ille oblongis malis” ib. 643, Draeger Syntax I p. 541. Rerum vocabula quae sunt ablativos adsciscunt ut „per mille coloribus arcum” Verg. Aen. V. 609, „reticulum tenuissimo lino, minutis maculis” Verr. V. 27, alia; sed ut simplex ablativus substantivi sine adiectivo sic iungatur, pugnat cum proprietate sermonis Latini, cui non licuit *per articulum* attributum cum substantivo copulare, quemadmodum in Graeco fit. Sed vulgaris consuetudo non semper tam diligens fuit, atque inde vulgo usurpatum: Q. Verrem Romilia, Verr. act. I § 23. L. Albius Quirina, pro Quinct. § 24, alia in inscriptionibus. Similiter ex prava consuetudine illud *moribus deductio* Cicero dixit, nihil veritus ambiguitatem. Cf. § 2 „si vis facta esset moribus.” Addam reliquos locos in quibus *moribus deducere* et *deductio* sunt, § 20: quo die in rem praesentem veniretur et de fundo Caecina moribus deduceretur. 27: ibi tum Caecinam postulasse, ut moribus deductio fieret. 32: cum venisset, ut vis ac deductio moribus fieret. 95: ipse porro Caecina cur se moribus deduci volebat?

Quod in deiiciendi verbo factum est, ut ad praesentem casum formula interpretando accommodaretur, idem in eo quod est *restituere*. Cum enim Aebutius iussus esset *restituere* Caecinam eo, unde vi deiecisset, respondit *se restituisse*, etsi hoc, si verbi proprietatem tenes, minime contendere poterat. Volebat, opinor, hoc: se neque vi deiecisse, neque restituere posse; ideoque *perinde* nunc rem se habere, ac si restituisset; cf. § 82 „(ego, Caecina) restitui sum iussus: restituisse te dixi (Aebutii);” § 80 iurisconsultus aliquis narratur dixisse, verba sponsionis facere cum Caecina et ipsum Aebutium sponsione fateri, deiectum esse Caecinam. „Aebutius, qui fatetur aliquo ex loco deiectum esse Caecinam, is quoniam *se restituisse dixit*, necesse est male fecerit sponsionem.” Nempe ratiocinatur sic: A. dixit se restituisse Caecinam unde deiectus esset, ergo deiectum esse fatetur Caecinam alicunde. Aut *is* delendum, aut pro *is* *quum* (sic T cum aliis MSS. cf. Halm) *in quem* legendum. § 55 si vilicus solus, non tota familia, ut erat in interdicto, Caecinam pepulisset, num hoc causari posses et propterea dicere te resti-

tuisset? „Si me vilicus tuus solus deiecisset, non familia deiecisset, ut opinor, sed aliquis de familia; recte igitur diceres *te restituisse?*” § 60: „quid igitur? si glebis aut saxis aut fustibus aliquem de fundo praecipitem egeris iussusque sis, quem hominibus armatis deieceris, restituere, restituisse te dices?” § 92 „qui se restituisse dixit, magna voce saepe confiteri solet se vi deiecisse.” Hoc igitur recedit ab usu; vulgo qui *restituisse* se dicit, hoc tantum significat se *non deiecisse*. § 23 „Dolabella praetor interdixit — ut unde deiecisset restitueret. Restituisse se dixit. Sponsio facta est, hac de sponsione vobis iudicandum est.” — Itaque post interdictum praetoris: *restituas unde deiecisti* respondet qui iussus est: (ego) *RESTITUI*. Tum alterius litigantium sequitur sponsio: *NI TU ME — RESTITUISTI, DARE HS SPONDES?* Respondet alter *SPONDEO*. Et de ea sponsione iam indicatur. Qui obsequi praetoris interdicto recusat, causa cadit, itaque non recusat sed se *quatenus oporteat* restituisse contendit. Sunt hae formulae quasi nummi, in quibus quae verba scripta sint, nemo curat: modo omnes sciant quid usu valeant. Sed quamvis frequenti tactu attriti intelligentibus testimonia sunt temporis remoti. Legis actiones repraesentant nobis illam aetatem, qua transitus a facto ad verbum, a rapiendi cupiditate ad iuris normam rudibus etiam tum hominum ingeniis satis difficilis sensim perficiebatur actione quadam imaginaria cum sollemnibus verbis iuncta. Bibliothecas omnium philosophorum unus libellus XII tabularum Ciceroni superare auctoritate et usu videbatur. Et sane quamvis paulo ferventius enuntiata non immerito laus eximia his tribuitur aliisque prisci iuris monumentis, quod habent plurimam antiquitatis effigiem incorruptamque saepe vetusti aevi memoriam continent. Non mirum autem, quod per multorum ora deinceps tradita singula verba et quasi carmen aliquod saepius pronuntiata de propria vi ac potestate aliquid amiserunt et interpretis indigent quemadmodum ipsis veteribus obscura erant. Cuius rei notabile exemplum, ab hoc loco non alienum (cf. Kappeyne p. 36) est apud Gellium XX. 10. Eius tempore ignorabatur vulgo quid esset *ex iure* manum conserere. Eam formulam sciscitanti Gellio iurisconsulti non interpretabantur ex oppositione belli et iuris ut *ex iure* esset secundum iuris naturam (non vi

bellica), sed cum in lege XII tab. legeretur „si qui in iure manum conserunt”, ei contrarium esse docebant *ex iure*. „Sed postquam, inquit, praetores propagatis Italiae finibus, datis iuris dictionibus negotiis occupati, proficisci vindictiarum dicendarum causa in longinquas res (regiones? ¹⁾) gravabantur, institutum est contra duodecim tabulas tacito consensu, ut litigantes non in iure apud praetorem manum consererent, sed ex iure manum consertum vocarent, id est alter alterum ex iure ad conserendam manum in rem, de qua ageretur, vocaret” e. q. s. Pro: „propagatis Italiae finibus datis.” Kappeyne conii-
cit *propagatis Italiae* (= per Italiam?) *finibus civitatis*. Haec sententia sane requiritur, sed me iudice inest in verbis traditis, quorum *non* dubia est constructio. Gellii aetate Italiae incolae omnes cum essent cives Romani, Italiam posuit pro regione, in qua Romani cives habitant aut ea parte peninsulae, quae olim in dicionem venerat Romanam et in qua ager publicus a Romanis possidebatur, de quo si quae controversiae erant, Romanae dirimebantur. Ad *datis* proxime accedit *statis*; itaque sic legendum puto „*statis* iuris dictionis negotiis occupati”; negotiis distinebantur, quorum diem constitutam non identidem poterant mutare. Alii *satis* aut *auctis*. Ennii verba „non ex iure manum consertum sed magis ferro rem repetunt” ad quae ista annotatio pertinet, interpretantes cedimus nunc male auctoritati Gellianorum iurisconsultorum et „commentariorum” quos Gellius legerat. An latinum videretur, nisi auctoritas Gellii obstaret, veluti hoc: „ex urbe proelium ineunt”? Formula plenius exstat in orat. pro Mur. c. 12: EUM EGO EX IURE QUIRITIUM MEUM ESSE AIO. INDE IBI EGO TE EX IURE MANUM CONSERVATUM VOOCO. Bis in ea est EX IURE; priore loco ea significare *secundum ius* consentiunt omnes; non credi debet statim altero diversa poni significatione. Male iungebant *voco ex iure*, cum cohaerant: *ex iure manum consertum*.

In formula quae Cic. l. l. legitur: ad quam respondetur ab altero litigantium: „UNDE TU ME EX IURE MANUM CONSERVATUM VOCASTI, INDE IBI EGO TE REVOCO” abundantia quaedam est adver-

1) Codd. in hoc capite passim lacunosi sunt.

biorum localium. *Inde ibi* fuit qui sic interpretaretur: „*inde* statt ex illo fundo; *ibi* st. in eo loco, in quo nunc versamur.” Sicine? locus in quo *nos* versamur? Nimirum: „in gerichtlichen Formeln zur grösseren Deutlichkeit gesagt.” Ergo ut perspicue loquantur homines, solent verborum vim immutare? Haudius ad Turs. III. p. 164: „*Inde ibi* non potest esse *in eum locum*, ut voluit Graevius [absurda sane opinatio], neque *indidem* quod placuit Steinmetzio [*inibi interibi postibi* possint comparari, sed *inde* cum *ibi* sic non videtur posse copulari]. *Inde* enim significat ob eam causam, *ibi* est *ilico*, quasi quis dicat *deshalb ohne Weiteres*.” Id probavit Zumptius. Sed ad hanc interpretationem redarguendam sufficit animadvertisse proxime praecedere: „ager Sabinus meus est”; nam post haec quae statim sequuntur („*inde ibi*”) non possunt non eo (i. e. ad locum) respicere. In sequentibus etiam *unde tu me* — *inde* causae significatio nulla est. Sed verba singula suam habent propriam vim, modo iungamus *inde manum consortum*. „Manum conserere alicunde” dictum est pro: gleba arrepta alicunde manum conserere, sive de aliqua re contendere. *Ibi* est in ipso loco. *Revoco*: vicissim voco, nempe: *inde ibi* manum consortum. Recedat hoc sane a tersa latinitate, sed non nimis est durum.

Plura de causa Caeciniana hoc loco afferre nihil opus est. Sequantur igitur de uno alteroque loco constituendo annotata quaedam.

Omnes libros Caecinianae ex uno fonte ductos esse, ex communibus lacunis, omissionibus, vitiis apparet. Veluti § 46: „omnis enim vis est, *quae periculo* aut decedere nos alicunde cogit aut prohibet accedere” omnes codices, quorum diserte lectio testata est corrupti sunt, sed ut ex una lectione Tegernseënsis appareat causa corruptionis; habet enim QUERICULO. *Inde* reliqui *quae ridiculo*, quam inepte quisque videt. Exciderant in archetypo duae litterae: QU . . RICULO. Ac fortasse si palimpsestus Taurinensis hanc paragraphum haberet, ad hanc necessariam emendationem veteris codicis accederet auctoritas. Nam is liber reliquis melior. § 39: „*ut ista re aliquid aut* aliqua ex parte differre videatur, utrum, pedem cum intulero atque in possessione vestigium fecero, tum expellar ac deiciar, an eadem

vi et isdem armis mihi ante occurratur." Sic ex omnibus libris notatur praeter Taurinensem, in quo Peyronus hanc invenit lectionem: U.DIS. ARNALIQUIDTAUTREX. In reliquis codd. excidit omnibus D: „*ut distare aliquid.*” Aliud argumentum praebet § 44: „qui non modo ut fugerent, sed etiam ipsius fugae tutam viam quaesiverunt, his vis adhibita non videbitur? Quid igitur fugiebant? propter metum. Quid metuebant? vim videlicet. *Potestis* igitur principia negare, cum extrema conceditis?” Nihil magis Tullianum esse potest quam illud *potestis* quod Quinctilianus VII. 3. 29 praebet. Sed omnes Ciceronis libri: „*potestatis* igitur principia negare *potestis* cum.” Manifestum est *potestis* in margine adscriptum ad corrigendum *potestatis* alieno loco insertum esse. Hinc utrumque mansit, et librarii quasi rimam tectorio obducentes *potestatis* cum *vim* iunxerunt, novam periodum ab *igitur* instituentes. Minus certum sed tamen considerandum puto, illud *potestatis* e prava lectione *poteratis* natum esse; utrumque enim per compendium scribitur *potatis*, eo tantum discrimine ut, si *poteratis* significet, habeat virgulam supra a, si *potestatis* punctum. Unde consequeretur ut fons nostrorum MSS., in quo iam scribendi compendia fuerint, sit satis novicius.

Agam nunc de aliquot locis, non quod hos putem solos medicinae egere, sed quia certa in reliquis non suppetit. Nam operae pretium non est in quibusdam simpliciter dissensum a superioribus editoribus notare. Veluti locum de pecunia in iudicio Albiano versata § 28 non mihi videtur expedivisse Kellerus.

§ 2. Impudens in iudicio est Aebutius et audax, quod non dubitavit culpam confiteri,

„nisi forte hoc rationis habuit: quoniam, si facta vis esset moribus, superior in possessione retinenda non fuisset, quia contra ius moremque facta sit, A. Caecinam cum amicis metu perterritum profugisse, nunc quoque in iudicio si causa more institutoque omnium defendatur, nos inferiores in agendo non futuros, sin a consuetudine recedatur, se, quo impudentius egerit, hoc superiorem discessurum.”

Post *profugisse* excidisse videtur *iactat* aut *videt*. Lenius hoc Madvigiano: „A. Caecina cum amicis metu perterritus profu-

gerit". Kayseri emendatio: „*quo modo*, si facta vis esset moribus, superior in possessione retinenda non fuisset — *etenim* quia contra ius moremque facta sit, A. Caecinam cum amicis metu perterritum profugisse — nunc quoque" turbat aequalem distributionem periodi quae est bipartita, sic ut quaeque pars rursus in duo membra dividatur, hac ratione: A. a. si vis facta — fuisset. b. quia contra — profugisse. B. a. si causa — futuros. b. sin a consuetudine — discessurum. Apparebit infra alias quoque lacunas esse in codicibus. § 41: „„Queramur, inquit, licet; tamen hoc interdicto Aebutius non tenetur." Quid ita? „Quod vis Caecinae facta non est." *Hocine* dici in hac causa potest, ubi arma fuerint, ibi", rell. Ciceronis oratio *hocine*, in codd. omissum, postulare videtur. Lenius paulo post § 42: „non ea sola vis est, quae ad corpus nostrum vitamque pervenit, sed etiam multo maior ea, quae" leg. „sed etiam, *et* multo maior, ea quae." De § 32: „est haec res posita, quae ab adversario non negatur; Caecinam — pulsum prohibitumque esse" dubito an sit supplendum „*in aperto* posita", nam facti demonstrationem praemisit, nec eo post redit.

§ 6. „Moram in iure dicundo quaerere nunc reprehendendum fortasse minus, querendum vero magis etiam videtur, ideo quod, *cum* omnia iudicia aut distrahendarum controversiarum aut puniendorum malefactorum causa reperta sint (*libri* sunt), quorum alterum levius est propterea quod et minus laedit et persaepe disceptatore domestico diiudicatur, alterum [est] vehementissimum, quod et ad graviores res pertinet et non honorariam operam amici sed severitatem iudicis ac vim requirit, quod est gravius et cuius rei maxime iudicia constituta sunt, id iam mala consuetudine dissolutum est."

Sic cum Lambino et Bakio (Schol. Hyp. V. 183, sq.) Kayserus, interserens *cum*, periodum constituit, sine dubio recte. Reliqui inde a verbis *quod est gravius* novam periodum ordiuntur. Sed ab his verbis apodosis incipit, iungenda cum *ideo quod*. Ante *vehementissimum* omittendum est; tardat enim oppositionem: „alterum levius est, alterum *vehementissimum*." Illud postremum vocabulum vix recte se habet; quod *ad graviores res pertinet* non est propterea *vehementissimum*, neque oppositio iusta est.

Scribendum puto: *vel nocentissimum*, cui respondet recte: *levius quod minus laedit*. *Nocens* est quod damnum infert. ND. II. 47, 120: „(vites) a pestiferis et nocentibus refugere dicuntur.” Sciunt latine periti *vel* subiectiva, ut aiunt, ratione superlativi vim augere, sed eo ipso quodammodo restringere, ut sit fere *sane* aut *me quidem iudice*. Ante verba *quod est gravius* aliquod indicium apodosis (*hoc, id*), sequente particula *id* inserere non necessarium, quoniam haec voce iuvantur.

Paulo post: „nam ut quaeque res est turpissima, sic maxime et maturissime vindicanda *EST*; *AT* eadem,” rell. Scribendum videtur *ERAT*.

Ib. „si quis quod spondit, qua in re verbo se obligavit uno, *si* id non facit.”

Repetitio particulae *si* quae nititur palimpsesti auctoritate, nullam habet in vulgata lectione rationem. Si diversae sunt condiciones *et* omitti solet et *si* bis poni; sic h. l. scribendum: „si quis *quid* spondit.”

§ 9. „verum sive vos existimationis illius periculum sive iuris dubitatio tardiores fecit adhuc ad iudicandum, *alterius rei causam* vosmet ipsi iam vobis saepius prolato iudicio sustulistis, alterius ego vobis hodierno die *causam* profecto auferam, ne diutius de controversia nostra ac de communi iure dubitetis.”

Satis, inquit, iam saepius prolato iudicio vos demonstrastis non temere vos existimationem Aebutii laedere velle: „ipsi *alterius rei causam* sustulistis.” *Alterius rei* genetivus sit definitivus necesse est: causam tergiversationis, quae est altera res illa, metus laedendi famam Aebutii. Sed hae ambages verborum plane inutiles sunt; si hoc voluisset dixisset simpliciter *alteram causam*. Exciderunt duae litterae ante *RE* nempe *MO*. Legendum videtur: „alterius *morae* causam.” Alterum *causam* interpolatum est.

§ 10. „Is habuit in matrimonio Caesenniam, eodem e municipio, summo loco natam et probatissimam feminam, sicut et vivus ipse multis rebus ostendit et in morte sua testamento declaravit.”

Caesenniam esse probatam non potuit demonstrare Fulcinius,

sed potuit ostendere eam *sibi* probatam esse. Scrib. *et probatissimam SIBI feminam*. Etiamsi *probatissimus* idem esset quod *probatissimus*, quo *superlativo* numquam utitur Cicero, tamen sententiae non satisfaceret.

§ 12. „uxori grande pondus argenti matrique partem maiorem bonorum legavit.”

Legendum: argenti *aurique*, *matri* partem rell. Cum *aurique* in *matrique* esset corruptum, *matri* est omissum. Indicium eius corruptelae est *que*, in vulgata vitiosum. Paulo ante: „et ex quo maximum fructum ipsa capiebat. Sed hunc *fructum* mature fortuna ademit” alterum *fructum* delendum est, cum praesertim illud *fructus* et *frui* saepius iam in proximis legantur.

13. „versabatur eo quoque tempore in his rationibus auctioris et partitionis atque etiam se ipse inferebat et *intrudebat*.”

Primum constare debet bonorum codicum lectionem *intro dabat* esse reiiciendam, est enim illud et poeticum et a sententia alienum, nam nihil significare potest nisi: domum se conferebat. Klotz et Jordan., quos sequitur Halm., suo gladio confodi possunt, eorum enim exempla satis quod dixi probant. Proficiscendum est igitur a lectione *intrudebat* (sic etiam Franc.), et quoniam illud vocabulum alibi testatum non est; scribendum *obtrudebat*. Vitium natum ex *inferebat*, eadem praepositione perperam bis posita, nota librariorum oscitantia.

15. „mandat ut fundum sibi emat — cui tandem, cui putatis? an non in mentem vobis venit omnibus illius hoc munus esse ad omnia mulieris negotia parati, sine quo nihil satis calide posset agi? Recte attenditis.”

Repetendum censeo *illius*: „an non in mentem vobis venit omnibus illius? Illius hoc munus esse, ad omnia mulieris negotia parati?” *Esse* pro *fuisse* in hac narratione, qua singula tanquam praesentia oculis subiiciuntur ferri potest.

19. „homini Romae in foro denuntiat (Aebutius) fundum illum — suum esse seseque sibi emisse. Quid ais? *istius* ille fundus est? — Usus enim, inquit, eius fundi et fructus testamento viri fuerat Caesenniae.”

Hotomanni emendationem necessariam *tunc* consensu spreverunt recentiores, non reputantes, ut videtur, post *ais* ex *tunc istius* facillime nasci. Nihil attinet recensere reliquorum conamina apud Jordan, quae se ipsa redarguunt. Verba *quid ais* et *sqq.* sunt Caecinae.

22. „ut eum qui illum olearum ordinem *intrasset*, occideret.”

Non intramus ordinem, sed domum, templum et quidquid saeptum est undique. Si dicitur *limen intrare* Phil. II, 27, 68 cogitatur tota domus, quemadmodum portam intrare aut vallum, quod undique cingit. *Ordo* non circumdat. Scribendum pro *intrasset*: *transisset*.

30. „Visus est mihi primo veterator intellegere praeclare quid causa postulare et tantum modo errare, quod omnes testes infirmaret, qui ante eum dixissent, cum subito, ecce idem qui solet, *suos solos servos* armatos fuisse dixit.”

Testes dixerant se adduxisse servos armatos, et praeterea complures armatos fuisse cum Aebutio. Nam haec probe distinguenda. Qui cum Aebutio erant armati, partim erant liberi aut libertini. Cf. § 24: „testes quid aiunt? P. Vetilius, propinquus Aebuti, se Aebutio cum armatis servis venisse advocatum. Quid *praeterea*? Fuisse complures armatos.” Ipse cum servis armatis ad Aebutium profectus eum inveniebat *armatis* stipatum. Supra § 30: „cum omnes ante eum dixissent testes, armatos cum Aebutio fuisse complures, solus dixit non fuisse.” Nullos omnino armatos fuisse cum Ciceroni videretur significare velle Falcula, visus est aliquamdiu perspicere, quid causa Aebutii postulare, cum subito ad solitum stuporem redit, dum dicit, solos servos armatos fuisse.” Hoc legendum omisso *suos* (nam *suos* et *servos* per compendium syllabae *er* litterae *s* adhaerens vix differunt inter se). Quid per *duos* pro *suos* lucremur (Halm, Kayser) non video.

33. „Qui in pace et otio, cum manum fecerit, copias pararit, multitudinem hominum coegerit, armarit, instruxerit, homines inermos, qui ad constitutum experiundi iuris gratia

venissent, armis, viris, terrore periculoque mortis reppulerit, fugarit, averterit hoc dicat" e. q. s.

Manum facere affertur ex Ulpiano solo Digg. XLVIII. 13. 6, init. Argenteae latinitatis est *exercitum facere*, quod cum semel, nimirum addito *argento*, dixisset Sallustius, in deliciis fuit aemulo eius Arruntio aliisque, ut refert Seneca Epist. 114. 17. Sed fac Ciceronem dixisse *manum facere*, tamen hoc loco non dixit; nam *cum* coniunctio turbat totam periodum; illa enim *manum fecerit, multitudinem coegerit*, rell. (paratactice ut aiunt) iuxta posita sunt; unde haec prava forma nascitur periodi: „qui in pace et otio cum — averterit hoc dicat." Lege: *cum manu fuerit*.

39. „huiusce rei vos statuetis nullam esse actionem, *nullum* experiundi ius constitutum, *qui* obstiterit armatis hominibus, qui multitudine coacta non introitu, sed omnino aditu quempiam prohibuerit?"

Obtemperandum sane bonis codicibus qui *nullum* et *qui* habent, non *nulli* et *quod*. Sed nego *qui* h. l. pro *si qui* poni potuisse. Nam si quis exempla a Wopkensio Lectt. Tull. p. 181, Garatonio ad Vatin. 5, 12 p. 59 ed. Halm. G. T. A. Krüger de Attractione p. 196, Kühnero ad Tusc. V. 7. 20 et Gramm. II. p. 842 allata contulerit pauca omnino ex Cicerone (nam comicos, Sallustium, Livium excipio) inveniet, et in plurimis accusativum aut nominativum pronominis demonstrativi omis- sum. Iis sepositis aliorum casuum haec fere restant: Tuscc. I. l. „Xerxes praemium proposuit qui novam voluptatem invenisset." Fam. V. 1. 1 „video me desertum a quibus minime conveniebat." Att. V. 11, 6 „nunc redeo ad quae mihi mandas." (sed proxima eo loco corrupta sunt). Rpbl. II. 29, 51: „Tarquinius non novam potestatem nactus, sed quam habebat (num add.: *ea*?) usus iniuste totum genus hoc regiae civitatis evertit." Magis etiam dubium Fam. III. 6. 3: „ut tuum factum (*is* nunc ex coniectura additur) qui quo animo inter nos simus ignorent, alieni hominis — esse videatur." Sed quid quaerimus ad Caecinianae locum exempla? „nullum experiundi ius constitutum qui obstiterit armatis hominibus" pro: „constitutum *is* cum qui" tum demum credam latinum esse si e. g. „invehitur

qui cum laesit prior" putare licebit dici pro „invehitur in eum, qui —". Quantum video, non potest locus in integrum restitui nisi duas literas si exoidisse statuamus. Pro altero *qui* ante *multitudine coacta* scribo ut: „nullum experiundi ius constitutum, si qui obstiterit armatis hominibus, vi *multitudine coacta* non introitu, sed omnino aditu quempiam prohibuerit."

40. „*Hoc est periculosum, dissolvi hoc interdictum*, est captiosum omnibus rem ullam constitui eius modi, quae, cum armis gesta sit, rescindi iure non possit: verum tamen illud est turpissimum," rell.

Sic palimpsestus, in qua loci forma clare elucet interpolatio: glossema ad *captiosum* est: *h. e. periculosum, dissolvi hoc interdictum*. Animadvertit glossator *captiosum* h. l. esse damnosum, periculosum. Multo hoc probabilius quam quod Kayserus dedit: „hoc est periculosum, [dissolvi] hoc [interdictum] est captiosum." Ante *turpissimum* libenter cum eodem caruerim verbo substantivo.

46. „at ego hoc dico: si ut *primo* in castello Caecina dixit Aebutius se homines coegisse et armasse neque eum, si illo accessisset, abiturum, statim Caecina discessisset, dubitare vos non debuisset quin Caecinae facta vis esset, si vero simul ac procul conspexit armatos, recessisset, eo minus dubitaretis."

Fucum fecit editoribus P. Faber, contendens *primo* esse verum, nam si *primo* significaret *initio*, alia collocatione opus esset (*primo ut*); et in sequentibus nulla oppositio est (per *postea*); denique etiam vocabulum *statim* et facillima erroris explicatio (ante *castello*) faciunt pro *primum*. In postremis inest anacoluthon (*dubitaretis* pro *dubitare debuisset*) satis durum; coniunctivus defendi potest locis Sest. 24, 54 (*commoverentur* = *commoveri oportebat*) Off. III. 22, 88 (*potius diceret* = *dicere conveniebat*) sed tamen in hac iunctura satis insolens est. Vera loci forma haec esse videtur: „si vero simul ac procul conspexit armatos, eo minus." Quidquid accedit onerat potius quam ornat sententiam.

49. „iura non utilitate communi, sed litteris exprimis."

„Iura utilitate communi exprimere" aut nullam aut alienam

habet significationem. Quaerentes ab interpretibus, quid haec sibi velint, amandamur ad Nizolium et pro Rosc. Com. 8. 24, ubi dicuntur leges expressae esse ex unius cuiusque damno, i. e. accommodatae (verbis) ad damna vulgaria. Talia fiunt ubi aqua haeret. Sententia quae esse debeat, superiora satis declarant: „verbis controversias, non aequitate diiudicas.” Scribendum puto *expensis* quod cum ablativo construitur ut *ponderare*. Verr. I. 16, 42: rerum ipsarum magnitudine crimina ponderare. Tuscc. V. 41, 120: cum ea re, non verbis ponderarentur. Infra § 60: si causae non ratione sed verbis ponderantur. — Initio huius sententiae *ain tu* pro *an tu* optima emendatio est Bakii Bibl. Crit. Nov. III p. 79, cf. Rau, Var. Lect. I p. 70. Miror Kellero et Jordano hanc displicere potuisse.

55. Si velit quis in verbis haerere, defendere poterit. se cum servum unum habeat, non teneri interdicto, in quo de *familia* sermo sit. „Neque enim dubium est, quin si ad rem iudicandam verbo ducimur, non re, familiam intellegamus, quae constet ex servis pluribus, quin unus homo familia non sit.” Ratiocinatur sic: si familiam intellegamus, quae constat ex servis pluribus, unus homo familia non est. Postrema illa *quin* — *sit* non sunt ex abundanti posita ut statuere videntur Jordan et Halm, semicolon post *pluribus* ponentes, sed necessariam partem efficiunt demonstrationis huius: „in *uno* servolo *familiae* nomen non valere.” Delendum alterum *quin*. Formam demonstrationis omisit Cicero propter oppositionem: „*familiam* intellegamus quae constat ex servis *pluribus*, *unus* homo familia non sit.” ¹⁾ — Paulo post § 56 qui interdictum composuerunt dicuntur de verbis minus solliciti fuisse „cum sibi hoc proposuerint, ut sive me tu deieceris [i. e. UNDE TU] sive tuorum quispiam sive servorum sive amicorum [AUT FAMILIA AUT PROCURATOR], ut servos non numero distinguant, sed appellent uno familiae nomine” rell.

Non debet iungi: „cum sibi hoc proposuerint ut servos non distinguant” hoc enim non erat propositum ipsum, sed inser-

1) Idem indicat Madv. Advers. II p. 198.

viebat proposito breviter loquendi. *Ut ante servos est ita ut;* „sibi proposuerint” est cogitarint. Prius *ut* delendum: „cum sibi hoc proposuerint „sive me tu deieceris sive tuorum quispam sive servorum sive amicorum,” ut servos non numero distinguant.” Paene omnes inde a Lambino in hoc loco haeserunt, et cum nihil plane eis satisfaceret, eo redierunt unde erant profecti — ad verba corrupta.

58. quare si ad eum restituendum, qui vi deiectus est, eandem vim habet aequitatis ratio, ea intellecta certe nihil ad rem pertinet, quae verborum vis sit ac nominum.”

Dele *eandem*. Significaret enim aut „eandem atque in verbis *procurator, servus* interpretandis,” aut: „eandem vim atque verba.” Prius male esset expressum (pro: ad interpretandum quis restituendus, quis deiectus esset) et alienum quoniam non ad novam rem transitus fit, sed pergitur in eadem explicatione. Alterum eo peccat quod non eadem sed maior est vis aequitatis quam verborum, nam „ea i. e. aequitatis ratione, intellecta, nihil ad rem pertinet, quae verborum vis sit.”

63. „quibus enim rebus plerumque vis fit eiusmodi, eas res appellantur in interdicto; si per alias res eadem facta vis est, ea, tametsi verbis interdicti non concluditur, *sententia tamen iuris atque auctoritate retinetur.*”

„Vis sententia atque auctoritate iuris retinetur,” non aptum est; dicitur hoc quasi de re grata aut utili sermo esset. Haec intellegi possent si *continetur* scriptum esset. *Sententia* nude positum credo esse, opponitur *verbis*. Vult, opinor: „sententia tamen iuris auctoritas obtinetur.” In quam partem emendo: „sententia tamen iuris *vis* atque auctoritas retinetur.” Nam *retinere* non tantum dicitur in eo, qui evasurus videatur, sed omnino pro tuendo; veluti infra § 73: „o rem praeclaram vobisque ob hoc retinendam.” Cum *vis* post *iuris* excidisset, casus verbi *auctoritas* ad *sententia* accommodatus est.

69. Argumentatur initio huius sectionis verbis „si recte, id fuit ius, quod iudicatum est” sic, ac si demonstrandum esset ius semper valuisse; id vero non agebatur, sed utrum recte an

secus iuris consulti statuissent. Consequitur vero ex verbis al-
 latis, nihil mali natum esse ex opera iuris prudentium, effec-
 tum esse ne quid nocerent. Paulo post: „non potius contra
 iuris consultos *statuunt*, si aliter pronuntiatum est ac placuit
 Mucio, quam ex eorum auctoritate, si ut Manilius statuebat,
 sic est iudicatum” requiritur *statuerunt* ut Madvigio quoque
 placet, sed propius accedit ad libros: *statutum*. Rarior usus
 participii ad pravam lectionem ducere potuit, et melius videtur
 passivum quam omisso subiecto activum. Resectis autem vo-
 cabulis *statuunt* si Kayserus non expeditisse sed impedivisse
 locum censendus est.

77. „Hoc loco percommode accidit, quod non adest” C. Aquil-
 lius, quem absentem nunc melius laudare possum, „cuius auc-
 toritati dictum est ab illa causa concedi nimium non oportere;
 nec vereor de tali viro ne plus dicam quam vos aut sentiat
 aut apud vos commemorari velitis.”

Sic Kayser. *Nec* desideratur in libris; alii *non* supple-
 nt; *oportet* (aut *oporteret*) codd. — Etiam addita necessaria negatione
 aliquid desideratur; „non est standum unius Aquilii iudicio et
 licet mihi libere laudes eius praedicare” male iuncta sunt;
 oportebat: „non tamen vereor.” Etiam *cuius auctoritati* — *opor-
 tere* laudem continuasse Aquilii puto; quae sane inest sed nimis
 tecte. Fortasse: „Cuius auctoritati dictum est ab illa causa
 concedi *oportere*, nimium non oportere, *non* vereor de tali
 viro” —. Ipsi adversarii fatentur eius auctoritatem aliquantum
 debere valere.

De eodem Aquilio paulo post § 78 qui tot annos ingenium,
 laborem, fidem suam populo R. promptam *expositamque* prae-
 buerit.” Imo *expeditamque*, nam de usu agitur non de spectaculo.

Perdifficilis locus est, quoniam quae fuerit sententia verbo-
 rum non satis divinari potest, § 79, quem Kellerus, cui Kay-
 serus assentitur, sic scribit: „permagnam initis a nobis gratiam,
 cum eum (Aquilium) auctorem nostrae defensionis esse dicitis;
 illud autem miror, cum vos aliquem contra me sentire dicatis
 (*dicitis* ?), cur meum auctorem vos pro me appelletis, vestrum

non nominetis." — *Eiusdem* auctoris verba duplici ratione explicari possunt, ut uterque litigantium ad eum provocet; sed tum *pro altero* non provocat. Verba *pro me* aliena sunt a loco sive interpretare: in meum commodum, sive: meo loco, cum ego eum nominare deberem; nam Cicero non loqui debebat quo tempore Aebutius aut Piso dicebant; nec sane *pro* Cicerone nominabat, cum ille de suo auctore non esset taciturus. Libri sic habent: „illud autem miror, cur (T. cum) vos aliquid contra me sentire dicatis." Hoc recte; sententia: dicitis, vos mecum sentire in omnibus. Nempe in animo habere videtur: Aquilium meum auctorem dixistis (vide superiora); hunc vos quoque allegatis; videmini igitur mecum sentire. Haec cavillatio in proximis inesse videtur, quae in codicibus ita sunt conformata: „cum eum auctorem vos pro me appelletis; nostrum nominatis." Unde conicio legendum: „cum quem auctorem vos potissime appelletis, nostrum nominetis." Ex potissime casu omissis aliquot litteris exstitisse videtur *pro me*. De forma vocabuli cf. Neue II p. 692. — Paulo post „defensionem causae constituere" non recte dicitur; constitutio est *causae, quaestionis* (etiam *controversiae* de Or. I. 143); defensionem *instituiamus*. Discrimen est unius litterae, cum *con* per *c* inversam significetur.

81. Postquam C. versutam aliquam interdicti proposuit explicationem per quam ipsa interdicti verba pro Caecina facere argute docet, ad Caecinae defensorem se convertit: „quid est Piso? placet tibi *nos* pugnare verbis?"

Unius Erf. auctoritate receptum est *nos*. Non dicam vix Latinum videri *nos pugnare*, cum non de instanti sed de praeterito sermo sit, hoc dicam aptissimam esse sententiam si *nos* omittatur. Postquam adversarium suo gladio confodit, fingit eum iam aliam rationem defensionis praeoptaturum esse: „perstas in tua defensione? etiamnunc tibi placet pugnare verbis?" Quid sententia requireret senserunt Keller et quodammodo Rein. Quoniam Erfurtensis auctoritas multum valere debet, fortasse scribendum: „*nos impugnare* verbis." Sub finem eiusdem sectionis in his: „tu me ad verbum vocas: non ante veniam quam recusaro: *nego oportere, nego obtineri posse*, nego ullam rem esse, quae aut comprehendi satis aut caveri aut excipi possit, si-id

quod dicitur valebit" (non sententia valebit), aequabilitas membrorum violatur; ante *oportere* aliquid deest; lego: „nego *defendi* oportere, nego obtineri posse, nego ullam rem esse, quae aut" —. Subiectum ante *defendi* et *obtineri* assumendum est ex proximis *ullam rem*, sqq., quae propter anaphoram quodammodo variata sunt.

88. Scribendum: „hoc enim intellegitur: UNDE DEIECISTI sive ex quo sive a quo loco. Iam hoc RO RESTITUAS simplex est, in eum locum restituas." Vulgo: „a quo loco RO RESTITUAS. Hoc iam simplex est." Superius (*unde deiecisti*) duas admittebat interpretationes; *eo restituas* (quo iam transit) non ambiguum (*simplex*) est. Cum ad interpretationem adscripta essent post *a quo loco* verba *eo restituas*, suo loco omissa sunt. Ad *iam hoc* cf. Verr. I. 117: iam hoc ridiculum est. Ib. 111: iam hoc magnum iudicium hominum de istius singulari improbitate. Agrar. II. 26: iam hoc inauditum est et plane novo more.

90. Lacuna est in his: ac primum illud attende, te iam ex illa ratione esse depulsum, quod negabas quemquam deici posse, nisi inde, ubi tum esset; *iam posse concedis: cum qui non possideat, negas deici posse*". Nimis exiliter enuntiatur illud, in quo cardo rei est, quis *possit* deici. Scribendum: „iam posse concedis eum *qui possideat*, qui non possideat negas deici posse." Cf. paulo ante „eum deici posse, qui tum possideat, qui non possideat, nullo modo posse."

Breviter orator § 94 et sq. percurrit argumenta, quibus demonstrari possit Caecinam agrum Caesenniae possedis, quoniam id proprie extra causam sit, sed tamen eum, cuius res agitur, vult recuperatoribus conciliare. Omissa sunt in hac brevitate quae iure desiderentur: „tametsi extra causam est, percurram tamen brevi, ut non minus hominem ipsum <restitutum> quam ius commune defensum velitis." Homo iam defendebatur; hoc („hominem defensum") optare (*velle*) non possunt recuperatores; itaque aliquid addatur necesse est, velut id quod dedi. „Caesenniam possedis propter usum fructum non negas: qui colonus habuit conductum de Caesennia fundum,

cum idem ex eadem conductione <ea mortua> fuerit in fundo, dubium est quin, si Caesennia tum possidebat, cum erat colonus in fundo, post eius mortem heres eodem iure possederit?" Sententia fere postulat illud *ea mortua*. *Eodem iure* secludit cum Tegernseensi Kayser; minus recte; possidebat Caecina, quod similiter atque Caesennia colonum in fundo habebat, quod idem pro se afferre potuit. Similitudo inter Caesenniam et Caecina breviter et quasi verbo indicatur. Denique sub finem manifesto corrupta sunt: „ipse porro Caecina cur se moribus deduci volebat idque tibi de amicorum *de his de Aquili* sententia responderat *et aequum*." Sic Erf.; Tegerns.: *de his de quibus* et: *et aequum*, reliqui posteriore loco *et ad eum*. Locus interpolatione corruptus. Restituendum: „idque tibi de amicorum sententia responderat.

DE HISDE AQUILI SENTENTIA."

Nempe fusius egerat Cicero de Aquili de *eisdem rebus* sententia, quae pars scripta non exstitit, similiter atque in Mureniana et alibi quaedam indicata sunt a Cicerone, non scripta. In *et Aequum* (*et aequum*, *et aequum*) fortasse latet varia lectio ad AQUILI. Sed apparet haec omnia, quae ad locum de possessione pertinent, breviter delineata esse et affecta potius quam perfecta. Nec dubium est, quin etiam de iure hereditatis, quo Caecina cum Volaterranis caruerit, plura deinde exposita fuerint; nam quae proximo capite (33) de eo argumento extant, non sunt satis praeparata iis quae § 18 de eodem quasi obiter dicuntur. Leguntur l. l. § 95 haec: „At enim Sulla legem tulit." Manifesto omissum est aliquid in hanc sententiam: ne quis Volaterranorum civium R. hereditates caperet.

Pergitur deinceps: „ut nihil de illo tempore, nihil de calamitate rei publicae querar, hoc tibi respondeo, ascripsisse eundem Sullam in eadem lege si QUID IUS NON ESSET ROGARI, IUS EA LEGE NIHILUM ROGATUM. „Ecquid est (Pluygers; codd. *quid est*) quod ius non sit, quod populus iubere aut vetare non possit?" In his *non ante possit* alienum est a sententia; adversarius contendit nihil esse contra ius scriptum in lege populi, populum nihil posse iubere quod iniustum sit; omnia iussa et interdicta in populi lege reapse iuri congruere. Hanc sententiam esse apparet ex responso: „ut ne longius abeam, declarat

ipsa ascriptio esse aliquid; nam nisi esset [nim. in legibus aliquid iuri contrarium], hoc in omnibus legibus non ascriberetur." Contra in vulgata haec sententia est: estne quidquam tam iniustum, ut populus non possit vetare aut iubere? nihil tam iniustum est, quin populus possit iubere. Ad quae non convenit responsum.

De loco notissimo § 102: „iubet enim eodem iure esse (Volaterranos) quo fuerint Ariminenses; quos quis ignorat XII coloniarum fuisse et a civibus Romanis hereditates capere potuisse?" nuper egit Béloch, *der Italische Bund unter Roms Hegemonie*, Leipzig 1880, p. 155, sqq.; coniiciens pro *Ariminenses: Ardeates*, ut haec intellegantur de iure duodecim coloniarum quas, cum militiam detrectassent bello Punico secundo, constat ex Liv. XXVII. 9 deinde deteriore iure fuisse quam *duodeviginti* reliquas, quae in fide perstitissent. Vere mihi iudicare videtur, vix de alio duodenario numero coloniarum agi posse; parum enim probabile est duo genera coloniarum fuisse condicione diversa, quorum utrumque duodenas urbes complexum sit, eodem tamen XII *coloniarum* nomine utrumque significatum. At nobis hodie, opinor, non satis notum est, quid Sulla de Ariminensibus, novis colonis a se deductis (cf. Zumpt, *Comm. Epigr.* p. 255) statuerit, ut negemus Ariminum in aliis coloniis constituendis Sullae exemplo esse potuisse. Sed cum constet Ariminum non pertinuisse ad XII colonias Livianas, nondum abiicienda videtur Salvini coniectura pro XII substituentis XIIIX. Cui non video, quid possit opponi, nisi quod non diserte constet, *duodeviginti colonias* proprio et quasi tecnico vocabulo dictas esse quae in fide mansissent. In eo numero erratum esse non quidem fidem facit, sed tamen suspitiosum est quod deletis duabus notis XI· habet Francianus. Eius auctoritas non magna per se est; tamen inspectis melioribus codicibus fieri potest ut correctionis vestigia similiter appareant.

Ser. Trai. M. Januario

a° 1881.

C. M. FRANCKEN.

Scriptis his ab amicissimo collega Herwerdeno accipio conspectum operum societatis philologico-historicae Hauniensis (kort

Udsigt over det philologisk-historiske Samfunds virksomhed, Oct. 1878—Octbr. 1880. Kjöbenhavn 1880), in quo p. 11, sqq. Madvigii emendationes ad Caecinianam leguntur hae: c. 18, 51 quae iudici aut stipulationis aut pacti et conventi formula. — 26, 73 quod quisquam sese habere certum a patre acceptum aut relicturum liberis arbitretur. — 26, 74 quae in manu tua iure Mancipii sint (vulgo: quaecunque tua i. n. sunt; Tegerns.: quae mina tua). — 32, 95 idque tibi de amicorum, his de Aquilii sententia responderat? Est aequum; at enim Sulla, cet. (Non muto sententiam supra a me de hoc loco propositam.) — 36, 104 habetis hominem singulari pudore et spectata fide (omissis: virtute cognita. Idem iam Kayser.). — Ibid. amplissimis et vetere nomine negotiis in utraque (libri meliores fere: amplissimi se tutire nomine totius).

C. M. F.

POLYBIUS.

Lib. XI. cap. 29 ἡ θάλαττα τοιαύτη φαίνεται τοῖς χρωμένοις οἱοί τινες ἂν ᾧσιν οἱ κυκλοῦντες αὐτὴν ἄνεμοι. Pro absurdo κυκλοῦντες repone κυκῶντες id est ταράττοντες.

Libr. XII. 15 de Timaeo: ὁ δ' ἐπισκοτιζόμενος ὑπὸ τῆς ἰδίας πικρίας, emenda: ἐπισκοτιζόμενος. non enim Graecum est ἐπισκοτίζειν sed ἐπισκοτεῖν. Similiter XIII. 5. scribendum ἡ ἀλήθεια — πολλὸν χρόνον ἐπισκοτηθεῖσα τέλος ἐπικρατεῖ pro ἐπισκοτιθεῖσα.

XVII. 11: οὐδὲ μὲν Θετταλοὺς δυνατὸν ἐναύσασθαι τῆς ἐλευθερίας Δημητριάδα Φιλίππου κατέχοντος. Absurdum est ἐναύσασθαι. Quia sententia loci requirit libertate frui corrigendum ἐπαυρῆσθαι.

C. G. C.

TPITON TOTTO EPXOMAI.

SCRIPSIT

S. A. NABER.

Semel iterumque ὑπὲρ τὰ ἐκκαμμένα πηδήσας, ad Athenienses meos redieram et poetarum dulcedine captus non putaveram fore, ut cito repeterem Sacrae Scripturae studium. Theologi fecerunt, ut mutarem consilium, quod apud animum meum constitueram. Primum Berlagius in Annalibus Theologicis quam honorificentissime de meis observationibus retulit; deinde Manenius et Bakhuyzenius in Commentationibus, quas socii Teyleriani probaverunt, quum quaerebant de textu sacro conjecturarum ope emendando, mei quoque rationem habuerunt atque ita habuerunt, ut facile intelligerem rem gratam hodie Theologis esse, si philologi provinciae suae fines egressi sese accingerent in alieno solo ad Herculeum laborem et aeternum bellum susciperent adversus monstra, quae librariorum incuria peperit. Adeo servimus temporibus quibus vivimus et ego ultro invitor ut experiar id quod ipsi Valckenaerio non nisi aegre concedebatur. Illud tamen cavebo quantum maxima industria potero, ne illotis manibus sacras paginas contrectavisse videar. Neque magno opere fortasse reformido peritorum virorum iudicia, nam hi quidem norunt, quam sit difficilis inveteratorum mendorum correctio et laudabile veritatis studium agnoscant, etiamsi res successu caruerit; sed odiosi sunt imperitorum clamores, qui quum nihil legere soleant praeter vernaculam Codicis interpretationem, ne suspicari quidem possunt quam innumera vitia sese in textum insinuaverint. Ego vero, quod semper facere soleo, bella nunc quoque fugiam nullos habitura triumphos et

adversus hydras identidem nascentes urendo et secando non depugnabo, sed satis habebō, dummodo in minutis intelligentium iudicium assensum elicere possim. Glorīae deputatur, si quis Lernaeos campos perpurgaverit, sed utilis quoque opera eius est, qui locustas aliquot pede protritas eliserit. Itaque quod Apostolus scribit in altera Epistula ad Corinthios 13. 1: *τρίτον τοῦτο ἔρχομαι.*

I. Primum me advertit quod apud Matthaeum est 5. 13: *ὁμοίως ἐστὶν τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.* Convenit Luc. 14. 34, sed paulo aliter Marc. 9. 50: *ἐὰν δὲ τὸ ἄλας ἀναλον γένηται.* Quae loci sententia sit, apparet et, quod ad rem ipsam attinet, videtur sal, quum in saxis per multa saecula pluviae et solis radiis expositum est, ingenitum saporem posse amittere; asseverat id certe Britannus quidam, qui Palaestinam peragravit, cuius verba vide apud Koetsveldum in opere de Jesu parabolis I p. 399. Sed ut concedam τὸ ἄλας ἀναλον posse fieri, poteritne etiam *μωρανθῆναι*? Difficile est credere et Paulus, uti arbitror, negabit, apud quem verbum *μωραίνειν* id significat quod semper significat et qui recte dixit 1 Cor. 1. 20: *οὐχὶ ἐμώρανε ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου* et Rom. 1. 22: *φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν* et *μωραὶ* virgines in parabola opponuntur *ταῖς φρονίμοις*. Memini quidem ita praecipere Photium: *μῶρον οἱ Ἀττικοὶ προπερισπῶσι· καλοῦσι δ' οὕτως καὶ τὸ ἀμβλὺ βρώμα καὶ ἀναλον*, deinde affert Patriarcha incerti comici senarium: *μήθ' ἀλμυρὸν εἶναι μήτε μῶρον ἐς τὸ πᾶν*. Video etiam Henricum Stephanum laudare Dioscoridem, qui hoc sensu dixit *βίζας γευσάμενῳ μῶραξ*, sed derivatum verbum *μωραίνεσθαι* semper usurpatur ea potestate, quam supra stabilivimus. Veteres interpretes hic haeserunt, nam in itala versione *evanuerit* est, quod prorsus nihil significat, vel *fatuum fuerit* et *infatuatum fuerit*, quod in aliis Codicibus et apud patres quosdam invenitur. Sal autem sicubi factum est fatuum, non magis Latine quam Francice recte *infatuatum* dicetur et quod in Francico vel Latino sermone nemo aequo animo feret, id ego non magis feram in Graeco, quum praesertim emendatio admodum facilis

sit. Verbum est *μαραίνεσθαι*, quod de igni usurpatur et de corollis, quae marcescunt. Αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ πῦρ ἐκάη καὶ φλόξ ἐμαρύνθη apud Homerum est. Hinc senium etiam hodie *μαρασμός* a medicis appellatur, postquam aetas defloruit. Si quid quacumque de causa tabescit, marcescit, flaccessit, id dicitur *μαραίνεσθαι*. Hinc Jacobus in Epistula 1. 11: ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ κόσμου ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαραινθήσεται. Quod ubique terrarum pulcherrimum est, flos dicitur et ἄνθος· flos aetatis est et ἡβης ἄνθος et πυρὸς ἄνθος et χρυσοῦ ἄνθος atque adeo apud Dioscoridem etiam ἄλδος ἄνθος invenitur. Si quid defloruit, periit ἄνθος et incipit *μαραίνεσθαι*. Hinc itidem malim apud Matthaeum et Lucam: ἐὰν δὲ τὸ ἄλλας μαραινθῇ. Jamdudum conjectura id ipsum *μαραινθῇ* repertum fuerat, nam in tribus codicibus minusculis *υποδι*que scriptum est id, quod commendavi.

II. Matth. 5. 19: ὃς ἂν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Nunc quoque placet quod olim conjeceram τὴν ἐλαχίστην, sed praeterea membrorum concinnitas reducenda est et expuncto τοὺς ἀνθρώπους, legerim in priore sententiae parte: οὗτος ἐλάχιστος κληθήσεται, sicuti in altera est: οὗτος μέγας κληθήσεται. Οὗτος et οὕτως sexcenties confunduntur. Est praeterea sciendum, Matthaeum adverbium οὕτως *ante* verbum plerumque ponere ipsumque illud οὕτως in Codice Cantabrigiensi casu an consilio deest.

III. Matth. 5. 25: μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ καὶ εἰς φυλακὴν βληθῇς. Planissime requiro: βληθῇς. Recte legitur in Vulgata: in carcerem *mitteris*, non *mitteris*; etiam Codex Cantabrigiensis a sec. manu βληθῇς habet et consimile vitium est apud Luc. 11. 23, de quo loco Cobetus dixit in praefatione N. T. p. LXXVIII.

IV. Matth. 5. 33: ἐρρήθῃ τοῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιорκήσεις,

ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου. Hic miror quomodo quis Deo iusjurandum suum *reddere* possit. Legitur quidem Deuter. 23. 21, quem locum Evangelistam in animo habuisse conjiciunt: εἰν δὲ εὖξῃ εὐχὴν Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἀποδοῦναι αὐτήν, sed video quidem quomodo *volunt* Deo reddere ac persolvere possimus; idem tamen de *jurejurando* mire dicitur et quomodo umquam Deo iusjurandum ἀποδώσομεν? Sed salva res est; legendum: ἐμπεδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου, quod quid sit, non opus est exemplis demonstrare.

V. Lubet commendare Lachmanni suspicionem, in quam ego quoque incideram, Matth. 7. 25: ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἐπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ οὐκ ἔπεσεν. Vera lectio erui potest ex altera paraboles parte: ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἐπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ ἔπεσε. Non satis accurate respondet verbum προσέπεσαν verbo προσέκοψαν et verior scriptura est προσέπαισαν. Neque Manenius in conjecturarum farragine, neque Bakhuyzenius in delectu emendationum, Lachmanni memor fuit. Tamen est aperta res.

VI. Vehementer miror nondum correctum fuisse vitium, quo sententia pessumdatur Matth. 12. 41: ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινούσιν αὐτήν et versu sequenti: βασίλισσα νότου ἑγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν. Verum est κατὰ τῆς γενεᾶς ταύτης. Bis idem vitium recurrit in loco parallelo ap. Luc. 11. 31 et 32, sed quoties talia occurrunt, toties sunt corrigenda. Surgit accusator non μετὰ τινός, sed κατὰ τινός. Scripserunt Evangelistae non optime quidem Graece, sed sic ut intelligi possent et μετὰ praepositio pro κατὰ usurpata ridiculus error est, qui non cadit in ea tempora, quibus horum librorum recensiones debentur. Exspecto qui contrarium idoneis exemplis ostendat.

VII. In parabola de talentis absurde legitur Matth. 18. 24: προσηνήχθη εἰς αὐτῷ ὀφειλέτης μυριάων ταλάντων. Servus non est solvendo, sed domino suo pollicetur, dummodo sibi spatium detur, se integram summam redditurum esse. Fidem hoc superat: nemo umquam cuiquam sine pignore concedit decem

talentorum milia. Sensit hoc Koetsveldus II p. 353, sed quod affert ad vulgatam scripturam excusandam, non est satis. Concedimus quidem fortasse non certum talentorum numerum indicari et satis omnino esse, si innumera talenta intelligas; sed quod addit, verosimiliter satrapam fuisse vel etiam publicanum aliquem, qui totius provinciae reditus redemisset, est ea suspicio scite quidem excogitata, sed stare non potest propter vs. 27, ubi legimus regem servo suo remisisse τὸ ΔΑΝΕΙΟΝ. Nec tamen conjectura opus est, ut probabilis lectio restituatur. Legitur et in Sinaitico Codice et in versione sahidica et in versione memphitica et plus semel apud Origenem: ὁ Φειλέτης ΠΟΛΛΩΝ ταλάντων. Haec vera scriptura est; amant interdum librarii ineptum in modum exaggerare quod describunt et simili modo erratum fuit apud Clementem Alexandrinum p. 239, ubi mulierum tam effrenata luxuria fuisse traditur ut emerent μίαν ἐσθῆτα μυρίων ταλάντων. Vide quomodo Cobetus Cobetice eum locum tractaverit ἐν τῷ λογίῳ Ἑρμῇ p. 185.

VIII. Etiam sequenti versu offendor: ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ Κύριος πρᾶξαι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀποδοῦναι. Hic quid displiceat, poterit etiam apparere e vulgata versione: *jussit eum dominus eius venundari et uxorem eius et filios et omnia quae habebat et reddi*. Nimirum quid reddi debuit? Credita pecunia, opinor. Sed hoc molestum est, verbum ἀποδοῦναι subjecto carere. Deinde si debitor fuit πολλῶν ταλάντων, nedum μυρίων ταλάντων, etiamsi venundaretur ipse cum uxore ac liberis, quantum hoc erat? Etiamsi bona omnia redigerentur in fiscum, non tamen potuit rex iubere ἀποδοῦναι τὸ δάνειον, nam nemo obligatur ultra id quod praestare poterit et si quid eiusmodi rex jussit, jussit debitum reddi κατὰ τὸ δυνατόν. Verum cur jussisset? Ipse debitor ultro fatebatur, se creditam pecuniam solvere non posse; tum rex eum cum uxore ac liberis venundari jussit: hoc intelligimus: sed nihil erat, cur bonorum simul auctio fieret, nec legimus regi opus fuisse praesenti pecunia. Ipsa domus cum aureis vasis et pretiosa veste, quidquid denique miseri hominis fuerat, id omne redigebatur in fiscum nec vendebatur. Sed jamdudum admotis machinis quasi bellum gero adversus conjunctionem,

quae perperam huc pedem intulit. Ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ Κύριος πρᾶξῃναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα· hoc recte, deinde legendum: καὶ πάντα ὅσα ἔχει ἀποδοθῆναι. Nunc omnes offensiones declinavimus. Ἀποδοθῆναι, non δοθῆναι· nam servi non est nisi peculium, sed δοθῆναι recte legitur Matth. 26. 9: ἡδύνατο γὰρ τοῦτο πρᾶξῃναι καὶ δοθῆναι πτωχοῖς, ubi absonum foret ἀποδοθῆναι. Hinc etiam dubito de lectionis sinceritate Matth. 27. 58: οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾤτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι, malim certe: ἐκέλευσεν αὐτὸ δοθῆναι, ne praeterea verbum subjecto careat.

IX. Male abundat praepositio Matth. 23. 25: καθαρίζετε τὸ ἔσωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρᾶσις, cum recte legatur Luc. 11. 39: τὸ δ' ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πικρίας. Quid igitur faciemus? Num Lachmannum secuti cum aliquot bonis Codicibus simpliciter eliminabimus praepositionem, quae tamen addita invenitur in Codice Sinaitico et Vaticano et aliis permultis? Non facies, si me satis audies. Scribe: ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἔτι ἀρπαγῆς καὶ ἀκρᾶσις. Saepe hoc modo erratur. Abreschii memoriae melius consuluisse Manenium, si ridiculam conjecturam silentio transmisisset. Sed hoc perpetuum est Manenii vitium, cuius in hortis saepe sterile dixeris esse τὸ ξύλον τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν.

X. Nunc lubet proferre suspicionem incertam quidem, sed de qua exspecto peritorum iudicium sententiam. Primum, nisi fallor, plane constat ab Matthaeo Barabbam dictum fuisse Jesum Barabbam. Ad Pilati verba: τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν, Matth. 27. 17, ad haec verba Origenis est adnotatio: *In multis exemplaribus non continetur, quod Barabbas etiam Jesus dicebatur, et fortasse recte, ne nomen Jesu conveniat alicui iniquorum.* Nullo negotio intelligitur, quomodo hoc Jesu Barabbae nomen e Codicibus omnibus extirpari potuerit, minus autem intelligitur, unde proprium Jesu nomen in textum irrepere potuerit. Itaque amplector ambabus manibus scripturam, quae Origenis aetate in plerisque Codicibus inveniebatur, etiamsi hodie in nullo libro manuscripto

compareat. Est praeterea scholion in Codice Vaticano s, qui anno 949 exaratus fuit: Ἀναστασίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας· Παλαιοῖς πάνυ ἀντιγράφοις ἐντυχὼν εὖρον καὶ αὐτὸν τὸν Βαραββᾶν Ἰησοῦν λεγόμενον. οὕτως γοῦν εἶχεν ἡ τοῦ Πιλάτου πεῦσις ἐκεῖ· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν, Ἰησοῦν τὸν Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; ὡς γὰρ ἔοικεν, πατριωνυμία τοῦ ληστῆς ἦν ὁ Βαραββᾶς, ὅπερ ἐρμηνεύεται διδασκάλου υἱός. Hinc etiam factum esse videtur, ut in Vaticano Codice ac praeterea in quinque minusculis non βαραββᾶν legatur, sed addito articulo τὸν Βαραββᾶν. Dixeris perspicuam rem esse nec fore qui amplius dubitent, quin Christus et Barabbas cognomines fuerint, cum praesertim sic demum appareat, cur inter hos Pilatus optionem dederit et Barabbam selegerit, quem potissimum cum Jesu componeret; tamen contradixerunt Lachmannus et Tischendorfius, quod vs. 20 et 26 nude scriptum est: τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν. Equidem minus tribuo posteriori versui, nam in verbis: τότε ἀπέλυσεν αὐταῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σαυρωθῇ, inest quaedam incuria facile excusabilis. Sed considerandus est vs. 20: οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν, nam concedo haec non potuisse sic scribi, si etiam Barabbas Jesu nomen haberit. Est autem observandum, in turba hominum multos fuisse, qui Jesu faverent, quod paucis diebus ante patefactum erat neque adeo pontifices, cum hoc scirent, populo persuadere conati sunt, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν· nimium auctores fuerunt multitudini, ut Barabbam salvum esse vellent nec statim indicarunt quid Jesu fieri placeret; hinc absoluto Barabba iterum procurator plebem interrogat: τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν, nam populi delicias, Jesum Barabbam, modo absolverat. Haec igitur si quidem recte intelligo, pontifices primum multitudini auctores fuerunt ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, non fuerunt autem nisi per ambages et indirecte, ut hodie loquimur, ἵνα τὸν Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. Etiam Marci narratio fluxisse videtur e fonte in quo uterque et Jesus et Judaeorum rex dictus fuerat. Quid igitur faciemus? Nimis est fortasse incerta suspicio, sed placet tamen rescribere vs. 20: ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα Ἰησοῦν τὸν Βαραββᾶν ἀπολύ-

σωσιν. Ἀπολύσωσιν abiit in ἀπολέσωσιν et vides quid deinde ab librariis designatum fuerit.

XI. Negatio in Novo Testamento raro conduplicatur estque ea res apud Marcum paulo frequentior quam apud alios. Quia ea observatio poterit fortasse aliquando utilis videri, adscribam locos in quos incidi Marc. 1. 44: ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἶπης. 9. 8: οὐκέτι οὐδένα εἶδον, 12. 34: οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα, 15. 5: οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν, denique 16. 8: οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον. Apud Lucam reperi 10. 20: οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ et 20. 40: οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν. In Actis est 4. 17: μηκέτι λαλεῖν μηδενὶ et 25. 24: μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μηκέτι. Apud Johannem Ev. 9. 33: οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. Denique bis apud Paulum Rom. 13. 7: μηκέτι μηδὲν ὀφείλετε et 2 Corinth. 6. 3: μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν.

XII. Marc. 5. 38: θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. Quod Theodorus Beza jam animadvertit, cum Codice quodam minusculo δλολύζοντας legendum est. Haec verba frequenter confunduntur, vide Valckenaer. ad Eur. Phoen. p. 120. Etiam in versione Septuagintavirum aliquoties hoc modo erratum fuit.

XIII. Nunc juvat ostendere luculento exemplo, quam lubrica res sit, Sacram Scripturam si quis emendare velit. Legitur Marc. 6. 5: καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν καὶ ἐθαύμασεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Hic philologi praepositionem διὰ non expungent cum Maldonato, sed uncialium literarum memores statim, opinor, aut ipsi reponent aut probabunt certe, si quis reposuerit: καὶ ἐθαύμασε λίαν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Sic solet postponi adverbium λίαν et exempla conquirere facile est. Marc. 9. 3: λευκὰ λίαν, Marc. 1. 35: ἐννυχθα λίαν, Matth. 2. 16: ἐθυμώθη λίαν, Matth. 4. 8: ὑψηλὸν λίαν, 8. 28: χαλεποὶ λίαν, Matth. 27. 14: ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν, Luc. 23. 8: ἐχάρη λίαν, alibi fortasse. Significat autem λίαν apud sequiores valde, apud veteres nimis, quae Cobeti est observatio in Praef. N. T. p. LXIV. Hanc igitur correctionem propemodum certam

esse dixeris eamque verissimam esse autumabam, donec Michelsenius ad Marcum p. 103 meliora me docuit; digitum enim intendit in parallelum locum, quem casu conferre neglexeram, Matth. 13. 58: *καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν*. Quod nunc facile apparet, Marci locus aliunde interpolatus fuit neque illud *διὰ*, quod e pristina et genuina recensione superest, sede sua exturbandum est. Neque Evangelista, uti arbitror, scripsisset ipse, *miratum* fuisse Jesum obstinatum civium animum, *αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ*.

XIV. Mire βαπτισμοὶ ποτηρίων dicuntur Marc. 7. 4: *καὶ ἄλλα πολλὰ ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρατεῖν βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων*. Sed eodem versiculo quod vulgo editur: *ἐὰν μὴ βαπτίσωνται*, Michelsenius optime intellexit praestare quod in Cod. Vatic. et Sinait. est, *ῥαντίζονται* et Bakhuyzenio quum de ea re diceret p. 148, humani aliquid accidit. Jam quia constat confusa esse verba βαπτισσασθαι et ῥαντισσασθαι, eadem etiam nominum confusio esse potuit et multo malim ῥαντισμοὺς ποτηρίων appellare quam βαπτισμούς.

XV. Iterum mihi dicendum est de correctione quam commendavi in Mnem. XVII p. 95. Apud Marcum 7. 19 ita legitur: *πᾶν τὸ ἐξῴθεν εἰσπορεύμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα*. De eo loco tum sic disputavi: „Participium illud καθαρίζων non habet quo referatur itaque correctum fuit ut esset καθαρίζον vel καθαρίζει, sed vetustissimi Codices conspirant in καθαρίζων. Illud certe apparet, πάντα τὰ βρώματα conjungendum esse cum verbo ἐκπορεύεται, cui pro subiecto est. Veram scripturam ut investigarem, sic mecum egi. Si lacuna esset in Codice et legeretur: *εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται πάντα τὰ βρώματα*, quidnam suppleremus? Unicum est vocabulum, quod satis bene convenit, nempe *foras*. Quomodo idem Graece dicitur? Θύραζε, opinor.” Ad eam coniecturam stabiliendam nunc lubet duos locos addere, in quos postea incidi. Primus est apud Timaeum Locrum qui p. 102 A ita scribit: *ρεῖ γὰρ διὰ τοῦ σώματος θύραζε τὰ πνεύματα*, nam quod ibi

editur: *ἔξω θύραζε*, est ea dittographia, de qua Cobetus dixit *ἐν τῷ λογίῳ* Ἑρμῆ p. 482. Sed imprimis ad rem facit Philo Judaeus qui in argumento prorsus eodem ita disputat de Plantat. § 8: *ἀνάγκη γὰρ τὸν τροφῆ χρώμενον δεῖσθαι μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὄργανα ὑπηρετῆσθαι, δι' ὧν καὶ τὴν εἰσοῦσαν παραδέχεται καὶ τὴν ἐκμασσηθεῖσαν ΘΥΡΑΖΕ ἀποπέμψει*. Nunc uti spero de veritate meae suspicionis non amplius dubitabitur.

XVI. Postquam dives adulescens interrogatus respondit, se omnes divinas leges a prima juventute religiose observavisse, *ὃ δὲ Ἰησοῦς*, ut est Marc. 10. 21, *ἐμβλέψας αὐτῷ ἡγάπησεν αὐτόν*, intellexit autem eum nimio divitiarum suarum amore teneri, cetera quae unicuique nota sunt. Verum non capio, cur Jesus adulescentem commendabilem quidem sed paulo infirmiorum tanto opere dilexerit. Malim: *ἡλέησεν αὐτόν*. Commovebatur Jesus et dolebat, quod unum vitium idque repetendum potius a vitae statione quam ab perverso ingenio, tot egregias animi dotes obliteraret.

XVII. Interpolationem odoror Marc. 10. 30. Recte in Sinaitico Codice prima manus dederat: *οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν* (Cod. Cantabrig. *ὃς ἂν*) *μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ· τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον*. Stulte autem in aliis libris additur nec stulte tantum sed etiam praeter Evangelistae mentem: *ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ [οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν]* καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον. Quum perfecte stultus esset qui etiam plures *matres* est pollicitus ei qui omnia deseruisset ut Jesum sequeretur, ipse tamen sensit se in lubrico versari et, ne fraus statim perplueret, prudenti consilio e prioris sententiae parte omisit assumere *patris* nomen. Qui addidit, ne intellexit quidem quorsum spectarent illa *ἑκατονταπλασίονα* neque culpam conjiciam *εἰς τὸν πρότερον Μάρκον*, neque *εἰς τὸν δεύτερον*, qua de re Michelsenium vide ad Marcum p. 108, nam sero natum fuisse arbitror qui tam praepostere sacrum codicem commaculavit. Quid Jesus revera

dixerit, efficitur e Matth. 19. 29: *πᾶς ὅστις ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγρούς ἔνεκεν τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος, πολλαπλασίονα λήψεται καὶ ζῶν αἰώνιον κληρονομήσει*, quocum convenit fere Luc. 18. 30.

XVIII. Periculum est ne quis perperam accipiat Lucae verba 6. 45: *ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ theσαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθὸν καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν*. Scilicet apud Matth. 12. 35 ubi eadem fere verba legantur, deest *τῆς καρδίας* neque hic genetivus pendet ab eo quod est *θησαυροῦ*, sed Graeco more ita sententia expedienda est, quasi esset scriptum: *ἐκ τῆς καρδίας ὥσπερ ἐξ ἀγαθοῦ theσαυροῦ*. Ipsum cor cum thesauro comparatur.

XIX. Apud Lucam verba sunt Jesu ad Simonem qui eum ad coenam invitarat: *ὦ ἀνδρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς ἐξέμαξεν· φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέλιπε παταφίλαυσά μου τοὺς πόδας· ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἔλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἔλειψε τοὺς πόδας μου*. Hic videmus quae urbanitatis officia apud Judaeos praestare moris fuerit, si quis quem ad coenam invitasset. Conviva postquam domum intrarat, brevi osculo a domino excipiebatur; adstabat lavacrum ad pedes abluendos; caput etiam oleo inunguebatur; haec omnia nota sunt et aliis exemplis abunde poterunt confirmari. Jam novimus quidem Pharisaeos vituperavisse Jesu in corpore curando negligentiam eaque res in Evangeliiis saepe tangitur; hic tamen miror Pharisei erga convivam quem ipse invitarat, superbiam, nec multo minus ipsum Jesum demiror, qui insignem sibi factam contumeliam aut non senserit aut certe dissimulaverit. Liberum erat Simoni Jesum non vocare, sed postquam vocavit, ut rusticitatis crimen effugeret, id omne praestare debuit quod moribus requirebatur. Itidem liberum erat Jesu non ire ad Pharisaicum, sed statim abire debuit, postquam animadvertit sibi debita officia non praestari. Sed quid plura in re tam aperta? Optime adnotavit Bakhuyzenius p. 300 etiam in sacro codice negationes interdum perperam interpolatas esse, nec dubito quin omnibus lectoribus, *πᾶσι καὶ πάντοις*, locus

magis sit placiturus si rescripsero: ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μοι τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς ἐξέμαξεν· φίλημά μοι ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλιπε καταφιλοῦσά μοι τοὺς πόδας· ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου ἡλείψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἡλείψε τοὺς πόδας μου. Etiam causa apparet, cur negatio ter perperam inserta sit; qui inseruit, intempestive memor fuit eorum quae leguntur Luc. 11. 37, ubi Pharisaeus quidam miratur, quod Jesus οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου, sed tunc quoque, uti vides, aqua praebita quidem fuit, sed Jesus aliarum rerum satagens non attenderat animum. Aut plurimum fallor, aut nunc demum eliminata triplici interpolatione, elucescit narrationis eximia venustas, quae antea sordebat. Quo diutius locum considero, eo mea mihi ratio certior videtur.

XX. Luc. 10. 1: εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. Nonne rectius est δι' οὗ?

XXI. Bakhuyzenium miror, qui p. 165 non senserit quam praeclare Valckenaerius emendaverit Luc. 10. 11: καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν, nec satis esse arbitror cum Peerlkampio rescribere ἀπομασσόμεθα ἡμῖν, nam est ea quidem exigua mutatio, sed post τὸν κολληθέντα ἡμῖν otiosum est iterare ἀπομασσόμεθα ἡμῖν. Concedunt autem omnes, Graece intelligi non posse ἀπομασσόμεθα cum dativo ὑμῖν compositum, sed si quis locum bene consideraverit, hoc quoque concedere debet vitium non latere in pronomine ὑμῖν, quod in hac sententia nullo modo poterit abesse. Itaque ἀπομασσόμεθα corruptum est et quinque loci collati veram lectionem omnibus monstrare poterunt, qui errores norunt, quos librariorum incuria fundere solet. Luc. 9. 5: τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. Matth. 10. 14: ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. Marc. 6. 11: ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Act. 13. 51: οἱ δὲ ἐκτιναζάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτούς. Act. 18. 6: ἐκτιναζάμενος τὰ ἱμάτια. Mihi quidem videtur apud Lucam planissime requiri: ἀποτινασσόμεθα ὑμῖν et multa ante tentanda sunt, quam

quis reiiciat Valckenaerii correctiones, quo nemo criticorum iudicium magis habuit subactum ac circumspectum.

XXII. Luc. 10. 20: τὰ δνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς, quod Graecitas postulat ἀναγέγραπται, id commendatur Homiliis Clementinis, e quibus Tischendorfius attulit: τὰ δνόματα ὑμῶν ἐν οὐρανῷ ὡς ἀεὶ ζώντων ἀναγραφῆναι.

XXIII. In Oratione Dominicali Luc. 11. 3 corrupta lectio est: τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν, nec quidquam confert ad emendationem Matth. 6. 11: τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. Hodie, uti spero, Theologi concedent nec negabunt, qua de re philologi ne punctum quidem temporis umquam dubitaverunt, nimirum corruptum esse et commenticium adiectivum ἐπιούσιον. Unius testimonium mihi pro omnibus sit: scribit Origenes: πρῶτον δὲ τοῦτ' ἴσθον ὅτι ἡ λέξις ἡ ΕΠΙΟΥΣΙΟΝ παρ' οὐδενὶ τῶν Ἑλλήνων οὔτε τῶν σοφῶν ὠνόμασαι οὔτε ἐν τῇ τῶν ἰδιωτῶν συνηθείᾳ τέτριπται, ἀλλ' ἔοικε πεπλάσθαι ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν. Itaque videmus vetustissimam lectionem esse, sed hodie satis compertum est, esse quasdam in Sacra Scriptura corruptelas ipsis Ecclesiae Patribus antiquiores. Ceterum vitium non est magnum ac praeterea eius generis, quod in vetustissimis membranis haud raro recurrit. Latet nisi fallor participium αἰτούσιν, quod postquam in ἐπιούσιον abiit, ut sententia quodammodo constaret, locus variis modis tentatus fuit. Sincera verba fuerunt: τὸν ἄρτον αἰτούσιν δὸς ἡμῖν σήμερον secundum Matthaeum, vel τὸ καθ' ἡμέραν secundum Lucam. Forte fuerat scriptum APTONTON pro APTON librarius quidam credidit adiectivum aliquod requiri, hinc dedit αἰτούσιον atque hoc vitium semper latius serpsit et tam altas in omnium mentibus et ore egit radices, ut jam nequeat evelli.

XXIV. Correxeam olim Act. Apost. 18. 3: διὰ τὸ δμότεχνον εἶναι (sed εἶναι deest in Cantabrigiensi Codice) ἔμενε παρ' αὐτοῖς καὶ εἰργάζοντο et rescripseram δμότεχνος. Probavit hoc Bahuyzenius, nam, inquit, Luc. 11. 8 alia est loci ratio. Non possum praeterea ex Novo Testamento locos afferre, ubi in tali sententia nominativus casus legitur; quin etiam accusativus sine ulla corruptelae suspitione recte invenitur Luc. 19. 11,

Joh. 2. 24 et Hebr. 7. 24. Verum si in Actis ὁμότεχνος probabitur, videndum num etiam eodem modo corrigi debeat locus in Lucae Evangelio, nam quod ibi est: εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀνασᾶς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, etsi possit ferri φίλον, artius tamen judico φίλος, neque opus est demonstrare quid ad sententiam intersit. Quod ad usum primi casus attinet, ne quis putet eum a Sacro Codice alienum esse, memini me legere 2 Maccab. 9. 17, ubi Alexandrinus Codex solus veram lectionem servavit, quam alii libri refinxerunt. Graece certe melius scribetur cum libro Alexandrino λέγων Ἰουδαῖος ἔσεσθαι, quam Ἰουδαῖον.

XXV. Luc. 11. 48: μάρτυρές ἐξε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν. Lege: ὡς συνευδοκεῖτε, cf. Matth. 23, 31.

XXVI. Incredibile dictu est, quot reperiantur etiam hodie in Sacro Codice scripturae duplices, quas διττογραφίας appellare solemus. Olim in Mnemosyne XVII p. 101 jam exempla quaedam congressi, veluti Rom. 1. 29: φθόνου, φόβου, Rom. 1. 30: ἀσυνέτους, ἀσυνέτους, 2 Corinth. 11. 3: τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ἀγνότητος, Coloss 1. 12: τῷ καλέσαντι καὶ ἱκανώσαντι, Hebr. 11. 37: ἐπίρρησαν καὶ ἐπειράρρησαν, Apoc. 18. 13: καὶ κινάμωμον καὶ ἄμωμον. Ea autem res nullo negotio explicatur, cum librarii ne errores in nitido Codice corrigerent et foliorum adspectum foedarent, id quod forte vitiose scriptum erat, non delere soleant, sed περιγράφειν. Hinc qui post venerunt, dum veteres libros describebant, saepe quum ad puncta non attenderent, quibus quaeque litera delenda notata esset, utramque scripturam nil mali suspicantes in textum intulerunt nec minus in his libris laboratur dittographiis quam lacunis. Adnectam nunc reliqua exempla in quae incidi. Ev. Joh. 10. 38: ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε, Joh. 13. 34: ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵν' ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Rom. 8. 3: ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί. Rom. 15. 4: ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν τῆς παρακλήσεως. Rom. 13. 7: ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ

τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν. Rom. 3. 8: καθὼς βλασφημούμεθα, καθὼς Φασί τινες ἡμᾶς λέγειν. Deinde 2 Cor. 10 12: οὐ γὰρ τολμῶ ἐγκρίναι ἢ συγκρίναι. Marc. 6. 15: ἄλλοι δ' ἔλεγον ὅτι προφήτης, ὡς εἰς τῶν προφητῶν. Tit. 3. 1: ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑποτάσσουσθαι πειθαρχεῖν. 2 Corinth. 4. 17: καθ' ὑπερβολὴν ἢ ὑπερβολὴν. 2 Petr. 3. 5: γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεσθῆσα. Apocal. 6. 3: ἐξῆλθεν ὁ νιμῶν καὶ ἵνα νικήσῃ. Adnotatio est quæ ex margine migravit in textum Apocal. 12. 6: καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. Nimirum hæc est epitome eorum quæ narrantur suo loco vs. 13 sqq. Idem agnosco vestigia duplicis recensitionis 1 Joh. 2. 12 sqq. Primum legimus: γράφω ὑμῖν, τέκνια, ὅτι ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενηθήκατε τὸν πονηρόν. Deinde eadem verba paucis immutatis iterum recurrunt: ἔγραψα ὑμῖν, παῖδια, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε καὶ ὁ λόγος ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενηθήκατε τὸν πονηρόν. Sunt alibi adnotationes quæ nos ludificantur, veluti Joh. 11. 2: ἦν δὲ Μαριάμ ἡ ἀλείψασα τὸν κύρον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, nam eam rem Evangelista capite sequenti demum narraturus est. Denique locus est in Epistula ad Romanos, in qua epistula etiam supra aliquot dittographias deprehendimus, ubi duplex adnotatio hucusque omnibus fraudi fuit. Postquam Paulus dixit 5. 7: εἰ γε Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἐτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσθενῶν ἀπέθανεν, interstrepit anser olores: μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθάνειται, deinde supervenit alius et gratitat: ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθάνειν. Plane eiusdem generis est interpolatio apud Teletem, cuius locum Stobæus servavit in Florilegio V. 67. Narrabit nobis Teles quomodo sicutam Socrates biberit: καὶ τὸ τελευταῖον ἀποκοτταβίσας, τουτί, Φησίν, Ἀλκιβιάδῃ τῷ καλῷ. Hic exclamaverit quispiam: O ineptum declamatorem, qui ne ea quidam didiceris quæ pueri hodie non nesciunt; sed quod Gallico proverbio dicitur, stultus semper laudatorem invenit se stultiolem, nunc

quoque usu venit: fuit qui Socratem propter invictum animum impense admiraretur adscriberetque: ὅρα σχολὴν καὶ παιδείαν· ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλον ἰδωμεν πεφρίκαμεν. Pergit autem Teles declamitare: καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν, ἐκάθευδε βαθέως, ὥστε μόλις διεγείραι τινα, ad quae verba sciolus erumpit: ταχὺ ἂν καὶ ἡμῶν τις ἂν κοιμηθεῖη. De hisce autem interpolationibus nemo dubitat postquam Cobetus fraudem aperuit; sed me quidem iudice in Epistula ad Romanos non minus aperta res est, cum praesertim Irenaeus qui integram Pauli pericopen descripsit, ea ipsa verba omiserit, quae carbone notavimus.

XXVII. Joh. 8. 13: εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι· Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. Supple: Εἰ σὺ.

XXVIII. Supplendum ὅτι Joh. 9. 41: νῦν δὲ (ὅτι) λέγετε ὅτι βλέπομεν, ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει. Peerlkampius paulo aliter, sed res redit eodem.

XXIX. Pronomen interrogativum excidit Joh. 10. 36: (τί) ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον Τίς τοῦ Θεοῦ εἰμί;

XXX. Joh. 11. 9: ἐὰν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει. Solem appellavit τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου.

XXXI. Joh. 15. 22: εἰ μὴ ἤλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον. Lege: εἶχον ἂν. Idem vitium recurrit 15. 24, sed recte legitur 9. 41: εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν. De 19. 11 nondum quidquam pronunciare audeo. Praeterea cf. Holwerda ap. Manenium p. 218.

XXXII. Molesta est interpolatio Joh. 18. 17: λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη [ἢ θυρωρός]. Deinde Petrus ter deinceps interrogatur, vs. 17: μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου; vs. 25: μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; vs. 27: οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; Haec olim recte Latina facta fuere; Numquid et tu ex discipulis es hominis istius? et, Num

quid et tu ex discipulis eius es? et, Nonne ego te vidi in horto cum illo? Nostrates autem non satis attenderunt ad discrimen inter οὐ et μή: verterunt enim: *En zyt oock gij niet uyt de discipelen van dezen mensche?* et, *En zijt oock gij niet uyt zijne discipelen?* et, *Hebbe ik u niet gesien in den hof met hem?* Ne Visseringius quidem satis recte: *Zijt ook gij misschien van de leerlingen dezes menschen?* Etiam Franci perperam: *N'es-tu point aussi des disciples de cet homme?*

XXXIII. Act. Apost. 10. 20: πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος. Malim fere: διακρινάμενος. Recte editur 11. 12: εἶπε δὲ τὸ πνεῦμά μοι συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα, non διακρίνοντα. Sed praesens tempus bene se habet Jacob. 1. 6: αἰτεῖται δ' ἐν πίσει μηδὲν διακρινόμενος et discrimen nullo negotio apparet.

XXXIV. Dubito an recte scribatur Act. 13. 50: οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρῶτους τῆς πόλεως. Quod in vulgata versione est: *conciaverunt*, id ducit potius ad παρώξυναν et frequenter confunduntur ὀτρῦναι et δξύναι, velut 2 Mac. 9. 7. In simili re substantivum παροξυσμός Act. 15. 39.

XXXV. Corrige Act. Apost. 17. 6: οἱ τὴν οἰκουμένην ἀνασπώσαντες [οὗτοι καὶ] ἐνθάδε πάρεσιν, οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων.

XXXVI. Mira legimus Act. Apost. 19. 16 de Scevae filiis *septem*, qui Paulum imitati et usurpantes ipsum Jesu nomen, immundos spiritus exturbabant. Impium facinus id tunc videbatur, quamquam ipse Jesus de tali re multo aliter judicavit Marc. 9. 39. Verum Scevae filii non contemnendas poenas aliquando dederunt, nam exacto spiritu ἐφαλόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτούς, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν, κατακυριεύσας ἀμφοτέρων ἰσχυσε κατ' αὐτῶν. Itane legendum ἀμφοτέρων, cum septem essent? Sed de emendatione ne punctum quidem temporis dubitandum est. Corrige ἀφνω. Vide si tanti est hoc adverbium ἀφνω Act. Apost. 28. 6. Non arbitror futuros qui nunc mihi contradicant.

XXXVII. Quod legitur in Actis 21. 8: *ἐκεῖ γὰρ τὸ πλοῖον ἦν ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον*, id in vulgata versione est: *ibi enim passis satis expositura onus*. Manu hoc ducit ad *ἀποφορτισζόμενον*, sicuti recte legitur Act. 22. 5: *ἐπορεύμεν δέων*, 24 11: *ἀνέβην προσκυνήσων*, 24. 17: *ποιήσων παρεγνόμεν* et 25. 13: *κατήντησαν ἀσπασόμενοι*. Quod ad futuri formam attinet, lectores conferre jubeo Marc. 1. 8: *βαπτίσει*, Luc. 22. 32: *σήμερον*, Rom. 8. 23: *χαρίσεται* et 8. 35: *χαρίσει*. Contra participium praesentis temporis quantum video recte legitur Act. 14. 21 et 15. 41, uti et 17. 13.

XXXVIII. Act. Apost. 21. 96: *κράζοντες Αἶρε αὐτόν*, moris est scribere: *Αἶρ' αἶρε αὐτόν*, ut in illo: *αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχος τῷ κανθάρι*. Si quis autem Aristophanem fidejussorem recusat, conferat in Sacro Codice Act. 19. 34: *κράζόντων Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων*. Luc. 8. 24: *ἐπιστάτα, ἐπιστάτα*. Luc. 10. 41: *Μάρθα, Μάρθα*. Luc. 18. 35: *Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ*. Luc. 23. 18 Codex Cantabrigiensis recte bis habet: *αἶρε τούτον*. Luc. 23. 21: *σαύρου, σαύρου*. Joh. 19. 6: *σαύρωσον, σαύρωσον*. Denique Joh. 19. 15: *ἄρον ἄρον σαύρωσον αὐτόν* et ibi quoque Origenes in codice suo, uti videtur, bis invenit: *σαύρου σαύρου αὐτόν*. Recte autem Act. 22, 22: *αἶρ' ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον*.

XXXIX. Act. Apost. 22. 2. Hic locus valde memorabilis est, nam nunc liquido videmus Hierosolymis tunc temporis omnes satis commode Graece intellexisse, etiamsi patriae linguae honos suus ac dignitas maneret, sicuti idem apud Belgas hodie animadvertimus in urbibus quibusdam bilinguibus. Quin et multi erant Aramaicae linguae prorsus imperiti, quod efficitur e Matth. 27. 47. Nec dubito quin Jesus ipse saepe Graece sit locutus, nam etiam in jure apud Pilatum interpretis fit nulla mentio, neque alia indicia deficiunt. Suspicio autem e sermonis diversitate primum illud ortum fuisse discidium, de quo Lucas in sexto Actorum capite ita egit, ut totam rem oblivioni tradere voluisse videatur.

XL. Act. 22. 23: *κραυγαζόντων τε αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων*

τὰ ἱμάτια καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν αἴρα. De hoc more vestes projiciendi nihil alibi me legere memini. Minus insolitum foret: ῥηγνύντων τὰ ἱμάτια, cf. Matth. 26. 65, alios locos.

XXI. Act. Apost. 23. 3: καὶ σὺ κάθη κρίνων με κατὰ τὸν νόμον καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι. Lege: παρὰ νόμον. Recte vulgata: *contra legem*.

XLII. Act. Apost. 23. 10: ἐκέλευσε τὸ κράτευμα καταβὰν ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν ἄγειν εἰς τὴν παρεμβολήν. Vulgo editur: ἄγειν τε, sed particula τε in Vaticano Codice deest et praestat scribere: ἀρπάσαν. Vide participia eo modo copulata Luc. 4. 35: ῥῖψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν. Luc. 5. 28: καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ, alibi.

XLIII. Act. Apost. 23. 17: τὸν νεανίαν τοῦτον ἄπαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον. Nihil commeruit adulescens quare ἀπάγῃτο· scribe ἄπαγε et statim rectissime sequitur: ὁ μὲν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον. Recte quoque 2 Tim. 4. 11: Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγαγε μετὰ σεαυτοῦ.

XLIV. Act. Apost. 24. 3 suppleverim: πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ διορθωμάτων (μεγαλῶν) γινομένων τῷ ἴδναι τούτῳ. Decet hoc Tertulli eloquentiam, qui ranae instar se inflat, sed cito rumpitur.

XLV. Act. Apost. 25. 26: περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. Lege: τῷ Καίσαρι. Neronem Festus modo Augustum appellarat, sed nihil interest, vide modo vs. 21: τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα.

XLVI. Notissima sunt regis Agrippae verba ad Paulum, Act. 26. 28: ἐν δλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν ποιῆσαι, nam haec lectio, quamquam plane absurda est, ab optimis testibus

unice commendatur et malesana est conjectura eorum qui Χριστιανὸν γενέσθαι reposuerunt. Quid igitur faciemus? Primum firmiter tenebimus, ἐν ὀλίγῳ non significare id quod hodie plerisque interpretibus et concionatoribus videtur, deinde ut in desperata re aliquid audendum est. Postquam Paulus magna cum asseveratione et summa vocis contentione dixit: *πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφῆταις· οἶδα ὅτι πιστεύεις*, ridens rex, *nimiam est tua confidentia*, inquit, *si credis tam cito me vinci posse* videturque hoc sic dixisse Graece: ἐν ὀλίγῳ με πέποιθας Χριστιανὸν ποιῆσαι. Cui Paulus, intelligebat enim jocatum fuisse regem nec sibi male velle: *εὐχαρίμην ἄν*, inquit, *τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντα τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους ὁποῖος καὶ ἐγώ εἰμι παρεκτός τῶν δεσμῶν τούτων*. Hoc plane convenit cum iis quae rex dixerat nec fortasse Bakhuyzenius perget contendere incertum esse quo sensu ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ dictum sit. Lachmannus *πειθῆ* scripserat, sed meum *πέποιθας* longe praefero.

XLVII. Non ferenda est orationis scabrities Act. Apost. 27. 10: *ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ Φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν*. Fieri potest ut conjunctio *ὅτι* expungenda sit, sed malim equidem: *Θεωρῶ ὅτι — μέλλετε ἐλλεσθαι τὸν πλοῦν*.

XLVIII. Olim male tentavi Act. Apost. 27. 21: *πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχούσης*. Id quidem non dubitatur, quin *ἀσιτίας* servari non debeat, sed hodie non tuebor quod tunc placuerat *ἀελπίας*. Etiam Straatmannus et Bakhuyzenius, veteres mei commilitones, nam nescio quo modo nunc redeo in memoriam illius temporis, quum „Pallados Haganae Sedem” frequentabamus et disciplina utebamur optimi senis, cui scholarum regimen mandatum erat, Baxium dico, quem post obitum pergiturus pie colere, sicuti vivum suspiciebamus ac tamquam patrem filii amabamus; Straatmannus igitur reponere voluit *ἀθυμίας*, Bakhuyzenius *δειλίας* atque Bootius mihi per literas significavit, se quoque in eandem suspicionem incidisse. Neutra tamen conjectura eiusmodi est, ut assensum extorqueat. Nunc crediderim

hoc voluisse Lucam, summam omnium fuisse diffidentiam potuitque hoc ita enunciare: πολλῆς δὲ ἀπιστίας ὑπαρχούσης. Sic Anaxilas Comicus dixit:

ἀπιστότερος εἶ τῶν κοχλιῶν πολλῶ πάνυ,
οἱ περιφέρουσ' ὑπ' ἀπιστίας τὰς οἰκίας.

XLIX. Nunc examinemus Lucae verba in Actis 27. 38: ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. Navis erat Alexandrina, qua, uti credibile est, frumentum in Italiam advehebatur, cf. vs. 6. Verum in hoc extremo discrimine sero erat jacturam facere et praeterea quattuordecim diebus ante socii hoc jam fecisse narrantur: vs. 18: σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιούντο, deinde, quia ne hoc quidem satis erat, sequenti die jam propemodum de salute sua desperantes armamenta projecerant: καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἔρριψαν. Omnia igitur jamdudum fecerant quae potuerant ut navis levaretur nec quisquam operam suam recusarat, nam mortis imago perpetuo ante oculos erat itaque, quod vidimus, ne quis communi saluti deesset, αὐτόχειρες τὴν σκευὴν ἔρριψαν. Armamenta autem navis, quod obiter et quasi in transcurso animadvertimus, non dici solent ἡ σκευή sed τὰ σκευή idque fortasse reponendum est; Boeckhius dicet quae res ad navim regendam pertinentes eo nomine comprehendantur. Jam vagantur incerti per mare Hadriaticum, donec tandem vs. 34 Paulus reliquis auctor est, ut aliquantum ab opere cessent et per otium cibum sumant, quum per aliquot dies urgente fame raptim, opinor, et temere panis sicci crustulis aqua dilutis lairantem stomachum placavissent. Scilicet jamdudum eieciant frumentum, quod in Italiam advehendum fuerat, sed, uti aequum est, pepercerant τοῖς ἐφ' ὁδοῖς, mediocribus quidem sed ad vitam sustentandam necessariis. Itaque, vs. 36, προσλαμβάνονται τροφῆς mortales septuaginta sex, qui ea navi vehebantur. Est autem facile ad conjiciendum, cibi perparum fuisse relictum, nam τὰ ἐφ' ὁδία in paucos tantum dies suppetebant, cuius rei habemus exemplum in quarta Synesii epistula, qui fratri suo Euoptio scribit, pg. est 644 in Parisina Editione, quas aerumnas mari perpessus sit. Itaque nocturno tempore paratur coena quomodo possunt; intellectum enim fuerat, ter-

ram aliquam in propinquo esse, quum mare identidem minus profundum fieret. Κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. Nimia ea fuit imprudentia eiicere quem solum habebant commeatum, nam, quum tenebrae omnia obtinerent, terram suis oculis nondum prospexerant et fieri etiam poterat ut in desertum littus abjicerentur, quod Synesio, uti scribit ipse, parum abfuit quin revera accideret. Deinde si in mare eiecissent illud omne unde victus sibi suppeteret, quantillum id erat ut navis levaretur? Verum, uti conjicio, ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, non ἐκβαλλόμενοι τὸν ΣΙΤΟΝ, sed τὸν ΙΣΤΟΝ. Hoc extremum consilium perditis rebus supererat. Metuebant praeterea, uti arbitror, ne sibi accideret quod Achilles Tatius scribit naufragis accidisse p. 91. 27; ibi enim navis λανθάνει προσενηχθεῖσα ὑφ' ἁλὸς πέτρα καὶ ῥήγνυται πᾶσα, deinde ὁ ἰσὸς ἐπὶ θάτερα πεσὼν τὸ μὲν τι κατέκλασε, τὸ δὲ τι κατέδυσε αὐτῆς. Simul autem cum malo maiore, nam τὸν μέγαν ἰσὸν simpliciter ἰσὸν appellant, perierat magnum velum, quod aliquot diebus ante cum reliquis armamenti fortasse jam eiectum fuerat, unde per tot dies incerti et consilii inopes διεφέροντο ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, ut est vs. 27. Sed supererat ὁ ἀκάτειος ἰσός, malus minor, cui parvum velum adaptari potuit. Hinc, ut est vs. 41. ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. Nunc demum intelligimus, eur exciso et abjecto maiore malo, τοῦ ἀρτέμωνος mentio fiat. Levis error est, uti vides, et quam facile ΣΙΤΟΝ pro ΙΣΤΟΝ scribi potuit. Sed nolo plura in re aperta.

L. Sed ne ipsa quidem verba quae modo laudabam, vitio vacare videntur: ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. Melius intelligam: τῇ ἐπιούσῃ.

LI. Statim in vicinia me advertit Act. Apost. 27. 41: ἡ μὲν πρῶρη ἐρείσασα ἔμεινε ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων. Praestat nisi fallor ἐσαλεύετο: sic demum oritur in duplici sententia justa membrorum oppositio.

LII. Recte legitur Act. Apost. 28. 3: συσρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου Φρυγῶνων τι πλῆθος καὶ ἐπιθέμενος ἐπὶ τὴν πυράν, sed

minus recte versu superiore: ἄψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ἕτερον τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. Nec tamen satis fecerunt, ut mortales septuaginta sex refocillarentur, nisi plures ignes accenderint: ἄψαντες γὰρ πυρὰ.

LIII. Ep. Jacob. 5. 7: ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ ἕως λάβῃ πρῶϊμον καὶ ὀψιμον. Adiectivum τίμιον hic non satis intelligo; scripsissem equidem: τὸν ἑταῖον καρπόν.

LIV. Ep. Jacob. 5. 9: μὴ στενάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθῆτε. Bakhuyzenius rectissime intellexit non satisfacere μὴ στενάζετε, quod Patricius Junius coniecit. Locum ut emendarem, equidem contuli: 1 Petr. 4. 9: φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἔνευ γογγυσμοῦ, Jud. 16: οὗτοί εἰσι γογγυσαὶ μεμψιμοῖροι, Matth. 20. 11: ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου, 1 Cor. 10. 10: μὴδὲ γογγύζετε καθάπερ τινὲς αὐτῶν ἐγόγγυσαν, denique Joh. 6. 43: μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. Sic etiam apud Jacobum commendo: μὴ γογγύζετε et praepositio κατὰ Johanni verosimiliter reddenda est, licet Codices omnes consentiant et servant μετὰ.

LV. 1 Petr. 2. 18: οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν κυρίῳ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὗ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπικέσις, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. Supplebo: τοῖς σκολιοῖς καὶ δυσκόλοις. Miror id quod Manenius docet p. 338 fuisse qui mallent δυσκολοῖς.

LVI. 1 Petr. 2. 20: ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιῶντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ. Coniunctio καὶ in hac sententia rectius bis delebitur neque eam cognovisse videtur Tertullianus, cuius verba Tischendorfius attulit: *Petrus quidem ad Ponticos: quanta enim inquit gloria, si non ut delinquentes puniri sustineretis.*

LVII. 1 Petr. 3. 6: ὡς Σάρρα ὑπήκουεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἥς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιῶσαι καὶ μὴ

φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. Imperativo opus est et lege: γενήσῃτε. Sic 1 Petr. 1 15: ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήσῃτε.

LVIII. 1. Petr. 5. 8: ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ. Dele: διάβολος.

LIX. 2. Petr. 1. 15: σπουδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἐξοδὸν τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. Dele: τὴν.

LX. 1 Joh. 2. 27: καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, μένει ἐν ὑμῖν καὶ οὐ χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων. Utrobique malim χάρισμα, uti et vs. 20: ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἀγίου. Sed de ea suspicione penes Theologos iudicium esto. Conferri tamen jubeo 1 Corinth. 7. 7: ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ.

LXI. Rectissime Venema πρῶτος supplevit 1 Joh. 4. 10: οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήκαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς (πρῶτος) ἠγάπησεν ἡμᾶς. Vera scriptura servata est vs. 19.

LXII. 2 Joh. 1. 2: διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσαι εἰς τὸν αἰῶνα. Primum Bentleius laudandus est qui suspicatus est pro μένουσαν reponendum esse ἐνοῦσαν. Praeterea supplendum est (ἢ) καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσαι, sicuti idem error commissus fuit in Vaticano Codice Hebr. 9. 4. Sed de toto hoc loco conferendus est Bakhuyzenius p. 302.

LXIII. Apertum si quod aliud est vitium 3 Joh. 6. Venerant ad Johannem, qui tum Ephesi degebat, legati ab Gaio, οἱ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας. Hos, inquit, καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ. Qui hanc scripturam tuentur, conjiciunt quod necesse est, legatos illos mox ad Gaium esse redituros, ut deinceps alias urbes adeant, in quibus Christi nomen nondum auditum vel certe celebratum sit. Sequitur tamen vs. 7: ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν, in quibus verbis scrupulum injicit

aoristus ἐξῆλθον, nam legati illi de eo hominum genere, quos ἡ συνήθεια missionarios appellat, cur primum Ephesum adierunt, quae ipsum Apostolum haberet? Reliqua etiam interpretum rationes perturbant ac tandem docti viri eo rediguntur ut fateantur multa in tam brevi epistolio necessario obscura esse nobis, quum ignoremus quis Gajus fuerit et quis Diotrophes et cur legati Ephesum ad Apostolum sint profecti. Poterimus tamen nullo negotio ex illis tenebris emergere. Legati ab Gajo Ephesum venerunt ad Johannem; nusquam fit sermo nisi de hoc solo itinere; Apostolus Gajum laudat qui suo sumtu homines ad se miserit, vs. 3: ἐχάρην γὰρ λίαν, ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. Legati quoque Gajum suum laudibus in coelum tulerant, nec mirum: ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ Θεοῦ. Imo corrigendum: οὓς καλῶς ποιήσας προέπεμψας· nondum erant ad Gajum redituri, quem modo reliquerant. Nunc autem salutato Johanne eiusque admonitionibus confirmati Epheso profecti alias Asiae urbes adire volebant. Sustentabantur autem opibus Gaji, vs. 7. Ad meam correctionem commendanda est aliquid praesidii in Codice Ephraemi et veteribus versionibus, quas Tischendorfius affert, sed malo lectio per se ipsam spectetur et dijudicetur. Grotius commendarat ἐποίησας, sed meam rationem praefero. Res redit ferme eodem.

LXIV. Ep. Jud. 9: Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος τότε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος. Legendum: διεγένετο.

LXV. Rom. 7. 20: ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία rectius scribitur ἐνοικοῦσα, vide modo vs. 17:

LXVI. Rom. 8. 22: πᾶσα ἡ κτίσις συσενᾶζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν. Codices F et G, quorum consensus non temere negligendus est: ὀδύνει et praestat ὠδίνει. Origo corruptelae ante pedes posita est. Euripides in Helena vs. 727 compositum συνωδίνειν itidem habet, sed sensu diverso.

LXVII. Rom. 9. 16: ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ. De huius loci corruptela omnes consentire debent, qui superstitionis crimen effugere volunt. Locum ut emendemus, primum nostris verbis declarabimus, quid Paulus dixisse videatur. Omnia, inquit, accepta debemus Dei misericordiae; omnia sunt τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ. per nosmet ipsos neque agendo neque nihil agendo quidquam proficere possumus; sterilis enim omnis nostra opera est nec magis victoria potietur qui cucurrerit quam qui domi sederit otiosus. In tali sententia non magis quam usquam alibi opponi possunt verba τρέχειν et θέλειν. Quid rerum aget ille, qui domi latitat otiosus, dum alii currendo corpus exercent? Ignavus homo incidet, opinor in somnum. Quin scribimus igitur: ἄρα οὖν οὐ τοῦ εὐδοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος Θεοῦ. Sensus apertus est et exigua mutatio. Non sunt Christiani tam beati, quam fuit Timotheus Atheniensis, cui εὐδοντι κύρτος ἔρει.

LXVIII. Rom. 12. 5: τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν· hoc risum fere movet; malo τάξιν. Quis ferret πράγματι pro τάγματι 1 Cor. 15. 23? Sed corporis membra τάξιν suam servant, sicuti milites in acie, quibus non impune est, si ordinem suum reliquerint: haec comparatio Paulum non dedecet.

LXIX. Macedonum et Achaeorum dona Apostolus colliget et Hierosolyma perferet ad pauperes sustentandos, Rom. 15. 28: τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας καὶ σφραγισάμενος τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς Σπανίαν. Intelligo: συνερανισάμενος, nam, quod apparet 1 Cor. 16. 2, in singulis urbibus post apostoli adventum αἱ λογίαι ἐγίνοντο et, quod molestissimum erat, ipse dona colligere debebat, sed perferendi cura etiam aliis mandari poterat, 1 Cor. 16. 3: ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἂν δοκιμάσητε, δι' ἐπιστολῶν τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ· ἐὰν δ' ἄξιον ἢ τοῦ καμῆ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύονται. Quum occupatus esset in molestissimo negotio ac taedii pleno, quid mirum si addidit quae ei maxima cura erat: συνερανισάμενος. Si quid nosti rectius, candidus

imperti; nemo certe abutetur 2 Cor. 1 22, ut tueatur absurdum participium σφραγισάμενος.

LXX. Rom. 15. 31: ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Placet ἀπειλούντων. Jam nunc animo praecipit et metuit futuras Judaeorum insidias; convenit id quod Lucas scribit in Actis 20. 22 et 21. 10.

LXXI. 1 Cor. 1. 10: ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες καὶ μὴ ᾗ ἐν ὑμῖν σχίσματα. Propter Phil. 2. 2 malim fere: ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῇτε.

LXXII. 1 Cor. 1. 19: ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεन ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου; Imo legendum: ποῦ σὺ ζητητῆς. Interest aliquid inter ζητεῖν et συζητεῖν.

LXXIII. Galat. 2. 14: οὐκ ὁρῶ ποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου. Usus requirit: ὁρῶ πλοοῦσι.

LXXIV. Galat. 4. 10: πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ σαιχεῖα, οἷς πάλιν ἀνωθεν δουλεῦσαι θέλετε; ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς. Ut haec cum superioribus recte conjungantur nec pugnent cum sequentibus, malim indicativum refingere in infinitivum παρατηρεῖσθαι. Ceterum alia quam plurima in eo capite remanent admodum difficilia ac plane δυσνόητα. Singula cum attentissima cura rimatus sum, quo tempore hanc epistulam legebam cum Allardo Piersono collega meo aestumatissimo, qui ab Joanne Piersono genus ducit neque ei ἐξίτηλον αἶμα δαίμονος, sed quo intentius omnia examinavimus, eo de pluribus dubitare coepimus, potueritne ipse Paulus tam perplexe scribere.

LXXV. Galat. 5. 10: ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε. Imo legendum: ἄλλοφρονήσετε.

LXXVI. Galat. 6. 10: ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα

τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.
 Lege: ἕως.

LXXVII. 1 Thess. 2. 8: ἀλλὰ ἐγενήθημεν ἥπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν
 ὡς ἐὰν τροφὸς θάλαπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα, οὕτως ὁμειρόμενοι
 ὑμῶν ἡύδοκούμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
 Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς. Lectio ὁμειρόμενοι veterum
 librorum testimonio unice commendatur et quod edi solet bar-
 barum vocabulum *ἱμειρόμενοι*, est ea malesana conjectura, quae
 in minusculis fere libris invenitur. Miror igitur Batavos editores,
 qui *ἱμειρόμενοι* ediderunt, cum Vaticanus liber habeat, quod
 omnes boni libri habent *ὁμειρόμενοι*. Quomodo autem hoc
 monstrum procurabimus? Comparat se ipsum Apostolus cum
 matre quae suam prolem in gremio fovet nec sibi parcit dum-
 modo carissimis capitibus bene sit. Quid igitur si Paulus
 scripsit: οὕτως οὐ φειδόμενοι ἡμῶν ἡύδοκούμεν μεταδοῦναι
 ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν
 ψυχάς.

LXXVIII. 2 Thess. 2. 2: εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς
 ἀπὸ τοῦ νοδὸς μηδὲ θροεῖσθαι (θορυβεῖσθαι?), μήτε διὰ πνεύματος
 μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς, ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν
 ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου. Scio quidem esse interpretes qui cum
 Reussio hunc locum alio sensu accipiant; mihi tamen arridet:
 ὡς ἂν ἡμῶν, quomodo illud ὡς ἂν itidem usurpatum est 2 Cor.
 10, 9: ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν.
 Haec lectio si probabitur, sequitur, etiam Paulo vivo circum-
 latas fuisse epistulas *ψευδεπιγράφους*. Ut in posterum fraus
 argui possit, est in hac epistula scriptoris clausula: ὁ ἀσπασμὸς
 τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστὶ σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω.

LXXIX. 2 Tim. 2. 21: ἐὰν οὖν τις ἐκκαθαίρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τού-
 των, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον εὐχρησόν τῷ δεσπότῃ,
 εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. Hic non intelligo ἡγιασμένον
 et fere malim: ἡγλαῖσμένον, *datum in splendorem*.

LXXX. 2 Tim. 4. 11: Μάρκον ἀναλαβὼν ἀγαγε μετὰ σεαυ-
 τοῦ· ἔστι γὰρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν. Lege: ἔσται.

LXXX. Non credo ipsum Paulum adscripsisse Tit. 1. 13: ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. Cf. 3 Joh. 12.

LXXXI. Tit. 1. 14: ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίσει μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποσρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. Cogitat Paulus nisi fallor illos μύθους καὶ γενεαλογίας ἀπεράντους, de quibus vide 1 Tim. 1. 4 et 4. 7. Dummodo locum bene intelligo, hic tanguntur Gnosticorum deliramenta, non Judaeorum fabulae; hinc corrigo: μὴ προσέχοντες γραϊκοῖς μύθοις. Aniles fabellas rectissime appellare potuit.

LXXXIII. Apoc. 1. 9: συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Χριστῷ. Difficile est corrigere textum scriptoris ἐσχάτως βαρβαρίζοντος, sed praefero tamen βασιλείᾳ, coll. 2. 9: οἰδά σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι αὐτοὺς καὶ οὐκ εἶσιν.

LXXXIV. Contuli inter se septem locos sequentes:

Apoc. 2. 1: τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας.

2. 8: τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας.

2. 12: τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγᾶμῳ ἐκκλησίας.

2. 18: τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Θυατείροις.

3. 1: τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας.

3. 7: τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ ἐκκλησίας.

3. 14: τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας.

Sunt hae lectiones optimi Codicis Alexandrini et suspicor quarto loco sinceram scripturam servatam esse et ad hanc normam reliquos sex corrigendos esse.

LXXXV. Quod supra veram lectionem eruere conatus sum e corrupto textu Alexandrini Codicis, idem etiam experiri Apoc. 2. 7: μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν καὶ γὰρ μισῶ. Quod alii libri habent, ἃ καὶ γὰρ μισῶ, id ad sententiam recte se habet; sed scriptoris usus requirit: ὡς καὶ γὰρ μισῶ. Sic 3. 21: ὡς καὶ γὰρ ἐνίκησα, 2. 27: ὡς καὶ γὰρ εἴληφα, 6. 11: ὡς καὶ αὐτοί.

LXXXVI. Apoc. 2. 24: ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύ-

την. Lega: οὐ κρατοῦσι. Cf. 2. 14: ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, 3. 11: κράτει δ' ἔχεις.

LXXXVII. Apoc. 6. 6: χοῖνιξ σίτου δηναρίου καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν τοῦ δηναρίου. Utrobique malim: τοῦ δηναρίου.

LXXXVIII. Apoc. 10. 4 plane sine sensu editur: σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἐπτὰ βρονταὶ καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. Intelligam: ἀφάνισον.

LXXXIX. Apoc. 13. 5: ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα καὶ δύο. Supple: (σημεῖα) ποιῆσαι, cf. 14. 14; 16. 14, alibi.

XC. Mire editur Apoc. 16. 6: δίκαιος ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν καὶ αἷμα αὐτοῖς δέδωκας πιεῖν· ἄξιοι εἰσιν. Resectis autem verbis αὐτοῖς δέδωκας, reliqua sponte coibunt: αἷμα πιεῖν ἄξιοι εἰσιν.

XCI. Apoc. 22. 3: πᾶν κατὰ θεμα οὐκ ἔσαι ἔτι. Ἀνὰ θεμα opinor hoc dicitur, non κατὰ θεμα. Idem mendum superest Matth. 26. 74: ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ δμνύειν, vide modo Marc. 14. 71.

Amstelodami,
d. 19 m. Mart. 1881.

APPIANUS

in Syriacis cap. LXIII in oraculo:

"Ἄργος ἀλευόμενος τὸ πεπρωμένον εἰς ἔτος ἤξεις.
rescribendum ἀλευόμενος et εἰς ΤΕΛΟΣ ἤξεις.

C. G. C.

ANNOTATIONES
AD
CORNELII NEPOTIS
QUAE SUPERSUNT.

CORNELII NEPOTIS *quae supersunt*. Edidit
CAROLUS HALM.

Lipsiae anno 1871.

CORNELIUM (NEPOTEM) esse (qui vitas excellentium imperatorum scripsit) *mihi non eripitur, in quo nec ullum vestigium inferioris aetatis rerum aut cogitandi rationis deprehendo nec ullam notam sermonis temporum Theodosianorum.*

MADVIG (Opusc. II. pag. 123).

Praefat. § 4: *neque enim Cimoni fuit turpe — sororem [germanam] habere in matrimonio.* Vid. ad V. 1. 2.

Praef. § 4: *nulla Lacedaemone vidua tam est nobilis, quae non ad cenam eat mercede conducta.*

Quid absurdius dici potest? matronas Spartae nobiles et, ut constat, opulentissimas MERCEDE CONDUCTAS ad cenam ire! Sed merae sunt tenebrae: nihil prorsus in his dispici potest.

Miltiad. I. 2: *ex iis delecti Delphos deliberatum missi sunt [qui consulerent Apollinem] quo potissimum duce uterentur. —*

[his] *consulentibus nominatim Pythia praecepit ut Miltiadem imperatorem sibi sumerent.*

Compara *Themist.* II. 6: *miserunt Delphos consultum quidnam facerent de rebus suis. Deliberantibus Pythia respondit ut moenibus ligneis se munirent.* Vides *deliberatum* et *consultum* prorsus idem esse, quo magis *fraus* perpluit in puerili additamento [qui *consulerent Apollinem*]. Stulte enim sic bis idem dicitur. Eodem indicio *his* interpolatum esse deprehenditur.

Multa sunt in *Nepotis* libris additamenta de genere hoc, quorum iam bona pars communi Criticorum consensu eiecta est, sed nonnulla hic illic, ut ostendemus, adhuc latent. vid. *Timoth.* III. 2: *huic in consilium dantur viri duo* [quorum consilio uteretur]. In *Miltiade* IV. 3: *praetores* [qui exercitui praeessent], et III. 2: [cui illa custodia crederetur], et similia passim.

Praesertim interpolatores in opere videas ubi est mendosa oratio: quae sit vitii sedes non animadvertunt, sed quod in buccam venit inferciunt de suo ut in *Agesilao* VIII. 2: *cum in acta accubisset — eodemque comites omnes vestitu*, non senserunt *eodem quo comites omnes* verum esse, sed retento vitio stulte post omnes de suo accubissent interpolaverunt.

Restituit locum *Pluygers*.

In *Cimone* IV. 1: *cum compluribus locis hortos haberet, numquam in iis custodem posuit*, addiderunt *perinepte* [*fructus servandi gratia*], quod ne Latinum quidem est. Quis autem nescit cur custodes in hortis ponerentur? Ipse hortorum deus apud *Catullum* ita dicit:

*agellulum hunc —
herique villulam hortulumque pauperis
tuor malasque furis arceo manus.*

Cui non notum lepidum proverbium:

γλυκεῖ' ὀπώρα Φύλακος ἐκλελοιπότες.

In *Iphicrate* I. 4: *nam pondere detracto quod aequae corpus tegeret* [et leve esset] curavit.

Evidens si quod aliud emblemata primus *Pluygers* deprehendit.

In *Chabria* III. 3. vera lectio est: *neque animo aequo pauperes alienam opulentiam intueantur*. Natum est vitium *opulentium* et nunc in libris legitur: *alienam opulentium intueantur FORTUNAM*.

In *Datame* XI. 1. Nepos scripserat: *tempus esse maiores res parari*. Incuria *res* excidit et sciolus supplevit: *maiores exercitus parari*.

In *Epaminonda* II. 4: *illam enim ad athletarum usum, hanc ad belli existimabat pertinere*.

Inepte post *existimabat* inseruit nescio quis *utilitatem*. Ad belli *usum* quid sit novimus, ad belli *utilitatem* non item.

In *Epaminonda* VII. 1: *cum dux esset delectus belli imperitus, cuius errore eo esset deducta [illa multitudo militum] ut omnes de salute pertimescerent*.

Acutissime vidit Pluygers veram lectionem esse: *cuius errore res eo esset deducta*. Itaque manifesta est interpolatio: *illa multitudo militum*. cf. Livium IV. 6: *eo deducta res est ut tribunos militum — ex plebe creari sinerent*. XXXIV. 40: *eo deducta res est ut his conditionibus — induciae fierent*.

Miltiad. III. 3: *in hoc fuit tum numero Miltiades. hic cum crebri afferrent nuntii male rem gerere Darium — [Miltiades] hortatus est pontis custodes*.

Hic est Miltiades et sic Nepos scribere solet. cf. IV. 5. 4: *Pausanias magnam belli gloriam turpi morte maculavit. hic cum semianimis de templo elatus esset*. V. 2. 1: *itaque hic populum urbanum in sua tenuit potestate. et alibi saepius*. Itaque manifesta tenetur fraus in *Miltiades* inepte addito.

Miltiad. I. 4: *cum accessisset Lemnum et incolas eius insulae sub potestatem redigere vellet Atheniensium, idque Lemnii sua sponte facerent postulasset*.

Requiro in his necessariam coniunctionem: *idque ut Lemnii sua sponte facerent postulasset*, ut II. 4: *ex pacto postulat ut sibi urbem tradant*, et sic ubique in frequentissimo omnium usu numquam coniunctione omissa.

Continuo sequitur: *illi irridentes responderunt tum id se facturos cum ille domo navibus proficiscens vento aquilone venisset Lemnum*.

Haereo in *proficiscens*, namque risum movet *proficiscens venisset Lemnum*. Non video quid aliud dicere potuerit quam

quod omnes dicunt: *domo navibus profectus*, ut post pauca II. 4: *cum vento borea domo profectus eo pervenisset*, et ubi non?

Miltiad. III. 5: *Histiaeus Milesius ne res conficeretur obstitit.*

Leve est quod dicam, sed ut in bello sic in re critica nihil contemni oportet. In libris melioribus non *Histiaeus* scriptum est sed *Hestiaeus*, quod verum est et reponendum. Ionica sunt *ἱστῖα* et *ἱστιαῖος*, Attici cum reliquis omnibus semper *ἑστια* et *ἑστιαῖος* dicebant. Scribae igitur Herodoti memores, qui ubique *ἱστιαῖος* scribit, Atticam formam oblitterarunt, quam a Codicibus oblatam spernere non debemus.

In Scholio Harleiano ad Odyss. P. 156. legitur: *ἑστῖν γρ. ἑστῖν*. Optime Porsonus, ut solet, restituit: *ἑστῖν γρ. ἱστῖν*.

Miltiad. IV. 3: *Phidippum cursorem eius generis, qui hemerodromoe vocantur, Lacedaemonem miserunt.*

Primum Graece scribendum: *qui ἡμεροδρόμοι vocantur*: lubenter enim Nepos Graeca vocabula apponit, ubi non est eiusdem potestatis vocabulum Latinum. Deinde verum cursoris nomen restituendum *Phidippidem* ex Herodoto VI. 105: *ἀπεπέμψυντο ἐς Σπάρτην Φειδιππίδην Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμην τε καὶ τοῦτο μελετῶντα*, ubi pro *ἡμεροδρόμην*, quae non est Graeca forma, *ἡμεροδρόμον* restituendum.

Miltiad. VIII. 1: *Athenienses propter Pisistrati tyrannidem, quae paucis annis ante fuerat, OMNIUM civium suorum potentiam extimescebant.*

Fieri non potest ut *omnium* sit sanum. Potentia quum sit eorum, qui multum aut plurimum in civitate possunt, qui gratia apud suos florent, qui auctoritate multum valent, qui opibus pollent, necessario paucissimi sunt prae multitudine eorum, quorum ratio aut nulla aut perexigua habeatur. Praeterea ea potentia optimis artibus parta *si non excedit modum*, civitati non timor: est sed praesidio et ornamento. Itaque sic scripsisse Nepotem existimo: *Athenienses omnem nimiam civium suorum potentiam extimescebant*. Itaque Miltiades, qui „non videbatur posse esse privatus” innoxius (si quid Nepoti credimus) damnatus est.

Sed non esse Nepoti credendum et unde haec omnis κατε-
 φευσμένη ἰσοπία nata sit diligenter ostendimus in MNEMOSYNE
 1881. pag. 53 sqq.

*Themistocl. II. 3: in quo cum divitiis ORNAVIT tum etiam
 peritissimos belli navalis fecit Athenienses.*

Has ego divitias Atheniensibus usui magis quam ornamento
 arbitror fuisse: itaque corrigendum esse puto *divitiis ONERAVIT*,
 id est uno verbo locupletavit.

Quis nescit in libris ORNARE et ONERARE passim inter se con-
 fundi? In *Hannibale III. 4.* meliores libri servant *elephantus*
 ORNATUS, quod verum est, deteriores *elephantus ONERATUS*.

*Themist. VII. 5: nam illorum urbem [ut] propugnaculum op-
 positum esse barbaris, apud quam iam bis classes regias fecisse
 naufragium.*

Primum tollendum UT; non enim comparatio instituitur, sed
 erat revera urbs munita propugnaculum (προτειχισμα) oppositum
 barbaris.

Deinde vide quam falso dicantur *classes* regiae bis fecisse
 naufragium. Datis enim apud Marathonem pedestri proelio
 victus classem cum captivis ex Eretria salvam et incolumem
 in Asiam reduxit. Multum igitur mihi arridebat Peerlkampii
 emendatio, qua omnis difficultas removetur: *apud quam iam bis*
OPES regias fecisse naufragium. *Opes* enim et apud alios et
 saepe apud Nepotem dicitur de copiis tam terrestribus quam
 navalibus. cf. *Conon. IV. 3: nam ducem fortem et prudentem*
regiis opibus praefuturum. et in *Dione V. 2: multorum annorum*
tyrannis magnarum opum putabatur, quod post pauca dicitur:
imperium munitum quingentis longis navibus, decem equitum cen-
tumque peditum millibus.

Naufragium facere, ut Graece ναυαγεῖν, dicuntur qui gravem
 aliquam cladem accipiunt aut magno aliquo infortunio mactan-
 tur. Sic omnia habent optime et rectissime dicuntur *regiae*
copiae terrestres ac navales bis gravissimam cladem accepisse,
 terrestres ad Marathonem, classis apud Salaminem.

Quamquam autem OPES ab initio multum arridebat, tamen

αὶ δευτέραι φρονίδες meliorem lectionem suggesserunt, quam recepimus: *bis COPIAS regias fecisse naufragium.*

Non enim ut rectissime dicitur *regiis opibus praeesse et magnarum opum esse et magnas opes habere et similia*, sic etiam dici possunt *opes* alicuius *vinci* aut *deleri* aut *naufragium facere* pro *copiis*, *exercitu*, *classe*.

Recte dicitur *copiae terrestres, maritimae, copias deducere in campum, educere ex urbe, traicere* similiaque quam plurima, quo sensu nemo umquam *opes* usurpavit.

Themist. VII. 6: quare, si suos legatos recipere vellent, quos Athenas miserant, se remitterent: aliter illos numquam in patriam essent recepturi.

Corrupta haec esse vident omnes, quid sit restituendum nemo vidit, quia quae sit vitii scdes non animadverterunt. Me iudicemendum est in ultimis verbis sic tollendum ut scribatur: *aliter illos numquam in patriam esse REVERSUROS.* εὐφύλα haec est sed quid dicat satis est perspicuum. Apud Suetonium in *Caesare* cap. 13. Caesar pontificatum maximum petens, cum mane ad Comititia descenderet praedixisse matri osculanti fertur domum se nisi Pontificem non reversurum. Caesar, si repulsam tulisset, manus sibi consciscere decreverat. Themistocles Lacedaemoniis dixit nisi ipse remitteretur legatis eorum necem esse paratam.

Themist. VIII. 1: e civitate eiectus Argos habitatum concessit. hic cum propter multas eius virtutes magna cum dignitate viveret cet.

Haerent omnes in verbis: *propter multas eius virtutes.* Non premam suspicionem, quae mihi diligenter locum consideranti subnata est. Mendosum est *virtutes* in loco lacero aut maculato male suppletum. Videndum quid sententia postulet: *magna cum dignitate vivere est in re lauta splendide vivere*, qui non virtutis fructus est sed eius rei, quae virtuti opponi solet. Quamobrem restituerim: *propter multas eius DIVITIAS magna cum dignitate viveret.* Themistoclem in administratione reip. ingentes divitias collegisse Theopompus apud Plutarchum in *Themist.* cap. 25. auctor est et Theophrastus. *Themistocles ἐξωπραξιμέως* salvo patrimonio exulabat et sic magna cum dignitate vivebat.

Themist. VIII. 2: *Lacedaemonii legatos Athenas miserunt, qui eum absentem accusarent, quod societatem cum rege Persarum ad Graeciam opprimendam fecisset. Hoc crimine absens [proditionis] damnatus est.*

Quis semel admonitus dubitabit expungere *proditionis*, adscriptum ab eo qui quid esset *hoc crimine* pueriliter interpretatus est. cf. *Miltiad.* VII. 5: *accusatus est prodicionis.* *Themist.* X. 5: *quod prodicionis esset damnatus.* *Timoth.* III. 5: *accusantur prodicionis.* *Epamin.* VIII. 1: *hoc crimine accusabantur.* *Lysand.* III. 4: *accusatus hoc crimine.* *Alcib.* IV. 1: *hoc crimine — compellabatur.*

Ex ipsa rei natura aut genitivus ponitur *proditionis* aut *hoc crimine*: sed non possunt haec duo coniungi.

Themist. VIII. 3: *cum — rex abesset, quo maiore religione se receptum tueretur filiam eius parvulam arripuit et cum ea se in sacrarium, quod summa colebatur caerimonia, coniecit.*

Quia et Nepos et ceteri in his omnibus unum et eundem auctorem ac testem habebant Thucyvidem, isque ita scribit I. 136: διδάσκεται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβὼν καθίζεσθαι ἐπὶ τὴν ἐςλαν, et post pauca: ἀνίστησιν αὐτὸν μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱότος, apparet Nepotem scripsisse: *filium eius parvulum*, et *cum eo*.

Themist. X. 1: *ille omne illud tempus litteris sermonique Persarum [se] dedit.*

Expuncto *se* scribendum: *omne illud tempus litteris — dedit*, id est per omne illud tempus litteris sermonique Persarum operam dedit.

Si quid Nepoti credimus, Themistocles tantum uno anno profecit, ut *multo commodius dicatur apud regem verba fecisse quam ii poterant qui in Perside erant nati.* quod neque naturae rei congruit et falsum esse constat diserto Thucydidis testimonio I. 138: ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ ὃν ἐπέσχε τῆς Περσίδος γλώσσης Ὅσα ἮΔΥΝΑΤΟ κατενόησεν.

Est aliquid, ut vides, inter utrumque de eadem re testimonium, sed habet hoc Nepos, tamquam si pueris fabulas narraret, ut ante omnia admirationem movere studeat et de magnis maiora loquatur res praeclaras verbis amplificans et in maius

augens et omni modo παραδοξολογῶν. Uno tantum exemplo utar: de pugna Marathonia scribit in *Miltiad.* V. 5: *qua pugna nihil adhuc exstitit nobilius: nulla enim umquam tam exigua manus tantas opes prostravit. namque: decemplicem numerum hostium profligarunt.*

Idem scribit in *Datame* VIII. 3. victum Autophradstem a Datame „*qui huius partem non habebat vigesimam militum*”.

Idem quum in vitis ducum Romanorum res a Lucullo gestas enarraret praeterire non potuit quod Plutarchus in *Lucullo* cap. 28. e Livio attulit: *Ἀλβίος δ' εἶρηκεν ὥς οὐδέποτε Ῥωμαῖοι πολέμοις ἀποδόντες τοσούτῳ πλήθει παρετάξαντο· σχεδὸν γὰρ οὐδ' εἰκοσὸν ἀλλ' ἑλπιττον ἐγένοντο μέρος οἱ νικῶντες τῶν ἡσσημένων.* Vides quid sit tribuendum verbis: *nulla umquam tam exigua manus tantas opes prostravit.*

νᾶφε καὶ μέμνασ' ἀπισεῖν.

In *Aristide* II. 2: *eius aequitate factum est cum in communi classe esset Graeciae simul cum Pausania [quo duce Mardonius est fugatus] ut summa imperii ab Lacedaemoniis transferretur ad Athenienses.* Puerile et fatuum emblemata vides etiam eo nomine quod Mardonius non est fugatus sed occisus. Visne scire unde illa huc irrepserint? Nempe ex *Pausan.* I. 2: *illo duce Mardonius — haud ita magna manu Graeciae fugatus est eoque ipse dux cecidit proelio.*

Arist. II. 3: *namque ANTE id tempus et mari et terra duces erant Lacedaemonii.*

Scribendum esse arbitror: *namque AD id tempus, μέχρι τούτου, quod multo magis rei convenit quam προτοῦ, ante id tempus.*

Saepe in libris *ad* et *id* confunduntur, nonnumquam pro *ad id* aut *ad* solum aut *id* scribitur. Itaque quum semel *ad* ante *id* excidisset nescio quis de suo ante addidit.

Pausan. I. 1: *Mardonius, satrapes regius natione Medus, regis gener — cum CC millibus peditum, quos viritim legerat.*

Scatent haec erroribus, sed ab ipso Nepote commissis, qui pro captu Romani hominis neque optime Graece sciens neque diu et multum in scriptoribus Graecis versatus multa παρα-

κούσματα in suos libros recepit, quae etiam hodie nullo negotio redargui possunt. Primum Mardonius non erat *satrapes regius*, sed Susis erat apud regem quum satrapae (*praesides provinciarum*) in sua quisque essent *στρατῆραι*.

Deinde minime erat *natione Medus*, cuius pater Gobryas in septem nobilissimis Persis fuit, qui Pseudosmerdim regno vitaeque privarunt. Herod. IV. 132. ct. VII. 5: Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Εἰρήσου μὲν ἀνεψιός, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς. Atque hunc nobis narrat Nepos *natione Medum* fuisse!

Praeterea fallitur quum eum *regis generum* ait fuisse, nam *regis* id est *Xerxis*: sed Xerxes erat id aetatis, ut filiam nubilem per naturam nondum habere posset. Quid verum sit Herodotus declarat VI. 43: Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκὸς βρασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην.

Non Mardonius sed Datis erat *natione Medus*, teste Herodoto VI. 94: ἀπέστειλε Δᾶτιν ἔοντα Μῆδον γένος idque fortasse Nepotem in errorem induxit.

Etiam quod addit: *cum* CC millibus *peditum*, quos VIRITIM legerat, reprehensionem habet. Saniora Herodotus memoriae prodidit VIII. 113.

Pausan. I. 3: sed primum in eo est reprehensus, quod ex praeda tripodem aureum Delphis POSUISSET epigrammate inscripto, in quo haec erat sententia.

Soloecum est reprehensus est quod POSUISSET pro quod POSUIT. In libris melioribus est: quod CUM ex praeda tripodem aureum Delphis posuisset, rectissime; itaque quaerendum verbum est ad quod praecedens QUOD referatur. Non est autem id diu quaerendum, quia ipsa sententia duce reponendum est: quod — epigramma inscripsit.

Non est enim Pausaniae crimini datum quod Delphis tripodem aureum posuit, sed quod arrogans hoc epigramma inscripsit:

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ σρατὸν ὤλεσε Μῆδων

Πυρστανίας Φοίβῳ μνημ' ἀνέθηκε τόδε.

Ut hoc loco dixit verba Graeca Latine vertens in quo haec sententia erat, sic in Dione VI. 4. versum illum Homeri rettulit ex secunda rhapsodia, in quo haec sententia est: non posse bene geri rem publicam multorum imperiis.

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἰς κοίρανος ἔσω.

Praeterea duabus litterulis repetitis scripsi: *Apollini id donum, μνήμα τὸδε.*

Pausan. II. 6: alacrior ad rem gerendam factus in suspicionem cecidit Lacedaemoniorum. Usitatum est in ea re dicere incidit, non cecidit, aut proprie, ut incidere in foveam, aut tropice incidere in morbum, in febriculam, in periculum, in invidiam, et sic incidere in suspicionem, ut venire in suspicionem, venire in odium dici solitum est.

Pausan. III. 1: sua sponte ad exercitum rediit et ibi non callida sed dementi ratione COGITATA patefecit.

Verissima haec scriptura est cogitata in uno Codice reperta, quum caeteri omnes in cognita consentiant. Hinc certa parata correctio est in vita *Dionis VIII. 5: verens ne prius consilium aperiretur suum quam CONATA perfecisset.* Imo vero quam COGITATA perfecisset, id est ea quae in animo haberet, nam nihil dum conatus erat. cf. *Agesil. VII. 3: commovere se non sunt ausi eoque libentius quod latere arbitrabantur quae cogitaverant.* et in *Eumene II. 3: cogitabat enim quod fere omnes in magnis imperiis concupiscunt, omnium partes corripere atque complecti.*

Pausan. III. 3: consilia cum patriae tum sibi inimica capiebat. id postquam Lacedaemonii rescierunt legatos cum clava ad eum miserunt, IN QUA more illorum erat SCRIPTUM: nisi domum reverteretur, se capitis eum damnaturos.

Rideo legatos clavatores Herculis instar eamque clavam tenentes, in qua tamquam in epistola Ephorum mandata SCRIPTA essent, sed si res mihi ex sententia successerit efficiam ut et legati et clava tenues dilabantur in auras. In libris est legatos cū laua aut legatos cū lana, et clava infelix et perinepta est coniectura. In syllabis legatoscūlana latere SCYTALA primus omnium Aldus vidit recepitque vir acutissimus qui Editionem Ultraiectinam anni 1542 eximiis emendationibus tamquam gemmis distinxit. Sed ne ille quidem emendationem perfecit. Quod de Antonio Cicero dixit: *ad hunc legatos!* idem de Pausania dici potest. Quidquid Ephori aut civibus suis aut sociis im-

perabant non *legatos* mittebant sed *κήρυκα* aut *ἄγγελον*, qui ferebat mandata ἐν τῇ σκυτάλῃ ita scripta ut a nullo legi possent praeter eum ad quem erant missa, ut multis verbis enarrat Gellius N. A. XVIII. 9. et non minus copiose Plutarchus in *Lysandro* cap. 19. Itaque in rebus Laconicis passim commemoratur ἡ σκυτάλη. In Aristophanis *Lysistrata* vs. 991. in scenam prodeuntes Lacedaemonii ἐσυκότες Atheniensi quaerenti: τί δ' ἐστὶ σοι τοῦτο; respondent: σκυτάλα Λακωνικά. Hinc passim legitur πέμπειν σκυτάλην, ἦλθε σκυτάλη et sim. In Xenophontis *Hellen.* V. 2. 34. Leontidas Thebanus ad Spartanos ita dicit: οὐδὲν ὑμᾶς δεῖ Θηβαίους φοβεῖσθαι, ἀλλ' ἀρκέσει ὑμῖν μικρὰ σκυτάλη ὥς' ἐκεῖθεν πάντα ὑπηρετεῖσθαι ὅσων ἂν δέησθε. Nepos igitur ita scripserat: *id postquam Lacedaemonii rescierunt SCYTALAM ad eum miserunt, in qua more illorum erat scriptum.* Simul sic intelligitur quid sit *more illorum*.

Nepos, qui omnia in vita Pausaniae ab uno Thucydide sumsit (praeter fabellam de matre Pausaniae) haec hausit ex I. 131: πέμποντες κήρυκα οἱ ἔφοροι καὶ σκυτάλην εἶπεν τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι. et quia Latinum nomen non suppetebat Graecum retinuit.

Pausan. IV. 4: hanc iuxta locum fecerunt sub terra, ex quo posset AUDIRI, si quis quid loqueretur cum Argilio.

In verbo *audiri* desidero praepositionem, quam loci sententia postulat exaudiri. Namque *exaudire* et *ἐξακούειν* dicuntur de spatio ex quo vox missa ad audientis aures penetrare posset. Nepos in *Dione* IX. 4: fit strepitus, adeo ut *exaudiri* posset foris. Aristophanes *Thesmoph.* 292:

ποῦ ποῦ καθίζωμ' ἐν καλῷ τῶν ῥητόρων
ἵν' ἐξακούω;

ut vox oratorum commode ad aures meas perveniat.

Pausan. V. 1: in itinere cum iam in eo esset ut comprehenderetur, ex vultu cuiusdam ephori [qui eum admoneri volebat] insidias sibi fieri intellexit. Thucydides I. 134: λέγεται δ' αὐτὸν μέλλοντα ξυλληθῆσεσθαι ἐν τῇ ἰδῆ ἐνδὸς μὲν τῶν ἐφόρων τὸ πρόσ-ωπον προσιόντος ὡς εἶδε γινῶνχι ἐφ' ὃ ἐχάρει, ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησμένου καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ. ex his perspicuum

est apud Nepotem, qui nihil aliud quam Thucydidem Latine vertit, nonnulla intercidisse. Duo erant ephori, quorum alter laetitiam animi ob eius calamitatem vultu celare non poterat, alter propter benevolentiam ei obscuro nutu quid ageretur significavit. Haec omnia Nepos Latine verterat, sed pars verborum aut amissa est aut corrupta. Caeterum scribendum cum parte Codicum: *qui eum admonere* cupiebat pro *admoneri*. Nempe ipse eum admonere volebat, non ab aliis admoneri.

Cimon. I. 2: habebat in matrimonio sororem GERMANAM suam nomine Elpinicen non magis amore quam more ductus: namque Atheniensibus licet EODEM PATRE NATAS uxores ducere.

Quis serio credere potest sanum hominem haec tam aperte inter se pugnantia scribere potuisse? Itaque confugiunt ad argutias et planum facere satagunt *germanam* non significare *germanam*, sed *δομοπάτριον*, sed nihil agunt. Suspicio et h. l. et in *Praefatione* non a Nepote scriptum, sed a sciolo adscriptum esse GERMANAM.

Multa sunt Athenis et in reliqua Graecia exempla eorum, qui sororem eodem patre natam in matrimonio haberent. Plutarchus in *Themistocle* cap. 32: *Μνησιπολέμαν — Ἀρχέπολις ὁ ἀδελφὸς οὐκ ὦν ὁμομήτριος ἔγημεν*. Demosthenes pag. 1304: *ἀδελφὴν γὰρ ὁ πάππος οὐμὸς ἔγημεν οὐχ ὁμομητρίαν*. cf. Nepotem in *Dione* I. 1. sed nuptias cum sorore uterina incestas esse satis constat vel ex Aristophane in *Nubibus* 1371:

ἐβίνει

ἀδελφός, ὦ λείκακε! τὴν ὁμομητρίαν ἀδελφὴν.

In *Cimone* I. 4: *Elpinice negavit se passuram Miltiadi progeniem in vinculis publicis interire QUONIAM prohibere posset.*

Absurda lectio est *quoniam*. Repone quod in tali re dici solet: *quum (cum) prohibere posset, ἐξὸν κωλύειν*, ut in *Miltiade* VII. 5: *accusatus est — quod cum Parum expugnare posset (ἐξὸν τὴν Πάρων ἐλεῖν) infectis rebus discessisset*. et in *Timol.* II. 2: *Dionysium cum interficere posset noluit*. et sic passim apud alios.

Cimon. II. 5: Scyrum — vacuefecit SESSORES veteres urbe insulaque eiecit, agros civibus divisit.

Absurda lectio est *sessores*. Nonnumquam *sensor* de eo dicitur qui in aliquo loco consedit, ut *sensor in vacuo theatro*, sed longe saepius *sensor* appellatur qui equo insidet diciturque equus *sessorem non admittere*, *sessorem recusare*, *sessorem excutere* et sim.

Possessores, quod Heerwagen emendavit, neque commendatione eget neque testimonio. Adscripsit tamen „Cic. Off. II. § 78 et Suet. Domit. 9.”

cf. *Timol.* III. 2: *civibus veteribus sua restituit, novis bello vacuifectas possessiones divisit.*

Cimon. III. 3: *ille quod hospitio Lacedaemoniorum utebatur, satius existimans contendere Lacedaemonem, sua sponte est profectus pacemque inter duas potentissimas civitates conciliavit.*

Primus Lambinus, unus omnium praestantissimus Nepotis interpres et emendator, sensit inter *satius existimans* et *contendere* magnam lacunam esse eamque explere conatus est. Duce sententia locum in hunc ferme modum redintegraverim: *satius existimans* GRAECIAE CIVITATES DE CONTROVERSIIS SUIS INTER SE IURE DISCEPTARE QUAM ARMIS contendere, *Lacedaemonem sua sponte est profectus.*

Lacunam esse inter *satius existimans* et *contendere* dubitari non potest. Post *satius* perspicuum est *quam* requiri, et sic nascitur haec oppositio: *satius est IURE DISCEPTARE QUAM ARMIS contendere*, unde reliqua sponte enascuntur. Compara Sallustium *Iug.* 21: *de controversiis suis iure potius quam bello disceptare*, ubi multa similia Cortius attulit, in his Caesarem *de B. G.* III. 107: *de controversiis iure apud se potius quam inter se armis disceptare.*

Similior etiam est locus Ciceronis *pro Caecina* § 1: *verum et illud considerati hominis esse putavit qua de re iure disceptari oporteret armis non contendere.*

Cimon. III. 4: *Cyprum — imperator missus cum [eius] maiorem partem insulae devicisset in morbum implicitus est.*

Mirificam verborum compositionem vides, sed dele *eius*: τῆς νῆσου, non ταύτης τῆς νῆσου, τὰ πᾶσι κατὰ κράτος ἐνέσθησεν.

Cimon. IV. 1: fuit enim tanta liberalitate, cum compluribus locis praedia hortosque haberet, ut numquam in iis custodem imposuerit [fructus servandi gratia].

Primum scribe: *in iis custodem posuerit pro imposuerit*. Dicebant enim omnes custodem dare, addere, ponere et apponere, non *imponere*, quod de *praesidio* dicitur, non de *custodia*.

Deinde expunge emblemata putida et male Latinum *fructus servandi gratia*. Neque enim *fructus* hoc sensu in singulari numero ponitur et nemo nescit cur custodes ponantur in hortis.

Cimon. IV. 3: quotidie sic cena ei coquebatur, ut quos invocatos vidisset in foro omnes devocaret: quod facere nullum diem intermittebat.

Solemus, opinor, aliquem ad cenam *vocare*, non *devocare*, ut Graece *καλεῖν ἐπὶ δεῖπνον* et hospitem *ἐπὶ ξένια*, non *κατακαλεῖν*, quod absurdum est. Hinc sexcenties legitur *οἱ κεκλημένοι, ἀκλητος*, *invocatus*, *vocationem quaerere* et sim. Sed ubi *vocaret* restitueris vide mihi quam absurda et a natura rerum hominumque aliena Nepos narret: *quos invocatos vidisset omnes vocabat*. Quid esset in ea re veri et unde Nepotis gravis error natus sit ostendimus in *MNEMOSYNE* 1881 pag. 58 sqq.

Quod Scaliger alicubi dixit *Codices esse sterquilinia* vel hic unus locus quam verum sit declarat.

Pro *coquebatur* sunt qui exhibeant *quo querebatur*.

Pro *invocatos* *convocatos*.

Pro *devocaret* *devoraret* et *devorarent*.

Pro *intermittebat* *praetermittebat*.

Pro *quotidie* *cotidie* et *cottidie*.

Quid eo homine facias qui scribat: *cottidie sic cena ei quo querebatur ut quos convocatos vidisset in foro omnes devoraret!*

Cimon. IV. 3: complures pauperes mortuos, qui unde efferrentur non reliquissent, suo sumtu extulit.

Quam diu etiam stolidissima additamenta latere possunt! Nunc tandem sensi *mortuos* insititium esse. Non solemus *vivos* sepelire et qui dicuntur *non reliquisse unde efferrentur* sine controversia inter homines morari desierunt.

De eadem re scribit Theopompus apud Athenaeum pag. 533 b: *Φασιν αὐτὸν (τὸν Κίμωνα) καὶ εἰς ταφὴν εἰσφέρειν.* Quid diceret si additum esset *εἰσφέρειν τοῖς τεθνηκόσιν εἰς ταφὴν.* cf. Lysias pag. 157. 19: *τοὺς δ' ἐλύσατο ἐκ τῶν πολέμιων, τοῖς δ' εἰς ταφὴν παρείχεν ἀργύριον.*

Lysandr. I. 1: id qua ratione consecutus sit latet. NON ENIM cet. Halmius negationem inserit: (*haut*) *latet.* Melius Kellerbauer: *latet NEMINEM*, quod propter sq. NON ENIM absorptum est.

Lysandr. I. 3: hac victoria Lysander elatus cum antea semper factiosus audaxque fuisset cet.

Sententia postulat ut suppleatur: *quum ET antea.* Nisi addideris sententia erit Lysandrum *mutasse mores*, cum antea semper factiosus fuisset.

Lysandr. I. 5: horum in numerum nemo admittebatur nisi qui aut eius hospitio contineretur aut se illius fore proprium fide confirmarat.

Imo vero: *continebatur.*

Lysandr. III. 1: sed sentiebat id se sine ope deorum facere non posse, quod Lacedaemonii omnia ad oracula referre consueverant. primum Delphicum corrumpere est conatus.

Intercidit vocabulum, quo suppleto loci compositio in integrum restituitur sic: *sed QUIA sentiebat id se — posse — consueverant, primum Delphicum cet.*

Lysandr. IV. 1: Lysander praefectus classis.

Recte dicitur *praefectus equitum, praefectus fabrorum* et sim. sed in ceteris retinet notionem participii et ut dicitur *praeesse classi*, similiter etiam *praefectus classi.*

Sine mendo legitur in *Timotheo II. 1: idem classi praefectus cet.* sed idem vitium corrigendum est in *Conone I. 1.*

Alcibiad. I. 1: in hoc quid natura efficere possit videtur experta.

In libris melioribus fertur deterior haec lectio *quid natura*

pro vera *natura* quid. Coniectura haec est, dixerit aliquis. Est, sed bona et certa. Omnium consensu absurdum est dicere: *natura videtur experta quid natura efficere possit*, sed vulgata scriptura nihilo est sanior.

Alcib. II. 1: ut si ipse fingere vellet neque plura bona reminisci neque maiora posset consequi quam vel natura vel fortuna tribuerat.

In libris est *reminisci*: coniciunt *emini*sci aut *comminisci*; sed cogita quam sit haec male sana oppositio et quam importuno loco sic verbum *posset* sit insertum. Omnia erunt plana et sana, ubi molestum *reminisci* expunxeris: *ut neque plura bona neque maiora posset consequi.*

*Emini*sci aut *comminisci* adscriptum est ad verbum *fingere*.

Alcib. IV. 1: postulabat, si quid de se agi vellent, potius de praesente quaestio haberetur.

Etiam hic necessaria coniunctio amissa est scribendumque: *vellent ut potius de praesente cet.*

Alcib. 4. 5: postquam autem se capitis damnatum bonis publicatis audivit, et, id quod usu venerat, Eumolpidas sacerdotes a populo coactos ut se devoverent.

Sine sensu his interponuntur verba *id quod usu venerat*, sed duo vocabula exciderunt, quibus revocatis omnia habebunt optime. Scribendum: *id quod NUMQUAM ANTEA usu venerat*, ut in cap. VI. 3: *id quod numquam antea usu venerat nisi Olympias victoribus*. Qui sacra violassent damnati cicutam in carcere bibebant, Alcibiades primus diris devotus est, id quod numquam antea factum erat.

Alcib. IV. 7: Decelem in Attica munierunt praesidioque ibi perpetuo posito in obsidione Athenas tenuerunt.

Legendum: *perpetuo imposito*, ut Romani scriptores omnes constanter solent, et quid frequentius est apud Romanorum historicos quam *praesidium imponere*?

Alcibiad. V. 1: itaque tempus eius interficiendi quaerere instituerunt, legendum *institerunt* id est *coeperunt*. Opposita

sunt inter se *institi* id est *roepi* et *destiti* id est *desii*; sed scribae solemnī errore pro *constiti*, *restiti*, *institi* substituunt *constitui*, *restitui*, *institutui*, unde factum est ut olim viri Latine doctissimi opinarentur utrumque verbum *institi* et *institutui* promiscue usurpari. Ad Terentii *Heryram* III. 3 11:

hānc habere orationem mecum a principio INSTITUIT.

Ruhnkenius annotavit: „*quidam Mss. habent INSTITUIT, sed promiscuus horum verborum usus videtur.*” Fugit eum *institutuit* metrum iugulare.

Similiter in *Phormione* V. 6. 8:

*nūm mirum aut novum est revocari cūrsū cum
instiTeris, Geta?*

in aliis est *institueris* contra metrum. In *Phormione* IV. 2. 14. scribendum:

petam hūc unde a primo institi, is si dat sat est.

pro *institutui*. Unice verum est iter, viam, cūrsū *insistere* non *instituerē*. Ad Livium XXVIII. 46 *montanos instituit* (alii *institit*) *oppugnare*, annotavit I. Fr. Gronovius: „*quum utrumque (INSTITI — INSTITUI) bonum sit praevalere debet vetustiorum atque integriorum librorum auctoritate quod est fulcitum.*”

Nemo ea forma frequentius utitur quam Livius, in cuius libris saepissime proba forma intacta evasit. Subiiciam ordine locos omnes, quos repperi.

II. 27: *longe alia quam primo instituerant via grassabantur.*

III. 62: *eadem qua institui disciplina efficiam.*

IV. 22: *agere cuniculum instituit.*

VIII. 35: *orare dictatorem insistunt.*

VIII. 38: *institit agmini, alii instituit.*

Est ab *instare*, ut *fugientibus instare* dicitur, sed forma perfecti in utroque verbo eadem peperit errores.

XXIV. 26: *orare institit.*

XXIV. 46: *Arpos primum instituit oppugnare.*

XXV. 19: *Appium institit sequi.*

XXVII. 2: *vestigis institit sequi.*

XXVII. 46: *orare institit.*

XXVIII. 46: *montanos instituit oppugnare, alii institit.*

XXIX. 13: *consules delectum habere instituerunt.*

XXX. 12: *institit reputare secum. alii instituit.*

XXXIV. 59: *Menippus deprecari — patres institit.*

XXXV. 11: *redire institit, alii instituit.*

XXXV. 30: *sequi suorum agmen — insistunt.*

XXXVII. 27: *institit sequi.*

XXXVIII. 7: *cuniculum agere instituit.*

XL. 5: *singulos tentare — institit.*

XL. 39: *agrum institit vastare.*

XL. 39. 5: *omissis quae agere instituerat.*

XL. 49: *urbem oppugnare institit.*

XLII. 17: *petere institit.*

XLII. 59: *monere institit.*

XLIII. 2: *delectum habere institit.*

XLIII. 19: *aggerem — ducere institit.*

XLIII. 26: *institit disserere.*

Facile apparet omnibus his locis aut retinendam aut reponendam esse formam *institi, institit, institerunt, institerat, insistunt.*

Apud reliquos hae formae raro apparent. Unicum est testimonium Catulli:

et qui principio sub terra quaerere venas

INSTITIT et ferri fingere duritiem.

unicum Ciceronis ad Famil. X. 16: *flagitare senatus institit Cornutum ut referret statim.*

unicum Curtii IX. 1: *aliam partem secare institit.*

Caesar saepe eadem forma usus erat, sed in expellendo verbo antiquiore librariorum natio tamquam coniurasse videtur. Editur nunc in *Bello Gallico*:

III. 23: *commeatibus nostros intercludere instituunt. alii insistunt.*

III. 28: *qui longe alia ratione bellum agere instituerunt.*

III. 29: *Caesar silvas caedere instituit.*

III. 29: *cum Caesar castra munire instituisset.*

V. 23: *exercitum reportare instituit.*

VI. 1: *delectum habere instituit.*

VI. 9: *facere pontem instituit.*

VII. 12: *Noviodunum oppugnare instituerat.*

VII. 27: *operibus quae facere instituerat.*

VII. 57: *nostros transitu prohibere instituit.*

Idem genus mendi omnes Nepotis libros obsidet.

VII. 5. 1: *quaerere instituerunt.*

XXII. 2. 4: *sacrificare instituerat.*

XXIII. 8. 3: *quam in suscipiendo instituerat.*

XXIV. 3. 8: *historias scribere instituit.*

XXV. 11. 2: *ceterosque — instituit tueri.*

libri instituerit et institerit.

Præterea antiquarii lubenter vetere verbo utebantur. Gellius

N. A. XV. 22: *persuadere omnibus instituit.*

optimi libri: institit.

Sic etiam scribendum XII. 1: *fabulari institit prolixius pro instituit.*

Alcib. VII. 2: ex quo fiebat ut omnia minus prospere gesta culpae tribuerent, cum AUT EUM negligenter aut malitiose fecisse loquerentur.

Verum ordinem restituit Lambinus EUM AUT, sed nemo recte monenti obtemperat.

Alcib. VIII. 2; Alcibiades ad exercitum venit Atheniensium ibique praesente vulgo agere coepit: si vellent se coacturum Lysandrum dimicare aut pacem petere [sponondit].

In libris est *petere respondit* aut *responderet* aut *respondent*, quae omnia non sunt unius assis. Nepos scripserat: — *agere coepit, si vellent se coacturum Lysandrum dimicare aut pacem petere*, expuncto [respondit]. *Agere coepit* est λόγους ἐποιήσατο sive εἶπεν. Alcibiades quum praesente vulgo verba faceret DIXIT: *si vellent se coacturum* cet.

Alcib. IX. 2: Thraces postquam eum cum magna pecunia venisse senserunt insidias fecerunt, [qui] ea quae apportarat abstulerunt, ipsum capere non potuerunt.

Si molestum et importunum qui deleveris, omnia recte et ordine procedent et verborum compositio sana erit.

Alcib. XI. 3: omnes enim Boeotii magis firmitati corporis quam ingenii acuminI inserviunt. Remota praepositione acuminI serviunt videtur emendari oportere. Sensus est: plus operae ponunt in firmando corpore quam in ingenio acuendo.

Inservire, ut paullo ante: adeo studiis eorum inservisse, est accommodare se, συγκαθιέναι, συγκαταβαίνειν.

Simillimus locus est in *Epaminonda* II. 4: *postquam — palaestrae dare operam coepit non tam magnitudini virium servivit quam velocitati.*

Thrasymb. I. 4: iure suo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna vindicat.

Comparandus est locus Plutarchi in *Lucull.* cap. XXIX. ubi Lucullus dicitur: τῶν ἀπὸ δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας ἐπαίνων δρεγόμενος μᾶλλον ἢ τῶν ἐπὶ τοῖς πολεμικοῖς κατορθώμασιν ἐκείνων μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγον ἢ στρατιὰ καὶ τὸ πλεῖστον ἢ τύχη μετεῖχε κτῆ.

Thrasymb. II. 2: neque vero hic non contemptus est primo a tyrannis atque eius solitudo. quae quidem res et [illis] contemnentibus perniciiei et [huic] despecto saluti fuit.

Pronomina importuna mala manus inseruit. Sententia enim manifesto haec est: τοῖς μὲν καταφρονοῦσιν ὀλέθριον, τῷ δὲ καταφρονουμένῳ σωτήριον ἐγένετο, non ἐκείνοις μὲν τοῖς καταφρονοῦσι, τούτῳ δὲ τῷ καταφρονουμένῳ, quod inest in vulgata lectione.

Thrasymb. III. 1: hoc deiecto Pausanias venit Atticis auxilio rex Lacedaemoniorum.

Senserunt viri docti vitiosum esse hunc verborum ordinem. Halmio igitur rex *Lacedaemoniorum* „glossema videtur.” Sed quis Romanis haec scribuntur necessaria verba sunt et sic in suum locum reducenda: *hoc deiecto Pausanias rex Lacedaemoniorum venit Atticis auxilio.*

Conon. I. 1: Conon — praefectus classis magnas mari res gessit. Ut supra ostendimus, praefectus classi est legendum.

Conon. III. 2: Conon — ad chiliarchum — accessit seque ostendit cum rege colloqui velle: nemo enim sine hoc admittitur. huic ille nulla, inquit, mora est, sed tu delibera, utrum colloqui malis an per litteras agere quae cogitas; necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te regem, (quod προσκύνησιν illi vo-

cant). hoc si tibi grave est per me nihilo secius editis mandatis conficies quod studes.

Loco suo mota sunt verba: *nemo enim sine hoc admittitur*, ideoque intelligi non possunt. Transferenda sunt sic in propriam sedem, ut legatur — (*quod προσκυεῖν illi vocant*) *nemo enim sine hoc admittitur*, ubi *sine hoc*, ἀνευ τούτου est ἀνευ τοῦ προσκυεῖν.

In uno Codice est *proscynin*, id est προσκυεῖν (non προσκύησιν) et sic melius inter se respondent *venerari* — προσκυεῖν.

Post pauca revoca veterem et unice veram lectionem: itaque huic quae volebat scripta tradidit, pro itaque quae huic volebat.

Conon. IV. 4: *non solum Athenae, sed [etiam] cuncta Graecia — liberata est. Dele etiam. Similiter XV. 8. 4: non solum Thebas — sed [etiam] universam Graeciam. Recte legitur in Attico XX. 5: principem non solum urbis Romae, sed orbis terrarum, ubi in uno Codice vitiose scriptum est: sed etiam orbis terrarum.*

Conon. V. 4: *inde nonnulli eum ad regem abductum ibique [eum] perisse scriptum reliquerunt.*

Vitiose repetitum *eum* ininitium est et resecandum.

Dione II. 5: *patri soporem medicos dare coëgit. hoc aeger sumto [sopitus] diem obiit supremum.*

Sopor est ὑπνωτικὸν φάρμακον, ut appellatur a Timaeo apud Plutarchum in *Dione* cap. 6. Itaque *sopitus* male abundat et optime sic legetur: *hoc aeger sumto diem obiit supremum.*

Dion. VI. 2: (*fortuna*) *primum in filio, de quo commemoravi supra, suam vim EXERCUIT.*

Eximis est Bosii emendatio *suam vim EXERUIT*, id est *quantam vim haberet ostendit.*

Dion. VII. 3: *quarum rerum cura FRangebatur et insuetus male audiendi non animo aequo ferebat de se ab iis male existimari, quorum paulo ante in coelum fuerat elatus laudibus.*

Felicissima emendatio indigne spreta est. Kellerbauer enim

correxit: *quarum rerum cura ANGEBA TUR*. Calamitas aliquem frangere potest, sed cura angit, ut in *his anxius curis*, sed exemplorum plena sunt omnia.

Dion. VIII. 5: ille hac religione non modo non [est] deterritus sed ad maturandum concitatus est, verens ne prius consilium aperiretur suum quam CONATA perfecisset.

Primum vitiose additum est *reseca*, deinde scribe: *quam COGITATA perfecisset*. Cf. *Datam. VII. 1: qui prius cogitare quam conari consuesset*. et *Pausan. III. 1: non callida sed dementi ratione cogitata patefecit*. Callicrates nihildum conatus erat sed de facinore perpetrando apud animum suum cogitabat.

Dion. IX. 6: Lyco quidam Syracusanus per fenestras gladium dedit.

Imo vero *per fenestram*. Plutarchus in *Dione* cap. LVII: Λύκῳ Συρακούσιος ὄρεται τινὶ τῶν Ζακυνθίων διὰ τῆς θυρίδος ἐγχειρίδιον.

Dion. X. 2: nam qui vivum eum tyrannum vocitarant, IDEM liberatorem patriae tyrannique expulsorem praedicabant.

Pro *eidem* pars Codicum *eundem* exhibet et recte quidem, nam sic Nepos scripserat: *nam QUEM vivum tyrannum vocitarant, EUNDEM liberatorem patriae — praedicabant.*

Qui vocitarant iidem dicitur de parte populi, *quem vocitarant eundem* de omnibus.

Dion. X. 3: elatus publice sepulcri monumento donatus est.

Halmius: „sepulcri suspectum Lambino.” Facile credimus, nam nota ac frequens haec εὐφημία est ut pro sepulcro monumentum ponatur, ut Graece μνήμα et μνημεῖον. Quod obmovent ex Ciceronis *Tusc. Disput. I. § 31: quid ipsa sepulcrorum monumenta, quid elogia significant?* necesse erat ibi *sepulcrorum* addere quum tot sint alia monumentorum genera, veluti ingenii, litterarum, gloriae, rerum gestarum. Sed ubi de funere et sepultura sermo est sepulcrum simpliciter monumentum appellatur. Nepos in *Attico XXII. 4: sepultus est — in monumento Q. Cassilii.*

In *Iphicrate* I. 4: *a quo postea peltastae pedites appellabantur*. Recte Fleckeisen pro lectione librorum *appellantur* restituit *appellabantur*, sed et illum et reliquos fugit lacunam in hoc loco esse sic ferme explendam: — *peltastae pedites APPELLATI SUNT, QUI ANTEA HOPLITAE appellabantur*. Diodorus Siculus XV. 44. qui manifesto eundem auctorem quem Nepos sequitur, nempe Theopompum, de ea re ita scribit: οἱ πρότερον ἀπὸ τῶν ἀσπίδων ὀπλῖται καλούμενοι τότε ἀπὸ τῆς πέλτης πελτασται μετωνομάσθησαν.

Miratur Wesseling quid sit ἀπὸ τῶν ἀσπίδων ὀπλῖται καλούμενοι sed nihil est mirandum, nempe αἱ ἀσπίδες olim τὰ ὅπλα appellabantur et haesit nomen vetus in formula militari θέσθαι τὰ ὅπλα, ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, οἱ τὰ ὅπλα ἔχοντες et sic ὀπλῖται sunt οἱ τὰς ἀσπίδας ἔχοντες. Quod apud Homerum ex ἀσπίς formatur ἀνέρες ἀσπιδιώται et ἀνδρῶν ἀσπισάων in linguam popularem non est receptum.

Iphicrat. I. 4: idem genus loricarum *** et pro sertis atque aënis linteas dedit.

Manifestam lacunam explent interposito mutavit. Melius sic locum sarcies: genus loricarum NOVUM INSTITUIT et pro sertis cet.

Chabr. I. 2: fugatis iam ab eo (Agesilao) conducticiis catervis reliquam phalangem loco vetuit cedere omninoque genu scuto proiecta hasta impetum excipere hostium [docuit].

Docuit autem? non erat, credo spatium ad docendum quia victor Agesilaus infesto agmine urgebat. Sed nihil erat opus docere, imperare erat satis. Itaque *docuit* delendum est. Non saepe insignius aliquod ζεῦγμα ex librariorum manibus intactum elabitur, qui quod abesse vident de suo inepte adiiciunt.

Chabr. II. 1: in Aegypto sua sponte gessit (bellum).

Saepius sua sponte apud Nepotem significat non publice sed privato consilio, iniussu civium, ut Graece ἰδίᾳ. Sic II. 3: sua sponte eos adiutum profectus et in Pausania III. 1: sua sponte ad exercitum rediit. cf. Thucydidem I. 128: δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἑρμιονίδα [ἄνευ Λακεδαιμονίων expunge scholion] ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλάσποντον. et cap.

131: ἐπειδὴ τῇ Ἑρμιονίδι νῇ τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας [οὐ κελυσάντων αὐτῶν manifestum glossema] τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν. et in *Cimone* III. 3: *Lacedaemonem sua sponte est profectus.* et in *Pelopida* I. 2: *arcem oppidi — occupavit — idque suo privato non publico fecit consilio.*

In *Chabria* III. 1: *tum praefecti regis Persae legatos miserunt Athenas questum, quod Chabrias adversus regem bellum gereret cum Aegyptiis.*

Legendum arbitror: *tum praefecti regni (deleto Persae) legatos miserunt.*

Bellum gerere adversus regem cum Aegyptiis optimorum scriptorum exemplo dictum est pro consociare arma, bello iuvare Aegyptios cum rege Persarum bellum gerentes. Livius XXXI. 29: *ut bellum secum adversus Philippum geratis postulant.* XXX. 31: *civitates, quae in parte Carthaginiensium fuerunt et uno animo cum illis adversus nos bellum gesserunt.*

Timoth. II. 3: *qui honos huic uni ANTE id tempus contigit.*

Etiam hic *ad id tempus* veram lectionem esse arbitror. Ut enim dicitur: NULLI ante id tempus, sic HUIC UNI ad id tempus.

Timoth. III. 1: *hic cum esset magno natu et magistratus gerere desisset.*

In uno Codice repertum est *magnus natu* de indocti cuiusdam coniectura. *Magno natu* et optime et frequentissime dicitur praesertim apud Livium. Contra in comparativo et superlativo non aliter quam *maior natu*, *minor natu*, *minimus natu*, *maximus natu* dicebant. Recte legitur in *Agesilao* I. 3: *qui maximus natu esset ex liberis eius qui regnans decessisset.* sed vitiosae in *Datame* VII. 1: *Syrtas maximo natu filius descit, pro maximus.*

Ad eundem modum, ut supra ostendimus, constanter dicebant *maior annis quinquaginta*, *minor annis viginti quinque*, et sim. omnia, in quibus scribae annos pro annis scribere et *natus* de suo addere solent.

Timoth. III. 5: populus acer, suspicax — etiam potentiae in crimen vocabantur.

Locus est lacer et pars verborum periit, sed ultima sic satis commode restitui possunt: *etiam opulentia in crimen vocabatur.* ut in *Chabria III. 2: vivebat laute et indulgebat sibi liberalius quam ut invidiam vulgi posset effugere. est enim hoc commune vitium magnis liberisque civitatibus ut invidia gloriae comes sit — neque animo aequo pauperes alienam opulentiam intueantur.*

In Taciti *Agricola* § 1. libri exhibent: *quoties magna aliqua — virtus vicit ac supergressa est* [vitium parvis magnisque civitatibus commune] *ignorantiam recti et invidiam.* Acute vidit Peerlkamp verba *vitium — commune* ex hoc Nepotis loco esse interpolata. Hinc autem Nepoti reddendum censeo: *commune vitium PARVIS magnisque civitatibus, deletis liberisque, nam perinde in magnis et parvis civitatibus gloria invidiam parit.*

Timoth. IV. 1: quos avus Conon muros ex hostium praeda patriae restituerat, eosdem nepos cum summa ignominia [familiae] ex sua re familiari reficere coactus est.

Delendum est molestum et importunum *familiae* ex ditto-graphia natum. Contra in loco pereleganter composito in magna membrorum concinnitate excidisse videtur aliquid cui *cum summa contumelia* respondebat. Suspicio olim fuisse: *quos avus Conon muros CUM MAXIMA GLORIA ex hostium praeda patriae restituerat, eosdem nepos cum summa ignomina ex sua re familiari reficere coactus est.*

Timoth. III. 5: hoc iudicio damnatur Timotheus. — ille odio ingratae civitatis [coactus] Chalcidem se contulit.

Non bene iunguntur *odio coactus*, namque odium potest impellere, incitare, adducere aliquem, sed invitum cogere non potest. Romani solent in tali re odio ponere sine participio. Horatius *Epist. I. 11. 6:*

an Lebedum laudas odio maris atque viarum?

Timoth. IV. 2: non solum amici privatique hospites ad eum defendendum convenerunt, sed etiam [in iis] Iason tyrannus Thessaliae.

Perabsurde in iis additum est, quia Iason non erat in eorum numero, sed illis opponitur.

Timoth. IV. 3: tantique hospitem fecit ut mallet [se] capitis periculum adire quam Timotheo — deesse.

Loci sententia respuit pronomen *se*. Non enim opponuntur inter se Iason et Timotheus, sed *periculum adire et deesse*.

Datam. I. 2: qualis esset aperuit in bello, quod rex adversus Cadusios gessit. namque hic [multis millibus regionum interfectis] magni fuit eius opera.

Magni fuit eius opera significat *rem praeclare gessit*, ut in *Conone I. 1: in eo (bello) eius opera magni fuit*. sed non congruunt haec cum praecedentibus *multis millibus regionum interfectis*, namque absurdum est dictu: *multis millibus suorum amissis praeclare rem gessit*. Dicam quo pacto hic scrupulus evelli possit. Legitur in cap. II. 1: *namque huius opera hostes cum castra iam intrassent profligati sunt exercitusque RELIQUUS conservatus regis est*. Verba loco suo mota sic in suam sedem revocanda sunt ut scribatur: *huius opera hostes cum castra iam intrassent multis millibus regionum interfectis profligati sunt*.

Sic demum intelligimus cur dixerit *exercitusque RELIQUUS*. Praeterea rescribe: *conservatus regi est*, non *regis*. τὸ λοιπὸν στρατεῦμα βασιλεῖ ἐσώθη. ut in Aristophanis *Pace* vs. 1022:

οὕτω τὸ πρόβατον τῷ χορηγῷ σώζεται.

Datam. II. 3: Datames primum experiri voluit ut sine armis propinquum ad officium reduceret.

Emenda: *experiri voluit [ut] — ad officium reducere*. ut in Terentii *Phormione* III. 3 5:

quin quum opus est beneficium rursus ei experimur reddere.

Datam. II. 5: cum ab Ariobarzane — desertus esset, nihilo SENEIUS perseveravit.

Editor Ultraiectinus in margine posuit *nihilo secius*, quae verissima lectio est et ex Nepotis consuetudine. Halmius comparat *Eumen. V. 1: neque eo secius bellum administravit*. Praeterea cf. *Miltiad. II. 3: neque eo secius — officia praestabat*.

Con. II. 4: *nihilò secius apud praefectos regios versabatur.* *Dion.* VIII. 5: *mulieres nihilò secius Callicratem in aedem Proserpinae deducunt.* et in vita *Attici* II. 2: *neque eo secius* — *Marium* *invit opibus suis.* et XXII. 3: *tamen propositum nihilò secius peregit.* Etiam ex huiusmodi indiciis colligi potest vitam *Attici* et vitas excellentium virorum unum et eundem auctorem habere. Numquam Cicero dixit *nihilò secius* aut *neque eo secius*, sed *Nepos*, ut saepius animadvertimus, τὰ ἀρχαιοπινῇ non odit.

De confusis inter se *secius*, *sequius*, *segniùs* multa congegissit Oudendorp ad *Caesaris B. G.* II. 7: *Massilienses tamen nihilò sequius* — *reliqua apparare coeperunt.*

Opponuntur inter se *neque eo secius* et *neque eo magis*, ut οὐδὲν ἤττον et οὐδὲν μᾶλλον. *Pelop.* I. 3. et aliis locis.

Datam. V. 1: *Artaxerxes* — *nuntium ad exercitum Acen misit*, quod nondum *Datamem* profectum putabat, [qui diceret] *ne ab exercitu discederet.*

Veteres et probati scriptores dicebant: *misit nuntium ut veniret*, *misit nuntium ne discederet*, et sim. sed sequioris aetatis homines sedulo *qui diceret* aut aliquid huiuscemodi de suo inferciebant. Sine mendo legitur in *Alciò.* IV. 3: *quum ei nuntius* — *missus esset ut domum ad causam dicendam rediret.* et in *Agesilao* IV. 1: *nuntius ei domo venit ephorum missu bellum Athenienses et Boeotos indixisse Lacedaemoniis, quare venire ne dubitaret.* et *Timoth.* III. 4: *eodem ut sequerentur ad Timotheum et Iphicratem nuntium misit.*

Eodem igitur modo nunc scripserat: *nuntium* — *misit*, *ne ab exercitu discederet.* deletis verbis a sciolo interpolatis *qui diceret.*

In *Datame* V. 2: *qua celeritate cum magnam benevolentiam regis Datames consecutus esset, non minorem invidiam aulicorum excepit.*

Non est Latinum *Datames invidiam aulicorum excepit.* Corrigendum arbitror: *non minorem invidia aulicorum excepit.* Idem nunc video olim Bosio placuisse: „sic enim (inquit) solent Latini scriptores.” sed deinde nactus, ut putabat, simile exemplum apud Curtium, bonam correctionem abiecit dicens: „*exicipere* est *suscipere.*” Cras credam.

Datam. VI. 8: quod ad perniciem suam fuerat cogitatum [id] ad salutem convertit.

Tollendum est *id*, quod in tali re omitti solet quo magis oppositio appareat. Velleius Paterculus II. 5. 3: *quem moriturum miserat militem victorem recepit.*

Datam. VII. 3: locum deligit talem ut neque circumiretur ab hostibus neque praeteriret adversarius, quin ancipitibus locis premeretur et si dimicare [eo] vellet non multum obesse multitudo hostium suae paucitati posset.

Pro eo alii cum eo, alii eo loco, quae omnia perinde vitiose abundant atque eo, quod delendum est, non corrigendum.

Datam. VIII. 1: haec etsi Autophradates videbat, tamen STATUIT congregi QUAM — tam diu uno loco sedere.

Vitiosa haec est et corrupta verborum compositio. Acute, ut solet, editor Ultraiectinus pro *statuit* reponebat *maluit*. Fortasse literulae aliquot exciderunt et olim fuit: *statim MALUIT congregi: sine mora, primo quoque tempore de summa rerum dimicare voluit.*

Datam. VIII. 5: Autophradates — pacem amicitiamque hortatus est, ut cum rege in gratiam rediret: quam ille etsi fidam non fore putabat tamen condicionem accepit.

Haec partim mutila partim loco suo mota sunt. Suspicio olim ita scriptum fuisse: — *hortatus est ut cum rege in gratiam rediret ET pacem amicitiamque CONIUNGERET: quam ille cet.*

Sic *quam* optime refertur ad *pacem amicitiamque*, non ad *gratiam*, quocum male congruit.

In *Datame IX. 2: de quibus quod inimici detulerant neque credendum neque negligendum putavit: experiri voluit verum falsumne sibi esset relatum.*

Manifesto vitiosa haec verborum compositio est. Malo medeberis scribendo: — *neque credendum neque negligendum putans experiri voluit cet.*

Datam. IX. 3: elegit corpore ac statura simillimum sui eique

vestitum suum dedit: — ipse autem ornatu [vestituque] militari inter corporis custodes iter facere coepit. at insidiatores — decepti ordine atque vestitu impetum in eum faciunt.

Delendum est moleste additum *vestituque*. Intolerabile est ter in paucis versibus repetitum *vestitum* — *vestituque* — *vestitu*, et inter *ornatum* et *vestitum* nihil interest.

Datam. XI. 3: cum aliquamdiu in colloquio fuissent et diversæ discessissent

Unice verum est quod est in deterioribus libris *diversi*, id est in *diversas partes*, nam *diverse* id est *ratione diversa* a loci sententia prorsus alienum est.

Epamin. II. 4: postquam ephebus est factus et palaestrae dare operam coepit, non tam magnitudini virium servivit quam velocitati: illam enim ad athletarum usum, hanc ad belli existimabat [utilitatem] pertinere.

Elegantem ellipsin corrumpit sciolus inepte inserendo *utilitatem*. Arguitur eo quod *usus* et *utilitas* non est idem, arguitur etiam incommoda sede.

Epamin. III. 5: cum aut civium suorum aliquis ab hostibus esset captus, aut virgo amici nobilis [quæ] propter paupertatem collocari non posset, amicorum consilium habebat.

Lambinus vidit *quæ* delendum esse, quo facto omnia optime habent. Deinde recte probant *concilium* pro *consilium*, idque olim receptum oportuit. *Amicorum concilium habebat* idem est quod *amicos convocabat*.

Caeterum quas laudes in ea re Epaminondæ tribuit eas cum optimo quoque Graecorum communes habuit, qui amicorum inopiam sublevantes *ἔρανον εἰσέφερον*. vide omnino Casaubonum ad Theophr. *Char. XV*. Unum addo locum ex Demosthene pag. 316. 1: οὐδὲν ἂν εἴποιμι οὐδὲ παρασχοίμην περὶ τούτων οὐδεμίαν μαρτυρίαν οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλύσαίμην οὔτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα et apud Lysiam pag. 157. 17: καὶ ἰδίᾳ τισὶ τῶν πολιτῶν [ἀποροῦσι del.] συνεξέδωκε θυγατέρας καὶ ἀδελφάς, τοὺς δ' ἐλύσατο ἐκ τῶν πολεμίων, τοῖς δ' εἰς ταφὴν παρείχεν ἀργύριον.

Epamin. III. 6: *adducebat eum qui quaerebat ad eos qui conferebant eique ut ipsi numerarent faciebat, ut ille ad quem ea res perveniebat sciret quantum cuique deberet.*

Mendum alunt verba: *ad quem ea res perveniebat*, namque ea res significare debet ea pecunia, quod fieri non potest.

Emenda: *ad quem ea res pertinebat*, ut in tali re Romani loqui solent. *Ille ad quem ea res pertinebat* est ὁ ἐραυζόμενος, ὁ τὸν ἔρανον λαμβάνων.

Epamin. VI. 2: *Argivos enim fuisse Orestem et Alcmeonem matricidas, Thebis Oedipum natum, qui cum patrem suum interfecisset ex matre liberos procreasse.*

Non est, opinor, difficile probare iis qui modo Latine sciant soloecam hanc verborum compositionem esse et ex plerisque libris qui — *procreasset* esse revocandum. Nimia meliorum Codicum et caeca reverentia saepe doctos homines transversos agit. Editur VI. 4: *perfecit — ut auxilio Lacedaemonii sociorum privarentur* inepto ordine verborum. Vera lectio est in deterioribus: *ut auxilio sociorum Lacedaemonii privarentur.*

Pelop. I. 1: *itaque utrique rei occurram, quantum potero.*

Ut dicitur: *dicam, si potero, Latine*, eodem modo: *occurram quantum potero* dicendum. Turbant in his omnium librorum scribae, et quod est in antiquioribus repertum doctis hominibus verum esse videtur.

Pelop. III. 2: *accessit etiam quod magis aperiret eorum dementia.*

Transpone: *accessit quod etiam magis aperiret cet.* *Etiā magis* melius non divelluntur, ut Graece ἐτι μάλλον.

Agesil. I. 3: *sin is virilem sexum non reliquisset, tum deligebatur qui proximus esset propinquitate.*

Scribendum: *sin is virilem sexum non reliquisset*, nam sic Romanos in ea re loqui solitos I. F. Gronovius ad Livium XXVI. 47. satis demonstravit. Ibidem et apud alios ab eo indicatos videbis quam saepe indocti librarii veterem lectionem *virile secus*, *virile ac muliebre secus* vitiaverit in *virilem*, *muliebrum sexum*.

Agesil. II. 1: persuasit Lacedaemoniis ut exercitus emitterent in Asiam bellumque regi facerent.

Ut sana sit oratio reponere: *ut exercitum mitterent*. Unus erat exercitus quem Agesilaus in Asiam *duxit*, non *eduxit*. *Emittere* enim et *educere* de iis usurpantur, qui in aliquo loco inclusi sunt, veluti in arce, in oppido, in castello, in castris.

*Agesil. III. 4: vidit si quo esset iter facturum palam pronuntias-
set hostes non credituros — neque dubituros aliud eum facturum
ac pronuntiasset.*

In uno Codice est *cum*, in ceteris omnibus *esse*, in quo latere *esse* Pluygers suspicabatur.

*Agesil. V. 3: negavit id suae virtuti convenire: se enim cum
esse [dixit] qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui urbes
nobilissimas expugnaret Graeciae.*

Optime Fleckeisen expungebat *dixit*, namque in talibus constanter Zeugmate utebantur.

Deinde sic restitue naturae ordinem: *qui urbes nobilissimas Graeciae expugnaret.*

Agesil. VI. 1: interim accidit illa calamitas apud Lencetra Lacedaemoniis. quo ne profiscisceretur, cum a plerisque ad exeundum premeretur, ut si de exitu divinaret, exire noluit.

Pessime habitus hic locus est qui quum in vetusto libro esset lacer et lacunosus a sciolo incertum stolidiusne an audacius sic est interpolatus. Quia in tali re plane idem est *profiscisci* et *exire*, inest verbis haec sententia *ne exiret exire noluit*.

Nihil aliud in mendo huiusmodi praestari potest quam ut sententia loci ἐκ τῶν συμφραζομένων colligatur. Quum dixisset *quo ne profiscisceretur* addiderat qua ratione effecisset ut domi manere posset, quum a plerisque ad exeundum impelleretur. Rectam viam ingressus est Halmius, qui pro absurdo *exire noluit* supplebat: *valetudinem excusavit* ex Xenophontis *Hellen. VI. 4. 18.* docens Agesilaum illo tempore *nondum satis valuisse* (ἐκ τῆς ἀσθενείας οὕτω ἰσχυεν). Sed aliam causam necesse est fuisse, si quidem *plerique* eum ad exeundum impellebant non facturi si aegro corpore debilis belli labores perferre non posset. Age-

silaus nunc quoque (ut etiam antea fecerat) *USUS EST AETATIS EXCUSATIONE*, ut anno 378 teste Xenophonte in *Hellen.* V. 4. 13: λέγων ὅτι ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἂφ' ἡβης εἷη καὶ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις τοῖς τηλικούτοις οὐκ ἔτι ἀνάγκη εἷη τῆς ἑαυτῶν ἕξω στρατεύεσθαι, οὕτω δὲ καὶ βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν νόμον ὄντα ἀπεδείκνυ. Agesilaus natus anno 441 tum *tertium ei sexagesimum annum* agebat et, quum apud Leuctra pugnatum est, natus erat annos *septuaginta, quo ne proficisceretur usus est aetatis vacatione* ¹⁾ satis iusta, ut opinor, quamquam mox satis sibi virium superesse ostendit.

Quod autem in libris est: *cum a plerisque ad exeundum PREMERRETUR*, quis credat *premi* eo sensu poni posse ut sit *impelli* ad exeundum? Hoc ipsum reponendum esse arbitror: *cum a plerisque — IMPELLERETUR*.

Agesil. VII. 4: *domo eadem fuit contentus, qua Eurysthene progenitor maiorum suorum, fuerat usus.* — Sic enim erat instructa, ut in nulla re differret cuiusvis inopis atque privati.

Permuitis indiciis apparet Cornelium Nepotem variae et diffusae lectionis fuisse, sed ab iudicio paullo infirmiore, saepe diversa miscere, tempora confundere et nonnumquam in gravissimos errores se induere. Legerat in Xenophontis *Agesilao* (quem librum illis temporibus omnes genuinum esse putabant) VIII. 7: εἰ δέ τις ταῦτα ἀπισεῖ ἰδέτω μὲν οἷα οἰκία ἦρκει αὐτῷ, θεασάσθω δὲ τὰς θύρας αὐτοῦ· εἰκάσειε γὰρ ἂν τις ἔτι ταύτας ἐκείνας εἶναι ἄσπερ Ἀριστόδημος ὁ Ἡρακλέους (leg. ὁ ἂφ' Ἡρακλέους) ὅτε κατήλθε λαβὼν ἐπεσῆσατο. Quod libelli auctor Sophista nescio quis ²⁾ non illepide iocatus erat, id Nepos ita legit (vel olim lectum meminit) quasi ipsa domus Aristodemi

1) Eodem modo Nepos dixit in *Attico* VVII. 1: *incidit civile bellum cum haberet annos circiter sexaginta. Usus est aetatis vacatione neque se quoquam movit ex urbe.*

2) Sophista qui *Encomium Agesilai* scripsit neque ipse umquam Agesilaum viderat et illo tempore scripsit, quo nemo eorum esset superstes qui Agesilaum vidissent. Agesilaus natus est anno 441, rex factus anno 398 in Asiam venit anno 396, cum haberet annos QUADRAGINTA ET QUINQUE. Audi nunc Sophistam I. 6: Ἀγησίλαος ἔτι μὲν ΝΕΟΣ ὅΝ ἔτυχε τῆς βασιλείας, ἔρτι δὲ ὄντας αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ ἕξ-ηγγέλιθι βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἀθροίζων — κράτευμα ὡς ἐπὶ τοῦς Ἕλληνας.

(vel Eurysthenis filii) ¹⁾ post saecula VII et amplius Lacedaemone staret et ab Agesilao habitaretur. Melius Plutarchus in *Agesilao* cap 19: οὐ δειπνον ἥλλαξεν — οὐκ οἰκίας κατασκευὴν ἀλλὰ καὶ τὰς θύρας ἀφῆκεν οὕτως οὕσας σφῶδρα παλαιάς, ὥς δοκεῖν εἶναι ταύτας ἐκείνας, ἃς ἐπέθηκεν Ἀριστόδημος.

Quod sequitur: sic enim erat instructa ut in nulla re differret cuiusvis inopis atque privati, amissa praepositione mendosum est scribendumque: — differret a cuiusvis inopis atque privati.

Agesil. VIII. 2: quod ei non venit cum — in acta cum suis accubisset — eodemque comites omnes [accubissent] vestitu humili atque obsoleto.

Salutem huic loco attulit felicissima Pluygersii emendatio: — eodem quo comites omnes vestitu humili atque obsoleto, expuncto accubissent. Facile est cernere gliscantem labem. Pro quo scriptum est quoniam, quo facto nescio quis de suo addidit accubissent et pessumdedit omnia.

Quod continuo sequitur: ut eorum ornatus non modo in his regem neminem significaret sed homines non beatissimos esse suspicionem praebere, mihi semper inveterati mendii suspicionem praebuit. In libris est aut homines non beatissimos aut hominis non beatissimi. Critici de suo esse addiderunt. Frustra, ut mihi quidem videtur, namque sic scribendum esse arbitror: hominis non beatissimi speciem praebere. Notum est speciem praebere, δόκῃσιν πατέχειν, et speciem habere, praese se ferre. induere et sim. Livius XXI. 2: eo fuit habitu oris ut — ridentis etiam speciem praebuerit. Nepos quum vellet dicere pauperculum esse videri lepide dixit hominis non beatissimi speciem praebere. Brutus ad Ciceronem scribit L. 16. 4: qui potes — ista vel probare vel ita demisse ac facile pati, ut probantis speciem habeas?

Eumen. V. 2: hunc persequens Antigonus — saepe in itineribus vexabatur, neque umquam ad manum accedere licebat nisi iis locis, quibus pauci multis possent resistere.

¹⁾ In ea quoque re fallitur, namque Agesilaus erat Εὐρυπύκτιδος, et Proctem, non Eurysthenem, habebat progenitorem maiorum suorum. Romani facile talia omnia, quae non satis cognita habebant, confundebant inter se.

Quid est in tali re *ad manum accedere*? dicitur de animalibus mansuetis, ut apud Ciceronem *ad Atticum* II. 1. § 7: *nostri principes digito se coelum putant attingere, si nulli barbati in piscinis sint qui ad manum accedant*. Quod loci sententia requirit neque umquam *proelium committere* licebat, multis modis Latine dici potest veluti *confligere, concurrere, congregari, dimicare, depugnare, et manum conserere*. Id ipsum est restituendum: *neque umquam MANUM CONSERERE licebat*, ut *Hannib.* IV. 2: *cum iis manum conseruit*. et *Datam.* VIII. 4: *numquam manum conseruit nisi cum adversarios locorum angustiis clausisset*. Paene gemellus locus est in *Agesilao* III. 6: *numquam in campo sui fecit potestatem et iis locis manum conseruit, quibus plus pedestres copiae valerent*.

Eumen. V. 4: *callidum fuit eius inventum quemadmodum stans iumentum concalefieri exerceatque posset, quo libentius et cibo uteretur et a corporis motu non removeretur*.

Rectissime Pluygers transposuit: *quo et libentius cibo uteretur*, nam ad solum *cibo uteretur* pertinet *libentius*, non ad *removeretur*.

Eumen. VIII. 2: *illa phalanx Alexandri magni — non parere [se] ducibus sed imperare postulabat*.

Nemo ad vulgatam defendendam abuti debet exemplis, quae ex Plauto collegit Gronovius ad Gellii N. A. IV. 1. 25 Nepotis aetate omnes in talibus pronomen omittebant, quos imitatus Gellius l. l. scribit: *abunde multa docuisti quae quidem ignorabamus et scire haud sane postulabamus*. Postulare est Graecum ἀξιούν, οὐ περιθεσθαι τοῖς ἡγεμόσιν ἀλλ' ἀρχεῖν ἡξιούν. Deinde Nepos veluti ingemiscens addit: *ut nunc veterani faciunt nostri*.

Eumen. IX. 3: *praecipit ut — ignes faciant quam maximos — ET — suspicionem iniiciant hostibus cet.*

Perverse dicitur: *praecipit ut suspicionem iniiciant hostibus*. Sententia manifesto haec est: *praecipit ut ignes faciant eo consilio ut hosti iniiciant suspicionem*. Rectissime igitur G. Laubman correxit *UT — suspicionem*, idque in textum olim receptum oportuit.

Eumen. XI. 2: veniebat ad Eumenem utrumque genus hominum, et qui propter odium fructum oculis ex eius casu capere vellent, et qui propter veterem amicitiam colloqui consolarique cuperent, multi etiam qui eius formam cognoscere studebant, [qualis esset] quem tam diu tamque valde timuissent.

Recipienda erat Lambini optima emendatio *alloqui* pro *colloqui*, quod proprium verbum est de iis qui calamitosos benevolentiae significandae causa conveniunt.

In sqq. *qualis esset* multo melius abesse.

De Regibus II. 3: maior enim annos sexaginta natus decessit florente regno.

Ut Latina sit oratio scribendum: *maior enim annis sexaginta expuncto natus*. Sp. Ligustinus apud Livium XLII. 34: *viginti duo stipendia annua in exercitu emerita habeo et maior annis sum quinquaginta*.

Simili modo emendandus est locus in *Hannibale II. 2: minor quinque et viginti annis [natus] imperator factus*.

Hannib. X. 1: neque aliud quidquam egit quam regem armavit et exercuit adversus Romanos.

Ridiculum est *regem exercere*. Emenda: *armavit et exercuit adversus Romanos*. Id ipsum nunc video Heinrichio placuisse. Hoc ipsum *παροξύνειν τὸν βασιλέα* unice loco convenit.

Caton. II. 1: sorte provinciam nactus Hispaniam citeriorem, exque ea triumphum deportavit.

Alii non minus duriter *ex eaque*. At tu repone: *ex qua triumphum deportavit*.

Attic. XVIII. 3: M. Bruti rogatu Iuniam familiam a stirpe ad hanc aetatem ordine enumeravit notans qui a quo[que] ortus quos honores quibus[que] temporibus cepisset.

Veteres et boni scriptores in talibus copulas omittunt, quas addunt minus boni, unde scripta veterum interpolari solent.

Attic. XIX. 1: nunc — reliqua persequemur et quantum potuerimus rerum exemplis lectores docebimus cet.

Emendandum est: *quantum* POTERIMUS, quia in talibus futuro futuro respondet, ut in illo: *dicam si potero Latine*.

Apud Graecos perpetuum hoc est ut futuro respondeat in apodosi *εἰ* cum futuro aut *ἐάν* cum coniunctivo aoristo:

εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ' ἀποκτενεῖ σ' ὁ Φύς.

Apud Romanos non est hoc perpetuum nisi in breviori sententia, veluti *quantum poterimus docebimus*, ubi futuro exacto, quod grammatici appellant, locus non est.

Attic. XX. 1: cum ab urbe abesset numquam ad suorum quemquam literas misit quin Attico MITTERET quid ageret, imprimis quid legeret quibusque in locis et quamdiu esset moraturus.

Pro *mitteret* emendandum est SCRIBERET. Absurdum enim est *Attico mittebat quid ageret*.

Vicinum *misit* videtur hoc mendum peperisse.

Aitic. XXI. 6: quare a vobis peto PRIMUM ut consilium probetis meum. DEINDE ne frustra dehortando impedire conemini.

Non *duas* res ab amicis petit sed *unam*. *Primum* et *deinde* eodem sensu ponuntur quo Graece *μάλιςα μὲν* — *εἰ δὲ μή*. Sic datur optio ut quod potissimum velis addatur verbis *μάλιςα μὲν* (*primum*), quod cum fieri non possit, verbis *εἰ δὲ μή* subiicitur id quo contentus sis. ut apud Xenophontem *Hellen. I. 4. 4: ἐβούλοντο μάλιςα μὲν παρὰ βασιλέα ἀναβῆναι, εἰ δὲ μή οἴκαδε ἀπελθεῖν*, et sic passim.

Maxime vellem, inquit, vos consilium meum probare, sin id fieri non potest, id saltem non impedire conari.

Ad *μάλιςα μὲν* passim in libris adscribitur *εἰ δύνασθε, εἰ οἶόν τε, εἰ δυνατόν*, et sim. (Cf. *Var. Lectt. pag. 490 et 509*) quae omnia moleste abundant quia ea ipsa notio inest in *μάλιςα μὲν* — *εἰ δὲ μή*.

Restat ut ostendam *primum* Latine ita dici. Prodeat testis Terentius in *Eunuchō* III. 2. 48:

*fac cures, si forte huc Chremes advenerit,
ut ores PRIMUM ut maneat: si id non commodum est,
ut redeat: si id non poterit, ad me adducito.*

id est: *κέλευε αὐτὸν μάλιςα μὲν περιμεῖναι, εἰ δὲ μή ἐπανελθεῖν*.

Habet Bibliotheca Lugduno-Batava quatuor Codices, quibus

Cornelii Nepotis vitae excellentium virorum continentur. Notati sunt a Stavereno *Vossianus* A, B, C, et *Leidensis*. Ab eodem collati sunt sed negligenter admodum et imperite. Non is erat Staverenus, qui talem rem recte curare posset homo neque doctus neque acutus, cuius ineptias Ruhnkenius in „*doctore umbratico*” salsissime descripsit ac risit. Itaque, dixerit aliquis, nunc de novo diligentius sunt excutiendi. Nemini suaserim ut hoc faciat: nihil enim, prorsus nihil reperturus est quod sit simul novum ac bonum et possunt omnes sine ullo damno in ignem coniici. Si quid inest boni idem in aliis melioris notae olim repertum est, et novi si quid habent sunt lectiones nugatoriae, quae taedium ac nauseam pariunt. Ostendam paucis exemplis ex uno. Vossianus A, qui mihi haec scribenti ad manum est, in membranarum nitidissimis pereleganter scriptus est et picturis in litteris initialibus distinctus. In fine legitur:

ANTONIUS CRIUCLUS SCRIPSIT DE MENSE IULII MCCCCO QUINTO.

Iam vide quae nova afferat: *Alcib.* II. 1: eruditus a *Socrate*, Vossianus a *societate*.

Alcib. IX. 1: sperans suam fortunam *occuli* posse. Voss. *oculi*, in alio est *occidi*.

Datam. I. 1: qui regiam *tuebantur*. Voss. *turbantur*.

Phoc. II. 4: ex *consilii* sententia Voss. et *consimili* sententia.

Agasil. I. 1: a Xenophonte *Socratico*. Voss. *sacrativo*.

Ecquis est cui talia ullo modo prodesse possunt? Habemus veram lectionem cui in libris absurdam et ridiculam substitutam videmus. Saepe utramque scribae coniungunt, ut in *iphicr.* III. 4. *genuit* vel *creavit*. *Timoth.* IV. 3. *constituerunt* vel *constituisset*. *Exmen.* I. 2: *commisisse* vel *commendasse*. V. 7. *subsidio* vel *sub divo*. Saepe factum est ut stipes literas figura similes confunderet Themistodem scribens pro Themistoclem, Neodes pro Neocles, clynastis pro dynastis. Consul Cotta appellatur *cocta*, pro *miscere* dant *misere*, pro *salutare* et magna copia talium ex Codicibus congeri potest.

Si Halimius, aut quicumque alius post illum, apparatus Criticum ad Nepotem ita concinnare voluerit ut hanc sentinam ineptiarum totam exhaustiat, et de ipso Cornelio et de iis qui eum interpretantur et emendant optime merebitur.

C. G. COBET.

J. B. KAN

S. D.

C. G. COBET

V. CL.

(Continuatur ex pag. 200).

Pergo nonnullos locos ex Latinis scriptoribus desumptos tractare, atque primum verborum exitus male corruptos duobus exemplis ex Caesaris commentariis de bello Gallico petitis probaturus sum.

Summo editorum consensu legitur L. I. c. 44: Debere se suspicari simulata Caesarem amicitia *quod* exercitum in Gallia habeat, sui opprimendi causa habere. *Quod* ferri nequit. Ariovistus enim sibi constare ait, Caesarem simulata amicitia eum exercitum quem in Gallia habeat, sui opprimendi causa habere. Legendum igitur pro coniunctione, relativum *quem* cet.

Eiusmodi vitium quoque latet in C. 47, ubi haec: „e suis *legatis* (quod vocabulum Dinterus uncinis inclusit) aliquem ad se mitteret” cet.

„E suis *legatum* aliquem” genuinam esse lectionem et verba quae sequuntur: „Legatum e suis sese magno cum periculo” cet. probant et ratio sana evincit. Quid enim Ariovisti intererat, mitteretne Caesar aliquem e legatis an ex aliis? Nonne satis erat si unum e suis legaret?

Locorum ex Ciceronis Verrina IV par, quod vitio laborat, subiungere libet: Cap. III § 6 et V § 9 puto.

„Nuper homines nobiles . . . vidimus, qui forum et basilicas non spoliis provinciarum sed ornamentis amicorum, commodis hospitum, non furtis nocentium ornarent” seqq.

Nocentium furta nihil quicquam est. Rebus enim furto nocentibus ablatis forum ornare nefas non est, at pessime profecto egerit quicumque *innocentium* exuviis in hunc modum abutitur.

Altero loco de mancipio in provincia a magistratibus Romanis emendo sermo est.

„Sanxerunt (maiores) ne quis emeret nisi in demortui locum. Si qui Romae esset demortuus? Immo si quis ibidem. Non enim te instruere domum tuam voluerunt in provincia, sed illum usum *provinciae* supplere.”

Legere malo *provinciam*, ita ut provincia supplere dicatur, si quid domus Romae instructae usui ibi deesse appareat.

Quae in extremo cap. 9 post *opportuno loco* agglutinavit interpres quidam „quo saepe adeundum sit navibus, nonnunquam necessario” tu desecabis.

Habetur Phil. V. 4. 12 extr. et ab aliis et a te locus desperatus, qui apud Orellium sic editus est: Quibus rebus tanta pecunia una in domo coacervata est ut, si — hoc genus in unum redigatur, non sit pecunia populo Romano defutura.

Adnotavit praeter alia editor: sed V. (Vaticanus): — *ut si hoc genus pene in unum redigatur*, in quo latet: *ut si legis poena in aerarium redigatur*. Iam dudum enim ipse *unum in aerarium* mutandum esse vidisti. Legendum, ut egomet statuo „si hoc genus poena (quod mihi magis placet quam *poenae*, quod ex Cod. *pene* facilius elicueris, quamquam Orellio auctore et *poena* et *poenae* in multis corruptum fuit in *pene*) in aerarium (sive publicum) redigatur” cet.

Poena hic est pecunia qua luat Antonius peccata, quam significationem eam esse in qua natum sit verbum, vel ex Graecorum *ποινή*, *ἀποινά* demonstrari possit. Extant tamen et apud Ciceronem et alios Latinos scriptores loci, qui ad rem nostram faciunt, in quibus est Epist. ad Att. III. 23. 3. Cf. imprimis Gaius I IV. § 13 sqq.

In Ciceronis Or. agr. II § 100 multum editores vexarunt haec: „Quare modo ut vita suppetat, quam ego summis ab

istorum scelere insidiisque defendere polliceor hoc vobis, Quirites. bona fide" seqq.

Locum, quem corruptum esse constat, post Kaiserium, Halimium, Klotzium, Zumptium temptavit Karstenius, Gymnasii nostri conrector, qui reponi vult: quam ego si summis ab istorum *periculis* scelere insidiisque defendero cet.

Quamquam virum amicissimum in Ciceronis Orationibus tractandis non pauca acute vidisse libens fateor, hic cum eo facere non possum, nam ne sic quidem verba recte procedunt.

Invenitur in Lagomars. IX teste Karstenio „summis ab istorum *periculis*, scelere" sqq., atque ex hoc ipso *periculis*, si suo loco reponatur, servata codicum lectione *defendere*, quid Cicero scripserit effici posse mihi videtur.

„Qua re modo ut vita suppetat, quam ego summo *opere cupio* (*periculis*) ab istorum scelere insidiisque defendere" cet.

Si Lagomars. IX illud *periculis*, quod interpositum vix est cur habeatur, cum ante *scelere insidiisque* inane aliquid atque languidum sonet, non praebuisset, vitium in *summis* latere suspicatus „quam ego *summo studio*" cet, commendassem.

In orationis a Cicerone pro Murena habitae § 21 omnes codices consentiunt de hac lectione: „Summa in utroque est honestas, summa dignitas quam ego, si mihi per Servium liceat, pari atque in eadem laude ponam." Zumptius collocationem praepositionis paullo negligentiores habens ferendam esse censet, ne omnis orationi libertas denegata sit. Lambinus *eadem in laude* scripsit, invita si quid video Minerva, cum unius tantum lectionis, quae nobis prodita est, causa inveniri nequeat. Quem locum iam obtinet servabit praepositio, modo *pari* in *parem* mutetur. Sic quoque Nepos in Alcib. vita III. § 5 „neque ei *par* quisquam in civitate *poneretur*" sqq.

Ut ad Nepotem, a quo orsus sum, redeam, in Mnemosyne tua nuper de loco, qui est in Cimon. vit. c. IV. § 2, agens „saepe cum aliquem *offensum fortuna* videret minus bene vestitum, suum amiculum dedit" verba mendum continere demonstrasti neque tamen adhuc patere ratus quale esset, amplius quaerendum esse significasti. Olim conieceram *ob tenuem fortunam* sive *ob senium forte fortuna*, sed omnium maxime nunc placet, quod ad Codicum lectionem proxime accedit, *offensum fortunae*,

ita ut sit homo, cui fortuna adversa uso (ongelukskind, arme drommel vernacule), vestis bona deesset. Quod si verum est, non ad eos tantum, qui senio confecti erant, Cimonis liberalitatem et munificentiam Cornelius noster sed ad omnes omnino inopes rettulit. Inter scriptores illius aetatis nostro neminem saepius a fortuna orationis figuras mutuatum esse vel indices Cornelianus qualis in Staverenii quoque editione non desideratur, probant ¹⁾. Vitium inde ortum videtur quod „offensum”, idem valens atque *invisum*, *infestum*, interpretibus nihil aliud erat quam *obviam factum*. Neque id mirum cum *offensus fortunae* nusquam alibi inveniat.

Ut iam ad poetas Latinos transeam, studiis in P. Merula, Erasmi vitae editore, positis, quem si vacabit multis falsi in veterum poetarum Latinorum reliquiis colligendis commissi criminibus apud doctos iudices accusaturus atque ut spero condemnaturus sum, ad Naevii fragmenta a Ioanne Vahleno edita delatus, incidi in locum Frontonis (Epist. ad M. Caes. I. 6) quem, si quid video, neque ille in prooemio coniciendo restituit neque qui post illum prodiit rhetoris editor Naberus, vir eruditissimus sagacissimusque, totum emendavit et correxit.

Hic textum (p. 17) sic excudi iussit, codicis vestigia quantum poterat presse secutus: „De funere [quoque ad]damus: sciat familia quemadmodum lugeat: aliter plangit servus manumissus, aliter cliens *laudat vocatus* (Cod. laudaucatus), aliter amicus *legato honoratus*” neque admittit Vahleni coniecturas scribentis: „De funere autem nihil mandamus: sciat familia quemadmodum *dominum* lugeat: aliter plangit servus manumissus, aliter cliens *adoptatus*, aliter amicus *legato* (codex *lugat*) honoratus. Mihi vitium quoddam inesse videtur in verbis *laudat vocatus*: hoc in *adoptatus* mutandum esse haud facile Vahlenus cuiuspiam fidem fecerit. Ipse quondam conieceram *laute vocatus*, ita ut cliens saepius in cenam vocatus ad patronum qui laute res domesticas tuebatur, aliter plangere diceretur.

Nunc vero alia quaeque sentio atque, ut spero, meliora effeci ex Iuvenalis loco, qui invenitur Sat. XIII v. 31 sq.

¹⁾ Velut. Alc. IX. 4. Chabr. III. 3. Timoth. III. 4. Phoc. II. 1. Att. IX. 5. Ib. XIV. 2. alia.

Nos hominum divumque fidem clamore ciemus
 Quanto Faesidium *laudat vocalis* agentem
 Sportula.

Hinc sua mutuatus est Fronto: quamobrem qui *laudat vocalis* legerit, ei sua restituuisse videbitur.

Pro *sportulam clientem* scripsisse nemo rhetori a poetica oratione quodammodo deflectenti vitio dabit.

Ceterum verba huic loco aptissima sunt, quandoquidem miseris clientibus nulla alia causa extat cur patronum vivum summa voce clamantes extollant et laudent, nisi quod eius lautis opiparisque conviviis fruuntur.

Quidni laudent eundem tali modo mortuum?

Idem Vahlenus viam mihi monstravit qua Plauti Menaechn. v. 454 sq. (III. 1. 13) emendari possit.

Apud Brixium, cui in scholis nostris habendis multa accepta referimus, haec sunt:

Adfatimst hominum, in dies qui singulas escas edint:

Quibus negoti nihil est, qui esum neque vocantur neque
 [vocat:

Eos oportet contioni dare operam atque comitiis.

Si id ita esset, non ego hodie perdidissem prandium

Quoi tam credo datum voluisse quam me video vivere.

Coniecit Ritschelius: „*Quoi tam credideram insoluisse*”; Vahlen: „*Quod tam rebar ratum habuisse*”; A. Spengel: „*Quoi tam credo datum oluisse*”; denique ad orationem sufficere existimat Brixius: „*Quoi tam credo funus factum quam*” cet.

Locus me iudice sic restituendus est:

Quoi tam credo ratum hoc fuisse quam me video vivere.

Ad Graecos iam scriptores properantem unus dumtaxat moratur locus ex Propertii Cornelia (IV. 11), quae elegia viros doctos mirum quantum vexavit. Meministi Peerlkampii Bootii aliorum labores. Quam cum ante paucos annos in Anthologiae poetarum Latinorum Tom. II cum Schroedero in studiosae iuventutis usum ediderim, varios variorum emendandi conatus collustrare non desii.

Ut nunc est, satis habeo de uno versu agere; versum puto 15, adscribam tres qui sequuntur.

Damnatae noctes et vos vada lenta paludes
 Et quaecunque meos implicat unda pedes
 Immatura licet tamen huc non noxia veni:
 Det pater hic umbrae mollia iura meae.

Sexcentis prope coniecturis *damnatae* illud, sibi ante alia damnatum, temptaverunt interpretes. Ut unum sed leonem citem, Peerlkampius sic rescribit:

Aeternae noctes, vasta Lethaea paludis
 Et quaecunque meos implicet unda pedes.

Cornelissen v. cl. *tartareae*, alii alia. Ipse olim conieceram *vos atrae*. Neque tamen recte meritove. Quamvis durum sonet vox illa *damnatae*, quae ab Anglo quodam diras inimicae imprecanti potius quam a poeta latino adhibita videtur, errabit quicumque impiam manum admoverit. At nugas agis, si hoc vocabulum cum *noctes* iunctum interpretari studes. Est enim dativus, quem vocant, casus pendens a voce quae excidit, suo loco extrusa vocabulo quod e margine irrepsit. Sic enim locum restituo:

Damnatae noctes testes et vos vada lenta sqq.

Adnotaverat aliquis ad *vada lenta paludes*. Etenim opponuntur hae paludes Stygiae aliis inferorum fluminibus, quorum *undis* (v. 16) pedes Corneliae implicantur. Iam Bootius malebat *paludis* quam *paludes*.

Quid sit *damnatae* egregius Vergilii locus nos docet, qui invenitur Aen. l. IV. 693 sqq.

Tum Iuno omnipotens, longum miserata laborem
 Difficilisque obitus, Irim demisit Olympo,
 Quae luctantem animam nexosque resolveret artus.
 Nam quia nec fato, merita nec morte peribat
 Sed misera ante diem subitoque accensa furore,
 Nondum illi flavum Proserpina vertice crinem
 Abstulerat *Stygioque* caput *damnaverat Orco*.

Miserae Didus *ante diem* mori cupientis sibi quae ipsi manus violentas inferentis animus non nisi aegre ac deae ope ex corpore secedit. Nondum enim caput Proserpina damnaverat Stygio Orco: morti matura e vita discessit Cornelia a Proserpina damnata fatoque functa.

Ne longus sim de iis quae ab interpretibus peti possunt, ad locum nostrum facit imprimis Silius Italicus ubi;

Namque obvia ferre
Arma quis auderet nisi quem Deus ima colentum
Damnasset Stygiae nocti? (V. 240)

et

Ibant in Martem terrae dominantis alumni
Damnati superis nec iam reditura iuventus.

Noctem inferos a poetis dici probant hi loci: Omnes una manet nox (Hor. C. I. 28. 15); Ire per umbras . . . noctemque profundam (Verg. VI. 462); Descendere nocti (Sil. It. XIII. 708), ita ut Noctes fere respondeant Tenebris (Stygiis), quae vox sexcentiens ea significatione venit.

Cur *testes* inseruerim, quae vox inter *noctes* et *et* facile excidere potuit, rerum verborumque contextum dispicientem nequaquam fallit ¹⁾.

Ut iam ad scriptores Graecos me convertam, cum nuper altera Hellenicorum Xenophonteorum editio in scholarum usum a te edita mihi in manus venit, nihil antiquius habui quam ut locum in scholis habendis nunquam satis intellectum inspicerem, qui est in l. II c. 3 § 20, sperans me nunc, ut saepe, tui ingenii acumini lucem aliquam acceptam relaturum. Spes autem fefellit: verba nequaquam mutata prelo subiecta repperi.

Qua in re haeream, paucis exponam. Improbavit Theramenes

1) Alterum locum, quem nuper cum discipulis hoc carmen legens in antiquum statum mihi restituisse visus sum, hanc schedam typothetarum vitiis purganti addere liceat. Renovat enim regina elegiarum, quotienscunque reviso, infandum foedo aqualore dolorem.

Versus 69 et 70 volo, qui a L. Santenio sic editi sunt:

Et serie fulcite genus: mihi cymba volenti

Solvitur, aucturis tot mea fata malis.

Lachmannus, quem Bootius secutus est, emendavit:

Solvitur aucturis tot mea fata *meis*.

Nullum paene Propertii locum a pluribus vv. dd. temptatum esse ex Peerlkampii annotatione vidi, quem cum alii emendarent, ipse rescribere non dubitabat.

Quid multa? Omnia sana erunt, si legeris:

Et serie fulcite genus: mihi cymba volenti

Solvitur aucturis tot mea fata *satia*.

Matre „satam“ prolem appellari neque de patre tantum verbum serendi usurpari abunde docent loci, quales sunt apud Ovid. Met. V. 141, Fasti III. 799, alii. Praeterea male sonare lectionem Lachmannianam haud facile quisquam negaverit.

XXXviro tria milia civium, quorum nomina in tabulas erant relata, in imperii societatem sibi adscivisse. Iam vero haec sequuntur: ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἔλεγεν. οἱ δ' ἐξέτασιν ποιήσαντες τῶν μὲν τρισχιλίων ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου ἄλλων ἀλλαχοῦ, ἔπειτα κελεύσαντες ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἐν ᾗ ἐκεῖνοι ἀπειλὴ λύθησαν πέμψαντες τοὺς Φρουροὺς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοῖς τὰ ὄπλα πάντων πλὴν τῶν τρισχιλίων παρείλοντο κ. τ. λ.

Quomodo, quaeso, haec inter se cohaerent? Recensus agitur trium milium, ut sponte sua patet, armatorum in foro, aliorum civium alibi. Hi quoque arma sibi induerunt. Iam XXXviri omnes ad arma ire iubent et quo tempore cives abierunt per ministros suos omnium arma auferunt exceptis tantum eorum, quorum nomina in tabulas trium milium erant relata. Nisi egregie fallor, vitium latet in praepositione ἐπὶ. Legendum enim est κελεύσαντες θέσθαι τὰ ὄπλα, quod verbum si substitueris, omnia ordine procedent. Sermo enim est de eodem fere dolo, quo Thucydides (l. VI c. 58) Hippiam eadem propemodum eadem in urbe molientem usum esse memoriae tradidit: Ἐκέλευσεν αὐτοὺς, δείξας τι χωρίον ἀπελθεῖν εἰς αὐτὸ ἄνευ τῶν ὄπλων.

Ut θέσθαι τὰ ὄπλα est *consistere*, sic quoque apud Xenophontem de iis qui arma deponunt armisque discedunt invenitur. Off., si tanti est, Hell. II. 4. 5; Anab. I. 5. 17; 10. 5: II. 2. 21; V. 4. 11.

Tum in Hell. II. 3. 42, ubi Xenophon Theramenem verba facientem inducit, una mihi vocula emendatione egere videtur. In § quae praecedat, in eam sententiam disputat, ut Lacedaemonios contendat Atheniensium numerum decrescere noluisse, cum hoc si in votis iis fuisset, omnes ad unum fame interimere potuissent. Deinde sic pergit: οὐδέ γε τὸ Φρουροὺς μισθοῦσθαι συνήρεσκέ μοι ἐξὸν αὐτῶν τῶν πολιτῶν τοσοῦτους προσλαμβάνειν ἕως ἰσθμῶς οἱ ἄρχοντες ἐμέλλομεν τῶν ἐρχομένων κρατήσιν. Cur igitur illam delectam manum praesidii causa conducui noluit? Quod licuit ex civibus ipsis tantam satellitum vim capere quamta facile cives suos sub potestatem suam redigerent.

Nonne igitur ἕως in ὅσοις mutandum est?

In eiusdem operis l. II. c. 4 § 27 semper offendit me τοῦ μηχανοποιοῦ τοῦ ἐν τῷ ἄστει. Quidni statuamus legendum τοῦ μηχανοποιοῦ τῶν ἐν τῷ ἄστει?

Tria haec Xenophontea sequantur pauca ex Demosthenis oratione, quae περὶ τοῦ στεφάνου inscribitur, desumpta.

In § 111 (edit. Westermann, 1874) summus ille orator τοσούτῳ γάρ, inquit, δέω λέγειν ὥς οὐκ εἴμ' ὑπεύθυνος, ὃ νῦν οὗτος διέβαλλε καὶ διωρίζετο, ὥσθ' ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολογῶ.

Quae vis sit, post grave illud διέβαλλε, huius verbi διωρίζετο vix capio.

Saepius apud Demosthenem inveniri notum est sed ea semper significatione venit ut fere τῷ Latinorum *definire, statuere, constituere* respondeat. Velut § 274 nostrae orationis ... ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώποις διαωρισμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα et § 275 ἡ φύσις αὐτὴ ... διώρικεν. Quamobrem parum huic loco aptum et corruptum ex διωδύρετο videtur quod, quantum mihi quidem innotuit, nusquam nisi in eiusdem oratoris Nicostratea servatum extat, ubi § 7 legitur διωδύρετο τὴν αὐτοῦ συμφορὰν καὶ κατηγορῶν ἅμα τῶν ἑαυτοῦ οἰκείων κ. τ. λ. Sic est in Bekkeri editione et culpam commisit Dindorfius cum codicum quorundam auctoritate fretus in ὠδύρετο mutavit. Nam aliud est ὠδύρεσθαι, aliud διωδύρεσθαι, uno tenore sive continenter lamentari. Quodsi verum est, id dicit orator ut Aeschines invidiam sibi excitans lamentari non desierit.

Incommodo mihi accidit ut διωρύεσθαι apud Graecos in usu non fuerit, cum eiusmodi verbum in hunc locum aptissime quadraret. Si quid novisti rectius his, candidus imperti!

Qui factum sit ut quod emblemata in § 171 Or. de Cor. invenitur omnes editores fallere potuerit equidem non intellego. In extrema § 170 Dobraeum secuti Dindorfius et Herwerdenus ἦν γάρ — ἡγεῖσθαι sustulerunt neque quidquam sagax eorum mens in § 171 odorata est.

Ibi orator καίτοι, inquit, εἰ μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν ἔδει πάντες ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἀναστάντες ἐπὶ τὸ βῆμ' ἐβαδίζετε· πάντες γὰρ οἶδ' ὅτι σωθῆναι αὐτὴν ἐβούλεσθε. εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους οἱ τριάκονσιοι· εἰ δὲ τοὺς ἀμφοτέρα ταῦτα [καὶ εὐνοὺς τῇ πόλει καὶ πλουσίους] οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπιδόντες· καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ' ἐποίησαν. Uncinis inclusa a ludi magistro quodam adscripta fuisse ut τοὺς ἀμφοτέρα ταῦτα interpretaretur, vel ex καὶ γάρ κ. τ. λ. apparet.

§ 225. ἀλλ' οὐκ ἦν, οἶμαι . . . μετενεγκόντα τοὺς χρόνους καὶ προφάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πεπραγμένοις δοκεῖν τι λέγειν.

Nunquam adduci potui ut τοῖς πεπραγμένοις omnibus edito-ribus probatum a Demosthene profectum esse crederem. Velim tibi persuadeam ex genuina lectione τοῖς πεπλασμένοις deprava-
tum scribis deberi!

§ 275 in Bekkeri editione haec est: Φανήσεται τοίνυν ταῦτα πάντα οὕτως οὐ μόνον ἐν τοῖς νομίμοις ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτῇ, τοῖς ἀγράφοις νόμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν, neque dissentit Dindorfius nisi quod omittit τοίνυν. Westermannus autem Φανήσεται ab aliis verbis seiunctum interpretatur *bene consideranti patebit sive patet*, ita ut idem fere sit ac ἂν σκοπῇτε, ἂν τις ὀρθῶς σκοπῇ, alia eiusmodi. Mox omissa particula τοίνυν reliqua apud eum sic edita invenio ut pro ἐν τοῖς νομίμοις, τοῖς νόμοις et pro τοῖς ἀγράφοις νόμοις, τοῖς ἀγράφοις νομίμοις legatur.

Loci corrigendi viam monstravit haec lectio quae optimorum codicum (imprimis Σ) auctoritate nititur. Nam hanc ipsam distinctionem inter τοὺς νόμους et τὰ νόμιμα observari vel ex § 70 orat. adversus Aristocratem et p. 793A l. VII Plat. legg. a Westermanno collatis efficere licet. Illic reperies: παρὰ τοὺς γεγραμμένους νόμους καὶ ἄγραφα νόμιμα, hic τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα νόμιμα καὶ οὐς πατρίους νόμους ἐπονομάζουσιν, ad quos accedat Sophocles in Antig. v. 454 ἄγραπτα κἀσφαλῇ θεῶν νόμιμα memorans.

Verba me auctore sic restituenda sunt: Φανήσεται καταστάντα (pro ταῦτα πάντα) οὕτως οὐ μόνον τοῖς νόμοις ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτῇ τοῖς ἀγράφοις νομίμοις διώρικεν.

Τοῖς ἀνθρωπίνοις eicio, quod adiectivum aliquis τοῖς νόμοις adscripsisse videtur ut haberet quod oppositum esset τοῖς ἀγράφοις νομίμοις. Mox loco suo motum et in textum receptum auxilium, ut assolet, praebente copula καί, omnibus interpretibus lacrimarum causa extitit.

Nonnulla, cum ad calcem iam decurram, ex iis quae de poetis Graecis adnotaveram addere liceat.

In Simonidis Cei fragmento, quod apud Bergkium numero octavum est, editur:

Οὐδέ μοι ἐμμελέως τὸ Πιττάκειον νέμεται
καίτοι σοφοῦ παρὰ Φωτὸς εἰρημένον· χαλεπὸν φάτ' ἐσ(θ)λὸν
[ἐμμεναι]

Displicet illud φάτ', quamquam et in Platonis Protagora p. 339 C φάτο legitur.

Mihi pro eo γάρ legendum esse videtur, quod si receperis, dimetrum iambicum habebis.

In Anacreontis carmine, quod εἰς Διόνυσον inscribitur (Bergk, 2), extremo haec sunt:

Κλευβούλῳ δ' ἀγαθὸς γενεῦ
σύμβουλος· τὸν ἐμὸν δ' ἔρωτ'
ὦ Δεύνυσε δέχεσθαι.

neque alia edidit Herwerdenus in Excerptis e poetis Graecis, quae lectionum in usum describi curavit. In scholis de hoc carmine habitis haec sic mutata iungere solebam:

Κλευβούλῳ δ' ἀγαθὸς γενεῦ
σύμβουλος τὸν ἐμὸν γ' ἔρωτ'
ὦ Δεύνυσε δέχεσθαι.

Ex Anacreonteis haec memoro.

In Carm. XII extr. editur:

τί γὰρ βάλωμεν ἔξω
μάχης ἔσω μ' ἐχούσης.

Legi malim:

τί γὰρ βάλω μιν ἔξω κ. τ. λ.

Omnes ad unum interpretes Carm. 33 v. 16 corruptum esse consentiunt.

Bergkianus olim dedit:

πρὶν ἔρωι ἐκεῖ μ' ἀπελθεῖν
post idem
πρὶν ἐκεῖ μ' ὦρα 'στ' ἀπελθεῖν
Peerlkamp
πρὶν ἔρωι ἔχει μ' ἀπελθεῖν
Brunck
πρὶν ἐκεῖσε δεῖ μ' ἀπελθεῖν
Baxter
πρὶν, ἔρῳ σε, δεῖ μ' ἀπελθεῖν
Barnes
πρὶν ἔραζε δεῖν μ' ἀπελθεῖν

Moebius

πρὶν Ἐρωτ' ἐκεῖσε ἀπελθεῖν, quod vertit „Antequam Amor me ad inferos comitetur”!

Locum sic rescribo:

*πρὶν ἐγὼν ἐκεῖσ' ἀπέλθω
ὑπὸ νερτέρων χορείας,
σκεδάσαι θέλω μερίμνας.*

Grammaticae regulam, quae post *πρὶν* in enunciato affirmativo infinitivum modum requirat, non observatam et particulam *ἄν* omissam esse quis in his Anacreonteis quae feruntur, aegre ferat, praesertim cum coniunctivum particula modali omissa vel apud melioris notae scriptores reperiri constet? Off. loci a Matthiaeo in Gramm. mai. § 522 citati.

Post curas a viris doctis huius aetatis in Aeschyli Agamemnone emendanda positas, multa tamen sunt quae interpretari vix possis, quod sana interpretatio sanam sane lectionem requirit. In manibus est Roberti Engeri editio, quae Gualtheri Gilberti opera auctior prodiit apud Teubnerum a^o 1874.

Duos tantum locos ex hac fabula tractare mihi in animo est. Versamur in diverbio caduceatoris et chori (v. 536 sqq.)

*Ille τίς δὲ, inquit, πλὴν θεῶν
ἅπαντ' ἀπήμων τὸν δι' αἰῶνος χρόνον;
μόχθους γάρ εἰ λέγοιμι καὶ δυσουλίας,
σπαρνὰς παρήξεις καὶ κακοστρώτους — τί δ' οὐ
στένοντες, οὐ λαχόντες ἡματός μέρος;*

Mirum quanto opere editores labaverint cum emendare haec verba studerent quae corrupta esse apud omnes iam dudum constitit.

Stanleius et post eum Hermannus, divinabat οὐ κλαίοντες, Pauwius corrigebat οὐ καρόντες, Heathius οὐ λακόντες, quod de strepitu in navigiis intellectum voluit. Chr. G. Schultz unice verum quod erat sibi invenisse visus est, cum non in λαχόντες sed in particula οὐ vitium latere statuens edidit οὐ ἐλάχομεν. Quam languidum hoc sit poetaque indignum nemo non primo obtutu videt. Facilior meliorque emendatio mihi in promptu est:

*τί δ' οὐ
στένοντες οὐ χαλῶντες ἡματός μέρος; i. e.*

Quid non lamentantes, nullam diei partem remittentes, sive quid non lamentati, ut cum poeta Romano faciamus, usque a Lucifero donec lux occidat.

Eodem fere modo χαλῶν in Aesch. Prometh. v. 256 usurpatum est:

Τοιοῖσδε δὴ σε Ζεὺς ἐπ' αἰτιάμασιν
Αἰκίζεταί τε κοῦδαμῇ χαλᾷ κακῶν;

Vv. 901—903 sic leguntur in editione, quam modo memoravi:

ὀλβίσαι δὲ χρῆ
βίον τελευτήσαντ' ἐν εὖστοι Φίλῃ.
εἰ πάντα δ' ὥς πράσσοιμεν, εὐθαρσῆς ἐγώ.

Haec lectio autem emendationi originem debet.

Traditum enim est πράσσοιμ' ἄν. Cum vero et ἄν εἶην iure desiderarent et parum quid verba sibi vellent intellegerent, Weil et Keck scribendum rati sunt.

εἶπον τὰδ' ὥς πράσσοιμ' ἄν εὐθαρσῆς ἐγώ.

Atque his ab Agamemnone cum uxore communicatum volunt, qui bono animo — sive nulla iniuria quantum sentiat commissa — in hac re agere possit!

Eiusmodi sententiae ex talibus verbis eliciendae vel τὰδε hoc loco positum obesse, iam Gilbertus intellexit. Id genus coniecturis nequaquam adiuvamur. Mihi cur a tradita lectione omnino decedatur ratio idonea extare non videtur. Duabus tantum litterulis mutatis legi possit:

εἰ πάντα δ' ὥς πράσσοιμ' ἄν εὐθάρσυν ἐγώ.

Εὐθαρσεῖν compositum est verbum, quod apud Aeschylum duobus aliis locis invenitur: Suppl. v. 1028 ubi a Valckenaerio est restitutum (vid. Schultz) et Septem adv. Th. v. 34 puto.

Iam vero Agamemno asseverat se, si omnino tali fortuna utatur sive vitam talem agat, qualem versibus qui proxime antecedunt delineavit — quod sibi in votis esse simul optativo significat — bono futurum animo, cum fractum et deiectum esse ex modo irreali pateat.

Duos ex Sophoclis fabula, quae Oedipus tyrannus inscribitur, locos si tractavero, quo contenderam pervenisse reor.

V. 198 vulgo edebatur:

Τέλει γὰρ εἴ τι νῦν ἄφῃ,
τοῦτ' ἐπ' ἡμᾶρ ἔρχεται.

Recentiores ut Schneidewin, quem A. Nauck secutus est, τέλει in τελεῖ mutato interpunxerunt post γάρ atque, quod supra apud Demosthenem de verbo φανήσεται agentes animadvertimus, orationem vi discerptam nimia arte interpretari conati sunt. Neque enim τέλει pro τελέως vel ἐν τέλει sumptum neque τελεῖ ita acceptum ut Mars finem faciens, totam Thebanorum urbem — aut omne mortalium genus — pestilentiae vi depopulaturus sit, cuiquam sententiam satis sanam poetae verbis subicere videbitur.

Ne longus sim, me auctore Sophocles haec scripsit:

Τάλειν' ἄρ' εἴ τι νύξ ἀφῆ

ταῦτ' ἐπ' ἡμᾶρ ἔρχεται.

„Si quid nox de malis miserandis remiserit, haec interdiu in nos irruunt.”

Cur ταῦτ' in τοῦτ' abierit, si mihi contigit ut omnem dubitationem praeciderem, nemo non videt.

Denique v. 1511 sqq. eiusdem fabulae liberos sic alloquitur Oedipus:

σφῶν δ', ὦ τέκν', εἰ μὲν εἰχέτην ἤδη φρένας,
πόλλ' ἂν παρήνουν· νῦν δὲ τοῦτ' εὐχεσθ' ἐμοί,
οὐ καιρὸς ἐγὼ ζῆν, τοῦ βίου δὲ λῶνος
ὑμᾶς κυρῆσαι τοῦ φυτεύσαντος πατρὸς.

Nugas agunt quicunque εὐχεσθ' ἐμοί interpretari student.

Omnia sana erunt, si legeris:

νῦν δὲ τοῦτ' εὐχή (ἐ)στ' ἐμοί κ. τ. λ.

Erasmus, cuius immortalī memoriae auspiciis quondam decurionibus Roterodamensibus Gymnasium nostrum cognomen atque honorem debet, non solum Grammaticam abunde satis esse contendit ad perpetuam vitae carnificinam, verum etiam insulsorum illius aetatis Grammaticorum effigiem expressit. In lepidissimo libro, quem Encomium moriae inscripsit et Thomae suo Moro dedicavit, Stultitia verba faciens ad Grammaticos quoque ridendos accingitur, qui sapientiae specie inter mortales primas teneant, quo genere hominum, ut luce clarius illa largitrix ἰάων demonstrat, nihil calamitosius, nihil afflictius,

nihil aequè Dis invisum foret nisi miserrimae professionis incommoda dulci quodam insaniae genere mitigarentur. Suo ait beneficio fieri ut Grammatici sibi primi mortalium esse viderentur, adeo sibi placere dum pavidam turbam minaci vultu voceque territent, sed longe etiam feliciores esse nova quadam doctrinae persuasione.

Et hoc voluptatis genus iis esse quoties istorum aliquis Anchisae matrem aut voculam vulgo incognitam in patri quadam chartaprehenderit — o Jupiter, quae tum exultatio, qui triumphus, quae encomia perinde quasi vel Africam devicerint!

At nihil omnium suavius esse quam cum ipsi inter sese mutua talione laudent ac mirentur vicissimque scabant. Quod si quis alius verbulo lapsus sit idque forte fortuna hic oculatiorprehenderit, Ἡράκλεις, quae protinus tragoediae, quae digladiationes, quae convicia, quae invectivae!

Quod reliquum est, nisi omnes fere homines in propriis vitiis lippire neque videre manticham in tergo pendentem, ab eodem didicissem, me meamque epistolam hanc imaginem referre negarem. Quid tu ais, v. cl.?

Ex Erasmiano,

Id. Ian. CIOIOCCCLXXI.

APPIANUS

de bello Mithridatico cap. 40: (Sylla) ὁρμῇ ἀπαύσῳ — χρώμενος καὶ περιθέων αὐτὸς καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ ἔργον. Scribendum: καὶ περιθέων αὐτὸς.

in *Syriacis*: — ὑπ' ἐκπλήξεως. Μικθίων δὲ αὐτοῦ στρατηγός κτέ.
Repone notissimum nomen *Σικιθίων*.

C. G. C.

GALENUM ET PLATONEM.

Legitur apud Galenum Tom. V. pag. 752: πρὸς Θρασύμαχον ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Πολιτείας Σωκράτης διαλεγόμενος ἔδειξεν ἐπὶ ποιμένων τε καὶ βουκόλων ὡς κοινωνοῦσι μὲν καθ' ὅσον εἰσὶ ποιμένες καὶ βουκόλοι, διαφέρονται δὲ καθ' ὅσον ὁ μὲν ὡς χρηματιστής, ὁ δὲ (ὡς del.) ἵνα κατεδέσχηται κατασκευάζουσιν αὐτὰ πῖνα.

Video esse homines doctos, quibus κατεδέσχηται sanum esse videatur, nempe esse verbi κατεσθλῆιν *aoristum recentioris formae*. Vehementer errant et certa correctione emendandum est ἵνα καταδαίσηται a verbo καταδίνυσθαι, id est κατεσθλῆιν, et prorsus idem est ἵνα καταφάγη et ἵνα καταδαίσηται. Exempla huius formae collegit Dindorf. ad St. Th. in his Theocrit. IV. 34:

Αἶγων ὀγδῶκοντα μόνος κατεδαίσατο μάσθας.

et Aelian. N. A. XII. 6: μήποτε ἄλλο κῆτος — τὸν νεκρὸν ἀρπάσαν εἶτα καταδαίσηται, et Athen. p. 399 a: τῆς μεγάλης σρουθοῦ, ἣν καὶ αὐτὴν πολλάκις κατεδαισάμεθα, unde satis apparet καταδαισασθαι pro καταφαγεῖν vulgo dici solere et veram lectionem apud Galenum esse ἵνα καταδαίσηται. Apud Aelianum quoque l. l. in quibusdam libris καταδέσχηται scriptum est pro καταδαίσηται.

Calamitosum verbum est δαισασθαι et καταδαισασθαι et saepe scribarum vitio corruptum. Apud Hesychium legitur Κατέδευσας: κατέφαγες. ἔβρεξας. Repone:

Κατεδαίκαο: κατέφαγες.

Κατέδευσας: ἔβρεξας.

Similiter in v. Καταδέδασαι: καταβέβρωται. καταμεμέρισαι, emenda:

Καταδέδαισται: καταβέβρωται.

Καταδέδασται: καταμεμέριςται.

et in v. Δάσσονται: βρώσονται. μεριούνται verum est:

Δαίссονται: βρώσονται.

Δάссονται: μεριούνται.

et in v. Δασάσκετο: διενείματο. ἔτρωγεν, ἔφαγεν. similiter supplendum:

Δασάσκετο: διενείματο.

Δαισάσκετο: ἔτρωγεν, ἔφαγεν.

Haec omnia quum semel vitium concepissent in alienam sedem translata sunt.

Subiungam locum Platonis a Galeno laudatum ut ex eo Galeni indicio vetus mendum eximam. Legitur in libro I *de Republica* pag. 345 c: τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα — ΠΟΙΜΑΙΝΕΙΝ οἶει τὰ πρόβατα καθ' ὅσον ποιμήν ἐστιν, οὐ πρὸς τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον βλέποντα ἀλλ' ὥσπερ δαιτυμόνα τινὰ καὶ μέλλοντα ἐσιάσεσθαι πρὸς τὴν εὐωχίαν ἢ αὐτὸς πρὸς τὸ ἀποδόσθαι ὥσπερ χρηματιστὴν ἀλλ' οὐ ποιμένα. Mendosum est ποιμαίνειν: requiritur enim verbum significans pastoris in curando grege studium et diligentiam. Graeculus nescio quis sensit vitium et repperit Platonis sententiam sed non manum Platonis; substituit enim παχύνειν pro ποιμαίνειν sumtum ex pag. 343. οἶει τοὺς ποιμένας — τὸ τῶν προβάτων ἀγαθὸν σκοπεῖν καὶ παχύνειν αὐτοὺς καὶ θεραπεύειν. Sed Plato scripserat ΠΙΑΙΝΕΙΝ, id est πίονα ποιεῖν, pro quo Galenus dixit κατασκευάζουσιν αὐτὰ πίονα. Verbum πιαίνειν usu cesserat, quamobrem facile corrumpebatur. Optimae tamen notae erat vocabulum, quo Plato utitur *de Legibus* pag. 807 a: ἐν τρόπῳ βοσκῆματος ἕκαστον πιαινόμενον αὐτῶν δεῖ ζῆν. Utitur etiam perfecto passivo καταπεπιάσμαι *de Legibus* l. l.: προσήκει δὲ ἀργῷ καὶ βαθύμως καταπεπιασμένῳ ζῶν σχεδὸν ὑπ' ἄλλου διαρπασθῆναι, ubi corrigendum διαρπασθῆναι, bestiae enim a feris non diripi solent, sed discerni et dilaniari.

Ex πιαίνω nascitur πεπιάσμαι ut e γλυκαίνω, ξηραίνω, περαίνω, φαίνω et aliis sexcentis ἐγλύκασμαι, ἐξηράσμαι, πεπέρασμαι, πέφασμαι, quorum aoristi sunt ἐγλυκάνθην, ἐξηράνθην, ἐπεράνθην, ἐφάνθην. Ergo ex πιαίνω ἐπιάνθην nascitur et κατεπιάνθην, non ἐπιάσθην, ut nonnulli suspicantur. Si Graecum est πιασθῆναι, συμπιασθῆναι repetendum est a forma Dorica πιάζειν pro

πιέζειν. Sed Dores πιάξαι dicebant pro πιάσαι et πιαχθῆναι pro πιασθῆναι.

His dudum scriptis inspiciens Bekkeri *Commentarium Criticum* video in caeteris libris esse ποιμαίνειν, in uno et altero παχύνειν et in uno omnium optimo Parisino A solo diserte scriptum πιαίνειν, quod Stallbaumius commemorare neglexerat.

AD GALENUM.

Artem medicam et ipsos medicos Romae propter multorum impudentem inscitiam apud saniores non in magno honore fuisse ostendit Galenus Tom. VIII. pag. 366: ὁ δὲ Γλαύκων (ὁ Φιλόσοφος pag. 361.) ἐξ ἐκείνου περί τε ἡμῶν καὶ ὅλης τῆς ἱατρικῆς ἔσχεν ἀξιόλογον ὑπόληψιν ἐμπροσθεν οὐδὲν μέγα τὴν τέχνην ἔχειν οἰόμενος ἐκ τοῦ μηδέποτε CTNτετυχηκέναι παρεσκευασμένοις κατ' αὐτὴν ἀξιολόγοις ἀνδράσιν, ubi scribe 'ENτετυχηκέναι.

Tom. VI. pag. 454: οὐδὲν ἂν ἔδει νῦν ἡμᾶς ἔχειν πρᾶγμα γράφοντας αὐθις ὑπὲρ τῶν αὐτῶν. Alias res agens scriba οὐδὲν πρᾶγμα coniunxit, at tu scribe ἔχειν πρᾶγμαΤΑ.

Tom. VII. pag. 838: οἱ ἀμαθεῖς — ἐναργῶς πεπτωκότες πολ- λάκις αἰσχισον πῶμα ΤΟCΑΤΤΑ δέουσιν αἰδεῖσθαι ὥς καὶ νενικηκέναι νομίζουσιν. Emenda: τοσΟΤΤΟΙ δέουσιν.

Tom. VII. pag. 913: τῶν ὑπὸ φιλονικίας πολλὰ ΠΑΡΑκοπτόντων ὡς οὐ γνήσια τοῦ Ἱπποκράτους βιβλία οὐδεὶς ἐτόλμησεν ἀφελῆσθαι τὸν ἄνδρα τουτὶ τὸ σύγγραμμα. Pro παρακοπτόντων, quod sententiae non congruit, Galenus scripserat ΠΕΡΙκοπτόντων.

Tom. VIII. pag. 190: θεώμενος δὲ τις ἄλλος ἀλεκτρυόνας ἄδοντας ὥσπερ ἐκείνοι τὰς πτέρυγας προσέκρουον πρὸ ᾧδῆς οὕτω καὶ αὐτὸς τοὺς βραχίονας προσκρούων ταῖς πλευραῖς ἐμιμῆτο τὴν Φωνὴν τῶν ζώων. Comparandus est cum his locus Demosthenis κατὰ Κόνανος pag. 1259. 21: ἦδε γὰρ τοὺς ἀλεκτρυόνας μιμού-

μενος τοὺς νενικηκότας, οἱ δὲ κροτεῖν τοῖς ἀγκῶσιν αὐτὸν ἤξουν ἀντὶ πτερύγων τὰς πλευράς.

Addit Galenus aliud melancholici exemplum tam mirificum ut lubeat describere locum iis, quibus Galeni scripta non sunt ad manum: φόβος δ' ἦν ἄλλῃ μήπως ὁ βασιάζων τὸν κόσμον Ἄτλας ἀποσείσθαι κεκμηκῶς αὐτὸν οὕτως τε καὶ αὐτὸς συντριβείη καὶ ἡμᾶς αὐτῷ συναπολέσειεν.

Tom. VIII. pag. 194. ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν ἱατρῶν — λέγειν οὐκ εἶχεν ὁ παῖς ἀλλ' ἔτθρός γέ τις ἐκείνου νεανίσκος οὐκ ἄφρων — ἐρμηνεύσαι δ' ἐτέρου δυνατώτερος — ἔφασκεν. Interpres: *alius quidam ab hoc adolescens*. Facile intelligimus illum puerum et hunc adolescentem non unum et eundem fuisse, at tu emenda: ἔτθρός γέ τις ἐκείνου.

Galenus Tom. VIII. pag. 414. ἐγὼ δὲ θεασάμενος πολλὰς γυναῖκας — — ΛΙΠΟδρανούσας τε καὶ μὲγας ἀναπνεύσας. Corrigendum: ὈΛΙΓΟδρανούσας. Ὀλιγοδρανέων Homericum est, unde Tragici ὀλιγοδρανῆς et ὀλιγοδρανίη formarunt. Λιποδρανεῖν et λιποδρανῆς obiter e Lexicis eximenda. Apud Aretaeum Cappadocem pag. 127. 3. Ermerins. ἔκλυτοι λειποδρανέες ἄψυχοι emenda ὀλιγοδρανέες.

Galenus Tom. VIII. pag. 494. τοὺς παλαιούς ἀπλῶς ἔσιν εὐρεῖν χρωμένους τοῖς ὀνόμασιν ἐνὸς μόνου φροντίζοντας αἰεὶ τοῦ δηλῶσαι τὸ νοούμενον, οἱ δὲ νεώτεροι μόνον καθ' ἐκάστην συλλαβὴν σοφίζονται. Nihil huic loco deest praeter negandi particulam μόνον (ΟΤ) καθ' ἐκάστην συλλαβὴν.

Tom. VIII. pag. 584: ἡμεῖς μὲν γὰρ — διαλέκτων χαρακτηρας ἴσμεν πολλούς, οὓς φυλάττειν ἀξιοῦμεν ἕκαστον τῶν ἐλομένων ὀντινούν ἐξ αὐτῶν. ἡμεῖς μὲν ΟΤΝ ΣΤΝῆρήμεθα τὴν κοινὴν καλουμένην διάλεκτον. Lege: ἡμεῖς μὲν οὖν Ἡρήμεθα, *elegimus*. Vides unde molesta praepositio adhaeserit.

Quid intersit inter λέγειν et λαλεῖν, quae Graeculi inter se confundere solent, optime declarat Galenus Tom. VIII. pag. 653.

τοῦτο δὲ οὐ λέγειν ἀλλὰ λαλεῖν ἐστίν. εἰ μὲν οὖν βούλει κατὰ τὸν
Κωμικόν

λαλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν,
ἕτερος ἂν εἴη λόγος, εἰ δ' οὐ λαλεῖν ἀλλὰ λέγειν, τί καὶ διδάσ-
κειν ἐθέλεις δῆλωσον ἡμῖν.

Erant Galeni ætate mulieres, quae medicam artem exerce-
bant et ἰατρῖναι appellabantur aderantque foeminis in partu
quidem potissimum sed etiam in aliis morbis muliebribus.
Tom. VIII. pag. 414. ἐγὼ δὲ θεασάμενος πολλὰς γυναῖκας ὑπε-
ρικὰς, ὡς αὐταὶ τε σφᾶς αὐτὰς ὀνομάζουσιν αἷ τ' ἰατρῖναι (ια-
τρῖναι) πρότεραι, παρ' ὧν εἰκὸς ἐστὶ κακείνας ἀκηκοέναι τοῦνομα.

APPIANUS

de bello Mithridatico cap. 89: *ceciderant in proelio tribuni mili-*
tum XXIV, centuriones CL, ὅσον ἡγεμόνων ΠΑΗθος οὐ βᾶδῖως
συνέπεσε Ῥωμαίοις ἐν ἡττῇ μιᾷ. Legendum ΠΑθος.

in *Macedonicis* cap. II § 2: οὐκ ἀξιοῦσα (ἡ σύγκλητος) βασιλέα
σώφρονα καὶ φιλόσοφον — ἐν πλευραῖς ἔχειν. Nihil minus erat
Perseus quam φιλοσοφῆς. Vera lectio facile colligetur ex cap.
V: οὐ φέροντες σώφρονας καὶ δικαίους καὶ φιλοΠΟΝους γείτονας.

in *Syriacis* cap. I: Ἀντίοχος — ΛυσιμάχειΑΝ ᾤκιζεν, ἣν Λυσι-
μαχος μὲν — ἔκτισεν, — οἱ Θρᾶκες δὲ — καθηρήκεσαν. Itaque
Antiochus Λυσιμάχειαν ἈΝῳκίζεν.

Similiter emenda cap. IV: καὶ Λυσιμάχειαν ἈΝεγείρειν pro
ἐγείρειν et cap. XXXVIII Λυσιμάχειαν ἈΝήγειρεν pro ἡγειρεν.

in *Syriacis* cap. XIII: Ἀπάμαν, ἣν Ἀμυνάνδρῳ πρὸς γάμον
ἔΝΕΓγύησεν.

Nihil verbum est ἔΝεγγυᾶν. Emenda: ἐνεΓύησεν ab ἐγγυᾶν.

de rebus Macedonicis cap. 14: Περσεὺς — Νικίαν καὶ Ἀνδρόνι-

κον, οὗς ἐπὶ τὸν καταποντισμὸν τῶν χρημάτων καὶ τὸν ἐμπρησμὸν τῶν νεῶν ἐπεπόμφει, περιποιήσAC αὐτῷ καὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ χρήματα — ἀπέκτεινεν ἀθεμίτως. Perspicuum est περιποιήσAN-TAC reponi oportere. cf. Livium XLIV. 10.

in *Syriacis* cap. XI: Σκιπίωνα μὲν ὁ Ἀντίβας ἐπὶ ξενίᾳ ἐκάλει. Scribendum ἐπὶ ξένια, quod tantum non ubique in ἐπὶ ξενίᾳ aut ἐπὶ ξενίαν in libris corrumpi solet.

in *Syriacis* cap. VII: Hannibal dixit τὴν μὲν Ἑλλάδα ἐκ πολλοῦ τετρIMμένην ἔργον εὐχείρωτον εἶναι. Vera lectio est τετρT-μένην.

in *Syriacis* cap. III: ἀπορεῖν ἔφη τί — ὁ Ἀντίοχος — ἔς τε τὴν Εὐρώπην ἐσβάλοι — καὶ Θράκην ἘΠάγοιτο. Sententia est et *Thraciam* SUBIGRET, id est ἘΠάγοιτο.

CORNELIUS NEPOS.

in Epaminonda cap. 8: *unum ab iis petiit ut in PERICULO suo inscriberent: Epaminondas a Thebanis morte multatus est quod eos coëgit apud Leuctra superare Lacedaemonios. Quam bene sit correctum in SEPULCRO suo declarat Appianus in Syriacis cap. 41, ubi Epaminondas ita dicit: οὐ παραιτοῦμαι τὸν θάνατον, αἰτῷ δ' ὡμᾶς ἀντὶ τῶν προβεβιωμένων μοι κατὰ τὸν τάφον ἐπιγράψαι· οὗτός ἐστιν ὁ περὶ Λεῦκτρα νικήσας.*

C. G. C.

HESYCHIANA.

In Epistola ad Eulogium pro *ἐβουλόμεν* δὲ αὐτὸν μήτε κτέ. lege *ἐβουλόμεν* δ' ἄν αὐτόν, et pro: ὥς ἂν μὴ — εἰς *ἐγκαλῶ* Διογενιανῶ ΠΕπτωκῶς Φανείην. lege *ἡπεπτωκῶς*, id est περιπεπτωκῶς praeunte Hemsterhusio, et post pauca pro *εὐρίσκει* αὐτῆς τὴν ἐρμηνείαν et *εὐρίσκεις* τὸ ζητούμενον emenda *εὐρῆσει* et *εὐρῆσεις*.

Saeppissime H et IC inter se confunduntur.

Θριπόβρωτος: οἱ Λάκωνες σφραγίσιν ἐχρῶντο ξύλοις ὑπὸ σητῶν βεβρωμένοις.

Excidit ipsa glossa sic restituenda:

Θριπήδετος: *θριπόβρωτος*.

Veteres dicebant *ἐδομαι* (κατέδομαι), *ἐδήδοκα*, *ἐδήδεσμαι* (κατεδήδεσμαι), *ἡδέσθην* (κατηδέσθην), *ἐδεσμα*, *ἐδεσὰ καὶ ποτά*, *ἐδώδιμος*. Haec omnia apud Graeculos in desuetudinem abierunt proque iis dici coepta *βρώσομαι*, *βέβρωκα*, *βέβρωμαι*, *ἐβρώθην*, *βρῶμα*, *βρωτὰ καὶ ποτά*, *βρώσιμος*, quorum pars apud Veteres in usu fuit, sed rariore et fere poetico.

Sic igitur ὁ ὑπὸ *θριπῶν* κατεδηδεσμένος a Veteribus dicebatur *θριπήδετος*, a Graeculis *θριπόβρωτος*.

Frequens est in antiquorum scriptis *θριπήδετος*, frequens etiam apud eos qui Atticos imitantur, sed stulto Graeculorum errore passim in *θριπηδέσΤΑτος* corrumpitur. Exempli complura in *Var. Lectt.* expromsi, alia sunt apud Stephanum recte a Dindorfio curata.

Eadem glossa capite truncata et novo mendo vitiata legitur apud Hesychium:

Θιπόβρωτος (κακῶς δίχα τοῦ ρ λέγεται) καὶ θριπόβρωτος
δ ὑπὸ σιτηῶν βεβρωμένος. Ut sexcenties apud Hesychium est
dittographia, et vitiosa scriptura et emendata.

Saepe formae veteres Atticae quia usu cesserant a scribis
aut indoctis grammaticis vitiabantur. Apud Hesychium legitur:

Καταδήδωκε: καταβέβρωκε.

et:

Καταδέδασαι: καταβέβρωται.

pro κατεδήδοκε, καταδέδασαι. Apud Lucianum in *Demonacite*:
ἀγνῶμων ἂν εἶην ὀκνῶν ὑπ' ἰχθύων καταΔΔσθῆναι τοσούτους αὐτὸς
ἰχθύς καταΦαγών, scribendum esse κατεΔΔσθῆναι ostendimus
in *Var. Leotti*.

Emendate scribitur apud Hesychium:

Κατεδηδεσμένον: καταβεβρωμένον.

Κατεδήδοκε: καταβέβρωκε, κατέφαγεν.

Κατεδηδοκῶς: καταβεβρωκῶς.

ubi sine causa suspicantur homines docti ante κατέφαγεν glos-
sam excidisse.

Saepe solet Hesychius ubi glossa est in perfecto posita in
interpretando aoristum ponere: Κατεδήδοκε: κατέφαγεν.

Haec sola forma φαγεῖν, καταφαγεῖν cet. omnibus Graecis
antiquis et recentioribus semper in usu mansit, neque alia
verbi ἐσθίειν aoristi forma umquam fuit quam ἔφαγον. Subri-
simus olim ad Theologi errorem qui ἐσθίειν et φαγεῖν non tan-
tum tempore sed etiam significandi potestate inter se discrepare
opinatus est. Sed in futuri forma vehementer Graeculi peccant.
Prorsus interiit ἔδομαι, κατέδομαι proque eo Favorinus βρώσομαι
dixit, et faex Graeculorum et barbari Graece balbutientes in
Aegypto et Palaestina φάγομαι constanter usurpant. Reprehendit
haec omnia Phrynichus in Bekkeri *Anecd.* pag. 37. 30: ἔδε-
— ἔδονται: οἱ μὲν ἀμαθεῖς φάγη λέγουσιν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος.
ὁ δὲ Φαβωρίνος — τῷ βρώσομαι ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἐχρήσατο.
In Vetere ac Novo Testamento constanter φάγομαι scribitur et
in secunda persona etiam vitiosius φάγεσθαι. In Lucae Evan-
gelio XVII. 8. legitur: περιζωσάμενος διακονεῖ μοι ἕως φάγω
καὶ πίω καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσθαι καὶ πῖεσθαι σύ.

Ut omnia exhaustiam addo Sophoclem satis audacter pro
βεβρωκότες dixisse βεβρωτές in *Antigone* 1022:

ἀνδροφθόρου βεβρω̄τες αἵματος λίποι.

quod sine exemplo dictum est et non satis analogia munitum, ut ἐσῶτες. βεβῶτες, γεγῶτες, τεθνεῶτες.

Bis tantum in Graecorum literis occurrit vetus aoristi forma ἔβρων, κατέβρων in *Hymn. in Apollinem* 127:

κατέβρωσ ἄμβροτον εἶδαρ.

et apud Callimachum *Hymn. in Iovem* 49:

ἐπὶ δὲ γλυκὺ κηρίον ἔβρωσ.

Neuter est ἱκανὸς τεκμηριῶσαι.

Semel tantum forma βεβρώθω mihi lecta est in notissimo:

ὦμὸν βεβρώθοις Πρίαμον Πριάμοιό τε παῖδας.

Βιβρώσκω, διαβιβρώσκω, καταβιβρώσκω rarissime leguntur et fere apud seniores et malos testes, sed βρώσκω, καταβρώσκω et sim. non memini me usquam vidisse nisi apud Lexicorum conditores.

Ex analogia Callimachus de suo finxit βρωσεῖω apud Apollon. *L. Hom. v. ὀψείοντες*:

οἳ κεν βρωσεῖοντες ἐμὸν παρίωσιν ἄροτρον.

Β ἢ λέγει: βληχᾷται ἢ θύει.

Quid absurdius? Supplendum: — βληχᾷται. Ἀριστοφάνης·

θύειν με μέλλει καὶ κελεύει βῆ λέγειν.

Cf. Bekk. *Anecd.* pag. 86. 3: Β ἢ: προβάτων βληχῇ. Ἀριστοφάνης·

θύειν με μέλλει καὶ κελεύει βῆ λέγειν.

Notus est Cratini versiculus:

ὁ δ' ἡλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίξει.

apud Suidam v. Βῆ. ex Aelio Dionysio.

Utiles hi loci sunt ad constituendum qdō sonio Veteres vocabulum H pronuntiaverint.

Ἀεπται: ἀκούεται.

Leg. Ἀἶτετε: ἀκούετε. Scribebant Ἀεἶτετε. cf. infra Ἀεττε: ἀκούσατε, pro Ἀἶτετε.

Ἀετταλαίουσι: χαλεποῖς, δεινοῖς.

Palmaris est Ruhnkenii emendatio ΛΕΤΓΑΛΘΟΙCΙ λευγαλέοισι. In uno vocabulo quinque sunt vitia Odyss. O 398:

κήδεσιν ἀλλήλων τερπώμεθα λευγαλέοισι.

Ἄθάμαντα, τὸν θυόμενον νεφέλαις.

Leg. — θυόμενον ἘΝ Νεφέλαις, nempe Aristophanis, ubi legitur:

ὥσπερ με τὸν Ἀθάμανθ' ὅπως μὴ θύσετε.

Ἄθώητος: ἀζημίωτος.

Leg. ἈΘΩΙΟC (ἀθῶος) et ἀζήμιος.

Ἀλικίανες: θαλασσομιγεῖς.

Leg. ἀλικρᾶτες.

Ἀλώς: κρατηθεῖς.

Barbarum est ἄλως pro ἁλούς. Leg. ἄλῳς: κρατηθῆς.

Sexcenties in talibus apud Hesychium ΕΙ et ΗΙ inter se permutantur, ut in δαβεῖ pro δαβῆ, ἐλέγξεις pro ἐλέγξης, ἀποβαλεῖς pro ἀποβάλλης, etc.

Αἰσχυνεταεῖν: κατ' αἰσχύνην.

Leg. αἰσχυνέΜΕΝ: καταισχύνειν. ex Iliad. Z 209:
μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν.

Ἀναπεπτοημένοι: ταῖς διανοαῖς ἀνατετραμμένοι.

Barbarum est ἀναπεπτοημένοι. Quid notius est quam ἀναπτοῆσθαι? Sed optime vidit Ruhnkenius excidisse lemma: (Ἀναπεπτωκότες): — ταῖς διανοαῖς ἀνατετραμμένοι.

Ἀμακίς: ἄπαξ. Κρήτες.

Scrib. ἀμάκίς ex antiquo et obsoleto ἁμός pro εἷς, cuius certa impressa vestigia sunt in οὐδαμοί, μηδαμοί Ionice pro οὐδένες, μηδένες, et οὐδαμινός id est οὐδενός ἄξιός, ut οὐτιδανός ex οὗτις, quod constanter pro οὐδεῖς in epica poësi ponitur.

Item in permultis adverbis veluti in ἀμῶς γέ πως id est ἐνί γέ τῳ τρόπῳ, et οὐδαμῶς nullo modo, nullo pacto. Iocose Comicus ναιδαμῶς de suo finxit apud Hesychium:

Ναιδαμῶς: ἐναντίον τοῦ οὐδαμῶς.

Ex ἈΜΟC igitur natum est ἀμάκίς idque postea per colli-

sionem ἄμαξ et ἄπαξ factum est. Mendosa videtur glossa:
Ἄματίς: ἄπαξ. Ταραντίνοι.

Ἀναγνῶναι: ἀναπεῖσαι.

Nulla esse potest dubitatio, quin vera glossae forma sit ἀναγνῶσαι. Quis enim ignorat verbum Ionicum ἀναγιγνώσκειν pro ἀναπεῖθαι frequens apud Herodotum habere aoristum ἀναγνῶσαι? sed quia ea res fugiebat Graeculos notum sibi ἀναγνῶναι substituebant.

Iterum sic peccatum est in v.

Μετανεγνώσθη: μετανεπείσθη. τὸ ἀναπεῖσαι ἀναγνῶναι φασιν. imo vero ἀναγνῶσαι. Eadem glossa corrupta legitur in v.

Μεταγνώσθη: μετανεπείσθη.

Ἀναδαιμονίζειν· τὸ ἐκ δευτέρου κληροῦσθαι.

Ἀναδάσασθαι: ἀναμερίσασθαι.

Leg. Ἀναδαιμονίζειν: * * *

Ἀναδάσασθαι: ἀναμερίσασθαι, τὸ ἐκ δευτέρου κληροῦσθαι.

Ἀόρκτους: ὀμιλίας.

Emendant ᾠριστύος, sed verum est Ὁαριστύος. Videmus iterum IC et K inter se confundi.

Ἀνάδικοι: — τῶν μαρτύρων ἀλόντων ψευδοκατηγόρων.

Testes neque κατήγοροι neque ψευδοκατήγοροι esse possunt. Leg. ἀλόντων ψευδομαρτυρίων. cf. Harpocrat. v. Ἀναδικάσασθαι: — ὅταν ἀλῶσιν οἱ μάρτυρες ψευδομαρτυρίων. et Suidas v. Δίκη.

Ἀνάεδνον: — χωρὶς ἔδνων.

Genuina forma olim vitata est ἀνέεδνον (ἀνέρεδνον). Una tantum forma in poësi epica usitata est ἔρεδνον (non ῥέδνον) ut εἰκόσι (non ρέικοσι).

Ἀνιπταμένη: ἡνεωγμένη.

Ἀνιπτάμενος: ἀναπετασθεὶς.

Vera lectio est ἄΝΑΠΕπταμένη. *Aperire, pandere est ἀναπετανύναι*, unde ἀναπέπταται est *patet, aperta est*.

Deinde pro ἄνιπτάμενος emenda ἀνΑπτάμενος. Veteres dicebant lingua populari πέτομι, πετήτομαι et πτήσομαι, ἐπτόμην (ἀνεπτόμην, κτεπτόμην, ἐπεπτόμην cet.). Poetarum est aoristus ἔπτην, πτήνζι, πτάς (διέπτην, προσέπτην) et in forma media ἐπτάμην, πτάσθαι, πτάμενος (διαπτάσθαι, διαπτάμενος, ἀναπτάμενος).

Graeculi dicebant ἵπταμαι (ut ἴσασμαι) pro πέτομαι, et πέταμαι, ut in:

πόθεν, πόθεν πέτασσαι;

et in aoristo ἐπέτασα et ἐπετάσθην, ut in Anacreonteis:

δραμών τε καὶ πετασθείς
πρὸς τὴν καλὴν Κυθήρην.

Ἄνάρρησις: προανακήρυξις, πρόρρησις, προαγόρευσις.

Nihil in his veri est. Plane idem est κηρύττω et ἀναγορεύω, cuius tempora sunt ἀνερῶ, ἀνεῖπον, ἀνείρηκα, ἀνείρημαι, ἀνερρήθην, et hinc ἀνάρρημα, ἀνάρρησις et τὴν ἀνάρρησιν ποιῆσθαι pro ἀναγορεύειν. Itaque pro ἐπικηρύττειν Athenienses dicebant ἐπαναγορεύειν et in aoristo ἐπανειπεῖν, ut apud Thucydidem VI. 60: ἐπανεῖπον ἀργύριον τῷ ἀποκτείναντι. Ab his diversa sunt προαγορεύειν, πρόρρησις, προαγόρευσις.

Quam indocti sint Grammatici et in Graecae linguae ratione et usu plumbei declarat glossa:

Ἀνέδην: — κατὰ ζέρησιν τοῦ ἙCAI, ὃ ἐστὶν ἰδρῦσαι.

Nesciebant enim ἀνέδην natum esse ex ἀνίημι ἀνεῖμαι, ut ἐπιτάδην ex ἐπιτείνω ἐπιτέταμαι, et ἀνέδην idem esse quod ἀνειμένως, ut ἐπιτάδην est ἐπιτεταμένως.

Ἀνασκολοπίσθι: ἀνασαυρώσει.

Leg. ἀνασκολοπίσθι: ἀνασαυρώσθι.

Graeci veteres in futuro dicebant ἀνασκολοπιεῖ.

Ἄνεπταμένας: ἀναπεπετασμένας, ἀνεωγμένας.

Ἄνεπταμένη: ἀνεωγμένη.

Barbarum est ἀνεπταμένας. Ἄναπετάννυμι (aperio) θύραν ἢ

θυρίδα, (ianuam aut fenestram) habet ἀναΠεπταμένος, et Ionice ἀναπεπετασμένος, ut in oraculo apud Herodotum:

Ἐρρίπται δ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασαι.

Ἄπελέπη: ἀπελεπίσθη.

Λέπω habet λαπῆναι, ἐκλαπῆναι, ἐκλαπήσεται, quod ex Erotiano olim Hippocrati reddidimus. Hesychius:

Λαπῆναι: λεπισθῆναι.

Itaque ἀπελΑπη emendandum. Graeci veteres dicebant λέπω, λέμμα, λόπος, ἀπολέπω, ἐκλέπω. Graeculi λεπίζω ἀπολεπίζω ἐκλεπίζω, λέπισμα sim.

Ἄπηλλάξεις: ἀπηλλαγμένος ἔσθ.

Turpi errore sic scribitur pro ἀπηλλάξει ex ἀπηλλάξομαι, quod est ἀπηλλαγμένος ἔσθαι, ut τετράψομαι et similia complura.

Ἄποτράγημα: λείψανον βρώματος.

Est vocabulum nihili ἀποτράγημα ex Athenaei dormitantis errore natum. In versiculo Eupolidis:

τί γάρ ἐς' ἐκεῖνος; B. ἀποΠΑΤημ' ἀλώπεκος.

Athenaeus alias res agens sibi visus est ἀποΤΡΑΓΗΜ' ἀλώπεκος videre et commentus est de suo ἀποτράγημα significare τὸ λείψανον τῶν τραγημάτων καὶ τρωγίμων. Quam sit absurdum homuncionem brevi statura astutum et improbum (μικρὸν τὸ σῶμα καὶ κακοήθῃ καὶ πανοῦργον Athen. pag. 658 d) λείψανον τῶν τραγημάτων appellare cogitasse non videtur. Imposuit Hesychio, ut vides.

Ἀπρόσκλητος δίκη: ἡ μὴ τυχοῦσα τῶν καλουμένων κλητῶν.

Emenda κλητῆρων. Vocabulum antiquum est κλητῆρ ex legibus Solonis.

Photius v. Πρατήρ οὐχὶ πρᾶτης ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν λέγεται. Hoc quoque est ex legibus Soloneis.

Nomina personarum, non instrumentorum, in -τήρ exeuntia, ut αὐλήτήρ pro αὐλήτης, sunt Ionica aut perveteris Ἀθίδος.

Ἀποχειρόβιοι: οἱ ἀλιεῖς καὶ χειρώνακτες καὶ ἐγχειρογάτορες οἱ τεχνῖται.

Legendum: Ἀποχειροβίοτοι: ἀλιεῖς. Piscator apud Herodotum III. 42: καίπερ ἔων ἀποχειροβίωτος.

Vitiosae formae sunt ἀποχειρόβιος et ἀποχειροβίωτος. Xenophon Cyrop. VIII. 3. 37: ἡ καὶ οἵκοι τῶν πλουσίων ἦσθα; καὶ ὁ Φεραύλας εἶπε· Ποίων πλουσίων; τῶν μὲν οὖν σαφῶς ἀποχειροβιώτων. ubi ἀποχειροβιότων corrigendum.

Ἀπόχραντος: — ἀπροφάσιτος.

Nihili vocabulum est ἀπόχραντος sed literula transposita verum habebis: Ἀπρόχραντος. cf. Προχάνη: — πρόφασις et Scholiast. ad Sophoclis Antig. vs. 79: τὰς προφάσεις προχάνας ἔλεγον. καὶ Καλλιμάχος.

ἄγραδέ τοι πάσῃσιν ἐπὶ προχάνῃσιν ἐφοῖτα.
et sic pro ἀπροφάσιτος dicebant ἀπρόχραντος.

Ἀργυρίτης: — ἡ ἐκ τῶν Ἀναργύρων μετάλλων γῆ.

Ridiculum errorem vides. Verum est: (ἀργυρίτης): ἡ ἐκ τῶν ἀργυρείων μετάλλων γῆ.

Ἀριθμηθήμεναι: εἰς Φιλίαν ἐλθεῖν.

Codex ἀριθμήμεναι. Ratio fugit Editorem, qui ad Iliad. B 124 glossam referebat.

Leg. ἀριθμηθήμεναι, nam Φιλία appellatur ἀριθμός, quod in ἀριθμός corrumpi solet.

Ἀφροδίσιος ὄρκος: — πρῶτος δὲ Ἡσίοδος ἔπλασε τὰ περὶ τὸν Δία καὶ τὴν Ἰώ. ὤμοσεν ἀλλὰ * * *.

Supplendum ex notissimo epigrammate:

ὤμοσεν, ἀλλὰ (λέγουσιν ἀληθέα, τοὺς ἐν ἔρωτι
ὄρκου; μὴ δύνειν οὐατ' ἐς ἀθανάτων).

Ἀφύδραίνεσθαι: περιρραίνεσθαι.

Refertur glossa ad Euripidis Ionem vs. 94:

ἀλλ', ὦ Φοίβου Δελφοὶ θεράπες,
τὰς Καταλίας ἀργυροειδεῖς
βαίνετε δίνας, καθαραῖς δὲ δρόσοις

ἀφιδρανάμενοι τείχετε ναούς.

ubi Nauck Φαιδρυνάμενοι reponebat. Non assentior. Obversabatur Euripidi locus ex Odyssæa Δ 750:

ἀλλ' ὕδρηνάμενη καθαρά χροῖ εἴμαθ' ἐλοῦσα
εὔχε' Ἀθηναίῃ.

quo pertinet Hesychii glossa:

Ἵδρηνάμενη: λουσαμένη ἢ περιρραναμένη.

Ἀφύων τιμή: τὸ ἔλαιον, ἐπεὶ ἐν τούτῳ ἔψονται.

Sæpe miraberis apud Hesychium absurdas interpretationes, quæ nec coelum, ut aiunt, nec terram tangunt. Habes h. l. luculentum exemplum. Respicit Grammaticus (Didymus) locum Aristophanis ex *Acharn.* 939:

εἰ δέ τις ὑμᾶς ὑποθωπέυσας λιπαρὰς καλέσειεν Ἀθήνας,
εὔρετο πᾶν ἂν διὰ τὰς λιπαρὰς ἀφύων τιμὴν περιάψας.

Sententia perspicua est: qui *Athenas appellat* λιπαρὰς (*nitidas* et *pingues*) eum honorem vobis tribuit qui *aruarum* esse solet, nempe quæ ob pinguedinem laudantur.

Quid autem Didymo facias, qui serio annotavit ἀφύων τιμὴν esse *oleum*, ἐπεὶ ἐν τούτῳ ἔψονται, quod et ipsum absurdum est et salsum Aristophanis dictum ἀδιανόητον reddit. Sed festinanter talia ὁ βιβλιογράφας in chartam coniciebat.

Eiusdem farinae est quod addit: λέγουσι δὲ Ἀττικοὶ πληθυντικῶς τὰς ἀφύας, ἐνικῶς δὲ οὐδέποτε. Plurima testimonia imprimis Comicorum, ubi ἀφύη legitur, Athenaeus affert.

Βᾶξον: κατᾶξον. Λάκωνες.

Scrib. κάταξον ex κατέαξα. *Iliad.* Z 906.

ἽΑξον δὲ ἔγχος Διομήδεος.

Homericum est γάννυμι, Atticum κατάννυμι. In Spartano dialecto digamma in B convertitur, ut in Γαβεργὸρ pro γεωργός. Itaque βάννυμι dicebant et ἔβαξα et hinc βᾶξον.

Κάταξον legitur apud Aristophanem (*Athen.* pag. 53 a)

τὰς ἀμυγδαλᾶς λαβῶν

τασθὶ κάταξον τῇ κεφαλῇ σουτοῦ λίθω.

ubi revocanda est Codicis unici lectio τὴν κεφαλὴν.

Βεβολημένος: βεβλαμμένος [βεβουλευμένος].

Expunge absurdam dittographiam.

Βλακεύει: διατρίβει.

Βλακία: μαλακία.

Scrib. βλακεία, ut δουλεύω δουλεία, παιδεύω παιδεία, μοιχεύω μοιχεία et sic in omnibus verbis in — εύω.

Βουλῆς λαχεῖν: τὸ λαχεῖν βουλευτὴν καὶ δραχμὴν τῆς ἡμέρας λαβεῖν.

Dicitur βουλῆς λαχεῖν ut τῶν ἐννέα ἀρχόντων λαχεῖν et similia. Attici non dicebant ἔλαχον βουλευτῆς sed ἔλαχον βουλευεῖν. Plato Comicus:

εὐτυχεῖς, ὧ δέσποτα.

B. τί δ' ἔσι; A. βουλευεῖν ὀλίγου ἄλαχες πάνυ.

Βοῶπις: μεγαλόφθαλμος, εὐόφθαλμος, [μεγαλόφωνος]. Apertam dittographiam expunge.

BTZEIN: τὸ πεπιασμένως μετέχειν.

Emenda μετρεῖν pro μετέχειν.

Δαβεῖ: καυθῆ. Λάκωνες.

Δαβελός: δαλός. Λάκωνες.

Ἐκδαβῆ: ἐκκαυθῆ. Λάκωνες.

Duo erant verba et forma et significatione inter se simillima ΚΑΦΩ (καίω) et ΔΑΦΩ (δαίω). Ut ex κάφω natum est ἐκάφην, καφῶ, καφῆς, sic ex δάφω ἔδαφην, δαφῶ, δαφῆ. et ἐκδαφῆ et apud Hesychium:

Κατεδάη: κατεκαύθη.

In dialecto Spartanorum, Cretensium, Elidensium vetus δί-
γαμμα in Β converti videmus, ut in

Βάδομαι

Βαδὺ ὕδωρ

Βᾶγος

Βαλικιώτας

Βᾶξον.

Βείκατι (viginti).

Βεκάς

Βηράνθιμον.

Sic igitur natum est $\delta\alpha\beta\eta$ et $\acute{\epsilon}\kappa\delta\alpha\beta\eta$ pro $\kappa\alpha\upsilon\theta\eta$ et $\acute{\epsilon}\kappa\kappa\alpha\upsilon\theta\eta$ lingua populari, namque $\acute{\epsilon}\kappa\acute{\alpha}\eta\eta\nu$, $\kappa\alpha\tau\eta$, $\kappa\alpha\tau\eta\nu\alpha\iota$ epica sunt. Sic inter se respondent:

$\Delta\alpha\upsilon\sigma\alpha\iota$ — $\kappa\alpha\upsilon\sigma\alpha\iota$.

$\Delta\epsilon\delta\alpha\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ — $\kappa\epsilon\kappa\alpha\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$.

Laconicum $\Delta\alpha\beta\epsilon\lambda\omicron\varsigma$ (an $\Delta\alpha\beta\lambda\omicron\varsigma$) est pro Attico $\delta\alpha\lambda\omicron\varsigma$ et epico $\delta\alpha\upsilon\lambda\omicron\varsigma$. Hesychius:

$\Delta\alpha\upsilon\lambda\omicron\nu$: — $\eta\mu\acute{\iota}\Phi\lambda\epsilon\kappa\tau\omicron\nu$ $\xi\acute{\upsilon}\lambda\omicron\nu$.

$\Delta\alpha\acute{\iota}\zeta\omicron\mu\alpha\iota$: $\delta\iota\epsilon\lambda\epsilon\acute{\upsilon}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$.

Grammatici error pro $\delta\iota\acute{\iota}\zeta\omicron\mu\alpha\iota$. Iliad. I 61:

$\acute{\epsilon}\xi\acute{\epsilon}\iota\pi\omega$ $\kappa\alpha\iota$ $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha$ $\delta\iota\acute{\iota}\zeta\omicron\mu\alpha\iota$.

$\Delta\alpha\mu\tilde{\alpha}$: $\delta\alpha\mu\acute{\alpha}\zeta\epsilon\iota$.

Iliad. A 61:

$\epsilon\acute{\iota}$ $\delta\eta$ $\theta\mu\omicron\upsilon$ $\pi\acute{o}\lambda\epsilon\mu\omicron\varsigma$ $\tau\epsilon$ $\delta\alpha\mu\tilde{\alpha}$ $\kappa\alpha\iota$ $\lambda\omicron\iota\mu\omicron\varsigma$ $\Lambda\chi\alpha\iota\omicron\upsilon\varsigma$.

sed nesciebat Grammaticus $\delta\alpha\mu\tilde{\alpha}$ esse futurum. Praesens est $\delta\acute{\alpha}\mu\eta\eta\mu\iota$, ut $\pi\acute{\iota}\lambda\eta\eta\mu\iota$ $\pi\epsilon\lambda\acute{\omega}$, $\sigma\acute{\kappa}\acute{\iota}\delta\eta\eta\mu\iota$ $\sigma\kappa\epsilon\delta\acute{\omega}$, $\kappa\acute{\iota}\rho\eta\eta\mu\iota$ $\kappa\epsilon\rho\acute{\omega}$, $\kappa\rho\epsilon\mu\acute{\alpha}\nu\eta\eta\mu\iota$ $\kappa\rho\epsilon\mu\acute{\omega}$, ut in

$\kappa\alpha\iota$ $\kappa\rho\epsilon\mu\acute{\omega}$ $\pi\omicron\tau\acute{\iota}$ $\nu\eta\theta\acute{\nu}$.

Sic igitur $\delta\acute{\alpha}\mu\eta\eta\mu\iota$ habet futurum $\delta\alpha\mu\acute{\omega}$, $\delta\alpha\mu\tilde{\alpha}$ et $\delta\alpha\mu\acute{\omega}$ $\delta\alpha\mu\acute{\omega}\sigma\iota$.

$\Delta\alpha\mu\tilde{\alpha}$ esse futurum vel ipsa verborum compositio declarat.

Contrario vitio legitur infra:

$\Delta\alpha\mu\eta\eta\sigma\epsilon\iota$: $\delta\alpha\mu\acute{\alpha}\sigma\epsilon\iota$.

pro $\delta\acute{\alpha}\mu\eta\eta\sigma\iota$: $\delta\alpha\mu\acute{\alpha}\zeta\epsilon\iota$.

Notabilis est forma:

$\Delta\epsilon\delta\eta\sigma\theta\epsilon$: $\delta\epsilon\delta\epsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota$ $\epsilon\acute{\iota}\eta\tau\epsilon$.

Perfectum $\delta\acute{\epsilon}\delta\epsilon\mu\alpha\iota$ ut habet futurum $\delta\epsilon\delta\eta\sigma\omicron\mu\alpha\iota$, sic et optativum $\delta\epsilon\delta\eta\mu\eta\nu$, $\delta\epsilon\delta\eta\theta\omicron$, $\delta\epsilon\delta\eta\tau\omicron$, ut $\kappa\epsilon\kappa\lambda\eta\sigma\omicron\mu\alpha\iota$ $\kappa\epsilon\kappa\lambda\eta\mu\eta\nu$, $\beta\epsilon\beta\lambda\eta\sigma\omicron\mu\alpha\iota$ $\beta\epsilon\beta\lambda\eta\mu\eta\nu$, $\mu\epsilon\mu\eta\eta\sigma\omicron\mu\alpha\iota$ $\mu\epsilon\mu\eta\mu\eta\mu\eta\nu$.

$\Delta\epsilon\delta\mu\eta\sigma\theta\alpha\iota$: — $\omicron\acute{\iota}\kappa\omicron\delta\omicron\mu\epsilon\acute{\iota}\sigma\theta\alpha\iota$.

Leg. $\phi\acute{\kappa}\omicron\delta\omicron\mu\eta\sigma\theta\alpha\iota$.

$\Delta\acute{\epsilon}\epsilon\iota\varsigma$: $\acute{\alpha}\pi\acute{\epsilon}\chi\epsilon\iota\varsigma$.

$\delta\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ dare debuerat, $\omicron\lambda\acute{\iota}\gamma\omicron\upsilon$ $\delta\acute{\epsilon}\omega$, $\delta\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ et $\pi\omicron\lambda\lambda\omicron\upsilon$ $\delta\acute{\epsilon}\omega$, $\delta\epsilon\acute{\iota}\varsigma$.

Διαιτεῖν: διατρέχειν.

Vitio natum ex ΔΙΑΙΤΤΕΙΝ διόττειν. Infra:

Διόττειν: ὀρμᾶν.

Διακεχλοιδώς: διαρρέων ὑπὸ τρυφῆς.

Leg. διακεχλιδώς. ex Archippi loco (in Plutarchi vita Alci-
biadis cap. I) qui sic constituendus esse videtur:

διακεχλιδώς

οὗτος βαδίζει θοιμάτιον ἔλκων ὅπως
προσεμφερῆς μάλισα δόξει τῷ πατρὶ
κλασσαυχενεύεται τε καὶ τραυλίζεται.

Post pauca emendate scriptum est:

Διακεχλιδέναι: θρύπτεσθαι.

Διακοινωνήσον: διασείσθητον ἐν τῇ πορείᾳ.

Leg. ΔιακΩΔΩΝΙCON: διάσεισον τὸν (ΚΩΔΩΝΑ) ἐν τῇ
πορείᾳ.

Cf. γ. Κωδωνίσαι: — ἀπὸ τῶν φυλάκων, οἳ τοὺς κώδωνας
ἐκρότουν. et γ.

Κωδωνοφορῶν: οἱ περιπολάρχαι — κώδωνα διέσειον.

Διесоῦτο: διήρχετο.

et post pauca:

Διεσσεύετο: διήρχετο.

Nescio quid de forma Dorica somniant Interpretes et de verbo
σώω = σεύω. Ludificatur eos scripturae vitium. Utrobique cor-
rigendum διέσCυτο ex Iliad. B 450:

διέσσυτο λαὸν Ἀχαιῶν.

Eadem glossa emendate scripta sed loco suo mota post διεση-
σατο legitur:

Διέσσυτο: διεπορεύετο.

Δυσάνιον: — δυσάρεσον. τὸ δὲ ἐναντίον Ἀνήνιον λέγουσιν.

Imo vero εὐήνιον λέγουσιν.

Δυσκλέα: ἄδοξα, κακόδοξα.

Leg. ἄδοξON, κακόδοξON, ex Iliad. B 115:

καί με κελεύει Δυσκλέα Ἄργος ἰκῆσθαι.

Δωροδοκεῖ: δίδωσι δῶρα.

Δωροδοκεῖν: δῶρα λαμβάνειν.

Nihil hi homines sentiebant: δωροδοκεῖν pro δῶρα δίδόναι, δε-
κάζειν, *largitione corrumpere* decrepitae Graecitatis vitium est.

Δωροξενία: τὸ ἐπὶ ξενίαν καλούμενον ἀποφυγεῖν δῶρα δόντα.

Leg. ἐπὶ ξενίᾳ ἐγκαλούμενον. Athenienses dicebant: ξενίας
φεύγοντα. Aristoteles apud Harpocrat. in v. Δωροξενία: ἄν-
τις δῶρα δοὺς ἀποφύγη τὴν συκοφαντίαν.

Ἐζωμένοι: παρόντες. ἔτοιμοι.

Distingue Ἐζωμένοι παρόντες: ἔτοιμοι.

Ἐκβλίσαι: — βλίζειν γὰρ τὰ κηρία ἐκθλίβειν.

Βλίζειν est Graeculorum pro βλίστειν, ut πλάζειν pro πλάττειν.

Ἐκδέψηται: ἐκμασιγώσῃται.

Grammatici error est Ἐκδέψηται pro ἐκλέψηται, et scribae,
qui ἐκλέψητε et ἐκμασιγώσητε dare debuerat.

Ἐκδύειν: ἐξελθεῖν. Editor: „*offendit significatio neutra.*”

Emenda ἐκδύνειν.

Ἐκθόντας: ἐξερχομένους.

Grammatici error pro ἐκθέοντας.

Ἐκκεκονίσθαι: τὸ εἰς κονίαν ἀναλελύσθαι.

Scribe ἐκκεκονῖσθαι. In κονίῳ κεκόνιμαι κεκονιμένος I longum est.

Ἐκκεχοιριλωμένη: — Ἐκφαντίδῃ τῷ κωμικῷ Χοιρίλῳ θε-
ράπων συνεποιεῖτο κωμῳδίας.

Leg. συνεποίη ΤΑC κωμῳδίας.

Ἐλέγξις: οὐκ εἶδαι περιβαλεῖς.

Leg. ἐλέγξης: οὐκ εἶδαι περιβάλλης. ex Iliad IX. 522:

ὦν μὴ σύ γε μῦθον ἐλέγξης.

Ἐλλάσαι: συγκεῖσαι.

Leg. Ἑέλσαι (ἑφέλσαι). Iliad. Φ 295:

πρὶν κατὰ Ἰλίδφι κλυτὰ τεύχεα λαὸν ἑέλσαι.

Ἑπαύροι: ἀπολάβοι.

Leg. ἐπαύροιΤΟ: ἀπολαύοι.

Ἑπέπασο: — ἐκτήσατο.

Leg. ἐπέπατο. Xenophon *Anab.* I. 9. 19: ὥς τε — θαρραλέως ἐκτῶν καὶ ὃ ἐπέπατό τις ἤκιστα Κύρον ἐκρυπτεν. Athenienses κέκτημαι dicebant sed Xenophontis amici, Agesilaus et Spartani, antiquum verbum servaverant.

Ἑπέπατο non significat ἐκτήσατο sed ἐκέκτητο, sed in talibus conditores τῶν λέξεων sunt fere negligentiores.

Ἑρρ' ἰών· εἰς Φθόρον, εἰς Ὀλεθρον.

In Codice est ἔρριον εἰς Φθόρον. Leg. Ἑρρε: ἸΘΙ εἰς Φθόρον.

ἔρρ' ἐκ νήσου θᾶσσον, ἐλέγχιστε ζώντων.

Ἑρχομαι: ἀπέρχομαι. λέξω. μέλλω λέγειν.

Corrige Ἑρχομαι λέξεων: μέλλω λέγειν.

Ἑσχατογοράων: —

Leg. ἔσχ' ἀγοράων Iliad. Β 275. Erat in vetusto libro

ΕΣΧΑΤΟΓΟΡΑΩΝ.

Ζώσατο: — κατὰ τοὺς Ὀμήρου χρόνους οὐδέποτε γυμνοὶ ἡγωνίζοντο.

Leg. οὐδέΠΩ.

Ἠνίπαπε: διὰ λόγων ἐπληξεν.

Leg. ἘΠέπληξεν.

Ἠντησεν: — Θουκυδίδης δὲ τὸ ἡντιώμεθα ἐπὶ τοῦ ἑναντιώμεθα.

Leg. τὸ ἑΝηντιώμεθα ἐπὶ τοῦ Ἠναντιώμεθα Sic et Aristophanes *Av.* vs. 385:

ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἄλλο σοὶ πω πρᾶγμ' ἐνηντιώμεθα.

Codices ἡναντιώμεθα contra metrum.

Ἴππιος Ποσειδῶν: — ὅτι ἵππους ἐγέννησεν — ἀρίωνασκυφί πῆγασον.

Suspicio olim fuisse Ἀρίονα, CICTΦON, Πήγασον.

Saepius apud Hesychium IC et K inter se confunduntur, ut in ΚεΙCιβδηλευμένοι pro κεΚιβδηλευμένοι, et passim alibi.

Ἴτριανά: — ποικίλαις ἐσθήCεσι χρώνται.

Tralaticio errore pro ἐσθήσι.

Κάβασι: κατάβηθι. Λάκωνες.

Emenda ΚάβΒασι.

Κατακαينيῶ: ἀποκτενῶ.

Leg. κατακανῶ. Pro ἀποκτείνω dicebant κατακαίνω, κατέκανον, κατακέκονα. Hinc in nobili scolio scribendum:

ὅτι τὸν τύραννον κΑνέτην

non ΚΤανέτην, ut paullo ante:

ἄνδρα τύραννον Ἴπαρχον ἐκΑΙνέτην.

Καθιζόμενον: καθαψάμενον.

Leg. καθιζόμενον: καθαψΟμενον.

Κατεαγόντα: κατενηνευμένα. κατατεθλασμένα.

Leg. κατεαγμένα. veteres dicebant κατεάγην et κατέαγα, Graeculi κατεάχθην et κατέαγμαι.

Κεκροπίδας: Ἀθηναίους τοὺς ἀπόκιδας.

Leg. τοὺς ἀπὸ Κέκροπος.

Κατηρυμένος: κατηπεισμένος.

Leg. κατΕπεισμένος. Notum est quid sit κατάρχεσθαι τοῦ ἱερείου καὶ κατασπένδειν.

Λακωνικὸν τρόπον: τὸ περαίνειν [καὶ παιδαρασεῖν τὸ] παρέχειν ἑαυτὰς τοῖς ξένοις.

Expunctis verbis importunis ex dittographia natis omnia optime habent. Apud Suidam in v. περαίνειν [ῆ] παρέχειν ἑαυτὰς τοῖς ξένοις delendum ῆ.

· Λαμπάδιον: τὴν λεπτὴν χειρίαν, ἐν ᾗ ἐπιδιδέασιν.

Codex: ἐν ᾗ ἐπιδιδούσιν, in quo latet ἐπιδούσιν *obligant vulnus*, ab ἐπιδεῖν, quod apud seriores quoque Attico more contrahitur. Saepe apud Galenum legitur ἐπιδῶν, ἐπιδούσιν, ἐπιδούνται. Etiam grammatici ea forma utebantur. Hesychius Βεῖελοπες: ἱμάντες, οἷς ἀναδοῦσι Λακεδαιμόνιοι τοὺς νικηφόρους. Quod reponunt ἐπιδιδέασιν forma est pervetus Ionica et Attica a Grammaticorum sermone alienissima.

Praeterea tolle molestam praepositionem et scribe: χειρίαν, ᾗ ἐπιδούσιν.

In pereleganti versiculo:

Λυδικὴ λίθος σιδηρον τηλόθεν προσηγάγου.

scribendum Λυδὴ λίθος. Archilochi locus esse videtur.

ΜΑδρυνηθήσομαι: κολασθήσομαι, ἐπιτριβήσομαι.

Spernitur Dindorfii certa emendatio ἈΜΑΛΔυνθήσομαι ex Aristophanis *Pace* 380:

ἀλλ' ὦ μέλ' ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀμαλδυνθήσομαι.

Multis modis vetus verbum ἀμαλδύνω et apud alios et praesertim apud Hesychium a scribis vitari solet, ut in v.

Ἀμαλαυρεῖ: μαραίνει pro ἈμαΛΔύΝει.

Νένοφε: νενέφωται. συνόφεται.

Leg. νενέφωται καὶ συννένοφε.

Οὐκ εὐδιάθετος: οὐ δυναμένη εὐχερῶς γήμασθαι ἢ εὐμαρῶς γίνεσθαι.

Quae merx non facile emtorem invenit δυσδιάθετος vel οὐκ εὐδιάθετος dicitur, sed Menander iocans virginem nubilem οὐκ εὐδιάθετον appellavit, quae non facile conditionem inveniebat. Scribendum igitur: εὐμαρῶς γήμασθαι deletis reliquis. Menander:

χαλεπὸν γε θυγάτηρ χρῆμα καὶ δυσδιάθετον.

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς.

— ἰσπούδαζον γὰρ ἐπὶ τοῦτο οἱ Κορίνθιοι.

Leg. περὶ τοῦτο.

Παυσιβάκτρων: ἰσχυρῶν βακτηριῶν χρωμένων.

Leg. ΠΑΣΙΒΑΚΤΡΩΝ: ἰσχυραῖς βακτηρίαις χρωμένων.

Πεπᾶσθαι apud veteres nihil aliud est quam ἔχειν. Xenophon Anab. VI. 1. 12: πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὀρχηστρίδα, id est ἔχοντα. Itaque πασιβακτροὶ sunt οἱ βακτηρίας ἔχοντες. ut apud Aristophanem in *Pluto*:

καὶ ταῦτ' ἐμοῦ βακτηρίαν ἔχοντος.

Πεδωριστής: ἵππος Φρυαγματίας καὶ μετεωριστής.

Mirum ni fuerit Πεδωρικτάς forma Dorica. Dores enim et Aeolenses dicebant πεδάωρος, ut Iones μετήωρος et Attici μετέωρος.

Πεινέων: πεινῶν.

Ordo postulat πεινάων. Est glossa HomERICA ex Iliad. Γ. 25. Apud Homerum πεινάων habet α productum, quare non contrahitur, neque mutat formam.

Περίδος: τὸ ἐκ διαλειμμάτων ἐπιπεσὸν ὄΝΟΜΑ.

Ridicula lectio est δνομα. Nil verius Heinsii emendatione non recepta: ἐπιπεσὸν ΝΟCHMA. Nam proprie de febris dicitur περίδος πυρετοῦ.

Πισύγγιον: σκυτεῖον.

Πισύγγων: σκυτέων.

Codex σκυτίον. Recte emendatum est sed eadem opera Πισυγγεῖον correctum oportuit. Athenienses dicebant σκυτοτόμος et σκυτοτομεῖον.

ΠΟΘΕΝ (πόθεν;) — μεθ' ὑποκρίσεως ἀντὶ τοῦ οὔτοι.

In Codice est: ἀντὶ τοῦ οὔτω. Legendum ἀντὶ τοῦ ΟΤ. Sexcenties in libris confunduntur οὐ (οὐ, οὔ) et οὔτω (οὔ).

Eadem opera duo apud Platonem loci emendari possunt in *Lyside* pag. 208 b: πόθεν; ἢ δ' ὅς [ἐφῶεν], et pag. 209 c: πόθεν; ἦν δ' ἐγώ [οὐ ῥάδιον];

Προσθεῖναι: τὸ παραδοῦναι τῷ ἐκνημένῳ ὑπὸ κήρυκι, ὅπερ νῦν κῦρσαι Φασιν.

Leg. κυρῶσαι. excidit circumflexus ω significans.

Ῥινηλάτην ὄνον: τὸν καθικνούμενον τῇ ὁσμῇ.

Leg. τὸν καθΗΓούμενον.

Σιαλόχους: τοὺς προσραίνοντας σίαλον ἐν τῷ προσδιαλφεσθαι.

Scribe σιαλοχδους. Non possunt haec contrahi οἰνοχδός, χρυσοχδός et sim.

Σιδόνιοι: Φοίνικες καὶ οἱ τὴν Ἐρυθρὰν οἰκοῦντες θάλασσαν.

Piscium hoc est, non hominum. Supple οἱ (περι) τὴν Ἐρυθρὰν.

Σύθεν: ὥρμησαν.

Συθῆναι: — ὀρμῆσαι.

Σϋθι: ἐλθέ.

Nihili vocabulum est σϋθι. Leg. σύθητι. Quod est apud Hesychium:

Σεσύανται: ὥρμήκασιν.

Grammatici errore scriptum est pro:

Ἐσσύαται,

id est ἔσσουνται. Homerica sunt ἔσσυμαι et (ἔσσύμην) ἔσσυο, ἔσσυτο, ἔσσύμενος. Tragici addiderunt *aoristum* ἐσύμην ἔσσύμην, unde σύτο, σύμενος, et ἐσύθην, σύθεν, συθῆναι, συθείς et σύθητι, non σϋθι.

Συναρίς: συναφή, ἀρμονία.

Est forma Dorica pro Attica ξυνωρίς. Ex συναείρω nascitur συνήρορος (Homerus), συνάρορος (Pindarus et Tragici), Dorice σύν-αρος, ut πάραρος pro παρήρορος, et hinc συναρίς.

Hinc apud Hesychium legitur

Συναρία: συνοδία (συνοδεία).

Συναείρειν, est συζευγνύναι, συναρμόζειν, συνάπτειν et sic σύν-αρις pro συναφή recte habet.

Comparanda est forma Dorica θεωρός pro θεωρός, αὐλαρός. Hesychius:

Αὐλαρός: αὐλωρός, οἰκοφύλαξ.

pro θυρωρός, et alia.

Σωστέος: σωθῆναι ἄξιος.

et post pauca:

Σωτέος: σωθῆναι ἄξιος.

Haec antiqua forma est, ut σέσωμαι, σωτήρ, σώτειρα, ἄσωτος.
Sic et ἔζωμαι Veteres dicebant, non ἔζωσμαι. Hesychius:

Ἐζωμένοι παρόντες: ἔτοιμοι.

Absurda est Hesychii glossa:

Σεσωσμένος: γυναικὶ συγγεγονώς.

Τιν ακτοπήληξ: σεισολόφος.

Leg. σεισλόφος, ut σεισίχθων, σεισιπυγίς.

Τωνολβεύς: τὸ κακοδαίμων.

Leg. Τώνολβον: τὸ κακοδαίμων. Crasis Dorica, ut in *Lysistrata*:

καὶ τώργυριον τῷβυσσον ἢ πὰρ τῇ σιῶ.

Χθιζά τε καὶ πρωῒζά: χθές καὶ πρωῒ.

Scribe χθές καὶ πρώην.

Galenus Tom. VIII. pag. 361 de Chrysippo scribit: οὔτε γεννηθεῖς Ἀθήνησιν οὔτε τραφεῖς ἀλλὰ χθές καὶ πρώτως ἦκων ἐκ Κιλικίας. Lege χθές καὶ πρώην.

Ψηλαφηκότταμοι.

Iocose Comicus nescio quis finxit nomen ψηλαφησικότταβοι, ut Aristophanes μεθυσοκότταβοι.

Ὠμοκυδιᾶν: ἐπὶ τῇ τῶν ὤμων εὐΔΟΞία μέγα φρονεῖν.

Stulte pro εὐΕΞία.

C. G. COBET.

GALENUS.

Tom. VIII. pag. 770: ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον εἰς ἱατροῦς Φοιτᾶν ἡρξάμην παῖς ἔτι ὢν. Ut constanter dicitur Φοιτᾶν εἰς διδασκάλου, sic Galenus dixit εἰς ἱατροῦ Φοιτᾶν.

C. G. C.

AD ISAEUM.

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN.

Post multas virorum doctorum lucubrationes etiamnunc haud ita pauca in Isaeo emendanda restant. Symbola ecce mea.

I. § 3 ἔλυσε δὲ πρὸ θανάτου [πέμψας Ποσειδίππον ἐπὶ τὴν ἀρχήν]. Delenda sunt verba seclusa, quae a sedulo lectore adscripta ex § 14 sq. non sunt huius loci. Pro ἔλυσε, hyperbolice dicto, non corrigendum esse ἔλυε docet § 43 πρὸς δὲ τούτοις ἐνθυμήθητε ὅτι αὐτὰς ἔλυσε μὲν Κλεώνυμος εὖ φρονῶν, διέθετο δ' ὀργισθεὶς, nisi forte ibi quoque ἔλυε, *rescindere volebat*, praetuleris.

§ 3 ὡς ὑμᾶς εἰσελήλυθα. Corrigatur εἰς, quod hac in re est perpetuum. Cf. v. c. III. 3.

§ 4 διὰ τὴν φιλίαν τὴν ὑπάρχουσαν [αὐτῷ] suspectum habeo pronomen.

§ 5 οὐκ αἰσχύνονται καταστήσαντες ἡμᾶς εἰς ἀγῶνα περὶ τούτων, περὶ ὧν αἰσχυρὸν ἦν ἀμφισβητῆσαι καὶ τοῖς μηδὲν προσήκουσιν. Admodum mihi suspecta est repetita praepositio, quia Isaeus dicere solet ἀμφισβητεῖν κλήρου, sim. sine praepositione. Cff. § 17 bis, III § 1 § 6 § 51 bis § 52 § 58 § 66, IV § 1 § 3 § 11 § 29, V § 7 cett. Librarii addidisse videntur praeter h. l. III § 61 et VII § 2. Recte fortasse habet περὶ IX § 35 οἱ δὲ ἀδυνατώτεροι τολμῶσι περὶ τῶν δικαίων ἀμφισβητεῖν. Scilicet ἀμφισβητεῖν περὶ τινος est *disputare de aliqua re*, ἀμφισβητεῖν

τινος *in iure sibi aliquid vindicare* = ἀντιποιεῖσθαι. Restat locus I § 8, ubi ambigo expungamne praepositionem an explicem μαθεῖν περὶ τῶν, ὧν ἀμφισβητοῦμεν, cl. Lycurg. Leocr. § 37.

§ 10 ὅτι γοῦν ἐκ ταύτης τῆς ὀργῆς Κλεώνυμος ταύτας πηεῖται τὰς διαθήκας οὐχ ἡμῖν ἐγκαλῶν, ὡς ὕστερον ἐσώθη, ἔλεγεν. Locum conclamatum alius aliter tentarunt viri docti, novissime Naberus coniciendo ὡς ὕστερον ἐσωφρονίσθη, δῆλον ἐγένετο. Ego olim suspicabar οἷς ὕστερον ἐγένετο ἐδηλώθη vel οἷς ὕστερον ἐγνώθη, nunc fere malim: ὡς ἔλεγον, ὕστερον ἐγνώσθη: non nobis infestum ut aiebant (adversarii scil.), postea comperitum est. Sed omnia in huiusmodi loco incerta sunt et manum abstinere praestiterit.

§ 14 καὶ οὐχ οὕτως [ὡς ἀσθενῶν] διακείμενος, ἀλλ' ἔτι πολλῶν οὐσῶν ἐλπιδῶν — ἀπέθανεν. Vera esse nequit Naberi coniectura ὁπωσοῦν (pro οὕτως), quod rectissime habet eo quo provocat loco IV § 16, ubi de variis causis dementiae sermo fit, id quod minime cadit in hunc locum, ubi opposita suadent ut corrigamus καὶ οὐκ ἐσχάτως διακείμενος, quae nota est locutio de iis qui ita aegrotant ut nulla iam spes salutis supersit.

§ 20 una litura delenda videntur verba ἢ τότε μὲν ὅτε Δεινίᾳ διάφορος ὧν ἔτυχεν, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν τε καὶ διατίθεσθαι τοιαύτας διαθήκας, ἐξ ὧν οὐκ ἐκείνον ἐτιμωρεῖτο, ἀλλὰ τοὺς οἰκειοτάτους ἡδίκηει· νυνὶ δὲ χρώμενος ἡμῖν καὶ περὶ πλείους ποιοῦμενος ἀπάντων, μόνους ἐβουλήθη τοὺς ἀδελφίδους, ὡς οὗτοι φασιν, ἀλλήλους ποιῆσαι τῶν ἑαυτοῦ. Haec verba si ipse orator addidisset, haud parum causae suae nocuisset. Merito enim respondissent adversarii: nihil esse quod exspectari non posset ab homine tam egregie stolido et vecordi, ut ulturus inimicum non id quaereret quo hic peteretur, sed cognatos suos ea iniuria afficeret unde nihil damni isti nasceretur. Potuitne vero sic loqui idem qui supra § 10 dixerat: ἡγεῖτο γὰρ δεινὸν εἶναι τὸν ἐχθιστον τῶν οἰκείων ἐπίτροπον καὶ κύριον τῶν αὐτοῦ καταλιπεῖν καὶ ποιεῖν αὐτῷ τὰ νομιζόμενα τοῦτον — ᾧ ζῶν διάφορος ἦν· ταῦτα διανοηθεὶς ἐκεῖνος, εἴτ' ὀρθῶς εἴτε μή, τὰς διαθήκας ταύτας διέθετο? Procul vero dubio orator hoc voluit, id quod tam in praegressis quam in sequentibus abunde significavit, absurdum esse existimare hominem, qui olim ira commotus tutorem

ulcisceretur, eius pupillos quamvis sibi cognatos heredes praeteriisset, postea quum mortuo tutore hos valde diligere coepisset tam vecordem fuisse, ut ea mente testamentum rescindere voluisset, quo vel magis quam antea eos laederet. Nihil autem opus erat Isaeo istiusmodi insaniam magis quam supra et infra (vide imprimis § 34) fecit verbis h. l. explicare, et satis erat, opinor, exclamare: *τίς γὰρ ἂν γένοιτο ταύτης* (respicit ad proxime praegressa pronomen) *μανία μείζων, καὶ τίς ἂν εὖ φρονῶν, ὃ ἄνδρες, τοιαῦτα περὶ τῶν αὐτοῦ βουλευσαιο;* Interpolatorem autem praeterea arguit orationis scabrities, cui frustra subveniebat Naberus corrigendo *ὅτι* pro *ὅτε* et delendis verbis *μόνους ἐβουλήθη*, quibuscum compares, velim, § 28. Nec bene sententia istis deletis procedit, nisi simul rescriperis *χρώμενον* et *ποιούμενον*. Cf. § 29.

§ 25 supple *ἀνελεῖν* <μὲν> γὰρ — *γράψαι δ' ἐξῆν*. Tum expectabam aut *καὶ μηδ' ἀμφισβητήσιμον τοῦθ' ἡμῖν ἔαν* aut *μηδὲ τοῦθ' ἡμῖν ἀμφ.* *ἔαν* pro vulgatis *καὶ μηδὲ τοῦθ' ἡ. ἀ. ἐ.*, deleta copula; id quod magis placet.

§ 29 supplendum: *κἀκεῖνον μὲν, ὃ καὶ ἀναγκαῖον <ἦν> εὖ ποιεῖν ἡμᾶς καὶ αἰσχροὺς ἡμῶν ἀμελῆσαι, κτέ.*

§ 36 Naberus post *διέκειτο* inserit *καίτοι*. Multum dubito.

§ 32 Supple *κἀλεῖ* <μοι> *μάρτυρας*. Cf. VII 32, 36, VIII 24, 27 al. Eodem modo corrige VIII 20, IX 18.

§ 40 εἰ τῶν μὲν συμφορῶν τοὺς ἐγγυτάτω γένει κοινωνεῖν ἀναγκάσετε. Praegresso *ἐγγυτέρω* et *ἐγγυτάτω* nec addito verbo *εἶναι* vel *προσῆκειν*, scribendi usus postulat *ἐγγυτάτω γένους*, ut recte scribitur III § 64, IV § 16, alibi saepe. Sed bene habet v. c. I 4 *ἡμεῖς δὲ γένει μὲν ἐγγυτάτω προσήκοντες*. Ib. § 37 *ἡμεῖς ἐγγυτέρω γένει προσήκομεν* § 45 *γένει προσήκων ἐγγυτάτω*. Pro *ἀναγκάσετε* iam Hertleinius recte rescribi iussit *ἀναγκάζετε*.

Unus superest in hac oratione locus, qui num recte scribatur dubito. Quippe legimus § 14 *εἰ γὰρ δὴ — ἐν ταῖς νῦν γεγραμμέναις διαθήκαις ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν οὐσίαν, καὶ τοῦτ' ἄξιον εἶναι μοι δοκεῖ θαυμάζειν, ὅτι ποτὲ ἐπανορθώσας κυριωτέρας αὐτὰς ἡγοῦτ' ἂν ποιῆσαι τοῖς γὰρ ἄλλοις οὗτος ὅρος ἐστίν, ὃ ἄνδρες, τῶν δωρεῶν*. Malim certe: *τίς γὰρ ἄλλος ἢ οὗτος ὅρος ἐστίν — τῶν δωρεῶν*;

Π § 5 malim quidem τὴν μαρτυρίαν <ὕμῳ> ταύτην πρῶτον βούλομαι παρασχέσθαι. Sed cf. VII § 10, IX § 16. In paragraphi initio dele ἢ ἐκείνω.

§ 8 iniuria Naberus verba optime deleta a Sauppio ita corrigit, ut λέξεως, ἀπεβάλετο et ἰκετεύει αὐτῷ mutet in δεήσεως, διεγένετο et οἰκτείρει αὐτόν. Nihil est in his corrupti, sed ipsa orationis spurcities turpissimum emblemata arguit. Rectius de his iudicarunt Sauppis, Cobetus, Scheibius.

§ 14 εἰσάγει με εἰς τοὺς φράτερας παρόντων τούτων, καὶ εἰς τοὺς δημότας με ἐγγράφει καὶ εἰς τοὺς ὀργεῶνας. Si verum est, quod statuunt, ὀργεῶνας fuisse quibus non essent γεννῆται, expectes potius hunc verborum ordinem: εἰσάγει με εἰς τοὺς φράτερας καὶ εἰς τοὺς ὀργεῶνας παρόντων τούτων κτέ. collatis locis VII § 15 sq. et § 27, proque eo militare videntur quae sequuntur in hac oratione § 16, sed § 17 et 45 faciunt ut dubitem.

§ 18 πρᾶχθέντων δὲ τούτων ἐσκόπει ὁ Μενεκλῆς γυναῖκά μοι, καὶ γὰρ λαμβάνω τὴν τοῦ Φιλωνίδου θυγατέρα. Sic scripserim deleta inficeta adnotatiuncula καὶ ἔφη με χρῆναι γῆμαι.

§ 32 sic videtur corrigenda: ἐκ δὲ τοῦ λοιποῦ χρόνου ἔγνωσαν ἡμᾶς εὖ ποιεῖν ἀλλήλους <κατὰ δύναμιν εἶναι> καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ ταῦτ' ὁμῶς ἠνάγκασαν ἡμᾶς ἀμφοτέρους πρὸς τῷ βωμῷ ἢ μὴν ποιήσιν· καὶ ἡμεῖς ὠμόσαμεν. Post haec verba deleui soloecam interpolationem: εὖ ποιεῖν (sic) ἀλλήλους ἐκ τοῦ ἐπιλοιποῦ χρόνου, κατὰ δύναμιν εἶναι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, unde suo loco restitui verba κατὰ δύναμιν εἶναι.

§ 43 πῶς οὐκ ἂν δεῖνόν τὸ πρᾶγμα εἶναι καὶ καταγέλαστον δοκοῖν. Sine causa Naberus coniecisse mihi videtur ἐπινειδίζον, quod nec facile sic depravari potuit, nec eleganter hic repetetur post dicta § 41. Manifesto enim orator de industria eadem de re bis scribens variavit orationem, neque ignorare potuit Naberus aliquid intercedere discriminis γέλοιος inter et καταγέλαστος, quod usurpatur de rebus hominibusque contemptu dignis.

§ 45 καὶ τούτων ὕμῳ τούς τε φράτερας — παρεσχόμεν μάρτυρας· καὶ ἐκείνον ἐπέδειξα τρία καὶ εἴκοσιν ἐπιβιούντα ἔτη. εἶτα τοὺς νόμους [ἐπέδειξα ὕμῳ τούς] ἅπασιν τοῖς ἀνθρώποις ἐξουσίαν διδόντας ὥς ποιεῖσθαι. Melius aberunt verba seclusa, mu-

tato puncto in hypostigmen. Non agitur nisi de una lege, quare minus recte habet ἐπέδειξα τοὺς νόμους τοὺς κτέ. nec ipsum verbum ἐπιδεικνύναι ita satis proprie usurpatur.

III. § 1 ἐπεβίω (recte sic Scheibius pro ἐβίω) πλείω ἔτη ἢ εἴκοσι. Meliore ordine mox § 2 ὃς τετελεύτηκε πλείω (πλείν?) ἢ εἴκοσιν ἔτη.

§ 4 abesse malim verba otiosa τὴν τῶν ψευδομαρτυριῶν δίκην et quae uncinis significabo in his: ἐξηλέξαμεν ἐν τοῖς αὐτοῖς δικασταῖς ἀναισχυντότατον [τῇ μαρτυρίᾳ] ὄντα [ταύτῃ], ὃς γ' ἐτόλμησε μαρτυρῆσαι. κτέ. Quae seclusi interpolata videntur ex § 40.

§ 6 ἀλόντος δὲ τοῦ μάρτυρος καὶ ἀποσάσης τοῦ κλήρου τῆς ἀμφισβητούσης [γνησίας θυγατρὸς Πύρρῳ εἶναι]. Delenda videntur haec verba interpolata, ut suspicor, ex praegressis; pendere certe nequeunt ab ἀμφισβητούσης. Nisi forte putas post id participium excidisse καὶ ἀποφανθείσης simileve quid.

§ 13 οἱ μύχας καὶ κώμους καὶ ἀσέλγειαν πολλήν, ὅποτε ἡ τούτου ἀδελφὴ εἶη παρ' αὐτῷ, μεμαρτυρήκασιν γίγνεσθαι [περὶ αὐτῆς]. Abesse malim verba περὶ αὐτῆς et otiosa, quia praecodit ὅποτε — αὐτῷ, et male coëuntia cum substantivis κώμους καὶ ἀσέλγειαν.

§ 19 deleatur manifestum emblemata ἐπὶ τὰς πράξεις τὰς τοιαύτας.

§ 21 ἀλλ' ὥς ἂν μετὰ πλείων δυνάμεθα καὶ ἐκ μαρτυρίας πάντες ποιοῦμεθα, ἵνα τῷ τε ἐκμαρτυρήσαντι μὴ ἐξείη ὕστερον ἐξάρῃ γενέσθαι τὴν μαρτυρίαν, ὑμεῖς τε πολλοῖς καὶ καλοῖς κἀγαθοῖς ταῦτα μαρτυροῦσι πιστεύοιτε μᾶλλον. Soloecam verborum compositionem corrigas rescribendo ἐξῇ et πισεύετε, quam structuram minime tuentur loci qualis est Arist. Ran. 23 sq. Insuper legendum ταῦτα μαρτυροῦσι.

§ 28 εἰ μηδεμίαν μὴθ' ὃ διδούς μὴθ' ὃ λαμβάνων διωμολογήσαντο [ἔξιν] ἐπὶ τῇ γυναικί. Perverse dictum de sponsore διομολογεῖσθαι ἔξιν προῖκα, quippe qui daturus sit dotem, non accepturus, nec verbum tuetur quod mox subsequitur: δῆλον ὅτι καὶ ἀργύριον πολλῷ μᾶλλον ὃ ἐγγυῶν διωμολογήσατο ἔχειν (l. ἔξιν) αὐτὸν ἐπὶ τῇ γυναικί κτέ., ubi ἔχειν pertinet ad sponsum. Optime autem expunxeris verbum collato v. c. loco Demosthenico p. 1284, 13 διομολογησάμενοι τοὺς τόκους εἰς ἑκάτερον τῶν ἐμπορίων τούτων.

§ 30 καὶ οἱ αὐτοὶ [Θεῖοι] οὗτοι. Deleatur interpretamentum et mox corrigas: Φίλην ὄνομα <ἐπ>εγράψατο τῇ γυναικὶ pro verbo simplici ad exemplum eorum quae leguntur infra § 32.

§ 35 οὐκ ἔξεις πράξασθαι τῷ δόντι ὃ μὴ ἐν προικὶ τιμήσας ἔδωκεν. Cf. Dem. 41, 7 τὸν νόμον ὃς οὐκ ἐφ' διαρρήδην. ὅσα τις ἀπετίμησεν, εἶναι δίκας οὐτ' αὐτοῖς οὔτε τοῖς κληρονόμοις, ubi haec dicuntur de eo qui pro parte dotis, quam promiserat, pignori dat aedes. Contra is qui pignus accipit (§ 5) dicitur ἀποτιμᾶσθαι. Similiter apud Isaeum, ubi agitur de *datore*, nullus est locus verbo medio, quod requirens Naberus coniecit ἐν προικὸς τιμήσει; debuerat saltem ἐν τῇ — τιμήσει. Ipsam autem formulam iuris Attici ἐν προικὶ τιμᾶν reperies apud Demosth. c. Euerg. § 57 λεγούσης τι ὅτι αὐτῆς εἴη ἐν τῇ προικὶ τε τιμημένα. Cf. idem c. Spudiam § 27. Discrimen usus activi et medii optime significavit Passovius s. v.

§ 58 ὃ δὲ νόμος πέντε ἐτῶν κελεύει δικάσασθαι τοῦ κλήρου. Malim ἐπιδικάσασθαι.

§ 59 ἅπαντες γὰρ ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται ἀνεπίδικα ἔχουσι τὰ ἐαυτῶν ἑκαστοὶ πατρῶα. Requiritur ἔχετε — ἑκαστος.

§ 68 ὥς δ' ἦν ἐπίδικος ἡ γυνὴ εἴπερ γνησία καταλείφθῃ, ἐκ τῶν νόμων σαφέστατα μαθεῖν ἔσι τοῦτο κτέ. Verba duplici nomine vitiosa. Nam et e praegressis (ἔρεσθε, εἴ τις τῶν γνησίων τῶν αὐτοῦ ἐπιδικάζεσθαι ἀξιοῖ) et e sequenti lege apparet Isaeum dedisse ἀνεπίδικος, i. e. cuius de hereditate nulla potest esse controversia. Endius ea tantum lege adoptari poterat, ut Pyrrhi filiam genuinam uxorem duceret, sed ita nulli locus erat ἐπιδικασίᾳ. Praeterea autem grammaticam requirere κατελείφθῃ pro καταλείφθῃ vix est quod moneam.

IV § 1 τὰ δ' ἐνθάδε συμβεβηκότα δοκεῖ μοι ὑμῖν ἱκανὰ γενέσθαι ἂν τεκμήρια. Iniuria me iudice Naberus deleri iussit voculam ἂν. Requirit enim oratio recta: — ἱκανὰ γένοιτ' ἂν ὑμῖν τεκμήρια, non ἐγένετο, ut arbitror.

§ 4 utique supplendum: οὐδὲν ἂν ἔδει ὑμᾶς σκέψασθαι ἄλλ' <ἢ> εἴ τι διέθετο ἐκείνος κτέ.

§ 5 ἡγοῦνται γὰρ τούτους, ἀπλοῦ μὲν ὄντος τοῦ πράγματος καὶ μηδεμιᾶς αὐτοῖς ταραχῆς ἐγγιγνομένης, οὐ χαλεπῶς

ἐπιδείξειν ὅτι οὐδὲν Νικόστρατος διέθετο. Usus verbi compositi arguit Isaeum scripsisse αὐτῶ, scil. τῷ πράγματι.

§ 7 τίς γὰρ οὐκ ἀπεκείρατο, ἐπειδὴ τὰ δύο τάλαντα ἐξ Ἄκῃς ἤλθετον; Verbo dicam corrigendum esse ἤλθετην, sed pluribus opus est ad demonstrandum iniuria receptam esse lenissimam Valekenærii emendationem pro lectione ΘΕΑΚΙC. Nempe ex levibus quibusdam indiciis in hac oratione obviis colligi posse videtur Nicostratum non mercatorem, sed militem occubuisse, neque igitur probabile est eum in Phoenicia fato functum esse. Inspicias mihi primum § 18 νῦν δὲ οὔτε συσσίτους οὔτε φίλους οὔτ' ἐν τάξει τῇ αὐτῇ, quae recte de ordine militari intellexit Reiskius, deinde § 19 ὅπου γὰρ τὸν αὐτὸν ποιησάμενον οὔτ' ἀποθανόντα ἀνείλετο, quod verbum proprium est de bello caesis, quorum cadavera tolluntur, tandem § 26 πρὸς δὲ τούτοις ὡς Χαριάδης οὔτοσι οὐδαμῶς οὔτ' ἐνθάδε οὔτ' ἐπὶ στρατεύματι ἐχρῆτο Νικοστράτῳ.

Aliquanto ergo probabilius statui posse mihi videtur latere sub depravata scriptura nomen oppidi alicuius siti in regione, ubi Athenienses rem gerere solebant, v. c. in Thracia. Quapropter nescio an rectius suspicemur veram lectionem esse ΘΕΑΙCΗC, i. e. ἐξ Αἴσῃς. Cf. Steph. Byz. s. v. Αἴσα (hoc spiritu), πόλις Θράκης προσεχῆς τῇ Παλλήνῃ. Sed scribendum esse hoc nomen per spiritum asperum docent logistarum tabulae (C. I. A. I, 243 pag. 125), ubi exaratum est HAICA.

§ 8 καὶ ταῦτ' οὐκ ἐπιδεδημηκότος τοῦ Νικοστράτου ἔνδεκα ἐτῶν [Ἀθήνησι]. Nomen proprium h. l. male abundat, nec minus mihi suspectum est adverbium loci infra § 28 in verbis ὡς ἐπεδήμει [ἐνθάδε]. Cf. in plurimis locis IX 3 § 5 § 7 § 11 § 21, Dem. XLVIII § 20 (ubi obiter expungantur verba ἐκ ταύτης τῆς ἀποδημίας) et § 28.

§ 10 τοῦτο δ' ἦν αὐτῶ ὡς ἡ τῶν χρημάτων κληρονομήσονται ἢ τὸ παιδίον ἄσδὸν ποιήσονται. Sententia: hoc ea mente faciebat, ut cett. Num vero hoc isto modo Graece dici potuit? Multum dubito. Expectes fere τοῦτο δ' ἐπενενόητο αὐτῶ κτέ.

§ 28 πρῶτον μὲν εἰς τὸ δεσμωτήριον ὡς κλέπτης ὢν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀπήχθη, τότε δ' ἀφεθείς μεθ' ἐτέρων τινῶν ὑπὸ τῶν ἔνδεκα, οὓς δημοσίᾳ ἅπαντας ὑμεῖς ἀπεκτείνετε, πάλιν ἀπογραφεῖς κτέ. Vocabula ὑπὸ τῶν ἔνδεκα deleri iussit Naberus,

quod si feceris, locum non amplius intellegam. Undecim viri, sive gratia ducti sive pretio corrupti, maleficos carceri emisisse, ideoque populi iudicio capitis damnati et interfecti esse narrantur.

V § 1 ἀφήκαμεν forma admodum suspecta pro ἀφεῖμεν, quod servatum est § 29, ut § 4 ἀποδειξάτωσαν procul dubio refingendum est in ἀποδειξάντων.

§ 5 ἐμελλον ἀπολογήσασθαι. Requiro ἀπολογήσεσθαι.

§ 8 πολλῶ πλείω καὶ δικαιότερα λέγοντες. Rosenbergius coniecit ἐκείνου. In vulgata lectione non haerebit qui reputarit Graecos dicere solere πολλὰ καὶ δίκαια pro πολλὰ δίκαια.

§ 10 ἀ δὲ ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος καὶ ὁ πάππος αὐτοῖς ἔδωκεν, αὐτὸς ἀφείλετο. Immo ἔδωκαν, sive malis ἔδωσαν.

§ 11 καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς ὀνειδίζει ὅτι ἐμβάδας καὶ τρίβωνα (sic Cobetus pro τριβώνια, Naberus mavult τριβώνιον) φορεῖ, ὥσπερ ἀδικούμενός τι εἰ ἐμβάδας <καὶ τρίβωνα v. τριβώνιον> Κηφισόδοτος φορεῖ, ἀλλ' οὐκ ἀδικῶν ὅτι ἀφελόμενος αὐτὸν τὰ ὄντα πένητα πεποίηκεν. Sic utique locus supplendus videtur. Minus enim placet, quo de prius cogitabam, pro interpolatis habere verba εἰ — φορεῖ, et quia ita simul delenda forent quae verba sequuntur post ἀδικῶν, et quia sarcasticis illis verbis aegre careremus.

§ 13 ἀ ἐγὼ αἰσχυρόμενος ἀναγκάζομαι διὰ τὴν ἐκείνου πονηρίαν λέγειν. Recte Naberus deesse vidit ὅμως, nec tamen illud vocabulum cum viro doctissimo inseruerim post ἀναγκάζομαι sed post αἰσχυρόμενος et propter usum scribendi et propter causam palaeographicam. Notum enim compendium terminationis ὀμενος causa fuit cur sequens ὅμως a librariis neglegeretur.

§ 15 δύο γὰρ διαθήκαι ἀπεφάνησαν, ἡ μὲν πάλαι πολλῶ, ἡ δ' ὕστερον. Quid sit πάλαι πολλῶ, ignoro. Transponatur ἡ μὲν πάλαι, ἡ δὲ πολλῶ ὕστερον. Ipsa sequentia sic scriberim: καὶ κατὰ μὲν τὴν παλαιάν, ἣν ἀπέφηνε Πρόξενος —, ἐπὶ τῷ τρίτῳ μέρει τοῦ κλήρου ἐγίγνετο τῷ θεῖῳ τῷ ἡμετέρῳ ὕδρ ποιητός, καθ' ἣν δ' αὐτὸς [ἀπέφηνε] Δικαιογένης, ἐπὶ παντὶ τῷ οἴκῳ. τούτοιιν δὲ τοῖν (pro ταύταιν δὲ ταῖν) διαθήκαιν ἣν μὲν Πρόξενος ἀπέφηνε, Δικαιογένης ἔπεισε τοὺς δικαστὰς ὥς οὐκ ἀληθὴς εἶη· ἣν δὲ Δικαιογένης [ἀπέφηνεν], οἱ μαρτυρήσαντες κτέ.

§ 16 κατ' ἀγχισίαν δὲ ταῖς Δικαιογένουσ [τοῦ ἀποθανόντος] ἀδελφαῖς, ὧν εἰσιν αἱ ἡμέτεραι μητέρες. Uter Dicaeogenes significaretur, obscurum erat nemini; et Isaeus si quid addidisset certe scripsisset τοῦ τεθνηκότος. Similiter § 12, ubi facio cum Nabero delente verba ὃς ἐμαρτύρησε — ψευδομαρτυριῶν, interpolator agnoscitur etiam verbis τὸν νῦν ὄντα.

§ 18 ἀφίστατο μὲν Δικαιογένης τοῖν δυοῖν μεροῖν τοῦ κλήρου ταῖς Δικαιογένουσ ἀδελφαῖς, καὶ ὁμολόγει ἀναμφισβήτητα παραδῶσειν ὑμῖν [ταῦτα τὰ μέρη]. Dele tria ultima vocabula, quae optime absunt infra § 20 et § 21, ubi paene eadem bis reperiuntur.

§ 26 τὴν <συν>οικίαν requiro cum Reiskio. Cf. § 27.

§ 27 ἡξίου ὁ Λεωχάρης τὸν Πρωταρχίδην παραδιδόναι αὐτῷ τὴν συνοικίαν ἣν εἶχεν ἀντὶ τῆς προικός, ὡς ὄντι ἐγγυητῇ αὐτῷ, τὸ δὲ μέρος ὑπὲρ τῆς γυναικὸς τοῦ κλήρου παρ' αὐτοῦ κομίζεσθαι. Alterum utrum αὐτῷ (perperam editur αὐτῷ) expungendum videtur, fortasse prius potius quam posterius.

§ 28 pro ἀναλώμενα legatur ἀνηλωμένα, quod vitium titulorum Atticorum auctoritate saepius apud nostrum castigandum est velut § 29. Infra § 38 recte legitur ἀνήλωσεν. Non magis § 28 ferendum est ἀπεδώκαμεν pro ἀπέδομεν. In vicinis recte scriptum vides ἔδομεν et § 27 ἔδοτε. Φιλονίκῳ pro Φιλονείκῳ corrigatur § 29.

§ 30 οὗτος δ' ὅτ' ἐκράτησεν ἡμῶν, ἀπεσύλησεν ἃ ἐδύνατο, καὶ ὡς ἐχθροὺς ἀλλ' οὐ προσήκοντας ἀπόλλυσι. Non ignoro interdum iungi aoristum cum praesenti historico. Huius tamen loci ea ratio est, ut longe malim ἀπόλεσε.

§ 31 καὶ ἐναντίον τούτων ὁμολογήσαμεν ἐμμενεῖν οἷς ἂν οὗτοι γνοῖεν et § 33 ὀρκώσαντες ἡμᾶς ἢ μὴν ἐμμενεῖν οἷς ἂν αὐτοὶ γνοῖεν Naberus delendam putat voculam ἂν, fieri potest ut recte. Vide tamen annon lenius reponere liceat utrobique γνῶσιν pro γνοῖεν. Licet enim severior grammatica post praeterita suadeat optativi usum, frequentissime Graeci eam regulam migrantes pro optativo ponunt coniunctivum cum particula conditionali, non facile peccantes ratione inversa. Vide supra ad III § 21.

§ 38 ὃς ὑμᾶς ἅπαντας ἅμα συνειλεγμένους [ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ] τοιαῦτα ἐποίησε. Lubens accipio a Nabero ὁμοῦ pro ἅμα,

sed simul resecandum est turpe glossema ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

§ 42 ἢ [ἐν] Ἑλευσίνι μάχῃ. Deleatur praepositio.

VI § 1 ὅτε γὰρ εἰς Σικελίαν ἐξέπλει τριηραρχῶν Χαιρέφρατος, διὰ τὸ πρότερον αὐτὸς ἐκπεπλευκέναι προῦδεν πάντας τοὺς ἐσομένους κινδύνους, ὅμως δὲ — συνεξέπλευσα κτέ. Oppositionis ratio requirit: προῦδῃ μὲν πάντας κτέ. Ad locutionem ἐάλωμεν εἰς τοὺς πολεμίους, i. e. ἀλόντες ἤλαθμεν εἰς τοὺς πολεμίους, cf. VII § 8.

§ 10 librorum lectio Μηξιάδου non refingenda fuerat in Μιξιάδου, sed in Μειξιάδου, testantibus titulis Atticis.

§ 13 πᾶγμα πλάττοντες ἀναιδείᾳ ὑπερβάλλον καὶ οὐδὲ γινόμενον. Hanc librorum scripturam non sanavit Sauppius corrigendo οὐδ' ἐγγενόμενον, quod recepit Scheibius. Inauditum enim est Graecis ἐγγίγνεσθαι hoc sensu (τοῦ δύνασθαι γίγνεσθαι) *personaliter* usurpatum, itaque frustra coniecturam suam Sauppius stabilire conatus est loco VI § 19 καὶ ἐγγενόμενον ἡμῖν αὐτὸν — ἀτιμῶσαι οὐκ ἐβουλήθημεν. Sine controversia verum est καὶ οὐδ' <ἀν> γενόμενον, et quod ne fieri *quidem* poterat.

§ 14 τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ τούτων, ὃν Φασιν ἐκ τῆς Καλλίπης εἶναι Scheibius non male edidit τούτων, ὧν, sed fortasse verius est τούτοις, ᾧ, ut mox § 21 et § 26 legitur τὸν πρεσβύτερον τοῖν παιδοῖν et § 13 § 36, al. τούτῳ.

§ 16 καὶ παρὰ τῶν ὄντων Θεραπόντων τὸν ἑλεγχον ποιεῖσθαι, ἢ εἴ τις τῶν παρ' αὐτοῖς οἰκετῶν φάσκει τοῦτ' εἶδέναι. Expectaveram aut simpliciter τῶν Θεραπόντων, aut τῶν ὄντων <ἐκείνῳ> Θεραπόντων, scil. Εὐκτῆμονι, i. e. οἱ ἦσαν ἐκεῖνῳ Θεράποντες.

In § 19 et § 20 magistellorum additamenta sunt ἡ Ἀλκὴ ὠνηθεῖσα et τὴν Ἀλκὴν.

§ 24 supplendum videtur: οὐκ <ἔτι> ἀντέλεγεν οὐδέν. Initio enim rem, de qua agitur, fieri vetuerat. Mox iniuria Naberus sollicitasse mihi videtur verba καὶ ἐπεδείξατο ὅτι οὐ παίδων ἔνεκα ἐγάμει requirens ἔγῃμε. Omnino enim necessarium est imperfectum, quod matrimonium Euctemonis cum filia Democratis locum non habuit. Ad notissimum usum ex nostro cf. § 37 οἱ δ' ἐμισθοῦντο, i. e. *conducere volebant*.

§ 27 E titulis Atticis corrigatur Μουνιχίᾳσι pro Μουνυχίᾳσι.

§ 44 ὁ γὰρ νόμος οὐκ ἐᾷ ἐπαινέσαι, ἐὰν μὴ ὕν καταλίπη γνήσιον. Sollemne et perpetuum in ea re est ἐγκαταλίπη, scil. ἐν τῷ οἴκῳ εἰς ὃν ἂν τις εἰσποιήσῃ.

§ 45 νῦν δ' ἀποχειροτονησάντων τῶν δικασῶν ὡς οὐδὲν αὐτοῖς προσήκον, οὐδ' ἀμφισβητῆσαι τετολμήκασιν. Compositionis Atticae elegantia postulat προσήκον.

§ 49 περὶ πολλοῦ ποιούμενος καὶ πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους θεοὺς εὐσεβεῖν. Correctum est a Reiskio et receptum a Scheibio ταύτας. Quia tamen sermo est de Cerere et Proserpina, quae duali numero τῷ θεῷ et τῷ θεομοφώρῳ audire solent, fieri potest ut librarii voluerint ταύτα, quae est prava forma dualis substitui solita pro τούτῳ, sitque haec genuina lectio. Casterum mox § 50 legitur ταύταις ταῖς θεαῖς, quae abesse me malle haud diffiteor. Certius est in vicinia cum Dobraeo correctum oportuisse: οὕτως ὁμολογουμένως (pro — νη) οὕσα δούλη. Cf. § 56.

§ 50 ἐτόλμησε συμπέμψαι τὴν πομπὴν καὶ εἰσελθεῖν τὸ ἱερὸν καὶ ἰδεῖν ἃ οὐκ ἐξὸν αὐτῇ. Naberus delet ἃ, sed malim corrigere ἐξῆν, quia displicet ἰδεῖν nude positum, non addito ut supra τὰ ἔνδον.

§ 52 εἰ δ' ἐξεσι μὲν διαθέσθαι absurde dictum de defuncto. Corrigatur ἐξῆν, ut praecedit εἰ μὲν διέθετο ἐξὸν αὐτῷ. Cf. § 26.

§ 58 tertium γνήσιοι abesse malim.

§ 59 supplendum: καὶ τούτῳ μὲν οὐδεὶς διαμαρτυρεῖ μὴ ἐπιδικον εἶναι τὸν κληρὸν, ἀλλ' εὐθυδικία <ἐᾷ> εἰσιέναι. Mente repetendum esse πᾶς τις ex opposito οὐδεὶς quis monendus?

§ 60 εἰς δὲ τοὺς τετρακοσίους ἐγγέγραπται [καὶ εἰσφέρει τὰς εἰσφοράς]. Seclusi interpretamentum. Si quid addere voluisset orator, sententiam sic conformasset: εἰ. δ. τ. τ. ἐγγεγραμμένος εἰσφέρει τ. ε.

§ 64 οὐ γὰρ ἂν εἶπη μητρὸς ὄνομα, γνήσιοί εἰσιν, ἀλλ' ἐὰν ἐπιδεικνύῃ ὡς ἀληθῆ λέγει, τοὺς συγγενεῖς <μάρτυρας> παρεχόμενος τοὺς εἰδότας συνοικοῦσαν τῷ Εὐκτῆμονι κτέ. Ita haec verba supplenda sunt, nudum enim παρέχεσθαι non sic usurpatur. Compendia vocabuli μάρτυς vid. apud Gardthausenum Gr. Pal. pag. 254. Res iam Reiskium non latuit, sed monenti obtemperavit nemo.

VII § 1 Ὡμίην μὲν, ὧ ἄνδρες, προσήκειν οὐ τὰς τοιαύτας

ἀμφισβητεῖσθαι ποιήσεις, εἴ τις αὐτὸς ζῶν καὶ εὖ φρονῶν ἐποιήσατο. Pro εἰ, quod errore huc invectum videtur e sequentibus: ἀλλ' εἴ τις — διέθετο — τὴν οὐσίαν utique corrigendum ἄς, quod quum praecedentis vocabuli terminatione absorptum esset, a correctore εἰ suppletum esse suspicor.

Post pauca legitur καὶ ταῦτ' ἐν γράμμασι κατέθετο παρὰ τισι σημενάμενος. Legendum puto παρὰ τινι, non enim persuasit mihi Naberus ingeniose suspicatus σφραγῖσι, quod otiosum foret me iudice.

§ 2 supplendum arbitror: ἔοικε δ' οὐδὲν προύργου <οὐδὲ> τοῦτο εἶναι.

§ 7 ὁρῶν αὐτὸν πάντων ἀποσερούμενον τῶν χρημάτων. Sententia postulat ἀποσερόμενον, i. e. ἀπεσερημένον. Idem vitium infra recurrit § 38°.

§ 13 non praestiterim recte scribi καὶ εἰς τοὺς γεννήτας καὶ εἰς τοὺς φράτερας ἐνέγραψε, quasi duae sint inscriptiones penitus diversae. Nempe non separatim aliquod gentilibus album fuisse videtur, sed τὸ κοινὸν γραμματεῖον in tot capita, quot phratricae gentes erant, discriptum fuisse crediderim. Hinc § 15 rectius scriptum videbis εἰς τοὺς γεννήτας τε καὶ φράτερας. Cf. § 17, 26, 27, 43, al.

§ 16 ἔσι δ' αὐτοῖς νόμος ὁ αὐτός, ἐάν τέ τινα φύσει γεγονότα εἰσάγῃ τις ἐάν τε ποιητόν, ἐπιτιθέναι πάλιν κατὰ τῶν ἱερῶν ἢ μὴν ἐξ ἀσῆς (inserendum aut καὶ ἐγγυητῆς aut καὶ γαμετῆς) εἰσάγειν καὶ γεγονόνα ὁρῶς. Quis post haec ferat quae verba in libris scriptis et editis adduntur: καὶ τὸν ὑπάρχοντα φύσει καὶ τὸν ποιητόν? In ipsis sequentibus ποιήσαντος δὲ τοῦ εἰσάγοντος ταῦτα μηδὲν ἦττον διαψηφίζεσθαι [καὶ] τοὺς ἄλλους male abundat copula.

§ 27 καὶ διεκελεύεθ' ὅπως — ἐγγράφωσί με εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον — καὶ μὴ [ὥς] ἄλλως ποιήσωσι. Deleatur ὥς. Oratio recta foret καὶ μὴ ἄλλως ποιήσητε, quae est solemnis urgendi formula. Frustra Schaeferus: καὶ ὥς μὴ ἄλλως ποιήσωσιν.

§ 29 ὥς δ' οὐδ' εἰ μηδέτερον τούτων ὑπῆρχε [μήτε ἐχθρα πρὸς τούτους μήτε φιλία πρὸς ἡμᾶς]. Seclusa reddantur ludimagistro.

§ 30 ἀλλ' ἔσαι [τις] καὶ ὁ ἐναγιῶν καὶ πάντα τὰ νομιζόμενα αὐτοῖς ποιήσων. Suspectum in hac sententiae conformatione

pronomen indefinitum. Recte haberet ἀλλ' ἔσαι ὅς τις — ἐναγισεῖ καὶ — ποιήσσει.

§ 35 ἀλλὰ βουλευσόμενον καὶ τριηραρχεῖν καὶ πολεμεῖν καὶ χορηγεῖν κτέ. Naberus coniecit δαπανᾶν, mihi placet εἰσφέρειν cl. § 40, sed loci correctio prorsus incerta est.

§ 38 οὐκ ἐκ συμμορίας τὴν ναῦν ποιησάμενος ὥσπερ οἱ νῦν. Coniecit Naberus πορισάμενος, quae correctio, quantumvis lenis, neutiquam admittenda esse videtur, siquidem trierarchi non magis naves πορίζονται quam ποιοῦνται. Civium est παρασκευάζειν sive παρασκευάζεσθαι τὴν τριήρη sive εὐτρεπίζειν. Vide v. c. Dem. p. 1228, 5. Nisi fallor tota haec periodus sic est emendanda: καὶ τριηραρχῶν τὸν πάντα χρόνον διετέλεσεν οὐκ ἐκ συμμορίας τὴν ναῦν παρασκευαζόμενος (aoristo locus non est ob verba τὸν πάντα χρόνον διετ.) ὥσπερ οἱ νῦν, ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτοῦ δαπανῶν, οὐδὲ δεύτερος αὐτὸς ὢν ἀλλὰ κατὰ μόνους οὐδὲ δύ' ἔτη διαλιπὼν ἀλλὰ συνεχῶς, οὐδ' ἀφοσιούμενος ἀλλ' ὡς οἶόν τ' ἄριστα [παρασκευαζόμενος]. Participium quod suo loco restitui olim inde motum erat ad explicanda verba ὡς οἶόν τ' ἄριστα, quo facto nescio quis in antiquitate Attica plane hospes pessime supplevit ποιησάμενος. Locus sic constitutus vide quam sit egregie compositus. In tribus ultimis membris identidem participium et adverbium sibi respondent: δεύτερος ὢν — κατὰ μόνους, διαλιπὼν — συνεχῶς, ἀφοσιούμενος — ἄριστα. Quot verberibus nos privavit inscita magistellorum sedulitas!

§ 41 displicet asyndeton, quod nescio an sic commodissime tollatur: καὶ μὴν καὶ μέ γε, ὅσα κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλικίαν, εὐρήσετε οὐ κακὸν οὐδὲ ἄχρηστον, <ὅς γ'> ἐσράτευμαι τὰς στρατείας τῇ πόλει, τὰ προσαττόμενα ποιῶν (cum Nabero pro ποιῶ). τοῦτο γὰρ τῶν τηλικούτων ἔργον ἐστίν. Possis quoque: τὰ <τε> π. ποιῶ.

VIII § 1 ἀφανίζειν ἐλπίζωσιν. Imo ἀφανιεῖν. In ipsis sequentibus aurem offendunt verba ἐκ θυγατρὸς αὐτοῦ γνησίας παῖδας αὐτῷ καταλελοιπότες, ubi αὐτοῦ abesse malim.

§ 3 et § 7 dele Κίρων ante δ πάππος.

§ 7 δ γὰρ πάππος δ ἐμός, ὧ ἄνδρες, [Κίρων] ἐγήμε τὴν ἐμὴν τήτην οὖσαν ἀνεψιάν. ἐξ ἀδελφῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς αὐτὴν γεγεννημένην. Nulla est h. l. vis pronomini αὐτήν, quae utique delenda. Sed malim ἐξ ἀδελφῆς τῆς μητρὸς αὐτοῦ γ., qui est usitatior verborum ordo. In horum codicum archetypo fuisse

suspisor τῆς μητρὸς αὐτῇν, superscripta emendatione αὐτοῦ, quae in alienum locum devenerit.

§ 13 οὕτως οἰησόμεθα δεῖν ὑμᾶς τοῖς ἡμετέροις μάρτυσι πιστεύειν. Malim οἰόμεθα. Vitium natum ex praegressi futuri αξιώσει ratione non satis intellecta.

§ 17 μόνους ἐκγόνους ἑώρα λοιποὺς [καταλελειμμένους] αὐτῷ. Expungatur manifestum glossema.

§ 20 vocula ἄν, non necessaria post ἐτέρᾳ, necessaria est post εἰσδέχεσθαι. Cf. verba vicina. Transponatur igitur ἀλλ' ἐτέρᾳ τινὶ — ἐπιτρέπειν, μήτε τοὺς φράτερας εἰσδέχεσθαι ἄν ἡμᾶς, ἀλλὰ κατηγορεῖν καὶ ἐλέγχειν.

§ 23 διωμολογήσατο τῶν μὲν ἡγορασμένων τιμὴν ἀπολαβεῖν. Requiro τὴν τιμὴν. Articulus periit propter sequentes litteras TIMHN.

§ 24 οὐ μὴ εἴσει εἰς τὴν οἰκίαν. Bene sic correctum est pro οὐ μὴ εἰσῆς τὴν οἰκίαν, sed post οἰκίαν requiritur signum interrogandi; quae notissima est *velandi* ratio. Alia est ratio vocularum οὐ μὴ seq. Coni. aut Fut. sine interrogatione, quibus aliquid fore *vehementer negatur*.

§ 29 τῶν μὲν παλαιῶν ἀκοὴν μαρτυρούντων παρεχόμενος τῶν δ' ἔτι ζώντων τοὺς εἰδότες ἕκαστα τούτων. Verba miserrime corrupta. Quae enim est ista oppositio inter τὰ παλαιὰ et οἱ ἔτι ζῶντες, et unde pendet genetivus μαρτυρούντων? Nullum est emendandi praesidium in simili loco § 6, nec cessit mihi correctio. Idem valet de initio § 33: πρὸς ἕνα δὲ τὸν πρῶτον τῶν συγγενῶν προσάξω, καὶ τοῦ γένους καθ' ἕκαστον ὑμᾶς ἐρωτήσω, quae verba ingeniosioribus commendo; quibus non negligenda erunt verba sequentia: γένος γὰρ ἀλλ' οὐχὶ συγγένεια τοῦτ' ἐστίν, quibus distinguuntur *descendentes* et *collaterales*. Equidem huiuscemodi quid suspicabar: πρὸς ἕνα δὲ τὸν πρῶτον τῶν συγγενῶν προσάξω καὶ τοῦ γένους <ἕνα τὸν πρῶτον, καὶ> καθ' ἕκαστον ὑμᾶς ἐρωτήσω, sed mihi diffido.

§ 35 Κίρων γὰρ ἐκέκτητο οὐσίαν, ὃ ἄνδρες, ἀγρὸν μὲν Φλυῆσι κτέ. Cur additur οὐσίαν, si non excidit πολλήν, συχνήν, οὐκ ὀλίγην, aut aliquid eiusmodi?

§ 37 τά τε οὖν χρέα πάντα ὅσα ὠφείλετο αὐτῷ καὶ τόκους ἔπειθε, τά γε φανερά, δι' αὐτοῦ ποιεῖσθαι. Non persanatur hic locus corrigendo τε pro γε cum Emperio, quam correctio-

nem recepit Scheibius; quid enim sibi vult τὰ χρέα καὶ <τοὺς insere> τόκους ποιῆσθαι, quid τὰ Φανερά (χρήματα Cf. § 35) ποιῆσθαι διὰ τίνος? Intellegerem: τὰ — χρέα — καὶ τοὺς τόκους ἔπειθε δι' αὐτοῦ πράττεσθαι, intellegerem τὰ Φανερά δι' αὐτοῦ διοικεῖν, intellegerem denique τὰ — χρέα καὶ τοὺς τόκους ἔπειθε, τὰ γε Φανερά, δι' αὐτοῦ πράττεσθαι, modo Φανερά intellegi possent τὰ χρέα, i. e. ea saltem quae Cironi deberi ipse noverat, at cur Ciron eum cui fidebat partem eorum cellasset? Undique igitur tenemur difficultatibus et vereor ne locus sit insanabilis.

§ 38 ἀμφισβητοῦντος δὲ τούτου καὶ τῆς οἰκίας ταύτης καὶ τῶν ἄλλων ὧν ἐκεῖνος κατέλιπε, καὶ οὐδὲν φάσκοντος καταλειπέναι, κτέ. Requiro aut καίπερ aut καὶ τοῦτ'. Mox ex § 25 et § 26 supplendum: συνεποιοῦν δὲ <πάντα> καὶ συνέδαπτον.

§ 41 τὸν μὲν τὴν πρεσβυτέραν ἔχοντα κατοικοδομήσας καὶ ἐπιβουλεύσας ἡτίμωσε, καὶ γραφὴν ὕβρεως γραφεὶς οὐδέπω τούτων δίκην δέδωκε. Locus funditus corruptus, cui nihil lucis affundit neque infelix Emperii coniectura κατοικοφθορήσας neque locus Harpocratonis: κατωκοδόμησεν· κατέκλεισεν εἰς οἰκοδόμημα καὶ οὕτως ἀπέκτεινεν ἐν τῷ κατὰ Διοκλέους πολλάκις, qui neque ad h. l. neque ad hanc orationem pertinere videtur. Quem interfecit aliquis, eundem qui, quaeso, potest ἀτιμῶσαι? Et quid est quod Diocles postulatus esse dicitur ὕβρεως, qualis γραφή non instituebatur contra interfectorem nec contra eum qui effecerat ut alter capite diminueretur? Agi videtur de eo genere ὕβρεως, quam grammatici vocant διὰ πληγῶν; ita ut sub ΗΤΙΜΩΣΕ latere possit ἐπήρωσε vel ἡκίσαστο, sed neque ita reliqua sanantur neque omnino quidquam affirmare ausim de loco desperato, quem sanum videri nonnullis satis mirari non possum. Ad rem compara IX § 17.

§ 39 ἵνα μὴ δοκοῖεν οὗτοι μὲν ἀνηλωκέναι πάντα, ἐγὼ δὲ οὐδέεν. Soloeca oratio est. Lege μηδέν.

§ 45 καὶ ὅτι προσήκει ἡμῖν μᾶλλον ἢ τούτοις κληρονομεῖν τῶν ἐκείνου χρημάτων, ἐκγόνοις οὖσιν [τοῦ πάππου]. Deleatur puerile emblemata.

IX § 7 ἐλέγχειν ψευδεῖς οὔσας τὰς διαθήκας [ἅς ἐποίησας]. Numquam vidi insulsius emblemata. Quis mortalium ipse falso testamento scribit aliquem heredem! Nihil autem lucratur

Reiskii coniectura ἐποίησαντο quam recepit Scheibius. Ita enim immanis nascitur tautologia. Nam per se testamentum quod alii quam testator faciunt falsum est. Si quid addere voluisset orator, potuisset ἀς ἀπέφηναν. Id enim proprium est verbum de iis qui producunt testamentum sive verum sive falsum. Vide v. c. § 18.

§ 10 τεκμηριοῖς ὑμᾶς χρήσασθαι τούτοις τοῖς μάρτυσιν ὅτι μαρτυροῦσι μὴ εἶδέναι κτέ. Notabilis structura pro τεκμηρίῳ ὑμᾶς χρήσασθαι, ὅτι οὗτοι οἱ μάρτυρες μαρτυροῦσι κτέ. facta ad analogiam notissimae constructionis: οἶδα τὸν ἄνδρα, ὅτι ψεύδεται.

§ 13 ἐμελλε καταλιπεῖν. Relinquenda haec structura poetis; Isaeo reddiderim καταλείπειν. Quod paucis interpositis legitur νόμου γε ὄντος ἐξεῖναι ὅτῳ βούλοιο δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ male sollicitatum video a Nabero, qui rescribens νόμου λέγοντος non reputavit dicendum saltem fuisse τοῦ νόμου λέγοντος, nec vi carere voculam γε (quippe) quam ea coniectura delevit. Quid vero usitatius quam νόμος ἐστίν, sequente Infinitivo? Ex Isaeo cf. X § 11.

§ 14 καὶ ἄλλοτε ὅπουπερ αἰσθάνοιτο στράτευμα συλλεγόμενον. Verba *conveniendi et colligendi* construuntur cum praepositione εἰς, itaque requiritur ὅποιπερ. In ipsis sequentibus abesse malim *γρατεία* post εἰς τὴν Μυτιλήνην ut ex praegressis intellegatur *ἔξοδος*.

§ 15 πῶς τοῦτον πισὸν ἤδη τὰς διαθήκας τότε καταλιπεῖν καὶ ἐκπλεύσαντα τελευτῆσαι. Verius videtur πῶς τοῦτον πισὸν δὴ κτέ., quibus emphatice repetitur interrogatio (in paragraphi huius initio) τῷ οὖν ἂν ὑμῶν φανείη πισόν, κτέ.

§ 17 καὶ οὕτως αὐτὸν διατεθῆναι, ὥς ἐκ τῶν πληγῶν [αὐτὸν] ἀσθενήσαντα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕπερον ἀποθανεῖν. Deleatur pronomen praeter Atticorum morem repetitum.

§ 18 ἴσως μὲν καὶ Ἀραφηνίων καὶ πολλοὶ τῶν τότε συγγεωγούντων μαρτυρήσειαν ἂν μοι, διαρρήδην δὲ περὶ τηλικούτου πράγματος <μαρτυροῦντας> οὐκ ἂν ἔχοιμι ὅπως ὑμῖν παρασχοίμην. Vide ne locus ita supplendus sit; perdura enim videtur participii omissio.

§ 20 οὐδὲ πώποτε διελέχθη (Astyphilus) Κλέωνι, ἀλλὰ πρότερον ἐτελεύτησεν, οὐχ ἡγούμενος ὅσιον εἶναι, τοιαύτην αἰτίαν ἔχοντος Θεοδίππου (pater erat Cleonis) περὶ τὸν αὐτοῦ πα-

τέρα (quem interfecerat), τῷ ἐκείνου ὑεῖ διαλέγεσθαι. Naberus merito offendens in verbis ἀλλὰ — ἐτελεύτησεν una litura ea delevit. Difficile tamen causam comminisci, cur quis ea fuerit interpolaturus. Mihi potius corrigendum videtur ἀλλὰ πρότερον <ἀν> ἐτελεύτησεν, scil. πρὶν διαλεχθῆναι Κλέωνι. Astyphilus ita erat animatus, ut quidvis perpeti mallet, quam colloqui cum patris interfectore. Quid hac hyperbole tritius apud utriusque linguae scriptores?

§ 24 λέγων ὅτι Θεῖος εἷη Ἀστυφίλῳ καὶ ἀποφανοίῃ διαθήκας [ἐκείνον καταλελοιπότα], εἴ τις αὐτῷ (l. αὐτῷ) κοινώσοιτο. Licet grammaticae non adversetur locutio ἀποφαίνω τινὰ διαθήκας καταλελοιπότα, multum tamen dubito vocabula ἐκείνον καταλελοιπότα esse ipsius oratoris, siquidem constans est iuris Attici formula ἀποφαίνειν διαθήκας, ut infra § 25, ubi eadem repetuntur, utramque vocem omissam videbis. Scribitur enim: ὡς δ' ἐπηγγέλλετο περιῶν διαθήκας ἀποφανεῖν, εἴ τις αὐτῷ (l. αὐτῷ) κοινώσοιτο. Cf. § 26 De pronomine reflexivo αὐτῷ ab eiusmodi locis alieno rectissime statuit Naberus. Addam in talibus Atticis optionem esse inter οὗ, οἷ, ἑ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς et αὐτοῦ, cett. Antiquiores fere, ut Thucydides, illam, paullo recentiores hanc sequi assolent, Isaeus semper.

§ 37 non fero asyndeton in his: ἀντιβολῶ ὑμᾶς καὶ ἱκετεύω, sive corrigendum est ἀντιβολῶ <δ'> ὑμᾶς κτέ. cl. VIII § 45, sive ἀντιβολῶ <οὖν> ὑμᾶς, cl. VI § 62, ubi similis est cum praegressis necessitudo. Cf. II § 47.

X § 5 Ἀριστομένης — ἀμελήσας ἢ αὐτὸς αὐτὴν ἔχειν ἢ τῷ ὑεῖ μετὰ τοῦ κλήρου ἐπιδικάσασθαι, [τούτων μὲν οὐδὲν ἐποίησε,] τὴν [δ'] ἑαυτοῦ θυγατέρα ἐπὶ τοῖς τῆς ἐμῆς μητρὸς χρήμασι Κυρωνίδῃ ἐξέδωκεν, ἐξ ἧς ὁ Ξεναίνετος οὗτος καὶ Ἀρίσταρχος ὁ τελευτήσας ἐγένετο (l. ἐγένοντο). Habeo persuasissimum hunc locum sanari non posse nisi delendis quae uncinis sepienda curavi, auctorem suum prodentia perverso usu pronominis οὐδὲν pro οὐδέτερον, quod corrigere voluit Naberus. Nihil enim illa correctione proficitur, siquidem is qui iam dictus est negligisse aut hoc aut illud facere, immani tautologia neutrum eorum fecisse dicitur. Quod qui olim senserunt Stephanus et Reiskius insanis coniecturis pro ἀμελήσας rescribendum putarunt, hic μελλήσας, ille ἐτελήσας. Si genuina forent verba

seclusa, vix aliter scribere potuerat Isaeus quam *δυνήθεις ἢ αὐτὸς ἔχειν κτέ.* aut *ἐξὸν ἢ αὐτῷ ἔχειν κτέ.*, quorum neutrum sic corrumpi potuisse ut substitueretur *ἀμελήσας κτέ.* probabile est.

§ 6. τὸν τοῦ Ξεναινέτου ἀδελφὸν εἰσάγουσιν Ἀρισάρχῳ ὄν. Ex hoc similibusque locis perperam vir doctissimus A. H. G. P. van den Es in opere: *de iure familiarum apud Athenienses* pag. 79 effecit *εἰσάγειν* prorsus idem esse quod *εἰσποιεῖσθαι*, licet effectum eundem esse facile concedam. Nempe *εἰσάγειν* non dicitur ratione habita familiae in quam quis adoptatur, sed phratris patris adoptivi in quam quis introducitur, velut hoc loco. De eadem re mox dicitur § 8 *ὡς οὐδὲ καθ' ἕνα νόμον Ἀρίσαρχος εἰς τοὺς Φράτερας τοὺς ἐκείνου εἰσηκται.* Cf. § 9 αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν εἰσποιήτων.

§ 12 κατὰ τὸν νόμον ὃς οὐκ ἐφ' τῶν τῆς ἐπικλήρου κύριον εἶναι, ἀλλ' ἢ τοὺς παῖδας ἐπὶ διετες ἡβήσαντας [κρατεῖν τῶν χρημάτων]. Usus particularum ἀλλ' ἢ arguit spuria esse tria vocabula a me resecta, Ceterum grammaticus ea adscripsit ex ipsa lege, ut apparebit comparanti Suidam s. v. *τέως* et *ἡβήσαντες*. Nisi forte legendum putas ἀλλ' ἢ τοὺς παῖδας, <οὓς> ἐ. δ. ἢ. κρατεῖν τῶν χρημάτων.

§ 16 μέλλοντες ὠφελήσεσθαι μὲν μηδέν, ζημιωθήσεσθαι δὲ μεγάλα. Isaeus et aequales dicebant ὠφελήσεσθαι et ζημιώσεσθαι.

§ 17 εἰς ὑπόχρεων [οὐσίαν καὶ] οἶκον εἰσποιοῦν σφᾶς αὐτούς. Expungatur glossema.

§ 22 ἐγὼ δὲ καὶ αὐτός, ὧ ἄνδρες, οἶμαι δεῖν κυρίας (insere μὲν) εἶναι τὰς διαθήκας, ὥς ἂν ἕκαστος διαθῇται περὶ τῶν ἑαυτοῦ, περὶ μέντοι τῶν ἀλλοτρίων οὐ. Haec plane sufficiunt, sed magistellus aliquis discipulorum gratia haec ita supplevit ut adderet verba κυρίας εἶναι τὰς διαθήκας, ὥσπερ ὥς ἂν ἕκαστος περὶ τῶν ἑαυτοῦ διαθῇται, quae, si me audis, ut nascatur oratio γνησίως Ἀττική, una litura quantocius delenda sunt.

§ 26 καὶ εἰς τὴν ἐμὴν μητέρα τοῦτον τὸν κληρὸν ἐπιγυγνόμενον. Verius videtur verbum simplex γιγνόμενον. Cf. III 38, XI 22. Praepositionem dittographia e sequenti syllaba natam esse crediderim.

X § 7 καὶ τὸν παῖδα ἐπιδείξω καὶ τοὺς πρότερον ἀμφισβή-

τήσαντας ἐμοὶ τοῦ κλήρου πάντας ἔξω τῆς ἀγχιστείας ὄντας, ὥσθ' ὑμᾶς ὁμολογῶσιν. Immo ὁμολογήσειν. § 10 ἡμεῖς δὲ, ἐγὼ καὶ Στρατίος καὶ Στρατοκλῆς — παρεσκευάζοντο ἅπαντες λαγχάνειν. Incredibile videtur Scheibium locum tam manifesto depravatum non correxisse scribendo παρεσκευάζόμεθα, de quo iam Reiskium monuisse video. Simili errore in oratione Demosthenica πρὸς Σπουδίαν § 23 editur διότι πάντες ἄνθρωποι πρὸς τὰ μὴτ' ἀληθῆ μῆτε δίκαια — ἀμφισβητεῖν εἰώθαμεν, μὴ ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ἂν ὕπερον ἀντιδικῶσι, πονηροὶ καὶ συκοφάνται δοκοῦσιν εἶναι, ubi ἀντιδικῶμεν et δοκοῦμεν necessaria sunt.

§ 20 Οὗτος τοίνυν ῥαδίως ὃ τι ἂν τύχῃ ψευδόμενος, καὶ τὴν [αὐτοῦ] πονηρίαν οὐδεμίαν ζημίαν εἶναι νομίζων. Locutionem sarcasticam proverbialem corrumpit is qui de suo addidit pronomen, quod recte abest VII § 3 τὴν ἀναίδειαν οὐδεμίαν ζημίαν εἶναι νομίζουσιν.

§ 22 προσδοκῶν τούτοις τοῖς λόγοις ῥαδίως ὑμᾶς ἐξαπατήσας. Immo ἐξαπατήσειν.

§ 50 κοινώσασθαι γὰρ ἐθέλω τὴν οὐσίαν τὴν ἐμὴν τῇ τοῦ παιδός, καὶ εἴτε πολλὰ εἴτ' ὀλίγα ἐσὶν, ἐν κοινῷ γενομένης λάβωμεν τὰ ἡμίσεα ἑκάτερος, ἵνα μηδὲν πλέον ἔχῃ ἄτερος τοῦ ἑτέρου [τοῦ προσήκοντος]. Per se recte dicitur ἵνα μηδέτερος πλέον ἔχῃ τοῦ προσήκοντος, sed ne hoc quidem oratoris menti convenit, qui manifesto voluit „ne alter altero plus habeat.” Quam nihil cogitavit qui ista de suo addidit!

XII. § 7 supplendum videtur: ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶμαι ἄλλο τι ἂν αὐτὸν ἢ ὅτι ἡ μήτηρ ἀσὴ τε ἐστὶ καὶ ὁ πατήρ <ἀσός>, κτέ.

Fr. 12 § 3 καὶ κατασκευαζομένῳ τὴν τράπεζαν προσεῖσευπόρησα ἀργυρίου. Corrigendum προευπόρησα el. Dem. pro Phorm. § 57 τοσαῦτα γὰρ ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρήμαθ' ὑμῖν ἀνεγνώσθη προσευπορηκώς, ὅς' οὐθ' οὗτος οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς κέκτηται, ubi vera lectio est προευπορηκώς. Cf. Timocr. § 97, ubi recte Bekkerus edidit προευπορεῖσθαι, quum plerique et optimi codd. habeant προσευπορεῖσθαι. Verbum εἰσευπορεῖν nullum fuisse crediderim. Nam apud Diod. Sic. XVI 40 πρέσβεις ἐξέπεμψαν πρὸς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα παρακαλοῦντες [εἰς] εὐπορῆσαι τῇ πόλει χρήματα prior praepositio ex praegressae vocis terminatione nata esse videtur. In genetivo ἀργυρίου

apud Isaeum fortasse non haerendum, quia συνευπορεῖν saepius constructur cum genetivo velut apud Isaeum XI § 37 ὡς ἐγὼ — οὐδεμιᾷ τολμῷ συνευπορῆσαι προικός. Non diffiteor tamen me malle ἀργύριον.

§ 28 καίτοι πᾶσι Φανερόν, ὡς οἱ γε τὸν τούτου πατέρα ἀπε-
φέρουν ὄντα ἐπίτιμον, [ὅτι] ἡμῖν ἐκόντες οὐκ ἂν ἀπέδοσαν κτέ.
Dele δτι.

GALENUS.

Tom. VIII. pag. 642. Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ἔτι πρότερον ἐτόλμησε
καινοτομεῖν τε καὶ ὙΠΕΡβαίνειν τὸ τῶν Ἑλλήνων ἔθος ἐν τοῖς
δνόμασιν. Nemo potest dicendi consuetudinem ὑπερβαίνειν, sed
potest eam aliquis ΠΑΡΑβαίνειν.

Tom. VIII. pag. 651. ταῦτ', ὃ πρὸς τῶν θεῶν, πρότερον θαυ-
μαστά τις ἢ ΛΗρήματα φήσει; Vera lectio est: πρότερον θαύ-
ματά τις ἢ ῥήματα φήσει; Sumpta haec sunt ex decantato
loco Aeschinis *de F. L.* pag. 77. 27. ταῦτα δὲ τί ἐσιν, ὃ κίνα-
δος, ῥήματα ἢ θαύματα; Cicero in *Oratore* VIII. 26. *quae-
rit* (Aeschines) *ex ipso* (Demosthene), *quum quidem eum belluam
appellat*, *utrum illa verba an portenta sint.*

Tom. VIII. pag. 656. διὰ παντὸς ἐσιωπῶμεν — πρὸς ἡμᾶς
αὐτοὺς λέγοντες τὸ τοῦ Κωμικοῦ ὡς

οὔτε σρεβλὸν δρθοῦται ξύλον

οὔτε γερανδριὸν μετατεθὲν μοσχεύεται.

Fugit hoc fragmentum Meinekii diligentiam. Videtur Galenus
nonnihil omisisse, ut numeri restitui non possint. Caeterum
scribendum est γεράνδρυν. cf. Zenob. III. 1. γεράνδρυν μετα-
φυτεύειν, ibique Schneidewinum.

C. G. C.

ANNOTATIONES

AD

LIVIVM.

Qui populi Romani historiam ex litterarum monumentis colligunt et contexunt omnes in eo consentiunt ut belli, quod Romani cum rege Perseo et Macedonibus gesserunt, initium non ab Romanis, sed a Perseo ortum esse existiment. ¹⁾).

Mirum non est ita videri iis qui candide credunt Romanos nulla umquam bella nisi iusta ac pia suscepisse et iniuriis lacessitos et necessitate coactos arma sumere et vicinis bellum inferre consuevisse. Candide admodum scribit Polybius in fragm. 155. pag. 1187 Bekkeri: οἱ Ῥωμαῖοι οὐ τὴν τυχεύσαν πρόνοιαν ἐποιοῦντο τοῦ μὴ κατάρχοντες φαίνεσθαι χειρῶν ἀδίκων μηδ' ἀναιρούμενοι τοὺς πολέμους τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν τοῖς πέλας ἀλλ' αἰεὶ δοκεῖν ἀμυνόμενοι καὶ κατ' ἀνάγκην ἐμβαλεῖν εἰς τοὺς πολέμους. Si potero demonstratum dabo Romanos nulla necessitate coactos, nullis iniuriis lacessitos Perseo ultro intulisse bellum, et contra Perseum neque umquam induxisse in animum cum Romanis bellare et *iam inde ab initio belli OMNI MODO SPREM PACIS TENTASSE et in dies magis — nihil neque egisse aliud neque cogitasse.*" Liv. 44, 25.

1) TH. MOMMSEN Römische Geschichte Tom. I p. 753 Edit. VI. 1874: *Perseus erbte von seinen Vater mit dem Reich seine Drangsale, seine Erbitterung und seine Hoffnungen. In der That griff er mit aller Entschlossenheit die Fortsetzung des väterlichen Werkes an und rüstete eifriger als es vorher geschehen war zum Kriege gegen Rom; kam doch für ihn noch hinzu dass es wahrlich nicht die Schuld der Römer war, wenn er das Makedonische Diadem trug.*

Sed ante omnia de testium fide et auctoritate constare debet. Quatuor esse putantur Polybius, Livius, Diodorus Siculus et Appianus in *Macedonicis*, sed sunt duo tantum, namque Livius totus a Polybio pendet et Diodorus nil nisi incredibili impudentia Polybiana descripsit. Quis sit ille testis optimus et veracissimus et rerum gestarum aequalis et *παρρησιαστής*, qui in Appiani libro lateat, deprehendisse mihi videor et infra ostendere conabor.

Polybius vir gravis et austerus non semel historicorum suae aetatis negligentiam reprehendit qui non satis discernebant quid interesset inter τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου et τὴν τοῦ πολέμου αἰτίαν et τὰς τοῦ πολεμεῖν προφάσεις. III. 6: ἀλλ' ἐστὶν ἀνθρώπων τὰ τοιαῦτα μὴ διειληφόντων ἀρχὴ τί διαφέρει καὶ πόσον διέσκηκεν αἰτίας καὶ προφάσεως, idque multis declarat. Idem diligenter ostendit de bello Persico scribens XXII. 12^a: οὐκ ἄγνοῶ διότι τινὲς τῶν συγγραφόντων περὶ τοῦ συζάντος Ῥωμαίοις πολέμου πρὸς Περσέα βουλόμενοι τὰς αἰτίας ἡμῖν ἀποδεικνύουσι τῆς διαφορᾶς πρῶτον μὲν ἀποφαίνουσι τὴν Ἀβρουπόλιος ἑκπτωσιν ἐκ τῆς ἰδίας δυναστείας ὡς καταδραμόντος αὐτοῦ τὰ παρὰ τὸ Πάγγαιον μέταλλα μετὰ τὸν τοῦ Φιλίππου θάνατον. Περσεὺς δὲ παραβοηθήσας καὶ τρεψάμενος ὀλοσχερῶς ἐξέβαλε τὸν προειρημένον ἐκ τῆς ἰδίας ἀρχῆς· ἐξῆς δὲ ταύτῃ τὴν εἰς Δολοπίαν ἐσβολὴν καὶ τὴν εἰς Δελφοὺς παρουσίαν Περσέως, ἔτι δὲ τὴν Εὐμένους τοῦ βασιλέως ἐπιβουλὴν γενομένην ἐν Δελφοῖς καὶ τὴν τῶν ἐκ Βοιωτίας πρέσβεων ἀναίρεσιν, ἐξ ὧν ἔνιοι Φασὶ Φῦναι Περσεῖ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. Ἐγὼ δὲ Φημι κυριώτατον μὲν εἶναι καὶ τοῖς Φιλομαθοῦσι τὸ γινώσκειν τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν τὰ κακὰ γεννᾶται. — συγκέχυται δὲ ταῦτα πρὸς τοῖς πλείστοις τῶν συγγραφέων διὰ τὸ μὴ κρατεῖν τίνι διαφέρει πρόφασις αἰτίας, καὶ πάλιν προφάσεως ἀρχὴ πολέμου. καὶ νῦν δὲ τῶν πραγμάτων αὐτῶν προσυπομινησκόντων ἠνάγκασμαι πάλιν ἀνανεώσασθαι τὸν αὐτὸν λόγον· τῶν γὰρ ἄρτι ρηθέντων πραγμάτων τὰ μὲν πρῶτα προφάσεις εἰσὶ, τὰ δὲ τελευταῖα τὰ περὶ τὴν τοῦ βασιλέως Εὐμένους ἐπιβουλὴν καὶ τὰ περὶ πρεσβευτῶν ἀναίρεσιν καὶ τούτοις ἕτερα παραπλήσια τῶν κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς γεγονότων ἀρχὴ πρόδηλος τοῦ συζάντος Ῥωμαίοις καὶ Περσεῖ πολέμου καὶ τοῦ καταλυθῆναι τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν· αἰτία δὲ τούτων ἀπλῶς ἐστὶν οὐδεμία. Quae erat igitur vera belli causa? respondet Polybius: Φιλίππον τὸν Δημη-

τρίου Φαμὲν διανοηθῆναι πρότερον πολεμεῖν Ῥωμαίοις τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ τὰς παρασκευὰς ἐτοίμους πρὸς ταύτην ἔχειν τὴν ἐπιβολήν, ἐκείνου δ' ἐκχωρήσαντος Περσέα γενέσθαι χειριστὴν πράξεων. Hinc sua sumsit Livius 39. 23: *cum Perseo rege et Macedonibus bellum quod imminerebat non unde plerique opinantur nec ab ipso Perseo causas cepit. inchoata initia a Philippo sunt et is ipse si diutius vixisset id bellum gessisset.* et 39. 29: *hae causae maxime animum Philippi alienaverunt ab Romanis, ut non a Perseo filio eius novis causis motum sed ob has a patre bellum relictum filio videri possit.* In his quae de Philippo dicuntur verissima sunt: multis Romanorum iniuriis exacerbatus numquam destitit animo bellare cum Romanis et clam bellum parare. Livius 29. 24: *Philippus numquam remisit animum a colligendis in pace viribus, quibus quandoque data fortuna esset ad bellum uteretur.*

Itaque vulgo creditur Perseus eodem in Romanos animo quo pater Philippus fuisse. Expectabant omnes bellum a patre clam paratum a filio gestum iri. Eumenes in curia crimina in Persea exponens (Liv. 42. 11) dicit: *haec cum (Philippum) volutantem in animo oppressum fato regnum ei reliquisse quem infestissimum esse sensisset Romanis. Itaque Persea hereditarium a patre relictum bellum et simul cum imperio traditum annum iam septimum* ¹⁾ *alere et fovere omnibus consiliis.* cf. 42. 5: *Perseus bellum iam vivo patre cogitatum in animo volvens omnes non gentes modo Graeciae sed civitates etiam — sibi conciliabat.* Hanc vulgi opinionem Perseus, qui ex ea suspectus Romanis sed Graecis iucundus et acceptus erat, neque re neque verbis aut confirmabat aut tollebat. Sed nihil minus Perseus in animoolvebat quam bello et armis cum Romanis contendere. Quod patri infestissimus Romanis videbatur, erat haec assentatio et simulatio ut perderet fratrem Demetrium Romanorum amicum et eo nomine patri odiosum et invisum. Reapse Romanos tam anxie et pueriliter metuebat, ut nihil intentatum reliquerit primum ut sibi cum populo Romano pax et amicitia constaret, deinde quum bellum pertinacia Romanorum erupisset, ut quam primum arma deponerentur. Legatos de pace mittere non desistebat, submissee admodum et praeter regiam maiestatem ad humiles

1) incerta haec coniectura est pro *iamiam primum*.

preces descendere non recusavit ¹⁾ et iram Romanorum deprecatus est. Frustra. „*praeoccupatis non auribus magis quam animis — omnis et defensio et DEPRECATIO legatorum respuebatur.*” Liv. 42, 14.

Si quid Polybio credimus et Livio, qui eius auctoritatem sequitur. Eumenis adventus in urbem Romam et crimina eius in Perseum apud patres conscriptos exposita belli causa fuerunt. Liv. 42 6: *Eumenes rex commentarium ferens secum, quod de apparatus belli omnia inquirens fecerat, Romam venit.* et 42. 11: *Eumenes igitur, ut Romam venit — a praetore in senatum est introductus. Causam veniendi sibi Romam fuisse dixit — ut coram moneret senatum ut Persei conatis obviam iret.* Deinde longam orationem in deferendis de Perseo criminibus et indicandis ingentibus belli apparatus consumsit, omnes Persei iniurias in populum Romanum et Romanorum socios et amicos odiose et accusatorie enumerans et in fine ita dicit: *Perseus pro certo habet neminem sibi, antequam in Italiam traiecerit, armatum occurrurum. Hoc quam vobis tutum aut honestum sit vos videritis; ego certe mihi turpe esse duxi prius Persea ad bellum inferendum, quam me socium ad praedicendum ut caveretis venire in Italiam. — Haec oratio (Liv. 42. 14) movit patres conscriptos. Ceterum in praesentiu nihil praeterquam fuisse in curia regem scire quisquam potuit; eo silentio clausa curia erat. Bello denique perfecto quaeque (leg. quae) dicta ab rege quaeque responsa esset emanaverunt. Persei deinde regis legatis — senatus datus est. Ceterum praeoccupatis non auribus magis quam animis ab Eumene rege omnis et defensio et deprecatio legatorum respuebatur.*

Haec Livius ex Polybio, quibus si credimus Romani de bello Macedonico ne cogitabant quidem antequam Eumenes in curia crimina de Perseo detulit. Melior aliquanto testis est, quem adhuc sine nomine produco, apud Appianum in *Macedon.* IX: ante adventum Eumenis οἱ Ῥωμαῖοι ταχέως αὐξανόμενον τὸν Περσέα ὑφερωῶντο καὶ μάλιστα αὐτοὺς ἡρέθιζεν ἡ τῶν Ἑλλήνων φιλία καὶ γειτνιάσις, οἷς ἔχθος ἐς Ῥωμαίους ἐνεπεποιήκασαν οἱ Ῥωμαίων στρατηγοί· ὡς δὲ καὶ οἱ πρέτβεις οἱ ἐς Βασάρνας ἀπε-

1) Perseus ad Romanorum legatos (Liv. 42, 42): *conscius mihi sum nihil me scientem deliquisse et si quid fecerim imprudentia lapsus corrigi me et emendari castigatione hac posse. Nihil certe insanabile nec quod bello et armis persequendum esse censeatis commisi.*

σαλμένοι τὴν Μακεδονίαν ἔφασκον ἰδεῖν ἀσφαλῶς ὠχυρωμένην καὶ παρασκευὴν ἱκανὴν καὶ νεότητα γεγυμνασμένην Ῥωμαίους καὶ τὰδε διετάρασσαν ¹⁾). Αἰσθόμενος δ' ὁ Περσεὺς ἐτέρους ἔπεμπε πρέσβεις τὴν ὑπόνοιαν ἐκλύων. ἐν δὲ τούτῳ καὶ Εὐμένης ἦκεν ἐς Ῥώμην καὶ κατηγορεῖ φανερώς αὐτοῦ παρελθὼν ἐς τὸ βουλευτήριον. deinde enumeratis Persei iniuriis ita scribit: ζήλου δὲ καὶ φθόνου καὶ δέους ΜΑΛΛΟΝ ἢ ἙΓΚΛΗΜΑΤΩΝ οὐδὲν ὁ Εὐμένης ἀπολιπὼν ἐκέλευε τὴν σύγκλητον ὑφορᾶσθαι νέον ἐχθρὸν εὐδοκίμοῦντα καὶ γειτονεύοντα. Audi quid dicat: ζήλου καὶ φθόνου καὶ δέους μᾶλλον ἢ ἐγκλημάτων. Ergo falsa et vana erant ea crimina et, ut est apud Livium 39, 26: *quaerentium quod falso obiticiant cum veri nihil haberent*, neque id patres conscriptos fugiebat, sed quaerentes praetextum belli Perseo inferendi haec omnia sibi vera et gravia videri simulabant, ne dicam mentiebantur.

Sed aliquanto maioris ponderis est quod testis antiquus continuo addit: ἡ δὲ (σύγκλητος) ἙΡΓΩΙ μὲν οὐκ ἀξιοῦσα βασιλέα σὺφρονα καὶ φιλόπονον ²⁾ καὶ ἐς πολλοὺς φιλόανθρωπον ἀνθρώως οὕτως ἐπαιρόμενον καὶ πατρικὸν ὄντα σφίσιν ἐχθρὸν ἐν πλευραῖς ἔχειν, ΛΟΓΩΙ δὲ ᾧ προὔτεινεν ὁ Εὐμένης αἰτιωμένη πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Περσεῖ.

Ergo clandestinis consiliis Perseum quietum et nihil huiusmodi exspectantem opprimere decreverunt caventes sedulo ne res in vulgus emanaret. Appianus l. l. καὶ ταῦτ' ἀπόρρητα ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἐποιοῦντο.

Venerant Eumenis crimina purgaturi et Persei legati et Rhodiorum, sed quamdiu Eumenes Romae fuit in curiam non sunt introducti et post regis discessum demum senatus iis datus est. Appianus: καὶ ταῦτ' ἀπόρρητα ἐν σφίσιν αὐτοῖς ποιούμενοι Ἀρκαλὸν τε πεμφθέντα παρὰ Περσέως ἐς ἀντιλογίαν Εὐμένους καὶ Ῥοδίων τινὰ πρεσβευτὴν βουλομένους ἐς ὅψιν τὸν Εὐμένην διελέγχειν παρόντος μὲν ἔτι τοῦ Εὐμένους οὐ προσήκοντο, μετα-

1) Livius 42. 2: *legati* — in *Macedoniam* missi — *renunciaverunt sibi conveniendi regis* — *potestatem non factam*. Facile tamen apparuisse sibi bellum parari nec ultra ad arma ire dilatatum, ubi corrigendum arbitror: *nec ultra ad arma ire regem dilatatum*.

2) Stulte editur φιλόσοφον. cf. cap. V: οὐ φέροντες σὺφρονας καὶ δικαίους καὶ φιλοπόνους γείτονας.

σαντος δὲ ἰδέξαντο. Sic enim crimina quantumvis inania redargui non poterant et Romani iusti pique duelli inferendi speciosum praetextum erant nacti.

Subridebis cum his componens Livii de eadem re testimonium 42, 14: *Persei regis legatis post paucos dies senatus datus est. Ceterum praeoccupatis non auribus magis quam animis ab Eumene rege omnis et defensio et deprecatio legatorum respuebatur.* Respuebatur omnis et defensio et deprecatio, sed non quia et aures et animi senatorum ab Eumene erant praeoccupati: sibi ipsis Romani metuebant, sibi cavebant, sibi consulebant. Consilia dudum ad bellum erant destinata, quidquid Eumenes aut legati vel dixissent vel non dixissent. Legati hanc iniquitatem moleste ferebant et omni modo per patronos hospitesque disceptandi cum rege locum in senatu quaerebant, sed illusi sunt. Itaque, ut incertus testis apud Appianum dicit, ἀγανακτοῦντές τε καὶ παρρησίᾳ χρώμενοι πολεμεῖν βουλομένους ἤδη Ῥωμαίους Περσεῖ καὶ Ῥοδίοις μᾶλλον ἐξηγρίωσαν. Harpalus Persei legatus indignationem animi non continuit sed sic in curia verba fecit: *velle quidem et laborare regem ut purganti se nihil hostile dixisse aut fecisse fides habeatur, ceterum si pervicacius causam belli quaeri videat forti animo defensurum se: Martem communem esse et eventum incertum belli.*

Quid ad haec Livius? *exasperavit animos ferocia nimia Harpali.* sic tum degeneres animi pristinum φρόνημα amiserant. Veteres et veri Romani magnos in hoste spiritus admirabantur. Harpalus quum nequidquam crimina purgavisset et iram Romanorum deprecatus esset indignabundus ea verba iecit, quae unusquisque vir fortis et acer in tali re usurpasset.

Ex his igitur indiciis et testimoniis colligo Polybium errasse quum belli Persici τὴν αἰτίαν et τὴν πρόφασιν ita discerneret ut causam et auctorem belli Philippum esse diceret, qui multis indignitatibus exacerbatus interire maluit quam Romanos non experiri eoque mortuo bellum a patre tamquam hereditate simul cum imperio traditum a Perseo esse susceptum. Contra ea belli auctores Romanos esse videmus qui ταχέως αὐξανόμενον τὸν Περσέα ὑφωρῶντο καὶ οὐκ ἤξιον βασιλείᾳ τῷφρονα καὶ φιλόπονον καὶ ἐς πολλοὺς Φιλάνθρωπον ἀθρόως οὕτως ἐπαίρομενον καὶ πατρικὸν ὄντα σφίσις ἐχθρὸν ἐν πλευραῖς ἔχειν.

Quam infesti Perseo Romani iam ante Eumenis adventum fuerint ostendit Livius 42, 6: *Marcellus — Achaeis edixerat conventum. — insigne adversus Persea odium Romanorum fecit, quod ut maturius erumperet Eumenes rex Romam venit.* Marcellus id egit anno 173 et anno sequente C. Popilio P. Aelio consulibus Romam venit Eumenes crimina de Perseo deferens sed vana et falsa, quibus se credere senatus simulans (λόγῳ ἃ προὔτεινεν ὁ Εὐμένης αἰτιωμένη) bellum Perseo ultro inferre decrevit. Itaque ἡ τοῦ πολέμου αἰτία erant senatus suspiciones et odia, ἡ δὲ τοῦ πολέμου πρόφασις Eumenis crimina.

Perseus ultro lacesitus de bello Romanis inferendo ne cogitabat quidem, nam si hoc habuisset in animo cur septimum iam annum post patris mortem quiescebat maximas copias et ingentes belli apparatus paratos habens? Numquam non spem pacis tentabat etiam quum Romanorum exercitus in Graeciam deportatus esset. Legatos qui crimina purgarent et de pace agerent mittere non destitit et ipse coram eum legatis Romanis agebat, etiam largitione Consulem Romanum corrumpere conatus est modo multa pollicitus modo iram senatus deprecatus, sed perdebat operam omnem, quia Romanis certum et constitutum erat suspecti sibi et odiosi regis opes imminuere et frangere proferebantque satis impudenter Eumenis calumnias quasi aliquid ponderis haberent.

Minime mirandum est multos tum fuisse qui crederent Eumenis crimina et calumnias causam belli prae buisse. Senatus enim suspiciones et odia silentio occultabantur, Eumenis crimina omnibus erant nota Audi ipsum Perseum cum Marcio sic agentem (Liv. 42, 42): *sed nondum Romam accusator Eumenes venerat, qui calumniando omnia detorquendoque suspecta et invisia efficeret.* Audi et legatum Persei in curia ita dicentem (Appian. *Maced.* IX. 3): τὰς συνθήκας αὐτῷ (Perseo) μετὰ τοῦτο ἀνενέωσασθε οὐ πῶ διαβαλόντος Εὐμένους. et post pauca: καὶ ταῦτα πρὶν ὑμῖν ἡμέτεροι πρέσβεις ἐμήνυον καὶ οὐκ ἐμέμφεσθε μέχρι τῆς Εὐμένους διαβολῆς. et IX. 4: Εὐμένης ὑπ' ἔχθρας τε καὶ φθόνου καὶ δέους οὐδὲ ταῦτ' ᾠκνησεν ἐγκλέσαι Περσεῖ ὅτι κτέ. et in fine orationis: οὐ γὰρ ἄξιον ὡς Εὐμένους καὶ ὑμῶν, patres conscripti, ἄπτεσθαι φθόνον καὶ φόβον. Perseus quum sensisset se bello peti ἔπεμπεν εἰς Ῥώμην ἀπορῶν καὶ πυν-

θανόμενος τί παθόντες ἐκλήθονται τῶν συγκειμένων καὶ πρέσβεις κατ' αὐτοῦ περιπέμπουσιν ὄντος Φίλου· δέον εἰ καὶ τι μέμφονται λόγῳ διακριθῆναι. *Aequum et iustissimum orat. sed quid ad haec Romani? οἱ δ' ἐνεκάλουν ὅτα Εὐμένης εἴποι καὶ πάθοι.* Appian. IX. 3. Similiter legati Romani ad res repetendas renunciandamque amicitiam regi missi (Liv. 42, 25) referunt: *exposita esse ab se ordine quae ipsi nuper in Senatu Eumenem VERA OMNIA ET COMPERTA referentem audissent.* Quam nihil esset in his VERRI et COMPERTI bona pars senatorum minime ignorabat. Quantivis pretii testimonium nobis apud Appianum servatum est IX. 2: τῶν δὲ βουλευτῶν πολλοὶ τὸν Εὐμένη δι' αἰτίας εἶχον ὑπὸ Φθόνου καὶ δέους αἴτιον τοσοῦδε πολέμου γενόμενον. καὶ Ῥώδιοι τὴν θεωρίαν αὐτοῦ μόνου βασιλέων ἐς τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἥλιου πεμπομένην οὐκ ἐδέξαντο. Erant hi senatores *veteres et moris antiqui memores* (Liv. 42, 47) quorum animi fortes et feroces a dolo et fraude abhorrerent, sed tum quoque vicit ea pars senatus, cui potior utilis quam honesti cura erat. Eorum qui antiquos mores colerent princeps et antesignanus quis fuerit non est incerta coniectura indagandum sed res ipsa satis declarat. Florebat tum in curia vir *asper procul dubio animi et linguae acerbae et immodice liberae, sed invicti a cupiditatibus animi et rigidae innocentiae contentor gratiae ac divitiarum* (Liv. 39, 40) M. Porcius Cato Censorius, qui quo animo fuerit in Eumenem Plutarchus ostendit (in *Cat. maior.* cap. 8): ἐπεὶ δ' Εὐμένους τοῦ βασιλέως ἐπιδημήσαντος εἰς Ῥώμην ἥ τε σύγκλητος ὑπερφυῶς ὑπεδέξατο καὶ τῶν πρώτων ἄμιλλα καὶ σπουδὴ περὶ αὐτὸν ἐγένετο δηλὸς ἦν ὁ Κάτων ὑφορώμενος καὶ φυλαττόμενος αὐτόν· εἰπόντος δὲ τινος· ἀλλὰ μὴν χρηστός ἐστι καὶ φιλορώμαιος, ἔγω, εἶπεν, ἀλλὰ φύσει τοῦτο τὸ ζῶον σαρκόφάγον ἐστίν. Hoc dictum iecit Cato annorum LXII (234—172) quum unus omnium maxime in civitate valeret. Cato igitur Eumenem aversabatur qui metu et livore ductus tantum bellum conflasset. Cato qui linguam asperam et immodice liberam haberet neque quod sentiret celabat neque quidquam quum huius belli historiam in *Originibus* scriberet dissimulavit quod civium suorum vanitatem argueret.

Quum diligenter mecum quaererem quis Romanorum fuisset tam audax ut scriberet: Ῥωμαῖοι ταχέως αὐξανόμενον τὸν Περσέα

ὕφωρῶντο καὶ μάλιτα αὐτοὺς ἡρέθιζεν ἡ τῶν Ἑλλήνων φιλία καὶ γειτνιάσις, οἷς ἔχθος ἐς Ῥωμαίους ἐνεπεποιήκεσαν οἱ Ῥωμαίων στρατηγοί, venit in mentem Catonis. Immodice libera Romanis videtur lingua eius qui dicat: *Romanis tam cito crescentes Persae opes suspectas fuisse et male urere Romanos quod Perseus Graecorum amicitia floreret et magistratuum Romanorum iniurias ingens in animis Graecorum peperisse Romanorum odium.*

Audacius etiam est quod scribit: ἡ σύγκλητος ἘΡΓΩΙ μὲν οὐκ ἀξιούσα βασιλέα σὺφρονα καὶ φιλόπονον καὶ ἐς πολλοὺς Φιλάνθρωπον — ἐν πλευραῖς ἔχειν, ΛΟΓΩΙ δὲ ᾧ προὔτεινεν ὁ Εὐμένης αἰτιωμένη πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Περσεῖ. et IX. 1: ζήλου τε καὶ φθόνου καὶ δέους μᾶλλον ἢ ἐγκλημάτων οὐδὲν ὁ Εὐμένης ἀπολιπὼν ἐκέλευε τὴν σύγκλητον ὑφορᾶσθαι νέον ἐχθρὸν εὐδοκίμουντα καὶ γειτονεύοντα. Quis illo homine audacior, quis confidentior Romanorum mores cum sciret, ut civium suorum ἀλαζονείαν tanta cum libertate notaret et confutaret? Satis enim inter omnes constabat Romanos non alia bella suscipere quam pia ac iusta, numquam ultro lacessentes sed lacessitos arma sumere. Polybius apud Diod. Sic. XXVIII. 3: οἱ Ῥωμαῖοι δικαίους ἐνίσταμενοι πολέμους καὶ πλείστον ὄρκων καὶ σπονδῶν ποιούμενοι λόγον οὐκ ἀλόγως συμμάχους εἶχον τοὺς θεοὺς. et XXXII. 5: σφόδρα Ῥωμαῖοι φιλοτιμούνται δικαίους ἐνίστασθαι τοὺς πολέμους καὶ μηδὲν εἰκῇ καὶ προπετῶς περὶ τῶν τοιούτων ψηφίζεσθαι. Rhodiorum legati in curia ita dicunt (Liv. 45, 22): *certe eadem vos estis Romani, qui ideo felicia bella vestra esse quia iusta sunt prae vobis fertis, nec tam exitu eorum quod vincatis quam principibus quod non sine causa suscipiatis gloriamini.* Consul Marcius (Liv. 44. 1) ad milites verba faciens ait: *favere pietati fideique deos per quae populus Romanus ad tantum fastigii venerit.* Atque haec dicit homo subdolus et fraudulentus, cuius malas artes et perfidiam senatores veteres et antiqui moris memores in curia acriter reprehenderunt.

In tam paucis Catonis fragmentis unum est insigne, in quo iterum videmus Romanorum mendacia et vanitatem aspera et immodice libera lingua Catonis confutari. Romani victos Macedonas liberos esse iusserunt. Admirantur omnes populi Romani clementiam et incredibilem animi magnitudinem. Polybius apud Diod. Sic. XXXI. 8. Romani τὸ τῶν Μακεδόνων ἔθνος εἰς δου-

δουλείαν δικαίως ἂν ἀγαγόντες ἡλευθέρωσαν οὕτως εὐγενῶς καὶ ταχέως προέμενοι τὴν εὐεργεσίαν ὥς μὴδὲ παρὰ τῶν ἐπταικότων δέησιν ἀνγκμεῖναι. et post pauca: ἡ σύγκλητος ἀμνησικακῶς καὶ μεγαλοψύχως αὐτοῖς (Macedonibus) προσηνέχθη τὴν ἐλευθερίαν ἀντὶ δουλείας χαρισαμένη. Audi Rhodios in curia (Liv. 45, 22): *Macedonas Illyriosque liberos esse, ut audimus, iubetis cum servierint antequam vobiscum bellarent, nec cuiusquam fortunae invidemus, imo agnoscimus clementiam populi Romani. Multo etiam magnificentius Livius ipse (45, 18): omnium primum liberos esse placebat Macedonas atque Illyrios ut omnibus gentibus appareret arma populi Romani non liberis servitutem, sed contra servientibus libertatem asserere.* quae difficile est sine risu legere; visne enim scire cur Romani Macedonas liberos esse iusserint? Audi Aelium Spartianum in *Hadriano* cap. 5: *Hadrianus omnia trans Euphratem ac Tigrim reliquit exemplo, ut dicebat, Catonis, qui Macedonas liberos pronuntiavit QUIA TENERI NON POTERANT.*

Haec demum est ipsa vox veritatis, reliqua omnia sunt ex adulatione nata.

Etiam alibi in Appiani pauculis fragmentis Catonis vestigia agnosco. Perseus Marci fraude deceptus et pacem certam esse ratus legatos Romam misit qui purgarent crimina et iram deprecarentur, *sed non iis animis audiebantur qui aut doceri aut flecti possent. Denuntiatur extemplo moenibus urbis Romae, Italia intra XXX diem excederent* (Livius 42, 48). Appianus IX. 5: οἱ μὲν δὴ πρέσβεις τοιχῦτα εἶπον. οἱ δὲ οὐδὲν αὐτοῖς ἀποκρινάμενοι τὸν πόλεμον εἰς τὸ Φανερὸν ἐκύρουν. καὶ ὁ ὕπατος ἐκέλευε τοὺς πρέσβεις ἐκ μὲν τῆς πόλεως αὐτῆς ἡμέρας, ἐκ δὲ τῆς Ἰταλίας τριάκοντα ἄλλαις ἐξιέναι. deinde haec addit: τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τοῖς ἐπιδημοῦσι Μακεδόνων ἐκήρυττεν καὶ θόρυβος αὐτίκα μετὰ τὸ βουλευτήριον ἐπιφθονος ἦν ἐν ὀλίγαις ὥραις ἐλαυνομένων τοςῶνδε ὁμοῦ· καὶ οὐδὲ ὑποζύγια εὐρεῖν ἐν οὕτῳ βραχεῖ διαστήματι οὐδὲ πάντα φέρειν δυναμένων. ὑπὸ δὲ σπουδῆς οἱ μὲν οὐκ ἔφθανον ἐπὶ τοὺς σαθμούς, ἀλλ' ἐν μέσαις ἀνεπαύοντο ταῖς ὁδοῖς. οἱ δὲ παρὰ ταῖς πύλαις μετὰ παιδων ἑαυτοὺς ἐρρίπτουν καὶ μετὰ γυναικῶν, πάντα τε ἐγίγνετο ὅσα εἰκὸς ἐν αἰφνιδίῳ καὶ τοιῷδε κηρύγματι. αἰφνιδιον γὰρ αὐτοῖς ἐφαίνετο διὰ τὰς ἔτι πρεσβείας. Est ea res huiusmodi ut non nisi ab aequali et oculato teste memoriae prodi potuerit; posteri enim minutias has exiles non curabant.

Simul perspicitur in his indignatio in eos qui sine ulla necessitate miseros Macedonas cum uxoribus et liberis *extemplo* ex urbe praecipites eiecerint. Vide quam duriter et acerbe et truculente omnia haec a Romanis agerentur. Legatis deprecantibus nil respondetur: bellum decernitur: legati cum omni Macedonum multitudine *extemplo* moenibus urbis exturbantur. Nihil his addo praeter verba Persei apud Livium 42, 43: *frustra clementiae gravitatisque vestrae fama vulgata per gentes est, si talibus de causis, quae vix querela et expostulatione dignae sunt, arma capitis et regibus sociis bella infertis.*

Agnosco denique Catonem testem cap. XV in his: Marcius Consul ad incitas redactus agit cum Rhodiorum legatis ut pacem reconciliare velint, unde suspicantur Rhodii οὐκ ἄνευ 'Ρωμαίων ταῦτα Μάρκιον ἐπισκῆπτειν. ὁ δ' ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τὰδε καὶ ἕτερα πολλὰ ΔΙ' ἈΤΟΑΜΙΑΝ ἔπραττεν. Quis enim alius id exprobrare ausus esset viro nobilissimo, decemviro sacrorum, iterum Consuli praeter atrocem animum Catonis?

Videamus iam cur Romani tanto opere Perseum suspectum haberent: 'Ρωμαῖοι ταχέως αὐξανόμενον τὸν Περσέα ὑφερωῶντο (Appian. *Maced.* IX. 1.) καὶ μάλις αὐτοὺς ἠρέθισεν ἡ τῶν Ἑλλήνων φιλία καὶ γειτνίασις, οἷς ἔχθος ἐς 'Ρωμαίους ἐνεπεποιήκεσαν οἱ 'Ρωμαίων στρατηγοί. ὥς δὲ καὶ οἱ πρέσβεις οἱ ἐς Βασιάρνας ἀπεσταλμένοι τὴν Μακεδονίαν ἔφασκον ἰδεῖν ἀσφαλῶς ὠχυρωμένην καὶ παρασκευὴν ἰκνὴν καὶ νεότητα γεγυμνασμένην 'Ρωμαίους καὶ τὰδε διετάρασσεν. Livius 42, 5: *Perseus bellum iam vivo patre cogitatum in animo volvens omnes non gentes modo Graeciae sed civitates etiam legationibus mittendis pollicendo plura quam praestando sibi conciliabat. Erat tamen magnae partis hominum ad favorem eius inclinati animi et aliquanto quam in Eumenem propensiores. Indignatur Livius vulgo civitates Graeciae Perseum multis caedibus infamem nec ullo commendabilem merito praeferre (Eumeni) tam pio erga propinquos tam iusto in cives, deinde quaerit huius rei causam: seu fama et maiestate Macedonum regum praeoccupati — seu quia non abiecti esse Romanis volebant. Ultima verba sensu cassa sunt: verborum amissorum sententiam hanc ferme suspicor fuisse: seu quia Eumenem obnoxium esse Romanis videbant. Civitates Graeciae favebant Perseo Romanorum hosti*

et Eumenem oderant Romanorum amicum. Magistratum Romanorum superbia, avaritia, inhumana crudelitas ingens in Graecorum animis odium luporum Romanorum excitaverat, quod plerique prae metu sedulo occultabant, donec magna clades a Romanis accepta hominum voluntates nudavit. Polybius, quem Livius sequitur 42. 63, non ob aliam causam suspicatur Graecos clade Romanorum impense laetatos esse quam pravo studio quo etiam in certaminibus Indioris vulgus utitur deteriori atque infirmiori favendo. Habebat, opinor, Graecia graviores causas cur Perseo faveret et aperiret voluntates hominum metu semel amoto. Sed melius est testes producere. Eumenes in curia crimina de Perseo deferens (Liv. 42, 12) ait: *vereri maiestatem eius omnes; nec pro quibus meritis, pro qua munificentia tantum ei tribuatur cernere nec dicere pro certo posse utrum felicitate id quadam eius accidat an, quod ipse vereatur dicere*, INVIDIA ADVERSUS ROMANOS FAVORUM ILLI CONCILIENT. Haec ipsa causa est, quam Eumenes caute et obiter attingit, et sola adeo causa est cur Graeci adversus Romanos Perseo faverent. Invidiosum erat apud senatum exagitare magistratum in provinciis furta, rapinas, caedes, facinora et scelera. Itaque circumspecte admodum Eumenes (*quod ipse vereatur dicere*) et leviter id attigit. Sed habemus meliorem testem et *παρησίας έρασην* apud Appianum (*Maced. IX*): *μάλιστα αυτούς* (Romanos) *ήρέθιζεν ή τών Έλλήνων φιλία* — *ός έχθος ές Έρωμαίους ένεπεποιήκεσαν οι Έρωμαίων στρατηγοί*. Catonis erat id libere et disertè dicere, quod quantum possent ceteri aut dissimulabant aut verbis elevabant. Post victoriam de Antiocho omnia personant querelis sociorum et amicorum. Liv. 43, 2: *Hispaniae utriusque legati — de magistratum Romanorum avaritia superbiaque conquesti nixi genibus ab senatu petierunt ne se socios foedius spoliari verarique quam hostes patiantur*. Unum et alterum de multis addam Liv. 43, 4: *Abderitae legati flentes ante curiam queruntur oppidum suum ab Hortensio expugnatum ac direptum esse. Causam excidii fuisse urbi quod cum centum millia denarium et tritici quinquaginta millia modium imperaret spatium petierint quo de ea re et ad Hostilium consulem et Romam mitterent legatos. Vixit ad Consulem se pervenisse et audisse oppidum expugnatum, principes securi percussos, sub corona ceteros venisse*. Liv. 43, 7:

Chalcidenses legati — in curia exposuerunt quae Lucretius in populares suos superbe, avaro, crudeliter fecisset. — apud se templa omnibus ornamentis compilata spoliisque sacrilegii C. Lucretium navibus Antium deverisse, libera corpora in servitutem abrepta, fortunas sociorum populi Romani direptas esse et quotidie diripi. Cogebantur enim miseri, quibus fideliores socios Romani non habebant, hieme pariter atque aestate navales socios in tectis habere: domos suas plenas turba nautica esse; versari inter se, coniuges liberosque suos quibus nihil neque dicere pensi sit neque facere.

Est operae pretium audire quam libera lingua Cato haec nobilitatis scelera exagitaverit. dixit (Q. Thermus) a decemviris parum sibi bene cibaria curata esse; iussit vestimenta detrahi atque flagro caedi: decemviros Bruttiani verberavere, videre multi mortales. Quis hanc contumeliam. — quis hanc servitutem ferre potest? Nemo hoc rex ausus est facere; eane fieri bonis bono genere natis boni consulitis? Ubi societas? ubi fides? (add. ubi mos) maiorum? — Servi iniurias nimis aegre ferunt. Quid illos bono genere gnatos magna virtute praeditos opinamini animi habuisse atque habituros dum vivant? Cato apud Gellium X. 3. Similia his Graeci quotidie patiebantur. Liv. 33, 29: *efferavit ea caedes Thebanos Boeotosque omnes ad execrabile odium Romanorum.* Sed quid facerent? Romanis se pares esse non posse satis sciebant. Nulla erat concordia, nihil de communi consilio ad tuendam libertatem agebatur et actum erat de pristina virtute:

πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.

Unica spes Graecorum in Perseo et Macedonibus erat posita. Hi soli poterant Romanos ex Graecia expellere. ¹⁾ Quis igitur mirabitur Graecos favere Perseo τῷ φιλέλληνι? Prodeat nunc de eadem re testis Polybius XXVI. 5: *Περσεὺς ἀνανεωσάμενος τὴν Φιλίαν τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐθὺς ἐλληνοκοπεῖν ἐπεβάλετο.* Odiosum verbum est ἐλληνοκοπεῖν (ut δημοκοπεῖν, πολιτοκοπεῖν) malis artibus Graecorum gratiam et favorem captare. Revocavit exsules et qui ob aes alienum solum verterant et qui iudicum sententiis damnati erant et qui ob

1) Liv. 42, 50: *statuere apud animum suum Persea debere — an armatus — patiat quodcumque casus belli tulerit aut victor liberet orbem terrarum ab imperio Romano. Non esse admirabilius Romanos Graecia pelli quam Hannibalem Italia pulsum esse.*

maiestatis crimen exsulabant. Iisdem omnibus bona publicata reddidit: simul reliquias tributorum Macedonibus remisit et maiestatis reos e vinculis liberavit. ταῦτα δὲ ποιήσας, inquit, πολλοὺς ἐμετεώρισε δοκῶν καλᾶς ἐλπίδας ὑποδεικνύναι πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν ἐν αὐτῷ. Praeterea erat in eo regia dignitas, aetas integra: erat idem impiger ac strenuus in rebus gerendis: idem neque mulierosus erat neque vinosus, quae patris vitia fuerant. ἐπεφύγει δὲ καὶ τὴν πατρικὴν ἀσέλγειαν τὴν τε περὶ τὰς γυναικάς καὶ τὴν περὶ τοὺς πότους καὶ οὐ μόνον αὐτὸς μέτριον ἔπινε δειπνῶν ἀλλὰ καὶ οἱ συνόντες αὐτῷ φίλοι. Cf. Appian. *Maced.* IX. 2: Romani πρέσβεις ἐς τοὺς Φίλους βασιλέας — περιέπεμπον, ἑτέρους δ' ἐς τὴν Ἑλλάδα — καὶ ἐς τὰς νήσους ὅσας δύναιτο προσαγαγέσθαι, ὃ καὶ μάλιστα τοὺς Ἑλληνας ἐτάραττεν ἠδομένους μὲν τῷ Περσεῖ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙ ὄντι, ἀναγκαζομένους δ' ἐνίοις Ῥωμαίοις ἐς συμβάσεις χωρεῖν. Ex animi sententia Graeci favebant Perseo φιλέλληνι ὄντι sed nonnulli ineluctabili necessitate coacti ab Romanis stabant, quod de Rhodiis potissimum dici arbitror. cf. IX. 1: Eumenes crimina in Perseum deferens ἔγκλημα ἔποιε καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ καὶ τὸ νηφάλιον τῆς διαίτης ὄντος οὕτω νέου, καὶ ὅτι πρὸς πολλῶν ὀξέως ἐν ὀλίγῳ ἀγαπῶτο καὶ ἐπαινοῖτο. Respondet Persei legatus: Εὐμένης ὑπ' ἔχθρας τε καὶ φθόνου καὶ δέους οὐδὲ ταῦτ' ὥκνησεν ἐγκαλέσαι Περσεῖ ὅτι πολλοῖς ἔθνεσι κεχαρισμένος καὶ ΦΙΛΕΛΛΗΝ καὶ σωφρόνως ἀντὶ μέθης καὶ τρυφῆς ἄρχει καὶ ταῦθ' ὑμεῖς αὐτοῦ λέγοντος ὑπέσχητε ἀκροάσασθαι. Τοιγάρτοι τὴν ἐκείνου διαβολὴν αὖξετε καθ' ὑμῶν ὥς οὐ φέροντες σῶφρονας καὶ δικαίους καὶ φιλοπόνους γείτονας. Haec omnia verissime dicta sunt. Perseus enim de bello Romanis inferendo ne cogitabat quidem, sed Romani suspicantes se peti maluerunt occupare hostem, quamquam id sedulo dissimulabant, sed frustra, quia res ipsa clamat. Romani nolebant regem validum, potentem, strenuum *laleri affixum habere* (ἐν πλευραῖς ἔχειν) sed callide simulabant se Eumenis criminibus moveri: λόγῳ ἃ προὔτεινεν ὁ Εὐμένης αἰτιωμένη πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Περσεῖ. sed eam rem tacitam habere decreverant. Liv. 42, 14: *nihil praeferquam fuisse in curia regem scire quisquam potuit. eo silentio clausa curia erat.*" et quaerimus adhuc utrum ab Romanis an a Perseo belli initium sit ortum. Decreto bello et Eumene digresso Persei legatis senatus datus est: „sed omnis et defensio

et deprecatio legatorum respuebatur". et non ita multo post „*rogatio ad populum lata est ut Perseo bellum indiceretur*." Liv. 42, 30 invito, ut arbitror, Catone, qui de simili re indignabundus exclamat apud Gell. VII. 3: *quod illos dicimus voluisse facere id nos priores facere occupabimus?* et post pauca: *qui acerrime adversus eos (Rhodios) dicit ita dicit hostes voluisse fieri. Ecquis est landem vrorum qui quod ad sese attineat aequum censeat quemquam poenas dare ob eam rem quod arguatur male facere voluisse?* et tamen maior pars senatorum id quod iniquissimum esse constat in Persei causa fecerunt, namque Eumenis crimina tam levia erant et inania ut Cato scribere ausus sit *ζήλου τε καὶ φθόνου καὶ δέους μᾶλλον ἢ ἐγκλημάτων οὐδὲν ὁ Εὐμένης ἀπέλιπεν*, et τῶν βουλευτῶν πολλοὶ τὸν Εὐμένη δι' αἰτίας εἶχον ὑπὸ φθόνου καὶ δέους αἴτιον τοσοῦδε πολέμου γενόμενον. Appian. *Maced.* IX. 1—2. Est operae pretium τὰ τοῦ Εὐμένους ἐγκλήματα diligenter inspicere ut ficta et falsa a veris et certis discernantur.

Enumerantur Eumenis crimina apud Appianum cap. IX. apud Livium 42, 11. Purgantur a Persei legato in curia (Appian. IX. 2) et ab ipso Perseo apud Livium 42. 41.

Primum ponam Appiani testimonium: Εὐμένης — κατηγορεῖ αὐτοῦ (Persei) — ὅτι 'Ρωμαίοις δυσμενὲς γένοιτο' αἰεὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν οἰκείως ἐς αὐτοὺς ἔχοντα ἀνέλοι καὶ Φιλίππῳ τε παρασκευὴν τοσὴνδε κατ' αὐτῶν συναγαγόντι συμπράξειεν καὶ βασιλεὺς γενόμενος οὐδὲν ἐκλύσειεν αὐτῆς ἀλλὰ καὶ προσεξεργάσαιτο ἕτερα. Respondet legatus: εἰ αἰδεῖσθε συνθήκας οἱ πολὺν ἀξιοῦντες αὐτῶν λόγον ἔχειν τί παθόντες ὑπὸ Περσέως αἵρεσθε πόλεμον; οὐ γὰρ ὅτι στρατιὰν ἔχει καὶ παρασκευὴν· οὐ γὰρ ἔχει ταῦτα καθ' ὑμῶν· οὐδὲ τοὺς ἄλλους κεκτῆσθαι βασιλέας κωλύετε· οὐδ' ἀδικον ἀσφαλῶς ἔχειν ἐς τοὺς ἀρχομένους καὶ τὰ περίοικα καὶ εἰ τις ἔξωθεν ἐπιβουλεύοι. πρὸς δὲ ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες 'Ρωμαῖοι, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἐπρέσβευσε καὶ τὰς συνθήκας ἑναγχος ἀνεκαίνισεν.

Alterum Eumenis crimen est: ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἀμέτρως θεραπεύοι Βυζαντιοῖς τε καὶ Αἰτωλοῖς καὶ Βοιωτοῖς συμμαχήσας. Legatus respondet: Βυζαντιοῖς καὶ Αἰτωλοῖς καὶ Βοιωτοῖς οὐ καθ' ὑμῶν ἀλλὰ καθ' ἐτέρων συνεμάχησε καὶ ταῦτα πρὶν ὑμῖν ἡμέτεροι πρέσβει; ἐμήνυσον καὶ οὐκ ἐμέμφεσθε μέχρι τῆς Εὐμένους διχβολῆς, ἣν οὐκ εἰδάσατε τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ἐς ὅψιν ἐλέγχει.

Novum et saepe repetitum ἔγκλημα hoc est: τῶν ὑμετέρων Φίλων καὶ συμμάχων Ἀβρούπολιν μὲν ἀφῆρηται τὴν ἀρχήν, Ἀρ-
θέταυρον δὲ τὸν ἐν Ἰλλυριοῖς δυνάστην ἐκτείνειν ἐπιβουλεύτας καὶ
τοὺς ἐργασαμένους ὑποδέδεκται. Purgat legatus his verbis: ἀλλ'
'Αβρούπολιν ἐξέβαλε τῆς ἀρχῆς· ἐπιδραμόντα γε τοῖς ἡμετέροις
ἀμυνόμενος· καὶ τοῦτ' αὐτὸς ὑμῖν ἐδήλωσε Περσεύς· καὶ τὰς συν-
θήκας αὐτῷ μετὰ τοῦτο ἀνενεώσατο οὐπὼ διαβαλόντος Εὐμένους·
τὸ μὲν δὴ περὶ Ἀβρούπολιν καὶ πρεσβύτερόν ἐσι τῶν συνθηκῶν
καὶ παρ' ὑμῖν ὅτε συνετίθεσθε δίκαιον ἐφάνη. De eadem re Mar-
cius legatus ad Perseum ita dicit (Liv. 42, 40): *Ex quo regnum
adeptus es unam rem te quae facienda fuerit senatus fecisse cen-
set, quod legatos Romam ad renovandum foedus miseris, quod
tamen ipsum tibi non fuisse renovandum iudicat potius quam cum
renovatum esset violandum. Abrupolim socium atque amicum populi
Romani regno expulisti. Arthetauri interfectores, ut caede, ne
quid ultra dicam, laetatum appareret, recepisti, qui omnium Illy-
riorum fidissimum Romano nomini regulum occiderant. Liv. 42, 13:
Abrupolim socium atque amicum vestrum regno expulit, Arthetau-
rum Illyrium, quia scripta ab eo quaedam vobis comperit, socium
item atque amicum vestrum interfecit. Euersam et Callicritum
Thebanos principes civitatis quia liberius adversus eum in concilio
Boeotorum locuti fuerant delaturosque ad vos quae agerentur pro-
fessi erant tollendos curavit. Saepe commemoratur foedus, quod
Perseus post patris mortem cum Romanis renovavit, ἀνεκαίνισεν,
ἀνενεώσατο τὴν Φιλίαν, τὰς συνθήκας. In ea re neque Perseus
neque Romani bona fide egerunt. Polybius apud Diodorum
Siculum XXIX. 30: Περσεὺς τὴν αὐτὴν ἔχων προαίρεσιν τῷ
πατρὶ καὶ ταύτην σπεύδων ὑπὸ Ῥωμαίων ἀγνοεῖσθαι πρεσβευτὰς
ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην τοὺς ἀννεωσομένους τὴν πτρικήν Φιλίαν. ἡ
δὲ σύγκλητος τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων αἰσθανομένη τὴν Φιλίαν
ὁμῶς ἀνενεώσατο τὸν ἐξαπατῶντα ὁμοίως ἐξαπατῶσα.*
Disertum testimonium hoc quidem est. Non nesciebant patres
Philippum clam bellum molitum esse, non dubitabant quin
Perseus bellum a patre inchoatum suscepturus esset, sed callide
temporibus servientes haec omnia dissimulabant sedulo. Non
minus fraudulentem Perseus, quem ipsum audi ita dicentem
(Liv. 42, 25): *foedus cum patre ictum ad se nihil pertinere: id
se renovari non quia probaret, sed quia in nova possessionis requi*

patienda omnia essent, passum. Sic in clara luce ponitur quod Cato apud Appianum dicit: ἡ σύγκλητος ἔργῳ μὲν οὐκ ἀξιοῦσα βασιλέα σώφρονα καὶ φιλόπονον καὶ ἐς πολλοὺς φιλόανθρωπον ἀθρόως οὕτως ἐπαιρόμενον καὶ πατρικὸν ὄντα σφίσι ἐχθρὸν ἐν πλευραῖς ἔχειν, λόγῳ δὲ ἂν προὔτεινεν ὁ Εὐμένης αἰτιωμένη πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Περσεῖ. Ergo haec omnia Eumenis crimina non erant seria, neque causa belli, sed praetextus. Omnes tamen scriptores veteres praeter unum, et ipsi Romani hos leves praetextus pro gravissimis criminibus et iustissima belli causa iactabant. Solus Cato ausus est scribere id quod erat, ὅτι Ῥωμαῖοι ταχέως αὐξανόμενον τὸν Περσέα ὑφωρῶντο dudum ante Eumenis adventum, et ipse Eumenes callidus veterator et in omni re Romanis obnoxius crimina haec defererebat quia sic Romanis gratissimum se facere facile intelligebat.

Quod de Erennio dixit Persei legatus in curia (Appian. IX 4) mutato nomine vere de Eumene dici potest: ἀλλ' ὁ Εὐμένης ἐψεύσατο τοῖς ἐπιτρίβουσιν ἐς τὸν πόλεμον ὑμᾶς πρόφασιν εὐσχήμονα δίδους. Facile igitur haec Perseus purgat his verbis (Liv. 42, 41): *et Arthetauri caedis mihi reddenda ratio est, in qua tamen nihil ultra obiicitur quam interfectores eius in regno exulasse meo. — et hercle quid attinet cuiquam exilium patere, si nusquam exuli locus est? Ego tamen istos ut primum in Macedonia esse admonitus a vobis comperi, requisitos abire ex regno iussi et in perpetuum interdixi finibus meis* ¹⁾. et post pauca: *quid tandem me facere decuit cum Abrupolis fines mei regni usque ad Amphipolim pervastasset, multa libera capita, magnam vim mancipiorum, multa millia pecorum abegisset? quiescerem et paterer donec Pellam et in regiam meam armatus pervenisset?*

Etiam hoc vetus erat crimen ante Eumenis Romam adventum in curia iactatum. Polybius apud Diod. Sic. XXIX. 33: ἡ σύγκλητος — ἀπελογίσατο τοῖς τοῦ Περσέως πρεσβευταῖς περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀπολύειν αὐτὸν ἐγκλημάτων, περὶ δὲ τῆς Ἀβρου-

1) Appian IX. 3: ἀλλ' Ἀρθέταυρόν τινες ἀνελόντες ἐν Μακεδονίᾳ διέτριβον. κοινῇ γὰρ πάντων ἀνθρώπων νόμος. — μαθὼν δὲ καὶ τοῦθ' ὅτι ἔγκλημα ποιήσειε ἐξεκέρυξεν αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς ὕλης.

πρόλιθος τοῦ Θρακῆς ἐκ τῆς βασιλείας ἐκβολῆς ἐκέλευσε διορθώσασθαι τὸν Περσέα τὸ γεγονός.

Inspiciamus nunc reliqua: crimini dabatur Perseo ὅτι Δόλοψιν ἐπεστράτευσεν (App. IX. 3). *Dolopes a te ipso evastati sunt* (Liv. 42, 40). Respondet legatus: Δόλοψι γὰρ ἐπεστράτευσεν οὗσι τῆς ἰδίας ἀρχῆς, καὶ δεινὸν εἰ τῶν ἑαυτοῦ λογισμῶν ὑμῖν ὀφλήσει. δίδωσι δ' ὅμως περὶ πολλοῦ ποιούμενος ὑμᾶς τε καὶ δόξαν ἀγαθὴν (potuitne submissius?). ἔκτειναν δ' οἱ Δόλοπες οἷδε τὸν ἡγούμενον αὐτῶν αἰκισάμενοι. καὶ ζητεῖ Περσεὺς τί ἂν ὑμεῖς ἐδράσκατε τοὺς ὑπηκόους τοιαῦτα πράξαντας; Perseus ipse (Liv. 42, 41): *Non sum eodem modo defensurus, Romani, quod Dolopas armis coercuerim, quia etsi non merito eorum iure feci meo, cum mei regni, meae ditionis essent, vestro decreto patri attribuli meo. Nec si causa reddenda sit non vobis, nec foederatis, sed iis qui ne in servos quidem sacra atque iniusta imperia probant, plus aequo et bono saevisse in eos videri possum. Quippe Euphranorem praefectum a me impositum ita occiderunt ut mors poenarum eius levissima fuerit. Estne sic satis refutata συκοφαντία?*

Novum crimen defertur (Liv. 42, 40): *per Thessaliam et Maliensem agrum cum exercitu contra foedus isti; Byzantiis item contra foedus misisti auxilia. Cum Boeotis sociis nostris secretam tibi ipsi societatem quam non licebat iure iurando pepigisti. Thebanos legatos Euersam et Callicritum venientes ad nos quaerere malo quis interfecerit quam arguere.* Respondet Perseus: *cum processissem inde ad visendas Larisam et Antronas et Pteleon quia in propinquo eram sacrificandi causa — Delphos escendi. Et hic criminis augendi causa cum exercitu me isse adiicitur — Aetolis et Byzantiis praesidia misimus et cum Boeotis amicitiam fecimus. Haec qualiacumque sunt saepe in senatu vestro, ubi aliquos ego disceptatores non tam aequos quam te, Q. Marci, paternum amicum et hospitem habebam. Sed nondum Romam accusator Eumenes venerat. et paulo ante: et Thebanorum, quos naufragio perisse constat, et Arthetauri caedis mihi reddenda ratio est.*

Accedunt his alia crimina Liv. 42, 40: *in Aetolia bellum intestinum et caedes principum per quos nisi per tuos facta videri possunt?* et 42, 13: *Thessaliam et Doridem cum exercitu pervasit ut in bello intestino deterioris partis auxilio meliorem affligeret. Confudit et miscuit omnia in Thessalia Perrhaebiaque spe novarum*

tabularum ut manu debitorum obnoxia sibi optimales opprimeret. Polybius apud Diod. Sic. XXIX. 33: τῆς παρὰ τοῖς Αἰτωλοῖς χρεωκοπίας κατὰ Θεσσαλίαν ζηλωθείσης καὶ πάσης πόλεως εἰς εἰρήσεις καὶ ταραχὰς ἐμπικτούσης ἢ σύγκλητος ὑπέλαβεν ἐκ τοῦ Περσέως γεγονέναι τὴν σύγχυσιν.

Appian. IX. 1: Eumenes διέβαλλεν αὐτοῦ καὶ τὰς ἐπιγαμίας βασιλικὰς ἄμφω γενομένας καὶ τὰς νυμφαγωγίας ὅλῳ τῷ Ῥοδίων σόλῳ παραπεμφθείσας. Livius 42, 12: *vereri maiestatem eius omnes, — inter ipsos quoque reges ingentem auctoritate, Seleuci filiam duxisse cum non petentem sed petitum ultro, sororem dedisse Prusiae precanti atque oranti; celebratas esse utrasque nuptias gratulatione et donis innumerabilium legationum et veluti auspiciis nobilissimis populis deductas esse.*

Ne est hoc quidem ἔγκλημα sed faciebat ad iram Romanorum et invidiam excitandam.

Etiam foedius et iniquius est quod legitur apud Appianum IX. 4: Εὐμένης ὑπ' ἐχθρας τε καὶ φθόνου καὶ δέους οὐδὲ ταῦτ' ὤκνησεν ἐγκαλέσαι Περσεῖ ὅτι πολλοῖς ἔθνεσι κεχαρισμένους καὶ φιλέλλην καὶ σωφρόνως ἀντὶ μέθης καὶ τρυφῆς ἄρχει, καὶ ταῦτα, indignabundus in curia ait Persei legatus, ὑμεῖς αὐτοῦ λέγοντος ὑπέστητε ἀκροάσασθαι. τοιγάρτοι τὴν ἐκείνου διαβολὴν αὖξετε καθ' ὑμῶν ὡς οὐ φέροντες σῶφρονας καὶ δικαίους καὶ φιλοπόνους γείτονας. cf. IX. 1: ἔγκλημα δ' ἐπολεῖ καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ καὶ τὸ νηφάλιον τῆς διαίτης ὄντος οὕτω νέου. Non erubuit denique calumniator Eumenes senatum iubere ὑφορᾶσθαι νέον ἐχθρὸν εὐδοκιμοῦντα καὶ γειτονεύοντα.

Haec igitur fere sunt τὰ τοῦ Εὐμένους ἔγκλήματα pleraque ψυχρὰ καὶ ἥωλα, aut planissime purgata aut olim excusata et remissa et partim maledicta magis quam crimina, quae Romani odio Persei avidis et auribus et animis accipiebant. Solus omnium Cato audebat dicere et scribere vana haec omnia crimina esse ex invidia et odio et metu nata; reliqui simulant vera et certa ea sibi videri. Legati in Macedoniam missi ad res repetendas renunciandamque amicitiam regi referunt (Liv. 42, 25) *exposita esse ab se ordine quae ipsi nuper in senatu Eumenem VERBA omnia et COMPERTA referentem audissent.* cf. Appian. IX. 3: quaerit Perseus τί παθόντες — πρέσβεις κατ' αὐτοῦ περιπέμπουσιν; quid illi? οἱ δ' ἐνεκάλουν ὅς οὐ Εὐμένης

εἴποι καὶ πάθοι. Sed verissimum est et semper erit quod Persei legatus in curia dixit: τοῖς προφάσεως ἐς πόλεμον, ὃ Ῥωμαῖοι, δεομένοις ἱκανὰ πάντα ἐς τὴν πρόφασιν ἔστιν. Senatus legatis nihil respondet sed statim decernit bellum: οἱ δὲ οὐδὲν αὐτοῖς ἀποκρινάμενοι τὸν πόλεμον ἐς τὸ φανερὸν ἐκύρου. Nempe verissima sunt quae Perseus dixit legatis Romanorum. Liv. 42, 42: *ego haec — quae aut a vobis obiecta aut purgata a me sunt talia esse scio ut aures, ut animi audientium sint, nec iam referre quid ego aut qua mente fecerim quam quomodo id vos factum accipiat.* Nemo, ut est in pervulgato proverbio, surdior est quam is qui audire non vult. Certum et constitutum Romanis erat Perseum bello persequi: igitur nihil audiebant. Polybius apud Diodorum Sic. XXX. 1: ἡ σύγκλητος αὐθημερὸν ἐψηφίσατο τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον καὶ τοῖς πρεσβευταῖς ἐχρημάτισε μὲν, ἀπόκρισιν δὲ οὐδεμίαν ἔδωκεν.

Accesserunt Eumenis criminibus duo nova crimina: Eumenes ipse prope ut victima in sacrato loco ante aras maectatus et venenum Romanorum legatis apud Rammium Brundisium a Perseo paratum. Liv. 42, 15—17. Adscribam locum ut mendum eximam. Editur 42, 17: *petere institit ab eo rex, quoniam duces omnes legatique Romani hospitio eius uti aduessent, quibus eorum ipse scripsisset ut venenum dandum curaret: cuius scire se comparationem plurimum difficultatis et periculi habere (nec sine) pluribus consociis comparari; eventu praeterea incerto esse ut aut satis efficacia ad rem peragendam aut tuta ad celandam dentur. SE daturum quod nec in dando nec datum ullo signo deprendi posset.*

Tribus literulis repetitis scribendum: — *dentur*; SED *se daturum*. εἰδέναι μὲν δυσπόριστον ὄν — ἀλλὰ δώσειν κτέ. Liv. 42, 18: *haec ad ea quae ab Eumene delata erant accessere quo maturius hostis Perseus iudicaretur.* Sunt haec crimina aliquanto graviora et recentia, quae Perseus frustra purgabat. Perseus ipse de utroque contemtim loquebatur. Liv. 42, 41: *quid enim si legibus vestris hodie reus sim aut index Brundisius aut Eumenes mihi obiciat ut accusare potius vere quam conviciari videantur?* et legatus Persei apud Appian. IX. 4: Ἐρρέννιον τὸν ἐν Βρεντεσίῳ τίς ἂν πισεύσειεν ὅτι Περσεὺς Ῥωμαίων ὄντα καὶ φίλον ὑμέτερον καὶ πρόξενον εἰληφεν ἐπὶ τὴν τῆς βουλῆς Φαρμακείαν ὡς ἀνχλωσαι τὴν σύγκλητον δι' αὐτοῦ δυνάμενος ἢ τοὺς ὑπολοίπους

εὐμενεσέρους ἔξων διὰ τοὺς ἀναιρουμένους; et de Eumene: πόσων Ἑλλήνων πόσων δὲ βαρβάρων κατ' Εὐμένους πρεσβευσάντων πρὸς ὑμᾶς, οἷς πᾶσιν ἐχθρὸς ἐστὶ τοιοῦτος ὢν. Notabilis locus est, quo infra usus sum, unde constat Eumenem plurimis in Graecia et in Asia invisum et odiosum fuisse. Idem crimen maxima cura per legatos Persei in curia defensum est. Livius 42, 48: *insidiarum Eumeni factarum crimen et maxima cura et minime tamen probabiliter (manifesta enim res erat) defensum. Cetera DEPRECATIO erat; sed non iis animis audiebantur qui aut doceri aut FLECTI possent.* Polybius 27, 7: Legatis Persei senatus datur, οἱ δὲ — ἐπειρῶντο μὲν καὶ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν τι καὶ παραιτεῖσθαι (*deprecari*) τὴν σύγκλητον, τὸ δὲ πλεον ἄπελογοῦντο περὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατὰ τὸν Εὐμένην, ληξάντων δὲ τῆς δικαιολογίας αὐτῶν πάλαι προδειληφότες ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν (*ad bellum consilia erant destinata*) προσέταξαν αὐτοῖς ἐκ μὲν τῆς Ῥώμης εὐθέως ἀπαλλάττεσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν Μακεδόσιν ὅσοι παρεπιδημοῦντες ἔτυχον, ἐκ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐν τριάκονθ' ἡμέραις ἐκχωρεῖν (*denunciatum extemplo moenibus urbis Romae, Italia intra XXX diem excederent.*)

Tum vero omni spe pacis praecisa Perseus ineluctabili necessitate coactus et principum in consilio auctoritate victus „*geramus ergo, inquit, dis bene iuvantibus, quando ita videtur, bellum.*” Liv. 42, 51. *ubi quando ita videtur, si docet, si οὕτω δοκεῖ* est concedentis et manus dantis praeter animi sententiam.

Reliquum est ut ostendam numquam Perseo consilium fuisse arma ultro Romanis inferre. Contra Perseus iam inde ab initio belli OMNI MODO SPEM PACIS TENTAVIT et in dies magis quo propior admovebatur terror nihil neque agebat aliud neque cogitabat. οὐκ ἐμὸς δὲ μῦθος, non mea haec verba sunt, sed astuti calumniatoris Eumenis, qui quum antea vanum timorem Romanis incutere tentasset quasi Perseus repente in Italiam traiecturus esset, nunc vera aperit. Liv. 44, 25: (Eumenes) *cernebat et Persea iam inde ab initio belli omni modo spem pacis tentasse et in dies magis quo propior admovebatur terror nihil neque agere aliud neque cogitare; Romanos quoque quia traheretur diutius spe ipsorum bellum et ipsos duces et senatum non abhorreere a finiēdo tam incommodo ac difficili bello.*

Perseus nihil reliquit intentatum ut ipsi pax cum Romanis

aut constaret aut reconciliaretur, sed nihil agebat quia senatus omni modo bellum cum Perseo gerere decreverat et nota arte speciosos armorum praetextus quaerebat. Perseus quum patri mortuo successisset nihil habuit antiquius quam ut legatos Romam mitteret Liv. 45, 9: *Perseus Q. Fulvio L. Manlio consulibus* (anno 179) *regnum accepit: a senatu rex est appellatus M. Iunio, A. Manlio consulibus.* (anno 178). cf. Liv. 40, 58: *Perseus potitus regno dum firmaret res legatos Romam ad amicitiam paternam renovandam petendumque ut rex ab senatu appellaretur misit.* Neque Perseus neque senatus in ea re bona fide agebant, ut supra vidimus, sed quia uterque temporibus serviendum esse putabat res facile impetrata est. Sentiebat Perseus se Romanis esse suspectum, itaque ἐτέρους ἐπεμπε πρέσβεις τὴν ὑπόνοιαν ἐκλύων. Appian. IX. 1. ἐν δὲ τούτῳ καὶ Εὐμένης — ἦκεν ἐς Ῥώμην καὶ κατηγορεῖ φανερώς αὐτοῦ, namque antea tacitae tantum suspiciones et occulta odia fuerant per annos ferme septem; Eumenes enim ad deferenda de Perseo crimina in urbem venit anno 172 C. Popilio Laenate, P. Aelio Ligure Consulibus Liv. 42, 9 et 10. Iam statim mirum alicui videri debet regem potentissimum et Romanis infestum septimum iam annum quiescere et a bello abstinere. Perseus et Rhodii purgatum Eumenis crimina legatos Romam miserunt, qui omni modo per patronos hospitesque disceptandi cum rege locum in senatu quaerebant. Liv. 42, 14, sed non nisi post Eumenis discessum in curiam introducti sunt. Appian. IX. 2: Ἀρπαλον πεμφθέντα παρὰ Περσέως ἐς ἀντιλογίαὺν Εὐμένους καὶ Ῥοδίων τινὰ πρεσβευτὴν βουλομένους ἐς ὅψιν τὸν Εὐμένη διελέγχειν παρόντος μὲν ἔτι τοῦ Εὐμένους οὐ προσήκοντο, μεταστάντος δὲ ἐδέξαντο. Unde igitur belli initium ortum est? Utrum a Perseo qui alios super alios legatos misit qui Eumenis calumnias redarguerent et senatus iram deprecarentur, an ab Romanis qui auditis Eumenis criminationibus, quas vanas esse probe sciebant, statim Perseum bello persequi decreverunt sed eam rem sedulo tacitam habuerunt? ἢ σύγκλητος ἔργῳ μὲν οὐκ ἀξιούσα βασιλέα σώφρονα — ἐν πλευραῖς ἔχειν, λόγῳ δὲ ᾧ προὔτεινεν ὁ Εὐμένης αἰτιωμένη πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Περσεῖ καὶ ταῦτ' ἀπόρρητα ἔτι ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἐποιοῦντο. Indignantur ob haec (quis mirabitur?) Persei legati: καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷδε πρῶτον ἀγανακτοῦντές τε καὶ παρρησίᾳ χρώμενοι πολε-

μεῖν βουλομένους ἤδη Ῥωμαίους Περσεῖ — μᾶλλον ἐξηγρίωσαν. Liv. 42, 14: *omnis et defensio et deprecatio legatorum RESPURBATUR; et exasperavit animos ferocia NIMIA Harpali, qui princeps legationis erat. Cur tandem? quia dixerat „velle quidem et laborare regem ut purganti se nihil hostile dixisse aut fecisse fides habeatur; ceterum si pervicacius causam belli quaeri videat forti animo DEFENSURUM se.* Manifestum est Romanos ultro Perseo bellum intentare et regem omni modo pacem servare velle et si vis afferretur DEFENSURUM se profiteri.

Itaque *Harpalus quanta maxima celeritate poterat regressus in Macedoniam nunciat regi nondum quidem parantes bellum reliquisse se Romanos sed ita infestos ut facile appareret non dilaturos.* Perseus igitur *praeterquam quod et ita credebat futurum IAM ETIAM VOLEBAT in flore virium se credens esse.*

Perspicuum est quid sit *IAM etiam volebat.* Perseus adhuc bellum cum Romanis suscipere noluerat, sed ubi cognovit bellum adversus se parari et ipse iam arma sumere volebat copiis et apparatibus ingentibus a patre olim paratis fretus.

Sed cautum esse admodum oportet in admittendis historicorum coniecturis quae non factis sint stabilitae. Apud Livium 42, 2: *legati in Macedoniam missi renunciarunt sibi conveniendi regis Persei — potestatem non factam. Facile tamen apparuisse sibi bellum parari nec ultra ad arma ire dilaturum, ubi corrigendum esse dixi: ad arma ire REGEM dilaturum.* Factum hoc est anno 173, id est anno ante quam Eumenes Romam venit, quo tempore Perseus Romanum bellum neque animoolvebat neque parabat. Itaque falluntur legati qui, ita uti fit, quae animis suspicabantur ea sibi videre videbantur. Eodem modo dubito de Persei voluntate belli gerendi quia eum omnia agentem video, etiam se indigna ac turpia, ut pax reconciliaretur. Interea Eumenes fraude Persei prope necatus est et Raminus a Perseo tentatus est ut legatis Romanorum venenum dandum curaret. „*haec ad ea quae ab Eumene deleta erant accessere* quo MATURIUS HOSTIS PERSEUS IUDICARETUR Liv. 42, 18. Appian. IX. 2: *καὶ ἄλλας δὲ τινὰς αἰτίας οἱ Ῥωμαῖοι ἐς τὸν Περσέως πόλεμον ὥς οὕτω κεκριμένον προσελάμβανον, ubi animadverte verba ὥς οὕτω κεκριμένον quasi nondum decretum esset*

bellum, id est etiam si haec nova crimina non accessissent tamen consilia erant ad bellum destinata.

Hanc ob causam Romani circa reges amicos ac socios legatos miserunt. Quid Perseus? Misit Romam legatos ἀπορῶν καὶ πυνθανόμενος τί παθόντες ἐκλήθονται τῶν συγκειμένων καὶ πρέσβεις κατ' αὐτοῦ περιπέμπουσιν ὄντος Φίλου· δέον εἰ καὶ τι μέμφονται λόγῳ διακριθῆναι, iure prius *disceptare quam armis contendere*, id quod aequum et iustum est et in foederibus scribi solebat. Hoc quoque neglecto ac spreto clam bellum decreverant. Quid igitur Perseo responderunt? οἱ δ' ἐνεκάλουν ὅσα Εὐμένης εἴποι καὶ πάθοι καὶ μάλιστα ὅτι Θράκην κατακτῆτο καὶ στρατιὰν ἔχοι καὶ παρασκευὴν οὐκ ἐρημήσοντος ἀνδρός. quo audito Perseus iterum mittit legatos, qui in curiam introducti omnem lapidem moverunt ut crimina purgarent, suspiciones et odia lenirent, iram deprecarentur. Commemorant egregia Philippi de populo Romano in bello Antiochino merita, commemorant foedus et amicitiam et patri et Perseo initam, orant et obsecrant et deos obtestantur ne amicis suis ultro iniustum bellum inferant: οὐκ ὀκνεῖ (Perseus) καὶ παρακαλεῖν ὑμᾶς θεοὺς οὓς ὠμόσατε κτεῖσθαι καὶ μὴ ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΑΤΑΡΧΕΙΝ ἙΛΛΗΝΩΣ ἘΣ ΦΙΛΟΤΟΣ. Appian. IX. 4. Suntne haec verba satis perspicua μὴ πολέμου κατάρχειν ἀδίκως ἐς Φίλους? et dubitabimus etiam unde belli initium sit ortum? Ubi est nunc Perseus ille qui iam bellum gerere volebat? Quid autem ad haec senatus? NIHIL RESPONDIT ET PALAM BELLUM DECREVIT: οἱ δὲ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι τὸν πόλεμον ἐς τὸ Φανερόν ἐκύρουν. Simul legatos omnesque Macedones, qui Romae essent, *exemplo ex urbe eiecit praecipites*. Liv. 42, 25: *legati ad res repetendas in Macedoniam renunciandamque amicitiam regi missi. qui Romam regressi iam sua sponte infestum Persei senatum insuper accenderunt*. Hinc „centuriatis comitiis primo quoque die ferre ad populum consules iusserunt ut quod Perseus Philippi filius Macedonum rex adversus foedus cum patre Philippo ictum et secum post mortem eius renovatum sociis populi Romani arma intulisset, agros vastasset urbesque occupasset, quodque belli parandi adversus populum Romanum consilia inisset, arma, milites, classem eius rei causa comparasset ut nisi de iis rebus satisfecisset bellum cum eo iniretur. Uter igitur belli auctor est? populusne Romanus an Perseus?

τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐστιν, αὐτὸ γὰρ βούλει.

Nondum Perseus de pace desperat. Liv. 42, 36: *legati ab rege Perseo venerunt. Eos in oppidum intromitti non placuit cum iam bellum regi eorum et Macedonibus et senatus decreisset et populus iussisset. In aedem Bellonae in senatum introducti ita verba fecerunt: mirari Persea regem quid in Macedoniam exercitus transportati essent. Si impetrari a senatu posset ut ii revocentur regem de iniuriis si quas sociis factas quererentur ARBITRATU SENATUS satisfactorum esse.*" Viden Perseum anxium trepidare? et ea res frustra fuit: „*iussi renunciare regi consulem P. Licinium brevi cum exercitu futurum in Macedonia esse; ad eum si satisfacere in animo esset mitteret legatos; Romam quod praeterea mitteret non esse; nemini enim eorum per Italiam ire liciturum.*" Ne sic quidem Perseus spem abiicit sed aliam viam fere dixerim ad salutem ingressus est. Venerant in Graeciam legati Q. Marcius et A. Atilius. Q. Marcius olim cum rege Philippo Graeco more hospitium iunxerat eratque propterea Perseo ξένος πατριός. „*ab huius necessitudinis commemoratione orsi petierunt legati ut in colloquium veniendi regi potestatem faceret.*" Sperabat miser rem convenire posse, sed turpissime a legato principe viro deceptus est. Videbat enim Marcius (Liv. 42, 43) „*nihil satis paratum ad bellum in praesentia Romanos habere, non exercitum, non ducem, cum Perseus NI SPES VANA PACIS OCCORCASSSET CONSILIA omnia praeparata atque instructa haberet et suo maxime tempore atque alieno hostibus incipere bellum posset.*" Itaque homo callidus „*et se ita a patre suo accepisse dixit amicitiam hospitiumque cum Philippo fuisse et minime immemorem necessitudinis eius legationem eam suscepisse.*

Et tum quidem Perseus in interiora regni recepit se LEVI AURA SPHI OBIECTA ¹⁾ *quod Marcius ipsius causa suscepisse se legationem dixisset et sic post dies paucos ad constitutum locum venerunt. Ibi tum Marcius crimina de Perseo delata paucis exposuit, quae ille ita redarguit ut superior fuisse in disceptatione videri posset. Astute simulat legatus haec se cum assensu audivisse et auctor fuit regi mittendi Romam legatos. Ad id necessaria*

1) apud Ciceronem in *Philippica* VI, 1. Codex Vaticanus exhibet *hodierno autem dies PENE SCIO QUAEIS OBIECTAREM remissior senatus fuit*, in quo latebat: *hodierno autem die SPE NESCIO QUA PACIS OBIECTA remissior senatus fuit.*

petitio induciarum erat cupiebatque Marcius neque aliud colloquio petierat. Simulavit autem id se aegre et gravate concedere et sic Perseo nihil huiusmodi suspicanti facile imposuit.

Itaque Perseus CONFIDENS PACEM FUTURAM (Liv. 42, 46) statim legatos Romam de inchoatis cum Marcio conditionibus pacis misit, sed mox fraus patuit et rex sibi verba data esse sensit. Liv. 42, 47: *Marcius et Atilius Romam cum venissent legationem in Capitolio ita renunciarunt ut nulla re magis gloriarentur quam decepto per inducias et SPEM PACIS rege. Adeo enim apparatibus belli fuisse instructum ipsis nulla parata re ut omnia opportuna loca praeoccupari ante ab eo potuerint quam exercitus in Graeciam traiceretur.*

Actum erat de optimis artibus veterum Romanorum. „haec ut summa ratione acta magna pars senatus approbat; veteres et moris antiqui memores negabant se in ea legatione Romanas agnoscere artes”. Polybius apud Diod. Sic. XXX. 7: οὐ μὴν τοῖς πρεσβυτάτοις ἤρεσκε τὸ γεγενημένον ἀλλ’ ἔλεγον μὴ πρέπειν Ῥωμαίοις μιμεῖσθαι Φοίνικας ὥς τε δι’ ἀπάτης ἀλλ’ οὐ δι’ ἀρετῆς τῶν πολεμίων περιγιγνεσθαι. De iisdem Appianus IX. 2: τῶν δὲ βουλευτῶν πολλοὶ τὸν Εὐμένη δι’ αἰτίας εἶχον ὑπὸ Φθόρου καὶ δέους αἴτιον τοσοῦδε πολέμου γενόμενον. Horum dux et antesignanus (quis dubitat?) Cato fuit. „vicit tamen ea pars senatus cui potior utilis quam honesti cura erat” Interea regis legati Romam veniunt. „quamquam ad bellum consilia erant destinata senatum tamen praeberi legatis placuit. Eadem fere quae in colloquio ab rege dicta erant relata ab legatis. — cetera DEPRECATIO erat, sed non iis animis audiebantur qui aut doceri aut flecti possent. Itaque nihil responsum sed „denunciatum exiemplo moenibus urbis Romae — excederent. Nonne ex his lucis clarius est suscepti belli culpam Romanos sustinere?”

Legatis ab Roma regressis et omni spe pacis praecisa Perseus Pellae consilium habuit. — „erant quibus vel stipendium pendendum si iniungeretur vel agri parte cedendum si mullarent, quidquid denique aliud PACIS CAUSA patiendum esset non recusandum videretur nec committendum ut in aleam tanti casus se regnumque daret. Si possessio haud ambigua regni maneret multa diem tempusque afferre posse, quibus non amissa modo recipere sed timendus ultro iis esse QUOS NUNC

TIMERET posse." Qui hoc censebant Perseo gratificabantur quem ita velle facile intelligebant. Perseus igitur et TIMEBAT Romanos et sentiebat si bellum capesseret et de regno et de capite se dimicaturum. „*ceterum multo maior pars ferocioris sententiae erat*" Servantes antiquos regni nobilissimi et potentissimi animos censebant „*dum integrae res sint (semel) statuere apud animum suum Persea debere utrum singula concedendo nudatus ad extremum opibus extorrisque regno Samothraciam aliamve quam insulam petere ab Romanis ubi [privatus del.] superstes regno suo in contemptu atque inopia consenescat, malit, an armatus vindex fortunae dignitatisque suae ut viro forti dignum sit patiatur quodcumque casus belli tulerit.*" Ad hanc generosam orationem Perseus deposito timore incaluit et „*geramus ergo, inquit, dis bene iuvantibus, quando ita videtur, bellum.*" Nunc demum serio de bello gerendo cogitare coepit omni spe pacis recisa. Eo animo igitur „*cohortatus est milites ad bellum: iniurias populi Romani in patrem seque commemoravit — fallaci colloquio per speciem reconciliandae pacis extractam hiemem ut tempus ad comparandum haberent. — cum patre suo gerentes bellum Romanos speciosum Graeciae liberandae praetulisse titulum; nunc propalam Macedoniam in servitutem petere ne rex vicinus imperio sit Romano, ne gens bello nobilis arma habeat. Haec enim tradenda superbis dominis esse cum rege regnoque, si abstinere bello et facere imperata velint.*" Perseus tamen incensis sic omnium animis nihil agebat et quietus in Macedonia desidebat. Interea consul Romanus in Athamaniam transgressus asperi ac prope invii soli cum ingenti difficultate parvis itineribus aegre Gomphos pervenit. Cui si vexatis hominibus equisque tironem exercitum ducenti acie instructa et loco suo et tempore obstitisset rex, ne Romani quidem abnuunt magna sua cum clade fuisse pugnatos."

Haud ita multo post accidit ut Perseus pugna equestri insignem de Romanis victoriam reportaret (Liv. 42, 59): „*opportune supervenit phalanx. — Fluctuante rege inter spem metumque tantae rei conandae Cretensis Euander — ad regem accurrit et monere institit ne elatus felicitate summam rerum temere in non necessariam aleam daret. Si contentus bene re gesta quiesset eo die vel pacis honestae conditionem habiturum vel*

plurimos belli socios qui fortunam sequerentur si bellare mallet. IN HOC CONSILIUM PRONIOR ERAT ANIMUS REGIS." Perseus redit ad ingenium et victoriam certam e manibus dimittit. Eidem „*per eos dies consilium habenti de summa belli, cum iam consedisset ferocia ab re bene gesta, ausi sunt quidam amicorum consilium dare ut secunda fortuna in conditionem honestae pacis uteretur potius quam spe vana evectus in casum irrevocabilem se daret. — Mitteret ad consulem qui foedus in easdem leges renovarent quibus Philippus pater eius pacem ab T. Quinctio victore accepisset. — NUMQUAM AB TALIBUS CONSILIIS ABHORREBAT REGIS ANIMUS. Itaque — legati ad consulem missi — pacem petiere vectigal quantum Philippus pactus esset daturum Persea Romanis pollicentes; urbibus agris locisque quibus Philippus cesserat cessurum et ipsum. Haec legati summotis his cum consultarent Romana constantia vicit in consilio.*" Omnia haec Polybiana sunt; itaque ipsum audiamus XXVII. 8: ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ὁμθυμᾶδὸν ὡς βαρυτάτην δοῦναι τὴν ἀπόκρισιν. ἴδιον γὰρ τοῦτο πάντῃ παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος καὶ πατέριόν ἐστι τὸ κατὰ μὲν τὰς ἐλαττώσεις αὐθαδεσάτους καὶ βαρυτάτους φαίνεσθαι, κατὰ δὲ τὰς ἐπιτυχίας ὡς μετριωτάτους. et candide addit: τοῦτο δὲ διότι καλὸν πᾶς ἂν τις ὁμολογήσειεν· εἰ δὲ καὶ δυνατὸν ἐν ἐνίοις καιροῖς εἰκότως ἂν τις ἐπαπορήσειεν. „*responderi placuit ita pacem dari si de summa rerum liberum senatui permittat rex de se deque universa Macedonia statuendi ius.* Liv. 42, 62. Excandescunt ad haec Persei amici καὶ συμβούλευον τῷ Περσεῖ μήτε διαπρεσβεύεσθαι μηκέτι μήτε διαπέμπεσθαι περὶ μηδενός. Aliter Perseo visum: „*Perseus hanc ipsam superbiam (quippe ex fiducia virum esse) TIMERE et summam pecuniae augens, SI PRETIO PACEM EMERE POSSET, non destitit animum consulis tentare.*" προκόπτων δ' οὐδὲν ἄλλὰ καὶ τῶν πλείων φίλων ἐπιτιμῶντων αὐτῷ καὶ φασκόντων ὅτι νικῶν ποιεῖ τὰ τοῦ λείπομένου καὶ τοῖς ὅλοις ἐπταικότος οὕτως ἠναγκάσθη τὰς διαπρεσβείας ἀπογνοῦς μετασχετοπεδεῦσαι πάλιν ἐπὶ τὸ Συκῦριον.

Cato apud Appianum de ea re ita scribit: μετὰ τὴν νίκην δὲ Περσεὺς εἶτ' ἐπιγελῶν Κράσσῳ καὶ τωθάζων αὐτὸν εἶτ' ἀτοπειρώμενος ὅπως ἔτι φρονήματος ἔχοι εἶτε τὴν Ῥωμαίων δύναμιν τε καὶ παρασκευὴν ὑφορώμενος εἶθ' ἐτέρῳ τῷ λογισμῷ προσέεπεμπεν αὐτῷ περὶ διαλλαγῶν. Apparet Catonis παρρησία in sqq. Livius auctor est 42, 60: *quinque principes Aetolorum qui primi terga*

verlentes conspecti dicebantur Romam missi. quid Cato ὁ Φιλαληθής? Αἰτωλῶν δὲ καὶ ἐτέρων Ἑλλήνων ΚΑΤΕΨΕΤΑΤΟ ὡς πρώτων τραπέντων· καὶ τούτους ἐς Ῥώμην ἐπεμψεν. Consul Aetolos primos terga vertisse impudenter mentitus est. Quis ea dicere praeter Catonem audebat?

Primo et secundo belli anno neque consul Licinius neque A. Hostilius ullam rem bellicam memorabilem gesserunt et si quando pugnatum ab Romanis est ut plurimum male pugnatum est. Non minus infeliciter anno tertio Q. Marcius Philippus consul iterum rem gessit. Temerario incepto per montes Cambunios *inenarrabili labore cum ruina iumentorum sarcinarumque in Macedoniam descendit* et „*si hostem similem antiquis Macedonum regibus habuisset, magna clades accipi potuerat* (Liv. 44, 4) sed Perseus, ut solebat, iners et socors rei bene gerendae occasionem ex manibus dimisit „*nec auxil copias integros fessis submit-tendo neque ipse quod plurimum intererat certamini adfuit.*” Itaque Romani degressi in campos inter Heracleum et Libethrum posuerunt castra. Polybius apud Diod. XXX. 10: ὁ Περσεὺς κάλλιστον εἰληφῶς παρὰ τῆς τύχης καιρὸν εἰς τὸ διαφθεῖραι τὴν δύναμιν ἄρδην τῶν Ῥωμαίων διέτριβε περὶ Δῖον τῆς Μακεδονίας ἀπέχων μὲν οὐ πολὺ τῶν τόπων, ῥαθυμῶν δὲ περὶ τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων. κραυγῆς γὰρ μόνον ἦν χρεῖα καὶ σάλπιγγος εἰς τὸ τὴν στρατιὰν τῶν πολεμίων λαβεῖν αἰχμάλωτον περιεκεκλεισμένην ἐν κρημνοῖς καὶ φάραγξι δυσεξιτήτοις.

„*Lavanti regi dicitur nunciatum hostes adesse.*” Tum vero omnibus apparuit quam puerilem in modum Perseus Romanos timeret. „*Pavidus exiit e solio victum se sine proelio clamitans.*” Polybius apud Diod. Sic. XXX. 10: ὁ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐπτοήθη τὴν ψυχὴν ὥς ἐξαλάμενος ἐκ τῆς πυρίας καὶ παίσας τὸν μηρὸν ἐμπαθῶς Οὐδὲ παραταξαμένους ἡμᾶς, εἶπεν, ὦ θεοί, παραδίδοτε τοῖς πολεμοῖς ἀγεννώς. Appianus IX. 13: ὁ δ' ἐξήλατο τοῦ ὕδατος βοῶν ὅτι ἐαλώκοι πρὸ τῆς μάχης.

Quae sequuntur apud Livium lacunosa sunt. Editur: *et subinde per alia atque alia pavidam consilia et imperia trepidans duos ex amicis Pellam alterum ut quae ad Phacum pecunia deposita erat * * * ex praesidiis revocat omnesque aditus aperit bello.*” Facile est ex Appiano IX, 14 et Livio 44, 10 amissa supplere. Appianus dicit: Περσεὺς ἀναβαρῶν ἤδη κατ' ὀλίγον μετὰ τὴν

Φυγὴν Νικίαν καὶ Ἀνδρόνικον, οὓς ἐπὶ τὸν καταποντισμὸν τῶν χρημάτων καὶ τὸν ἐμπρησμὸν τῶν νεῶν ἐπεπόμφει περιποιήσας (leg. περιποιήσαντας) αὐτῷ καὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ χρήματα — ἀπέκτεινεν ἀθεμίσως. et Livius: *Perseus — mallet imperiis suis non obtemperatum esse cum trepidans gazam in mare deiici Pellac, Thessalonicae navalia iusserat incendi. Andronicus Thessalonicam missus traxerat tempus, — incautior Nicias proiciendo pecuniae partem quae fuerat ad Phacum sed in re emendabili visus est lapsus esse quod per urinatores omne ferme extractum est.*" Polybius apud Diod. XXX. 11: τελέως ὁ Περσεὺς νομίσας ἐπταικῆναι τοῖς ὅλοις — Νικῶνα (leg. Νικίαν) μὲν τὸν θησαυροφύλακα ἐξέπεμψε συντάξας τὴν ἐν τῷ Φάκῳ γάζαν καὶ τὰ χρήματα καταποντίσαι, Ἀνδρόνικον δὲ τὸν σωματοφύλακα εἰς Θεσσαλονίκην συντάξας ἐμπρῆσαι τὰ νεώρια τὴν ταχίστην. Itaque sic fere Livii locus explendus est: *duos ex amicis Pellam alterum [Niciam] ut quae ad Phacum pecunia deposita erat [in mare deliceret, alterum Andronicum Thessalonicam ut navalia incenderet misit et suos undique] ex praesidiis revocat omnesque aditus aperit bello.*

Liv. 44, 10: *Perseus tandem e pavore eo quo attonitus fuerat recepto animo mallet imperiis suis non obtemperatum esse, — tantusque pudor regi pavoris eius fuit ut urinatores clam interfici iusserit, deinde Andronicum quoque et Niciam ne quis tam dementis imperii conscius existeret.* Appian. IX. 14: Περσεὺς — Νικίαν καὶ Ἀνδρόνικον — συνίστορας ἡγούμενος αἰσχροῦ φόβου καὶ ἑτέροις ἐξαγγελεῖν ἀπέκτεινεν ἀθεμίσως. Post hanc nefariam caedem, inquit, εὐθὺς ἐκ μεταβολῆς ὤμους καὶ εὐχερῆς ἐς ἄπαντας ἐγένετο καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' εὐβουλόν οἱ ἔτι ἦν, ἀλλ' ὁ πιθανώτατος ἐς εὐβουλίαν καὶ λογίσασθαι δεξιὸς καὶ εὐτολμώτατος ἐς μάχας, ὅσα γε μὴ σφάλλοιτο δι' ἀπειρίαν, ἀθρόως τότε καὶ παραλόγως ἐς δειλίαν καὶ ἀλογισίαν ἐτρέπετο καὶ ταχὺς καὶ εὐμετάθετος ἄφρων καὶ σκαιὸς ἐς πάντας ἐγίνετο ἀρχομένης αὐτὸν ἐπιλείπειν τῆς τύχης, ὅπερ ἔστι πολλοὺς ἰδεῖν μεταβολῆς προϊούσης ἀλογωτέρους γιγνομένους ἑαυτῶν. Haec est quam Graeci θεοβλάβειν appellant quum occaecata mens quid sit agendum non dispicit sed diis invisum hominem ad exitium impellit. Itaque Perseus quum de summa rerum esset dimicandum pavidus, fractus animo, attonitus et consternatus ὅτε τὸ δεινὸν ἐγγίζοι καὶ δέοι κρῖνεσθαι περὶ τῶν ὅλων οὐχ ὑπέμενε τῇ ψυχῇ καὶ ἀποδειλιάσας

εἰς τὴν πόλιν ἀφιππάσατο σκηψάμενος Ἡρακλεῖ θύειν δειλὰ παρὰ δειλῶν ἱερὰ μὴ δεχομένῳ μὴδ' εὐχὰς ἀθεμίτους ἐπιτελοῦντι. Polyb. XXIX. 6.

Reliqua pars vitae et rerum gestarum Persei ad nostrum propositum non facit sed satis sic ostendisse me arbitror quid sit sentiendum de iis qui Romanorum humanitatem et clementiam erga Perseum admirentur, quod facit Polybius apud Diodorum XXXI. 8: Ῥωμαῖοι Περσέα ἐκ προγόνων ὀφείλοντα χάριτας ἐπεὶ δὴ παρὰ τὰς συνθήκας ἄδικον ἐξήνεγκε πόλεμον λαβόντες αἰχμάλωτον εἰς ἐλευθέρην ἀπέθεντο Φυλακὴν ἐλάττοναν τῶν παρανομημάτων λαμβάνοντες τιμωρίαν. Ex huiusmodi locis optime declarari potest quo pacto fiat ut Polybii (et Livii) errores ex ipsorum scriptis potissimum deprehendantur et confutentur. Mentiri Polybium aut fallere velle quis serio potest in animum inducere? De Catone idem suspicari piaculum est. Et Cato et Polybius testes aequales rerum gestarum et oculati quid esset actum et optime sciebant et certa fide ad posterorum memoriam scripto mandarunt. Sed alia res est in eorum opinionibus, suspicionibus, coniecturis. Perseum bello victum et captum esse inter omnes constat; sed Perseum παρὰ τὰς συνθήκας ἄδικον ἐξενεγκεῖν πόλεμον error est, ne dicam mendacium. Polybio ita videbatur, sed nobis rē diligenter explorata ex ipsius testimoniis alia et veriora sentire licet.

Subiungam his alium Polybii (et Livii) locum iniuria ab hominibus doctis in fraudis suspicionem vocatum. Quod scriptum est apud Polybium (et apud Livium descriptum) *de tractatis inter Eumenem et Persea conditionibus amicitiae* inanem fabellam esse et nulla fide dignam magna voce pronunciat Theodoros Mommsen his verbis pag. 770: *die Bestechungsgeschichte ist so sicher ein Mährchen wie nur irgend eine heutige Zeitungsente; den dass der reiche, schlaue und consequente Attalide, der den Bruch zwischen Rom und Makedonien durch seine Reise 582 (172) zunächst veranlasst hatte und fast deswegen von Persens Banditen ermordet worden wäre, in dem Augenblick wo die wesentlichen Schwierigkeiten eines Krieges überwunden waren an dessen eindlichem Ausgang er überdies nie ernstlich gezweifelt haben konnte, dass er damals seinen Antheil, an der Beute seinem Mör-*

der um einige Talente verkauft und das Werk langer Jahre an eine solche Erbärmlichkeit gesetzt haben sollte, ist den doch nicht blos gelogen, sondern sehr albern gelogen. In his refutandis ut ordine procedat disputatio primum Polybii locus male habitus in integrum restituendus est XXIX. 10: τούτων δ' ἔνιχ μὲν ἐρρῦη παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, ἔνιχ δὲ μετ' ὀλίγον εἰς τοὺς παρὰ κειμένους τῷ Περσεῖ Φίλους, παρ' ὧν ἡμῖν ἐξεποίησε πυθέσθαι ὅτι πάσης κακίας ὥσανει ἐργαλεῖόν ἐσιν ἡ Φιλαργυρία.

Sciunt homines docti fragmenta Vaticana tituli περὶ γνωμῶν mendosissime esse descripta ab Angelo Maio, qui plumbeus in Graecis pro scriptura palimpsesti Codicis passim monstra et portenta verborum substituit, ut semel et iterum copiose in MNEMOSYNE demonstravi. Scriptum olim ita fuisse suspicor: τούτων δ' ἔνιχ μὲν ἙΞερρῦη παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, ἔνιχ δὲ μετ' ὀλίγον εἰς τοὺς παρ' ΕΠΟΜένους τῷ Περσεῖ Φίλους, παρ' ὧν ἡμῖν ἐξεποίησε πυθέσθαι.

Incipit deinde novum excerptum:

Ὅτι πάσης κακίας ὥσανει ἐργαλεῖόν ἐσιν ἡ Φιλαργυρία.

Emanavit ea res partim statim cum ageretur partim non ita multo post ad Persei amicos, unde ad nos rei notitia pervenit.

Polybius ubi ad hanc partem historiae accessisset haerere se scribit incertum consilii XXIX. 1 δ: ὑπὲρ ὧν ἔγωγε διηπόρηκα τί δεῖ ποιεῖν. τό τε γὰρ γράφειν κατὰ μέρος ὑπὲρ τοιούτων ἀκριβοσχοῦμενον ἂν δι' ἀπορρήτων πρὸς αὐτοὺς οἱ βασιλεῖς ἔπραττον, εὐεπίληπτον ἐφλίνετο καὶ τελέως ἐπισφαλές· τό τε παρασιωπῆσαι πάλιν ὀλοσχερώς τὸ δοκοῦν πραγματικώτατον ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ γεγενῆσθαι καὶ δι' οὗ πολλὰ τῶν ὕστερον ἀπορουμένων γνωρίμους ἔσχε τὰς αἰτίας τελεωτάτης ἀργίας ἐδόκει μοι σημεῖον εἶναι καὶ πάσης ἀτολμίας. οὐ μὲν ἀλλὰ κατηνέχθη ἐπὶ τὸ γράφειν κεφαλαιωδῶς τὸ δοκοῦν καὶ δι' ὧν εἰκότων καὶ σημείων ἐπὶ ταύτης ἐγενόμην τῆς γνώμης ὑπάρχων κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς καὶ μᾶλλον ἐτέρου ἐκπληττόμενος (leg. ἐκ ΛΟΓΙΖόμενος) ἔκκευξ τῶν γενομένων. Non poterat magis caute et circumspecte agere non vanam fabellam narrans sed rem certam certis indicibus deprehensam quamquam in colloquiis occultis per paucos quosdam legatos actam.

Ex his ipsis legatis aliisque principibus Macedonum intimis Persei amicos rem se comperisse testatur. Videamus autem

primum quid egerit Eumenes ὁ πανουργότατος, deinde quo consilio egerit videbimus.

Tertio belli anno exeunte Romanae legiones in maximis difficultatibus et inopia versabantur. Haerebant in Macedoniae angulo unde nec progredi nec regredi poterant. Oppositus hostis nec pugnandi copiam faciebat nec cogi poterat. Legati ad res inspiciendas missi retulerunt „*vix in otio militem ali nec plus quam sex dierum frumentum habere.*” Liv. 44, 20. Veniunt legati Rhodiorum gratulatum quod prospere Macedoniam intrasset. Venit et Eumenes idem factururus. Liv. 44, 13. ὁ δὲ Μάρκιος τοὺς πρέσβεις ἐδίδασκε Ῥοδίους πείσαι πέμψαντας ἐς Ῥώμην διαλύσαι τὸν πόλεμον Ῥωμαίοις τε καὶ Περσῇ. Appian. *Maced.* XV. Eandem sibi callidus Eumenes egregiam occasionem oblatam putavit ut simul magnam apud utrosque gratiam iniret, simul sibi lucrum faceret. „*cernebat et Persea iam inde ab initio belli omni modo spem pacis tentasse et in dies magis quo propior admoveretur terror, nihil neque agere aliud neque cogitare; ROMANOS QUOQUE quia trahebatur diutius spe ipsorum bellum ET IPSOS DUCES ET SENATUM non abhorreere a finiendo tam incommodo ac difficili bello. Hac UTRIUSQUE PARTIS voluntate explorata quod fieri etiam sua sponte laedio validioris, metu inferioris credebatur posse in eo suam operam venditare concilianda gratia magis cupiit.*” 1) Liv. 44, 25. Audiamus et Polybium XXIX. 1^d: θεωρῶν γὰρ Εὐμένης δυσπαθοῦντα καὶ συγκλειόμενον τὸν Περσέα πανταχόθεν καὶ πᾶν ἐπιδεχόμενον χάριν τοῦ τὸν πόλεμον ἀπολύσασθαι καὶ διαπεμπόμενον ὑπὲρ τούτων πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καθ’ ἕκαστον ἔτος, τοὺς δὲ Ῥωμαίους αὐτοὺς δυσχρησιμοποιήτους τοῖς ὅλοις διὰ τε τὸ μηδὲν προκόπτειν ἐν τῷ πολέμῳ μέχρι τῆς Παύλου στρατηγίας (quae incidit in annum sequentem) καὶ διὰ τὸ τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν μετεώρους ὑπάρχειν ὑπέλαβεν οὐκ ἀδύνατον εἶναι τὸ συγκαταβῆναι Ῥωμαίους εἰς ἐξαγωγήν τοῦ πολέμου καὶ διάλυσιν. πρὸς δὲ τὸ μεσιτεῦσαι ταῦτα καὶ συναγαγεῖν ἐνόμισεν αὐτὸν ἐπιτηδεύοντα εἶναι.

Notandum est h. l. quod dicit Perseum *quotannis* cum consule Romano ultro citroque missis legatis de pace componenda

1) Codex: *venilitore conciliandam gratiam magis cupit.* Fortasse legendum: *veniditare ad reconciliandam gratiam coepit.*

(non sine largitione) egisse, et τὸ τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν με-
τεώρους ὑπάρχειν. Nihil minus cogitabat Eumenes quam Per-
seum bello iuvare et Romanos prodere (quamquam proditoris
speciem praebebat) quod multis de causis manifestum est.
Suspiciabatur id tamen Theodorus Mommsen et propterea

ἤσραπτ', ἐβρόντα, ξυνεκύκλῃ τὰ πράγματα.

Polybius quoque ea suspicione non vacabat, demonstrans ὅτι
ἡ Φιλαργυρία τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ τὸ Φρο-
νεῖν ἀΦαιρεῖται apud Diodorum Sic. XXXI, 21, 2. τίς γὰρ οὐκ
ἂν ἐπισημῆναιτο τὴν ἀνοίαν ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων, Eumenis
quidem quia sperabat fore ut tantam vim pecuniae Perseus
inimicissimo suo sine ullo fidei pignore concederet. πῶς δὲ
λαβὼν τοσούτο πλῆθος χρημάτων ὑπέλαβε λήσειν Ῥωμαίους; et
plura in eandem sententiam. Deinde Persei dementia exagitat;
τοῦ δὲ Περσέως πάλιν τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε πῶς ἄλλο τι συμ-
φορώτερον ἢ προυργιαίτερον ἐνόμισε τοῦ δοῦναι τὰ χρήματα καὶ
καταπιεῖν ἑᾷται Εὐμένην τὸ δέλεαρ; Namque εἰ ταύτης ἐψεύσθη
τῆς ἐλπίδος εἰς γε τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐχθραν ὁμολογουμένως ἂν
αὐτὸν (inepte Maius ἀναφανδόν) ἐμβεβλήκει. et post pauca:
πάντων τῶν συμβαινόντων κακῶν αἴτιον ἐνόμιζεν Εὐμένην γεγόνε-
ναι, ὃν οὐκ ἂν ἐδυνήθη κατ' οὐδένα τρόπον ἀμύνεσθαι βέλτιον ἢ
πολέμιον ποιήσας Ῥωμαίους. Haec omnia ita dicuntur quasi
Eumenes grandi pecunia a Perseo accepta Romanorum causam
prodere voluisset. Facile est tantam dementia explodere sed
callidus Eumenes non tam stultus erat ut haec omnia non
multo melius sciret quam Polybius et Livius. Quid igitur
moliebatur Eumenes? quid sibi quaerebat? id quod Polybius
lepidissima comparatione significavit, quam Livius *Latine* ver-
tere non poterat: ὁ δὲ Εὐμένης σπουδάζων καθάπερ οἱ μοχθηροὶ
τῶν ἱατρῶν περὶ τὸ πρόδομα μᾶλλον ἢ περὶ τὸν μισθόν, τέλος
ἀπέστη τῆς ἐπιβολῆς ἀδυνατήσας καταγωνίσασθαι τῇ ἑαυτοῦ πα-
νουργίᾳ τὴν τοῦ Περσέως μικρολογίαν. Imperiti medici in Graecia
prius quam aegrotantis curam in se susciperent postulabant ut
sibi aliquid nummorum in manum daretur sic ut reliqua mer-
ces post aegri restitutionem solveretur. Eumenes venditabat
Perseo operam suam postulans ut sibi in antecessum talenta
aliquot solverentur („*ut partem aliquam praesentem ferret*" Liv.
44, 25) et sic non aegre laturus si res exitum non habuisset.

Non metuebat ne Romanis suspectus fieret, quia exploratum habebat *se id ipsum facere quod Romani cupiebant*, sed colloquia occulta et legationes ad hostem apud suspiciosos Romanos infames fuisse (Liv. 44, 24) quis mirabitur?

Liv. 44, 24: *ad Eumenem per speciem captivorum redimendorum missus (a Perseo) legatus erat: re vera occultiora quaedam agebantur quae in praesentia invisum quidem et suspectum Romanis Eumenem * * falsis gravioribus * * *. Proditor enim ac prope hostis habitus est dum inter se duo reges captantes fraude et avaritia certant. Cydas erat Cretensis ex intimis Eumenis: hic prius ad Amphipolim cum Chimaro quodam populari suo militante apud Persea, inde postea ad Demetriadem semel cum Menecrate quodam, iterum cum Antimacho regis ducibus sub ipsis moenibus urbis collocutus fuerat. Herophon quoque, qui tum missus est, duabus ad eundem Eumenem iam ante legationibus functus erat, quae colloquia occulta et legationes infames quidem erant, sed quid actum esset quidve inter reges convenisset ignorabatur.*

Polybius, unde haec omnia sumta sunt, ita scribit XXIX. 1^c: Κύδας ὁ Κρής στρατευόμενος παρ' Εὐμένει καὶ τιμώμενος ὡς ἐνὶ μάλιστ' αὖ πρῶτον μὲν πρὸς Ἀμφίπολιν παραγεγνημένος Χιμάρῳ ἐνὶ τῶν σὺν Περσεῖ στρατευομένων καὶ πάλιν πρὸς Δημητριάδα συνεγγίσας τῷ τείχει ἐκοινολογεῖτο τὸ μὲν πρῶτον Μενεκράτει, τὸ δὲ δεύτερον Ἀντιμάχῳ. — δις Ἡρόφῳ ἐπρέσβευσε πρὸς Εὐμένην παρὰ Περσέως καὶ διὰ τοῦτο τῶν Ῥωμαίων οἱ πλείους ὑποψίζοντο οὐκ ἀπίθονον περὶ βασιλέως Εὐμένους. Romanos nihil eorum quae Eumenes moliebatur fugiebat, sed quia quid ageret non intelligebant facile nata est suspicio proditorem esse Eumenem ac prope hostem. Quam esset absurdum hoc credere Polybius ipse declarat: ὅτι μὲν Εὐμένης οὐκ ἂν ἐβουλήθη Περσέως κρατῆσαι τῷ πολέμῳ καὶ γενέσθαι κύριον τῶν ὅλων εὐχερὲς καταμαθεῖν. Liv. 44, 25: *Eumenes neque favit victoriae Persei neque bello eum iuvare in animo habuit: — non ea regum aemulatio ut aequo animo Persea tantas apisci opes tantamque gloriam quamta Romanis victis eum manebat Eumenes visurus fuerit, sed „inter se duo reges captantes fraude et avaritia certabant.”*

Deridet Polybius hanc duorum regum inter se contentionem τοῦ μὲν πανουργοτάτου δοκοῦντος εἶναι, τοῦ δὲ Φιλπργυρωτάτου. ὁ μὲν γὰρ Εὐμένης πᾶσαν ἐλπὶδα προὔτεινε καὶ πᾶν γένος δολέ-

ατος (καθίει) πεπεισμένος θηράσει τὸν Περσέα ταῖς ἐπαγγελίαις· ὁ δὲ Περσεὺς λάβρος μὲν ὥρμα πρὸς τὰ προτεινόμενα καὶ συνετίθετο, καταπιεῖν δὲ τῶν λεγομένων οὐδὲν οἷος ἦν ἐπὶ τοσοῦτον ὥς τε καὶ προέσθαι τι τῶν αὐτοῦ. In hoc ridiculo certamine neuter vicit aut victus est, ἀλλὰ ποιήσαντες ἱερὸν τὸν σέφανον ¹⁾ τῆς Φιλαργυρίας διελύθησαν ἐπ' ἴσης καθάπερ ἀγαθοὶ παλαισαί. Apud Appianum memoriae proditum est ὅτι ὁ Περσεὺς ἤδη Γετῶν αὐτῷ προσιέναι μισθοφόρους μυρίους ἱππέας καὶ μυρίους πεζοὺς πυθόμενος αὐτίκα τοῦ Εὐμένους κτεφρόνει. Una tantum spes cum non fefellit, inquit, ut Eumenes Romanis suspectus fieret: ἐνὸς δὲ ὧν ἤλπισεν ὁμῶς οὐκ ἀπέτυχε Ῥωμαῖσι; Εὐμένους ὑπόπτου γενομένου. Nihil tamen Eumenes commiserat sed quia eum nemo palam accusabat defensionis locus non erat et haerebat animis falsa suspicio. Appian. *Maced.* IX, 1. Intercesserat iam aliquid frigoris inter Eumenem et consulem Romanum vid. Livium 44, 24. et semel nata suspicio in dies gliscebatur. Legati ex Macedonia reduces referunt Liv. 44, 20: *Eumenem classemque eius tamquam vento allatas naves sine causa et venisse et abisse nec animum eius regis constare satis visum. Sicut omnia de Eumene dubia ita Attali egregie constantem fidem nunciabant. Attalus quum gratulatum Romam venisset „exceptus est — haud paulo benignius quam si ipse rex Eumenes venisset”* Liv. 45, 19. Admonent eum quidam principes „*eam opinionem de Attalo et Eumene Romae esse tamquam de altero Romanis certo amico, altero nec Romanis nec Persei fido socio. Itaque vix statui posse utrum quae pro se an quae contra fratrem petiturus esset ab senatu magis impetrabilia forent; adeo universos omnia huic tribuere, illi vero negare.*”

Apparet quam invisus et odiosus Eumenes olim summus amicus Romanis tum fuerit. cf. Polyb. XXX. 1: τῶν πλείων Ῥωμαίων ἀπηλλοτριωμένων τῆς τοῦ βασιλέως Εὐμένους εὐνοίας καὶ πεπεισμένων αὐτὸν πλάγιον ἐν τῷ πολέμῳ γενομένου λαλοῦντα (occultis colloquiis) τῷ Περσεῖ καὶ τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύοντα τοῖς κατ' αὐτῶν. et apud Diod. Sic. XXXI. 7. 2: ὑπόπτως εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὰ πρὸς τὸν Εὐμένην ἕνεκεν τῶν γραμμμάτων τῶν εὐρημένων ἐν οἷς συμμαχίαν ἦν συντεθειμένος πρὸς Περσέα κατὰ Ῥω-

1) Quid sit ἱερὸν ποιεῖν τὸν σέφανον Guelius docuit laudans Schweighauserum ad I. 53: ὡς ἀγγελοῖς τινες ἄνδρες ἱερὸν ἐποίκων τὸν σέφανον.

μαίων. ¹⁾ Quum multorum criminibus Eumenes premeretur *ὡς περὶ τὸν Ἀτταλον ἐνδεχομένως ἀπολογησάμενοι πρὸς ἕκαστον τῶν ἐγκαλουμένων οὐ μόνον ἀπετρίψαντο τὰς διαβολὰς ἀλλὰ καὶ τιμῆντες ἐπανήλθον εἰς τὴν οἰκίαν*. Hoc habent homines vafri et astuti ut numquam aliquid sincera fide agere existimentur. Etiam purgatis criminibus ἢ σύγκλητος οὐ κατὰ πᾶν ἔλγη τῆς κατ' Εὐμένους ὑποψίας, προχειρισταμένη δὲ Γαίον ἐξαπέστειλε κατοπτέυσοντα τὰ κατὰ τὸν Εὐμένην. C. Sulpicium Gallum misit speculaturum quid Eumenes ageret.

Sensit non ita multo post Eumenes nondum Romanorum odia in se esse sedata. Decreverat ipse Romam ire et causam suam apud senatum agere qua re cognita „in commune lex lata est ne cui regi Romam venire liceret.” Liv. in Epitome libri XLVI: *Eumenes rex Romam venit, qui Macedonico bello medium egerat. Ne aut hostis indicatus videretur si exclusus esset aut liberatus crimine si admitteretur, in commune lex lata est* cet. Polybius XXX. 17: ὡς γὰρ καθόλου δυσαρεσούμενοι ταῖς τῶν βασιλείων ἐπιδημίαις δόγμα τι τοιοῦτον ἐξέβαλον μηδὲνα βασιλέα παραγίγνεσθαι πρὸς αὐτούς.

Ubi audiverunt Eumanem Brundisium pervenisse quaestorem cum Seto ad eum miserunt, qui regem iuberet si quid cum senatu agere vellet sibi id mandare, sin minus, primo quoque tempore ex Italia discedere. ὁ δὲ βασιλεὺς συμμίζαντος αὐτῷ τοῦ ταμίου γνῶντος τὴν τῆς συγκλήτου προαίρεσιν εἰς τέλος ἀπεσιώπησεν οὐδενὸς φήσας προσδεῖσθαι. et XXIX. 1c: ὅτι τῶν Ῥωμαίων οἱ πλείους ὑποψίαν ἔσχον οὐκ ἀπίθανον περὶ βασιλέως Εὐμένους δῆλον ἐκ τῶν περὶ Ἀτταλον συμβάντων· τῷ μὲν γὰρ συνεχώρησαν παρχγενέσθαι πρὸς σφᾶς εἰς τὴν Ῥώμην ἐκ τοῦ Βρεντεσίου καὶ χρηματίσαι περὶ ὧν προαιροῖτο καὶ τέλος ἀποκρίσεις δόντες αὐτῷ Φιλανθρώπως (leg. Φιλανθρώπους) ἀπέστειλαν οὔτε πρότερον οὔτε κατὰ τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον ἀξιόλογον αὐτοῖς συνηρηκότε· Εὐμένην δὲ τὰς μεγίστας χρεῖας σφίσι παρεσχημένον καὶ πλείστον συνηρηκότεν ἔν τε τοῖς πρὸς Ἀντίοχον καὶ κατὰ τὸν Περσέα πολέμοις οὐ μόνον τῆς εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβάσεως ἐκώλυτν ἀλλὰ καὶ προσέταξαν μέσου χειμῶνος ὄντος ἐν ἡμέραις τακ-

1) Contra ea Mommsen pag. 770: dass kein Beweis weder in Persens Papieren noch sonst sich vorfand, ist sicher genug.

ταῖς ἐκχωρεῖν ἐξ Ἰταλίας. Denunciatum ei est per summam contumeliam ut media hieme intra certam diem Italia excederet. Quid tanta ignominia dignum commiserat? *Suspicio erat non improbabilis* (ὑποψία οὐκ ἀπίθανος) eum Macedonico bello medium egisse (πλάγιον γεγόνειν). Ecquis eum umquam hoc crimine compellavit? Nemo hercle, sed insidebat id Romanorum animis qui neque doceri neque flecti possent. Polyb. XXX. 17: Romani διαβεβλημένοι πρὸς αὐτὸν (Eumenem) καὶ διαλήψεις ἀμεταθέτους ἔχοντες οὐκ ἐβούλοντο κατ' οὐδένα τρόπον ἐμφανίζειν ἑαυτούς. Quod autem fidelissimum olim socium atque amicum tam insignita contumelia affecerunt eius rei causam Polybius aperit XXX. 17. imminabat Eumenis regno grave periculum a Gallis: itaque προφανὲς ἦν ὅτι διὰ τὸν σκυβαλισμὸν τοῦτον (propter hanc contumeliam) οἱ μὲν τοῦ βασιλέως σύμμαχοι ταπεινωθήσονται πάντες, οἱ δὲ Γαλάται διπλασίως ἐπιρρωσθήσονται πρὸς τὸν πόλεμον. διὸ πάντῃ πάντως βουλόμενοι ταπεινοῦν αὐτὸν ἐπὶ ταύτην κατηνέχθησαν τὴν γνώμην. Poterantne perfidius quam sic agere? Eiusdemmodi est quod nobilissimi viri (ἄνδρες ἐπιφανεῖς) Attalum clam instigarunt ut favente senatu fratri partem regni eriperet, βούλεσθαι γὰρ αὐτῷ τὴν σύγκλητον συγκατασκευάζειν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ δυναστείαν διὰ τὴν ἀλλοτριότητα τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν. Polyb. XXXI. 1.

Difficile est nonnumquam Romanos illius aetatis non odisse: in bello etiam in socios et amicos sunt crudeles, avari, superbi; in curia falsi, duplices, fraudulentum et perfidi. laeti succrescebant mali mores: iuventus luxuria diffuebat eaque non eleganti et urbana, sed sordida et spurca: τοσαύτη τις ἀκολασία καὶ τηλικαύτη ἐνεπεπτώκει ἐκτοπωτάτων ἔργων τοῖς νέοις ὥς πολλοὺς μὲν ἐρώμενον ἡγορακέναι ταλάντου, πολλοὺς δὲ ταρίχου κεράμιον τριακοσίων δραχμῶν. ἐφ' οἷς καὶ Μάρκος (Cato) εἶπέ ποτε πρὸς τὸν δῆμον ὅτι μάλισ' ἂν κατίδοιεν τὴν ἐπὶ χεῖρον προκοπὴν τῆς πολιτείας ἐκ τούτων ὅταν πωλούμενοι πλεῖον εὗρισκωσιν οἱ μὲν εὐπρεπεῖς παῖδες τῶν ἀγρῶν, τὰ δὲ κεράμια τοῦ ταρίχου τῶν ζευγηλατῶν. Polyb. XXX. 24.

Qui tres deinceps consules cum Perseo bellum gesserunt imperatores erant nihili ¹⁾, belli imperiti et temerarii, qui-

1) Plutarchus in *Paulo Aemilio* cap. VII: Romani Περσεῖ — πολεμοῦντες ἐν

bus „*plurimum erat praesidii in stultitia et segnitia hostis*” Liv. 44, 7. Nihilo meliores erant praetores et legati. Stolidi erant ducum Romanorum consilia, sed Persei aliquanto stolidiora.

Dixerit fortasse aliquis Eumenem videns immerito Romanis suspectum:

sua quisque exempla debet aequo animo pati.

falsa olim crimina in Perseum coniecerat, nunc ipse falsis criminibus immerito plectitur. Magis mirandum est quo pacto ὁ πανουργότατος βασιλεὺς, tam cautus, tam perspicax quam callidus et astutus non providerit id fore quod factum est. Scilicet conversa repente est fortuna belli. Omnia propemodum μέχρι τῆς Παύλου στρατηγίας Romanis adversa fuerunt et difficillimi belli taedio, ut vidimus, ad pacem componendam inclinati erant animi. Eumenes operam suam venditat Perseo Romanis aut faventibus aut certe non improbantibus. Itaque securus per occulta colloquia et legationes id quod susceperat aggressus est. Sed ubi Pauli virtute repente debellatum est, Romani in pacis conciliatorem Eumenem eodem animo fuerunt quo in Rhodios eadem conatos.

Spretis et reiectis his testimoniis, indiciis, argumentis omnibus Mommsen aliud quid commentus est pag. 769: „*es war im Senat beschlossen die sammtlichen hellenischen Staaten FREUND UND FEIND ein für allemal unschädlich zu machen.*” Itaque Eumeni quoque, qui nihil deliquerat sed forti ac fideli opera in hoc quoque bello Romanos iuverat, erat pereundum. Difficile erat praetextum tantae perfidiae reperire. pag. 769: „*es war nicht leicht gegen den klugen und besonnenen Eumenes einen erträglichen Vorwand zu finden um ihn aus seiner bevorzugten Stellung zu verdrängen und ihn in Ungnade fallen zu lassen.*” Quid igitur? Repente mali rumores de eo spargebantur, clam facere cum Perseo; classem repente avolasse; ut socius fieret quingenta talenta, ut pacem patraret mille et quingenta pactum.

αἰτίαι τοὺς στρατηγοὺς εἶχον ὡς δι' ἀπειρίαν καὶ ἀτολίαν ἀσχερῶς καὶ καταγελάσας τοῖς πράγμασι χρωμένους καὶ πάσχοντας κακῶς μᾶλλον ἢ ποιοῦντας. Mommsen pag. 768: *das konnte nicht ändern dass das Ergebnis dieser beiden ersten Feldzüge militärisch null, politisch ein Schandfleck für die Römer war.*

Sciebant Romani vana haec esse; „*aber sie hatten ihren Zweck*“ pag. 770. Eumenes parat ipse Romam ire: „*da beschloss dieser plötzlich, wie vom bösen gewissen geplagt, das Könige künftig nicht mehr nach Rom sollten kommen dürfen.*“ Talem senatum „*vom bösen gewissen geplagt*“! Eumenes contumeliose iubetur primo quoque tempore Italia excedere. Rex diu tacuit. „*er sah, wie es stand: die Epoche der halbmächtigen und halbfreien Bundesgenossenschaft war zu Ende; es begann die der ohnmächtigen Unterthänigkeit.*“

Hanc viri doctissimi coniecturam (nam mera coniectura est) et alia redarguunt et quae de Attali legatione et Stratii medici prudenti admonitione diligenter memoriae prodidit Polybius XXX. 1—3, descripta a Livio 45, 19—20 quae omnia a Mommsenio silentio praetereuntur. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἦλθε παρὰ τοῦ βασιλέως Εὐμένους ἀδελφὸς Ἀτταλος. — πάντων δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ἀποδεχομένων — καὶ γιγνομένης τῆς ἀπαντήσεως ὑπὲρ τὴν προσδοκίαν μετέωρος ἐγενήθη ταῖς ἐλπίσιν οὐκ εἰδὼς τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν τῆς ἀποδοχῆς. Quae esset vera causa aperit Stratius apud Livium 45, 12: eos ipsos, qui NON ILLI AMICI SED EUMENI INFESTI stimulent eum, pietatem constantiamque laudaturos si fidem ad ultimum fratri praestitisset. Quum plerique Romani Eumeni infesti essent, ἔνιοι τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν λαμβάνοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἀτταλον παρεκάλουν τὴν μὲν ὑπὲρ τὰδελφοῦ πρεσβείαν ἀποθέσθαι, περὶ δὲ αὐτοῦ ποιῆσθαι τοὺς λόγους. Convenit ut in curiam introductus fratrem accusaret et regni partitionem peteret. „*eam enim opinionem de Attalo et Eumene Romanae esse tamquam de altero Romanis certo amico, altero nec Romanis nec Persei fido socio.*“ τοιούτης δ' οὔσης τῆς διαθέσεως περὶ τὸν Ἀτταλον ὀττευσάμενος ὁ βασιλεὺς τὸ μέλλον ἐπιτέμπει Στρατίον τὸν ἱατρὸν εἰς τὴν Ῥώμην. Praesagiebat animus Eumeni quid futurum esset. Itaque Stratius — *ad id ipsum a non securo Eumene Romam missus speculator rerum quae a fratre agerentur monitorque fidus si decedi fide vidisset.* ὁ δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν Ῥώμην καὶ λαβὼν εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἀτταλον — μόγις καθίκετο τῆς προθέσεως καὶ μετεκάλεσε τὸν Ἀτταλον ἀπὸ τῆς ἀλόγου φορᾶς. „*Is ad occupatas iam aures sollicitatumque animum cum venisset, aggressus tempestivis sermonibus rem prope collapsam restituit.*“ Prudenti consilio admonitus Attalus rediit ad sanam

mentem; introductus in curiam gratulatus est victoriam, petiit ut legatos mitterent qui Gallos ab armis avocarent, sibi Aenum et Maroneam petiit et sic „*destituta eorum spe, qui fratre accusato partitionem regni petilurum crediderant, curia excessit*” Polybius: Ἀττάλος εἰσελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον συνεχάρη μὲν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι — τὸν δὲ κατὰ τοῦ βασιλέως λόγον καὶ τὸν περὶ τοῦ μερισμοῦ τῆς ἀρχῆς εἰς τέλος παρесиώπησεν. ἡ δὲ σύγκλητος ὑπολαμβάνουσα πάλιν αὐτὸν ἰδίᾳ περὶ τούτων εἰσπορεύεσθαι τοὺς πρεσβευτὰς συμπέμψειν ὑπέσχετο, — ἐπηγγείλατο δὲ καὶ τὰς πόλεις (Aenum et Maroneam) δώσειν. Livius: *Raro alius quisquam rex aut privatus tanto favore tantoque omnium assensu est auditus; omnibus honoribus muneribusque et praesens est cullus et proficiscentem prosecuti sunt*, sed Livius nescio quomodo quod erat gravissimum omisit non omissum a Polybio: ἐπεὶ δὲ παρρυτὰ τυχὼν τῶν Φιλανθρώπων ὤρμησεν ἐκ τῆς Ῥώμης οὐδὲν ποιήσας τῶν προσδοκωμένων διχψευθεῖσα τῶν ἐλπίδων ἡ σύγκλητος ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε ποιεῖν, ἔτι δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὄντος αὐτοῦ τὴν Αἰνὸν καὶ τὴν Μαρώνειαν ἡλευθέρωσεν ἀθετήσασα τὴν ἐπαγγελίαν. His igitur honoribus patres conscripti proficiscentem Attalum prosecuti sunt!

Perspicue apparet ex his, quae vera esse nemo negabit, quam invisus tum Romanis Eumenes fuerit „*nec Romanis nec Persei fidus socius.*” Fraudulenter admodum principes in civitate viri Attalum instigarunt ut parte regni Eumenes spoliaretur et ea spe destituti Attalo statim ea quae polliciti erant eripuerunt. Eadem perfidia Gallis, quos se ab armis avocaturom promiserant, animos addiderunt Eumene ignominiose Italia excedere iusso. Non fugiebat Eumenem quam infestos Romanos haberet, namque ea de causa fratrem Romam legatum misit et praesagiebat animo ipsum fratrem aliquid adversus se machinari. Non poterat sollicitus esse si sibi conscius esset nihil se commisisse quod Romanorum suspiciones et odium et iram moveret et sic Mommsenii coniectura nullo stabili fundamento nixa concidit.

(continuabitur).

C. G. COBET.

ANTIQUISSIMA INSCRIPTIO NUPER ROMAE REPERTA

et edita a viro doct. DRESSSEL et repetita a viro clar. H. IORDAN in *Herme* XVI. 2. pag. 225 sqq. concepta est his verbis SINISTRORSUM scriptis:

IOVEISATDEIVOSQOIMEDMITATNREITEDENDOCOSMISVIRCOSIED

ASTEDNOISIOPEITOITESIAIPAKARIVOIS

DUENOSMEDFECEDENMANOMEINOMDZENINEMEDMAAOSTATOD.

Docte interpretatus est DRESSSEL et sic Italice vertit:

colui che agli iddii Giove e Saturno mi offrirà non abbia seco una vergine per compagna ed assistente, se non chè quando vuol far il sacrificio ad Ope Toitesia.

Duenos mi fece per il defunto, ed il nono giorno al defunto ponimi.

Doctius etiam explicuit IORDAN, quo iudice haec est verborum sententia tam perspicua quam elegans: „Du, der du dieses Gefäß den Göttern Iuppiter und Saturn darbringst, hüte dich, das nicht eine Jungfrau dir freundwillig sei so wenn du nicht willst“ oder „es sei wenn du nicht willst mit Ops Toitesia deinen Frieden machen“.

et explicatius etiam pag. 238: *Duenus hat ein Gefäß gemacht; — wer es dem Iuppiter und Saturnus bringt, der hüte sich vor der Gunst einer Jungfrau, oder, erfährt er sie, so löse er sich der Ops Toitesia aus*“ et pag. 243:

Der Aberglaube würden darin bestehen, dass, wen bei der vorgeschriebenen Handlung ein freundlicher Mädchenblick trifft, der hat zu büßen; also er hüte sich und schaue nicht danach aus.

„Duenos hat mich fürs Todtenopfer gemacht; drum sollst du am neunten Tage mich zum Todtenopfer stellen.“

Sed non possum in tali re hilari animo iocari: adeo me huiusmodi ineptiarum piget taedetque. Profecto aut ego insanio, cui haec omnia aegrorum somnia et deliramenta esse videntur, aut illi qui quae nemo intelligit sic temere interpretantur. Legitur:

NEITEDENDOCOSMISVIRCOSIED

quid est COSMIS? BÜCHLER respondet COMES: IORDAN contra COMIS esse putat et TEDENDOCOSMISVIRCO esse *virgo in te* (accusat.) *comis*, ut sententia sit: (cave) *ne virgo* (aut *puella*) *sit erga te comis*, quod quo pacto caveri possit, praesertim quum in re divina facienda occupatus sis, obscurum est. Sed *comis* ipsum quid est? *Comis* significat, ut IORDAN ait, aut: „*freundlich gesinnt und freundlich thuend, synonymisch mit humanus, benignus auch hilaris, und folgeweise, wo es sich um Leistungen handelt, splendid, ja in tadelndem Sinne synonymisch mit prodigus.*” et post pauca: *ich würde die Verwandschaft mit κόσμος und seiner Sippe durchaus nicht für unmöglich halten: die Begriffe des freundwilligen und des nach dem Sittengesetz „ordentlichen” Wesens (noch jetzt wird in deutschen Mundarten in diesem Sinne gesagt, jemand sei „ordentlich”) berühren sich nahe.* Fugit subtilissimi ingenii virum non *comis* et κόσμος, sed *comis* et κῶμος esse inter se cognatissima. Nempe ἄνθρωπος κόσμιος (*ordentlich*) plus gravitatis habet quam comitatis. Contra κῶμος (κωμάζειν, κωμική) ad amussim cum Latino *comis* congruit. οἱ κωμάζοντες inter se optime volunt, sunt *humani, benigni, hilares*, et, quia in lautis epulis sumtui non parcitur, iidem *splendidi* sunt et *prodigi*. Res est, ut vides, manifesta. Derides, inquires. Fortasse, sed tam facile est ista imitari.

Hoc unum habet nova methodus boni, ut omnia expedire et explicare possit. Quis philologus intelligit quid sit:

OEISIA LOUOLIA FATA RET JUNIO SETIO ATOS RET.

nemo herele. IORDAN comparando repperit FATA et ATOS esse „*Papa und Mama.*”

Quaeritur quid sit STA BERBER, philologi conticuere omnes, at illi affirmant significare *siste flagellum*, quamquam IORDAN dissentit. Idem tamen non dubitat quin STATOD idem sit quod *sistito, ponito*.

In tenebris versamur philologi quum legimus: OPETOITESIAI, at illi componi iubent TOITESIA et TUTARI, TUTELA. Itaque ut Catullus dixit:

Dianae sumus in fide,

sic dici poterat:

Toitesiai sumus in fide.

Relicit hanc comparisonem IORDAN, qui adhuc frustra se quaerere dicit vocabulum significans aut „*Schützerin der Jungfrau*“ aut „*Rächerin unzeitiger männlicher Begierde.*“ Erat haec hercle intempestiva libido in sacro novemdiali coram Iove et Saturno.

Legitur:

DUENOSMEDFEORDENMANOM.

et quaeritur quid sit ENMANOM. Fieri non posse ut sit *εἰς τὴν χεῖρα* consentiunt omnes. Quid est igitur? Ex carmine Saliari affertur *manus* = *bonus*. IORDAN igitur suspicatur *manom* esse neutrius generis *τὰγαθόν* „*das Gute*“ et sic *εὐφύμως* et *Orcum* et *inferias* significare. „*Manum kann — euphemistisch „das Gute“, das Tottenreich und Todtenopfer bedeudet haben.*“

In eo peccare solent ut ubi sit tenuissima similitudinis species vel umbra inanis illico plane idem esse et promiscue poni posse arbitrentur. Sic *τὰγαθόν* idem est quod *Orcus* et simul idem est quod *inferiae*: itaque ENMANOM est *fürs Todtenopfer*. — *Dann ist, denke ich, alles in Ordnung.*“ Omnia haec arbitraria sunt et pugnant cum analogia et ratione et usu loquendi, non minus quam *stare* transitive positum pro *sistere*, ubi sententia requirit *ponere*.

In haec omnia quadrat dictum Comici Gallici, quo nemo et facetior et sanior in terris fuit, uno vocabulo mutato:

*Comparer c'est l'emploi de toute ma maison
et la comparaison en bannit la raison.*

Non premam denique suspicionem, quae mihi diligenter haec omnia consideranti subnata est. Saepius in Italia et nonnumquam etiam extra Italiam factum est ut inscriptiones circumferrentur spuriae aut per iocum aut ab impostoribus fictae. Ante hos paucos annos in patria nostra scurra nescio quis protulit inscriptionem litteris Runicis conceptam, cuius prima verba erant OBA et RONIE aut RONJE. Quis nostratium non meminit ridens quantum ineptiarum illa inscriptio pepererit, donec tandem KERN noster sollertissime fraudem deprehendit? Idem

nunc Romae factum esse suspicor. Commentus est id scurra aliquis ut homines pereruditos sed non admodum acutos ludificaretur.

Νᾶφε καὶ μέμνας' ἀπιστεῖν.

C. G. COBET.

GALENUS.

Tom. VIII. pag. 653: πρὸς δὲ ταῦτα τῶν ἀπ' αὐτοῦ τις γέρων σεμνὸς ἐνενηκοντούτης· ὥτ᾽ αὖν, [ὧ τέκνον] ἔφη, ἐκκελυμένος — σφυγμὸς ἂν εἴη. Manifestam dittoγραφίαν vides. Saepe utitur Galenus Attica dictione ὥτ᾽ αὖν ex Aristophane potissimum et Platone sumta.

Tom. VIII. pag. 682: οὐδ' ἀπὸ τῶν κυρίων ὡς ἔτυχε μεταφέρειν ἔξοισιν οὐδὲ τοῖς ποιηταῖς ἀλλὰ καὶ Πίνδαρος ἢ τις Ὀκείαν οὐ τὰ πέταλα τὰς κρήνας λέγων οὐκ ἐπαινεῖται καὶ πολὺ μᾶλλον ἐπειδὴν ἀψευδὴ πρὸς ἄκμονι χαλκεύειν γλῶσσαν ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον εἶπε. Emenda ex Pindaro *Pylh.* I. 86. νόμα δικαίῳ πηδάλῳ κρατὸν· ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χαλκευε γλῶσσαν.

Verissima est Galeni observatio Tom. VIII. pag. 772: λεληθυῖα γάρ τις ἐν αὐτῷ τῷ ζητεῖν ἔξις ὑποτρέφεται κατὰ βραχὺ προϊῶσα πρὸ μὲν τοῦ τελεωθῆναι μὴδ' εἰ ἄρχεται πω δὴλη τυγχάνουσα, τελεωθεῖσα δὲ ἀθρόως ἐκφαίνεται πάντων τῶν προπονηθέντων τὸν καρπὸν ἀποδιδούσα διὰ ταχέων καὶ εἰ ἀγροικότερον φάναι σὺν αὐτοῖς τοῖς τόκοις. In ultima parte loci intercudit negandi particula: εἰ μὴ ἀγροικότερον φάναι, ut apud Platonem in *Euthydemo* pag. 283. e εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, et iisdem verbis in *Apologia* pag. 32. d.

C. G. C.

AD GALENUM.

Tom. XVIII. 1. pag. 148: Ἰππῶναξ ἀμφιδέξιον ἔφη κατὰ τὸν ἱαμβον·

ἀμφιδέξιος γὰρ εἰ MH κοῦχ ἀμαρτάνω.

Erotianus, a quo haec Galenus sumsit, veram lectionem servavit:

ἀμφιδέξιος γὰρ εἰμι κοῦχ ἀμαρτάνω κόπτων.

Saepe videbis εἰμί et εἰ μὴ confusa, ut in nobili epigrammate apud Photium v. Κυψελιδῶν ἀνάθημα.

εἰμί ἐγὼ χρυσοῦς σφυρήλατός εἰμι κολοσσὸς
ἐξώλης εἶη Κυψελιδῶν γενεά.

pro εἰ MH ἐγὼ κτέ.

Est operae pretium semel observasse quantas doctrinae copias eruditi Hippocratis interpretes nequicquam profuderint. Hippocrates dixerat: γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίγνεται. Antiquissimus Interpres Βακχεῖδός Φησιν ἀμφοτεροδέξιος, ὡς ἀμφήκης ὁ ἀμφοτέρωθεν ἡκονημένος, et producit testem Euripidem in *Hippolyto* vs. 780.

οὐ σπεύσεται; οὐκ οἶσει τις ἀμφιδέξιον
σίδηρον;

Reiicit hoc Erotianus: ὁ δὲ Ἱπποκράτης, inquit, οὐκ ἐπὶ τοῦ ἀμφήκους ἀλλ' ἐπὶ τοῦ εὐχρήσου τίθεται κατ' ἀμφοτέρα τὰ μέρη. Melius Galenus: τὸν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ὁμοίως χρώμενον. Testis Homerus *Iliad.* Φ 163:

ἦρως Ἀστροπαῖος ἐπεὶ περιδέξιος ἦεν.

Addiderat Erotianus, quod nunc apud solum Galenum superest: κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀμφαρίσερον Ἀριστοφάνης εἶπεν ἐν Ταγηνισαῖς ἄνθρωπον ἀμφοτέρωθεν ἀρισερόν. Deinde testis Hipponax prodit:

ἀμφιδέξιος γὰρ εἰμι κούχ ἀμαρτάνω κόπτων.

tum Herodotus: μέμνηται καὶ Ἡρόδοτος τῆς λέξεως, nempe V. 92, § 12. μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, quod imitatur Lucianus in *Iove Tragoedō* cap. 43. ubi oraculum Croeso editum μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει appellatur χρησμός ἀμφίης καὶ διπρόσωπος, et post pauca τὸ ἀμφιδέξιον τοῦτο ἔπος, sensu eodem. Percommode attulit Valcken. ad Hippolyti locum elegantes Euripidis versiculos:

πρὸς θῆλυ νέυει μᾶλλον ἢ 'πὶ τᾶρρενα;

B. ὅπου προσῆ τὸ κάλλος ἀμφιδέξιος,

Vides ex tot testibus obscurari rem magis quam in luce poni. Nihil omnino faciunt ad rem ὁ ἀμφιδέξιος σίδηρος et τὸ ἀμφιδέξιον χρηστήριον. Apud Hippocratem ἀμφιδέξιος est *ambidexter*, qui utraque manu perinde bene utitur, ut apud Homerum et Hipponactem.

Accedunt aliae interpretationes aliquanto absurdiores, ut apud Erotianum: ὁ δὲ Γλαυκίας φησὶν ὅτι τὸ ἀμφιδέξιον οὕτω χρῆ ἀκούειν ὥς εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῆς ὑτέρας οὐ γίνεταί γυναικεῖον σῶμα, et apud Galenum: ἔνιοι μέντοι φασὶν ἀμφιδέξιον εἰρησθαι τὴν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς μήτρας γινομένην, καὶ τούτων ἔτ' ἀλογώτερον ἕτεροι περὶ τῶν ἐρμαφροδίτων ὀνομαζομένων τὸν λόγον εἶναι φασὶ τῷ Ἰπποκράτει τῷ μὲν ἄρρενι προσγίγνεσθαι φάσκοντι τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον, τῇ γυναικὶ δὲ μὴ προσγίγνεσθαι τὸ ἀνδρεῖον, Nihil est adeo absurdum quod non sit ab aliquo grammatico dictum.

Est vetus opinio, cuius testis est poeta apud Galenum Tom. XVII. 1. pag. 1002.

δεξιτεροῖσιν μὲν κούρους λαιοῖσι δὲ κούρας.

sed quid tandem id facit ad nostrum locum?

Tom. IV. pag. 446. de aegroto delirante scribit: ᾤετο μὲν Ἀθήνησιν οὐκ ἐν Ῥώμῃ κατακεῖσθαι, συνεχῶς δὲ τὸν συνήθη παῖδα καλῶν ἐκέλευέν οἱ τὰ πρὸς τὸ γυμνάσιον ἐπιτήδεια κομίζειν καὶ μικρὸν διαλιπὼν. Ὡς οὗτος, ἔφη, πρὸς τὸν Πτολεμαῖον λέγω.

βούλομαι γὰρ ἐν αὐτῷ διὰ μακροῦ λούσασθαι. Emenda: πρὸς ΤΟ ΠΤΟΛΕΜΑΕΙΟΝ λέγω.

Nobile erat Athenis gymnasium τὸ Πτολεμαεῖον τῆς ἀγορᾶς οὐ πολὺ ἀπέχον. Pausanias I. 17. 2. Cicero *de Finibus* V. 1.

Post pauca de eodem scribit: ἡ οὐ μνημονεύεις, ἐπιστραφεὶς ἔλεγε πρὸς τὸν παῖδα, ὡς συντόνως ὠδοιπορήσαμεν χθὲς ἀπὸ Μεγάρων Ἀθήναζε;

Duobus apud Galenum locis Tom. IV. pag. 525 et 654 legitur absurda scriptura ἐκελευσάμην αὐτὴν πρὸς ΤΗΝ γῆν πηδήσαι. Ridicule interpretes: *inse iussam ad terram saltare*. Vera lectio est πρὸς ΠΤΥΓΗΝ πηδήσαι ut apud Aristophanem in *Lysistrata*:

γυμνάδδομαι γὰ καὶ ποτὶ πυγὰν ἄλλομι.

Decantatus hic locus est descriptus ab Aristateneto vid. ΜΝΗΜΟΣ. IX (1860) pag. 162.

Legitur apud Hippocratem *de natura pueri* Tom. II. pag. 492. Ermer. qui edidit: γυναικὸς οἰκείης μουσοεργὸς ἦν πολύτιμος. Recte apud Galenum pag. 654 scriptum est οἰκέτις pro οἰκείης. Vertunt Latine: *mulieri nobis familiari perelegans erat fidicina*, sed neque οἰκέτις est nobis familiaris et πολύτιμος ea est quae magno pretio conducta veniat, ἐταίρα πολυτελής.

Tom. IV. pag. 717: οὐκ ἐπιτρέπουσιν ἀπαλλάττεσθαι κενὰς τινὰς ἀεὶ σροφὰς σρεφόμενοι καὶ παντοίως λογιζόμενοι. Plato *de Rep.* pag. 405^b: πᾶσας μὲν σροφὰς σρέφεσθαι, πᾶσας δὲ διεξόδους διεξελθὼν ἀποσραφῆναι λυγιζόμενος, ubi libri omnes λογιζόμενος exhibent. Veram lectionem servavit Boëthus apud Photium v. Λυγιζόμενος.

Praeterea corrige ΚΑΙΝὰς τινὰς ἀεὶ.

Tom. IV. pag. 727: ὥσπερ ἐπὶ τινὰ βωμὸν ἐλέΟΤC καταφεύγουσι τὴν Πυρρανείαν ἀγροικίαν. Iudaeorum et Christianorum est τὸ ἔλεος pro ὁ ἔλεος, itaque βωμὸν ἐλέΟΤ scribendum. Notissima est haec *ara misericordiae*. Lucianus in *Demonacle* cap. 57: μὴ πρότερον ταῦτα ψηφίσῃσθε, ἂν μὴ τοῦ ἔλεου τὸν βωμὸν καθέλητε.

Tom. IV. pag. 776: διὰ τί ψυχόμενον ἢ ὑπερθερμαινόμενον τὸ σῶμα καταλείπει τελέως ἡ ψυχὴ; — διὰ τί χολῆς μὲν ξανθῆς ἐν ἐγκεφάλῳ πλεοναζούσης εἰς παραφροσύνην ἐλκόμεθα, διὰ τί δὲ τῆς μελαίνης εἰς μελαγχολίαν; — καὶ μέντοι καὶ διὰ τιμωρίαν αὐτὴν ἐργάζεται κώνειον ποθὲν, ὃ καὶ τούνομα ἔνθεν παρώνυμον ἀπὸ τοῦ πάθους ὃ πάσχον ὁρῶ ὑπ' αὐτοῦ τὸ σῶμα.

Sensu cassa sunt verba καὶ διὰ τιμωρίαν κτέ. Sed una literula expuncta clara lux affulgebit. Erat in vetusto libro ΔΙΑΤΙΜΩΠΑΝ, unde scriba aliud agens effecit διὰ τιμωρίαν pro διὰ τί μωρὰν αὐτὴν ἐργάζεται κώνειον ποθὲν. Cicuta ipsa, ait, appellatur κώνειον μωρόν, quia τὴν ψυχὴν μωρὰν ἐργάζεται.

Tom. IV. pag. 777: Ζήνων ἔλεγεν ὅτι καθάπερ οἱ πικροὶ θερμοὶ βρεχόμενοι τῷ ὕδατι γίγνονται γλυκεῖς οὕτω καὶ αὐτὸν ὑπ' οἴνου διατίθεσθαι. Non est dubium quin Galenus scripserit: οὕτω καὶ αὐτόC — διατίθεσθαι. Sero nati Graeculi ita solebant σολοικίζειν.

Idem Zenonis dictum legitur apud Athenaeum pag. 55 f. et Diogenem Laërtium VII. 26: (Ζήνων) ἐρωτηθεὶς διὰ τί αὐστηρὸς ὦν ἐν τῷ πότῳ διαχεῖται ξφῆ· καὶ οἱ θερμοὶ πικροὶ ὄντες βρεχόμενοι γλυκαίνονται.

Ridiculo errore scribitur Tom IV. pag. 778:

καὶ ἀλλαχόθι περὶ αὐτοῦ Φησὶ Νηλέως

ὅστ' ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι.

Interpres: *de ipso Neleo sic canit.* Vera lectio est: περὶ αὐτοῦ (de vino) ΦησὶΝ.

Ἦλεδς ὅστ' ἐφέηκε.

Odyss. Ξ. 464.

Post pauca scribe: μεγάλα δὲ συντελεῖ (vinum) μετὰ τὸτ καὶ τὴν ψυχὴν ὑμῶν ἡμερωτέραν ἄμα καὶ θαρσαλεωτέραν ἐργάζεσθαι, pro μετ' αὐτοῦ.

Tom. IV. pag. 786: εἰς ἔσχατον ἀφικνούμενοι γῆρας παρελήρησαν οὐκ ὀλίγοι.

Παραληρεῖσθαι eiusdem farinae est ac χαίρομαι. Repone παρελήρησαν.

C. G. COBET.

MNEMOSYNE.

BIBLIOTHECA PHILOLOGICA BATAVA

SCRIPSERUNT

C. G. COBET, C. M. FRANCKEN, H. VAN HERWERDEN,
S. A. NABER, J. J. CORNELISSEN, ALII.

COLLEGERUNT

C. G. COBET, H. W. VAN DER MEY.

NOVA SERIES.

VOLUMEN DECIMUM.

LUGDUNI-BATAVORUM

E. J. BRILL.

LIPSIAE,

O. HARRASSOWITZ.

1882.

INDEX.

	Pag.
Euripidea, scripsit S. A. NABER	1— 26.
Ad Eunapii fragmenta. C. G. COBET	27— 41.
De locis nonnullis apud Graecos Epistolarum Scriptores.	
C. G. COBET	42— 66.
Ad Comicos Graecos, scripsit H. VAN HERWERDEN	67— 95.
Ad Isaeum. H. v. H.	95.
Galenus. C. G. C.	96.
De locis nonnullis apud Livium. C. G. COBET	96—112.
Galenus. C. G. C.	112.
De locis nonnullis apud Livium. (<i>Continuantur ex pag.</i>	
112). C. G. COBET	113—121.
Diodorus Siculus. C. G. C.	121.
Euripidea. J. J. HARTMAN	122—128.
Observationes criticae in L. Annaei Senecae Dialogos et	
Epistolas. J. VAN DER VLIET	129—135.
Diodorus Siculus. C. G. C.	135.
Euripidea, scripsit S. A. NABER. (<i>Contin. e pag. 26</i>) . . .	136—162.
De Batrachomyomachia, scripsit H. VAN HERWERDEN . . .	163—177.
Diodorus Siculus. C. G. C.	177.
Ad Galenum. C. G. COBET	178—192.
Ad Dionem Cassium. C. G. COBET	193—210.
Polybius. C. G. C.	219.
Ad Appianum de bellis Civilibus. C. G. COBET	211—238.
Photius. C. G. C.	238.
Polybius. C. G. C.	238.
ἈΔΙΑΝΟΗΤΑ. Latina et Gallica. C. G. COBET	239.
Emendationes quae ad Epistolas Senecae pertinent. J. VAN	
DER VLIET	240—246.

Suidas. C. G. C.	246.
Ad Platonem et Lucianum. K. G. SHWARTZ	247—250.
Ad Galenum. C. G. COBET	251—257.
Suidas. C. G. C.	257.
Euripides, scripsit S. A. NABER. (<i>Contin. e pag. 162.</i>)	258—289.
Suidas. C. G. C.	289.
Platonica. C. BADHAM	290—294.
Polybina. C. G. C.	294.
Ad Petronium. J. J. CORNELISSEN	294—300.
Suidas. C. G. C.	300.
Varia Critica. D. L. VAN STEGERFEN	301—308.
Euripidea. (<i>Contin. ex Vol. X. p. 128.</i>) J. J. HARTMAN	309—318.
Suidas. C. G. C.	318.
Le locis nonnullis apud Longinum <i>respi Hæc.</i> C. G. COBET.	319—323.
Loculares scribarum errores. C. BADHAM.	324.
Thucydides. L. VIII. C. BADHAM	325.
Frontinus. I. VAN DER VLIET	326.
Appianus. C. G. C.	326.
Vitis antiquissimorum Codicum. C. G. C.	326.
Longinus. C. O. C.	327.
Longini stilus. C. G. C.	327.
Apsines. C. G. C.	328.
Lysiaca. C. G. COBET	328—335.
Suidas. C. G. C.	335.
Ad Iulianum. C. G. COBET	336.
Ad Platonis librum X de legibus. C. BADHAM.	337—354.
Diodorus Siculus. C. G. C.	354.
Observationes Criticæ in Aristophanem, scripsit S. A. NABER.	355—385.
Coniecturae Epigraphicae, scripsit H. VAN HERWERDEN	386—399.
Herodotea. C. G. COBET	400—413.
Suidas. C. G. C.	413.
Lanx satyra. I. G. VOLGRAFF	414—423.
Spicilegium animadversionum ad Iulianum. C. G. COBET	424—448.

EURIPIDEA.

SCRIPSIT

S. A. NABER.

Quod legitur in Euripidis Rheso vs. 60:

εἰ γὰρ Φαεινοὶ μὴ ξυνέσχον ἡλίου

καμπτήρες, οὐκ ἂν ἔσχον εὐτυχοῦν δόρυ.,

id ferri sane poterit, cum praesertim mox sequatur vs. 319: *ἐπειδὴ τοῦμὸν εὐτυχεῖ δόρυ*, sed quia proxime praecesserat vs. 56: *ὦ δαῖμον ὅστις μ' εὐτυχοῦντ' ἐνόσφισας* et Hector post breve intervallum, vs. 64, *εὐτυχῇ ῥύμην Θεοῦ* appellat, dubitare coepi, probarine debeat verbum intra novem versiculos ter repetitum. Proclivis autem suspicio est *εὐσχοχον δόρυ* dictum fuisse. In Phoen. 140 laudantur *ἀκοντισῆρες εὐσχωάτατοι* et Herc. fur. 195 *ὅσοι δὲ τόξοις χεῖρ' ἔχουσιν εὐσχοχον*, celebratur *τόξων εὐσوخία* in Iph. Taur. 1239 et adverbium *εὐσόχως* Euripides posuerat in Peliasin. Habet autem Hector *εὐσχοχον δόρυ*, nam jaculandi arte non cedit Ulyssi, quem videmus *δουρὶ ἀκοντίζοντ' ὅσον οὐκ ἄλλος τις δῖςφ'*. Piersonus eodem modo correxerat olim Ion. 1426, sed vide quid contra attulerit Herwerdenus p. 240.

Vs. 115 dissuadet Aeneas ne Hector Graecorum castra invadat et susceptae rei difficultatem demonstrat his verbis:

πῶς γὰρ περάσεις σκόλοπας ἐν τροπῇ δορός;

πῶς δ' αὖ γεφύρας διαβαλοῦσ' ἱππηλάται,

ἢ νῦν ἄρα μὴ θραύσαντες ἀντύγων χνοάς;

Scripsit haec poeta Homeri non immemor, apud quem Polyda-

mas eandem sententiam tuetur in Iliad. M 62 sqq. Sed quid est ἢν ἄρα? Nauckius cum intelligeret his particulis nunc locum non esse, coniecit ἰππηλάται ἐν νυκτί, sed non satis cogitavit etiam interdiu aurigis praeclusum iter fuisse. Nihil requirerem, si legeretur εἴπερ ἄρα hoc est si forte, cuius locutionis vide exempla, quae plena manu spargit Wyttenbachius ad Plut. Mor. 113 A. Fieri non potest, Aeneas inquit, ut aurigae equos per fossam agant, sed etiamsi egerint, ante tamen confringent currus.

In verbis Hectoris ad pastorem, Rhes. 274, non capio quid sit μάχας βασάζειν.

παῦσαι λέγων μοι τὰς προσαυλείους τόχας.

μάχας πρὸ χειρῶν καὶ δόρη βασάζομεν.

Zeugma id videri poterit, sed multo simplicius erit reponere: μάχαι.

Questus fuerat Hector, quod Rhesus decimo demum anno advenisset, ut Trojanis opem ferret, cum novis auxiliis nihil opus esset; tum Chorus, vs. est 327,

ὄρθῳς ἀτίξεις κἀπίμομος εἰ φίλοις,

δέχου δὲ τοὺς θέλοντας ὠφελεῖν πόλιν.

Quid est ineptire nisi hoc est? Duo versiculi sunt, qui adversis frontibus concurrunt, uti vides. Unum semicolon si addideris, ex his tenebris emerges:

ὄρθῳς· ἀτίξεις κἀπίμομος εἰ φίλοις.

Ὅρθῳς· nam satis notum, est, uti opinor, quo sensu et hoc dicatur et κάλλισα et πάνυ καλῶς et ἐπαινῶ aliaque eiusdemmodi. Etiam tragici sic loquuntur. Admeti verba sunt ad Herculem in Alcestide vs. 1104: καλῶς ἔλεξας· ἡ γυνὴ δ' ἀπελθέτω. In Phoenissis invenio vs. 1683: ὦ θύγατερ, αἰνῶ μὲν σε τῆς προθυμίας et eodem modo Minerva in Aiace vs. 94:

καλῶς ἔλεξας· ἀλλ' ἐκεῖνό μοι φράσον,

ἔβαψας ἔγχος εὖ πρὸς Ἀργείων στρατῶ;

Recte Plutarchus docet in Moral. p. 22 F: ἐν τῇ συνηθείᾳ καλῶς φασὲν ἔχειν καὶ χαίρειν κελεύομεν, ὅταν μὴ δεχώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. Hinc etiam lucem accipit quod Ajax dicit apud Sophoclem vs. 112:

χαίρειν, Ἀθήνα, τᾷλλ' ἐγὼ σ' ἐφίεμαι.
 κεῖνος δὲ τίσει τήνδε κοῦκ ἄλλην δίκην.

Dixit de eo usu Casaubonus ad Theocritum XV. 3; etiam Cobetus in Mnem. V. 84; ipse alia quaedam dedi in Mnem. XVII. 367 et fieri potest ut eadem medicina succurrendum sit Marco in Evangelio 7 vs. 6 et 9, sed de ea suspicione penes Theologos iudicium esto.

Negat Hector Rhesum cum Achille congredi posse. Tamen fama est, inquit Rhesus, eum Trojam navigasse:

καὶ μὴν λόγος γ' ἦν ὡς ἔπλευσ' ἐπ' Ἴλιον.

Cui Hector, vs. est 494:

ἔπλευσε καὶ πάρεςιν· ἀλλὰ μηνίων
 στρατηλάταισιν οὐ ξυναίρεται δόρυ.

Mire languent illa καὶ πάρεςιν. Quid requiram efficere poteris ex copiis Blomfieldi ad Aesch. Agam. vs. 66 et Cobeti in Mnem. XV. 4. Continebo me intra unum Euripi'em apud quem inveni:

Med. 1011: ἡγγειλας οἷ' ἡγγειλας· οὐδὲ μέμφομαι.

Troad. 626: ὄλωλεν ὡς ὄλωλεν, ἀλλ' ὅμως ἐμοῦ.

Orest. 79: ἔπλευσ' ὅπως ἔπλευσα θεομανεῖ πότμῳ.

Electr. 289: ἔκυρσεν ὡς ἔκυρσεν ἐκβληθεὶς δόμων.

Iph. Taur. 575: ὄλωλεν ὡς ὄλωλε τοῖσιν εἰδόσιν.

Atque eodem modo in Rheso rescripserim:

ἔπλευσεν ὡς ἔπλευσεν· ἀλλὰ μηνίων
 στρατηλάταισιν οὐ ξυναίρεται δόρυ.

Nimirum: plura percontari desine, nam veneritne Achilles necne, nostra nihil interest; sedet enim domi in tentorio stomachosus.

Diomedis verba sunt ad Ulysssem vs. 624:

ἐγὼ φονεύσω, πωλοδάμνησεις δὲ σύ.

Malim: πωλοδάμνησον.

Postquam Paridem procul conspexit, Diomedes Minervam ita interrogat vs. 633:

οὐκ οὐν ὑπάρχειν τόνδε κατθανόντα χρή.

Cui dea respondet:

οὐκ ἂν δύναιο τοῦ πεπρωμένου πλέον.

Secunda persona δύναιο facit, ut pro κατθανόντα fere rescribere malim: κακτανόντα. Κάκτανον legitur in Antig. 1340. Quodsi quis eam formam in tragoediam non audeat conjectura inferre, poterit κατακάνοντα scribere. De verbo ὑπάρχειν vide quae Valckenaerius conguessit ad Eur. Phoen. 1576.

Minervæ sunt ad Paridem verba vs. 646:

θάρσει· φυλάσσει σ' ἥδε πρευμενῆς Κύπρις.,

sed planissime φυλάσσω requiritur. Saepe loquimur de nobismetipsis tamquam absentibus utimurque tertia persona, sed nemo hoc facit, dum vult declarare ipsum se praesentem adesse. Multi loci hoc ostendere poterunt: Hippol. 1285: Λητοῦς δὲ κόρη σ' Ἄρτεμις αὐδῶ et Androm. 1232: ἦκω Θέτις λιποῦσα Νηρέως δόμους et Helen. 1643: δισοὶ δέ σε — Διδόσκοροι καλοῦμεν et Alcest. 167: ἡ τεκοῦσ' ἀπόλλυμαι et Androm. 414: ἡ τεκοῦσα τείχω πρὸς Ἄιδην et Hecub. 503: Τελθύβιος ἦκω Δαναϊδῶν ὑπηρετής et Bacch. 1: ἦκω Διδὸς παῖς τήνδε Θηβαίαν χθόνα, alibi. Satis notum est apud Thucydidem: Θεμισοκλῆς ἦκω παρὰ σε et apud Nepotem: *Themistocles veni ad te* et apud Tacit. Ann. XII. 19: *Mithridates sponte adsum*. Dixit de eo usu Cobetus in Mnem. V. 245 ibique emendavit Helen. 1168, Acharn. 306, Eur. Electr. 1238 et Orest. 1225. Rectissime autem editur in Iph. Taur. 770:

ἡ 'ν Αὐλίδι σφαγεῖσ' ἐπισέλλει τάδε

ζῶσ' Ἰφιγένεια, τοῖς ἐκεῖ δ' οὐ ζῶσ' ἔτι.,

nam si Iphigenia dixisset ἐπισέλλω, sororem suam statim Orestes agnovisset neque potuisset exclamare:

ποῦ δ' ἔς' ἐκείνη; κατθανοῦσ' ἦκει πάλιν;

Saepe cum prima persona pronomen ὅδε conjungitur, veluti Orest. 1626: Φοῖβός σ' ὁ Λητοῦς παῖς ὅδ' ἐγγὺς ὦν καλῶ et Oed. Tyr. 40: ἰκετεύομέν σε πάντες οἷδε πρόστροποι et vide alios locos in eodem Mnemosynes volumine p. 268. Itaque hanc locutionem quippe satis superque explicatam et stabilitam ne attigissem quidem, nisi levem nonnullorum errorem redarguere fortasse possem. Scripsit Euripides in Oreste vs. 1225:

ὦ δῶμα ναίων νυκτὸς ὀρφναλᾶς πάτερ,

καλεῖ σ' Ὀρέτης παῖς σὸς ἐπίκουρον μολεῖν

τοῖς δεομένοισι, διὰ σὲ γὰρ πάσχω τάλας
ἀδίκως, προδεδομαι δ' ὑπὸ κασιγνήτου σέθεν.

Est sane necessarium hic καλῶ rescibere, sed qui contendunt primam personam requiri, cum statim sequatur πάσχω et προδεδομαι, hi fallaci argumento utuntur. Scilicet etiamsi quis de se ipso usus fuerit tertia persona, tamen in sequentibus statim fit reditus ad primam personam. Faciunt hoc nisi fallor non Graeci tantum sed dummodo balbutientes pueros excipias, mortales omnes. Non satis est fortasse praesidii in Bacch. 173:

ἴτω τις, εἰσάγγελλε Τειρεσίας ὅτι
ζητεῖ νιν· οἶδε δ' αὐτὸς ὧν ἦκω πέρι.,

vel in Androm. 1001:

ὁ μητροφόντης δ', ἦν δορυξένων ἐμῶν
μείνωσιν ὄρκοι Πυθικὴν ἀνὰ χθόνα,
δείξει γαμεῖν σφε μηδέν' ὧν ἐχρῆν ἐμέ.,

sed Plato scripsit in Euthlyphrone 5 A: οὐδέ τῳ ἂν διαφέρει Εὐθύφρων τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἀκριβῶς εἰδείην. Nec βαρβαρίζει rex Persarum apud Xenophontem in Hellen. V. 1. 31: Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι, — ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω, κτέ. Alia exempla vide apud Nauckium ad Oed. Colon. 284. Praestabit autem Latinos locos afferre, quia ἀναμφιλεκτότεροι sunt. Verbi causa apud Livium XXXI. 7 C. Aurelius consul ita verba facit ad populum: *Huius vobis sententiae non consul modo auctor est, sed etiam Dii immortales, qui mihi sacrificanti precantique laeta omnia portendere.* Rogat Horatius: *Quid dedicatum poscit Apollinem vates?* Deinde pergit et gloriatur: *Me pascunt olivae.* Olim stulte edebatur apud Ciceronem de Orat. III § 219:

Qua tempestate Helenam Paris innuptis junxit nuptiis,

Ego tum gravida expletis jam fere ad pariendum mensibus,

Per idem tempus Polydorum Hecuba partu postremo PARIT.

Bothius autem feliciter rescipsit: *expletis jam tui ad pariendum mensibus* et simul apparuit, qua de re nunc nemo dubitat, apud Pacuvium ea verba ab Iliona pronunciata fuisse, Polymestoris uxore.

Non concoquo Hectoris verba Rhes. 811:

πῶς ὦ μέγισα πῆματ' ἐξεργασμένοι,
 μολόντες ὑμᾶς πολεμίων κατὰσκοποι
 λήθουσιν αἰσχυρῶς, καὶ κατεσφάγη στρατός,
 κοῦτ' εἰσιόντας στρατόπεδ' ἐξαπώσατε
 οὔτ' ἐξιόντας;

Debueruntne Trojanorum custodes ἐξαπῶσαι speculatores ἐξιόν-
 τας? Nihil sane facilius fuit simul et inutilius. Sed nemo
 opinor mecum recusabit rescribere: ἐξηπύσατε. Quid hoc
 sit, ostendent aurigæ verba in hac ipsa tragoedia vs. 776:
 ἤπυσα δ' αὐτοῖς μὴ πελάζεσθαι στρατῷ et in Bacch. 984: μάτηρ
 — μαινίσειν δ' ἀπύσει· τίς ὅδε Κασμείων; Non habeo indicare
 locos ubi compositum ἐξαπύειν legitur, sed etiam composi-
 tum ἐξαπωθεῖν ab Henrico Stephano inter τὰ ἄπαξ εἰρημένα
 refertur. Praeterea novimus apud tragicos poetas praepositionem
 EK in compositis verbis saepissime abundare.

Sequitur Alcestis fabula, in qua offendor vs 83:

Ἄλκησις ἐμοὶ πᾶσι τ' ἀρίστη
 δόξασα γυνή
 πόσιν εἰς αὐτῆς γεγενῆσθαι.

Cum his conveniunt famuli verba vs. 769: ἡ 'μοὶ πᾶσι τ' οἰ-
 κέταισιν ἦν μήτηρ, sed dum duo faciunt idem, non est idem et
 famulus recte dicet fuisse dominam sibi ceterisque omnibus
 carissimam, sed idem Chorum haud satis decet, quum universi
 populi personam sustineat. Multo elegantius scribemus: Ἄλ-
 κησις ἐμοὶ πλεῖστον ἀρίστη δόξασα γυνή. Sic legitur in hac ipsa
 fabula vs. 790: τὴν πλεῖστον ἡδίστην Θεῶν Κύπριν βροτοῖσιν. In
 Philoct. 631: τὴν πλεῖστον ἐχθίστης ἐμοὶ — ἐχίδνης. In Heracl.
 792: ζῶσιν μέγιστόν γ' εὐκλεεῖς κατὰ στρατόν. Iterum eadem
 locutio periisse mihi videtur Heracl. 8, ubi Iolaus gloriatur:

ἔξδν κατ' Ἄργος ἡσυχῶ ναλεῖν, πόνων
 πλείστον μετέσχον εἰς ἀνῆς Ἡρακλέει.

Corrige πλεῖστον, h. e. nemo Herculi laboranti saepius adfuit
 quam Iolaus. Labet occasione data simillimam notare corrup-
 telam in Demosthenis Midiana § 174: καὶ τότε ἡττᾶτο πλέων
 τῶν ἰδιωτικῶν τριήρων μιᾶς· οὔτως· εὖ τὴν ἱερὰν τριήρη παρεσκευά-

κει. Ad hunc locum δ εὐστοχώτατος Reiskius adnotavit: „Malim πλὴν μιᾶς, *praeter unam*: h. e. penultimus cum navi sua veniebat; caeterae naves omnes navem eius praeveniebant. Multo maius hoc est dedeeus, quam quod vulgata Midiae exprobrat, quae eum cum navi sua secundum a primo venisse ait.” Recte Reiskius, sed perficies emendationem corrigendo: ἡττάτο πασῶν τῶν ἰδιωτικῶν τριήρων πλὴν μιᾶς. Vides quam facile confundi possint ΠΑΣΩΝ et ΠΛΕΩΝ.

Non satis est quod de Alcestide legimus vs. 161:

ἐκ δ' ἐλοῦσα κεδρίνων δόμων

ἰσθῆτα κόσμον τ' εὐπρεπῶς ἡσκήσατο,

nam honesta mulier semper εὐπρεπῶς vestita est, sed ultimo vitae die fecit quod festis diebus ceteroquin solebat facere et ἐκπρεπῶς ἡσκήσατο. Tria adiectiva sunt εὐτρεπής, εὐπρεπής et ἐκπρεπής, quae perpetuo confunduntur, quod Porsonus observavit ad Hecub. 558. Bellator in Phoen. 167 est ὅπλοισι χρυσεόισιν ἐκπρεπής, ad quem locum Valckenaerius multa utilia congressit. Idem vitium quantum comperi nondum sublatum fuit apud Lucianum Somn. s. Vit. 13, ubi omissis quae ad nostram rem nihil faciunt, ἡ Παιδεία ita loquitur: ἀφελίς δὲ τοιούτους ἄνδρας καὶ σχῆμα εὐπρεπές, χιτῶνίδν τι πιναρὸν ἐνδύσει καὶ σχῆμα — δουλοπρεπές ἀναλήψει. Ipsa autem habet ἰσθῆτα λαμπράν § 11 nec commendavit σχῆμα εὐπρεπές, quae tenuis commendatio est, sed discipulo suo pollicita est σχῆμα ἐκπρεπές.

Nondum reperta fuit vera scriptura vs. 321:

καὶ τόδ' οὐκ εἰς αὔριον.

οὐδ' ἐς τρίτην μοι μῆνός ἔρχεται κακόν.

Coniecit Weckleinius τριταῖον ἥμῃρ, Herwerdenus autem τρίτον μοι φέγγος, sed multo leniore medicina rescribi poterit:

οὐδ' ἐς τρίτην μοι σμῆνος ἔρχεται κακῶν.

Habet hoc Euripides ut modo altius evolet, modo humi repat; veluti ψυχρότατον est quod Admetus dicit vs. 353. Alcestidis imaginem marmoream, vel ceream fortasse, faciendam curabit eamque sibi in lecto apponet:

δῶξεν γυναῖκα καίπερ οὐκ ἔχων ἔχειν
ψυχρὰν μὲν, οἶμαι, τέρψιν.

Aliquanto minus ridiculum erit οἶδ' α.

Dicit Admetus vs. 555 cur hospites a funesta domo dimittere nolit:

ἐπεὶ μοι ξυμφορὰ μὲν οὐδὲν ἂν
μείων ἐγίγνετ', ἀξενώτερος δ' ἐγώ.

Facile vincam in priore sententiae parte pronomen personale non satis recte addi, cum sequatur in altera: ἀξενώτερος δ' ἐγώ. Exiguum vitium est et rescribe: ἐπεῖτοι.

Idem Admetus flebiliter queritur vs. 885:

παίδων δὲ νόσου καὶ νυμφιδίου
εὐνὰς θανάτοις κεραϊζομένας
οὐ τλητὸν ὄρᾱν, ἔξδ' ἀτέκνους
ἀγάμους τ' εἶναι διὰ παντός.

Imo liberorum μόρους non sustinet videre.

Impedita constructio est in Medae prologo vs. 11. Nutrix loquitur:

οὐδ' ἂν κτανεῖν πείσσω Πελοπιδᾶς κόρας
πατέρη κατώκει τήνδε γῆν Κορινθίαν
ξὺν ἀνδρὶ καὶ τέκνοισιν, ἀνδ' ἀνουςα μὲν
Φυγῇ πολιτῶν ὧν ἀφίκετο χθόνα.

Multis modis viri docti conati sunt hanc orationis scabritiem emendare, neque opus est recensere omnia ea tentamina, quae saepe admodum infelicia sunt, quia nuper Rudolphus Prinzus in hac quoque re accuratissimum se praestitit. Dindorfius Barnesium et Porsonum secutus πολιταῖς edidit, sed equidem non video quo sensu Medea dicatur Corinthiis φυγῇ ἀδεῖν, deinde, etiamsi dederim in exilio Medeam novis civibus placuisse, non assequor quomodo id ad rem pertineat, denique miror quomodo in tam aperta sententia πολιταῖς in πολιτῶν abire potuerit. Sensit hoc Elmsleius, uti videtur, qui post longam digressionem tandem eo devenit, ut suspicetur nominativum φυγῇ reponen-

dum esse. Animadverterat enim Scholion: τὸ δὲ ἀνδάνουσα, ὁρῶν ἀντὶ δοτικῆς, ἀντὶ τοῦ ἀνδανούσῃ. Hoc vult grammaticus, ait Elmsleius, ἀνδάνουσα Φυγῇ per appositionem dici pro ἀνδανούσῃ Φυγῇ. Contradicit Hermannus: nobis si quidquam, inquit, sincera videtur vulgata, quae sic expedienda est: πολιτῶν ὧν ἀφίκετο χθόνα, ταύτῃ ἀνδάνουσα. Quam contorta haec explicatio sit, ne ipsum quidem Hermannum latere potuit nec quemquam invenit, cui eam rationem probare potuit. Quid tamen prodest cum aliis Φυλῇ vel Φύλῳ vel φύσει vel φίλῃ reponere? Hoc tenebo equidem, ipsum participium ἀνδάνουσα vitium alere, cum neutiquam appareat, cur Medea Corinthiis tam accepta fuerit. Satis leniter rescribere poteris: ἀλλάσσοις μὲν Φυγῇ πολιτῶν ὧν ἀφίκετο χθόνα. Hoc dicit nutrix: propter Peliae caedem coacta quidem fuit solum vertere et Corinthum migrare, sed mansit cum marito fidelis concordia. Haec lectio si probabitur, sequenti vs. cum Stobaeo scribendum erit: αὐτὴ δὲ pro αὐτῇ τε. Quod autem attinet ad verbum ἀλλάσσειν, conferri jubeo Plat. Politic. 289 E: οἱ δὲ πόλιν ἐκ πόλεως ἀλλάσσοντες κατὰ θάλατταν καὶ πεζῇ.

Quod plurimum miror, viri docti, quantum video, nondum attenderunt ad vs. 25: τὸν πάντα συντήκουσα δακρύοις χρόνον. Requiritur nisi fallor συντακεῖσα. Putidum fere est hunc usum exemplis demonstrare velle; haec ipsa fabula tres locos dabet, vs. 141, 159, 689 et luculentum est Hecub. 433:

κόμιζ', Ὀδυσσεῦ, μ' ἀμφιθεῖς κάρα πέπλους·
ὥς πρὶν σφαγῆναι γ' ἐκτέτηκα καρδίαν
θρήνοισι μητρός, τήνδε τ' ἐκτέκω γόοις.

Quod nutrix exclamat vs. 110:

τί ποτ' ἐργάζεται
μεγαλόπλαγχνος δυσκατάπαυσος
ψυχὴ δηχθεῖσα κακοῖσιν;

Jam observavit Herwerdenus, quod me quoque adverterat, rescribendum esse μελανόπλαγχμος et praeterea malim ψυχὴν. Ne hic quidem multis exemplis opus est, ut meam suspicionem comprobem, nisi quis forte malit Hipp. 160: εὐναίχ δέδεται ψυχὰν pro ψυχάν, nam ibi quoque olim erratum fuit.

Sequitur vs. 121:

δεινὰ τυράννων λήματα, καὶ πως
ὀλίγ' ἀρχόμενοι, πολλὰ κρατοῦντες
χαλεπῶς ὀργὰς μεταβάλλουσιν.

Lego χαλεπὰς et satis nota est ea compendiaria constructio. Vide quae Stallbaumius adnotavit ad Plat. Phaedr. 241 A. Nec plane mihi persuasit Cobetus in Variis Lectionibus p. 572 et, dum corripbat Iph. Aul. 543: κἄτ' ἐπεὶ κατέσχεες ἀρχὰς μεταβαλὼν ἄλλους τρόπους et rescribebat μεταβαλὼν, miror quidni eodem tempore dixerit de vs. 363: κἄθ' ὑποσρέψας λείψαι (λείψας?) μεταβαλὼν ἄλλας γρυφάς. Etiam participium μεταβεβληκώς, in quo non potuit tam facile errari, hoc modo usurpatur. Plat. Rep. VII. 535 D: μεταβεβληκώς τὴν φιλοπολίαν. Est enim μεταβάλλειν, sicuti Stallbaumius interpretatur, *permutatione facta sumere, vicissim sumere s. eligere*. Sed utcumque ea de re existimabitur, in Medea certe adverbium χαλεπῶς ferri non poterit et χαλεπὰς ὀργὰς Euripides dixit, sicuti ἡπίους ὀργὰς appellavit in Troad. 53. Contra recte se habet quod in Hippol. 203 legitur:

θάρσει, τέκνον, καὶ μὴ χαλεπῶς
μετάβαλλε δέμας.

Exclamat Medea vs. 144: διὰ μου κεφαλᾶς φλὸξ οὐρανία βαίη et similiter legitur in Hipp. 1352: διὰ μου κεφαλῆς ἄσσοις δδύναι. Nisi credere oportet mortuum hic loqui, nisi fallor utrobique opus est dativo casu μοι.

Balbutientis oratio est vs. 503:

νῦν ποῖ τράπωμαι; πότερα πρὸς πατρὸς δόμους,
οὓς σοὶ προδοῦσα καὶ πάτρην ἀφικόμεην;

Contuli autem vs. 1143: σέγος γυναικῶν ξὺν τέκνοις ἄμ' ἐσπόμεν et Alcest. 767: ἡ δ' ἐκ δόμων βέβηκεν οὐδ' ἐφεσπόμεν et Troad. 947:

τί δὴ φρονοῦς ἐκ δωμάτων ἄμ' ἐσπόμεν
ξένω, προδοῦσα πατρίδα καὶ δόμους ἐμούς;

et suspicari coepi in Medea quoque latere: ἄμ' ἐσπόμεν. Ceterum in Troadibus δόμους ἐμούς, uti vides, vitiose scriptum est, sed certum remedium frustra quaesivi.

Nunc venio ad vs. 532:

ἀλλ' οὐκ ἀκριβῶς αὐτὸ θήσομαι λίαν.

Quod ad Aeschylum nuper adnotavi, ἀντερήσομαι hic requiritur, nam Jason planissime respicit Medae verba vs. 501: ἐρωτηθεὶς γὰρ αἰσχίων Φανεῖ fuitque ea ἀμιλλα λόγων, uti est vs. 546, cuiusmodi spectatoribus in deliciis erant. Recte legitur Orest. 610:

καλὸν πάρεργον δ' αὐτὸ θήσομαι πόνων.

sed sensus diversus est, uti vides.

Letalia munera Medea Creusae mittit his verbis vs. 958:

καὶ τῇ τυράννῳ μκαρία νύμφη δότε

φέροντες· οὔτοι δῶρα μεμπτὰ δέξεται.

Transpositis literis corrigo: μέμψεται τὰδε. Hoc dicere debuit Medea esse ea dona regiae virgini placitura.

Exiguum est vitium vs. 965:

χρυσὸς δὲ κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς.

In generali sententia aptius videtur neutrum κρείσσον.

Constans fama est, Medae duplicem recensionem fuisse nobisque alteram superesse. Eo pertinet quod in Argumento invenitur: τὸ δράμα δοκεῖ ὑποβαλέσθαι τὰ Νεόφρονος διασκευάσας, sed de ea re Boeckhius accurate quaesivit in praeclaro opere de Tragicis Graecis c. 13 eumque ferme sequendum duco, etiamsi cognorim quid contra eius rationes allatum fuerit ab Godofredo Hermanno. Spero fore ut mihi detur aliquando occasio declarandi quid de tota illa quaestione et de retractatis fabulis sentiam; nunc nihil fidenter affirmare audeo, sed admodum verisimile mihi videtur in prior editione non matrem fuisse, sed Corinthios qui miseros pueros interficerent. Imprimis Boeckhius ut hoc demonstret, provocat ad vs. 1381:

γῆ δὲ τῇδε Σισύφου.

σεμνὴν ἑορτὴν καὶ τέλη προσάψομεν

τὸ λοιπὸν ἀντὶ τοῦδε δυσσεβοῦς Φόνου.

Contendit ea verba parum decere Medeam quae sua ipsa manu pueros trucidaverit et suspicatur in prior editione sic Junonem locutam fuisse, cum ex machina rebus subveniret. Fuit

certe vetusta fama, quam tamen hodie splendor Euripidis tra-goediae obscuravit, Corinthios iratos propter caedem Glaucēs de insontibus pueris poenam sumpsisse illudque piaculum quo-tannis sacrificiis quibusdam solitos fuisse expiare. Scribit Pau-sanias 2. 3. 6: οἱ Μηδείας παῖδες καταλιθωθῆναι ὑπὸ Κορινθίων λέγονται τῶν δῶρων εἵνεκα, ὧν τῇ Γλαύκῃ κομίσαι Φασὶν αὐτοὺς indeque etiam sacra illa anniversaria instituta sunt. Miror tamen verbum προσάφομεν, pro quo προστάξομεν malim, cum praesertim varia lectio προσάξομεν aliunde nobis innotuerit.

Mire languent Veneris verba in Hippolyto vs. 42:

δείξω δὲ Θησεῖ πρᾶγμα κάκφανήσεται.

Quid enim umquam inepte abundabit, si post δείξω δὲ Θησεῖ πρᾶγμα probare debebimus κάκφανήσεται? Credo sane rem pa-lam fore, quam ipsa Venus retexerit. Sed hoc potuit dicere: Turpi flagitio audito, Theseus in furorem vertetur, h. e. κάκ-μανήσεται. Hinc continuo sequitur:

καὶ τὸν μὲν ἡμῖν πολέμιον πεφυκότα
κτενεῖ πατήρ, κτέ.

Paulo^{*} difficilior est dicere de vs. 79:

δοῖς διδασκτὸν μηδὲν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σωφρονεῖν εἴληχεν ἐς τὰ πάνθ' ὁμῶς,
τούτοις δρέπεσθαι τοῖς κακοῖσι δ' οὐ θέμις.

Fieri potest ut hi versiculi spurii sint, quae Dindorfii sententia est, nec tamen minus corrupta verba sunt: δοῖς διδασκτὸν μηδὲν. Iudice Adrasto in Suppl. 914 ἡ εὐανδρία διδασκτὸν, sed fac in ea re Hippolytum ab Adrasto dissensisse, credamus licet virtu-tem nobis a natura tribui, disciplina non comparari, legerit denique Penthesileae filius Platonis Protagoram, tamen affirmare non poterit disciplinam virtuti officere eumque prae ceteris σωφρονεῖν qui nihil didicerit. Sero opinor nati sunt, quorum signifer Rossavius est. Etiam in reliquis verbis quae laudavi, aliquid fortasse erratum fuit, sed constat, nisi egregie fallor, de corruptela in verbis: δοῖς διδασκτὸν. Quos dicere debuit

poëta? Nempe eos, in quibus nihil flagitii inesset quique a natura eximium donum τὴν σωφροσύνην haberent; crediderim scriptum fuisse olim; ὅσοις ἄλαστον μηδέν, quo sensu Theseus infra vs. 877: βοᾷ, inquit, βοᾷ δέλτος ἄλαστα. Leniorem medicinam haud facile inveneris.

Chori parodus est vs. 121:

Ὠκεανοῦ τις ὕδωρ σάζουσα πέτρα λέγεται
βαπτὰν κάλπισι ῥυτὰν
παγὰν προίεισα κρημνῶν.

Reiskio et Valckenaerio mari vicina rupes ὠκεανοῦ πέτρα dicta videtur idque interpungendo indicandum existimarunt, ne aqua salsa de rupe destillaret, qua virgines utebantur *Φάρεα πορφύρεα ποταμίᾳ δρόσῳ τέγγουσαι*. Verum interpungendo non efficiemus, ut ne impeditus verborum ordo videatur. Magis mihi certe probata Eustathii sententia ad Iliad. p. 267. 28: ἐλέγετο πᾶν ὕδωρ καὶ Ὠκεανὸς κατὰ τε τὸν Ὅμηρον καὶ τοὺς Ὀμηρίζοντας, ἐν οἷς καὶ Εὐριπίδης εἶπὼν ὡς Πέτρα τις Ὠκεανοῦ ὕδωρ σάζει, τουτέστι πηγὴν. Apparet igitur quid Eustathius in suo codice invenerit idque necessario accipiemus eo sensu, quo Archiepiscopus invenit, donec aliquid melius inventum fuerit. Verum etiamsi Homerus Oceani nomine comprehenderit quidquid ubique inveniatur ex hydrogenio et oxygenio constans, quid id facit πρὸς τὸν Εὐριπίδην, cum nemo docuerit Athenienses Oceani nomine etiam fontanam aquam comprehendisse? Circumspexi numquid forte ipse poeta suppeteret quo uti possemus. Ecce autem sese mihi obtulit simillimus locus in Helen. 179:

κυανοειδὲς ἀμφ' ὕδωρ
ἔτυχον ἑλικὰ τ' ἀνὰ χλόαν
Φοίνικας ἀλλοῦ πέπλους
αὐγαῖσιν ἐν ταῖς χρυσέαις
ἀμφιθάλλουσ' ἐν τε δόνακος ἔρνεσιν.

Atque hinc in Hyppolyto itidem corrigendum esse existimo: Κυανοειδὲς ὕδωρ σάζουσα πέτρα λέγεται.

Vs. 183 nutrix queritur de Phaedrae inconstantia:

τάχα δ' ἐς θαλάμους σπεύσεις τὸ πάλιν.

Hic minime locus est futuro tempori et statim sequitur: ταχὺ

γὰρ σφάλλει κούδενι χαίρεις. Rescribendum σπεύδεις et cf. Porson. ad Eur. Iph. Aul. 3.

Vs. 209 misera mulier requiescere cupit ὑπό τ' αἰγείροις ἐν τε κομήτῃ λειμῶνι itaque in iis quae proxime praecedunt:

πῶς ἂν δροσερᾶς ἀπὸ κρηνίδος

καθαρῶν ἡδάτων πῶμ' ἀρυσταίμαν,

multo elegantius scribetur: δνοφερᾶς ἀπὸ κρηνίδος. Cavendum tamen interdum est, ne ipsum poetam corrigere velle videamur. Adjectivum δνοφερός noto loco apud Homerum legitur et apud Euripidem Troad. 1265. Recte legitur δροσερὰ κλιτύς vs. 226.

Semper mihi visa fuit nutrix ridicule dicere vs. 264:

οὔτω τὸ λίαν ἥσσον ἐπαινώ

τοῦ μηδὲν ἄγαν·

καὶ ξυμφήσουσι τοιοί μοι,

nec sane vaticinari voluit fore post multa saecula septem in Graecia sapientes, qui suam sententiam de aurea mediocritate suffragiis suis comprobent. Requiro praesens tempus et placet: ξυμφωνοῦσι.

In Chori verbis vs. 268:

γύναι γεραίᾳ, βασιλίδος πισὴ τροφὴ

Φαίδρας, ὀρῶμεν τὰςδε δυσήνους τύχας

Nonne praestat τῆςδε?

Venus dicitur esse vs. 361:

ἢ τήνδε κάμει καὶ δόμους ἀπώλεσεν

Elegantius scribetur: ἄμ' ὤλεσεν.

Vs. 385: ταῦτ' ἔχοντε γράμματα, jam significavi Mnem. XIX. 419, cur malim: ταῦτά γ' ὄντε γράμματα.

Nunc examinemus Hippolyti verba quae sunt inde a vs. 634, ubi demonstrat quam misera vita sit eius, qui uxorem habet:

ἔχει δ' ἀνάγκην ὥς κηδεύσας καλοῖς

γαμβροῖσι χαίρων σῶζεται πικρὸν λέχος,

ἢ χρηστὰ λέκτρα, πενθεροῦς δ' ἀνωφελεῖς

λαβὼν πῖζει τὰγαθῶ τὸ δυσυχές.
 ῥᾶπον δ' ὅτῳ τὸ μηδέν, ἀλλ' ἀνωφελής
 εὐηθία κατ' οἶκον ἴδρυται γυνή.

Hic primum καλοὺς γαμβροὺς non concoquo, etiamsi uxoris beatos parentes Horatius appellaverit Odar. 2. 4. 14, quem locum Valckenaerius attulit et multo malim κηδεύσας καλῶς. legere, quod etiam Kirchhoffio in mentem venit. Deinde non fero adiectivum ἀνωφελής tam brevi intervallo bis positum et satis intelligimus tardi ingenii mulierem et paulo stultiores non dici potuisse ἀνωφελῆ εὐηθία. Ipso Hippolyto iudice, est eiusmodi coniux *innocua* fortasse, sed non potuit eam reliquis omnibus antepone, quod *inutilis* sit. Estne satis apertum scribendum esse: ἀλλὰ νωχελής εὐηθία? Miror hoc nondum observatum fuisse, sed Dindorfius certe et Kirchhoffius in suis editionibus tacent. Hic commodè recordor Hecub. 486, ubi Chorus ita loquitur:

αὕτη πέλας σου νῶτ' ἔχουσ' ἐπὶ χθονί
 Ταλθύβιε, κείται ξυγκεκλημένη πέπλοις.

Quo tempore Leidae degebam studiorum causa, interdum Alphonsum Heckerum convenire licebat et quum tenebrae jam ingruerent, quibus brevi post obscuratum fuit praeclarum ingenii acumen, per intervalla semel iterumque mihi aliquid commonstravit ex copiis diuturna lectione et meditatione sibi collectis. Hic igitur Heckerus, qui paucis annis post misero fato periit, mihi aliquando significavit in Hecuba legendum esse: νωχελῶς ἐπὶ χθονί. Palmaris haec emendatio est.

In Phaedrae verbis vs. 721:

οὐδ' ἐς πρόσωπον Θησέως ἀφίξομαι
 αἰσχροῖς ἐπ' ἔργοις οὕνεκα ψυχῆς μιᾶς.

Malo: ψυχῆς ἑμῆς.

Venio ad Thesei declamationem vs. 916:

ὦ πόλλ' ἀμαρτάνοντες ἄνθρωποι μάτην,
 τί δὴ τέχνας μὲν μυρίας διδάσκετε
 καὶ πάντα μηχανᾶσθε κάξευρίσκετε,
 ἐν δ' οὐκ ἐπίστασθ' οὐδ' ἐθιράσασθε πῶ,
 φρονεῖν διδάσκειν οἷσιν οὐκ ἔνεσι νοῦς;

Jam Marklandus intellexit hunc locum vitium alere et ne mortales *μάτην ἀμαρτάνειν* dicerentur, πολλὰ *μανθάνοντες* reposuit. Nimis autem languida ea sententia est et Valckenaerius recte, Cl. Marklandus, inquit, si retractare vulgata voluerit, fatebitur, opinor, non eos qui discerent, sed qui varias artes docerent alios alloqui Thesea. Deinde loco laboranti succurrere conatur interpungendo; retulit enim adverbium *μάτην* ad verbum *διδάσκετε*. Verum licet hoc fortasse tolerabilius sit quam vulgata lectio, cur πόλλ' ἀμαρτάνειν mortales dicuntur, cum *υπίως* tantum artis expertes sint nec desipientes possint docere sapientiam. Si peccatur hoc modo, certe non peccatur *multipliciter*. Composui autem quod alibi Euripides dixit, vide Mnem. VI 28,

σπουδάζομεν δὲ πόλλ' ὑπ' ἐλπίδων κενῶν
μάτην πόνους ἔχοντες οὐδὲν εἰδότες,

similiterque Horatius: Quid brevi fortes *jaculamur* aevo multa? Itaque scripserim: ὦ πόλλ' ἀκοντίζοντες ἄνθρωποι μάτην. Metaphora est qua Euripides haud semel utitur. Troad. 638:

ἐγὼ δὲ τοξεύσασα τῆς εὐδοξίας
λαχοῦσα πλεῖστον τῆς τύχης ἡμάρτανον.

Suppl. 745:

ὦ κενοὶ βροτῶν,
οἱ τόξον ἐντείνοντες ὡς καιροῦ πέρα,
καὶ πρὸς δίκης γε πολλὰ πάσχοντες κακά,
φίλοις μὲν οὐ πείθεσθε, κτέ.

Ipsam quoque verbum ἀκοντίζειν apud Euripidem minime rarum est, veluti Suppl. 456:

καὶ ταῦτα μὲν δὴ πρὸς τὰ σ' ἐξηκόντισα.

vel Troad. 144:

ἀλλὰ γὰρ τί τοὺς Ὀδυσσεῶς ἐξακοντίζω πόνους;

Eodem pertinent Ion. 256, Androm. 365 et Hec. 603, ubi quod legitur:

καὶ ταῦτα μὲν δὴ νοῦς ἐτόξευσεν μάτην.,

malim sane:

καίτοι τί ταῦτα νοῦς ἐτόξευσεν μάτην;

Praeterea videndum est, num forte in Hippolyto legendum sit:

ὦ πόλλ' ἀκοντίζοντες ἄνθρωποι μάτην,
οἱ δὲ τέχνας μὲν μυρίας κτέ.,

sicuti supra inveniēbamus in Suppl. 745 et in eadem fabula hodie recte legitur vs. 950:

ὦ ταλαίπωροι βροτῶν,
οἱ κτᾶσθε λόγχας,

quae scriptura Marklando debetur, nam in libris est τί κτᾶσθε. Prorsus eodem modo olim erratum fuit in Menandri quodam fragmento, sed vitium agnovit et sustulit Cobetus Mnem. IV 260.

Redeo ad Hippolytum et ad vs. 982:

οὐκ οἶδ' ὅπως εἴποιμ' ἂν εὐτυχεῖν τινά
θνητῶν· τὰ γὰρ δὴ πρῶτ' ἀνέστραπται πάλιν.

Emenda: 'ς ὦ τ'.

Vs. 1085:

οὐχ ἔλξετ' αὐτὸν, δμῶες; οὐκ ἀκούετε
πάλαι ξενοῦσθαι τόνδε προϋνέποντά με;

Quid hic est ξενοῦσθαι? Scribit Valckenaerius ἀποξενοῦσθαι usitatus verbum esse, simplex tamen inveniri in Eur. Aegeo:

ποίησεν σε φῶμεν γαῖαν ἐκλελοιπότα
πόλει ξενοῦσθαι τῇδε;

Sed nemo negabit in hoc versiculo parum esse praesidii ad Hippolyti locum tutandum. Verum utinam semper Euripides tam facilis esset ad emendandum: legendum enim: πάλαι ἔξεῶσθαι. Atque sic Hippolytus recte respondet:

κλάων τις αὐτῶν ἄρ' ἐμοῦ γε θίξεται·
σὺ δ' αὐτός, εἴ σοι θυμός, ἐξέώθει χθονός.

Vs. 1101:

ὥς οὐ ποτ' ἄλλον ἄνδρα σωφρονέστερον
ὄψεσθε, κεί μὴ ταῦτ' ἐμῷ δοκεῖ πατρὶ.

Malo δοκῶ.

Interrogat Theseus vs. 1164, quis filium tam male mulca-
verit:

πρὸς τοῦ; δι' ἔχθρας μῶν τις ἦν ἀφιγμένος,
ὅτου κατήσχυν' ἄλοχον ὥς πατρὸς βίᾳ;

Mire hoc dictum est, nam pater non potuit rogare num quis forte peregre advenisset odio in filium incensus, sed sciscitatur

num filius inciderit in manus irati mariti et ad uxoris dedecus non conniventis. Requiro· ἀφιγμένος τινί. Satis nota ea locutio est; si quis tamen eam nondum observavit, abunde satisfacet Valckenaerius ad Phoen. 482: δι' ἔχθρας τῷδε καὶ φθόνου μολών, h. e.: ἐχθρὸς γενόμενος καὶ φθονερός. Ceterum Valckenaerius illas locutiones non rectissime interpretatus est: qui enim διὰ Φιλίας ἔρχεται τινι simul et ipse amat et invicem amatur et Polynices apud Euripidem eo loco, quem Valckenaerius tractavit, non odit tantum fratrem, sed ipse quoque fratri odio est Hinc scripsit Euripides:

καὶ μὴ δι' ἔχθρας τῷδε καὶ φθόνου μολών
κακόν τι δρᾶσαι καὶ παθεῖν.

Sic in Androm. 175: διὰ φόνου δ' οἱ φίλτατοι χωροῦσι, mutua caedes indicatur. In Aesch. Prom. 120: τὸν πᾶσι θεοῖς δι' ἀπεχθείας ἐλθόνθ' ὁπόσοι τὴν Διὸς αὐλὴν εἰσοιχνεῦσιν, Prometheus odit deos nec minus dii oderunt Prometheum. Hinc fit ut in versione modo activum verbum praestet, modo passivum, modo medium. Veluti Hippolytus δι' ἔχθρας ἀφιγμένος Collatino cuidam, huic erit odio, sed Androm. 416:

καὶ πατρὶ τῷ σῶ, διὰ Φιλημάτων ἰὼν
δάκρυά τε λείβων καὶ περιπτύσσων χέρας
λέγ' οἷ' ἐπραξα..

Molossus patrem osculabitur, deinde fortasse pater osculabitur filium, nam animi affectus eiusmodi mutui esse solent. Saepius tamen activa potestas obtinet et qui διὰ μάχης ἔρχονται τοῖς πολεμίοις sunt fere qui bellum intro inferunt; consertis manibus autem ubi pugnatur, etiam διὰ μάχης ἔρχονται qui illatam vim propulsant. De eo usu utilia quaedam congescit Wytttenbachius in Select. hist. p. 388. Recte Medea vs. 872:

ἐγὼ δ' ἐμαυτῇ διὰ λόγων ἀφικόμην.,
sed Troad. 916:

ἐγὼ δ', ἃ σ' οἶμαι διὰ λόγων ἰόντ' ἐμοῦ
κατηγορήσειν, ἀντιθεῖσ' ἀμείψομαι, κτέ.,
multum praefero ἐμοί.

Vs. 1241 Hippolytus exclamavisse narratur:

εἴτ', ὦ Φάτναισι ταῖς ἐμαῖς τεθραμμέναι,
μή μ' ἐξαλείψῃτ'.

Verbum *ἐξαλείφειν* non sanum praestabunt loci a Wesselingio collecti ad Diod. Sic. I p. 207. Valckenaerius autem, postquam Wesselingii locum indicavit, ita pergit: „Frequentatum Platoni scriptoribusque optimis verbum *ἐξαλείψαι* ista significandi virtute rarius invenietur.” Dixerim equidem verbum *ἐξαλείψαι* in Hippolyto plane esse absurdum; quid enim prodest laudare Euripidis fragmentum 1028:

κρινεῖ τις αὐτὸν πάποτ' ἄνθρωπον μέγαν,
ὃν ἐξαλείφει πρόφασις ἢ τυχοῦς' ὄλον;

cum unusquisque statim sentiat, quid inter hunc locum et illum intersit? Postquam rescripserimus *ἐξαλείψει*, eum certe locum sine damno mittere poterimus. Sed ipse Valckenaerius dubitabat possetne servari *μή μ' ἐξαλείψητ'*· hinc addit coniecturam, qua nihil proficitur:

μή μ' ἐξαλείψης ὃ πατὴρ τάλαιν' ἀρά.

Cogitavi equidem de: *μή μ' ἐξαλίσγητ'*. Verbum *ἐξαλίνδειν* si quod aliud Hippolyti equis facile intellectu debuit esse. Vix opus est adscribere Phidippidis verba:

ἄπαγε τὸν ἵππον ἐξαλίσσας οἴκαδε.

deinde pater:

ἀλλ', ὦ μέλ', ἐξήλικας ἐμέ γ' ἐκ τῶν ἐμῶν.

In Andromache statim offendor ad vs. 8:

ἥτις πόσιν μὲν Ἑκτορ' ἐξ Ἀχιλλέως
θανόντ' ἐσεῖδον.

Dicitur hoc nisi fallor: *ἐπεῖδον*. Recte quoque *κατεῖδον* est Androm. 400:

ἥτις σφαγὰς μὲν Ἑκτορος τροχηλάτους
κατεῖδον.,

itidem recte legitur Androm. 629:

ἀλλ' ὡς ἐσεῖδες μασόν, ἐκβαλὼν ξίφος
φίλημ' ἰδέξω.,

et Troad. 21:

ὡς δεκασπόρῳ χρόνῳ
ἀλόχους τε καὶ τέκν' εἰσίδωσιν ἄσμενοι.

Sed *ἐπιδεῖν* in Medea est vs. 1025:

πρὶν σφῶν ὄνασθαι κάπιδεῖν εὐδαίμονας
et Hecub. 152:

ἦ δεῖ σ' ἐπιδεῖν τύμβου προπετῇ
Φοινισσομένην αἵματι παρθένον.

Hermiones verba sunt in Androm. 177:

ἂ μὴ παρ' ἡμᾶς ἔσφερ', οὐδὲ γὰρ καλὸν
δυσὶν γυναικοῖν ἀνδρ' ἐν' ἡνίας ἔχειν.

Quia autem peregrini mores introducuntur et εἰσάγονται nec feruntur nec portantur neque adeo φέρονται vel εἰσφέρονται, malim: ἔσφρες et utar eodem remedio quo subventum fuit Vesp. 162. De hoc verbo φρεῖν multi egerunt, sed ex iis quos quidem novi omnium postremus Cobetus Mnem. XI. 441 et Var. Lect. p. 575. "Εσφρες autem non minus necessarium hic est, quam in Troad. 647 εἰσεφρούμην, h. e. εἰσεδεχόμην.

εἴσω τε μελᾶθρων κομψὰ θηλειῶν ἔπη
οὐκ εἰσεφρούμην.

Quod exempla declarant, non tantum apud recentiores, qui priscum verbum relexerunt, sed etiam apud veteres ipsos, verbum φρεῖν usurpatur fere de iis quae clam fiunt. In Hellen. VI. 5. 43 ἐπεισφρέσθαι hanc significationem propemodum flagitat. In Phaethonte:

ἀλλ' ἔσιθ' ἐς οἶκον, μὴ τιν' Ἡφαιστος χόλον
δόμοις ἐπεισφρεῖς μέλαθρα συμφλέξῃ πυρὶ,

non est alia ratio et fere ubique id verum esse comperies, quo certius pateat in Androm. itidem ἔσφρες reponendum esse.

Quam ridicule suo se nomine prodit Menelaus Androm. 313:

σὲ μὲν γὰρ ἡϋχέεις θεῶς βρέτας σώσειν τόδε,
τοῦτον δὲ τοὺς κρύψαντας· ἀλλ' ἐφηυρέθης
ἦσσαν φρονούσα τοῦδε Μενέλεω, γύναι.

Multo malim: τοῦδε τᾶνδρός, ὦ γύναι. Similiter Troad. 862:

ὦ καλλίφεγγές ἡλίου σέλας τόδε,
ἐν ᾧ δάμαρτα τὴν ἐμὴν χειρώσομαι
[Ἐλένην· ὁ γὰρ δὴ πολλὰ μοχθήσας ἐγώ
Μενέλαος εἰμὶ καὶ σράτευμ' Ἀχιλλιδόν].

Herwerdenus rectissime intellexit spurios esse duos versiculos, quos uncinis circumdedi. Sequitur ibidem vs. 869:

οὐ γὰρ ἤδέως
 ὄνομα δάμαρτος ἢ ποτ' ἦν ἐμὴ λέγω,
 unde efficitur non potuisse Menelaum brevi post ita dicere,
 vs. 876:

ἐμοὶ δ' ἔδοξε τὸν μὲν ἐν Τροίᾳ μόνον
 ἔλենης ἑᾶσαι.,
 sed reponendum esse pronomen αὐτῆς.

Andromaches sunt de Neoptolemo verba vs. 341:

κᾶτα πῶς πατὴρ
 τέκνου θανόντος ἑαδίως ἀνέξεται;
 οὐχ ὧδ' ἄνανδρον αὐτὸν ἢ Τροία καλεῖ.
 Quia jamdudum eversa Troja est, malim: ἢ Τροία ἑκάλει.

In eadem oratione Andromaches ad Menelaum haec quoque verba posita sunt:

γαμεῖ δὲ τίς νιν; ἢ σφ' ἄνανδρον ἐν δόμοις
 χήραν καθέξεις πολίον; ὧ τλήμων ἄνερ,
 κακῶν τοσούτων οὐχ ὀρᾷς ἐπιρροάς;
 πόσας ἂν εὐνὰς θυγατέρ' ἡδικομένην
 βούλοι' ἂν εὐρεῖν ἢ παθεῖν ἀγὼ λέγω;

Verum Menelaus non plures cupiet filiae maritos, quod lenonis potius est quam parentis, sed contentus erit, etiamsi Hermione denubat, modo ne innupta aetatulam ad senectutem producat. Itaque scribo: ποίας ἂν εὐνὰς, non πόσας.

Sequitur vs. 419:

πᾶσι δ' ἀνθρώποις ἄρ' ἦν
 ψυχὴ τέκν'· ὅστις δ' αὖτ' ἄπειρος ὦν ψέγει
 ἥσσον μὲν ἀλγεῖ, δυσυχῶν δ' εὐδαιμονεῖ.

Scio quidem Philostratum in vita Apollonii p. 66 hunc locum laudare, sed quo sensu ψυχὴ hic dicatur, fateor me non perspicere. Sed omnibus mortalibus proles non est ψυχὴ, sed εὐχὴ. Vide εὐχὴν et τύχην confusa apud Madv. Advers. p. 193. Recte usurpatur ψυχὴ, sed alio modo in Suppl. 1103:

πατρὶ δ' οὐδὲν ἥδιον πέλει
 γέροντι θυγατρός· ἑρσένων δὲ μείζονες

ψυχαί, γλυκεῖται δ' ἥσσον ἐς θωπεύματα.

Deinde miror illud: ὅστις δ' αὐτ' ἄπειρος ὦν ψέγει vel λέγει, quod apud alios est. In tali sententia scripsissem equidem *συγεί*. Vide quomodo idem argumentum poeta copiosius tractaverit Med. 1090.

Invehitur Peleus vs. 599 in Spartanorum disciplinam, apud quos virgines adolescentibus intermixtae

δρόμους παλαίστρας τ' οὐκ ἀνασχετοὺς ἐμοὶ
κοινὰς ἔχουσι.

Necessarium est reponere: ἀνασχετῶς.

Minus etiam fero Pelei ad Menelaum verba vs. 616:

ὅς οὐδὲ τρωθεὶς ἦλθες ἐκ Τροίας μόνος.

Ridiculum est credere Graecos ad unum omnes apud Trojam vulneratos fuisse; tum satis credibile est Phthiam ad regem nuncium fuisse perlatum, fratris Telamonis filium numquam saucium e pugna rediisse, deinde ipsius Pelei filius vulneratus quidem fuit, sed non in proelio; denique, si Euripides μόνος scripsisset, statim fuisset recordatus, quod nunc sponte obliviscitur, hunc Menelaum Pandari sagittam olim expertum fuisse. Equidem scribam: ὅς οὐδὲ τρωθεὶς ἦλθες ἐκ Τροίας δέμας.

Dubito de Pelei verbis vs. 621, ubi Hermionen κακῆς γυναικὸς πῶλον nominat et de malarum mercium filiabus affirmat: ἐκφέρειουσι γὰρ μητρῷ' ὀνειδῆ. Sed Hermione certe Helenae ὀνειδος non potuit ἐκφέρειν, quum jam satis esset ἐξηνηγεμένον pervenissetque ad omnes. Cogitavi de ἐκφαίνουσι. Filiae matrum suarum indolem referre solent.

Semper mihi difficillima visa est interpolatorum locorum notatio nec nisi rarissime ad suspiciones eius generis descendere soleo. Sunt tamen quaedam apud Euripidem tam absone. tam languide, tam absurde dicta, ut difficile sit stilum molybdanthracinum continere neque obelum in margine appingere. Veluti quod Peleus vs. 712 de filio affirmat, qui scelestam uxorem

ἐλᾷ δι' οἴκων τῶνδ' ἐπισπάσας κόμης,
εἰ τεῖρος οὔσα μόσχος οὐκ ἀνέξεται.,

potuitne pater addere:

τίκτοντας ἄλλους, οὐκ ἔχουσ' αὐτὴ τέκνα.?

Rectius opinor verbum ἀνέξεται objecto carebit et masculinum participium τίκτοντας fere risum movet.

Rogat Orestes vs. 897:

τί χρῆμα; μῶν ἐσφάλλεθ' ἢ σαφῶς ὀρῶ

δόμων ἀνασσαν τήνδε Μενέλεω κόρην;

Scribe: τῶνδε.

In colloquio cum Hermione Orestes ita dicit:

ἤλθον δὲ σὰς μὲν οὐ σέβων ἐπισολάς,

εἰ δ' ἐνδιδοίης, ὥσπερ ἐνδίδως λόγον,

πέμψων σ' ἀπ' οἴκων τῶνδε.

Σέβων tam est absonum quam μένων, quod in Palatino Codice legitur. Equidem reposuerim: μαθών, coll. Iph. Taur. 1446: μαθὼν δ', Ὀρέσα, τὰς ἐμὰς ἐπισολάς.

Significat Hermione se socerum maiorem metuere, tum Orestes, vs. est 993,

θάρσει γέροντος χεῖρα· τόνδ' Ἀχιλλέως

μηδὲν φοβηθῆς παῖδ', ὅσ' εἰς ἐμ' ὕβρισε.

Lego: θάρσει γέροντος γ' ἔνεκα. Cf., si opus videbitur, Heracl. 166 et Phoen. 865.

In Chori verbis ad Peleum, vs. 1215: τίν' αἰῶν ἐς τὸ λοιπὸν ἔξεις, vide an non rectius sit: ἄξεις.

Ipsius deae Thetidis postrema verba sunt, vs. 1272:

πᾶσιν γὰρ ἀνθρώποισιν ἦδε πρὸς θεῶν

ψῆφος κέκρανται, κατθανεῖν τ' ὀφείλεται.

Per se quidem nihil est cur his verbis offendamur ipsumque κατθανεῖν ὀφείλεται sine cuiusquam suspicione legitur Alcest. 419 et in fragm. 10. Est autem sciendum, in Parisino Codice τ' omisum esse et quia notum est apud Euripidem histriones saepe partium suarum quasi oblitos sese ad spectatores convertere, qua de re Cobetus dixit in Variis Lectionibus p. 587, vide num probari debeat:

ἦδε πρὸς Θεῶν

ψῆφος κέκρανται· κατθανεῖν ὀφείλετε.,

sicuti in hac ipsa tragoedia Andromache supra legitur vs. 622: τοῦτο καὶ σκοπεῖτέ μοι·, μνηστῆρες et vs. 950: πρὸς τὰδ' εὖ φυλάσσετε.

Quod in Troadibus vs. 42 de Casandra dicitur:

ἦν δὲ παρθένον

μεθ' ἧκ' Ἀπόλλων δρομάδα Κασάνδραν ἄναξ.,

praestat ἔθ' ἧκ' Ἀπόλλων, sicuti recte vs. 350: οὐδὲ σ' αἰ τύχαι, τέκνον, σοφὴν ἔθ' ἦκαν.

Talthybius de Casandra refert vs. 416:

καὶ πένης μὲν εἰμ' ἐγώ,

ἀτὰρ λέχος γε τῆς δ' ἂν οὐκ ἐκτῆσάμην.

Stulte hoc quidem, nam regiae virgines non solent pauperibus elocari; apparet tamen quid praeco dicere voluerit, nempe se mirari, cur Agamemnon furore incitatam concubinam sibi expetierit. Pauper ego sum, inquit, sed talem mihi nolim;

καὶ πένης μὲν εἰμ' ἐγώ

ἀτὰρ λέχος γε τῆςδ' ἂν οὐκ ἦτῆσάμην.

Hoc facile intellectu est. Cf. si tanti est Troad. 980, 1133 et Hec. 390.

Sine sensu vs. 440 Casandra vaticinatur de Solis bubus,

αἱ σάρκα Φωνήσσαν ἥσουσίν ποτε,

πικρὰν Ὀδυσσεῖ γῆρυν.

Respicit poeta, quod etiam pueri intelligunt, Homeri verba in Odyss. μ 394:

τοῖσιν δ' αὐτίκ' ἔπειτα θεοὶ τέρατα προῦφαινον·

εἶρπον μὲν ῥινόι, κρέα δ' ἄμφ' ὀβελοῖς ἐμεμύκει,

ὀπταλέα τε καὶ ὠμά· βοῶν δ' ὥς γίγνετο Φωνή.

Sed Φωνὴν ἰέναι quid sit, satis novimus; quid autem est σάρκα ἰέναι? Kirchhoffius putavit satis esse, si rescriberet ἔξουσιν, sed eum ipsum fugere non potuit, quam parum poeta digna ea locutio sit. Nec magis dicere possis quomodo facillimum verbum ἔξουσιν mutari potuerit in ἥσουσιν. Sed quid cesso veram lectionem expromere? Lege:

ὦν σάρκα φωνήεσαν εὔσουσιν ποτε
πικρὰν Ὀδυσσεῖ γῆρυν.

Demit aliquid de fabula Cassandra atque portentum etiam sic
satis magnum fecit paulo credibilius. Accusativum πικρὰν γῆρυν
retulerim ad adiectivum φωνήεσαν.

Troad. 455:

ποῦ σκάφος τὸ τοῦ στρατηγοῦ; ποῖ ποτ' ἐμβαίνειν με χρή;

Malim: ποῖ πόδ' ἐμβαίνειν. Soph. fragmt. 599:

ῥχοις Ἀκεσταίοισιν ἐμβεβῶς πόδα.

Dubito possintne mortales τύχην λαμβάνειν et Troad. 471:

ἔταν τις ἡμῶν δυσυχῇ λάβῃ τύχην,

vide an rescribi debeat λάχῃ.

Certius aliquid pronunciari poterit de vs. 609:

ὀρῶ τὰ τῶν Θεῶν, ὡς τὰ μὲν πυργοῦς' ἄνω
τὸ μηδὲν ὄντα, τὰ δὲ δοκοῦντ' ἀπώλεσαν.

Commendo: δοκοῦν.

Hecubae verba sunt ad Andromachen vs. 628:

οὐ ταῦτόν, ὦ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
τὸ μὲν γὰρ οὐδέν, τῷ δ' ἔνεισιν ἐλπίδες.

Contuli Orest. 722:

οἴμοι, προδέδομαι, κούκέτ' εἰσὶν ἐλπίδες.

Herc. fur. 85:

οὔτ' ἐν Φίλοιςιν ἐλπίδες σωτηρίας
ἔτ' εἰσὶν ἡμῖν.

Bacch. 908: μυρίαὶ δὲ μυρίοισιν — ἔτ' εἶσ' ἐλπίδες.

Thesm. 946:

κούκ' ἔτ' ἐλπίς οὐδεμία σωτηρίας.,

et coepi suspicari itidem in Troadibus legendum esse: τῷ δ'
ἔτ' εἰσίν. Itidem ἔτι inserendum videtur Thesm. 1009:

ἔα· Θεοί, Ζεῦ σῶτερ, εἰσὶν ἐλπίδες.

Paulo plura describenda sunt ex Hecubae oratione inde a
vs. 971:

ἐγὼ γὰρ Ἦραν παρθένον τε Παλλάδα

οὐκ ἐς τοσοῦτον ἀμαθίας ἐλθεῖν δοκῶ
 ὥσθ' ἡ μὲν Ἄργος βαρβάροις ἀπημπόλα,
 Παλλὰς δ' Ἀθήνας Φρυγῇ δουλεύειν ποτέ,
 αἱ παιδιαῖσι καὶ χλιδῇ μορφῆς πέρι
 ἤλθον πρὸς Ἴδην.

Sensit Hartungius vitii aliquid hic latere, sed quod scribit οὐ παιδιαῖσι, nunc quidem ἰώμενος τὸ κακὸν μεῖζον ποιεῖ. Legendum est: εἰ παιδιαῖσι. Verbum non addam.

Ludicrum est quod Menelaus iubet vs. 881:

κομίζετ' αὐτήν, τῆς μίαιφονωτάτης
 . κόμης ἐπισπάσαντες.

Facile obtinebo rescribendum esse: τὴν μίαιφονωτάτην.

Vs. 1028:

τὸ σῶφρον τῆς ἀναιδείας πλεον
 ἔχουσιν ἐπὶ τοῖς πρόσθεν ἡμαρτημένοις.

Malo νέμουσιν.

Vs. 1242:

εἰ δ' ἡμᾶς θεὸς
 ἔσρεψε τᾶνω περιβαλὼν κάτω χθονός,
 ἀφανεῖς ἂν ὄντες οὐκ ἂν ὑμνηθεῖμεν ἂν

Dindorfio verba ἔσρεψε τᾶνω ab interpolatore suppleta videntur; dixerim tamen ea in textu servari posse, modo scribas:

τᾶνω περὶ κάτω βαλὼν χθονός.

ut genetivus χθονός pendeat ab τᾶνω, non ab adverbio κάτω. Vide quae nuper Mnem. XIX 39 contuli de locutione περὶ κάτω. Si Plato dixit περὶ κάτω σρέφουσι, non satis intelligo quidni etiam tragoediae eandem dicendi formulam audeamus vindicare.

(Continuabuntur).

Amstelodami.

d. 26 m. Junii 1881.

AD EUNAPII FRAGMENTA

τῆς Χρονικῆς Ἱστορίας

τῆς μετὰ Δέξιππον.

EUNAPII SARDIANI Fragmenta in *Fragmentis
Historicorum Graecorum* collecta et composita
a CAROLO MULLERO Tom. IV. pag. 7—56.
Parisiis 1851.

Ad fragm. 1. Solus omnium Historicorum Eunapius profite-
tur se iudice Chronologiam in historia scribenda esse inutilem:
οἱ ἀκριβεῖς λογισμοὶ τῶν χρόνων ὥσπερ ἄκλητοι μάρτυρες αὐτομά-
τως ἐπεισιόντες ἐς ταῦτα ὩΦΕΛΟΤΕΙΝ ΟΥΔΕΝ. et post pauca:
κενὴ τις καὶ ἀχρεὺς ἡ περὶ τοὺς χρόνους διατριβὴ καὶ σχολή.
idque verum esse levissimis quibusdam argumentis demonstrare
satagit, veluti his: τίς λόγος πρὸς ἱστορίας τέλος εἶδέναι ὅτι τὴν
ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἐνίκων οἱ Ἕλληνες κυνὸς ἐπιτέλλοντος; τί
δ' ὄφελος ἦν τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἰς ὠφέλειαν ἱστορικῆς χρείας εἰ
κατὰ ταύτην ἐτέχθη τὴν ἡμέραν ὃ δεῖνα καὶ μελοποιὸς ἀνέσχευεν ἢ
τραγωδὸς ἄριστος; Obversatur ei locus Plutarchi in *Symposiacis*
de die natali Euripidis, quem fama erat natum esse illo ipso
die quo reportata sit victoria Salaminia. Plutarchi haec verba
sunt in *Sympos.* VIII. 1. 717. c. οἶον ἦν τὸ περὶ τῆς Εὐριπίδου
γενομένου μὲν ἡμέρᾳ καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες ἐναυμάχουν ἐν Σαλαμῖνι
πρὸς τὸν Μῆδον, ἀποθανόντος δὲ καθ' ἣν ἐγεννήθη Διονύσιος ὁ
πρεσβύτερος. Sed in utroque fallitur: natus est enim Euripides
eodem anno, quo Athenienses victoriam Salaminiam reportarunt,
et hinc orta fabula est poetam eodem die esse natum. Excessit
autem Euripides e vita eodem anno quo Dionysius maior rerum

potitus est, non quo anno natus est. De *die ipso* fabula est: de anno satis constat, nempe anno 406 ἡ τύχη ἅμα τὸν μιμητὴν τῶν τραγικῶν παθῶν ἐξήγαγεν καὶ τὸν ἀγωνιστὴν ἐπείσηγαγεν, ut lepidè dixit Timaeus apud Plutarchum l. l.

Tam puerilibus argumentis Eunapius putabat demonstrari posse historiae scriptoribus Chronologiam esse inutilem!

Nullus est scriptor quem Eunapius homo minime doctus diligentius legerit quam Plutarchum. Πλούταρχος ἡ Φιλοσοφίας ἀπάσης Ἀφροδίτῃ καὶ λύρῃ, ut scribit in V. 8 pag. 3 et ibid. pag. 4. τὸ κάλλισον αὐτοῦ (Plutarchi) τῶν συγγραμμάτων εἰσὶν οἱ καλούμενοι παράλληλοι βίοι τῶν ἀρίστων — ἀνδρῶν. Quam multa Eunapius a Plutarcho non nominato sumserit in paucis hisce *Historiarum* fragmentis ostendere iuvat.

Fragm. 14. 2. ὁ Ῥωμαῖος Μάριος τὸν ἀντίπαλον Σύλλαν διπλοῦν θηρίον ἀποκαλῶν ἀλώπεκα καὶ λέοντα μᾶλλον ἔφασκε φοβεῖσθαι τὴν ἀλώπεκα. Plutarchus in *Sulla* 28. 18. Κάρβωνα φασὶν εἰπεῖν ὡς ἀλώπεκι καὶ λέοντι πολεμῶν ἐν τῇ Σύλλᾳ ψυχῇ κατοικοῦσιν ὑπὸ τῆς ἀλώπεκος ἀνιῶτο μᾶλλον. Memoriter haec referens Eunapius pro Carbone, quem non noverat, notissimum Marium substituit.

Fragm. 21. 2. τὸ πρὸ Κτησιφῶντος πεδῖον ὀρχήσαν πολέμου πρότερον ἀποδείξας, ὡς ἔλεγεν Ἐπαμεινώνδας, Διονύσου σκηνὴν ἐπεδείκνυ Ἰουλιανός. Plutarchus in *Marcello* pag. 310. b. Ἐπαμεινώνδας τὸ Βοιωτίον πεδῖον Ἀρεος ὀρχήσαν προσεῖπεν. et Tom. II pag. 193. c. (Eraminondas) τὴν χώραν ὑπταίαν καὶ ἀναπεπταμένην πολέμου ὀρχήσαν προσηγόρευεν.

Fragm. 24 φασὶν Ἀλεξάνδρου θειάζοντος ἑαυτὸν ἐκ Διὸς Ὀλυμπιάδα θρυπτομένην φάσκειν. „οὐ παύσεται τὸ μειράκιον διαβάλλειν με πρὸς τὴν Ἥραν.” Sumsit perlepidum Olympiadis dictum ex Plutarchi vita *Alexandri* cap. 3. φασὶν αὐτὴν (Olympiadem) λέγειν „οὐ παύσεται με διαβάλλων Ἀλέξανδρος πρὸς τὴν Ἥραν.” Plutarchus temporum gnarus non potuit Alexandrum μειράκιον appellare, ut Eunapius.

Fragm. 31. Φίλιππος ὁ Μακεδὼν τὸ μέτρον ἰδὼν τοῦ σφετέρου σώματος, ἐν παλαίστρᾳ γὰρ ἐπεπτώκει, διανασὰς ἀπὸ τοῦ πτώματος σώφρονα ἀφῆκε λόγον ὡς ὀλίγην κατασχίσων γῆν εἴτα ἐπιθυμοίῃ τῆς ἀπάσης. Plutarchus Tom. II pag. 632. d. (*Philippus*) πεσὼν ἐν παλαίστρᾳ καὶ μεταστραφεὶς ὡς εἶδε τοῦ σώματος τὸν τύπον „ὦ Ἡράκλεις, εἶπεν, ὡς μικροῦ μέρους τῆς γῆς φύσει μέτεχοντες ὅλῃς ἐφιέμεθα τῆς οἰκουμένης.”

Fragm. 35. ὁ Ποσειδώνιος ἔλεγεν ἀπελθόντος (id est ἀποθανόντος) Ἀλεξάνδρου τὸ στρατόπεδον εἰκέναι τῶν Μακεδόνων ἐκτετυφλωμένῳ Κύκλωπι. Plutarchus Tom. II. pag. 181. f. τελευτήσαντος Ἀλεξάνδρου Δημάδης ὁ ἤγχι ὁμοιον εἶπεν διὰ τὴν ἀναρχίαν ὁρᾶσθαι τὸ στρατόπεδον τῶν Μακεδόνων ἐκτετυφλωμένῳ τῷ Κύκλωπι, ubi vide Wytttenbach., qui plura collegit.

Fragm. 65. ὁ Μακεδὼν Φίλιππος καταξευγνύναι μέλλων περὶ ἐσπέραν ἤδη εἴτα πυθόμενος ὡς οὐ δυνατόν εἰπόντων τῶν κωλυόντων τὸν χιλὸν οὐχ ὑπάρχειν ἱκανὸν τοῖς ὑποζυγίοις ἀνέξευε τοῦτ' εἰπὼν ὡς οὐδὲν βασιλέως ἀτυχέστερον ὅς καὶ πρὸς τὸν τῶν ὄνων καιρὸν ζῆν ἀναγκάζεται. Plutarchus Tom. II. p. 178. b. (*Philippus*) μέλλων καταστρατοπεδεύειν ἐν χωρίῳ καλῷ καὶ πυθόμενος ὅτι χόρτος οὐκ ἔστι τοῖς ὑποζυγίοις ὅσος, εἶπεν, ὁ βίος ἡμῶν ἐστὶν εἰ καὶ πρὸς τὸν τῶν ὄνων καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν. et iterum Tom. II. pag. 790. b. (*Φασί*) τὸν Φίλιππον ἐν καλῷ χωρίῳ μέλλοντα καταστρατοπεδεύειν ὡς ἤκουσεν ὅτι χόρτος οὐκ ἔστι τοῖς ὑποζυγίοις „ὦ Ἡράκλεις, εἰπεῖν, ὅσος ἡμῶν ὁ βίος εἰ καὶ πρὸς τὸν τῶν ὄνων καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν.”

Fragm. 84. Ὀρόντην τὸν Πέρσην Φασὶν εἰπεῖν ὅτι τῶν δακτύλων ὁ μικρότατος καὶ μύρια σημαίνει καὶ ἓνα ἀριθμόν. Plutarchus Tom. II. pag. 174. b. Ὀρόντης εἶπεν καθάπερ οἱ τῶν ἀριθμητικῶν δάκτυλοι νῦν μὲν μυριάδας νῦν δὲ μονάδας δύνανται, κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ τοὺς τῶν βασιλέων φίλους νῦν μὲν τὸ πᾶν δύνασθαι, νῦν δὲ τοῦλάχισον.

Haec omnia quia, quantum scio ac memini, apud nullum alium scriptorem leguntur, nulla est controversia quin ea Eunapius a Plutarcho sumserit. Itaque etiam in fragm. 1. ὁξέως

τῆς Βοιωτίας ἀκούων παροιμίας ὅτι „οὕτως αὐλεῖν οὐ πρέπει.” non est dubium quin Eunapio obversaretur Ismeniae Thebani tibicinis dictum, quod in harum annotationum principio posuimus.

Nunc fragmenta ordine relegam et si quid est notatu dignum paucis exponam.

Fragm. 1. τῶν μὲν χρονικῶν — διαπεφωνημένων, τῶν δὲ ὑπερ-
ΟΡῶν καὶ Φανερῶν πράξεων συμπεφωνημένων. Maius ex palimpsesto ὑπερόρων dedit, non assecutus, ut opinor, Codicis scripturam, namque ὑπερόρων nihil est. Suspicio olim scriptum fuisse τῶν ὑπερφύτων καὶ Φανερῶν πράξεων. In temporum ratione, inquit, *Annales dissentiunt, sed in rebus gestis magnis et praeclaris consentiunt.* Ὑπερφυές appellatur quidquid egregium, praeclarum, eximium est, et Φανερός apud sequiores ponitur pro λαμπρός, unde natum est Φανεροῦν pro λαμπρύνειν et Φανεροῦσθαι pro λαμπρύνεσθαι, quae omnia Veteribus inaudita sunt.

Fragm. 7. ἡ παροιμία Φησὶ τὸ θέρος ἐπὶ τῇ κκλάμῃ φαίνεσθαι. Manavit ex Odyss. Ξ. 214.

ἀλλ' ἔμπης καλάμην γέ σ' ὄτομαι εἰσορόντωντα
γιγνώσκειν.

ubi vetus interpres annotat: καὶ ἡ παροιμία· ἀπὸ τῆς καλάμης τὸν σάχυν. et alius: ἀπὸ τῆς καλάμης ἐνεσι νοῆται τὸ κάλλος τῶν τεθερισμένων καρπῶν. Non utitur tamen Eunapius proverbio eo sensu, quo est accipiendum, addit enim: τότε δὲ ὁ Κώνσταντιος εἰδείκνυ τοῦ πατρὸς ὦν. et melius usurpasset aliud proverbium: τοῦ πατρὸς νεώτερον Aristoph. Av vs. 767.

Fragm. 9. negat se Eunapius iterum scripturum esse ὑπὲρ ὦν — βιβλίδιον ὄλον — διῆλθεν ὁ βασιλικώτατος Ἰουλιανός. Ridiculum est βιβλίδιον ὄλον perinde ac si quis μέγα βιβλίδιον vellet dicere. Rescribe βιβλίον ὄλον, ut semper in tali re dicitur. Porphyrius ad Πiad. I. 90. ὄλου βιβλίου ἐδέησε Δωροθέῳ τῷ Ἀσκαλωνίτῃ εἰς ἐξήγησιν τοῦ παρ' Ὁμήρῳ κλισίου, idem ad Iliad. Θ. 325 Νεοτέλης ὄλον βιβλίον γράψας περὶ τῆς κατὰ τοὺς ἥρωας τοξείας. et sic apud alios saepius.

Ad hunc Eunapii locum C. Müllerus Zosimi verba de proelio ad Argentoratum III. 3. 6. (*Iulianus*) πάσης ὑπερβολῆς ἐπέκεινα τὸ τρόπαιον ἔθηκεν ἐξ μὲν ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ ΜΤΡιάδων ἀπολομένων, ἐτέρων δὲ τοσούτων — διαφθρεῖσθαι ἐν τῷ ῥεύματι, inutili coniectura tentavit ΧΙΛιάδων reponens pro μυριάδων. Suus erat error Zosimo (et Eunapio quem describit) relinquendus omnia exaggeranti et de magnis maiora loquenti. Non satis ei erat dixisse ἔθηκεν τρόπαιον πάσης ὑπερβολῆς ἐπέκεινα, sed addit: εἴ τις ἐθέλοι τῇ πρὸς Δαρεῖον Ἀλεξάνδρου μάχῃ ταύτην παραβαλεῖν τὴν νίκην οὐκ ἂν εὖροι ταύτην ἐκείνης ἐλάττωσα. „adeo nullus mentisendi modus est” ut scribit in simili re Livius 26. 49. Praesertim hostium et in proelio occisorum numerum „immodice augere” solent. vid. Livium 33. 10. Quis nescit nobile epigramma:

μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Herod. VII. 228. Veriora de hac Iuliani victoria scribit qui solus in decrepita Graecia sapiebat Ammianus Marcellinus lib. XVI in fine „ex Alamannis SEX MILLIA corporum inventa sunt in campo constrata et inaeestimabiles mortuorum acervi per undas fluminis forebantur.”

Fragm. 12. τούτων ἀκούων ὁ βασιλεὺς τὴν τε ψυχὴν ἔπαθε καὶ τοῖς λεγομένοις Ἐμπαθῶς ἐξεδάκρυσεν. Supplendum ἔπαθ' ἤτι, namque ita dicitur παθεῖν τι et παθεῖν τι τὴν ψυχὴν qui animo vehementer commovetur, praesertim misericordia. Demosthenes pag. 402. 11. ὥς τε τὸν Φίλιππον παθεῖν τι καὶ δοῦναι. Plutarchus in Sympos. pag. 737. b. quum puer Corinthius deleta patria a Mummio iussus versum aliquem scribere scripsisset:

τρεῖς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις οἱ τότ' ὄλοντο.
παθεῖν τι τὸν Μόμμιον Φασι καὶ δακρῦσαι.

Praeterea pro εὐπαθῶς, id est molliter et delicate, reponere Ἐμπαθῶς ἐξεδάκρυσεν, quod de tenero affectu dici solet.

Fragm. 12. *Iulianus Chamavis in fidem receptis ἀνέξευξεν ἐπὶ τοιαύταις πράξεσι μετοπώρου τε ἐσηκώτος καὶ χειμῶνος ἤδη συνισαμένου.* Vitiosum esse ἐσηκώτος perspicuum est. Itaque Wyttenbach. ἐξεσηκώτος reponebat. sed non dicitur eo sensu ἐξίσταται

τὸ μετόπωρον, quamobrem restituerim quod est in ea re usitatum μετοπῶρον ἐξήκοντος transacto iam auctumno et hyeme ineunte.

Fragm. 14. 1. νῦν ἡ γραφὴ περιέχει τὰ τοῦ Καίσαρος (*Iuliani pondum Principis*) ἔργα, ταῦτα δὲ ἐγένετο Κωνσταντίου [Βασιλέως] βασιλεύοντος. Expunge dittographiam.

Fragm. 14. 5. ἔοικεν ὁ χρόνος ἐν ταῖς μακραῖς περιόδοις καὶ κινήσει πολλάκις ἐπὶ τοιαῦτα καταφέρεισθαι συμπτώματα. Scripserat ἐπὶ τὰ αὐτά, miratur enim eadem quae antea facta essent post longum temporis intervallum iterum eodem modo fieri.

Fragm. 23. εἰ δὲ καὶ πλῆθος ἦσαν τοῦτο γοῦν ἠπίσαντο σαφῶς ὅτι ἄρχοντας μὲν εὐπορήσουσι, τοιοῦτον δὲ οὐδὲ εἰ πλαCTOC θεὸς εὐρήσουσιν. Sic Maius dedit ex palimpsesto, errore ut opinor. Vera lectio reperiri potest in loco Menandri (Stob. *Floril.* 53. 6):
κομψὸς εἰρητιώτης οὐδ' ἂν εἰ πλάττοι θεός
οὐκ ἂν γένοιτο.

Hinc sumserat Eunapius suum οὐδὲ εἰ πλάττοι θεὸς εὐρήσουσιν. Menandri fragmentum Meinekios sic refinxit: οὐδ' ἂν πλάττη θεός. sed nihil mutandum. Aristophanes in *Pluto* vs. 924.
οὐδ' ἂν εἰ δόξης γέ μοι
τὸν Πλούτον αὐτὸν καὶ τὸ Βάττου σίλφινον.

Fragm. 26. μάλα ἡδέως φησὶν ἀπολιπεῖν τὸ θνητὸν καὶ ἐπικληρον. Sine controversia scripserat ἐπικληρον, ut in *vitis Sophistarum* pag. 39. θεοὶ σε φιλοῦσιν ἔαν — μὴ ῥέπης ἐπὶ τὰ γῆϊνα καὶ ἐπικληρα χρήματα. cf. Boissonadii notam pag. 243. Quidquid est aegrum et debile et caducum ἐπικληρον appellatur, et saepe θνητὸν καὶ ἐπικληρον coniunguntur.

In oraculo, quod Iuliano editum est fragm. 27. Müllerus scripsit:

Γ ηγενέων ποτὲ Φῦλον ἐνῆρατο μητιέτα Ζεὺς
 Ξ χθισον μακάρεσσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
 Ρ ωμαίων βασιλεὺς Ἰουλιανὸς θεοειδής
 Μ ἀρνάμενος Περσῶν πόλιας καὶ τείχεα μυχρὰ
 Ἀ γχεμάχων διέπερσε πυρὶ κρατερῷ τε σιδήρῳ

Ν ὠλεμέως δ' ἐδάμασσε πόλεις τε καὶ ἔθνεα πολλά.

Ἄ λλά καὶ ἐσπερίων ἀνδρῶν Ἀλαμανικὸν οὐδας.

Ἐ σμίναις πυκινάισιν ἰλῶν ἀλάπαξεν ἀρούρας.

pro ἀλλὰ καὶ ἐσπερίων in libris Suidae melioribus est ὄρρα καὶ ἐσπερίων id est Ὅς ῥα, quod reponendum esse docet ἡ ἀκροστιχίς ΓΕΡΜΑΝΟΤ, id enim erat poëtastri nomen. Vidi Nauckium idem reperisse.

Ad fragm. 34 apponitur locus Zosimi: ἐπεὶ δὲ ἡλαυνον ἐπ' ἀλλήλους ὃ τε βασιλεὺς καὶ Προκόπιος συναντῶσί πως σφίσιν εἰς ΟΥάτειρα τὰ στρατεύματα. In ΟΥάτειρα latet nomen notissimae urbis Θυάτειρα. Stephanus Byz. v. Θυάτειρα πόλις Λυδίας. — τὸ ἔθνικόν Θυατειρηνός. ἀφ' οὗ Νικάνδρος γραμματικὸς Θυατειρηνός [ἢ Κολοφώνιος]. Passim apud Athenaeum laudatur Νίκανδρος ὁ Θυατειρηνός. Meineke delevit ἡ Κολοφώνιος „*imperiti — epitomatoris additamentum*” sed quis tandem talia de suo addidisset? Excidit aliquid in hanc sententiam: γέγονε δὲ καὶ ἕτερος γραμματικὸς Νικάνδρος ὁ Κολοφώνιος satis ex Athenaeo notus.

Fragm. 37. καταφρόνησιν ἐνεποιεῖτο τοῖς θεωμένοις αὐτῶν τὰ σώματα. Expuncta syllaba male repetita scribe ἐνεποιεῖ τοῖς θεωμένοις. Constanter enim omnes in tali re ἐμποιεῖν dicebant, non ἐμποιεῖσθαι. Pro ποιεῖν τινὰ καταφρονεῖν, δεδιέναι, θαρρεῖν dicebant καταφρόνησιν, δέος, θάρρος (et alia sexcenta) ἐμποιεῖν vel ἐνεργάζεσθαι.

Fragm. 37. ὁ Σκυθικὸς πόλεμος — τοῖς μεγέθεσι τῶν παρασκευῶν ἐπὶ μέγα προβήσεσθαι [καὶ χωρήσειν] πολυτρόπων συμφορῶν καὶ ἀτεκμάρτου τύχης προσδοκηθείς. Inficetum additamentum καὶ χωρήσειν expungi oportere ostendit Suidas vs. Ἀτέκμαρτον verba supervacanea omittens.

Fragm. 39. πάντας γὰρ ὁ Φῆτος ἀναζητήσας οὓς μὲν εὗρεν ἀκρίτωσ ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς ὑπερόριον ἑαυτοῖς φυγὴν ἡνάγκασεν ἐπιθεῖναι. Indemullos necavit Graeco dicitur ἀκρίτωσ ἀπέκτεινεν. Frequens admodum in libris Mss. haec confusio est.

Fragm. 41. οἱ Οὔννοι — τὴν Εὐρώπην πᾶσαν ἐπέδραμον καὶ

τὸ Σκυθικὸν Ἑρριψαν γένος. Manifesto mendosum est ἔρριψαν. Vera lectio emergit ex Fragm. 42. τῶν Σκυθῶν — ὑπὸ τῶν Οὐννων — ἄρδην ἀπολλυμένων. Itaque reponendum τὸ Σκυθικὸν ἙΞΕΤριψαν γένος, quod idem est atque ἐξέφθειραν, ἐκ ῥιζῶν ἀνεΐλον, ἠφάνισαν et sim.

Fragm. 42. οἱ παραδυναστεύοντες βασιλεῖ — ΚΑΤΕΓΕΛΩΝ αὐτῶν τὸ φιλοπόλεμον καὶ στρατηγικόν, πολιτικούς ΔΕ οὐκ ἔφασαν εἶναι. Ex vitio natum est κατεγέλων quod neque accusativum admittit neque sententiae congruit, quae manifesto haec erat: *virtutem eorum LAUDABANT, sed eos rerum civilium peritos esse negabant*, ἐπῆγουσιν μὲν αὐτῶν τὸ φιλοπόλεμον. In hanc igitur sententiam quaerenda emendatio est.

Fragm. 42. πόλεις γοῦν εὐαριθμητοὶ [καὶ δλίγαι] τινὲς διεσώθησαν. Estne satis manifestum emblemata? Exquisite pro δλίγοι dicebant Veteres εὐαριθμητοὶ, quod quum Eunapius scripsisset sciolus δλίγαι adscripsit. Notus est locus in Platonis *Apologia* pag. 40. d. οἶμαι — τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν αὐτὰς πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας, id est *admodum paucas*.

Fragm. 48. de Theodosio scribit eum initio imperii magnas opes inconsulto absumsisse καθάπερ μεῖράκιον ΜΕΛΛΟΠΛΟΥΤΟΝ πατὴρς ἐπὶ χρόνῳ πολλὰ χρήματα σεσωρευκότος διὰ σωφροσύνην καὶ φειδῶ — μαίνεται. Unice verum est μεῖράκιον ΝΕΟΠΛΟΥΤΟΝ. Ne est quidem Graecum vocabulum μελλόπλουτος neque sanam notionem continet. Μελλόγαμος et μελλόνυμφος recte dicitur qui *iamiam* uxorem ducturus est, qui *in eo est* ut νύμφιος fiat, sed filius familias divite patre superstite semper est μελλόπλυτος.

Manifesto comparatur Theodosius cum adolescente dissoluto qui patrimonium recens acceptum prodigit et dilapidat. Νεόπλουτος δέσποινα legitur in *vitis Sophist.* pag. 99.

Fragm. 58. πάνΤΑ ἔξδν εἰς μίαν μετασῆσαι πολιτείαν καὶ συναρμόσσει τὸ ἀνθρώπινον. Lege ΠΑΝ τὸ ἀνθρώπινον *totum humanum genus*, quo sensu saepe ponit Eunapius τὸ ἀνθρώπινον.

Fragm. 60. ἦν δὲ ἡγεμὼν τῆς θεοφιλοῦς καὶ ΘΕΙΑC μερίδος Φράβιθος. Perspicuum est 'OCIAC scribi oportere, quod olim vidit Wyttenbach. sed neglectum est. Confundi OCIOC et ΘΕΙOC multis saepe exemplis ostendimus.

Post pauca de eodem scribit: θεοὺς ὁμολόγει θεραπεύειν κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον καὶ οὐδεμίαν ὑπέστη πλάσιν ἐς ἀπάτην καὶ διακράτησιν. Nihil est διακράτησιν neque διακρότησιν recte correctum est. Corrige διάκροΤσιν.

Idem Eunapii locus et in capite *de Legationibus* legitur et in capite *de Sententiis*. Apparet igitur emblemata nos ludificari in fragm. 60, ubi legendum: „οἶνος καὶ ἀλήθεια” τοῦ Διονύσου καὶ τότε ῥήξαντος κτέ. Nunc inter τοῦ Διονύσου et καὶ τότε legitur insulsa annotatiuncula: διὸ καὶ τὸν θεὸν εἰκότως λυαῖτον καλοῦσιν ὥς οὐ μόνον διαλύοντα τὰς λύπας ἀλλὰ καὶ τὸ ξεγανὼν τῶν ἀπορρήτων διαχέοντα καὶ διακκλύπτοντα” quae omnia in capite *de Legationibus* ommissa sunt, quibus expunctis male divisa coalescunt: τοῦ Διονύσου καὶ τότε ῥήξαντος κτέ.

Cur premam suspicionem, quae mihi animum subit quoties relego fragmentum 63 ubi Rufini scelera commemorat: καὶ ὁ ἀδικούμενος ἡδίκητο τὸτ' ἀδικούντος κρίνοντος. Requiro enim ὁ ἀδικούμενος ἡδίκηι τοῦ ἀδικούντος κρίνοντος, erat *pro noxio*, ἀδικεῖν ἐδόκει. quod multo acrius dicitur et animosius ἡδίκηι *noxius* erat iniqui iudicis sententia.

Fragm. 63. οἱ κόλακες χθὲς καὶ πρόην Δεδρακότες τοῦ καπηλείου καὶ τοῦ τὰ βάθρα καλλύνειν καὶ τοῦδαΦος κορεῖν. Legendum 'ΑΠΟδεδρακότες, nam διδράσκω non est in usu. In reliquis flosculum ex Demosthene decerpit pag 314. 11. τὸ μέλαν τρίβων καὶ τὰ βάθρα σπογγίζων καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορεῖν. sed Eunapius discipulorum *eubellia* in cauponam detulit.

Ambigue dictum est in Fragm. 66. οἱ μὲν μῦθοί Φασι τὴν Γοργόνα Φανεῖσιν — τοὺς ἰδόντας μεταβάλλειν εἰς λίθον, ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς βίος λῆρόν τινα περιττὸν καὶ φλήναΦον τὸν μῦθον ἀπέδειξεν. Non significant haec, ut interpreti videtur: „sed nostra

aetas meras aniles nugas illam fabulam esse demonstravit." credo id dudum ante Eunapium satis inter omnes constitisse, sed haec est verborum sententia: „*nostra aetas tot tantaque mala sensit ut prae illis fabulosa Gorgo, quae intuentes sese in saxa convertibat ludus iocusque esse videatur.*" Veteres simpliciter dicebant λῆρον ἀπέδειξεν, ut Plato in *Phaedone* pag. 72. b. τελευτῶντα πάντα λῆρον τὸν Ἐνδυμίωνα ἀπέδειξεν, ubi vide Wytttenbach. Eunapio non est satis qui λῆρόν τινα περιττόν καὶ φλῆναφον eodem sensu dicere maluit.

Eadem cogitandi forma utitur paullo ante: ὁ δὲ θαλαμηπόλος εὐνοῦχος — ἐς τοσόνδε κατέτεισεν ἅπαντα καὶ κατεβρόντησεν ὥς — ὁ τοῦ μύθου Σαλμωνεὺς μικρόν τι χρήμα πρὸς αὐτὸν ἦν. Eodem plane sensu potuerat dicere τὸν τοῦ μυθοῦ Σαλμωνέα λῆρον ἀπέδειξεν.

Fragm. 74. τῶν δὲ ἐμπόρων οὐδὲ εἰς λόγON πλείονα ψευδομένων ἢ ὅσα κερδαίνειν βούλονται. Lege οὐδὲ εἰς λόγOC, queritur enim de rebus in Occidente gestis nihil liquido sciri posse, namque testes inter se dissidere et mercatorum nullam rationem haberi posse.

Fragm. 75. 6. ὡς ἂν ἤδη τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν συνηρηκώς — μαλακώτερος ἦν ἀμΦαφάσθαι. Ludit in Homericō Iliad. x. 373.

ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μαλακώτερος ἀμΦαφάσθαι

Ἐκτωρ ἢ ὅτε νῆας ἐνέπρησεν πυρὶ κηλέφ.

Ultima pars fragmenti 78 restitui et suppleri potest ex fragm. 80.

Fragm. 82. *quum Theodosius Fabritium iussisset donum a se petere, ὁ Φάβριθος ἔΦησεν ἐπιτραπῆναι κατὰ τὸν πάτριον νόμον ἱερατεύειν θεόν.* Non dixit, credo, sed petiit ἔΗΤησεν ἐπιτραπῆναι. Ne quis putet pronomen οἱ (sibi) addendum esse, sciendum Graeculos dicere ἐπιτρέπομαι, ἐπετράπην, ἐπιτέτραμμαί τι ποιεῖν pro ἐπιτρέπεται, ἐπετράπη, ἐπιτέτραπται μοι ποιεῖν τι. Ergo vir praeclarus pro maximo beneficio a Principe petiit ut sibi Deum more maiorum colere liceret.

tantum religio potuit suadere malorum.

Fragm. 85. οἱ παρόντες τὰς κεφαλὰς Ἀπέσειον ἡσυχῇ. Non est facile caput suum ἀποσεῖν, sed capiti^{bus} annuere eos dixerat: τὰς κεφαλὰς Ἐπέσειον.

Fragm. 88. πρὸς τὸ βαρύτατον, ὥς Φησι Μένανδρος, τὴν πέ-
νιαν θηρίον *** Quae sit gravissima bellua nemo dicat. Superest
versiculus Menandri in *Monost.* 450.

πενίας βαρύτερον οὐδὲν ἐστὶ ΦΟΡΤΙόν.

Fragm. 91. τοσούτου δὲ οἰδοῦντος καὶ ΤΠΕΡΦυομένου κακοῦ.
Imo vero ἽΠΟΦυομένου, quod proprie dicitur de morbo, qui
in corpore latens *clam ingravescit*. Alia metaphora idem ὑποτύ-
φεισθαι dicitur.

Eunapius in *Historiis* utitur oratione perinde putida et affec-
tata atque in *Sophistarum vitis*. Amplificat omnia, exaggerat
et quasi inflat tumore verborum. *Magna laus est οὐρνομοῖκης*.
Qui *imbibit aliquid* χανδὸν ἀρύεται, ἐμφορεῖται, κατεμφορεῖται.
Qui *se aliquo confert* συνωθεῖται ποι, et plurima habet de genere
hoc similia. Quae Veteres parce ac raro usurpant apud eum
ad fastidium usque repetuntur. Semel et iterum legitur apud
Atticos χρυσὸν τι ἀποδείξει. vide quos laudavimus in *Var. Lectt.*
pag. 235. Nunc Eunapium audi. fragm. 4. ἀπέδειξε χρυσὸν τὴν
τραγωδουμένην τυραννίδα. fragm. 39. τὸν ποιητικὸν καὶ μυθώδη
ἔχετον χρυσὸν ἀποδείξων. fragm. 42. ἐς τοσόνδε — καθημάξευσε
ταῖς συμφοραῖς ὥς χρυσὸν ἀποδειχθῆναι πρὸς τὰ Θράκια πάθη
τὴν Μυσῶν παροιμιώδη λείαν. fragm. 49. ὥς χρυσὸς ἦν καὶ λευκή
τις ἡμέρα κρατῆσαι τοὺς βαρβάρους. et fragm. 86. Παμφυλίᾳ
πορθουμένη χρυσὸν ἐνόμισε τὰς Ἰσχυρικὰς συμφοράς.

Alibi formis Ionicis abutitur, ut passim in καλὸν τι χρῆμα,
πολύ τι χρῆμα et similibus compluribus et in fr. 104. τὸ χρῆμα
τῆς διαβάσεως ἐπισπέρχων, et saepe θέσθαι pro ποιήσασθαι, ut
in δημοτράπεζον ἔθετο, et θαλαμηπόλος fr. 72. qui suo nomine
appellatur fr. 47. οἱ κατακοιμισαὶ εὐνοῦχοι τῶν βασιλέων, et
antistes Deae Syriae fr. 94 Herodoteo vocabulo μελεδωνὸς τῆς
Συρίας θεοῦ nominatur.

Non tantum in verbis, sed etiam in rebus Eunapium omnem
modum excedere ostendet fragmentum 76. quum vellet dicere

Romanum ducem esse mulierosum et temulentum dixit eum πλείους ἔχειν παλλακίδας τῶν στρατιωτῶν καὶ πλείονα πίνειν ἢ ὅσα πάντες οἱ ἄνθρωποι πίνουντιν.

Frigidiora etiam in simili re scribit fragm. 84. τὸ πλῆθος τῶν ἑταίρων Arbazacii καὶ τὸν ἐκ τῶν χειρῶν ἀριθμὸν αὐτοῦ διέφυγεν, id est tanta erat meretricum multitudo ut digitis numerari non possent. Quia (ut ipse addit) minimus digitus καὶ μύρια σημαίνει καὶ ἓνα ἀριθμὸν, ex eo sequitur plus quam centum millia concubinarum hominem habuisse. τῶν ἀλαζονευμάτων!

Photius in *Bibliotheca* laudans Eunapii stilum (cod. 77): ἔτι δὲ καλλιεπὴς τὴν φράσιν (inquit) εἰ περιέλοι τις αὐτοῦ τῶν λόγων τὸ „ἀλεκτρουονῶδες” καὶ „ἐλαφωδέτερον” καὶ „συωδέτερον” καὶ δὴ καὶ „τοὺς ἱερακώδεις” καὶ „κορακώδεις” καὶ „πιθηκώδεις” καὶ „τὸ ποταμῶδες δάκρυον” καὶ ὅμοια. Ingens est in Graeco sermone talium copia quam quisque pro re nata auget analogiam secutus, sed in ea re si quis est φιλόκαλος servat modum, quem οἱ ἀπειρόκαλοι excedere solent. Frequenti usu teruntur ἀνδραποδώδης, ἀνδρώδης, γυναικώδης, μειρακιώδης, et τὸ λεοντῶδες, τὸ ὀφιῶδες, ἀλωπεκώδης, δρακοντῶδης, θηριώδης, ἱππώδης, ἰχθυώδης, καμηλώδης, κυνώδης, μυρμηκώδης, ὄνωδης, πιθηκώδης, προβεχτῶδης, σκορπιώδης et in *Cyropaed.* I. 4. 4. τὸ σκυλακῶδες.

Eunapius imprimis iis formis delectatur. Legitur συνώδης in *vit.* *Soph.* pag. 45 et 63, μηχανιώδης ψυχὴ *ibid.* pag. 63 γιγαντώδης in fragm. 11. ἐδόκει τὸ σῶμα γιγαντώδης εἶναι καὶ τὸν θυμὸν θηριώδης. et μειρακιώδης fr. 9. κυματώδης 33, μανιώδης 38, παροιμιώδης 42, πρυγματώδης 55, λυσσωδης 60. Quod editur in fragm. 83. κορακώδης μὲν κατὰ τὸ ἄπληστον τῆς τροφῆς — πρὸς δὲ ἡδονὰς ἀλεκτρυώδης vitium alit in ἀλεκτρυώδης, quod analogia respuit. Vera lectio est apud Photium l. l. ἀλεκτρουονώδης.

Veteres, qui linguae suae intelligentiam habebant, non confundebant nomina in — ὠδης et in — σεϊδης, sed illa de ingenio et natura, haec de figura ac forma usurpabant. Sequiores nihil haec inter se differre opinabantur. Itaque Eunapius in fr. 53. φλογοειδής dixit pro φλογώδης et fr. 42. θυταρσειδής de suo finxit pro θυτανώδης, ut μηχανιώδης, ποταμώδης, ἐλαφώδης, γιγαντώδης et plura huiusmodi finxit de suo.

His dudum scriptis vir doctissimus ALBRECHT IORDAN comiter mihi dono misit *Programma Scholasticum de Eunapii Sardiani fragmentis e palimpsesto Valicano emendandis* (Magdeburg 1880), in quo vir bene Graece sciens et acutum cernens Codice Vaticano 73 iterum excusso complures locos aut supplevit aut emendavit, quorum potiores paucis commemorabo.

Fragm. I. τούναντιόν ἐμοί γε δοκοῦσι ποιεῖν οἱ περιττοῖς καὶ ἀπηρημένοις ἐπεισοδίοις ὥσπερ ξενικοῖς ἡδύτμασι τὸ τῆς ἰσορίας ἐδῶδιμον καὶ χρήσιμον ἀνατρέποντες; καὶ διαφθείροντες ἀλμυρῷ λόγῳ πότιμον ἀκοήν. κωλύει μὲν γὰρ ἴσως οὐδὲν καὶ περιττόν τι μαθεῖν, ἄλλως τε, ὡς Φησιν αὐτὸς Δέξιππος, τῶν μὲν χρονικῶν ἢ πάντων ἢ τῶν πλείων διαπεφωνημένων, τῶν δὲ ὑπερέρων καὶ Φανερῶν πράξεων συμπεφωνημένων.

Lacuna ex Codice sic expletur: — καὶ περιττόν τι μαθεῖν, βλαβερὸν δὲ ὁμολογουμένως περιττοῦ τινος ἕνεκεν τὸ χρήσιμον μὴ μαθεῖν, ἄλλως τε. et in sq. συμπεφωνημένων (καὶ ὁμολογημένων) et Λυκοῦργος (δ) Λακεδαιμόνιος.

In verbis διαφθείροντες ἀλμυρῷ λόγῳ πότιμον ἀκοήν iocans in contrarium convertit verba decantata Platonis in *Phaedro* pag. 243 d: ἐπιθυμῷ ποτίμῳ λόγῳ οἶον ἀλμυρὰν ἀκοήν ἀποκλύσασθαι.

Quod editur: τῶν δὲ ὑπερέρων καὶ Φανερῶν πράξεων manifesto mendosum est ὑπερέρων. Suspicio fuisse ὑπερφῶν.

In fragmenti fine pro: κενὴ τίς που καὶ ἀχρεῖος ἢ περὶ τοὺς χρόνους διατριβή ex Codice prodiit κενὴ τις Σπουδῇ καὶ ἀχρεῖος

Fragm. 14: ἔπαινον κέκρικέν τινα καὶ λαμπρὸν ἑαυτοῦ διέξεισιν. in Codice est: ἔπαινον νεανικόν τινα καὶ λαμπρόν.

Fragm. 55: ἡ δὲ εἰς τὸ Φανερόν προσποιήσις καὶ πλάσις εἰς τὴν τῶν πολεμίων ἀπάτην διηρτυμένη. Καὶ τινας ὡς ἐπισκόπους αὐτῶν εἰς τὸ θαυμαζόμενον σχῆμα κατασολίσαντες καὶ περικρύψαντες — εἰς τὸ μέσον προσέφισαν.

Suppletum ex Codice: — διηρτυμένη (Χριστιανοὶ τε εἶναι ἄπληγες ἔλεγον) καὶ τινας ὡς ἐπισκόπους — κατασολίσαντες — προσέφισαν. Narrantur haec de nescio quibus barbaris, qui ut Romanos deciperent Christianos se esse simulabant et suorum

quosdam Episcoporum cultu et ornatu vestiverant (namque hoc est κατασολίσαντες), neque deerant monachi ad Christianorum morem per fraudem accommodati. ἦν δὲ καὶ τῶν καλουμένων μοναχῶν παρ' αὐτοῖς γένος κατὰ μίμησιν τῶν παρὰ τοῖς πολεμίοις ἐπιτετηδεύμενον οὐδὲν ἐχούσης τῆς μιμήσεως πραγματώδες καὶ δύσκολον ἀλλ' ἐξήρκει Φιὰ ἱμάτια σύρουσι καὶ χιτῶνια πονηροῖς τε εἶναι καὶ πιστεύεσθαι. *Romani, inquit, his artibus ita decepti sunt ut etiam cordati homines eos Christianos esse opinarentur: ἐς τοσαύτην ἄνοιαν ἐξεπεπτώκεσαν ὥς συμπεπεῖσθαι καὶ τοὺς δοκοῦντας νοῦν ἔχειν ὅτι χριστιανοὶ εἰσιν.* At barbari sua patria sacra sacrorumque antistites viros ac foeminas secum adduxerant: εἶχε δὲ ἐκάστη Φυλὴ ἱερὰ τε οἰκόθεν τὰ πάτρια συνεφελκομένη καὶ ἱερέας τούτων καὶ ἱερείας. colebantque sacra patria sed clam ne Romani sentirent: σεγανὴ τις ἦν λίαν καὶ ἀδαμάντινος ἢ περὶ ταῦτα σιωπὴ καὶ τῶν ἀπορρήτων ἐχεμυθία, et iterum: μετὰ βαθύτητος καὶ σκέπης: ὅτι μάλιστα σεγανωτάτης τῶν ἀπορρήτων τὰ πάτρια ἱερὰ - φυλάττοντες. ubi legendum Ἐφύλαττον.

In mirificum et iocularem errorem se implicuit Maius qui quae de barbarorum sacris et sacerdotibus dicuntur alias res agens ad Christianos retulit.

Itaque ad ἱερεῖς annotavit: *intellige diaconissas in vetere christiana Ecclesia nusquam non ordinari solitas. Immo vero intelligere etiam licet sacras virgines moniales.* et ad verba: ἢ τῶν ἀπορρήτων ἐχεμυθία: *Haec pertinere videntur ad arcanam apud Christianos doctrinam etc.* Haec omnia barbaris bona fide reddenda sunt.

Qui non facile concedunt in veterum libros emblemata e margine irrepisse inspiciant mihi hunc Eunapii locum in fragm. 80: τὴν παροιμίαν ἀπέδειξαν ἀληθῆ τὴν λέγουσαν „οἶνος καὶ ἀλήθεια τοῦ Διονύσου” Διὸ καὶ τὸν θεὸν εἰκότως Λυκίον καλοῦσιν ὥς οὐ μόνον διαλύοντα τὰς λύπας ἀλλὰ καὶ τὸ σεγανὸν τῶν ἀπορρήτων διαχέοντα καὶ διακαλύπτοντα. Καὶ τότε ῥήξαντος αὐτοῖς παρὰ πότον τὴν βουλήν διαλύεται τὸ συμπόσιον ἀτάκτως. Si hinc locum intelligere vis exsecandum est additamentum Graeculi Διὸ καὶ τὸν θεὸν — καὶ διακαλύπτοντα, quo facto male divulsa statim coalescunt et luce clarior sententia haec exit: τὴν παροιμίαν ἀπέδειξαν ἀληθῆ τὴν λέγουσαν „οἶνος καὶ ἀλήθεια” τοῦ Διονύσου καὶ τότε ῥήξαντος αὐτοῖς παρὰ πότον τὴν βουλήν διαλύεται τὸ συμπόσιον ἀτάκτως.

Nemini suaserim ut mihi obloquatur, tam locupletem testem in medium producam ipsum Eunapium in Excerptis *de Legatt.* pag. 21 sq.: τὴν παροιμίαν ἀποδειξαντες ἀληθῆ τὴν λέγουσαν „οἶνος καὶ ἀλήθεια” τοῦ Διονύσου καὶ τότε ῥήξαντος αὐτοῖς παρὰ πότον τὴν ἐπικρυπτομένην εἰς αὐτὴν διαλύεται τὸ συμπόσιον ἀτάκτως.

Fragm. 71: καθάπερ ἐξ οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν διενεχθὲν καὶ κατὰ τοῦτον ἐς ἀνθρώπινα. In Codice IORDAN repperit veram lectionem καταΠΕCON, ἐξ οὐρανοῦ καταπεσὸν ἐς ἀνθρώπινα.

Fragm. 82: τοῦ δὲ βασιλέως εἰπόντος ὡς αἰτεῖν ἀνάγκη δωρεάν, ὁ Φράβιος ἔφησεν ἐπιτραπῆναι κατὰ τὸν πάτριον νόμον ἱερατεύειν θεόν. In Codice est ΘεραΠεύειν θεόν.

Praeterea pro ἔφησεν sententia postulat ἤτησεν, *petiit ut ei patrio ritu deum colere liceret.* Graeculi enim dicebant ἐπετρά-πην pro *permissum est mihi, licet mihi.*

Fragm. 84: ἡ γὰρ ἀκολασία καὶ τοῖς πονηροῖς, ἥπερ εἴρη-ται, τιμὴν ἐχαρίζετο.

IORDAN vidit in Codice scriptum esse ἡ γὰρ ΔΙΧΟΤΑΣΙΑ, et commode attulit proverbium:

ἐν δὲ διχοσασίᾳ καὶ ὁ πάγκαιρος ἔμμορε τιμῆς.

Fragm. 86: Ἰέραξ — ἐπειρᾶτο διαφεύγειν μετὰ ῥύμην καὶ φοράν. Iordan perplexam Codicis scripturam enucleavit et repperit: διαφεύγειν ἀετοῦ ῥύμην.

Fragm. 87: ἄπιτε, ὧ βέλτιστοι, πάνυ θαυμάζοντες ὅτι μετὰ τῶν κεφαλῶν ἄπιτε· κατηγορεῖν γὰρ ἀρχομένων οὐκ ἔξεσιν.

Probabiliter admodum IORDAN correxit: κατηγορεῖν γὰρ ἀρχΟΝΤΟC οὐκ ἔξεσιν.

Post pauca editur: πᾶται γοῦν οἰκίαι πρὸς τοῦτον ἐκενοῦντο ἂν τὸν δόλον καὶ ῥᾶσα ἦν δρᾶν τοὺς ἀρξάντας δεδημευμένους.

Pro ἐκενοῦντο ἂν in Codice repertum est ἐκενώθησαν et μάλισα pro ῥᾶσα.

C. G. COBET.

DE
LOCIS NONNULLIS APUD
GRAECOS EPISTOLARUM SCRIPTORES.

Epistolographi Graeci. recensuit — RUDOLPHUS
HERCHER.

Parisiis 1873.

Magna cura et insigni diligentia novus Editor hanc materiam expolivit, multa impedita et vitiosa in integrum restituit et feliciter emendavit. Plura corrigenda aut expedienda supersunt de quorum parte aliqua paucis disserere iuvat.

DEMETRII pag. 14. § 10. ὁ δὲ γνωμολογῶν — οὐ δι' ἐπιστολῆς ἔτι λαλοῦντι ἔοικεν ἀλλὰ μηχανῆς. Supplendum ἀλλ' ἈΠΟ μηχανῆς, noto et frequenti usu.

AELIAN. Epist. 5. pag. 18. τί γὰρ ἀπέλιπον — μελεδωνὸν οὐκ ἀχάρισον; Ionicum est μελεδαίνω pro Φροντίζω et μελεδωνός pro ἐπιμελητής et erat Herodoto relinquendum, sed haec Aeliano, apud quem saepius μελεδωνός legitur, lumina orationis esse videbantur.

Aelian. Epist. 7. pag. 18. οὐχ ὅτι καλὴ λέγεις εἶναι οὐδ' ὅτι πολλοὺς ἐρασὰς λέγεις ἔχειν διὰ τοῦτο ἐπικινῶ σε. Non est haec blanda amatoris oratio, nam qui dicit „quod te formosam esse dicis” negat esse suo iudicio formosam. Bis scribe λέγει diceris, nam Rhetores et Sophistae, ut Attici omnes, utebantur

secunda persona in — ΕΙ (non — ΗΙ) exeunte. Delent has formas librarii, sed hic illic in locis impeditis aut corruptis salvae e scribarum manibus elapsae sunt, ut infra ostendemus.

Aelian. pag. 20. εὔρινοι ἄρα ὄντως ἦσαν αἱ κύνες· οὐ γὰρ ἦν αὐτὸν ἰδεῖν ἀλλ' ἤσθοντο αὐτόν. Graeci dicebant εὔρις et εὔρινΕC. Quia dicuntur canes tam bonum nasum habere emendandum est: ἀλλ' ὅσφροντο αὐτόν.

Aelianus pag. 21. σὺ δέ μοι καὶ αὐλητρίδας προσΗΙΕC καὶ ᾠδάς. Optime emendavit προσΕΙΕC Hemsterhusius apud Ruhnkenium ad Timaeum v. Θαλλός.

Aelian. *Epist.* XV. pag. 21. ὁ γὰρ τοι Διόνυσος Φιλεῖ τὰς μὲν ὀργὰς μαραίνειν τε καὶ κατακοιμίζειν, τὰς δὲ εὐφροσύνας ἐγείρειν. Obversabatur illi decantatus Xenophontis locus in *Symposio* II. 24. ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς τὰς μὲν λύπας ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους κοιμίζει, τὰς δὲ Φιλοφροσύνας ὥσπερ ἔλαιον φλόγα ἐγείρει.

Aelian. *Epist.* XVI. pag. 21. σὺ μὲν μοι δοκεῖς κἂν ἐς πῦρ ἄλασθαι κἂν ἐς μαχαίρας κυβισῆσθαι. Sumta haec sunt e Xenophontis *Memorab.* I. 3. 9. οὗτος κἂν ἐς μαχαίρας κυβισήσεις κἂν ἐς πῦρ ἄλαιοτο.

Aelian. p. 22. γεωργίαν καὶ γεωργεῖν ἀπολιπὼν ὁ γείτων Λάχης ἐπέβη νεώς. Non est Graecum γεωργεῖν ἀπολιπὼν et si esset bis idem diceretur. Emenda γεωργίαν καὶ γεωργΟΤC ἀπολιπὼν. Scribendi compendia huiusmodi errores pariunt.

ALCIPHON I. 3. pag. 45. οἱ μὲν γὰρ μένοντες εἴσω πυλῶν τὰ δημοΤΙΚΑ διαπράττονται. *Administrare remp.* Veleres constanter appellant τὰ πολιτικὰ πράττειν, et sequiores τὰ δημόσια πράττειν, ut Plutarchus in *Solone* cap. 5. τὸν Σόλωνα ἤδη τὰ δημόσια πράττοντα καὶ συνταττόμενον τοὺς νόμους. Itaque pro absurdo δημοτικὰ censeo δημόσια emendari oportere. Διαπράττονται, quod in Attica alio sensu poni solet, ipsius Alciphronis negligentia in hac re usurpatum videtur pro πράττουσιν.

Alciphron. I. 8. pag. 46. ἀνδροφόνος δὲ οὐχ ὑπομένω γενέσθαι οὐδὲ μιᾶναι λύθρῳ τὰς χεῖρας, ὥς ἡ θάλαττα ἐκ παιδὸς εἰς δεῦρο καθαρὰς [ἀδικημάτων] ἐφύλαξεν. Spurium est et insiticiūm ἀδικημάτων. Appellatur καθαρὸς τὰς χεῖρας qui nulla caede imbutus manus, sive sceleris purus, sed non de alia re quam de homicidio ea locutio usurpatur, ut τῆς χειρὸς κρατεῖν dicuntur qui manus a furtis et rapinis abstinent, ut de Themistocle dixit Comicus:

σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.

Alciphron. I. 11. pag. 48. τί οὖν, ὦ βέλτις, δρῶμεν; Φεύγομεν ἢ μένομεν; Coniunctivus est τί δρῶμεν; ut τί ποιῶμεν; quid faciamus? Ergo addidit Φεύγωμεν ἢ μένομεν;

Alciphron. I. 12. pag. 48. Παμφίλου — μισθουμένου τὸ σκαφίδιον ὥς ἂν ἔχοι — περιπλεῖν ἅμα καὶ συμμετέχειν ἡμῖν τῆς ἄγρας τῶν ἰχθύων. Qui hoc animi causa faciunt non solent περιπλεῖν sed *littus legere* ΠΑΡΑπλεῖν.

Alciphron XIX. pag. 50. τινάλλως ποιεῖς τὴν πρὸς με νοουθεσίαν. Pro νουθετεῖν dicitur τὴν νουθεσίαν ποιεῖσθαι, non ποιεῖν, ut in aliis sexcentis hac paraphrasi utebantur, veluti λόγους ποιεῖσθαι pro λέγειν, τὴν πάροδον ἐποιησάμην pro παρῆλθον. Itaque corrigendum ΠΟΙΕΙ τὴν νουθεσίαν.

Alciphron. I. 24. pag. 52. ἀπέκειρεν ἡμῶν ἡ χάλαζα — τὰ λήϊα. ὠνεῖσθαι δὲ ἡμῖν ἐπακτοὺς πυροὺς οὐχ οἶόν τε διὰ σπάνιν κερμάτων. Non ἐπακτὸς σίτος dicebant Graeci, sed ἐπείστακτος, ut saepius apud Demosthenem veluti pag. 194. πλείω τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων ἐπεισάκτω σίτῳ χρώμεθα, et omnino in ea re εἰσάγεσθαι (εἰσαγωγή). et ἐξάγεσθαι (ἐξαγωγή) habent certam sedem, non ἄγεσθαι aut ἐπάγεσθαι.

Alciphron. I. 25 pag. 52. ἤδη γάρ τινες μὲν ἐπὶ γῆς ὠκύμεροι, ἐπὶ θαλάττης δὲ μακρόβιοι κατεβίωσαν. Necessaria omnino est transpositio: ἐπὶ γῆς μὲν, ut ἐπὶ θαλάττης δέ.

Alciphron. XXVI. pag. 52. βουλόμενος ἐπὶ Κολωνῷ πρίτθαι

χωρίον — ἐπὶ τὰς Βλεψίδου θύρας ἀφικόμεν. Codices τὰς μαρ-
Τίου, in quo latet ΜαρΨίου. Non possunt in libris antiquiori-
bus Ψ et T discerni, unde sexcenties ψυχὴ et τύχη confun-
duntur et similia omnia. Notum est nomen Μαρψίας, ut apud
Aristophanem:

πρὸς τὰδε τί ἀντερεῖ Μαρψίας;

Alciph. I. 28. pag. 53. meretrix deridens vetulum amatorem
ita dicit: πῶς οὖν τακερὸν βλέπεις καὶ ἀναπνεῖς; sed ἀναπνεῖν
non est ineptum aut ridiculum. Fortasse dixit καὶ ἀναCTένεις
et suspiria ducis, ut solent οἱ δυσέρωτες.

Alciph. I. 31. pag. 54. ὑπὸ γὰρ ὀργῆς μοι δοκεῖς [κίνηθεις] —
ὑπερᾶραι τὸ μέτρον τῆς ἐρωτικῆς ζηλοτυπίας. Interpolatum est
participium ad ὑπ' ὀργῆς, ut saepius alibi participia in simili
re a sciolis addita notavimus. cf. *Observatt. ad Dionysium Halic.*
pag. 17 sqq. et pag. 61.

Alciph. I. 36. pag. 56. ἐβουλόμην μὲν ὑπὸ δακρύων οἰκίαν
ἐταίρας τρέφεσθαι. *Vellum domum meretricis lacrymis ali posse*
Graece dicitur ἐβουλόμην μὲν ἄΝ — τρέφεσθαι.

Alciph. I. 38. pag. 58. ἡ δὲ οὐκέτι με Φαιδροῖς τοῖς
ῥήμασιν ὄψεται μειδιῶσα οὐδὲ ἱλεως καὶ εὐμενὴς διανυκτερεύσει
τοῖς ἡδίστοις ἐκείνοις κολακεύμασιν. Non est in huiusmodi
amoribus κολακεύμασι locus, neque sic in libris scriptum est
sed κολάσμασιν, in quo quid lateat aperiet perdoctus ἀττικιστής
in Bekkeri *Anecd.* pag. 367. 21 ἀκολασάσματα δὲ λέγουσι
κατακόρωσ οἱ Ἐπικούρειοι. πλὴν καὶ Ἀναξανδρίδης κέχρηται τῇ
λέξει καὶ Ἀριστοφάνης. Verum esse vides τοῖς ἡδίστοις ἐκείνοις
ἌκολασTACμασιν.

Alciph. I. 39. pag. 59. καὶ Φιλουμένη — τὸν καλὸν ἌΠΟ-
κοιμίσασα ἄνδρα ὅψε μὲν ὁμῶς δὲ παρῆν. Ut nemo in tali re
umquam dixit ἀποκοιμίζειν (nedum ἀποκοιμᾶν), sic omnes con-
stanter eo sensu forma κατακοιμίζειν utebantur. Alciphron III.
17. pag. 73. τῇ μέθῃ καὶ τοῖς αὐλοῖς με κατακοιμίσασα. Itaque
KATAκοιμίσασα τὸν ἄνδρα reponendum.

Alciph. II. 1. pag. 61. μέγα τῶν ἐταιρουσῶν ἐςὶ σόφισμα ἀεὶ τὸ παρὸν τῆς ἀπολαύσεως ὑπερτιθεμένας ταῖς ἐλπίσι διαΚΡΑΤεῖν τοὺς ἐρξάς. Emendandum ταῖς ἐλπίσι διάΓειν, *sive ducere sive lacerare*. Xenophon *Anab.* I. 2. 11. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγεν καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος.

Alciph. II. 1. pag. 61. οἱ μισητοὶ Λακεδαιμόνιοι ἵνα δοκῶσιν ἄνδρες εἶναι οἱ ἐν Ἑφέσῳ ἀλώπεκες. Respicit decantatum illud dictum in Lacedaemonios.

οἴκοι λέοντες, ἐν Ἑφέσῳ δ' ἀλώπεκες.

Alciph. II. 2. pag. 61. μέχρι τίνος ὑπομένει τις τὸν Φιλόστοφον τοῦτον; *Quousque tandem et μέχρι τίνος futurum postulant.* Itaque scribendum ὑπομενεῖ. Heraclitus *Epist.* 9. pag. 286. Ἄχρι τίνος, Ἑρμῶδωρε, κακοὶ ἔσονται ἄνθρωποι; et quis non ita saepe loquitur?

Alciph. II. 2. pag. 62. ὑπὲρ οὗ καὶ τὴν σὴν γνώμην βουλομένη Λαβεῖν τί μοι ποιητέον. Legendum Μαθεῖν pro λαβεῖν.

Alciph. II. 4. § 6. pag. 65. βασιλεῖς ὑπερβάλασσοι ἐρῶσι σου. Non est Graeca forma ὑπερβάλασσοι. Emenda ὑπερβαλάσσοι, ut dicitur διαπόντιος et sim.

Alciph. II. 5. § 15. pag. 66. ἔχω τινὰ γυναικᾶ — γαστρομαντεύεσθαι δεινὴν — καὶ οὐ δεῖ λεγούσῃ πιστεύειν ἄλλ' ἰδεῖν ὥς Φησιν. Barbarum est γαστρομαντεύεσθαι, quod cum certa analogia pugnat et sensu vacuum est nam nihili est quod bonus Interpres vertit: *quae bene scit vaticinari e ventre*. Quid in barbara forma lateat excogitare non potui. Hoc tantum video in fine loci scribendum esse ὥς Φησιν. nempe ipsa saga ita dicebat.

Alciph. III. 1. pag. 67. οὐκέτ' εἰμὶ ἐν ἐμαυτῇ, ὦ μῆτερ. In tali re constanter et veteres et sequiores dicebant ἐν ἐμαυτῇC non sum apud me. Aristophanes *Vesp.* vs. 642.

ὥς οὗτος ἤδη σκορδινᾷται κάσιν οὐκ ἐν αὐτοῦ.

ubi Ravennas mendose, ut Graeculi solent, exhibet ἐν αὐτῇ.

Alciph. III. 3. § 2. pag. 68. ὁ Χρέμης ὁ ΚΑΤεσκληκῶς, ὁ ΚΑΤεσπακῶς τὰς ὀφρῦς, ὁ ταυρηδὸν πάντας ὑπεβλέπων. Emenda 'ΑΝεσπακῶς τὰς ὀφρῦς, ut dicitur αἶρειν, ἐπαίρειν, ἀνατείνειν et ἀνέλκειν τὰς ὀφρῦς de iis qui *truculento sunt vultu* aut *superbiam* vel *arrogantiam* vel *fastum vultu ostendunt*, unde Stoici in notissimo epigrammate apud Athenaeum pag. 162. a.

ὀφρυανασπασίδαι, ῥινεγκαταπηξιγένειοι.

appellantur. Exemplorum plena sunt omnia praesertim apud Comicos et Comicorum imitatore Lucianum. Vide quae notavit Stephanus Berglerus, Criticorum festivissimus, ad Alciphronem I. 34. σεμνός τις ἐγένου καὶ τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τοὺς κροτάφους ἐπῆρας. Contrarium est non κατασπᾶν, sed σχάσαι vel ὑποκαθεῖναι τὰς ὀφρῦς, si quis *remittit supercilium* et *exhilarescit* et *sereno vultu est*. Scriba, qui ΚΑΤεσκληκῶς scripserat et ἔναυλον habebat solito errore eandem praepositionem in sq. participio iteravit.

Alciph. III. 6. pag. 69. κινδυνεύω τοῖν ὀφθαλμοῖν τὸν ἕτερον συσκληῖναι ὑπὸ τῶν βαπισμάτων [ἐνοχλούμενος]. Non poterat interpolator ineptius participium de suo addere quam ἐνοχλούμενος. Cf. III. 19. pag. 74. ἐγὼ δὲ ὑπὸ τῶν πόνων καὶ τῆς δικέλλης κατέσκληκα.

Alciph. III. 19. pag. 74. ἡ μὲν οὖν γυνή καὶ τὰ παῖδια εἰς CΕ βαδιοῦνται. In libris pro εἰς σέ scriptum est εἴσω, in quo latet εἰς σοῦ βαδιοῦνται, ut apud Aristophanem *Iysitr.* vs. 1064. ἤκετ' οὖν εἰς ἐμοῦ.

et similiter passim in re simili.

Alciph. III. 40. pag. 80. εὐδηλος δὲ ἐστὶ καὶ χρημάτων ΠΕΠΙΟρῶν καὶ γεωργίαν τυγῶν. Leg. 'ΤΠΕΡορῶν. Non est infrequens haec confusio in libris, sed facile mendum deprehenditur quia *περιορῶν* cum *accusativo* componitur. 'Τπερορῶν promiscue aut genitivum admittit aut accusativum.

Alciph. III. 47. pag. 83. οὐδὲ γὰρ κύων σκυτοτραγεῖν μαθοῦσα τῆς τέχνης ἐπιλήθεται. Infelix admodum coniectura est ἐπιλήθεται pro scriptura librorum ἐπιλήCεται. Prisca et epica

forma est ἐπιλήθωμαι pro ἐπιλανθάνωμαι, et requiritur in eo proverbio *futurum*, ut apud Horatium:

ut canis a corio numquam absterrebitur uncto.

Alciph. III. 50. pag. 84. ἃ γὰρ ἐκεῖνοι κατ' ὄβελον συνήγαγον ἀθρόως ἀναλοῖ τὸ πολύκοινον τοῦτο καὶ ΑἰΧΜΡέτατον γύναιον. Non erat *turpissima muliercula* sed Αἰχμότατον γύναιον.

Alciph. III. 59. pag. 88. παρ' ἓνα τινὰ τῶν τὰ πινάκια παρὰ τὸ Ἰακχεῖον προτιθέντων καὶ τοὺς δνεῖρους ὑποκρίνεσθαι ὑπισχνουμένων βούλομαι ἐλθεῖν. Est operae pretium componere locum Plutarchi in *Aristide* cap. 27. ex Demetrio Phalereo commemorantis Lysimachum, ὃς ἑαυτὸν ἐκ πινακίου τινὸς δνειροκριτικοῦ παρὰ τὸ Ἰακχεῖον λεγόμενον καθεζόμενος ἔβσκεν.

Alciph. III. 69. pag. 92. ἀπεδύσατο τὴν αἰτίαν, imo vero ἀπελύσατο, ut omnes loquuntur. cf. Chionis *Epist.* 16. pag. 203. τὰς αἰτίας ἐκέλευον ἀπολύσασθαι.

Alciphron III. 70. pag. 92. ὕβρεων καὶ βραπισμάτων καὶ τῆς περὶ τὰ ἐδώδιμα τῶν πλουσίων ἀνοσιότητος ἀπηλλαγμένος. Absurdum ἀνοσιότητος natum est ex infelici coniectura: quae enim in tali re *impietas* inesse potest? Crotone sanior est librorum scriptura ἀνοσιότητος, quae qualis sit ostendere poterit Lucianus *de mercede conductis* cap. 10. Manavit infelix suspicio ex III. 74. pag. 94. ὕβριζεσθαι πρὸς τοῦ τρέφοντος εἰ καὶ ἌΝΟCΙΟΝ φερητόν· — τὸ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν συμπινόντων πολλῷ βεχρύτερον. Vertunt „*quatumquam NEFAS*”. Ridiculum est aliquid de genere hoc *impium* aut *nefarium* appellare. Corrige εἰ καὶ ἌΝΙΑΠΟΝ.

Alciph. IV. 6. pag. 97. § 15. θατέρᾳ δὲ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τὴν λόχμην παρήρχοντο. Pro absurdo ἄνθρωποι reponendum ἄνδρες.

ANACHARSIS pag. 103. Soloni scribit: ἀπεκρίνω ἐν οἰκείᾳ χώρᾳ [μὴ] δεῖν ξενίαν συνάπτειν. Sana erit sententia ubi μὴ expunxeris. Plutarchus in *Solone* cap. 5. in eadem historia: ἀποκρινάμενου δὲ τοῦ Σόλωνος „οἵκοι βέλτιόν ἐστι ποιεῖσθαι Φιλίας.” Diogenes Laërt. I. § 102. ὁ θεράπων εἰσαγγείλας ἐκε-

λεύσθη ὑπὸ τοῦ Σόλωνος εἰπεῖν αὐτῷ ὅτι περ ἐν ταῖς ἰδίαις πατρίσι
ξένους ποιοῦνται. ἔνθεν ὁ Ἀνάχαρσις ἐλθὼν (leg. ἐλὼν) ἔφη νῦν
αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι εἶναι καὶ προσήκειν αὐτῷ ξένους ποιεῖσθαι. ὁ
δὲ καταπλαγείς τὴν ἐτοιμότητα εἰσέφρησεν αὐτόν. ubi quum sit
in libris melioribus εἰσέφρικεν corrigendum εἰσέφρηκεν αὐτόν.
cf. *Var. Lectt.* pag. 575. Hesychius Εἰσέφρηκεν: εἰσήγαγεν.

CRATES *Epist.* VI. pag. 208. φιλοσοφεῖτε ΠΟΛΛάκις ἢ ἀνα-
πνεῖτε (αἰρετώτερον γὰρ τὸ εὖ ζῆν τοῦ ζῆν). In hac admirabili
et acutissima sententia pro πολλάκις reponere πλεονάκις.

Crat. *Epist.* VIII. pag. 209. ἡ δὲ δόξα ἡμᾶς οὐδέπω [ἔτι] καὶ
νῦν μεθιεται τῆς δουλείας. Perinepte interpositum est ἔτι, nam
contraria sunt ἔτι καὶ νῦν et οὐδέπω καὶ νῦν.

Cratetis *Epist.* XIX. pag. 212. λέγε δὲ Διογένη — τὸν ἐφ'
ἐαυτῷ θαρροῦντα, τὸν μηδέποτε εὐχόμενον ἑλεεινὸν ἐς τιμὰς ἐλ-
θεῖν. Interpres: qui nunquam honoribus ornari ob miseriam optabat.
Verba sensu vacua. Una literula correcte scribendum ἑλεεινὸν
ἐς τινας ἐλθεῖν. Anteposit enim Diogenem Ulyssi εὐχομένῳ in
Odyss. ζ. 327.

δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἢ δ' ἑλεεινόν.

Crat. *Epist.* XXXIV. pag. 215. οὐ δοκεῖτε καὶ ἡμᾶς πλέον
εὐρίσκειν ἢ ἂν παχεῖς δρώμεθα, ἑλαττον δὲ ἢ ἂν λεπτοί; Solemnis
confusio pro εὐρίσκειν. Notum est πλέον εὐρίσκειν pluris vendere,
maiore pretio vendi.

DIOGENES *Epist.* 4. pag. 236. οὐδὲ διὰ φιλοδοξίαν, δι' ἣν τάχ'
ἴσως ἕτεροι ἂν ἐποίησαν, ἵνα τινὲς τοῖς πολλοῖς [μεγάλοι] δόξωσιν.
Manifestum est interpretamentum, quod ex margine in alienis-
simam sedem irrepsit. Poterat dicere μεγάλοι τινὲς, sed non
poterant haec sic dirimi. cf. epistolam Synesii pag. 702. (245 δ):
καὶ τισιν ἀπὸ τούτου ἔδοξε τις εἶναι καὶ τὴν τε φύσιν ἐμακάριζον
καὶ ἐμαθητῶν πολλοί.

Diogenis *Epist.* XXIX. pag. 244. οὐ δὲ ὥσπερ τὰ παιδία
πάππους τινὰς καὶ ΤΙΤθας εἰσηγάγου. Interpres: avos quosdam

οἱ NUTRICES. ridicule pro *et avaritiae*: πάππους τινὰς ἢ ΤΗΘΑΣ. Solet fere nomen τήθη in τιθή corrumpi.

Diogenis *Epist.* XXX. pag. 245. οἱ μὲν ἄλλοι τῆς ὁδοῦ τὸ δύσκολον — καταπλαγέοντες — τὴν μακρὰν καὶ λείαν παρεκάλουν αὐτὸν Διάγειν, imo vero ἄγειν. Xenophon *Memorab.* II. 1. 28. ἐγὼ δὲ ῥαδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε, et sic omnes.

Diogenis *Epist.* XXXI. pag. 246. μάθε μὴ ὑπ' ἀνθρώπων τυπτόμενος καρτερεῖν ἀλλ' ὑπὸ τῆς Ψυχῆς — πενίᾳ, ἀδοξίᾳ, δυσγενείᾳ. Evidens est ὑπὸ τῆς Τύχης emendari oportere, *Fortunae impetus sustinere*. Nemo umquam dixit τύπτεσθαι ὑπὸ τύχης, sed nascuntur haec ex oppositione, ut h. l. ex ὑπ' ἀνθρώπων τυπτόμενος. Vulgata lectio τυπτόμενος ὑπὸ ψυχῆς prorsus est omni sensu vacua.

Diogenis *Epistol.* XXXIII. pag. 247. Ἐκαθήμην (*Diogenes*) ἐν τῷ θεάτρῳ — ἀφικόμενος δὲ Ἀλέξανδρος -- ἥλιον ἀφείλετό μου. Manifestum est ἐν τῷ θεάτρῳ esse absurdum. Quid est igitur emendandum? Ostendet *Epistola* XXXV. pag. 248 θεασάμενος ἐν τῷ ΑΙΘΡΙΩΙ κακῶς σφαιριζοντά τινα. Sedebat Diogenes non in theatro, sed sub dīvo.

Diogenis *Epist.* 34. pag. 248. Ὀδυσσεύα τὸν Λαέρτου ἐξ Ἰλίου οἴκαδε ὑποσρέψαντα Φάρει ῥωγαλέῳ Ἱππινου καὶ καπνοῦ ἀναμέσῳ. Pro Ἱππινου, quod nihil est, duabus literulis transpositis scribendum Πινου. Sic dicitur ἐσθῆς πιναρά, πιναρὸν ἱμάτιον et sim.

Diogenis *Epist.* 35. pag. 249. *Ingressus sum in palaestram*, scribit, καὶ τις (εἷς del.) τῶν νέων — προσαναδίδωσί μοι τὴν χεῖρα διαπειρώμενος εἰ ἐπίσταμαι τὰ παλαιστικά. καὶ γὰρ ἕως μὲν τινος προσεποιούμην ὑπ' αἰδοῦς μὴ εἰδέναι. ὥς δὲ ἐπηπείλησε κατανΑΛΙΣΚΕῖν με ἡρξάμην συνανατρίβεσθαι αὐτῷ νομίμως. Interpret: *quum se minaretur me esse CONFECTURUM*, sine sensu, ut vides. Corrigendum ἐπηπείλησε καταναΓΚΑΣεῖν με.

Post pauca legitur: εἰ μὲν ἔθος ἦν ΤΟ καταλειφομένους πταρμικὸν ὁσφραίνεσθαι οὐκ ἂν ἤσχαλλεν εἰ τις τῶν ἀλειφομένων ἐν

τῷ γυμνασίῳ ἐπάρνυτο. Mendosum est ΤΟ neque composito καταλείφομαι utebantur. Utrumque vitium tolles scribendo ἔθος ἦν ΤΟΤC 'Αλειφομένους.

Sequitur: νυνὶ δὲ ἄχθει εἴ τις καλοῦ συνανακυλιομένου αὐτόματος ἐσύθη. In codicibus est αὐτόματος CTHΘH vel CTHΘHI. Boissonade ἐσύθη coniecit, quod male est receptum. Graecum est σύομαι, ἔσυσα et ἔσυκα, sed ἐσύθην nemo umquam dixit. ¹⁾ Videtur αὐτόματος *ἔσυCEN olim scriptum fuisse.

In fine Epistolae addit: ἀλλ' οἷε ὅτι δυνήσεται σοι ὁ νόμος ἐὰν συνανακυλίηται τοῖς ἀνδράσι τὰ μειράκια δεσμούς καὶ κύφωνας τῇ συτικῇ φύσει περιβαλεῖν. Codices δεσμούς καὶ κυνασστακτηὶ φύσει παραβαλεῖν. Recte δεσμούς ΠΕΡΙΒαλεῖν emendatum est nisi quod δεσμά dictum oportuit, sed qui has epistolas finxit quid inter δεσμά et δεσμοί interesset ignorabat. Infelix correctiuncula est κύφωνας τῇ συτικῇ φύσει. Recte dicitur ἡ συτικὴ δύναμις, non φύσις, neque adiectivo inaudito συτικῇ opus est. Satis est in tali re dicere δεσμά τῇ φύσει περιβαλεῖν. *naturam vinculis constringere*. Latet aliud in KTNACCTAIC, quod diu frustra quaesivi.

Diogenis *Epist.* XXXVII. pag. 251. ἔπλευσα εἰς Ῥόδον σπουδάζων τὸν τῶν Ἀλίων ἀγῶνα θεάσασθαι. Scribendum τῶν Ἀλίου. Comicus incertus apud Dicaearchum in *Descripti. Gr.* cap. 5. de insula Rhodo:

τὰ γὰρ Ἀλίου τὰ μεγάλ' εἰς χολήν μ' ἄγει,
τὸ δ' ἁλιακὸν ἔτος με μαίνεσθαι ποιεῖ.

Diogenis *Epist.* XXXVII. pag. 251. ἡμᾶς δὲ κατὰκλιναι ὡς Ὅμηρος τοὺς ἥρωας ἐν Ἰλιάδι κατέκλινεν. Turpe mendum pro κατὰκλινε.

Non facile reperies absurdiorum errorem quam qui commissus est in Diogenis *Epistol.* XLII. pag. 256.

1) ut dicebant σύομαι, ἔσυκα, ἔσυσα, sic et πέρδομαι, πέποδα (et in compositis ἀπέπαρδον, κατέπαρδον) et πτάρνυμαι, ἔτταρον, sed in participii πταρὸν casibus obliquis perpetuo scribae titubant et πτάραντες aut πταρέντες substituunt pro πταρόντες.

Μελεσίππη τῇ ΣΟΦΗΙ.

Ἐφθασεν ἡ χεὶρ μου πρὸ τῆς σῆς ἀφίξεως τὸν ὑμέναιον ᾄσαι. Manavit spurca narratiuncula ex Galeno Tom. VIII. pag. 419 Kuhn. Διογένης ὁ κυνικὸς ἑταῖρα ποτὲ συνθέμενος -- παραγενομένην ἀπέπεμψεν εἰπὼν τὴν χεῖρα φθάσαι τὸν ὑμέναιον ᾄσαι. Planum est igitur pro τῇ σοφῇ reponendum esse τῇ πόρῃ, ut Cynici loquebantur. Videtur scribae obversata esse Μελαλίππη ἢ σοφή.

HERACLITUS *Epist.* VIII. § 2. pag. 286. Σίβυλλα ἐν πολλοῖς καὶ τοῦτο ἐφράσθη.

ἥξειν σοφὸν Ἰταλίῃσιν

ἐξ Ἰάδος χώρας.

Repone Ἰταλίδῃσιν, id est Ἰταλιώταις.

HIPPOCRATES *Epist.* XIII. § 4. pag. 295. ὕγιεινὸν τὸ ἔτος ἐστὶν — ὥς οὐ πολλὰ παρενοχλεῖν νοῦσοι, πλὴν ὅμως πάριΘΙ. Imo vero πάριCΘΙ.

Hippocr. *Epist.* XVII. § 3. pag. 298. ἐπεὶ δέ με εἶδον ἔδοξάν που σμικρὸν τι ἐφ' ἑαυτῶν γεγονέναι. Scribendum ἘΝ ἑαυτῶν *ad se rediisse paululum visi sunt.*

IULIANI *Epist.* 1. pag. 337. τῆς καθόδου τὰς αἰτίας εἰ μὲν ἱστορίαν γράφεις ἀκριβέστατα ἀπαγγελῶ σοι. Sententia postulat futurum γράψεις. Plautus in *Menaechmis* II. 1. 23.

quoniam nos hinc domum

redimus, nisi si historiam scripturi sumus?

Iulian. *Epist.* 3. § 1. pag. 338. πῶς οὐκ εἰδότες ἀλλήλους ἐσμὲν φίλοι; πῶς δὲ τοῖς πρὸ χιλίων ἐτῶν γεγονόσιν; Emenda οὐκ ἸΔΟΝΤες. Frequens haec in libris confusio est.

Iulian. *Epist.* 4. pag. 338. μόγεις ἄγων σχολήν, ὥς ἴσασιν οἱ θεοί, οὐ κακίζομένην λόγῳ ταῦτα ἀντέγραψα πρὸς σε. Misere corruptus locus est et omni sensu vacuus. Videtur Iulianus scripsisse: ἴσασιν οἱ θεοί ὥς οὐκ ἈΚΚΙΖΟΜΕΝΟC λεγῶ.

Iuliani *Epist.* IX. § 3. pag. 340. τὸν μακαριώτατον Κωνσάντιον ἐρεῖτε. Legendum quod de defunctis usitatum est τὸν μακαρί-
THN Κωνσάντιον. De adiectivo μακαρίτης complura collegerunt
Ruhnken. ad Timaeum pag. 59. et Wyttenbach. ad Plutarchi
Moralia pag. 121. e. sed notionis diversitatem pro diversa
aetate non satis distinxerunt. Apud Veteres μακαρίτης est *ter*
beatus, felicissimus, et ponitur promiscue de vivis et mortuis.
Aeschylus in *Persis* vs. 633.

ἢ ῥ' αἶψι μου μακαρίτας ἰσοδαίμων βασιλεύς.
et in Aristophanis *Pluto* vs. 555.

ὥς μακκρίτην, ὦ Δάματερ, τὸν βίον αὐτοῦ κατέλεξας.
et sic ὁ Κυνουλκός apud Athenaeum pag. 113: e. ὑπεραττικίζων
ut Lexiphanes ait: μακαρίους οὖν αὐτοῦς (*discipulos*) μᾶλλον δὲ
μακαρίτας εἶναι Φημι τοιαύτας δεῖξεις τῶν διδασκάλων ποιουμένων.
Μακαρίται sunt *fortunatissimi* qui in terris adhuc versantes, ut
defuncti in insulis beatorum, summa felicitate perpetuo fruun-
tur. Sed quoniam summum hoc perpetuae felicitatis bonum in
vita humana aut raro aut numquam reperitur ad eos trahi
coeptum est qui vitae laboribus et aerumnis defuncti beatam
aetatem agerent. Hinc Aristophanes in Stobaei *Floril.* 121. 8.
de mortuis ita dicit:

διὰ ταῦτα γάρτοι καὶ καλοῦνται μακάριοι.
πᾶς γὰρ λέγει τις· ὁ μακαρίτης οἶχεται,
κατέδραθεν, εὐδαίμων ὅτι οὐκ ἀνιάσεται.

ut apud Horatium:

omnes composui. — Felices. nunc ego resto.

Aetate Menandri coeperunt *defunctos omnes μακαρίτας* appel-
lare. Photius Μακαρίτας: τοὺς τεθνηκότας Μένανδρος. Ti-
maeus v. Βάλλ' ἐς μακαρίαν: — τοὺς ἀποθανόντας μακαρίτας
ἔθος καλεῖν. Neque tamen promiscue omnes, qui diem obiissent,
μακαρίτας appellitabant, sed quos quisque in vita dilectos aut
cognitos habuisset. Verissime Bentleius *Phalar.* pag. 9. „*nomine*
μακαρίτης utuntur Graeci de illis, qui non ita pridem et quidem
memoria eius qui dicat mortui sunt.” Servavimus eundem morem
et sentimus omnes ex linguae vernaculae usu quam sit absur-
dum dicere „*Iulius Caesar ὁ μακαρίτης.*” Nullus hodie Menandri
locus superest in quo ὁ μακαρίτης eo sensu legatur, sed apud
Alciphronem legitur, qui pleraque omnia sua a Menandro sum-

sit, ut *UL. 37. ἐπεὶ τὸν μακαρίτην ἀπέβαλον Φαιδρίαν. et III. 50. ὁρῶν ὑπορρέαντα τοσοῦτον πλοῦτον, ὃν οἱ μακαρίται αὐτῷ Λυσίας καὶ Φανοστράτη κατέλειπον. Apud sequiores talia passim leguntur et nihil interest inter μακαρίτης ἐγένετο et ἀπέθανεν. Iulianus *Epist. 22. pag. 346. ἐκείνῳ (Constantio) μὲν ἐπειδὴ μακαρίτης ἐγένετο κούφη γῆ. Synesius pag. 654. ἐκκαίδεκάτῃ μηνὸς Ἄθου ὁ μακαρίτης Κασρίκιος αὐτὸ τοῦτο ἐγένετο. cf. pag. 650. τοῦ μακαρίτου Θεοδώρου. pag. 657. ἡ μακαρίτις Αἰμιλίου ψυχῇ. pag. 672. ὁ μακαρίτης Φώτιος, et alibi passim. Sic igitur Iulianus quoque dixerat τὸν μακαρίτην Κωνσάντιον, non μακαριώτατον, ut in *Epist. 57. pag. 374. ἐναυπηγήσατο σκάφος ὁ μακαρίτης Κωνσάντιος. et Epist. 68. pag. 385. ἡ γενομένη ἐμοὶ τε καὶ τῷ μακαρίτῃ Κωνσαντίῳ λυκοφιλία.***

Tandem apud Christianos μακαρίται dicebantur omnes, quorum memoria sic colebatur vel apostolorum vel principum, qui Christianis favissent, veluti ὁ μακαρίτης Παῦλος, ὁ μακαρίτης Πέτρος, ὁ μακαρίτης Κωνσταντῖνος, ὁ μακαρίτης Κωνσάντιος et similia passim.

Iulian. *Epist. 10 pag. 341. τοὺς βουλευτὰς πάντας ὑμῖν ἀποδεδώκαμεν καὶ τοὺς ΠΑΤΡΟΒΟΥΛΟΥΣ. Absurdum vocabulum πατρόβουλος natum est ex inepto palaeographico errore ΠΡΟΒΟΥΛΟΥΣ pro ΠΡΟΒΟΥΛΟΥΣ. Compara epistolam Apollonii Tyanei XI pag. 112. Καισαρέων προβούλοις, et XII. Σελευκέων τοῖς προβούλοις. Qui Codices Graecos triverunt saepissime ΠΡΟ et ΠΑΤΡΟ confundi sciunt Προκλῆς — Πατροκλῆς et sim.*

Iulian. *Epist. 18. pag. 344. ὥσπερ ὁ χρυσὸς ἐπι γῆς κρυπτόμενος. Leg. ἔπι γῆς aurum sub terra additum, ut in celebrato loco Platonis de Legibus pag. 728. α. πᾶς γὰρ ὃ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιός.*

Iulian. *Epist. 19. pag. 345. τὸ ἡμᾶς οὕτω διατεθεῖσθαι περὶ σέ. Pessime Graece loquebantur qui διατεθεῖσθαι dicebant pro διακεῖσθαι.*

Iulian. *Epist. 23 pag. 346. Ἀριστοφάνει μὲν οὖν δοκεῖ εἶναι πλὴν μέλιτος τῶν ἄλλων γλυκύτερον τὰς ἰσχάδας καὶ οὐδὲ τοῦτ'*

ἀνέχεται τῶν ἰσχυάδων εἶναι γλυκύτερον ὥς αὐτὸς ἐπικρίνας λέγει.
Aristophanes sic dixisse videtur:

πλὴν μέλιτος οὐδὲν γλυκύτερον τῶν ἰσχυάδων.

et:

ἀλλ' οὐδὲ τὸ μέλι γλυκύτερον τῶν ἰσχυάδων.

In eadem epistola Iulianus iocatur in nominibus ex *ἐκατόν* compositis, ubi librarii formas veteres et probas in vulgares corruperunt. Apud Veteres *πέντε*, *ἕξ*, *ὀκτώ* et *ἐκατόν* in compositione non mutant formam. *πεντέπους* dicebant et *ἕξπους*, *ὀκτώπους*, *ἐκατόμπους* (*ἐκατόμπεδον*). Pro his sequiores Graeculi substituunt *πεντάπους*, *ἑξάπους*, *ὀκτάπους* et *ἐκατοντάπους*. Iulianus igitur dederat *ἐκατονθύσανον*, *ἐκατόγχειρα*, *ἐκατογκέφαλον*, *ἐκατομπύλους*, *ἐκατομπέδους*, *ἐκατογκρήπιδας* et *ἐκατομπλέθρους*, quum libri exhibeant *ἐκατονταθύσανον*, *ἐκατοντάχειρα*, *ἐκατοντακέφαλον*, similiterque reliqua omnia praeter *ἐκατοΝκρήπιδας*.

Ex aequalium *συνηθεία* recepit *ἐκατονταδόχους* et *ἐκατόντανδρον*.

Iulian. *Epist.* 26. § 5. pag. 352. ἐκτὸς πάτου γὰρ εἶναι χρὴ καὶ δρᾶσθαι καθ' ἡσυχίαν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πορευομένων οὐκ ἐπ' ἄλλο τι βαCTAζόντων τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἱερά τε καὶ θσια. Infelix est Hercheri coniectura τῶν ἱερταζόντων pro βαCTAζόντων. Emenda: οὐκ ἐπ' ἄλλο τι βαΔΙΖόντων.

In extrema parte eiusdem epistolae pro τὰ ἐπόμενα ὥσπερ AICIA μοι corrigendum: ὥσπερ CKIA μοι, quae me ut umbra sequuntur.

Iulian. *Epist.* 34. § 12. pag. 357. ἔργοις ἀπολογούμενοι τὰ φιλοσοφίας ὀνειδῇ καὶ τὸ δοκεῖν ἀχρήστους εἶναι ταῖς πόλεσι τοὺς μετιόντας φιλοσοφίαν ψεῦδος ἐλέγχοντες. Obversabatur haec scribenti Iuliano locus Platonis *de Rep.* pag. 489. b. τάληθῃ λέγει ὥς ἀχρηστοὶ τοῖς πολλοῖς οἱ ἐπικρίεσθαι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ τῆς μέντοι ἀχρηστίας τοὺς μὴ χρωμένους κέλευε αἰτιᾶσθαι.

Iulian. *Epist.* 44. pag. 366. τοσοῦτον αὐτῇ κέντρον ὥσπερ μέ-

λιττα καταλέλοιπας. *Necessarium est Ἐγκαταλέλοιπας, quod manavit e notissimo Eupolidis versiculo:*

τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκρωμένοις.

Obversabatur autem Iuliano, ut Heylerus vidit, Platonis dictum in *Phaedone* pag. 91. c. ὥσπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι.

Iulian. *Erist.* 48. § 4. pag. 368. *Ξενοδοκεῖα καθ' ἐκάστην πόλιν κατὰς ἑσθον πυκνὰ ἴν' ἀπολαύσωσιν οἱ ξένοι — καὶ ἄλλων ὅσις ἂν δεηθῇ χρημάτων. Ὅθεν δὲ εὐπορήσεις ἐπινενόηται μοι. Vocula δὲ transponenda in hunc modum: — ὅσις ἂν δεηθῇ. Χρημάτων ΔΕ ὅθεν εὐπορήσεις κτέ.*

Iulian. *Erist.* 50. § 8. pag. 370. *καὶ τούτων μὲν τῶν θεῶν οὐδένα προσκυνεῖν τολμᾶτε, ὃν δὲ οὔτε ὑμεῖς οὔτε οἱ πατέρες ὑμῶν ἐοράκασιν Ἰησοῦν οἶεσθε χρῆναι θεὸν [λόγον] ὑπάρχειν. Theologi alicuius vitiosa subtilitas λόγον addidit.*

Iulian. *Erist.* 51. pag. 371. comparat suam in Christianos elementiam cum Constantii in eos saevitia: *συνέβη γὰρ ἐπὶ μὲν ἐκείνου — ἐν Σαμοσάτοις καὶ Κυζίκῳ καὶ Παφλαγονίᾳ — ἄρδην ἀνατραπῆναι πορθηθείσας ΚΩΜΑC. Non poterant in urbiбус Samosatis et Cyziceo κῶμαι ἀνατραπῆναι. Emendandum esse arbitror: ἀνατραπῆναι ἘΚΚΛΗCΙΑC.*

Iulian. *Erist.* 58. pag. 375. *εἰ τολμηρὸς οὐ τω σὶ καὶ γενναῖος. Scribendum: οὕτως εἰ καὶ γενναῖος.*

Iulian. *Erist.* 52. pag. 372. ὦ Ζεῦ, πῶς ἔχει καλῶς ἡμᾶς μὲν ἐν Θράκῃ διάγειν μέσῃ καὶ τοῖς ἐνταῦθα σιροῖς ἐγχειμάζειν. Ob oculos verba habebat Demosthenis pag. 100. 48. ὑπὲρ δὲ τῶν — ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρακίοις σιροῖς ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν.

Iulian. *Erist.* 58. § 17. pag. 377. ὁ Μῶμος ἐρρήγγυτο καὶ μόλις ἐλάμβανΕ ΤΟΤ σανδάλου. *Sensu vacuum id quidem est, sed tu corrige: ἐλαμβάνΕΤΟ τοῦ σανδάλου.*

Iulian. *Epist.* 58. § 26. pag. 379. καλὰς γε ἡμῶν ἐλπιδας ὑποφαίνεις οὐδὲ δεόμενος ὡς ὑπείξων. Si haec intelligere vis rescribe: οὐδὲν δεόμενος.

Iulian. *Epist.* 58 in fine pag. 379. τὸ γὰρ τῆς ἡμετέρας Φιλίας ΠΙΠΡΑΤΑΙ σοι. Vertunt: *amicitiam enim nostram vendidisti.* Absurde, ut vides. Renunciat homini de more amicitiam his verbis: τὸ τῆς ἡμετέρας Φιλίας πεπρᾶνται σοι, id est πέρασ sive τέλος ἔχει.

Iulianus accepta Iamblichi epistola (*Epist.* 59. pag. 380) puerilem in modum gestire coepit. Exclamat § 4. ὁσάκις μὲν τῷ σώματι τὴν ἐπιστολὴν προσήγαγον ὥσπερ αἱ μητέρες τὰ παῖδια προσπλέκονται, ὁσάκις δὲ ἌΝΕΦΤΗ τῷ σώματι καθάπερ ἐρωμένην ἑμαυτοῦ φιλάτην ἀσπαζόμενος. Et forma vitiosum est ἀνεφύη et sensu. Emenda: ὁσάκις ἘνέφυΝ τῷ σώματι. *quoties epistolam osculatus sum!*

Iulian. *Epist.* 61. § 3. pag. 382. τῶν τοῦ Διδυμαίου δεσπότης χρησμῶν ἐπάκουσον εἴ σοι Φανείη πάλαι μὲν ἔργῳ νοθετήσας καλῶς τοὺς Ἕλληνας ὕστερον δὲ ΤΟΤΕ σωφρονοῦντας διδάσκων τοῖς λόγοις. Nihil huic loco deest praeter negationem: τοὺς ΟΥ σωφρονοῦντας.

Addit oraculum: omnes qui sacerdotes contumelia afficiunt et debitis honoribus spoliunt οὐκέθ' ὅλην βιότοις διεκπερώσιν ἀταρπὸν, ὍCCOI περ μακάρεσσιν ἐλωβήσαντο θεοῖσιν, ὧν κείνοι θεοσεπτον ἔλον θεραπήδα τιμὴν, emerget sententia ubi rescripseris: ὍC ΕἰΠΕΡ — ἐλωβήσαντο θεοῖσιν et ἔχον τιμὴν, non totum vitae cursum conficiunt (sed immatura morte rapiuntur) ΠΕΡΙΝΔΕ ac si in ipsos Deos deliquissent.

Iulian. *Epist.* 62. § 5. pag. 383. (ἐπιτρέπω σοι) ἄρχειν τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν ἱερῶν ἀπάντων * * * * ουμένῳ τοὺς καθ' ἑκάστην πόλιν ἱερέας καὶ ἀπονέμονται τὸ πρέπον ἐκάστῳ. Hanc lectionem Dübner ope chemicae artis elicuit. Itaque Iulianus dederat: — ἀπάντων Αἰρουμένων τοὺς — ἱερέας. Pontifex Maximus (ὁ ἀρχιερεὺς) reliquos sacerdotes creabat.

Julian. *Epist.* 62. § 2. pag. 352. αὐτοὶ μὲν ἔτι βέλους σχιλῆ προσέχοντες οὕτω διαπραγμαίνομενοι. — ἡμᾶς δὲ οὕτω καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς διακείμενους. Emenda: Ἀσεβείας pro ὀσεβείας. Apparet enim de Christianis haec dici et in Theodoretum iurgis in adversarios periculum est semper male dictum ἀσεβείας, ἀσεβείας, ἰσείας.

Julian. *Epist.* 63 pag. 355. τελευτῶν δὲ καὶ τῶν τοῦτο εὐνομίας το γράψεν. quae praecedunt declarant: supplendum esse το ΜΗ γράψεν, nam periculosum erat illis temporibus epistolam a Iuliano Caesare e Gallia accepisse.

Julian. *Epist.* 73. pag. 357. scribendum: ἄγε οὖν ὅπως ἀντι-ΔΩΣΕΙC τὰ ἴσα καὶ — μὴ κατοικήσῃC, pro ἀντιδίδας et κατοικήσας.

PYTHAGORAS *Epist.* 2. pag. 601. μέτρως ἀγῆ: καὶ ἀΠΠοδεῆς Σικελικῆς τραπέζης οὐδὲν προσδεῖται. Emenda: καὶ ὈΛΙΓοδεῆς.

Lysis ad Hipparchum *Epist.* 3. § 2. pag. 602: — ἕως ποτὰ διαλθόντων ἑτέων ἐγενέμεθα δεκτικοὶ τῶν τήν᾽ αὐτῶν λόγων. Repetita literula scribendum: Ἐ ἑτέων, id est πέντε ἑτέων.

Epist. 5. § 3. pag. 604. meretricius amor brevis est, Theano inquit, ἅμα γὰρ ἀκμήν ἔχει καὶ κόρον, καὶ ΠΑΡΙσταται ταχύ καὶ παύεται. Emenda: καὶ ΠΡΟCίσταται ταχύ et cito FASTIDIUM CREAT.

SOCRATICORUM *Epist.* 16. pag. 622 (Σωκράτης) οὐδὲ παρέμενος ὑπὸ τῶν ἑνδεκα διαδράναι ὑπέμεινε λέγων ὅτι οὐδὲ νῦν μέλλει διαδράσκειν. Legendum παρειμένους pro παρέμενος et ΔΙΑΔιδράσκειν. Simplex διδράσκω numquam in usu fuit, aut ἀποδιδράσκω aut ἐκδιδράσκω (ὑπεκδιδράσκω) aut διαδιδράσκω dicebant.

Epist. 21. pag. 624. Ἀπολλόδωρος δὲ μαλακὸς ἐπικαλούμενος, emenda μαΝΙΚός ex Platonis *Symposio*.

Epist. 22. pag. 625. ἦν λόγος ὅτι πένητος πλουσιώτερον οὐδὲν εἶη. Videtur a Comico sumtum:

οὐδὲν πένητός ἐστι πλουσιώτερον.

Epist. 30. § 5. pag. 630. ταῦτά μοι δοκεῖ Φράσειν καὶ τούτων ἀξιώσειν εὐαγγελίᾳ δικαίαν χάριν Ἀντιπάτρῳ παρὰ σοῦ δοθῆναι. Non congruit cum δοκεῖ μοι futurum Φράσειν et ἀξιώσειν. Corrigendum: ταῦτά μοι δοκῶ Φράσειν. Deinde pro εὐαγγελίᾳ, quod nihil est, repono Graecam formam εὐαγγέλια.

Epist. 30. § 14. pag. 632. ὑπὲρ ἐνίων δὲ διὰ τὴν ἡλικίαν ὁμολογῶν (Isocrates Philippo) μαλακώτερον γράφειν συγγνώμης ἀξιοῖ τυχεῖν, μὴ θαυμάζειν δὲ εἰ ΚΑΙ ΠΩΣ ἀναγνούς ὁ Ποντικὸς ΜΩλύτερον καὶ Φυλότερον ποιεῖ Φλίνεσθαι τὸν λόγον. Vera lectio est εἰ ΚΑΚΩΣ ἀναγνούς et ἈΜβλύτερον καὶ Φαυλότερον.

SYNESIUS *Epist.* 1 pag. 638. (157. c): τὰς πιθήκους Φασὶν ὥσπερ ἀγάμμασιν ἐνατενίζειν τοῖς βρέφεσιν ἀγαμένας τοῦ κάλλους, — τὰ δὲ ἄΛΛΗΛΩΝ ὁρῶσιν ἄπερ ἐστὶ πιθήκων παιδία, imo vero τὰ δὲ ἄΛΛΩΝ, idem quod τὰ δὲ ἄλλότρια, sua mirantur, aliena contemnunť.

SYNESIUS *Epist.* 4. pag. 639. (159 b.) ἀλλὰ τῷ Ἐπιμηθεῖ, Φασίν,

τὸ μὲν μέλειν οὐκ ἦν, τὸ μεταμέλειν δ' ἐνῆν.

Male hoc loco et alibi saepius Editor solutam orationem quasi esset numeris vincta distinxit. Senarii omnibus passim excidunt, sed ut plurimum humi repentes, elumbes, quos facilius digitis quam aure notaveris. Eiusdem monetae sunt pag. 656 versus:

ἔγνωκε πλεῖν εἰς τὰπὶ Θράκης χωρία,

ἐκεῖ διαλλαγησόμενος πρὸς τὴν τύχην.

quibus nihil esse potest πεζότερον.

Synes. pag. 640. (160. b.) ἐκάλουν ἀλλήλους — ἀπὸ τῶν ἀτυχημάτων ὁ χωλός, ὁ κηλήτης, ὁ ἈΠΙCτερόχειρ, ὁ παραβλώψ. Scripsisse videtur Synesius ὁ ἘΤερόχειρ, ut ἑτερόφθαλμος, et apud Alciphronem II. 27. ἑτερόπους, et similia.

Post pauca scribe: οὐκ ἔστιν ὅποτε ἡμᾶς σχολάζειν εἶασεν Ἐπὶ τοῦ δεδιέναι τὸν ἔσχατον κίνδυνον, pro ἀπό, et in fine pag. ἐξεκνώφῳ το τὸ κάθαρμα pro ἐξεκνώφῳ.

Synes. pag. 641 (162. a) scribendum: Δεῖ γάρ μοι καὶ φλεγμαινόντων ὀνομάτων, pro ἔδει.

Synesius pag. 644. (165. b.) ἐπεὶ δὲ τὰ ἐφόδια κατεδήδοτο. sed Graeca forma est κατεδήδετο. sed Graeculi neque formam κατεδήδοκα noverant neque κατεδήδεσμαι, ἔδεσμαι, ἔδεσός, quibus substituebant καταβέβρωκα, καταβέβρωμαι, βρώμα, βρωτός. Hinc veteres formas sibi plane ignotas vitiabant.

Synesius pag. 652. (176. b.) δεῖξον οὖν ὅτι κήδει Διονυσίου καὶ πέπαυται Σωτήριχος ἀδικῶν. Leg. πεπαύσεται. In ea compositione imperativum sequitur *fulgurum*, φράζε καὶ πεπράζεται, et in oraculo:

ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου καὶ πάντα κρατήσεις.

et sic constanter ubique.

Recentiores Graeculi pro παύσομαι solent πεπαύσομαι dicere, ut pag. 216. a. λόγου πεπαύσομαι *faciam dicendi finem*. Veteres dicebant παύσομαι λέγων.

Synesius pag. 652. (176. d.): οἶσθ' οὖν ὅπως ποιήσῃC. Synesius δ' Ἀττικιστής, qui sua scripta lubenter ἀττικουργῇ appellat et sexcenties legerat οἶσθ' οὖν ὁ δρᾶσον et similia, scripserat οἶσθ' οὖν ὅπως ποιήσON.

Synesius pag. 653 (178. a.) Κότυϊ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀττικοῖς κονιστάλοις νεωκορεῖ καὶ εἰ δὴ τινές εἰσι τούτου τοῦ κόμματος ἕτεροι δαίμονες. et pag. 184. d. θαρρῶν ἀποφαίνου τὸν ἄνδρα ἡμίγυνον αὐτόχρημα θιασώτην τῆς Κότυος. Emenda Κοτυττοῖ δὲ — νεωκορεῖ, et θιασώτην τῆς Κοτυττοῦς. Hesychius Κοκυττώ: ὁ μὲν Εὐπολις — φορτικὸν τινα δαίμονα διατίθεται. Iuvenalis II. 94.

Talia secreta coluerunt orgia taeda

Cecropiam soliti baptas lassare Cocytlo.

Synesius pag. 658 (184. b.) κηδεμονίᾳ τῇ σῇ τὴν κατηγορίαν

ειλόμην. Corrige τὴν κατηγορίαν ἈΝειλόμην *accusationem suscipi*, ut πόλεμον ἀναιρεῖσθαι est *suscipere bellum*.

Synesius pag. 661. (189 b.): λυπρὰ δὲ ἡ νῆσος (Pharus), ἐν ᾗ μήτε Δἄσος ἐστὶν αὐτοφυὲς μήτε καρπὸς ἀλλ' ἄλλες τινές. Pro δάσος restituendum est ἄλσος. cf. 709 (255. a): ἐστὶν ἀμειψαὶ δένδρον ἐκ δένδρου καὶ ὅλον ἄλσος ἐξ ἄλσους.

Synesius *Epist.* 54. pag. 662 (190 b.) *Athenas properare se scribit*: δνῆσμαι δὲ — τοῦτο τῆς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ὁδοῦ τὸ μηκέτι τοὺς ἐκεῖθεν ἤκοντας ἐπὶ λόγοις προσκυνεῖν. Ridet eorum arrogantiam et fastum, οἱ μὴδὲν μὲν ἡμῶν τῶν θνητῶν διαφέρουσιν (οὐκ οὐκ εἰς σύνεσιν γε τῶν Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος) ἀναστρέφονται δὲ ἐν ἡμῖν ὥσπερ ἐν ἡμίονοις ἡμίθεσι. Synesius diligens Plutarchi lector meminerat quod Alexander dixisse fertur (Plut. *Alex.* 51.) οὐ δοκοῦσιν ὑμῖν οἱ Ἕλληνες ἐν τοῖς Μακεδόσιν ὥσπερ ἐν θηρίοις ἡμίθεοι περιπατεῖν; Ceterum inani superbia sese isti Athenienses iactabant. Actum erat de Athenarum laude et gloria, actum de studiis literarum et philosophiae, actum etiam de splendore et ornamentis Urbis. Nihil supererat praeter inania nobilium locorum nomina. Quod Servius Sulpicius ad Cicero-nem scribit (*ad Fam.* IV. 5. 4): *post me erat Aegina, ante me Megara; dextra Piraeus, sinistra Corinthus: quae oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata et diruta ante oculos iacent*, et post pauca: „*uno loco tot oppidorum cadavera iacent.*” nihil est ad eas miserias, quas Synesius Athenis vidit. Inspice epistolam 136. pag. 722. (271. a): κακὸς κακῶς (δ) δεῦρ' με κομίσας· ἀπόλοιτο ναύκληρος· ὥς οὐδὲν ἔχουσιν αἱ νῦν Ἀθῆναι σεμνὸν ἀλλ' ἢ τὰ κλεινὰ τῶν χωρίων δνόματα, καὶ καθάπερ ἱερείου διαπεπραγμένου τὸ δέρμα λείπεται γινώρισμα τοῦ πάλαι ποτὲ ζῶντος, οὕτως ἐνθένδε φιλοσοφίας ἐξωκισμένης λείπεται περινοσοῦντα θαυμάζειν τὴν Ἀκαδήμειάν τε καὶ τὸ Λύκειον καὶ νῆ Δία τὴν Ποικίλην σοάν, τὴν ἐπώνυμον τῆς Χρυσίππου φιλοσοφίας. Sed ne haec quidem integra manebant. Proconsul enim Achaiae tabulas pictas Polygnoti, pugnam Marathoniam, Miltiadem, omnia *abstulerat*! Synesius: — τὴν Ποικίλην σοάν — νῦν οὐκέτ' οὐσαν ποικίλην· ὁ γὰρ ἀνθύπατος τὰς σανίδας ἀφείλετο, αἱς ἐγκατέθετο τὴν τέχνην ὁ ἐκ Θάσου Πολύγνωτος. Idem *Epist.* 54. pag. 662

(190 c.): ἀνατρέφονται ἐν ἡμῖν ὥσπερ ἐν ἡμιόνοις ἡμίθεοι, διότι τεθέανται τὴν Ἀκαδημειάν τε καὶ τὸ Λύκειον καὶ τὴν ἐν ἧ Ζήνων ἐφιλοσόφει Ποικίλῃν, νῦν οὐκέτ' οὕσαν ποικίλῃν· ὁ γὰρ ἀνθύπατος τὰς σανίδας ἀφείλετο, ἔπειτα ἐκώλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ σοφίᾳ μεῖζον φρονεῖν.

Synesius pag. 667. (197. c). notabilis locus est de tabulis publicis apud Spartanos, in quibus nobiliorum civium nomina ab origine Urbis inscripta essent: ἀναμνήσθητε γὰρ ὑμεῖς τίς ἦν πρὸς ἐμὲ τὸν εἰ μηδὲν ἄλλο ἐξ ἐκείνων γενόμενον ὢν ἀπ' Εὐρυσθένους τοῦ καταγαγόντος Δωριέας εἰς Σπάρτην μέχρι τοῦμοῦ πατὴρς αἱ διαδοχαὶ ταῖς δημοσίαις ἐνεκολάφθησαν κύρβεσιν, ἄνθρωπος οὐκ ἔχων εἰπεῖν ὄνομα τοῦ πάππου, ἀλλ' οὐδὲ πατὴρς, Φασί, πλὴν ὅσον εἰκάσαι. Lubenter Synesius se Sparta oriundum esse praedicat, ut pag. 709 (254. c): Λάκων γὰρ ἄνωθέν εἰμι καὶ οἶδα τὴν πρὸς Λεωνίδα ἐπισολὴν τῶν τελεῶν· Μαχέσθων ὥς τεθναξόμενοι καὶ οὐ τεθνάξονται, ubi videtur Λακωνισί scribendum τεθναξόμενοι et τεθναξόνται.

Synesius pag. 668 (198. c): πολιτικὴν ἈΡΕΤΗΝ ἱερωσύνη συνάπτειν συγκλῶθαι ἐς τὰ ἀσύγκλωστα. Non erant veteres Christiani tam stulti ut *virtutem civilem* et *sacerdotium* res esse dissociabiles opinarentur. Quid igitur Synesius dixerat? Nempe πολιτικὴν ἈΡΧήν. Hoc verum est et semper erit. Ipsa natura rei et religionis Christianae sacerdotes sacris operari, non reip. praeesse vult. Multa in eandem sententiam prudentissime Synesius addidit, veluti pag. 199 a. θεωρία τέλος ἐστὶν ἱερωσύνης μὴ ψευδομένης τὸ ὄνομα, θεωρία δὲ καὶ πράξις οὐκ ἀξιοῦσι συγκυρίσθαι, et paullo ante: τετάχεται δὲ οἱ μὲν πρὸς τοῖς πράγμασιν, ἡμεῖς δὲ ἐν ταῖς εὐχαῖς εἶναι. Non deerant tamen vivo Synesio qui deteriora sequebantur, et erat iam tum ἱερωσύνη ψευδομένη τοῦνομα. Audi Synesium pag. 676 (209. c), ubi scribit de Orione grandaevo sacerdote, cui „*vitiū vertebatur quod esset natura lenissimus*” — αἰτίαν ἔχοντα πραότατον εἶναι. τοῦτο γὰρ ἤδη, indignabundus addit, καὶ λοιδορήμα γέγονεν ὑπὸ τῶν ἀξιούντων ἱερωσύνην προσάτιν εἶναι τὰ εἰς ἀνθρώπους καὶ πολυπράγματα. Non erat Synesius episcopus reliquis similis: quum eum episcopum facere vellent et acrius instarent hasce iis con-

ditiones tulit pag. 705. (248. d): *habeo uisum*, inquit: προαγορεύω τοίνυν ἅπασι καὶ μαρτύρομαι ὡς ἔγωγε ταύτης οὔτε ἀλλοτριώσομαι καθάπαξ οὔθ' ὡς μοιχὸς αὐτῇ λάθρα συνέσομαι, — ἀλλὰ βουλήσομαι τε καὶ εὖξομαι συχνὰ μοι πένυ καὶ χρηστὰ γενέσθαι παιδιά. Concessum id ei est. Deinde negat sese per vulgatis quibusdam Christianorum δόγμασιν credere, namque πολλὰ φιλοσοφία τοῖς θρυλουμένοις τούτοις ἀντιδιατάττεται δόγμασιν. Audi unum: τὴν καθωμιλημένην ἀνάσασιν ἱερόν τι καὶ ἀπόρητον ἡγῆμαι καὶ πολλοῦ δέω ταῖς τοῦ πλήθους ὑπολήψεσιν ὁμολογήσαι. Sed, inquit, *philosophia mendacii uisum permittit*, nam quemadmodum τοῖς ὀφθαλμῶσι τὸ σκότος ὠφελιμώτερον, ταύτῃ καὶ τὸ ψεῦδος ὀφελος εἶναι τίθεται δῆμῳ. Si haec tibi concedi possunt, inquit, *δυναίμην ἂν ἱεῶσθαι τὰ μὲν οἰκοι φιλοσοφῶν, τὰ δ' ἔξω φιλομυθῶν· εἰ μὴ διδάσκων, ἀλλ' οὐδὲ μέντοι μεταδιδάσκων, μένειν δ' ἔῶν ἐπὶ τῆς προλήψεως*. Haec quoque faciles tum Christiani illi dederunt. Non erat tum superstitio et religio unum et idem. auctore ipso Synesio pag. 678. (212. d): *ἐγὼ δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν ἀξιώ διασέλλειν ἀπὸ τῆς εὐσεβείας· κακία γάρ ἐστιν ἀρετῆς πρόσωπον περικειμένη, ἣν φιλοσοφία τὸ τρίτον οὔσαν τῆς ἀθείας (id est ἀθεότητος) εἶδος ἐφώρασεν*. Praeclare haec cogitata sunt et percommode dicta. Increpans autem τοὺς ἀξιοῦντας ἱερωσύνην προσάτιν εἶναι τὰ εἰς ἀνθρώπους καὶ πολυπράγμονα gravissime ita dicit pag. 668. (198. d): *τί δὲ συνάπτειν πειρᾷ τὰ κεχωρισμένα παρὰ θεοῦ, ὃς οὐδὲ διοικεῖν ἡμᾶς ἀλλὰ ΠΑΡΑδιοικεῖν ἀξιοῖς, οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀθλιώτερον; Παραδιοικεῖν enim dicitur de iis qui se odiose aut inepte ingerunt et immiscent rebus alienis et ea administrare et regere postulant quae ad sese nihil pertinent*, quod vitium in sacerdotibus minime rarum graviter insectatur Synesius. Eadem de causa scribit pag. 701. (243. c) *philosophos ab administratione reip. abstinere oportere: non ferunt tempora*, inquit, ut philosophia civitatibus praesit, itaque νοῦν ἔχει πολὺν οἰκειοπραγεῖν (id est τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, in otio vivere) ἀλλὰ μὴ παραδιοικεῖν μηδ' ἀσχημονεῖν ἀξιοῦντας ὡσίζεσθαι παρὰ τὸ τοῦ δεινὸς ἀρχεῖον. Praeclare Plutarchus in *Reip. ger. Praeceptis* pag. 817. d. *ei magistratus officio tuo deest* (inquit) *χρὴ παρῆναι* (leg. *καρίεναι*) καὶ λέγειν εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ μὴ παραμελεῖν — ὡς οὐ προσῆκον ἄρχοντος ἐτέρου πολυπραγμονεῖν καὶ παραδιοικεῖν.

Eadem odiosa et stolidά πολυπραγμοσύνη cernitur in verbo παρασρατηγεῖν, quod dicitur de illis qui stulle imperatorem suum consiliis instruere eique quid sit agendum praescribere postulant, in qua re Phocion ridens dixit: ὦ Ἡράκλεις, ὡς πολλοὺς δρᾶσρατηγούς, σρατιώτας δ' ὀλίγους! apud Plutarch. in Phocione cap. 25. παρασρατηγεῖν eo sensu legitur apud Synesium pag. 702. (245. b): εὐθὺς οὖν ἅπαντα ἀκοσμίας ἐμπίμπλησι παρασρατηγεῖν ἀξιῶν καὶ ἐν βραχεὶ τέχνην τοῦ νικᾶν παραδῶσειν ὑπισχνούμενος. et apud Plutarchum in Alexandro cap. 39. τῇ δὲ μητρὶ πολλὰ μὲν ἔδωρεῖτο, οὐκ εἶα δὲ πολυπραγμονεῖν οὐδὲ παρασρατηγεῖν. Eadem analogia cernitur in ζῆν et παραζῆν, ut apud Plutarch. Tom. II. pag. 13. a. ζῆν οὐ παραζῆν προσήκει, ubi Wyttēbach. ex Senecae epist. 123. adscripsit: „oportet vivere, non alienae interesse vitae.”

Synesius pag. 670. (201. c) enumerans ἀτοπα κολασηρίων γένη nominat — ῖνολαβίδα καὶ ὠτάγραν καὶ χειλοσρόφιον. Natura rei recta ducit ad χειροσρόφιον.

Synes. pag. 679. (213. b): ὁμιλος ἐπισκόπων ἄλλου κατ' ἄλλην χρεῖαν συνειλεγμένον, imo vero συνειλεγμένον.

Synesius pag. 680. (214. d): καγὼ τὸν ἄνδρα ἐπαινῶ (πάνυ γάρ μοι πρὸς τρόπον). Notanda rarior dicendi forma πρὸς τρόπον, quam Dioni Cassio reddidimus in *Μνημοσ.* 1878. pag. 447. τοὺς ἄλλους — πρὸς τρόπον (vulg. προστρόπους) σφίσιν ἀπέδειξαν.

Lepidissime scribit Synesius pag. 680. (215. b): προπετής ἄνθρωπος (τὴν add.) γλῶτταν ἐνέτυχεν ἀνδρὶ προπετεσέρῳ τὴν χειρα καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον κουφοτάτου πράγματος λόγου βαρυτάτην τιμωρίαν ἐξέτισεν. Manarunt haec ex celebri Platonis loco *de Legibus* pag. 717. d: παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν — χρὴ πρὸς αὐτοῦ γονέας εὐφημίαν διαφερόντως, διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία. Synesius autem haec non a Platone sumsit, sed a Plutarcho *de ira cōhibenda* pag. 456. c: διὸ κουφοτάτου πράγματος, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, βαρυτάτην ζημίαν τίνουσιν.

Synesius pag. 696. (236. d.) ἔρρωμένΩC καὶ εὐδαιμονῶν διαβίῃς καὶ θεῷ κεχαρισμένΩC. Vera lectio est ἔρρωμένOC — καὶ κεχαρισμένOC. cf. pag. 273. b. et 238. b. et 277. c. ἔρρωμένος διαβίῃς. 278. c. ἔρρωμένος εὐθυμος διαβίῃς. pag. 283. a. ἔρρωμένος εὐθυμῶν διαβίῃς. Omnibus his locis rescribendum διαβιολίς, ut διδοίης, δοίης, γνολίης, ἀλολίης. Graeculos in omnibus his decepit falsa analogiae species in τιμῷς, ἀγαπῷς et sim.

Synesius pag. 696. (236. d.): βελτίοσι μὲν γὰρ Συνεσίῳ ἐντεύξει πολλοῖς, Φιλοῦσι δὲ μᾶλλον οὐκ ἂν ἄλλοις ἐντύχοις. Ut sit sententia integra et sana interponendum est pronomen: Φιλοῦσι δὲ CΘ μᾶλλον οὐκ ἂν ἐντύχοις, sed qui TE magis diligant non invenies.

Synesius pag. 702. (244. d.): σοφίης δ' ἐστὶ καὶ ὥς ἂν δεῖξειεν ἀνὴρ εἶναι παρὰ τοὺς ὄντας ἀνδρας ἄριστα σκέπτεται. Manifestum est emendari oportere δοξειεν ἀνὴρ εἶναι — παρὰ τοὺς ὄντως ἀνδρας. Praeterea non nunc id σκέπτεται, sed dudum ἔσκεπται, quod reponendum.

Synesius pag. 702. (245. b.): ἤδη δὲ δέλη τε ἦν ὀψία καὶ καιρὸς Ἐφόδου. ain' vero? Interpres: „et iam — tempus irruptionis appelebat.” Imo vero *absundi* tempus καιρὸς Ἀφόδου.

Synesius pag. 703. (245. d.): ἔφευγεν ἀνὰ κράτος — ἄπασαν ἡνίαν Ἀφιεῖς κέντρῳ παντὶ χρώμενος. Immittere habenas dicitur Ἐφιεῖναι τὰς ἡνίας. Itaque Ἐφιεῖς emendandum.

Synesius pag. 711. (257. d.) in lepidi colloquio Ulyssis et Polyphemi: καλὸν οὖν εἰ πάντα εὐθετήσας ἐκπορήσειάς τε καὶ ἐκπλύνειας καὶ ἔνθυμιάσεις τὸ δωμάτιον. De huiusmodi odoribus et suffitu ἔπιθυμιᾶν solebant dicere, non ἐνθυμιᾶν.

Post pauca Polyphemus ad Ulyssem: ἄλλο μέντοι τι ποίειλλε· ἐνθένδε γὰρ οὐκ ἀποδράσειC, pro barbara forma ἀποδράσεις reponere veram ἀποδράσει.

Synesius pag. 722. (272. a.): Ὀναίμην τῶν Ἀθηνῶν ὁπόσα βούλει ὥς μοι δοκῶ πλεῖν ἢ παλαστή καὶ δακτύλῳ γεγενοέαι

σοφώτερος. Synesius, qui plurimum poëtas amabat et ipse perelegans erat poëta, solet lepidam suam orationem poëtarum locis et leporibus exornare. Videtur ab aliquo comico sumsisse:

ὥς μοι δοκῶ

πλεῖν ἢ παλαστῇ γεγενέναι σοφώτερος.

genus hoc loquendi plane Aristophaneum est, ut in Ranis vs. 91.

Εὐριπίδου πλεῖν ἢ σαρδίῳ λαλίσσερα.

et in Nubibus vs. 429.

ὦ δέσποιναι, δέομαι τοίνυν ὑμῶν τουτὶ πάνυ μικρὸν
τῶν Ἑλλήνων εἶναι με λέγειν ἑκατὸν σαρδίοισιν ἄριστον.

Inepte additum καὶ δακτύλῳ post πλεῖν ἢ παλαστῇ etiam in soluta oratione intolerabile fuisset, sed παλαστή quid esset (quod vulgo παλαιστή vitiose scribitur) ignorans aliquis adscripsit. Deinde de misero Atheniensium statu ea scribit quae supra vidimus et haec adiicit: αἱ Ἀθῆναι πάλαι μὲν ἦν ἡ πόλις ἐς ἵα σοφῶν, τὸ δὲ νῦν ἔχον σεμνύνουσιν αὐτὰς ὁ μελιττοῦργοι. ubi una litera detracta μελιττοῦργοι scribendum.

Synesius pag. 728. (280. c.) ἡγοῦμαι δὲ ἀσεβέστερον ἀποθανόντων λόγους κλέπτειν ἢ θοιμάτια. Barbarum est θοιμάτια. Dicebant aut θοιμάτιον ἢ θαιμάτια, quod reponendum.

Synesius pag. 731. (285. a.) ἐθεασάμην τὸ χρῆμα τοῦτο — πρὸς Φάρῳ καὶ πρὸς Κανώβῳ τὴν μεγάλην λίμνην τὴν Ἀλμυράν. Imo vero τὴν Ἀλμυράν, ut mare dicitur ἄλμυρον γειτόνημα.

Synesius pag. 732. (286. a.) σύνοδοι δὲ πᾶσιν — ἐπὶ γεωργίαν [ἐπὶ ποιμένεας], ἐπὶ ποιμένας, ἐπὶ θύραν. Expunge manifestam διττογραφίαν.

C. G. COBET.

AD COMICOS GRAECOS.

SCRIPSEIT

H. VAN HERWERDEN.

Comicorum Atticorum fragmenta edidit
Theodorus Kock. Vol. I. Lipsiae MDCCLXXX.

MAGNETIS Λυδῶν fragm. III

λούσαντα χρὴ καὶ βακκάριδι κεχριμένον.

Non optime convenire λούσαντα et κεχριμένον olim monui in *Observationibus Criticis ad Fr. com.*, sed in tam brevi fragmento unius vocabuli gratia laudato omnem mutationem incertam esse ratus prudens abstinui a coniectura. Admodum vero infelicitur me iudice novissimus editor scribendum coniecit χρὴ λουσάμενον κτέ., qua violentia nihil lucramur, siquidem vel sic non recte coeunt diversorum temporum participia; et fortasse vis infertur sententiae. Nam propter verbi activi usum verisimile est sermonem esse de cadavere, quemadmodum est apud Aristophanem in fr. 488 (Kock.):

οὐδὲ γὰρ ἂν ἀποθανόντες ἐτεφανωμένοι

πrouκείμεθ' οὐδὲ βακκάρει κεχριμένοι.

Et fortasse ne littera quidem movenda. Quis enim praestiterit in versu sequenti non secutum esse aliud participium velut προθέμενον, cuius obiectum iunctum fuerit cum κεχριμένον?

CRATINI Ἀρχιλόχων fragm. I

κἀγὼ γὰρ ἡϋχουν Μητρόβιος δ γραμματεὺς

σὺν ἀνδρὶ θείῳ καὶ φιλοξενωτάτῳ
καὶ πάντ' ἀρίστῳ τῶν Πανελλήνων ΠΡΩΤΩΙ
Κίμωνι λιπαρὸν γῆρας εὐωχοῦμενος
αἰῶνα πάντα συνδιατρίψειν.

Tragicus horum versuum color, quem praeter numeros ei conciliant ea praesertim quae diductis litteris significavi, detertere debuerant editorem a vilipendenda pulchra Mureti coniectura, πρόμῳ pro πρώτῳ prae inertī suo βρότῳ, quod praeter Kockium vix cuiquam placebit. Mire autem is qui haec dicit nomen suum profitetur. An fuit Μητρόβιδος (Σ') ὁ γραμματεὺς? Facile ante O elabi potuit Θ.

CRATINI fragm. 58, 4

βρύκει γὰρ ἅπαν τὸ παρόν, τρίγλη δὲ κἄν μάχοιτο.
Iure editor haesit in hoc versu, aliud esse μάχεσθαι τινι, aliud περί τινος optime monens. Quoniam vero Lampo manifesto a poeta dicatur, si nullum ei praemium proponas, adeo pugnare paratus esse, quo ioco notatur hominis una cum ignavia voracitas, quae tanta sit, ut illam vel superet, fortasse cogitare licebit de substituendo τρίγλης, qui sit genitivus pretii, quem non tantum verbis emendi, vendendi, aestimandique a Graecis iungi constat. Nota sunt Demosthenis verba in III orat. Olynthiaca: προπέποται τῆς παραυτίκα χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα et Aristophanis Ach. 1055 ὡς οὐκ ἂν ἐγγέμιμι χιλίων δραχμῶν.

CRATINI fragm. 142, 2

πυδὼν δαινύμενοι κάμπιμπλάμενοι πυριάτη.

Cf. Arist. Vesp. 710 sq.

δύο μυριάδ' ἂν τῶν δημοτικῶν ἔζων ἐν πᾶσι λαγφοῖς
καὶ σεφάνοισιν παντοδαπύσιν καὶ πυῖ καὶ πυριάτη.

Frustra igitur sanissima verba tentavit editor.

CRATINI fragm. 181, 1

ἀλλ' ἐπανατρέψαι βούλομαι σου τὸν λόγον.

Leniter editor, cl. Eur. Hel. 1429, coniecit ἀλλ' εἴ', ἀνατρέψαι.

Aut hoc verum videtur aut ἐξανατρέψαι, i. e. funditus

vertere. Nam licet hoc compositum nusquam fortasse hodie reperiatur, praepositionis ΕΞ ea ratio est, ut plurimis verbis, sicubi intendenda sit eorum notio, hanc coniungendi sit libera unicuique potestas.

CRATINI fragm. 222

ἔγειρε δὴ νῦν, Μοῦσα, Κρητικὸν μέλος.

χαῖρε δὴ, Μοῦσα· χρονία μὲν ἦκεις, ὁμῶς δ'

ἦλθες οὐ πρὶν ἐλθεῖν, ἴσθι σαφές, ἀλλ' ὅπως —

Calidius receptum est quod olim Porsonus, numeris magis quam sententiae providens, coniecit ἦλθες οὐ πρὶν γε δεῖν. Quae enim est quaeso ista oppositio: *post longum quidem tempus venisti, non tamen antequam opus est?* Intellegi potest „non tamen antequam sero est” vel „attamen grata nobis venisti”. Sed quo pacto his verbis leni manu subveniam, non reperio.

CRATINI fr. 288

μακάριος ἦν ὁ πρὸ τοῦ βίος

βροτοῖσι πρὸς τὰ νῦν, ὃν εἶχον ἄνδρες

ἀγανόφρονες ἡδυλόγῳ σοφίᾳ βροτῶν περισσοκαλλεῖς.

Molestè non fero editori haud placere coniecturam meam τρόπων, quam hodie minime defendam, sed profecto non meliorem ipse proposuit, dicens scribendum esse ἡδυλόγου σοφίας πόσῳ, quasi vero alicuius rei desiderium reddat homines non pulchros tantum, sed *eupra modum pulchros*. Pro εἶχον etiam nunc requiro ἦγον. Non feliciter Kockius tentavit fr. 280.

CRATINI fr. 275 (ap. Polluc. VII 38).

τῇ μάστιγι κνάπτειν εὖ μάλα

ἢ συμπατῆσαι.

„Temporum” ait editor „quibus Pollux usus est ratio simul et verba ipsius *raene cogunt* scribere πρὶν συμπατῆσαι.” Quid Pollux? Τοῦ δὲ κνάπτειν ἡγεῖται τὸ πατῆσαι, ὡς Κρατῖνος ὑποδηλοῖ παίζων· τῇ μάστιγι κτέ. Itaque vestes primum a fullo-nibus conculcabantur, tum pectebantur. unde sequitur Cratinum scribere *non potuisse* πρὶν συμπατῆσαι, quae lectio ceteroquin minime Kockio debetur, sed totidem litteris scripta exstat in Pollucis editione Bekkeriana Berol. a. 1846. Dobraeus ad Pluti

vs. 166, pag. 19 tacite rescripsit καὶ συμπατήσῃν, probante Meinekio, qui ex Polluce in textu posuit ἢ συμπατήσαι. Manifesto nihil horum omnium recte respondet praegressis Pollucis verbis, propter quae expectes ἐπὴν πατήσῃ aut aliquid huiusce-modi, nam abstinere malim a coniectura.

CRATINI fr. 284

ἄκουε, σίγα; πρόσσεχε τὸν νοῦν, δεῦρ' ὄρα.

Temere editor haec verba inter duas personas distribuenda suspicatur. Et grammatici Bekk. An. p. 369, 15 verba et locus Arist. Thesm. 382 allatus a Meinekio faciunt pro vulgatis. In fr. 323, 3 sequi debuerat Kockius verissimam Naberii sententiam propositam in Mnem. VIII, 28.

CRATETIS fr. 14, 4 sqq.

πρόσεισιν αὖθ' ἕκασον

τῶν σκευαρίων, ὅταν καλῇ τις. παρατίθου, τράπεζα.

αὕτη, παρασκευάζε σαυτόν. μάττε, θυλακίσκε.

ἔγχει, κύαθε. ποῦσθ' ἢ κύλιξ; διάνιζ' ἰούσα σαυτήν.

ἀνάβαινε, μᾶζα. τὴν χύτραν χρῆν ἐξεῖν τὰ τεῦτλα.

ἰχθύ, βᾶδιζ' κτέ.

Quidquid latet sub αὕτη, latere omnino nequit, quod suspicatus est editor, ἄμης. Non enim in ipso citationum initio quidquam compellari potuit praeter convivii instrumenta (τῶν σκευαρίων vs. 15). Insuper vero iure mireris integro versu disiuncta esse quae coniunctissima sunt μάττε, θυλακίσκε et ἀνάβαινε, μᾶζα; unde apparet, ut arbitrator, transponendum esse:

παρατίθου, τράπεζα.

ἔγχει, κύαθε. ποῦσθ' ἢ κύλιξ; διάνιζ' ἰούσα σαυτήν.

αὕτη(?) παρασκευάζε σαυτόν. μάττε, θυλακίσκε.

ἀνάβαινε μᾶζα. τὴν χύτραν χρῆν ἐξεῖν τὰ τεῦτλα.

ἰχθύ, βᾶδιζ' κτέ.

Genuino versuum ordine restituto, conicio sub corrupta voce latere vasis nomen, quo potantibus opus sit. Quod vas quid aliud esse potuerit praeter id quod ψυκτήρ vel κρατήρ dicitur, non exputo. Sed ψυκτήρ verius videtur. Schol. ad Plat. Conv. p. 213 E σκεῦος ἐνθα διανίζουσι τὰ ποτήρια ἢ ποτηρίου εἶδος. Cf. Jacobii index. s. v.

PHERRORATIS fr. I, 3.

ὥς ὀλιγόσιτος ἦσθ' ἄρ', ὃς κατεσθίεις

τῆς ἡμέρας μακρᾶς τριήρους σιτία.

Licet editor iure reiecerit meam sententiam iungi posse τῆς ἡμέρας μακρᾶς, non tamen minus verum est quod in *Novis addendis Criticis* pag. 4 contendebar inepte dici μακρᾶς τριήρους, quasi βραχεῖται τριήρεις exstiterint. Eadem res profligat Meinekii coniecturam μικρᾶς. Hodie nescio an poeta dixerit:

ἐγὼ κατεσθίω μόλις τῆς ἡμέρας

πένθ' ἡμιμέδιμν', ἐὰν βιάζωμαι. B μόλις;

ὥς ὀλιγόσιτος ἦσθ' ἄρ', ὃς κατεσθίεις

τῆς ἡμέρας μικροῦ τριήρους σιτία.

Μικροῦ et ὀλίγου pro μικροῦ et ὀλίγου δεῖν in vulgus nota sunt. Triremis cibaria diurna erant quatuor ferme medimnorum, ita ut interlocutor hominem *paene* tantum consumere cum comica exaggeratione dicere potuerit.

PHERRORATIS fr. 51, 1.

κἄν μὲν σιωπῶ, φέρεται πνίγεται.

Τείρεται, quod pro φέρεται reposuit editor, non est sermonis quotidiani nec comicorum, sed epicis tragicisque relinquendum. Nam Aristophanes Lys. 959 manifesto παρατραγφεῖ. Non melius est quod pro ἀποκριθῶ (vs. 2) reponi iussit ἀποδικῶ, cui verbo non nisi in iudicio locus est. Vid. Xen. Hell. I 7, 21. Utriusque verbi correctio incerta est, sed speciem saltem habet quod vs. 1 proposuit Meineke δυσφορεῖ καὶ πνίγεται. Ne quis σπέρχεται coniciat, Atticorum usus, ne κάεται, litterarum ductus dissuadent. An forte κἄν μὲν σιωπῶ ὅγῳ, φλέγεται καὶ πνίγεται?

PHERRORATIS fr. 70, 5

ἔρρ' ἐς κόρακας. βατράχοισιν οἰνοχοεῖν σε δεῖ.

Immo vero οἰνοχοεῖν σ' ἔδει, *debebas*.

PHERRORATIS fr. 122

ἀρισήσειν.

ἀλλὰ καὶ κίςαις ἐν ἱμαῖσιν ἀπόκειθ' ἃ μέλλομεν

Kockius „Versus Eupolideus ex parabasi excerptus, in quo poeta figurate de suae artis copia dicebat.” Miror virum acu-

tum praeterire potuisse corrigendum esse aut μέλλετε. aut ἀριστίζειν s. ἀριστιεῖν. Aristophanes Eq. 537 de Cratete: ὁ ἀπὸ σμικρᾶς δαπάνης ὑμᾶς ἀριστίζων ἀπέπεμπεν. Prior corrigendi ratio praeferenda esse videri potest; recte enim dici ἀριστίζειν τινά τι non demonstratur locutione δεῖπνον δειπνίζειν τινά, et quod legebatur apud Xenophontem Conv. IV § 9 τοὺς ἀλεκτρούνας σκοροδίσαντες probabiliter Cobetus correxit scribendo σκοροδίσαντες. Nihilo minus pro altera correctione (ἀριστίζειν s. ἀριστιεῖν) afferri poterit similis constructio verbi ποτίζειν. Plato Phaedr. p. 247 E ὁ ἡνίοχος τοὺς ἵππους νέκταρ ἐπότισε. Cf. Arist. Phys. II 8 p. 199 a. 34. Evang. Marci IX 41. Quare optio esto penes lectorem.

PHILOCRATIS fr. 134

οὗτος, πόθεν ἦλθες; B. εἰς Κολωνὸν ἰέμην,
οὐ τὸν ἀγοραῖον, ἀλλὰ τὸν τῶν ἱππέων.

Ita quaerenti quo pacto sic responderi potuerit, me quidem latet. Si respicitur, quod putant, proverbium ὅψ' ἦλθες, ἀλλ' ἐς τὸν Κολωνὸν ἴεσο, dici solitum ἐπὶ τῶν μισθαρνούντων auctore Photio, ferme expectes:

ὅψ' ἦλθες, οὗτος. B. εἰς Κολωνὸν κτέ.

sed nihil affirmo nisi hoc, traditam scripturam intellegi non posse.

TELECLIDIS fr. I, 3

ἡ γῆ δ' ἔφερ' οὐ δέος οὐδὲ νόσους, ἀλλ' αὐτόματ'
ἦν τὰ δέοντα.

οἶνω γὰρ ἄπασ' ἔρρει χαράδρα κτέ.

Opposita pro νόσους suadent πόνοους.

HERMIPPI fr. 71.

ὑπερον δ' αὐτὸν στρατηγὸν οὕς ἀνειλωτημένην
καὶ κασσαλβάζουσιν εἶδον καὶ σεσαλωκισμένην.

Editor aliorum coniecturis adiutus suspicatur

ὑπερον δ' αὐτὴν στρατηγῶν εὖ συνειλωτισμένην
. σεσαλακωνισμένην.

Litterae OT servari possunt, modo sumas poetam per interrogationem indignabundum dixisse οὐ συνειλωτισμένην κτέ.; sed de composito συνειλωτίζειν dubito.

EUPOLIDIS fr. 184

κρούων γε μὴν αὐτὰς ἐωνούμην ἐγώ.

„Hic quid sit κρούων nescio” ait Kochius. Attamen satis nota est locutio κέρκμον κρούειν. Suidas κρούσις. — δοκιμασία, ἐπεὶ τὰ σαθρὰ τῶν σκευῶν κροτούμενα (l. κρούμενα) δοκιμάζεται. Vas enim non sincerum σαθρὸν ἤχεϊ, ὑπηχεῖ, φθέγγεται. Κρούειν idem est quod κωδωνίζειν et figurate δοκιμάζειν. Plato Hipp. mai. 301 B κρούετε δ' ἀπολαμβάνοντε τὸ καλόν. Hic fortasse de ancillis, quas quis emerat, sermo erat, ita ut simul subesset obscoena allusio ad concubitum. Aristophanes Eccl. 257 αἷτ' οὐκ ἄπειρος οὔσα πολλῶν κρουμάτων. Bekk. Anecd. p. 101 s. v. κρούειν — καὶ κατὰ τοῦ κακεμφάτου ἐν τῇ συνηθείᾳ τὸ κρούσαι κεῖται ἀντὶ τοῦ συγγενέσθαι.

EUPOLIDIS fr. 269.

Athen. VI 266 F — μήποτε οὖν διὰ ταῦτα καὶ ἡ παροιμία·
Χῖος δεσπότην [ὠνήσατο],

ἣ κέχρηται Εὐπολις ἐν Φίλοις.

Atticum non esse ὠνήσατο pro ἐπρίατο olim observatum est. Ut autem in proverbiiis verbum saepe omittitur (v. c. in μὴ παιδὶ μάχαιραν, ἐν πίθῳ τὴν κερκμεῖαν, sim.), duo tantum priora vocabula Eupolidi, tertium aut magistello aut ipsi Athenaeo tribuerim.

EUPOLIDIS fr. 323

οὐ γὰρ κατὰξει τῆς κεφαλῆς τὰ ῥήματα.

„Verba enim caput eius non diffringent” Meinekios. Nescio an praestet „caput meum”, ut sententia fuerit „conviciare quantum libet; verba enim cett.”

PHRYNIOHI fr. 66

ἐπτάκλινος οἶκος ἦν καλός,

εἶτ' ἐννεάκλινος ἕτερος [οἶκος].

Ultima vox reddatur interpreti.

ARISTOPHANIS fr. 136

ὕδριαν δανείζειν πεντέχουν ἢ μείζονα.

Verbum *δανείζειν* non usurpatur nisi de pecunia quae fenori datur; *mutuum dare* est *κικράναι*, ut in illo

χρήσον σὺ μάκτρον, εἰ δὲ βούλει, κάρδοπον.

Emendatio est perfacilis et certa:

ὕδριαν διανίζειν πεντέχουν ἢ μείζονα.

Ad verbi usum cf. Crates II 237, 1, 7. Eubul. III 220, 2. Demox. IV 531, 44 (Mein.).

ARISTOPHANIS fr. 164

Φήμας οὖν ἐγὼ βροτῶν ἅπαντας ἐκλαπῆναι.

Kockius ait narrationem similem esse videri eius quae in Platonis Symposio tribuitur Aristophani. At funditus diversam fuisse docet verbum *ἐκλαπῆναι*, unde primos homines ex ovīs prodiisse auctore poeta apparet. Non inepte igitur Bothius:

Φήμη 'ςιν ἐξ ὧν βροτοῦς ἅπαντας ἐκλαπῆναι.

Sed malim partim cum Cobeto:

Φήμ' οὖν ἐγὼ <'ξ ὧν> βροτοῦς ἅπαντας ἐκλαπῆναι.

ARISTOPHANIS fr. 320, 15

ἄλλα πολλά θ' ὦν

οὐδ' ἂν λέγων λέξαις.

Kockius explens

οὐδ' ἂν λέγων <τῶνόματα> λέξαις <εὐπετῶς>.

peccavit contra sermonem comicorum, qui numquam *εὐπετῶς* (nec hoc sensu *εὐχερῶς*), sed constanter *ῥαδίως* dixerunt. Verum sermonis proprietatem parum curare solet editor, qui Pherecrati fr. 143, 5 pro *λεπτὰς* reddi iussit *λευράς*, in Aristophane fr. 640 tolerandum putat *ἐξαχθίνικον* pro *ἐκχοίνικον*, apud eundem fr. 898 retinuit formam pessimam *ὀφλων* pro *ὀφλῶν*, alia quae referre taedet.

ARISTOPHANIS fr. 488, 12.

καὶ θύομεν αὐτοῖσι τοῖς ἐναγίσμασιν

ὥσπερ θεοῖσι κτέ.

Editor „αὐτοῖσι τοῖς ἐναγίσμασιν” manifesto corrupta sunt, siquidem „ἐνάγισμα” Atticis scriptoribus ignotum est et αὐτοῖσι τοῖς „interpretationem non habet idoneam. — Non dubito quin scribendum sit:

καὶ θύομεν αὐτοῖς ἡρίοις τ' ἐναγίζομεν"

Equidem vehementer dubito; nam ut demus, quod non certum videtur, recte habere ἡρίοις pro τοῖς ἡρίοις (sc. αὐτῶν), exemplo doceri velim recte dici ἐναγίζειν ἡρίοις. Nam, quod sciam, non aliter dicitur quam ἐναγίζειν τοῖς νεκροῖς, τοῖς τεθνηκόσιν, τοῖς ἥρωσιν, sim. Ἐνάγισμα scriptoribus Atticis ignotum fuisse dictu quam probatu facilius est, siquidem vox a verbo tritissimo optime formata est, attamen recte dici θύειν τινὶ ἐναγίσμασιν non affirmaverim. Sed fieri potest ut τοῖς ἐναγίσμασι hic dictum sit ad analogiam festorum, ut dicitur τοῖς μυσηρίοις, τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ταῖς θυσίαις, aliis quae ex titulis Atticis collegi in libello qui inscribitur *Lapidum de dial. Att. testimonia* pag. 47. Si quid mutandum sit, melius certe corrigas:

καὶ θύομεν αὐτοῖσι κἀναγίζομεν,

sed manum abstinere me iudice longe praestat.

ARISTOPHANIS fragm. 615

τὸ πρᾶγμα τοῦτο συλλαβεῖν ὑπίσχομαι.

Kockius „neque συλλαβεῖν pro συλλήψεσθαι τοῦ πράγματος neque ὑπίσχομαι Atticorum consuetudini convenit, itaque nescio quis non Atticus videtur loqui.” Non magis extra Atticam, ut opinor, quam in Attica Graeci bona aetate *pollicendi* sensu illud verbum cum alio tempore quam cum futuro coniungere poterant. Sed quoniam idem verbum subinde significat aliquid *de se profiteri* et suapte natura, ea vi praeditum, dici potest de re praesenti quoque ac praeterita, et quia συλλαμβάνειν τι significat *mente aliquid comprehendere, intellegere*, longe alio sensu haec dicta esse potuerunt quam visum est editori. Ut autem ὑπίσχομαι usurparet pro usitatore ὑπισχνόμαι, causa fuisse potest parodia aut paratragedia. Aeschylum ea forma usum esse ipse editor monuit.

ARISTOPHANIS fragm. 619. Galenus (V 528 Bas.) de voce λорδός agens: καὶ παρὰ τοῖς κωμικοῖς δὲ τὰ προτεινόμενα τοῦ σώματος, ὡς εἰς ἐμβολὴν παρεσκευάσθαι λέγων, καθότι καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐδήλωσεν εἰπὼν

χωρεῖ 'πὶ γραμμὴν λорδός ὡς εἰς ἐμβολήν.

Editor „quid γραμμὴ sit nescio.”

In Acharnensibus vs. 481 sqq. Dicaeopolis verba facturus:

ἄρ' οἶσθ' ὅσον τὸν ἄγων' ἀγωνιεῖ τάχα,
μέλλων ὑπὲρ Λακεδαιμονίων ἀνδρῶν λέγειν;
πρόβαινε νυν, ὦ θυμέ, γραμμὴ δ' αὐτῇ!,
ἔσηκας; οὐκ εἰ καταπιὼν Εὐριπίδην;

Ubi imago sumta est a cursore, uti recte monuit scholiasta et γραμμὴ est βαλβίς. Similis metaphora subesse potest fragmento nostro, non tamen a cursu petita, de quo ἐμβάλλειν et ἐμβολή dici non videntur, sed potius ab alio certamine, sive ἐμβολή de impetu in adversarium, sive de disci aut iaculi iactu intelligendum est. Utut est, hic quoque sermo esse videtur de oratore verba facturo.

ARISTOPHANIS fragm. 626

ῥῆμην δ' ἔγωγε τὸν Κυκλοβόρον κατιέναι.

Apte contuleris Pherecratis fr. II 275, 4 (Mein.)

οἶμοι τάλας, Φησίν, χαράδρα κατελήλυθεν.

ARISTOPHANIS fr. 646

οἶμαι γὰρ αὐτὸν κόλλοπι

δοικέναι.

Suspecta est apud veteres forma δοικέναι, pro qua lubens substituerim προσεικέναι. Temere editor transponendum suspicatur:

δοικέναι γὰρ αὐτὸν οἶμαι κόλλοπι.

ARISTOPHANIS fr. 678

τοὺς Φρύγας οἶδα θεωρῶν

ὅτε τῷ Πριάμῳ συλλυσάμενοι τὸν παῖδ' ἤλθον τεθνεῶτα

πολλὰ τοιαυτὴ καὶ τοιαυτὴ καὶ δεῦρο σχηματίσαντες.

Vellem editores et commentatores mihi explicassent verba καὶ δεῦρο, quae non expedit.

ARISTOPHANIS fr. 892, 2

περὶ τὴν κεφαλὴν ἐξῆμμαι πηνίκην τινά.

Merito ἐξῆμμαι depravatum dicit Kockius. Unice aptum videtur <περίκ>εμμαι.

PLATONIS fr. 74

ὅταν δέωμαι γωνιαίου ῥήματος.

Simillimum est κεφαλαῖον ῥῆμα ap. Arist. Ran. 854, ubi similiter alluditur ad λίθον κεφαλίτην i. e. γωνιαῖον.

PLATONIS fr. 74

εἰπέ μοι,

ὥς ὀλίγα λοιπὰ τῶν ἐπιτραπέζωμάτων.

Optime Kockius πῶς per interrogationem. Vel si praecessisset Θαῦμα' ἐπῆλθέ μοι, ut voluit Naberus Mnem. VIII 36, sequi debuisset πῶς. Dicitur enim θαυμάζω πῶς.

PLATONIS fr. 90

χαῖρε παλαιογόνων ἀνδρῶν θεατῶν ξύλλογε παντοσόφων.

Kockio „lepidoxymoro” poeta scripsisse videtur μεταιολόγων. Cobetus lenius reponebat παλαιογενῶν, quod si recte coniecit, non *senum* interpretandum, sed *antiquo genere prognatorum*, scilicet αὐτόχθονες.

PLATONIS fr. 128

Editor nihil attulit, unde appareat omitti potuisse a poeta vocabulum δακτύλω, quod in praegresso versu fuisse olim suspicabar in *Obs. Crit.* p. 125:

<τῷ δακτύλῳ>

ἄψαι μόνον σὺ καὶ ἄκρῳ τοῦ Μορσίμου.

PLATONIS fr. 153, 4

εἷς δ' ἀμφοτέρων ὄρακον αὐτοῖς ἀνίησιν εἰς μέσον ἐσῶς.

Poetas comicos, qui in anapaestis a formis epicis non abstinuerint, admittere non potuisse ubi commodum sibi esset epicorum prosodiam, equidem haud affirmaverim. Sed utcumque hac de re iudicabitur, nequaquam ferendum quod legendum proposuit editor ἐπανίησ', cui composito hic locus est nullus. Male vero me habet ipsum verbum ἀνιέναι usurpatum pro ἀναρρίπτειν. Facilius feram:

εἷς δ' ἀμφοτέρων ὄρακον αὐτοῖς ἄνω ἦησ' ἐς μέσον ἐσῶς.

sive malis ἦησιν ἄνω ἔς μέσον ἐσῶς.

Quo simul corrigitur quantitas vocalis iota.

PLATONIS fr. 168

De hoc fragmento egi *Lapidum de dial. Att. test.* pag. 60 s. v. δλίον.

METAGENIS fr. 4

ἄρτι χνοαζούσας αὐλητρίδας.

Kockius „χλοαζούσας scribendum videtur, nisi forte *genitalium lapugo significatur*.” Quasi vero hoc dubium esse possit! Nemo ignorat Aristophanis illa e Nubibus:

ἡλείψατο δ' ἂν τοῦμφαλοῦ οὐδείς παῖς ὑπένερθεν τότ'
ἂν, ὥς

τοῖς αἰδοίοις δρόσος καὶ χνοῦς ὥσπερ μήλοισιν ἐπὶνθει.

Eadem apud Aristophanem audire solent ἡβυλλιῶσαι. Verbum χλοάζειν novitium est nec figurate adhiberi videtur.

METAGENIS fr. 6, 11

ἄμυλοι δὲ περινάουσιν ἡμῖν ἐν κύκλῳ.

Ne verbo quidem editor commemoravit evidentem Iacobitzii emendationem, quae statim locum legenti se offert, περινέουσιν.

METAGENIS fr. 10

καὶ Λύκων ἐνταῦθά που,
* * προδοὺς Ναύπακτον ἀργύριον λαβών,
ἀγορᾶς ἄγαλμα ξενικὸν ἐμπορεύεται

Vs. 2 πέρυσι non male supplevit Meinekius, sed etiam facilius ante ΠΡΟ excidere potuit πρῶην, quae ut *puer* apud Latinos est notio relativa. De vs. 3 emendando vide an Kockius magis tibi quam mihi persuadeat. Nec probabilius mihi videtur rem gessisse Naberus Mnem. VIII p. 38 sq., qui in molesto illo ξενικόν non haesisse videtur.

METAGENIS fr. 16

Pro οἶνου, quod corruptum esse vidit Meinekius, reponendum esse ὕδνου, *tuberis*, quod saepe vitiose οἶδνου scribitur, monui Mnem. VI pag. 59 (N. S.).

ALCARI fr. 19

ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν πλείους φέρων
εἰς τὴν ἑορτὴν ὅσον οἶον εἰκοσιν,
ὁρῶ δ' ἄνωθεν γάργαρ' ἀνθρώπων κύκλῳ.

Convenit mihi cum editore hoc fragmentum esse parodiam loci Euripidei Orest. 866, quod moneo propter Naberum id negantem l. l. p. 39 sq. Res non modo apparet ex verbis ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν, quibus apud tragicum similiter vs. 3tio respondet ὁρῶ δέ, et e producta prima syllaba vocis ἀγρόθεν, sed etiam ex ipso hoc vocabulo, pro quo poetae comici ut scriptores pedestres constanter dixerunt ἐξ ἀγροῦ. Et quid apertius esse potest quam vs. 3tio poetam expressisse Euripidea: ὁρῶ δ' ὄχλον σείχοντα καὶ θάσσοντ' ἄκραν? Eundem locum expressisse Lucianum Iov. trag. 33 alii iam monuerunt. Fragmenti certa emendatio fortasse desperanda est. Nihil certe egisse mihi videntur neque Kockius neque Naberus, quorum hic perperam mihi exprobrat, quod vocabulo ὄψον restituto a me pro ὅσον vs. 2 aliam notionem tribuerim quam *pisces*. Quam late vero illa pateat, virum doctissimum docere potuerat v. c. locus Platonis Rep. II pag. 372 C. Cf. Xen. Oec. VIII, 9. Quum vero sensim arctiore sensu pisces sic dicti coepti essent, poeta, ut a spectatoribus intellexeretur, ὄψον antiquiore sensu (cf. Boeckhius Oec. Pol. Ath. I 142) usurpans de oleribus similibusque, paene necessario addidit quae coniectura mea significavi. Nempe scribebam

ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν πλείους φέρων
εἰς τὴν ἑορτὴν ὄψον. οἶον εἰκὸς ἦν.

i. e. *obsonium*, quale (ab eo qui rure veniret) expectari poterat. quae coniectura lenitate certe reliquas facile vincit. Loqui sic poterat, ut arbitror, servus qui missus a domino festo die convivium celebraturo, ad rus suum urbi vicinum, plurimo obsonio onustus redierat in urbem, aut agricola ad forum venale plurimum ruris sui fructum comportans die festo, quo solito plures emtores inventurus erat. Doceri igitur pervelim quid commiserim, cur Naberus et Kockius in alia omnia abeuntes me prorsus infelicem, se omnium mortalium felicissimos fuisse putant. Vere felicissimum se praedicare potest Kockius propter emendationem, qua insperatam lucem attulit depravatissimo STRATTIDIS fragmento 36.

DIOCLIS fr. 7

καὶ διὰ τετρημένων ἀφέλδεται τύπων.

Recte τύπων mendosum iudicat Kockius. Notissimi sunt ex Danaïdum fabula οἱ τετρημένοι πίθοι. Sermo esse potuit de nescio quo qui pro cribris doliis uteretur perforatis. Verum in tanta fragmenti brevitate quis pro certo quidquam affirmet?

ARISTOPHANIS Plut. 119

ὁ Ζεὺς μὲν οὖν εἰδὼς τὰ τούτων μῶρ' ἔμ', εἰ
πύθοιτ', ἂν ἐπιτρίψειε.

Huius loci difficultatibus minime medetur novissimi editoris, ADOLPHI VAN VELSEN, coniectura, quam textui intulit scribens ἔμὲ | αἴσχισ' (debuerat saltem κάκισ') ἂν ἐπιτρίψειε, non magis quam lenior Dobrei coniectura: εἴ πως τὰ τούτων μῶρ' ἔπη | πύθοιτ', ἂν ἐπιτρίψειε, qui non iniuria haesit in τὰ τούτων μῶρ, non addito substantivo. Verum enim vero, quo tandem iure Iupiter insontem Plutum plecteret, quod Chremylo eiusque servulo μῶρα loqui libuisset? Sed merito, ut opinor, hunc erat perditurus scelesta suadentibus obsecutum. Quare, si quid video, expectatur huiusmodi scriptura:

Ὁ Ζεὺς μὲν οὖν εἰδὼς τοιαῦτ', ὃ μῶρ', ἔμὲ
πείσθ' ἐντ', ἂν ἐπιτρίψειε.

Lenius corrigere τι τούτων. μῶρ', ἔμὲ κτέ. nos vetat usus. Constanter enim Aristophanes: ὃ μῶρε, ὃ κατάρατε, ὃ μιαρέ, ὃ τολμηρέ, similia.

Plut. 149

καὶ τὰς γ' ἑταίρας Φασὶ τὰς Κορινθίας,
ὅταν μὲν αὐτὰς τις πένης πειρῶν τύχη,
οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἔαν δὲ πλούσιος,
τὸν πρωκτὸν αὐτὰς εὐθὺς ἐς τοῦτον τρέπειν.

Non dedisse Aristophanem τὸν κύσθον pro τὸν πρωκτὸν testantur ipsa sequentia:

καὶ τοὺς γε παῖδας Φασὶ ταῦτ' οὗτο δρᾶν.

Nec tamen locus vitii immunis est, sed manifesto corrigendum:

τὸν πρωκτὸν αὐτὸν κτέ.

Nam et αὐτὰς male abundat, et αὐτὸν necessarium est, quo significetur scorta Corinthiaca, sicubi dives amator ipsas petat,

adeo parata esse κελητίζειν. Cf. Vesp. 501 sq. et Anth. Pal. V 202, 203. Notum est αὐτός cum omnibus vocabuli formis in libris antiquis tachygraphice exarari αὖ.

Plut. 701

οὐκ, ἀλλ' Ἰασὼ μὲν TIC ἀκολουθοῦσ' ἄμα
 ὑπερυθρίασε χῆ Πανάκει' ἀπεσράφη
 τὴν βῖν' ἐπιλαβοῦσ' κτέ.

Inepte additur vocula τις nomini filiae Aesculapii omnibus notae. Nec fortasse in archetypo, unde nostri codices manarunt, ea vocula legebatur. Nam Venetus habet μὲν γε ἀκολουθοῦσ', Ravennas μὲν γέ τις ἀκ., deteriores tantum μὲν τις. Unde lacunosum locum olim fuisse crediderim, sic supplendum:

οὐκ, ἀλλ' Ἰασὼ μὲν <παρ>ακολουθοῦσ' ἄμα
 ut legitur Eccl. 725

Φέρε νυν ἐγὼ σοι παρακολουθῶ πλησίον.

Ecclesiāz. 15

πλήρεις ὑποϊγνύσαισι συμπαράστατεῖς.

Blaydesius in novissima editione coniciens ὑπανοιγνύσαισι non observavit hunc prologum ut oratione, ita numeris compositum esse tragicis, qui non nisi in primo senarii pede anapaestum admittant. Insuper ὑποϊγνύναι magis tragicum sonat itaque paratragediae magis convenit.

Eccl. 16

καὶ ταῦτα συνδρῶν οὐ λαλεῖς τοῖς πλησίον.

Meinekus συνδρῶν sententiae officere intelligens refinxit συνορῶν. Subdubito tamen num συνορᾶν hic recte habeat pro verbo simplici et contra pro λαλεῖς expectaveram compositum ἐκλαλεῖς. Conieci:

καὶ ταῦθ' δρῶν οὐκ ἐκλαλεῖς τοῖς πλησίον.

Eccl. 34

Θρυγονῶσα τὴν θύραν.

Hesychius Θρυγανᾶν· κρίνειν. E Bergkii coniectura perpetam repositum est κρούειν. Nemo enim dubitabit quin idem sit quod Θρυγανᾶν in glossa Θρυγανᾶ. κνᾶται (Mein. κνᾶ καὶ

ξύει. Suidas *τρογονῶσα*· ἡσύχως *κνῶσα*. Apud Hesychium igitur sub *κρίνειν* latet aut *κνᾶν* (ita sequiores pro *κνῆν*), aut *κνύειν*, cl. Eccl. 36 τὸ *κνῦμα* σου τῶν δακτύλων.

Eccl. 153

νῦν δ' οὐκ ἐάσω, κατὰ γε τὴν ἐμὴν, *μίαν*
ἐν τοῖς καπηλείοις *λάκκους* ἐμποιεῖν.

Non vidi infeliciorem coniecturam quam B'aydesii suspicantis κατὰ γε τὴν ἐμὴν *μιᾶς*, quo dicendo mulier omnem orationis suae vim fregisset. Neque audiendus est Meinekius coniciens *Μίαν*. Manifesto enim mulier orator legem suadet, non privilegium. Contra nihil video aptius quam *ἔτι*, quae altera est Blaydesii coniectura.

Eccl. 145

νῆ τὸν Δί' ἣ μοι μὴ γενεῖ*ᾶν* κρεῖττον ἦν.

Subesse videtur verborum lusus. Ulro enim spectatoris mentem haec audientis subire debebat memoria tragicæ exclamationis ἣ μοι μὴ γενέσθαι κρεῖττον ἦν.

Eccl. 252

Ἀλλὰ καὶ τὰ τρύβλια
κακῶς κεραμεύειν, τὴν δὲ πόλιν [εὖ καὶ] *καλῶς*.

Non est haec, ut esse debuerat, oratoris vituperatio, sed laudatio. Non autem temere verba *εὖ καὶ* omisit optimus liber Ravennas. Quibus deletis, correxerim:

Ἀλλὰ καὶ τὰ τρύβλια
κακῶς κεραμεύειν, τὴν δὲ πόλιν *κακῶς* <πάνυ>.
Malum Praxagora Cephalum dicit *figulum*, *peiores politicum*.

Eccl. 501.

ἀλλ' ἐπείγου
ἅπαντα καὶ μίσει σάκον πρὸς τοῖν γνάθοιν ἔχουσα
χαῦται γὰρ ἤκουσιν *πάλλαι* τὸ σχῆμα τοῦτ' ἔχουσαι.

Gravis corruptela, inde nata quod librarii evanidam paene scripturam utcumque correxerunt, ultima verba invasisse videntur. Recte quidem *πάλλιν* pro *πάλλαι* reponebat Dubraeus, sed quod idem *ταῦτ'* restitui iussit pro *τοῦτ'*, ea forma Aristopha-

nea non est pro ταῦτόν, quo intellecto Meinekius proposuit τὸ πρίν. Sed ne sic quidem satisfactum esse poetae elegantiae prodit molestum auribus ὁμοιοτέλευτον, et συκίνη ἐπικουρία videtur Blaydesii coniectura in paenultimo versu rescribentis φέρουσα. Equidem suspicari malim:

χαῦται γὰρ ἤκουσιν πάλιν τὸ σχῆμα μεταβαλοῦσαι.

Quantam autem labem passum sit hoc chori canticum apparet imprimis e soloecismis vs. 488 μὴ — γενήσεται et 495 μὴ — ὀψεται, quos tueri non debueram contra Cobetum in Praefatione ad Thucydidis editionis meae Vol. IV.

Eccl. 800

Σὺ δ' ἐπιθυμήσεις φέρειν;

Scriptura merito suspecta Blaydesii, qui more suo plures effundit coniecturas: σὺ δέ τι διανοεῖ φέρειν; σὺ δὲ τὰ σ' ἐπινοεῖς φέρειν; σὺ δέ τι μέλλεις εἰσφέρειν; quarum nulla satisfacit. Nam post omnia praegressa, quibus is qui haec dicit alterum a sententia dimovere frustra conatus est, paene necesse est hoc loco rogaverit „tunc etiam nunc in proposito persistis.” Quare vix dubito sub praepositione ΕΠΙ latere adverbium ἔτι, ita ut non sine aliqua probabilitate conicias:

Σὺ δ' ἔτι νῦν μέλλεις φέρειν;

Cf. vs. 785 et 760 sqq.

Eccl. 862.

*Ὦν δὲ κωλύσωσι, τί;

B. 'Ομόσ' εἶμι κύψας κτέ.

Necessarium videtur κωλύωσι, *impediant* (i. e. impedire conantur), non *impediverint*, ut recte sequuntur praesentia μασιγῶσι et καταγελῶσι. Re semel impedita, sero erat.

Eccl. 1020 ἀνατί. Veram vocis formam esse ἀνατεῖ docuit Choeroboscus, confirmanste similitum vocabulorum orthographia in titulis. Vide quae scripsi *Lapidum de dial. Att. test.* p. 82. Nunc addo νηποινεῖ e titulo Amphipolit. sec. IV (C. I. G. II 200) et ἀσυλεῖ καὶ ἀσπονδεῖ frequenter lecta in inscriptionibus, v. c. Bull. de Corr. Hell. VI p. 355, 38; ib. a. 1881 p. 207 et p. 208.

Eccl. 1070

τοῦτ' αὖ πολὺ τούτου τὸ κακὸν ἐξωλέερον.

Plura hic tentat Blaydesius, donec tandem intellexit τούτου, quum ambae vetulae adsint, recte habere. Fortasse tamen versus est spurius, confictus ex vs. 1053

τοῦτο γὰρ ἐκείνου τὸ κακὸν ἐξωλέερον.

Quo omisso, nescio an lucretur oratio.

Sin vero ipse poeta eius auctor habendus est, malim aut

τὸ δ' αὖ πολὺ τούτου τὸ κακὸν ἐξωλέερον

aut τοῦτ' αὖ πολὺ τοῦδε κτλ.

Ranarum vs. 345 sqq.

γόνυ πάλλεται γερόντων,

ἀποσεύονται δὲ λύπας

χρονίους τ' ἐτῶν παλαιῶν ἐνιαυτοὺς

ἱερᾶς ὑπὸ τιμᾶς.

Locum depravatam esse olim contendebam et nunc planissime assentior novissimo Theodoro Kock, qui, collato metro versus antithetici 330, acute sane coniecit τ' ὀστῶν pro τ' ἐτῶν. Nescio tamen an etiam lenius corrigi possit:

χρονίους τ' ἰνῶν παλαιῶν ἐνιαυτοὺς κτέ.

Cf. Pac. 85

πρὶν ἂν ἰδίης καὶ διαλύσης

ἄρθρων Ἰνας πτερύγων ῥύμη

Τ' ἰνῶν olim exaratum ΤΕΪΩΝ, neglecta ut saepe a librariis elisione, vide quam facile in ΤΕΤΩΝ abire potuerit.

Ran. 358

ἢ βωμολόχοις ἔπεσιν χαίρει, μὴ 'ν καιρῷ τοῦτο ποιοῦσιν.

Teneo quod olim proposui:

μὴ χαίρων χρηστὰ ποιοῦσιν.

non delectatus iis qui bona et utilia carminibus pangunt. Cf. 686, 1056 sq. Se ipsum Aristophanes opponit scurrilium fabularum auctoribus.

Ran. 285

Νὴ τὸν Δία καὶ μὴν αἰσθάνομαι ψόφου τινός.

Inauditus verborum ordo. Transponatur:

Καὶ μὴν ψόφου νῆ τὸν Δ' αἰσθάνομαι τινός.

Ran. 361

ἢ τῆς πόλεως χειμαζομένης ἄρχων καταδωροδοκεῖται.

Florente lingua δωροδοκεῖσθαι Graecum non esse pro δωροδοκεῖν, i. e. δῶρα δέχεσθαι, satis constat itaque haud dubia est huius versus corruptela. Conieci:

ἢ<εἰ> τῆς πόλεως χειμαζομένης ἄρχων καταδωροδοκεῖ τις.

Ad hanc synizesin cf. Alexis ap. Meinekium F. C. III p. 476, fr. I, 2. Similes reperies apud nostrum Thesm. 536, Ran. 169, Ach. 612, al. Apud tragicos saepe legitur μὴ εἶδέναι et sim. Ad pronomem cf. Thesm. 342.

Ran. 427

Σεβῖνον, ὅς τις (Hamak. οὐκέτ') ἐστὶν ἀναφλύσιος.

Demoticum nescio an poeta πρὸς τὸ κακέμφατον paululum inflexerit scribendo ἀναφλάσιος, ut mox Calliam non vocavit τὸν Ἰππονίκου, sed τὸν Ἰπποβίνου.

Ran. 504 τοὺς χορούς τοὺς προσθίους. Kockium latuisse videtur me iam. a. 1868 τοῦ χοροῦ correxisse in *Analectis Criticis*, pag. 53.

Ran. 809 παραξάνα pro παραξόνια legendum esse prope diem ostendam in Herme.

Ran. 824

βρυχώμενος ἥσει

ρήματα γομφοπαγῇ, πινακηδὸν ἀποσπᾶν
γυγενεῖ Φυσήματι.

Dici solet λόγους ἀνασπᾶν, ut infra est vs. 903 et Aiac. Soph. 302 et Menand. (Mein. F. C. IV, 420). An propter πινακηδὸν poeta consulto mutavit praepositionem?

Vesperum vs. 68

ἔστιν γὰρ ἡμῖν δεσπότης ἐκείνοσι

ἄνω καθεύδων, ὁ μέγας, οὐπὶ τοῦ τέλους.

In crebra utriusque vocis confusione nescio an probabilius sit δ

μέλας, quo iuvenis Bdelycleo (cf. 531) distingueretur a patre cano. Iure vero mireris hominis iuvenis tantam memoriam, ut infra vs. 490 exclamare possit:

ὡς ἅπανθ' ἡμῖν τυραννίς ἐστὶ καὶ ξυνωμόται —

ἤς ἐγὼ οὐκ ἤκουσα τοῦνομ' οὐδὲ πεντήκοντ' ἔτῳ.

Nullum tamen in numero esse errorem metri ratio demonstrat, itaque iocus sane non admodum facetus poetae relinquendus est.

Vesp. 527 οἴκτειρον. E titulis antiquis hic et alibi corrigatur constans librariorum error diphthongum scribentium pro vocali iota. Nihili esse formam οἰκτεῖρω vel docere potuerant nomina οἰκτιρμός et οἰκτίρων, in quibus E appareret pro I, si in verbo diphthongus fuisset.

Vesp. 570 τὰ δὲ συγκύψανθ' ἄμα βληχᾶται.

Ravennas ἄμ ἄμα βληχᾶται. An fuit: ἀμβληχᾶται, ad analogiam verborum ἀναβοᾶν. ἀνακεκραγέναι, ἀναφρυάζεσθαι, aliorum? Ceterum eadem lex metrica migratur in AUTOCRATIS fragmento ap. Bekk. An. 336, 26 (Kock. C. F. I p. 806)

ἄμνοὶ δὲ βληχάζουσιν ὑπ' ἀγαλκκτίας

ubi Kockius substitui iussit verbum Nicandreum μηκάζουσιν. De Sophocle in verbo βλασάνω et cognatis vocabulis saepe idem sibi permittenti vide, si tanti est, me ad Oed. Reg. p. 220.

Vesp. 594. Corruptum ad h. l. scholium, si forte nondum quis emendavit, sic corrigo: οἶον μηκέτι ἔχειν τὴν ἐξουσίαν <δίκην> ἀνάδικον (pro ἄδικον) ποιῆσαι, ἀλλ' ἅπαξ κριθῆναι ὑπὲρ τούτων καὶ μὴ γίνεσθαι ὑπερβόλιμόν τι (pro τινά) ποιήσασθαι κτέ.

Vesp. 604

οὕγω 'πιλελήσμεν. L. 'πελελήσμεν.

Vesp. 663

γίνεται ἡμῖν ἑκατὸν δῆπου καὶ πεντήκοντα τάλαντα.

Immo ὑμῖν, sc. τοῖς δικασαῖς. Cf. sqq.

Sed vix fieri potest ut haec correctio criticos fugerit.

Vesp. 672. E Boeotica forma servata apud Hesychium λα-
γαρίττομαι· μετριοῦμαι apparet pro λαγαρίζόμενον recte
meliores Suidae codices servasse λαγαρίζόμενον.

Vesp. 767 ταῦθ' ἅπερ ἐκεῖ πράττεται. Edi debet ταῦθ', *eadem*.

Vesp. 906

Φέρε νυν ἄμα τήνδ' ἐγχεάμενος καὶ γὰρ ῥοφῶ.

Ad τήνδε intellegi potest τὴν Φιάλην, s. τὴν κύλικα, sed male
me habet vocula καὶ in καὶ γὰρ, siquidem solus sorbet Philocleo,
nec ἐγὼ reponere nos sinunt numeri. Non displiceret mihi
Φακῆν, ingendum cum τήνδε. Cf. 918, 811, 982. Sed fortasse
aliud latet.

Vesp. 983 malim γνώμην <γ'> ἐμήν.

Vesp. 1161

ἔνθες πόδ', ὦ τῶν, ἀπὶ βαῖν' ἐρωμένως.

Mutationis lenitas imposuit criticis, in quibus ipsi Dindorfio,
ut hanc Brunckii coniecturam admitterent pro optima omnium
librorum lectione: ἔνθες ποτ', aptissima propter Philocleonis
tergiversationem, ut mox vs. 1169 sequitur ἄνυσόν ποθ' ὑπο-
δυσάμενος. Satis autem constat de ellipsi vocabulorum πούς,
σκέλος et χεῖρ. De δάκτυλος me dubitare supra significavi ad
PLATONIS fr. 128.

Lysistratae vs. 107.

Ἄλλ' οὐδὲ μοιχοῦ καταλέλειπται Φεψάλυξ.

Ἐξ οὗ γὰρ ἡμᾶς προύδοσαν Μιλήσιοι,

οὐκ εἶδον οὐδ' ὀλισβον ὀκτωδάκτυλον,

ὅς ἦν ἂν ἡμῶν σικίνη ἑπικουρία.

Quo pacto quaeso olisborum penuria causa dici posuit, cur
moechi mulieribus deficerent? Moechi una cum maritis in cas-
tris aberant, olisbi vero deerant propter Mileti, ubi fabrica-
bantur, defectionem; utrique igitur propter bellum. Nec vero
quisquam, opinor, in animum inducat credere ipsos olisbos
dici μοιχῶν Φεψάλους. Quoniam autem, si quid gravius additur
iam dictis, locus est particulis δέ γε, etiam nunc vere olim
correxisset mihi videor: Ἐξ οὗ δέ γ' ἡμᾶς κτέ.

Lys. 127

τί χρώς τέτραπται; τί δάκρυον κατείβεται;

Parodiam epicam quam tragicam vocare maluit Bakhuizenius meus in utilissimo libro *de parodia in comoediis Aristophanis*. Quod quid sibi velit in hoc metri genere non optime intellego, nec quidquam vetare mihi videtur quominus aut integrum verum e tragoedia sumtum aut tragico saltem colore imbutum esse statuamus. Nam et χρώς de colore cutis usurpavit Aeschylus Pers. 317 et ad locutionem δάκρυον κατείβεται proxime accedit quod certa emendatione legitur apud Sophoclem in Antigone vs. 527. Praetera vix quidquam est apud Homerum, si nimis rara et obsoleta exceperis, verbum aut nomen, quod tragicis, si ita libuisset, in usum suum convertere non licebat. Quod non valere de omnibus reliquis orationis partibus nec de formis grammaticis vix est quod moneam.

Lys. 516.

Prob. κἂν ᾤμωξάς γ', εἰ μὴ 'σίγας.

Lys. τοιγὰρ ἔγωγ' ἔνδον ἐσίγων.

Non temere additum est ἔνδον. Nam τῷ ἔνδον σιγᾶν opponitur τὸ θύρασι λαλεῖν, cui large indulgebat, ut opinor, Lysistrata.

Thesmophor 12

τοῦ μήτ' ἀκούειν μήθ' ὄρᾶν εὖ ἴσθ' ὅτι.

Sive hic vs. Euripidi continuatur, sive verba τοῦ — ὄρᾶν per interrogationem tribuuntur Mnesilocho, prorsus otiosus est. Glossema metricum videtur ad verba αὐτοῖν ἐκατέρου in praegressis.

Thesm. 231. Τί μύζεις; πάντα πεποίηται καλῶς. Sic

Lysistr. 1273 ἄγε νυν, ἐπεὶ δὴ τᾶλλα πεποίηται καλῶς. Utrobique expectaveram γεγένηται propter notam Cobeti observationem verbum ποιεῖν apud antiquiores carere passivo, nisi ubi significet *versus pangere*, aut usurpetur de *arte factis*. Quum autem utroque loco numeri admittant γεγένηται, videndum an πεποίηται sit eius glossema. Parum tamen probabile videtur γεγένηται, quod nemo non intellegeret, ita explicitum fuisse. Quare hanc formulam excipere forsitan praestiterit. Insuper alia est

eiusdem usus exceptio, quam Cobetus tangere neglexit, nempe ποιεῖν sicubi significet aliquid *sumere*, *ponere*, itaque ponatur pro τιθέναι, habere passivum. Videatur Passovius in lexico s. v. ποιεῖν I, 5 pag. 976 B.

Thesm. 510

χῶ μὲν γεγηθῶς ἔτρεχεν, ἡ δ' ἐξέσπασεν
ἐκ τοῦ σώματος τὸ κηρίον, κτέ.

Sententia suadet ἀπέτρεχ'.

Thesm. 639.

Ὡς καὶ σιβάρᾳ τις φαίνεται καὶ καρτερᾷ.

Praeter h. l. formam σιβάρος in Atticorum scriptis frustra quaesiveris. Constanter dicunt σιφρός, quod hic numeris excludebatur, nam produci priorem syllabam demonstrant fr. 190 Aristoph. et Timocl. 607 (Mein.) Moneo propter Passovium in lexico errantem s. v. σιφράω (σιφρώ?) et σιφρός.

Thesm. 775 ξύλον γε τοῦσι ταῦτα, κάκειν' ἦν ξύλον.

Temere in repetito (non sine vi) ξύλον haesit Blaydesius pro altero ξύλον suspicatus ἴσως, quod raro usurpatur pro ὁμοίως, numquam apud Aristophanem. Quam egregia sit codicum lectio docere eum poterat simillimus locus Equit. 207:

ὁ δράκων γὰρ ἐστὶ μακρόν, ὃ τ' ἀλλᾶς αὖ μακρόν.

Thesm. 874

Mnes. Πρωτέως τὰδ' ἐστὶ μέλαθρα

Mul. Ποίου Πρωτέως;

Ὡ τρισκακδαιμον· ψεύδεται νῆ τῷ θεῷ,

ἐπεὶ τέθηκε Πρωτέας ἔτη δέκα.

Immo Ποίου Πρωτέου; κτέ.

Tanta enim barbaries, ut genetivum Πρωτέως a nominativo Πρωτέας repeteret, Atticae mulieri tribui non potuit. Sed vetula (vid. 895) parum versata in mythologia et fortasse subsurda, audire sibi videtur Πρωτέου, non Πρωτέως. Vitium fortasse inde natum, quod perperam librarii illa verba Euripidi continuerunt; nam primus mulieri reddidit Bentleius. Infra, vs. 883 sqq., ubi idem iocus redit:

Οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ ναυτιᾶς ἔτ', ὦ ξένη,
 ὅστις γ' ἀκούσας ὅτι τέθνηκε Πρωτέας
 ἔπειτ' ἔρωτᾷς. Ἐνδον ἐς' ἣ ἑώπιος;

mulierem quidem persistere in errore nemo mirabitur, sed iure mireris Euripidem, in cuius personam eadem stupiditas non cadat, respondere αἰαῖ τέθνηκε; ποῦ δ' ἐτυμβεύθη τάφῳ, nam procul dubio is voluit τέθνηκε Πρωτεύς, non Πρωτέας. Sapientius igitur poeta rem instituisset scribendo vs. 884:

ὅστις γ' ἀκούσας ὅτι τέθνηκε <ἤδη πάλαι> κτέ.

Cf. vs. 877. Ac facile sane Πρωτέας glossema esse potuit, quod antiquam lectionem extruserit. Vide quae mox dicturus sum ad Avium vs. 1700.

Thesm. 930

Οὔτος, τί κύπτεις; Δῆσον αὐτὸν εἰσάγων.

Quia severior grammatica, quam pedestres sequuntur, postulareτ εἰσαγαγών, non inutile erit monere saepe Aristophanem, spectatorum auribus consulentem, in talibus uti Praesentis participio. Nub. 1213 ἀλλ' εἰσάγων σε βούλομαι πρῶτον ἐσιᾶσαι.

Vesp. 170

ἀλλ' ἀποδόσθαι βούλομαι

τὸν ὄνον ἄγων αὐτοῖσι τοῖς κανθηλοῖς.

Pac. 882 καταθήσομαι γὰρ αὐτὸν ἐς μέσον ἄγων.

Av. 658

τούτους μὲν ἄγων μετὰ σαυτοῦ

ἀρίστισον εὔ.

Eq. 1367 Πρῶτον μὲν ὁπόσοι ναῦς ἐλαύνουσιν μακράς, καταγομένοις τὸν μισθὸν ἀποδώσω ἄντελῃ.

Vesp. 177

Ἄλλ' εἰσιών μοι τὸν ὄνον ἐξάγειν δοκῶ.

Cf. Ran. 981, Pac. 49, 288, 1219. Similiter ἰών et τρέχων pro ἐλθών et δραμών, quae res olim fefellit Meinekium ad Plut. 1103

ἀλλ' ἐκκάλει τὸν δεσπότην τρέχων ταχύ.

adnotantem: „Expectabam Aoristum, quo in tali oratione, si „recte memini, constanter Aristophanes utitur.” Male meminerat vir egregius et, si quis alius, μνημονικός. Vid. Pac. 259, Nub. 780, 1164, Ach. 176.

Thesm. 1202

Ἐρμῇ δόλιε, ταυτὶ μὲν ἔτι καλῶς ποιεῖς.

Non temere monet Blaydesius „Suspectum nonnihil ἔστι”. Conieci:

Ἐρμῇ δόλιε, σὺ ταυταμενὶ καλῶς ποιεῖς.

Cf. τουτουμενὶ Ran. 965.

Nuñum vs. 559

τὰς εἰκοὺς τῶν ἐγγέλεων τὰς ἐμὰς μιμούμενοι.

Si re vera, ut vix dubitari posse videtur, respicitur ad Equitum locum 864 sqq., quidni poeta scripsit:

τὴν εἰκὼ τῶν ἐγγέλεων τὴν ἐμὴν μιμούμενοι?

Anium vs. 608

Μὰ Δί' ἀλλὰ τριακόσι' αὐτοῖς

ἔτι προσθήσουτ' ὀρνιθες ἔτη.

Requiro οὕρνιθες hic et infra vs. 1607, ubi legitur:

οὐ γὰρ μεῖζον ὕμεις οἱ θεοὶ

ἰσχύσετ', ἣν ὀρνιθες ἄρξωσιν κάτω;

et fortasse eadem medicina facienda vs. 1133. Crasis, quae non intellecta librariorum fefellit, semel tantum servata est in οὕρνις vs. 284. In Ranarum vs. 27 optimi Ravennatis librarius vel contra numeros dedit ὄνος pro οὐνοῖς. Similiter Av. 1142 legendum puto οὐρῳδιοὶ pro ἐρῳδιοὶ, ut praecedunt αἱ κρέκας, οἱ χαρὰριοὶ et sequuntur οἱ χῆνες, αἱ νῆτται, αἱ χελιδόνες. Tandem Av. 1485 cum articulo legerim:

ἐνθα τοῖς ἥρωσιν ἄνθρω-

ποὶ ξυμμερίζωσι κτέ.

Non enim homines quidam sed qui ibi habitant homines intelligendi sunt.

Av. 1047. Pro μουνΤχιῶνα e titulis Atticis reponendum μουνίχιῶνα.

Av. 1148 περιεζωσμένοι. L. περιζωμένοι.

Av. 1292 πέριξ μὲν εἰς κάπηλος ὀνομάζετο.

Εἰς pro τίς est Byzantinae non Atticae Graecitatis. Nisi gravius mendum subest, certe distinxerim: εἰς, κάπηλος, ὀνομάζετο, ut κάπηλος sit appositio.

Av. 1358 Ἀπέλαυσα τᾶρ' ἂν νῆ Δί' ἐλθὼν ἐνθαδί,

εἴπερ γέ μοι καὶ τὸν πατέρα βόσκητέον.

Hoc verborum ordine sententia est „si mihi *praeter alios* etiam pater alendus est.” Sed manifesto patricida hoc voluit „si non „modo non ero assecutus, quod speraveram, ius patris caedendi, „sed etiam incurrero in alendi eius necessitatem”. Ista enim exclamavit audiens ciconiis legem esse quae adultas iubeat alere parentes. Ergo necessario transponendum est:

εἴπερ γε μοι τὸν πατέρα καὶ βοσκητέον,
quod praeterea multo est numerosius.

Αν. 1470 πολλὰ δὴ καὶ καινὰ καὶ θαυ-
μάς' ἐπεπτόμεσθα καὶ
δεινὰ πράγματ' εἶδομεν.

Aliquanto melius intelligitur:

πολλὰ δὴ καὶ καινὰ καὶ θαυ-
μάς', ὅπῃ ἔπτόμεσθα, καὶ
δεινὰ πράγματ' εἶδομεν.

Αν. 1609

νῦν μὲν γ' ὑπὸ ταῖς νεφέλαισιν ἐγκεκρυμμένοι
κτψαντες ἐπιρκοῦσιν ἡμᾶς οἱ βροτοί.

Quid quaeso opus erat τοῖς ὑπὸ ταῖς νεφέλαισιν ἐγκεκρυμμένοις
capite et oculis demissis (sic enim interpretantur) peierare? Neque
id convenit istiusmodi hominum impudentiae. Verum esse suspicor:

κλεψαντες ἐπιρκοῦσιν κτέ.

Notus est Equitum locus (1236)

κλέπτων ἐπιρκεῖν καὶ βλέπειν ἐναντία.

Αν. 1610

εἰάν δὲ τοὺς ὄρνις ἔχητε συμμάχους,
ὅταν ὁμνύῃ τις τὸν κόρακα καὶ τὸν Δία,
ὁ κόραξ παρελθὼν τοῦπιουρκοῦντος λάθρα
προσπτόμενος ἐκκόψει τὸν ὀφθαλμὸν θενῶν.

Ut per se avis recte dicatur παρελθεῖν, mire tamen propter se-
quens προσπτόμενος abundare videtur participium παρελθών.
Multo malim:

ὁ κόραξ παρ' αὐτῶν (i. e. τῶν ὀρνίθων) κτέ.

Αν. 1664 νόθῳ δὲ μὴ εἶναι ἀγχιστεῖαν [παίδων ὄντων γυνήσιων],

ἐὰν δὲ παῖδες μὴ ὥσι γνήσιοι, τοῖς ἐγγυτάτῳ γένους μετεῖναι τῶν χρημάτων. Teneo quod olim monui interpolatoris esse verba seclusa. Nam sive sunt, sive non sunt liberi genuini, spuriiis numquam est ἀγχισία iure Attico.

Αν. 1677 καλάνι κόραυνα καὶ μεγάλα βασιλιναῦ
ῥρνιτο παραδίδωμι.

Kockius: i. e. τὴν καλὴν κόρην καὶ τὴν μεγάλην βασιλείαν τοῖς ῥρνισι παραδίδωμι. Hoc revera Triballus dicere videtur. Attamen nihil dictum aut factum erat in praegressis, quod Triballorum deum movere potuerit, ut sententiam suam, non tradi oportere avibus imperium, repente mutaret. Et quo tandem pacto intellegenda Neptuni exclamatio vs. 1680

μὰ τὸν Δι', οὐχ οὐτός γε παραδοῦναι λέγει,
praefacte negantis istam fuisse barbari mentem? Quidni potius cum Dicaeopolide in Acharnensibus (105) exclamavit

οἱμοι κακοδαίμων ὥς σαφῶς?

Nisi fallor, res sic est explicanda, ut dicamus Neptunum audire sibi visum esse: ῥρνιτ' ὁ (i. e. οὐ) παραδίδωμι. Hunc negationis sonum saepenumero Athenienses audiebant cum vicinis suis Boeotiis colloquentes. Cf. Photius in lexico: ὁ πίττομαι· οὐ πείθομαι. καὶ οὕτως Βοιωτῖοι. Pronuntiando bonus actor efficere poterat, ut spectatores haud lateret Triballicae orationis ambiguitas.

Αν. 1700 βάρβαροι δ' εἰσὶν γένος
Γοργίαι τε καὶ Φίλιπποι,
καὶ πὸ τῶν ἐγγλωτογασό-
ρων ἐκείνων [τῶν Φιλιππων]
πανταχοῦ τῆς Ἀττικῆς ἢ
γλῶττα χωρὶς τέμνεται.

Deleatur manifestum glossema, quod genuina, sive τῶν ἀναιδῶν sive aliud, expulit. Simile glossema supra vs. 388 videtur τὸν δβελίσκον. Vs. 1724 τοῦ κάλλους iam delevit Bothius: Praeterea suspectum habeo nomen proprium Thesmophor. 427

νῦν δ' οὗτος αὐτοὺς ᾠκότεριψ Εὐριπίδης

ἐδίδαξε Θριπῆδες' ἔχειν σφραγίδα,

ubi haud displiceat οὐπίτριπτος οἰκότεριψ.

Simile quid accidisse crediderim in eiusdem fabulae vs. 793:

οὐς χρῆν σπένδειν [καὶ χαίρειν], εἴπερ ἀληθῶς
ἔνδοθεν ἡῦρετε Φροῦδον τὸ κακὸν κτέ.

ubi expectes:

οὐς χρῆν <θύειν καὶ> σπένδειν, κτλ.

quibus magistellus suum χαίρειν explicandi causa, ni fallor, superscripsit, quod in textum se insinuavit exturbavitque verba genuina.

Equit. 259

κάποσυκάξεις πιέζων τοὺς ὑπευθύνους σκοπῶν κτέ.

Locus perobscurus. Vid. Ribbecki annotatio. Facilem explicationem haberet τοὺς ὑπηκόους, i. e. Atheniensium subditos, quibus opponi solent οἱ ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι.

Equit. 389

ὥς ἐὰν νυνὶ μαλάξης αὐτὸν ἐν τῇ προσβολῇ.

Schol. ἐὰν ἐν τῇ ΑΡΧῇ καταγωνίσῃ καὶ ἀσθενῇ ποιήσῃς. Corrigatur ΜΑΧῃ.

Eq. 710

Paphl. ἔλξω σε πρὸς τὸν Δῆμον, ἵνα δῶς μοι δίκην.

Isic. καγὼ δέ σ' ἔλξω καὶ διαβαλῶ πλείονα.

Fortasse poeta more suo vehementius verbum dedit isiciario, et Paphlagonem fecit dicentum:

ἄξω σε πρὸς τὸν Δῆμον, κτέ.

Eq. 804

ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης ἄμα καὶ χρείας καὶ μισθοῦ πρὸς σε κεχῆνῃ.

Num satis recte dicatur κεχῆνῃ πρὸς τινα ὑπὸ μισθοῦ pro διὰ μισθόν, dubito. Praeterea displicet χρείας nude additum, siquidem ita iunctum, adiecto praesertim ἄμα, χρεία ab ἀνάγκῃ diversissimum esse debet nec aliud significare potest quam *cupido*, *desiderium*. Quapropter nescio an corrigendum sit:

ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης ἄμα καὶ χρείας τοῦ μισθοῦ πρὸς σε κεχῆνῃ,

i. e. *sed mercedis necessitate simul et cupidine cett.*

Pac. 146. Ἐκεῖνο τήρει, μὴ σφαλὲς καταρρυῆς
ἐντεῦθεν.

Dudum rescriptum oportuit τηροῦ, i. e. φυλάττου. Cf. Vesp. 1386.

Pac. 544 πόλεις — κυάθοις προσκείμεναι.
Iniuria spreta est ab editoribus duorum Suidae codicum s. v.
ὑπωπιασμένοι lectio κυάθους. Ut enim dicitur περιτίθεται et
περίκειται ἐφέφανον, ita προστίθεται et πρόσκειται κυάθον dicen-
dum est, ut opinor.

Acharnensium vs. 1 sqq.

Ὅσα δὴ δέδηγμαι τὴν ἑμαυτοῦ καρδίαν.

ἦσθην δὲ βαιὰ πάνυ [δὲ βαιὰ] τέτταρα.

ἂ δ' ὠδυνήσην, ψαμματοσιογάργαρα.

Optime nuper O. Schneiderus intellexit ferri non posse τέτταρα
usurpatum pro numero valde exiguo non definito, sed nihili
esse videtur quod reponi iussit Θάτερα. Optime vero habet eo
sensu τέτταρα, modo dicatur τρι' ἢ τέτταρα. Unde mihi nata
est suspitio alterum δὲ βαιά, pro quo Elmsleius requirebat γε
βαιά, prioris esse dittographiam, genuinam vero scripturam
hanc fuisse:

ἦσθην δὲ βαιὰ πάνυ <, τρι' ἄττ' ἢ> τέτταρα.

Ach. 385

τί ταῦτα εἰσέφεις τεχνάζεις τε καὶ πορίζεις τριβάς.

Graecum est πορίζει τριβάς, ut dicitur λόγους, σκῆψιν, πρό-
φασιν πορίζεσθαι, non πορίζειν.

Librariis fraudi fuerunt duo verba activa quae praecedunt.

AD ISAEUM.

Nuper (Mnem. IX p. 380 sqq.) de Isaeo scribens neglexi
agere de loco orat. V § 39: τὸν ἐκείνου ἀδελφιδοῦν Κηφισόδοτον

τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ Ἀρμοδίῳ συνέπεμψε ἐὶς Κόρινθον αὐτ' ἀκολουθού, ubi Naberus meus Mnem. V p. 403 scribendum coniecit ἄνευ ἀκολουθού, quod incredibile sit Harmodium, dum proficisceretur ad bellum, usum fuisse filio sororis suae consobrinae pro calone. At enim Cephisodotus eo tempore erat pupillus, itaque nondum sui iuris neque aetatis militaris, unde sequitur, opinor, eum ad bellum omnino mitti non potuisse nisi αὐτ' ἀκολουθού, et nihil aliud scribi potuisse ab Isaeo. Rem atrocem esse et indignam et inauditam ipse orator, qui mentiatur necne non curo, significat addendo ἐὶς τοῦτο ὕβρεως καὶ μιαρίας ἀφίκετο. Insuper, si vera foret Naberi suspitio, satis otiosa esset Harmodii mentio. Nec fortasse temere codices servarunt συνέπεμψε. non συνεξέπεμψε, quod cum Dobreo malebat vir doctissimus. Cf. Aesch Suppl. 488, Eur. I. T. 1208, Her. VIII 103. Locum Fr. XII § 3, de quo egi p. 398, me feliciter tractavit Naberus, cuius disputatio me fugerat, pag. 411.

H. v. H.

GALENUS.

Tom. VIII. pag. 774. τίς ἀκριβῶς τὴν ἰδέαν ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων διδάξαι λόγῳ δύναται; οὐδ' εἰς δῆπουθεν. ἀλλ' ὅμως καὶ τοὺς ἀποδιδράσκοντας οἰκέτας κηρύττουσιν ὁσημέραι κατὰ τὰ τῆς ἰδέας γνωρίσματα. Ridiculum est praesens ἀποδιδράσκοντας. Requiritur manifesto perfectum ἀποδεδρακότας. Cf. locum Tom. XI. pag. 796: ὁμοιότατοι τοῖς κήρυξιν εἰσὶν ὅσοι τὰ τῆς ἰδέας γνωρίσματα κηρύττουσιν ἀποδεδρακότος ἀνδραπόδου.

Tom. VIII. pag. 868: διὰ τί καίτοι περὶ πάντων οὕτω πικρῶς ἀλλήλοις ἐρίζοντες περὶ τούτων οὐδὲ ζητοῦσιν ὅλως ἀλλὰ τάλαιπῶρος παρατρέχουσιν; δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ ὅτι πεφυρμένον τε καὶ ἀδιάρθρωτον ἔχοντες τὸν νοῦν ἐνὶ γὰρ τῷ πρώτῳ σφαλέντι πάντες ἠκολούθησαν. Monui iam antea ἀλλ' Ἀταλαιπῶρος esse emendandum, praeterea scribe πεφυρμένον, id est τεταραγμένον.

C. G. C.

DE
LOCIS NONNULLIS APUD LIVIUM.

TRI LIVI Historiarum Romanarum libri qui
supersunt ex recensione Io. Nic. MADVIGII.
Hanniae 1861—1864.

I. 32. 5: *ut — a se bellicae caerimoniae proderentur nec gererentur solum sed etiam indicerentur bella aliquo ritu, ius ab antiqua gente Aequicolis, quod nunc feciales habent, descripsit, [quo res repetuntur].*

Ultima verba esse spuria et rei natura arguit et inepta sedes. Ius feciale aliquanto plus est quam *ius quo res repetuntur*. Feciales enim foederum, pacis, belli, induciarum arbitri iudicesque erant. Additamentum ortum est ex vicino loco: *legatus ubi ad fines eorum venit unde res repetuntur*.

I. 32. 13: *in vetere carmine: quod populi priscorum Latinorum hominesque prisci Latini adversus populum Romanum Quiritium fecerunt [deliquerunt].*

Ultimum vocabulum e margine irrepsit in textum. Antiquo sermone dicebant *adversus populum Romanum fecerunt* pro *deliquerunt, iniuriam fecerunt, ἠδίκησαν*.

I. 33: *aliquamdiu ibi Marte incerto [varia victoria] pugnatum est.*

Putide bis idem dicitur.

I. 35: *Numam ignarum urbis* [non petentem] *in regnum ultro accitum.*

Últro significat *non petentem.*

I. 38: *estisne vos* [legati] *oratores[que] missi a populo Collatino ut vos populumque Collatinum dederetis?*

Legati et oratores est prorsus idem. Adscriptum est in margine *legati* deinde copula adiecta est. Vid. ad VI. 1.

I. 55. 3: *inter principia condendi huius operis movisse NUMEN ad indicandam tanti imperii molem traditur Deos.*

Ruhnkenius in annotationibus Mss. in bibliotheca Academica servatis reponit: *movisse OMEN.* Confirmant sequentia: *nam — aves in Termini fano non addixere: idque OMEN auguriumque ita acceptum est cet.*

II. 6. 3: *ferrent opem* [adiuvarent]; *suas quoque veteres iniurias ultum irent.*

Ineptissime post *ferrent opem* additur *adiuvarent.* Mireris tamen quo pacto alicui in mentem venerit explicare quid esset *ferrent opem.*

II. 12. 2: *C. Mucius adolescens nobilis, cui indignum videbatur populum Romanum servientem* [cum sub regibus esset] *nullo bello nec ab hostibus ullis obsessum esse; liberum eundem populum ab Etruscis obsideri.*

Expunge fatuum emblemata. Contraria sunt *regnum et libertas.* Itaque *regem habere, sub regibus esse et servire* idem est, et in scriptura Codicum inepte bis idem dicitur.

II. 12: *Romanus sum, inquit, civis.* C. Mucium vocant.

Lege et distingue: *Romanus sum, inquit. Cives C. Mucium vocant.* Fieri non potest ut pro *civis Romanus sum* dicatur *Romanus sum civis.*

Praeterea *civis Romanus sum* exclamabant qui vim aliquam aut contumeliam a se depellebant, Mucius dixit *Romanus sum, id est hostis tuus sum.*

II. 23: *pauci admodum patrum, quos casus obtulerat, contracti ad Consules: ceteros metus non curia modo, sed etiam foro arcebat, nec agi quidquam per infrequentiam poterat [senatus].*

Expunge *senatus*, quod et inutile est et inepta sede collocatum.

II. 38. 5: *illud non succurrit vivere nos quod maturarimus proficisci? si HOC profectio et non fuga est.*

Leg. si HABC profectio — est.

II. 45. 16: *omnium illo die qua plebis qua patrum eximia virtus fuit. Fabium nomen [Fabia gens] maxime enituit.*

Mirum est tam puerilia et insulsa additamenta etiam in antiquissimis Codicibus circumferri.

III. 1. 4: *T. Quinctii ductu et auspicio agri capti priore anno aliquantum a Volscis esse.*

Requiritur: *agri captum* — *aliquantum*.

III. 9. 2: *maxime in consulare imperium tamquam nimium nec tolerabile liberae civitati invehebatur: nomine enim tantum minus invidiosum, re ipsa prope atrocius quam regnum esse.*

Manifesto requiritur: *quam regnum esse*, nempe consulare imperium.

III. 9. 11: *vos — oramus ut primum omnium cogiletis potestatem istam ad singulorum auxilium, non ad perniciem universorum, comparatam esse. tribunos plebis vos creatos, non hostes patribus.*

Et res ipsa et verborum compositio clamat legendum esse: *tribunos plebi* — *non hostes patribus*. Cogitate, inquit, vos creatos esse ut plebi auxilium ferretis, non ut cum patribus bellum gereretis.

III. 11: *assentiebantur multi pulsatos se querentes et tribunum ad rem peragendam ultro incitabant.*

Livius scripserat: *od reum peragendum*. cf. IV. 42: *vos autem, si reum perago, quid acturi estis? an erepturi ius populo et ever-suri tribuniciam potestatem?* Plinius *Epist.* III. 9. 30: *est lege cautum ut reus ante peragatur, tunc de praevaricatione quaeratur.*

III. 26. 2: *tantam vastitatem in Sabino agro REDDIDIT, ut comparati ad eam prope intacti bello fines Romani viderentur.*

Reponendum esse arbitror: *tantam vastitatem — EDIDIT, ut stragem edidit et similia.*

III. 30. 2: *ulteriusque ventum foret (adeo exarserant animis) ni — Corbione amissum praesidium nuntiatum esset.*

Emendandum videtur: *adeo exarserant animi, ut II. 65. 7: iam inde ab infelici pugna castrisque amissis ceciderant animi.*

III. 41. 7: *edicitur delectus. iuniores — ad nomina respondent. Legionibus scriptis inter se decemviri comparabant quos ire ad bellum — oporteret.*

Scribendum: *inter se — comparant.*

III. 61. 13: *rogitantes quid latrocinii modo procursantes pauci recurrentesque tererent tempus et in multa proelia parvae carperent summam unius belli? Quin illi congredierentur acie INCLINANDAMQUE semel fortunae rem darent?*

Ultima verba sensu vacua sunt. Omnia recte procederent si legeretur: *DIUDICANDUMQUE semel fortunae rem darent?* id est fortunae arbitrio permitterent ut decernat utri sint bello superiores.

III. 64. 10: *quos sibi collegas cooptassint ut illi [legitimi] eadem lege tribuni plebei sint ut illi quos hodie tribunos plebei feceritis.*

Optime habebunt omnia ubi expunxeris *legitimi*; cuius rei notio inest in verbis *eadem lege*. Adscripserat aliquis in margine *legitimi*, quod deinde in textum se insinuavit. In codice Veronensi, quem quarto saeculo scriptum esse opinio est, sic scriptum videmus:

RETRECITABATQUERO
GATIONISCARMENIN .
QUOSITRIBUNOS PL.
XROG
5 MINUSHODIBEXTRIBU
NIP.
QUOSHISIBICOLLEGAS

COOPTASSENT .

DEMLEGETR. PL.

10 QUOSHODIET. .

RITIS. . . .

Satis perspicuum est in vetusto libro vs. 7. olim scriptum fuisse:

*quos hi sibi collegas
cooptassent (UTI RA)
dem lege tribuni plebis cet.*

III. 67: *quamquam iam diu ita vivitur* [is status rerum est] *ut nihil boni divinet animus.*

Ita vivitur significat οὕτως ὁ βίος διάκειται, ea est rerum conditio, is status rerum est, itaque sciolo suum emblemata relinquimus.

Idem in vicinia dedit: *discordia ordinum est venenum urbis huius*. [Patrum ac plebis certamina].

III. 68. 4: *sed ex illis concionibus numquam vestrum quisquam re* [fortuna] *domum auctior rediit.*

Scholium vides: *re: fortuna. re auctior est ditior, locupletior.*

Fortuna et *fortunae* passim significat *opes*, χρήματα ut in vicinia: *pleni fortunarum — domum ad penates redibatis; nunc oneratum vestris fortunis hostem abire sinitis.*

III. 68. 11: *concitati aut honori aut quaestui illis estis; et quia in concordia ordinum nullos se usquam esse vident, malae rei se quam nullius* [turbarum ac seditionum] *duces esse volunt.*

Ad verba *malae rei* annotavit aliquis in margine *turbarum ac seditionum*, quod scholium in importunam sedem ex margine irrepsit.

III. 70. 10: *ibi Agrippa — accepta signa ab signiferis ipse inferre, quaedam iacere etiam in confertos hostes* [coepit].

Vehementer mihi suspectum est *coepit* additum, quod ponitur de iis rebus quae initium habeant et continuationem aliquam agere *coepit*, *dicere coepit*.

Notum est saepius infinitivo quem historicum vocant hoc fulcrum (*coepit*) supponi.

V. 41. 3: *sunt qui M. Fabio pontifice maximo praefante carmen devovisse se pro patria Quiritibusque Romanis tradant.*

Mirifica rerum et verborum confusio est in: *pro patria Quiritibusque Romanis*, Et ratio et usus postulant: *devovisse se pro populo Romano Quiritium*. Frustra comparant VIII. 9. 8. ubi Madvigius optime supplevit: *pro republica* (populi Romani) *Quiritium*.

V. 44. 7: *si vobis in animo est tueri moenia vestra nec pati haec omnia Galliam fieri, prima vigilia capite arma frequentes.*

Mendosum est: *haec omnia Galliam fieri*: non erat enim Gallicis consilium Ardeam habitatum concedere, Itaque scribendum arbitror: *haec omnia Gallorum fieri*.

VI. 1. 6: *Q. Fabio — ab Cn. Marcio tribuno plebis dicta dies est, quod [legatus] in Gallos, ad quos missus erat orator, contra ius gentium pugnasset.*

Quod in *Nov. Lectt.* pag. 69. monueram *legatus* esse interpolatum facile Madvigio persuasi, qui annotavit: „*inepte uno vocabulo praecipitur, quod tota sententia declaratur*”.

Praeterea quis credat Latinum esse *legatus* in Gallos pro ad Gallos?

Perspicuum est coniungi oportere: *quod in Gallos pugnasset*. Quis nescit veterem dicendi formam *pugnare in hostem* Livio admodum familiarem esse?

Quam sit hoc vetus mendum apparet ex Codice Veronensi, in quo diserte scriptum est:

. . . . ABCNMARCI —
TR. PL. DICTADIESESTQUOD
LEGATUSINGALLOSADQU — —
MISSUSERAT. R.
TRAIUSGENTIUMPUGNAS. .
SET.

VII. 17. 4: *consul legatigue ac tribuni puerorum ritu vana MIRACULA paventes irridebant increpabantque.*

Ridicule *miracula* in tali re ponuntur. Lege *vana Terricula*, ut V. 9. 7: *sine tribuniciae potestatis terriculis inventam esse aliam vim maiorem ad coercendos magistratus.* et XXXIV. 11. 7: *nullis minis, nullis terriculis se motos sperantes satis opis et auxilii sibi in Romanis esse.* ubi Drakenborch et alia attulit et locum *Afranii* apud Non. v. *numerus*:

numero inepti pertinuistis cassam terriculam adversarii.

VII. 40. 5: *quod deos immortales inter nuncupanda vota expoposci, eius me compotem [voti] vos facere potestis.*

Expellendum est molestum *voti*. Poterat eodem sensu dicere: *quam rem* — expoposci *eius* (rei) me compotem facere potestis, et apertum est *voti* vitiose abundare.

VIII. 13. 15: *vultis crudeliter consulere in deditos victosque? licet delere omne Latium.*

Latium deleri non poterat. Leg. *delere OMNE NOMEN Latinum*, ut III. 8. 10: *ibi Volscum nomen prope deletum est.*

Saepe apud Livium legitur, *omne nomen Etruscum, omne nomen Hernicum*, et sim.

VIII. 36. 3. Livius dederat: *tantum momenti in uno viro fuit, ut, si ducis consilia favor subsecutus militum foret, debellari eo die cum Samnitibus potuisse pro haud dubio habitum sit.*

Nunc legitur: *tantum momenti in uno viro [L. Papirio] fuit, perinepte, sed semper in talibus sic peccatur.*

IX. 9. 3: *quis adeo iuris Fetialium expers est qui ignoret?*

Livius non tam ineptus est, ut, quum omnes constanter dicerent *ut ignoret*, ipse solus omnium *qui substitueret.*

IX. 27. 13. quum Romanorum sinistrum cornu laboraret Sulpicius *cum mille ducentis viris tulit opem: omnia mutavit repente consulis adventus. nam et conspectu ducis refectus militum est animus et maius quam pro numero auxilium [advenerant fortes viri] et partis alterius victoria audita, mox visa etiam, proelium restituit.*

Restitues Livii manum si expunxeris verba [*advenerant fortes*

virī] adscripta ab eo, qui quid esset *maius quam pro numero auxilium* interpretari voluit. *Maius quam pro numero auxilium* est quum qui opitulantur sunt numero pauci sed propter fortitudinem multorum instar. Additamentum compositionem loci prorsus corrumpit. Livius suo more dixerat: *et maius quam pro numero auxilium et partis alterius victoria — proelium restituit.*

X. 11. 4: *M. Valerium consulem omnes [sententiae] centuriae[que] dixere.*

Dittographiam vides et duas scripturas, ut assolet, copula iunctas. Similiter XXII. 28. in libris est: *vanis [animis et] minis increpat hostem.* Primus omnium Ruhnkenius in annotatione *Ms. animis* et delevit.

XXI. 27: *terrebant ex adverso hostes omnem ripam equites virique obtinentes.*

Miror haec I. F. Gronovio et Madvigio sana esse videri pro *equis virisque obtinentes.* Caesaris locus, quo Gronovius utitur de bello civili II. 39: *capti homines equitesque producebantur: ut quidquid intercederet temporis hoc omne victoriam morari videretur,* manifesto corruptus est et sensu vacuus. Quid enim morabatur victoriam si capti pedites equitesque producerentur? Praeterea quam absurde inter se opponuntur *homines* et *equites*!

Simillimus locus est V. 37. 5. de Gallis Romam properantibus: *quacumque ibant equis virisque longe ac late fuso agmine immensum obtinentes loci.*

XXI. 30. 3: *Hiberum traiecissee ad delendum nomen Romanorum liberandumque orbem terrarum.*

Mirum ni scripserit: *nomen ROMANUM.*

Multas saepe vidi absurdas interpolationes indoctorum hominum, sed neminem qui magis deliraret quam is qui apud Livium XXI 40. 7. ad verba: *duabus partibus peditum equitumque in transitu Alpium amissis,* annotavit: *quum plures paene perierint quam supersunt.*

Imperitus homuncio ne hoc quidem sciebat quid esset *duabus*

partibus amissis, atque hi nugatores nos in Livio legendo ludificantur.

XXI. 62: *prodigia — multa nuntiata et temere credita sunt: in quis ingenuum infantem semestrem in foro olitorio triumphum clamasse.*

Leg.: *in foro olitorio (10) triumphum clamasse.*

Cf. XXIV. 10: *infantem in utero matris in Marrucinis 10 TRIUMPHUM clamasse.*

XXII. 14. 11: *sed vir ac vere Romanus — descendit in aequum atque illo ipso die media in urbe [qua nunc busta Gallica sunt] et postero die citra Gabios cecidit Gallorum legiones.*

Deturpat locum antiquarii annotatiuncula sumpta ex Livio V. 48: *qua nunc busta Gallica sunt, quae quomodo, quaeso, in hac ardente oratione locum habere potuit?*

XXIII. 7. 3: *cives Romanos — plebs repente omnes comprehensos — balneis includi iussit, ubi fervore atque aestu anima interclusa foedum in modum exspirarent.*

Leg. *exspirarunt*, nam factum narrat non consilium plebis indicat.

XXIII. 33. Inter Philippum regem Macedonum et Hannibalem foedus ictum est his legibus: *ut Poeni perdomita Italia navigarent in Graeciam bellumque cum quibus regibus placeret gererent.*

Emenda: *cum quibus REGI placeret.* Pollicentur Poeni se bellum gesturos non cum quibus regibus ipsis placeret, sed quibuscum Philippus vellet, neque tantum cum regibus sed etiam cum liberis civitatibus omnibusque qui Philippo essent hostes.

Video nunc idem olim I. F. Gronovio placuisse.

XXIV. 18. 10: *Quum censores ob inopiam aerarii se iam locationibus abstinerent, — convenere ad eos frequentes qui hastae huius generis assueverant hortatique censores sunt ut omnia perinde agerent [locarent] ac si pecunia in aerario esset.*

Male abundat locarent. Quis ferat: perinde ugerent id est locarent?

XXV. 4. 10: *qui turbæ ac tumultus concitatores fuerant.*

Livius amat antiquam et breviorē formam *concitatores*. Vid. I. F. Gronovium ad XXIII. 41. 2: *belli eius haud dubie concitor.*

XXXI. 17. 9: *militaris ætas iurat neminem [vivum] nisi victorem acie excessurum.*

Quis præsertim admonitus non sentit quam absurde *vivum* sit additum? Caesi in proelio non solent acie excedere.

Simillimum huic mendum obsidet locum XXXI. 18. 6: *per-
iurium alius alii exprobrantes et sacerdotibus maxime, qui quos ad
mortem devovissent eorum deditionem [vivorum] hosti fecissent.*

Et alia fraudem arguunt et verborum compositio. Cadavera non solebant hostibus dedi.

XXXIII. 23. 2: *commemorantes obsidione sese ab eo liberatos, plerique etiam, quum apud hostes essent, servitute exemptos.*

Apud hostes esse non significat in hostium potestate esse. Itaque supplendum: *quum CAPTI apud hostes essent.*

XXXIII. 24. 7: *decem legati — decreti; adiectumque ut in
EO numero [legatorum] P. Sulpicius et P. Villius essent.*

Vitiose abundat *legatorum*, ubi præcedit in EO numero.

XXXIII. 25. 7: *omnes quinque et triginta tribus UTI ROGAS
iusserunt.*

Dicendum est: *uti ROGASSET aut uti ROGATAE.*

XXXIV. 3. 4: *quam accepistis [iussistis] suffragiis vestris lo-
gem — hanc ut abrogetis.*

Nihil est causæ cur bis idem dicatur. Itaque *iussistis* elimi-
nandum.

XXXIV. 5. 12: *quod in rebus ad omnes pariter vires foeminas*

pertinentibus fecisse eas nemo miratus est, in causa propria [ad ipsas pertinente] miramur fecisse.

Ineleganter admodum et inconcinne eadem verba iterantur.
Leg. in causa propria miramur fecisse.

XXXV. 1. 12: *cetera (praeda) vendenda quaestori data; quod inde reffectum est militi divisum.*

Reponendum quod in tali re omnes constanter dicebant: quod inde reductum est.

XXXVII. 31. 9: (Phocaea) *duos portus tulissimos habet. qui in meridiem vergit* AB RE appellant Naustathmon [quia ingentem vim navium capit].

Ruhnkenius in annotatione Ms. verba quia ingentem vim navium capit expungi iubet, quoniam in ναύσταθμος eius rei notio non inest.

XXXVIII. 1. 3: *Amyndro — litteris SUORUM — spes recuperandi regni facta est. — Agit deinde cum delectis Aetolorum — et Nicandro praetore; quos ubi ad omnia paratos esse vidit certiores SUBINDE facit quo die cum exercitu Athamaniam ingressurus esset.*

Quos certiores fecit? et quid est subinde in tali re? Semel, credo, satis erat suos de ea re certiores facere. Legendum arbitror: *certiores SUOS DEINDE facit, quo die — ingressurus esset.*

XXXVIII. 1. 9: *litterae in alias urbes passim dimissae ut vindicarent sese ab impotenti dominatione Philippi et restituerent in patrium ac legitimum regnum.*

Suspiciantur docti homines ad restituerent ex praecedentibus sese cogitando supplendum esse et restituere se in patrium regnum recte de populo dici posse. Aliquanto melius in delebitur et legetur: *et restituerent patrium et legitimum regnum recepto rege legitimo Amyndro nunc exulante.*

XXXVIII. 2. 3: *inde Xenonem cum mille peditibus praemissum Alopam occupare iubet opportune Argitheae imminens; quem ubi*

teneri ab suis locum vidit, ipse circa templum Iovis Acræi posuit castra.

Comparato loco 2: 12: *Athamanes — Alopam ad Xenonem ac mille Macedonas opprimendos undique concurrerunt. Macedones parum loco freti, ab Alopa in allio rem deruptioremque undique tumultum concessere. Apparet Alopam tumultum fuisse, cui Argitheæ subiecta erat, ut 4. 1: Ambracia tumulto aspero subiecta est; Perranthem incolæ vocant. Itaque Livius scripsisse videtur: Xenonem — Alopam occupare iubet tumultum Argitheæ imminentem, et deleto locum, quod ineptissima sede positum est: quem (tumulum) ubi teneri ab suis vidit.*

XXXVIII. 6. 7: *fugientes in urbem compelluntur, parte operum incensa et pluribus aliquanto quam ipsi ceciderant interfectis.*

Male sana hæc lectio est *pluribus quam ipsi ceciderant interfectis*. Eorum enim, qui in urbem compulsi sunt, nemo ceciderat, ut opinor. Fortasse Livius scripsit: *quam ipsi amiserant, aut: quam ex ipsis ceciderant.*

XXXVIII. 23. 8: *Claudius — ad quadraginta millia hominum auctor est caesa, Valerius Antias, qui MAGIS immodicus in numero augendo esse solet, non plus decem millia.*

Mendosum est MAGIS IMMODICUS, quæ verba coniungi non possunt. Dici potuit aut: *qui ALIAS immodicus*, aut ut pressius ductus literarum sequamur: *qui IN ALIIS immodicus esse solet*. cf. 33. 10: *si Valerio quis credat omnium rerum immodice numerum augenti*, et de eodem XXVI. 49. *adeo nullus mentiendi modus est.*

Nempe quum scorpiones capti essent *ad sexaginta*, Valerius *undeviginti millia* capta esse scripserat.

XXXVIII. 53. 1. Ti. Sempronius Gracchus indignabundus exclamat: *sub pedibus vestris stabit, tribuni, domitor ille Africae, [Scipio]?*

Frangit vim verborum pueriliter additum Scipio.

XL. 5. 7: *ut Demetrius in dies suspectior esset, ex composito sermones ad * SPREM Romanorum trahebant. Ibi quum alii mores*

et instituta eorum, alii res gestas, — alii singulos principum eluderent, iuvenis incautus — omnia tuendo suspectum se patri — faciebat.

Pro *ad spem* legebatur antea *ad spectionem* manifesto mendose. Ruhnkenius in annotatione Ms. *ad despectionem* reponebat, optimo sensu pro *καταφρόνησιν*, contentum. *Eludere* enim est *irridere*, *deridere*, ut XXVI. 22: *eludant nunc antiqua mirantes.*

XL. 34. 5: *eam aedem dedicavit M'. Acilius Glabrio duumvir statuamque auratam, quae prima omnium in Italia statua aurata est, patri Glabrioni posuit.*

I. F. Gronovius emendavit: *quae prima omnium in Italia statuta aurata est*, recte nisi quod *aurata* post *statuta* expungendum est, ut locum diligenter inspicientibus patebit.

XL. 37. 4: *ad dextram principalem hastatos legionis primae instruxit, — tertia legio adversus principalem sinistram [portam] instructa est.*

Sermo militaris, quem Livius in talibus imitari solet, omittit *portam*, quod si Livius addere voluisset inseruisset paullo ante verbis *ad dextram principalem hastatos instruxit.*

XL. 38. 1: *Ligures, qui ante adventum in provinciam consulum non exspectassent bellum improvise oppressi ad duodecim millia hominum dederunt se.*

Pro *exspectassent* requiras *exspectarant bellum*, sed duae litterae exciderunt et legendum: *Ligures ut qui — non exspectassent.* Magnam copiam exemplorum congesserunt Iac. Gronovius et Drakenborchius ad XLV. 19 8, veluti XLII. 7: *nec consul, ut qui id ipsum oppugnatione comminanda quaesisset, moram certamini fecit.*

XL. 43. 2: *a C. Maenio praetore, cui provincia Sardinia quum evenisset additum erat ut quaereret de beneficiis longius ab urbe decem millibus passuum, litterae allatae se iam tria millia hominum damnassee et crescere sibi quaestionem indicium; aut eam sibi esse deserendam aut provinciam dimittendam.*

Mendosum est *indiciis*; quo enim alio modo quam *indiciis*

quaestio crescere poterat? Emendandum esse arbitror: et crescere sibi quaestionem IN DIES. Solemne est Livio in tali re dicere: in dies crescere, in dies magis crescere, ut XL. 5. 5: crescente in dies Philippi odio in Romanos. et XL. 5. 2: quum in dies magis cerneret favorem — Demetrii apud multitudinem Macedonum crescere et XL. 58. 2: inde iniuriae ultro citroque fieri, quarum in dies incremento bellum exarsit.

XLI. 10. 7: cumque illi tum Consulis imperio dicto audientes futuros ESSE dicerent, cum is more maiorum secundum vota in Capitolio nuncupata lictoribus paludatis projectus ab urbe esset cet.

Scribendum: futuros ESSE dicerent, et: — nuncupata SAGATIS lictoribus paludatus projectus cet.

XLI. 11. 5: milites transgressi murum oppidum intrarunt. Cuius capti INTERITUM ubi ex pavido clamore fugientium accepit rex traiecit ferro pectus.

Codex exhibet cuius capti TUMULI ex pavido clamore. Non satisfacit Madvigii coniectura: cuius capti INTERITUM ubi ex pavido clamore. Sententia postulare videtur: cuius capti INDIGIUM ubi — accepit rex.

XLI. 14. 3: Senatus C. Claudium consulem — iussit — in provinciam redire et coloniam ex hostibus ERIPERE.

Recte dicitur hostibus eripere et ex hostium manibus eripere, sed ex hostibus eripere vitiosum est. Veram lectionem colligas ex cap. 18. 8: intra triduum quam oppugnare coeperat RECEPTAM ex hostibus colonis restituit.

XLI. 17. 7: Senatus iussit — duumviros navales cum classe Pisas ire. — Eodem [Pisas] et Q. Petilius consul ad conveniendum exercitui diem edixerat.

Dele frigidum emblemata Pisas.

XLI. 18. 3: ne in metu quidem feritatis ingenitae obliti saeviunt in praedam, — captivos — interficiunt; pecora — trucidant. — satiati caede animantium quae inanima erant parietibus affigunt vasa omnis generis.

Madvigius tuestur Codicis lectionem **ADFIUNT.** „*non afflicta parietibus vasa, inquit, Livius dicit — sed stolide a barbaris hominibus affixa tamquam ornamenta.*” Sed hoc stoliditatis et ἀπιστοκάλιας argumentum esset, non ingenitae feritatis. Itaque affligunt recipiendum.

XLII. 19. 3: *tumultus Gallicus — haud magno conatu [brevis] oppressus erat.*

Vitiose abundat brevi, quod in haud magno conatu continetur.

XLII. 10. 15: *Consules — irati Senatui — in provinciam abituros ESSE denuntiarunt.*

Leg. abituros SESE denuntiarunt.

XLII. 17. 5: *petere institit ab eo rex — ut venenum dandum curaret. cuius scire se comparationem plurimum difficultatis et periculi habere; — SE Daturum quod nec in dando nec datum ullo signo deprendi posset.*

Tribus litteris repetitis scribendum: **SED se daturum.** Fatetur rex periculosam rem esse, *sed se daturum* quod nullo indicio deprendi possit.

XLII. 27. 3: *socios navales — in viginti et quinque naves ex civibus Romanis C. Licinius praetor scribere iussus; [in quinque et viginti] PAREM NUMERUM Cn. Sicinius sociis imperaret.*

Dele ineptum emblema.

XLII. 34. 5: *tertio anno virtutis causa mihi T. Quinctius Flaminius decumum [ordinem] hastatum adsignavit.*

Sermo militaris in talibus ordinem omittit, ut in hac ipsa oratione *primum hastatum, primus princeps.*

XLII. 52. 13: *omnia — plena cumulataque habere Macedonas; animum habendum esse, quem habuerint maiores eorum.*

In unico Codice est: *animum hos habendum*, in quo latere suspicor id quod sententia loci postulat: *animum modo habendum.*

XLV. 23. 9: *etiam apud vos fuisse audiui qui assentando multitudini grassarentur.* — *Si hoc in [haec] tam bene morata civitate accidere potuit cet.*

Resecandum est inutile et auri molestum pronomen *hac*. Sensus est: *in tam bene morata civitate, qualis vestra est.*

XLV. 32. 3: *nomina deinde sunt recitata principum Macedonum, quos cum liberis maioribus quam quindecim annos natis praecedere in Italiam placeret.*

Non est haec in tali re Latina orationis forma, sed *cum liberis maioribus quindecim annis, expuncto quam et natis*. Duplex loquendi genus confusum est: *maioribus annis quindecim et plus quam quindecim annos natis*. cf. XL. 37. 3: *maiores duodecim annis omnes coronati et lauream in manu tenentes supplicaverunt*. XLII. 34. 11: *viginti duo stipendia annua in exercitu emerita habeo et maior annis sum quinquaginta.*

XLV. 33. 1: *edito ludicro omnis generis clupeisque aereis in naves impositis cetera [omnis generis] arma cumulata in ingentem acervum — face subdita succendit.*

Quis bonus scriptor tam inepte verba *omnis generis* iterasset? Praeterea prorsus inutile est additamentum. Clupei soli in naves impositi Romam devecti sunt, cetera arma omnia cremata.

(*continuabitur*).

C. G. COBET.

GALENUS.

Tom. VIII. pag. 783. *ἀλλά σε καὶ εἰς συνθήκας ἔτοιμός εἰμι προσκαλέσασθαι*. Scribe ΠΡΟκαλέσασθαι. Inepte interpres: *vel ad foedus ferendum te adhortemur*. Εἰς συνθήκας προκλεῖσθαι τινα est *sponsione aliquem provocare aut posito pignore contendere aut in quodvis pignus vocare*. Quod Veteres appellant περιδῶσθαι apud Graeculos dicitur συνθέσθαι, συνθήκας ποιεῖν et ποιεῖσθαι, συνθηκοποιεῖν et συνθηκοποιεῖσθαι et in decrepita Graecia συνθηκίζειν.

C. G. C.

DE
LOCIS NONNULLIS APUD LIVIUM.

(Continuatur ex pag. 112).

XLV. 39. 10: *maiores vestri omnium magnarum rerum et principia exorsi ab diis sunt et finem eum statuerunt. Consul proficiscens praetorve paludatis lictoribus in provinciam et ad bellum vota in Capitolio nuncupat; victor perpetrato bello eodem [in Capitolio] triumphans ad eosdem deos, quibus vota nuncupavit, merita dona portans redit.*

Locus hic in unico Codice pessime corruptus est et infeliciter admodum correctus. In Codice est: *maiores VESTROS omnium magnarum rerum et principia ET OBSI ADDISCUT et finem statuerunt. Pro vestros et natura rei et dicendi consuetudo requirunt maiores NOSTRI. In ceteris fortasse latet: omnium magnarum rerum UT principia exordiri ab diis SIO et finem statuerunt.*

In sqq. participium *proficiscens* in suam sedem sic est transferendum: *Consul praetorve paludatus cum lictoribus in provinciam et ad bellum proficiscens vota in Capitolio nuncupat, et in fine loci in Capitolio expungendum. Livius dixerat: EODEM triumphans — redit. Adscripsit aliquis ad EODEM in Capitolium (Capitolio) et hinc natum vitium est.*

SUPPLENDA ET ADDENDA.

ad II. 12: *Romanus sum, inquit. Cives C. Mucium vocant.*
cf. XXVII. 19. 9: *Numidam esse se ait; Massivam populares vocare.*

ad XXI. 62. *infantem semestrem in foro olitorio IO triumphē clamasse*. Horatius:

tuque dum procedis IO TRIUMPHĒ.

cf. XLV. 38: *triumphum nomine cientes*. Similiter clamabant IO SATURNALIA. XXII. 1.

ad XLI. 14. 3: *coloniam ex hostibus recipere*. cf. XXXVIII. 55. 2: *quod ab eo — ex hostibus receptus esset*.

ad XLV. 32. 3: *cum liberis maioribus quindecim annis*. cf. XL. 26. 7: *omnes minores quinquaginta annis*. XLIV. 41. 1: *maior sexaginta annis iuvenum munia capessebat*.

XLII. 2. 2: *facile tamen apparuisse sibi bellum parari nec ultra ad arma ire dilaturum*.

In Codice est: *ad arma IRET*. Legendum: *ad arma ire REGEM dilaturum*.

XLII. 14. 1: *bello denique perfecto quaeque dicta ab rege quaeque responsa essent emanavere*.

Deleta dittographia scribe: *QUAE dicta ab rege*.

XLII. 28. 7: *consulibus designatis imperavit senatus ut qua die magistratum inissent — precarentur [ut] quod bellum populus Romanus in animo haberet gerere, UT id prosperum eveniret*.

Prius ut vitiose abundat.

Similiter XLII. 30. 10: *patres — ferre ad populum consules iusserunt [ut] quod Perseus — sociis populi Romani arma intulisset — UT — bellum cum eo iniretur*.

Delendum est prius ut.

XLII. 32. 4: *consulti patres CUI consulatum populus Romanus non negasset ab se provinciam negari superbum rati sortiri consules iusserunt*.

Supple: — *non negasset EI ab se provinciam negari*.

XLII. 37. 2: *Decimius missus est ad Gentium regem Illyriorum,*

QUEM si aliquem respectum amicitiae EUM habere cerneret retentare aut etiam ad belli societatem perlicere iussus.

Impedita et mendosa est haec verborum compositio. Legendum suspicor: — regem Illyriorum EUMQUE si aliquem respectum amicitiae SUAE habere cerneret, retentare — iussus.

Decimius ad Gentium missus est eumque retentare iussus.

XLII. 43. 4: *ab hoc colloquio — legati Romani in Bocotiam comparati sunt.*

Sententiae satisfacit: *comparant iter.*

XLII. 47. 9: — *ut — iuberetur cetera, uti e republica maxime visum esset agere.*

In Codice pessime mulcato et passim lacunis hiante facile litterae pauculae intercidere potuerunt. Requiro enim solemne illud: *uti e re publica FIDEQUE SUA maxime visum esset.*

XLII. 50. 8: *dum integrae (res sint statuere) apud animum suum Persea debere utrum singula concedendo nudatus ad extremum opibus extorrisque regno Samothraciam aliamve quam insulam petere ab Romanis, ubi privatus superstes regno suo in contemptu atque inopia consenescat, malit cet.*

In lacunae supplemento *dum integrae (res sint statuere) apud animum suum Persea debere*, requiro necessarium vocabulum *SEMEL statuere — debere. Semel est εἰςάπαξ*, de ea re quae iterum fieri nequit. cf. XLII. 22. 6: *si gratia plus quam veritas apud eos valeret, semel statuerent quid donatum ex alieno Masinissae vellent.*

In verbis: *privatus superstes regno suo*, inepte additum *privatus* expungendum est. Quam fatuum est *privatum* esse dicere eum qui regno suo sit *superstes*, id est qui post amissum regnum vivere sustinuerit.

XLII. 51. 5: *Paeones et ex Parorea et Parastrymonia.*

Quod in Codice est *PARstrymonia* non erat tangendum. Dorica et Macedonica forma est ΠΑΨρυμονία.

XLII. 53. 1: *ea vociferatio — exorta est, ut finem dicendi faceret, tantum iussis ad iter parari.*

In Codice est *ad iter parere*, sed verum esse arbitror: *tantum iussis ITER PARARE.*

XLIII. 13. 1. in Codice est: *non sum nescius ab eadem negligentia, quā nihil deos portendere vulgo nunc credant, neque nuntiari admodum ulla prodigia in publicum neque in annales referri.*

Pro quā Madvig substituit quia. Nollem factum. *Negligentia est contemptus deorum, ἀλιγωρία καὶ περιφρόνησις τοῦ δαιμονίου.* Bona pars hominum Livii aetate aut nullos esse deos credebatur aut eos non curare quid ageret humanum genus. Livius igitur impietatem hanc esse dicere non ausus est sed leniore vocabulo negligentiam appellavit. Queritur Livius eadem negligentia neque nova prodigia in publicum nuntiari, neque vetera in annales referri. Illorum temporum historici Polybii exemplo has superstitiones antiquitatis nugas silentio praeteribant, Livius contra candidissimus mortalium bona fide credebatur „*bovem foeminam locutam esse.*” Quid putemus Senatoribus animi futurum fuisse si quis istiusmodi prodigium in publicum nuntiasset?

XLIV: 1: *ab Roma profectus — consul cum quinque millibus ** quod supplementum legionum secum traiecturus erat Brundisium pervenit.*

In Codice est: *milibus quod in supplementum*, in quo latere arbitror: *millibus MILITUM, QUOS in supplementum cet.*

XLIV. 14. 11: *cum id ultra pati non possent legatos alios ad Persea in Macedoniam misisse qui ei denuntiarent Rhodiis placere pacem cum componere cum Romanis; se Romam eadem nuntiatum missos.*

Erat in vetusto libro *EDENUNTIATUM* omissis duabus literulis ad sententiam necessariis *eadem DENUNTIATUM missos.*

XLIV. 27. 1: in Codice est: *apparebat in omnibus mercedem multitudinem timere nec quicquam aliud.*

Sententia duce restituendum est: *apparebat omnibus mercedis EUM MAGNITUDINEM timere.*

XLIV. 39. 2: *maiores vestri castra munita portum ad omnes casus exercitus ducebant esse.*

Cur suos maiores excludit? Repone: *maiores nostri*, ut unusquisque in tali re dicere solet.

XLV. 10 4: *cum praeterveherentur Asiam legati et Loryma venissent, qui portus viginti paulo amplius millia ab Rhodo abest principes Rhodiorum occurrunt — orantes ut Rhodum deveherentur.*

Miror Madvigium non recepissee Dukeri emendationem *DEVERTERENTUR*, magis etiam miror ipsum Dukerum bonam et certam correctionem pro inutili et non necessaria abiecissee. Legati Romani Loryma pervenerant recta Aegyptum et Alexandriam petitori, sed fatigati Rhodiorum precibus decreverunt ab instituto itinere *DEFLECTERE* et brevem navigationis moram pro salute sociae urbis pati. Requiritur igitur *deverti*, non *devehi*. *Devehere* aliquid est *deportare* et *devehi* dicitur is qui navi aliena aliquo deducitur. cf. XLV. 14. 7: — *duas naves conducere, quibus ipse (Masgabas) comitesque in Africam deveherentur.* XXI. 10: (de Hannibale) *sed si nemo deposcat devehendum in ultimas maris terrarumque oras.*

XLV. 22. 1: *peccaverimusNE adhuc dubium EST; poenas, ignominias omnes iam patimur.*

Corrigendum esse arbitror: *peccaverimusne NEC NE adhuc dubium est, SED poenas cet.*

XLV. 22. 12: *numquam vestrae naves pugnare sine nobis; nostra classe pugnare semel ad Samum, iterum in Pamphylia.*

Syllaba repetita scribendum: *NOS nostra classe.*

XLV. 24. 8: *cum tribus regibus gessistis bella per hos annos. Ne plus obsit nobis quod uno bello cessavimus quam quod duobus bellis pro vobis pugnare.*

Crevier supplebat: *ne plus obsit — quam PROSIT quod.* XL. 15. 8: *nec hodie ut prosit mihi gratia Romanorum postulo; ne obsit tantum deprecor.* XL. 46: *non possumus non vereri ne male comparati sitis nec tantum rei publicae prosit quod omnibus nobis egregie plucetis quam quod alter alteri displicetis noceat.*

Madvigius non assentitur sed comparare iubet locum cap. XX. 9: *orantes ne nova falsaque crimina plus obesse Rhodiis aequum censerent quam antiqua merita, quorum ipsi testes essent.* Raro admodum Madvigius locum male habitum comparatione loci corrupti tuetur. Supplendum necessario est: *quam antiqua merita, quorum ipsi testes essent, PRODESSE.*

XLV. 24. 11: *omnia libera capita, quidquid Rhodiorum virorum, feminarum est — naves conscendemus.*

Lege *quidquid Rhodi virorum.* Vulgatam lectionem *παρήχης* peperit.

XLV. 24. 4: *his qui nos poena, non crimine liberant, gratiam quidem habemus; ipsi nobis hanc dicimus legem: si omnes volumus quod arguimur [non distinguimus voluntatem a facto] omnes plectamur.*

Frangit vim acris sententiae languidum et iners additamentum. Sensus est: *facere voluisse et fecisse idem esse statuimus.* Sed id ipsum inest in verbis: *si omnes volumus quod arguimur, omnes plectamur.*

Praeterea non est in *voluisse* et *fecisse* oppositio, sed in *omnes*, ut apparet ex sqq.: *si alii principum nostrorum vobis, alii regi faverunt, non postulo ut propter nos, qui partium vestrarum fuimus, regis fautores salvi sint; illud deprecor, ne nos propter illos pereamus.* Sic igitur dixit: *si OMNES volumus quod arguimur, OMNES plectamur.* Sed non omnes deliquimus; nolite ergo insonantes cum sontibus perdere. XLV. 25. 5: *Rhodiis responsum ita redditum est, ut nec hostes fierent nec socii permanerent. Philocrates et Astymedes principes legationis erant. Partim cum Philocrate renuntiare Rhodum legationem placuit, partim cum Astymede Romae subsistere, qui quae agerentur scirent certioresque suos facerent. In praesentia deducere ante certam diem ex Lycia Cariaque IUSSERUNT praefectos.*

Quinam iusserunt? Nempe Romani. Sed in iis quae praecedunt de Rhodiis sermo est, non de Romanis. Quid igitur? Scribe: *deducere ante certam diem IUSSI SUNT praefectos.*

Livius ubi ducem suum Polybium deserit in graves errores se implicare solet. Miscet diversa tempora et ordinem rerum

gestarum perturbat. Quo tempore Rhodii iussi sint praefectos ex Lycia Cariaque deducere declarat Polybius XXX. 3: *Postquam Rhodiorum legatis responsum redditum est οἱ μὲν περὶ τὸν Φιλοκράτην λαβόντες ἐξ αὐτῆς ὥρμησαν, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀσυμῆδην αὐτόθι μένοντες παρήδρευον χάριν τοῦ μηδὲν αὐτοὺς λαμβάνειν τῶν προσπιπτόντων. haec Rhodi renuntiata — in gaudium verterunt. Itaque extemplo coronam XX millium aureorum decreverunt; Theaetetus praefectum classis in eam legationem miserunt. Societatem ab Romanis ita volebant peti ut nullum de ea re scitum populi fieret. Theaetetus missus est θερείας ἀρχομένου anni 167. ἄρτι δὲ τῶν περὶ τὸν Θεαίτητον καταπεπλευκῶτων ἀπέστησαν Καύνιοι. — ΚΑΤΑ ΔΕ ΤΟΝ ΑΤΤΟΝ ΚΑΙΡΟΝ ἡ σύγκλητος ἐξέβαλε δόγμα διότι δεῖ Κᾶρας καὶ Λυκίους ἐλευθέρους εἶναι πάντας, ὅσους προσένειμε Ῥοδίοις μετὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον.*

In multo graviolem errorem Livius et semet ipsum et nos induit in fingenda oratione, quam Astymedem in curia habuisse narrat. Toto coelo erat diversa ab ea oratione quam re vera habuit. Astymedes, cui sua oratio satis placebat, scriptam eam in vulgus edidit. Polybius XXX. 4: *ἐξέβαλε γὰρ ἐγγραπτον μετὰ ταῦτα ποιήσας τὴν σύνταξιν τῆς δικαιολογίας, ἣ τοῖς πλείοσι τῶν ἀναλαμβανόντων εἰς τὰς χεῖρας ἄτοπος ἐφαίνετο καὶ ἀπίθανος.* Maiorem enim orationis partem consumpsit criminando alios qui peius etiam de Romanis meriti tamen omnes veniam adepti essent. Polybius, qui ipsam orationem legerat, graviter Astymedem increpat. Livius, qui orationem non viderat (solent enim libelli huiusmodi cito interire) et Polybii immemor longam et flebilem legati orationem de suo commentus est ad misericordiam Romanorum excitandam. Multa in ea oratione sunt pravi et vitiosi acuminis et supra modum exaggerata. Non gravem historicum sed declamitantem adolescentulum audire tibi videaris in his: *si perseverabitis in ira — quidquid Rhodi virorum feminarum est — Romam veniemus et — in vestibulo curiae vestrae — corpora nostra coniungumque ac liberorum vestrae potestati permittemus hic passuri quodcumque patendum erit.* Liv. XLV. 24. 11. Sed prorsus nihil horum in curia auditum est.

LIVIVS ET THUCYDIDES.

Liv. XXI. 1: *in parte operis mei licet mihi praefari quod in principio summae totius professi plerique sunt rerum scriptores, bellum maxime omnium memorabile, quae umquam gesta sint, me scripturum.*

Noto abusu *plerique rerum scriptores* accipiendum est de uno Thucydide, qui in *principio summae totius* I. 1. ita scripsit: Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τὸν Πελοποννησίαν καὶ Ἀθηναίων — ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων.

Liv. XXVI. 36. 9: *res publica incolumis et privatas res facile salvas praestat; publica prodendo tua nequicquam serves.*

Pereleganter Livius in rem suam convertit id quod in Periclis oratione legerat apud Thucydidem II. 62: ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας ἢ καθ' ἕκασον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς πατρίδος οὐδὲν ἥσσον ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ πολλῶ μᾶλλον διασώζεται.

Minus feliciter res Livio cessit XLV. 23. 15. in oratione Rhodiorum: *tum civitatum quam singulorum hominum mores sunt. — Atheniensium populum fama est celerem et supra vires audacem esse ad conandum, Lacedaemoniorum cunctatorem et vix in quibus confidit ingredientem.*

Quum flosculum ex Thucydide decerperet I. 70: οἱ μὲν (Athenienses) καὶ παρὰ δύναμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ — τὸ δὲ ὑμέτερον (Spartanorum) τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πρᾶξαι τῆς τε γνώμης μὴδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι, non sensit quam parum haec cum praesenti Graeciae statu congruerent et Rhodiorum legatis minime id dicere convenire. Actum erat olim de Atheniensium et Spartanorum moribus pristinis, ut olim erat actum de eorum opibus et imperio. Ambae civitates olim tam potentes languebant inertes et moriebantur. Propterea dixit **FAMA EST Atheniensium populum supra vires audacem esse**

ad conandum, sed vel sic ea sententia a Rhodiorum persona abhorret.

Sallustius in primo *Historiarum* libro in oratione Lepidi dixerat: *quare igitur tanto agmine atque animis incedit* (Sylla)? *quia SECUNDAE RES MIRE SUNT VITIIS OBTEHTUI*, de quo loco Seneca *Controv.* IX. 24 ita scribit: *T. Livius tam iniquus Sallustio fuit, ut hanc ipsam sententiam („secundae res mire sunt vitiis obtentui”) tamquam translatam et tamquam corruptam dum transfertur obiecerit Sallustio. Nec hoc amore Thucydidis facit, ut illum praeferat, sed laudat quem non timet et facilius putat posse a se Sallustium vinci si ante a Thucydide vincatur.* In his Senecam et ratio fugit et fefellit memoria. Non est enim Thucydidis nobilis haec et decantata sententia, sed Demosthenis in secunda Olynthiaca pag. 23, 27: ἀλλ' οἶμαι νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τοῦτοις τὸ κατορθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δεινὰ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτα δυνάσθαι. Impostor, qui ex laciniis Demosthenis orationem πρὸς τὴν ἐπιστολήν conflat, hunc quoque locum descripsit pag. 155, 22: νῦν μὲν τὸ κατορθοῦν αὐτὸν ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δεινὰ συγκρύψαι καὶ συσκιᾶσαι τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἰσιν. Caeterum neque apparet cur Sallustii sententia dicatur *translata et dum transferretur corrupta* neque quo pacto Livius existimari possit Thucydidem NON TIMERE.

C. G. COBET.

DIODORUS SICULUS.

XXXVII. 12. 3: οὐ γὰρ εἰμι Ῥωμαῖος ἀλλ' ὁμοῖος ὑμῶν ὑπὸ βᾶβδοις τεταγμένος.

Leg. ὁμοῖος ὑμῖν.

Ἐπὶ βᾶβδοις est *sub iure virgarum*.

C. G. C.

EURIPIDEA.

Poetae scenici Graeci ed. Gu. Dindorf. Lipsiae 1869.
Euripidis tragoediae ex recensione Augusti Nauckii
ib. 1871.

Cupientem pro meis viribus aliquid conferre, quo Euripidis tragoediae in pristinum statum restituerentur, haec me cogitatio a proposito meo paene revocabat: metuebam ne quis me arrogantiae insimularet, quod post tot praestantissimorum criticorum aurea et immortalia inventa mihi viderer is esse, qui etiam possem τῷ τραγικωτάτῳ ποιητῇ lucem afferre. Si quis ita sentiat, is reputet, quam latus hic pateat arti criticae campus, et quam parum idonei auctores nobis poetae verba tradiderint; deinde hoc quoque sciat, mihi post saepissime repetitam demum et accuratam lectionem spem natam esse, fore ut hic illic aliquod vitium indicarem, quod non fugisset alios, quodque jamdudum, etiam melius fortasse, correctum esset, nisi me doctiorum et peritiorum mentes graviora a levioribus avocassent. Fretus ergo nota et saepe probata philologorum aequitate et benevolentia, confidenter me ad laborem accingo, et speciminis causa lectorum judicio primum subjiciam paucas quasdam conjecturas ad IPHIGENIAM AULIDENSEM, addam unum et alterum locum e nonnullis aliis Euripidis tragoediis, plura daturus si haec placuerint.

In Iph. Aul. igitur vs. 520 dixerat Agamemnon :

τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα Φιλότητιμον κακόν.

Respondet Menelaus, ut olim legebatur:

οὐδέν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρόν.

Corruptum esse hunc versum nemo non videt, sed quae ab

editoribus in textum receptae sunt emendationes, vereor ne iis vitium ultro augeatur. Aut enim probant CANTERI inventum γε χρηστών, aut pro ἄχρηστον legunt ἀρεστών, aut alio modo adjectivum ἄχρηστον tentant. Melius fecissent si hoc intactum reliquissent, sed pro κούδέν restituissent id, quod tam bene opponeretur participio παρόν, quam adjectivum ἄχρηστον adjectivo χρήσιμον oppositum est. Sic natum esset dictum acre et acerbum, Euripideo more enunciatum. Legendum enim est:

ἀπόν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρόν.

Est igitur id genus hominum diversissimum ab eo viro, de quo sermo est in Supp. 867, qui

Φίλος τ' ἀληθὴς ἦν φίλοις παροῦσί τε

καὶ μὴ παροῦσιν. Cf. Hipp. 1001

ἀλλ' αὐτὸς οὐ παροῦσι κἀγγύς ὦν φίλος.

Versum qualem nos fecimus esse Euripide dignum videbis, ubi contuleris Alc. 62 ubi Morti, dicenti:

ἐπίστασαι δὲ τοὺς ἐμοὺς τρόπους

respondet Apollo:

ἐχθρούς γε θνητοῖς καὶ θεοῖς στυγουμενούς.

Ceterum initium versus paulo graviolem labem contraxisse, non est quod mireris.

1433. Iphigeniam se ad sacrificium offerentem his verbis alloquitur Achilles:

οὔκουν ἐάσω σ' ἀφροσύνη τῇ σῇ θανεῖν.

ἐλθὼν δὲ σὺν ὄπλοις τοῖςδε πρὸς ναὸν θεᾶς

καρδοκήσω τὴν ἐκεῖ παρουσίαν.

Hos versus cum nonnullis praecedentibus editores Euripide indignos judicant; utrum jure an injuria nunc non disputo; sed quod in his maxime displicet non ab Euripide neque ab ejus imitatore, sed ab imperito scriba profectum arbitror. Legendum enim est pro παρουσίαν aliud substantivum, quod, postquam vel una litera evanuerat, facile in παρουσίαν corrumpi poterat: προθυμίαν:

καρδοκήσω σὴν ἐκεῖ προθυμίαν;

videbo an illic quoque futura sis tam fortis et ad moriendum parata. Eadem enim Achillis sententia est, quae etiam in Alcestide legitur vs. 671

ἦν ἐγγυὺς ἔλθῃ θάνατος οὐδεὶς βούλεται | θνήσκειν.

1264. μέμνηε δ' Ἀφροδίτῃ τις Ἑλλήνων στρατῶ
πλεῖν ὡς τάχιστα βαρβάρων ἐπὶ χθόνα.

Quid sit μέμνηεν Ἀφροδίτῃ στρατῶ non intellego, neque dubito
quin sit scribendum :

ἔμνηε δ' Ἀφροδίτῃ τις Ἑλλήνων στρατόν.

Quod si cui minus placet aoristus ἔμνηε, conferat Ionis vs. 520:

εὖ φρονεῖς μὲν ἢ σ' ἔμνηε θεοῦ τις ὧ ξένη βλάβῃ;

Quod idem est ac si diceret: εὖ φρονεῖς ἢ μέμνηας;

356. τί δράσω; τίνα δὲ πόρον εὖρω ποθέν;

Versum corruptum variis modis emendare conati sunt viri docti:
omnium optime Nauckius, qui scripsit τίν' ἀπορῶν εὖρω πόρον;
Sed etiam in his leve mendum inest; non enim ἀπορῶν sed
ἀπόρων requiritur: πόρος ἀπόρων eodem modo dictum est, quo
e. gr. χεῖματος λιμὴν. Andr. 891.

477 sqq. Agamemnon, hominum de plebe felicitatem prae-
dicans, his verbis utitur:

καὶ γὰρ δακρυῦσαι βῆδ' ὡς αὐτοῖς ἔχει
ἀνολβὰ τ' εἰπεῖν, τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν
ἄπαντα ταῦτα.

Multum in his versibus sudarunt critici. Probatur plerumque
Musgravii conjectura, qui verba ἀνολβα et ἄπαντα locum inter
se mutare jussit. Sed vehementer vereor ut ea multum profi-
ciamus; quid enim sit ἀνολβα ταῦτα equidem non assequor.
Malim, ne una quidem litera mutata, pro ταῦτα legere ταῦτά;
videtur enim τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν ἄπαντα ταῦτά acerba brevi-
loquentia dictum esse pro: viro nobili non licet ullos animi
motus vultu vel voce prodere.

1437. Roganti Iphigeniae: τάδε δ' ἐμοὶ πιθοῦ respondet Cly-
taemnestra:

λέγ' ὡς παρ' ἡμῶν οὐδὲν ἀδικήσει τέκνον.

Neque hic sermo esse potest de injuria, et παρ' ἡμῶν apud
verbum passivum vereor ut Graecum sit. Legendum censeo:

λέγ' ὡς παρ' ἡμῶν οὐδὲν ἀτυχήσεις τέκνον;

nihil a nobis non impetrabis. Ἀτυχήσεις ex seriorum pronuntiatione facile in ἀδικήσει transire poterat.

970. τάχ' εἴσεται σίδηρος ὃν πρὶν ἐς Φρύγας
ἐλθεῖν, φόνου κηλῖσιν αἵματος χρανῶ κτέ.

Non minus recte dicitur φόνου κηλῖσιν quam κηλῖσιν αἵματος, sed simul et φόνου et αἵματος non credo substantivo κηλῖσιν aptari posse. Itaque sic emendaverim:

ὃν πρὶν ἐς Φρυγῶν
ἐλθεῖν φόνον, κηλῖσιν αἵματος χρανῶ.

Leviora, sed tamen non prorsus spernenda haec sunt:

ΙΦ. εἴθ' ἦν καλὸν μοι σοὶ τ' ἄγειν σύμπλουν ἐμέ.

667. ΑΓ. αἰτεῖς τι, καὶ σοὶ πλοῦς ἵνα μνήσει πατρός.

Pro inepto αἰτεῖς τι Porsonus dedit ἔτ' ἔστι; sed quoniam particulae ἔτι hic locus non est, malim

ἔστ' ἔστι καὶ σοὶ πλοῦς ἵνα μνήσει πατρός.

1192. ἦκων δ' ἐς Ἄργος προσπεσεῖ τέκνοισι σοῖς;
ἀλλ' οὐ θέμις σοι. τίς δὲ καὶ προςβλέψεται
παίδων σ' ἵν' αὐτῶν κτέ.

Ne pereat emphasis conjunctionis καὶ malim:

τίς σε καὶ προςβλέψεται,
παίδων ἵν' αὐτῶν κτέ.

Hecuba 566 in narratione de Polyxenae sacrificio:

ὁ δ' (Neoptolemus) οὐ θέλων τε καὶ θέλων οἴκῳ κόρης
τέμνει σιδήρῳ πνεύματος διαρροάς.

Quid in his verbis inesset absurdi optime sensit KAYSERUS, itaque scripsit:

ὁ δ' οὖν θέλων τε καὶ θέλων οἴκῳ κόρης
τέμνει σιδήρῳ πνεύματος διαρροάς.

Sed vel sic quoque verba οἴκῳ κόρης plane inutiliter et languide adduntur, et omnem vim verborum θέλων τε καὶ θέλων tollunt. Alia ergo medela, eaque multo lenior mihi magis placet: omnia suo loco relinquo, et pro ΟΙΚΤΩΙ lego ΘΗΚΤΩΙ:

ὁ δ', οὐ θέλων τε καὶ θέλων, θηκτῷ κόρης
τέμνει σιδήρῳ πνεύματος διαρροάς.

Vitio tam aperto quam ad emendandum facili laborat locus
in Hippolyto 1345

οἶον ἐκράνθη διδυμον μελάθροις
πένθος θεόθεν καταληπτόν,

ubi non credo multis verbis opus esse, ut demonstrarem legandum esse:

πένθος θεόθεν καταπίπτον.

Frequentissimi in Euripidis codicibus vitii mihi videor exemplum observasse in *Andromache* vs. 248, ubi Hermionen dicentem: Thetis patriam tuam odit ob Achillis mortem, sic refutat Andromache:

Ἑλένη νιν ὤλεσ', οὐκ ἐγώ, μήτηρ δὲ σή.

Quis semel admonitus non offendat in inficeta repetitione Ἑλένη — μήτηρ δὲ σή? Nam ut acerbè dictum est Ἑλένη νιν ὤλεσ' οὐκ ἐγώ, ita duplici ista Helenes mentione totus versus languet. Credo Euripidem scripsisse: Κύπρις νιν ὤλεσ', οὐκ ἐγώ, μήτηρ τε σή, deinde ab sciolo suprascriptum Ἑλένη in alienam sedem irrepsisse, et τε, sententia postulante, in δὲ mutatum esse.

Frequentissimum hoc esse vitium dicebam; saepe enim nomen proprium aliquod suprascriptum aliud nomen vel proprium vel appellativum expulit. Nemo, me iudice, melius versum Euripideum hoc morbo sanavit quam MEKLERUS ¹⁾, qui versum saepe tentatum (Hel. 587)

πῶς οὖν ἂν ἐνθάδ' ἦσθ' ἂν ἐν Τροίᾳ θ' ἄμα;

tandem aliquando ita correxit:

πῶς οὖν ἄμ' ἐνθάδ' ἦσθ' ἐν Ἰλίῳ θ' ἄμα;

Nec minore jure PORSONUS versui ἀμέτρῳ in *Oreste* 1535:

σύγγονόν τ' ἐμὴν Πυλάδην τε τὸν τάδε ξυνδρῶντά μοι

ita justum metrum reddidit: σ. τ. εἰ. τρίτον τε κτέ., ubi tamen malim φίλον τε.

Eodem modo in *Heraclidis* vs. 990:

ἄλλ' εἴτ' ἔχρηζον εἴτε μή, θεὸς γὰρ ἦν,

1) *Euripidea*, Textkritische Studien von Siegfried Mekler. Wien. C. Konegen. 1879.

Ἦρα με κάμνειν τήνδ' ἔθηκε τὴν νόσον,
legendum arbitror:

ἦτις με κάμνειν τήνδ' ἔθηκε τὴν νόσον.

Semel hoc vitio observato non difficile est corrigere versum ex Herc. Fur., qui mihi quidem nunc corruptissimus videtur. Hercules auditis injuriis, quibus Amphitryonem affecerat Lycus tyrannus, rogat vs. 526 *κούκ' ἔσχεν αἰδῶ τὸν γέροντ' ἀτιμάσαι*; Respondet Megara:

αἰδῶ γ'; ἀποικεῖ τῆςδε τῆς Θεοῦ πρόσω.

Quid sit hoc *αἰδῶ γε*; non facile dicas. Si quis credat ironicam esse interrogationem, qualis est illa Demosthenica *καλὸν γε; οὐ γάρ*; primum reputet nusquam alibi apud Euripidem interrogationem cum particula *γε* reperiri; deinde ubi idem vocabulum praecedat, illud non posse alio modo ironice iterari quæm e. gr. *ποῖαν αἰδῶ*. Postremo minus recte homines scelerati dicuntur longe a Pudore remoti habitare, sed hic deus longe fugit terras sceleribus commaculatas. Versum hoc modo corruptum esse opinor. Non scripserat Euripides *αἰδῶ*, sed hoc nomen explicandi causa suprascriptum est, quum poëta dedisset: *αὕτη . . . Θεός*; deinde *γ' ἀποικεῖ* natum est e *γὰρ οἰκεῖ* et *τῆς* e *γῆς*. Quibus omnibus restitutis aptissimum habebimus Megaræ responsum:

αὕτη γὰρ οἰκεῖ τῆςδε γῆς πρόσω Θεός.

In eadem fabula vs. 65 Megara dicit: olim pater meus felix habebatur

*ἔχων τυραννίδ' ἥς μακρὰι λόγχοι πέρι
πῆδῶσ' ἔρωτι σώματ' εἰς εὐδαίμονα.*

Quia secundo versu haud dubie significatur bellum Eteoclis cum Polynice, legendum arbitror: *σώματ' εἰς ὀμαίμονα*.

Ion 733 Creusa ita' paedagogum suum alloquitur:

*ἐγὼ δέ σ' ὥσπερ καὶ σὺ πατέρ' ἐμὸν ποτε
δέσποιν' ὅμως οὐσ' ἀντικηδεύω πατρός.*

Senex ille Erechthei quoque paedagogus fuerat; absurdum autem videtur eum suae curae commissum puerum *patriis instar* coluisse. Ergo priorem versum sic corrigo:

ἐγὼ δέ σ' ὥσπερ καὶ πατὴρ ἐμός ποτε.

In eadem fabula 891 sqq. Creusa haec dicit: Tu, o Apollo!, olim

λευκοῖς ἐμΦὺς καρποῖσιν
 χειρῶν εἰς ἄντρου κοίτας
 κραυγὰν, ὃ μᾶτέρ μ' αὐδῶσαν
 θεὸς ὁμεινέτας ἄγεις ἀναιδείᾳ
 Κύπριδι χάριν πράσσαν.

Miror nondum esse observatum, quam sit absurdum κραυγὰν ὃ μᾶτερ αὐδᾶν; unde tamen et quomodo vitium natum sit, non est obscurum. Scripserat Euripides:

ὃ μᾶτερ μᾶτέρ μ' αὐδῶσαν.

Postquam, ut fit, alterum μᾶτερ exciderat, aliquis versum ut-
 cunque explevit.

Electra 918. Electra Aegisthi corpus his dictis aggreditur:

εἰς τοῦτο δ' ἤλθες ἀμαθίας ὥστ' ἤλπισας
 ὡς εἰς σ' ἐμὴν δὴ μητέρ' οὐχ ἔξεις κακὴν
 γήμας, ἐμοῦ δὲ πατρὸς ἡδίκηεις λέχη.

Ea fuerat Aegisthi stultitia, quod putaverat, se fidelem uxorem habiturum esse Clytaemnestram, quae priori marito tam fuisset infida. Ergo lego:

ἐμοῦ δὲ πατρὸς ἡδίκηει λέχη.

Herc. Fur. 520 sqq.

θεῦρ' ὃ τέκν' ἐκκρήμνασθε πατρώων πέπλων,
 ἴτ', ἐγκονεῖτε, μὴ μεθῆτ' ἐπεὶ Διὸς
 σωτήρος ὑμῖν οὐδέν ἐσθ' ὅδ' ὕστερος.

Sententia est: pater vester ne ipso quidem Jove minus valet vobis afferre salutem. Itaque legendum est

ἐπεὶ Διὸς
 σωτὴρ ὅδ' ὑμῖν οὐδέν ἐστιν ὕστερος.

Atque haec quidem in praesentia sufficiant.

Lugduni Batavorum

J. J. HARTMAN.

MDCCCLXXXI.

OBSERVATIONES CRITICAE

IN

L. ANNAEI SENECAE

DIALOGOS ET EPISTOLAS.

Quod iudicium Quintilianus de dicendi genere tulit, quod, quum rhetoricen profiteri coepisset, inter aequales suos plurimum obtinebat, idem fere ego, paululum verborum sententia inflexa, de Senecae libris affirmare ausim ¹⁾. *Corrupta* fuit et *omnibus vitiis fracta* elocutio, quam Quintilianus ad pristinam severitatem revocare studebat. *Corruptae et multis vitiis turbatae* Senecae Epistolae et qui feruntur Dialogi ad hunc usque diem leguntur. Quamvis multum diuque lectitata et a lectoribus nonnullis eruditissimis et sagacissimis — Muretum, Lipsium, Madvigium dico, quibus ex recentioribus Gertzius addendus — innumerabilibus in locis emendata et expleta, Senecae opera adhuc propter plurima obscura et mutila emendatoris manum desiderant. Quam in iis, quae infra scriptae sunt, observationibus an praestiterim, candidus videbit lector.

de Benef. II. 7. 2. Tiberius rogatus a Mario Nepote, viro praetorio, ut aere alieno eum liberaret, edere illum nomina creditorum iussit, deinde pecuniam iis solvendam curavit, addita contumeliosa admonitione. *Effecit, ut Nepos nec aes alienum*

1) Inst. Or. X. 1. 125.

haberet, nec beneficium; liberavit illum a creditoribus, sibi non obligavit. Quodsi Seneca hoc dixit, Nepotem neque aes alienum, neque beneficium habuisse, dixit quod verum non esset. Qui enim alterius beneficio e decoctore solvendo fit, non *habere beneficium* dici non potest. Quod vero Tiberius effecit, quum per contumeliam beneficium daret. hoc fuit ut: nec Nepos *aes alienum haberet, nec beneficium DEBERET, liberavit illum a creditoribus, sibi non obligavit.* Scriba propter similitudinem praecedentis *haberet*, alterum conjunctivum omisit. Ita singula sententiae membra accurate inter se respondebunt: *nec aes alienum haberet*, idem fere est quod: *liberavit illum a creditoribus, nec beneficium deberet* quod: *sibi non obligavit* Idem fere docet philosophus de Benef. I. 1. § 8. „Eodem animo beneficium debetur, quod datur, et ideo non est neglegenter dandum, — sibi enim quisque debet, quod a nesciente accepit,” ubi legendum suspicor: quod a DARE nesciente accepit. cf. I. 1. 1. „quod beneficia nec dare scimus, nec accipere.”

De Benef. IV. 28. § 1. „Rex honores dignis dat, congiarium „et indignis, frumentum publicum tam fur quam periurus et „adulter accipiunt et sine delectu morum quisquis *incisus* est.” Incisum illum non facile quis ita expediet, ut sanae interpretationis legibus satisfaciat. Procul dubio conjectura Pinciani, ab Opsopoeo probata reducenda est: *quisquis in censu est.*

De Benef. IV. 19. § 2.

Alloquitur Seneca Epicurum „Hunc (sc. deum tuum) igitur intersaeptum ingenti quidem (lege cum Mureto: *quodam*) et „*inexplicabili muro* divisumque a contactu et a conspectu mortalium non habes quare verearis.” Quid sit *sorites inexplicabilis*, quem Seneca de Benef. V. c. 19. 9. memorat, video, quid vero sibi velit *murus inexplicabilis*, non item. Restitue: *muro inexsuperabili*, collato loco ex dialogo: Non cont. neque iniur. accip. sapient. c. 6. § 8. „bona eius solidis et *inexsuperabilibus munimentis* praecincta sunt.”

de Benef. VI. 5. 4.

Si quis ab altero beneficium accepit, postea vero ab eodem

iniuria quadam laeditur, quaeritur utrum gratia quam pro beneficio debet posteriore iniuria compensetur, an neque gratiam debere desinat, neque ius vindicandae iniuriae amiserit. In foro altera causa ab altera segregatur. „Separantur actiones et de eo quod agimus de eodem nobiscum agitur.” Est lectio Fickerti, quae sana esse non potest, nam cum altero beneficii, ut ita dicam, agetur, cum altero iniuriae. Haasius edidit: *Separantur actiones et de eo [quod] agimus et de eo nobiscum agitur.* Tollit relativum, sed ne ita quidem integra reducetur oratio, immo nascetur soloecismus. Videtur enim Haasius *de eo*, bis repetitum, ita accepisse, tamquam esset *περὶ τοῦ μὲν — περὶ τοῦ δέ*. Qui nuper libros de Beneficiis et de Clementia edidit, vir doctissimus Gertzius, vero, me iudice, propius accessit, scribendo: *Separantur actiones et de eo, quod agimus, et de eo, quod nobiscum agitur, non confunditur formula.* Ultima verba priores editores sententiae, quae proximo loco sequitur, attribuerant. Melius adhuc Madvigius, V. C. „*et de quo nobiscum agitur.*” Equidem sententiam omnibus numeris absolutam fore suspicor, si legeris: *Separantur actiones, „et de eo quo de (pro: quod) „agimus, et de eo, de quo nobiscum agitur. non confunduntur „formulae. Si qui (quis?) apud me pecuniam deposuerit, idem „postea furtum mihi fecerit, et ego cum illo furti agam et ille „mecum depositi.”*

Usus forensis requirere videtur *agere cum aliquo de aliqua re*, sive *alicuius rei*, si nomen definitae cuiusdam actionis additum erit.

Respondet Seneca: comparatio, quam protulisti claudicat: „Lex legi non miscetur. Depositum habet actionem propriam „tam, mehercule, quam furtum. Beneficium nulli legi subiectum est, me arbitro utitur. Licet mihi inter se comparare, „quantum profuerit mihi quisque aut” (leg. *et*, quod et Gertzius mavult, nimia vero religione in textum non recepit) „quantum nocuerit, tum pronuntiare, utrum plus debeatur „mihi an debeam. In illis (sc. in rebus certis legibus obnoxiiis) „nihil est nostrae potestatis, eundem est, qua ducimur; in beneficium tota potestas mea est: *ego itaque iudico illa. Non se- „paro nec diduco* sed iniurias et beneficia ad eundem iudicem „mitto.” Ita Haasius et ante eum Fickertus locum constituere. Gertzius verborum ordine paululum immutato edidit: *in benefi-*

cio tota potestas mea est, ego iudico. Itaque non separo illa nec diduco. Illa locutio mirae est inertiae et languoris, in hac verba *ego iudico*, lacunam olent. Neutra colorem stili quem Seneca semper affectat, exhibet, quem parvula mutatione, quod boni habet utraque lectio coniungens, mihi videor restituisse. Lego autem: In beneficio tota potestas mea est: ego *et ago* (pro: *itaque*) *et iudico*. Non separo *illa* nec diduco e. q. s.

Ad Marc. de cons. X 4. Vita brevis est: rapiendae ergo voluptates, quas ex necessariis nostris capimus, parentibus e liberis, liberis e parentibus. Mors instat „iam desicietur iste „comitatus, iam contubernia ista sublato clamore solventur. „rapina rerum omnium est. *miseri nescitis in fuga vivere.*” In Madvigius e coniectura postea codicibus denuo collatis confirmata, addebat. Ni fallor sententia nondum erit perfecta nisi duabus litterulis additis, ita ut scribatur: *Miseri si in fuga vivere nescitis!* Namque neque miseratur Seneca, neque obiurgat eos, quos adloquitur, quod recte vivere nesciunt, sed cohortatur, ut per parvum vitae tempus, quam maxima voluptate alteri ex alteris fruantur.

In capite proximo multa graviter turbata sunt, quae a Madvigio V. C. partim egregie sunt emendata partim minus feliciter mutata. Moderandum est dolori et propter magnum malorum copiam humani pectoris viribus parcendum. Deinde Marciam adloquitur: „Quae deinde ista suae (l. *tuae* cum MS. E signato in editione Kochii) „publicaeque conditionis oblivio „est? Mortalis nata es, mortales peperisti. Putre ipsa fluvi- „dumque corpus et causis repetita sperasti tam imbecilla materia solida et aeterna gestasse?” Immerito mihi videtur Madvigius de ultimis verbis dubitasse. „Nemo, inquit ¹⁾, „facile causam pro morbo ita posuit.” Causa vero non utique morbus significet necesse est, est saepius idem fere quod *casus*, cf. Ep. 58. 21. „de homine dixi, fluvida materia et caduca et omnibus obnoxia causis.” In annotatione ad eundem Advers. Crit. locum, Madvigius addit: „Causarius dicitur, qui ex morbo vacationis causam habet, aliunde ducto usu.” Procul dubio verum est, *causarius* vero etiam est homo qui facile in morbum inci-

1) Advers. Crit. II. pag. 351.

dit. cf. in eodem capite (XI) § 4 „homo est corpus — putre, *causarium*.” Ep. 68. 6. „sic in animo nostro sunt quasi *causariae partes*, quibus adhibenda curatio est.” Suspicio igitur et loco, de quo agimus, scriptum fuisse: et *causis omnibus repetita*.

Mox (c. XI. § 2.) „Decessit filius tuus” quid in ea re gravius vel insolens? „huc omnis ista quae in foro litigat, in „theatris (desidet), in templis precatur turba, dispari gradu „vadit”. Post vocabula in libris MSS. est lacuna. *Desidet* inseritur propter locum de Vita Beata c. 28. „Sicut plurimi, quibus in circo aut theatro desidentibus iam funesta domus est, *nec adnuntiatum* (leg. *nec adhuc nuntiatum*) *malum*”. Madvigius mavult *plaudit*. Desideratur vero verbum proprie enuntians id quod fit in theatro, sicut *litigare* de foro, *precari* de templis, neque id aliud esse potest, nisi *spectare*, quod Gertzius quoque in textum recepit.

§ 4. Homo est corpus fragile et caducum „precarii spiritus et male „haerentis, *qua parum repentinum audiet et improvise sonus auribus gravis excutit*.” Est lectio sane corruptissima cod. A, ex qua Haasius haec effinxit: *qua partum repentinum auditus improvise sonus auribus gravis excutit*. Non opus est illius *partus repentini* ineptiam multis verbis demonstrare. Etiam si Latine ita scribi posset, de *feminis* tantum, neque de *homine* verum esset. Madvigius mirum in modum a solita prudentia et sagacitate aberrans, opem non a Deo ex machina, sed ab ipsa machina petivit. Scribit enim: *quem PETAURUM repentinum aut auditus ex improvise sonus auribus gravis excutit*. Addit explicandi causa: „Ea erat machina, quae „subito exurgens et sublata homines ostentabat periculosa arte „se moventes, apte ad spectatorem ex inopinato percutiendum.” Suspicio ejusmodi machinam idem fuisse quod apud nostrates *κυστήτης* et illi, qui, quos ipsi vocant, ludos *Icarios* ludunt, appellare solent: het zwevende rek, vel Gallice, le trapèze volant. Cuiuscunque modi illa machina fuerit, loco quoque nostro solita sua vice fungitur et lectorem ex inopinato percutit. Kochius quamquam non tam procul remedia quaerit, supplementis minime necessariis sententiam aggravat. Edidit enim: (homo est corpus) *precarii spiritus et male haerentis, quem (si quod apparuit) periculum repentinum, aut auditus (est) ex improvise sonus auribus gravis excutit*. Multo facilius et simplicius difficultas expediti

posse videtur. si legerimus: *quem spectaculum repentinum, aut auditus ex improvise sonus auribus gravis excutit.* In „*parum*“ latent vestigia *spectaculi*, nescio qua de causa depravati, totius vero loci tenor hoc unum substantivum admittit. Lectionem meam firmabo iisdem verbis, quibus Madvigius eam quam ipse vulgatae praeponerat, lectori probare conatus est. „Quaeritur „altera causa, quae non animi affectus (*pavor* enim Lipsius et „Gronovius scripserunt) esse potest, sed, ut *sonus*, res sensui „extrinsecus obiecta, quo animus subito movetur; eam porro „rem ad oculos pertinere probabile est, ut sonus ad aures pertinet, certum autem, significatam esse neutri generis nomine.“ His omnibus legibus *spectaculum* accurate respondet.

Paulo inferius § 4. capitis XII. Di tibi dederunt filium non longaezum quidem, sed qui juvenis adhuc ad summa cum corporis, tum animi bona pervenerit. „Filius tibi di immortales non diu daturi statim talem dederunt *qualis diu effici potest.*“ Vix fieri potest quin ultima sint lacunosa. Coniicio: statim talem dederunt, *qualis diu (vivendo) effici (vix) pot(uisset).*

Copula abundat c. XIII. § 2. Pulvillo Capitolium dedicanti mors filii nuntiata est. „*Idem tamen ut rediit domum, et implevit oculos et aliquas voces flebiles misit, [et] peractis quae mos erat praestare defunctis, ad Capitolinum illum rediit vultum.*“

Res pro se ipsa loquitur.

c. XIV. § 1. Nulla non familia suos luget. „*Quota enim quaeque domus usque ad exitum omnibus partibus suis constitit, in qua non aliquid turbatum sit.*“ Madvigius pro *sit* indicativum restituit et sententiam bifariam dividit ita ut efficeretur. „Quota enim quaeque domus usque ad exitum omnibus partibus suis constitit? in qua non aliquid turbatum est?“ Duriusculum sonat. Suspicio coniunctivum *sit* vestigium antiquae lectionis servasse et ita scriptum fuisse: *Quota enim quaeque domus, quae usque ad exitum omnibus suis partibus constiterit, in qua non aliquid turbatum sit?*

de Brev. vitae VI. 1. Livius Drusus, vir acer et vehemens, cum *leges novas et mala Gracchana movisset* — *dicitur dixisse* et q. s. *Legem movere* etiamsi Londinii rectissime dicatur, vereor ne idem Romae mendosum fuerit. Ex uno verbo et alterum ver-

bum et substantivum orta esse suspicor. Quodsi verum est, Seneca scripsit: *cum leges et mala Gracchana novasset*. Fortasse scriba, qui maturius oculis ad vocabulum *novasset* aberraverat, verbum duplicavit et ita scripsit: *cum leges novas et mala Gracchana novasset*; deinde alter molestam repetitionem aegre ferens, *novasset* per *movisset* sibi visus est emendare.

(*continuabitur.*)

J. VAN DER VLIET.

DIODORUS SICULUS.

XXIX. 11: ἡ σύγκλητος — ἔφησε δέκα πρεσβευτὰς ἀποσέλ-
λειν — τοὺς μετὰ τῶν στρατηγῶν ἅπαντα ἔξοντας.

Leg. ἀποσελεῖν et ἅπαντα ΔΙΑΤάξοντας.

XXX. 8: τοιγαροῦν περιενεχθῆναι πᾶσι τοῖς καιροῖς ἄρμο-
ζόντως.

Sententia postulat: τοιγαροῦν CTM περιενεχθῆναι.

XXIX. 25: ὁ δὲ Φίλιππος — διὰ τὴν συνείδησιν τῆς εἰς τὸν
εὐγενέστατον υἱὸν ἀσεβείας ταραττόμενος οὐδὲ διητὴ χρόνον ἐπεβίωσε,
τῇ δὲ λύπῃ ἀδιορθώτῳC συνεχόμενος κατέστρεψε τὸν βίον. Emenda:
ἀδιορθώτῳI συνεχόμενος.

XXXI. 9. 4: Μάρκος Αἰμίλιος — παρήνεσε τῇ συγκλήτῳ —
εἰ μὴ τὸν ἀνθρώπινον ΦΟΒΟΝ εὐλαβοῦνται τὴν γε τοὺς ὑπερφά-
νως ταῖς ἐξουσίαις χρωμένους μετερχομένην Νέμεσιν αἰδεῖσθαι.

Perspicuum est φόβον pro φόβον restitui oportere.

XXXIV. 1. 27: παρακαλέσας τοὺς στρατιώτας, εἰ καὶ ποτε,
νῦν ἀνδραγαθῆσαι.

Transpone: εἴ ποτε καὶ νῦν.

C. G. C.

EURIPIDEA.

SCRIPT

S. A. NABER.

(Contin. e pag. 26.)

In *Hecuba* operae pretium est quaerere de vs. 214:

σὲ μὲν, ὦ μάτερ δύσανε βίου,
κλάω πανδύρτοισι θρήνοισι·
τὸν ἐμὸν δὲ βίον, λώβαν λύμαν τ',
οὐ μετακλάομαι, ἀλλὰ θανεῖν μοι
ξυντυχία κρείσσω ἐκύρησεν.

Quomodo accipiendum est verbum μετακλάεσθαι? Apud veteres scriptores compositum exstare non videtur, nisi fortasse apud Homerum *Iliad.* Λ 764:

αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς
οἷος τῆς ἀρετῆς ἀπονήσεται· ἢ τέ μιν οἶω
πολλὰ μετακλαύσεσθαι, ἐπεὶ κ' ἀπὸ λαὸς ὀληται.

Est autem ibi poenitentiae significatio, quomodo μεταστένειν itidem usurpatur in *Odyss.* δ 261:

ἄτην δὲ μετέσενον, ἣν Ἀφροδίτη
δῶχ', ὅτε μ' ἤγαγε κείσε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἰῆς.,
et μετασυναχίζειν apud Hesiodum in *Scuto* vs. 92:

ἢ που πολλὰ μετεσυναχίζετ' ὀπίσσω
ἣν ἄτην ὀχέων.,

nec multum differt Aesch. *Eum.* 59. Facile est sentire quid intersit inter μεταστένειν et καταστένειν, quod saepe legitur, veluti in notissimo senario ἃ κἄν θεῶν τις εἰ πάθοι καταστένοι, *Oed.*

Colon. 1440, Troad. 318, alibi. Hinc displicent Chori verba ad Medeam vs. 997: μεταζένομαι δὲ σὸν ἄλγος, ὃ τάλαινα, sed certam corrigendi viam non video; non sequar certe nescio quem doctum virum, quem μέγα ζένομαι rescripsisse audio. Iam apparet, opinor, quid sit μετακλάειν. Helena μεταστένει, postquam intelligit se Veneris fraude circumventam fuisse; Graecis devictis et castris incensis Achillem iracundiae poenitebit et μετακλαύσεται. Verum nil eiusmodi cadit in Polyxenam, quae nihil peccavit nec potuit adeo exclamare: τὸν ἐμὸν δὲ βίον, λώβαν λύμαν τ', οὐ μετακλάομαι. Quid autem dixit generosa virgo? Nimirum: οὐ κατακλάομαι. Noli mirari mediam verbi formam; sic enim solet Euripides, veluti Iph. Taur. 149: ξύγγονον ἄμὸν κατακλαομένα et Electr. 165: ὡς σὲ τὸν ἄθλιον πατέρ' ἐγὼ κατακλάομαι. Non est locus praepositioni μετά, non magis quam in καταδακρύειν, κατοδύρεσθαι vel κατολοφύρεσθαι. Polyxenam nihil poenitet, sed gloriatur potius quod adigitur ad mortem, nec potuit culpam deprecari, quae nulla erat.

Colloquium est Hecubae cum Ulysse, in quo Trojanorum regina duci Graecorum in memoriam revocat, quod, postquam Trojam clam omnibus intravit, sua opera et suo beneficio salvus inde evasit. Nonne supplex, inquit, genna mea comprehendisti, ἦψω δὲ γονάτων τῶν ἐμῶν ταπεινὸς ὢν; Cui Ulysses, vs. est 246, ὥς' ἐνθανεῖν γε σοῖς πέπλοισι χεῖρ' ἐμήν.

Verbum ἐνθανεῖν id significat, quod ex rei natura significare debet, veluti in Heracl. 560 Macariae verba sunt σὴ γὰρ ἐνθανεῖν χερὶ θέλω, sed etiamsi fuerit tunc Ulysses τεθνηκὼς δειλίῃ, quam inaudita synecdoche est, si manum suam timore intermortuam dixerit, non se ipsum. Deinde rex fatetur quidem, in summo se tunc fuisse vitae discrimine: μεμνήμεθ' ἐς κίνδυνον ἐλθόντες μίγαν, sed non magis pavidus fuit quam in antro Cyclopiis. Simplex remedium est: scribe ἐμβαλεῖν, sicuti in Iph. Aul. 751:

οὐχ ἄψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ,
οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρ', ὥτε προσβαλεῖν πέπλοις.

Notum est confundi solere βαλεῖν, λαβεῖν, λαθεῖν, θανεῖν, sim.

Vitium odoror vs. 328, ubi Ulysses contendit stultos esse, qui bonos colere negligent, *τιμᾶν τὸν ἑσθλόν*. Hoc barbari, inquit, faciant quo celerius ferre discant nostrum imperium:

*οἱ βάρβαροι δὲ μήτε τοὺς φίλους φίλους
ἡγεῖσθε μήτε τοὺς καλῶς τεθνηκότας
θαυμάζεθ', ὥς ἂν ἡ μὲν Ἑλλὰς εὐτυχῇ,
ὁμεῖς δ' ἔχηθ' ὅμοια τοῖς βουλευμασιν.*

sed haec ut intelligas, scribe: *μήτε τοὺς ἑσθλοὺς φίλους ἡγεῖσθε*.

Vs. 346:

*ὡς ἔψομαι γὰρ τοῦ τ' ἀναγκαίου χάριν
θανεῖν τε χρεῖζουσ'.*

Malim: *ὡς ἔψομαι γὰρ.*

Polyxenae verba sunt vs. 376:

*ὅστις γὰρ οὐκ εἶώθε γεύεσθαι κακῶν,
φέρει μὲν, ἀλγεῖ δ' αὐχέν' ἐντιθεὶς ζυγῷ,
θανόντων δ' ἂν εἴη μᾶλλον εὐτυχέστερος.*

Qui autem *αὐχέν' ἐντιθῆσι ζυγῷ* sponte id facit, sicuti apud Aristophanem est *Ecol. 346: ἐς τὸ κοθόρνῳ τὸ πῶδ' ἐνθεὶς ἱεμαι*, ac praeterea offensioni est praesens tempus *ἐντιθεὶς*, ubi unice locus est aoristo. Satis apparet participium passivum *ἐντεθεὶς* requiri. Etiam cum maiore evidentia eodem remedio uti poterimus in Anacreontis fragmento, quod Athenaeus servavit III p. 533 E, ubi scelestus Artemo, quamdiu *κίβδηλον εὕρισκεν βίον* ita describitur:

*πολλὰ μὲν ἐν δουρὶ τιθεὶς αὐχένα, πολλὰ δ' ἐν τροχῷ,
πολλὰ δὲ νῶτον σκυτίνῃ μάστιγι θωμιχθεὶς, κόμην
πώγωνά τ' ἐκτετιλμένος.*

Illud *νῶτον θωμιχθεὶς* declarat, itidem legendum esse: *πολλὰ μὲν ἐν δουρὶ τεθεὶς αὐχένα*. Nec tamen reticebo scrupulum superesse, quem mihi nondum eximere potui. Nullus dubito, quin *τεθεὶς* apud Anacreontem utique rectius scribatur quam *τιθεὶς*, sed nonne vera poetae manus habenda est *δεθεὶς*? Gratias habeo, si quis mihi rectam viam monstrare voluerit.

Vs. 598:

ὁ μὲν πονηρὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν κακός,
ὁ δ' ἐσθλὸς ἐσθλός, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο
φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστός ἐς' αἰεί.

Malim: διέφθορ', cf. Porsonus ad vs. 701.

Ridicule Hecuba vs. 836:

εἴ μοι γένοιτο φθόγγος ἐν βραχίσι
καὶ χερσὶ καὶ κόμαισι καὶ ποδῶν βάσει.

sed paulo minus ridiculum erit *κνήμασι*. *Βραχίσι καὶ χερσὶ·
μανίβυς; κνήμασι καὶ ποδῶν βάσει· pedibus.* Animi affectus ore,
vultu, manibus, pedibus etiam interdum exprimimus, *κόμαισι*
ne Furiae quidem loqui possunt, quarum intorti capillis recre-
antur angues Alcaei et Sapphus cantu. Poterat Hecuba, sicuti
statim sequitur, Agamemnonis *γουνάτων ἔχουσιν*, manuum et
pedum gesticulationibus fletum et animi dolorem significare
poterat; manus dum tollebat, humi prostrata poterat etiam
tacita *ἐπισκῆπτειν παντοίους λόγους*, sed neque in passis neque
in comitis crinibus ulla fuit umquam eloquentia. Contra quam
recte *κνήμας* simul appellat et *ποδῶν βάσιν*. Relege locum et
videbis quam necessaria ea correctio sit.

Dicit Agamemnon se Polymestorem Graecorum socium lae-
dere nolle, nec tamen intercedere quominus Hecuba ipsa suis
manibus de monstro tam scelesto supplicium sumat. Sunt in
ea oratione quaedam sensu vacua, vs. 854:

καὶ βούλομαι θεῶν θ' οὐνεκ' ἀνδρῶν ξένον
καὶ τοῦ δικαίου τήνδε σοι δοῦναι δίκην,
εἴ πως φανείη γ' ὥς σοι τ' ἔχειν καλῶς,
στρατῶ τε μὴ δόξαιμι Κασάνδρας χάριν
Θρήκης ἄνακτι τόνδε βουλευσάι φόνον. —

Quod in Florentino Codice legitur *φανείην*, manu ducit ad ve-
ram lectionem eruendam. Cupit indulgere Agamemnon justo
dolori Hecubae et Casandrae et simul metuit, ne militum ani-
mos offendat, quibus uxorius imperator odio est. Potuit poeta
ita scribere:

εἴ πως φανείην ὅσια σοι νέμειν καλῶς,
στρατῶ τε μὴ δόξαιμι Κασάνδρας χάριν

Θρήκης ἄνακτι τόνδε βουλευῆσαι Φόνον.

Narrabit Polymestor quomodo oculis privatus sit ab circumstantibus matronis Trojanis, vs. 1155:

πολλὰ δὲ χεῖρὸς αἰ μὲν ἐξ ἀριστερᾶς,
αἰ δ' ἐνθεν, ὥς δὴ παρὰ Φίλῳ, Τρώων κόραι
θάκουσ' ἔχουσαι, κερκίδ' Ἡδωνῆς χερὸς
ἔχουν, ὑπ' αὐγὰς τούδε λεύσσεσθαι πέπλους.
ἄλλα δὲ κάμακα Θρηκίαν θεώμεναι
γυμνὸν μ' ἔσηκαν διπτύχου σολίσματος.

Primum mulieres admirationem simulantes ἰμάτιον purpureum et figuris artificiose intextum *eusprexerunt*, nam Romani id proprio vocabulo suspicere appellant, si singula velut ad solis radios opposita expendas et vere *suspicias*, quod Graece dicitur ὑπ' αὐγὰς ἀνασκοπεῖν vel θεᾶσθαι, de qua locutione Hemsterhusius et Ruhnkenius egerunt ad Timaeum p. 265. Deinde legimus eas admiratas fuisse Thracicam *hastam*, quod barbarorum regi suspicionis plenum debuit videri, nam hae merces mulierum animos non tangunt. Praeterea quaerere juvat cur Polymestor nondum quidquam mali suspicans cum hasta tentorium intraverit. Fac autem eum habuisse hastam, cur mulieres dolo telum subduxissent, quo tamen sese in turba tutari non poterat, quamdiu Furiae illae prope ad latus eius adstabant? Quodsi autem hastam habuit, habuit quoque gladium, nam armatus miles prius ponet hastam quam manu tenet, quam gladium quo cinctus est. Fit tamen gladii nulla mentio; nec mirum, quum inermis Hecubae rex se commiserit, quod ipse supra satis indicavit rogicans vs. 1017: τᾶνδον δὲ πῖσά κ' ἀρσένων ἐρημῖα; Etiam maior difficultas est in vs. 1156, nam hasta arrepta mulieres hominem reddiderunt γυμνὸν διπτύχου σολίσματος, sed de duplici vestimento nondum quidquam audivimus. Mihi quidem compertum est non hastam Polymestoris sed *tunicam*, χιτῶνα, mulieres corripuisse; atque sic factus est γυμνὸς διπτύχου σολίσματος. De ipsa re haud facile quis ambigat; id videndum, quibus verbis poeta usus enunciaverit, quod sana ratio flagitat. Barbarorum est manicata tunica, quam κάλυνον appellant. Sufficit unum locum afferre, in quo satis est praesidii ad probandum id quod volo. In Cyropaedia VIII. 3. 10 pompam Xeno-

phon describit: καὶ οἱ ἵππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι διείρουσιν, ὅταν ὀρᾷ βασιλεὺς. Contendere ausim dedisse poetam:

ἄλλαι δὲ κἀνδυν Θρήκιον θεώμεναι
 γυμνὸν μ' ἔθηκαν διπτύχου σολίσματος.

Causa apparet: hoc agebant mulieres ut tyrannus manus e tunica exsereret. Iam stabat vel sedebat potius Polymestor nudus, h. e. tunica ad umbilicum usque demissa, nec habebat quo caput absconderet atque sic mulieres occasionem nactae fibulis oculos eius effoderunt. Hinc, ut dicit ipse,

εἰ μὲν πρόσωπον ἐξανισταίνην ἐμὸν,
 κόμης κατεῖχον, εἰ δὲ κινόην χεῖρας,
 πλήθει γυναικῶν οὐδὲν ἥνυτον τάλας.

In *Oreste* vs. 98 Helena fatetur, e regia se non audere egredi, ut sorori inferias afferat:

δεῖξαι γὰρ Ἀργείοισι σῶμ' αἰσχύνομαι.

Hoc quidem flagitii principium est, ut ait Ennius, δεικνύναι τὸ σῶμα. Scio quidem in Scholio ad Hom. *Iliad.* A 115 hunc versiculum sine ulla varietate laudari, sed malim:

δεῖξαι γὰρ Ἀργείοισιν ὄμμα' αἰσχύνομαι.

Haec est usitatissima periphrasis. Admeti verba sunt ad uxorem Alc. 1133:

ὦ φιλότατης γυναικὸς ὄμμα καὶ δέμας.,

et in hac ipsa fabula Menelaus non ausus est venire in populi contionem, οὐδ' ὄμμα' ἔδειξεν, vs. 1057.

Rediit in Graeciam Helena τρυφὰς ἔχουσα Τρωιάς, ut est vs. 1113 et eodem pertinet quod barbarus ille puer describitur vs. 1426:

παρὰ βότρυχον αὔραν αὔραν
 Ἑλένας Ἑλένας εὐπᾶγι κύκλω
 πτερίνῳ πρὸ παρηίδος ἄσσω
 βαρβάρους νόμοισιν.

Hinc indignabunda Electra vs. 128:

εἶδετε γὰρ ἄκρας ὡς ἀπέθρισεν τρίχας,
σώζουσα κάλλος; ἔστι δ' ἡ πάλαι γυνή.,

quamquam paucis diebus ante secundum Sophoclem Electr. vs. 449 sic sororem suam allocuta est:

τεμοῦσα κρατὸς βοτρύχων ἄκρας φόβας
κάμοῦ ταλαίνης, σμικρὰ μὲν τὰδ', ἀλλ' ὅμως
ἄχω, δὸς αὐτῷ.

Verum quid significant verba: ἔστι δ' ἡ πάλαι γυνή; Aut fallor aut vitium hic latet et rescribendum est: ἔστι παιπάλημα δή. Hic commode Sophoclis recordor apud quem in Philoct. 926 ita legitur:

ὦ πῦρ σὺ καὶ πᾶν δεῖμα καὶ πανουργίας
δεινῆς τέχνημ' ἔχθιστον.

Valckenaerius ad Hippol. 406, postquam idoneis exemplis ostendit, quod hodie in vulgus notum est, vitiorum appellationes, μίσημα, μῖσος, σύγνημα, σύγος ipsis vitiosis saepe tribui, pergit et suspicatur apud Sophoclem ad eandem normam legendum esse:

ὦ πῦρ σὺ, παιπάλημα καὶ πανουργίας
δεινῆς τέχνημ' ἔχθιστον.

Non norat Valckenaerius, quod haud parum facit ad eam suspicionem confirmandam, in Florentino Codice legi δῆμα, quod prima manus statim correxit ut fieret δεῖμα. Hinc Nauckius πᾶν λῦμα commendat, sed mihi quidem Valckenaerius rem acu tetigisse videtur.

Orestes deprecans iram avi sui, qui necopinato Sparta Mycenae venerat, utitur longa oratione, versuum plus quam sexaginta, cuius haec prima verba sunt, vs. 544:

ὦ γέρον, ἐγὼ τοι πρὸς σὲ δειμαίνω λέγειν.

Verum qui δειμαίνει λέγειν, is tacet; sed Orestis est dicere: δειμαίνω λέγων. Quid intersit inter participium et infinitivum nusquam melius poterit apparere quam apud Xenophontem in Cyropaedia 5. 1. 20. In oratione ad milites verba sunt Cyri, quae integra describam, quo luculentius discrimen appareat. Καὶ χάριν τούτων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω μὲν, εἴ γε μὴ ἀδικῶ· ἀποδιδόναι δ' οὐπω ἀξίαν δύναμιν ἔχειν μοι δοκῶ. Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ αἰσχύνομαι λέγων· τὸ δέ, "Ὦν μένῃτε παρ' ἐμοὶ ἀποδώσω, εὖ

ἴσε, ὅτι τοῦτο αἰσχυνοίμην ἂν εἰπεῖν. Sed exempla ubique pullulant. In hac ipsa fabula Electra vs. 37 Furias nominare non audet! *ὀνομάζειν γὰρ αἰδοῦμαι θεάς*. Nondum observatum fuit, nisi fallor, Eubulum in Medea apud Athen. VII p. 300 C hunc locum *παρωδῆσαι*.

Τεῦτλ' ἀμπεχομένης παρθένου Βοιωτίας

Κωπᾶδος· ὀνομάζειν γὰρ αἰδοῦμαι θεάν.

Tum Orestis verba sunt ad sororem vs. 281: *αἰσχύνομαι γὰρ μεταδιδούς πόνων ἐμῶν*, ipsa enim Electra illarum miseriarum in partem venit. Vs. 461 Orestes non audet venire in Tyndarei conspectum, *οὐ μάλισ' αἰδώς μ' ἔχει εἰς ὄμματ' ἐλθεῖν*. Vs. 557 Clytaemnestram matrem suam appellare non vult, sed Tyndarei filiam: *ἡ σὴ δὲ θυγάτηρ, μητέρ' αἰδοῦμαι λέγειν*. Et ubi talium locorum finem inveniam?

Vs. 696 veram lectionem Stobaeus monstrare poterit. Editur:

ὅταν γὰρ ἡβᾷ δῆμος εἰς ὄργην πεσών,

ὅμοιον ὥς πῦρ κατασβεῖσαι λάβρον.

Apud Stobaeum autem legimus:

ὅταν γὰρ ὄργῃ δῆμος εἰς θυμὸν πέσῃ,

quod manu ducit ad senarium eleganter tornatum:

ὅταν γὰρ ὄργᾳ δῆμος εἰς θυμὸν πεσών

De verbo *ὄργᾳ* satisfaciunt Ruhnkenius ad Timaeum p. 194 et Cobetus in Mnemosyne IX. 41.

Non intelligo quomodo Orestes in ius ambulare potuerit, si quidem morem gessit amico vs. 800:

ἀλλ' ἔπειγ' ὥς μή σε πρόσθε ψῆφος Ἀργείων ἔλῃ,

περιβαλὼν πλευροῖς ἐμοῖσι πλευρὰ νωχελῇ νόσφ.

Flagitium hoc est et omnino necessarium est rescribere: *παρ-βαλὼν*. Veteres mortales secundum Aristophanem apud Platonem in Symposio p. 190 A ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες εἰς ὄρθον τὰ τέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ, ὁκτῶ οὔσι τοῖς μέλεσιν ἀπειδόμενοι ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ et post sectionem, p. 191 A, *περιβάλλοντες τὰς χεῖρας καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις ἀπέθνησκον ὑπὸ λιμοῦ*. Vides discrimen.

Qui prodit in contionem, vs. 904, *ἀνὴρ τις ἀθυρόγλωσσος*,

ισχύων θράσει, Ἀργεῖος οὐκ Ἀργεῖος ἡναγκασμένος, is rectius appellabitur ἐξηκασμένος. Hoc verbum poeta usurpat in Phoen. 162.

Verba sunt Orestis ad sororem vs. 1040:

ἀλλ' αὐτόχειρι θυῆσ' ὅτ' βούλει τρόπῳ.

Quum meminerim Med. 1281 legi αὐτόχειρι μοίρᾳ, Phoen. 980 θάνατος αὐτόχειρ et Orest. 947 αὐτόχειρι σφαγῇ, hic quoque malim ad hanc analogiam:

ἀλλ' αὐτόχειρι θυῆσ' ὅτ' βούλει μόρῳ.

Secundum Orestem Graecia Helenae nimis est σμικρὸν οἰκητήριον, cum τρυφᾶς Τρωικᾶς secum in patriam adduxerit et Asianorum luxuria unice delectetur, pristina morum castitate ludibrio habita. Hic me non videre fateor, quum reliqua intelligam, quo sensu οἰκητήριον dictum sit. Requiro: σμικρὸν ἡβητήριον, quo sensu apud Herodotum 2. 133 ἐνῆβητήριον usurpatum est et Plutarchus de Demetrio scripsit in vita Pompeji C. 40: εἰς Ἰταλίαν ἐπανεληλυθᾶς ἐκέκτητο τῆς Ῥώμης τὰ ἥδια προάστεια καὶ τῶν ἡβητηρίων τὰ κάλλιστα. Apud Euripidem ipsum legitur Hipp. 1095:

ὦ πέδον Τροϊζήνιον

ὥς ἐγκαθηβᾶν πόλλ' ἔχεις εὐδαίμονα.

In Orestis verbis vs. 1558: ὁ πατὴρ ἀμύντωρ, ὃν σὺ προὔδωκας θανεῖν, post πατὴρ vix abesse poterit particula γε.

Non vacat quaerere jamne attenderint viri docti ad vs. 1592, ubi Menelao, qui rogarat fuissetne etiam Pylades perpetratae caedis socius, ita Orestes respondet:

Φησὶν σιωπῶν· ἀρκέσω δ' ἐγὼ λέγειν.

Itaque nunc κωφὸν πρόσωπον in scena adest, nam histrionem, qui hucusque Pyladis partes egit, poeta scenica lege coactus e conspectu removit, ut post paucos versiculos Apollinem, θεὸν ἐκ μηχανῆς, agere posset.

Denique me advertunt Menelai verba vs. 1674:

ὦ Ζηνὸς Ἑλένη χαῖρε παῖ ζηλῶ δέ σε

θεῶν κατοικήσασαν δλβιον δόμον.

Sed non est locus *horisto tempori*, nondum enim *Helena* in coelum avolavit. Recte editur vs. 1636:

Κάτορί τε Πολυδεύκει τ' ἐν αἰθέρος πτυχαῖς
ξύνθακος ἔσαι, ναυτίλοις σωτήριος.,

et recte *Apollo* vs. 1684:

Ἐλένην Ζηνὸς μελάβροισ πελάσσω.

Consequitur reponendum esse: κατοικήσουσαν.

In *Phoenissis* contorte dictum est, quod de *Oedipode* legimus vs. 61:

εἰς ὀμμαθ' αὐτοῦ δεινὸν ἐμβάλλει φόνον,
χρυσηλάτοις πόρπαξιν αἰμάξας κόρας.

Adscripsit Scholiasta: τὴν δι' αἵματος ἀπώλειαν λέγει φόνον, ἀπὸ τοῦ καθολικωτέρου μετάγων τὸν λόγον ἐπὶ τὸ μέρος, sed multum dubito rectene dicatur *Oedipus* oculos suos interfecisse. Quis sanus umquam sic locutus est? Audacem metaphoram in chori cantico fortasse ferrem vel certe excusarem, sed in prologo, qui pedestri sermoni propior est, translationes verecundæ nec nimis inusitatae esse debent. Cur autem miser oculis se privavit? Respondet ipse apud *Sophoclem* in *Oed.* Colon. 484. Ἐξεῖ θυμός, atque sic hostili odio saeviit in se nil tale meritum. Furore incitatus commisit id, cuius eum postea sero poenituit:

χρόνῳ δ', ὅτ' ἤδη πᾶς ὁ μόχθος ἦν πέπων,
ἐμάνθανον τὸν θυμὸν ἐκδραμόντα μοι
μείζω κολασὴν τῶν πρὶν ἡμαρτημένων.

Euripides eandem famam secutus, recte, nisi fallor, potuit scribere:

εἰς ὀμμαθ' αὐτοῦ δεινὸν ἐμβάλλει χόλον.

Sed idem aliter rem repræsentarat in *Oedipode*, cuius servatum fragmentum est:

Ἡμεῖς δὲ Πολύβου παῖδ' ἐρείσαντες πέδῳ
ἐξομματοῦμεν καὶ διόλλυμεν κόρας.

Quod apparet, ne poeta *Sophoclis* vestigia nimis presse legisset videretur, quaedam novavit et videmus servos regios supplicium sumere de *Laii* interfectore, qui *Polybi* filius putabatur esse

necdum matrem Iocastam agnoverat, quam inscius uxorem duxerat. Hoc Nauckius non animadvertisse videtur.

Quomodo in Phoenissis erratum fuit, eodem fere modo nisi fallor librarii errarunt in Oreste 1355. Cupit chorus Helenæ cadaver videre, quam omnes jam credunt ab Oreste interfectam esse, utiturque his verbis:

ἰὼ ἰὼ Φίλαι, κτύπον ἐγείρετε, κτύπον καὶ βοᾶν
πρὸ μελάρων, ὅπως ὁ πραχθεὶς φόβος
μὴ δεινὸν Ἀργείοισιν ἐμβάλλῃ φόβον
βοηδρομῆσαι πρὸς δόμους τυραννικούς,
πρὶν ἐτύμως ἴδω τὸν Ἑλένας φόνον
καθαιμακτὸν ἐν δόμοις κείμενον.

Fieri potest ut a vero horum verborum sensu aberraverim, sed si quidem recte assecutus sum, quid poeta dicere voluerit, rescribendum erit:

μὴ δεινὸν Ἀργείοισιν ἐμβάλλῃ φόβον
βοηδρομῆσαι πρὸς δόμους τυραννικούς.

Rumor erat in regia et dum Orestes Helenam persequabatur, discurrentes famuli et famulae clamorem sustulerant. Jam virgines se invicem cohortantur, ut κτυπεῖν et βοᾶν incipiant, ne oives vocibus opem implorantium auditis, prius accurrant, quam ipsæ Helenæ cadaver viderint. Mox autem Phryx prodit in scenam, ad quem Orestis verba sunt vs. 1529:

τοῦ δὲ μὴ γῆσαι σε κραυγὴν οὐνεκ' ἐξῆλθον δόμων·
ὁξὺ γὰρ βοῆς ἀκοῦσαν Ἄργος ἐξεγείρεται.

Novimus in hac fabulae parte retractata quaedam fuisse ὑπὸ τῶν διασκευαστῶν, quod diserto Scholiastæ testimonio constat, sed quicumque haec scripsit, si φόβον scripsit, ne ipsum quidem se intellexit; contra πόσον satis accommodatum est.

Redeo ad Phoenissas, in qua fabula ridicule legitur vs. 100:

κέδρου παλαιὰν κλίμακ' ἐκπέρα ποδί.

Sine controversia legendum est: παλαιᾶς.

Operae pretium est considerare Chori verba vs. 654:

κισσὸς δὲν περισεφής
ἔλικος εὐθύς ἔτι βρέφος
χλοηφόροιςιν ἔρρεσιν

κατασκιάσειν δλβίσας ἐνώτισεν.

Scribit Porsonus Valckenaerium frustra suspectum habuisse vocabulum ἐνώτισεν, quum Hesychius, quem Batavus criticus ipse laudarat, indidem habeat: ἐνώτισε· τὰ νῶτα περισκέπασεν dixeritque similiter poeta in Herc. fur. 361: ξανθὸν κρᾶτ' ἐπινωτίσας Δεινῷ χάσματι θηρόε. Sed audiamus Valckenaerium ipsum. Propter Hesychium et propter Scholiastam, qui adscripsit: ἐσκέπασε, κατὰ τοῦ νώτου ἐκάλυψε, τὸ νῶτον περιέλιξε, concedit id quod negari non potest, ἐνώτισεν vetustam lectionem esse. Sitne tamen, inquit, Euripidis ipsius manus, dubito: νωτίζειν significat vel *in fugam vertere* vel *terga dare*, quod postquam probavit laudatis Androm. 1141, Bacch. 672 et Oed. Tyr. 192, ita pergit: „Cur illam *terga tegendi* significationem verbo propriam dicant viri docti, non exputo. Suspicio aliud hic ab Euripide verbum fuisse positum; conjecturam tamen periclitari nolo: *amiculur vitibus arbor*; et *amictae vitibus ulmi* dicuntur: Catullo 60. 34: *tenax hedera huc et huc Arborem implicat errans*; qui hinc eruere poterit, quid mihi venerit in mentem, illum ego conjectorem optimum perhibebo.” Fuitne umquam, qui iudice Valckenaerio bonus conjector haberi voluit? Nescio id certe, sed experiar, num eam laudem consequi possim. Circumspexi et obtulit se mihi verbum ἐλώπισεν. Apud Sophoclem in Trachiniis 927 legitur:

ἐκ δ' ἐλώπισε

πλευρὰν ἅπασαν ὠλένην τ' εὐάνυμον.

Vides quid ἐκλωπίσαι sit, nempe *γυμνῶσαι* vel *ἐκδῦσαι* et hinc satis efficitur, quid λωπίσαι significare debeat. Simplex verbum, quod nusquam occurrit, ab Eustathio traditur p. 1739. 58 idem esse quod τὸ γυμνοῦν. Est haec quidem perversa Archiepiscopi doctrina, nam λῶπος denotat ἱμάτιον et λωπίσαι non significat γυμνῶσαι, sed prorsus contrarium. Valckenaerius Eustathii auctoritate, uti arbitror, deterritus fuit, quominus probabilem correctionem in medium proferret, et satis habuit rem obscure indicare, collato Latino verbo *amicire*.

Nescio quo iudicii errore hodie editur vs. 999:

αἰσχρὸν γάρ, οἱ μὲν Θεοφάτων ἐλεύθεροι
κοῦκ εἰς ἀνάγκην δαιμόνων ἀφιγμένοι,

πάντες παρ' ἀσπίδ' οὐκ ὀκνήσουσιν θανεῖν,
 ἐγὼ δὲ πατέρα καὶ κασίγνητον προδοῦς
 πόλιν τ' ἑμαυτοῦ δειλὸς ὥς ἔξω χθονὸς
 ἄπειμι.

Revocanda est veterum Editionum lectio εἰ μὲν Θεσφάτων et Codicum consensum in tali re tanti non fecerim, quanti fecit Valckenaerius.

Itidem minutum est quod corrigendum superest vs. 1014:

τείχω δὲ θανάτου δῶρον οὐκ αἰσχρὸν πόλει
 δάσων, νόσου δὲ τήνδ' ἀπαλλάξω χθόνα.,

ubi cum duobus Codicibus malo: ἀπαλλάξων.

Bakhuyzenius meus in utilissimo libro *de Parodia in Comoediis Aristophanis* p. 208 ἑδοῦ πάρεργον ostendere conatus est, Euripidis Phoenissas additamentis quibusdam ex alia tragoedia translatis inquinatam fuisse. Quos locos Bakhuyzenius examinavit, neque sine fructu, uti arbitror, examinavit, ii omnes inveniuntur in extrema fabulae parte et referuntur ad Antigones personam, sed, nisi fallor, sine ullo errandi periculo paulo longius progredi licebit. Mihi quidem Phoenissae ex duabus tragoediis contaminata fuisse videtur, ut Thebani belli quasi historia spectatorum oculis subiceretur. Non urgeo quidem fabulam praeter solitum esse longam, nam est hoc argumentum nimis lubricum, sed illud contendo, post pulcrā *τειχοσκοπίαν* in fabulae exordio et post vs. 751: *ὄνομα δ' ἐκάσου διατριβὴ πολλὴ λέγειν*, quibus verbis Eteocles Euripideus ridet Aeschyli Septem, sicuti Electra apud eundem haud nimis apte ridet Choephoros fabulam, post hos igitur versiculos contendo eundem poetam in eadem fabula longam nuntii βῆσιν inde a versu 1090, in qua septem ducum nomina et genus et insignia et fortia facta accurate describuntur, si ipse addiderit, inepte addidisse. Gravissima autem offensio est circum ipsum initium. Jusserat regina nuncium narrare quid rerum esset actum:

λέξον, γέροντα τυφλὸν ὥς κατὰ σέγας
 ἐλθοῦσα τέρψω τῆςδε γῆς σεσωσμένης.

Verba humi repunt et comoediam magis decent quam tragoe-
 diam, sed Euripides scripsit, non Aeschylus, et saepe haec

Musa cothurnis relictis induta soccis incedit. Deinde nuncius ita declamare incipit:

ἐπεὶ Κρέοντος παῖς ὁ γῆς ὑπερθανὼν
 πύργων ἐπ' ἄκρων σὰς μελάνδετον ξίφος
 λαιμῶν διῆκε τῇδε γῇ σωτήριον, κτέ.

Regina autem de fratris filio cur sese magno animo pro patria devoverit, necdum quidquam rescivit neque hucusque resciscere potuit. Simulat tamen se intelligere quae ignorat et postquam nuncius versibus plus quam centum peroravit, exclamat:

Κρέων δ' ἔοικε τῶν ἐμῶν νυμφευμάτων
 τῶν τ' Οἰδίου δύσηνος ἀπολαύσας κακῶν
 παιδὸς σερηθεῖς, τῇ πόλει μὲν εὐτυχῶς,
 ἰδίᾳ δὲ λυπρῶς.

Vides quam hiulce haec composita sint, neo dubito quin haec pericope cum aliis multis versibus aliunde perperam huc illata sit, etiamsi in singulis contaminationem neutiquam arguere possimus.

Vs. 1100:

περγάμων δ' ἀπ' ὀρθίων
 λεύκασπιν εἰσορῶμεν Ἀργείων στρατὸν
 Τευμησὸν ἐκλιπόντα.

Rectius est: ἐκλείποντα.

Impeditus locus est de Capaneo vs. 1184:

ἐκ δὲ κλιμάκων
 ἐσφενδονᾶτο χωρὶς ἀλλήλων μέλη,
 κόμαι μὲν εἰς Ὀλυμπον, αἶμα δ' ἐς χθόνα,
 χεῖρες δὲ καὶ κῶλ' ὥς κύκλωμ' Ἰξίονος
 εἰλίσσεται· ἐς γῆν δ' ἔμπυρος πίπτει νεκρός.

Geelius p. 182 conatus est ostendere, insiticiū esse stultum versiculum de manibus et pedibus turbone sublatis; deinde Geelium secutus etiam longius progressus est Nauckius Stud. Eurip. l p. 87, cui tribus senariis expunctis nihil genuinum atque Euripideum est praeter prima verba et extrema, quae descripsi, ut conjungantur: ἐκ δὲ κλιμάκων εἰλίσσεται. Comam volitantem ut removeret, Geelius conjecturam minus felicem periclitatus est, sed idem post Valckenaerium rectissime docuit Statium dum scriberet Theb. X 922:

primæ fugere in nubila cristæ,
 et clypei niger umbo cadit.,
 eandem scripturam ante oculos habuisse, quam nos in nostris
 Codicibus invenimus. Equidem hoc tanti non fecerim, cum
 satis hodie notum sit, quam mature omne corruptelarum genus
 sese in veterum libros insinuaverit et, utcumque de reliquis
 existimabitur, versiculum certe de coma et de sanguine poeta
 plane indignum habeo, quum verus Euripides coelum non
 Olympum appellare soleat, quæ Geelii observatio est p. 183.
 Sed etiamsi cogamur Nauckium sequi — idque fortasse non
 poterimus declinare, nam unum versiculum si expunxeris, ruina
 erit duorum aliorum, — mihi tamen non persuadeo interpolatorem
 veterem, quicumque is fuerit, tam ridicule scribere potuisse:
 κόμαι μὲν εἰς Ὀλυμπον, quasi Capaneus calvus in terram dejectus
 sit. Sed cecidit exanimatus; itaque scribe:

πνοαὶ μὲν εἰς Ὀλυμπον, αἶμα δ' εἰς χθόνα.

Vide modo Orest. 421: πόσον χρόνον δὲ μητὶρ οἷχονται πνοαί;
 et Herc. fur. 1092: ἔμπνους μὲν εἰμι — καὶ πνοὰς θερμὰς πνέω.
 Cf. Suppl. 533 et 1140.

Nunc mihi res cum Elmsleyo est, cuius hæc est infelix ad-
 modum suspicio in relatione de Supplicibus Godofredi Hermanni:
*It is well known, that the tragic chorus consisted of fifteen per-
 sons; whereas seven Argive ladies, with a maid each, amount to
 no more than fourteen. — We are inclined to believe, that one
 of the ladies was allowed two maids. Mr. Hermann mentions this
 supposition, but rejects it as an invidious distinction. It seems to
 us, that this distinction might have been allowed to Queen Iocasta,
 without exciting the indignation of her six companions. De tota
 hac quaestione mihi longe aliter videtur. Primum non negabo
 quod absurdum est negare velle, saepe in Supplicibus mentio-
 nem fieri septem ducum cum matribus totidem. Veluti Aethrae
 verba sunt ad filium vs. 102:*

ὦ παῖ, γυναῖκες αἷδε μητέρες τέκνων
 τῶν κατθανόντων ἀμφὶ Καδμείας πύλας
 ἐπὶ τὰ στρατηγῶν.

Magis etiam diserta sunt Chori verba vs. 963:

ἐπὶ μᾶτρες ἐπὶ κού-
ρους ἐγεινόμεθ' αἱ ταλαί-
παροι κλεινοτάτους ἐν Ἀργείοις.

Quot tamen cadavera sepelientur? Quinque, opinor, nempe Capanei, Etæocli, Hippotaedontis, Parthenopæi et Tydei, quos landibus effert Adrastus vs. 857 sqq. Amphiarai et Polyniciis cadavera neque possunt afferri, neque afferuntur, quod satis indicant Thesei verba vs. 925 sqq. Res certa est et constat; tamen Euripides interdum ita pergit scribere, ut credas septem cadavera fuisse. Accurate nuncius vs. 665:

Κάδμου δὲ λαὸς ἦτο πρόσθε τειχέων,
νεκροὺς ὀπισθεν θέμενος, ὧν ἔκειτ' ἄγων.,

sed idem vs. 755 interrogatus afferatne secum ducum cadavera, negligenter respondet: ὅσοι γε κλεινοῖς ἔπ'τ' ἐφέεσσαν λόχοις. Sunt tamen, uti dicebam, quinque cadavera et praeterea ad-sunt *quinque* Ἐπίγονοι, ducum filii. Si adfuisset Thersander, Polyniciis filius, dicere non potuisset Minerva in extrema fabula vs. 1215:

παῖσι δ' Ἀργείων λέγω·
προθήσεθ' ἡβήσαντες Ἰσμηνοῦ πόλιν,
πατέρων θανόντων ἐκδικάζοντες φόνον.,

nam Thersander Thebanus erat, non Argivus, et hoc erat acturus, non ut Thebas everteret, sed ut expugnaret. Nec reticet poeta, quo fato Amphiaræus perierit, cf. vss. 500 et 925 et, quia neque hic adest, neque Polynices, inter reliquos qui supersunt quinque, ubique primum locum Capaneus tenet, cff. vss. 496, 861, 934, 981. Denique fieri nullo modo potest, ut Iocasta in orchestra adstet. Nec sane eam decent Chori verba vs. 789:

τί γὰρ μ' ἴδει παῖδων;
τί μὲν γὰρ ἡλπίζον ἂν πεπονθέναί
πάθος περισσόν, εἰ γάμων ἀπεξύγην;
νῦν δ' ὀρῶ σαφέστατον
κακόν, τέκνων φιλτάτων σερεῖσα.

Quae verba imprimis indecora erunt, si Elmsleyum sequemur et credemus reginam inter reliquas matres conspicuum locum habuisse. Praeterea quomodo Iocasta canere potuit vs. 924:

ἐγὼ δέ

γηρόβοσκὸν οὐκ ἔχω
τεκοῦσ' ἀτάλαινα παῖδα.,

cum praesertim unum filium, Oedipodem, superstitem haberet
et duas filias? Eandemne audimus vs. 955:

οὐκέτ' εὐτεκνος, οὐκέτ' εὐ-
παις, οὐδ' εὐτυχίας μέτ-
εσίν μοι κουροτόκοις ἐν Ἀργείαις.,

quae neque εὐτεκνος umquam fuit, neque Ἀργεία? Denique non
Iocastam audio, sed quamvis aliam mulierem vs. 1120:

τί γὰρ ἂν μεῖζον τοῦδ' ἔτι θνατοῖς
πάθος ἐξεύροις
ἢ τέκνα θανόντ' ἐσιδέσθαι;

Fuit autem Iocasta Thebana, opinor, sed mulieres illae omnes
Argivae sunt, cff. vss. 9, 126, 263, 365, 891; unde efficio
quinque matres adesse, sicuti sepultura fit *quinque* cadaverum.
Itidem sunt *quinque* pueri, quorum agmen ducit Aegialeus Ad-
rasti filius vs. 1216. sicuti pater ipse quinque matres Eleusina
comitatus est. Ut quindecim choreutarum numerus expleatur,
satis est credibile unamquamque matrem *divas* habuisse *θεραπαί-
νας*. Sed manum de tabula, ne Elmsleyi manes sicuti Her-
mannum me quoque insectentur, qui levem quaestiunculam ac
vix tanto molimine dignam, *with perfect gravity* tractaverim.

Neque Dindorfius neque Kirchhoffius, quorum editionibus
utor, tempore recordati sunt in Suppl. 120:

τούτους θανόντας ἥλθον ἐξαιτῶν πόλιν,

coll. Aesch. Suppl. 345 veram scripturam jam repertam fuisse
ab Elmsleyo, nempe *πάλιν*. Eodem modo saepius erratum
fuit; cf. Scaliger ad Herc. fur. 946, Cobet. in Variis Lectioni-
bus p. 583 ad Rhes. 115 et Madvig. in Advers. p. 19 ad Xen.
Hell. VI. 5. 3. Miror Blomfieldum Elmsleyo contradixisse.

Vs. 322:

ὄρῃς, ἄβουλος ὡς κεκερτομημένη
τοῖς κερτομοῦσι γοργὸν ὡς ἀναβλέπει.

Vide an non rectius sit: ἀντιβλέπει.

Soloece mihi videtur scriptum esse vs. 487:

καίτοι δυοῖν γε πάντες ἄνθρωποι λόγοιιν
τὸν κρείσσον' ἴσμεν καὶ τὰ χρηστὰ καὶ κακὰ.

Scribit Reiskius: τὰ χρηστὰ καὶ καλὰ. Equidem malim: τὰ
χρηστὰ καὶ τὰ μὴ.

Quod vidimus supra, Euripidem fecisse in Phoenissis, fecit
etiam in Supplicibus, in qua fabula vs. 852 ita ridet Aeschyli
Septem:

κενοὶ γὰρ οὔτοι τῶν τ' ἀκουόντων λόγοι
καὶ τοῦ λέγοντος, ὅσις ἐν μάχῃ βεβῶς
λόγχης ἰούσης πρόσθεν δμμάτων πυκνῆς
σαφῶς ἀπήγγειλ' ὅσις ἐστὶν ἀγαθός.

Articulus in ἀγαθός inepte abundat et absonum est praesens
tempus. Equidem scribere malo:

σαφῶς ἀπήγγειλ' ὅσις ἀγαθὸς ἐγένετο.,

qui versiculus certe non minus numerosus erit quam Bacch. 1067:

τόρῳ γραφόμενος περιφορᾶν ἐλικοδρόμον.

Scio quidem in Electra 378:

τίς δὲ πρὸς λόγχην βλέπων
μάρτυς γένοιτ' ἂν ὅσις ἐστὶν ἀγαθός;

itidem articulum eodem modo abundare, sed ibi quoque me
judicis circumspicendum est, num leni remedio offensionem ef-
fugere possimus. Mihi quidem sese obtulit: ὅσις ἀγαθός ἐστι
δὴ, quomodo δὴ saepe in extremis senariis positum est, veluti
Suppl. 521.

Laudatur Hippomedon vs. 883:

παῖς ὢν ἐτόλμησ' εὐθύς οὐ πρὸς ἡδονὰς

Μουσῶν τραπέσθαι πρὸς τὸ μαλθακὸν βίου.

Verbis laborantibus Fixius subvenire conatus est corrigendo:
καὶ τὸ μαλθακὸν βίου eamque correctionem Dindorfius probavit.
Equidem miror Hippomedontem hic laudari, qui inde a pueritia
Musas oderit, nam ὅσις νέος ὢν Μουσῶν ἀμελεῖ τὸν τε παρελ-
θόντ' ἀπόλωλε χρόνον καὶ τὸν μέλλοντα τέθνηκεν. Ipse etiam
Adrastus; qui hic loquitur, vs. 906, Tydeum laudat εὐρόντ'
ἄκριβῃ μουσικὴν ἐν ἀσπίδι et legatus Thebanorum, quan-
tumvis ferox, tamen vs. 489 pacem laudat, quae Μούσαισι προσ-
φιλεσάτη est. Itaque quaerere coepi num forte possem Hippo-

medontem paulo minus *ἔμουσον* reddere. Memineram me olim correxisse Dionem Chrysostomum Orat. I p. 13. 3: οἶον ἐν Θράκη τινὰ λέγουσιν Ὀρφέα γενέσθαι Μούσης υἱόν, ἄλλον δὲ ποιμένα ἐν ὄρει τινὶ τῆς Βοιωτίας αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν Μουσῶν, ubi in fine suppleveram: τῶν Μουσῶν ἄδουσῶν eodemque modo, quum parum intersit inter M, ΑΔ et ΑΛ, dixerim fere Euripidem dedisse:

παῖς ὢν ἐτόλμησ' εὐθύς οὐ πρὸς ἡδονῶν
ἀλοὺς τραπέσθαι πρὸς τὸ μαλθακὸν βίου.

Continuo sequitur de eodem Hippomedonte vs. 886:

ἔχαιρε πρὸς τάνδρεϊον ἔς τ' ἄγρας ἰὼν
ἵπποις τε χαίρων τόξα τ' ἐντείλων χερσῶν.

Quod facile apparet, corruptum est participium *χαίρων*, sed ridicula propemodum conjectura est Hartungi, quam Dindorfius indicavit: ἵπποις τ' ἔβαινε. Melius certe scribere poteris: ἵπποισί τ' αὐχῶν. Sic Euripides Iph. Aul. 412: σκήπτρῳ νυν αὖχαι.

Non mihi persuadet Elmsleyus ad vs. 949, ubi verba sunt Adrasti ad miseras matres:

ὅταν δὲ τοῦδε προσθῶμεν κυρί,
ὅς α' προσάξεσθε.

Verbum *προσάξεσθε* ut interpretetur, confert Elmsleyus vs. 1100: *προσῆγετ' αἰεὶ σόματι* et vs. 1159: *Φέρ' ἀμφὶ μασὸν ὑποβάλλω σποδὸν τέκνου*. Non arbitror verbum *προσάγεσθαι* eo sensu sic nude poni posse et dativus casus, *μασῶ, τέμφω, σόμασι, χελεσιν* omitti non potuit. Malim equidem: ὅς α' *ποδέξεσθε*.

Vs. 566 Codices exhibent:

βούλει ξυνάψω μῦθον ἐν βραχεί σέθεν;

Reposuit Hartungus *σαφῆ*, Herwerdenus autem *σκεθρόν*. Mihi quidem haec suspicio haud admodum probabilis videtur et, si quis delectatur adjectivo *σκεθρόν*, paulo maiore cum evidentia afferre poterit vs. 1064. Postquam Euadne dixit: *πόσει γὰρ ξυνανοῦσα κείσομαι*, pater respondet:

τί φῆς; τί τοῦτ' αἰνιγμα σημαίνεις σαθρόν;

Quia neque intelligo quid sit *αἰνιγμα σαθρόν* et quia Euadne

satis aperte indicarat quid animo agigaret, fere malim reponere
σκεθρὸν, hoc est ἀκριβές. Cf. Eur. fragm. 88.

Unus pes deest vs. 1089:

εἰ δ' ἐς τὸδ' ἤλθον καὶ ξεπειράσθην
 οἷον τέρεσθαι πατέρα γίγνεται τέκνων,
 οὐκ ἂν ποτ' ἐς τὸδ' ἤλθον εἰς δ' νῦν κακόν.

De reliquis poterit et debet fortasse dubitari rectene emendata
 sint, sed facillimum est supplere: καὶ ξεπειράσθην πάλαι.

Denique me advertunt Minervae verba vs. 1209:

ἧ δ' ἂν διοίξης σφάγια καὶ ῥέξης φόνον
 δξύτομον μάχαιραν ἐς γαίης μυχοῦς
 κρύψον παρ' αὐτὰς ἐπτα πυρκαϊὰς νεκρῶν.

Pausanias, ut scribit ipse Att. I 39, Eleusine Megara profectus,
 in via eos tumulos vidit: Θησεὺς ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ κομίσας
 ἐς τὴν Ἑλευσινίαν τοὺς νεκροὺς ἐνταῦθα ἔθαψε, nec dubito quin
 septem tumuli fuerint, nam κενετόφια erant, neque causa erat,
 cur is honos Polynici et Amphiarao denegaretur. Diserte Mi-
 nerva dicit:

δράσας δὲ ταῦτα πέμπε γῆς ἔξω νεκρούς,
 τεμένη δ', ἴν' αὐτῶν σώμαθ' ἡγνίσθῃ πυρί,
 μέδεις παρ' αὐτὴν τρίοδον Ἰσθμίαν θεῶ.

Diversam famam secuti alii, quibus Pausanias fidem habuit,
 narrabant septem duces revera ibi sepultos esse. Quanti hoc
 fecerint superstitiosi homines, suspicari possumus ex Euripidis
 Heraclidis, in qua fabula Eurystheus rex pollicetur, se fines
 Atticos tutos esse praestaturum ab Argivorum incursionibus.
 Verba eius sunt vs. 1032:

καὶ σοὶ μὲν εὖνευς καὶ πόλει σωτήριος
 μέτοικος αἰεὶ κείσομαι κατὰ χθονός,
 τοῖς τῶνδε δ' ἐκγόνεσι πολεμιώτατος,
 ὅταν μόλωσι δεῦρο σὺν πολλῇ χειρί
 χάριν προδόντες τήνδε.

Similiter Oedipus apud Sophoclem:

χοῦτως ἀδῆον τήνδ' ἐνοικήσεις πόλιν
 σπαρτῶν ἀπ' ἀνδρῶν.

Itaque omnium Atheniensium intererat, ne unquam Thebanis

locus innotesceret, qui Oedipodis cadaver recepisset. Notum est quomodo Sophocles hoc argumentum tractaverit et acuta est suspicio Corais in disputatione quae nuper hoc est ante quattuor annos prodiit, eodem referenda esse Dinarchi verba, quum contendit in Oratione in Demosthenem, Areopagum φυλάσσειν τὰς ἀπορρήτους διαθήκας ἐν αἷς τὰ τῆς πόλεως σωτήρια κείται. Sed ut ad Supplices redeam, jubet Minerva terra condi cultrum, quo tres victimae immolatae essent:

φόβον γὰρ αὐτοῖς, ἣν ποτ' ἔλθωσιν πόλιν,
δειχθεῖσα θήσει καὶ κακὸν νόσον πάλιν.

Rectene δειχθεῖσα? Qui τὴν μάχαιραν δείξουσιν? Quam ridiculi erunt Athenienses cum cultro suo! Post multa saecula non minus difficile erat, cultrum illum invenire quam ipsum Oedipodis corpus, quum praesertim Theseus eam rem omnes celare debuerit, ne forte pretiosissimum pignus libertatis furto auferretur. Sed Argivi si forte appropinquarent ad locum, ubi exstant septem tumuli, memoria beneficii olim accepti, et culter, quo Theseus usus est, terra conditus esse putatur, quasi sacro horrore perfusi in fugam se dabunt. Ut hoc in Graecis insit, participium δειχθεῖσα servari non poterit et scribendum est:

φόβον γὰρ αὐτοῖς, ἣν ποτ' ἔλθωσιν πόλιν,
δερχθεῖσι θήσει καὶ κακὸν νόσον πάλιν.

Venio ad Heraclidas ac statim in Iolai prologo lacunamprehendisse mihi videor.

Πάλαι ποτ' ἐς τοῦτ' ἐμοὶ δεδογμένον,
ὁ μὲν δίκαιος τοῖς πέλας πέφυκ' ἀνὴρ,
ὁ δ' ἐς τὸ κέρδος λῆμ' ἔχων ἀνειμένον
πόλει τ' ἄχρητος καὶ ξυναλλάσσειν βαρὺς,
αὐτῷ δ' ἄριστος.

Necessario hoc dicere debuit Iolaus, justum virum sibi esse inutilem, quod ipse non verbis sed experientia edoctus est. Est igitur post versum secundum lacuna unius duorumve senariorum; deinde vs. 4 rectius scribes πόλει 'ς' ἄχρητος. Supra jam significavi vs. 8 praestare πλείστον, non πλείων.

Sine offensione editur vs. 198:

εἰ γὰρ τὸδ' ἔξαι καὶ λόγους κρανοῦσι σούς,

οὐκ οἶδ' Ἀθήνας τάσδ' ἑλευθέρας ἔτι,

sed οἶδ' irrepsit e sequenti versu: ἀλλ' οἶδ' ἐγὼ τὸ τῶνδε λῆμα
καὶ φύσιν. Scripserim:

οὐ φημ' Ἀθήνας τάσδ' ἑλευθέρας ἔτι.

Certior medicina est vs. 202, ubi Iolaus regem Demophontem
in os laudare non vult:

πόλιν μὲν ἀρκεῖ· καὶ γὰρ οὖν ἐπίφθονον

λίαν ἐπαινεῖν ἔστι.

Kirchhoffius corrigit πόλει, quo nihil proficitur. Lege: ὀλίγον
μὲν ἀρκεῖ.

Vs. 256:

ἐμοί γ', εἴν σοι τούσδ' ἐφέλκεσθαι μεθῶ.

Praestat nisi fallor ἀφέλκεσθαι. Cf. Heracl. 113.

Quid interest inter ἐσθλὸν et ἀγαθόν? Nihil opinor; itaque
ferre non debemus vs. 298:

οὐκ ἔσι τοῦδε παισὶ κάλλιον γέρας

ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ καὶ γαθοῦ πεφυκέναι,

γαμεῖν τ' ἀπ' ἐσθλῶν.,

quum proclive sit restituere: ἐσθλοῦ καὶ καλοῦ.

Potuitne Iolaus Demophontem regem παῖδα appellare? Non
opinor. Quod igitur semel legitur ὦ παῖ vs. 381, reponendum
est ὦναξ, vide modo 124, 181, 348, 453, alibi fortasse. Pro-
sus eodem modo erratum fuit in Alcestide vs. 674. Postquam
Chorus dixit ad Admetum:

ὦ παῖ, πατρὸς δὲ μὴ παροξύνῃς φρένας.,

pater Pheres interpellat: ὦ παῖ, τίς αὐχεῖς, κτῆ. Facile est
videre hoc esse vitium de eodem genere, quod modo notabamus
ad Heracl. 198 et verisimile est Chorum de more regem allo-
cutum fuisse ὦναξ vel ἄναξ.

Vs. 393:

πεδία μὲν οὖν γῆς ἐς τάδ' οὐκ ἐφῆκε πω

ῥατόν.

Hic dubito an non rectius scribatur ἀφῆκέ. Similiter in Medea Chori verba sunt vs. 633 :

μή ποτ' ὦ δέσποινα, ἐπ' ἐμοὶ χρυσέων τόξων δφείης
 ἰμέρω χρίσας' ἄφυκτον οἰσόν.,

sed haud scio an perperam mihi placeat ἀφείης.

Quod Macaria contendit vs. 506 :

τὸ γὰρ θανάειν

κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται.

multum praestat μέγιστον. Sic Med. 1080: ὅσπερ μεγίστην αἴτιος κακῶν βροτοῖς. Vide Elmsl. ad Herc. fur. 85.

Non intelligo quid sibi Elmleyus voluerit vs. 620 :

ἀλλὰ σὺ μὴ προπίτνων τὰ θεῶν ὕπερ, μὴδ' ὑπεράλγεις
 φροντίδα λύπη.

Elmsleyus pro ὕπερ scribit φέρε, quod quid sit frustra quaero. Equidem incidi in ψέγε.

Laeto nuncio accepto Alcmena significat se servum suum manumittere velle, vs. 788 :

ὦ φίλταδ', ἥδε σ' ἡμέρα διήλασεν
 ἡλευθερῶσθαι τοῖςδε τοῖς ἀγγέλοις.

De loci sententia non ambigitur propter vs. 890, sed quid est διήλασεν? Malim διηγύρασεν, quod etiam Dindorfio in mentem venit, cf. HSt. II 1433. Itaque huius suspicionis, quam mihi alius praeripuit, ne mentionem quidem fecissom, nisi postea ipse Dindorfius in Lipsiensi Editione probabilem correctionem memorare supersedisset.

Gravius erratum fuit vs 822 :

ἀλλ' ἀφίεσαν

λαιμῶν βροτείων εὐθὺς οὖρον φόνον.

Qui sic scripsit, in Graecum sermonem non peccavit, nam eodem modo legitur Iph. Aul. 1084: βρότειον αἱμάσσοντες λαιμόν et in Phoenissis vs. 1092 de Menoeceo invenio:

πύργων ἐπ' ἄκρων εἰς μελάνδετον ξίφος
 λαιμῶν διήκε τῇδε γῇ σωτήριον.

Verum nunc sermo non est de Macaria, quae ἐν γυναικῶν χερσὶν

ἐξέπνευσε βίον vs. 556, sed de victimis, quas supra rex jam adesse dixerat vs. 399:

πόλις τ' ἐν ὅπλοις σφάγια θ' ἡτοιμασμένα
ἔσηκεν οἷς χρὴ ταῦτα τέμνεσθαι θεῶν.

Itaque βροτείων hic absonum est et βοείων requiro.

Quomodo Iolaus adolescentis vires recuperare potuit? Vs. 853, κλύειν δὲ θαύματος πάρεσι σοι. Imo legendum est: θαύματος πέρας τόδε. Verbum non addam.

Vetuerat nuncius ne quis Eurystheum laederet, vers 972: οὐκ ἔσι τοῦτον ὅστις ἂν κατακτάνοι, cui Alcmena:

ἔγωγε καί τοι Φημί κάμ' εἶναι τινα.

Lego: ἔγωγ' ἐπεί τοι. Vide nubem exemplorum quae Porsonus congressit ad Med. 675.

Herculis Furentis unico tantum Codice utimur Florentino, unde factum est ut Elmsleyus verissime edixerit esse eam traegodiam *so full of difficulties, that a reader of ordinary sagacity, who peruses it attentively in the very best edition, will hardly be able to find ten lines together, in which the received text is perfectly intelligible and satisfactory.* Verum pleraeque corruptelae ita comparatae sunt, ut certum remedium in loco pessime habito frustra quaeras, quamobrem pauca sunt, quae in medium proferre potero. Ac statim satis evidens mendum superest in primis Amphitryonis verbis, qui ita προλογίζει.

τίς τὸν Διὸς ξύλλεκτρον οὐκ οἶδεν βροτῶν,
'Αργεῖον 'Αμφιτρυῶν', ὃν 'Αλκαῖδς ποτε
ἔτιχθ' ὁ Περσέως, πατέρα τόνδ' 'Ηρακλέους;
ὃς τάςδε Θήβας ἔσχευ.

Sed in prologo, in quo Amphitryon spectatoribus narrat, quis ipse sit, necessario requiritur prima persona ἔσχον, ne de amico quodam absenti videatur loqui. Deinde de origine Thebarum ita dicere pergit:

ἐνθ' ὁ γηγενὴς
σπαρτῶν σάχους ἔβλασεν, ὧν γένους 'Αρης

ἔσωσ' ἀριθμὸν δλίγον, οἱ Κάδμου πόλιν
τεκνοῦσι παίδων παισίν.

Quod nemo dubitat, corruptum est τεκνοῦσι, sed nimis languet quod Hartungus proposuit λείπουσι. Mihi satis placet: *τέγουσι*. Antigone in Oed. Colon. 15: *πύργοι μὲν οἱ πόλιν τέγουσιν, ὡς ἅπ' ὁμμάτων, πρόσσω*.

Qui Lycus, interfecto Creonte, Thebis imperitat, veteris Lycoi non filius est, sed unus e posteris eius. Itaque corruptus est vs. 31:

οὗ ταυτὸν ὄνομα παῖς πατρὸς κεκλημένος.

Satis certam medicinam non invenio.

Lycus Creontem interfecit cum filiis, quod diserte docemur vs. 539. Unica filia superstes est Megara, cuius liberos ex Hercule susceptos persequitur, ne forte aliquando

μήτρῳσιν ἐκπράξωσιν αἵματος δίκην,

ut est vs. 43. Scio quidem μήτρῳς avunculos saepe dici, sed Heraclidæ prius avi materni quam avunculorum caedem ulcisci debebunt. Contuli autem Pollucem 3. 16: *μητρὸς πατήρ· τοῦτον δ' Εὐριπίδης μήτρωα ὠνόμασεν*, neque raro μήτρῳς maternus avus dicitur et Pindarus vocabulum ea significatione usurpavit. Itaque suspicari coepi Pollucem nostrum locum ante oculos habuisse et olim scriptum fuisse:

μήτρῳ συνεκπράξωσιν αἵματος δίκην.

Συνεκπρήξασθαι vide apud Herodotum VII. 169, de quo loco Cobetus egit Mnem. IV. 311. Inter activam et mediam exiguum nunc fortasse discrimen est. Euripides certe pariter vs. 1080: *τότε θανεῖν σ' ἐχρῆν, ὅτε δάμαρτι σὲ Φόνον ὁμοσπόρων ἔμολες ἐκπράξων*. Amphitryon autem quia solus erat ἐξέπραξε, Heraclidæ quia plures sunt, aliquando conjunctis viribus συνεκπράξουσιν.

Vs. 55:

φίλων δὲ τοὺς μὲν οὐ σαφεῖς ὀρῶ φίλους.

Corrige σαφῶς. Recte Iph. Taur. 610: *τοῖς φίλοις ὀρθῶς φίλος* itidemque recte in eadem fabula vs. 919 *σαφῆς φίλος*, nam ibi substantivum est.

De constructione dubito vs. 79:

θαυμάζων, δ' ἔταν
 πύλαι ψοφῶσι, πᾶς ἀνίστησιν πόδα,
 ὥς πρὸς πατρῶν προσπεσούμενοι γόνυ.

Malim certe: προσπεσούμενος.

Lyci verba sunt vs. 142:

τὸν Ἡράκλειον πατέρα καὶ ξυνάγορον,
 εἰ χρὴ μ', ἐρωτᾷ· χρὴ δ', ἐπεὶ γε δεσπότης
 ὑμῶν καθέστη· ἴσορεῖν ἂν βούλομαι.

Sed imperiosius dictum erit ἴσορῶν.

Articulus inepte abundat vs. 151:

τί δὴ τὸ σεμνὸν σῶ κατεργασαὶ πόσει;

Quid requiram, laudati loci statim indicabunt:

Rhes. 149: τίς δὴ τα Τρώων οἱ πάρεσις ἐν λόγῳ.

171: τί δὴ τα χεῖρες ὧν ἐκέυθεν Ἴλιος;

181: τί δὴ τα μεῖζον τῶνδ' ἐμ' αἰτήσῃ γέρας;

Alcest. 39: τί δὴ τα τόξων ἔργον, εἰ δίκην ἔχεις;

Hippol. 1060: ὦ θεοί, τί δὴ τα τοῦμὸν οὐ λύω φόμα;

Adde Helen. 467, 753, Eur. fragmt. 792 aliosque multos locos, veluti Aeschyli Prom. 746 vel Sophoclis Oed. Tyr. 1159 vel Aristophanis Lysistr. 181, 1159. Similiter Aesch. Eum. 3 et Eur. fragmt. 340 nuper correxi in Mnem. XX. 96. Vide praeterea Blomfieldum ad Eurip. Suppl. 172 et Elmsleyum ad Heracl. 805 et Herc. fur. 1146.

Vs. 571:

τοὺς δὲ πτερωτοῖς διαφορῶν τοξεύμασι
 νεκρῶν ἅπαντ' Ἰσμηνὸν ἐμπλήσω φόνου.

Significantius erit διατορῶν. Adjectivum διάτορος saepe legitur, unde verbum διατορεῖν secundum analogiam derivatum est.

Mire legitur vs. 649:

τὸ δὲ λυγρὸν φόνιδόν τε γῆρας μισῶ.

Nauokius συνέειν coniicit, Heimsoethius συγερόν· sed quanto facilius est corrigere πολιδόν.

Herculis verba sunt furore correpti vs. 936:

πάτερ, τί θύω πρὶν κτανεῖν Εὐρυσθέα;

Sed nulla causa est cur patrem nunc alloquatur et satius est scribere: ἀτάρ. Ipse Hercules vs. 1353: ἀτὰρ πόνων δὴ μυρίων ἐγευσάμην.

Thesei verba sunt vs. 1234:

οὐδεὶς ἀλάττω τοῖς φίλοις ἐκ τῶν φίλων,

sed multo facilius intelligam: τοῖς φίλοισι τῶν φίλων.

Nemo dubitare potest quin corrupta lectio sit vs. 1288:

Φέρ' ἀλλ' ἐς ἄλλην δὴ τιν' ὁρμήσω πόλιν·

κἄπειθ' ὑποβλεπόμεθ' ὡς ἐγνωσμένοι,

γλώσσης πικροῖς κέντροισι κληδουχούμενοι.

Kirchhoffius correxit βουκολούμενοι, sed mirum ni scripsit Euripides: λοιδορούμενοι. Satis apparet unde vitum natum sit.

Vs. 1304 in Codice legitur:

κρούουσ' Ὀλυμπίου Ζηνὸς ἀρβύλη πόδα.

Quod facile est videre, irrepsit id quod est Ζηνὸς e superiore versu; deinde Kirchhoffius Brodaeum secutus πόδα in πέδον mutavit. Neque igitur violenta correctione opus erit ad duarum syllabarum defectum supplendum, nam mihi quidem persuasi manum poetae esse:

κρούουσ' Ὀλύμπου λαμπρὸν ἀρβύλη πέδον.

Post Ὀλύμπου, uti vides, facile potuit excidere λαμπρόν.

Denique vs. 1346: αἰοιδῶν οἷδε δύσηνοι λόγοι, longe praefero δυσήνων.

(Continuabuntur).

Amstelodami,
d. 15 m. Dec. 1881.

DE BATRACHOMYOMACHIA.

SCRIPTIT

H. VAN HERWERDEN.

Batrachomyomachiam non esse *Maeonium carmen*, ut videbatur Martiali (XIV, 183), Statio (Silv. praef. ad Stellam) et Fulgentio (Mythol. I init.) hodie constat inter omnes, sed plerique, ut videtur, viri docti fidem habentes Plutarchi testimonio, quod exstat in libelli *de malignitate Herodoti* capite ultimo, confirmatum, ut putant, inscriptione deperditi codicis, unde carmen primum editum est Venetiis: 'Ομήρου Βατραχομυομαχία, ἐν δὲ τοῖσι Τίγρητος (sic) τοῦ Καρὸς et a Suida s. v. Πίγρης, tribuunt Pigreti, natione Cari ex Halicarnasso, maioris Artemisiae fratri, si Suidam (etsi hic sibi non constat confundens utramque), filio, si Plutarchum sequimur, itaque belli Persici aut aequali aut saltem aetate suppari, quem eundem Margitae, vulgo Homero tributi, scriptorem fuisse Suidas auctor est. Licet vero haud iam defuerint qui nostram certe Batrachomyomachiam recentioris originis esse statuerent, huius tamen sententiae veritas ita parum agnita est ab omnibus, ut trium virorum, quorum in Graecarum litterarum historia summa est hodie auctoritas, Odo-fredum Müllerum dico (I 263 sq.), Bernhardyum (II 1, 219 seqq. ed. III) et Theodorum Bergkium (I 263 sq.), nemo est qui prorsus amplexus sit, sed Müllerus et Bergkius ad Pigretem auctorem opus referant, Bernhardyus quamvis dubitabundus carmen, nondum misere depravatam neque interpolatibus auctum, fieri posse ut ab eo scriptum sit innuere videatur.

Cum praeterea Baumeisterus, homo doctissimus, sed doctrinae ubertate quam iudicii sanitate insignior, eruditissima disputatione Batrachomyomachiam Pigreti vindicare conatus sit, operae pretium me facturum esse confido, si causa diu deserta iterum suscepta ex iis versibus, quos et genuinos et incorruptos esse apparet, ostendam hoc poema esse pseudepigraphum et ante Alexandri magni aetatem pangi nequitiam potuisse.

Quo igitur hanc causam obtineam, nullo utar versu ex iis, quos plerumque haud temere cum partem codicum, tum suum aut alienum iudicium secutus expunxit novissimus huius carminis editor IOHANNES DRAHEIM (Berolini a. 1874), qui optima quam curavit recensione plurimum ad quaestionem solvendam contulisse censendus est. Is igitur uncinis sepsit hos versus: 14, 21—23, 30 sq., 41—55 (vs. 41 fortasse in poeta, qualem hunc esse apparebit, tueri potuerat), 64, 74—81, 102, 106—108, 126, ex vs. 155 sq. fecit hunc unum: *δραξάμενοι κορύθων εἰς λίμνην εὐθὺ βάλλωμεν*, 205, 209—212, 254, 262—264, 266—287.

Etiam longius progrediar. Nam magna cum probabilitate contendere mihi videor in ipso prooemio

Ἀρχόμενος πρῶτον Μουσῶν χορὸν ἐξ Ἑλικῶνος
 ἐλθεῖν εἰς ἐμὸν ἦτορ ἐπεύχομαι εἵνεκ' ἀοιδῆς
 [ἦν νέον ἐν δέλοισιν ἐμοῖς ἐπὶ γούνασι Θῆκα,
 δῆριν ἀπειρεσίην, πολεμόκλονον ἔργον Ἀρης],
 εὐχόμενος μερόπεσιν ἐς οὐατα πᾶσι βαλέσθαι,
 πῶς μύες ἐν βατράχοισιν ἀριτεύοντες ἐβησαν
 γηγενέων ἀνδρῶν μιμούμενοι ἔργα γιγάντων.

spurious esse versum tertium et quartum, siquidem *scripto iam carmine* absurdissime poeta Musas precaretur, *ut in pectus suum descenderent*. Sic igitur statuo, licet non sim nescius pulchro me ita memet ipsum privare argumento, quo docerem incredibile videri tam inepti poetastri foetum a quinto inde a. Chr. seculo tam diligenter servatum esse ab hominum φιλοκαλωτάτοις, ut hodieque legi posset, ne dicam Orphicum vocabulum *πολεμόκλονος*, quod praeterea legitur infra vs. 272 in loco Draheimii obelis confixo, recentis originis esse testimonium.

Nec minus probabiliter statuas spurium esse vs. 198 (numeros sequor editionis Draheimianae). Posteaquam enim Minerva

reliquis diis et deabus in concione suasit, ut ipsi neutris auxilium ferentes, abstinerent a pugna, sequuntur haec:

“Ὡς ἄρ' ἔφη, τῇ δ' αὖτ' ἐπεπεῖθοντο θεοὶ ἄλλοι
[πάντες, ὁμῶς δ' εἰσῆλθον ἀλλήλες εἰς ἓνα χῶρον].

Nisi vero hic poeta fuit omnium hominum stolidissimus, non addidit alterum versum, quia dii concionantes iam erant ἀλλήλες ἐν ἐνὶ χῶρῳ, ut omittam misere abundare voculam ὁμῶς.

Praeterea fortasse pro spurio habendus est versus ἀμετρος 88:

καὶ χεῖρας ἔσφιγγε καὶ δαλύμενος κατέτρυξε.

Nam in deterioribus quidem quibusdam libris correctis numeris sic scribitur

χεῖρας δ' ἔσφιγγεν καὶ ἀπολλύμενος κατέτρυξε.

sed vel sic versus h. l. parum aptus videtur, cum praesertim vs. 92 legatur

ῥῆματα δ' δαλύμενος τοίους ἐφθέγγατο μύθους.

Verbum ἔσφιγγεν interpolator a carminis auctore mutuatus videtur, qui eo usus est paullo ante in vs. 71.

Non magis abusurus sum multis scribendi vitiis, qualia in optimi cuiusque scriptoris codicibus legi solent, quaeque, quatenus nondum sublata videntur, diligenter notabo et emendabo.

Primo huc pertinent vitia orthographica κνίσση (176) et formatum inde muris nomen κνισσοδιώκτης et ἐκνίσσεν (204), quae per unam sibilantem scribenda esse constat. Insuper δβριμον rectius scribi videtur vs. 279, quam δμβριμον vs. 237.

Deinde animadvertendae sunt praepositionum quarundam confusiones haud insolitae. Legitur vs. 148 sq.

πάντως δ' ἐπνίγη παῖζων παρὰ λίμνην

νῆξεις τὰς βατράχων μιμούμενος.

Scire pervelim quo pacto quis *ἐν πλά* paludem natare possit. Procul dubio verum est κατὰ λίμνην. Idem vitium est vs. 217 sq., quales in libris quibusdam scripti exstant:

Τρωγλοδύτην πέτρῳ μυλοειδέϊ τρωῶσεν ἐπιφθάζ

αὐχένα παρ μέσσον.

Quorum auctor haud dubie voluit καὶ μέσσον. Non minus absurde scribitur vs. 89

πολλάκι μὲν κατέδυεν ἐφ' ὕδατι

quod non ex deterioribus libris in ΕΝ, sed in ΤΦ corrigendum puto. Similiter vs. 99 correxerim ἀπέπνευσεν ὑφ' (pro ἐφ')

ὑδασι et vs. 87 πέσεν ὑπτιος εὐθύς ὑφ' (pro ἐφ') ὑδρ. Tandem in 132, ubi editur ἐξανέδυσαν ἀφ' ὑδατος, verius existimo ὑφ' ὑδατος.

Nec sana videtur praepositio ΕΝ vs. 10

μῦς ποτε διψαλέος γαλέης κίνδυνον ἀλύξας
πλησίον ἐν λίμνῃ ἀπαλὸν προσέθηκε γένειον
ὑδατι τερπόμενος μελιηδέι κτέ.

Nam adverbio πλησίον non magis quam praepositioni locus erit, nisi si scripseris: πλησίον ὧν λίμνῃ κτέ.

Vs. 8 sqq. narratur ranarum rex Physignathos, qui natans in tergo vehebat murem Psicharpagem, subito conspecto hydro, terrore percussus καταδύναι

οὗ τι νοήσας

οἶον ἔταιρον ἔμελλεν ἀπολλύμενον καταλείπειν.

At quia rana ipsa desertione murem perdidisse dicenda erat, sine controversia poeta dedisse censendus est:

οἶον ἔταιρον ἔμελλεν ἀπολλύμεναι καταλείπων.

Quo fortasse intellecto, nescio quis versum haud satis leniter sic correxit, ut legitur in deterioribus quibusdam libris

οἶον ἔταιρον ἔμελλεν ἀπολλύμεναι κατὰ λίμνην.

Nam κατὰ λίμνην misere abundat, cum praesertim sequatur δὺ δὲ βάθος λίμνης.

Felicior correctio, haud dubie recipienda, legitur in deterioribus libris vs. 111, ubi Psicharpagis pater Troxartes, ut alter Priamus, sic queritur:

ᾧ φίλοι, εἰ καὶ μοῦνον, ἐγὼ κακὰ πολλὰ πέπονθον
ἐκ βατράχων, κτέ.

Nam quin verum sit πέπονθα, ne punctum quidem temporis potest dubitari.

Absurde editur vs. 115 in eadem Troxartis oratione

καὶ τὸν μὲν πρῶτόν γε κατέκτανεν ἀρπάξασα
ἐχθίστη γαλέη τρώγλης ἔντοσθεν ἐλοῦσα.

Ubi enim quaeso mures tutiores sunt quam in foraminibus? Etiam sine libris restituendum fuerat, quod legitur in plerisque:

τρώγλης ἔκτοσθεν ἐλοῦσα.

Ubi describitur murium armatura, legitur (127 sqq.)

θώρηκας δ' εἶχον καλαμοειδέων ἀπὸ βυρῶν,
οὓς γαλέην δείραντες ἐπισαμένως ἐποίησαν.

Depravatum esse vocabulum vidit Baumeisterus, sed non magis intellegi potest quod leniter sane reposuit *καλαμοσρεφών*. Nisi fallor, tenui calamo mures loricas consuisse dixerat poeta.

Θώρηκας δ' εἶχον καλαμοσρεφών ἀπὸ βυρσῶν.

Editur vs. 151 sq.:

*οὕτω γὰρ πνίξαντες ἐκείνους τοὺς ἀκολύμβους
ζήσομεν εὐθύμως τὸ μυοκτόνον ὧδε τρέλαιον.*

Pro ὧδε malit aliquis ὥκα. Sed vide quae infra monebo.

Vs. 204 *καὶ δ' ἐπεσεν πρηγῆς, ἀπαλὰς δ' ἐκόνισεν ἐθείρας.*

Quia litterae ΠΡ faciunt positionem, abiecta littera ephelcystica edendum fuerat *ἐπεσε*.

Vs. 248 *ἀνεδύσΑτο* pro *ἀνεδύσΕτο* esse potest librarii error, cum praesertim infra vs. 298 recte legatur *ἐδύσΕτο δ' ἥλιος ἦδη*.

Vs. 255 in pugnae descriptione vulgo scribitur:

*τοῦ δ' ἔβαλε τρυφάλειαν ἀμύμονα καὶ τετράχυτρον
δῖος Ὀριγανίων μιμούμενος αὐτὸν Ἄρηα.*

Novissimus editor, distinguens hypostigme post *τρυφάλειαν*, dedit:

ἀμύμονα καὶ Τετράχυτρον.

At parum probabile hoc est muris nomen, mirifica vero in hoc poesis genere traiectio copulae, nec satis recte e praegressis ad Origanionem mente repetas solum verbum *ἔβαλε*. Rectius Baumeisterus mendosum esse intellexit *τετράχυτρον* (optimi *τετραχίτρον*), sed parum arridet eius coniectura *τετράχαιτον*, quod vix significare potuit *quatuor crisiis ornatum*, nec ferret additam copulam. Mihi non displiceat:

τοῦ δ' ἔβαλε τρυφάλειαν ἀμύμονα τετραφάληρον.

Ceterum ante hos versus statuenda est lacuna, quia pronomen *τοῦ* referri nequit ad Prassaeum, de quo sermo fit in praegressis. Nam Origanion, ipse rana, Prassaeum ranam aggredi neutiquam potuit. Quo pacto turbatissimam pugnae descriptionem ante hanc, de quo egimus, locum in integrum restituere conatus sit Draheimius videsis apud ipsum pag. 29 sq. et admirare mecum acutissimi viri sagacitatem.

Pendet a iudicio de poetae aetate, utrum ipsi an librariis deberi existimemus formam sequiorem *ἐξύφανα* quam optimi libri exhibent vs. 182 et omnes (sc. *ὑφανα*) vs. 186, pro *ἐξύφηνα* (*ὑφηνα*).

Fieri potest ut idem valeat de vs. 195, ubi Minerva diis ne pugnae se immisceant dissuadet:

μή νυ τις ἡμείων τρωθῆ βέλει δξυδεντι.

εἰς γὰρ ἀγχιμάχοι, καὶ εἰ θεὸς ἀντίον ἔλθοι.

Vox ἀγχιμάχος, uti vides, primitivam notionem (*cominus pugnantis*) plane exuit, neque aliud quidquam significare potest quam *fortem et invictum bellatorem*. Quia tamen nunquam vocabulum sic usurpatum esse video (nam ex hoc ipso loco procul dubio profecit interpolator codicum quorundam vs. 258 cum v. l. ἐγγέμαχος) potius inclino in eam partem ut mendum subesse credam. Conieci:

εἰς γὰρ οἷγ' ἄμαχοι, κτέ.

i. e. *invicti, insuperabiles*, vel lenius: εἰς γὰρ ἀντίμαχοι, i. e. ἀξιόμαχοι, si revera Appianus hoc pro illo posuit in Hispanicis cap. 9 extr. οὐ γὰρ εἶναι τινὰς ἀντιμάχους αὐτοῖς ἐπὶ Ῥωμαίοις.

Certior vero est emendatio loci in eadem Minervae oratione, quae absurdissime diis, qui nondum auxilium tulerant ranis et muribus nondum pugnantibus, suadet:

ἀλλ' ἄγε, παυσώμεσθα, θεοί, τοῦτοισιν ἀρήγειν.

Baumeisterus, qui Pigreti suo carmen vindicans, frustra a solecismi crimine poetam defendit, melius ei consulisset emendando:

ἀλλ' ἄγ', ἀποσχώμεσθα, κτέ.

quae legitima structura est cum Infinitivo. Novo, uti vides, neque inepto argumento causam quam defendo sciens privavi. Quamquam ne sic quidem desperandum est.

Neglectis aliis locis depravatis quos nequeo emendare, ut videamus quid e versibus sanis et genuinis effici possit, primum inquiramus in metrum, tum in prosodiam, tandem in sermonem, qualibus hic poeta usus sit.

Numerorum igitur rationem, quam Batrachomyomachiae scriptor secutus est, partim haec tabella, quae spectat versus genuinos numero 223, declarat.

In pede primo	leguntur 88 spondei pro 135 dactylis.
" " secundo	" 94 " " 129 "
" " tertio	" 55 " " 168 "
" " quarto	" 60 " " 163 "
" " quinto	" 10 " " 213 "

Caesuras numeravi:

161 thrithemimeres, quarum 62 iunctae sunt cum hephthemimere,

125 penthemimeres.

123 κατὰ τρίτον τροχαῖον,

90 hephthemimeres.

Hephthemimeres saepe reperitur in eodem versu cum penthemimere, saepe cum trochaica in tertio pede, rarius idem versus habet simul penthemimerem et caesuram κατὰ τρίτον τροχαῖον.

158 denique sunt bucolicae caesurae, e quo numero 26 tantum cadunt post spondeum, et fortasse 25, nam fieri potest, ut vs. 109 scribendum sit

ὥς δ' ἦλθον σπεύδοντες ἄμ' ἠδὲ (pro ἠοῖ), πρῶτος ἀνέστη.

Interdum ante hanc caesuram more Homérico apparet hiatus.

Comparanti cum his quae Bekkerus de numeris Homericis observavit in libro qui inscribitur *Homerische Blätter* I pag. 142 sqq. constabit *Batrachomyomachiae* auctorem in arte versuum epicorum pangendorum nequaquam hospitem fuisse satisque fideliter, si pedum et caesurarum varietatem atque proportionem spectamus, veteris artis normam secutum esse. Inde tamen nihil concludi posse de aetate qua poeta vixerit, inde apparet, quod aetate Alexandrina externam illam, ut ita dicam, artem a multis felicissime cultam esse constat. Unicus qui in *Batrachomyomachia* versus, etsi non corruptus, legitima caesura caret, est vs. 283

αὐτὰρ ἔπειτα κεραυνόν, δειμαλέον Διὸς ὄπλον,

sed pertinet ille versiculus ad partem quam ut spuriam recte secluserit Draheimius, scil. 266—287.

Caesura trochaica pedis quarti paucissimis locis obvia quo pacto excusari queat, vide quae recte monuit Baumeisterus pag. 47 sq.

Ut igitur ab hac quidem parte culpandus non est, ita (nam prorsus hic differo a Baumeistero et amplector Godofredi Hermannii iudicium) longe poeta noster discedit a veterum epicorum norma in frequenti brevium vocalium correptione ante mutam cum liquida, quam illi non nisi parcius et plerumque in certis quibusdam vocabulis admittere solebant. Et correp-

tioni quidem ante litteras TP, KP et ΠΑ quam pro versuum numero satis frequenter admisit propter exempla Homerica apud La Roche, *Homerische Untersuchungen* II 9 et 36 sq. et 15 sq. aliqua venia parata est, sed gravioris in hac quaestione momenti sunt correptiones Atticae ante ΠΝ in ἀπέπνευσεν (99), ἀπέπνιξε (230) ubi facile potuerat scribere ἐπνιξε, quod eodem sensu saepius adhibuit, ἐπνίγη (148), ἄυπνος (191), ante ΦΛ in ἐξετύφλου (235) et ante ΧΛ in κοχλιῶν (165). Cf. La Roche II. 4 al. In hymnis quidem Homericis, quorum partem haud exigua ab Atticis poetis compositam esse admodum probabilis est suspitio, regnare aliquam huiusmodi licentiam non ita mirum est, sed enim Pigres iste, cui ranarum cum muribus pugnam tribuunt, in Asia floruisse creditur, qua aetate poetam ibi natum et educatum in epica poesi idque in ipsius Iliadis parodia alia quam Homerica et Ionica exempla secutum esse quis quaeso umquam sibi persuadeat? Eiusmodine poetam Attico more ποιήσας et ἐποίησαν (93, 182) correpta diphthongo scripsisse existimas? Quis vero credat huius aetatis epicum permissurum sibi fuisse ut scriberet πτερνόγλυφον, ἀνεγνάμptonτο, ζέμματα βλάπτοντες non producta vocali ante litteras ΓΑ et ΒΛ, quod noster commisit vs. 222, 296, 180? Cf. La Roche II, 2, 10. Etiam peius foret vs. 250 δέξει σχολινῷ (cf. 210), nisi probabile esset poetam dedisse δέξουσχοινῷ.

Augetur suspitio mira hominis licentia in vocalium quarundam quantitate, qui in thesi produxerit paenultimam vocis ὕδωρ (97) et vocis μουσιν (257), ut venia sit in arsi idem sibi permittenti in μῶν (144), in Λειχοπίνᾱκα, in παγιδᾱ ante caesuram semiternariam (118), in aliis.

Praeterea multum dubito num vetus poeta ausurus fuisset metri causa scribere πράσσον et πρᾶσσαίος (229, 233, 249), non enim sibilantis duplicatio olim tam longe patebat, ut in omnibus sine discrimine vocabulis admitteretur, sed pendebat ea licentia a prima vocabulorum formarumque grammaticarum origine.

Hoc vero imprimis, velim, observes, etiamsi iis quae hucusque commemoravi (si quid prudens imprudensve omisi, supplebit id Baumeisteri editio), etiamsi his, inquam, singulis aliqua excusatio parata foret, nihilominus adeo magnam tam

singularium abnormitatum in brevi carmine copiam suspicioni, ut leniter dicam, valde obnoxiam esse.

Verum quodcumque feretur de hac licentia iudicium, rem plane conficit me iudice sermonis, quo poeta usus est, ratio. Nam ut concedatur ei, quantum ipsum carminis argumentum requirebat, vocabulorum non epicorum usus, ut ne moleste quidem feramus (auget enim parodiae festivitatem eorum quae traducuntur similitudo quam maxima) quod etiam quae evitare potuerat vocabula et formas ab epico sermone aliena saepe usurpavit, velut *πορεύεσθαι*, *ὀργίζεσθαι*, *μιμείσθαι*, *γαυροῦσθαι*, ἦλατο pro ἄλτο (223 et 246), *εὐχερής*, *ἥλιος*, alia, at hoc tamen iure expectamus, apud poetam tam antiquum, quam personatus hic Pigres esse creditur, non reperiri tot vocabula quae in nullo monumento scripto exstant ante Alexandri magni aetatem, nec deesse quae non nisi apud scriptores valde novitios legantur. Tot vocabula si dico, hoc velim reputes, sermonem Homericum utcumque imitanti raram fuisse huic poetastro occasionem prodendi, quo sermonis genere ipse uti consueverit. Praeterea, si vel uno vocabulo novitio eum usum esse constet, iam inde recenti aevo ipsum vixisse satis apparere. Satis autem, ut hoc utar, grammaticorum testimonio constat novitium esse *ἡπητής* pro eo quod est *ἀκετής*. At scripsit noster vs. 184

δ δ' ἡπητής μοι ἐπέτη,

ubi quominus de sinceritate lectionis dubitemus, numeri prohibent. Estne vero Alexandrina forma, an non est, *ἔοργαν* pro *ἐόργασι*? Cf. v. c. *πέφρικαν* Lycophr. 232. Sic tamen bis scripsit Pseudo-pigres

ἐπεὶ κακὰ πολλά μ' ἔοργαν (179)

et

οἷά μ' ἔοργαν (181),

quamquam metrum utroque loco permittebat ei scribere *ἔρεξαν*. Sed vicit, ut arbitror, vitiosa loquendi consuetudo hominis doctrinam.

Mihi quidem duo haec exempla satis superque sufficiunt, ut Batrachomyomachiae auctorem recentem poetastrum Alexandrinum, non veterem vatem Halicarnassium, fuisse existimem, sed nihilominus, cum multos et in his gravissimae auctoritatis viros hodieque dubitare videam, multumque intersit Graecarum litterarum historiae ut tandem planissimae constet non esse hanc

Πiadis parodiam antiquum poema, pergam in enumerandis iis quae in versibus sanis et genuinis offensioni forent in antiquo poeta, in recenti vero poetastro aequo animo ferenda sunt. Quo consilio poema ordine percurram.

V. 1 Ἀρχόμενος πρῶτον Μουσῶν χορὸν ἐξ Ἑλικῶνος
ἐλθεῖν εἰς ἐμὸν ἥτορ ἐπεύχομαι.

Nec Pigres invocaturus fuerat more Hesiodico Musas *Heliconias*, neque alius quisquam poeta antiquus Musarum chorum dixisset pro Musarum inspiratione. Haec enim tantummodo dici poterat ἐλθεῖν εἰς — ἥτορ. Praeterea vetus poeta Ionice soribens dedisset Μουσέων. Verum sic iste solet. Sic 127 est βυρσῶν, 163 κραμβῶν, 185 κοχλιῶν, 101 μούρας pro μούρης, 82 δραμα, alia.

V. 11 τὸν δὲ κατεῖδεν. In epico sermone καθορᾶν est *despicere*.

V. 12 ἔπος δ' ἐφθέγγατο τοῖον. Sic 138 est εἶπέ τε τοῖα, 92 τοίους ἐφθέγγατο μύθους. Hae formulae magis sapiunt Alexandrinos, velut Apollonium Rhodium, cuius cf. Argon. I 350, 699, al., quam Homerum veteresque epicis.

V. 19

καὶ με πατὴρ Πηλεὺς ἀνεθρέψατο, Ἵδρoμεδούσῃ
μιχθεῖς ἐν φιλότῃ παρ' ὀχθῆς Ἡριδαντο.

Verbi medii hic usus est novitius; legitur apud Appianum et Herodianum. Ceterum satis lepide ranarum rex Physignathus, alter Achilles, se vocat Pelei et Hydromeduses (i. e. Thetidis) filium.

V 25 τίπτε γένος τοῦμδν ζητεῖς; Pro ζητεῖς epicum foret ἐρρεῖναις, Atticum ἐρωτᾶς. Nec in epico poeta ferendum γένος τοῦμδν.

V. 25

δῆλον δ' ἐν ἄπασιν
ἀνθρώποις τε θεοῖς τε καὶ οὐρανίοις πετεηνόις.

Ultima verba ad explendum versum incogitanter adiecta. Cur enim potius avibus quam terrestribus animalibus, felibus praesertim et mustelis?

V. 27 Ψυχάρπαξ. Substantivum ψίξ, unde nomen derivatum est, non legitur nisi apud scriptores aera nostra recentiores.

V. 34

οὐδέ με λήθει
ἄρτος δισκοπανισδς ἀπ' εὐκύκλου κανέοιο.

Verbi *κοπανίζειν* non habemus Galeno antiquius exemplum.

V. 39

οὐ χρηστὸν μελίτωμα, τὸ καὶ μάκαρος ποθέουσιν.

Hoc substantivum primum legitur apud Philetam, Arati et Callimachi, ut nosti, aequalem.

V. 55

πρὸς τὰ δὲ μειδιάσας Φυσιγνάθος ἀντίον ἠῦδα.

Poeta Ionicus scripsisset *μειδήσας*.

V. 63

κράτει δέ με, μήποτ' ὀλῃαι.

Babrianæ est graecitatis pro *κάτεχε με, ἄπτου μου*. Similiter infra vs. 230 dixit:

κρατήσας χειρὶ τένοντα.

V. 65

ὁ δ' ἔβαινε τάχιστα

χεῖρας ἔχων τρυφεροῖο κατ' αὐχένος ἄλματι κούφῳ.

Quam eleganter dictum est *ἔβαινεν ἄλματι*, quam bene *χεῖρας ἔχων κατ' αὐχένος*!

V. 68 *νήξει τερπόμενος Φυσιγνάθου*. Sic infra vs. 149 *νήξεις τὰς βατράχων μιμούμενος*. Legitur hoc substantivum apud Plutarchum, gravem videlicet Graecitatis auctorem.

V. 91

Δευόμεναι δὲ τρίχες πλεῖστον βάρος ἦσαν ἐπ' αὐτῷ.

Quam parum eleganter hoc dictum est, et quam falso brevissimi et tenuissimi pili humefacti muri *πλεῖστον βάρος* fuisse dicuntur!

V. 95

Οὐκ ἄν μου κατὰ γαῖαν ἀμείνων ἦσθα, κάκιστε.

exclamat aqua mersus Psicharpax. Eo sensu veteres *κρείσων* usurpabant.

V. 96

ἀλλὰ πλανήσας

εἰς ὕδωρ μ' ἔρρηψας.

Bene ex Atticis scriptoribus profecit poeta. Ionicus dedisset, ni fallor, eo sensu:

ἀλλ' ἀπατήσας κτέ.

V. 115 *τρώγλης*, unde *Τρωγλοδύτης* 206 et passim. Vox ante Aristotelem non reperitur.

V. 122 *σώματα κοσμήσαντες ἐν ἔντεσι*. Exemplis Atticis Baumeisterus tuetur praepositionis abundantiam. Epico fuerat omittenda.

V. 144 ὡς εἰπὼν ἀπέφηνε. Hoc sensu veteres medio tantum utuntur verbo ἀποφαίνεσθαι.

V. 157

δραξάμενοι κορύθων εἰς λίμνην εὐθύ βάλωμεν.

In εὐθύ, quamvis negante Baumeistero, optimo iure offendit Berhardys. Nam manifesto poeta id posuit pro εὐθύς, quam confusionem seram arguere compositionem notum est. Vid. Lobeck. ad Phryn. p. 145.

V. 159

οὕτω γὰρ πνίξαντες ἐκείνους τοὺς ἀκολύμβους
τήσομεν εὐθύμως τὸ μυοκτόνον ὧδε τρέπαιον.

Vox ἀκόλυμβος non legitur ante Strabonem. Quod supra conieci ὧκα pro ὧδε, eo fortasse opus non est, nihil enim nunc sumere nos vetat poetam more Alexandrino ὧδε posuisse pro ἐνταῦθα, hic, dum apud veteres significat δεῦρο.

Vs. 161 de correpta ex Doriensium consuetudine ultima syllaba pronominis ἐὰς monuit Baumeisterus p. 54.

V. 164 δέξυσχοιρος, quod saepius recurrit, legitur apud Dioscoridem. De δέξει σχολίνῳ 250 (cf. 210) mutando in δέξυσχοίνῳ supra monui.

V. 182

πέπλον μου κατέτρωξαν, ὃν ἐξύφανα καμοῦσα
ἐκ ῥοδάνης λεπτῆς.

Seram compositionem arguunt κατέτρωξαν pro κατέτρωγον, qui aoristus primum reperitur apud tertii ante Christum seculi poetam, Timonem sillographum (cf. vs. spurius 126), ἐξύφανα (ὑφανα est 186) pro ἐξύφηνα, nisi forte haec forma, ut supra monui, debetur librariis, et ῥοδάνη pro ῥόκη usurpatum.

V. 206

Τρωγλοδύτης δὲ μετ' αὐτὸν ἀκόντισε Πηλεΐωνα.

Vetus poeta epicus procul dubio ad Homeri exemplum scripsisset ἀκόντισε Πηλεΐωνος, sed nostrum Atticos sequi maluisse nihil est quod miremur.

V. 222

Πτερνόγλυφον δ' ἐπιδὼν Καλαμίνθιος ἐς φόβον ἦλθε.

Si φόβος hic usu posthomericō melius notat, non antiquē dictum est ἐς φόβον ἔλθειν pro διὰ φόβου ἔλθειν aut φοβηθῆναι, sin vero ad Homeri exemplum id posuit pro φυγή, simul

scribere debuerat ἐς φόβον ἤξεν, vel ἤξε φόβονδε. Cf. *Iliad.* P 579. Nec longe absrum quin credam nostrum revera scripsisse :

Πτερνόγλυφον δ' ἐπιδὼν Καλαμίνδιος ἐς φόβον ἤξεν.

Nam Homericum esse, ἄξιεν, id nostrum non moratur, qui hoc verbum similiter contraxit vs. 120

τοῦτον ἀπέπνιξεν Φυσίγναθος ἐς βυθὸν ἤξας.

ut optime correctum est pro ἄξας.

Ceterum pro δ' ἐπιδὼν (cf. 229) Homericum foret δὲ ἰδὼν.

V. 223 de ἤλατο pro ἄλτο, usurpato supra vidimus.

V. 225 Vocabulum βρέγμα primum legitur apud Aristotelem.

V. 232 καὶ βάλε Πρασσαῖον μὴ πω γαίης ἐπιβάντα.

Veteris sermonis syntaxis postularet οὕπω.

Vs. 234

Κραμβοβάτης δ' ἐσιδὼν πηλοῦ δράκα ῥῖπεν ἐπ' αὐτόν.

Exstat hoc vocabulum eo sensu apud *Septuaginta*. E Polluce et Hesychio discimus Graecos id usurpasse pro eo quod est θέναρ.

V. 249 ἡμίπνοον sine exemplo dictum pro ἡμιθνήτα vel ἡμίζων.

V. 261

οὗτος ἀναρπάξει βατράχων γενεὴν ἐπαπείλει.

Vetus syntaxis postulat ἀναρπάξειν. Utrum poetae an librario-
rum culpa sic scribatur, ignoro.

V. 291 δεραινοδερμοί. Vocabulum Aristotelicum.

V. 292 πλατύνωται. Legitur vox apud Geoponicos.

V. 292 ἀποσίλβοντες ἐν ὤμοις. Admodum dubiae est Graecitatis.

V. 294 ὀκτώποδες. Veteris linguae ratio postularet ὀκτώποδες, quod metro adversatur. Apud Homerum E 723 editur quidem ὀκτᾶκνημα, sed verum videtur ὀκτῶκνημα.

V. 294 δικάριοι pro antiquo δικέρωτες legitur apud seros Anthologiae Graecae postas.

V. 294 ἀχείρεις ob numeros necessarium, sed semibarbarum est pro ἄχείρεις.

V. 299 τελετή pro τέλος s. τελευτή, quod sciam, nullam, μονοήμερος non nisi sequiorum scriptorum habet auctoritatem.

Vix igitur ullum exstat in Graecis litteris opus, quod tot et tam manifesta serioris originis gerit quasi fronte inscripta indicia quam *Batrachomyomachia*, quod carmen spero fore ut nemo posthac ad veterem postam Graecum auctorem referat.

Conditum a nescio quo impostore, quales post Alexandri tempora vixerunt permulti, quo pluris aestimaretur a bibliopolis sub Pigretis nomine vendidatum esse ¹⁾ suspicor idque fortasse haud ita diu ante aetatem, qua vixerunt scriptores qui eius faciunt mentionem, Plutarchum dico et quos initio nominavi scriptores Latinos. Sic enim facile intelligetur, qui fieri poterit, ut altissimum sit cum apud veteres scriptores omnes tum apud antiquos Homeri interpretes de hac Iliadis parodia silentium, quæ res, si genuinum esset veteris poetæ carmen, per mira, imo incredibilis, merito videretur.

Quod Batrachomyomachia inter alios huiuscemodi lusus quales fuerunt *Ἀραχνομαχία* et *Γερανομαχία* ad Homerum auctorem relati a Suida s. v. *Ὅμηρος*, quorum nihil præter nomina supererat, sola tulit aetatem id fortasse partim debet suæ, si reliquis compararetur, præstantiæ, partim ipsi argumento, quod tamen quale illis fuerit ignoramus.

Licet autem in Iliade versati non sine voluptate quadam legamus hanc carminis immortalis non illepidam parodiam, fatendum tamen est non nimis severe iudicare Bernhardyum ingenii vi et virtute comica hunc poetam ab antiquis parodiarum scriptoribus longe superari existimantem. Risum quia movent meticulosissimorum animalculorum virtus et fortia facta, ignoscimus poetæ quod congregientes fecit ranas et mures, quos rerum natura separavit, sed nimis fere absurdum est inventum, quo in carminis exitu Iovem fecit pugnam dirimentem, immisso in victorem velocissimorum murum exercitum cancerorum, tardissimorum et retrogradarum bestiarum, agmen. Ceterum ipsa illius agminis descriptio felicissimis huius poematii partibus

1) E Plutarchi loco frustra WELANDIUS de præcipuis parodiis Hom. scriptoribus efficere conatus est Pigretis illam Batrachomyomachiam cuius mentionem faciat diversam fuisse ab ea quam hodie legamus. Quem optime refellit Baumeisterus p. 42. Peyronus in prolegomenis ad suam editionem (Paris, Hachette 1875). „Il y a un mot célèbre d'Alexandre qui se rapporte à la parodie de l'Iliade, et qui ne permet point d'attribuer cette parodie à l'un des lettrés du Musée (Plut. Agesil. p. 604) *ἴδμεν, ὃ ἄνδρες, ὅτε Δαρειὼν ἡμεῖς ἐνικήμεν ἐν ταῖς, ἐν αἷ τῆς ἐν Ἀρκადίᾳ γεγενημένης μύομαχίας* c'est l'expression *μύομαχία* appliquée par le vainqueur de Darius à la lutte entre Agis et Antipater.” Quasi vero *μύομαχία* sit *βατραχομύομαχία* et non potius *murum cum muribus pugna*!

accensenda videtur, quam animi causa, simul disputandi finem
facturo, apponere lubet:

Ἦλθον δ' ἐξαπίνης νωτάκμονες ἀγκυλοχῆλαι
λοξοβάται σρεβλοὶ ψαλιδόσομοι ὄτρακδόδερμοι,
ὄσοφυεῖς πλατύνωτοι ἀποσίλβοντες ἐν ὤμοις
βλαιοὶ χειροτένοντες ἀπὸ σέρνων ὀρόωντες
ὀκτάποδες ἀκέραιοι ἀχειρέες, οἳ δὲ καλεῦνται
καρκίνοι, οἳ ῥα μυῶν οὐράς σομάτεσσιν ἔκοπτον
ἢ δὲ πόδας καὶ χεῖρας· κτέ.

DIODORUS SIOULUS.

XXXII. 26. 3: οἱ μὲν γὰρ — κατὰχρεοι — χρεῶν ἀποδόσεις
εἰσηγοῦντο.

Aere alieno obruti nihil peius oderunt quam χρεῶν ἀποδόσεις.

Verum est χρεῶν ἀποΚΟΠΑC tabulas novas.

XXXVII. 9. de C. Graccho: οὐ διαλείψω τὸ ξίφος ἀπὸ τῆς
πλευρᾶς τῶν συγκλητικῶν διηρημένος.

Corrigendum est διηρημένος.

Notum est et frequens διαίρεσθαι ξίφος, κοπίδα, βακτηρίαν
et sim. Lucianus in *Toxari* cap. 55: ἤλαυνε διὰ τῶν πολεμίων
κοπίδα διηρημένος.

Contrarium est καθικνεῖσθαι.

XXXVII. 1. 6: τῶν ἐξ αἰῶνος ἀρίστων κεκριμένων ἐλθόντων εἰς
αἵρεσιν καὶ φιλοτιμίαν.

Absurdum est ἐλθεῖν εἰς αἵρεσιν. Emenda: ἐλθόντων εἰς Ἑριν.

XXXVII. 2. 7: de bello Marsico: τὴν κοινὴν πόλιν Ἰταλίαν
Imo vero Ἰταλίκον.

C. G. C.

AD GALENUM.

Galenus Tom. I. pag. 2: οὐδὲ γεωμετρίας οὐδ' ἀστρονομίας ἀφίσταται (ὁ ἄνθρωπος) ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς γῆς νέρθεν καὶ τὰ ὑπερθε τοῦ οὐρανοῦ κατὰ Πίνδαρον ἐπισκοπεῖ. Neque Galenus neque quisquam eorum, qui hoc loco Pindari utuntur, ex ipso Pindaro ea sumsit sed a Platone in *Theaet.* pag. 173. e. ἡ διάνοια — πανταχῇ φέρεται κατὰ Πίνδαρον τὰ τε γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπίπεδα γεωμετροῦσα οὐρανοῦ τε ὑπερ ἀστρονομοῦσα καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένη, ubi πέτεται ex Bodleiani margine est scribendum pro φέρεται et corrigendum φύσιν Διερευνωμένη.

Tom. I. pag. 5 scribe τοὺς τῇ τύχῃ συνεπομένους pro τῆς τύχης, et pag. 6: ὕψει δὲ καὶ Πρίαμον καθήπιον pro καθειργμένον. et pag. 11: σπάνει τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ἐπὶ τὸ γένος ἤκουσιν pro σπάνει. et pag. 14: τίς γὰρ (add. ἂν) ἦν Σταγειρων λόγος εἰ μὴ δι' Ἀριστοτέλην; et pag. 15: ἐπαινέσκειν ἂν τις pro ἐπαινέσῃ. et pag. 21: τίς δ' οὐκ εἶδεν (ὡς del.) καὶ τοὺς θεοὺς δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ διὰ τὰς τέχνας ἐπαινουμένους; et pag. 28: ἡ τῶν ὕπνων Ἀσυμμετρία pro συμμετρία, quae perabsurda lectio est.

Tom. I. pag. 31. οἱ ὀφθαλμοὶ περιωρυγμένοι, non est haec Graeca forma sed περιόρωρυγμένοι. cf. Aelius Dionysius apud Suidam v. Ἀνωρυγμένον λέγουσιν (Attici) οὐχὶ ἀνωρυγμένον, et sic κατορώρυκται, ἐξορώρυκται et sim. constanter dicebant. Annotavit haec doctus ἀττικισῆς quia aequales vitiosa forma ἀνωρυγμένοι, κατορυγμένοι et sim. utebantur. Eadem veteris sermonis oblivio cernitur in ἐξηλεῖσθαι pro ἐξαληλεῖσθαι, aliisque id genus.

Tom. I. pag. 36 in ludicro carmine sic legendum:

ἐν μὲν γὰρ δολιχῷ πανυπέρτατος ἔσεται ἵππος,
τὸ σάδιον δὲ λαγῶδες ἀποίσεται· ἐν δὲ διαύλῳ
δορκὰς ἀριτεύσει, μερόπων δ' ἐναρίθμιος οὐδεὶς
ἐν ποσίν, ὧ κοῦφοι ἀσκήτορες ἄθλιοι ἄνδρες.

et post pauca:

καὶ ταῦρος πυγμῇ σεφθήσεται.

et:

αὐτὰρ ἐν ἱερῇ πολυπείρῳ γράψεται οὔνος
ὀγκητῆς ὅτι παγκράτιον νίκησέ ποτ' ἄνδρας.
εἰκοσὴ καὶ πρώτη Ὀλυμπιάς ἦν ὅτ' ἐνίκα.

Tom. I. pag. 38: τέχνην ἀσκητέον ἐστὶ διὰ παντὸς τοῦ βίου
[καὶ] παραμένουσιν. Expuncto καὶ scribe παραμενοῦσαν. Sensus
enim est ἥτις παραμενεῖ, non παραμένει, ut paullo ante: ἐπι-
σασθαι τέχνην, ἥ καὶ ναυαγήσασι συνεκκολυμβήσει.

Tom. I. pag. 45: ἡδέως δ' ἂν ἡρόμην, εἴπερ ἦν ὁ Φαβωρίνος,
lege εἰ παρῆν.

Tom. II. pag. 67: ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ βελτίστου Μενάνδρου
κατὰ τὰς κωμῳδίας εἰσαγομένοις οἰκέταις Δάοις τέ τισι καὶ Γέ-
ταις οὐδὲν ἡγουμένοις C ΦΗCI πεπρᾶχθαι γενναῖον εἰ μὴ τρίς ἐξα-
πατήσειαν τὸν δεσπότην. Galenus scripserat: ἡγουμένοις C ΦICI
πεπρᾶχθαι γενναῖον.

Saepe vidi σφίσι et Φησί inter se confusa.

Tom. II. pag. 98: τῇ κηπαίᾳ κατὰ τὴν παροιμίαν πρὸς Ἀσ-
κληπιάδην ἀπεχωρήσαμεν.

Notum est Horatianum

atria servantem postico falle clientem.

ἡ κηπαία (θύρα) est *posticum* (ostium) ubi erat hortus et αὐλὴ
ῥυπαρά, sterquilinum. Hermippus apud Athenaeum pag. 668 b:

τὴν δὲ τάλαιναν πλάσιγγ' ἂν ἴδοις

παρὰ τὸν εὐροφέα τῆς κηπαίας

ἐν τοῖσι κορήμασιν οὔσαν.

Tom. II. pag. 180: ὥς εἰ καὶ μῦθον ὄνῃ τις λέγοι.

Proverbium est: ὅνῃ τις ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὧτα ἐκίνει apud Zenobium V. 42. ubi vide Schneidewinum.

Tom. II. pag. 218. notabilis locus est: παρόντος Ἀλεξάνδρου τοῦ Δαμασκηνοῦ τοῦ νῦν Ἀθήνησιν ἀξιουμένου τοὺς περιπατητικοὺς λόγους διδάσκειν δημοσίᾳ. Lucianus in *Eunuchō* cap. 3: συντέτακται, ὡς οἶσθα, ἐκ βασιλέως μισθοφορὰ τις οὐ Φαύλη κατὰ γένῃ τοῖς φιλοσόφοις, Στωϊκοῖς λέγω καὶ Πλατωνικοῖς καὶ Ἐπικουρείοις, ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου. — καὶ τὰ ἄλλα — μύριμι κατὰ τὸν ἐνιαυτόν, ἐφ' ὅτῳ συνεῖναι τοῖς νέοις. Quatuor principum sectarum philosophi quadragena quotannis ex fisco sestertia accipiebant. Singularum sectarum binos fuisse professores Lucianus declarat his verbis: Φασὶν ἑναγχοῦς ἀποθανεῖν τῶν Περιπατητικῶν ΤΟΝ ἙΤΕΡΟΝ.

De Alexandro Damasceno scribit Galenus Tom. XIV. pag. 627: Φλάβιος Βοηθὸς ὑπατικὸς ἀνὴρ — διδασκάλῳ ἐχρῆτο τῶν περιπατητικῶν δογμάτων Ἀλεξάνδρῳ τῷ Δαμασκηνῷ γινώσκοντι μὲν καὶ τὰ τοῦ Πλάτωνος ἀλλὰ τοῖς Ἀριστοτέλους προσκειμένῳ μᾶλλον.

Saepe queritur Galenus corporum humanorum resecandi sibi copiam et facultatem non esse, quamobrem simias et alias id genus bestias resecare satis habebat. Itaque operae pretium esse putavit narrare ea quae leguntur Tom. II. pag. 221: ἐθεασάμεθα δὲ ποτε καὶ ληστοῦ σκελετὸν ἐν ὄρει κείμενον ὀλίγον ἐξωτέρῳ τῆς ὁδοῦ, ὃν ἀπέκτεινε μὲν τις ὁδοιπρὸς ἐπερχομένην πρότερον ὁμόσε χωρήσας, οὐκ ἔμελλε δὲ θάψειν οὐδεὶς τῶν οἰκητόρων τῆς χώρας ἐκείνης, ἀλλ' ὑπὸ μίσους ἐπέχαιρον ἐσθιομένῳ τῷ σώματι πρὸς τῶν οἰωνῶν, οἵτινες ἐν δυσὶν ἡμέραις αὐτοῦ καταφαγόντες τὰς σάρκας ἀπέλιπον ὡς εἰς διδασκαλίαν τῷ βουλευθέντι θεάσασθαι τὸν σκελετόν.

Laudans Herophilum Tom. II. pag. 895. scribit: ἱκανὸς ἦν τὰ τε ἄλλα τῆς τέχνης καὶ τῶν δι' ἀνατομῆς γινωσκομένων ἐπὶ τὸ ἀκριβέστατον ἦκων καὶ τὴν πλείστην ἐπίγνωσιν οὐκ ἐπὶ ἀλόγων ζώων, καθάπερ οἱ πολλοί, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων πεποιημένος.

Alexandriae, quod mireris, magna erat huius rei copia. Galenus Tom. II. pag. 220: ἔστι δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μὲν τοῦτο πᾶν ῥᾶδιον ἄτε καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν τοῖς φοιτηταῖς οἱ κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον ἰατροὶ μετὰ τῆς αὐτοψίας πορίζονται.

Tom. III. pag. 21: ὥσπερ ἀμέλει καὶ Ἡρόφιλος τῷ ΚΑΡΧηδονίῳ. Miro errore nobilem medicum nobis Carthaginiensem fecerunt. Scribe τῷ ΚΑΛΧηδονίῳ. cf. Tom. XIV. pag. 683. ubi est alio errore Ἡρόφιλος Χαλκηδόνιος.

Passim scribae dormitantes pro Καλχηδών substitunt aut ΚΑΡΧηδών aut Χαλκηδών.

Tom. III. pag. 182: τὸ δ' οἶσθαι διὰ τοῦτο ὀρθῶς (lege ὀρθόν) ἐσάναι τὸν ἄνθρωπον ἴν' εἰς τὸν οὐρανὸν ἐτοιμῶς ἀναβλέπῃ καὶ λέγειν ἔχῃ.

ἀνταυγέω πρὸς Ὀλυμπον ἀταρβήτοις προσώποις. ἀνθρώπων ἐστὶν οὐχ ἑρακώτων οὐδεπώποτε τὸν καλούμενον οὐρανοσκόπον ἰχθύν· ὥς οὗτός γε κἂν εἰ μὴ βούλοιτο πρὸς τὸν οὐρανὸν αἰεὶ βλέπει. cf. cum his Plutarchum in *Moral.* pag. 400: ὑμεῖς δὲ τοῦ Ἐμπεδοκλέους καταγελαῖτε Φάσκοντος τὸν ἥλιον — ἀνταυγῇ πρὸς Ὀλυμπον ἀταρβήτοις προσώποις.

Tom. III. pag. 309: ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν ὅλῳ χρῇ φυλάττειν τῷ λόγῳ τῆς Πλατωνικῆς παραινήσεως αἰεὶ μεμνημένους ὥς ἂν παραμελῶμεν ὀνομάτων πλουσιώτεροι Φρονήσεως εἰς τὸ γῆρας ἀφιξόμεθα.

Platonis locus est in *Politico* pag. 261 e: ἐὰν διαφυλάξης τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ Φρονήσεως.

Tom. III. pag. 415: ἡ φύσις ἔξωθεν αὐτῇ (τῇ καρδίᾳ) περιέθηκε πνεύμονα καὶ θώρακα. — τὸν μὲν οἶον ἌΛΜΑ ΜΑΛΛΑΚΟΝ, — ἥ καὶ ὁ Πλάτων ἔλεγεν. Plato in *Timaeo* pag. 70 d: περὶ τὴν καρδίαν αὐτὸν (τὸν πλεύμονα) περιέσχον οἶον ἌΛΜΑ ΜΑΛΛΑΚΟΝ. Absurda lectio est ἄλμα μαλακόν et sensu vacua. Platonis manum servavit Longinus περὶ ὕψους § 32. 5: τὴν τοῦ πλεύμονος ἰδέαν ἐνεφύτευσαν οἶον ΜΑΛΛΑΓΜΑ, eamque antiquam et genuinam scripturam esse Toupius ita demonstravit ut nullus dubitationi locus relinquatur. Mendum esse pervetus et Galeno antiquius certum est, sed vera lectio est aliquanto antiquior et felici casu servata. Non differunt in Codicibus ΜΑΛΛΑ et ἌΛΜΑ, et ubi scriba semel ἄλμα dedit quod supererat ΓΜΑ in „vocalium bene Graecum” μαλακόν conversum est.

Tom. III. pag. 776: τῶν ὁσημέραι φαινομένων ἀναμιμνήσκειν σε πειράσομαι. πρῶτον μὲν τῶν γραφῶν καὶ μάλισθ' ὅταν ἐν λευκαῖς διφθέραις γράφωσιν ὡς κάμνειν ῥαδίως αὐτῶν τὴν ὄψιν. Interpres: *in primis pictorum et potissimum quando in albis coriis pingunt.* Ridebis pictores in albis coriis pingentes sed γραφεῖς sunt scribae qui libros in membranis candidi coloris describebant.

Mirabile dictu est quanto opere Galeni aequales disciplinas oderint. Saepe, inquit Tom. III. pag. 837, ἐκὼν εἶναι παρέλιπον ἀποδείξεις τινὰς ἢ ἀστρονομίας ἢ γεωμετρίας ἢ μουσικῆς ἢ τινος ἄλλης θεωρίας λογικῆς ὅπως μὴ μισηθεῖν τελέως ὑπὸ τῶν ἰατρῶν τὰ βιβλία. καὶ γὰρ δὴ καὶ παρ' ὅλον τὸν βίον ἐπειράθην μυριάκις μοι τοῦδε συμβάντος ὡς ἡδέως ἐντυγχάνοντές μοι διὰ τι τῶν ἐπὶ τοῖς ἀρρώστοις ἔργων, ἐν οἷς ἐδόκουν αὐτοῖς ἱκανῶς γεγυμνάσθαι, γνόντες ὕστερον ὅτι κὰν τοῖς μαθήμασι γεγύμνασμαι περιίσαντό τε τὰ πολλὰ καὶ οὐ πάνυ τι χαίροντες ἐτι συνεγίγνοντο. Non intellexit interpres quid esset περιίσαντο quum verteret: saepe mihi insultabant. Περιίσασθαι τινα apud Graeculos significat: *vitare aliquem sive congressum alicuius fugere.* Subineptum erat verbo περιίσασθαι hanc notionem tribuere, unde iocus in Luciani *Soloecista* cap. 5: εἰπόντο; τινὸς περιέσῃν αὐτὸν, θαυμασόν, ἔφη, εἰ εἰς ὦν περιέσῃς τὸν ἕνα, sed tamen usu receptum est.

Tom. III. pag. 902 reprehendens aequalium inertiam qui toti in curando corpore animi culturam negligebant, σοφῶ γάρ, inquit, ζῶν καὶ πολιτικῶ σώματος ἐπιμελεῖσθαι τὰ μέτρια προσῆκεν οὐχ ὥσπερ νῦν οἱ πολλοὶ φίλου μὲν τινος δεομένου συμπρᾶξαι φάντες ἀσχολίαν εἶναι σφίσιν ἀποδιδράσκουσιν, ὑποχωρήσαντες δὲ ποι πιττοῦνται τε καὶ κομοῦνται καὶ κατατρίβουσι τὸν βίον ὅλον εἰς οὐκ ἀναγκαίαν τοῦ σώματος ὑπηρεσίαν οὐδ' εἰ τὴν ἀρχὴν ἔχρουσι κρεῖττόν τι τοῦ σώματος ἐπιστάμενοι.

Pro κομοῦνται scribendum κομμοῦνται, id est περιέρχως καλ-
λωπίζονται, unde κομμώτρια apud veteres et κομμωτής apud Graeculos natum est. In his omnibus saepe librarii alterum M vitiose omittunt.

Galenus nonnumquam Iudaeorum et Christianorum opiniones redarguit eorumque obstinatam pertinaciam carpit, veluti Tom. VIII. pag. 657: *θάττον γὰρ ἂν τις τοὺς ἀπὸ Μαῦσου καὶ Χριστοῦ μεταδιδάξειεν ἢ τοὺς ταῖς αἵρέσεσι προστετηκότας ἰατρούς.* et Tom. VIII. pag. 579: *κάλλιον δ' ἂν ἦν πολλῶ προσθεῖναι τινα, εἰ καὶ μὴ βεβαίαν ἀπόδειξιν, παραμυθίαν γοῦν ἰκκνὴν τῷ λόγῳ — ἵνα μὴ τις εὐθύς κατ' ἀρχὰς ὥς εἰς Μαῦσου καὶ Χριστοῦ διατριβὴν ἀφιγμένος νόμων ἀναποδείκτων ἀκούῃ.* Imprimis huc pertinet locus Tom. III. pag. 901 sqq. Postquam dixit: *ὅτι αἱ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς ὀφρῦς τρίχες ἴσον αἰὲ Φυλάττουσι τὸ μέγεθος,* et: *εἴτε προσθείης εἴτ' ἀφέλοις τι διαφθείρεις τὴν χρείαν,* ita quaerit: *ἄρ' οὖν προσέταξε ταύταις μόναις ταῖς θριξίν ὁ δημιουργὸς ἡμῶν ἴσον αἰὲ Φυλάττειν τὸ μέγεθος, αἱ δὲ ἤτοι δεδοικυαὶ τὴν ἐπίταξιν ἢ αἰδούμεναι τὸν προστάξαντα θεὸν ἢ αὐταὶ πεπεισμένοι βέλτιον εἶναι δρᾶν τοῦτο διαφυλάττουσιν ὥς ἐκελεύσθησαν;* Deridet haec omnia tamquam plane absurda et ita pergit: *ἢ Μωσῆς μὲν οὕτως ἐφυσιολόγει καὶ βέλτιον οὕτως ἢ ὥς Ἐπίκουρος; ἄριστον μέντοι μηδετέρως ἀλλὰ τὴν ἐκ τοῦ δημιουργοῦ φυλάττοντας ἀρχὴν γενέσεως ἐν ἅπασιν τοῖς γενησομένοις ὁμοίως Μωσεὶ τὴν ἐκ τῆς ὕλης αὐτῇ προστιθέναι.* et post pauca: *τοῦτ' ἔστι καθ' ὃ τῆς Μωσέως δόξης ἢ θ' ἡμετέρα καὶ ἢ Πλάτωνος καὶ ἢ τῶν ἄλλων τῶν παρ' Ἑλλήσιν ὀρθῶς μεταχειρισσαμένων τοὺς περὶ φύσεως λόγους διαφέρει.* τῷ μὲν γὰρ ἀρκεῖ τὸ βουλευθῆναι τὸν θεὸν κοσμήσαι τὴν ὕλην, ἢ δ' εὐθύς κεκόσμηται (*obversatur ei celebratum illud: γενηθήτω φῶς καὶ φῶς ἐγενήθη*). πάντα γὰρ εἶναι τῷ θεῷ δυνατὰ νομίζει καὶ εἰ τὴν τέφραν ἵππον ἢ βοῦν θέλει ποιεῖν. ἡμεῖς δὲ οὐχ οὕτω γιγνώσκομεν ἀλλ' εἶναι γὰρ τινα λέγομεν ἀδύνατα φύσει καὶ τούτοις μὴδ' ἐπιχειρεῖν ὅλως τὸν θεὸν ἀλλ' ἐκ τῶν δυνατῶν γενέσθαι τὸ βέλτιον αἰρεῖσθαι. Quam multa absurda commenta insanientes theologi compendifacere potuissent si hanc rationem essent secuti. Concludit hunc locum sic pag. 906: *ἀμφοτέρων οὖν τὸν θεὸν αἴτιον εἶναι φαμεν τῆς τε βελτίονος ἐν αὐτοῖς τοῖς δημιουργουμένοις αἵρέσεως καὶ τῆς περὶ τὴν ὕλην ἐκλέξεως.*

Tom. IV. pag. 348 descripto elephantis proboscide addit *ὁ ἐλέφας ἐκείνῳ τῷ μορίῳ κατὰ τὸ πέρας ἅπαντα μεταχειρίζεται περιπτυσσομένῳ τοῖς λαμβανομένοις ἄχρι τῶν μικροτάτων νομισ-*

μάτων, ἃ καὶ τοῖς ἐπικαθεζομένοις αὐτῷ δίδωσιν ἀνατείνων τὴν προνομαίαν ἐπ' αὐτούς. οὕτω γὰρ ὀνομάζουσι τὸ προκείμενον ἐν τῇ λόγῳ μόριον. et pag. 349: προσεπυθόμην ὅτι ἀπείδαν διὰ ποταμοῦ βαθείας ἢ λίμνης ὁδοιπορῇ τὸ ζῶον, ὡς ἤδη κατακρύπτεσθαι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, τὴν προνομαίαν ταύτην ἀνατεῖνον εἰς ὕψος ἀναπτέει διὰ ταύτης.

Promiscue appellatur aut προβοσκίς aut προνομαία, quia βόσκεισθαι et νέμεσθαι idem est, sed προνομαία minus antiquum vocabulum est quam προβοσκίς.

Admirabundus narrat Galenus Tom. IV. pag. 361: ἐναγχός τις ἐν δακτυλίῳ Φαέθοντα διέγλυψεν ἐπὶ τεσσάρων ἵππων ὀχούμενον, ὃν ἐκάστου καὶ χαλινοὶ καὶ ζόματα καὶ οἱ πρόσθιοι τῶν ὀδόντων καὶ ποδῶν ἐμοὶ μὲν οὐδ' ἐωρῶντο τὴν ἀρχὴν ὑπὸ σμικρότητος εἰ μὴ περισρέψαιμι τὸ θέαμα πρὸς αὐγὴν λαμπράν. Myrmecides et Calliorates τέθριππα ἐποίησαν ὑπὸ μυίας καλυπτόμενα teste Aeliano V. H. I. 17, ubi interpretes et alia attulerunt et Plinium H. N. XXXVI. 4. 15: *Myrmecides, cuius quadrigam cum agitatore cooperuit alia musca.*

Tom. IV. pag. 768: γνῶσις τῆς διαφορᾶς τῶν ἐν τοῖς μικροῖς παιδίοις Φαινομένων ἔργων τε καὶ παθῶν τῆς ψυχῆς. — τινὰ μὲν γὰρ αὐτῶν φαίνονται δειλότατα, τινὰ δὲ Καταπληκτικώτατα, καὶ τινὰ μὲν ἄπληστα καὶ λίχνα, τινὰ δὲ ἐναντίως διακείμενα.

Interpres: *alii ex iis timidissimi, alii maxime attoniti.* Ne Galenus insanire videatur addita una literula scribe: τινὰ δὲ Ἀκαταπληκτικώτατα. Manifesto enim contraria contrariis opposuit.

Tom. IV. pag. 780: Φησὶ τοὺς θεοὺς δημιουργῆσαι τὸν ἄνθρωπον ἐνδόντας τὴν ἀθάνατον ψυχὴν εἰς ἐπίρρυτον σῶμα.

Galenus scripserat ἐνδοῦντας ex Platonis *Timaeo* pag. 43 a: τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδουν εἰς ἐπίρρυτον σῶμα, et post pauca: αἱ δ' εἰς ποταμὸν ἐνδεθεῖσαι.

Tom. IV. pag. 784: συνετὸς μὲν ὁ Χρῦσιππος ἀπείργασαι διὰ τὴν τούτων εὐκρατον μίξιν, οἱ δ' Ἰπποκράτους υἱεῖς, οὓς ἐπὶ μω-

ρία σκώπτουσιν οἱ Κωμικοὶ διὰ τὴν ἄμετρον θέρμην. Sumtum hoc est ex Aristophanis *Nubibus* vs. 1001:

τοῖς Ἱπποκράτους υἱέσιν εἴξεις καὶ σέ καλοῦσι βλιτομάμμαν.

Tom. IV. pag. 786. Heraclitus ait: αὐγὴ ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη, τὴν ξηρότητα πάλιν ἀξιῶν εἶναι συνέσεως αἰτίαν· τὸ γὰρ τῆς αὐγῆς ὄνομα τοῦτ' ἐνδείκνυται.

Scribendum: αὕη (ξηρὴ del.) ψυχὴ σοφωτάτη ἐτὶ τὸ γὰρ τῆς αὕης ὄνομα.

Tom. IV. pag. 788: τοῦτο μὲν οὖν ἤδη καὶ ὑποψίαν τινὰ Ἀφαιρεῖ μεγάλην — μὴ οὐκ ἀσώματος ἤ. Pro ἀφαιρεῖ aufert sententia manifesto postulat contrarium. Itaque emenda: ὑποψίαν τινὰ ΦΕΡΕΙ. Vides unde vulgata nata sit.

Tom. IV. pag. 811. Plato vinum bibere vetat milites, magistratus, gubernatores, iudices. *Dicit haec*, Galenus ait, οὐκ ἐπὶ τῶν νοσούντων σωμάτων ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀμέμπτως ὑγιαίνοντων, εἰ γε ὑμῖν δοκοῦσιν — στρατεύειν καὶ ἀρχεῖν καὶ Δοκιμάζειν καὶ κυβερνᾶν ναῦς οἱ [πίνοντες] ὑγιαίνοντες.

Perspicuum est pro δοκιμάζειν rescribi oportere δικάζειν. Deinde si importunum πίνοντες expunxeris, optime procedet disputatio.

Cf. pag. 812: εἰ γὰρ ἅπαξ εἴσω τοῦ σώματος ἀφίκοιτο (ὁ οἶνος) καὶ τὸν κυβερνήτην κωλύει — καὶ τοὺς στρατευομένους — καὶ τοὺς δικαστάς — καὶ πάντας τοὺς ἀρχόντας.

Tom. IV. pag. 817: — τῶν νῦν φιλοσόφων· ἄμεινον δ' εἶναι ἴσως εἰπεῖν οὐ φιλοσόφων ἀλλ' ἐπαγγελλομένων φιλοσοφεῖν, ὥς εἶγε ΟΥΤως ἐφιλοσόφουν ἐφύλαττον αὐτὸ τοῦτο πρῶτον.

Corrige: εἶγε ΟΝΤως ἐφιλοσόφουν, ἐτὶ: ἐφύλαττον ἂΝ αὐτὸ τοῦτο.

Tom. IV. pag. 819: ὁ Ποσειδώνιος ἐν οἷς ἐπαίνων ἐστὶ μεγίστων ἄξιος ἐν τούτοις αὐτοῖς μὲν ὑπὸ τῶν ἄλλων οὐχ ἔπεται τῶν Στωϊκῶν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἔπεισαν αὐτοὺς τὴν πατρίδα μᾶλλον ἢ τὰ δόγματα προδοῦναι, Ποσειδώνιος δὲ τὴν τῶν Στωϊκῶν αἵρεσιν μᾶλλον ἢ τὴν ἀλήθειαν.

Pro οὐχ ἔπεται τῶν Στωϊκῶν, quod sensu vacuum est, corrigere: ὑπὸ τῶν ἄλλων οὐκ ἔΠΑΙΝΕΙΤΑΙ (ἐπαινείται) Στωϊκῶν.

Tom. V. pag. 160. πολλοὺς οὖν ἤδη πολλάκις μονομάχους [μονάρχους] τε καὶ στρατιώτας καὶ κυνηγέτας οὕτω τρωθῆναι συνέβη. Ridiculam διττογραφίαν et manifestam vides. Quis nescit gladiatores in Graecia μονομάχους appellari? Galenus multorum gladiatorum vulnera vidit, quia ei Pontifex maximus Pergami negotium dederat ut gladiatores vulneratos curaret. Tom. XIII. pag. 600. et Tom. XVIII. 2. pag. 567. ὁ ἀρχιερεὺς — ἐπίσεισέ μοι τὴν ἐπιμέλειαν τῶν μονομάχων, et: τῶν ἀρχιερέων τὰς καλουμένας μονομαχίας ἐπιτελούντων τοὺς κάκις τρωθέντας ἐθεράπευσα.

Galenus est in eorum numero, qui admodum pauci absurdas etymologias contemnere et deridere audebant. Scribit Tom. V. pag. 214: ἀλαζῶν ἐστὶ μάρτυρ ἡ ἐτυμολογία πολλάκις μὲν ὁμοίως μαρτυροῦσα τοῖς τάναντία λέγουσι τῶν ἀληθῶν, οὐκ ὀλιγάκις δὲ τοῖς ψευδομένοις μᾶλλον. et Tom. V. pag. 213: τὰ Χρυσίππου βιβλία ποτὲ μὲν ιδιώτας ἐπικαλούμενα μάρτυρας — ἐστὶ δ' ὅτε ποιητὰς ἢ τὴν βελτίστην ἐτυμολογίαν, — ἢ περαίνει μὲν οὐδέν, ἀναλίσκει δὲ καὶ κατατρίβει μάτην ἡμῶν τὸν χρόνον.

Tom. V. pag. 218. ἵνα μὴ νῦν ἐκείνων μνημονεύω τῶν ἀνθρώπων οἱ ταῖς κεφαλαῖς ἀνανεύουσιν ἐπειδὰν συγκατατίθωνται. τάχῃ γὰρ φήσει τοὺς βαρβάρους ὥσπερ τᾶλλα χεῖρους εἰσὶ καὶ ἀλογώτεροι τῶν Ἑλλήνων οὕτω καὶ νῦν τῷδε σφάλλεσθαι.

Adhibenda haec sunt ad Aristophanis *Acharnenses* vs. 115.

ἑλληνικὸν γ' ἐπένευσαν ἄνδρες οὗτοιί,
κούκ' ἔσθ' ὅπως οὐκ εἰσὶν ἐνθένδ' αὐτόθεν.

Tom. V. pag. 301: ἐν πλήθει μαρτύρων τὸ νικᾶν θέμενος ὑπ' αὐτῶν ὧν ἐπικαλεῖται προπαραδίδωμι.

Absurdum verbum est προπαραδίδωμι. Legendum προδίδωμι. ab ipse testibus quos appellat produitur.

Tom. V. pag. 309: παρὰ πᾶσαν τὴν ἐν ἐργείᾳ ἀφαιρῶνται τῶν εἰρημένων αὐτὰ σχεδὸν ἅπαντες οἱ Στωϊκοί.

Emenda: παρὰ πᾶσαν τὴν ἐνΑργεῖαν. Saepe haec inter se confundi docuit Dindorf. ad St. Th. v. 'Ενέργεια.

Frequentius videbis in libris ἐνΑργεῖαν in ἐνέργειαν corrumpi quam contra.

Tom. V. pag. 311 deridens Chrysippum sensu cassa (ἀδιανόητα) scribentem ita dicit: ἡ μὲν ῥήσις αὕτη. χρὴ δ' αὐτὴν ἀναγνῶναί τινα καὶ τρὶς καὶ τετράκις ἐπὶ σχολῇ πολλῇ ἀκριβῶς προσέχοντα τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις. οὕτω γὰρ μόνως οἶμαι πεισθήσεται τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον ὑπάρχειν αὐτῇ τὸ ΛΑΒΕ ΜΗΔΕΝ ΚΑΙ ΚΡΑΤΕΙ ΚΑΛΩΣ. ἔγωγ' οὖν ἐν πολλοῖς πολλάκις βιβλίοις ἀνεγνωκῶς ῥήσεις ἐν αἷς δνόματα καὶ ῥήματα συνάπτεται μηδεμίαν ἔχοντα διάνοιαν οὐδαμῶθεν τοῦτ' ἀκριβοῦμενον εἶδον οὕτως ὡς κατὰ τήνδε — τὴν λέξιν.

Tom. V. pag. 323. Chrysippus ait: αἱ γυναῖκες εἰ μὴ καταβαίνει αὐταῖς τὰ λεγόμενα πολλάκις τὸν δάκτυλον κατάγουσιν ἕως τοῦ κατὰ τὴν καρδίαν τόπου οὐ φάσκουσιν καταβαίνειν ὥδε τὰ εἰρημένα. et pag. 324: ὅτι μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἀπειλούντων ἢ λοιδορούντων λέγεται τὸ μὴ καταβαίνειν εἰς τὸ σῆθος τὰ εἰρημένα καὶ αὐτὸς ὁ Χρύσιππος μαρτυρεῖ. Cf. Sallust. *Iugurth.* cap. XI: *quod verbum in pectus Iugurthae altius quam quisquam ratus descendit.* Aeschines *de F. L.* pag. 48. 11: πάρεσι καταφρονῶν τῶν σῶν λοιδοριῶν. τὸ γὰρ ψευδὲς ὄνειδος οὐ περαιτέρω τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται, quod perinde est ac si dixisset: εἰς τὸ σῆθος οὐ καταβαίνει. Tam lepide quam vere Gallice dicitur: *il n'y a que la vérité qui blesse.*

Tom. V. pag. 351 ex Hesiodo:

ἐν πάντων παλάμῃσι κεκΛΗμένον οὐρανόωνων.

emendavit Ruhnkenius: ἜΚ πάντων παλάμῃσι κεκΑCμένον.

Tom. V. pag. 378: οὐ τοῦτο θαυμαστὸν εἰ πολλοῖς ἐναντία λέγει Χρύσιππος ὥσπερ οὐδὲ ὅτι τῆς ἀληθείας ἀπίσφαται, συγγνώμη γὰρ ἀνθρώπῳ γε ὄντι καὶ ἀμαρτάνοντι ὥραϊόν τι. Inepte interpres vertit: *condonandum enim est et quum homo sit et iuvenile quiddam peccet.* Galenus dederat: συγγνώμη γὰρ ἀνθρώπῳ

γ' ὄντι καὶ ἀμαρτάνοντι τι. admirabundus Graeculus aliquis in margine annotavit ὥραϊον, idque in textum irrepsit.

Sciunt omnes qui Codices Graecos versaverunt passim in margine et alia huiusmodi et imprimis ὥραϊον adscribi.

Tom. V. pag. 383: ἐνὸν ἐκφυγεῖν ἀπάσας τὰς — παρὰ τὸ τῶν Ἑλλήνων ἔθος ἀναΠΙΜΠΛάμενας ὁμωνυμίας. Risum movent ὁμωνυμίας ἀναπιμπλάμεναι, quibus nihil erat inanius, at tu emenda:

ἀναΠΕΠΛΑΣμένας, ἀναπεπλασμένας.

Proprium in ea re verbum est ἀναπλάττειν, ut Platonem deridens dixit Timon ὁ σιλλογράφος:

ὡς ἀνέπλαττε Πλάτων πεπλασμένα θαύματα εἰδώς.

Tom. V. pag. 393: πᾶν ὃ, τιπερ ἂν εἰκῇ καὶ ἀπὸ ταυτομάτω γίνεσθαι λέγεται κατὰ τὴν ὥς πρὸς ἡμᾶς γινώσιν οὕτω προσαγορεύεται, ταῖς δ' ἀληθείαις οὐδὲν αὐτῶν οὕτω γίνεσθαι καθάπερ καὶ ὁ θειότατος Ἱπποκράτης εἶπεν· ἡ μὲν αὐτόματον, ΑΙΤΙΑΙ δ' οὐκ αὐτόματον.

Satis constat ab Hippocrate ita scriptum esse: ΕΤΕΨΙ (ἐτεψῖ) δὲ οὐκ αὐτόματον, ut Democritus dixerat: νόμφ ψυχρόν, νόμφ θερμόν, ἐτεψῖ δὲ ἄτομα καὶ κενόν. καὶ πάλιν· ἐτεψῖ δὲ οὐδὲν ἴδμεν. Diog. Laërt. IX. 72. Librarii priscum vocabulum ἐτεψῖ stulte convertebant in αἰτίῃ, αἰτίης, αἰτίῃ, sed quod suspicatur vir doctissimus Bywater (*Journ. of Philol.* X. 19. pag. 71) Galenum in libris suis sine suspitione αἰτίῃ legisse pro ἐτεψῖ non mihi fit probabile quia h. l. ἐτεψῖ (αἰτίῃ) rectissime interpretatur ταῖς ἀληθείαις et Democriti locum sine mendo apposuit Tom. I. pag. 417. νόμφ χροίῃ, νόμφ πικρόν, νόμφ γλυκύ, ἐτεψῖ δ' ἄτομα καὶ κενόν. et post pauca: ἐτεψῖ καλεῖ παρὰ τὸ ἐτεδόν, ὅπερ ἀληθές δηλοῖ.

Tom. V. pag. 395: καὶ τάχ' οὐχ ὕπ' ἄλλων ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς ἀλισκόμεθα.

Decantatus est locus Aeschyli:

τάΔ' οὐχ ὕπ' ἄλλων ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς
ἀλισκόμεθα.

de quo vide eximiam Porsoni annotationem ad Euripidis *Medeam* vs. 139.

In Posidonii loco Tom. V. pag. 402 ἀλλ' ἐκεῖνό γε ἀπίθανον διὰ τὸ μέγα αὐτὸ ἀγαθὸν ὑπολαμβάνειν οἶσθαι δεῖν κἂν ἢ μέγιστον κακὸν ὅμως αὐτὸ λαμβάνειν ἐπιφανοῦντας ἔΑΝ ἀπολέσθαι τοῦτό μοι νῦν συμφέρῃ, latet versiculus Menandri:

ἔΑ Μ' ἀπολέσθαι, τοῦτό μοι νῦν συμφέρει.

Plutarchus *de virtute morali* pag. 446 a. οὐχ ἥττον δὲ τούτων ὁ εἰπών·

ἔα μ' ἀπολέσθαι· τοῦτο γάρ μοι συμφέρει,
τὴν κρίσιν ἔχει τῷ πάθει συναινοῦσαν.

Tom. V. pag. 405 οἶος εἰσῆκται καὶ τῷ Εὐριπίδῃ ὁ Μενέλαος· σπασάμενος γὰρ τὴν μάχαιραν φέρεται ἐπὶ τὴν Ἑλένην ὡς ἀναιρήσων, ἰδὼν δὲ καὶ καταπλαγεῖς [εἰς] τὸ κάλλος ἐξέβαλε τὴν μάχαιραν οὐδὲ ταύτης ἔτι δυνάμενος κρατεῖν καθὰ καὶ ἡ ἐπίπληξις αὐτῆς εἴρηκεν αὐτῷ

σὺ δ' ὡς ἐσεῖδες μαςὸν [ἐκείνης] ἐκβαλὼν ξίφος

Φίλημ' ἐδίξω προδότιν αἰκάλλων κύνα.

ex Euripidis *Andromache* vs. 629. unde emendandum: καὶ ἡ ἐπιπλήξῃς ΑCΑ αὐτῇ εἴρηκεν, *Andromache Menelao*.

Tom. V. pag. 425: οὐ γὰρ Ἀριστοτέλης μόνον ἢ Πλάτων ἐδόξαζον οὕτως ἀλλ' ἔτι πρόσθεν ἄλλοι τέ τινες καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὡς καὶ ὁ Ποσειδώνιος Φησιν.

Noli putare Posidonium librum a Pythagora scriptum legisse cf. pag. 478: Ποσειδώνιος δὲ καὶ Πυθαγόραν Φησιν, αὐτοῦ μὲν τοῦ Πυθαγόρου συγγράμματος οὐδενὸς εἰς ἡμᾶς διασωζομένου, τεκμαιρόμενος δὲ ἐξ ὧν ἔνιοι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ γεγράφασιν.

Memorabilis locus est de Polycleti *canone* apud Galenum Tom. V. pag. 449. τὸ κάλλος — ἐν τῇ τῶν μορίων συμμετρίᾳ συνίστασθαι νομίζει, — καθάπερ ἐν τῷ Πολυκλείτου κανόνι γέγραπται· πάσας γὰρ ἐκδιδάξας ἡμᾶς ἐν ἐκείνῳ τῷ συγγράμματι τὰς συμμετρίας τοῦ σώματος ὁ Πολύκλειτος ἔργῳ τὸν λόγον ἐβεβαίωσε δημιουργήσας ἀνδριάντα κατὰ τὰ τοῦ λόγου προστάγματα καὶ

καλέσας δὴ καὶ αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα καθάπερ καὶ τὸ σύγγραμμα
κανόνα.

Tom. V. pag. 462: διττὴν γὰρ εἶναι τῆς διαστροφῆς τὴν αἰτίαν,
ἐτέραν μὲν ἐκ κατηχήσεως τῶν πολλῶν ἀνθρώπων ἐγγιγνομένην,
ἐτέραν δὲ ἐξ αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως. Stoicorum vo-
cabulum est κατήχησις diciturque cum contemptu de ineptis
vulgi sermonibus quibus puerorum aures perpetuo personabant.
Diogenes Laërtius in *Zenone* VII. 89: διασρέφεσθαι δὲ τὸ λογικὴν
ζῶον ποτὲ μὲν διὰ τὰς τῶν ἔξωθεν πραγματειῶν πιθανότητας, ποτὲ
δὲ διὰ τὴν κατήχησιν τῶν συνόντων. Arripuerunt id Christiani,
quibus κατηχεῖν fere idem est quod διδάσκειν.

Nota historia sed modo huic modo illi musico attributa le-
gitur Tom. V. pag. 473: Δάμων ὁ μουσικὸς αὐλητρίδι παραγε-
νόμενος αὐλοῦσθαι τὸ Φρύγιον νεανίαις τισὶν οἰνωμένοις καὶ μανίᾳ
ἄττα διαπραττομένοις ἐκέλευσεν αὐλῆσαι τὸ Δῶριον, οἱ δ' εὐθὺς
ἐπαύσαντο τῆς ἐμπλήκτου Φορᾶς. cf. Iamblichum *de vita Pytha-
gorae* § 112. ubi legendum: ἐξῆπτο γὰρ καὶ ἀνεξωπύρητο ὑπὸ
τοῦ Φρυγίου αὐλήματος, pro ἐξήπτετο et ἀνεξωπυρεῖτο.

Ad intelligendam rationem τῆς σιχομετρίας facit locus Galeni
Tom. V. pag. 655: ὁ ἀληθὴς λόγος ἐστὶ βραχύς, ὡς ἐγὼ δείξω
σοι δι' ὀλίγων συλλαβῶν περαινόμενον αὐτὸν ὄντα τοιοῦτον. „ἐνθα
τῶν νεύρων ἡ ἀρχὴ ἐνταῦθα τὸ ἡγεμονικόν· ἡ δ' ἀρχὴ τῶν νεύρων
ἐν ἐγκεφάλῳ ἐστίν· ἐνταῦθα ἄρα τὸ ἡγεμονικόν.” εἰς μὲν οὗτος ὁ
λόγος ἐννέα καὶ τριάκοντα συλλαβῶν, ὅπερ ἐστὶ δυοῖν καὶ ἡμίσεως
ἐπῶν ἐξαμέτρων, ἕτερος δ' ἐστὶ πέντε τῶν πάντων ἐπῶν. „ἐνθα τὰ
πάθη τῆς ψυχῆς ἐπιφανέστερον κινεῖ τὰ μέρη τοῦ σώματος ἐνταῦθα
τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἡ καρδία φαίνεται μεγά-
λην ἐξαλλαγὴν ἰσχυροῦσα τῆς κινήσεως ἐν θυμοῖς καὶ φόβοις· ἐν
ταύτῃ ἄρα τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς ἐστίν.”

Εἰ δὲ συνθείης ὡδὶ τούτους τοὺς δύο λόγους οὐ πλείονες τῶν
ὀκτῶ ἐξαμέτρων τὸ συγκείμενον ἐξ αὐτῶν πλῆθος ἔσται.

·Hinc colligas τοὺς σίχους sive τὰ ἔπη totidem constare syllab-
is, quot versus hexametri continent, et hinc nomen σίχος sive
ἔπος esse natum.

Itaque hic Galeni locus planissime confirmat sententiam viri

doctissimi C. GRAUX (*Nouvelles recherches sur la stichométrie dans la Revue de Philologie* 1878 pag. 123): toutes les évaluations stichométriques de l'antiquité sur lesquelles il est actuellement possible d'opérer — donnent régulièrement pour la valeur du stique de 34 à 38 lettres environ, ce qui revient à quinze ou seize syllabes. Le vers homérique compte aussi en moyenne quinze ou seize syllabes. cf. M. SCHANZ zur *Stichometrie* (Hermes XVI. 2. pag. 309 sqq.)

A Galeno discimus non litteras sed syllabas numerari solere. οὗτος ὁ λόγος ἐννέα καὶ τριάκοντα συλλαβῶν, ὅπερ ἐστὶ δυοῖν καὶ ἡμίσεως ἐπῶν ἑξαμέτρων $16 + 16 \pm 7$. ἕτερος δ' ἐστὶ πέντε τῶν πάντων ἐπῶν 5×16 . εἰ δὲ συνθείης ὡδὶ τούτους τοὺς δύο λόγους οὐ πλείονες τῶν ὀκτῶ ἑξαμέτρων τὸ συγκείμενον ἐξ αὐτῶν πληθὸς ἔσται.

Praeterea ut numerorum ratio liquido constet scribendum: ἡ δ' ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐν ἐγκεφάλῳ, ἐνταῦθ' ἄρα τὸ ἡγεμονικόν. expuncto inutili ἐστὶν et de more eliso α.

Qui sequitur locus quinque σίχους ἑξαμέτρους implet:

16 ἔνθα τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ἐπιφανέστερον κινεῖ

16 τὰ μόρια τοῦ σώματος ἐνταῦθα τὸ παθητικόν

16 τῆς ψυχῆς ἐστὶν· ἀλλὰ μὴν ἡ καρδία φαίνεται με

16 γάλην ἑξαλλογὴν ἰσχοῦσα τῆς κινήσεως ἐν θυμοῖς

16 καὶ φόβοις· ἐν ταύτῃ ἄρα τὸ παθητικόν τῆς ψυχῆς.

cf. etiam pag. 716. οὐχ ἄπαξ τοῦτ' εἶπεν ἀλλὰ πάνυ πολλάκις, ὥς ἐνεστὶ σοι μαθεῖν ἐκ τῶν ῥήσεων αὐτοῦ, πρώτης μὲν τῆσδε μετὰ τέτταρας πρώτους τῆς προειρημένης ὑπ' αὐτοῦ ῥήσεως γεγραμμένης. Vide Platonem in *Timaeo* pag. 70. c et d, ubi inter duas ῥήσεις a Galeno descriptas legitur: διὸ δὲ τῆς ἀρτηρίας ὀχετοῦς — δύναιτο ὑπηρετεῖν.

Tom. V. pag. 751. τινὲς μὲν γὰρ ἕνεκα χρηματισμοῦ τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἐργάζονται, τινὲς δὲ διὰ τὴν ἐκ τῶν νόμων αὐτοῖς δεδομένην ἀλειτουργησίαν. Stolidi Interpres: „nonnulli propter mulctam ex legibus ipsis impositam.” Sensus verbi Graeci est: „propter vacationem operum publicorum legibus iis concessam.”

Tom. V. pag. 831: τί δὲ τούτων ἐστὶ τὸ πρῶτον — οὐδὲν μὲν ἔγειπεί τό γε νῦν εἶναι λέγειν.

Pro *ἐγείρει*, quod a loci sententia abhorret, restituendum est *ἑπειγεί*. Notum est et frequens in tali re οὐδὲν *ἐπείγει*. Multa exempla collegit Toupius ad Longinum 43. 6, ubi emendavit: οὐκ ἐπ' εἶδους *ἐπείγει* τὰ μικροποιὰ διαριθμεῖν.

Tom. V. pag. 878 deridens athletas, quos pessime oderat, Galenus scribit: ἴσως οὖν ἡ κόνις ἔτι μόνῃ σοφίαν αὐτοῖς ἐδωρήσατο. τὸν μὲν γὰρ πηλόν, ἐν ᾧ πολλάκις ἐκυλινδοῦντο τίς ὑπολαμβάνει σοφίας εἶναι δημιουργὸν ὄντων γε καὶ τοὺς σὺς ἐν αὐτῷ διατριβόντας, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ἈΠΟΠΑΤΟΙΣ εἰκὸς ἐν οἷς διημέρευον ἀγχινοῖαν φύεσθαι. — ὅλον γὰρ ἐωρῶμεν αὐτῶν τὸν βίον ἐν ταύτῃ τῇ περιόδῳ συσρεφόμενον ἢ ἐσθιόντων ἢ πινόντων ἢ κοιμωμένων ἢ ἈΠΟΠΑΤΟΥΝΤΩΝ ἢ κυλινδουμένων ἐν κόνι τε καὶ πηλῷ. Multas in vita vidi absurdas lectiones, sed nullam absurdiorē quam haec est: ἐν τοῖς ἈΠΟΠΑΤΟΙΣ διημέρευον. Quis non statim admonitus intelligit Galenum scripsisse: ἐν τοῖς ΠΕΡΙΠΑΤΟΙΣ et in sqq. κοιμωμένων ἢ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥΝΤΩΝ?

Lepidum proverbium ex aliquo comico poeta sumtum solus nobis servavit Galenus Tom. V. pag. 878: πρὸς ἀπάντων σχεδὸν ἀνθρώπων ἄδεται.

παχεῖα γαστήρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον.

Tom. V. pag. 893: ἡ καλοῦσα ἑαυτὴν γυμνασικὴν κάλλιον ἂν ὀνομασθεῖη καταβλητική. καὶ γὰρ οὖν καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὴν οἱ Λάκωνες καββαλικὴν καὶ καββαλικώτερον ἑαυτῶν φασὶν εἶναι τὸν ἐν ταύτῃ τεθραμμένον, οὐκ ἰσχυρότερον. Plutarch. *Moral.* pag. 236 c: Λάκωνί τινι ἡττωμένῳ ἐν Ὀλυμπίᾳ εἶπέ τις· ὁ ἀνταγωνιστής, ὦ Λάκων, ἐγένετο κρείσσω· οὐ μὲν οὖν, ἔφη, ἀλλὰ καββαλικώτερος.

Eadem opera corrige glossam Hesychii Κάβασι: κατὰβηθι. Λάκωνες. imo vero Κάβασι.

Tom. V. pag. 910: τοὺς ἐκ τῆς παλαιστρας ἰδοὺς ἂν ἡ χωλοὺς ἢ διεσραμμένους ἢ τεθλασμένους ἢ πάντως γέ τι μέρος πεπηρωμένους.

Ut Graeca sit oratio supplendum: ἢ πάντως (ἔν) γέ τι μέρος πεπηρωμένους.

(*continuabitur.*)

C. G. COBET.

AD
DIONEM CASSIUM.

CASSII DIONIS COCCHEIANI Rerum Romanarum
libri octoginta ab EMMANUELE BEKKERO recogniti
Lipsiae 1849.

Dio Cassius 36. 14. 3. τὸν Λούκουλλον (μετεπέμπετο γὰρ αὐτόν) προσδεχόμενος ἡσυχίαν εἶχεν. Non arcesserat eum, sed arcessiverat μετεΠΕπεμΠτο. Nihil hoc errore in libris Mss. frequentius, quam ut plusquamperfecta in imperfecta praeter loci sententiam convertantur. Sic 42. 31. ὅπου ὁ Πτολεμαῖος — ἐστρατοπεδεύετο legendum ἐστρατοπέδευτο castra habebat. et 42. 32. 3. ὥς οὖν τοῦτο προσπηγγέλλετο verum est προεπήγγελο, quod quum esset ante nunciatum.

Idem mendum sustulit Bekkerus apud Dionem 45. 3. 1. restituens προεπέπεμΠτο pro προεπέμπετο, et 46. 24. 2. προὔπέπεμΠτο μὲν τὰ στρατεύματα pro προὔπεμπε.

Dio Cass. 36. 20. 2. πρότερον μὲν ἐν τε τόποις τισὶ καὶ τῇ ὈΡΑΙ Μόνη — ἐλήψευον. Emenda τῇ ὥραϊα. Aestas appellatur ὥρα ἔτους aut ὥραϊα, non simpliciter ὥρα. Dio 39. 5. 2. μέχρι ἢ ὥραϊα ἦν, et 39. 40. πᾶσαν τὴν ὥραϊαν μάτην ἀνάλωσεν, et alibi saepius.

Dio Cass. 36. 46. 2. Lucullus Pompeio iratus πρὸς λοιδορίας ἐτράπετο τὰ τε ἄλλα καὶ πολυπράγμονα καὶ φιλοπόλεμον καὶ Φιλαρχοῦντε ἀποκαλῶν. Pro participio requiritur nomen vitii scribendumque καὶ ΦίλαρχΟΝ ἀποκαλῶν.

Simillimum vitium eximendum est 41. 22. 2. καὶ τὸ χυρὶον κοῖλον ὃν συμμαχοῦΝ ἔσχεν. Imo vero σύμμαχΟΝ ἔσχεν.

DIO CASS. 37. 4. 4. πολλοὺς ἐφόνευσαν — Ἰὼ Κρόνια [Κρόνια] πρὸς τὴν ἐπίθεσιν σφων τὴν τότε γενομένην ἐπιλέγοντες. Repetitur Κρόνια expunxerim. Quid notius quam IO SATURNALIA? cf. 60. 19. 3. συμβοήσαντες ἑξαίφνης τοῦτο δὴ τὸ θρυλούμενον „Ἰὼ Σατουρνάλια.” Macrobius *Saturh.* I. 10. quo solo die apud aedem Saturni convivio soluto Saturnalia clamabantur. Legge: soluto, IO Saturnalia, clamabatur.

Dio Cass. 37. 20. 6. οὐκ ἠθέλησε φόβον τινὰ αὐτοῖς — ὅτι τῶν ὁμοίων πείσονται παρασχεῖν. Bekkerus τι inseruit, ὅτι τι τῶν ὁμοίων, contra Graece loquentium usum. Verum esse arbitror ὅτι τῶν ὁμοίων πειΡΑσόνται.

DIO CASS. 37. 36. 1. ὅς ἐστις Κατρίλιας Καεχάρ σενεπὶς: δησάι τε αὐτοὺς καὶ ἐς πόλεις ἑλλους ἄλλη καταθέσθαι τῶν οὐσιῶν ἐκρημένους ἐπὶ τῷ μῆτε περὶ ἀδείας ἐτι κούτων χρηματισθῆναι τι ποτε (ex Sallust. *Catil.* cap. 51) καὶ διαδράCHI τις ἐν πολέμῳ μοῖρα τὴν πόλιν ἐξ ἧς ἂν φύγη εἶναι. Haec Dio aliunde sumpta Sallustianis addidit. Διαδράση est labentis Graecitatis vitiosa forma pro διαδρά. Graeculi enim pro ἀπέδραν, διέδραν substituebant ἀπέδρασα, διέδρασα et omnino pro antiquis scuriosis novos ἁόριστος πρώτος fingeant ἡμάρτησα dicentes pro ἡμαρτον et sim. multa. Vitiosa συνήθεια maculavit saepe libros Veterum, ut in Theophrasti *Charact.* XVIII. 2. μὴ ἐν ὁδῷ ἀποδράση pro ἀποδρά, et ἀποδράσαι, ἀποδράσας passim antiquas formas expulerunt.

In sqq. expunge articulum: (Καὶ) αὐτός τε [τὸν] θάνατον αὐτῶν κατεδίκαυε καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ὁμοψύχους ἐποίησατο.

Apud DIONEM 37. 44. et 41. 8. 2. legitur pessima forma ἐδεδίσαν pro ἐδίδισαν, qua sola Graeci utebantur inde ab Homero, apud quem ἔδεδίσαν ut δεδιδίμεν, δεδιδίθι, σιγῇ δεδιδίτες σημάωντορας, neque aliter Attici omnes. Sero nati Graeculi ex ἐδεδίσαν suum ἐδεδίσαν formarunt olim reprehensi a Phrynicho pag. 180 Lob.

Iterum peccatur lib. 37. 40. in scriptura ὅπως μηδὲν ἔτι δεδιῶσιν pro δεδιώσιν.

Dio Cass. 37. 46. 3. *Clodio absoluto Catulus επισκόπων ἔλεγεν ὅτι τὴν φυλακὴν ἤτησαν οὐχ ἴν' ἀσφαλῶς τοῦ Κλωδίου καταψηφίσωνται, ἀλλ' ἴν' αὐτοὶ τὰ χρήματα ἃ δεδωροδοκήκεσαν διασώζωνται.* Manavit dicti memoria ex Ciceronis ad Atticum epistola I. 16. 5. *Catulus — quid vos, inquit, praesidium a nobis postulabatis? an ne nummi vobis eriperentur [timebatis]? ubi timebatis expungendum esse* Epistola Senecae 97 docet et Dio Cassius confirmat.

DIO CASS. 38. 17. *Cicero τρισχιλίους καὶ ἑπτακοσίους καὶ πενήκοντα σταδίους ὑπὲρ τὴν Ῥώμην ἐξωρίσθη.* Vertunt: „*ultra 468 millia.*” Mirificus sane numerus, sed quia Dioni ubique *mille passus* non sunt *octo stadia* sed *septem cum semisse* vertendum est *ultra quingentesimum lapidem* ($500 \times 7\frac{1}{2} = 3750$.) Cicero ad Atticum III. 4. in *rogatione de pernicie mea quod correctum esse audieramus erat eiusmodi ut mihi ultra quadringenta millia liceret esse* quum in priore *rogatione ultra quingentesimum lapidem* esset scriptum. Sic Dio pro *intra mille passus* dicere solet *μέχρι ὀγδόου ἡμισαδίου* et *ἐντὸς ὀγδόου ἡμισαδίου* Lib. 54. 7. et pro *ultra centesimum ab Urbe lapidem* dixit Lib. 46. 44. 4. ὑπὲρ πενήκοντα καὶ ἑπτακοσίους σταδίους ἀπὸ τῆς πόλεως.

Philiscus Ciceronem amissas opes flebiliter querentem consolans apud Dionem 38. 20. 3. οὐδὲ πατρῷά σοι τὰ πολλὰ αὐτῶν γέγονεν, inquit, ἀλλ' Ἵπὸ τε τῆς γλώττης καὶ Ἵπὸ τῶν λόγων σου πεπόρισται. Saepissime in libris *Mss.* ὑπὸ in ἀπὸ convertitur, nonnumquam et contrario errore peccatur ut h. l. nam Graecum est πεπόρισται τὰ χρήματα Ἀπὸ τῆς γλώττης καὶ Ἀπὸ τῶν λόγων, ut dicitur ζῆν ἀπὸ τινος et πλουτεῖν ἀπὸ τινος, εὐπορεῖν ἀπὸ τινος et similia.

Philiscus Ciceronem consolans 38. 25. 2. *tu omnia fecisti,* inquit, τοῖς τῆς βουλῆς δόγμασι πειθόμενος οὐ κατὰ χάσιν ἀλλ' ἐπὶ τῷ βελτίστῳ γενόμενος, imo vero γενομένης. Non enim Cicero, sed Seta, quibus paruit, ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἐγένοντο.

DIO CASS. 38. 26. 3. ταῦθ' ὁ Κάμιλλος ἔτ νοήσας ἡδέως ἐν Ἀρδέᾳ κατόκησεν, ταῦθ' ὁ Σκιπίων λογισάμενος ἀλύπως ἐν Λιτέρνῃ κατεβίω. Corrigendum ἔννοήσας. Eodem sensu dicitur ἐννοήσας, λογισάμενος, ἐνθυμηθείς, διανοηθείς, sed εὐνοεῖν de benevolentia poni solet.

DIO CASS. 38. 28. 5. ἵνα τὰ μὲν ἔλῃ τὰ δὲ ἀπωθήσῃ. Barbarum est ἀπωθήσῃ. Leg. ἀπώσῃ.

DIO CASS. Lib. 38. 40. 6. Τέως οὐδὲν δεινὸν εἶχον. Graeculi indocti ἔως et τέως inepte confundere solent et ubi requiritur *quamdiu, donec* (ἔως) dare solent Τέως, ut 39. 4. 2. τέως ἰάρων. et 44. 23. 4. τέως ἐκείνως ἐπολιτευόμεθα. et 48. 5. 2. τέως μὲν ἢ Φουλουῖα ἀντέλεγεν. et 48. 37. 6. τέως μὲν οὐδὲν ἐμάνθανον. et 52. 16 multisque aliis locis. Ubique ἔως esse rescribendum perspicuum est.

DIO CASS. 38. 50. 2. οἱ μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς, οἱ δὲ καὶ ἐγγύθεν ἀνείλοντο (Bekk. ἀνήλοντο) τρόπον τινὰ καὶ ἔκοπτον αὐτούς. Ven lectio est ἔνθαλοντο. Caesar de B. G. l. 52. *reperiti sunt complures nostri milites qui in rhalisgas INSILIRENT.*

Post pauca: ὁ δ' Ἀριδούσιος μεθ' ἱππέων τὴν χώραν παραχρῆμα ἐξέλιπεν. Excidit nota numeri μεθ' ἱππέων (N) id est πεντήκοντα.

DIO CASS. 42. 26. 4. commemorat templum Fortunae, ἣν ἐκ τοῦ πάντα τὰ τε ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τὸ κατόπιν καὶ ἐφορᾶν καὶ ἐκλογίζεσθαι χρῆναί τινα μηδὲ ἐπιλανθάνεσθαι ἐξ οἷων οἱς ἐγένετο καὶ ἰδρύσαντο καὶ ἐπεκάλεσαν τρόπον τινὰ οὐκ εὐαφῆγησι Ἕλλησιν. Manifestum est esse id templum Fortunae RESPICIATIS, id est Τύχης μετασφερομένης et quae fuerint antea recordantis et ἐξ οἷων οἱς τις ἐγένετο non oblitae. Saepe apparet Dionem non optime Latine scivisse.

DIO CASS. 43. 12. 2. καὶ ἐκείνους μὲν (*Afranium et Faustum*) ἀκρίτους ὁ Καῖσαρ ὥς καὶ αἰχμαλώτους ἀπέσφαξεν. Vertunt: eosque indicta causa Caesar tamquam captivos occidit. Sed erant revera captivi neque omnes captivos occidere Caesar solebat.

Excidit vocabulum ad sententiam necessarium. ὁ Καῖσαρ ὡς ΔΙC αἰχμαλώτους ἀπέσφαξεν. De iisdem Suetonius in *Caesare* 75. *post impetratam veniam rebellaverant*. Caesar semel captis parcebat, sed iterum captos occidebat. cf. 41. 62. 2. (*Caesar*) τῶν βουλευτῶν τῶν τε ἱππέων ὅσους μὲν καὶ πρότερόν ποτε ἡρῆκώς ἡλέκει ἀπέκτεινεν. et 44. 45. *τίνα τῶν τότε ΠΡΩΤΟΝ ἀλόντων ἀπέκτεινεν*. et 44. 46. 5. *πάντας ὅσοι μὴ καὶ πρότερόν ποτε ἀλόντες ὑπ' αὐτοῦ ἡλέηντο ἀφείς*. et propterea τοὺς ΔΙC αἰχμαλώτους ἀκρίτους ἀπέσφαξεν.

DIO CASS. 43. 13. *Caesar τῶν συνόντων οἱ τοὺς οὐκ ἐπιτηδεύουσ τοὺς μὲν πρὸς τῶν ἐναντίων οὐκ ἀκουσίως ἀπεβάλλετο, τοτC δὲ καὶ δι' αὐτῶν τῶν σφετέρων — ἀπόλλυσθαι ἐποίει*. Resecta syllaba male duplicata scribendum ἀπέβαλλε, τοὺς δὲ καὶ. Imperator dicitur eos qui in bello ceciderunt *amisisse* ὑπὸ τῶν πολεμίων. Sed Graeculi usu Herodoteo pro ὑπὸ substituunt πρὸς *τινος*, ut in aliis nonnullis satis inepte Ionice loquuntur veluti in οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς pro αὐτῶ, αὐτῶν, αὐτοῖς, αὐτούς, quae sexcenties apud Dionem leguntur.

DIO CASS. 43. 20. commemorans iocos militares et maledicta quae milites in triumpho in Caesarem coniecerunt ita scribit: *ἐτάθασαν τὰ τε ἄλλα ὅσα ποτ' ἐντίζετο* (recte Bekker. ἡτιάζετο) καὶ ἐν τοῖς μάλισα — *τὴν παρὰ τῷ Νικομήδει τῷ τῆς Βιθυνίας βασιλεῖ διατριβὴν ὅτι μειράκιόν ποτε παρ' αὐτῷ ἐγγεγόνει διεκέρτομήσαν ὥστε καὶ εἰπεῖν ὅτι Καῖσαρ μὲν Γαλάτας ἐδουλώσατο, Καίσαρα δὲ Νικομήδης*. Dio, qui in his omnibus Suetonium vertit Latine, non videtur dicti mordacitatem intellexisse.

Gallias Caesar subegit, Nicomedes Caesarem.

neque in verbo *subegit* τὸ ἀμφίβολον animadvertisse. Si vertisset ὑπηγάγετο optime dicti ambiguitatem servasset.

Continuo addit: *τέλος δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐτοῖς ἀθρόοι ἀναβοήσαντες εἶπον ὅτι· ἂν μὲν καλῶς ποιήσης κολασθήσῃ, ἂν δὲ κακῶς βασιλεύσεις*. Comparatus cum his locus Horatii *Epist.* I. 1. 59. et dabit lucem et accipiet.

*pueri ludentes rex eris, aiunt,
si recte facies.*

et post pauca:

*Roscia, dic sodes, melior lex an puerorum
naenia, quae regnum recte facientibus offert
et maribus Curiis et decantata Camillis.*

Erat perantiqua naenia (cantilena) puerilis iam olim a Curiis et Camillis decantata, nam vivacissimae hae naeniae sunt et per multa saecula eadem pueris sunt in ore:

si male faxis vapulabis, si bene faxis rex eris.

Milites autem Romani transpositis adverbii canebant:

si bene faxis vapulabis, si male faxis rex eris.

ἂν μὲν καλῶς ποιήσης κολασθήσῃ, ἂν δὲ κακῶς βασιλεύσεις. Ad-
dit Dio interpretationem: ἂν μὲν ἀποδῶ τῷ δήμῳ τὴν αὐτο-
νομίαν — δίκην ὑφέξει, ἂν δὲ τῇ δυναστείᾳ ἐμμελὴ — μοναρχήσει.
Quam ridiculum hoc sit apparet si cogitaveris omnes haec olim
in pueritia cantitasse.

Mireris Caesarem acutissimum virum huiusmodi maledictis
moveri potuisse. Dione teste 43. 20. 4. reliqua aequissimo
animo ferebat πλὴν καθ' ὅσον τὴν συνουσίαν τὴν πρὸς τὸν Νικη-
μῆδην διέβαλλον. ἐπὶ γὰρ τούτῳ πάντῳ τε ἐδυσκόλαινε καὶ ἐνδηλος
ἦν λυπούμενος ἀπολογεῖσθαι τε ἐπεχειρεῖ καὶ κατῴμνυε καὶ τοῦ-
του καὶ γέλωτα προσεβόησεν. Facile credimus, namque
nemo quidquam veri in hac impudicitiae exprobratione inesse
putabat.

Quia constanter dicitur γέλωτα βόησκειν, non ἔβησκειν
vειν, emendandum: καὶ τοῦτου καὶ γέλωτα προσωβόησκειν.

DIO CASS. 43. 33. αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἔπεικων ἱπ-
παρχον παρὰ τὰ πάτρια. Dicere dictatorem apud Dionem est
λέγειν δικτάτορα, δικτάτωρ ἐλέχθη, ut saepe Latina ad verbum
Graece vertit, veluti λέλυνται τῶν νόμων legibus soluti sunt et
ὥςτε μηδὲν τῆς πόλεως ἀποτριβῆναι ne quid resp. detrimenti cape-
ret. Sic etiam se ipsum Magistrum equitum dixit vertit αὐτὸς
ἑαυτὸν εἰπὼν ἱππαρχον. Poterat haec omnia optime Graece di-
cere sed crassa Minerva verbum verbo reddere maluit.

Quod Latine dicitur Consul oriens nocte silentio dicit Dictato-
rem (cf. Livius VIII. 23.) Dio pag. 34 Bekk. ita dicit: ἐπειδὴ
δὲ νύξ ἐγένετο (νυκτὸς γὰρ πάντως ἐκ τῶν πατρίων τὸν Δικτάτορα

ἔδει λέγεσθαι) εἶπε τε αὐτὸν καὶ εὐκλειαν ἐκ τούτου μεγίστην ἔλαβεν. *Compars Livium IX. 38.*

Dio Cass. 44. 26. 5. καίτοι εἰ ἠθελήκεσαν ἐκείνοι οἱ τὴν Φυλὴν καταλαβόντες — τιμωρήσασθαι τοὺς ἐκ τοῦ ἄσπερος ὑπὲρ ὧν ἡδίκηντο, εὐλογον μὲν ἂν πρᾶγμα πεποιηκέναι ἐδεδόχεσαν, πολλὰ δ' ἂν καὶ ἐδεδράκεσαν κακὰ καὶ ἐπεπόνθεσαν. Non est foedior ullus barbarismus quam ἐδεδόχεσαν. Quis enim nescit δοκεῖν habere perfectum δεδόχθαι? Quid igitur faciamus? namque necessarium est plusquamperfectum, ut vides. In libris est ἐδεδόκεσαν, in quo latet ἐδεδοκῆκεσαν. Poetarum est enim, etiam Comicorum δεδόκηκα pro δέδογμαi.

DIO CASS. 44. 42. 5. πλεῖται δὲ οὐ Ῥοδανὸς ἔτι μόνος οὐδ' Ἀραρίς ἀλλὰ καὶ Μόσας καὶ Λίγρος καὶ Ῥῆνος [αὐτῶς] καὶ Ὀκεανὸς αὐτῶς. In tali re semel tantum αὐτῶς additur in ea re quae maximam omnium admirationem moveat. In Rheno navigari non est admodum admirabile, sed in Oceano novum et inauditum est.

DIO CASS. 44. 44. 2. πίσεις λαβόντα μεγίστας ἢ μὴν ἐν τοῖς ἴσοις ὁμοίως αὐτὸν γενήσεσθαι. Dio scripserat quod Graeci in tali re solent ἐν τοῖς ἴσοις ΚΑΙ ὁμοίΟΙC. Xenophon *Hellen.* VII. 1. 1. ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ [τοῖς] ὁμοίοις τὴν συμμαχίαν εἶναι. Quod Dio scribit 43. 50. ἄδειαν ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ δοῦναι sumsit ab Herodoto IX. 7. συμμαχους ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίᾳ ποιήσασθαι.

Quam facile historiae fides mendaciis et absurdis commentis corrumpi possit ostendit locus DIONIS CASSII 45. 1. 2. de Atia, matre Augusti: ἡ Ἀτία, inquit, ΔΕΙΝΟC ἸCΤΡΠΙΖΕΤΟ ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος αὐτὸν (*Augustum*) κεκυηκέναι ὅτι καταδαρβοῦσά ποτε ἐν ναῶ αὐτοῦ δράκοντί τινι μίγνυσθαι ἘΝΟΜΙCΕΝ καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἱκνουμένῳ χρόνῳ ἔτεκεν. Quis ad haec non firmiter credat ipsam Atiam sanctam matronam hoc absurdum commentum diserto suo testimonio confirmasse? Tamen nihil est minus verum et numquam Atia quidquam de his nugis inauditiv, nedum ipsa narravit. Dio in his omnibus nil nisi Sue-

tonium Graece vertit idque satis negligenter. Suetonius in *Augusto* haec scripsit: „In *Asclepiadis Mendesii Θεολογούμενων* libris lego *Atiam* cum ad solemne *Apollinis* sacrum media nocte venisset posita in templo lectica **OB**DORMIVISSE **draconemque** repente irrepsisse ad eam paulloque post egressum illamque **EXPERGEFACTAM** quasi a concubitu mariti purificasse se, — *Augustum* natum mense decimo et ob hoc *Apollinis* filium existimatum.” Optime Casaubonus ad h. l. „oportet hominem (*Asclepiadem*) fuisse pugatorem magnum et quod de *Timaeo* olim dictum *γρασοσυλλέκτριαν* ineptum qui ausus sit, fortasse solus, de *Augusti* conceptu fabulam anilem ut rem veram memoriae tradere.” Quid igitur *Dione* facias qui de impostore *Aegyptio* verbum unum non facit sed ipsam *Atiam* inducit *δεινῶς ἰσχυριζομένην* haec ita facta esse? Sed gravior culpa in ipso *Suetonio* haeret qui haec futilia commenta a futilissimo teste prodita non cum contemptu et risu abiicit, sed serio ad posteritatis memoriam propagavit. Doctus est admodum *Suetonius* et plurima legit sed iudicii et sanae rationis erat plane expertus. Absurda sunt haec quae diximus, alia sunt etiam absurdiora: cap. 94 scribit: *auctor est Iulius Marathus* ante paucos quam (*Augustus*) nasceretur menses prodigium *Romae* factum publice quo denunciabatur **REGEM POPULI ROMANI NATURAM PARTURIRE**: *Senatum* exterritum (quis mirabitur?) censuisse **NE** **QUIS** **ILLO** **ANNO** **GENITUS** **EDUCARETUR**. (praeclarum decretum, quo regem *Herodem* *παῖδα ἀπέδειξαν*, sed tamen nihil egerunt): eos qui gravidas uxoribus haberent quod ad se quisque spem traheret curasse **NE** **SENATUS** **CONSULTUM** **AD** **ABRARIUM** **DEFERRETUR**. Simplici hac et perfacili ratione effectum est ut plurima puerulorum milia in vita servarentur et *Augustus* tuto nasceretur.

et c'est pourtant ainsi que l'on écrit l'histoire!

Perpluit fraus in vicinia ubi legimus: quo natus est *DIE cum* de *Catilinae* coniuratione ageretur in *Curia* et *Octavius* ob uxoris puerperium serius adfuisset — *P. Nigidium* — affirmasse **DOMINUM TERRARUM ORBI NATUM**.” Sed quia nemo nescit quando sit in *Curia* actum de coniuratione *Catilinae* et quis sit *Augusti* dies natalis impostor manifestus tenetur. *Augustus* natus est a. d. IX Kal. Octobr. teste *Suetonio* in *Aug.* cap. 5. et ipso *Augusto* in epistola apud *Gellium* XV. 7. Actum est in *Curia* de *Catilinae* coniuratione Nonis Decembribus. Sed etiam antea, dicat

aliquis, mentio eius rei in Senatu facta est. Est, sed primum omnium a. d. XII Kalendas Novembres, (Cicero *Catilin.* I. 3). Itaque etiam sic fraus perpluit.

Haec fraus tam manifesta et ipsi Dioni suboluit, qui erat harum rerum et temporum probe gnarus. Itaque receptis reliquis fabulis hanc unam silentio praeteriit.

Quam sit Suetonius in talibus caecus et credulus et iudicii expers ostendit iterum in vita *Caesaris* cap. 18. „*cum in colonia Capua coloni — sepulchra vetustissima disicerent — tabula aenea in monumento, in quo dicebatur Capys conditor Capuae sepultus, inventa est conscripta literis verbisque Graecis* hac sententia: Quandoque ossa Capuis detecta essent fore ut Iulo prognatus manu consanguineorum necaretur magnisque Italiae cladibus vindicaretur.” Non dubitabat bonus Suetonius quin haec vera ac certa essent, sed ne quis alius forte dubitaret addidit: „*cuius rei, ne quis fabulosam aut commenticiam pulet, auctor est Cornelius Balbus familiarissimus Caesaris.*” Itaque quod natura absurdum est et manifesto post *Caesaris* necem fictum pro vero erit habendum, quia Cornelius Balbus impudens *Caesaris* adulator id ipse dixit. Multum etiam providit optimus Capys in hoc quoque cautus quod *literis verbisque Graecis* ea conscripsit ut commode a Cornelio Balbo intelligi possent.

Addam aliam ex Dione Cassio fabulam non minus ineptam. *Patres conscripti* anno 44. (ut narrat 44. 7. 2.) *Caesarem certatim novis et inauditis honoribus extollentes* αἰεὶ τι μείζον ἄλλος ἄλλο καθ' ὑπερβολὴν ἐπέφερον. — ἀμέλει καὶ γυναῖξιν ὄσαις ἂν ἐβελήσῃ συνεῖναι οἱ ἐτόλμησάν τινες ἙΠΙΤΡΕΨΑΙ ὅτι πολλαῖς καὶ τότε ἔτι καίπερ πεντηκοντούτης ὧν ἐχρῆτο. *Caesar* erat tum LVI annorum et Dio diligens in ratione temporum scripserat: καίπερ ἑΠεντηκοντούτης ὧν. Quam absurdum est *Caesarem* matronas nobiles inire ex soto! Idem Augustus factitabat, si quid Antonio credimus apud Suetonium in *Augusto* cap. 96. sed sine Patrum auctoritate. Dicam unde hoc Dio arripuerit. Legerat apud Suetonium in vita *Caesaris* cap. 52. „*Helvius Cinna tribunus plebis plerisque confessus est habuisse se scriptam paratamque legem, quam Caesar ferre iussisset cum ipse abesset* (prae pudore, ut opinor) *ut uxores liberorum quaerendorum causa quas et quot vellet ducere liceret.*” Si quidquam est in hac nar-

rationcula veri Helvius Cinna, nequam et facinorosus Caesaris assecla, rem omnem de nihilo finxit.

Nihil est de genere hoc, quod docti antiquarii non concoquant. Non minus memorabile Setum nobis narrat Servius ad *Eclog.* I. vs. 48. „*decreverat autem Senatus ne quis cum (Octavianum) PUERUM diceret.*” et multa his similia serio a doctis memoriae prodita videmus. Palmam stoliditatis omnibus praeripuit Nymphodorus in Scholiis ad *Oedipodem Colon.* vs. 337, qui quum apud Herodotum legisset II. 35. οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες κατήμενοι, hinc commentus est regis Sesostridis EDIOTUM: ὁ Σέσωστρις — προσέταξε — τοὺς μὲν ἄνδρας κατημένους, τὰς δὲ γυναῖκας ὀρθὰς ἐσώσας οὐρεῖν. Succurrit ad haec Timonis Phliasii versiculus:

πουλυμαθημοσύνη, τῆς οὐ κενεώτερον οὐδέν.

Dio CASS. 45. 22. Ποῦ γὰρ ἂν ἐκόντες ὑμεῖς τὰς παρὰ τοῦ Καίσαρος — δοθείσας ἐκάσοις ἡγεμονίας κατελύσατε; Adverbium ποῦ non est huius loci. Demta una literula, scribendum: Οἱ γὰρ ἂν — κατελύσατε.

Apud Dionem Cass. 45. 13. 3. Bekkerus edidit: καὶ τό γ' Ἐ "Αρειον τὸ τέταρτον στρατόπεδον ὠνομασμένον ὅλον αὐτῷ (Octaviano Caesari) προσεχώρησεν, quasi legio Martia quarta fuerit appellata. Scribendum est τό Τ' Ἐ "Αρειον ΚΑΙ τὸ τέταρτον στρατόπεδον. Duae enim hae legiones Martia et quarta Antonium Consulem, reliquerunt seque ad Caesarem contulerunt. Ad fastidium usque Cicero in *Philippicis* harum legionum laudes et merita immortalia decantat, ut V. 11. 28. „*illas coelestes divinasque legiones Martiam et quartam.*” et XII. 3. 8. *illa Martia coelestis et divina legio.* cf. III. 3. 6. III. 15. 39. IV. 2. 5. V. 2. 4. V. 8. 23. V. 17. 46. X. 10. 21. XI. 8. 20. XII. 12. 29. XIII. 9. 19. XIV. 12. 1. Neque aliter Velleius Paterculus II. 61. *Legio Martia et quarta — sublati signis ad Caesarem se contulerunt.* Fecerunt hoc potissimum coelestes et divinae legiones, quia Antonius singulis nummos quadringentos pollicebatur, Caesar duo millia nummorum repraesentabat. Cicero ad *Atticum* XVI. 8 (Octavianus) magna molitur. *Veteranos quique Casilini et Calatiae sunt perduxit ad suam sententiam. Nec*

mirum, QUINGENOS DENARIOS DAT. Dio Cass. 45. 12. de eadem re: ὑπισχνεῖτό τέ σφισι πολλὰ καὶ ἔδωκεν εὐθὺς τότε κατὰ πεντακοσίας δραχμάς. Miserat simul Octavianus Brundisium ad legiones Macedonicas, qui eas eadem pollicitando corrumpere (Dio l. l.) Hinc Cicero ibid. *consultabat* (me Octavianus) *an iret ad tres legiones Macedonicas, quae iter secundum mare superum faciunt; QUAS SPERAT SUAS ESSSE.* Nec mirum, dixeris, quingetos denarios dabat. Dio 45. 13. 4. παραλαβὼν οὖν τούτους (legionem Martiam et quartam) καὶ ἀργύριον καὶ ἐκείναις ἰσολῶς δούς προσέθετο καὶ ἄλλους πολλούς. Simul Octavianus veteranis ostentabat spem ulciscendae caedis Caesaris. Nam non mentitur Antonius ad Senatum scribens in *Philipp.* XIII. 16. 33. *milites aut meos aut veteranos contraxistis TAMQUAM ad exitium eorum qui Caesarem occiderant; et eosdem NRO OPINANTES ad quaestoris sui aut imperatoris — pericula impulistis.* Deridet haec Cicero: *Scilicet verba dedimus [decepimus del.]; ignorabat legio Martia, quarta, nesciebant veterani quid ageretur. Non illi Senatus auctoritatem, non libertatem populi Romani sequebantur; Caesaris mortem ulcisci volebant.* Deridet haec, inquam, sed sunt tamen verissima: Octavianus in hac effusa largitione patrimonium absumsit. Cicero *Philipp.* III. 2. 3. *C. Caesar adolescens, paene potius puer, — firmissimum exercitum ex invicto genere veteranorum militum comparavit patrimoniumque suum effudit: quamquam non sum usus eo verbo, quo debui: non enim effudit: in reipublicae salute collocavit.*

Dio Cass. 45. 23. *Cicero in Senatu dixit: ἐψηφισασθε — τὴν δμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους [καὶ] ἐμὴν πεισθέντες.* Molestum καὶ cum Ciceronis sententia pugnans eliminandum. Cicero solus eius rei auctor fuerat.

Dio Cass. 46. 8. 2. *ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα μὲν παραλείψω, τὰ δὲ δὴ λοιπὰ ἐπεξάξω.* Imo vero ἐπάξω. Scriba dubitans essetne ἐπέξω an ἐπάξω scribendum dedit utrumque. Unice verum est in tali re ἐπάγειν.

Dio Cass. 46. 13. *τί τοῦτο Ἀντωνίῳ νῦν ἐπιφέρεις, ἀλλ' οὐ τότε ἀντάλεγεσ εἶπερ ἐδύνασσο; ὅτι ἐφοβοῦ ΜΑ Δία.* Non tam

male Graece sciebat Dio ut μὰ Δία pro NH Δία scriberet.

Dio Cass. 46. 10. 1. *τίνα ἐπιβουλευόντα ἀληθῶς ἡμῖν ἔπι-
δείχας*. In tali re Graeci dicebant ἐνδεικνύναι et ἐνδείξεις pro
indiciū facere. quamobrem ἔνδεδειχας reponendum est. Emen-
date legitur 58. 21. 6. *centurio volebat ἔνδειξαι τίνα* et 37.
41. 3. de *indice* οὐκέτι πολλοὺς ἔνδειξεν, et saepius alibi.

Dio Cass. 46. 15. 3. πᾶν ὃ τι ποτ' ἂν ἐπὶ τὴν γλῶτταν αὐ-
τοῦ ἐπέλθῃ. Obversatur Dioni vetus dictum poetae, quod in
proverbium abiit. Dionysius Halic. *de compositione verborum*
pag. 12. Schaef. εἰ μέλλουσι μὴ πᾶν ὃ τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν
γλῶσσαν ἔπος ἔλθῃ λέγειν, ubi plura Interpretes; in his
locum Luciani: μὴ μελλήσας λέγε ὃ, ττι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν
(Codd. ἐπὶ κε ῥῆμα) γλῶτταν ἔλθῃ. Pro ἐπέλθῃ apud Dionem
reponere ἔλθῃ. Ἐπελθεῖν est *venire in mentem*, sed *in buccam ve-
nire* dicitur ἐλθεῖν ἐπὶ γλῶσσαν vel ἐπὶ σόμα.

Dio Cass. 46. 16. εἰπάτω μοι σαφῶς καὶ τί ἐκ τούτων ἡδίκη-
μεθα. Quid sibi vult καὶ additum? Supplendum — σαφῶς
(πῶς) καὶ τί ἡδίκημεθα. Sic etiam 58. 6. 5. πῶς καὶ τί δρῶσα
(Λίνια) τοσοῦτον τοῦ Αὐγούσου κατεκράτησεν.

DIO CASSIUS. Lib. 46. 18. Fufius Calenus insulse et rustice
Ciceronem deridens ita dicit: ὦ Κικέρων ἢ Κικέρουλε ἢ Κικεράκιε
ἢ Κικέριθε ἢ Γραίκουλε ἢ ὃ, τι ποτὲ καὶ χαίρεις ὀνομαζόμενος.
Pro Κικέριθε, quod nullius linguae est, dixerat ΚικερίCKE,
ut Συρίσκε pro Σύρε, et alia complura eiusdem generis.

Dio Cass. 47. 6. 4. ὅπως μὴδεὶς τερηθῆσθαι τῶν ἄθλων φο-
βηθεὶς — ἥττον τίνα ἀποκτείνῃ προηγόρευσαν ὅτι οὐδένα αὐτῶν
ἐς τὰ δημόσια γράμματα ἐσγράψουσιν. *edixerunt se neminem eo-
rum in tabulas publicas RELATUROS*. Itaque ἐγγράψουσιν emen-
dandum.

Dio Cass. 47. 15. 4. *IIIviri tam impotenter dominabantur ὥς εἰ
χρυσὸν τὴν τοῦ Καίσαρος μοναρχίαν Φανῆναι*. Antiquum et
exquisitum hoc est dicendi genus, quod raro ex scribarum ma-

nibus intactum evasit. Multa exempla collegimus in *Var. Lectt.* pag. 235. et ad Dionysium Halic. pag. 31, cui reddidimus ΧΡΤCOC αὐτῷ φανήσεται ὁ πρὸς τοὺς ἀσυγείτονας ἀγών pro ΟΧΤΡOC pag. 144 Reisk.

Dio Cass. 48. 21. 3. τί σοι τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν ἀπέστῃ;
Legendum ἀπεστῃ;

Dio Cass. 48. 35. 2. οὕτω διετέθησαν ὡς μηδὲ πρὸς ἀνθρώπους τινὰς ἀλλὰ πρὸς θηρία [ἄπορα καὶ] ἄγρια προσοισόμενοι. Vocabula ἄπορα καὶ sensu vacua ex dittographia nata sunt et delenda.

Dio Cass. 48. 41. 6. καὶ πάνυ γε φρονίμως ἐποίησαν ἐφ' ἡμῖν τὸ τίσι πολεμητέον εἶΝΑΙ διαγνῶναι καταλιπόντες καὶ μὴ αὐτοὶ τὸν πόλεμον ψηφισάμενοι. οἱ μὲν γὰρ οὗτ' ἀκριβῶσαι τὰ τῶν συμμάχων [καὶ] τοσαῦτον αὐτῶν ἀφεσηκότες ἠδυνήθησαν ἂν καὶ πρὸς εἰδότας καὶ ΠΡOC παρσκευασμένους τοὺς πολεμίους οὐκ ἂν ὁμοίως [ἐπιτιηδείως] προσηνέχθησαν. Leg. πολεμητέον εἶῃ et expuncto καὶ scribe καὶ ΠΡΟεσκευασμένους. Deinde expunge ἐπιτιηδείως. Non intelligebant Graeculi quid esset οὐκ ἂν ὁμοίως προσηνέχθησαν.

DIO CASSIUS. Lib. 49. 6. 4. εἰ γὰρ που καὶ ἐπάξειάν τισιν ἔτρεπον αὐτούς. Noli cogitare de verbo ἐπάγειν, nam Dio quidem abstinet formis vitiosissimis ἤξα, ἐπήξα, ἔλειψα, ἡμάρτησα similibusque, sed ἐπάρξειαν repone et ἐπ' αὐτὸν ἤξεν 48. 47. 3. similiaque his alibi. Codices nostri ἄττειν dare solent et διᾶττειν caet. sed verum monstrat Homericum αἴτσω, αἴξας, ἐπαῖξας. Nonnumquam contrario errore peccatur et forma Epica in soluta oratione legitur ut in Platonis *Theaeteto* pag. 190 a. δξύτερον ἐπαῖξασα pro ἐπάρξασα, quod restituit Dindorf. ad St. Th.

DIO CASS. 51. 8. *Antonius legatos misit ad Caesarem ὅσα τε συνηράσθησάν ποτε καὶ ὅσα συνεανιεύσαντο ἀλλήλοις ἐξαριθμούμενος.* Vertunt „*ipsorum mutuum quondam amorem*” sed neque umquam mutuus inter eos amor fuit neque hoc est in Graecis. Συνεῖραν τινα est *aliquem in amoribus iuvare ut potiatur quod amet.*

Sic patres faciles et commodi filiis *συνερωσιν* apud Libanium.
Sic Andromache ad Hectorem:

σοὶ καὶ ξυνήρων εἴ τί σε σφάλλοι Κύπρις.

in Euripidis *Andromache* vs. 224.

Turpissimus barbarismus maculat Dionis orationem 51. 13. 3. *τεθνήσειν*. Veteres dicebant *τεθνήξω* (ut *ἐσθήξω* 'et *εἴξω*), sequiores *τεθνήξομαι*, sed titubant in formis sibi incognitis indocti scribae. Codex Ravennas in Aristophanis *Acharn.* 590 exhibet:

οἴμ' ὡς τεθνήσει.

et in *Vespis* 654.

οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ τεθνήσει.

Utrouque Critici *τεθνήξεις* emendarunt. Dio (ut solet in talibus) utraque forma utitur, et ut dixit 58. 6. 5. *τεθνήξονται* sic h. l. *τεθνήξειν* dixisse videtur.

Dio Cass. 52. 13. 2. *Μέτελλος καὶ Πομπήϊος τὸ πρῶτον ἐν κράτει τῶν πραγμάτων γενόμενοι*. Legendum *ἐγκρατεῖς* τῶν πραγμάτων γενόμενοι, *regum potiti*.

Dio Cass. 52. 15. 4. οὕτω γὰρ ἂν μάλισα — τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἩΔΕΩΣ ἀπολαύσαιμεν. Emenda *ἀδεῶς securi frueremur*. Frequens admodum in libris hæc confusio est. cf. 2. 2. *ἀκινδύνως καρποῦνται*. et 52. 29. *ἀδεῶς καρποῦσθαι*.

Dio Cass. 53. 5. 5. *Augustus æroreus imperium in curia dicit: ὦφελον μὲν γὰρ μὴδ' ἐκισθῆναι ποτε οὕτω τοῖς πράγμασιν [τούτέστιν ὦφελον μὴ δεδεῆσθαι μου πρὸς τοιοῦτό τι τὴν πόλιν], ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ — βεβιωκέναι*. Mirum quo pacto turpe emblemata tamdiu latere potuerit et turpior etiam soloecismus *ὦφελον μὴ δεδεῆσθαι μου τὴν πόλιν*. Vitiose admodum Callimachus:

ὦφελε μὴδ' ἐγένοντο θοαὶ νέες.

sed aliquanto etiam peius est *ὦφελον τὴν πόλιν μὴ δεδεῆσθαι μου*.

Dio Cass. 53. 11. *de Augusti oratione: τοιαῦτα τοῦ Καίσαρος ἀναΓΕΓοντος ποικίλον τι πάθος τοὺς βουλευτὰς κατέλαμβανεν*. Emendandum arbitror *ἀναΓΝόντος*, namque de scripto hæc in

curia Augustus recitaverat. cf. 53. 11. 4. πολλά καὶ μεταξὺ ἀναγιγνώσκοντος αὐτοῦ διεβδων.

Dio Cass. 53. 24. 2. ὁ Προκουλήϊος οὕτω πρὸς αὐτὸν (Valerium Largum delatorem) ἔσχεν ὥς· ἀπαντήσας ποτὲ αὐτῷ τὴν τε βίβλα καὶ τὸ σόμα τὸ ἑαυτοῦ τῇ χειρὶ ἐπισχεῖν ἐνδεικνύμενος τοῖς συνούσιν ὅτι μὴδ' ἀναπνεῦσαι τινὰ παρόντος αὐτοῦ ἀσφάλεια εἶη. Corrigendum: μὴδ' ἀναπνεῦσαι τινὶ — ἀσφαλῆς εἶη.

Dio Cass. 55. 13. 3. *de lectione Senatus*: οὐ μέντοι πολλοὶ — ἄκοντες ἀπηλίφισαν. Barbara forma est ἡλίφην, ἀπηλίφην, ἐξηλίφην, quamquam aliquoties in libris ita legitur. Graeci dicebant ἀλήλιμμαι (non ἡλειμμαι) et ἡλείφθην, ἐξηλείφθην, ἀπηλείφθην. Sed quia φθ sexcenties in φ convertitur, (ut in φορά pro φθορά) suspicati sunt Graeculi esse *avoristi secundi* formam ἡλίφην et ἀλιφῆναι. In Platonis *Phaedro* pag. 258. δ. scribendum ἐάν τε ἐξαλειφθῇ pro ἐξαλιφῇ, quod Codicis Bodleiani mendum est.

DIO CASSIUS. Lib. 55. 27. 6. αἰτίαν τινὰ Ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν λαβών. Scribendum Ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν, namque αἰτίαν λαβεῖν non minus est *passivum* quam τραῦμα λαβεῖν vel πληγὰς λαβεῖν ὑπὸ τινος.

DIO CASSIUS. Lib. 56. 7. 5. *Augustus caelibes increpans ita dicit*: οὐ γὰρ που καὶ ἐκ τῆς γῆς προσδοκᾷτε τινὰς ἀναφύεσθαι τοὺς διαδεξιμένους τὰ ὑμέτερα. Imo vero ἀναφύεσθαι, nam προσδοκᾶν postulat futurum et millies libri in futuri formis πορεύεσθαι, στρατεύεσθαι et sim. C omittunt.

DIO CASE. 56. 46. ἰδίαν τινὰ αὐτῷ πανήγυριν — ἐποίησεν, ἢ καὶ θεῦρο ἀεὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀεὶ αὐτοκρατόρων τελεῖται. Legendum ὑπὸ τῶν ἀεὶ αὐτοκρατόρων τελεῖται.

Dio Cass. 58. 10. 5. (*Seianus*) τὸ ἀεὶ ἀναγιγνωσκόμενον ὥς κοῦφον παρορῶν, — εἰ δὲ μή, μήτ' οἱ γε καὶ ἀνῆκεδόν τι ἐπεσάλλθαι περὶ αὐτοῦ ἐλπίζων διετρίβῃ καὶ κατὰ χώραν ἔμεινεν.

Pervulgatum in Dionis libris mendum est μήτοι γε pro μήτι γε, et turpissimum vitium διετρίβη pro διέτριβε.

Dio Cass. 59. 10. 6. ἐς ἐκουσίου ΔΗ ΘΑΝάτου ἀνάγκην — κατέστησεν. Exoidit una syllaba et rescribendum: δῆΘΕΝ θανάτου. Passim ironicum δῆθεν apud Dionem legitur, ut 53. 11. 4. κατηνάγκασαν δῆθεν αὐτὸν (*Augustum*) μοναρχῆσαι.

DIO CASS. 59. 6. 5. ἀποδεδείχατο scripsit vetere forma Ionica usus, sed non meminit Iones ἀποδεδέχθαι dicere et ἀποδεχθέντα et similia omnia pro ἀποδεδείχθαι. Itaque ἀποδεδεχατο rectum est, non ἀποδεδείχατο. Mirifice autem haec ex remota antiquitate recocta discrepant ab arida et ieiuna Dionis oratione, in qua nulla sunt verborum lumina. Legerat tamen (ut ipse fatetur) scripta Atticorum ut eorum dicendi genus referret. vide 55. 12. 3. *aureum Romanorum*, inquit, χρυσοῦν ὀνομάζω. καὶ τῶν Ἑλλήνων δέ τινες, ὧν τὰ βιβλία ἐπὶ τῷ ἀττικίζειν ἀναγιγνώσκωμεν, οὕτως αὐτὸ ἐκάλεσαν. Cogitat in his potissimum de Comicorum Atticorum fabulis, in quorum fragmentis χρυσοῦς subinde *aureum* (*aureolum*) significat.

Sed non multa de genere hoc apud Dionem comparent, quale est 55. 14. 2. καὶ τίς ἂν κἄν ἐλάχισον ἀπομερμηρίσειεν; ex Aristophanis *Vespis* 5:

ἐπιθυμῶ σμικρὸν ἀπομερμηρίσαι.

pro ἀποδαρθεῖν. Sic et 55. 11. 2. ἤρετο διὰ τί συννένοφεν, id est σκυθρωπάζει sumtum ab Aristophane apud Photium in v.

ὥς ἐς τὴν γῆν κύψασα κάτω καὶ ξυννenoφυῖα βαδίζει.

ἀντὶ τοῦ σκυθρωπάζουσα.

Προδωσέταιρος, quod habet 58. 14. 5. est ex notissima cantilena:

Αἰαὶ Λιψύδριον προδωσέταιρον.

ut δωσίδικος dicitur ὁ δίκας διδούς.

Amat Dio verbum ἐπηλυγάζεσθαι, ut docet Ruhnkenius ad Timaeum v. Ἐπηλυγάζονται.

Ἰδιοβουλεῖν 55. 34. Herodoteum est VII. 8. ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλέειν ὑμῖν δοκέω.

Pontifex Maximus a Dione appellatur ἀρχιέρεως exemplo Platonis in *Legg.* XI. pag. 947. a. quae scriptura stabilitur in

Anecd. Bekkeri pag. 449. 31. ἀρχιερέων οὐκ ἀρχιερέα. Πλάτων ἐνδεκάτῳ Νόμῳ. ὀξεῖαν μέσσην συλλαβὴν.

Quod dixit 52. 12. 2. ἐπαυρέσθαι ex Tragico est. Populus dicebat ἀπολαῦσαι.

Διοκωχή Thucydideum est apud Dionem (ut apud alios) nonnumquam in διΑκωχή corruptum, ut 41. 25. 2. διΑκωχὴν τινα ποιησάμενοι. Sed emendate 47. 27. 2. ἀσπόνδῳ διΟκωχῇ, ut ἀνοκωχή, κατοκωχή, κατοκώχιμος, παροκωχή, συνοκωχή, et alia plura.

Sunt quidem apud Dionem vitiosa multa ex putido aequalium sermone et vulgi συνηθείᾳ petita, quorum unum tantum notabo. Δύομαι et composita omnia habent apud Veteres aoristum ἔδυν, ἐνέδυν, ἀπέδυν, κατέδυν, ἐξέδυν, ἀνέδυν, ὑπέδυν. sed vulgus Graecorum substituit plerisque horum noviciam formam ἐνδύσασθαι, ἐκδύσασθαι, ut pro ἔφυν, φῦναι, φύς sero nati Graeculi ἐφύην, φυῆναι, Φυεῖς dicebant.

Dio Cassius in his promiscue et vetere forma utitur et novicia modo ζολὴν ἐνέδν scribens modo ζολὴν ἐνεδύσατο. Exempla leguntur passim.

Magna tamen cautio est in his adhibenda quia utimur textu Dionis multis modis interpolato, in brevius contracto et deformato. Legitur 58. 24. 4. παρῆναι τῶν ἀρχομένων τινι ὑπ' αὐτῷ κατὰ τὸν Εὐριπίδην ἵνα τὴν τοῦ κρατούντος ἀβουλίαν φέρῃ. Latinum est, non Graecum, παρῆναι ἵνα φέρῃ. Sed nihil horum Dio scripserat, cuius manus in Maii *Excerptis* servata haec est: παρήγαγέ τινα λέγοντα κατὰ τὸν Εὐριπίδην ὅτι

τὰς τῶν κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρεῶν.

Cicero ad Atticum II. 25. „sed nos tenemus praeceptum illud τὰς τῶν κρατούντων.” ex Euripidis *Phoenissae* vs. 393. Habebant haec omnes in ore et ferme in proverbium abierant. Dio 71. 22. ὅθι *Pertinax Consul factus est* τὸ τῆς τραγωδίας ἐπέλεγον·

τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται.

Ludit in eodem versu Cicero ad *Quintum fratrem* II. 15. 4. ex Euripidis *Suppliciis* vs. 119.

Dio Cass. 63. 28. 5. Nero dicit: τοῦτ' ἐστὶν ἐκαίνο τὸ ποτὸν τὸ ἐμὸν τὸ ἄφθογον. Legendum: τὸ ἐμὸν τὸ ἄπεφθον. „haec est *Neronis decocta*.” Sueton. 48. Opponuntur inter se ὕδαρ ὡμὸν et ἄπεφθον. Alexis Athenaei pag. 122. f:

ὕδατος ἀπέφθου κύαθον· ἂν δ' ὤμῶν πίη
βαρὺ καὶ κοπῶδες.

Dio Cass. 66. 16. ὁ Σαβῖνος ἐκεῖνος — ὁ ἐς τὸ μνημεῖον κατακρυφθεὶς ἐΦΑΝΕΡΩθη τε καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἀνήχθη. Non congruit loci sententiae verbum Φανεροῦν *palam facere*, sed corrigendum ἐΦΩΡΑθη.

Omnino verbum Φανεροῦν Graecis antiquioribus omnibus inauditum est, qui constanter et frequentissime eo sensu Φανερόν ποιεῖν dicebant.

Dio Cass. 76. 9. 1. οὕτω καὶ ὁ Μαρκελλῖνος ἐάλω Φαλακροῦ παρακύψεως. Ludit in proverbio Ὅνου παρακύψεως apud Zenob. V. 39.

Apud DIONEM CASS. 77. 4. 3. milites a Caracalla immissi Cilonem rapiunt ΚΛΑΠΑΣ ὑποδεδεμένον, ἐν βαλανείῳ γὰρ ᾧν ἔτυχεν. Salmasius intempestiva eruditione ineptum ΚΛΑΠΑΣ tuetur: esse enim *calceos ligneos*, sed non cogitavit rusticorum esse et olim et nunc hoc calceamenti genus, sed consularem virum in balneo non his sed *soleis* uti. Casaubonus verum vidit ΒΛΑΤΤΑΣ reponens, sed certa et evidens emendatio spernitur. Apud Dionem 43. 22. Caesar ex convivio soleatus et corona redimitus *in forum suum prodiit*, βλαύτας ὑποδεδεμένος· καὶ ἄνθεσι παντοδαποῖς ἐξεφανωμένος. Quis ad haec non recordatur loci Tulliani: *stabat soleatus Praetor populi Romani* etc.

C. G. COBET.

POLYBIUS.

XXV. 9 b: Φήμη δέ τις ἑΝέτρεχεν.

Non est Graecum eo sensu ἐνέτρεχεν sed Διέτρεχεν.

C. G. C.

AD
APPIANUM
DE BELLIS CIVILIBUS.

APPIANI ALEXANDRINI Romanarum Historiarum
quae supersunt.

Edidit IOH. SCHNECHHAÜSER. Lipsiae 1786.

Appianus de B. C.

Lib. I. 3. ὧδε μὲν ἐπὶ βραχὺ ἐληξαν αἱ γάσεις ἐπὶ Σύλλα
καὶ κακῶν ἘΑΝΤΙΔΟCIC ἦν ὣν ὁ Σύλλας εἰργάζετο. Quid sit
reponendum pro absurdo ἁντιδοcicis Herodotus ostendet V. 28.
μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἘΑΝΕCIC κακῶν ἦν, ubi in libris est
ἁνεωc. Multis indiciis colligimus Appianum sedulo Herodoti
Historias lectitasse et saepe dictionem Herodoteam imitari, ut
infra ostendemus.

Lib. I. 7. 66. πεδία μακρὰ ἁντὶ χωρίων ἐγεΩΡΓΟΤΝ Ὀνητοῖc
ἐc αὐτὰ γεωργοῖc καὶ ποιμέcι χρώμενοι. Lege ἘΡΓΤΡωνήτοic,
ut Graece in tali re dici solet. Vides cur duae syllabae pe-
rierint.

Lib. I. 21. 1. lata lex est εἰ δήμαρχοc ἐνδοῖ ταῖc παραγγε-
λαῖc τὸν δῆμον ἐκ πάντων ἐπιλέγεσθαι. Interpres: „ei tribunus
ad praestanda pollicita opus habeat ut ei magistratus prorogetur,
eius potissimum rationem habendam proximis comitiis.” quae inter-
pretatio non uno nomine absurda est. Argumentum legis hoc
erat: „ei tribuni X tribus non explevissent sed ad numerum unus

deesset, ut populus ex omni civium numero quem vellet crearet."
cf. Livium III. 64.

Lib. I. 26. 27. τοῖς περὶ τὸν Γράκχον τοὺς ἀπλισμένους Ἔπεμ-
πεν. Quia πέμπειν dicitur de *opem ferentibus* emenda Ἐπέπεμ-
πεν in eos immisit, ut I. 32. 63. ἐπιπέμπουσι τινὰς αὐτῷ σὺν
ξύλοις ac passim.

Lib. I. 30. 19. Marius ἔλεγεν ὡς οὐποτε τὸν ὄρκον ἐκὼν τόνδε
αὐτὸς δμόσσει. Legendum δμόσει, sic enim Graeculi dicebant
pro δμεῖται. Marius negabat se in hanc legem *iuraturum*, non
iurasse.

Lib. I. 30. 26. δμόσειν γὰρ ἢ νόμος ἐστὶ τῷδε πεισθήσεσθαι
τῷ νόμῳ. Mendosum est ἢ (*quatenus*), quae calumnia theologo-
rum vitiosa subtilitate dignior est quam Marii impudentia.
Legendum esse εἰ νόμος ἐστὶν facile colligas ex sqq. ὕστερον δ' οὐ
δυσχερῶς δεῖξιν ὅτι οὐκ ἔστι νόμος ὁ πρὸς βίαν — κεκυρωμένος.

Lib. I. 40. 57. τὸ ποικίλον τοῦ πολέμου καὶ πολυμερὲς ἐνθυμού-
μενοι ὑποσρατήγους τοῖς ὑπάτοις συνέπεμψαν. Excidit una li-
terula, nam legendum ἐνθυμούμενοι I (δέκα) ὑποσρατήγους —
συνέπεμψαν, et statim Appianus *decem* legatorum nomina ap-
ponit. Legati in bello *semper* Consulibus et Proconsulibus ad-
debantur, sed X legatos tum fuisse memorabile erat.

Lib. I. 54. 40. ἀποσραφῆναί μοι δοκοῦσιν οἱ πάλοι Ῥωμαῖοι
τὸ δανεῖζειν — ὃ λόγῳ καὶ Πέρσαι τὸ κίχρᾶσθαι ὡς ἀπατηλὸν
τι καὶ φιλοψευδές. Graeci dicebant κίχρημι, κίχραμαι, et κί-
χρασθαι, sed haec omnia vitioso accentu notari solent, κινῶσθαι
ἀνακιμπλάσθαι et sim.

Lib. I. 71. 74. ὁ δὲ Κηνωρῖνος αὐτοῦ (Octaviū) τὴν κεφαλὴν
ἔκτεμῶν ἐκόμισεν εἰς Κίνναν. Recte dicitur τὴν γλῶτταν ἐκτε-
μεῖν, sed τὴν χεῖρα, τὴν κεφαλὴν ἈΠΟτεμεῖν. Saepissime in
his libris legitur τὴν κεφαλὴν ἀποτέμεναι vel ἀποκόπειν. Semel
et iterum in his ἀπο — in ἐκ — mutatum est confusis prae-
positionum compendiis.

Oculos effodere dixit I. 119. 29. γυνή τις ἐνουβρίζοντος αὐτῆς — τοῖς δακτύλοις ἐξέτεμε τὰς ὀφθαλμοὺς. *Veteres ἐκκόπτειν vel ἐξορύττειν dicebant.*

Lib. I. 71. 84. αἰδώς τε θεῶν ἢ νέμεσις ἈΝΔΡΩΝ ἢ φθόνου φόβος οὐδεὶς ἔτι τοῖς γιγνομένοις ἐπὶν. *Lege νέμεσις ἀνθρώπων. Homericum est in ea oppositione ἄνδρας pro ἀνθρώπους usurpare. Idem mendum tollendum II. 134. 81. πόσον δὲ ὑμῖν ἔσσεσθαι φθόνον παρά τε ἀνδρῶν καὶ θεῶν; Sine vitio scriptum est IV. 10. 6. οὔτε θεῶν νέμεσιν οὔτε φθόνον ἀνθρώπων ὑφορώμενοι.*

Lib. I. 87. 18. περὶ τὸν Αἰσῖνον ποταμὸν — ἀγὼν καρτερὰς ἐγένετο. *Emenda περὶ τὸν Αἰσῖν ποταμὸν cf. Collect. Crit. pag. 587.*

Lib. I. 88. 67. τῶν παρόντων κακὰ ἄρα αἰεὶ τὰ ἐπικρατοῦντα φέρειν ἐπιζόμενοι. *Alii libri: παρόντων κακῶν ἄρα τὰ ἐπικρατοῦντα. Scribendum esse arbitror: τῶν παρόντων κακῶν ΤΑ αἰεὶ ἐπικρατοῦντα.*

Lib. I. 90. 16. Μάρκιος μὲν ὧδε πράξας [κακῶς] ἐς Κάρβωνα ἐπανήει. *Abiice ineptum emblemata.*

Lib. I. 95. 63. in Syllana proscriptione *alii*, inquit, occidebantur, ἐξέλασις τε ἐτέρων ἦν καὶ δήμευσις τῶν ἐτέροις ὄντων. *Sed quia nemo solet sua publicare reponendum: καὶ δήμευσις ἐτέροις τῶν ὄντων.*

Lib. I. 96. 73. de proscriptione Syllana: ἤδη δὲ τις καὶ προθυμίας ἢ μόνης συνοδείας ἡλίσκετο. *Non est Graecum vocabulum συνοδεία. Ex σύνοδος nascitur συνοδεύω, unde συνοδεία formatur. Diligenter de his formis dixi ad Strabonem.*

Lib. I. 97. 26. in Syllae epigrammate:

Τόνδε σοὶ αὐτοκράτωρ Σύλλας ἀνέθηκ', Ἀφροδίτη,
ὧς εἶδον κατ' ὄνειρον.

excidit pronomen: ὧς C' εἶδον.

Lib. I. 98. 49. *Sylla dictaturam restituit παυσάμενον ἔθος* * * * ἐτῶν. Exoidit numerus annorum facile ex historia supplendus ἐκ PK ἐτῶν. Vell. Paterc. II. 28 (Sylla) *dictator creatus, cuius honoris usurpatione per annos CXX intermissa: nam proximus post annum quam Hannibal Italia excesserat. id est anno 202. Sylla dictator factus anno 82.*

Lib. I. 98. 51. μέχρι τὴν πόλιν — τηρίσειεν. Faex Graeculorum dicebat τηρίσαι pro τηρίξαι et τηρίξειν emendandum.

Lib. I. 99. 62. τύραννος μὲν γὰρ ἡ τῶν Δικτατόρων ἀρχὴ καὶ πάλοι. Scribendum τυραννίC.

Lib. I. 108. de bello Sertoriano scribit *γενόμενον μὲν ὀκτάετες, οὐκ εὐμαρὲς δὲ οὐδ' ἄμα Ῥωμαίοις. Nihil est οὐδ' ἄμα, sed scribe uno verbo οὐδαμὰ ac memento Appianum sedulo Herodotum lectitasse.*

Lib. I. 108. 8. *Sertorius βουλὴν κατέλεξεν ἐκ τῶν συνόντων οἱ φίλων τριακοσίους καὶ τήνδε ἔλεγεν εἶναι τὴν Ῥωμαίων βουλὴν καὶ ἐς ὕβριν ἐκείνης σύγκλητον ἐκάλει. Nulla est in eo nomine ὕβρις. Restitue ἈΝΤΙΣΥΓΚΛΗΤΟΝ ἐκάλει. Eodem nomine P. Sulpicius in tribunatu plebis usus est, qui teste Plutarcho in vita Syllae cap. 8. πλῆθος ἱππικῶν νεανίσκων πρὸς ἄπαν ἐτοίμων περὶ αὐτὸν εἶχεν οὗς ἀντισύγκλητον ὠνόμαζεν. cf. Appian. II. 95. 35. πυθόμενος Κάτων — Φρουρεῖν ἐν Ἰτύκῃ μετὰ τῶν τριακοσίων, οὗς — σύγκλητον ἐκάλουν.*

Lib. II. 7. 48. postquam dixerat Catilinam periisse addit: ὦδε μὲν ἡ Κατιλίνα ἐπανάστασις — διελύετο, imo vero διεΛΕΓΑΤΟ. Frequens error etiam in Appiani libris.

Lib. II. 8. 64. *Caesar in provinciam profecturus retinebatur ὑπὸ τῶν χρηστῶν πολὺ πλεονα τῆς περιουσίας ὄφλων. Parendum grammaticis qui χρήτων scribere iubent ne boni viri et creditores confundantur. Περιουσία miro usu apud Appianum saepe ponitur pro οὐσία, veluti I. 73. 31. ἡ περιουσία δεδήμευτο et I. 108. 78. τῆς περιουσίας δεδημευμένης. Patrimonium Graeci appel-*

lant τὴν πατρίαν οὐσίαν, Appianus III. 57. 68. τὴν πατρίαν περιουσίαν, et de Antonio sectore Pompeii scribit V. 79. 53. τὴν δὲ τοῦ Μάγνου περιουσίαν ὁ Ἀντώνιος ἐώνητο.

Quod autem dixit πολὺ πλέονα ὀφλων pro ὀφείλων ipsius Appiani error est vitiosam aequalium συνήθειαν secuti. Graeculi enim formas verborum ὀφείλειν et ὀφλισκάνειν miscere solent et adulterare ὀφλω (ὀφλεις, ὀφλει) scribentes et ὄφελον pro ὄφειλον et ὀφλήσαι.

Lib. II. 8. 83. Caesar a Senatu petiit ut sibi absenti per amicos consulatum petere liceret εἰδῶς μὲν παράνομον, γεγρονός δὲ ἤδη καὶ ἐτέροις. Supple παράνομον ὄΝ.

Lib. II. 15. 18. *Cicero reus factus ταπεινὴν ἐσθῆτα* ἑπικείμενος γέμων τε αὐχμοῦ καὶ ῥύπου προσέπιπτεν ὅς ἐντύχοι. Licebat Graeculis dicere ἐπικεῖσθαι (ἐπιτίθεσθαι) σέφανον, περικεφαλαίαν, πῖλον, τιάραν et quidquid capiti imponitur pro περιτίθεσθαι, περικεῖσθαι, ut in tali re Veteres constanter dicebant, sed etiam longius a sanitate veterum aberrantes de quolibet cultu et vestitu ἐπικεῖσθαι coeperunt dicere. vid. IV. 134. 45. ἱερέα καὶ ἱερὰν ἐσθῆτα ἐπικείμενον. et II. 57. 27. ἐπιθέμενος ἐσθῆτα ἰδιώτου. et I. 71. 68. τὴν τῆς ἀρχῆς ἐσθῆτα ἐπικείμενος. et II. 126. 91. ἐπικείμενος τὴν στρατηγικὴν ἐσθῆτα. Ineptius etiam est quod dixit I. 41. 82. θεραπεύοντων ἐσθῆτας ὑποδύντες, et alibi. Appianus, qui dicendi copiam ex multorum Veterum lectione collegerat, nonnumquam eos imitatur, veluti I. 54. 61. ἱερὰν ἐσθῆτα ὡς ἐν θυσίᾳ περικείμενος. et I. 74. 45. de flamine morituro: — τὸν πῖλον ἀπέθετο· οὐ γὰρ ἦν θεμιτὸν ἱερέα περικείμενον (apicatum) τελευτᾶν. Ipsum pallium dicitur περικεῖσθαι II. 84. 90. ὁ βασιλεὺς ἐν μέσῳ τῇ Φοινικίδι κατὰδῆλος ἦν περικειμένη.

Lib. II. 22. 59. Μίλωνι δὲ θράσος τοσόνδε περιῆν. Ex perpetua Graecorum consuetudine scribendum θράσους τοσόνδε περιῆν. Ut apud Demosthenem legitur pag. 160. 12. τοσοῦτον ὑμῖν περίεσι τοῦ πρὸς ἐμὲ μίσους, sic ubique in frequentissimo usu τοσόνδε (τοσοῦτον) περίεσι cum genitivo componitur.

Lib. II. 25. 49. ἡ γὰρ εὐνοια τῆς βουλῆς μάλιχα ἐς αὐτὸν ἐποίει. Subridemus hodie ad suspiciones eorum qui ubique imitationes Veterum videre se somniabant. Sunt tamen apud Graeculos imitationes antiquorum ac multae quidem, sed certis uestigiis indagari possunt. Thucydides dixerat II. 8. ἡ δὲ εὐνοια παρὰ πολὺ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. Iterum Appianus I. 82. 12. ἡ γὰρ εὐνοια τῶν ἀνδρῶν ἐς τοὺς ὑπάτους παρὰ πολὺ ἐποίει. et tertium V. 27. 67. ἡ δὲ εὐνοια τῶν Ἰταλῶν ἐς τὸν Λεύκιον παρὰ πολὺ ἐποίει.

Lib. II. 30. 98. οἱ δὲ (Senatores) — Καίσαρι ἐπεψήφισον τοῖς διαδόχοις. Ἐπιψηφίζειν dicitur is qui in curia *discessionem facit*, *decernere* est ἐπιψηφίζεσθαι. Ergo corrigendum ἐπεψηφίζοντο τοὺς διαδόχοις.

Lib. II. 36. 30. prodigia narrans ita dicit: αἵμά τε γὰρ ἔδοξεν ὁ θεὸς ὕσαι. Corrigendum αἷματι γάρ.

Lib. II. 45. 35. δόξα ψευδῆς προσεπηδησεν. Fama et rumores προσπηδᾶν dici non possunt. Recipienda fuerat Musgravii emendatio προσέπεσεν.

Lib. II. 45. 49. ὁ Κουρίων κατέβαινεν ἀφρόνως μάλα καὶ καταφρονικῶς. Scribe ex constanti omnium usu καταφρονητικῶς.

Lib. II. 61. 18. ἐλίκμαινεν οὖν ὁ στρατὸς αὐτῷ. *Esurire* a populo dicitur λιμῶττειν, ut ex λοιμός fit λοιμῶττειν, sed Appianus meminerat se apud Herodotum legere VI. 28. λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, et VII. 25. ἵνα μὴ λιμήνεια ἡ στρατιή. Scribebatur in libris vetustis ΛΕΙΜΟC et ΛΕΙΜΑΙΝΩ, unde factum est ut apud Herodotum in libris sit δειμαινούσης et in Appiano ἐδείμαινεν, sed illud Koen et Reiske emendarunt, hoc Schweighauserus.

Lib. II. 66. 54. ὁ μὲν δὴ — τρίβειν τὸν πόλεμον ἐγνώκει καὶ ἐς λιμὸν ἐκ λιμοῦ τοὺς πολεμίους περιφέρειν. Potest alicui argute dictum videri ἐς λιμὸν ἐκ λιμοῦ περιφέρειν sed cogitanti absurdum esse apparebit. Legendum ἐς λοῖμόν ἐκ λιμοῦ, nam *per-*

silentiam fames parere solet, unde haec vocabula crebro coniuncta reperiuntur. Hesiodus noto loco:

τοῖσιν δ' οὐρανόνθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων
 λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμὸν, ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί.

Herodotus VII. 171. ἀπονοσῆσασι ἐκ Τροίης λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι, et Appianus ipse IV. 61. 46. *Cleopatra Cassio* προῦφερε λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμὸν ἐνοχλοῦντα τότε Αἰγύπτῳ.

Lib. II. 68. 83. *Caesar Pompeium* οὐδαμοῦ νομίζων μετ' ἀθήσεσθαι τοῦ βουλευματος. Emenda μεθήσεσθαι, et οὐδαμ' a more Herodoteo pro stulto οὐδαμοῦ.

Lib. II. 76. 78. de acie Caesaris apud Pharsalum: αὐτὸς δ' ἐπικαίρως συνετάσσετο τῷ δεκάτῳ τέλει. Interpres: „ipse Caesar opportuno loco — constitit.” Sed neque ἐπικαίρως significat *opportuno loco*, neque nunc ad rem facit quali loco sed ubi Caesar constiterit, et nihil dicit qui in tali re *opportuno loco* dicit. ἐπικαίρως etiam hic (ut saepe alibi) scriptum est pro ἐπὶ κέρως in cornu et addendum est in utro cornu decima legio cum Caesare collocata fuerit. Stetisse in cornu *dextro* apparet ex cap. 79. 13. τὸ γὰρ δέκατον τέλος σὺν αὐτῷ περιέδραμε τὰ ΛΑΙΑ τοῦ Πομπηίου. Optimus testis est ipse Caesar de B. C. III. 88. „erant in sinistro cornu legiones duae. — in eo loco ipse erat Pompeius.” et cap. 89. „(Caesar) ipse contra Pompeium constitit.” Itaque supplendum: ἐπὶ (δεξιῷ) κέρως συνετάσσετο τῷ δεκάτῳ τέλει, καθάπερ ἦν ἔθος αὐτῷ. Ultima quoque verba demonstrant certum in acie locum ab Appiano indicatum fuisse.

Lib. II. 84. 75. ὁ δὲ ἦν ἘΠΙ τρισκαίδεκα ἔτη μάλιστα γεγονώς. Quis umquam sic locutus est vel loqui potuit? Emenda ΠΕΡΙ τρισκαίδεκα ἔτη, ἀπὸ τοῦ Οἰβοῦτος XIII. παύς.

Lib. II. 88. 60. *Caesar* Ἀθηναίοις αἰτήσασι συγγνώμην Ἐπεδίδου καὶ Ἐπεῖπε· ποσάκις ὑμᾶς ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀπολλυμένους ἢ δόξα τῶν προγόνων περισώσει; Ut constanter Latine dicitur *veniam dare*, sic Graece συγγνώμην δίδοναι, non ἐπιδίδοναι. Scribendum igitur συγγνώμην Ἐδίδου. Vides in vicinia unde ἐπ' adhaeserit.

Lib. II. 94. 27. *Decumani petunt a Caesare σφᾶς διακληρῶσαι τε καὶ τὸ μέρος θανάτῳ ζημιῶσαι.* Excidit numerus καὶ τὸ ΔΕΚΑΤΟΝ μέρος, more militari *decimus quisque* sorte ductus rapiabatur ad supplicium.

Lib. II. 119. 28. *Caesaris interfectores τὰ ξίφη ΜΕΤΑ τοῦ αἵματος ἔχοντες ἐβοηθροῦν.* Cruentos gladios Graeci appellant ξίφη μετὰ τοῦ αἵματος. Quam sit haec confusio in libris frequens Criticis satis notum.

Lib. II. 129. 73. *Antonius senatores increpat εἰ τοὺς ἀνδροφίλους τιμᾶν ἀξιοῦντες τοὺς ἄρχοντας σφῶν ἀτιμῶσιν.* Solent librarii tres formas inter se confundere ἀτιμῆσαι, ἀτιμάσαι et ἀτιμῶσαι, quae facillime discerni possunt; ἀτιμοῦν est *infamia notare*, ἀτιμάζειν oppositum verbo τιμᾶν significat *contumeliam alicui facere*, et ἀτιμῆσαι est Homericum et epicum. Itaque emendandum est ἀτιμᾶσιν.

Lib. II. 135. 17. *παρεκάλουν — καὶ μὴ πειθόμενον ἠπείλουν ἐσαγγέλλειν.* Scribendum μὴ πειθομένον ἠπείλουν ἐσαγγελεῖν. Πειθόμενον est boni Codicis vitiosa lectio; in caeteris recte πειθόμενου scriptum est.

Lib. II. 141. 40. *ὁ γὰρ ἀλώμενος καὶ τῶν ὄντων ἀφηρημένος ἔμελλεν ὑμῖν περὶ πολλῶν ἐφεδρεύειν.* Ingeniosa et felix est Musgravii emendatio *περιπολῶν*. Multae sunt huiusmodi Musgravii in Appiano correctiones acutae et certae, ut in lib. II. 149. 51. *δυσαρκτότατον ἔθνος καὶ φιλελεύθερον καὶ οὐδενὶ — δόξασαν ὑπακούειν.* Optime Musgravius *δοξάσαν*.

Lib. II. 143. 88. *τυράννου κατηγορίας προπεπρωμένοι* est optimi libri pessima lectio pro *προπεπρωμένοι*, quod sine mora revocandum. Ne Graecum quidem est *προπεπωμένοι*.

Lib. II. 143. 96. *interfecto Caesare καὶ Πείσωνος τὸ σῶμα φέροντος ἐς τὴν ἀγορὰν πλῆθος ἄπειρον ἐς ΦΡΟΤΡΑΝ συνέδραμον σὺν ὄπλοις.* Bona fide interpres: „*infinita multitudo accurrit ad eius CUSTODIAM.*” Sero erat, ut opinor; sed corrigendum ἐς ἜΚ-

ΦΟΡΑΝ, *ad sepulchrum*. Concurrerat ingens numerus eorum, qui Caesari *exsequias* ire vellent. cf. lib. III. Καῖσαρ — ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀνῆρητο καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου τέθαπτο.

Lib. II. 145. 37. ἐγὼ μὲν, ὦ Ζεῦ πατρίε, ἔτοιμος ἀμύνειν. Vera lectio est ὦ Ζεῦ πατρῴε (πατρῶε). Cui ignotus Ζεὺς πατῶς et Ἀπόλλων πατῶς? Inspice facetum Platonis locum in *Euthydemo* pag. 302 c.

Lib. III. 9. 77. Octavius Ἰππαρχος μὲν αὐτοῦ Καίσαρος γεγένητο —, μεῖράκιον δ' ἔτι ὢν ἐς Ἀπολλωνίαν — ἐπέμπετο, imo vero *missus erat ἐπέμπετο*. Tralaticius hic in libris Mss. error est.

Lib. III. 11. 15. περὶ τοῦ φόνου καὶ τοῦ δημοσίου πάθους. Sententia requirit *de luctu publico* πένθους, non πάθους, quod significat *casum, calamitatem, infortunium*.

Lib. III. 16. 41. Μάριος μὲν — ἀνῆρέθη. ἀνδροφόνους δὲ ἐκφεύγειν Ὑπερίδες, et post pauca: Δέκμον τὴν ἐγγὺς Κελτικὴν Ὑπεροῶτε ἔχοντα. In omnibus libris ὑπεροῶν et περιοῶν confundi solent. Non est tamen difficile distinguere, nam ὑπεροῶν est *despicere, contemnere*, περιοῶν autem *sistere, pati*. Itaque restituendum ἐκφεύγειν ΠΕΡΙεῖδες *elabi passus es*, et ΠΕΡΙοῶτε ἔχοντα *habere sinibus*. Apud veteres (praeter Thucydidem) περιοῶν constanter cum participio componitur: apud sequiores promiscue cum participio aut infinitivo.

Emendate scribitur III. 18. 7. περιεῖδον ἐγὼ τιμὰς ψυφίζομένας τοῖς φονεῦσιν, et III. 29. ἄταφον γιγνόμενον περιιδεῖν Καίσαρα. Contra III. 23. 40. corrigendum δῆλοί τε ἦσαν οὐκ ἐς πολὺ τὴν — ὕβριν ΠΕΡΙοφόμενοι, pro ὑπεροφόμενοι. et I. 43. 29. τὸν Ῥουτίλιον διελθεῖν ΠΕΡΙδῶν, pro ὑπεριδῶν.

Ὑπεροῶν pro καταφρονεῖν apud Appianum non est infrequens ut II. 8. 86. ὑπεριδῶν τοῦ θριάμβου. et IV. 50. 19. Λεπίδου ὑπερεώρα.

Lib. III. 18. 4. ἐπράσσετο γὰρ οὐ COT χάριν ἀλλὰ τοῦ δήμου. Non est Graecum ἐμοῦ, σοῦ χάριν, sed ἐμὴν, σὴν χάριν, quod restituendum. cf. III. 87. 44. ἐμὴν καὶ τοῦ πατρὸς χάριν.

Lib. III. 20. 55. Antonius ad Octavianum ita dicit: ὁ δὲ δῆμὸς ἐστίν, ὥσπερ καὶ σὺ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρτιδιδάκτος ὢν ἔμαθες, ἀσαθμητον ὥσπερ ἐν θαλάσῃ κῦμα κινούμενον· ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθεν. Decantatus locus est ex oratione περὶ παραπρεσβείας pag. 383. 4. ὁ μὲν δῆμὸς ἐστίν ἀσαθμητότατον πρᾶγμα — ὥσπερ ἐν θαλάττῃ πνεῦμα ὡς ἂν τύχη κινούμενον, ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθεν. Octavianus Apolloniae literis Graecis dabat operam et Homeri carmina (cf. III. 13. 78.) et Demosthenis orationes diligenter lectitaverat, unde τῶν Ἑλληνικῶν ἀρτιδιδάκτος dicitur.

Lib. III. 28. 54. ὁ Καῖσαρ (Octavianus) ἐπιφθόνως ἰκέτευεν, οὐ μὲν αὐτοῦ τοιάδε — πάσχοντος ὑπερορᾶν καὶ ἀμελεῖν ἐκόντος, Καίσαρι δὲ — ἀμύνειν. Una omnium lenissima correctio hunc locum ex impedito et obscuro clarum et perspicuum faciet. Satis est enim unum *spiritum* emendare. Caesar dixerat: ἐμοῦ μὲν αὐτοῦ — ὑπερορᾶτε, Καίσαρι δὲ ἀμύνετε, et Appianus scripserat: ἰκέτευεν οὐ μὲν αὐτοῦ — ὑπερορᾶν, Καίσαρι δὲ ἀμύνειν.

Lib. III. 51. 17. ὠργίζοντο (Antonio) πρῶτον μετὰ τὴν ἀμνησίαν ἸΑΝΑκινήσαντι τὰ κατ' αὐτούς. Summa constantia eo sensu verbum simplex usurpabant ἀμνησίαν Κινήσαντι. Odiose dicitur aliquis κινεῖν τι, qui manum admovet aut convellit ea quae inviolata et intacta servari oportebat, ut II. 41. 41. Caesar τῶν ἀψαύσων ἐκίνει χρημάτων.

Lib. III. 80. 72. τοὺς ἀλωμένους ἐκ τῆς ἐκείνου στρατιᾶς — τοῖς ἰδίοις ἐγκατέλεγεν. Ut plerique Alexandrini Appianus vitiosa admodum dictione utitur. Immemor ἐαλωμέναι esse passivum de suo ἀλῶσθαι finxit. Etiam ἀλωθῆναι dicebant Graeculi. In caeteris tamen locis, qui permulti sunt, semper proba forma ἐάλωκα utitur, ut V. 8. 70. (Antoniū) εὐθὺς αὐτῆς (Cleopatrae) μειρακιωδῶς ἐαλῶκει, ut solent sequiores ἀλῶναι τινος dicere pro ἐρασθῆναι.

Lib. IV. 5. 97. τῆς Ἰταλίας πολέμοις τε καὶ ἐσφοραῖς τετραμῆνης. Perpetuo in libris inter se permiscuntur τέτρυμαι, τέ-

τρυμμαι, τέτριμμαι et τετρώχωμαι. Vera lectio est τετρυμένης. Sine mendo editur IV. 118. 79. ἦν' ἀσθενεστέροις καὶ τετρυμένοις ἐντύχοιμεν. Est operae pretium huius verbi formas apud Appianum observare. In praesenti tempore τρύχειν dicere solet et ἐκτρύχειν et προεκτρύχειν: in futuro ἐκτρύσειν: in aoristo ἐκτρῦσαι. Formae passivae praesens est τρώχομαι, perfectum τέτρυμαι, τετρυμένος, depravari solitum in formas quas diximus.

Loci apud Appianum hi sunt:

ἐκτρύχειν II. 72. 90. et V. 108. 43. προεκτρύχειν IV. 108. 70. ἐκτρύχων I. 96. 79.

Ἐκτρύσειν IV. 108. 59.

Ἐκτρῦσαι ταῖς ἀπορίαις II. 66. 52.

Τρυχώμενος ἐσφοραῖς I. 7. 74.

Τετρυμένος (τετριμμένος, τετρυμμένος, τεθρυμμένος) III. 71. 82.

Τετρυμένης (τετριμμένης, τετρυμμένης, τετρυχωμένης) IV. 5. 98.

Τετρυμένης (τετρυμμένης) IV. 99. 61.

Τετρυμένην (τετρυμμένην) IV. 63. 78.

Τετρυμένην πόνῳ (τετρυμμένην, τετριμμένην) II. 30. 85.

Itaque vehementer suspecta est scriptura librorum I. 102. 34. ἐκτετρυχωμένοις ἐσφοραῖς, et videtur Appianus ut solet τετρυμένοις dixisse, quod librarii (ut saepe alibi) in τετρυχωμένοις notio-riorem sibi formam converterunt.

Lib. IV. 10. 17. ἀνάγκη δέ τι καὶ τῷ στρατῷ γενέσθαι παρα-μύθιον ὑβρισμένῳ τε καὶ παροξυμένῳ Scrib. παρωξυμένῳ.

Lib. IV. 10. 17. οἱ δὲ ἐν ἀμερίμῳ περὶ σφῶν — γενόμενοι τοὺς ἄλλους ἐπὶ μισθῷ τοῖς σφαγεῦσιν ἐκνυγέτουν. Sententia loci arguit praepositionem intercidisae. Scribendum τοῖς σφαγεῦσιν CTNεκνυγέτουν. Interfectores in proscriptis investigandis adiuvabant.

Lib. IV. 15. 18. τῶν γὰρ δὴ προγεγραμμένων (αἱ κεφαλαί) ἐν ἀγορᾷ προϋτίθεντο παρὰ τοῖς βήμασιν ἔνθα ἔδει κομίσαντας ἀντιλαβεῖν τὰ ἈΓΛΘΑ. Appianus scripserat ἀντιλαβεῖν τὰ ἈΘΛΑ. cf. IV. 20. 37. Antonius postquam ad eum caput Ciceronis relatum est τὸν λοχαγὸν — πλέοσι τῶν ἄθλων ἐδωρήσατο πέντε καὶ εἰκοσι μυριάσιν Ἀττικῶν δραχμῶν (decies sestertio).

Libr. IV. 21. 55. πατήρ καὶ υἱὸς συμφύοντες ἀλλήλοις διὰ μιᾶς πληγῆς ἀπέθανον. Decrepita Graecia pro φῦναι et φῦς coepit φυῆναι et φυεῖς dicere. Sed non satis est συμφύοντες emendare. *Complexi inter sese Graece sonat* ἑμφύοντες ἀλλήλοισι, quod restituendum.

Lib. IV. 32. 19. εἰ δὲ καὶ τὰ χρήματα προσάφελοισθε περι-
τήσετε εἰς ἀπρέπειαν ἀναξίαν γένους. Manifesto requiritur futu-
rum προσάφελεισθε. Appianus enim vulgi συνήθειαν secutus
utitur formis futuri vitiosis ἀφελῶ et ἀφελούμαι. Sic ἀνελοῦσιν
pro ἀναιρήσουσιν dixit IV. 48. 65. ὅτι κατὰ μὲν ἔχθραν αὐτὸν
οὐκ ἀνελοῦσιν.

Lib. IV. 33. 31. καὶ πότε οὐ γεγύνασι πόλεμοι; καὶ πότε
γυναῖκες CTNήνεγκαν; Sensus est: *et quando mulieres tributum*
CONTULERUNT? Scribendum igitur est ἑCήνεγκαν, quia eo sensu
semper ἐσφένειν et ἐσφορά usurpantur.

Idem mendum ex aliis quibusdam Appiani locis eximendum,
veluti IV. 33. 46. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ Καίσαρος ἡ Πομπηίου CTNeφέ-
ρομεν, et alibi.

Lib. IV. 38. 32. *Messala Romae non erat* ὅτε Γάιος Καῖσαρ
ἀνῆρHτο. Perspicuum est imperfecto esse opus: *quum Caesar*
occideretur, non occisus esset. Passim confunduntur ἀνῆρHτο et
ἀνῆρHεῖτο, quod reponendum.

Contrario errore editur IV. 40. 87. ἐσρατεύετο γὰρ ὑπ' αὐτῷ
ποτὲ ἐν Συρίᾳ. Non militabat, sed militaverat ἐσράτευτο. Simi-
liter IV. 42. 16. τῷ Καίσαρι συνεσρατεύετο καὶ ἐσρατηγῆκει,
imo vero συνεσράτευτο.

Recurrit idem mendum IV. 96. 88. Φασὶ μὲν ἀμύνειν Καίσαρι,
προγράφουσι δὲ τοὺς οὐδ' ἐπιδημοῦντας ὅτε ἀνῆρHτο, imo vero
ἀνῆρHεῖτο, ut II. 47. 7. ἐφάνη τις οὐδ' ἐπιδημῶν ὅτε ἡ Σάσις
ἐγίγνετο, et III. 95. 22. ἐπεγράφη καὶ τισιν οὐδ' ἐπιδημήσασιν
ὅτε ὁ Καῖσαρ ἐκτείνετο.

Exoidit praepositio IV. 39. 51. Ἀκίλιος δὲ ἔφευγε μὲν (ἙΚ)
τῆς πόλεως λαθῶν.

Lib. IV. 39. 94. ἡ δ' ὅποΙ γῆς ἐστὶν ὁ ἀνὴρ ἐπιγνοῦσα. Imperiti scribae ὅπου et ὅποι confundere solent, quamquam nihil est facilius quam ea discernere, ut ubi et quo. *Ubi terrarum sit nescio* dicitur ut apud Aristophanem in *Avibus* vs. 9.

ἀλλ' οὐδ' ὅπου γῆς ἐσμὲν οἷδ' ἔγωγ' ἔτι.

ubi in optimo Ravennate pessime scriptum est οὐδὲ ποῖ γῆς ἐσμὲν.

Lib. IV. 41. 98. Ὅππιον δὲ ὁ υἱὸς ὑπὸ γήρωι ἀσθενεστάτῳτ μένειν ἐθέλοντα ἔφερεν ἐπὶ τοῦ σώματος. Non *senectus*, sed Oppius erat ἀσθενέστατος, quamobrem corrige ὑπὸ γήρωι ἀσθενέστατον.

Lib. IV. 43. 53. καὶ τινὰ πρεσβύτην ΠΡΟοδεύοντα ΠΡΟδραμῶν ἀπέκτεινε. Utraque praepositio mendosa est. Legendum ΠΑΡοδεύοντα ΠΡΟδραμῶν. Senem forte *praetereuntem* occidit. De eodem dicitur post pauca: τῶν ὀπλιτῶν ὡς ἀνδροφόνον ὁδοιπόρου περισχόντων. *Viator παροδίτης* et ὁδοίπορος promiscue appellatur et perinde est ὁδοιπορεῖν et παριέναι et παροδεύειν.

Lib. IV. 46. 11. τοὺς δεσμώτας ἐξέλυον καὶ τοὺς ἀποδράCαντας συνέλεγον. Pro formis antiquis et probis ἀπέδραν, ἀποδρᾶναι, ἀποδράς vitiosa συνήθεια Graeculorum substituebat ἀπέδρασα, ἀποδρᾶσαι, ἀποδράσας. Appianus, qui passim antiquas formas usurpare solet, et hoc loco ἀποδράντας scripsisse videtur, et V. 131. 28. ὅσοι παρὰ τὴν γᾶσιν ἀποδράντες ἐστρατεύοντο, pro ἀποδράσαντες.

Lib. IV. 47. 35. Οὐολούσιος — Φίλον ὀργιαστὴν τῆς Ἰσιδος ἔχων ἤτησε τὴν σολὴν καὶ τὰς ὀθόνας ἐνέδω τὰς ποδήρεις καὶ τὴν τοῦ κυνὸς κεφαλὴν ἑπέθετο. Veteres in ea re numquam aliter quam ΠΕΡΙέθετο dicebant, περιθέσθαι προσωπεῖον, σέφανον, unde et κεφαλὴ περιθετος dicitur. Sequiores verbo aptissimo et cum natura rei congruenti substituunt ἐπιθέσθαι.

Lib. IV. 66. 27. *quum Cassius infesto exercitu Rhodios peteret* οἱ μὲν ἐν λόγῳ — ἐδεδοίκεσαν, ὁ δὲ λεῶς ἰμεγαλοφρονεῖτο, ἐπεὶ οἱ καὶ παλαιῶν ἔργων πρὸς οὐχ ὁμοίους ἄνδρας ἐμνημόνευον.

Lenissima correctio caliginem huius loci dispellet. Scribendum: *ὁ δὲ λεὼς ἐμεγαλοφρονεῖτο ἐπὶ οἷ καί*, id est *ὁ δῆμος ἐφρόνει ἐφ' αὐτῷ μέγα*. Noto usu dicitur *οὐχ ὅμοιος* pro *nullo maiore*, aut *potentior*: cogitant enim de Demetrio et Mithridate, quibuscum Cassium comparari non posse dicebant cf. cap. 66. 49. et 67. 64.

Lib. IV. 71. 49. *καὶ τί που καὶ κούφῳC εἶχον ἐλπίδος*. Sine mora receptam oportuit emendationem Musgravii *κούφῳC*. Ne dubites audi Thucydidem II. 51. *ἐλπίδος τι εἶχον κούφῳC*.

Lib. IV. 76. 63. *ὥσπερ ἐν μέσῳ ποταμὸν ἔχοντες ἀπέρΑΝτον*. Librarii confundunt *ἀπέρατον* (*περᾶν*) id est *ἀδιάβατον*, et *ἀπέραντον* (*περάινω*) id est *πέρας οὐκ ἔχον*, *ἄπειρον*, sed facillima ubique optio est.

Lib. IV. 81. 54. *παραينوῦντες ἀμείνονΑ βουλευσασθαι*. Non est Graecum *ἀγαθὰ βουλευσθαι* sed *εὖ*, et *κακῶς*. Itaque corrigendum *ἄμεινον* *βουλευσασθαι*.

Lib. IV. 96. 5. *οὕτως ἡμῖν καὶ τὸ δαιμόνιον ὡς δίκαια πράσσουCIN ἐπιλαμβάνει*. Leg. *πράσσουσιν CΤNεπιλαμβάνει*, quod loci sententia postulat. Perspicuum est cur necessaria praepositio interciderit. Promiscue dicebant *συνεπιλαμβάνειν* et *συνεπιλαμβάνεσθαι*, quamquam hoc usitatius est. cf. 9. 90. *θεῶ συνεπιλαμβάνοντος*.

Lib. IV. 98. 37. *ἴωμεν, ὃ συστρατιῶται, — στρατεύόμενοι — ὑπὲρ ἐλευθερίας*. Dicendi ratio et usus postulant *στρατευσόμενοι*.

Lib. IV. 107. 6. *καὶ τὸ πεδίον ἦν ἔναγωνίζεσθαι καλὸν καὶ οἱ κρημνοὶ Cτρατοπεδεῦσαι*. Abesse non potest praepositio et corrigendum *οἱ κρημνοὶ ἔνστρατοπεδεῦσαι*. Ut enim dicitur *μάχεσθαι ἐν πεδίῳ* sic etiam *πεδίον καλὸν* (*ἐπιτήδειον*) *ἐμμάχεσθαι*, et praepositio neque in hac forma neque in illa omitti potest.

(*continuabitur*.)

C. G. COBET.

AD
APPIANUM
DE BELLIS CIVILIBUS.
(*continuantur ex pag. 224.*)

In libro III. 77. et IV. 58. eadem res verbis propemodum
iisdem narrantur, quae componere est operae pretium.

IV. 58.

τὸ μὲν ἐν (τέλος) ὁ Καῖσαρ ἐν Συ-
ρίᾳ καταλελοίπει τὰ ἐς Παρθυαίους
ἤδη διανοούμενος, τὴν δ' ἐπιμέλειαν
αὐτοῦ ἐπιτέτραπτο μὲν Καικίλιος
Βάσσος, τὸ δὲ ἀξίωμα εἶχε νεανίας
αὐτοῦ Καίσαρος συγγενὴς Σέξτος
'Ιούλιος. ἐκδιαιτώμενος δὲ δ' Ἰούλιος
τὸ τέλος ἐς τρυφὴν ἐπήγετο ἀσχη-
μόνως καὶ ἐπιμεμφομένῳ τῷ Βάσ-
σῳ ποτὲ ἐνύβρισε καὶ καλῶν ὕσε-
ρον ἐπειδὴ βραδέως ὑπήκουεν ἄγειν
αὐτὸν ἐκέλευεν ἔλκοντας. θορύβου
δὲ ἀσχήμονος καὶ πληγῶν ἐς τὸν
Βάσσον γενομένων οὐκ ἐνεγκοῦσα
τὴν ὄψιν ἢ στρατιὰ τὸν Ἰούλιον συν-
ηκόντισε. καὶ εὐθὺς ἦν μετάνοια
καὶ δέος ἐκ τοῦ Καίσαρος. συνο-
μόσαντες οὖν ἀλλήλοις εἰ μὴ τις

III. 77.

Γάϊος Καῖσαρ ὅτε Συρίαν διώ-
δευε τέλος ἐν αὐτῇ καταλελοίπει
τὰ ἐς Παρθυαίους ἤδη διανοού-
μενος. τούτου τὴν μὲν ἐπιμέλειαν
Καικίλιος Βάσσος εἶχε, τὸ δ'
ἀξίωμα Ἰούλιος Σέξτος μεράκιον
αὐτοῦ Καίσαρος συγγενὴς. ὅπερ
ἐκδιαιτώμενον ἐς τρυφὴν τὸ τέλος
ἀσχημόνως ἐπήγετο πανταχοῦ.
μεμψαμένῳ δὲ τῷ Βάσσῳ ποτὲ
ἐνύβρισε καὶ καλῶν αὐτὸν ὕσερον
ἐπεὶ βραδέως ὑπήκουσεν ἄγειν
ἐκέλευσεν ἔλκοντας. θορύβου δὲ
καὶ πληγῶν γενομένων ἢ στρατιὰ
τὴν ὕβριν οὐ φέρουσα τὸν Ἰούλιον
κατηκόντισε. καὶ εὐθὺς ἦν μετάνοια
καὶ δέος ἐκ τοῦ Καίσαρος. συνο-
μόσαντες οὖν εἰ μὴ τις αὐτοῖς

αὐτοῖς συγγνώμη καὶ πίσις γέ-
νοιτο διαγωνιῖσθαι μέχρι θανάτου
τὸν Βάσσον ἐς ταῦτα συνηγά-
κασαν. τέλος δὲ στρατεύσαντες
ἕτερον συνεγύμναζον ἄμφω καὶ
Στάτιον Μοῦρκον ὑπὸ Καίσαρος
αὐτοῖς σὺν τρισὶ τέλεσιν ἐπιπεμ-
φθέντα γενναίως ἀπεμάχοντο.
Μοῦρκῳ δὲ ἦκεν ἐπίκουρος Μάρ-
κιος Κρίσπος ἐκ Βιθυνίας μετὰ
τριῶν τελῶν ἄλλων καὶ τὸν Βάσ-
σον ἐπολιόρκουν ὁμοῦ πάντες ἐξ
τέλεσιν ἤδη.

συγγνώμη καὶ πίσις γένοιτο μέ-
χρι θανάτου διαγωνιῖσθαι καὶ ἐς
αὐτὸ Βάσσον ἀναγκάσαντες ἄλλο
συνέλεξαν τέλος καὶ συνεγύμ-
νασαν. — Στάτιον Μοῦρκον οἶδε
μετὰ τριῶν τελῶν ἐπιπεμφθέντα
σφίσιν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐγκρα-
τῶς ἀπεμάχοντο. ἕως ὃ Μοῦρκος
ἐπεκαλεῖτο Μάρκιον Κρίσπον ἡ-
γούμενον Βιθυνίας καὶ ἀφίκετο
αὐτῷ βοηθῶν ὃ Κρίσπος τέλεσιν
ἄλλοις τρισίν.

Hunc locum ex nescio quo historico descriptum quum semel Appianus apposuisset eius rei immemor eundem iterum in rem suam convertit.

Ex utriusque loci comparatione nonnulla paullo melius constitui possunt.

IV. 58 legitur: ἐκδικαιώμενος δὲ ὁ Ἰούλιος τὸ τέλος ἐς τρυφήν ἐπήγετο ἀσχημόνως. Ineptum est ἐπήγετο τὸ τέλος ἐς τρυφήν. Optime contra scribitur III. 77: ἐκδικαιώμενος ἐς τρυφήν τὸ τέλος ἀσχημόνως ἐπήγετο πανταχοῦ. Thucydideum verbum est ἐκδικαιῶσθαι, ut de Pausania I. 132: εἴτι που ἐξεδεδιγμένη τῶν καθεσώτων νομίμων, unde Hesychius: Ἐξεδεδιγμένη: ἕξω τῆς νομίμου διαίτης ἐγγέγονει. et sic adolescentulus luxuria deperditus dicitur ἐκδικαιῶσθαι ἐς τρυφήν.

IV. 58: οὐκ ἐνεγκοῦσα τὴν ὄψιν ἡ στρατιὰ τὸν Ἰούλιον ΚΤΝΗκόντισεν. Non συνακοντίζειν eo sensu dicebant sed ΚΑΤΑκοντίζειν. Recte III. 77; ἡ στρατιὰ τὴν ὕβριν οὐ φέρουσα τὸν Ἰούλιον κατηκόντισεν.

III. 77. 19. quum dixisset: ὧδε μὲν τισι περὶ τοῦ Βάσσου δοκεῖ· ΛΙΒΩΝΙ δὲ ὅτι τῆς Πομπηίου στρατιᾶς γενόμενος καὶ μετὰ τὴν ἡτταν ἰδιωτεύων ἐν Τύρῳ διέφθειρέ τινας τοῦ τέλους καὶ διεχρήσαντο τὸν Σέξτον καὶ τῷ Βάσσῳ σφᾶς ἐνεχείρισαν. Quaesitum est quis sit ΛΙΒΩΝ aut quid in ΛΙΒΩΝΙ lateat. Quod dubitanter admodum coniecit Schweighauserus ΛΙΒΩΝΙ pro ΛΙΒΩΝΙ sine controversia verum est. Scripserant alii Caecilium Bassum

fuisse amicum Iulio Caesari, qui ei legionis Syriacae curam commiserat. Livius contra Pompeianarum partium hominem fuisse qui post cladem suorum Tyri privatus vixerat et milites quosdam de legione corruerat. Superest Livii de ea re testimonium in Epitome libri CXIV: *Bellum in Syria Caecilius Bassus* EQUUS ROMANUS POMPEIANARUM PARTIUM excitavit relicto a legione Sex. Caesare, quae ad Bassum transierat, occisoque eo.

IV. 69: εἰ μὲν [οὖν] οὐ συνεβούλευσας Ῥοδίοις μὴ ἀδικεῖν με σὺ με ἀδικεῖς, εἰ δὲ διδάσκων οὐκ ἔπεισας ἀμυνῶ σοι.

Inepte interpositum οὖν eliminandum est.

IV. 69. 7: ἔσι δὲ ἐμφύλια μὲν εἰ καὶ ἡμεῖς δυναστείας Ὀρεγόμεθα.

Quod praecedit ἔσι requirit praesens tempus Ὀρεγόμεθα.

Lib. IV. 109. 90: ἀφῆρτο τὴν ὄψιν τοῦ ἔργου ὁ δόναξ.

Requiritur manifesto imperfectum ἀφῆρτο.

Notavimus supra ἤρητο et ἤρετο in omnibus compositis inter se confundi solere.

Lib. IV. 110. 6. ἐπισρέφων ἐς τὸ διατελχισμα τοῦ Κασσίου — ὡς ἐξελῶν αὐτὸ καὶ παροδεύσων ἐς τὸ τοῦ Κασσίου στρατόπεδον.

Optime Schweigh. ἐξελῶν coniecit, nam sic pro ἐξαιρήσων Graeculi dicebant.

Ἐξαιρεῖν est expugnare, ut IV. 110. 19. καὶ τὸ στρατόπεδον ἐξεῖλον.

Lib. IV. 111. 26. ὡς δ' ἀρξάμενος εἶχεν ὁρμῆς ἐχεῖτο δρόμῳ καὶ ἀνέβαινε.

Absurdum est ἐχεῖτο, nihilo melius quod alii habent ἐφεῖτο. Quid sententia postulet planum est, nempe citato cursu aut rapido cursu ferebatur. Dicitur hoc Graece ἵετο δρόμῳ, quod apud Appianum est frequens. I. 54. 55. ἵετο δρόμῳ et III. 70. 52. ἵετο δρόμῳ. et III. 84. 70. et IV. 104. 63. ἵεντο αὐτίκα δρόμῳ. nisi quod vetere errore ἵετο et ἵεντο scribitur.

Sed fieri non potest ut ἵετο δρόμῳ in ἐφεῖτο δρόμῳ corruptum sit. Aliud latet. Comparato loco I. 110. 49. de Sertorii cerva,

ὥς δ' ὤφθη διὰ δρυμῶν δρόμῳ φερομένη emicat vera lectio ἐφέ-
PETO δρόμῳ.

Supererat ΕΦΕΙ*ΤΟ, unde ἐφεῖτο est natum.

Lib. IV. 113. 82. περιεμένομεν φίλον Ἀρπαζόμενον ἰδεῖν.

Imo vero ἈΝαρπαζόμενον. Non *paritum* amicum queritur sed *oppressum* et *necatum*.

Lib. IV. 118. 85. *Brutus ad milites*: μὴ βραδύτητά τις ἡγείσθω
τὴν ἐμπειρίαν, — καὶ μὴ ἀδοξῇτε εἰ προσπαίζονται ἡμῖν
καὶ προκαλοῦνται.

Soloecum est μὴ ἀδοξῇτε et barbarum προσπαίζονται. Emenda
μὴ ἀδοξεῖτε et προσπαίξονται. Requiritur enim *futurum*, neque
scribae, si scivissent προκαλοῦνται *futurum* esse, formae antiquae
pepercissent, sed προκαλέσονται substituissent. Nunc praesens
esse opinati abstinuere manus.

Ἀδοξεῖν apud Appianum saepe usurpatur pro ἀγανακτεῖν vel
χαλεπῶς φέρειν.

Lib. IV. 125. 42. μὴ δὴ ψεύσῃCΘΕ τῆς ἐλπίδος μήτε ἐμὲ
μήτε αὐτούς.

Credebam Graecum esse ψεύδω τινὰ τῆς ἐλπίδος, non ψεύδο-
μαι, ut in noto versiculo:

μὴ ψεῦσον, ὦ Ζεῦ, τῆς ἐπιούσης ἐλπίδος.

Sed dicat aliquis ipsius Appiani admodum in scribendo ne-
gligentis hunc errorem esse posse, sed ipse sibi fert opem V.
45. 85. οὐ ψεύσω σε τῆς προσδοκίας.

Itaque emendandum censeo μὴ δὴ ψεύσῃCΘΕ τῆς ἐλπίδος μήτε
ἐμὲ μήτε αὐτούς.

Lib. IV. 128. 9. οἱ δ' ἀνεωθοῦντο μὲν ἐπὶ πόδαC ἐς τὸ ὀπίσω
βάδην.

Unice verum ἐπὶ πόδα, quod de iis dicitur qui *pedem refe-
runt*, id est facie in hostem obversa retro gradiuntur. Eodem
sensu dixit II. 80. 74. ὑπεχώρει κατὰ πόδα πρῶτον ἐν κόσμῳ,
sed ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν, ὑπαναχωρεῖν apud optimum quemque
legitur.

IV. 129. 45: ἐγὼ δὲ τοῦσδε ἀπατήσας ὥδέ σοι πάρεμι.

Vera lectio ab Herodoto sumenda I. 115: εἰ — ἄξιός τευ κακοῦ εἰμὶ Ὅδε τοι πάρεμι.

Lib. V. 39. 46. ἐδημαγώγησε γάρ τινας ἢ διαβολὴ καὶ πρὸς ἐκεῖνον ᾤχοντο πολεμήσοντες ἡμῖν ὥς νομίζουσι, σὺν χρόνῳ δ' ΕΙCONTΕC στρατευσάμενοι καθ' ἑαυτῶν.

Libri σὺν χρόνῳ δείσαντες vel δ' εἰσαντας. Emendandum est σὺν χρόνῳ Δ' εἰσONTAI στρατευσάμενοι καθ' ἑαυτῶν. Nobiscum (inquit) se bellum gesturos putant, sed tandem cognituri sunt se contra semet ipsos hanc expeditionem suscepisse.

Lib. V. 44. 58. μηδὲν δεινὸν αὐτοὺς ἐργάσασθαι διὰ τὴν ἐμὴν καὶ [τὴν] σὴν Φιλονικίαν.

Insertum τὴν sententiam vitiat. Non repetitur articulus in ea re quae duorum est communis, ut ἡ ἐμὴ καὶ σὴ Φιλία. vid. Var. Lectt. pag. 378. Male igitur ex bono Codice mendosam scripturam Editor recepit.

Lib. V. 59. 5. Fulvia νομιζομένη καὶ τὴν νόσον ἐκούσα ἐπιτρίψαι. et de eadem V. 62. 84. ὅτι τὴν νόσον ἐπιτρίψειεν ὑπὸ τῆς δυσθυμίας.

Sine controversia mendosum est in ea re verbum ἐπιτρίβειν. Sententia plana est: Fulvia prae moerore morbum auxit aut aluit. Emenda igitur ἐπιθρέψαι et ἐπιθρέψειεν.

Lib. V. 79. 41. Καίσαρα δὲ — οὐ περιέμεινεν — εἴτε τὴν Καίσαρος παρασκευὴν ἰδὼν πολλὴν οὖσαν. — εἴτε τι σημεῖον δειδισάμενος.

Vitiosa admodum oratione Appianus utitur, qui δειδισάμενος dixit pro δείσας vel φοβηθείς, deinde formam finxit barbaram pro δεδιξάμενος. Δεδίττομαι et apud Homerum δειδίσσομαι (ex δεδρίσσομαι) semper significat ἐκφοβεῖν, terrorem incutere.

Lib. V. 80. 74. τὰς σπονδὰς ὁ Πομπηϊὸς λησεύων τὴν θάλασσαν ἄναλύσειεν.

Quis umquam audivit τὰς σπονδὰς ἀναλύειν? Quid tritius

quam τὰς σπονδὰς λύειν, λελύσθαι τὰς σπονδὰς? Facile apparet unde molesta praepositio adhaeserit.

Lib. V. 88. 27. ἐθεῖτο ναῦς ἐμπεπρησμένας τε καὶ ἡμιφλέκτους ἔτι [καὶ ἡμικαύτους] ἄλλας τε λελυμένας.

Mendum est in λελυμένας quod sensu caret. Corrigendum λελυμΑCΜένας. Deinde exime καὶ ἡμικαύτους, quod prorsus idem est atque καὶ ἡμιφλέκτους.

Lib. V. 90. 67. οἰμωγαὶ ἦσαν — ἀνά τε τὴν γῆν διαθεόντων καὶ τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ καλούντων ἐξ ὀνόματος καὶ θρηνούντων ὅτε μὴ Ἑπακούσειαν.

Hoc quidem scire non poterant, sed vera lectio est Ἑπακούσειαν. nomine se vocantibus nihil RESPONDEBANT.

Frequens est eo sensu verbum ὑπακούειν, et frequens confusio verborum ὑπακούειν et ἐπακούειν.

Respondent sibi inter se καλεῖν et ὑπακούειν. Appianus III. 77. 12 (et iisdem verbis IV. 58. 90) καλῶν ἐπειδὴ βραδέως ὑπήκουεν ἄγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ἔλκοντας.

Lib. V. 92 28: ἐπενδύει τοὺς ὀπλίτας ὀλκάσιν ἐπιβήσας ἐς Σικελίαν περαιοῦν. Debebat ἐπιβιβάσας scribere et ἐπέβησα Homero et Herodoto relinquere. Sed apud sequiores πάντα ῥήματα ἦν ὁμοῦ neque in quoquam erat ὁ νοῦς ὁ διακοσμήσων.

Iterum sic Appianus II. 59. 73. τοὺς ἐτέρους ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπιβήσας Ἀπολλωνίαν παρέπλευσεν ἰσίοις μεσοῖς ἐπιπνέοντος ἀνέμου, ubi Ἑμπνέοντος verum videtur.

Lib. V. 92. 34. scribendum: ὁ μὲν δὴ τῆς λύπης ἀνίει καὶ λαμπροτέραν τῆς προτέρας παρασκευὴν συνεπήγγυτο, pro ἀνίη et παρασκευῆς.

Lib. V. 101. 4: τοῖς προφύλαξι τῶν ναυπηγουμένων Καίσαρι νεῶν οἷα σκηπτὸς ἈΦΑΝΩC ἐμπίπτων. Equid absurdus est quam σκηπτὸς ἀφανῶς ἐμπίπτων, ut apud iocosum poetam in rebus manifesto absurdis ludentem:

*le tonnerre en silence
par des éclairs obscurs annonçait sa présence.*

Exime duas literulas et erit ἈΦΝΩ, quod Appianus passim usurpat pro *repente*, *necopinato*.

Lib. V. 112. 38. *Octavianum Caesarem re male gesta εὔρον τὸ τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἔσαλμένον.*

Interpres: „*invenerunt corpore animoque defectum.*” Sed omnino *ἔσαλμένος* id significare non potest. Frequentissimum perfectum *ἔσάλλαι* semper de cultu vestituque corporis usurpatur. Suspicio fuisse: — καὶ τὴν ψυχὴν CTΝεσαλμένον, *corpore animoque FRAC-TUM*. Contraria sunt *ἐπαίρεσθαι* et *συτέλλεσθαι*.

De cultu corporis dixit II. 35. 96. *τοὺς λοχαγοὺς εἰρηνικῶς ἔσαλμένους.*

Lib. V. 113. 64. *ἀποτρίψασθαι ἐκ τοῦ χάρακος — τοὺς πολεμίους.*

Non est huius loci verbum *ἀποτρέπεσθαι* sed mutata una literula *ἀποτρίψασθαι* reponendum. quod in tali re poni solet, ut etiam *ἀποκρούεσθαι* cf. *Collect. Crit.* pag. 499.

Lib. V. 117. 30. *ὁ Πομπήϊος ἮCΘEIC τῶν ζενῶν ἀΦηρημένος.*

Absurdum est *ἡσθεῖς*, nam sententia flagitat *dolebat*. Itaque Musgravius *ἡνιάθη* reponebat. Sed requiritur imperfectum et legendum censeo *ἤχθετο*, quod pellucet ex H*ΘEΓO. Scriba sibi visus est H*ΘEIC videre et *ἡσθεῖς* supplevit sententiae securus.

Lib. V. 121. 9. *τοὺς πύργους κατέρριψαν.*

Non infrequenti errore *κατέρριψαν* scriptum est pro *κατήρειψαν*. cf. II. 90. 28. *τὸ τέμενος — κατηρείφθη.* et IV. 8. 86. *τὰς πόλεις — κατήρειψαν*, et saepius alibi.

Lib. V. 133. 70. *ἐνθύμιός τέ οἱ συνεχὲς ἦν Λαβιηνδὸς οὐ πρὸ πολλοῦ τὴν Ἀσίαν ἐπιδραμών.* Vide de hoc Labieno adolescentulo Asiam depopulante Strabonem lib. XIV. pag. 660. et ipsum Appianum lib. V. 65. 43.

Subiungam his locos pauculos in superioribus omisso.

I. 1. 10: *ἀρχὴν ἑαυτοῦ προσάτην ἀπέφηνε*, unice vera est

lectio *προσάτιν*. Omnibus nominibus in — *άτης*, — *ίτης* et — *ύτης* cett. respondet forma feminina in — *ΤΙC* exiens *προδότης* *προδότης*, *πρεσβύτης* *πρεσβύτης*, *ικέτης* *ικέτης*, *στρατιώτης* *στρατιώτης*, *ιδιώτης* *ιδιώτης*, *Καρυάτης* *Καρυάτης* et alia eiusdemmodi sexcenta. Itaque *προσάτης* habet *προσάτης*, ubi ut hoc loco feminina forma requiritur.

I. 15. 63: *βοῆς ἄφνω παρὰ τῶν συνειδότην γενομένης χεῖρας ἦσαν ἤδη τὸ ἀπὸ τοῦδε.*

Emenda: — *γενομένης ἔC χεῖρας ἦσαν, ἐς χεῖρας ἦσαν. ἴέναι ἐς χεῖρας* pro *manum consecrere* legitur passim apud omnes. cf. I. 47. *ἐς χεῖρας οὐκ ἔει.* II. 88: *μηδ' ἐς χεῖρας ἐλθεῖν ὑποσῆναι.*

ἦσαν pro *ἔσαν* etiam sequiores dicebant et supersunt vestigia in mendis antiquis ut hoc loco.

I. 27. 58: *Ὅπερ ἦν μὲν τις τοῖς πένησι παρηγορία.* IV. 119: *Ὁ σαφεστάτη πῖσις ἐσί.* IV. 190: *Ὁ μεγίστη πῖσις ἐσί.* Emenda: *Ἦπερ ἦν, Ἡ σαφεστάτη, Ἡ μεγίστη*, ut constanter in tali re Graeci omnes et Romani loquuntur. Euripides in *Medea*:
ἥπερ μεγίστη γίγνεται σωτηρία.

I. 103. dicitur Sylla proscriptos occidisse *βουλευτὰς μὲν ἐνένηκοντα, ὑπάτους δ' ἐς πεντεκαίδεκα.*

Absurdum est Syllam XV consules, *consulatum gerentes*, necasse. Ne unum quidem *consulatu fungentem* ab eo interfectum esse satis constat. Itaque pro *ὑπάτους* reponendum *ὑπατικοῖς*, *consulares*.

II. 14. 92: *τὴν θυγατέρα — ἐνηγυομένην Καίπιον.*

Barbarum est *ἐνηγυομένην*. Verbum *ἐγγυᾶν* habet has formas *ἐνεγύων*, *ἐνεγύησα*, *ἐγγεγύηκα*, *ἐγγεγύημαι*, aut *ἡγγύων*, *ἡγγύησα*, *ἡγγύηκα*, *ἡγγύημαι*, et Appiano reddendum *ἡγγυημένην Καίπιον*.

II. 28: *ἃ δὲ ἄκων, ἔφη, λαβεῖν ἐκὼν ἀποθήσομαι τοῖς ἀπολαβεῖν θέλουσιν.*

Inepta haec est verborum compositio et manifesto mendosa. Restitue: *ἃ δὲ ἄκων, ἔφη, ἔλαβον ἐκὼν ἀποθήσομαι.*

II. 113: τίνα δ', ἔφη, CT προσλήψῃ τῶν ἀρίστων οὕτω φρονῶν;
 Corrige τίνα δὲ — OT προσλήψῃ, *quæm non?* id est *optimes*
optimates tibi conciliabis.

III. 120: τὸ πλῆθος τῶν ἀποστρατευομένων.
 Requiritur perfectum τῶν ἀπεστρατευομένων.

III. 43: Ἀντωνίῳ δ' ἀφίκτο μέCON ἐς τὸ Βρεντέσιον ἐκ πέντε
 τῶν ἐν Μακεδονίᾳ τελῶν τέσσαρα, ἐπιμεμφόμενοι Δ' αὐτὸν — χω-
 ρὶς εὐφημίας ἐς τὸ βῆμα παρέπεμπον.

Quid sibi vult μέσον in tali loco? Repone igitur: ἀφίκτο MEN.

III. 45. εἰσῆει δ' ἐς τὴν πόλιν σοβαρΩC.

Imo vero σοβαρOC, nempe Antonius ipse erat σοβαρός, non
 eius introitus in urbem.

III. 51. 30: οἱ μὲν δὴ ταῦτα ψηφισάμενοι διελύθησαν, ὡς τὸν
 Ἀντώνιον ἔργῳ διὰ τῶνδε εἶδεναι πολέμιον ἐψηφισμένον καὶ τὸν
 δήμαρχον ἐς τὴν ἐπιούσαν οὐδὲν ἔτι ἀντεροῦντα.

Duabus literulis deletis legendum ΕΙΝΑΙ πολέμιον. cf. III. 53:
 πότερον οὖν ἡμεῖς Ἀντώνιον ψηφίζόμεθα εἶναι πολέμιον; III. 61:
 ἡ βουλή τὸν Δολοβέλλαν ἔκρινεν εἶναι πολέμιον. III. 63: ἡ δὲ
 βουλή αὐτὸν αὐτίκα ἐψηφίζετο εἶναι πολέμιον. IV. 37: ὅτε σου
 τὸν υἱὸν εἶναι πολέμιον ἐψηφίζετο.

III. 52. 55: εἰ δὲ καὶ νῦν ἔτι χρῆζει τὰς αἰτίας μαθεῖν λελέ-
 ξεται διὰ βραχείας.

Graecum est διὰ βραχείων, διὰ βραχυτάτων, ὡς διὰ βραχυτά-
 των, διὰ πολλῶν, δι' ὀλίγων. Itaque repone διὰ βραχεΩΝ.

III. 55. 25: Κικέρων Δέκμον μὲν οὐχ ἡγεῖται πολέμιον ἐναντία
 τῷ νόμῳ τιθέμενον ὄπλα, Ἀντώνιον δὲ [πολέμιον] τῷ νόμῳ συμ-
 μαχοῦντα.

Reseca πολέμιον stulte repetitum. Repeti poterat sed inepte
 et frigide ἡγεῖται πολέμιον, sed solum πολέμιον bis poni non
 poterat.

III. 95: 29: ἔδοξε δὲ Κρίντος Γάλλιος — αἰτῆσαι παρὰ Καί-

σαρος τὴν στρατηγίαν τῆς Λιβύης καὶ ΟΤΤΩ τυχῶν ἐπιβουλευσαι τῷ Καίσαρι.

Sententia clamat Gallium quum Africam provinciam peteret repulsam a Caesare tulisse. Itaque legendum: καὶ ΟΤ τυχῶν. Sciunt qui Codices Graecos versaverunt vix inter se οὐ et οὕτω discerni posse.

IV. 15: Ἰση δ' ἦν ἐτέρων σπουδὴ καὶ ἀρετὴ γυναικῶν τε καὶ ΠΑΙΔΙΩΝ καὶ ἀδελφῶν καὶ θεραπόντων.

Ridicula est in tali re mentio *puerulorum*. Emenda ΠΑΙΔΩΝ *liberorum*.

Scribebatur καί, quod significat utrumque.

IV. 20: ἡ κεφαλὴ τοῦ Κικέρωνος καὶ ἡ χεὶρ ἐν ἀγορᾷ τοῦ βήματος ἀπεκρέμαντο ἐπὶ πλείστον, ἐνθα πρότερον ὁ Κικέρων ἐδημηγόρει καὶ πλείους ὀψόμενοι συνέθεον ἢ ἀκροώμενοι.

Recte sententiam loci interpretes assecutus est qui vertit: *maiorque tunc ad spectandum quam prius ad audiendum concursus fuit*, sed ut ea sententia in verbis Graecis insit corrigendum: πλείους ὀψόμενοι συνέθεον ἢ (ΤΟΤΕ) ἀκροάομενοι.

IV. 94. 33: post caedem Caesaris αὐτίκα ἡ βουλὴ τὴν κοινὴν γνώμην ἐξέφηνε σαφῶς μὲν ὅτε καὶ γέρα τυραννοκτονικὰ ἐψηφίζοντο εἶναι, ἐπισχόντος δὲ αὐτοῦς Ἀντωνίου καθ' ὑπόκρισιν ἀΤΑΡ-αξίας.

Senatus interfectoribus Caesaris praemia decernere volebat, sed retinuit eos Antonius. Retinuit autem καθ' ὑπόκρισιν ἀταραξίας. Quid tandem est καθ' ὑπόκρισιν ἀταραξίας? Nihil prorsus. Interpres: „sed revocati ab eo consilio patres per Antonium astute dissimulantem quas excitaturus esset turbas.” Vides interpretem quoque astute dissimulare se ea verba non intelligere. Lenissima emendatio claram lucem afferet. Rescribe καθ' ὑπόκρισιν ἀΠΡΑΞΙΑΣ. Ἀπραξία est *iustitium* quum neque cum populo neque cum patribus quidquam recte agi posset eoque praetextu usus Antonius prohibuit quo minus patres quidquam decernerent.

Iustitium Appianus ἀργίας appellat I. 55: οἱ ὕπατοι — προῦ-γραφσαν ἡμερῶν ἀργίας πολλῶν — ἵνα τις ἀναβολὴ γένοιτο τῆς χειροτονίας. et I. 56: Σουλπίκιος — κατηγορεῖ τῶν ἀργιῶν ὥς

παρανόμων καὶ τοὺς ὑπάτους — ἐκέλευεν αὐτὰς ἀναρεῖν ἵνα προβεῖν τὴν δοκιμασίαν τῶν νόμων. et post pauca: καὶ ὁ Σύλλας ἐπελθὼν ἐβάσασε τὴν ἀργίαν. *Iustitium indioere appellat ἀργίας προγράφειν*, et *iustitium remittere ἀναρεῖν aut βασιάζειν*.

IV. 96. 96: τί δὲ γυναῖκες ἐπὶ Καίσαρα συνέγνωσαν αἱ ἐς Φορὰς προγεγραμμέναι;

Emenda: αἱ ἐς Ἑσφορὰς προγεγραμμέναι, ut post pauca: (τῷ δήμῳ) τέλη καινὰ καὶ ἑσφορὰς ἐπιγράφουσιν. Nomina matronarum, quibus tributum imperabatur, in tabulis publicis erant proscripta. Frequens est apud Appianum ἑσφορὰς ἐπιγράφειν pro *tributum imperare*.

V. 2: Cassius Parmensis Ῥοδίων ἐπελέξατο νῆας τριάκοντα — καὶ τὰς λοιπὰς διέπρησεν.

Pro ἐμπύμπρημι nemo dicebat διαπύμπρημι, sed corrigendum est διέπρισε, *medias dissecuit*. Eodem modo apud Polybium XXII. 26. 30: καλεύων — τὰς ὑπαρχούσας αὐτόθι ναῦς διαπρησαι, et XXXI. 12. 10: ἔχοντες ἐντολὰς — τὰς ναῦς τὰς καταφράκτους διαπρησαι, utrobique scribendum διαπρίσαι.

V. 70: ὁ δὲ — οὐδὲν ἦν ὅ,τι Μούρκῳ προσεῖχεν.

Corrigendum οὐδὲν ἦν TI Μούρκῳ προσεῖχεν.

V. 73. 9: ἐξένιζον ἀλλήλους — πρῶτος μὲν ἐπὶ ἐξήρους Πομπήϊος περιωρμισμένης ἐς τὸ χῶμα.

Demosthenes πρὸς Πολυκλέα pag. 1208; ἐψηφίσασθε τὰς τε ναῦς καθέλκειν τοὺς τριηράρχους καὶ ΠΑΡΑΚΟμίζειν ἐπὶ τὸ χῶμα. Comparato loco περὶ τοῦ σεφάνου τῆς τριηραρχίας pag. 1229: ὁς ἂν μὴ πρὸ τῆς ἕνης καὶ νέας ἐπὶ (τὸ) χῶμα τὴν ναῦν περιορμίσῃ, apparet emendandum esse: καὶ ΠΕΡΙΟΡμίζειν ἐπὶ τὸ χῶμα. Simul apparet unde haec Appianus sumserit. Pollux I. 122: καὶ περιορμίζειν τὴν ναῦν περὶ τὸ χῶμα Φησὶ Δημοσθένους.

De Appiani oratione et stilo aliquoties in his annotationibus obiter diximus, nunc pauca paullo diligentius inspicimus. Utitur Appianus oratione simplici et incompta et perspicua ad intelligendum. Totus in rebus verba eadem de iisdem solet po-

nere inops magis quam copiosus et minime sectatur τὴν καλλιπείαν multorum naufragiis infamem scopulum. Contentus est verbis pervulgatis et ita scribit ut ipse et aequales doctiores loquebantur. Non vitat vitiosam vulgi συνήθειαν et horum fere incuriosus ac negligens nonnumquam in mirificos errores sese induit. Auxerat, ut eruditi omnes, dicendi copiam assidua lectione Veterum, et saepe pellucet Thucydidis dictio, saepe Demosthenis, saepissime omnium Herodotea. Non putide haec et pueriliter imitatur sed quae longo usu imbiberat utitur pro suis.

Appiani in dicendi usu errores aliquot supra commemoravimus, ὄφλω pro ὀφείλω, δεδισάμενος pro φοβηθείς et sim. His paucos alios addamus. Lubenter utitur forma contracta προὔχω, προὔχειν, προὔχων, sed de suo finxit absurdum imperfectum προὔχον, προὔχε pro προεῖχον, προεῖχε. ut pag. 64ῶ ¹⁾ προὔχε γὰρ ἡλικία. pag. 882. προὔχεν ἐν αὐτῇ τὰ Πομπηίου, et aliis locis.

Ex verbo πήγνυμι de suo finxit aoristum ἐπήχθην pro ἐπάγην pag. 645. βῆμα ἐπήχθη μέγα, et pag. 805. καταπηχθέντων σαυρῶν.

Βοηδρομεῖν quod significat *accurrere ad opem ferendam* ponit pro βοᾶν καὶ κεκραγέειν, I. pag. 281. ἐβοηδρόμει — ἅπαντα ἔχειν ἀσφαλῶς. et II. 340. ἐβοηδρόμει — τύραννον ἀνελεῖν magna voce clamabat tyrannum sese occidisse.

Utitur paucis verbis poëticis et Epicis ut pag. 455. χαλεπτόμενος pro χαλεπαίνων et saepius χαλεψάμενος, pag. 270. δαῖτα ἐπόρουνον. pag. 287. ἐδαίσαντο, pag. 286. διεσχιδνῇ, pag. 821 πολυγλώχινι (ex Homericō ἰῶ τριγλώχινι), quibus admiscet de more vocabula plebeia et sordida, ut pag. 637. ἀφιπτάμενος et saepe alibi ἵπτασθαι, μεθίπτασθαι, cum aoristo πτῆναι, πτάς, et ὀλιγώτερος pro ἐλάττων et sim.

Sed longe plurima habet Herodotea. Pro αὐτῶ, αὐτοῖς, αὐτοῖς, αὐτούς dicit οἱ (οἱ), σφίσι, σφᾶς. pag. 41. ὁ γὰρ οἱ συνάρχων οὐ συνέθετο. pag. 198. καὶ οἱ — εἰκοσιν ὑπηρέτας ἔδωκαν, et XI legatos XX addiderunt. et pag. 52. ἐν ἀπορίᾳ σφᾶς (αὐτούς) ἔποiei. et passim alibi.

1) Indicabo in hac parte paginas ex Schweighauseri editione Tom. I. et II.

Pro ἐπειδὴ ut Herodotus scribit ἐπεὶ τε. pag. 4. ἐπεὶ τε ἐκο-
ρήθη. et pag. 147. ἐπεὶ τε ἐγκρατὴς ἐγένετο.

Non dubitat dicere pag. 577. ὁ δὲ πολλὸς ἐς Σικελίαν ἦει.
et pag. 630. φθορὸς ἦν πολλός.

Ex eodem sumsit pag. 318. μιῆναι et pag. 412. ἐφθάρato, et
pag. 640. διεφθάρato et pag. 278. ἀναμεμίχατο, et pag. 509.
τίσαιτο et saepius τίνυσθαι pro τιμωρεῖσθαι, et pag. 674 ἐνέκυρσε
τῇ φάλαγγι, et pag. 360. ἐξ ἡοῦς ἐπὶ δύσιν. et pag. 633. δου-
λοσύνης, et pag. 258. ἐλίμαινεν ὁ στρατὸς αὐτῷ ex Herodoto VI.
28. λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς. Nusquam hodie legitur λιμαίνειν
nisi apud Herodotum et Appianum.

Ex eodem sunt pag. 300. λεσχηνεύων et pag. 310. συνελεσχή-
νευεν pro συνδιελέγετο. Herodotea item sunt ἀμείψασθαι τινα
pro ἀποκρίνεσθαι τινι, et ἀδικεῖσθαι πρὸς τινος pro ὑπό τινος, et
τῶν τις θεραπεύωντων et similia, quae passim apud Appianum leguntur.

Subiungam his denique locos quosdam Appiani manifesto ex
Herodoto imitatione expressos.

Paulus Aemilius apud Appianum I. pag. 535. ἐπ' ἐμαυτῷ
μὲν εἰμι βαρυσυμφωρῶτατος, ἐπὶ δὲ ὑμῖν ἀμέριμνος. Herodotus
I. 45. συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ᾗδε βαρυσυμ-
φωρῶτατος.

Nemo praeter Herodotum adiectivo βαρυσύμφορος aut βαρυ-
συμφωρῶτατος umquam usus est.

Idem quod Aemilius paullo ante ita dicit: περὶ ὑμῶν ἐδεδόκειν·
φθονερὸς γὰρ ὁ δαίμων manavit ex Herodoteo III. 40.

Appianus I. pag. 434. τὴν Καρχηδονίων δύναμιν αὐτὸς ἐς γόνυ
βαλὼν, et I. pag. 330. Σκιπίων — ἐς γόνυ τὰ Καρχηδονίων
καταβαλὼν πάντα. Praeivit ei Herodotus VI. 27. ἡ ναυμαχίη
— ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλεν.

Appianus II. pag. 776. Κέσιος δὲ τις ὑπομαργότερος — ἐνέ-
πρησε τὴν οἰκίαν. Nemo Veterum ὑπομαργότερος; dixit praeter
Herodotum III. 29. ὁ Καμβύσης ἑὼν ὑπομαργότερος, et VI. 75.
Κλεομένηα ὑπέλαβε μανίη (leg. μανιάς) νοῦσος ἐόντα καὶ πρότερον
ὑπομαργότερον, et III. 145.

Appianus I. pag. 322. τοὺς λοιποὺς ἐς τὰς πέτρας κατήραξαν.
Herodotus IX. 69. τοὺς λοιποὺς κατήραξαν [διώκοντες] ἐς τὸν
Κιθαιρῶνα, ubi languidum et iners et inutile διώκοντες interpo-
atum esse videtur.

Satis stabiliuntur his exemplis ea quae supra ex Herodoto emendavimus: ἌΝΕCIC κακῶν pro ἀντίδοσις, et οὐδαμὰ pro οὐδ' ἅμα et similia hisce complura.

Itaque quod dicit Appianus II. pag. 336: χρῆν γὰρ ᾧ ἐκρῆν Καίσαρι γενέσθαι, manavit ex Herodoteis: ἴδεε γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς, et: ἴδεε γὰρ Πέρσῃσι γενέσθαι κακῶς.

Est apud Herodotum locus corruptus, cuius emendatio disertis Appiani testimoniis confirmatur. In Herodoti libro I. 73. legitur: ὁ Κυαξάρης, ἦν γὰρ ὡς διέδεξε ὀργὴν οὐκ ἄκρος, τρηχέως κάρτα περιέσπε. Oboluit vitium Graeco homini emunctae naris, qui absurdum οὐκ expunxit in Codice Florentino, ubi legitur: ἦν γὰρ — ὀργὴν ἄκρος. Tribus locis Appianus hanc correctionem stabilivit de B. C. I. 101: οὕτω φοβερός καὶ ἄκρος ὀργήν. I. 104: ἄκρος ὀργήν. I. 113: ὀργὴν ἄκρος — καὶ ὠμότατος ἐς κόλασιν.

Complura alia de genere hoc ex Herodoti et Appiani comparatione colligi possunt, quam rem iuniorum ingenio et industriae commendo.

C. G. COBET.

PROTIUS.

Παρακέλευσοι: οἱ ἐκ παρακελεύσεως καὶ παρακλήσεως συλλαμβάνοντες καὶ ΟΥ τασιάζοντες.

Emenda καὶ CΤ τασιάζοντες.

POLYBIUS.

XXVII. 2: τὸ τῶν Βοιωτῶν ἔθνος — προπετῶς καὶ ἀλογίως ἐλόμενον τὰ [παρὰ] Περσέως.

Expelle molestam praepositionem.

Cf. XXVII. 5: ταῖς πόλεσι ταῖς αἰρουμέναις τὰ Μακεδόνων.

C. G. C.

᾿ΑΔΙΑΝΟΗΤΑ
LATINA ET GALLICA.

Prodiit nuper (*dans la Revue Critique* 13 Mars pag. 220) antiquissimae, ut perhibent, inscriptionis, de qua supra diximus, nova interpretatio ab ingenioso viro MICHEL BRÉAL excogitata, qui verba dispescuit et Latine vertit in hunc modum:

IOVEIS AT DIEVOS QOI ME DMITAT, NEI TED ENDO, COSMISV
Iupiter aut deus qui me admittat, ne te endo, commissi
IRCO, SIED.
ergo, sit.

AS[T] TED NOIS, IO PETO, ITES IAI, PAOARI VOIS.
ast te nobis, eo penso, λιταῖς iis, pacari velis.

DZENOS MED FEKED EN MANOM. EINOM DZENOI NE MED MALO STATOD.
Dzenos me fecit in bonum. Nunc Dzeno ne me malo sistito.

Gallica interpretatio haec est: (c'est le vase même qui parle).
Iupiter, ou quel que soit le dieu qui me recevra! que celui-ci
(le mort) *ne tombe pas en ton pouvoir pour ses fautes!*

Mais laisse-toi apaiser par nous, au moyen de ce don, de ces prières.

Dzenos m' a offert en sacrifice pour le bien. Ne me prends donc pas en mauvaise part pour Dzenos.

ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν Φρενῶν!

Quam snaviter in sinu ridebit scurra Romanus, qui hanc nugatoriam inscriptionem ioci causa de suo commentus est.

C. G. COBET.

EMENDATIONES QUAE AD EPISTOLAS SENECAE PERTINENT.

Epist. 1. § 5. Agitur de diligenter tempore utendo. Equidem — haec fere Seneca de se ipse confitetur — non quidem parcissimus temporis fui, neque tamen vitam temere perdidici, accurate rationem dare possum, quibus eam negotiis impenderim. „*Tu tamen malo serves tua et bono tempore incipies*. Qui mecum sentiet, leget: *Tu tamen malo serves tua, et bono tempore PARCERE incipias*. Additur enim „Nam ut visum est maioribus nostris, sera parsimonia in fundo [est]”. Alterum *est*, spurium videtur. Codices variant inter *incipias* et *incipies*. Nonnulli libri MSS male lacunam implent, exhibendo: *et bono tempore uti incipias* vel *incipies*. Locum vero lacunosum esse, recte perspexerant.

Epist. 4. § 4. Mortem contemnere non est difficillimum. Multi eam propter frivolas causas sprevere. „*Alius ante amicae fores laqueo pendit*, alius se praecipitavit e tecto, ne domini stomachantem diutius audiret, alius ne reduceretur e „fuga, ferrum adegit in viscera.” Non quod *pendit* aliquis ante januam amicae, documento est, mortem saepe levissima de causa multos aspernari, namque fieri potest, ut non ipse sibi manus attulerit, sed ut, sive a latronibus sive a concitata multitudine, vis illi sit illata. Requiritur verbum transitivum sicuti priora: *praecipitavit, adegit*. Legendum autem: *Alius ante amicae fores se laqueo suspendit*.

Ep. 9. § 4. Sapiens truncato corpore, excisa manu, excusso oculo, tam hilaris agitabit, quam quum integro adhuc corpore erat „reliquiae illi suae satisfacient et erit imminuto corpore „et amputato tam laetus, quam integro fuit. *Sed quae sibi „desunt non desiderat, non deesse mavult.*” Haasius aliquid desiderari sentiens, infeliciter infinitivum inserendo sententiam corripit. Edidit enim: *Sed quae sibi desunt, non desiderat deesse, non deesse mavult.* Duabus litteris additis integra Senecae oratio revocabitur: *Sed ut quae sibi desunt, non desideret, non deesse mavult.*

Ep. 12. § 3. Seneca, in suum suburbanum quum venisset, ibique et homines, et arbores et aedificia vetustate caduca et decrepita invenisset. suae ipsius provectae aetatis conscius factus erat. Villam enim ipse aedificarat, arbores ipse severat, vernas puerulos in deliciis habuerat. Immerito villicum increpat. „Conversus ad ianuam: quis est, inquam, iste decrepitus et „merito ad ostium admotus? *foras enim spectat.* Unde istunc „nactus es? quid te delectavit alienum mortuum tollere.” Servo janitoris munus mandatum fuerat, idque merito factum esse Seneca dicit, quod ita mox efferendi cadaver, non procul ob ianua remotum foret. Haereo in verbis: *foras enim spectat.* Quae qui interpretari voluerint, cum Lipsio (Electa l. I. c. 6 et in ed. Senecae) explicent necesse est de corpore mortui, quod pedibus et facie foras versis ad ianuam collocari solet: spectat igitur vetulus ille servus tamquam qui mox ita erit collocandus. Nimis procul petita ea interpretatio videtur. Post id, quod dixerat Seneca, *merito ad ostium admotus*, causam sequi oportet, ob quam id merito factum sit. Ea causa contineri non potest verbis, de quibus quaerimus, quae nunquam aliud quidquam, me quidem iudice, significabunt nisi: *prospicit foras.* Quamobrem hanc lectionem vulgatae praetulerim: *Quis est, inquam, iste decrepitus et merito ad ostium admotus? INFEROS enim spectat:* Ἀχέροντα βλέπει, i. e. mox morituro similis est.

Ep. 17. § 5. „Qui philosophiae studium differt” — his verbis Madvigius de loco nostro disputat — „ita se excusat: *Parare*

„unde vivam, volo. Respondet Seneca: *Simul et parare disce*, „absurde. Nihil erit non recti, si scripseris: *Simul et para et disce*.” Non est hoc stoicorum, et philosophiae et divitiis parandis operam dare, duobus dominis simul servire, *Θεῶν δουλεύειν καὶ μαμωνῶν*, neque quadrat cum praecepto, quod proxime sequitur: „*Si quid te vetat bene vivere, bene mori non vetat*.” Malim: *Parare unde vivam volo. Simul et VIVERE ET PARARE DESINE. Si quid te vetat bene vivere, bene mori non vetat*. Quodai sollicitudo quaerendi unde vivas te quominus bene vivas prohibet, potius omnino vivere desine quam male vivas.

Ep. 33. § 2. Solet Seneca singulis epistolis singulas inserere sententias, e philosophi cuiusdam, plerumque Epicuri, scriptis desumtas, quae ipsum delectavissent, quaeque *ἐπαιδίου* instar cum Lucilio suo communicat. „Nolo, inquit illas Epicuri existimes esse: *publicae sunt et maxime nostrae*.” Cur egregie diota Epicurea Senecae magis fuissent, quam aliorum, non apparet, praecipue quum ne ipse quidem se Epicuri sectatorem profiteatur. Legendum: *publicae sunt et cum maxime nostrae*. Philosophorum sententiae publica bona sunt, omnibus temporibus et hominibus communia, *per quod ipsi tempus vivimus nostra sunt*.

Ep. 33. § 7. Puerulos decet ediscere sententias et e commentario sapere, viro ac seni turpe est. „Hoc Zenon dixit: tu „quid? hoc Cleanthes: tu quid? *quousque sub alio moveris?* et „impera et dic quod memoriae tradatur, aliquid et de tuo profer.” *Sub alio moveri*, quid sit, nemo facile dixerit. Qui sequitur vero imperativus; *impera*, luculenter docet, quid praecesserit: *Quousque sub alio REM GERES? IMPERA et dic quod memoriae tradatur*. Noli semper in verba aliena iurare, ipse tuis auspiciis bellum gere.

Ep. 36. § 2. Hortatur Lucilium ut amicum quendam, qui de munere deponendo et in otium se recipiendo cogitabat, in prudenti illo consilio confirmet. „Non est, quod tibi isti per„suadeant, eum esse felicem, qui a multis *obsidetur*: sic ad „illum, quemadmodum ad lacum concurritur, quem „qui ex„hauriunt et turbant.” Nulla facundia, opinor, cuipiam persua-

debit, eximiae esse fortunae a multis *obsideri*. Praeterea post: *cum esse, qui* requiritur conjunctivus. Lego itaque: qui a multis *observetur*: i. e. quem multi colant.

Ep. 50. § 2. „Harpasten, uxoris meae fatuam, scis hereditarium onus in domo mea remansisse, ipse enim *avarissimus ab istis prodigiis sum*: si quando fatuo delectari volo, non est „mihi longe quaerendus: me video.” Non fuit philosophus: „*avarissimus a fatuis*, sed *aversissimus*.

Ep. 63. § 1. „Molesto fero decessisse Flaccum, amicum „tuum, plus tamen aequo dolere te nolo. Illud, ut non doleas, „vix audebo exigere: *et esse melius scio*. Sed cui ista firmitas „continget nisi iam multum supra fortunam elato?” Emenda: *etsi esse melius scio*.

Ep. 66. § 1. „Claranum, condiscipulum meum, vidi post „multos annos, non puto expectas, ut adiciam senem, sed „mehercules viridem animo ac vigentem et cum corpusculo suo „conclutantem.” Laborat verborum compositio asperitate quadam, nec qua suavitate solet Senecae stilus fluit. Praeterea non est verisimile, Lucilium non expectare senile epitheton Clarani nomini additum iri, ut qui nunc demum de habitu corporis animique illius doceatur. Denique si sententia ab omni parte expleretur, inde haec affirmatio paulo absurdior evaderet: non puto. expectas ut adiciam senem, sed mehercules expectas ut adiciam viridem e. q. s. Transposita coniunctione omnia lucidiora et leviora fient: *non, ut puto, expectas adiciam senem*.

In eadem epistola § 21. duo vocabula locum inter se mutaverunt. „Eundem locum habebit apud illum (sc. apud virum perfecte „bonum) honesta res, sed tristis atque aspera, quem vir bonus „*pauper aut exsul ac pallidus*.” Quae conjunctione ac colligantur, artissime inter se cohaerent; pallor autem oris magis in pauperem quam in exulem cadit: legendum igitur: quem vir bonus *exsul aut pauper ac pallidus*.

Ejusdem capituli § 6 continetur finitio eius, quod philoso-

phus *primum bonum* appellat, tres enim boni gradus distinguit. Est enim: „animus intuens vera, peritus fugiendorum ac petendorum *pulcherrimus cum decore, cum viribus sanus ac siccus*, inperturbatus, intrepidus e. q. s.” Ad hanc lectionem satis absurdam Fickertus annotat: „Codices nonnulli: *pulcherrimus, ordinatissimus*, sed hoc perspicue adiectum a librario „quodam ut illud explicaret.” Non ita opinatus est Haasius, qui ediderit: *pulcherrimus, ordinatissimus cum decore, tum viribus, sanus ac sincerus*. Ut silentio transmittam vocabulum *siccus* inutiliter in *sincerus* mutatum, lectio Haasiana optima videtur si pro *ordinatissimus*, substitueris *ORNATISSIMUS*, ut ita Seneca scripserit: (animus) *pulcherrimus, ornatissimus cum decore, tum viribus*: i. e. ample et venustate et robore praeditus. —

Ep. 70. § 23. „Quid ergo? quod animi perditioni quoque [noxios] habent, non habebunt illi quos adversus hos casus instruxit longa meditatio et magistra rerum omnium ratio.” Sermo est de morte contemnenda. Tria exempla enumerata sunt barbarorum, qui ludis gladiatorii vel bestiariis destinati, voluntaria morte dedecus illud evitaverant. Non fuerant illi *perditi*, epitheton, quod ultimam morum depravitatem indicat, immo viri fortissimi, qui summo animo se ipsi morte in libertatem vindicaverant. Praeterea *perditi* non opponuntur *iis, quos longa meditatio et ratio adversus hos casus instruxit*. Ut in Graecia τοῖς φιλοσόφοις οἱ ἰδιῶται opponuntur, item *sapientes* Romanorum vulgus tamquam *imperitos* despiciunt. Legendum igitur: *Quod animi* (i. e. quantum animi) *IMPERITI quoque habent, non habebunt illi quos e. q. s.* Quid de *noxiosis* illis statuam, non habeo: Fickertus vero suspicatur: *noxii* vel *noxiosi*, nam inter has formas libri variant, explicandi causa post „*perditi*” insertum esse; quae suspicio et scriptura codicis cuiusdam et eo, quod etiam adverbio *quoque* interpretamenti loco „*ipsi*” adscriptum est, confirmari videtur.

Ep. 118. „Sua satius est mala quam aliena tractare, se excutere et videre quam multarum rerum candidatus sit et non suffragari.” Huius sententiae compositionem gravibus mendis laborare, nemo negabit. Quis est ille *candidatus*? Cui non suf-

fragandum? Senecae manus haec fuisse videtur: *Sua satius est mala quam aliena tractare, se excutere et QUUM VIDERIS quam multarum rerum candidatus SIS TIBI non suffragari*: i. e. quum perspexeris magnam cupiditatum tuarum copiam, harum nullam fovere, nulli indulgere, sed, id quod faciunt Stoici, nihil cupere, ne quidquam metuas. Hoc est quod Seneca paulo inferius appellat: „tota fortunae comitia transire.”

Ep. 121. § 7. Quod ars et exercitatio mimo praestat, ut omnes res et adfectus manu gestuque exprimat, idem natura infantibus praebet. „Nemo aegre molitur artus suos, nemo in „usu sui haesit: ad hoc edita protinus faciunt; cum hac scientia „prodeunt, instituta nascuntur.” Admirationem parit perfectum haesit, inter praesentia: molitur — faciunt — prodeunt — nascuntur. Praeterea neque infantes, neque animalia ad hoc tantum nascuntur, ut membra et artus velociter moveant. Postremo in sententia: ad hoc edita protinus faciunt, desideratur obiectum. Quid multa? Rursus iungenda quae prave sunt distracta, pronomen male omissum reducendum et scribendum: *Nemo in usu sui HAESITAT; hoc edita protinus faciunt; cum hac scientia prodeunt, HAC instituta nascuntur.*

Ep. 121. § 21. Omnis sensus mirum in modum turbatus. Editur enim: „Si tamen exigis, dicam quomodo omne animal „perniciosa intellegere conatur. Sentit se carne constare; itaque „cum sentit quid sit quo secari caro, quo uri, quo obteri „possit, quae sint animalia armata ad nocendum, horum speciem „trahit inimicam et hostilem. Inter se ista coniuncta sunt, simul „enim conciliatur saluti suae quidque et quae iuvant illa petit, „laesura formidat.” Compluria sunt corrigenda sed lenia remedia adhibebimus. Primum legendum: *dicam quomodo omne animal perniciosa intellegere COGATUR.* Requiritur enim conjunctivus propter orationem indirectam, deinde non tantum *conatur* animal formidolosa internoscere, sed natura duce re vera *internoscit*. Quae proxime excipiunt ita constituo. Sentit, se carne constare, IDQUE cum sentit, SENTIT quid sit, quo secari caro, quo obteri possit; QUAEQUE SUNT animalia armata ad nocendum, horum speciem trahit inimicam et hostilem. Inter se ista coniuncta

sunt: simul enim CONCILIAT saluti suae quidque, QUAEQUE iuvant ILLAM petit, laesura formidat. Quod scripsi *quaeque sunt*, indicativus in compluribus MSS. invenitur: atque ita modo qui sequitur genetivus *horum* explicari potest, si ad sententiam relativam quae praecedat retrospiciat, eamque breviter recolligat. Lectio quoque: *quidque, quaeque* codicum auctoritate nititur.

J. VAN DER VLIET.

SUIDAS.

ν. Χαρώνειος θύρα μία τοῦ ΝΟμοφυλακίου θύρα, δι' ἧς οἱ κατάδικοι τὴν ἐπὶ θάνατον ἐξάγονται.

Leg. τοῦ ΔΕCμοφυλακίου.

ν. Χρήματα χρήματ' ἀνὴρ — λεχθῆναι δὲ αὐτὴν Ἀλκαῖος μὲν ὑπ' Ἀριστοδήμου τοῦ Σπαρτιάτου Φησί, Πίνδαρος δὲ ὑπὸ τινος Ἀργείου τὸ ὄνομα ΟΥΤΩ λέγων.

Emenda τὸ ὄνομα ΟΥ λέγων.

ν. παλαμναῖος ex Aeliano: — ἐνετολμήσατο κακὸν κακῷ μείζονι — σβέσαι.

Leg. ἐτόλμησε το κακόν.

ν. Πεντετάλαντος --: τὸ Ε ἄτρεπτον τηρεῖται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς.

Scribe τὸ πέντε ἄτρεπτον τηρεῖται. Idem in fit ἕξ, ὀκτώ et ἑκατόν.

ν. πλατιάζειν: ἀλαζονεύεσθαι.

Perinepte pro ἸΤΑΛιάζειν.

C. G. C.

AD
PLATONEM ET LUCIANUM.

Locus Phaedonis in integrum restitutus.

Nulla modo potest intelligi quod Plato scripsisse putatur in Phaedone p. 62 A ἴσως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται, εἰ τοῦτο (sc. τὸ αὐτὸν ἑαυτὸν ἀποκτινύναι) μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἐστὶ καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ καὶ τᾶλλα, ἔστιν ὅτε καὶ οἷς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν. Neque enim haec apte inter se cohaerent neque Socrates ullo modo dicere potest mortem nunquam vitae esse praeferendam. Itaque in omnia diversissima abeunt interpretes. Manifestum est autem aliquid in hanc sententiam voluisse philosophum: mirum fortasse tibi videbitur nemini unquam licere se interficere, ne iis quidem, quibus mors vita potior videtur. Quamobrem scribendum censeo καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ καὶ τᾶλλα, ἔστιν ὅτε καὶ οἷς βέλτιον ὂν ἄλλως τε καὶ οἷς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν. Quid lacunam pepererit, in aperto est. Oculi scribae a priore καὶ οἷς βέλτιον ad posterius aberraverunt, qui fons errorum in omnibus libris manuscriptis est uberrimus.

AD LUCIANUM.

Somnium c. 6. ἄρτι μὲν ἂν ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει καὶ παρὰ μικρὸν ὅλον εἶχέ με, ἄρτι δ' ἂν αὖθις ὑπὸ τῆς ἐτέρας εἰχόμεν. Sententia requirit ὅ. τ. ἑ. παρὰ μικρὸν εἰχόμεν. Neutra enim eo potiebatur.

Ib. c. 7. οἰκεία τέ σοι καὶ συγγενῆς οἴκοθεν· ὃ τε γὰρ πάππος σου ctt. An fortasse ἀνέκαθεν?

Ib. c. 12. εὐδαιμονίζοντες τὸν πατέρα τῆς εὐποτίας. Malim εὐπαιδίας.

Ib. c. 15. τοιγαροῦν ἀμείψομαι σε, ἔφη, τῆσδε τῆς δικαιοσύνης, [ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας]. Quae uncinis saepsi, potius ab aliquo commentatore quam ab ipso Luciano addita videntur.

Prometheus es in verbis c. 1. ζῶντα γοῦν ὥς ἀληθῶς καὶ ἐμψυχα ὑμῖν τὰ ἔργα, καὶ νῆ Δία καὶ τὸ θερμὸν αὐτῶν ἐστι διάπυρον· καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθέως ἂν εἴη, πλὴν εἰ μὴ διαλλάττοιτε cet. Non facile dicas quo illud τοῦτο sit referendum et καὶ omni vi caret. Rescribe καὶ νῆ Δία καὶ τὸ θερμὸν αὐτῶν ὅτι ἐστὶ διάπυρον, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθέως ἂν εἴη.

Ib. c. 3. pro ἐννοήσας αὐτοὺς ἀνέπλασε verum videtur αὐτός et pro πρὸς γε τὸ εὐφημότατον, πρὸς γε τὸ εὐφημότερον; et in fine c. 4 pro καλῶς αὐλήσαντι παρὰ τὸν πότον αὐλήσαντί οἱ.

Ib. c. 6. ἄρτι μὲν ἀεροβατοῦντας δεικνύουσα καὶ νεφέλαις ξυνόντας, ἄρτι δὲ φυλλῶν πηδήματα διαμετροῦντας, [ὥς δῆθεν τὰ ἀέρια λεπτολογούμενους]. Postrema num genuina sint vehementer dubito. Nam neque cum pulicum saltibus haec apte coniunguntur neque τὰ ἀέρια res caelestes dicuntur, sed τὰ μετέωρα. Videtur scholium ad ἀεροβατοῦντας adscriptum, quod alieno loco in textum irrepsit.

Nigrinus. in fine epistolae supple ὁ πρὸς τοὺς σοὺς λόγους ἔρως.

Ib. c. 17. pro ἐπιστήσας scribe ἐπιστάς.

Iudicium Vocalium c. 2. ἐπεὶ δ' ἐς τοσοῦτον ἤκει πλεονεξίας καὶ ἀνοίας. Appositius videtur ἀνομίας.

Prometheus c. 4. ἀνεσταυρῶσθαί με πλησίον τῶν Κασπίων τούτων πυλῶν [ἐπὶ τοῦ Καυκάσου]. Dele interpretamentum.

Ib. c. 11. ἐγὼ δ' ὅμως ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐρῶ. Malim ὁμοίως et c. 12 pro ἀπόστασιν ἐπανάστασιν et c. 17 pro καλὴν ἡπιστάμην καλὴν δὲν ἡπιστάμην.

Dialogi deorum 2 c. 1. ὥστε οὐδέν [ἐστίν] ὃ μὴ πεποίηκάς με. ἐστιν melius abest. In fine corrige: ἀπραγμονέστερον δὲ τῶν αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν. hoc sensu: eadem assequi volo, sed minore opera. Praeterea cum Cobeto reponere τυγχάνειν.

Ib. 4 c. 1. σὺ δὲ ἄλλος ἤδη ἀναπέφνηας. *Malim ἄλλοτος* et c. 3 pro μηδὲν ἐπιπόθει μηδὲν ἔτι πόθει. et c. 4 pro διὰ τοῦτο, δι' αὐτὸ τοῦτο.

Ib. 5. c. 1. Post ἀλυπότατον insere ὅν et c. 2 pro πιεῖν· ὅτ' ἐ restitue πιεῖν· ἐνίοτε.

Dialogi mortuorum 2 init. ὥστε ἡ ἐκεῖνόν ποι κατὰστησον ἡ ἡμεῖς μετοικήσομεν ἐς ἕτερον τόπον. Recte iam κατὰστησον in μετὰστησον reflectum est; sed praeterea mihi scribendum videtur ἡ ἡμᾶς μετοίκισον ἐς ἕτερον τόπον. Si ipsi per se alium locum capere poterant, quid attinebat Plutonium adire?

Ib. 4. c. 1. ταῦτά ἐστιν. Loci ratio postulat τοσαῦτά.

Ib. 5. c. 2. γελοῖα πείσονται, πανούργοι ὄντες. γελοῖα vix aptum videtur; expectaveris δίκαια vel simile quid. Vide an Lucianus Mercurium prae gaudio exclamantem fecerit εὖ γε, οἷα πείσονται, ubi οἷα notissimo usu pro ὅτι τοιαῦτα accipiendum.

Ib. 24. c. 1. ἵππων καὶ ἀνδρῶν ἐς τὸ ἀκριβέστατον εἰκασμένων. Necessarium videtur ἐνεικασμένων. c. 3 pro absurdo ἐρεῖ lege ἔχει.

Piscator. c. 3. τὴν γλῶτταν ἀποτετμήσθω. *Malim* ἐκτετμήσθω.

Ib. c. 3. in fine lege ἐκεῖνος αὖθις pro αὐτός et c. 5 ὑπὲρ ὁμῶν πεπονηκότα pro περὶ ὁμῶν et c. 12 pro εἰ δοίη τις, εἰ διδοίη τις.

Ib. c. 14. ἀγανακτικοί. Hanc formam vitiosam, quam iampridem viri docti sustulerant apud Platonem Rep. X 604 E 605 A Graeculi Luciano obtrusisse videntur. In vicinia pro ἐπιῶν ἐς τὰ πλήθη repone παριῶν. et c. 15 γόητας ἀνθρώπους pro γόητας ἄνδρας.

Ib. c. 33. ἀλλὰ καὶ ἡδοῖντ' ἄν, οἶμαι, μαστιγούμενων. Sententia requirit ἡδονται.

Cataphus. c. 2. εἶδας, εἴ τις ἀσχολία. Lege εἰ μή τις.

Ib. c. 8. τί δ' ἐστίν οὐ χάριν ἀφικέσθαι θέλεις; Una litterula dempta lege ἀφίεσθαι.

Ib. c. 11. τὸ γὰρ τελευταῖόν σοι πιεῖν ἐνεχθέν. An ἐγχυθέν!

Verae Historiae. I. c. 7. ἐφιστάμεθα ποταμῷ οἶνον ῥέοντι ὁμοιοτάτῳ οἶσπερ ὁ Χῖός ἐστιν. Quidni ἐμοιότατον?

Ib. c. 11. νεῶς γὰρ μεγάλης φορτίδος ἱστοῦ ἕκαστον τῶν

πτερῶν μακρότερον καὶ παχύτερον φέρουσι. Triplici vitio hic locus laborat. Neque enim ἔκαστον recte se habet pro ἐκότερον neque φέρουσι pro φοροῦσι. Sed praeterea vide an Lucianus potius ἰστίου scripserit. Multo aptius me iudice ala ingens cum velo quam cum malo comparatur.

Phalaris prior. c. 2. καὶ ἦσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι ταῦτα ἐπαινοῦντες τοῦτοις συναγωνισταῖς χρησάμενος ῥαδίως ἐκράτησα. In ταῦτα ἐπαινοῦντες fortasse latet ταῦτ' ἔμοι νοοῦντες.

Demopha. c. 2. πρὸς Φιλοσοφίαν δρῶντες. Lege δρμῶντες.

Tosaris c. 3. εἰ γὰρ μὴ ἀντὶ τούτων Ὀρέστην καὶ Πυλάδην τιμᾶτε, ἀλλ' εἰπέ, τί ἄλλο, ὦ Τόξαρι, ἀγαθὸν ὑμᾶς εἰργάσαντι, ἀνθ' ὅτου, πάλαι οὐ θεοὺς εἶναι δικαιώσαντες αὐτούς, νῦν τὸ ἔμπροσθεν θύσαντες αὐτοῖς θεοὺς νενομίκατε. Subabsurdum est οὐ θεοὺς. Scripserat Lucianus θυτέους. O et Θ de more confusa vulgatam pepererunt.

Bis Accusatus. c. 3. τοσαύτας ἐώλους δίκας φυλάττομεν καὶ μάλιστα ὁπόσαι τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας πρὸς ἀνθρώπους τινὰς ξυνέστησαν. Sine dubio corrigendum ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τέχναις. Notissima locutio est δίκη μοι συνίσταται πρὸς τινα.

Ib. c. 16. ἀνδράποδον δὲ μόνον εἶχεν εὖνουν καὶ πιστὸν αὐτῇ, μηδὲν αἰσχρὸν ὧν πράξειεν οἰόμενον. Recte iam Herwerdenus expunxit inutile αὐτῇ, sed emendationem loci non perfecit. Pro πράξειεν requiro προστάξειεν.

Ib. c. 20. πλὴν ἀλλ' ὑμεῖς γε τῶν ὅρκων μνημονεύσαντες ψηφίσασθε ἤδη [τὰ εὖορκα]. Satis inepte haec adduntur.

Ib. c. 28. Φασὶ δ' αὐτὸν μηδὲ πρὸς τὸν ἐρώμενον τοῦτον εἰρήνην ἄγειν, ἀλλ' οἶμαι καὶ ἐς ἐκεῖνον ὑβρίζειν. Lege ἀλλ', οἶμαι, καὶ ἐς ἐκεῖνον ὑβρίζειν.

K. G. P. SCHWARTZ.

AD GALENUM.

Est aliquid inter *pictorem* et *fullonem* (γΡαφεύς et γΝαφεύς) et tamen haec stolide inter se permutari videmus. Galenus Tom. VI. pag. 228: Φασὶν ἀποκρίνασθαι Κόϊντον ἐρομένῳ τινὶ γυμναστῇ τίνα δύναμιν ἔχει τὸ ὑποσυγχρίεσθαι Φάμενον „ἀφανίζειν τὰ ἱμάτια.” — ὁμοίον τι τοῦ Κοϊντου περιφέρεται ἀπόφθεγμα τό τε περὶ τῶν οὖρων ὡς γΡαφέως ἐς καταμανθάνειν αὐτὰ (Interpres: eas posse ad pictorem pertinere) καὶ τὸ περὶ τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ὅτι βαλανεῖων ἐς τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων. Subridens emendabis ὡς γΝαφέως ἐς τὸ καταμανθάνειν αὐτὰ, quod quid sit docuit Casaubonus ad Suetonii vitam Vespasiani cap. 23. Ἀφανίζειν τὰ ἱμάτια Interpres inepte vertit „vestis submovendae.” Significat enim „ut vestimenta corrumpat.” Praeterea pro βαλανεῖων reponere βαλανέων (*balneatorum*). Caeterum cf. Tom. X. pag. 111: οἱ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν βαλανέων οὐκ ἱατρῶν Φάσκοντες εἶναι βωμολοχεύονται. et Tom. X. pag. 467: τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὡς τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν (Quintus) εἰώθει σκώπτειν βαλανεῖων ὀνόματα προσαγορεύων. Emendate scriptum est Tom. XVI. pag. 624: καταγελάσας δέ μου τῶν ἀπὸ Θεσσαλοῦ τις ἱατρῶν οὐ μόνον αὐτὸς οὐδέποτε τὴν δι' οὖρων ἐπίσκεψιν πεποιημένος ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτοὺς ΓΝΑΦΕΑC ἀποκαλῶν, sed iterum mendose Tom. XVII. 1. pag. 198: κατέκειτο δὲ παρὰ Γνάθωνι τῷ γΡαφεῖ.

In βαλανεῖων pro βαλανέων iterum peccatum est Tom. XII. pag. 467: τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὡς τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν εἰώθει σκώπτειν (Quintus) βαλανεῖων ὀνόματα προσαγορεύων.

Imprimis facit ad aestimandam fidem Codicum Mss. qui ad nos pervenerunt, si quis cum eorum scripturis conferat locos veterum scriptorum ab ipsis veteribus laudatos. Ostendam id in loco Herodoti et Aristophanis apud Galenum descripto. Tom. VI. pag. 516: 'Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ κατὰ τήνδε τὴν λέξιν ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθῶν πολλοὶ ζῶουσιν, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ποιουμένων ἀπὸ τούτων τὴν ζωὴν δνειδος μέγιστον ἐστίν, ἀλλ' ἀπ' ὀλυρῶν ποιοῦνται τὰ σιτία ὥς ζεῖ μετεξέτεροι καλοῦσιν. In optimis Herodoti libris, quibus hodie utimur, scriptum est II. 36: — κριθῶν ὅλλοι ζῶουσι. — δὲ τῷ ποιουμένῳ — ζῶν — ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται στίς, τὰς ζεῖας μετεξέτεροι καλέουσι. Vides apud Herodotum emendate scribi omnia, apud Galenum vitiose. Lepidissimum Aristophanis locum Galenus Tom. XII. pag. 360. sic scriptum exhibet: ἔχει δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς (ὁ κόρυδος) ὥσπερ τινὰ λόφον ἐκ τῶν τριχῶν αὐτοφυῆ, δι' ὃν καὶ ὁ μῦθος, ὃν Ἀριστοφάνης ὁ κωμικὸς ἔγραψεν, ἐπλάσθη. λέγει δὲ περὶ αὐτοῦ τόνδε τὸν τρόπον· ἀμὰ γὰρ ἔφυς καὶ πολυπράγμων οὐδ' Αἴσωπον μεμάθηκας, ὅς ἔφασι λέγων κόρυδον πρῶτην πάντων ὀρνίθων γενέσθαι πρότερον τῆς γῆς· κἄπειτα νόσφ' τὸν πατέρα αὐτῆς ἀποθνήσκειν. γῆν δ' οὐκ εἶναι αὐτὸν δὲ προκεῖσθαι πεμπταῖον, τὴν δ' ἀποροῦσαν ὑπ' ἀμνηστίας· τὸν πατέρα αὐτῆς ἐν τῇ κεφαλῇ κατορύξαι. τοῦτο δὲ Φασὶ καὶ τὸν Θεόκριτον αἰνίττεσθαι λέγοντα·

οὐδ' ἐπιτυμβίδιοι κορυθαλλίδες ἡλαίνοντι.

δηλοῦν γὰρ αὐτὸν τὰς τὸν τύμβον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐχρῆναι. Locus Aristophanis (Av. vs. 471) sine ulla labe in Ravennate Codice legitur: — κοῦ πολυπράγμων — Αἴσωπον Πεπλάτην — πάντων πρῶτην ὀρνίθον γενέσθαι προτέρᾳ τῆς γῆς — πατὴρ αὐτῆς — εἶναι τὸν δὲ προκεῖσθαι — τὸν πατέρ' αὐτῆς. Locus Theocriti legitur VII. 23. ubi in libris est ἡλαίνονται. sed veram lectionem ἡλαίνοντι Galenus suo testimonio confirmat.

Tom. VI. pag. 546: οἱ βόες ἐσθίουσι τοὺς ὀρόβους, — οἱ δὲ ἄνθρωποι τελέως ἀπέχονται — καὶ γὰρ ἀηδέστατον ἐστὶ καὶ κακίχυμον. ἐν λιμῷ δὲ ποτε μεγάλῳ — ἐξ ἀνάγκης βιαίως ἐπ' αὐτοὺς παραγίγονται. Faciunt haec ad illustrandum locum Demosthenis pag. 598. 4: ἴσε — πῶς διέκειθ' ἡ πόλις. ἴσε ὀρόβους εἶναι ὠνίους.

Tom. VI. pag. 579: ἐγὼ μὲν οὖν τοῖς ὀνόμασιν οὕτως ἐχρησά-
μην ὥς οἱ νῦν ἄνθρωποι χρῶνται βέλτιον ἢ γούμενος εἶναι διδάξαι
σαφῶς τὰ πράγματα τοῦ παλαιῶς ἀττικίζειν. Quid sit παλαιῶς
ἀττικίζειν optime declarat locus pag. 585: ἐνίας δὲ τῶν ἐφεξῆς
εἰρημένων ὁπωρῶν ἀγνοοῦσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὅπως ὠνόμα-
ζον οἱ πρὸ ἐξακοσίων ἐτῶν Ἀθηναῖοι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὀρῶσιν
οὐδέν τι διαφορώτερον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἕκαστον τῶν καρπῶν
ὀνομάζοντας. Athenienses Galeni aetate utebantur τῇ κοινῇ τῶν
Ἑλλήνων συνηθείᾳ, sed οἱ ἀττικίζοντες eam linguam admiraban-
tur et imitabantur qua sex ante Galenum saeculis usi fuerant

Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poëtae.

sed in tali re παλαιῶς addi non solet quia omnes sciebant ἀτ-
τικίζειν non nisi de vetere lingua Attica usurpari.

Tom. VI. pag. 641: οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀττικίζειν τῇ φωνῇ σπουδά-
ζουσιν ἀλλὰ τοῖς ὑγιαίνειν ἐθέλουσι γράφεται ταῦτα καὶ τοῦτο δὴ
τὸ Πλάτωνος μήτε γράμματα μήτε ΝΟΤΝ ἐπίσωνται. Plato *de*
Legibus pag. 689 d: τοὺς δὲ τούναντίον ἔχοντας τούτων [ὡς] σο-
φοὺς τε προσρητέον ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα μήτε
ΝΕΙΝ ἐπίσωνται καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὥς ἐμφροσιν. Hinc igitur
Galenum emenda et apud Platonem deleto ὡς scribe: — προσ-
ρητέον καὶ τὸ λεγόμενον κτὲ.

Tom. VI. pag. 694: τὸ μετὰ τὴν ἀποκύψιν ἀμελλθὲν (γάλα)
αὐτίκα πῆγνυται πυρῶθεν ἐπὶ θερμῆς σποδιᾶς ὀλίγῳ χρόνῳ. καλεῖν
δὲ ἰοικασιν οἱ παλαιοὶ κωμικοὶ τὸ οὕτω παγὲν γάλα πυρίαςόν.
Lege πυριάΤΗΝ, sic enim vocatur et ab aliis comicis antiquis
et a Cratino apud Meinek. *F. C.* II. pag. 95:

πῦον δαινύμενοι κάμπιπλάμενοι πυριάτη
ubi emendandum arbitror: κάμπιΜπλάμενοι πυριάτHC.

Galenus locus Tom. VII. pag. 291: προσκείθω τοῖς μὲν προτέ-
ροις ἐμφραξίς τῶν πόρων πολλαχόθεν καὶ ἡ καλουμένη πληθώρα
καὶ βλος ἀργὸς ἐν ἀδηφαγίαις καὶ μέθαις καὶ ἀφροδισίων ἀμέτροις
χρήσεσιν facit ad emendandum versiculum Aristophanis in
Nubibus

οἶνου τ' ἀπέχει καὶ ΓΤΜΝΑCΙΩΝ καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων.

Laudatur his verbis continentia Socratis abstinentis omnibus

rebus quibus luxuriosi homines vitam beatam contineri putant:

τὸ πλεῖν, τὸ φαγεῖν, τὸ τῆς Ἀφροδίτης τυγχάνειν.

Itaque absurdum est ἀπέχει γυμνασίων, in quo nulla inest luxuriae notio. Apud Diogenem Laërtium ubi hic versus laudatur, pro γυμνασίων legitur ἀδηφαγίας, quod unice verum esse et Aristophani reddendum ratio demonstrat et confirmat locus Galeni: βίος ἀργός ἐν ἀδηφαγίαις καὶ μέθαις καὶ ἀφροδισίων ἀμέτροις χρήσεσιν. Miretur fortasse aliquis quo pacto sana et vera lectio ἀδηφαγίας in absurdam scripturam καὶ γυμνασίων converti potuerit. Scilicet vetus lacuna ab homine stulto stulte expleta est. Supererat ΚΑ****ΑΓΙ** et nescio quis de sententia minus laborans „*vocabulum bene Graecum*” καὶ γυμνασίων supposuit.

Multos saepe locos ex Thucydidis descriptione pestilentiae quae Athenis initio belli grassata est, Galenus descripsit et peculiarem de ea re librum scripsisse se narrat Tom. VII. pag 851: ἀποδέδεικται περὶ τούτων ἡμῖν ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς — οὐχ ἦκιστα δὲ κἀν τοῖς περὶ τοῦ παρὰ τοῦ Θουκυδίδου λοιμοῦ, ubi scribendum παρὰ ΤΩΙ ΘουκυδίδΗΙ. Nihil tamen in his locis legitur quod ad Thucydidem emendandum faciat.

Non infrequens mendum inolevit in loco Galeni Tom. VII. pag. 904: ἃ οὐδεὶς ἐμπροσθεν οὔτε προὔβαλεν οὔτ' ἠπόρησεν οὔτ' ἐζήτησεν οὔθ' εὔρεν, ἐγὼ καὶ προβαλὼν καὶ ἀπορήσω καὶ ὅπως χρὴ ζητεῖν ἐρῶ καὶ σὺν θεοῖς εὐρίσκειν ἐλπίζω.

Clamat sententia εὐρίσκειν esse restituendum. In Epistola Hesychii ad Eulogium legitur: δεῖ εἰδέναι τὸν λέξιν τινὰ ζητοῦντα — ὅτι — εὐρίσκει αὐτῆς τὴν ἐρμηνείαν ἐν τῷ ἀρκτικῇ αὐτῆς γράμματι, sed quis non sentit εὐρίσκει verum esse? Similiter post pauca: τοῦτο ποιῶν πολλάκις — εὐρίσκεις τὸ ζητούμενον, imo vero εὐρήσεις.

Paullo ante in verbis: ὡς ἂν μὴ — οἷς ἐγκαλῶ Διογενιανῆ πεπτωκῶς φανεῖν, vera lectio est ππεπτακῶς, id est περιπεπτακῶς, ut Hemsterhusius emendavit. Πεπταικῶς, quod coniecit aliquis, ne Graecum quidem est pro ἐπταικῶς.

Quam esset Romae difficile librum rariorem reperire colliges

ex Galeni loco Tom. VIII. pag. 148: *πυθόμενος τῷ Ἀρχιγένει τι γεγράφθαι βιβλίον ἔνθα διδάσκει μνήμης βεβλαμμένης ἀνάκτησιν, εὐθέως περιῆλθον ἀπάσας μὲν τὰς βιβλιοθήκας, ἅπαντας δὲ τοὺς βιβλιοπώλας, ἅπαντας δὲ οὓς ἤδειν ἰατροὺς ἐσπουδακτότας περὶ τὰ συγγράμματα τάνδρως εὐπορῆσαι τοῦ βιβλίου προηρημένους.* Quanti laboris esset discrepantes librorum scripturas nosse ostendit Galenus Tom. XVII. 2. pag. 194. Dioscorides dixerat se lectionem quamdam in duobus tantum Codicibus reperisse, sed Galenus annotat: οὐ μὴν ἡμεῖς γε ἐν δυοῖν ἀλλ' ἐν πᾶσιν οἷς ἀνέγνωμεν οὕτως ἔχουσιν εὖρομεν τὴν λέξιν ἐξεπίτηδες ἀπάσας (leg. ἅπαντα) μὲν ἰδόντες τὰς (leg. τα) κατὰ τὰς δημοσίας βιβλιοθήκας, ἅπαντα δὲ τὰ παρὰ τοῖς φίλοις. Multis Hippocratis Codicibus se usum esse scribit Galenus Tom. XVII. 2. pag. 98: οὐδ' ἀντίγραφον εὖρον οὕτως ἔχον οὐκ ὀλίγοις ἐντυχῶν δι' αὐτὸ τοῦτο (lege διὰ τὸ) βούλεσθαι γινῶναι τὰς τε παλαιὰς γραφὰς καὶ τὰς ἅπασιν ὁμολογουμένας ἢ διαφωνουμένας.

Apparet in his Hippocratis editiones a Dioscoride et Artemidoro Capitone curatas in nulla re similes fuisse editionibus post renatas litteras a Criticis comparatis. Neque enim veterum librorum scripturas isti editores collegerant et textum Hippocratis incredibili temeritate interpolarunt, ut alio loco ostendam.

Tom. VIII. pag. 151: ὡς ἔγωγε καὶ νῦν θεῶμαι ΚΑΤΑ τὰς τῶν νοσούντων ἐπισκέψεις τοὺς ἰατροὺς ἐν τῇ κοινολογίᾳ πυθθανομένους ἀλλήλων κατὰ τίνα λόγον τόδε βοήθημα πρὸ τοῦδε συνεβούλευσαν. Optima haec erat et utilissima medicorum consuetudo, sed vitium est in verbis: κατὰ τὰς τῶν νοσούντων ἐπισκέψεις. Interpres vertit ut debuit „*inter visitandum aegros.*” sed quicumque sentit haec *coram aegrotantibus* agi non potuisse rescribito: Μετὰ τὰς τῶν νοσούντων ἐπισκέψεις.

Tom. VIII. pag. 585: σὺ δὲ ἡμᾶς ἀξίους πολλὰς (διαλέκτους) ἐκμαθεῖν δέον ἐκμανθάνειν μίαν οὕτω μὲν ἸΔΙΑΝ, οὕτω δὲ κοινήν ἅπασιν. Emenda: οὕτω μὲν ἩΔΕΙΑΝ (ἡδεῖαν), ut de eadem post pauca scribit: παρεῖς τὴν ἡδίστην τε καὶ ἀνθρωπικωτάτην διάλεκτον, ἣ τοσοῦτον ἀάλλος ὁρᾶται καὶ χάρις ἐπανθεῖ.

Tom. VIII. pag. 586 de linguis barbarorum scribit: ἡ κεχή-

νασι μέγισον καὶ τὴν γλῶτταν ΠΡΟCσείουσι καὶ διανολεῖν οὐδαμῶς δύνανται τὸ σόμα. Corrige ΠΡΟCσείουσιν.

Est operae pretium videre quam alto supercilio Graeci linguas barbarorum contemnerent. Paullo ante Galenus scribit: ἐὰν προσέχῃς τὸν νοῦν ταῖς Φωναῖς τῶν βαρβάρων διαλέκτων εἴσῃ σαφῶς τὰς μὲν ταῖς τῶν συῶν, τὰς δὲ ταῖς τῶν βατράχων ἢ κολοῖων ἢ κοράκων ἐοικυίας. Eiusdemmodi est quod Iulianus scribit de poetis trans Rhenum pag. 337. d: ἐθεασάμην — τοὺς ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον βαρβάρους ἄγρια μέλη λέξει πεποιημένα παραπλησίῳ τοῖς κρωγμοῖς τῶν τραχὺ βωόντων ὀρνίθων ἔδοντας.

Tom. VIII. pag. 591. μικρὸν ἐπειλίξας τὸ βιβλίον αὐθις — ἀνάγνωθι ταύτην τὴν λέξιν. Ἐπειλίττειν est *enolere librum*, ut paullo post iterum: πάλιν ἐπειλίξας τὸ βιβλίον — ἀνάγνωθι. et pag. 937. μικρὸν ἐπελίξαντες αὐτοῦ τὸ βιβλίον θεασάμεθα τί λέγει. Commode Dindorf. ad St. Th. attulit Pausaniam IV. 26. 8. ἀνόξας δὲ εὗρε κασσιτερὸν ἐληλασμένον ἐς τὸ λεπτότατον· ἐπείλικτο δὲ ὥσπερ τὰ βιβλία. Hinc emendandus est locus Galeni Tom. XVIII. 2. pag. 7. ἐξηγήσεώς ἐστι τρόπος — ὃν ὑπερβαίνειν ὅλον ἔξερσιν — ἐπιλείψασιν τὸ μεταξὺ τοῦ βιβλίου, imo vero ἐπειλίξασιν.

Tom. VIII. pag. 624 commemorat lepidum Arcesilai dictum: τὸ γὰρ τοῦ Ἀρκεσιλάου καλὸν ὡς οὐδεὶς πόκον εἰς γναφεῖον φέρει. et pag. 656. πόκον, εἵπομεν, εἰς γναφεῖον οὐδεὶς ἀποφέρει.

Tom. VIII. pag. 631: ὅταν ἐν φρέατι τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου συσχεθῶσιν. Sumtum est ex Platonis *Theaeteto* pag. 165. b: τί γὰρ χρήσει ἀφύκτω ἐρωτήματι τὸ λεγόμενον ἐν φρέατι συνεχόμενος;

Galenus Tom. VIII. pag. 631. νομοθετεῖ μὲν γὰρ (Chrysippus) ὀνόματα πλεῖον ἢ Σόλων Ἀθηναίους ICTAN τοῖς ἄξοσι νομίσματα. Emenda: ἈθηναίοιC TAN (τάν) τοῖς ἄξοσι νομίσματα. Male repetitum IC stultum errorem peperit. Praeterea scribe ὀνόματα πλεῖονA ἢ Σόλων κτέ. Scribae error antiquam crasin tuto servavit τάν pro τὰ ἐν.

Galenus Tom. VIII. pag. 631. (Chrysippus) οὔτε γεννηθεῖς Ἀθήνησιν οὔτε τραφεῖς ἀλλὰ χθὲς καὶ πρῶτον ἦκων ἐκ Κιλικίας — Ἀθηναίοις ὑπὲρ ὀνομάτων ἐπιχειρεῖ νομοθετεῖν ἃ κίττα τὰν σειρῆνα μιμουμένα Galenus scripserat χθὲς καὶ πρῶτην (πρῶην). Demosthenes περὶ τοῦ σεφάνου pag. 270. 21: ὁψὲ γάρ ποτε — ὁψὲ λέγω; — χθὲς μὲν οὖν καὶ πρῶην ἅμ' Ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ γέγονεν.

Saepius χθὲς καὶ πρῶην apud Galenum legitur. Levi errore scribitur Tom. V. pag. 99: ἤκουσα πρῶτην pro πρῶην.

Tom. VIII. pag. 774: τοὺς ἀποδιδράσκοντας οἰκέτας κηρύττουσιν ὁσημέραι κατὰ τὰ τῆς ιδέας γνωρίσματα.

Ridiculum in his verbis vitium inest ἀποδιδράσκοντας pro ἀποδεδρακότας. cf. Tom. XI. pag. 796: ὅσοι τὰ τῆς ιδέας γνωρίσματα κηρύττουσιν ἀποδεδρακότος ἀνδραπόδου.

Tom. VIII. pag. 784: εἶτα τὸν μὲν ἀσκὸν — παρελείψατε, τῇ δ' ἀρτηρίᾳ μόνῃ — πράγματα παρέξετε; Non tam male Graece scribit Galenus ut παρέλειψα dicat pro παρέλιπον. Legendum παραλείψετε..

Tom. VIII. pag. 868: περὶ τούτων οὐδὲ ζητεῦσιν ὅλως ἀλλὰ Ταλαιπώρως παρατρέχουσιν.

Interpres: sed praetermittunt misere. At tu scribe: ἀλλ' ἈΤαλαιπώρως.

C. G. COBET.

SUIDAS.

v. πρὶν καὶ λύκος διν ποιμαίνειύσει.

Foedissimum mendum pro:

πρὶν ΚΕΝ λύκος οἶν ὑμεναιοῖ.

C. G. C.

EURIPIDEA.

SCRIPTIT

S. A. NABER.

(Contin. e pag. 162).

In Euripidis *Ione* statim me advertunt verba vs. 16:

ὥς δ' ἦλθεν χρόνος,
τεκοῦσ' ἐν οἴκοις παῖδ' ἀπήνεγκεν βρέφος
ἐς ταῦτόν ἄντρον οὐκ ἐν ἡνιάσθῃ θεῶ.

Hic negligenter Mercurius loquitur, nam vs. 949 habemus testem imprimis locupletem, matrem ipsam, quae narrat, non in regia sed in antro sub arce se puerum enixam fuisse. Ego autem fortasse feram in tragico poeta talem negligentiam, quamquam haud contemnenda sunt, quae nuper de his versibus disputarunt Bonnenses iuvenes Enthovenus p. 34 et Klinkenbergius p. 43, sed non feram illum *infantem puerum*, παῖδα βρέφος. Scio quidem olim lectum fuisse vs. 1399:

ὁρῶ γὰρ ἄγγος οὐ 'ξεῖσηκ' ἐγὼ ποτε
σέ γ' ὦ τέκνον μοι βρέφος ἔτ' ὄντα νήπιον,

sed jamdudum est ex quo Cobetus demonstravit, hunc quidem postremum versiculum perperam additum fuisse ab inepto homine, qui non intelligeret quid esset οὐξεῖσηκα. Herwerdenus p. 73. locutionis abundantiam excusare conatus est, laudatis Oed. Tyr. 637, Trach. 202, Phoen. 22, 568, 778, Androm. 385, Helen. 513, Hippol. 10 et Electr. 411, nec tamen satis similem locum excitare potuit. Legitur quidem vs. 1597:

ἐπεὶ δ' ἔτικτες τόνδε παῖδα καπέθου
 ἐν σπαργάνοισιν, ἀρπάσαντ' εἰς ἀγκάλας
 Ἑρμῆν κελεύει δεῦρο πορθεῖν βρέφος;

ac concedendum est, in tragica dictione interdum quaedam abundare, sed certi quidam fines sunt, quos nemo impune transgredi poterit et risum movebis, si quem dixeris *puerum infantem* editum fuisse in dias luminis oras. Praeterea vss. 33 et 38 simplex verbum φέρειν invenio, non ἀποφέρειν et reponere fortasse licebit:

τεκοῦσ' ἐν οἴκοις ἄρσεν ἤνεγκεν βρέφος.

Continuo pergit narrare Mercurius vs. 18:

κακτίθῃσιν ὡς θανούμενον
 κοίλης ἐν ἀντίπηγος εὐτρόχῳ κύκλῳ.

Verum non eo consilio exposuit Creusa recens natum puerum, ut periret, nam sperarat fore ut Apollo filium servaret, vide modo vss. 386, 898, 933 et 965. Ultimo loco rogat paedagogus, quid mater impulerit ut tantum facinus admitteret eaque haud cunctanter respondet:

ὡς τὸν θεὸν σώσοντα τὸν γ' αὐτοῦ γόνον.

Itaque particula ὡς non debet servari, quum praesertim in extrema tragoedia misera mater non inter scelestas, sed inter probas mulieres referatur. Proclive est restituere:

κακτίθῃσι κατθανούμενον.

Unde vitium sit natum, facile. uti arbitror, apparebit. Sed sequitur post breve intervallum vs. 27:

ἀλλ' ἦν εἶχε παρθένος χλιδήν
 τέκνῳ προσάψασ' ἔλιπεν ὡς θανούμενῳ.

Etiamsi haec sententiae pars interpolata sit, quod neque affirmare nec refellere in animo est, tamen intelligere mihi videor, lacunculam hic imperite expletam fuisse eorum verborum ope, quae decem versibus ante a poeta posita fuerant, nec solent Euripides quique eum proximo intervallo secuti sunt, in tanta Graeci sermonis copia, vocabula eadem brevi interjecto spatio bis ponere, quum nullo negotio orationem variare possint, quae vera est Herwerdeni observatio. Nec potero fortasse liquido demonstrare quae verba perierint, sed coll. vss. 33, 955, 1351, 1489 et 1598, quibus omnibus locis fasciarum fit mentio, cre-

diderim fere veram scripturam esse:

τέκνην προσάψας' ἔλιπεν ἐν τοῖς σπαργάνοις.

Vs. 24:

ᾧθεν Ἑρεχθεΐδαις ἐκεῖ
νόμος τίς ἐστιν ὀφείσιν ἐν χρυσηλάτοις
τρέφειν τέκνα.

Cum Barnesio hodie edi solet ἔτι· malim ἀεὶ.

Vs. 54 perperam Mercurius Ionem χρυσοφύλακα τοῦ θεοῦ appellat, qui aedituus erat vel ἑρμηνεύς, quo vocabulo poeta utitur Iph. Taur. 1302. Scopas habet quibus aedem verrit et noctem foris degit, sicuti apparet e versu 315 ex probabili Musgravii emendatione: ἀπανταχοῦ μοι δῶμ' ἴν' ἂν λάβῃ μ' ὕπνος. Hinc etiam vs. 414: ἡμῖν τὰ γ' ἔξω, τῶν ἔσω δ' ἄλλοις μέλει. Contra ἱεροφύλακες nocturnum tempus degunt in postica aedis parte, cf. Iph. Taur. 1027, de quo loco Bergkii egit in Museo Rhenano XVII. 588. Hi χρυσοφύλακες sunt nec thesauri cura committebatur apparitori, qualis Ion erat. Sensit hoc Nauckius, qui ναοφύλακα commendavit, sed paulo propius a tradita scriptura abest θριγκοφύλακα, nam pro re nata talia composita formare jus est. Θριγκός est deauratum saeptum saxi structum, quo adytum templi circumclusum erat, cf. Otto Hensius ad hanc fabulam p. 10. Quantum video, Badhamus ad vs. 1325 et Enthovenus p. 46 a vero aberrarunt.

Vs. 248, si quidem constructionem verborum bene intelligo, pro ἐλθεῖν reponendum est ἐλθόν:

ὦ ξένη, τὸ μὲν σὸν οὐκ ἀπαιδεύτως ἔχει
ἐς θαύματ' ἐλθὼν δακρύων ἐμῶν πέρι.

Licet Herwerdenus in perpetuo commentario sileat, fateor me nequitiam expedire posse Creusae verba vs. 276:

τί χρῆμ' ἐρωτᾷς; καὶ γὰρ οὐ κάμνω σχολῇ,
nihil enim admodum est, cur absente marito regina festinet. nam aliquanto post demum, vs. 332, venit ei in mentem per Ionem Apollinem de communi filio interrogare. Sed miratur adulescentem in vetere Athenarum historia tam curiosum, cum suarum rerum satagat, quod scopae et arcus declarant. Hinc

scripserim :

τί χρῆμ' ἐρωτᾷς, καίπερ οὐ κάμωνων σχολῇ;

Ipsi autem Ioni, tam erat dulce officium, perpetuum otium videbatur, cf. vs. 634.

Laborat scriptura in Codicibus vs. 286:

τιμᾷ τιμᾷ· ὡς μήποτ' ὄφελόν σφ' ἰδεῖν.

Vide apud Herwerdenum p. 111 virorum doctorum varia tentamina, inter quae tamen nihil est quod mihi magno opere aridet. Incidi equidem in:

τιμῶν γ' ἀτιμᾷ· μήποτ' ὄφελόν σφ' ἰδεῖν.

Deinde si quis forte verbum *ἀτιμᾷ* non audet per conjecturam in Euripidis textum inferre, quamquam Codicum vestigia, uti vides, eo nos liquido ducant, praesto est *ἀτίζει*, sed illud malim, coll. Soph. Ai. 1129.

Miror numerorum confusionem vs. 304:

ἄπαιδές ἐσμεν, χρόνι' ἔχοντ' εὐνάματα.

Quod invenio vs. 1463: *ἄπαιδες οὐκέτ' ἐσμέν*, commendare potest meam suspicionem:

ἄπαιδ' ἔτ' ἐσμέν, χρόνι' ἔχοντ' εὐνάματα.

Non mediocriter offendor vs. 338:

Φοίβῳ μιγῆναι φησί τις Φίλων ἐμῶν,

nam apud Athenienses utique *μίγνυται* ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικί, οὐχ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί, quae est veterum grammaticorum doctrina, de qua dixi ad Alciphronem in Mnem. XVII. 248. Non novit hoc discrimen Homerus, non Hesiodus, non Pindarus, apud quem legitur Olymp. 6. 29: *Ποσειδάωνι μιγεῖσα*, Pyth. 9. 84: *Ζηνὶ μιγεῖσα* et Pyth. 3. 14: *πρόσθεν ἀκειροκόμῃ μιχθεῖσα Φοίβῳ*, sed tragici poetae quantum novi loquuntur cum civibus et aequalibus. Quod Aristophanes scripsit noto loco: *καὶ τικτούσας ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ μιγνυμένας τοῖσιν ἀδελφοῖς*, recte dictum est, quo turpius flagitium videatur esse et interdum mulieres ipsae dicuntur *μίγνυσθαι*, quae etiam *γαμοῦσι*, dum maritus *γαμεῖται* et nubit nec ducit, sed ipse ducitur. Apud Aegyptios aliquando, quod Herodotus tradidit 2. 42, *γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν*. *prodigium* id erat, nam sub hirci specie Pan latere crede-

batur, sed de Philonide Theopompus Comicus apud Schol. Arist. Plut. 179:

ὄνῳ μιγείσης μητρὸς ἔβλασεν πόλει,
quod longe turpissimum *flagitium*. Est autem apud Euripidem frequens verbum γάμοις ζευχθῆναι vel ζυγῆναι, de quo Herwerdenus dixit ad Ion. p. 71. Legitur in Supplicibus 822: ἐμὸν δὲ μήποτ' ἐζύγη σῶμ' ἐς ἀνδρὸς εὐνάν, in Bacch. 468: ὁ Σεμέλην ἐνθάδε ζεύξας γάμοις, Iph. Aul. 698: ταύτην δὲ Θνητῶν ἢ Θεῶν ἔζευξε τίς; in fragmento 4: ἡ ζυγεῖσα δευτέρα πατρί, et ubi finem inveniam? Scribendum:

Φοίβῳ ζυγῆναι ἢ Φησί τις φίλων ἐμῶν.

Labem conceperunt quae leguntur vs. 506:

οὐτ' ἐπὶ κερκίσιν οὔτε λόγοις
φάτιν αἶον εὐτυχίας μετέχειν
θεῶν τέκνα θνατοῖς.

Non ambigam, quo sensu dictum sit ἐπὶ κερκίσιν, nam dum texebant ancillae, uti fit confabulando tempus fallebant; ridiculum propemodum est hoc demonstrare velle, sed vide tamen in hac ipsa fabula vs. 197: ἐμαῖσι μυθεύεται παρὰ πῆναις ἀσπιστὰς Ἰόλαος, quod miror Barnesium et Badhamum minus intellexisse, quos meliora docuit Herwerdenus p. 98. Quid autem reponemus pro οὔτε λόγοις? Neque οὐτ' ἐλέγοις Musgravii, neque Reiskii οὔτε χοροῖς, neque Badhami οὔτε λόγων, mihi quidem satisfacit. Quodnam praeterea tempus habent virgines, quod amicis confabulationibus dare possunt? Dum lavandria, uti arbitror, siccant ad solem. Vide modo Hippol. 125. Hinc conjeci: οὐτ' ἐπὶ κερκίσιν οὔτε πλυνοῖς. Vocabulum poeta ab Homero habet. Praeterea cf. Helen. 181 et Iph. Aul. 790.

Risum movent Xuthi verba vs. 527:

κτεῖνε καὶ πίμπρῃ· πατρὸς γὰρ ἦν κτάνης ἔσει φονεύς.
Pulcre quidem Hercules Euripideus fragmt. 688:

πίμπρῃ, κατὰθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου
πίνων κελαινὸν αἶμα.

Recte quoque Eteocles in Phoenissis vs. 521:

πρὸς ταῦτ' ἴτω μὲν πῦρ, ἴτω δὲ φάσγανα,
ζεύγνυσθε δ' ἵππους, πεδία πίμπλαθ' ἀρμάτων,

ὥς οὐ παρήσω τὴν ἐμὴν τυραννίδα.

Sed nil tale nunc Xuthum decet, qui neque vinctus abripitur, neque in obsessa urbe hostibus minatur. Nec magis Ion facies admovet, sed arcum intendit in matris maritum, vs. 524: οὐκ ἀπαλλάξει, πρὶν εἶσω τόξα πνευμόνων λαβεῖν; Quid igitur faciemus? Circumspiciemus, num forte laboranti loco possimus succurrere. Verbum est *τιτράναι*, quod apud Galenum aliquoties invenitur, ex quo Buttmannus, vel potius Lobeckius, enotavit *τιτράναι*, *τιτῶσα*, *τίτρασθαι* et *τίτραται*. Apud Dionem Cassium est 69. 12: *διατιτράντες ἔνω τὰς ὑπογείους ὁδούς*. Etiam apud Appianum invenitur *διετίτρη* et *ἀνατιτράντες* vel quod verius, *ἀνατιτράντες*. Alios locos Henricus Stephanus dabit, sed haec jam sufficiunt ad stabiliendam conjecturam: *κτεῖνε καὶ τίτρη*. De horum versuum transpositione Kockius dixit Verisim. p. 252 sq.

Vs. 615:

κἄτ' ἢ προδοὺς σὺ μ' ἐς δάμαρτα σὴν βλέπης,

ἢ τὰμὰ τιμῶν δῶμα συγχέας ἔχης.

Si bene memini, hic unicus locus est, ubi τὸ Σοφόκλειον σχῆμα conjunctivo modo usurpatur. Etiam si locus interpolatus sit, qua de re Herwerdenum vide, tamen necessarium erit rescribere:

ἢ τὰμὰ τιμῶν δῶμα σὸν σὺ συγχέης.

Leve vitium est vs. 803:

δέσποινε, προδεδόμεσθα, σὺν γὰρ σοὶ νοσῶ.

Malim certe equidem: σοὶ γὰρ συννοσῶ.

Quod paedagogus suadet vs. 845:

ἢ γὰρ ξίφος λαβοῦσαν ἢ δόλω τινι

ἢ φαρμάκοισι σὸν κατακτεῖναι πόσιν,

non triplicem sed duplicem viam innuit et requiritur: καὶ φαρμ.

Exclamat Creusa vs. 863:

τί γὰρ ἐμπόδιον κώλυμ' ἔτι μοι;

πρὸς τί ν' ἀγῶν' ἂν θείμεσθ' ἀρετῆς;

sed quia τί οὖν legitur Eum. 902, Suppl. 306, Pers. 787, Sept. 218 et 704, Phil. 100 et Ai. 873, τί εἶπας autem Trach. 1203

et Philoct. 917, quos locos Weckleinio debeo, hic quoque, nisi fallor, præstabit scribere:

πρὸς τὶ ἀγῶν' ἂν θείμεσθ' ἀρετῆς.

Porsoni doctrinam ad Phoen. 892 nunc quidem negligendam duco.

Interrogat Creusam paedagogus vs. 950:

ὁ παῖς δὲ ποῦ ἔστιν; ἵνα σὺ μηκέτ' ἦς ἄπαις.

Elliptice hæc dicta sunt, sed si cogitatione supplebis, quæ senex prae festinatione reticuit, facile intelliges indicativum modum requiri: *ἵνα σὺ μηκέτ' ἦσθ' ἄπαις*. Similiter Iph. Taur. 357:

*ἀλλ' οὔτε πνεῦμα Διδόθεν ἤλθε πάποτε,
οὐ πορθμῖς, ἥτις διὰ πέτρας Συμπληγάδας
Ἑλένην ἀπήγαγ' ἐνθάδ', ἥ μ' ἀπώλεσε,
Μενελάων θ', ἵν' αὐτοὺς ἀντετιμωρησάμην.*

Iam significavi in Mnem. XIX 258 legendum mihi videri vs. 1037 *δψεται*, non *ἴζεται*.

Evidens mendum est vs. 1180:

ὁ δ' ὥς ἐν ἱρῷ μάντεσιν τ' ἐσθλοῖς τραφεῖς.

Quantillum est reponere *ἐσθλός*.

Abundat particula *γε* vs. 1415:

κἂν μὴ φράσω γε, κατθανεῖν ὑφίσταμαι.

Notum remedium est: *κἂν μὴ φράσω ὅγῳ*.

Denique vs. 1435:

ὅς, εἴπερ ἔστιν, οὔποτε' ἐκλείπει χλόην,
in tali sententia scripsissem equidem: *εἰ πάρεστιν*.

In *Helena* de Theonoe ita legimus vs. 15:

τὰ θεῖα γὰρ

*τά τ' ὄντα καὶ μέλλοντα πάντ' ἠπίσατο,
προγόνου λαβοῦσα Νηρέως τιμὰς πάρα.*

Hos honores Theonoe, nisi fallor, non *sumsit*, sed *accepit*. Itaque malim: *λαχοῦσα*. Iam Homerus: *τιμὴν δὲ λελόγχασι ἴσα θεοῖσιν* et discrimen perspicuum est. Eodem modo nuper corripgebam Soph. Antig. 1163 et Troad. 471.

Aliquanto plus proderit emendare vs. 34, ubi Helena narrat Iunonem simulacrum immisisse, quod Paris ipsam Ledaë filiam se tenere ratus, in patriam abduceret. Verba haec sunt:

δίδωσι δ' οὐκ ἔμ', ἀλλ' ὁμοιώσας' ἐμοὶ
εἰδῶλον ἔμπνου οὐρανοῦ ξυνθεῖτο' ἄπο.

Credo ex aethere illud εἰδῶλον fuisse itaque vs. 613 postquam Menelaus uxorem agnovit, quae apud Aegyptios delitescebat, πάλιν εἰς οὐρανὸν avolat. Sed quid est illud quod Iuno dicitur συνθεῖναι ἀπ' οὐρανοῦ? Nemo, uti arbitror, illam σύνθεσιν umquam explicabit; non enim Iuno simulacrum in Helenae locum substituit οὐρανοῦ ξυνθεῖτο' ἄπο, sed οὐρανοῦ συθεῖτο' ἄπο. Est haec correctio facilis ac certa. Vide participium συθεῖσα itidem usurpatum Ion. 787, Iph. Taur. 1294, alibi. Quod librarii in praepositione, quam perperam inferserunt, alteram formam per conjecturam reposuerunt, id minime mirum, cum idem saepe fiat, veluti Phoen. 85, ubi Codices omnes videntur habere spondeum in quarto pede: δὸς δὲ ξύμβασις τέκνοις.

Graviter corruptus ac paene conclamatus est vs. 125:

αἰαῖ· κακὸν τόδ' εἶπας οἷς κακὸν λέγεις,

sed satis probabiliter restitues:

αἰαῖ· τόδ' εἶπας ἕτερον ἐφ' ἐτέροις κακόν,

nam quum forte in lacero libro nihil esset reliquum praeter: αἰαῖ· τόδ' εἶπας οἷς κακόν, locum librarii utcumque interpolaverunt, ut versus ratio quodammodo constaret. Postquam autem Helena haec exclamavit, tunc Teucer:

ὥς κεῖνος ἀφανῆς ξὺν δάμαρτι κλήζεται.

Verum non haec fama de Menelao circumferebatur, sed iam mortuus credebatur esse, uti est vs. 132: θανὼν δὲ κλήζεται καθ' Ἑλλάδα, unde illud ipsum κλήζεται videtur translatum in versum 126 ad lacunulam explendam. Hoc dixit Teucer, Menelaum nondum in patriam redisse reddiderimque poetae:

ὥς κεῖνος ἀφανῆς ξὺν δάμαρτι πλάζεται.

Quo audito, rectissime Helena interrogare potuit:

οὐ πᾶσι πορθῶδες αὐτὸς Ἀργείοισιν ἦν;

Vs. 154 Cobetus emendavit, nam quod ibi Theoclymenus dicitur *κυρὸν πεποιθὼς ἐν φοναῖς θηροκτόνοις*, fuit is γεγηθὼς potius. Hic autem Homeri recorder, apud quem est nobili loco Z 510:

ὁ δ' ἀγλαΐηφι πεποιθὼς

ρίμφα ἐ γούνα φέρει μετὰ τ' ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων.

Hic nulla est lectionis varietas, non magis quam O 267, ubi eadem verba de Hectore usurpantur, quae priore loco de Paride dicta sunt. Miro tamen usu generosus equus describitur tanquam *pulcritudine sua fretus* et, quia proxime praecessit: *ποσὶ κραιπνοῖσι πεποιθὼς*, suspicari coepi hic quoque latere corruptellam reponendumque esse: *ἀγλαΐηφι γεγηθὼς*. In vetustissima scriptura mutatio admodum exigua est.

Pulcritudinem ipsa suam exsecrat Helena vs. 262:

εἶθ' ἐξαλειφθεῖσ', ὡς ἄγαλμ', αὖθις πάλιν

αἶσχιον εἶδος ἀντὶ τοῦ καλοῦ ἔλαβον.

Quam nihil hic significet *ἐξαλειφθεῖσα*, et per se satis apparet et confici poterit ex Iph. Taur. 698:

οὐδ' ἄπαις δόμος

πατρῷος οὐμὸς ἐξαλειφθεῖη ποτ' ἂν.

'Εξαλειφθεῖσ' ὡς ἄγαλμα! Solentne deorum signa *ἐξαλειφθῆναι*? Cur? Quando? Quomodo? Sed operae pretium est Platonem conferre in Symposio p. 215 b, ubi Socratem Alcibiades similem esse dicit τοῖς Σειληνοῖς τούτοις τοῖς ἐν τοῖς ἐρμογλυφείοις καθήμενοις, οὗτινας ἐργάζονται οἱ δημιουργοὶ σύριγγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας, οἱ δὲ ἴχα διοιχθέντες φαίνονται ἐνδοθεν ἀγάλματ' ἔχοντες θεῶν. Eodem uti conicio, respexit Helena:

εἶθ' ἐξανοιχθεῖσ' ὡς ἄγαλμ', αὖθις πάλιν

αἶσχιον εἶδος ἀντὶ τοῦ καλοῦ ἔλαβον.

Quid mirum, si Euripides incidit in eandem comparisonem, in quam postea Plato? Quamquam Plato melius, nam turpis Silenus interdum Helenam intus celat, sed formosa Helena non celat Silenum. Pariter Sophocles in Antigone vs. 709:

ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ

ἢ γλῶσσαν ἢν οὐκ ἄλλος ἢ ψυχὴν ἔχειν,
οὗτοι διαπτύχθεντες ὠφθησαν κενοί.

Ad quem locum Schneidewinus adscripsit σκολιδόν:

εἶθ' ἐξῆν ὁποῖός τις ἦν ἔκαστος
τὸ σῆθος διελόντ', ἔπειτα τὸν νοῦν
εἰσιδόντα, κλείσαντα πάλιν
ἄνδρα φίλον νομίζειν ἀδόλῳ φρενί.

Qui apud Euripidem servare volent ἐξαλειφθεῖσα, necessario sententiam suam sic tuebuntur, ut contendant etiam picturas ἀγάλματα recte dici, sed iamdudum est ex quo observavit Ruhnkenius ad Timaeum p. 6, saepe ἀγάλματα a picturis distingui. Deinde contendit hoc tamen discrimen non perpetuum esse et duos locos affert, ut assertioni fidem faciat; alter est ille ipse Euripidis versiculus, quem modo emendavimus, alter Anaxandridis est apud Athen. XIV 655 a:

οὐ μανικόν ἐς' ἐν οἰκίᾳ τρέφειν ταῦς,
ἐξὸν τοσούτου δὲ ἀγάλματ' ἀγοράσαι;

ubi equidem non video cur tabulam pictam potius quam signum intelligam et scribit Meinekium etiam Dobraeum Advers. II. p. 350 statuas intellexisse. Ceterum Anaxandridis versiculi parum sunt numerosi et si vera est Dobraei suspicio, quam vide apud Meinekium, etiam minus numerosi fuerunt. Neque poetae tamen, neque librarii quidquam peccarunt, sed editores non viderunt pedes ita dispescendos esse:

οὐ μανικόν ἐς' ἐν οἰκίᾳ
τρέφειν ταῦς, ἐξὸν τοσούτου δὲ
ἀγάλματ' ἀγοράσαι;

Vs. 513:

λόγος γὰρ ἐστὶν οὐκ ἐμός, σοφῶν δ' ἔπος,
uniuscuiusque est coniciere: σοφῶν δέ του. Itidemque vs. 701:
ἦν μανθάνω μὲν καὐτός, οὐ σαφῶς δ' ἔχω,
scribam: οὐ σαφῶς δέ πω.

Vs. 810 conieci: οὗτος σιδηρότρωτον οὐκ ἔχει δέμας Mnem. XVI. 204 et vs. 847: ὅσις θέτιν μὲν ὥς ἔπρησ' Ἀχιλλέα, Mnem. XV. 332.

Vs. 909:

ἡμᾶς δὲ μακαρίως μὲν, ἀθλίως δ' ἐμοί
Ἑρμῆς ἔδωκε πατρὶ σῶ σῶζειν, κτέ.

Haec Helenae ad Theonoe verba intelligam, si mecum scripseris: ἀθλίως δ' ἄμα.

Mirifice languet participium ἡγουμένη vs 919:

εἰ δ' οὔσα μάντις καὶ τὰ θεῖ' ἡγουμένη
τὸ μὲν δίκαιον τοῦ πατρὸς διαφθερεῖς, κτέ.

Parum est dicere Theonoe ἡγεῖσθαι τὰ θεῖα, nam non vates tantum hoc faciunt, sed scelesti homines etiam, καίπερ φρίσσοντες κατὰ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον. Sed erat illa τὰ θεῖ' αἰδουμένη. Hoc pii homines faciunt, impii non faciunt.

Nescio quomodo editores patienter tulerunt vs. 948:

ἐγὼ σὸν οὔτ' ἂν προσπείνῃ τλαίην γόνυ
οὔτ' ἂν δακρῦσαι βλέφαρα.

Quid reponendum est? Contuli Electr. 1349: βλέφαρον τέγγουσ' ἀπαλόν, Iph. Taur. 833: γόος τὸ σὸν νοτίζει βλέφαρον, Iph. Aul. 497: σὺ δ' ὄμμα παῦσαι δακρύοις τέγγων τὸ σὸν et Iph. Aul. 1434: δακρύοις τέγγεις κόρας itaque commendo: οὔτ' ἂν διᾶναι βλέφαρα.

Adstans ad Protei sepulcrum, Menelaus defunctum regem alloquitur: λέξαι τὰδ' ἀμφὶ μνήμα σοῦ πατρὸς ποθῶ, nam haec est vs. 961 Weckleinii scriptura, quam ego quoque in margine adnotaram. Deinde post pauca rex ita loquitur:

ἀλλ' ἤδε πατέρα νέρθεν ἀνακαλούμενον
οὐκ ἀξιώσει τὸν πρὶν εὐκλεέστατον
κακῶς ἀκοῦσαι· κυρία γάρ ἐσι νῦν.

Non filia Theonoe, sed filius Theoclymenus patri in regno successit itaque scribendum: κυρία γάρ ἐσι νῦν. Theonoe Helenam cum marito servare poterit, dummodo fratrem celet Menelai adventum in Aegyptum.

Miseris morem gerit Theonoe vs. 1017: ὥς οὖν περαίνω μὴ μακράν, σιγήσομαι. Deinde brevi post, vs. 1023 iterum habemus illud σιγήσομαι.

ἐγὼ δ' ἀποσᾶσ' ἐκποδὼν σιγήσομαι.

Est hoc vitium de eo genere, quod iam toties offendimus; quum esset forte in Codice lacuna, librarii assumerunt e vicina vocabulum, quod sic satis sententiae conveniret. Sed prae-stat supplere, quod necessario hic unicuique in mentem venire debet:

ἐγὼ δ' ἀποσᾶσ' ἐκποδὼν χωρήσομαι.

In colloquio cum Helena ridicule rex Theoclymenus de naufrago, qui nuncium scilicet attulerat de Menelai obitu, vs. 1222:

πόσιν δ' ἄθραπτον ἔλιπεν ἢ κρύπτει χθονί;

Emenda πότερον. Πόσιν sic demum in ea sententia recte usurpabitur, si adjeceris pronomen possessivum. Magis etiam ridicule id quod est πόσις recurrit vs. 1287:

κούκ ἂν δύναίτο ζῆν ὁ κατθανὼν πόσις.

Quasi coelibes facilius reviviscant quam patresfamilias! Lege: ὁ κατθανὼν πάλιν et cf. Nauckius ad versum huius fabulae 613.

Pollicetur rex vs. 1272 se navigium esse daturum, ut marito Helena inferias ferat:

Φοίνισσα κώπη ταχύπορος γενήσεται.

Requiro: δοθήσεται. Recte dicetur hoc sensu γενήσεται σοι, sed nudum γενήσεται absonum est.

In Theoclymeni verbis vs. 1396:

δέδοικα γάρ σε μή τις ἐμπεσὼν πόθος

πέισῃ μεθεῖναι σῶμ' ἐς οἶδμα πόντιον.

rectius hoc nisi fallor dicitur καθεῖναι· sic certe vs. 1614:

καθῆκ' ἐμαυτὸν εἰς ἄλ' ἄγκυραν πάρα.

Nondum expedire potuerunt viri docti vs. 1590:

καί τις τόδ' εἶπε· δόλιος ἡ ναυκληρία·

πάλιν πλέωμεν Ναξίαν· κέλευε σύ·

σύ δὲ εἰς ῥέφ' οἶακα.

Codex habet ἀξίαν, cui superscriptum να, unde Ναξίαν in Aldinam fluxit. Scribit Hermannus ἀξιῶ, Paleius: τί νῦν πλέωμεν Ναυπλίαν, Badhamus ἀντίαν, sed haec desperantium sunt conamina. Emendandum:

πάλιν πλέωμεν· δεξιὰν κέλευε σύ.

Tantum vitium omnes latuisse! Nec potero fortasse excitare locum, ubi hoc ipsum legitur δεξιὰν κελεύειν, sed quum Aristophanes dixerit: ὀρθὴν κελεύεις ἢ τὸ δένδρον φαίνεται, nihil est cur dubitemus an recte dicatur δεξιὰν κελεύειν.

In extrema fabula vs. est 1679:

τοὺς εὐγενεῖς γὰρ οὐ συγοῦσι δαίμονες·

τῶν δ' ἀναριθμήτων μᾶλλον εἰσιν οἱ πόνοι.

Hartungus cum intelligeret sententiam claudicare, secundum versiculum expunxit, qua nulla alia ratio magis est simplex atque expedita. Videbo tamen an huic quoque malo succurrere possim, antequam confugiam εἰς τὸ τεμεῖν καὶ καῦσαι, quod mihi odiosum est δμῶς Ἀἰδαο πύλῃσιν. Dioscuri mihi hoc innuere videntur: non sunt sane generosi viri immortalibus diis odio, sed quorum nomen et fama est, hi maioribus aerumnis exercentur ut Herculem imitati laboribus exantlatis tandem ipso coelo potiantur:

τῶν δ' ἐναριθμήτων μᾶλλον εἰσιν οἱ πόνοι.

Ad *Electram* pauca mihi adnotanda supersunt, nam quae mihi recte animadvertisse videbar, eorum magnam partem comperi ab aliis mihi fuisse praerepta. Quae supersunt minuta fere sunt nec satis digna fortasse quae edantur in lucem. Veluti vs. 36 verba sunt rustici προλογίζοντος·

ἡμῖν δὲ δὴ δίδωσιν Ἥλέκτραν ἔχειν

δάμαρτα, πατέρων μὲν Μυκηναίων ἄπο

γεγῶσιν· οὐ δὴ τοῦτό γ' ἐξελέγχομαι.

Malim: ἐξελέγχομαι. Quod dicit se pauperem esse et tamen ingenuum, id nemo coarguet, non coarguit. Magis etiam hic futurum necessarium est quam vs. 363:

καὶ γὰρ εἰ πένης ἔφυν,

οὔτοι τόγ' ἦθος δυσγενὲς παρέξομαι.

Plutarchus in Lysandri vita celebrem fecit Electrae parodum, cuius haec prima verba sunt:

Ἄγαμέμνωνος ὦ κόρα,
 ἤλυθον, Ἥλέκτρα, ποτὶ σὺν αὐτὰν ἀγρότειραν.
 ἔμολε τις ἔμολε τις ἀνὴρ γαλακτοπότας
 Μυκηναῖος οὐριβάτας·
 ἀγγέλλει δ' ὅτι νῦν τριταίαν καρύσσουσιν θυσίαν
 Ἀργεῖοι, πᾶσαι δὲ παρ' Ἑρᾶν μέλλουσι παρθενικαὶ τείχειν.

De vocabulo γαλακτοπότας, quod tanto magis placuit Weillio, quanto minus placuit Nauckio, in neutram partem quidquam pronunciare ausim, sed plurimum me offendit nuncius ille οὐριβάτας vel δρειβάτας, nam et Mycenæ in planitie sitæ sunt, neque ille αὐτουργὸς fundum habebat in saltibus, cf. vs. 79. Solemus autem in nuncio celeritatem laudare et conferre iuvat Hesychium in voce αὐριβάτας· Αἰσχύλος (fr. 278) τὸ αὐρι ἐπὶ τοῦ ταχέως τίθῃσι καὶ ὁ αὐτὸς Ψυχρασσία οὕτως φησὶ τὸ ὄνομα ταχυβάμων. Quocum componunt Anecd. Bk. αὐριβατον· τὸ αὐρι τιθέασιν ἐπὶ τοῦ ταχέως, καὶ τάχα οὐκ ἀπὸ τῆς αὐρας, ἀλλὰ κατὰ τινα βαρβαρικὴν λέξιν, τάχα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ αὐριον. Illud ipsum αὐριβάτας etiam Euripidi reddiderim eiusque rei leve indicium est in Aristophanis Pace. Quod Euripides in Electra posuit vs. 1147: μετὰτροποι πνέουσιν αὖραι ὄμων, id respexisse videtur Aristophanes in Pace vs. 945: πολέμου μετὰτροπος αὖρα et indidem αὐρι mutuatus est in ludicro composito ἐνδιαεραυρινήχτους vs. 830, ubi Dindorfius Aeschylī αὐρι contulit, de Euripide autem, quem eadem opera emendare potuisset, non cogitavit, credo quia hodie sedet opinio Electram doctam fuisse aliquot annis post Pacem, nempe 413, qua de re Weillium vide p. 569. Argumentum tamen, quo viri docti plurimum confidunt, nimis est lubricum, nam quod contendunt Helenam brevi post Electram editam fuisse, cum Dioscuri in hac tragoedia narrent, mox Helenam affore, quæ numquam Trojam venerit, sed per totum tempus belli Trojani in Aegypto latitaverit itaque Electram commissam fuisse a. 413, cum Helena primum spectata sit a. 412, id concederem, si Euripides primus hanc Helenæ cecinisset palinodiam, sed satis apud omnes celebre erat Stesichori carmen, quod Platonis Phædrus indicat. Deinde quod provocant ad vs. 1347:

νῶ δ' ἐπὶ πόντον Σικελὸν σπουδῇ
 σῶσονται νεῶν πρῶρας ἐνάλους,

hoc non necessario referemus ad Niciae expeditionem, sed ad septimum annum belli Peleponnesiaci, de quo Thucydides 4.2: Ἀθηναῖοι δὲ τὰς τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ἀπέστειλαν, cetera de Pylo et Sphacteria, quae nota sunt. Mare autem Siculum ad Graeciam usque pertinet, cf. Cycl. 703. Haec autem si probabuntur, Aristophanes in Pace Euripidis Electram respicere potuit, quae quattuor annis ante docta erat. Sed utcumque haec tempora constituentur, αὐριβάτας hic certe magis accommodatum est, quam οὐριβάτας, quod recte positum est in Phaethonte:

οὐριγγας δ' οὐριβάται
κινῶσιν ποίμνας ἐλάται.

Post senis verba vs. 518:

ἀλλ' ἦλθ' ἴσως που σὸς κασίγνητος λάθρα,
vix dubito quin interpolatus sit senarius:

μολὼν δ' ἐθαύμασ' ἄθλιου τύμβου πατρός,
qui inutiliter adhaeret et verbum ἐθαύμασε inepte hic positum est. Certius tamen est quod pronunciare ausim de vs. 885 et 898. Quod Aristophanes Euripidem appellat poetam ῥηματίων δικανικῶν, id etiam in hanc fabulam cadit, in quo vs. 1011—1050 et vs. 1060—1099 mater Clytaemnestra causam suam perorat *quadraginta* versibus: cui filia Electra versibus itidem *quadraginta* accurate respondet. Non video quidem cui bono ista membrorum parilitas olim fuerit, quam spectatores non potuerunt agnoscere, sed post Ritschelium satis novimus, cui bono illa poetarum mira ac singularis industria nobis esse possit, quamquam fatendum est, fructus quos ex illa observatione viri docti derivarunt, quantum equidem cognoscere potui, nihil plane esse ad expectationem, quam olim moverat Bonnense acumen. Sed, ut illuc redeam, occiso Aegistho frater et soror exsultant ac propemodum triumphant; uterque autem utitur denis versibus 880—889 et 890—899. Exclamat Electra:

ἦκεις γὰρ οὐκ ἀχρεῖον ἔκπλεθρον δραμῶν
ἀγῶν' ἐς οἴκους, ἀλλὰ πολέμιον κτανῶν.

Haec pulchre, sed quam languide addidisse creditur in tanta mentis concitatione ac quasi furore:

Αἴγισθον δὲ σὸν πατέρα κάμδον ὤλεσε,

quum praesertim eadem verba leviter immutata[●] redeant vs. 970. Non tamen poterimus, uti vides, versiculum eliminare ex Electrae oratione, antequam unum insititium senarium deprehenderimus in verbis Orestis. Hic autem tradit Aegisthi cadaver sorori:

ὦν, εἴτε χρήξεις, Θηρσὶν ἀρπαγὴν πρόθες,
ἢ σκῦλον οἰωνοῖσιν, αἰθέρος τέκνοις,
πήξας' ἔρρισον σκόλοπι· σὸς γὰρ ἐστὶ νῦν.

Non mortales ratione praeditos sed immanes belluas haec vociferari dixeris, post quas facile est agnoscere rudentem asinum: δοῦλος, πάροιθε δεσπότης κεκλημένος.

Quam putidum hoc post acre illud σὸς γὰρ ἐστὶ νῦν! Alteram suspicionem, nisi fallor, firmat altera.

Denique iubetur Orestes vs. 1254 proficisci Athenas:

ἐλθὼν δ' Ἀθήνας Παλλάδος σεμνὸν βρέτας
πρόσπτυξον,

sed ut Minervae urbs significetur, rescribendum Πολιάδος.

Bacchas edidit Nicolaus Weckleinius et ita edidit, ut mihi quidem utilissima eius opera fuerit, unde praeterea in mea librorum penuria cognoscere potui, quid viri docti ad hanc tra-goediam explanandam attulissent. Sed quod plurimum miror, scribit Weckleinius p. 8: *Eine umarbeitung des Stücks durch den jüngeren Euripides hat Böckh Gr. trag. princ. p. 297—327 zu erweisen gesucht mit Gründen, die ihre Geltung verloren haben.* Deinde conferre jubemur Middendorffium, qui in observationibus ad hanc fabulam sex paginis refutavit, quae Boeckhius quo erat ingenii acumine, persecutus fuerat per paginas triginta. Equidem Middendorffio careo uti et aliis quam plurimis, quos minime contemno, sed quos comparare mihi non potui, quia bibliotheca Amstelodamensis libris Latinis et Graecis haud ita opipare instructa est, neque sacculus meus sufficit ad omnia. Leidensis bibliotheca mihi quaedam commodavit; etiam Herwerdeno nonnulla debeo; sed Middendorffius in hanc urbem palorum et paludum nondum advolavit. Itaque nunc incertus

haereo nec noviꝑ quam sententiam Weckleinius amplexus sit. Voluitne omnino negare Bacchas fabulam qua utimur ortam fuisse e duarum fabularum contaminatione an hoc solum non concedit, Euripidem iuniorem fuisse, qui patruī tragoediam correxerit et recensuerit? Illud tamen magis crediderim, hoc voluisse Weckleinium, in Bacchis nulla contaminationis indicia reperiri; nusquam certe quantum memini eodem recurrit, ut significet quid sibi de ea quaestione videatur. Mirabor tamen, si Middendorffius adulescens in dissertatione academica tam subito et tribus verbis Herculem profligare potuerit, imo Boeckhium volui dicere. Scribit hic in praeclaro libro, qui plures fortasse haberet lectores, nisi hodie in Germania certe satis raro dicere-tur reperiri, Boeckhius igitur scribit p. 298: „nescio an remitti debeat aliquid a severitate demonstrationum in re post hactenus dicta probabili etiam nullo allato argumento.” Est haec ironia quaedam viribus suis confidentis. Ne sit assecutus quod probare instituit de Euripide minore, sed illud certe luculenter evicit, ea quae hodie post lacunam leguntur inde a versu 1330, perperam cum superioribus conglutinata fuisse. Nihil valeant argumenta, quae Boeckhius ante reliqua in aciem eduxit, etiam si mihi quidem minime contemnenda pleraque esse videantur, sed firmum illud est, quod coepit demonstrare p. 321 de Cadmi persona. Nonnulla fortasse paulo aliter constituere poterimus, neque nihil est quod nostra ars profecit per annos LXXIV, sed de summa rei non dissentio. Non gravabor describere, quae mihi verissime dicta videntur. Usque ad vs. 1330, ubi lacuna est, „Cadmus est”, inquit, „pius divini nepotis venerator, quem neque imbecilla crura nec cani capilli retineant, quominus hedera cinctus thyrsoque instructus orgia celebret. Bacchi numen a Cadmo agnoscī in prologo fatetur ipse deus vs. 30, cf. imprimis vs. 198—209. Attamen quum Cadmus ita insons esset, ut in eum coniceretur culpa inventi commenti de Bacchi divinitate, fati severitas postulabat, ut una cum impiis filiabus et cum sacrilego nepote Pentheo (vs. 26 sqq.) periret pater et avus sanguine coniunctus: neque vero haec poena est, sed ita leges iubent. Cf. Cadmi ipsius verba vs. 1301 sqq.:

*τοίγαρ ξυνῆψε πάντας ἐς μίαν βλάβην,
ὡμᾶς τε τόνδε θ', ὥς διολέσαι δόμους*

κάμ', ὅς τις ἄτεκνος ἀρτέων παίδων γεγώς
 τῆς σῆς τὸδ' ἔρνος, ὃ τάλαινα, νηδύος
 αἰσχισα καὶ κάκισα κατθανόνθ' ὀρῶ.

Longe aliter res est in iis, quae post lacunam dicuntur, ubi et deus Cadmum accusat et ipse se fatetur sontem esse." Pergit Boeckhius deinde quaedam describere, quorum offensionem fortasse declinare poteris, si cum Elmsleyo iisque qui eum secuti sunt, Cadmi verba tribuas filiae Agavae. Habet quidem ea ratio aliquid incommodi, sed probarem tamen, nisi maior in sequentibus offensio superesset, quam interpretando non effugies. Ipse enim deus disertis verbis avum suum incusat. Prior pars accusationis, in qua Bacchus dixerat de fato quod matris sorores maneret, periit ac vix laciniae quaedam Kirchhoffii sagacitate aliunde recuperatae fuerunt; deinde ad avum conversus vaticinatur, quas calamitates hic subire debeat. Δράκων γενήσῃ, inquit, μεταβαλὼν. δάμαρ τε σὴ ἐκθηριωθεῖσ' ὄφεος ἀλλάξει τύπον, cetera de invasione barbarorum, quibus ipse Cadmus praeerit. Denique ita perorat novus deus:

ταῦτ' οὐχὶ θνητοῦ πατρὸς ἐκγεγώς λέγω
 Διόνυσος, ἀλλὰ Ζηνός· εἰ δὲ σωφρονεῖν
 ἔγνωθ', ὅτ' οὐκ ἤθελετε, τὸν Διὸς γόνον
 εὐδαιμονεῖτ' ἂν ξύμμαχον κεκτημένοι.

Post haec verba, quae certo certius ad Cadmum dicta fuerunt, quid causae prodest, etiamsi vss. 1344, 1346 et 1348 Agavae dederimus. Cadmi etiam sunt vs. 1350:

ὦ τέκνον, ὡς ἐς δεινὸν ἤλθομεν κακὸν
 σύ θ' ἢ τάλαινα ξύγγονοί τε παῖς τε σός,
 ἐγὼ θ' ὁ τλήμων βαρβάρους ἀφίξομαι, κτέ.

Et quibusdam interpositis:

οὐδὲ παύσομαι
 κακῶν ὁ τλήμων, οὐδὲ τὸν καταιβάτην
 Ἀχέροντα πλεύσας ἥσυχος γενήσομαι.

Sed mihi quidem aperta res est: usque ad lacunam Cadmus integer et insons est, vide modo vss. 170—369; post vs. 1330 idem ille Cadmus easdem dabit poenas, quas filiae: in eodem delicto poena eadem: exsilium. „Incidit suspicio", ait Boeckhius, „cui tamen parum tribuo, utriusque editionis confusionem in Bacchis haberi: inde ortam lacunam esse, et ex altera recen-

sione remansisse, quae ante lacunam, ex altera, quae post eam leguntur." De fabularum contaminationibus hodie fortasse paulo fidentius pronunciare poterimus, quam Boeckhio licuit. Id certe miror, quod Weckleinius difficultatem quam indicavi, vix extremo digito tetigit. Video quidem eum ad Cadmi poenas nil tale meriti respicere p. 11, sed quod laudat vs. 1348: ὀργὰς πρέπει θεοὺς οὐχ ὁμοιοῦσθαι βροτοῖς, non magis eo pertinet quam quod ex Nagelsbachio attulit περὶ θεοῦ νόμου, *kraft dessen die Gottheit ihr Strafbamt verwaltet*, qui tam habetur *unverbrüchlich*, *dass sie sich wie man annimmt eher entschliesst, mit dem Bösen auch den Unschuldigen zu verderben, wenn das Geschick diese beiden in untrennbare Verbindung bringt als den Sünder um des Guten willen zu begnadigen*. Haec verba ac voces sunt sed sensu carent. Deinde si vel maxime fas fuit insontes plectere, ne forte noxii poenam effugiant, quid hoc ad rem? Nonne Cadmi filiae in exsilium agi potuerunt, dum pater placidam mortem exspectans domi sedebat? Illa *untrennbare Verbindung* nunc quidem nusquam est. Non multo melius est quod in Brittannia nuper Tyrrellus disputavit: *It may be asked, why is the believing Kadmus punished? We may answer, that it is the very fact of his belief which makes him the object of punishment in the highest sense, for he recognises himself, owing to this very belief, as justly involved in the punishment*. Non magis hoc intelligo, quam quum tuba taratantara dixit. Sed tota Boeckhii disputatio cognoscenda est, quam quod ad summam rei si refutare quis poterit, magnus is mihi erit Apollo.

Va. 183:

δεῖ γὰρ νῦν ὄντα παῖδα θυγατρὸς ἐξ ἡμῆς,
Διόνυσον δὲ πέφηνεν ἀνθρώποις θεός,
ὅσον καθ' ἡμᾶς δυνατόν αὖξέσθαι μέγαν.

Cadmi illa verba sunt, qui scilicet in extrema fabula impietatis poenas dabit; adeo id ubique verum esse apparet, quod supra de contaminatione disputavimus, sed δυνατόν hic nimis est languidum. Legitur quidem Iph. Aul. 997 sine cuiusquam offensione ὅσον γε δυνατόν, sed hic malim:

ὅσον καθ' ἡμᾶς δαίμον' αὖξέσθαι μέγαν.

Pentheï verba sunt ad avum vs. 251:

ἐν ποικίλαισι νεβρίσι Τειρεσίαν ὄρῳ
πατέρα τε μητρός τῆς ἐμῆς, πολὺν γέλων,
νάρθηκι βακχεύοντ' ἀναινομαι, πάτερ,
τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶν νοῦν οὐκ ἔχον.

Kirchhoffio πάτερ supplementum lacunulae est, quo probato Weckleinius commendavit: βακχεύοντες, ἀλλ' ἀναινομαι, Nauckius partim Musgraviū secutus coniecit: βακχεύοντας, ἀλλὰ μαίνομαι, quod tamen minus accommodatum videtur quam Porsoni: αἰδοῦμαι πάτερ. Concedo sane ἀναινομαι servari non posse, sed praesto est mutatio aliquanto lenior: ἀγαιόμαι. Deinde si quis existimat, πάτερ hic perperam usurpatum esse, quum Cadmus Pentheï non pater sit, sed avus, rescribere poterit: βακχεύοντας, ἀλλ' ἀγαιόμαι, sed vide vs. 1322 et poteris etiam γέρον coniicere.

Brevi post Pentheus ad Tiresiam vs. 259:

εἰ μή σε γῆρας πολὺν ἐξερρύετο,
καθῆσ' ἂν ἐν βάκχαισι δέσμιος μέσαις.,

sed praefero optativum καθῆ' ἂν. *Sederes*, non *sedisses*.

Componam vs. 272: οὗτος δ' ὁ δαίμων ὁ νέος ὃν σὺ διαγελᾷς, cum vs. 322: ἐγὼ μὲν οὖν καὶ Κάδμος ὃν σὺ διαγελᾷς, sed quia non satis assequor quae vis sit praepositionis διὰ, utrobique malim: ὃν σὺ δ' ἡ γελᾷς.

Mirum est quod de Baccho legimus vs 314:

οὐχ ὁ Διόνυσος σωφρονεῖν ἀνγκάσει
γυναικας εἰς τὴν Κύπριν.

De reliqua pericopes parte quomodo constitui debeat, nihil assero et videre est apud Weckleinium quid interpret moliti sint; sed intelligere mihi videor pro σωφρονεῖν verbum requiri, quod prorsus contrarium significet. An ἐν τρυφῇ? Malo hoc certe quam Nauckianum μὴ εὖ φρονεῖν.

Vs. 785: οὐ γὰρ ἀλλ' ὑπερβάλλει τάδε,

εἰ πρὸς γυναικῶν πεισόμεσθ' ἂ πάσχομεν.

Nonne multo rectius est ὑπερβαλεῖ?

Nunc inspiciamus vs. 1065:

λ.β.βὼν γὰρ ἐλάτῃ; οὐράνιον ἄκρον κλάδον
κατῆγεν, ἦγεν, ἦγεν εἰς μέλαν πέδον.

Novi quidem post compositum verbum verbum simplex haud raro iterari, veluti Med. 1251: κατῖdet', ἴδετε, Hecub. 166: ἀπώλεσατ', δλέσατε, Orest. 180: διοιχόμεθ' οἰχόμεθα, Alcest. 400: ὑπάκουσον ἄκουσον, sed hos locos postquam attulit Elmsleyus ad Medae locum supra laudatum, cum his, inquit, conferre nolim in Bacchis: κατῆγεν ἦγεν ἦγεν. Itaque credibile est Elmsleyum hic vitium odoratum fuisse, sed de remedio desperavisse. Novi quidem etiam Gregorium legisse κατῆγεν ἦγεν ἦγεν, quod Tyrrellus observavit, sed Pfanderus, quem Tyrrellii fide testimonium hic dicere jubeo, demonstravit ad Christum suum patientem Gregorium fuisse usum libro manuscripto, cui nostri duo codices, qui tamen non admodum boni, bonitate vix cedant. Contulerim equidem Iph. Taur. 1406: μᾶλλον δὲ μᾶλλον πρὸς πέτρας ἔει σκάφος, Alexidem 'Ατθίδι· πῶς ἐπινέφει τὸ πρῶτον ὁ Ζεὺς ἡσυχῇ, ἔπειτα μᾶλλον μᾶλλον, Arist. Nub. 1288: κατὰ μῆνα καὶ καθ' ἡμέραν πλέον πλέον τάργυριον αἰεὶ γίγνεται, Arist. Ran. 1000: εἶτα μᾶλλον μᾶλλον ἄξεις. Etiam Diodorus Siculus 37. 2. 11: ἐπικρατούντων δ' ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τῶν Ῥωμαίων et de illo ἐπὶ μᾶλλον conferri poterit Bastius in Epist. Crit. 184. Ac fortasse eadem locutio Paulo Apostolo reddenda est in Epist. ad Philipp. 1. 9: ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ. Cf. Epist. ad Hebr. 10. 36. Lobeckius autem, ad quem nunc mihi non est aditus, similes locutiones conguessit in Aglaoph. p. 385. Denique invenio Arist. Pac. 81:

ἡσυχος ἡσυχος ἡρέμα κἀνθῶν
μή μοι σοβαρὸς χῶρει λίαν.

Ac pariter in Bacchis commendo:

κατῆγεν ἡρέμ' ἡρέμ' εἰς μέλαν πέδον.

Quod Reiskius scripserat: „ter repetitum ἦγεν vel κατῆγεν significat lentam et successivam abietis deductionem, ut *sensim* atque *sensim* propior humo fieret", id ipsum lucrabimur geminato adverbio: ἡρέμ' ἡρέμα.

Miror formam ἔδετε vs. 1345:

ὅψ' ἐμάθεθ' ἡμᾶς, ὅτε δ' ἐχρῆν οὐκ ἔδετε.

Enotatur quidem indidem ἤδετε in Antatt. p. 98. 15, cf. Cobet Var. Lect. p. 383, sed quam facile poeta dare potuit εἰδότες. Res tamen non certissima, vide Elml. ad Arist. Acharn. 323, recurrit enim ἤδεμεν Oed. Tyr. 1232, pro quo Weckleinius εἴδομεν reposuit. Inveni praeterea οἶδας Alcest. 780 et οἶσθες Ion. 999 e coniectura Dindorfii; cf. interpretes et Herwerdenus ad Ionem p. 194.

Denique in extremis Agavae verbis:

ἐλθοίμι δ' ὅπου
μήτε Κιθαιρῶν μ' ἐσίδει μιανρός
μήτε Κιθαιρῶν ὕσσοισιν ἐγώ,
μήθ' ὅτι θύρτου μνημ' ἀνέκειται.
Βάκχαις δ' ἄλλαισι μέλοιεν.

Plurale μέλοιεν, ait Weckleinius, nominativos habet Κιθαιρῶν et θύρτος. Quod in Codice est βάκχαισι, Musurus ita correxit βάκχαις. Praeferam equidem: βάκχαι.

In *Iphigenia Taurica* vs. 23:

παῖδ' οὖν ἐν οἴκοις σὴ Κλυταιμνήστρα δάμαρ
τίκτει,

non video quomodo tueamur praesens τίκτει, nam vs. 1319: ἄρ' ὅν Τυνδάρης τίκτει κόρη excusationem habet. Equidem scripsissem: τηρεῖ, coll. Arist. Thesm. 416.

Ferri fortasse poterit vs. 58:

θνήσκουσι δ' οὕς ἂν χέρνιβες βάλωσ' ἐμαί,
sed multo tamen elegantius scribes: βάνωσ'.

Orestis verba sunt vs. 92:

τὸ δ' ἐνθένδ' οὐδὲν ἐρρήθη πέρα·
καὶ ταῦτα δράσαντ' ἀμπνοᾶς ἕξειν πόνων.

Cum Turnerio fortasse scribendum ἢ ταῦτα, sed praeterea non video, quomodo pronomen abesse possit et commendo: μ' ἕξειν.

Interpretes diu ac multum exercuit vs. 113:

ὅταν δὲ νυκτὸς ὄμμα λυγαίας μόλη,
 τολμητέον τοι ξεστὸν ἐκ ναοῦ λαβεῖν
 ἄγαλμα πάσας προσφέροντε μηχανάς.
 ὅρα δὲ γ' εἴτω τριγλύφων ὅποι κενὸν
 δέμας καθεῖναι.

Difficile est omnia virorum doctorum conamina recensere, quibus laboranti loco subvenire voluerunt. Plerisque id mirifice placuit quod Blomfieldus invenit: ὅρα δὲ γείσῃ τριγλύφων. Hinc Elmsleyus: ὅρα δὲ γείσῃ τριγλύφων ὅπου κενόν. Nauckius: ὅπου χρεών. Madvigius: πείρα δὲ γ' εἴσω τριγλύφων ὅπου κενόν. Heimsoethius: ὅρα δ' ἐῷσι τριγλύφων τόποι κενοί. Koechlyus: ῥᾶσον δὲ γ' εἴσω. Weilius: ὅρα δ' ἐνεσι. Hermannus γ' εἴσω retinet et vertit: *et vide saltem ubi vacuum spatium sit corpori intro ex triglyphis demittendo*. Weckleinius denique in Studiis Eurip. p. 391 scribit: Δωρικὰ δὲ γείσῃ τριγλύφων ὅπας κενοῖ δέμας καθεῖναι. Quam nihil haec omnia sufficiant, ostendisse mihi videtur Bergkii in Museo Rhenano XVII 593, nec tamen amplectar quod ipse commendavit: ἄρις δ' εἴσω. Obfuit nisi fallor, quod in apographo quodam Parisino legitur ὥρα saepeque fit ut viri docti recipere non audeant, si qua forte bona lectio in malo Codice inveniatur. Sed nunc quoque obtinet quod proverbio dicitur: πολλὰκι δὴ καὶ μωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν. Contendere ausim veram lectionem esse ὥρα, sive ea librarii, qui illum Codicem exaravit, coniectura est, sive, quod magis crediderim, merus error est, quum haec vocabula toties inter se confunduntur. Quod ad rem attinet, audio in vetustis delubris inter triglyphos olim vacuum locum fuisse relictum, quem metopae postea occuparint. *Das dorische Kragwerk der Triglyphen*, ait Weckleinius, *d. h. die vorragenden Triglyphen bei der dorischen Säulenordnung lassen Luken leer, um sich in den Tempel hinabzulassen. Der Raum zwischen den Querbalken, auf welchen das Dach ruhte, wurde in der älteren, also besonders in der dorischen Bauart, freigelassen, später ausgefüllt (die Metope). Durch solche Luken entflieht der Phryger Orest.* 1371. Eo igitur pertinet illud ὅποι κενόν. Sed praeterea post ὥρα verbum requiritur et quidem futuro tempore quumque γε particula nullo modo servari possit, scribam:

ὦρα δ' ἔπεισι τριγλύφων ὅποι κενὸν
δέμας καθεῖναι.

Rerum ordo immutatus est, nam prius corpus ex triglyphis demittent quam signum rapere poterunt. Τσερον πρότερον est ita dicere:

τολμητέον τοι ξεσὸν ἐκ ναοῦ λαβεῖν
ἄγαλμα πάσας προσφέροντε μηχανάς,
ὦρα δ' ἔπεισι τριγλύφων ὅποι κενὸν
δέμας καθεῖναι.

sed primum hoc incommodum, si incommodum est, declinare non poteris, quamcumque horum versuum lectionem sequaris. Deinde haud ita raro Euripides sic dixit. Luculentum est Iph. Aul. 110:

ἐς τήνδε δέλτον, ἣν κατ' εὐφρόνης σκιάν
λύοντα καὶ ξυνδοῦντά μ' εἰσεῖδες.

Ceterum si hic forte erravero, non solus certe erravero.

Vs. 471:

ναοῦ δ' ἔσω ζείχοντες εὐτρεπίζετε
ἂ χρὴ 'πὶ τοῖς παροῦσι καὶ νομίζεται.

Malim: τοῖς παροῦσιν ὥς νομίζεται.

Vt. 592:

σὺ δ' εἴ γάρ, ὥς ξοικας, οὔτε δυσγενὴς
καὶ τὰς Μυκήνας οἶσθα χοῦς κἀγὼ Θέλω.

Infeliciter Bergkiius: τὰς Μυκήνας οἶσθας, ὥς κἀγὼ Θέλω, sed concedendum est hic latere vitium, quod tollere fortasse poteris rescribendo: χοῦς κἀγὼ φιλω. Sic Cycl. 269:

οἱ παῖδες ἀπόλοινθ', οὐς μάλισ' ἐγὼ φιλω.

Itidem multorum tentaminibus infamis est vs. 813: rogarat Orestes nossetne soror fatalem discordiam Atrei et Thyestis, cui soror:

ἤκουσα, χρυσῆς ἀρνὸς ἦν ἰκ' ἦν πέρι.

Scribit Barnesius: οὔνεκ' ἦν πέρι, Marklandus: ἦν εἶχον πέρι, Porsonus ἦτις ἦν πέρι. Aliquanto facilius poteris:

ἤκουσα· χρυσῆς ἀρνὸς ἦν δίκῃ πέρι.

Ut appareat quid mihi displicet vs. 975, necessario paulo plura describenda erunt. Furiae agitant Orestem:

ἔως ἐς ἀγνὸν ἤλθον αὖ Φοίβου πέδον,
καὶ πρόσθεν αὐτῶν ἐκταθείς, νῆσις βορᾶς,
ἐπώμοσ' αὐτοῦ βίον ἀπορρήξιν θανάων,
εἰ μὴ με σώσει Φοῖβος, ὅς μ' ἀπώλεσεν.
ἐντεῦθεν αὐδὴν τρίποδος ἐκ χρυσοῦ λαβάν,
Φοῖβός μ' ἔπεμψε δεῦρο.

Parum eleganter Phoebi nomen ter repetitur brevissimo intervallo. Quanto gravius poeta scribere potuit:

εἰ μὴ με σώσει αὐτός ὅς μ' ἀπώλεσεν.

Quis hic Aeschyli non meminit:

ὁ δ' αὐτὸς ὑμῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ παρών,
αὐτὸς τὰδ' εἰπών, αὐτὸς ἐσιν ὁ κτενῶν
τὸν παῖδα τὸν ἐμόν.

Sic ipse quoque Euripides Suppl. 589:

αὐτὸς σιδηρον δέξιν ἐν χεροῖν ἔχων,
αὐτὸς τε κήρυξ.

Alios locos attuli ad Isaeum in Mnem. XVI 388, quibus nunc addo Musaei illud: αὐτὸς ἐὼν ἐρέτης, αὐτόσολος, αὐτόματος νῆς. Vatic. Danielis 5. 19: οὐς ἡβούλετο αὐτὸς ἀνῆρει, καὶ οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ἐτυπτε καὶ οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ὕψου καὶ οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ἐταπείνου. Homil. Clement. p. 180. 12 Dressel.: αὐτὸς ἐσι μάχος, αὐτὸς διάβολος, αὐτὸς κακίας ὑπηρέτης. Sed ad Euripidem redeo, apud quem praeterea in ea sententia aoristi optativus σώσειε rectius se videtur habere quam indicativus σώσει, qui etiam Bloemfieldo offensioni fuit.

Non intellego vs. 995:

τὴν Θεὸν δ' ὅπως λάθω
δέδοικα καὶ τύραννον, ἡνίκ' ἂν κενᾶς
κρηπίδας εὖρη λαΐνας ἀγάλματος.

Facile autem est: τὴν Θεὸν δὲ πῶς λάθω. Miror neminem in hoc inoidisse, cum ὅπως λάθω tam contorte hic dictum sit, quod etiam apparet in Weckleinii interpretatione: ἀπορῶ ὅπως λάθω καὶ δέδοικα ὅπως μὴ λήσω. Quotiescumque talia lego, auspicio me tangit, librariorum nobis ludos facere et quam lenis

mutatio est τὴν θεὸν δὲ πῶς λάβω. Correximus eodem modo Charitonem in Mnem. XVII 198.

Vs. 1332 de Iphigenia legimus:

ἑξένευσ' ἀποσῆναι πρόσω
'Αγαμέμνωνος παῖς, ὡς ἀπόρρητον φλόγα
θύουσα.

Pro θύουσα lege θύουσα.

Vs. 1433:

νῦν δὲ τὴν προκειμένην
σπουδὴν ἔχοντες οὐ μενοῦμεν ἥσυχοι.

Lege τῶν προκειμένων. Vidit hoc jam Marklandus. Soph. Antig. 1324: τῶν προκειμένων τι χρὴ πράσσειν. Rhes. 984: σὺ δ' εἴ τι πράσσειν τῶν προκειμένων θέλεις.

In *Iphigenia Aulidensi* vs. 41:

καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς
μὴ οὐ μαίνεσθαι,

nisi fallor verius est: καὶ τῶν ἀπόρων.

Corrupte legitur in Codicibus vs. 84:

καὶ μὲ στρατηγεῖν κάρτα Μενέλεω χάριν
εἶλοντο, σύγγονόν γε.

Paleius scripsit στρατηγεῖν πᾶσι, στρατοῦ γ' ἀνακτα Jacobsius; praestare mihi videtur: στρατηγεῖν κάρτα, quod olim inventum, nescio qua re nunc abiicitur.

Miror Dindorfium nihil adnotavisse ad vs. 338:

οἷσθ' ὅτ' ἐσπουδαζες ἄρχειν Δαναΐδαις πρὸς Ἴλιον,
τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χρήζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων.

Haec quin corrupta sint, nemo dubitat. Dubitanter coniiicio: τῷ δὲ βούλεσθαι λαθῶν. Sed alii videant.

Nunc consideremus vs. 354:

ὡς ἀνολβον εἶχες ὁμμα σύγχυσίν τε, μὴ νεῶν

χιλίων ἄρχων Πριάμου τε πεδίων ἐμπλήσας δορός.

Marklandus ita adnotavit: „Difficultas huius loci pendet, opinor, ab elegantia Graeci sermonis non percepta, nempe a suppressione particulæ μή, quae repeti debuit ante τε, ita, μή ἄρχων μήτε ἐμπλήσας.” Non persuasit tamen Elmsleyo qui rescripsit: τὸ Πριάμου πεδίων, quo probato malim:

σύγχυσίν τ' εἰ μὴ νεῶν

χιλίων ἄρχων τὸ Πριάμου πεδίων ἐμπλήσας δορός.

Ridicule participium aoristi usurpatur vs. 380:

βούλομαί σ' εἰπεῖν κακῶς αὖ, βραχέα, μὴ λίην ἄνω
βλέφαρα πρὸς τάναιδές ἀγαγών, ἀλλὰ σωφρονεσέρως.

Lege: ἀνάγων, quomodo etiam ἀνσπᾶν in comoedia usurpatur.

Peccatur in pausam vs. 530:

οὐκοῦν δόκει νιν ζάντ' ἐν Ἀργείοις μέσοις
λέξειν ἂ Κάλχας θέσφατ' ἐξηγήσατο,
κᾶμ' ὥς ὑπέστην θῦμα, κᾶτα ψεύδομαι
Ἀρτέμιδι θύσειν.

Porsonus hic ἐψεύσομαι scripsit, Herwerdenus ἀπεύχομαι· malim equidem: κᾶτα φείδομαι Ἀρτέμιδι θύειν, quomodo legitur Alcest. 288:

οὐδ' ἐφεισάμην

ἦβης ἔχουσα δῶρ' ἐν οἷς ἐτερπόμεν.

Similiter peccatur Androm. 346, ubi verba sunt Andromachæ ad Menelaum:

ᾧσει δὲ σὴν παῖδ' ἐκ δόμων· σὺ δ' ἐκδιδοῦς

ἄλλω τί λέξεις; πότερον ὥς κακὸν πόσιν

φεύγει τὸ ταύτης σῶφρον; ἀλλὰ ψεύσεται.

Ibi quoque ex eadem fidelia Porsonus ἀλλ' ἐψεύσεται, sed multum praestat quod olim invenit Kiehlius meus: ἀλλὰ πεύσεται.

Admirabile est videre quam stulte interdum apud Euripidem interpoletur interiectio φεῦ. Postquam Agamemnon narravit Chironem fuisse qui Achillem educaverit, vs. 709, non potest respondere Clytaemnestra: σοφός γ' ὁ Θρῆψας χῶ διδοὺς σοφότερος, antequam eiulavit φεῦ. Eadem ad Achillem vs. 977:

πῶς ἂν σ' ἐπαινέσαιμι μὴ λίαν λόγοις μὴδ' ἐνδεὴς τοῦδ' ἀπε-
λέσαιμι τὴν χάριν· quod extra metrum additum est φεῦ, quam
vellem etiam extra textum, hoc est in marginem relegare.
Sunt eiusmodi loci multo plures: continebo me intra Electram.
Vs. 262 laudat Orestes maritum sororis: γενναῖον ἄνδρ' ἔλεξας,
εὔ τε δραςέον, sed ne admirabundus quidem recte exclamare
potuit φεῦ. Paucis versiculis post profitetur virago se matrem
interficere velle, cui Orestes, φεῦ, inquit, εἴθ' ἦν Ὀρέσης
πλησίον κλύων τάδε. Non minus inepte vs. 367 idem Orestes,
conspecto rustico qui iussu Aegisthi Electram duxerat: φεῦ·
οὐκ ἔς' ἀκριβὲς οὐδὲν εἰς εὐανδρίαν. Addere possum vs. 968,
alios locos, sed nihil opus est. Satis, opinor, apparet his locis
particulam neque indignationem, neque admirationem, neque
commiserationem indicare posse. Id non intelligo, unde illud
φεῦ toties in textum pedem intulerit. Sed etiam ναιῖ interdum
interpolatur veluti Androm. 240. cf. Cobet. post Orat. Inaug.
p. 138.

Etiamsi interpolati versus sint 938 sq.:

τοῦνομα γάρ, εἰ καὶ μὴ σίδηρον ἤρατο
τοῦμδν φονεύσει παῖδα σὴν.

tamen scribendum erit: τοῦμδν γὰρ — ὄνομα φονεύσει.

Facillimum est emendare vs. 1167:

καὶ τις σ' ἔρηται τίνοσ' ἑκατί νιν κτενεῖς,
λέξον τί φήσεις, ἢ 'μὲ χρὴ λέγειν τὰ σά;

Lege: βλέψον τί φήσεις.

Vs. 1212:

εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον
πείθειν ἐπιδουσ', ὥσθ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας.

Malim fere: ἐπαδαῖς, coll. Cycl. 646.

Quod in *Cyclope* Silenus dicit vs. 126,

γλυκύτατά φασι τὰ κρέα τοὺς ξένους φορεῖν,

novi quidem scripsisse poetam Helen. 619: εἰδὼς οὐδὲν ὡς ὑπὸ-
πτερον δέμας φοροίης et tamen malim: πορεῖν.

Eiusdem Sileni verba sunt vs. 142:

ὃν ἐξέθρεψα ταῖςδ' ἐγὼ ποτ' ἀγκάλαις.

Nisi fallor praepositio abesse non poterit et proclive est resti-
tuere ἐγὼ 'ν.

Vs. 274:

ψεύδεσθ', ἔγωγε τῷδε τοῦ 'Ραδαμάνθυος
μᾶλλον πέποιθα καὶ δικαιότερον λέγω.

Arridet: νέμω.

Ulyssis verba sunt ad Polyphemum vs. 285:

θεοῦ τὸ πρᾶγμα· μηδέ'ν αἰτιῶ βροτῶν.

Multum praestat: μηδὲν αἰτιῶ βροτόν.

Vs. 422 narrat Ulysses quae pueris nota sunt:

ἡσθέντα δ' αὐτὸν ὡς ἐπῆσθόμην ἐγὼ,
ἄλλην ἔδωκε κύλικα, γιγνώσκων ὅτι
τρώσει νιν οἶνος καὶ δίκην δώσει τάχα.

Exactissima ratio hic τρώει: requireret, non τρώσει, sicuti apud
Homerum legitur φ 293:

οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλου;
βλάπτει,

iam enim Polyphemus inebriatur et τρώει νιν οἶνος, non τρώσει,
ebrius erit. Verum de ipsa lectione dubitare coepi et mira
metaphora mihi visa est; si cui enim numerus accessit lucernis,
iacet is non vino *vulneratus*, sed *victus*, *prostratus*, *sepultus*.
Apud Homerum praefero: οἶνός σε τρύει pariterque apud Eu-
ripidem: τρύσει νιν οἶνος. Est enim, sicuti legimus vs. 678,
δεινός γὰρ οἶνος καὶ παλαίεσθαι βαρύς. Τρύσει i. e. βλάψει,
sicuti ipse Homerus interpretatur.

Descendit Euripides in Cyclope ad iocorum genus, cuius
propter turpitudinem ipsum Aristophanem pudebat, qui Nubes
suas commendat quod ea fabula

οὐδὲν ἤλθε ῥαψαμένη σκύτινον καθεϊμένον

έρυθρὸν ἐξ ἄκρου, παχύ, τοῖς παιδίσαις ἴν' ἢ γέλως.

Prodiit tamen in scenam Silenus hoc modo verniliter inquinatus potius quam ornatus, unde illa sunt vs. 169:

ὥς ὅς γε πίνων μὴ γέγηθε μαίνεται·

ἴν' ἔσι τουτί τ' ὀρθὸν ἐξανιστάναι

μασοῦ τε δραγμός.

Hinc iocum interpretor vs. 586. Exclamat Polyphemus:

ἤδομαι δέ πως

τοῖς παιδιοῖσι μᾶλλον ἢ τοῖς θήλεσιν.

Cui Silenus respondet:

ἐγὼ γὰρ ὁ Διὸς εἰμι Γανυμήδης, Κύκλωψ;

Deinde Polyphemus non continens libidinem:

ναὶ μὰ Δί', ὃν ἀρπάζω γ' ἐγὼ 'κ τοῦ Δαρδάνου.

Quid hoc sit, nimis etiam perspicuum est et Silenus dolore victus vociferatur: ἀπόλωλα, παῖδες, σχέτλια πείσομαι κακά, sed quo exemplo Δάρδανος hic dicitur? Contuli Anecd. Bk. 472. 24: 'Αφρόδιτος· ὁ Ἑρμαφρόδιτος. παραπλήσιοι δὲ τούτῳ ἄλλοι δαίμονες, Ὀρθάνης, Πρίαπος, quocum Strabo componendus XIII. 587. Vide Ὀρθάνην et Κονίσσαλον apud Platonem Comicum, cuius fragmentum servavit Athen. X p. 441 E. Similiter Ὀρθαγόρας usurpatus Eccl. 916, nam huius quoque δαίμονος nomen, sicuti Priapi, noto usu transfertur ad ipsum membrum. Hinc contendere ausim scripsisse Euripidem:

ναὶ μὰ Δί', ὃν ἀρπάζω γ' ἐγὼ 'κ τοῦδ' Ὀρθάνου.

Vides quam recte Cyclops usurpet demonstrativum pronomen. Demonstravit autem poeta suo exemplo, non eiusdem esse tra-goedias scribere et comoedias, nam quid potest esse frigidius?

Ne in tam spurco loco finem faciam, raptim pauca quaedam addam de fragmentis Euripidis. Nobilissimum fragmentum est 188 ex Antiopa:

ἀλλ' ἐμοὶ πιθοῦ

παῦσαι μελωδῶν, πολεμίων δ' εὐμουσίαν

ἄσκει· τοιαῦτ' ἄειδε καὶ δόξεις φρονεῖν.

Emenda: τοιαῦτα δ' ἔρδε.

In fragmento 470:

καὶ πεπτὰ καὶ κροτητὰ τῆς ξουδοπτέρου
πελάνῳ μελίσσης ἀφθόνως δεδευμένα.

Iam correxi ἀκροφητὰ Mnem. XVI. 211.

Stobaeus 78. 29 ex Meleagro servavit fragmentum 526:

εἰ κερκίδων μὲν ἀνδράσιν μέλοι πόνος,
γυναιξὶ δ' ὅπλων ἐμπέσοιεν ἡδοναί·
ἐκ τῆς ἐπισήμης γὰρ ἐκπεπτωκότες
κεῖνοί τ' ἂν οὐδὲν εἶεν οὐθ' ἡμεῖς ἔτι.

Intelligam: παρὲκ πεπτωκότες.

Fragmt. 555:

φθόνος δ' ὁ πολλῶν φρένα διαφθεύρων βροτῶν
ἀπώλεσ' αὐτὸν καμὲ συνδιώλεσεν.

Uniuscuiusque est rescribere: διώλεσ' αὐτόν.

Palamedes gloriatur fragmt. 582:

τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ', ὁρθώσας μόνος
ἄφωνα καὶ φωνοῦντα συλλαβάς τε θείς
ἐξεῦρον ἀνθρώποισι γράμματ' εἰδέναι.

Contendere ausim veram lectionem esse ἀρθρώσας, quod in hoc argumento solemne verbum est.

Est Antiphanis fragmentum servatum apud Athen. X 441 C, quod Meinekios sic edidit:

Βούλει καὶ σὺ, Φιλτάτη,
πιεῖν; B. καλῶς ἔχοιμι. B. τοιγαροῦν φέρε·
μέχρι γὰρ τριῶν δεῖν φασὶ τιμᾶν τοὺς θεούς.

Cobetius autem Mnem. V 84 locum constituit:

A. Βούλει καὶ σὺ Φιλτάτη πιεῖν;
B. καλῶς ἔχει μοι. Γ. τοιγαροῦν ἐμοὶ φέρε.

Monstrabit hic locus quid rescribendum sit in fr. 702. Dixit Aristophanes in Acharn. 456: εὐδχιμονοίης, Τηλέφῳ δ' ἄγῳ φρονῶ. Ductum hoc est ex Telepho, in quo fuit secundum Athen. V 186 C: εὖ μοι γένοιτο, Τηλέφῳ δ' ἄγῳ νοῶ, quem locum Scholiasta ita affert:

καλῶς ἔχοιμι· Τηλέφῳ δ' ἄγῳ νοῶ,

quae scriptura non poterit probari, nisi rescribas: καλῶς ἔχου μοι.

Fr. 919 correxi πόρους Mnem. XV 348, fragmt. 995 χέοντες Mnem. XII 344. et fragmt. 1045 πρᾶγμα Mnem. XII 332.

Duo mihi supersunt adnotanda. Fragmentum est 1065:

ὦ γῆρας, οἶαν ἐλπιδ' ἠδονῆς ἔχεις,
καὶ πᾶς τις εἰς σὲ βούλετ' ἀνθρώπων μολεῖν,

ubi malo ὡς et fragmt. 1067:

Ζεὺς γὰρ κακὸν μὲν Τρωσί, πῆμα δ' Ἑλλάδι
θέλων γενέσθαι ταῦτ' ἐβούλευσεν πατήρ,

ubi molestam verborum traiectionem effugies, si reposueris vocativum: πάτερ.

Amstelodami,

d. 10 m. Mart. 1882.

SUIDAS.

v. πτωχοῦ πῆρα οὐ πίμπλεται — καὶ „πτωχῶν ΟΥΑΑΙ ἀεὶ κενυμί.”

Leg. πτωχῶν ΘΥΑΑκοὶ ἀεὶ κενοί.

v. τελώνης: — λέοντες ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀποΛΤσουσι νεβροῦς ταῖς μητράσιν.

Corrigendum ἀποΔΩσουσι.

v. τῶν γὰρ ὑδάτων χΩρίς.

imo vero χΑρις.

C. G. C.

PLATONICA.

Platonis Epp. pag. 336. ult.: ὅμως δὲ μιμεῖσθαι μὲν συμβουλευώ [Δίωνα] ὑμῖν τοῖς φίλοις τήν τε τῆς πατρίδος εὖνοιαν καὶ τὴν τῆς τροφῆς σώφρονα δίαιταν ἐπὶ λῶν, ὥς δὲ ὀρνίθων τὰς ἐκείνου βουλήσεις πειρᾶσθαι ἀποτελεῖν.

A et Ω habent λῶν ὧν δέ. Lege ἐπὶ λεόνων δ' ὀρνίθων.

Ibid. 335 ante med. Locus sic constituendus videtur: ἀντιδῶς ἀρπάζει πᾶν ὃ, τι περ ἂν οἴηται καθάπερ θηρίον (τὴν τοῦ) φαγεῖν ἢ πιεῖν ἢ τὴν ἀνδραποδώδην καὶ ἀχάρλτον, ἀφροδίσιον λεγομένην οὐκ ὀρθῶς ἡδονὴν ποιεῖ αὐτῷ τυφλὸς ὧν καὶ μὴ ὄρων κακὸν ἡλίκον τοῦ μὴ πίμπλασθαι τῶν ἀρπαγμάτων ἀνοσιουργίᾳ αἰεὶ ξυνέπεται μετ' ἀδικήματος ἐκάστου. et mox deletis τε καὶ δύναμεις lege λάμψας' ἂν. Ἡ φιλοσοφία, ut opinor, λάμπει, non ἢ περὶ ταύτης δόξῃ.

In sequenti pagina pro δσίων lege θείων, dele ὅτι ante τὴν ἀρχήν, corrige ἐπὶ τὸ — κοσμεῖσαι, insere τὰ πράγματα ante ἀπέσσωσε, lege τόλμῃ καὶ ἀμαθίᾳ et pro αὕτῃ αὐθις.

Ibid. 330: ἐγὼ τὸν συμβουλευόντα κτέ. Non perspexerunt unde ortum esset ΑΛΛΟΤΙ. Tres priores literae duabus postremis in praecedente ΤΙΓΙΩΝ debentur. Locus lacunosus est; excidit aliquid hoc sensu: (διδάσκειν αὐτὸν κελεύω) ὅτι χρή κτέ.

Pag. 331. e. Recte ante καθ' ἡμέραν optimi libri τὸ omittunt; iidem perperam μέντοι habent. Corrige μὲν τὸ καθ' ἡμέραν.

Leges pag. 834: τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἴππων ΔΗ περὶ ἀγῶνος γίγνοιτο ἐξῆς ἂΝ νομοθετούμενα! Imo: ἴππων ἂΝ περὶ ἀγῶνος γίγνοιθ' ἐξῆς ἂΝ νομοθετοῦμεν.

Ibid. 896. lege: ἄρ' ἔτι (τι) ποθοῦμεν ἢ ἱκανῶς δέδεικται κτέ.

Mox quod in margine habent Α et Ω ita recipiendum ut γενομένη suam sedem retineat. — ἱκανώτατα δέδεικται ψυχῇ τῶν πάντων πρεσβυτάτῃ γενομένη, Φανεῖσά γε ἀρχὴ κινήσεως.

Ibid. 898. lege — μηδὲ πρὸς ταῦτ' αὖτε Φερομένη μηδ' ἐν κόσμῳ, μηδ' ἐν τάξει, μηδ' ἐν (ἐνί τινι) λόγῳ.

Ib. 903. lege ὍΛΩC (pro ὅπως) δ' ἢ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα οὐσία οὐχ ἕνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ δ' ἕνεκα ἐκείνου. Particippium a λέλθθε pendet.

Phaedo 66: ὦσε — ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἔγγιγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Rescribendum ἔγγιγνεται. Certum est discrimen inter ἕνεσι et ἕξεσι. Si nihil in ipsa rei natura prohibet quo minus aliquid fiat ἕνεσι, si nihil extrinsecus oblatum impedit ἕξεσι.

Ibid. 69. Lege μὴ σκιαγραφία τις ἢ καὶ ἀνδραποδῶδες τι καὶ οὐδὲν ὑγιές (οὐδ' ἀληθές?) ἔχη. Vulgata lectio μηδὲν requireret.

Quum nuper Philebum discipulis meis interpretarer in vitium incidi, si vulneris magnitudinem metiaris, exiguum, sin labem spectes, qua totam disputationem infecit, immanissimum.

In ea dialogi parte quae intra Stephani paginas 46 A et 47 B continetur, de voluptatibus agitur, quae in corporibus morbo affectis e dolorum admixtione vehementiores fiunt vel fieri videntur. Nunc verba apponam, a quibus disputatio incipit simulque ea quibus concluditur.

ΣΩ: σκόπει δὴ τὰς τῶν τοιῶνδε νοσημάτων ἡδονάς, τίνα ποτ' ἔχουσι τρόπον.

ΠΡΩ: ποίων;

ΣΩ: τὰς τῶν ἀσχημόνων, αἵ οὗς εἵπομεν δυσχερεῖς μισοῦσι παντελῶς.

ΠΡΩ: ποίας;

ΣΩ: οἶον τὰς τῆς ψώρας ἰάσεις τῷ τρίβειν κτέ.

ΣΩ: οὐκοῦν ὁπόταν αὐτὸ πλείων ἡδονὴ κατὰ τὰ τοιαῦτα πάντα ξυμμιχθῇ, τὸ μὲν ὑπομεμιγμένον τῆς λύπης γαργαλίζει τε καὶ ἡρέμα ἀγανακτεῖν ποιεῖ, τὸ δ' αὐτῆς ἡδονῆς πολὺ πλείον ἐκκεχυμένον συντείνει τε καὶ ἐνίοτε πηδᾶν ποιεῖ καὶ παντοῖα μὲν χρώματα, παντοῖα δὲ σχήματα, παντοῖα δὲ πνεύματα ἀπεργαζόμενα πᾶσαν ἐκπληξιν καὶ βοᾶς μετ' ἀφροσύνης ἀπεργάζεται. ἰοτ. leg. παρέχεται.

ΠΡΩ: μάλα γε.

ΣΩ: καὶ λέγειν γ', ὦ ἑταῖρε, αὐτόν τε περὶ αὐτοῦ ποιεῖ, καὶ ἄλλον περὶ ἄλλου, ὡς ταύτας τὰς ἡδονὰς τερπόμενος οἶον ἀποθνήσκει. Καὶ ταύτας γε δὴ παντ' ἀπασιν ἀεὶ μεταδιώκει, ὅσῳ ἂν ἀκολαστότερός τε καὶ ἀφρονέστερος ὦν τυγχάνῃ.

Primum vitium inspicimus. Mirum est Protarchum ποίων; respondere neque opperiri dum Socrates genus morborum declararet. Neque minus mirum ita Socratem respondere, ut non iam de illo genere voluptatum, verum de alio plane diverso cogitare videatur, nempe de flagitiosorum hominum deliciis. Sequitur altera interrogatio ποίας; tamquam Protarchus orationem satis perspicuam non intelligat. Sed illud omnium maxime incredibile, quod Socrates hunc ad modum interrogatus de prurigne eiusque remediis loquitur. Quid! Num pruriginis voluptates inter illas recensendae sunt, quas homines nequam sequuntur et severiores philosophi oderunt? Nunc vide quam levi mutatione locus ex impeditissimo simplex et facilis intellectu evadat. Pro ποίων lege πρὸς, ita ut quae Socrati tribuuntur ἀσκόπει ad παντελῶς uno tenore decurrant, sed satius est orationem integram apponere.

ΣΩ: σκόπει δὴ τὰς τῶν τοιῶνδε νοσημάτων ἡδονὰς τίνα τρόπον ἔχουσι πρὸς τὰς τῶν ἀσχημόνων, ἃς οὐς εἶπομεν δυσχερεῖς μισοῦσι παντελῶς.

Nunc demum intelligimus duo diversa genera voluptatum non confundi, sed inter se comparari. Quod ut fieri possit varia morborum παθήματα in tria genera divisa diligentius quam iucundius persequitur. Sed obiter moneo hanc ipsam descriptionem ita interpolatam esse ut Plato secum non constet et plane falsa doceat.

46 D. E. λέγει δὴ τὰς μὲν [ἔταν πλείους λῦπαι τῶν ἡδονῶν γίνωνται] τὰς τῆς ψώρας λεγομένας νῦν δὴ ταύτας εἶναι καὶ τὰς τῶν γαργαλισμῶν. Si haec scripsisset Plato, posuisset saltem ὁπότε γίνονται, neque ταύτας adhibuisset; sed ταύτας ad verba: αἱ μὲν ἐξ ἰσων λυπῶν τε καὶ ἡδονῶν referendum; quod si quae nunc seclusi retineantur, primus affectus ἐξ ἰσων λυπῶν τε καὶ ἡδονῶν nusquam commemoratus fuerit. Sed nec τὰς μὲν alio referri potest nisi ad primam illam μῖξιν et γαργαλισμοὺς ad nullum aliud genus pertinere manifestum est. Post ὁπότεν δ' ἐντός alterius generis exemplum affertur, in quo dolor voluptatem superat. Postremo eiusdem generis aliud exemplum proponitur, sed ubi voluptatis plus quam doloris inest, scilicet in illis, οὐκοῦν ὁπότεν αὐ πλείων ἡδονὴ κτέ (quis primus αὐ post ὁπότεν δ' secluserit nescio, hoc certe scio me uncinos remove debuisse). Sed postquam omnia quae de morbis dicenda habuerat absolvit, adiecit quod ut nunc legitur falsissimum est: καὶ ταύτας γε δὴ παντάπασιν αἰεὶ μεταδιώκει ὅσῳ ἂν ἀκολαστότερός τε καὶ ἀφρονέστερος ὦν τυγχάνῃ. Iam pridem monui παντάπασιν nec cum αἰεὶ nec cum alia quavis voce capi posse. Deest etiam τις vel simile quid. Nunc demum video lacunosam esse orationem, quam fere hunc ad modum suppleverim: καὶ ταύτας γε δὴ παντάπασιν (ὁμοίως εἶναι φατέον ἐκείναις ἅς τῶν ἀσχημόνων πᾶς τις) αἰεὶ μεταδιώκει κτέ. (Post ὅσῳ in Clarkiano ἂν non invenitur, quare praeferendum videtur ὅσῳ — ὦν τυγχάνει.) In sequentibus πάντα τὰ συμβαίνοντα διεπέραντας satis perspicua sunt, sed qua ratione cetera corrigi oporteat frustra quaesivi. Sed in proximo Socratis responso videor mihi tandem aliquando certam corrigendi viam repperisse. Dele τῶν ἐπιπολῆς τε καὶ ἐκτὸς κεραιθόντων. Neque enim interiora cum externis miscentur sed *mixtam cum dolore voluptatem praebent*. Tunc legendum: περὶ δὲ τῶν ἃ ψυχὴ σῶμά τ' ἐναντία ξυμβάλλετον. Deinde dele αὐ quod ex praecedente ὁπότεν AN ortum est, et lege: ταῦτα δὴ τότε μὲν [οὐκ] ἐμαρτυράμεθα, νῦν δὲ λέγομεν ὡς κτέ.

Partem aliquam (scil. de κενώσει et de πληρώσεως ἐπιθυμίᾳ) iam explicaverat; nunc adiicit (ἐν πᾶσι τούτοις) quoties corporis et animi diversi sunt affectus, eandem fieri mixtionem.

Ibid. 48 C. D. confusae sunt personae: lege — ΠΡ: τὸ

γνῶθι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ: ἔγωγε. ΠΡ: τοῦναντίον μὴν ἐκείνῳ δῆλον ὅτι τὸ μῆδαμῃ γιγνώσκειν αὐτὸν ἂν εἴη. ΣΩ: τί μὴν, ὦ Πρώταρχε, πειρῶ δὴ κτέ.

49. B. C. Dele καὶ ἰσχυρούς et mox scribe: ἡ μὲν τῶν ἰσχυρῶν βλαβερὰ τοῖς πέλας, expulsis futilibus supplementis.

Ibid. 30 B. Non modo ψυχὴν τε παρέχον sed etiam ἐμποιοῦν spurium est: σωμασκήαν et ἱατρικὴν ab ἐπικαλεῖσθαι pendent. Sed in 43 C. lege ἡδονὰς 'ΕΜΠΟΙΟῦσιν ἡμῖν.

In 45 C: καὶ τίνα λέγουσιν οἱ Φάσκοντες μὴδ' εἶναι τὸ παράπαν αὐτὴν (nam hoc quidem νοῆσαι sane perdifficile foret) lege: καὶ εἴτι λέγουσιν κτέ.

Quod superest chartae Thucydidi dabo. Lib. I. 33. lege, expulso κακῶσαι, μὴδὲ δυοῖν ἀμάρτωσι καὶ Φθάσαι ὑμᾶς καὶ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι.

36. L. καὶ ἐς τᾶλλα ξυμφορώτατόν ἐστιν, τοῖς τε ξύμπασιν καὶ καθ' ἕκαστον. Βραχυτάτῳ δ' ἂν κ. τῷδε et mox ὡς τρία.

Sydney.

C. BADHAM.

NON. MART.

POLYBIUS.

XVIII. 29: προελθὼν ὁ κήρυξ καὶ σιωπησάμενος τὰ πλήθη διὰ τοῦ σαλπικτοῦ τότε τὸ κήρυγμα ἀνηγόρευεν.

Σιωπήσασθαι eiusdem farinae est atque χαίρομαι.

Repone quod in ea re est usitatum ΚΑΤΑΣΙΩΠΗΣΑΜΕΝΟΣ.

Post pauca sine mendo legitur: ὁ κήρυξ προελθὼν εἰς τὸ μέσον καὶ κατασιωπησάμενος διὰ τοῦ σαλπικτοῦ τὸν θόρυβον ἀνηγόρευσε ταῦτά.

C. G. C.

AD PETRONIUM.

Petronii Arbitri satirarum reliquiae ex recensione
Fr. Buecheleri. Berolini 1868.

2. *grandis et ut ita dicam pudica oratio non est maculosa nec turgida, sed naturali pulchritudine exsurgit.* — Pro *grandis* restituendum est *gracilis*. Gracilis est oratio in qua est nativa venustas et subtilitas sine fuco et ornatu; vide Gell. VI. 14. 1; Quint. IV. 3. 2; XII. 10. 24; Plin. Ep. II. 3. 1. — Pro *maculosa* corrigendum erit *magniloqua*; cf. Stat. Silv. V. 3. 62.

4. *parentes obiurgatione digni sunt, qui nolunt liberos suos se- vera lege proficere.* — Legendum est *producere* i. e. educare ut est apud Plaut. Asin. III. 1. 40; Ter. Adelph. III. 2. 16; Juvenal. Sat. 14. 228.

12. *coepimus . . . laciniam extremam conculcere, si quem forte emptorem splendor vestis posset adducere.* — Immo potius *allicere*.

19. *tunc vero excidit omnis constantia attonitis et mors non dubia miserorum oculos coepit obducere.* — Pro *mors* restituendum est *nox*; cf. Ovid. Met. I. 721, V. 70; Lucan. Phars. III. 735.

47. *gratias agimus liberalitati indulgentiaeque eius et subinde castigamus crebris potiunculis risum.* — Pro *castigamus*, quod h. l. nihil est, legendum est *restringimus* i. e. comprimimus.

51. *at ille sustulit phialam de terra. collisa erat tamquam vasum*

aeneum. deinde marceolum de sinu protulit et phialam otio correxit. — Immo vero phialae vitia correxit.

52. *ceterum laudatus Trimalchio hilarius bibit et iam ebrio proximus 'nemo' inquit cett. — Scripsit nimirum Petronius Trimalchio largius bibit. Ultimae literae voc. Trimalchio bis scriptae corruptelae causa fuit.*

57. *non mehercules soleo cito fervere, sed in molli carne vermes nascuntur. — Non in molli carne, sed in molli caseo ut est infra c. 66.*

Ibid. *tu lacticulosus nec mu nec ma argutas. — Emendandum est tu tacitulus es; usus est hoc vocabulo Varro in Sat. Menip. 187 et 318 (edit. Buecheler).*

58. *ergo aut tace aut meliorem noli molestare, qui te natum non putat. — Malim qui te nauci non putat.*

63. *rogo vos, oportet credatis; sunt mulieres plusciae, sunt nocturnae, et quod sursum est, deorsum faciunt. — Petronio reddendum est rogo vos oroque ut credatis.*

67. *interim mulieres sauciae inter se riserunt ebriaeque inuenerunt oscula. — Merito Buechelerus damnat v. sauciae, 'nam' ait 'sauciae vino si intellegantur, δις τὰὐτὸν: sin maledictis Habinnae offensae, planius hoc ipsum debebat exprimi'. Scripsisse videtur Petronius lascivae.*

76. *concupivi negotiari. ne multis vos morer, quinque naves aedificavi, oneravi vinum . . . misi Romam . . . omnes naves naufragarunt, factum, non fabula. uno die Neptunus trecenties tertium devoravit. putatis me defecisse? non mehercules mi haec iactura gusti fuit, tamquam nil facti. alteras feci maiores et meliores et feliciores. — Inepte editur gusti fuit, quod qui explicare conantur, significare affirmant non gustavi. Facile autem apparet Trimalchionem frivola verborum iactantia gloriatum esse se navium iacturam illam ne flocci quidem fecisse. Olim scriptum*

fuisse videtur *non mehercules mi haec iactura decussis fuit. tamquam nihil factum*, (i. e. tamquam nihil mihi accidisset) *alteras feci maiores et meliores et velociores. — tamquam nihil factum* coniecit Schefferus.

77. *quod si contigerit fundos Apuliae iungere, satis vivus pervenero. — Immo, opinor, perfecero.*

77. Trimalchio domum suam laudibus extollens haec narrat *hospitium* i. e. locus excipiendis hospitibus destinatus, *hospites capit*; non dubito, quin verum viderit Heinsius, qui dedit *hospites C capit*. Deinceps haec sequuntur *ad summam*, *Scaurus cum hic venit, nusquam mavoluit hospitari, et habet ad mare paternum hospitium. — Postrema vocabula sensu destituta sunt. Conicio et habet ad mare patentem prospectum.*

80. *inter hanc miserorum dementia infelicissimus puer tangebaturiusque genua cum fletu petebatque suppliciter, ne Thebanorum par humilis taberna spectaret, neve sanguine mutuo pollueremus familiaritatis clarissimae sacra. — Legendum est artissimae.*

80. *fulminatus hac pronuntiatione, sic ut eram, sine gladio in lectulum decidi, et attulissem mihi damnatas manus, si non inimici victoriae invidissem. — Absurde legitur sine gladio, nam neque si sine gladio in lectulum Encolpius decidisset, mortis sibi consciscendae consilium iniisset et supra narravit, postquam Ascyltos gladium parricidali manu strinxerit, se idem fecisse; legendum igitur sic ut eram, stricto gladio.*

83. *ego, inquit, poeta sum et ut spero non humillimi spiritus... 'quare ergo' inquis 'tam male vestitus es?' propter hoc ipsum. amor ingenii neminem unquam divitem fecit. — Corrigas, quaeso, ardor ingenii.*

92. *et me quidem pueri tamquam insanum imitatione petulantissima deriserunt, illum autem frequentia ingens circumvenit cum plausu et admiratione timidissima. — Nihil est timida admiratio; restitue Petronio turbidissima.*

94. *itaque ne putes te tot verba perdidisse, amatorem invenisti. ego laudes tuas carminibus implebo.* — Scribendum est *ampliabo* i. e. illustrabo; cf. Quint. VIII. 4. 20; Martial. VIII. 66.

98. *utinam me solum inimicus ignis hauriret aut hibernum invaderet mare.* — Scripsit Petronius *fulminis ignis*.

102. *nec ego in hoc periculum Eumolpon arcesso. quid enim attinet innocentem alieno periculo impendere?* — V. *impendere* Iacobsius excogitavit; libri habent *imponere*; vera lectio videtur *exponere*.

111. *at illa ignota consolatione percussa laceravit vehementius pectus ruptosque crines super pectus iacentis imposuit.* — Si militis consolatione percussa esset muliercula, a planctu immodico sine dubio abstinuisset; at consolationem illam tanquam molestam sibi et invisam aspernata est et repudiavit, quamobrem corrigendum erit *ingrata consolatione repulsa*.

112. *ceterum scitis, quid plerumque soleat temptare humanam satietatem.* — Satietati nullum hic locum video. Scitis, ait narrator, quid plerumque hominum constantiam labefactet, eosque a firmo proposito revocet; quamobrem corrige *stabilitatem*.

113. *risu excepere fabulam nautae erubescere non mediocriter Tryphaena vultumque suum super cervicem Gitonis amabiliter ponente.* — Inepte legitur *super cervicem*. Potius crediderim mulierculam lascivia luxuriantem vultum rubore suffusum *super gremium* bellissimi pusionis posuisse.

115. *et Licham quidem rogis inimicis collatus manibus adolebat.* — Pro *adolebat*, quod in sacrificiis proprium vocabulum est, requiro *abolebat*, quo verbo in eadem re Tacitus usus est Ann. XVI. 6 *corpus non igni abolitum*. Saepius *adolere* et *abolere* a librariis inter se confusa sunt; sic apud Ovid. Met. I. 492 legendum est *utque leves stipulae demptis abolentur aristas*, non *adolentur*, quod libri habent. Eodem mendo laborat Columella

XII. 31 *ut repertum corpus fuerit, id igne adoleatur, immo vero aboleatur.*

117. *prudentialior Eumolpus convertit ad novitatem rei mentem genusque divinationis sibi non displicere confessus est. — Legendum est ludificationis i. e. fraudis et deceptionis; artificia enim significantur, quibus in hereditatibus captandis uti debebat.*

127. *'si non fastidis' inquit 'feminam ornatam et hoc primum anno virum expertam, concilio tibi, o iuvenis, sororem'. — Legendum videtur feminam dotatam.*

127. *dixit haec Circe, implicitumque me brachiis mollioribus pluma deduxit in terram vario gramine indutam. — Immo potius viridi gramine.*

128. *'quid est' inquit 'nunquid te osculum meum offendit? nunquid spiritus ieiunio macer?' — Spiritus macer qualis sit non intelligo. Forsitan olim scriptum fuerit rancens.*

129. *numquam ego aegrum tam magno periculo vidi, medius fidius iam peristi. quod si idem frigus genua manusque temptaverit tuas, licet ad tubicines mittas. — Inepte legitur tubicines. Tubicinum enim, vel tibicinum, vel siticinum, qui illustrissimorum virorum funebres pompas ducere solebant (cf. Heind. ad Hor. Sat. I. 6. 44) nullus locus esse potuit in funere Polyaeni peregrini et ignobilis adolescentuli. Postquam vero animam aliquis efflavit libitinarius, opinor, arcessebatur, a quo omnia quae ad sepulturam pertinerent, curarentur. Legatur igitur licet ad Libitinae mittas i. e. ad Libitinae aedem, nota ellipsi. Codd. variant inter tubicines et tibicines. De Libitina cf. Liv. XL. 19; Suet. Nero 39; Dion. Hal. IV. 15; Plut. Quaest. Rom. 23.*

131. *premebat illa resoluta marmoreis cervicibus aureum torum. Legendum revoluta; cf. Virg. Aen. IV. 690, V. 336.*

135. *Oenothra mensam veterem posuit in medio altari, quam vivis implevit carbonibus, et camellam etiam vetustate ruptam pice*

temperata refecit. — In his primum damnandum est *etiam*, quod ex praecedentibus litteris *etiam* bis scriptis ortum videtur. Non minus inepte editur *pice temperata*, quod nihil est. Scripsit Petronius sine dubio *pice fervefacta*, quod legitur apud Caesarem B. G. VII. 22.

136. *necdum superaveram cellulae limen, cum animadverto Oenotheam cum testo ignis pleno venientem . . . collocavit illa ignem cassis arundinibus collectum, ingestisque super pluribus lignis excusare coepit moram.* — Intellexit Buechelerus *collocavit* ferri non posse, quia non legamus ubi collocarit; emendationem vero probabilem minime proposuit. Satis autem perspicuum est veram lectionem esse *conflavit illa ignem*; cf. Plaut. Rud. III. 4. 59; Plin. H. N. XXXV. 11. 40; 32 et 38.

136. *quem anus ut vidit, tam magnum aequae clamorem sustulit, ut pulares iterum anseres limen intrasse.* — V. *aequae* s. *equae*, ut est in aliquot libris, corruptum esse iterum recte annotavit Buechelerus, qui adiectivum velut *trucemque* intercidisse suspicatur. Probabilius existimo Petronium scripsisse *tam magnum ecce clamorem sustulit*, ut significaret anum anseris occisi spectaculo perculsam ex improvviso clamorem edidisse.

J. J. CORNELISSEN.

SUIDAS.

ν. Ἀλαζών: — Πλάτων δὲ ἀλαζόσιν ἀντὶ τοῦ ψεύσας.

In Platonis *Lyside* pag. 218 d. editur: φοβοῦμαι μὴ ὥσπερ ἀνθρώποις ἀλαζόσι λόγοις τισὶ τοιούτοις [ψευδέσιν] ἐντετυχῆκαμεν. Manifestum emblemata est. Quod affertur ad stabiliendam vulgatam ex *Gorgia* pag. 493. ὁ: καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον πίθον ὕδωρ ἐτέρῳ τοιούτῳ [τετρημένῳ] κοσκίνῳ eodem remedio sanandum.

C. G. C.

VARIA CRITICA.

Plutarchi vita Cimonis cap. 13.

Loco notissimo de Pseudo-pace Cimonica Plutarchus haec habet: ἵππου μὲν δρόμον αἰεὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπέχειν θαλάττης, de qua re multa disputata et scripta sunt. Verissime Cobetus in *Mnemos.* Nov. Ser. I. pag. 104: „ἵππου δρόμος *per se nihil significat*” et supplet ἡμέρας, i. e. intervallum quod equus uno die conficere possit, collato Demosthene de Falsa Legatione pag. 428.

Idem iam alii, ut Jacobs et Coraës viderunt. vide Intt. ad h. l. apud Ekker in ed. vit. Cimon. Plutarcheae et Dahlman. *Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte* V. I. pag. 85, ita ut res ipsa, maxime propter locum l. Demosthenis extra omnem dubitationem sit posita. Dubium tamen semper aliquod remanet, quantum hoc spatium sit certum ac definitum, nam equus ab equo ut dies aestivus a brumali differt. Quid si ἵππειος δρόμος vel ἵππικὸν διάστημα certum ac legitimum intervallum apud Graecos fuerit ex legibus Solonis repetendum, ut patet ex eius vita Plutarch. cap. 23, 30: νόμον ἐγγράψεν ὅπου μὲν ἐστὶ δημόσιον Φρέαρ ἐντὸς ἵππικου χρησθαι τούτῳ τὸ δ' ἵππικὸν διάστημα τεσσάρων ἢν σαδίῳν, ad quem locum cff. Intt. et imprimis Hesychius v. ἵππειος δρόμος τετρασάδιος τις, quocum convenit noster vita Cimon. cap. 19. fin. ὧν (Περσῶν) οὐδὲ γραμματοφόρος κατέβαινεν οὐδ' ἵππος πρὸς θαλάττην τετρακοσίων σαδίῳν ἐντὸς ὧβθι στρατηγούντος Κίμωνος. Item Pausan. VI. 16. 4: Δρόμου δ' εἰς τοῦ ἵππου (l. ἵππειου) μήκος μὲν διαυλοὶ δύο. Cff. Phot. Lex. p. 111. 4. et Diod. Sicul. qui de eadem re τριῶν

ἡμερῶν ὀδὸν habet L. XII. 28. p. 293, quod de viatore intelligendum censent Intt. ad h. l. quae, ut Iacobs l. l. dicit tredecim fere horas continent.

Fragmentum Euripidis emendatum.

Polybius L. V. 106. 4. hoc nobis Euripidis servavit fragmentum de Peloponnesiis ita loquentis: ἦσαν αἰὲ πρᾶσιμοχθοὶ τινες καὶ οὐποτε ἤσυχτοι δορί, in quibus πρᾶσιμοχθοὶ vocabulum esse nihili satis inter omnes constat, qui, ut fit, alii alia coniecerunt, imprimis πλησίμοχθοι et τλησίμοχθοι. Simpliciore emendatione ἐρᾶσιμοχθοὶ mihi corrigendum videtur, quod vocabulum ipsum quidem non amplius occurrere videtur nec in Stephani habetur Thesauro, sed per analogiam ἐρασιπλόκαμος apud Pindarum Pyth. IV. 242, ἐρᾶσιμολπος apud eundem et ἐρασιχρήματος apud Xenophontem sanum vocabulum Graecum mihi dici posse videtur. Etiam cum iis quae proxime sequuntur optime conveniunt, cum praeterea vere poëticum et maxime Euripideum, e choro fortasse, mihi esse videatur.

Homeri Odyssea XII. 250.

Ἦδη τῶν ἐνόησα πόδας καὶ χεῖρας ὕπερθεν
ὕψος· ἀειρομένων· ἐμὲ δὲ Φθέγγοντο καλεῦντες
ἔξονομακλήδην, τότε γ' ὕστατον ἀχνύμενοι κῆρ.

Lege ἀχνύμενον et subridebis, sat scio, vulgatam lectionem relegens.

Crasis Attica.

Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λόγοις Cobetus ὀνοματοθηρῶν δχ' ἄριστος aliique Grammatici

οἷσι μέμλε

τὸ CΦIN καὶ τὸ CΦΩN καὶ τὸ MIN ἢδὲ τὸ NIN ubi vis crasin Atticam in τὰ ὅπλα neglexerint. „Ut enim in bello, sic in grammatica nihil contemni oportet, nec quisquam, qui minuta haec spreverit, umquam fecit in re critica operae pretium” ut iure ipse Cobetus dixit Mnemos. N. S. II. pag. 188, et

ubivis, maxime in edit. Xenophontis *Anabas.* et *Hellenic.* in reliquis vocabulis hanc crasin restituit, in τὰ ὅπλα vero semper neglexit. Attamen et ipsius linguae analogia et loci Aristophanis *Av.* 449. et *Lysistr.* 277. ubi θῶπλα, *Av.* 105. ubi τῶρνεα, *Nub.* 394. ubi τῶνομάτ' et multi similes e. g. apud Cratinum in *Fragm. comic.* Meinek. ed. min. v. I. pag. 20, 98 et 113 satis declarant hanc unice et apud Athenienses et, puto, apud omnes Graecos in usu fuisse ob παράγγελμα militare. Solent enim haec iussa et παραγγέλματα omni tempore et apud omnes populos per ipsam rei naturam esse et brevissima et maxime perspicua. Credasne igitur, ut hoc utar, in *Anabasi VII.* 1. 22. in tumultu militari ad Byzantium Xenophontem languida illa παρεγγυῆσαι. Θέσθε τὰ ὅπλα? imo iussit, puto, θέσθε θῶπλα, vel potius θέσθ' ὅπλα, ut nos „zet af geweer." ut Germani „Gewehr ab" omisso articulo; qui satis intelligitur, ut Galli quoque „présentez armes" cet. et ceteroquin ipsi Graeci ante ὅπλα articulum saepe omittere solent, ut e. g. *Plutarch. Pyrrh. cap.* 19. *Mario* 41, *Thucyd.* IV. 69. VIII. 79. Ὅπλα θέμενοι sine articulo occurrit apud *Aelianum V. H.* III. 43. quae sane, fateor, non gravis auctoritas est. Ad arma apud ipsum Xenophontem est εἰς θῶπλα. Itali retinent articulum *all' arme*, unde nostrum *allarm*, tumultus, item Galli *aux armes*. *Anab.* I. 5. 13. coll. I. 8 3. *Onder de wapenen ἐν ὅπλοις* audit apud *Plutarchum* in v. *Alexandri* 31, *Caesar.* 27. cf. praeterea *Plutarch.* in *Caton.* min. 35, *Eumen.* 14 et *Ciceron.* 35. *Wesseling* ad *Herodotum* I. 13. *Thucyd.* VII. 28.

Plutarch. v. Marcelli cap. 17.

Postquam in praecedentibus capitibus *Plutarchus* narraverat quomodo *Archimedes* variis machinis oppugnationem Romanorum impediret navesque eorum mergeret ita l. l. pergit: οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Μάρκελλος ἀπέφυγέ τε καὶ τοὺς σὺν ἑαυτῷ σκώπτων τεχνίτας καὶ μηχανοποιούς ἔλεγεν· οὐ παυσόμεθα πρὸς τὸν γεωμετρικὸν τοῦτον Βριάρεων πολεμοῦντες, ὃς τὰς μὲν ναῦς ἡμῶν καθίζων πρὸς τὴν θάλασσαν παίζων μετ' αἰσχύνης ἐκβέβληκε, τοὺς δὲ μυθικοὺς ἐκατόγχειρας ὑπεραίρει τσσαῦτα βάλλων ἅμα βέλη καθ' ἡμῶν. Diu antequam in edit. Sint. in annot. crit. ad hunc

locum videram Anonymum ex Polybio VIII. 8 coniecisse ὁ ταῖς μὲν ναυσὶν ἡμῶν κυαθίζει ἐκ τῆς θαλάσσης, τὴν δὲ σαμβύκην βαπίζων μετ' αἰσχύνῃς ἐκβέβληκεν, intellexeram pro frigido ΚΑθίζων ΚΥΑθίζων esse legendum, quod graphice et eleganter rem praesentem exponit. Sintenis tamen vulgatam retinere maluit.

Plutarch. v. Romuli cap. 15.

Idem Plut. l. l. de voce Ταλασίῳ agens, οἱ δὲ πλεῖστοι νομίζουσιν, αἰτ, παράκλησιν εἶναι εἰς Φιλεργίαν καὶ ταλασίην οὕτω τότε τοῖς Ἑλληνικοῖς ὀνόμασι τῶν Ἰταλικῶν ἐπικεχυμένων. Ut autem Plutarchus sibi constet legendum οὕτω pro οὕπω. in v. Numae enim cap. 7. haec leguntur: τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων τότε (tempore Numae) μᾶλλον ἢ νῦν τοῖς Λατίνοις ἀνακεκραμέναν et Marcell. 8: κατὰ τὴν Ἑλληνίδα γλῶσσαν ἔτι πολλὰν τότε συμμεμιγμένην τῇ Λατίνων.

Plutarch. v. Periclis cap. 33.

Plutarchus h. l. pro ἑξακισμυρίους Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν ὀπλίτας in exercitu Archidami secundum Cobetum Mnemos. N. S. v. I. pag. 139 et VI. 157. scripsisset ἑξακισχιλίους, dementiam illud vocans. Iamdiu antequam recentem Muller-Strubingii librum videram *Thucydideische Forschungen* inscriptum, haec falsa et magnum Criticum humani quid passum esse facile intellexeram. Acerbissime, ut eius mos est, hunc ob errorem eum refutat Mullerus et facili negotio rem evincit pag. 249 sqq., quibus multa praeterea addi possent, necdum uti poterat alio argumento ex Mnemos. Vol. IX. pag. 59, ubi Cobetus re non satis excogitata iuxta cum ignarissimo quoque credit unicum Demum Acharnensium tria milia hoplitarum, igitur dimidium totius exercitus Peloponnesiorum praebere posse, cum tamen Mullerus ipse iam ante hos octo annos certissimis rationibus probaverit locum Thucyd. II. 19 ubi haec habentur, necessario esse corruptum et pro numero Τ Γ esse legendum, vid. Muller Str. *Aristophanes und die histor. Kritik* pag. 639 sqq. maxime pag. 649. Ipse Cobetus, quo flagrat veri studio et iudicii acu-

mine, facile agnoscet, credo, se impegisse et exercitum, de quo ipse Archidamus apud Thucyd. II. 11 dicit: ἥς οὐπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, non posse 6000 tantum hoplitarum continere, quem eundem sexaginta milium numerum Plutarch. iterum exhibet Moral. pag. 884 D. cf. Sintenis ad h. l. Quid quod apud Schol. ad Sophoclis Oed. Colon. 697 Philochorus (non Androtion, ut Muller. perperam citat *Thukyd. Forschung.* pag. 254) centum milibus Pelop. exercitum constitisse dicit: si Thebani post mortem Pelopidae sex milia hoplitarum armare poterant sec. Plutarch. v. Pelop. cap. 35, si Corinthii Timoleonti duo milia mittere poterant, v. Timol. 10, si Elei tria milia hoplitarum in bello Pelop. teste ipso Thucyd. V. 58: si ipsi Athenienses in pugnam ad Plataeas mittere poterant octo milia graviter armatorum, teste Plutarcho v. Aristid. cap. 11. coll. Herod. IX. 28, ubi recenset totius Graecorum ibi exercitus; si Niciae in Siciliam in supplementum mittere poterant quinque milia hoplitarum auctore Thucydide VII. 42, quocum plane consentit Plutarchus Nicia cap. 21., si porro contra Archidami ipsius exercitum ipse Thucydides II. 13. testatur eos habuisse ὀπλίτας τρισχιλίους καὶ μυρίους ἄνευ τῶν ἐν τοῖς Φρουρίοις καὶ τῶν παρ' ἑπαλξιν ἐξακισχιλίων καὶ μυρίων. τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον τὸ πρῶτον ὅποτε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν. — si haec omnia reputamus, profecto nullum dubium remanere poterit quin exercitus Archidami revera sexaginta, non vero sex milium, graviter armatorum fuerit nec Periclem ceteroquin contra tam exiguas copias cives intra moenia inclusisse. Cf. porro de hoplitis in exercitibus Graecorum maxime Atheniensium Plutarch. v. Agesil. cap. 31. Thucyd. I. 27. et II. 31. ubi in expeditione adversus Megarenses ipsi Athenienses mittunt decem milia hoplitarum, Xenophon Hellen. IV. 2, 16 et 17. Thucyd. V. 57. cet.

Plutarch. v. Lysandri cap. 2.

Aristoteles notissimo loco saepius ab antiquis ipsis iam citato magna ingenia melancholica esse dicit ὡς τὴν Σωκράτους καὶ Πλάτωνος καὶ Ἡρακλέους. Quis unquam fando audivit Herculem, qui semper bibax et edax apud Aristophanem et in fine

Euripidis Alcestidis e. g. exhibetur, hunc igitur fuisse melancholicum praeter brevissimum intervallum quum odio Iunonis in furorem est excitatus, prouti Euripides in Hercule furente eum repraesentavit? Quis credat Plutarchum principem Graecorum heroum, qui Athenis adeo ut deus colebatur, post Socratem et Platonem demum nominavisse? Credat Iudaeus Apella. Equidem crediderim Plutarchum pro ΗΡΑΚΛΕΟΤC scripsisse levissima mutatione ΠΕΡΙΚΛΕΟΤC, et Periclem sane, qui sine ulla hilaritate, ut Cicero de Off. I. 30. ait, summam auctoritatem est consecutus, qui ut magister Anaxagoras ἀγέλατος vocatur et severissimis semper fuit moribus, hunc igitur melancholicum dici nil est mirandum. Cff. Valeken. Diatribe pag. 25, Plutarch. ipse Pericl. cap. 6. Aelian. V. H. VIII. 13. et de Herculis contra edacitate cet. Schol. Aristoph. Pace vs. 741. et Meinekii Fragm. Comior. ed. Min. I. pag. 74, quae omnia notiora profecto sunt quam quae amplius demonstrantur.

Plutarch. v. Marii cap. 19.

Πρὸς δὲ τὴν κραυγὴν πλείωνων συντρεχόντων τῷ τε Μαρίῳ χαλεπὸν ἦν ἔτι τοὺς στρατιώτας ἐπισχεῖν περὶ τῶν οἰκετῶν δεδιότας καὶ τῶν πολεμίων τὸ μαχιμώτατον μέρος κτέ. Pro οἰκετῶν lenissima mutatione legendum οἰκείων.

THUCYDIDEA.

In loco difficiliore VII. 61. in oratione Niciae ad Atheniensium exercitum haec habentur: Ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, ὁ μὲν ἀγὼν ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται, περὶ τε σωτηρίας καὶ πατρίδος ἐκάστοις οὐχ ἦσσαν (vel ἦσσον) ἢ τοῖς πολεμίοις· ἦν γὰρ κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσίν, ἔστι τῷ τὴν ὑπάρχουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν. Multa hac de re argumentatur Muller. Strub. in libro: *Thukydideische Forschungen* pag. 95 sqq. maxime de Stahlī et Classenī emendationibus, verba ἐκάστοις — πολεμίοις delentium. Ipse scribendum coniecit ἐκάστοις ἡμῶν οὐχ ἦσσαν ἢ τοῖς πολεμίοις, vel potius, wodurch sich der Ausfall des ἡμῶν allerdings noch besser verklären würde: ἐκάστοις οὐχ ἦσσαν ἡμῶν. Lenissima mutatione potius scribendum

puto pro ἐκάστοις ἑαυτοῖς = ὑμῖν αὐτοῖς ex noto Atticorum usu, quem Thucyd. e. g. quoque sequitur l. 82. Etiam in Novo Foedere idem vocabuli usus, minus Theologis, ut fit, notus, varias peperit difficultates et rixas.

Apud eundem VII. 28. πρὸς τῇ ἐπάλξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ Ἀθηναῖοι φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα καὶ ξύμπαντες πλὴν τῶν ἱππέων οἱ μὲν ἐφ' ὅπλοις ποιοῦμενοι, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ τείχους καὶ θέρου καὶ χειμῶνος ἐταλαιπωροῦντο. alii alia coniec- cerunt, quos vide apud Muller. l. l. pag. 28, ipse emendare conatur κοιμώμενοι. Sardi venales! Lenissima correctione legen- dum puto πονούμενοι, quod nulla commendatione mihi indigere videtur.

Noto loco VII. 75. de profectione Niciae post varias clades acceptas οὐκ ἄνευ δλίγων ἐπιθειασμῶν καὶ οἰμωγῆς. Muller. l. l. pag. 94 proponit legendum οὐκ δλίγων quod ipse concedit non esse bellum: „es wäre das eine Art von doppelter Litotes. Schön ist das nicht, das weiss ich wohl!“ Quidni in insana lectione legamus πολλῶν cum Dorvilio ad Charit. pag. 368, collato Xenophonte Ephesio apud Goeller. ad nostrum locum. Etenim, ut ille ait:

οὐ πρὸς ἱατροῦ σοφοῦ
θροεῖν ἐπωδᾶς ἐπὶ τομῶντι πῆματι.

Diodorus Sicul. XIX. 97.

Οἱ δὲ σκοποὶ κατανοήσαντες πολέμιαν δύναμιν εἰσβεβηκυῖαν, imo εἰσβεβληκυῖαν esse legendum facile patet. Cf. e. g. mox cap. 10 init.

Diogenes Laërt. VI. 2. 30.

Ἐπειτ' ἐν τῇ παλαίτρᾳ οὐκ ἐπέτρεπε τῷ παιδοτρίβῃ ἀθλητικῶς ἄγειν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐρυθήμετος χάριν καὶ εὐεξίας. Εὐρυθ- μίς esse legendum, non egebit, puto, commendatione.

Plutarch. v. Sertorii cap. 3.

In Plutarchi v. Sertorii cap. 3: καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἔλαβεν οἰομένων ἀπαντᾶν εὖ πεπραχόσι φίλοις καὶ πολίταις. *Mirror Sintenisium* tum h. l. tum in *Cleom. 2 init. et Philopoem. cap. 20 πεπραχότες* pro *πεπραγότες* reliquisset: magis *mirror eum* idem commisisse in vitis *Alcibiad. cap. 13 et Nic. 11*, in fragmentis *Platonis Comici*, quae dudum a *Cobet*o e. g. in *Commentat. de Platone Comico* pag. 140 erant correctae. Cf. *Valcken. ad Herodotum III. 25. 8.* Sed *Sintenis* in talibus negligentior esse solet: sic e. g. eadem pagina saepe occurrit modo *θάλασσα*, modo *θάλαττα*. Sic semper dicit *Συρακούσιοι*, cum tamen lippis atque tonsoribus notissimum sit *Συρακοῖσι* esse scribendum, sim.

Velleius Paterculus II. 11. 1.

Pluygers, iudice *Cobet*o, *Mnemos. N. S. Vol. IX. pag. 24*, verissime Codicis lectionem l. l. restituit de *C. Mario* dicentis eum *equestri*, non vero, ut nunc fere ex coniectura legitur, *agresti* loco fuisse natum. *Varia* rectissime addidit ad illam Codicis lectionem defendendam, de equitum apud antiquos Romanos aestimatione disserens, quibus addi possunt *Plutarch. v. Crassi cap. 12: ἤδη δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς τελευτώσης, ἔτυχον μὲν ἐκκλησιάζοντες, ἀνὴρ δὲ τις οὐ τῶν ἐπιφανῶν ἰππεύς Ῥωμαίων, ἀγροῖκος δὲ τῷ βίῳ καὶ ἰδιώτης Ὀνάτιος* (leg. ΓΑΙΟC) *Αὐρήλιος ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα κτέ.* Cf. *Pomp. cap. 23*, ubi eadem historia narratur et *Cicero pro Rabirio cap. 7: nos ista numquam contempsimus, sed hanc vitam quietam atque otiosam (equestrem) secuti sumus. Quae quoniam honore caret, careat etiam molestia. Tam es tu iudex quam ego Senator* ¹⁾). Nec verisimile *Marium* in matrimonium ducere potuisse *Iuliam*, magni *Caesaris* amitam, si revera tam humili loco, ut voluit e. g. *Ruhnck.*, natus esset. Satis *agrestis* et rudis sane fuit *Marius*, licet *equestri* loco natus, ut *Aurelius* ille apud *Plutarchum* l. l. quod saepius et in aliis accidisse equitibus profecto nil est quod miremur.

Hagae Comit.

D. I. VAN STEGEREN.

1) Cf. de equitum h. t. Romae conditione *Boissier* in libro iucundissimo et simililissimo: *Cicéron et ses amis* pag. 52 sqq. ed. 5tae.

EURIPIDEA.

(Continuatur ex Vol. X. p. 128).

Nunc meam qualemcunque medicinam *Baccharum* tragoediae adhibebo, et quas mihi in ea emendationes repperisse videor, eas ita proponam, ut simul vel unum alterumque ex aliis tragoediis attingam locum, qui simili ope egeat, vel, si qui *Baccharum* versus integer me admoneat suspicionis cuiusdam, quae mihi alibi in Euripide legendo orta sit, eam quoque arripiam occasionem, qua conamina mea critica, etsi tenui, tamen aliquo filo inter se iungam.

Iam in initio *Baccharum* haereo. Legitur enim vs. 6 sqq.:

ὁρῶ δὲ μητρὸς μνημα τῆς κεραυνίας
τόδ' ἐγγυὲς οἴκων καὶ δόμων ἐρείπια
τυφόμενα Δίου πυρὸς ἔτι ζῶσαν φλόγα.

In ultimo versu accusativum *φλόγα* cum *τυφόμενα* recte iungi posse, nemo opinor contendet; multi ergo editores post *τυφόμενα* orationem incidunt. Sed ita quoque versus sanus non videtur: displicent enim participia *τυφόμενα* et *ζῶσαν* nullo vinculo inter se nexa, et ingrata eiusdem sententiae repetitio. Quid enim interest inter *τυφόμενα* et Δ. π. ε. ζ. φ? Quumque non sine metri perniciem καὶ vel τε inseri possit, aliunde petendum est auxilium. Credo Euripidem scripsisse:

σώζοντα Δίου πυρὸς ἔτι ζῶσαν φλόγα.

deinde magistrum ne quis nesciret, quae huius esset versus sententia adscripsisse: *τυφόμενα*, verbum de fumantibus ruinis satis usitatum, postremo scribam annotationem in textum recepissem, emendationem esse ratum.

Quod Baccharum versu 283 legitur οὐδ' ἔστιν ἄλλο φάρμακον πόνων mihi in mentem vocat ineptissimum versum, a nescio quo impostore, *Phocissarum* eximiis versibus interiectum. Quo magis illum locum adspicio, eo magis mea opinio confirmatur. Iam mihi aliquis hæc Tiresia ad Creontem verba legat vs. 890 sqq.:

μί' ἔστιν ἄλλη μηχανὴ σωτηρίας
ἀλλ' οὐ γὰρ εἰπεῖν οὗτ' ἐμοὶ τὸδ' ἀσφαλές
πικρόν τε τοῖσι τὴν τύχην κεκτημένοις . . .
ἄπειμι, χαίρεθ', εἷς γὰρ ὢν πολλῶν μέτα
τὸ μέλλον, εἰ χρὴ, πείσομαι· τί γὰρ πάθω;

num inter versum tertium quartumque interiectum ferat infectum additamentum:

πόλει παρασχεῖν φάρμακον σωτηρίας?

quod et ineptissime dictum est, (nam φάρμακον νόσου vel πόνου quid sit nemo ignorat, sed φάρμακον σωτηρίας nihil est), et orationis filum languide interrumpit; neque unde natum sit obscurum est: primus enim versus μί' ἔστιν — σωτηρίας manifesto prodit falsarium.

Vs. 398:

βραχύς αἰὼν· ἐπὶ τούτῳ
δὲ τις ἂν μεγάλα διώκων
τὰ παρόντ' οὐχὶ φέροι·
μαινομένων δ' οἷδε τρόποι.

Lubenter Stobaeo suum δ' reddemus, totumque locum sic refingemus:

βραχύς αἰὼν· ἐπὶ τούτῳ
δὲ τίς ἂν μεγάλα διώκων
τὰ παρόντ' οὐχὶ φέροι;
μαινομένων οἷδε τρόποι.

Brevis hora mortalibus conceditur; quae quum sit vitae conditio, quis maiora sequatur et non aequo animo praesentem sortem ferat? Insanorum id est.

Vs. 545. Dindorfii emendatio, qua metri causa pro ἐμὲ βρόχοισι . . . ξυνάψοι restituit ἐμ' ἐν βρόχοισι, egregie confirmatur vs. 615:

οὐδέ σου συνῆψε χεῖρε δεσμίοισιν ἐν βρόχοις;

Recte inter versus 651 et 653 unius versus defectum notarunt editores; non tamen Bacchi responsum, sed Penthei dictum excidisse arbitror; quum enim Bacchus vini hominibus dati mentionem fecisset, Pentheus aliquam iacit in illud donum contumeliam, quam Bacchus ita accipiens, ut revera laus esse videatur, respondet:

ὤνειδισας δὴ τοῦτο Διονύσῳ καλόν.

Nil habeo quo melius meam sententiam defendam, quam locum in Iphigh. Aul. vs. 305, ubi Menelaus in Agamemnonis servum ita invehitur:

ἄπελθε, λίαν δεσπότησις πιστὸς εἶ.

Respondet servus:

καλόν γέ μοι τοῦνείδος ἐξωνείδισας.

Quamquam mihi emendandi conamina proferre statueram, non vitia tantummodo notare — hoc enim qui in Euripidis altera certe parte facere velit, initium facilius quam finem inveniat —, tamen uno in loco a proposito meo discedam, quia certa mihi spes est, fore ut aliquis me sagacior, semel de corruptela admonitus, veram reperiat emendationem, quam ego frustra quaesivi. In nuntii narratione de Bacchis in monte quietem capientibus legitur: dormiebant omnes, aliae

ἐν δρυὶ Φύλλοιςι πρὸς πέδῳ κάρα / εἰκῇ βαλοῦσαι.

Quid autem his vs. 683 opponitur?

αἱ μὲν πρὸς ἐλάτης νῶτ' ἐρείσασαι φόβην.

Perspicuum est, opinor, illas tergum inclinasse non hercle ad arboris „comam“, minime eius arboris, quae supra ceteras eminere soleat; „truncum“ exspectes, vel saltem „corticem“; sed quocumque me verterem, non potui probabilem excogitare conjecturam.

Vs. 792 sq. Bacchum optima quaeque monentem ita Pentheus alloquitur:

οὐ μὴ Φρενώσεις μ', ἀλλὰ δέσμιος φυγὼν

σώσει τόδ'; ἢ σοὶ πάλιν ἀναστρέψω δίκην;

Quid sit ἀναστρέφειν δίκην mihi quidem ignotum est; ex iis verbis tum deum aliquam sententiam utcunque extorquere

possem, si Penthei iussu vinculis liberatus esset Bacchus, et quasi iudicis sententia absolutus. Sed quum Bacchus invitissimo Pentheo e carcere suo sit elapsus, sensu cassa esse verba mihi quidem satis constat. Credo autem versum eam labem esse perpersum, cui poetarum codices maxime sunt obnoxii: ut detrita charta vel membrana ultima versuum vocabula vel tota vel partim evanescent, eamque lacunam semidocti scribae suo Marte expleant. Nec diu quaerendum esse opinor, quodnam substantivum Euripides scripserit eo loco, ubi nunc legitur *δίκην*. Legendum enim censeo: *ἡ σοὶ πάλιν ἀναστρέφω χέρας*; Talis Penthei minatio non dubito quin idonea sit, quae magno-pere lectorum spectatorumve animos moveat, qui modo Bacchum narrantem audiverint:

ταῦτα καὶ καθύβρις' αὐτόν, ὅτι με δεσμεύειν δοκῶν
οὔτ' ἔθιγεν οὔθ' ἤψαθ' ἡμῶν, ἐλπίσιν δ' ἐβόσκετο.
πρὸς Φάτναις δὲ ταῦρον εὐρών, οὐ καθεῖρξ' ἡμᾶς ἄγων,
τῷδε περὶ βρόχους ἐβαλλε γόνασι καὶ χηλαῖς ποδῶν.

Ea, quam modo memoravi, causa permultos Euripidis locos corruptit. Nonnullos hic reensebo, qui mihi ad sanandum non nimis difficiles videntur.

In ipsa Baccharum fabula vs. 455: *πλόκμος τε γάρ σου ταναὰς οὐ πάλης ὕπο*. Neque Bacchi neque cuiusquam coma proluxa est *πάλης ὕπο*. Suspicio *οὐ πάλης νόμῳ*: non *more palaestrae*.

Troad. 921. „Miseriarum mearum” Helena inquit, „prima causa est Paridis mater; secunda

ὁ πρέσβυς οὐ κτανὼν βρέφος
δαλοῦ πικρὸν μίμημ' Ἀλέξανδρόν ποτε.

Misere languet ποτε; verum esse credo Ἀλέξανδρον λέγω cf. Phoen. 987:

ὥς σὴν πρὸς κασιγνήτην μολῶν.
ἥς πρῶτα ματτὸν εἴλκυς Ἰοκάστην λέγω.

In Troad. 1210 corruptum videtur ultimum vocabulum:

οὐχ ἵπποισι νικήσαντά σε
οὐδ' ἡλικας τόξοισιν οὐς Φρύγες νόμους
τιμῶσιν οὐκ εἰς πλησμονὰς θηρώμενοι.

Legendum esse puto οὐκ εἰς πλησμονὰς θεώμενοι: *spectando satiari non possunt*.

Suppl. 1080 sqq. Iphis amissis filio filiaque de misera mortalium conditione queritur, et „quanto” inquit „melius vita constituta esset, si duplicem iuventutem et duplicem senectutem ageremus. Equidem enim aliorum exemplo invitatus uxorem duxi et liberos procreavi

εἰ δ' εἰς τόδ' ἦλθον κάξεπειράθην τέκνων
οἶον στερέσθαι πατέρα γίγνεται τέκνων
οὐκ ἂν ποτ' εἰς τόδ' ἦλθον εἰς δ' νῦν κακόν.

Quid primo versu pro εἰς τόδ' ἦλθον (quod corruptum esse tertius versus demonstrat) legendum sit non reperio; sed quo modo lacunam in fine implere debuisset is, qui ineptum τέκνων inseruit, satis mihi constat. Sententia enim flagitat: κάξεπειράθην ἄπαξ.

Helena 325 sq. Chorus Helenam ut Theonoen, Protei filiam, quae

τά τ' ὄντα καὶ μέλλοντα πάντ' ἐπίσταται,

consulat his verbis hortatur:

τάφον λιποῦσα τόνδε σύμμιξον κόρη,
ὄθενπερ εἴσει πάντα, τᾶληθῇ φράσαι.
ἔχουσ' ἐν οἴκοις τοῖςδε τί βλέπεις πρόσσω;

Lubentissime arripio Heimsoethii emendationem μαθεῖν pro φράσαι; sed Nauckii coniectura (vs. 3) τήνδε pro τοῖςδε minus placet; hoc enim intactum relinquere malim, et totum locum sic refingere:

τάφον λιποῦσα τόνδε σύμμιξον κόρη.
ὄθενπερ ἔστι πάντα τᾶληθῇ μαθεῖν
ἔχουσ' ἐν οἴκοις τοῖςδε τί βλέπεις πρόσσω;

quum in his aedibus habeas eam, unde omnia cognoscere possis, quid ultra prospectas?

Iph. Taur. 498.

Iph.: πότερον ἀδελφῶ μητρός ἐστον ἐκ μιᾶς;

Or.: Φιλότητι γ', ἐσμέν δ' οὐ κασιγνήτω, γύναι.

Alterum versum ita corrigit Nauckius:

Φιλότητι γ' ἐσμέν, οὐ κασιγνήτω φύσει.

An γένει?

ib. 516:

Iph.: καὶ μὴν ποθεινός γ' ἦλθες ἐξ Ἀργους μολών.

Or.: οὐκ οὐν ἐμαυτῷ γ', εἰ δὲ σοί, σὺ τοῦτ' ἔρα.

pro τοῦτ' ἔρα legendum puto τοῦθ' ὄρα.

ib. 678. Pylades his verbis recusat amico suo relicto in patriam redire:

δόξω δὲ τοῖς πολλοῖσι, πολλοὶ γὰρ κακοί,
προδούς σε, σώξουσ' αὐτὸς εἰς οἴκους μόνος.

Pro σώξουσ' Dobraeus σωθεὶς δ', sed quum sententia flagitaret infinitivum, Heimsoethius dedit νοστέιν. Equidem recepta Dobraei emendatione ita lego:

προδούς σε, σωθεὶς αὐτὸς εἰς οἴκους μολεῖν,
ut αὐτός idem sit quod μόνος.

Ad Bacchas redeo. vs. 1039 sq. Chorum Baccharum ob Penthei mortem exultantem his verbis reprehendit nuntius:

συγγνωστὰ μὲν σοι· πλὴν ἐπ' ἐξειργασμένοις
κακοῖσι χαίρειν ὧ γυναῖκες οὐ καλόν.

Gaudere propter mala perpetrata non solum οὐ καλόν sed turpissimum est. Nostro tamen loco si quid video aliud quid requiritur. Puto enim nuntio id esse dicendum, quod Archilochus nobili versu expressit, qui in proverbium abiit:

οὐ γὰρ ἐσθλὰ κατθανοῦσι κερτομεῖν ἐπ' ἀνδράσιν,
et quod in Homeri Odyssea χ 412 legitur:

οὐχ ὅσῃ κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάσθαι.

Quumque id nullo modo e versu nostro qualis nunc est elici possit, legendum esse suspicor

πλὴν ἐπ' ἐξειργασμένοις
ἐχθροῖσι χαίρειν ὧ γυναῖκες οὐ καλόν.

Facile ab eo locus corrumpi poterat, qui nesciret vel non cogitaret ἐξείργασμαι significare posse: mortuus sum, actum est de me.

Vs. 1070. „Quum in Cithaeronis valles ventum esset” ita nuntius narrat „et Pentheus de altiore loco Bacchas despicere cuperet, hospes (Bacchus) ingentem et validum arboris ramum non humanis viribus ad terram deflexit:

Πενθέα δ' ἰδρύσας ἐλατίνων ὄζων ἐπὶ
ὄρθον μεβίει διὰ χερῶν βλάστημ' ἄνω
ἀτρέμα, Φυλάσσω μὴ ἀναχαιτίσειέ νιν.

Quum de notissimo Achillis in Iliade iureiurando cogito, vehementer dubito, num ingens ille ramus, quem deus solus cur-

vare poterat, recte ὄζος dicatur; quæ dubitatio haud parum confirmatur eo, quod mox (vs. 1098) legitur: ὄζοισι τ' ἐλατίνοισιν ἡκοντίζετο. Sed alio potius argumento demonstrabo verum esse corruptum. Verbum enim ἀναχαιτίζειν de equo dicitur (Hipp. 1232. Rhes. 786), ergo iam nostro versu aliquid requiritur, quod ad eam metaphoram ducat. Credo Euripidem scripsisse:

Πενθέα δ' ἰδρύσας ἐλατίνων ὄχων ἐπι.

Non provocabo ad vs. 1100, quum videam editoris pro vulgata lectione Πενθέως τ' ὄχον δύστηνον recepisse Reiskii coniecturam Πενθέως στόχον δύστηνον, quamquam incertissima ea est: neque enim expeditiorem facit constructionem, et στόχος apud Tragicos semel tantum reperitur (Aesch. Supp. 243), ibique alia significatione.

Vs. 1125: λαβοῦσα δ' (Agave) ὠλέναις ἀριστερὰν χέρα κτέ.

Vereor ut ὠλέναις λαβεῖν id significare possit, quod hic requiritur; malim ergo:

λαβοῦσα δ' ὠλένην ἀριστερὰν χερσὶ.

Vs. 1140 sqq. Penthei membra, manibus direpta nefandis, dispersa iacent:

κρᾶτα δ' ἄθλιον
ὅπερ λαβοῦσα τυγχάνει μήτηρ χεροῖν
πήξασ' ἐπ' ἄκρον θύρσον ὡς ὀρεστέρου
φέρει λέοντος.

Quo saepius secundum versum lego eo frigidior mihi videtur. Quid si sic legamus:

ἥπερ λαβοῦσα τυγχάνει μήτηρ χεροῖν,
nonne unius literulae mutatione singularem vim ei addiderimus?

Vs. 1145. Agave urbem intrat

ἀνακαλοῦσα Βάκχιον
τὸν ξυγκύναντον τὸν ξυνεργάτην ἄγρας
τὸν καλλίνικον, ἧ δάκρυα νίκη φέρει.

Tertii versus alteram partem corruptam esse nemo negat. Non tamen acquiesco in Hartungii coniectura ἧ δάκρυα νίκη φέρει, nam non de Agave, sed de Baccho aliquod enuntiatum expec-

tamus. Scripsit mea sententia Euripides: ὃ δάκρυα νικηφορεῖ:
cuius in honorem fert triste victoriae insigne.

1210 sqq. Agave filii caput prae se ferens exclamat:

ποῦ μοι πατὴρ ὁ πρέσβυς; ἐλθέτω πέλας
Πενθεύς τ' ἐμὸς παῖς ποῦ 'στιν; αἰρέσθω λαβὼν
πηκτῶν πρὸς οἴκους κλιμάκων προσαμβάσεις.

αἵρεσθαι simili modo dictum est, quo poetae Latini „tollor” pro
„adscendo” utuntur; ergo pro λαβὼν necessario requiritur βαλὼν.

Si quis etiam dubitat, conferat Suppl. 498

κλιμάκων ὀρθοστάτας
ὃς προβαλὼν πύλαισιν ὤμοσεν πόλιν
πέρσειν.

1244 sqq. Cadmus de filiae facinore ita lamentatur:

ὦ πένθος οὐ μετρητὸν οὐδ' οἶόν τ' ἰδεῖν
Φόνον ταλαίναις χερσὶν ἐξεργασμένων.
καλὸν τὸ θῦμα καταβαλοῦσα δαίμοσιν
ἐπὶ δαῖτα Θήβας τάςδε κἀμὲ παρακαλεῖς.

Versus secundus mihi suspectus est; certe ἐξεργασμένων male
ex iis, quae proxime praecedunt, repetitum est. In tertio versu
pro καλὸν τὸ θῦμα legendum arbitror καλὸν γε θῦμα. cf. Medea
502 sqq.

νῦν ποῖ τράπωμαι; πότερα πρὸς πατρὸς δόμους,
οὓς σοὶ προδοῦσα καὶ πάτερην ἀφικόμην;
ἢ πρὸς ταλαίνας Πελοπιδᾶς; καλῶς γ' ἂν οὖν
δέξαιντό μ' οἴκοις ὧν πατέρα κατέκτανον.

Neque vs. 1297 particula γε carere possumus, ubi Agavae
dicenti:

Διδνυσος ἡμᾶς ὤλεσ', ἄρτι μανθάνω,
respondet Cadmus: ὕβριν γ' ὑβρισθεῖς κτέ. Recte fortasse Nauckius
pro ὕβριν dedit ὑμῖν; sed γ' remanere debet.

Ubique particula γε variis casibus obnoxia est; nonnumquam
omittitur; haud raro prorsus abundat; sed saepissime, metri
sustinendi gratia inserta, gravioris corruptelae est indicium.
Ex magna copia unum dabo exemplum. Herc. Fur. 629 sqq.
Hercules ab inferis redux, postquam uxorem liberosque frustra
hortatus est, ut bono sint animo, et vestes suas, quas anxie
arripuerunt, dimittant, ita exclamat:

οἷδ' οὐκ ἀφιᾶσ' ἀλλ' ἀνάπτονται πέπλων
 τοσῶδε μᾶλλον· ὥδ' ἔβητ' ἐπὶ ξυροῦ;
 ἄξω λαβῶν γε τοῦςδ' ἐφορκίδας χεροῖν,
 ναῦς δ' ὡς ἐφέλξω.

Ecquis vult defendere γε participio λαβῶν adhaerens? Nemo credo. Ergo sic solitam proverbii formam restituo, et simul, ut spero, Euripidis manum:

ὥδ' ἔβητ' ἐπὶ ξυροῦ
 ἀκμῆς; λαβῶν δὴ τοῦςδ' ἐφορκίδας χεροῖν
 ναῦς ὡς ἐφέλξω.

Extremam partem fabulae Nauckius uncinis inclusit. Quamvis sit Euripide indigna, tamen certe digna est, quae quantum fieri possit emendetur. Legitur autem vss. 1383 sqq. (Agaves verba sunt):

μήτε Κιθαιρῶν μιαιρός (μ' ἐσίδοι)
 μήτε Κιθαιρῶν ὄσσοισιν ἐγώ,
 μήθ' ὄθι θύρσου μνημ' ἀνέκειται.
 Βάκχαις δ' ἄλλαισι μέλοιεν.

Ex ultimo versu nemo facile ullam sententiam eliciat; credo poetam dedisse: τελεται δ' ἄλλαισι μέλοιεν, scriptum Βάκχαις erroris ansam dedisse.

Illa Cithaeronis execratio mihi occasionem praebet proferendi suspicionem quandam, quae se mihi aliam Euripidis tragoediam legenti obtulit, quamque prorsus vanam esse mihi non persuadeo. In Phoenissis 801 sqq. chorus ita Cithaeronem alloquitur:

ὦ Ζαθέων πετάλων πολυθηρότα —
 τον νάπος, Ἀρτέμιδος χιονότροφον δμμα Κιθαιρῶν,
 μήποτε τὸν θανάτῳ προστεθέντα λόχευμ' Ἰοκάστας
 ὤφελες Οἰδιπόδαν θρέψαι.

Neque minore iure quam in Bacchis Agave eundem montem devovet Oedipus:

1604. Ταρτάρου γὰρ ὤφελεν
 ἐλθεῖν Κιθαιρῶν εἰς ἄβυσσα χάσματα,
 ὅς μ' οὐ διώλεσ' κτε.

In eadem autem tragoedia Iocaste de sua filiiq̄ sorte ita queritur vs. 350 sq.:

ῥλοιτο τὰδ' εἴτε σίδαρος

εἴτ' Ἔρις εἴτε πατήρ ὁ σὸς αἴτιος.

Scripsi Ἔρις ut Deae nomen esset; quid autem ferrum hic sibi velit non perspicio; satisque iam argumentorum attuli, quare mihi Κιθαιρών legendum esse videatur.

Lugduni Batavorum

Kal. April.

A. MDCCCLXXXII.

J. J. HARTMAN.

SUIDAS.

v. Φιλήμων ex Aeliano: εἴτα μέντοι ἔγραψε τὰ λοιπὰ τοῦ δράματος — κᾶτα ὑπερέσχε.

Leg. ὑπεἰέσχε quae est εὐφημία pro ἀπέθανε.

v. Ψυχorroφεῖν τὴν ψυχὴν ἐκπίνειν.

Imo vero ἐκπνεῖν.

Quam sit ineptus Suidas ostendit locus in v. Αἶψα θᾶπτον· „λάζεο, τιμήσσοι Κυθηρίας, ὑμνοπόλοιο αἶψα τὰδε κλειτοῦ δῶρα Λεωνίδεω.”

Verum vidit Iacobs emendans ΛΙΤΑ ΤΑΔ' ΕΚ ΛΙΤΟΥ.

λιτὰ τὰδ' ἐκ λιτοῦ δῶρα Λεωνίδεω.

T et Ψ in libris vetustis vix discernuntur.

v. Μοχθηρία: locus Lycurgi sic constituendus est: οὐ γὰρ ὄσιον ΤΟΝ τοὺς γεγραμμένους νόμους, δι' ὧν ἡ δημοκρατία σώζεται, παρὰβρίνοντα, ἐτέρων δὲ μοχθηρῶν ΕΙCηγητὴν ἐθῶν καὶ νομοθέτην γενόμενον ἀτιμώρητον ἀφείναι.

Vulgo τὸν omittitur et scribitur ἐξηγητὴν pro εἰσηγητὴν.

C. G. C.

DE
LOCIS NONNULLIS
APUD LONGINUM

περὶ ὕψους.

DIONYSII LONGINI de sublimitate recensuit
BENIAMIN WEISKE.

Lipsiae 1809.

περὶ ὕψους I. 3: ποιητῶν οἱ μέγιστοι — οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐνθὲνδε ποθέν ἐπρώτευσαν.

Transpone: οὐκ ἄλλοθεν ποθεν ἢ ἐνθὲνδε ἐπρώτευσαν.

περὶ ὕψους III. 3: μεγάλων ἀπολισθαίνειν ὁμῶς εὐγενὲς ἀμάρτημα.

Restituendum est ἀπολισΘΑνειν, hac enim sola forma utuntur probati scriptores et in aoristo ὤλισθον. Faex Graeculorum et sero nati poëtastri dicebant ὀλισθαίνω et ὠλίσθησα. Quod autem Ruhnkenius et Toupus suspicantur senarium hunc esse Comici poëtae:

μεγάλων ἀπολισθάνειν ἀμάρτημ' εὐγενές.

illi aetati condonari debet.

Ridicule Interpres: *grave peccatum generosum peccatum est.* Quid dici potest absurdius? Sensus est: *Magnis ausis excidere generosi animi peccatum est.* Namque μεγάλων ἀπολισθάνειν est: *res magnas et praeclaras suscipere sed successu carere.*

Redimit Toupus hunc errorem egregia emendatione loci Alciphronis III. 11: ἀκούσας ἄλλα τινὰ δαιμόνων ὀνόματα, ὧν διὰ τὸ πλῆθος ἀπολεισθαί μοι τῆς μνήμης τὰ πλείονα. Felicissime Toupus ἀπΩΛΙCΘΕ μου τῆς μνήμης.

Dele importunum articulum.

περὶ ὕψους V. 1: διὰ τὸ περὶ τὰς νοήσεις ΚΑΙΝΟΣΠΟΥΔΟΝ, περὶ δὲ μάλιστα κορυβαντιῶσιν οἱ νῦν.

Non est vocabulum Graecum καινόςπουδον, sed vitio natum ex ΚΕΝόςπουδον.

περὶ ὕψους IX. 14: γῆρας διηγούμαι, γῆρας δ' [ὁμως] Ὀμήρου.

Expunge molestum ὁμως ex dittographia natum. Passim propter compendium, quo ὁμηρος scribitur, inter se confunduntur ὁμως et ὁμηρος.

περὶ ὕψους XIV. 2. si quid elaboraveris, inquit, in quo sit sublimitate opus — cogita apud animum tuum: πῶς ἂν τόδε τι ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενον παρὼν Ὀμηρος ἤκουσεν ἢ Δημοσθένης; deinde post pauca ita dicit: τῷ γὰρ ὄντι μέγα τὸ ἀγώνισμα τριοῦτον ὑποτίθεσθαι τῶν ἰδίων λόγων δικαστήριον καὶ θέατρον καὶ ἐν τηλικούτοις ἤρωσι κριταῖς τε καὶ μάρτυσιν ὑπέχειν τῶν γραφομένων εὐθύνας [πεπαῖχθαι].

Si absurdissimum πεπαῖχθαι deleveris praeclarus locus integerrimus erit. Noli ex me quaerere unde natum putem, nam candide fateor id me nescire, verum hoc scio expuncto πεπαῖχθαι omnia recte et ordine procedere et si retinueris locum esse inextricabilem.

Inspice, si tanti est, Toupii ad h. l. argutias.

περὶ ὕψους XV. 8: οἱ καθ' ἡμᾶς δεινοὶ ῥήτορες — βλέπουσιν ἐρινύας καὶ οὐδὲ ἐκείνο μαθεῖν εἰ γενναῖοι δύνανται ὅτι ὁ λέγων [Ὀρέτης].

μέθες μί' οὔσα τῶν ἐμῶν ἐρινύων

Φαντάζεται ταῦθ' ὅτι μίνεται.

Perspicuum est Ὀρέτης ab aliquo lectore additum esse.

περὶ ὕψους XVII. 1: μάλιστα δὲ πρὸς τυράννους, βασιλέας ἡγεμόνας ἐν ὑπεροχαῖς.

Ineptum est ἐν ὑπεροχαῖς quia omnes τύραννοι, βασιλεῖς et στρατηγοὶ sunt ἐν ὑπεροχαῖς ex ipsa rerum natura. Excidisse

περὶ ὕψους III. 4: κακοὶ δὲ ὄγκοι — οἱ χαῦνοι καὶ ἀναλήθεις καὶ μήποτε περισσάντες ἡμᾶς εἰς τεῦναντίον.

Mήποτε, quod est dubitanter coniciientis, non congruit cum sententia loci. Leg. καὶ 'ΕΝΙΟΤΕ. Fit nonnunquam, ait, ut res in contrarium convertatur.

περὶ ὕψους IV. 2: οἱ ΜΕΝ τριάκοντα ἔτεσι Μεσσήνην παρέλαβον.

Supple: οἱ μὲν 'ΕΝ τριάκοντα ἔτεσιν, ut paullo ante: τὴν Ἀσίαν ὅλην ἐν ἐλάττοσι παρέλαβεν ἔτεσιν, et sic passim.

περὶ ὕψους IV. 4. e libro Xenophontis affert: αἰδημονεσέρους ἂν αὐτοὺς (Lacedaemonios) ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ὈΦΘΑΛΜΟΙΣ παρθένων.

Vetustissimum mendum est ΟΦΘΑΛΜΟΙΣ pro ΘΑΛΛΑΜΟΙΣ, id quod Longinum fugit. Rectissime dicitur αἱ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς κόραϊ, sed pupillae in oculis non possunt παρθένοι appellari. Frigide et inficete Theopompus apud Longinum ita dixit: ἐν ὀφθαλμοῖς κόρας, μὴ πόρνας, ἔχων. Absurdum fuisset ἐν ὀφθαλμοῖς παρθένας ἔχων. Dixit tamen sic Aretaeus Cappadox a Ruhnkenio laudatus: τάδε πάσχει ἄμφω τὰ εἶδεα καὶ ἡ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι παρθένος.

Perspicuum est revocata vera lectione τῶν ἐν τοῖς ΘΑΛΛΑΜΟΙΣ παρθένων neque Theopompum neque Aretaeum de loco Xenophontis cogitasse.

περὶ ὕψους IV. 4: φασὶν οὐδενὶ οὕτως ἐνσημαίνεσθαι τὴν τινῶν ἀναίδειαν ὥς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἰταμόν

οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων

φησὶν.

Est in hoc loco lacuna solito more nata vocabulis iisdem in vicinia repetitis. Supplendum in hunc fere modum: — ὥς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς. (ὁ δ' Ἀχιλλεὺς τῷ Ἀγαμέμνονι ὀνειδίζων τὸ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς) ἰταμόν

οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων,

φησὶν.

περὶ ὕψους IV. 7: οἱ παρ' αὐτῷ ταυτὶ λέγοντες εἰσὶν [οἱ] βάρβαροι καὶ ἐν μέθῃ.

Dele importunum articulum.

περὶ ὕψους V. 1: διὰ τὸ περὶ τὰς νοήσεις ΚΑΙ νόσπουδον, περὶ
δὲ μάλιστα κορυβαντιῶσιν οἱ νῦν.

Non est vocabulum Graecum καινόςπουδον, sed vitio natum
ex ΚΕνόςπουδον.

περὶ ὕψους IX. 14: γῆρας διηγοῦμαι, γῆρας δ' [ὅμως] Ὀμήρου.

Expunge molestum ὅμως ex dittographia natum. Passim prop-
ter compendium, quo ὁμηρος scribitur, inter se confunduntur
ὅμως et ὁμηρος.

περὶ ὕψους XIV. 2. si quid elaboraveris, inquit, in quo sit
sublimitate opus — cogita apud animum tuum: πῶς ἂν τόδε τι
ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενον παρὼν Ὀμηρος ἤκουσεν ἢ Δημοσθένης; deinde
post pauca ita dicit: τῷ γὰρ ὄντι μέγα τὸ ἀγώνισμα τριοῦτον
ὑποτίθεσθαι τῶν ἰδίων λόγων δικαστήριον καὶ θέατρον καὶ ἐν τηλι-
κούτοις ἥρωσι κριταῖς τε καὶ μάρτυσιν ὑπέχειν τῶν γραφομένων
εὐθύνας [πεπαῖχθαι].

Si absurdissimum πεπαῖχθαι deleveris praeclarus locus inte-
gerrimus erit. Noli ex me quaerere unde natum putem, nam
candide fateor id me nescire, verum hoc scio expuncto πεπαῖχθαι
omnia recte et ordine procedere et si retinueris locum esse in-
extricabilem.

Inspice, si tanti est, Toupii ad h. l. argutias.

περὶ ὕψους XV. 8: οἱ καθ' ἡμᾶς δεινοὶ ῥήτορες — βλέπουσιν
ἐρινύας καὶ οὐδὲ ἐκεῖνο μαθεῖν οἱ γενναῖοι δύνανται ὅτι ὁ λέγων
[Ὀρέσης].

μέθες μί' οὔσα τῶν ἐμῶν ἐρινύων

Φαντάζεται ταῦθ' ὅτι κλίνεται.

Perspicuum est Ὀρέσης ab aliquo lectore additum esse.

περὶ ὕψους XVII. 1: μάλιστα δὲ πρὸς τυράννους, βασιλέας
ἡγεμόνας ἐν ὑπεροχαῖς.

Ineptum est ἐν ὑπεροχαῖς quia omnes τύραννοι, βασιλεῖς et
στρατηγοὶ sunt ἐν ὑπεροχαῖς ex ipsa rerum natura. Excidis-
se

aliquid arbitror sic fere supplendum: — ἡγεμόνας (καὶ πάντας τοὺς) ἐν ὑπεροχαῖς.

περὶ ὕψους XXI. 1: τοῦ πάθους τὸ συνδεδιωγμένον καὶ ἀποτραχυνόμενον — εὐθὺς ἐσβέσθη.

Requiritur alterum perfectum: καὶ ἀποΤετραχυCμένον.

περὶ ὕψους XXIII. 4 ex Platonis *Menexeno*: οὐδὲ ἄλλοι πολλοὶ Φύσει βάρβαροι συνοικοῦσιν ἡμῖν ἀλλ' αὐτοὶ Ἕλληνες οὐ μὴ βάρβαροι οἰκοῦμεν.

Nemo facile dicet quid sibi velit in tali re pronomen αὐταί. Emendandum esse censeo ex certa analogia: αὐτοῖς Ἕλληνες, ut αὐτοβορέας, αὐτοθαῖς et similia.

περὶ ὕψους XXVII. 2. insigne Hecataei fragmentum sic constituendum est: Κῆϋξ δὲ ταῦτα δεινὰ ποιῆΤμενος αὐτίκα ἐκέλευσε τοὺς Ἑρακλείδας [ἐπιγόνους] ἐκχωρεῖν· οὐ γὰρ ὑμῖν δυνατός εἰμι ἀρήγειν. Ὅπως μὴ ὦν αὐτοὶ τε ἀπολέσθε καὶ μὲ τρώσετε ἐς ἄλλον τινὰ δῆμον ἀποίχεσθε.

Vulgo editur ποιούμενος — ἐκχωρεῖν — ὡς μὴ ὦν — ἀπόλεσθε — ἀποίχεσθαι.

περὶ ὕψους XXIX. 1: ὅθεν καὶ τὸν Πλάτωνα — ἐν τοῖς Νόμοις λέγοντα ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυσοῦν ἐν πόλει ἰδρυμένον ἔαν οἰκεῖν διαχλευάζουσιν, ὡς εἰ πρόβατα, Φησὶν, ἐκώλυε κεκτήσθαι, δῆλον ὅτι προβάτειον ἂν καὶ βόειον πλοῦτον ἔλεγεν.

Duo vocabula perierunt. Supple: — εἰ πρόβατα ΚΑΙ ΒΟΤΕ ἐκώλυε κεκτήσθαι.

περὶ ὕψους XXXIII. 4: ἄρ' οὖν Ὅμηρος ἂν μᾶλλον ἢ Ἀπολλώνιος ἐθέλοις γενέσθαι;

Plane contrarium Longinus dixerat. Itaque supplendum: ἄρ' οὖν ΟΥΧ Ὅμηρος ἂν μᾶλλον — ἐθέλοις γενέσθαι.

περὶ ὕψους XXXVI. 2:

ἔς' ἂν ὕδωρ τε ρέῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ.

Vetus poeta dixerat:

ὁφρ' ἂν ὕδωρ τε νάη.

cf. Plato in *Phaedro* pag. 264 d.

περὶ ὕψους XXXVIII. 1: * * * σοὶ καὶ αἱ τοιαῦται· εἰ μὴ τὸν ἐγκέφαλον ἐν ταῖς πτέρυγαις καταπεπατημένον φορεῖτε.

Supplendum est: (καταγέλα)σοι.

περὶ ὕψους XLIII. 2. ex Theopompo: — χλανίδες τὰ μὲν ἀλουργεῖς, τὰ δὲ ποικιλταί, τὰ δὲ λευκαί.

Pro ποικιλταί reponendum ποικίλαι.

περὶ ὕψους XLIV. 8: ἀνάγκη μηκέτι τοὺς ἀνθρώπους ἄΝΑ-βλέπειν μηδὲ πέρα φήμης εἶναι τινα λόγον.

Suspisor Longinum scripsisse ἄΝΩ βλέπειν, ut Plato solet in ea re loqui, ut in *Phaedro* pag. 249. d: βλέπων ἄνω, τῶν κάτω δὲ ἀμελῶν. Deinde sine mora receptam oportuit eximiam Ruhnkenii correctionem: μηδὲ ὑσεροφημίαις εἶναι τινα λόγον.

περὶ ὕψους XLIV. 9: τὸ δ' ἐκ [τοῦ] παντός κερδαίνειν ὠνούμεθα τῆς ψυχῆς.

Expunge molestum articulum. Constante eo sensu dicebant ἐκ παντός vel ἐξ ἅπαντος.

Post pauca sprete est optima emendatio in verbis: αἱ πλεονεξίαι καὶ ἐπικλύσειαν τοῖς κακοῖς τὴν οἰκουμένην. Quis non gratus a Marklando accipiat ἐπικλύσειαν?

Ad Longinum pag. 503 affertur ex Aristotele octonarius:

ἀνδρὶ δ' ὑγιαίνειν ἄριστόν ἐστιν ὥς γ' ἡμῖν δοκεῖ.

Suspisor haec esse Epicharmi et sic legi oportere: ὥς γ' ἘΜΙΝ (ἐμὶν) δοκεῖ.

C. G. COBET.

IOCULARES SCRIBARUM ERRORES.

Plat. Legg. 763: εἴθ' ὃ τι καλῶν χαίρει τοῦτο προσαγορεύων.
 Habebat ante oculos εἴθ' ὃ τι ΚΑΙ ΑΛΛΟ χαίρει τοῦτο προσ-
 αγορεύων.

781. οὐ δὴ καὶ νῦν ἐφέστηκε ΠΕΡΙ τὸ λεγόμενον.
 Imo ΠΕΙΡΑ.

783: ἔρω δ' ἐξύτατος ὕτατος μὲν ὀρμᾶται, διαπυρρωτάτους δὲ
 τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπεργάζεται.

Legē: ὁ δ' ὕτατος μὲν ὀρμᾶται, διαπυρρώτατος δέ, τοὺς ἀν-
 θρώπους μανικικοὺς ἀπεργάζεται.

784. ἐκάστης ἡμέρας ξυλλεγόμεναι μέχρι τρίτου μέρους ὥρας.
 Breve sane colloquium! Legē: μέχρι τρίτου μέρους. deleta
 glossa ὥρας.

782: ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεως τε καὶ ἀταξίας καὶ βρώσεως.
 Dele ἐπιτηδεύματα et lege: παντοίᾳC τάξεις τε καὶ ἀταξίας
 τῆς βίώσεως.

768: τὴν ἀρχὴν νῦν τελευτῇ προσάψας.
 Contrarium solemus facere.

775: ἀλλ' εὐπαγὲς ἀπλανὲς ἡσυχαιῶν τε ἐν μοίρᾳ ξυνίσσθαι.
 Stephani correctionem, cui vel Bipontinus canis oblatrare non
 ausus est (inaluit Cornario tribuere) Astius, Stallbaumius,
 Turicenses spreverunt. Nihil mirum ἀπλανὲς manere passi sunt.
 Palaeographiae studiosi ex εὐπαγὲς corruptam esse vocem
 agnoscent et ΜΟΙΡΑΙ e compendio ΜΡΑΙ (μήτρα) ortam esse
 perspicient.

Sydney.

C. BADHAM.

THUCYDIDES L. VIII.

Nonnumquam fit ut viri et ingenio et doctrina praestantissimi vel mediocriter doctis triste spectaculum praebeant, quum de interpretatione locorum, qui nullam interpretationem admittunt acerrime digladiantur. Quod in Thucydidis L. VIII. cap. 102 evenisse video. Athenienses, qui in portu Sesti erant, *ἐγνωσαν ὅτι ἐκπλέουσιν οἱ Πελοποννήσιαι* (ab Aegaeo scil. in Hellespontum) *καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτός; ὥς εἶχον τάχους, ὑπομιζαντες τῇ Χερσονήσῳ παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος, βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν τὰς τῶν πολεμίων ναῦς καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἐκκαίδεκα [ναῦς] ἔλαθον προειρημένης φυλακῆς τῷ Φιλίῳ ἐπίπλῳ, ὅπως αὐτῶν ἀναγκῶς ἔξουσιν, ἣν ἐκπλέωσιν· τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἔφ κατιδόντες τὴν δίωξιν εὐθὺς ποιοῦμεν οἱ οὐ φθάνουσι πᾶσαι κτέ.*

Sic Bekkerus. In his quaesitum est quid esset τῷ Φιλίῳ ἐπίπλῳ et unde penderet et quo modo ποιοῦμενοι capiendum esset. Sed nec nomina nec sententias interpretum referre iuvat. Illud cogitandum est qua de causa Abydeni τὸ προειρημένον neglexerint, quorum multum intererat ut naves, quae ab adverso litore sibi diu imminuerant, Mindaro delendae traderentur. Itaque ignavia vel socordia eos peccavisse vix est credibile. Quodsi putandum est Abydenos diutina observatione remissiores factos quum repente Athenienses e portu erupissent, imparatos fuisse ad cursum eorum, praesertim nocturnum, retinendum; cur eam causam auctor indicare neglexit? Atqui, o bone, aperte declaravit. Hoc enim scripsit: *τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἐκκαίδεκα [ναῦς] ἔλαθον τῷ αἰφνυδίῳ ἐπίπλῳ προειρημένης κτέ.*

Praeterea scribendum: *βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· καὶ τὰς τῶν πολεμίων ναῦς [καὶ] τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ — τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἔφ [κατιδόντες] τὴν δίωξιν εὐθὺς ποιοῦμεν οἱ, οὐ φθάνουσι πᾶσαι κτέ.*

C. BADHAM.

FRONTINUS.

In Ephemer. Epigraph. vol. I. Fasc. II. pag. 137. in commentario Legis Coloniae Iuliae Genetivae ed. Hübner et Mommsen affertur locus Frontini de aquis cap. 128: *Maiores nostri admirabili acq̄uitate ne ea quidem eripuerunt privatis, quae ad modum publicum pertinebant, sed cum aquas perducerent, si difficilior possessor in parte vendunda fuerat, pro toto agro pecuniam intulerunt et post determinata necessaria loca rursus eum agrum vendiderunt.* Ad verba *ad modum publicum* Hübnerus, interrogationis signo addito, adnotavit: *ad ductum publicum?* Simpliorem in modum locus emendandus videtur legendo: *quae ad commodum publicum pertinebant.*

Maiores ita rei publicae consulebant ut privatis civibus nocere nollent. In libro manu scripto veri simile est tantum *Comodum* exaratum fuisse.

I. VAN DER VLIET.

APPIANUS

de rebus Punicis Tom. I. pag. 309 Schw. ὁ Ἀτίλιος Πῆγλος ἐν ἀπορρήτῳ τοῖς τέλεσι Ῥωμαίων ἐπισκήψας ἐγκρατῶς ἐχεσθαι τοῦ πολέμου, ἐπανῆλθεν εἰς λίμνην ἔτοιμος.

Pro εἰς λίμνην corrige εἰς Λιβύην.

Vitia antiquissimorum Codicum.

Quam vetusta menda et errores omne genus scriptos libros obsederint cum ipsis propemodum primis libris et vivis auctoribus nata, luculenter declarat locus Longini ex epistola ad Porphyrium (apud Weisk. pag. 184), *κέκτημμι μὲν*, inquit, *πάντα* (τὰ τοῦ Πλωτίνου), *κέκτημμι δὲ ἡμιτελῶς*. οὐ γὰρ μετρίως ἦν διημαρτημένα. καίτοι τὸν ἐταῖρον Ἀμέλιον ᾤμην ἀναλήψεσθαι τὰ τῶν γραφῶν πταίσματα. τῇ δ' ἦν (add. ἄρα) ἄλλα προϋργιαιτέρη τῆς τοιαύτης προσεδρείας. οὐκ οὖν

ἔχω τίνα χρὴ τρόπον αὐτοῖς ὁμιλῆσαι καί περ ὑπερεπιθυμῶν τὰ τε περὶ ψυχῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ ὄντος ἐπισκέψασθαι· τὰ ὅτι γὰρ καὶ μάλιστα διημάρτηται. καὶ πάνυ βουλομένην ἂν ἔλθεῖν μοι παρὰ σοῦ τὰ μετ' ἀκριβείας γεγραμμένα τοῦ παραναγνῶναι μόνον εἶτα ἀποπέμψαι πάλιν.

Quam mendose scriptos putemus hos Codices, de quibus scribit Longinus: καίτοι ὑπερεπιθυμῶν οὐκ ἔχω τίνα χρὴ τρόπον αὐτοῖς ὁμιλῆσαι.

LONGINUS.

In Longini *Arte rhetorica* pag. 140 editionis Bakii legitur: ἡ μετάθεσις τῶν λεγομένων, ὅταν τῆς συνήθους χῶρας ἐκπέσῃ, καὶ τῇ πεπατημένῃ κόσμον περιάπτει, ὡς ἐὰν λέγωμεν ΟΤΔΕΝ ΔΕΙ ἌΛΛΟ καὶ ΤΟΤΤΟΝ ΠΕΡΙ ἘΝΟC καὶ ΤΟΤ ΔΙΟC ΤΩΙ ΝΕΩΙ.

Perspicuum est emendari oportari: οὐδὲν δι' ἄλλο et οὐδὲ περὶ ἐνός et ἐν τοῦ Διδος τῷ νεώ.

LONGINI STILUS.

Longinus quamquam erat si quis alius τετριμμένος τὰ ὅτι πρὸς τὴν σύνθεσιν τῶν σεμνῶν καὶ ἀρχαίων λόγων, tamen in scribendo ipse est verbosior paullo, et quasi quanta esset sibi dicendi copia ostendere vellet bis terve idem aliis verbis enuntiat, veluti pag. 138: τὸ γὰρ πεπατημένον καὶ πεπλυμένον καὶ μυριόλεκτον πρὸς κόρον ἄγει, et post pauca: δεῖ δ' ἐκ τῆς ἀκοῆς τὸν δικαστὴν λίχνοις τε καὶ ἡδέαις ὥσπερ καρυκείαις καὶ ὀψοποιΐαις σκευασίαις τε καὶ προαγωγαῖς ἐπισπᾶσθαι καὶ προσάγεσθαι. Continuo addit: ποιεῖσθαι δὲ τοῦτο χρὴ τοῖς θεραπευτικοῖς τε καὶ κολακευτικοῖς ὁνόμασιν. Ecquid in ea re interest inter θεραπεύειν et κολακεύειν? Nihil prorsus. Ecquid discrepant ἐπισπᾶσθαι et προσάγεσθαι aut πεπατησθαι et πεπλῦσθαι et μυριόλεκτον εἶναι? Non opinor. Similiter pag. 135: εἰ τοίνυν τὸ μουσικόν τε καὶ ἐναρμόνιον καὶ ῥυθμικόν, ξύμμετρόν τε καὶ ξυμμελὲς ἐξεργάσχιο καὶ διαπονήσας εἰς τὸ ἀκριβέστατον. et pag. 136: τὸ δ' ἔργον αὐτῆς σαφῶς τε καὶ καθαρῶς διελθεῖν γνωρίμως τε καὶ γνωσῶς τοῖς ἀκούουσιν. et pag. 144: φαίνεται γὰρ ἀμυδρὸς τε καὶ ἀσθενὴς καὶ ἀχάριστος ἀτερπής τε καὶ ἀγλευκὴς καὶ τὸν δικαστὴν ἐνοχλῶν.

APRINES.

Pag. 16. Bakii: καὶ ἐκ τοῦ ἀπολογουμένου βιάσῃ.

Bakius in exemplo quo utor ad βιάσῃ sua manu adscripsit: „*van den Brink προσιμιάτῃ*.” Rectissime, ut opinor.

LYSIAOA.

I. 9: ἐπειδὴ δὲ τὸ παιδίον ἐγένετο ἡμῖν ἢ μήτηρ αὐτοῦ ἐθήλαζεν.

Recipienda erat Bakii emendatio: ἢ μήτηρ αὐτῇ ἐθήλαζεν.

I. 20: κατηγόρευε — καὶ τὰς εἰσόδους οἷς τρόποις προσίοι.

Manifesto mendosum est τὰς εἰσόδους προσίοι. Sententia loci tamen est perspicua et certa haec: *et quibus modis domum meam introierit*. Quem ad modum pro ἵεναι dicitur ὁδὸν ποιεῖσθαι, sic et in omnibus compositis ἐξιέναι, εἰσιέναι, παριέναι cet. convertuntur in ἔξοδον, εἰσδον, πάροδον ποιεῖσθαι. Unde colligimus Lysiam dixisse: καὶ τὰς εἰσόδους οἷς τρόποις ΠΟΙΟΙΤΟ (ποιοῖτο).

I. 34: ἐν ὑμῖν δ' ἐστὶ πότερον χρὴ τούτους (τοὺς νόμους) ἰσχυρὸς ἢ μηδενὸς ἀξίους εἶναι.

Νόμος ἰσχυρὸς est *dura lex* praeter sententiam loci. Repone quod est in ea re consuetum et perfrequens τοὺς νόμους ἰσχύειν ἢ μηδενὸς ἀξίους εἶναι.

II. 7: τὸ μὲν πρῶτον πέμψαντες κήρυκαC ἐδέοντο αὐτῶν δοῦναι τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν.

Consuetum est in Graecia in tali re *unum* facialem mittere. Exempla passim sunt obvia et fabulosa apud Tragicos et vera apud historiarum scriptores. Itaque corrigendum: πέμψαντες κήρυκα.

II. 31: Λακεδαιμόνιοι δὲ — [ἡτύχησαν].

Olium sententia duce interposui de meo ἡτύχησαν, et sensus verborum apertus est et certus, sed debebam alio verbo uti: ἀτυχεῖν vivo Lysia est οὐ τυγχάνειν non *impetrare* quod *petas*,

repulsam ferre. Rem male gerere δυσυχεῖν appellatur. Restitutum est igitur ἔδυσύχησαν.

II. 58: ἀπολομένων γὰρ τῶν νεῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ εἴτε ἡγεμόνος κακίᾳ εἴτε θεῶν δυσνοίᾳ.

Emenda εἴτε ἡγεμόνων κακίᾳ, ut post pauca recte legitur: ἐτέρων γὰρ ἡγεμόνων γενομένων et § 60: εὐτυχῆς — βασιλεὺς ἐτέρων ἡγεμόνων λαβόμενος.

IV. 16: τοὺς μὲν τούτου οἰκέτας — εἰ ἐβασανίζομεν ἌΝΟΗΤΩΣ ἂν τι τούτῳ χαριζόμενοι — ἐμοῦ κατεψεύσαντο.

Verba sunt sensu cassa. Mendum latet in ἀνοήτως. Sententia plana et sic in integrum restituenda: ΕΙΚΟΤΩΣ ἂν τι τούτῳ χαριζόμενοι — ἐμοῦ κατεψεύσαντο.

VI. 5: καὶ τίνα γνώμην οἴεσθε ἔξειν τοὺς μύσας τοὺς ἀφικνουμένους — ἢ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, οἱ ἔνεκα ταύτης τῆς ἑορτῆς * * * ἢ θύειν εἰς ταύτην τὴν πανηγυριν βουλόμενοι ἢ θεωρεῖν.

Codex Lysiae, quem habemus unicum, descriptus est a dormitante librario ex libro lacero et perroso et maculato, unde passim lacunae aut lacunulae lectores impediunt, quae nonnumquam ἐκ τῶν συμφραζομένων expleri possunt ut hoc loco. Excidit unum verbum, quo pronomen οἱ referebatur: itaque damnum sic est sarcierendum ut legatur: οἱ ἔνεκα ταύτης τῆς ἑορτῆς ἙΠΙΔΗΜΟΤΩΝ ἢ θύειν — βουλόμενοι ἢ θεωρεῖν. Cf. Lysias XII. 35: ὅσοι δὲ ξένοι ἐπιδημοῦσιν. et Theophrastus in *Charact.* III. 2: λέγειν — ὡς ἄξιοι γεγόνασιν οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ὡς πολλοὶ ἐπιδημοῦσι ξένοι. Quis non recordatur ad haec loci in Actis Apostolorum XVII. 21: Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον.

VI. 15: ἐὰν κατ'ἡ ἐνδειχθεὶς θανάτῳ ζημιωθήσεται· ἐὰν δὲ τις τὰ αὐτὰ ταῦτα ἀδικήσῃ τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν οὐδ' αὐτῶν κωλύσετε τῶν ἱερῶν ἐπιβαίνειν ἢ εἰσιόντα τιμωρήσεσθε;

Scopas solutas, ut aiunt. Sana erunt omnia si sic scripseris οὐτ' αὐτῶν κωλύσετε — ἐπιβαίνειν οὐτ' εἰσιόντα τιμωρήσεσθε.

Praelerea corrige ζημιώσεται pro ζημιωθήσεται. Athenienses

sedulo vitant has formas longiores ζημιωθήσομαι, ὠφελήθησομαι, τιμηθήσομαι et sim. et constanter brevioribus utuntur.

VI. 20: ἐλπίζω μὲν οὖν αὐτὸν καὶ δώσειν δίκην, θαυμάσιον δ' οὐδὲν ἂν μοι γένοιτο. Οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς παραχρῆμα κολάζει.

Merae tenebrae, sed redibit sententia aperta et sana scribendo: ἐλπίζω ΜΕΝ οὖν αὐτὸν ΑΥΤΙΚΑ δώσειν δίκην, θαυμάσιον Δ' οὐδὲν ἂν μοι γένοιτο ΕΙ ΝΤΝ ΑΠΟΦΥΓΟΙ. οὐδὲ ΓΑΡ ὁ θεὸς παραχρῆμα κολάζει. Manifesto enim inter se opposita sunt de more ἐλπίζω μὲν — οὐκ ἂν θαυμάσαιμι δέ. Itaque eadem in apodosi oppositio inesse debet, quae haec est: αὐτὸν αὐτίκα δώσειν δίκην et εἰ νῦν ἀποφύγοι. Spero equidem, inquit, fore ut STATIM luat poenas, sed nihil mirarer SI NUNC ELABERRETUR, scilicet ad seriórem et graviorem poenam reservatus, οὐδὲ ΓΑΡ ὁ θεὸς παραχρῆμα κολάζει.

VI. 35: Φήσει γὰρ ἀγαθὰ μεγάλα ποιῆσαι τὴν πόλιν μνηύσας. — εἴτα τῶν μὲν ἀγαθῶν δεῖ τούτῳ χάριν εἶδέναι [ὅτι ἐμνήυσε].

Dele manifestum παρέμβλημα, quod et prorsus supervacaneum est et in aliena sede collocatum.

VI. 44: ἡγούμενοι ἀποδημοῦντες μὲν — ἐπίτιμοι δόξειν εἶναι, ἐπιδημοῦντες δὲ — πονηροὶ [δόξειν] καὶ ἀσεβεῖς [εἶναι].

Cuius aures haec ferre possunt, is non debet de numero oratorio disserere.

VI. 48: Ἀνδοκίδης δ' ἀπαθὴς τούτων τῶν κακῶν γενόμενος *** εἰς τὴν σωτηρίαν τῇ πατρίδι, ἀξιοῖ νυνὶ μετέχειν τῆς πόλεως.

Percommode lacuna sic explebitur: — γενόμενος ΚΑΙ ΟΤΑΕΝ ΕΥΤΜΒΑΛΟΜΕΝΟC εἰς τὴν σωτηρίαν τῇ πατρίδι.

VIII. 1: πάρεσι μὲν γὰρ οἷς ἐπεγκαλῶ.

Aut ἐγκαλῶ dicebant Athenienses, (idque frequentissimum est, ut ἐγκλημα) aut ἐπικαλῶ, cuius est rarior usus.

X. 9: εἴ τίς σε εἴποι ῥῖψαι τὴν ἀσπίδα — οὐκ ἂν ἐδικάζω αὐτῷ ἀλλ' ἐξήρκει ἂν σοι ἐρριφέναι τὴν ἀσπίδα λέγοντι ὅτι οὐδὲν σοι μέλει;

Amissis vocabulis pauculis impeditus locus est sic expediendus: ἀλλ' ἐξήρκει ἂν σοι ΠΡΟΣ ΤΟΝ ἐρριφέναι ᾧ τὴν ἀσπίδα ΕΙΠΟΝΤΑ λέγειν ὅτι οὐδέν σοι μέλει;

X. 12: οὐκοῦν ἄτοπον ἂν εἴη * * * τὸν δόξαντα κτεῖναι φάσκοντα ἀνδροφόνον εἶναι.

Compluribus modis damnum sarciri potest, veluti εἴη (μὴ τιμωρεῖσθαι) τὸν δόξαντα, aut ἀζήμιον aut ἀθῶον aut ἀτιμώρητον εἶναι.

XI. 3: ἐγὼ δ' οἶμαι δεῖν οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων διαφέρεισθαι, ἀλλὰ περὶ τῆς ΤΩΝ ἔΡΓΩΝ διανοίας.

Absurdum est in hoc quidem argumento ἡ τῶν ἔργων διάνοια. Vera ac sana scriptura peti potest ex oratione decima, unde haec δισκεύασαι § 7: οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων διαφέρεισθαι ἀλλὰ τῆς ΤΟΤΤΩΝ διανοίας.

XII. 5: φάσκοντες χρῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν.

Arduum sane negotium cives e patria expellere propter ingenium et mores. Optime Bakius reponebat τῶν ἀδικΟΤΝ-ΤΩΝ, quod olim receptum oportuit.

XII. 20: — ἐχθρὸν δ' οὐδένα κεκτημένους, πολλοὺς δ' Ἀθηναίων ἐκ τῶν πολεμίων λυσαμένους τοιούτων ἡξίωσαν.

In his τῶν ἀντιθέτων unum periit: nam quod in oppositione dicitur: πολλῶν δὲ θυγατέρας μελλούσας ἐκδίδωσθαι ἐκάλυψαν, iis nihil in praecedentibus respondet. Post λυσαμένους haec verba intercidiisse suspicor: (πολλοῖς δὲ τὰς θυγατέρας ξυνεκδόντας). Lubenter hoc beneficii genus commemorare solent. Demosthenes pag. 316. 3: οὐτ' εἴ τις ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὐτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα. et Lysias ipse XIX. 59: ἔτι τοίνυν καὶ ἰδίᾳ τισὶ τῶν πολιτῶν ἀπεροῦσι ξυνεξέδωκε θυγατέρας καὶ ἀδελφάς, τοὺς δ' ἐλύσατο ἐκ τῶν πολεμίων. Offendit me in his verbis ἀπεροῦσιν additum, nam vitiose abundat. Cadit hoc officii genus in solas *pauperiorum filias indotatas*.

XII. 84: ἐπειδὴ τοίνυν πάντα ποιῶντες ΔΙΚΗΝ παρ' αὐτῶν

οὐκ ἂν δύναισθε λαβεῖν, πῶς οὐκ αἰσχροὺν ὑμῖν καὶ ἡντινοῦν ἀπολιπεῖν.

Periit oppositio. Unum vocabulum ex fuga retrahere et omnia recte procedunt. Lege δίκην ἸΚΑΝΗΝ — οὐκ ἂν δύναισθε λαβεῖν. Quid notius quam δίκην ἱκανήν vel ἀξίαν aut δοῦναι aut λαβεῖν?

XIII. 91: Φησὶ μὲν ὑπὸ τοῦ δήμου * * *, τὸν δὲ δῆμον, ὃν αὐτὸς Φησι πατέρα αὐτοῦ εἶναι, φαίνεται κακῶσας.

Unum vocabulum lacuna absorpsit, nempe ποιηθῆναι, quod significat et *adoptatum esse* et *civitate donatum*. Agoratus igitur populi beneficio civitate donatus dicere poterat: τὸν δῆμον πατέρα αὐτοῦ εἶναι.

XIV. 28: φάσκων τοῦτον οὐχ ὥς ἀδελφὸν [αὐτῆς] ἀλλ' ὥς ἄνδρα ἐκείνης εἰς τὴν οἰκίαν εἰσιέναι τὴν αὐτοῦ.

Mirifica haec est pronominum compositio αὐτῆς et ἐκείνης. Quia alterutrum omnino resecandum est, satius est ἐκείνης retinere.

XV. 6: quod supra diximus νόμον ἰσχυρόν esse *duram legem* ostenditur his verbis: εἴ τῳ δοκεῖ μεγάλη ἡ ζημία εἶναι καὶ λίαν ἰσχυρὸς ὁ νόμος.

XV. 11: ὑμεῖς οὖν — τὰς τούτων δεήσεις περὶ ἐλάττονος ποιησάμενοι τὰ δίκαια ψηφίσασθε.

In unico Codice legitur: περὶ ἐλαττόνων, quod Marklandus in ἐλάττονος refinxit. Sed requiritur aliquid ad sententiae integritatem, nempe περὶ ἐλάττονος ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ποιησάμενοι. cf. XVIII. 15: εἴ τις Λακεδαιμονίους ὑμῶν περὶ πλείονος ποιεῖται. et I. 26: ὁ τῆς πόλεως νόμος, ὃν σὺ περὶ ἐλάττονος τῶν ἡδονῶν ἐποιήσω. et XXVIII. 12: μηδὲν περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς τούτων τιμωρίας.

XVI. 13: πάντας ἑώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον [ἡγουμένους].

Dele importunum participium, cui in hac verborum compositione locus non est.

XVI. 18: καίτοι χρεὶ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴτις ΤΟΔΜᾶ διὰ τοῦτο μισεῖν.

Felicissima emendatione Hamaker suam manum Lysiae reddidit εἰ τις ΚΟΜᾶ. Ipsi equites splendidissimi idem dicunt apud Aristophanem *Εἰρη.* vs. 579:

ἦν ποτ' εἰρήνη γένηται καὶ πόνων παυσώμεθα
μὴ Φθονεῖθ' ἡμῖν κομῶσι μηδ' ἀπεσλεγγισμένοις.

XIX. 30: ἐνίοτε γὰρ οὐκ ἔστι — πρίασθαι τοιαῦτα ἃ κτησαμένῳ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡδονὴν ἂν παρέχοι.

Legendum: ἃ ΤΩΙ κτησαμένῳ — ἡδονὴν ἂν παρέχοι.

XIX. 49: οὐ γὰρ ὑπὸ γ' ἐκείνων ἐξελεγχθεῖεν ἄν.

Particula ἄν suo loco mota est, nam constanti omnium usu statim post γὰρ poni debet: οὐ γὰρ ἄν — ἐξελεγχθεῖεν.. Solet ἄν certam sedem habere post γὰρ, post οὐ, post ἄριστα, μάλιστα, ἥκιστα et sim. In Orat. XX. 2. in Codice est: ὑπὸ τῶν φυλετῶν, οἱ ἄριστα διαγνοῖεν περὶ σφῶν αὐτῶν, magistellus in Florentino correxit διαγνοῖεν ἄν, sed verum est ἄρις' ἂν διαγνοῖεν.

XX. 14: — οὕτε πλεον ὀκτῶ ἡμερῶν ἐλθὼν εἰς τὸ βουλευτήριον.

Et rei natura et loquendi usus requirunt ΘΙCελθὼν, ut paullo ante: ὀκτῶ ἡμέρας εἰσελθὼν εἰς τὸ βουλευτήριον ἐξέπλει.

XX. 24: ἐπεὶ δὲ διεφθάρη (τὸ στρατόπεδον) καὶ ἂν ἐσώθην εἰς Κατάνην, ἐλγζόμεν ὁρμώμενος ἐντεῦθεν.

Salvum et incolumem aliquo pervenire constanter dicitur ΔΙΑσωθῆναι ποι. Itaque restituendum καὶ Διεσώθην εἰς Κατάνην.

XXI. 13: τὰ προσιόντα τῇ πόλει — ὑπὸ τῶν ἐφεσηκότων Ἀρπάζεταιται.

Quia pecunia publica non rapitur sed diripitur, corrigendum est: ἐφεσηκότων ΔΙαρπάζεταιται cf. XXIX. 13: αὐτοῖς ἄδειαν δώσετε τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν διαρπάζουσι καὶ κλέπτουσι.

XXI. 24: οὐδ' εἴποτε κινδυνεύσειν ἐν ταῖς ναυμαχίαις μέλλοιμι.

In Codice est: οὐδέποτε, in quo latet οὐδ' ὁ πότε — μέλλοιμι.

Multo acrius est in tali re *quoties* quam *si quando*. Illud enim indicat *saepe* aliquem dimicasse, hoc *interdum*, *nonnumquam*.

XXII. 15: *ὅταν γὰρ μάλις αὖτις τυγχάνητε δεόμενοι, ἄναρπάξουσιν οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πωλεῖν.*

Intelligi non potest quid sit τὸν σῖτον ἀναρπάζειν. Emendandum esse arbitror CTΝαρπάξουσιν, vel, ut Lysias scribere solet, ξυναρπάξουσιν οὗτοι.

XXII. 19: * * ἡγούμενοι, ἂν μὲν θάνατον αὐτῶν καταγνῶτε, κοσμιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἂν δ' ἀζημίους ἀφῆτε, πολλὰν ἄδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἔσεσθαι ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλωνται.

In his ἡγούμενοι de iudiciis dictum est, ut apparet ex nominativo ἐψηφισμένοι ἔσεσθαι. Itaque imperativus excidit et in hunc fere modum supplendum: (νῦν τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασαί, καταψηφισάμενοι τῶν ἐσχάτων τιμήσατε) ἡγούμενοι κτέ. cf. XXVII. 7: *ἐὰν δὲ καταψηφισάμενοι θανάτου τιμήσητε. τῇ αὐτῇ ψήφῳ τοὺς τ' ἄλλους κοσμιωτέρους ποιήσετε καὶ παρὰ τούτων δίκην εἰληφότες ἔσεσθε.* et § 8: *εἰ μὴ — καταψηφισάμενοι τῶν ἐσχάτων τιμήσαιτε.* et § 16: *νῦν τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασαί, καταψηφισάμενοι Ἐπικράτους τῶν ἐσχάτων τιμήσατε.*

XXIV. 1: *οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὧ βουλή, τῷ κατηγόρῳ.*

In unico Codice scriptum est: πολλοῦ δέω, quod quum esset absurdum Graeculus nescio quis, qui Florentinum Codicem interpolavit, de suo οὐ addit et aequo animo legimus οὐ πολλοῦ δέω. Sed nemo unquam in Graecia sic locutus est. Constantissime omnes dicebant πολλοῦ δέω et ὀλίγου δέω. Exemplorum plena sunt omnia. Hoc ipsum igitur Lysiae reddendum: ὉΛΙΓΟΤ δέω χάριν ἔχειν.

Quum in libro perroso nihil aliud appareret quam ΟΛ**ΟΤ, magistellus sententiae securus de suo πολλοῦ dedit.

XXIV. 15: *λέγει δ' ὥς ὑβριτής εἰμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελγῶς διακείμενος, ὥσπερ εἰ φοβερώς ὀνομάσαι, μέλλων ἀληθῆ λέγειν.*

Redibit in lucem sententia sic scripta: ὥσπερ, εἰ φθονεροῖC ὀνόμαCI (χρήσαιο), μέλλων (δόξειν) ἀληθῆ λέγειν.

Sequens ulcus non attingo.

XXIV. 18: οὐδ' ὑμᾶς πείσαι βουλόμενος ὥς εἰμὶ τοιοῦτος ἀλλ' ἐμὲ κωμῶδειν [βουλόμενος] ὥσπερ τι καλὸν ποιῶν.

Quis aurem habet tam duram ut haec animo aequo audire possit?

Iterum adhibenda est auris XXVI. 15: δόξετε γὰρ κακῆϊνον δικαίως ἀποδοκιμάσαι· ἐὰν δὲ μὴ τόνδε, οὐδ' ἐκείνον [δικαίως].

XXV. 1: ζητοῦσιν ὑμᾶς πείθειν περὶ ἀπάντων ἡμῶν τὴν γνώμην ταύτην ἔχειν.

Verbis transpositis legendum: τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν. Nihil frequentius apud Lysiam quam τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τινί, ut § 3: τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς συκοφάνταις. et § 15: εἰ πάντες τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχον ἐμοί, et sic passim.

XXVII. 14: ἔτι δὲ ῥᾶν ἄλλους τινὰς τὰ ὑμέτερα καταχαρίζεσθαι ἢ ὑμᾶς αὐτούς [γε].

Non memini me videre molestiorem voculam quam hoc loco γε est.

C. G. COBET.

SUIDAS.

v. Ἀρχίας: — Μύσκελλος δὲ αἰρεῖται αὐτός τε ὑγιαίνειν καὶ ἡ πόλις.

Repone καὶ ΤΗΝ πόλιν.

v. Αὐτίκα: — παροιμία. αὐτίκα καὶ φυτὰ δῆλα ἃ μέλλει κάρπιμ' ἔσεσθαι.

Hexameter est:

αὐτίκα καὶ φυτὰ δῆλα τὰ μέλλει κάρπιμ' ἔσεσθαι.

v. Ἀπευήκασιν: ἀπεξηραμμέναι εἰσίν.

Verum est ἀπεσκήκασιν.

C. G. C.

AD
IULIANUM.

IULIANI IMPERATORIS quae supersunt.
Recensuit FRIDERICUS CAROLUS HERTLEIN.
Lipsiae 1875—1876.

Pag. 14 b: οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι — οὕτω τοὺς Ἡρακλείδας
ἐπαίδευον, — καὶ οὐδὲν διάφορον προσῆν εἰς παιδείας λόγον τοῖς
ἡγεμόσι τῶν ἄλλων.

Iulianus quum haec scriberet immemor erat eorum quae apud
Plutarchum legerat in vita Agesilai cap. I.

Pag. 14. d: οὐδὲ γὰρ εἰ πάντα Λακεδαιμονίους ἀθλητὰς ἀρι-
τῆς — ᾤετο δεῖν εἶναι, τῇ ἴσῃ ἀξιοῦν ἐχρῆν τροφῆς καὶ παιδείας
τοὺς ιδιώτας τοῖς ἄρχουσιν.

Risum movet praesens ἄρχουσιν, quia οἱ ἄρχοντες non am-
plius, ut opinor, educantur. Emenda igitur τοῖς ἄρξεουσιν.

Pag. 26. a: χρὴ γὰρ οἶμαι τὸν δικαίως ὑπὲρ τῶν ἡθόντων
κρίνοντα — τῆς σῆς ἀρετῆς ἔργον ὑπολαβεῖν.

Et ratio et usus loquendi postulant τὸν δικαίως — κρίνουντα.
ut passim in tali re dicitur: τὸν κρίνειν μέλλοντα.

(Continuabitur).

C. G. COBET.

AD

PLATONIS

LIBRUM X DE LEGIBUS.

Pag. 886: οὐκ ἂν ἔγωγέ ποτε ἐπαινῶν εἵποιμι οὔτε ὡς ὠφέλιμα οὔτε ὡς τὸ παράπαν ὄντως εἴρηται. Sic Turicenses Codd. vett. auctoritatem secuti. Sed quoniam nulla potest esse dubitatio ὅτι ὄντως εἴρηται τὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις γράμμασι, sed illud quaerendum est utrum vera de dis narraverint — corrige "ONT" εἴρηται, et vide quam sit inutile lectores hiatibus assuefacere, quorum quinque in his quae apposui et aures et oculos offendunt. — Misere corruptum locum, ut mihi corrigendus videtur, proponam subiectis quas Codices praeferunt lectionibus: ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ [ὅταν τεκμήρια λέγωμεν ὡς εἰσὶ θεοί] ταῦτ' ἀ ταῦτα προφέρουσι, ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ ἄστρα καὶ γῆν ὡς θεοὺς καὶ θεῖα ὄντα, ὑπὸ τῶν σοφῶν τούτων ἀναπεπεισμένοι ἂν γελῶεν, ὡς γῆν τε καὶ λίθους ὄντα αὐτὰ καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων φροντίζειν δυνάμενα λόγοισι δὲ ταῦτα εὖ πως εἰς τὸ πιθανὸν περιπεπεμμένα.

ΚΛ. χαλεπὸν γε λόγον, ὦ ξένη, εἰρηκῶς τυγχάνεις, εἴ γε εἷς ἦν μόνον, νῦν δὲ εἰ ὄντες πάμπολλοι τυγχάνουσιν, ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἶη.

ΑΘ. τί οὖν δὴ; λέγωμεν ὅ,τι χρὴ δρᾶν ἡμᾶς;

Libri προφέροντες — — — λέγοιεν — — — νῦν δὲ ὅτε (sed Α. νῦν δὲ ὄντες) — — — τί οὖν δὴ; τί λέγομεν; τί χρὴ δρᾶν ἡμᾶς;

Mox emblemata expellendum, Φεύγουσι περὶ τῆς νομοθεσίας λέγουσιν. magistelli quum non viderent ὡς δεινὰ ἐργαζόμεθα α

κατηγορήσαντος pendere, alter ψέγουσι π. τ. ν. alter λέγουσι inseruit, postea ψέγουσι in Φεύγουσι corruptum est.

Pag. 887: οὐ γάρ τι βραχύς ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γίγνοιτο, εἰ τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν, τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως τοῖς λόγοις, ὧν ἔφραζον δεῖν περὶ λέγειν, τῶν δὲ εἰς φόβον τρέψαιμεν, τὰ δὲ δυσχεραίνειν ποιήσαντες, ὅσα πρέπει μετὰ ταῦτ' ἤδη νομοθετοῖμεν. Deteriores libri τὰ δὲ εἰς φόβον, sed omnes communi errore tertium τάδε ante δυσχεραίνειν praebent. Similia supplementa passim invenias, ut in Legg. 710, ubi postquam τοῦ μὴ ἀκρατῶς ἔχειν in τοῖς μὲν α. ξ. corruptum erat, τοῖς δὲ ἐγκρατῶς de suo finxit. Hinc legendum τὸ μὲν ἀποδείξαιμεν, τὸν δὲ εἰς φόβον τρέψαιμεν, δυσχεραίνειν ποιήσαντες, ὅσα δὲ πρέπει κτέ.

Ibid. εὐχὴν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις. Praemittenda sunt quae nunc Cliniae sermonem concludunt, μηδὲν οὖν δυσχεράναντες, inquit, μηδ' ἐπειχθέντες ἦντινά ποτ' ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθῶ τῶν τοιοῦτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι διεξέλθωμεν εἰς τὸ δυνατόν ἱκανῶς. Malim εἰς πειθῶ, τὸν τοιοῦτον λόγον μηδὲν προθέμενοι, διεξέλθωμεν κτέ. ad haec Atheniensem quid respondere decet? Quid, nisi hoc? Videris mihi ad rem hortari optandam potius quam sperandam. Sed, quoniam id impense cupis, non est cunctandum. Ergo legendum censeo: ἐπ' εὐχὴν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος· ἐπειδὴ δὲ προθύμως συντείνεις, μέλλειν οὐκ ἐτι ἐγχωρεῖ λέγειν.

Piget longam pericopen describere in qua adolescenti ipsius religiosa disciplina exprobratur. Laxior est structura, ut decet singula cum multa indignatione recensentem. Sed, ne syntaxis penitus pereat, nonnullis correctionibus opus est. οὐ πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παιδῶν . . . τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπωδαῖς μετὰ τε παιδιᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένων, καὶ μετὰ θυσιῶν ἐν εὐχαῖς αὐτοὺς ἀκούοντές τε καὶ ὄψεις ὀρῶντες ἐπομένους αὐτοῖς ἅς ἦδισα ὃ γε νέος ὄρᾳ [τε καὶ ἀκούει] πραττομένους θυόντων ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τοὺς αὐτῶν γονεάς, ὑπὲρ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων ἐσπουδακότας. Malim οἷους λέγομεν. Corrige ἐν εὐχαῖς αὐ τοὺς αὐτούς. Plane absurdum est ἀκούειν

ὀψεις πραττομένας, et satis in praecedentibus de audiendo dictum est: pro *θυόντων* desideratur verbum imperfectum quod *γονέας* regat — lege *ἔθεῶντο*. Deteriorum librorum scribae, quum illud *θυόντων* ante oculos haberent, grammaticae scilicet consulentes τῶν γονέων et *ἐσπουδακόντων* dederunt.

Infra in eadem pagina et in sequenti inepta supplementa sunt: οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων (scil. τῶν θεῶν) ὥς οὐκ εἰσὶ [θεοί], — — — ὑπὸ λαιμαργίας [ἡδονῆς] ἡμῶν, πρόρρησις τοιαύδε τις [ἄθυμος], quam vocem et locus ille non admittit et rei natura respuit, nam quoniam ipsam praefationem mox proferet, non erat operae pretium indolem eius prius indicare. Quin etiam pro *σμικρὸν νοῦ* corrigendum *σμικρὸν νοῦν* et pro *ταύτην δόξαν*, *ταύτην τὴν δόξαν*.

Mox ad prodigiosam lectionem offendimus: καὶ δὴ καὶ μάλιχα καὶ παρὰ τοῦ νομοθέτου, ubi μάλιχα pro interpretatione habendum notae formulae καὶ δὴ καί.

In initio pag. 887: ἐπόμενοι γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν, τί ποτε καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι. Iam pridem Astius monuerat „*nam dubie scribendum esse τὸ ἐκεῖθεν*” quod Turicensibus non persuasit. Forsitan si vidisset τοῦκεῖθεν rectius scribi, meliore fortuna usus esset. In hac pagina nova est emblematum seges, ut ἄσρων τε [πέρι], καὶ ζῶα αὐ καὶ φυτὰ ξύμπαντα ὥρων πασῶν ἐκ τούτων γενομένων], [ῥερον]. Praeterea scribendum: ὑτέρας γεγεννημένας, — — — ξυγγενῇ ἑαυτῆς — — — et κοινώνον.

Pag. 890. examen iuvenum in hanc paginam ab enarratoribus invectum est, ut ἀνδρῶν σοφῶν [παρὰ νέοις ἀνθρώποις] ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν — ἀνθρώποις ἐκπίπτουσι [νέοις] δημοσίῃς [πύλεσι] τε καὶ ἰδίῃς οἰκίαις. — ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει [καὶ κακίαν]. Dele postrema nisi credis δεῖν ταῦτα πράττειν de vitio dici posse.

— τί δ' οὐ χαλεπὰ τέ ἐσι ξυνακολουθεῖν λόγοις οὕτως εἰς πλήθῃ λεγόμενα κτέ. Malim: εἰ δ' οὖν expuncto λόγοις.

891: τὰ περὶ νόμους προστάγματα — πάντως ἡρεμεῖ ὥς' οὕτ' εἰ χαλεπὰ κατ' ἀρχὰς ἀκούειν ἐστὶ φοβητέον, — — οὕτ' εἰ μακρὰ,

ὠφέλιμα δέ, διὰ ταῦτα λόγον οὐδαμῇ ἔχει κτέ. Perperam illud ἡρεμεῖ interpretatur Astius: hoc dicit praecepta literis mandata in eodem loco manere, ubi semper consuli possint. Qui caetera expendet, φοβητέον mecum damnuare non dubitabit: διὰ ταῦτα ad duplicem conditionem referri necesse est.

Quae Atheniensis Megillo respondit sic rescripserim: καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι -- οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαινούντων [λόγων ὡς εἰσὶ θεοί], νῦν δ' (εἰ) ἀνάγκη νόησις [οὖν] διαφθειρομένοις -- (ἔσθ' ὄν)τινα καὶ μᾶλλον προσήκει βοηθεῖν ἢ νομοθέτην;

ΚΛ. οὐκ ἔστιν.

Ibid. οὐκ ὀκνητέον, ὧ ξένε. μανθάνω γὰρ ὡς νομοθεσίας ἐκτὸς οἰήσει βαίνειν, ἐὰν τῶν τοιούτων ἀπτώμεθα λόγων. Quid sibi vult οἰήσει? οἰήσει δεῖν, aiunt. Quidni igitur sine mora rescribis δέήσει.

Pag. 890: ὡς εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ διανοηθήσονται δοξάζοντες τοιούτους οἶους φησὶν ὁ νόμος. Vides δις ταυτὸν dici: Legerim: εἰ μὴ -- -- καὶ διατεθήσονται ὡς δοξάζοντες.

Pag. 892: ψυχὴν, ὧ ἑταῖρε, ἡγνοκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὅλγου ξύμπαντες οἶον [τ'] ὅν τυγχάνει [καὶ δύναμιν ἣν ἔχει] τῶν τ' ἄλλων αὐτῆς περὶ καὶ δὴ καὶ γενέσεως. Numquam vidi fraudem manifestiorem. Tolle emblemata et omnia fiunt planissima; sin tuearis excogitandum tibi erit quid sit ἣν ἔχει δύναμιν περὶ τῶν ἄλλων αὐτῆς, et quid δύναμιν ἔχειν περὶ γενέσεως. Ceterum post ἄρχει plene interpungendum et legendum: εἰ δὲ παντὸς μᾶλλον ἔστι ταῦθ' οὕτως κτέ.

— καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίγνοιτο. Dele καί. Hoc dicit, magna illa opera (scil. corpora coelestia) artis esse πράξεις. Neminem fugit quam inepte haec ipsa ἔργα καὶ πράξεις dicantur. Mox τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἶη καὶ νοῦ. mendosa sunt. Malim φύσει (εἰ) καὶ φύσιν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο.

Ibid. εἰ δὲ Φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ. ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγεννημένη. Mira illa repetitio neque vero recte ratiocinatur qui dicit, si evicero elementa anima antiquiora non esse, etc. hoc autem evincam ostendendo animam antiquiorem esse corpore. Lege: εἰ δὲ Φανήσεται ψυχὴ ἐν πρώτοις (malim ἐν τοῖς πρώτῃ) γεγεννημένη, et mox (Φανήσεται δὲ) ταῦθ' οὕτως ἔχοντα. Sic etiam intolerabile asyndeton vitabis ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα. Mox lege φυλάττωμεν δέ, quod τῷ τελλώμεθα opponitur, et σκοπεῖτ' οὖν· καθάπερ εἰ tolle ὅτι et lege (καὶ) καταλιπόντα.

— μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἱλιγγόν θ' ὑμῖν ἐμποίησῃ παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων, εἴτ' ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τ' ἐντέκη ἀηδῆ, δοκεῖ δὴ μοι χρῆναι ποιεῖν οὕτωςι τὰ νῦν ἐμέ. Quam inepte translationi res ipsa immiscetur! Tolle τε καὶ ἐρωτῶν et ἀποκρίσεων, et, si me audis, ἀηδῆ vertendum in ἥδη, deletis δὴ et τὰ νῦν ἐμέ.

Pag. 893: invocati eunt Di ἐπὶ τὴν ἀπόδειξιν [ὥς εἰσι] τὴν αὐτῶν. O agninos (ne quam aliam belluam invocem) editores! — ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλούς πείσματος ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. Quaero τίνος τοῦ πείσματος ἔχονται; ἢ δήλον ὅτι αὐτῶν τῶν θεῶν; supple igitur — (ὧν) ἐχόμενοι ὥς δὴ τινος κτέ. — Pro ἀσφαλέςατα leg. ἀσφαλέςατον.

Ibid. ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτήτάς τε καὶ τάχῃ ὁμολογούμενα πορεύουσα. Imo πορίζουσα.

— καὶ τότε μὲν ἔστιν ὅτε βάσιν ἐνός κεκτημένα τινός κέντρου, τότε δὲ πλείονα τῷ περικαλινδεῖσθαι προστυγχάνοντα δ' ἐκάστοτε ἐκάστοις κτέ. Misere haec turbata sunt. Portenti instar est corpus πλείονα κέντρα habere. Id autem fieri τῷ περικαλινδεῖσθαι etiam magis incredibile. Suspicio illud τότε μὲν scribam ad τότε δὲ supplendum, deinde ad ineptias illas excogitandas movisse. Nisi fallor, hoc tantum scripsit Plato, καὶ τότε (scil. quoties κινεῖται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον τόπον) βάσιν μὲν ἐνός κεκτημένα τινός κέντρου τῷ περικαλινδεῖσθαι, προστυγχάνοντα δ' ἐκάστοτε ἐκάστοις κτέ. Scilicet primus omnium motus est ἐν κύκλῳ, alter ἐξ ἐτέρας εἰς ἐτέραν χώραν. Horum utrumque habent ea corpora

ex quorum concursu facto cum aliis corporibus, prout haec stant sive moventur, *διάκρισις* aut *σύγκρισις* efficitur. — δι' ἀμφοτέρω ἀπόλλυται. nisi vel διὰ tollatur vel ἀμφοτέρας scribatur, nihil intelligo. Utrumque corpus, et primum illud et cui impingit, naturam suam servat usque dum ἡ *διάκρισις*, quae ad *φθίσιν* vergit, vel ἡ *σύγκρισις*, quae ad *αὔξιν*, intra suos fines manserit.

Pag. 894. pro γίγνεται δὴ πάντων γένεσις, lege γίγνεται δ' ἡ πάντων γένεσις: et mox pro ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὔξιν, lege ἀρχὴν λαβοῦσα αὔξιν, nam in hac serie κινήσεων se invicem ex-cipientium αὔξιν statim post σύγκρισις locum suum habet: αὔξιν igitur ἀρχεται sive ἀρχὴν λαμβάνει, et per tres dimensiones progressa τὴν γένεσιν ἀποτελεῖ. Mox pro μετ' ἀριθμοῦ, malim δκτὼ ἀριθμῷ. (ΚΛ. ναί). ΑΘ. πλὴν γε, ὧ φίλοι, δυσί.

— ἐνάτην αὖ, τὴν τε ἑαυτὴν κινουσαν καὶ ἕτερα ἐναρμόττουσαν πᾶσι μὲν ποιήμασι κτέ. Lege ἐνάτην, τὴν δ' αὐτὴν ἑαυτὴν κινουσαν καὶ ἕτερ' ἐναρμόττουσαν κτέ. Male Turicenses post ἕτερα comma posuerunt. Quod ἐτέρων habet A, ab ipsa, quam revocavi, elisione ortum est.

— ΚΛ. πῆ. ΑΘ. πρῶτον γενέσει τ' ἐς καὶ ῥώμῃ κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔχομεν τούτου δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν ἀτόπως ἔνατον. Supple ἥ et lege ἥ πρῶτον γενέσει τ' ἐς καὶ ῥώμῃ· κατὰ λόγον δὲ τὸ ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν ἀτόπως ἔνατον. Non est δεύτερον quia μετὰ τοῦτο, nam utrumque idem significat, sed quia ἔχεται τούτου. itaque et originem et vim habet inferiorem κατὰ λόγον.

Pag. 895: ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἐν τε ἐσῶσι γενομένην καὶ ἐν κινουμένοις οὔσαν τὴν αὐτὴν κινουσαν φήσομεν ἀναγκαιῶς εἶναι πρεσβυτάτην κτέ. Lege τὴν αὐτὴν et tolle κινουσαν: τὴν αὐτὴν idem fere est quod ἅμα (γενομένην καὶ οὔσαν), ut in Philebo. 14. δ: μέγαν καὶ σμικρὸν τιθέμενος καὶ βαρὺν καὶ κοῦφον τὸν αὐτόν. Satis superque antea dictum est περὶ τοῦ ἑαυτὴν κινεῖν. Disputationis summa est, non τὴν κινουσαν esse ἀρχὴν, sed τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἐν ᾧ πασι esse πρεσβυτάτην καὶ

κρατίστην. Μοx τὸδε ἀποκρινώμεθα *insere* πρὸς — ὁπόταν ψυχὴν ἐν τισιν ὀρώμεν, μὴν ἄλλο ἢ ταῦτὸν τούτῳ ζῆν ὁμολογητέον; Pro ταῦτὸν τούτῳ *lege* ταῦτὸν τοῦτο, et *dele* *putidum illud* ζῆν ὁμολογητέον.

Dialogus hunc ad modum distribuendus est: ΑΘ. τότε μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοῦνομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν λόγον ἀπαιτεῖν, τότε δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον ἐρωτᾶν αὐ τοῦνομα.

ΚΛ. Ἄρά γε τὸ τοιόνδε αὐ βουλόμεθα νῦν λέγειν;

ΑΘ. τὸ ποῖον;

ΚΛ. ἔσι (τι) που δίχα διαιρούμενον ἐν ἄλλοις τε καὶ ἐν ἀριθμῷ τούτῳ δὴ τῷ — — — εἰς ἴσα δύο μέρη.

ΑΘ. ναί, τὸ τοιοῦτον φράζω. Sicut in Philebo 54. ὅ, ubi similem confusionem sustulimus, τοιόσδε ad quarentem, τοιοῦτος ad respondentem pertinet.

— ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ δίχα διαιρούμενον ἀριθμόν, προσαγορεύοντες ταῦτὸν ὄν. sic interpungas velim; quod cum feceris, ut ille de cucumi condiendo postremum praecepisse fertur, foras eiicito. Μοx pro τὸ ἑαυτὸ κινεῖν *lege* κινεῖν, et ὁ δὴ expellendum.

Pag. 896: εἰ δ' ἔσι τοῦθ' οὕτως ἔχον, ἄρ' ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδεῖχθαι ψυχὴν ταῦτὸν ὄν κτέ. *Lege* εἰ ἔσι τοῦθ' οὕτως ἔχον, ἄρ' ἔτι τι ποθοῦμεν; ἢ ἱκανῶς δέδεικται κτέ.

— ὀρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεώτατα εἰρηκότες ἂν εἴμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγονέναι κτέ. Satis superque verborum ubi simplex ὀρθῶς εἰρηκότες ἂν εἴμεν nihil desiderandum reliquisset; sed quid, malum, est τελεώτατά τι εἶπεῖν? Nam κυρίως quidem εἶπεῖν sensum aliquem habet sed non illum qui huic loco conveniat; ἀπόδειξιν, τεκμήριον, et quae huiusmodi sunt, recte dicas esse τελεώτατα. Quid si hoc vocabulum in κυρίως latet? Equidem malim: ὀρθῶς ἄρα κατὰ τεκμήρια ἀληθέστατά τε καὶ τελεώτατα εἰρηκότες ἂν εἴμεν.

Paullo supra, δευτέρα τε καὶ ὀπόσων ἀριθμῶν βούλοιστ' ἂν τις ἀριθμῇ αὐτὴν πολλοσὴν, τοσοῦτων —, malim καὶ ὀπόσων ἀριθμῶν βούλοιστ' ἂν τις ἀριθμῇ [αὐτὴν] τοσοῦτῳ πολλοσὴν; et pro ὄντως, quod nihili est, ὄντος.

— ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ᾧ πασι — μὴν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι; Malim: ψυχὴν δὲ [διοικοῦσαν καὶ] ἐνοικοῦσαν, et διοικεῖν ἀνάγκη.

Pag. 897: apage glossam ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις; et mox pro πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νουν μὲν προσλαβούσα ἀεὶ θεὸν θεὸς οὔσα, lege καὶ πᾶσιν, οἷς (ἂν) τύχη χρωμένη, νουν μὲν προσλαβούσα ὀρθὸν (?) ὀρθῶς; ἰοῦσα (sic Astius) ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα ποδηγεῖ (?) πάντα.

Post Φῶμεν interrogandi signum omiserunt Editores. — τοῦτο ἤδη χαλεπὸν. ὦ Φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐκφρώνεις. Dele ἐρώτημα. Mox insere post οἶον (οἶ) εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες. et pro ἣν συναναμνησθεῖς ὑμῖν ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσωμαι, lege ἢ συναναμνησθεῖς — — ποιήσωμαι, alioqui non respondisset Clinias κάλλις' ἂν λέγοις. — Lege μεμνήμεθα τοίνυν τό [τό γε τοσοῦτον] τῶν τότε' ἔτι τοῦτό γε ὅτι κτέ.

Pag. 898: pro καὶ ἕνα lege καθ' ἕνα, non, ut Astius volebat, καὶ καθ' ἕνα. — μὴδ' ἐν ἐνὶ Φερομένη. Huc retrahendum videtur quod nunc infra legitur: ἐν τινι λόγῳ, ut scribatur μὴδ' ἐν ἐνὶ τινι λόγῳ Φερομένη — ἀλλὰ ἐλπίς πολλὴ τὸ παράπαν τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δ' εἶναι νῶ μόνῳ. Olim suspicatus sum περιπεφυκέναι in πεφυκέναι mutari oportere. Frustra, nam restat immane vitium, nempe τὸ παράπαν in enuntiatione affirmativa. Nemo mihi obiiciat Phaed. 114: ἄνευ τε σωμάτων ζῶσι τὸ παράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ubi τὸ παράπαν privativi ἄνευ vim auget. Si πολλή adverbio eguisset πάνυ πολλή dicendum fuisset. Pindaricum illud ψάμμος ἀριθμὸν περιπέφηνε, viam mihi ad meliorem coniecturam aperuit. Lege (οὐ) τὸ παράπαν τὸ γένος ἡμᾶς τοῦτο, ἀναίσθητον ὃν πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφύγεναι, νοητὸν δ' εἶναι. νῶ μόνῳ δὲ καὶ διανοήματι λάβωμεν κτέ. Vides cur ἡμῖν pro ἡμᾶς omnes libros occupaverit; accommodatum erat sequenti ἀναίσθητον. — Anima solem πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἢ καὶ ἡμῖν ψυχὴ, nisi fallor τρόπον compendiose scriptum scribis imposuit. Lege τρόπον τοιοῦτον καθάπερ κτέ.

Pag. 899: personarum confusio ridiculum errorem peperit. Lege: ΚΛ. ναί, τοῦτον μὲν ἀνάγκη. τούτων ἔν γέ τι δρῶσαν ψυχὴν πάντῃ διάγειν. ΑΘ. αὐτοῦ δὴ μεῖνον. Libri praeterquam quod haec omnia Atheniensi tribuunt tamquam ipse sibi assentiretur, pro τοῦτον dederunt τοῦτο. pro πάντῃ πάντα (atqui de uno sole hic agitur), et pro μεῖνον ἄμεινον, quod cum sequenti oratione nescio quo modo coniunctum repraesentant. cf. supra 895 d: ἔχε δὴ πρὸς Διδε.

— εἰρήκαμεν [ὡς εἰσὶ θεοί] — τὸ (τῶν) λόγων. — συγγενειὰ τις ἴσως σε [θεία] πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει [τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι]. Recte ἀνοσίους in Α et Ω omissum est. Haec est orationis sententia et compositio: δρῶν, quoties vides homines ad senectutem vixisse, morientesque et progeniem et divitias relinquere, conturbaris quia scis (εἰδὼς optime Winckelmannus) a nonnullis (τισὶ) ex his multa facinora patrata esse et per haec ipsa facinora homines opibus crevisse. Necessarium plane est εἰδὼς pro ἰδὼν, cui appositae sunt duae discendi rationes, ἢ δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος ἢ — αὐτὸς αὐτόπτης προστυχών.

Pag. 900: unum vitium superest in ταραττει τὰ (Turic. τὸ) νῦν ἐν ἅπασι τούτοις. Apud Eusebium scribitur ὅταν ἐν, quod ad veritatem propius accedit. Lege τᾶν ἅπασι τούτοις. Mox pro τότε malim ὥς. — Libri ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μεῖζον ἔλθῃ σοι πάθος πρὸς ἀσέβειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα. Lege, ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ (τι) μεῖζον ἔλθῃς πάθος πρὸς ἀσέβειαν ἢ τὸ νῦν παρὸν. Pro ἀλλ' ἐάν πως, lege ἂν πως. Fons erroris neminem latebit. — Ridicule pro σφῶν, propter δεξάμενος scilicet, σφῶ reposuerunt. Atqui δεξάμενος plane vitiosa lectio est. Nisi credis hoc esse διαβιβάζειν, ut aliquem humeris impositum transportemus. Mihi scribendum videtur ἐνδειξάμενος. — Mox lege ἐνδείξασθαι τούτῳ γε (scil. adolescenti) — ὡς ἀγαθοὶ γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκιοτάτην αὐτῶν οὔσαν κέκτηνται. Lege οἰκειότατα, et quantocius expelle molestum et stolidum emblemata τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν. Id ipsum infra ostenditur ἐπιμέλειαν utpote unam ex virtutibus Dis tribui oportere. — καὶ ταῦθ' οὕτως [δόμοι οἱ πᾶς ἄν].

Pag. 901: τρυφῶν καὶ ἀμελὲς ἀργός τε, ὃν ὁ ποιητὴς κηφῆσι κοπούροισι μάλισα εἵκελον ἔφασκεν εἶναι, γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶσιν ἡμῖν. ΚΛ. ὀρθότατά γε εἰπών. ΑΘ. οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἥθος τοιοῦτον ὃ γέ τοι αὐτὸς μισεῖ. Manifestum est periisse eam orationis partem in qua retulit Hesiodum dixisse ὅτι οἱ θεοὶ νεμεσῶσι τοῖς ἀργοῖς. Lacunae signum post γίγνοιτ' ἂν ponendum videtur, ut suppleatur: καὶ ὅσισοῦν τῶν θεῶν ἢ οὐκ οἶσθ' ὅτι ὁ αὐτὸς ποιητὴς εἶπεν ὅτι μισητὸς τοῖς θεοῖς γίγνοιτο ὁ τοιοῦτος καὶ πᾶσιν ἡμῖν;

En novum exemplum negligentiae in personis distinguendis. Lege, ΑΘ. πῶς γὰρ ἂν; ᾧ δὲ προσήκει μὲν πράττειν (τι) καὶ [ἐπιμελεῖσθαι] διαφερόντως. et mox transpositis vocibus legendum, κατὰ τίνα δὲ λόγον ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον. — Oratio perspicua futilibus supplementis obscurata est: lege caeteris omissis: οὐ γὰρ που ὅταν γε ἀδύνατον ᾖ, τότ' ἀμέλεια ἔσαι ὦν ἂν ἡ δυνάμει ἐλλιπὴς ἢ φαῦλός τις ἂν μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται.

— τῶν ὁπόσων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις τε καὶ ἐπισῆμαι. Dele αἱ.

— Postquam alterum confiteri coëgit τοὺς θεοὺς οὐκ εἶναι φαύλους, pergit ad quaestionem εἰ δυνατοί, quam sic proponit τί δαί; δύνασθαι πάντα ὁπόσων αὖ δυνάμεις ἐσι θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις; siquidem ratio huiusmodi est. Nonne confiteris immortales eadem saltem posse quae mortales? Scripserim, δύνασθαι πάνθ' ὁπόσων αὖ δυνάμεις ἐσι θνητοῖς γε καὶ ἀθανάτους;

Pag. 902: θῶμέν σε λέγοντα ὡς ἀγνοοῦντας. Aufer mihi se λέγοντα. Idem libenter fecerim in verbis λέγονται ποιεῖν. — Lege τάνθρώπινα πράγματα, et mox dele ἄνθρωπος, quod in τάνθρώπινα subintelligitur. — ἰατρῷ δὲ προστεταγμένον ὄλιν τι θεραπεύειν βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελουμένῳ. τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἔξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν; malim abesset αὐτῷ τὸ πᾶν. καλῶς ἔχει τῷ ἰατρῷ est medico res bene cessit — χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν πολλὰ ἢ μεγάλα. Inserere (τὰ) πολλὰ.

Pag. 903: pro δοκοῦμεν δέ μοι, lege δοκοῦμεν δὴ μοι κτέ. — τούτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες, προτεταγμένοι ἐκάσῳ ἐπὶ τὸ σμικρότατον αἰὲ πάθης καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἑσχατον τέλος ἀπειργασμένοι. Tamquam ipsi διχίμονες ἀπειργασμένοι ad minutissimum quemque finem essent! Lege ἀπειργασμένοις (scil. ἐκάσῳ). Quin etiam εἰς μερισμὸν τὸν ἑσχατον vehementer mihi displicent, nam inter πράξεως et τέλος perquam incommode posita sunt, et, si sententiam spectes, nihil in se habent, praeterquam quod per caetera melius exprimitur, ἐπὶ τὸ σμικρότατον αἰὲ πάθης καὶ πράξεως τέλος ἀπειργασμένοις.

— σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτὸ ὡς γέनेσις ἔνεκα ἐκείνου γίγνεται πᾶσα ὅπως ἢ ἡ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία οὐχ ἔνεκα σοῦ γιγνομένη. In his ὅπως ad ἔνεκα ἐκείνου referunt, sed ἐκεῖνο est τὸ πᾶν quod praegressum est, non ut materia τῷ παντὶ suppetat. Praeterea ὅπως ἢ ὑπάρχουσα cum veritate pugnat, nam si γέनेσις eo fit ut οὐσίαν τῷ τοῦ παντὸς βίῳ suppeditet, haec οὐσία, ut opinor, non potest ὑπάρχειν h. e. ἤδη εἶναι, neque si hanc lectionem retineas, facile dices unde pendeat in illa γιγνομένη. Lege, ὅλως δὲ ἡ τοῦ παντὸς βίου ὑπάρχουσα εὐδαίμων (?) οὐσία οὐχ ἔνεκα σοῦ γιγνομένη κτέ.

— σὺ δ' ἀγανακτεῖς ἀγνοῶν ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄρισον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοὶ κτέ. Lege σὺ δ' ἀγανακτεῖς τὸ περὶ σέ, ἀγνοῶν ὅπῃ τὸ ἄρισον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοὶ κτέ.

— ἥπερ ἂν ἔχοι λόγον ῥαψῶνῃ ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτῃ μοι δοκῶ Φράζειν. Variarum lectionum ῥαψῶνῃ ex melioribus libris, θεοῦ ex Eusebio enotantur. Confudisse videtur grammaticus aliquis λόγον ἔχειν τινός rationem alicuius rei habere, et τοῦτο λόγον ἔχει quod idem est ac τοῦτ' οὐκ ἂν ἀλόγως προσδοκῶτο. Hoc nostro loco unice convenit. Recte igitur librorum auctoritatem spreverunt Editores, sed quoniam de uno deo loquitur Eusebiana lectio nonnullis praeferenda visa est. Equidem utramque suppositionem puto; longe enim veri similis est scribam quam Platonem eam sedem voci non necessariae elegisse quae sententiam minus perspicuam redderet.

Pag. 904: tres γενέσεις, nisi fallor, sunt. 1. τῶν ἀψύχων. 2. τῶν ἐμψύχων μὲν, ἀλόγων δέ. 3. τῶν ἀνθρώπων. Tertia sola est quae ipsa per se suam sedem mutare possit. Sed quid est ὕδωρ ἐμψυχον, quod quidem Astius significari vult *aquam et vivum rerum naturalium principium*. Mirum si Plato, qui hanc ipsam originem τῆς ψυχῆς sedulo refutavit, nunc eandem tamquam deorum curae subiectam agnoscit. Hoc dicit: caetera quidem sive ἄψυχα sive ἐμψυχα sint, varias mutationes non pro arbitrio subire, sed aliquo deorum movente et disponente; animarum humanarum hanc esse naturam ut suapte vi de loco in locum migrent meliorem quidem, si meliora appetant, sin peiora peiorem. Lege, εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον αἰεὶ βλέπων πλάττοι τις μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ, ἐμψυχα καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς ἢ ἐκ πολλῶν ἔν κτέ.

Mox offendimus ad πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως. Sic libri optimi, sed τὰ ante τῆς supplevit Astius. quo iure post paullo videbimus. Sed miror Turicenses, qui e duabus lectionibus ἄπορα et ἄπειρα priorem praetulerint. Videntur de ἀμήχανον ὅσον πλήθος cogitasse, nam ἀμήχανα vel ἄπορα πλήθει vel πλήθεσι nusquam me reperisse memini. Lenissimam medicinam adhibebis legendo: ΠΛΗΘΟΣ ΑΠΕΙΡ' ΑΝΕΙΗΤΗΣ μετατιθεμένης κοσμήσεως. Postquam compendium syllabae *ον* pro nota elisionis habitum est, quid mirum si quis, qui OC ante oculos habebat EC cum compendio syllabae *ιν* sibi legere visus est, vel fortasse orationem sic corrigendam esse opinatus est. Inutilis est igitur Astii coniectura.

— ἐπειδὴ κατεῖδεν — — ἐμψύχους οὐσας τὰς πράξεις — mire dictum! sed fortasse disputationis causa aliquid audendum erat. Minime gentium; quippe αἱ πράξεις secundas hic partes agunt; de anima praecipue agitur, quae suae sortis arbitrium penes se habere perhibetur. Itaque quae statim adiicit, πολλὴν μὲν ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, nemo sanus de πράξεσιν interpretetur. Quod si ἐν αὐταῖς idem esse dices quod ἐν ψυχαῖς, necesse est ψυχὰς supra memoratas esse. Sed nusquam hodie comparent. Lege ἐν ψυχαῖς οὐσας τὰς πράξεις ἀπάσας. — quod quidem verissimum est: nam meri corporis motus et quae ἄνευ προαιρέσεως facimus non sunt πράξεις. „Sed

qua ratione Deus τὰς κακὰς πράξεις prohibeat? Hanc animae et corporis societatem dirimendo? At id quidem fieri non potest, nam illam postquam semel facta est (γενόμενον) ἀνώλεθρον esse voluit, alioquin genus animalium omnino esse non posset: quamobrem viam iniiit cet." Disputationis rationem adumbravi ut appareret quam putide orationem interromperent illa quae hucusque tam patienter tulimus, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον et καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί. Coniunge quae a scriba et separata et male lecta sunt et unde profecta sint videbis: [ἀλλ' οὐκ αἰώνιον καθάπερ οἱ κατ' οὐνδὲν ὄντες θεοί].

Vixdum ex his arenis, quae flumen Platonicum obstruunt proram evellimus, cum ecce! ad rupem impingimus: καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν αἰεὶ πεφυκός, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς, διανοήθη. Quid haec sibi velint nemo facile dixerit; quid Plato dicendum habuerit ex argumenti tenore quivis colligat — nempe καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν αἰεὶ πεφυκός ὃ ἂν ἀγαθὸν ψυχῇ διανοηθῇ. Mox supple νικῶσαν (μὲν) ἀρετὴν, — et τῆς δὲ γενέσεως (τῆς τοῦ) ποίου τινός. — Verba ὅπῃ γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ καὶ ὁποῖός τις ἂν τὴν ψυχὴν, ταύτῃ σχεδὸν ἐκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς τὸ πολὺ, plus quam unum vitium alunt. Si quem rogares, πῇ ἐπιθυμεῖς, aut si cui diceres ταύτῃ γίγνομαι, lingua ignota te uti putaret. Suspicio Platonem a poetis verbum mutuatum esse et scripsisse: ὅπῃ γὰρ ἂν ἐπιθύῃ καὶ ὁποῖός τις ἂν ψυχὴν. Post ἐκάστοτε nihil melius excogitare potui quam πορεύεται. Quae in proxima ῥήσει corrigenda sint breviter indicabo: καὶ τὰ μὲν σμικρότερα — [τῶν ὀνομάτων] — ἀπολυθέντες. sed etiamne mortuos ὀνειροπολεῖν censet? Suspicio excidiase aliquid huiusmodi: ὀνειροπολοῦσι (δεδιότες ὃ τι ποτὲ πεῖτονται) ἀπολυθέντες τῶν σωμάτων. — μείζων δὲ ψυχὴ (quae τοῖς σμικροτέροις τῶν ἡθῶν opponitur) — γενομένη ἰσχυρά — διαφέροντα καὶ μετέβαλε (h. e. διαφερούσας καὶ τὰς μεταβολὰς ἔσχε, ut supra μεταβαλόντα ἐλάττω) οὐρανίαν ὁδὸν μετακομισθεῖσα. in quibus prius factae coniecturae partem retinui, partem reieci: quippe ἀγίαν ὁδὸν non uno nomine displicet, et quoniam supra τὴν κάτω ὁδὸν iniustus hominibus assignavit, τὴν ἄνω ὁδὸν silentio praeterire vix potuit. — ὦ παῖ καὶ νεανίσκε — si est παῖς, cur νεανίσκον vocat, et e contrario? „idem est παῖς quod νεανίσκος." Cur igitur δις ταύτόν? Eundem quem postea πάντων ἀνδρείστατον appellat, hic ut νεανίσκον alloquitur. —

Pro πάσχειν τε καὶ ποιεῖν ἃ προσήκον δρᾶν ἐς τοῖς προσφερέσι τοὺς προσφερέεις, lege πάσχειν τε καὶ δρᾶν ἃ προσήκον ἐς κτέ.

Pag. 905: οὕτε εἰ ἄλλος ἀτυχῆς γενόμενος. Sic ediderunt. Lege οὕτε τις ἄλλος, (ὅς) ἂν τύχη γενόμενος. — χρεῶν τε ἐξευλαβεῖσθαι τὸ παράπαν· οὐ γὰρ ἀμεληθήσεται ποτὲ ὑπ' αὐτῆς. Imo ἐξευλαβεῖσθαι· τὸ παράπαν γὰρ οὐκ ἀμεληθήσεται π. ὑ. ἀ. — γιγνώσκων δ' αὐτὴν — — πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς, ἣν τις μὴ γιγνώσκων οὐδ' ἂν τύπον ἴδαι ποτέ, οὐδ' ἂν λόγους ξυμβάλλεσθαι [περὶ βίου] δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν κτέ. Eusebius πρὸς οὐδὲν δοκεῖς, quod recta ducit quo vel scriba recentioris Codicis pervenit πόσου δεῖν δοκεῖς; Sed, cedo, cuius rei τύπον adolescens iste non vidisse fertur? Lege οὐδ' ἂν τύπον ποτ' οὕθενος λόγου. — Qui hanc correctionem non necessariam ducet, etiam illud fortasse concoquere poterit, εἰ δ' ἐπιδεῆς ἔτι λόγου τινὸς ἂν εἴης. Sin minus, scribendum esse concedet. εἰ δ' ἐπιδεῆς ἔτ' εἰ λόγου τινός. — εἰ νοῦν καὶ ὅπως οὖν ἔχεις. Vel ὅποσονοῦν vel ὅποσοστονοῦν reponendum videbit, quicumque se sic compellari aegre feret. — ἀλλ' ἄρα τίσι προσφερέεις — sic, ut videtur, omnes libri perquam mendose. Lege: ἀλλ' ἄρα τίσι, sed, si hoc concedis, quibus? In extrema pagina ὕελε εἰοικέναι.

Pag. 906: haud multum arridet εἰωθυίας ὥρας χαλεπάς. Sed aliis nucem frangendam relinquo. — ad marginem releganda sunt [δῆλον ὅτι θηριώδεις] et [ἄρα (l. ἄρα) κυνῶν;] — καὶ ἐν εὐκταίαις τισὶν ἐπὶ φθαῖς. Haec ita fere explicant ut ἐν de instrumento intelligatur, quod saepe fieri dicunt. Εὐκταίαις autem ἐπὶ φθαῖς dixit, quia preces cum carminibus miscentur. Lege νυκτεριναῖς. — Post τὸ νῦν ἐπονομαζόμενον ἀμάρτημα inutile est τὴν πλεονεξίαν adiungere, sed quod καλούμενον post νόσημα inserunt, hoc vero νόσημα est mentem auctoris non perspicientium.

— τοῦτο αὖ τὸ ῥῆμα μετεσχηματισμένον, ἀδικίαν. Sic edunt, tamquam rei et nominis nullum discrimen esset. Lege: τοῦτ' αὐτὸ τῷ ῥήματι μετεσχηματισμένον ἀδικίαν. — videndosae lectionis indicia cernas in αἰεὶ et ἀδίκους καὶ ἀδικοῦσιν sed corrigendi viam non inveni, praeterquam quod καθάπερ εἰ κυσὶ legendum

vidi. — dele insulsum additamentum *ῥμοίους Φύλακας εἶναι*, et mox dele *οἴνου*. *Λοιβή*, nisi fallor, interpretatione non egebat.

Pag. 907: *διαφέροντάς τε αὐτοὺς Φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν κτέ.* Lege: *Φυλακῆς πρὸς ἀρετὴν* — οὔτε ἀνεκτὸς λόγων τῶν τε *περὶ πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων* κινδυνεύει *πῶς ὁ ταύτης τῆς δόξης ἀντεχόμενος* κτέ. Sic veteres libri. Malim totam pericopen sic rescribere: *οὐδαμῶς, οὐτ' ἀνεκτόν· λόγων τε τῶν περὶ πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων* κινδυνεύει *πῶς ὁ ταύτης τῆς δόξης ἀντεχόμενος πάντων ἂν [τῶν ἀσεβῶν] κεκρίσθαι δικαιοτάτα κάκιός τ' εἶναι καὶ ἀσεβέστατος.* Male hunc ad locum provocavit Stephanus, quum infra *περὶ ἀσέβειαν δὲ ὄντων* interpretari conaretur. Patet hic sermonem esse *περὶ λόγου τινός*, οὐ *περὶ ἀνθρώπου*. — ἃ βούλονται πράττειν οἱ κακοί, οἷα δὲ καὶ ὅσα *περὶ θεοῦ* διανοοῦνται. Sic scripserim. Vulgo οἱ κακοί ἃ δὲ καὶ ὅσα καὶ οἷα, sed, si recte memini, meliores libri καὶ οἷα non habent. Notior est hic usus vocis οἷος quam ut plura addam. — *ἐὰν δέ τις ὀφλῇ τιμάτω τὸ δικαστήριον ἐν ἑκάστῳ τῶν καθ' ἑν ἀσεβούντων τίμημα.* Non est dubium quin Plato scripserit *ἐν ἑκάστῳ*, suspicor etiam legendum esse *ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀσεβούντων τὸ καθ' ἑν τίμημα*. — εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιήκαμεν εἰς τὸ πείθειν πῃ τοὺς ἄνδρας ἑαυτοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναντία πῶς ἦθι γέρεται κτέ. nimis arduum videtur hominibus persuadere velle ἑαυτοὺς μισῆσαι. Quid si scripsit: (τὰ) *ἑαυτῶν*, scil. *ἦθι*. Multa in hoc libro vitia e male lectis compendiis orta esse alias ostendi. Similis sententia infra legitur, ubi inveniuntur impii *ἐξίςασθαι τρόπων τῶν αὐτῶν*.

Pag. 908: hic de tribus carceribus locus et mendosus et in fine mutilus est. Primus carcer non *τοῖς πλείοις* destinari poterat, nam quae est ista civitas cuius maxima pars in carcere inclusa est? Si *τοῖς πλείοις τῶν κακούργων* dicere voluit, vocem necessariam lectori intelligendam relinquere non potuit. Certè hoc de genere agi patet ex illis: *σωτηρίας ἔνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων*: quae tamen Astius de hominibus in carcere custodiendis accipit. Praeclaram vero *σωτηρίαν*! — *ἐνδὲ δὲ περὶ τὸν τῶν νύκτωρ ξυλληγομένων ξύλλογον*. Sic libri, quasi *ξύλλογος* locus esset. Equidem malim *ξύλλογων (τόπων)*. — ὅπῃ-

περ ἂν ἔρημός τε καὶ ὥς ὅτι μάλισα ἀγριώτατος ἢ τόπος. *Legē vel ὅτι μάλισα, vel quod praetulerim, ὥς οἶόν τε μάλισα.* — τιμωρίας ἔχων ἐπνουμίαν φήμην τινά. *Idem locus et nomen ab ultione ductum et φήμην formidolosam habere potest, at non φήμην tamquam nomen. Satis multa interciderunt, quorum haec fere sententia erat: φήμην τέ τινα (φοβερὰν ὡς ἀπαραιτήτων δαιμόνων ἐνοικούντων, ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ τρίτῳ τούτων δίκην) περὶ ἀσέβειαν δόντων ἐπ' αἰτίας μὲν τρισὶν κτέ. — μισοῦντές τε γίνονται τοὺς κακοὺς. Quid hoc differt a sequentibus τοὺς τε μὴ δικαίους φεύγουσι? Nihil prorsus. Auctoris mentem non assecuti verba corruperunt. Legē, ὅτῳ γὰρ ἂν μὴ νομίζοντι θεοὺς εἶναι τὸ παράπαν ἥθος φύσει προσγένηται δίκαιον μισοῦν τε τοὺς κακοὺς, τῷ δυσχεραίνειν τὴν ἀδικίαν (οὗτοι) οὔτε τὰς τοιαύτας πράξεις προσίενται, τοὺς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων φεύγουσι κτέ. — οἷς δ' ἂν πρὸς τῇ δόξῃ τῇ θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέσῃσι. Imo προσῶσι. — τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ. Pro THI lege ΠΙ et adiecto compendiolo ἐπί. In Sophoclis Antig. 789. corrigendum puto:*

σὺ καὶ δικαίων ἀδίκῳ

φρένας παρσπᾶς ἐπὶ λώβῃ,

— καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγανείαν κεκινημένοι. *Nihil melius habeo quod proponam quam ΗΣΚΗΜΕΝΟΙ. Sed mox fidentius repono μηχαναῖς in καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. — ὧν τὸ μὲν εἰρωνικὸν οὐχ ἐνδὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια θανάτοις ἀμαρτάνει, τὸ δὲ νοουητέως ἅμα καὶ δεσμῶν δεόμενα. Ita corrigendum. Libri ἀμαρτάνων et δεόμενον. Exquisitior structura scribae fraudi fuit. — τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας ἄνευ κακῆς ὀργῆς τε καὶ ἡθους γεγενημένους εἰς τὸ σωφρονιστήριον ὁ δικαστὴς τιθέμενος: praetulerim dativos expuncto εἰς.*

Pag. 902: τούτων σὲ ὅς ἂν ὀφλὼν εἶναι δόξῃ. *Dittographia fuisse videtur ὀφλὼν — ὀφλεῖν. Legē ὀφλεῖν et dele εἶναι.*

Pag. 910: ἐν τε φάσμασιν ἐγρηγορότας φόβους καὶ ὀνείροις ὠσαύτως ὄψεις πολλὰς ἀπομνημονεύοντας.

Locum qui est in 901 *B.* iterum insipienti probabile remedium, ut puto, se mihi obtulit. ΑΘ. πῶς γὰρ ἂν ᾧ δὴ προσήκει μὲν (ὧν) πράττει καὶ ἐπιμελεῖσθαι διαφερόντως. τῇ δέ; ὅς [ὁ

τούτου γε νοῦς] τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δ' ἀμελεῖ, κατὰ τίν' ἂν ἐπαινοῦντες λόγον τὸν τοιοῦτον οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν;

Vitium satis ridiculum in 905· praeterieram. τάχα δὲ καὶ ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσί τισιν. εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς [ἐοικέναι] περὶ σώματα. Qui in re tenui, qualis est medicorum exempli causa facta mentio, hos νόσων πόλεμον εὐλαβεῖσθαι dicit, hunc missis ambagibus inepte ampullari aio. Sed haec in Platonem non cadunt, cuius orationem corruptam esse alia indicia ostendunt: εἴη δ' ἂν sine ὁμοῖα et putidum illud ἐοικέναι. Legendum censeo: στρατοπέδων ἄρχουσί τισι πόλεμον εὐλαβουμένοις ἢ καὶ νόσον ἰατροῖς περὶ σώματα. Vides triplicem oppositionem et inversum ordinem verborum:

¹στρατόπεδον = περὶ ³σώματα, ἄρχουσιν = ²ἰατροῖς, ²πόλεμον = ³νόσον. Monui supra τὸ παράπαν cum simplici affirmatione non coniungi. Scilicet earum vocum vim augere solet, quae vel negant, ut οὐ, οὐδείς cett., vel separant ut τὸ παράπαν ἄνευ σωμάτων (Phaed.), vel discrimen indicant, ut ἕτερος. Hinc medicina parata est loco in Legg. pag. 862, ταῦτα, εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ' ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμῶν ἢ ἀτιμιῶν, καὶ χρημάτων ζημίας ἢ καὶ δῶρων ἢ καὶ τὸ παράπαν ὃ τινι τρόπῳ ποιήσει τις μισῆσαι μὲν ἀδικίαν κτέ. Lege ἢ καὶ τὸ παραΠΑΝΑΛΛΩΙ τινὶ τρόπῳ. Praeterea legendum suspicor (πρὸς) ταῦτα εἴ τιν' ἢ ἔργοις — ἢ χρημάτων κτέ.

Vidimus τὸ τοιοῦτον pro τρόπον τοιοῦτον perperam legi. Compendio usus erat scriba eius Codicis unde nostrorum antiquissimus descriptus est. Qui hunc exaravit ante oculos habuit τῷ, sed neglecta litera superiore legere sibi visus est τὸ. Iuvat mendum in quod nuperrime incidi hic apponere, ubi erroris eadem ratio est. In Legg. L. IV. 719 C: ἐγὼ δέ, εἰ μὲν μοι γυνὴ εἴη διαφέρουσα πλούτῳ καὶ θάπτειν ἑαυτὴν διακελεύοιτο ἐν τῷ ποιήματι τὸν ὑπερβάλλοντ' ἂν τάφον ἐπαινοῖν. Pro ποιήματι lege ΠΡΩΙΩΙ (πατρώφ) μνήματι.

Alios Legum libros relegenti multi mihi loci se obtulerunt, quibus suum et sensum et nitorem restitues si modo diligenter

caveris ne verba orationem claudant, quae auctor alterius orationis principium esse voluerat. Exemplis quae dedi accedat hoc de Libro VI desumptum. Sed totam pericopen ex editione Turicensi describam. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίστοις ἐκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρανωμοίσι ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει γάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσῃν κατὰ τι μέρος. τὸ γὰρ ἐπεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶ παρατεθραυμένον, ὅταν γίγνηται. διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαίς ἐπικαλουμένους ἀπορροῦν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ δίκαιότατον. Vides inepte adiectum esse κατὰ τι μέρος et verbum παρατεθραυμένον pro voce substantiva („dissolutionem et depravationem” appellat Astius) usurpari non posse. Lege προσκοινωνήσῃν· καίτοι τι μέρος τότε ἐπεικὲς καὶ ξύγγνωμον κτέ. Praeterea legendum: καὶ τοῦτ' ἐν εὐχαίς ἐπικαλουμένους ἱννοκαίτες fortunam et deos sospitatores.

SYDNEY.

C. BADHAM.

DIODORUS SICULUS.

XIII. 15. ἡξίου μὴ καταρρίψαι τῆς πατρίδος τὴν περιβόητον δόξαν.

Leg. κατερεῖψαι.

XIV. 36. ἔκ τε τῶν ἰδίων πόλεων καὶ τῶν ἄλλων ὡς δισχίλους καταγράψας.

Leg. ἔκ τε τῶν ἸΑΔΩΝ (Ἰάδων) πόλεων.

XIV. 44: ἐμνήστευεν ὁ Διονύσιος Δωρίδα τὴν Ξενέτου θυγατέρα.

Leg. τὴν Ἐξαινέτου.

C. G. C.

OBSERVATIONES CRITICAE

IN

ARISTOPHANEM.

SCRIPSIT

S. A. NABER.

In Aristophanis *Acharnensibus* statim offendor primis verbis:

Ὅσα δὴ δέδηγμαι τὴν ἑμαυτοῦ καρδίαν,

ἦσθην δὲ βαιά, πάνυ γε βαιά, τέτταρα.

Nescio quomodo interpretes illud τέτταρα explicare soleant, nam quod Albertus Mullerus scribit, nil nisi numerum exiguum significari, id minime assequor unde habeat et praeterea diversum est quod Dicaeopolis innuit: *Raro volupe fuit animo meo: imo admodum raro ac, si verum reputo, ne admodum raro quidem.* Itaque in sequentibus affirmat se *bis* tantum meminisse, quum sibi revera bene fuerit, nimirum condemnato Cleone et Moscho exploso. Miser homo ἦσθην ne βαιά quidem: id quomodo Graeco sermoni et senario metro convenienter dici poterit? Contuli Pluti verba apud Aristophanem: ὦ τᾶν, ἀπαλλάχθῃτον ἀπ' ἐμοῦ, cui Chremylus πώμαλα respondet. Eiusdem poetae est fragmentum 126 e Cocalo petitum:

A. λοιδορία τις ἐγένεθ' ὑμῖν; B. πώμαλα,
οὐδ' εἶπον οὐδέν.

Scribit Demosthenes de Falsa Legatione § 51: καίτοι καὶ ἐπισολὰς ἐπεμψεν ὁ Φίλιππος δύο καλούσας ὑμᾶς, οὐχ ἵν' ἐξέλθοιτε, πώμαλα, κτῆ. Itidemque *Acharnensibus* reddiderim:

ἦσθην δὲ βαιά, πάνυ γε βαιά, πώμαλα.

Lysiae locum, ubi illud ipsum πάμαλα legitur, Suidas servavit: Λυσίας ἐν τῇ πρὸς Ἀσύβαρον ἐπιστολῇ· γενναίως γὰρ αἱ γυναῖκες πάμαλα ἔφασαν ὀρχεῖσθαι αὐτάς, δέον οὐδὲ πιούσας ἀπηλλάχθαι τοῦ συμποσίου ἐγένοντο, nam illud ἐγένοντο, quod Editores fere omittunt, in optimis Suidae Codicibus additum reperies. Ceterum in loco pessime habito ac propemodum conclamato ludere iuvat et, ut alii probabiliora quaerant, conicio: Λυσίας ἐν τῇ πρὸς Ἀσύμαχον ἐπιστολῇ· γενναίως γὰρ αἱ γυναῖκες, πάμαλα· (ᾄς) ἔφασαν ὀρχεῖσθαι (κελεῦσαι), τὰς δὲ εὖ διαπιούσας ἀπηλλάχθαι τοῦ συμποσίου ἔλεγον. Simile argumentum fortasse fuit quod Lysias tractavit in epistola ad Metaniram: γυναικῶν δὲ πολλῶν καὶ ἀνδρῶν ὁμοῦ κατακειμένων, quae verba apud Photium supersunt.

Quod Dicaeopolis vs. 42 spectatoribus digito commonstrat:

οὐκ ἠγόρευον; τοῦτ' ἐκεῖν', οὐγὰρ ἔλεγον·

ἐς τὴν προεδρίαν πᾶς ἀνὴρ ὠσιζέται,

id supra, vs. 25, iam praedixerat futurum:

οὐδ' οἱ πρυτάνεις ἤκουσιν, ἀλλ' ἄωρία

ἤκοντες, εἴτα δ' ὠσιούνται πῶς δοκεῖς

ἐλθόντες ἀλλήλοισι περὶ πρώτου ξύλου.

Ex horum locorum collatione grammatici id effecerunt, quod sedulo inculcant, πρῶτον ξύλον significare πρῶτον βᾶθρον vel προεδρίαν. Verum in contione quinquaginta prytanes omnes τὴν προεδρίαν habent necdum novem πρόεδροι instituti erant Aristophanis aetate. Προεδρία omnium erat neque erat cur rixae orerentur περὶ πρώτου ξύλου, sicuti in iudicio, of. Vesp. 90. Sed dum quisque properabat capessere sedem, turba oriebatur intrantium περὶ πρῶτον ξύλον et accusativum sine mora reponendum duco, quo sensu legimus in hac ipsa fabula vs. 692: γέροντ' ἀπολέσαι πολλὸν ἄνδρα περὶ κλεψύδραν. Sed rem conficit Teleclides apud Athenaeum VI. p. 268 B:

τῶν δὲ πλακούντων ὠσιζομένων περὶ τὴν γνάθον ἦν ἀλαλητός.

Venio nunc ad vs. 36, qui admodum difficilis est. Iam per sex annos Dicaeopolis invitus habitavit in urbe:

ἀποβλέπων ἐς τὸν ἀγρὸν εἰρήνης ἔρων,

συγῶν μὲν ἄστυ, τὸν δ' ἐμὸν δῆμον ποθῶν,

ὅς οὐδεπώποτε εἶπεν, ἄνθρακας πρίω,
 οὐκ ὄξος, οὐκ ἔλαιον, οὐδ' ἥδει πρίω,
 ἀλλ' αὐτὸς ἔφερε πάντα χῶ πρίων ἀπῆν.

Hic minime dubium est, quin Acharnensium populus intelligi debeat, etiamsi vs. 406 Dicaeopolis se Χολλεῖδην profiteatur, nam hominis claudicantis iocus est de eo genere, quod Aristophanes saepe usurpat nec tamen semper interpretibus intellectum fuit. Postrema autem verba sensu carent; postquam bellum exarsit, agris vastatis, Acharnenses nec carbones, neque acetum neque oleum venale habuerunt, nec norant illud πρίω, quod circumforaneis mercatoribus hucusque in ore fuerat, quum omnes hostium metu concessissent in urbem: hoc intelligo; sed quam absurde additur: ἀλλ' αὐτὸς ἔφερε πάντα. Quid igitur eos prohibuit, quominus merces suas venales extruderent? Post Spartanorum invasionem arboribus excisis, credibile est omnium rerum pretia adaucta fuisse. Sed quomodo ille δῆμος potuit πάντα φέρειν, quum Thucydides doceat Spartanos χρόνον πολλὸν ἐμμελῶντας agros τεμῆν; Denique quam stultum est χῶ πρίων ἀπῆν! Mentionem serrae hic nemo feret, sed credemusne propterea cum doctis aliquot interpretibus, πρίων ab imperativo πρίω comice fictum esse? Etiamsi hoc dederim, quod neutiquam concedendum est, locus non magis intelligi poterit. Si πρίων venditor erit, cur cessabat cum agri πάντα φέροιεν? Si emtorem intelliges, ecqua causa fuit cur nemo emere vellet eas res, quibus in urbe aegre careret? 'Αλλ' αὐτὸς ἔφερε πάντα χῶ πρίων ἀπῆν fortasse intelligi poterit in summo otio et media pace, quamdiu omnium rerum ad vitam necessariarum largus undique provenus est; postquam autem omnes rure fugerunt in urbem, sanam sententiam extundere non poteris. Vertit Wielandus: *wo mir in meinem Leben das verrückte kauft, kauft Kohlen, Essig, Oehl, die Ohren nie durchsägte*: sed quum Acharnenses carbonarii essent, nonne Dicaeopolis postquam omnes confugerant in urbem, illud ipsum ἄνθρακας πρίω desiderare debuit? Mirum si vocem oderit, quae gratissima esse debuit? Miserias illorum temporum vide Eq. 792 sqq.

Satis mihi demonstravisse videor gravem hic corruptelam latere et in gravi morbo opus fortasse erit violenti remedio.

Mira est nominis forma Λακρατείδης vs. 220:

νῦν δ' ἐπειδὴ σερρὸν ἤδη τοῦμὸν ἀντικνήμιον,
καὶ παλαιῷ Λακρατείδῃ τὸ σκέλος βαρύνεται,

nec scribam sane cum Elmsleyo Λακρατείδῃ γε vel Λακρατίδῃ
dñ cum aliis et praestat fortasse abstinere manus, donec vera
scriptura aliunde prodeat, sed praeterea intelligere mihi videor
aliud latere mendum et commendo:

καὶ πάλαι τῷ Λακρατείδῃ τὸ σκέλος βαρύνεται.

Quod dicit Dicaeopolis vs. 416:

δεῖ γάρ με λέξαι τῷ χορῷ ῥῆσιν μακράν,
id Euripides non potuit intelligere, quia ignorat quid Dicaeo-
polis cum popularibus suis egerit. Proclive est restituere:

δεῖ γάρ με λέξαι τήμερον ῥῆσιν μακράν.

Vide modo vs. 440.

Hoc habent veteres interpretes, quos etiam hodie viri docti
interdum imprudentes sequuntur, ut obscuris et impeditis locis
apud Aristophanem semper spurcos iocos eosdemque plerumque
frigidissimos latere existiment. Veluti vs. 994 Chorus τὴν Δια-
λαγὴν ita alloquitur:

ἀλλὰ σε λαβὼν τρία δοκῶ γ' ἂν ἔτι προσβαλεῖν.

Interpretatur Scholiasta: εἰ καὶ γέροντά με δοκεῖς ὄρᾶν, ὅμως
λαβὼν σε, ἰσχύσω συγγενέσθαι σοι τρίς καὶ πολλάκις. Etiam
Albertus Mullerus hoc probare videtur; deinde veteres Theolo-
gos imitatus, qui ubique *duplicem sensum* odorabantur, *praeterea*,
inquit, *significanti haec verba*: Spero fore ut bello finito tria
adhuc perficiam. Προσβαλεῖν autem hic idem erit, quod *com-
primere*, si quidem Hesychio fides est, cui προσβαλὼν est προσ-
ελθὼν et πρόσβαλον (?) est προσκατακλιθῆναι. Quam me taedet il-
larum ineptiarum: scribe:

ἀλλὰ σε λαβὼν τρία δοκῶ γ' ἂν ἔτι προσλαβεῖν,

πρῶτα μὲν ἂν ἀμπελίδος ὄρχον ἐλάσαι μακρόν,

εἶτα παρὰ τόνδε νέα μοσχίδια συκίδων

καὶ τὸ τρίτον ἡμερίδος ὄρχον, ὃ γέρων ὀδί.

Iam dixeris haec verba satis aperta esse. Λαβὼν τὴν διαλλαγὴν
senex praeterea tria bona προσλήψεται: vilem seret, ficum,
olivam: nihil potest esse simplicius. Sed docti interpretes non

Primum equidem suspicatus sum quod re bene pensitata pauci negabunt, monstrum *πρίων* procurandum esse et incidi in suspicionem, latere participium *περιών*, nam haec vera forma est, non *περιιών*, de qua Dobraeus dixit ad Aristoph. Vesp. 1020, quem Meinekius laudavit ad Pherecratis fragmentum in Aneod. Bk. p. 373. 25: *καὶ τὰς βαλλάνους καὶ τὰς ἀκύλους καὶ τὰς ἀχράδας περιόντας*. Vide praeterea Phrynichum apud Athen. IV p. 165 C. Platonem Comicum apud Polluc. 6. 49 et Antiphanem ap. Athen. II p. 66 D. Deinde difficile est non tentare, num forte sub *πάντα* *χῶ* lateat *πανταχοῦ* et plane contrario modo erratum fuit in Sophoclis fragmento, quod Schol. Aiacis 190 servavit:

ὦ πάντα πράσων, ὡς ὁ Σίσυφος πολὺς

ἐνδηλος ἐν σοὶ πανταχοῦ μητρὸς πατήρ,

ubi Vaterus reposuit *πάντα* *χῶ*. Sic fortasse facile est Aristophani suam manum restituere: qui olim Acharnenses carbonēs et alia venalia habuerant, hi ipsi nunc non inveniebant unde emere possent. Paucis literulis mutatis lucrabimur:

οὐδ' αὐτὸς ἐφεῦρε πανταχοῦ περιὼν μάτην,

in quibus certe non nimis temerarium est, quod pro *ἐφερε* scripsi *ἐφεῦρε*; sed virorum doctorum iudicia exspectanda sunt.

Vs. 76 constructionem miror:

ὦ Κραναὰ πόλις,

ἄρ' αἰσθάνει τὸν κατὰ γελῶν τῶν πρέσβων;

Elegantius me iudice sequetur:

ἄρ' αἰσθάνει σου καταγελώντων πρέσβων;

Est satis nota locutio *ὅ τι περ κεφάλαιον*, *ὅ τι περ ὄφελος*, *ὅ τι περ καθαρὸν*, *ὅ τι περ δυνατότατον*, de qua Cobetus dixit in Variis Lectionibus p. 312 et ad Hyper. p. 71. Eadem nisi fallor periit vs. 153:

καὶ νῦν ὅπερ μαχιμώτατον Θρακῶν ἔθνος

ἔπεμψεν ὑμῖν.

Multo elegantius est: *ὅ τι περ μαχιμώτατον*. Quod legabatur apud Lucianum de Mercede conductis 39: *ὅπερ ἦν νοσιμώτατον ἀπανθισάμενος*, id eodem modo correxit Fritzschi. Ipe autem dixit Aristophanes Eccl. 53: *ὅ τι πέρ ἐς ὄφελος ἐν τῇ πόλει*.

Mira est nominis forma Λακρατείδης vs. 220:

νῦν δ' ἐπειδὴ τερρὸν ἤδη τοῦμόν ἀντικνήμιον,
καὶ παλαιῷ Λακρατείδῃ τὸ σκέλος βαρύνεται,

nec scribam sane cum Elmslejo Λακρατίδῃ γε vel Λακρατίδῃ
dñ cum aliis et praestat fortasse abstinere manus, donec vera
scriptura aliunde prodeat, sed praeterea intelligere mihi videor
aliud latere mendum et commendo:

καὶ παλαι τῷ Λακρατείδῃ τὸ σκέλος βαρύνεται.

Quod dicit Dicaeopolis vs. 416:

δεῖ γάρ με λέξαι τῷ χορῷ ῥῆσιν μακράν,
id Euripides non potuit intelligere, quia ignorat quid Dicaeo-
polis cum popularibus suis egerit. Proclive est restituere:

δεῖ γάρ με λέξαι τήμερον ῥῆσιν μακράν.

Vide modo vs. 440.

Hoc habent veteres interpretes, quos etiam hodie viri docti
interdum imprudentes sequuntur, ut obscuris et impeditis locis
apud Aristophanem semper spurcos iocos eisdemque plerumque
frigidissimos latere existiment. Veluti vs. 994 Chorus τὴν Διαλ-
λαγὴν ita alloquitur:

ἀλλὰ σε λαβὼν τρία δοκῶ γ' ἂν ἔτι προσβαλεῖν.

Interpretatur Scholiasta: εἰ καὶ γέροντά με δοκεῖς δρᾶν, ὅμως
λαβὼν σε, ἰσχυρῶ συγγενέσθαι σοι τρεῖς καὶ πολλάκις. Etiam
Albertus Mullerus hoc probare videtur; deinde veteres Theolo-
gos imitatus, qui ubique *duplicem sensum* odorabantur, *praeterea*,
inquit, *significant haec verba*: Spero fore ut bello finito tria
adhuc perficiam. Προσβλεῖν autem hic idem erit, quod *com-*
primere, si quidem Hesychio fides est, cui προσβαλὼν est προσ-
ελθὼν et πρόσβαλον (?) est προσκατακλιθῆναι. Quam me taedet il-
larum ineptiarum: scribe:

ἀλλὰ σε λαβὼν τρία δοκῶ γ' ἂν ἔτι προσλαβεῖν,

πρῶτα μὲν ἂν ἀμπελίδος ὄρχον ἐλάσαι μακρόν,

εἶτα παρὰ τόνδε νέα μοσχίδια συκίδων

καὶ τὸ τρίτον ἡμερίδος ὄρχον, δ γέρων ὀδί.

Iam dixeris haec verba satis aperta esse. Λαβὼν τὴν διαλλαγὴν
senex praeterea tria bona προσλήψεται: vitem seret, ficum,
olivam: nihil potest esse simplicius. Sed docti interpretes non

satis sibi docti videntur, nisi doctam attulerint interpretationem. Sedulo quaerunt quis sit horum verborum *duplex sensus*. *Nequitia*, inquit, *inest in allusione ad ὄρχεις, i. e. testiculos*, idque ne obliviscamur, etiam bis inculcant. cum poeta ἀμπελίδος ὄρχον et ἡμερίδος ὄρχον appellaverit. Nititur hoc Scholiastae auctoritate: ὡς Φιλογέωργος ἀλληγορεῖ ὡς περὶ συνουσίας. Sed de ficu pergunt scribere quod etiam expectari potuit: *Nequitia inesse videtur in συκίδων, quoniam σύκον saepius membrum muliebri significet*. Ne oliva quidem innocenter seri poterit:

καὶ περὶ τὸ χωρίον ἐλᾷδας ἅπαν ἐν κύκλῳ
ὥς' ἀλείφεισθαι σ' ἀπ' αὐτῶν καμὲ ταῖς νομηνίαις.

Rursus in hoc versu obscenitas laet. Roma locuta est. Equidem audire malim quid inter ἡμερίδα et ἀμπελίδα intersit, nec negligendum est Aelianum in quarta epistola rustica, ubi hunc locum imitatur, non μωσχίδια συκίδων appellare νέα, sed ἀπαλά, quod non minus bene metro convenit.

Exclamarat Lamachus vs. 1105: καλὸν γε καὶ λευκὸν τὸ τῆς σρουθοῦ πτερόν, quod Dicaeopolis ita παρωδεῖ.

καλὸν γε καὶ ξανθὸν τὸ τῆς Φάττης κρέας.

sed parum abest propter vs. 1100 et 1104, quin suspicer verum esse: καλὸν δὲ καὶ ξανθόν.

In Equitibus vs. 66 describitur Cleon:

Παφλαγῶν δὲ περιθέων τοὺς οἰκέτας
αἰτεῖ, ταραττεῖ, δωροδοκεῖ, λέγων ταδί·
δρᾷτε τὸν "Τλαν δι' ἐμὲ μασιγούμενον;
εἰ μὴ μ' ἀνακείσεται, ἀποθανεῖσθε τήμερον.
ἡμεῖς δὲ δίδομεν.

Non assequor quid ταραττεῖν hic sit, inter αἰτεῖν et δωροδοκεῖν medium interpositum. Cogitavi de μεταίτεῖ, coll. vs. 774: τοὺς μὲν σρεβλῶν, τοὺς δ' ἄγχων, τοὺς δὲ μεταιτῶν.

Venio ad locum, quem omnes interpretes quos consulere potui, perperam acceperunt. Verba sunt Demosthenis ad isiciarium vs. 230:

καὶ μὴ δέδιθ'· οὐ γάρ ἐστιν ἐξηκασμένος.
 ὑπὸ τοῦ δέους γὰρ αὐτὸν οὐδεὶς ἤθελεν
 τῶν σκευοποιῶν εἰκάσαι. πάντως γε μὴν
 γνωσθήσεται· τὸ γὰρ θέατρον δεξιόν.

Adscribit Scholiasta, quem plerique sequuntur: οὐκ εἶχεν αὐτοῦ προσωπεῖον διὰ τὸ δεδοικέναι τοὺς σκευοποιούς καὶ μὴ θέλειν μήτε πλάττειν μήτε σχηματίζειν τὴν ὄψιν τοῦ Κλέωνος. Vehementer miror. Quo anno Equites spectata fuit, quod res ipsa declarat, comici poetae summa florebant apud populum gratia et nisi disertis verbis lege concessum fuit, fuit certe iam per duodecim annos consuetudine impetratum, ut claros in civitate viros liceret ὀνομασὶ κωμωδεῖν, qua de re post Meinekium luculenter exposuit Cobetus in Observationibus ad Platonem Comicum p. 13 sqq. Cum reliqui omnes vultu et omni habitu cultuque corporis ad comicam similitudinem conformatis in scena agebantur et ἐκωμωδοῦντο, nam nunc mihi molestum est quod *caricaturas* appellare non audeo, cur Aristophani non licuit in Cleonem, quod olim certe Cratino licuit in ipsum Periclem, τὸν σχινοκέφαλον Δία? Wielandum poetam, cuius prudentissimum iudicium plurimi facio, non latuit quam parum hoc esset verisimile et lepide observavit: „Qui Cleonis partes agebat histrio, larvam servi usitatam praeferibat, quae res fortassis aegrius Cleoni fecit, quam si facies eius fuisset efficta.” Sequutus est Kockius, qui Scholiastae aperte fidem denegavit: *Aus dieser Stelle ist nichts zu schliessen, als dass der Schauspieler, der den Kleon spielte, keine porträtähnliche Maske trug.* Sed ulterius progrediendum est; nondum enim suboluit interpretibus, iocari poetam. Qui histrio Cleonem agebat, sive is ipse Aristophanes fuit sive alius, ipso vultu totoque corporis habitu quam exactissime potuit referebat notam personam demagogi. Cleonem uno impetu omnes dum statim agnoscebant, erumpebant in cachinnos et plausum dabant. Demosthenes autem lepidissime negat, larvam satis esse similem, quam in illa comica partium distortionem omnes videbant tam esse similem, ut ovum non ovo similius esse dicerent. Relege locum et mecum facies:

καὶ μὴ δέδιθ'· οὐ γάρ ἐστιν ἐξηκασμένος.
 ὑπὸ τοῦ δέους γὰρ αὐτὸν οὐδεὶς ἤθελεν
 τῶν σκευοποιῶν εἰκάσαι. πάντως γε μὴν

γνωσθήσεται. τὸ γὰρ θέατρον δεξιόν.

Γνωσθήσεται, nam acutos spectatores habemus. Non facile quisquam umquam lepidius εἰρωνεύσατο. Testor viros doctos non morosos, sed φιλογέλωτας. Quod Scholiasta praeterea commentus est, id iam vides quo loco habendum sit.

Ferri non debet vs. 333:

ἀλλ' ὧ τραφεῖς θθενπέρ εἰσιν ἄνδρες οἵ περ εἰσίν.

Facillimum est: ἄνδρες οἱ πονηροί. Cf. vs. 186 et 337.

Vs. 374 pro *πρηγορεῶνα* Bentleius rectissime reposuit *πρηγορῶνα*. Τὰ περιεκτικὰ omnia in Attica contractam formam habent: ἀνδρῶν, γυναικῶν, παρθενῶν, μαραθῶν, ἱππῶν, βεῶν, ὀρηθῶν, μελισσῶν, ἀμπελῶν, alia quam plurima. Iones tamen, quos recentiores Graeculi secuti sunt, *ἰσεῶνα* pronunciabant et *ἱππεῶνα* et *ἀνδρεῶνα*, cet. Itaque apud Athenienses certa analogia respuit formam *περισερεῶνα* et *περισερῶν* Atticis scriptoribus sine mora reddendum est, veluti Platoni in Theaeteto p. 197 C. Explicatius de hoc argumento dixi in tertia commentatione Platonica p. 57. Ex hac observatione profectus nunc nullo negotio emendare poteris Platonis Timaeum p. 70 A: διοικοδομοῦσι τοῦ θύρακος αὐτὸ τὸ κύτος; διορίζοντες οἶον γυναικῶν, τὴν δὲ ἀνδρῶν χωρὶς οἴκησιν, τὰς φρένας διάφραγμα εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τιθέντες, nam quis admonitus non statim videt reponendum esse *γυναικῶνα*? Eadem opera corrigemus Anecd. Bk. p. 316. 23: Χαλκῶ· δομα τόπου, ὅπου ὁ χαλκὸς πιπρίσκειται. Wachsmuthius, qui de his verbis agit in Mus Rhen. XXIII 8, non agnovit veram lectionem *Χαλκῶν*, quam tamen Dindorfius iam ante indicarat in Stephani Thesaurο.

Vereor quidem ne simulasse videar me vs. 533 non intelligere, ut coniecturam periclitari possem, sed tamen lubet proferre suspicionem in quam incidi. De Cratino legimus:

νυνὶ δ' ὑμεῖς αὐτὸν ὄρῶντες παρὰ ληρῶντ' οὐκ ἐλεεῖτε,
ἐκπιπτουσῶν τῶν ἡλέκτρων καὶ τῷ τόνῳ οὐκ ἔτ' ἐνόντος,
τῶν θ' ἀρμονίῳ διαχασκουσῶν.

Iniquum est, quod tanto cum contemptu poeta loquitur de nonagenario sene, qui eo ipso anno secundas tulit; sed si Aristo-

phani libnit inurbanum esse, id nihil ad nos et quaerendum potius aliquando erit, an forte Cratinus tunc aliquot annis minor fuerit quam vulgo creditur esse. Verum laudata verba quid significant? Eleganter Wielandus interpretatus est: *da ihm, wie einer alten Leier, die Wirbel ausgefallen sind, und er keinen Klang mehr hat, und die Fugen aus einander sich gegeben*, sed τῶν ἀρμονιῶν διαχασκουσῶν quid attinet dicere, etiam τὰς ἡλέκτρους identidem non ἐκπεπτωκέναι sed ἐκπίπτειν, quum tamen earum nullus usus possit esse in lyra, cuius compages dissoluta sit? Melius certe huc quadrat: τῶν θ' ἀρμονιῶν διαχασκουσῶν, i. e. διαφωνουσῶν, dum claviculae remittunt et chordae laxantur. Ἀναρροσεῖν et διαφωνεῖν iunguntur apud Platonem in Gorgia 482 B.

De Cratete legimus vs, 539:

ὃς ἀπὸ σμικρᾶς δαπάνης ὑμᾶς ἀριζίζων ἀπέπεμπεν,
ἀπὸ κραμβοτάτου σήματος μάττων ἀσειοτάτας ἐπινοίας.

Hic operae pretium est videre quomodo interpretes adiectivum *κραμβότατος* explicent, vel potius non est operae pretium, nam ita dissentiunt ut periculum sit, ne discedas multo incertior quam antea fueras. Ita enim se res habet: videtur quidem *κραμβοτάτου* iam olim hic fuisse lectum, sed sanum sensum nemo umquam extundere potuit. Corruptelam latere dixerim et rem acu mihi tetigisse videtur Kiehlius meus, qui olim in Mnem. I. p. 49 *κραμβοφάγου* reposuit. Non est hoc quidem usquequaque expeditum, sed qui Aristophanes Ran. 357 Cratinum *ταυροφάγον* potuit appellare, poetam multo minorem et nihil ad Cratinum *κραμβοφάγον* fortasse dixit. Est certe Kiehlii suspicio digna, de qua viri docti ulterius quaerant.

Vs. 756:

νῦν δὴ σε πάντα δεῖ κάλων ἐξιέναι σεαυτοῦ.

Rectius legetur:

νῦν δεῖ σε πάντα δέ. Cf. Eur. Med. 278.

Vs. 767:.

εἰ δέ σε μισῶ καὶ μὴ περὶ σοῦ μάχομαι μόνος ἀντιβεβηκώς.

Multum arridet: ἀμφιβεβηκώς. Causam vides. Cf. vs. 1039.

Notissima res est, *Μαραθῶνι*, *Ἐλευσῖνι*, *Σικυῶνι* adverbialiter esse, quibus Athenienses in familiari utique sermone praepositionem non solebant addere, etiamsi hodie tantum non ubique in manuscriptis libris legatur *ἐν Μαραθῶνι*, sim. Dixit de hoc usu Cobetus cum alibi tum *ἐν τῷ Λογίῳ* Ἑρμῆ p. 242. Eodem pertinet nisi fallor *Σαλαμῖνι*. Invenio certe bis *Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι*, nempe Dem. Symm. 30 et Plat. Menexen. 245 A, quibus duobus locis omissa praepositio tantum valet ad probandum id quod dixi, ut complures loci, ubi *ἐν Σαλαμῖνι* legitur, vix quidquam contra possint. Etiam Aesch. Ctes. 181 interpolata quidem verba sunt, sed optimorum Codicum lectio ducere videtur ad *Σαλαμῖνι*. Alibi nondum quaesitum fuit sitne fortasse *Σαλαμῖνι* restituendum, cum ipse Aristophanes scripsisse videatur: vs. 785:

κῆτα καθίζου μαλακῶς, ἵνα μὴ τρίβῃς τὴν ἐν Σαλαμῖνι.

Sed vide num poetae forte dederit:

κῆτα καθίζου μαλακῶς ἵνα μὴ τρίβῃς ἔτι τὴν Σαλαμῖνι.

Adverbium *ἔτι* hic certe non supervacaneum esse dices.

In ficto oraculo de cane vs. 1020:

ὃς πρὸ σέθεν λάσκων καὶ ὑπὲρ σοῦ δεινὰ κεκραγώς

σοὶ μισθὸν ποιεῖ, κἄν μὴ δρᾷς ταῦτ', ἀπολεῖται.

πολλοὶ γὰρ μίσει σφε κατακρώζουσι κολοιοί,

nonne praestat futurum *κατακρώξουσι*?

Certius est quod mihi reperisse videor de vs. 1392. De induciis interrogat Demus isiciarium: *πῶς ἔλαβες αὐτὰς ἐτεόν;* cui ille:

οὐ γὰρ ὁ Παφλαγών

ἀπέκρυπτεν αὐτὰς ἔνδον, ἵνα σὺ μὴ λάβῃς;

Reponendum est: *εὔ γὰρ ὁ Παφλαγών.*

In *Nuclidus* vs. 43 non video quo sensu *ἡδιστος βίος* dicatur in *Strepsiadis* verbis:

ἐμοὶ γὰρ ἦν ἄγροικος ἡδιστος βίος,

εὐρωτιῶν, ἀκόρητος, εἰκῇ κείμενος.

Dum describit Strepsiadēs quam suāvim olim vitam duxerit, nihil attinet illius suavis vitae praedicare suavitatem. An ἡσυχος latet?

Idem pergit vs. 50 ita dicere:

ταύτην ὅτ' ἐγάμουν, συγκατεκλινόμην ἐγὼ
ὄζων τρυγός, τρασιᾶς, ἐρίων περιουσίας.

Quomodo quis potest ὄζειν ἐρίων περιουσίας? Suspiciatus sum corrigendum esse ἐριουργίας neque ea mutatio fortasse nimis violenta est; sed hoc si probabimus, ἐρίων servare non poterimus. Forte Photii recordatus sum, qui ita scribit: 'Ἀθηναῖοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ὀρύγματα ὑπὸ γῆν ποιοῦντες εὐρυχωρῇ καὶ σρογγύλα καὶ τετράγωνα καὶ κονιῶντες αὐτά, οἶνον ὑποδέχονται καὶ ἔλαιον εἰς αὐτά· ταῦτα καὶ λάκκους καλοῦσιν. Etiam σιρὸν appellant ἐπιτήδειον ἀγγεῖον εἰς ἀπόθεσιν πυρῶν καὶ τῶν ἄλλων ὀσπρίων, Etym. M. p. 714 21, et illi scrobes in Thracia potissimum inveniebantur, quod Demosthenes ostendit p. 100 et Plinius confirmat 18. 30: credo propter coeli intemperiem. Quid autem si rusticus describitur:

ὄζων τρυγός, τρασιᾶς, σιρῶν, ἐριουργίας.

Scio quidem esse aliquam dubitationem circa quantitatem paenultima syllabae, sed Euripides certe in Phrixo scripsit:

χρήζων ἀνοῖξαι μὲν σιρούς οὐκ ἤξιουν.

Scribit Columella 12. 18: cella bonis odoribus suffiēda, ne quem redoleat foetorem. Sed putidum est in tali re veterum testimoniis uti et cavendum est ne imitemur exemplum ludimagistri illius Hispani, qui, nam nota fabula est, docte et cum cura demonstravit, pueros apud Athenienses plorare solitos fuisse, quum vapularent.

Ceterum sunt quidam interpretes, in quibus tanta inest λεπτότης τῶν φρενῶν, ut satis admirari non possim. Audi verbi causa quod genus acuminis non olim sed hodie in honore sit. *Man beachte in V. 51 und 52* — quibus versibus senex uxoris mores depingit — *das Vorherrschen der weichen Consonanten, dagegen in 50 das des P. Es soll auch im Klang der Worte die Rauheit des Landlebens und die Verweichlichung der feinen Städlerin bemerkbar werden.* Ingeniose! Nunc placere debet scriptura quam commendavi, nam quatuor erant caninae

literae et factae sunt quinque! Sed indignor, quod iuventus, nam in usum iuventutis illa scripta fuerunt, etiam in hac literarum luce tam insulsa doctrina imbuitur.

Strepsiadis verba sunt vs. 94:

ψυχῶν σοφῶν τοῦτ' ἐστὶ φροντισήριον.

Scio quomodo interpretes eam lectionem tueantur et Kockius e Platone locos quosdam attulit, ut probaret in chartis Socraticis ipsos homines ψυχὰς dici, sed interesse tamen mihi aliquid videtur et vix potuit Strepsiades philosophi discipulos sic simpliciter ψυχὰς σοφὰς appellare. Si verum est quod Heimerichius coniecit propter scholion ad hunc versum, olim editam fuisse lectionem: ψυχῶν σύνοδος τοῦτ' ἐστὶ καὶ θᾶκος σοφῶν, quae verba fortasse manarunt ex altera recensione, in ea igitur scriptura, quae nescio quam tragicam magniloquentiam redolet, ψυχῶν facilius feram; in simplicissima sententia ψυχῶν σοφῶν τοῦτ' ἐστὶ φροντισήριον, aliud requiro, veluti λεπτῶν σοφῶν. Notum est Λ et Ψ saepe confundi.

Pergit senex vs. 97:

ἐνταῦθ' ἐνοικοῦσ' ἄνδρες, οἱ τὸν οὐρανὸν
λέγοντες ἀνακείθουσιν ὥς ἐστὶν πνιγεύς,
κάσιν περὶ ἡμᾶς οὗτος, ἡμεῖς δ' ἄνθρακες.

Etiamsi interpretes taceant, facile est videre mirum in modum hic languere pronomen οὗτος, sed probabilem correctionem mihi invenisse videor. Quid est πνιγεύς? Vas, opinor, in quo inclusi carbonēs suffocantur et extinguuntur, nam proprium Latinum vocabulum non invenio et facile quidem est *erstinclorium* appellare, sed metus est ne incidam in barbarismum. Eadem comparatione poeta usus est in Av. 1000: αὐτίκα γὰρ ἄῃρ ἐστὶ τὴν ἰδέαν ὅλος κατὰ πνιγέα μάλισα. Iam homines cum carbonibus comparantur, coelum autem cum operculo. Id autem quomodo Graece dicitur? Nota res est: omne ἡμισφαίριον Graecis dicitur κύτταρος. Sic dicitur ἡ τῆς βαλάνου πυελίς, τὸ πρὸς τὴν θῆμα τῆς ροιᾶς, ἡ ἐν τοῖς κηρίοις τῶν μελιττῶν κατάτρησις, cel. itidemque a forma semicirculari coelum sic dicitur Pac. 198: ὑπ' αὐτὸν ἀτεχνῶς τοῦρανοῦ τὸν κύτταρον. Alia de hoc vocabulo attuli in Prolegomenis ad Photium p. 17 et si quid video, rectissime poeta scribere potuit:

κάσιν περὶ ἡμᾶς κύτταρος, ἡμεῖς δ' ἄνθρακες.

Idem vocabulum fortasse sub corruptela latet apud Iulianum Caesar. p. 307 B.

Vs. 234:

πάσχει δὲ ταὐτὸ τοῦτο καὶ τὰ κάρδαμα.

Arridet: τοῦθ' ὃ καὶ τὰ κάρδαμα. Pariter vs. 354:

ταῦτ' ἄρα, ταῦτα Κλεώνυμον αὐται τὸν ῥίψασπιν χθὲς ἰδοῦσαι,
ὅτι δειλότατον τοῦτον ἑώρων, ἔλαφοι διὰ τοῦτ' ἐγένοντο,

malim: ταῦτ' ἄρα ταῦτα.

Consentiunt fere interpretes, gymnasia parum apte memorari vs. 417:

οἶνον τ' ἀπέχει καὶ γυμνασίων καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων.

In gymnasiis corpora corroborantur potius quam debilitantur et Diogenes Laertius 2. 27, qui locum attulit cum insigni lectionis varietate, nam alteram recensionem Nubium ante oculos habuit, ἀδηφαγίας exhibet. Nihil est cur utramque recensionem pergamus contaminare et ἀδηφαγίας non placere poterit, si quis reputaverit in reliqua fabula voracitatis non fieri mentionem, nec tamen Herwerdenum sequar, qui συμποσίων rescripsit, nam nusquam video Socratem hilare convivium aversatum fuisse. Verum ὁ δίκαιος λόγος commendat vs. 1002:

ἀλλ' οὖν λιπαρὸς γε καὶ εὐανθὴς ἐν γυμνασίοις διατρίψεις.

Contra pervulgatum est illud:

Balnea, vina, Venus corrumpunt corpora nostra;

Corpora corrumpunt balnea, vina, Venus.

Haec eadem poetam nunc quoque coniunxisse crediderim. Numquam Socrates scilicet εἰς βαλανεῖον ἦλθε λουσόμενος vs. 837 et Av. 1554. Suum vitae institutum ὁ δίκαιος λόγος ita commendat vs. 992:

πρὸς ταῦτ', ὦ μεράκιον, θαρρῶν ἐμὲ τὸν κρείττω λόγον αἰροῦ·
κάπισησιν μισεῖν ἀγορὰν καὶ βαλανείων ἀπέχεσθαι.

Idem interrogatus ab adversario vs. 1045 cur τὰ θερμὰ λουτρά oderit, haud cunctanter respondet:

ὀτιῇ κάκιστόν ἐστι καὶ δειλὸν ποιεῖ τὸν ἄνδρα.

Ingens enim malum est, quod

πληρὲς τὸ βαλανεῖον ποιεῖ, κενὰς δὲ τὰς παλαίστρας.

Sed iam satis videmus eo loco, a quo fecimus initium disputandi, *γυμνασίῳ* stare non posse et conicio:

οἶνον τ' ἀπέχει καὶ βαλανείων καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων.

Longe hoc melius quam Diogenis ἀδηφαγίας et supra chorus iam exagitarat τὸ ἀριστῶν.

Nunc videndum est de difficili loco vs. 541:

οὐδὲ πρεσβύτης δ' λέγων τ᾽ ἄπῃ τῇ βακτηρίᾳ

τύπτει τὸν παρόντ' ἀφανίζων πονηρὰ σκώμματα.

Antequam ad horum verborum emendationem accedam, hic primum iuvat quaerere quid Aristophanes innuere voluerit et res mihi erit cum Theodoro Kockio, cuius editio Nubium, quae ante sex annos prodiit, multa utilia habet, quae cum insigni fructu cognovi, sed pauca *παροράματα*. Primum hic laudat Eupolidis locum:

τὸ δεῖν ἀκούεις; Ἡράκλεις, τοῦτ' ἔσι σοι

τὸ σκῶμμ' ἀσελγὲς καὶ Μεγαρικὸν καὶ σφόδρ

ψυχρόν· γελᾷ γὰρ ὡς ὀρεῖς τὰ παιδία.

Deinde ita pergit: *So spottet in den Προσπάλτιοι der Eupolis eine Person über einen frostigen Witz einer anderen. Denselben frostigen Witz meint Aristophanes.* Hoc igitur vere et itidem vere de Eupolidis loco ita Meinekius scribit: „Tres in scena versari videntur actores, quorum quum unus inficetum in modum iocatus esset, alter ad tertium conversus, *audin*, inquit, *quae iste nugatur?*” Recte Eupolis hic fuit cum Aristophane compositus, quum praesertim conveniant γελᾷ γὰρ ὡς ὀρεῖς τὰ παιδία cum Aristophanis verbis: τοῖς παιδίοις ἴν' ἢ γέλως, qui loci certe non fortuito tam similes sunt. Sed Kockius ut interpretetur versum 541 adnotat: *der Schauspieler, der in den Προσπάλτιοι des Eupolis die Rolle des Greises spielte.* Hoc quidem mihi inconsiderate dictum videtur. Fac id esse verum quod Scholiasta scribit: τοῦτο εἰς Ἑρμῶνα λέγει τὸν ὑποκριτὴν. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοῦ γελᾶν χάριν τοὺς ἐγγυὲς ἐστῶτας ἔτυπτε τῇ βακτηρίᾳ· apparet, opinor, Aristophanem non notare Eupolidem, sed Hermonem histronem eundemque Hermonem aliquando notatum fuisse ab Eupolide. Uterque poeta ridet eundem. Quemnam? Ne hoc quidem difficile est dicere et histrio certe non fuit, qui propter insulsa ioca hic ridetur, nam histrones

non possunt salsius iocari quam poetae iusserint. Sed aliud scholion est ad versum 541: Ὡς Εὐπολις ἐν τοῖς Προσπαλτίοις, ἢ ὡς εἰς τοῦτο τὸ μέρος εὐεπίφορον ὄντα τὸν Ἑρμιππον. Quid hic efficitur? Nempe illud, uti arbitror, etiam Eupolidem aliquando questum fuisse de eodem inficeto iocandi genere, quo Hermippus plurimum delectaretur. Fuit autem Hermon Hermippi, non Eupolidis, histrio, nam tertium scholion superest ad verba: Ἰν' ἢ γέλως· τοῦτο Φησὶ διὰ τὸν Ἑρμιππον, καὶ τὸν Σιμέρμωνα τὸν τούτου ὑποκριτὴν, nam omnes viderunt hic Ἑρμωνα rescribendum esse et εἰς Ἑρμωνα forte corruptum fuisse ut fieret Σιμέρμωνα. Quas partes potissimum ageret Hermon ille, Polux docebit IV 143, ubi τὰ κωμικὰ πρόσωπα percenset, inter quae Ἑρμῶνιος πρότερος et Ἑρμῶνιος δεύτερος referuntur et accurate ostenditur, quid inter utrumque intersit. Veluti prior fuit ἀναφαιαντίας, τὰς δ' ἄφρ' ἀνατεταμένος, ὑποδύστροπος, vide Meinekium in Historia Critica p. 562. Quid mirum si senex ὑποδύστροπος etiam fuit *plagossus*? Quin et Hermippi versiculus superest desumptus, uti credibile, ex ea ipsa scena quam Eupolis et Aristophanes respexerunt. Servavit grammaticus in Anecdotis Bekkeri p. 362. 15 Hermippi fragmentum: ἐγὼ σου σήμερον τύπτων τὸ πρόσωπον αἰμορρυγχιᾶν ποιήσω, in quibus verbis id tantum ambigas, quomodo ex disiectis poetae membris metrum restituas, nam criticorum tentamina, quae vide apud Meinekium p. 414, nimis incerta sunt.

Venio nunc ad ipsa Aristophanis verba, quae mihi duplici modo corrupta videntur. Primum quo sensu τᾶπη hic dicta sunt? Respondet Kockius: τὰ ἔπη *bezeichnet im Gegensatz zu den Chorliedern* (μέλη) *meist, nicht immer, den Dialog des Dramas, oft geradezu die Trimeter*. Provocat Kockius ad Ran. 862 et 885 et ibi sane componuntur tragoediae ἔπη et μέλη, sed quum ipse Aristophanes dixerit Eq. 508:

εἰ μὲν τις ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων κωμωδοδιδάσκαλος ἡμᾶς

ἠνάγκαζεν λέγοντας ἔπη πρὸς τὸ θέατρον παραβῆναι,

satis perspicuum est in Nubium parabasi trimetros non indicari posse eo vocabulo, quo ipsa parabasis indicatur in parabasi Equitum. Coactus tamen Kockius eo confugit, ut articuli usum in tali sententia tueretur, mihi autem remedium quaerere libuit idque sponte sese mihi obtulit. Senex describitur qui *conspiciis*

utitur. Ea quomodo Graece dicuntur? Confer Demosthenis Orationem in Midiam § 79: τὴν μητέρα ῥητὰ καὶ ἄρρητα κακὰ ἐξεῖπον et de Corona § 122: βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομάζων. Hinc scripserim: ὁ λέγων ἄρρητ' ἢ βακτηρίᾳ τύπτει, quae mutatio in paucis lenis est.

Etiam leniore medicina utemur sequenti versiculo. Quid est ἀφανίζων πονηρὰ σκώμματα? Ait Kockius: *verhüllend, verdeckend* itaque ei convenit cum Wielando qui ita vertit: *um die plat- testen Zoten gut dadurch zu machen*; verum hoc est illud quod proverbio dicitur κακοῖσιν ἰᾶσθαι κακὰ, si inepta ioca plagosus senex condire debebit et inficetiis adspargere sales inficetos. Reiskio nil tale persuaderi potuit idque minime mirum est, sed quod reposuit βαῦζων, haud satis feliciter excogitatum fuit. Unius literulae mutatio lucem dabit:

οὐδὲ πρεσβύτης ὁ λέγων ἄρρητ' ἢ βακτηρίᾳ

τύπτει τὸν παρόντα φατίζων πονηρὰ σκώμματα.

Id tantum incommode accidit, quod ceterum verbum φατίζειν nusquam in comoedia legitur.

De vs. 583 nihil fortasse proferre potero praeter incertam suspicionem, nec tamen mihi persuadeo ut reticeam, quod etiamsi minus evidens sit, speciem tamen videatur habere. Cleonem, inquit,

ἡνίχ' ἡρεῖσθε στρατηγόν, τὰς ὀφρῦς συνήγομεν

κάποιοῦμεν δεινὰ, βροντὴ δ' ἐρράγη δι' ἀστραπῆς.

ἢ σελήνῃ δ' ἐξέλειπε τὰς ὁδοὺς· ὁ δ' ἥλιος

οὐ φανεῖν ἔφασκεν ὑμῖν, εἰ στρατηγὴ σεί Κλέων.

Primum leve est fortasse reponere στρατηγῆσοι, sed quid illud est βροντὴν ῥαγῆναι δι' ἀστραπῆς? Video quidem ex Sophoclis Teucro ab Scholiasta adscribi locum:

Οὐρανοῦ δ' ἄπο

ἤστραψε, βροντὴ δ' ἐρράγη δι' ἀστραπῆς,

sed utrobique idem vitium latere existimo. Proverbium est ὅταν ἀστράψῃ δι' Ἄρματος, quod Suidas usurpatum fuisse scribit ἐπὶ τῶν χρονίως γινομένων, Eustathius autem p. 266. 35 interpretatur: ὁπότε καὶ διὰ χρόνου ἀδήλου. Conferri praeterea poterunt Hesychius in voce Ἀστραπὴ δι' Ἄρματος et grammaticus in Anecd. Bk. p. 212. 16. Ceteris autem copiosius Strabo IX p.

404, ubi Ἄρμα locum fuisse scribit περὶ Φυλὴν δῆμον τῆς Ἀττικῆς ὁμορον τῇ Τανάγρα. Ἐνταῦθα δὲ ἡ παροιμία τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἡ λέγουσα· ὁπότε δι' Ἄρματος ἀσράψῃ· ἀσραπὴν τινα σημειουμένων κατὰ χρησμὸν τῶν λεγομένων Πυθαϊσῶν, βλεπόντων ὡς ἐπὶ τὸ Ἄρμα, καὶ τότε πεμπόντων τὴν θυσίαν εἰς Δελφούς, ὅταν ἀσράψαντα ἴδωσιν· ἐτήρουν δ' ἐπὶ τρεῖς μῆνας καθ' ἕκασον μῆνα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας ἀπὸ τῆς ἐσχάρας τοῦ Ἄσραπαίου Διός. Hoc ipsum tam bene convenit ut Sophocli et Aristophani fere reddendum existimem: βροντὴ δ' ἐρράγη δι' Ἄρματος. Recte dicitur βροντὴ ἐρράγη, sicuti post diuturnum silentium vocem rumpimus et φωνὴν ῥήγνυμεν. Ceterum quod viri docti olim suspicati sunt, Sophoclis irridendi causa locum a comico poeta repetitum esse, ut non bene dictum, id nihili esse iam apparet. *Proverbium* fuit et συνέμπτωσις fortuita est. Quid autem mirum, si Telamon ita dixerit, nam in Salamine etiam facilius quam Athenis Ἄρμα prospectare potuit.

Multo certior est correctio vs. 627:

ἄγε δὴ, τί βούλει πρῶτα νυνὶ μανθάνειν
ὣν οὐκ ἐδιδάχθης πάποτ' εὐδέν;

Sine sensu ita editur et reponendum est ὡς, i. e. si *quidem*. Vix opus est afferre exempla, ubi ὡς hoc modo positum invenitur; si quis tamen hoc quoque a me requireret, ecce Nub. 427:

λέγε νυν ἡμῖν ὅτι σοι δρῶμεν θαρρῶν, ὡς οὐκ ἀτυχήσεις.

Acharn. 1154:

ἀπόφερ' ἀπόφερε τὰ κρέα καὶ μή μοι δίδου,
ὡς οὐκ ἂν ἐγχεάιμι χιλιῶν δραχμῶν.

Vesp. 892:

εἴ τις θύρασιν ἡλιασῆς, εἰσίστω·
ὡς ἡνίκ' ἂν λέγωσιν, οὐκ ἐσφρήσομεν.

An. 461:

λέγε θαρρήσας· ὡς τὰς σπονδὰς οὐ μὴ πρότεροι παραβῶμεν.

Neque alii loci desunt.

Nunc consideremus vs. 653. Affirmat Strepsiades se iam satis nosse quid sit κατὰ δάκτυλον.

τίς ἄλλος ἀντὶ τουτοῦ τοῦ δακτύλου;
πρὸ τοῦ μὲν ἔτ' ἐμοῦ παιδὸς ὄντος οὕτως.

Antiquum obtinent interpretes, quibus spurci apud Aristophanem loci numquam satis spurci sunt. Audiamus: *Significat penem; deinde digitum exserit medium, h. e. infamem, puerum se muliebria passum indicaturus.* Haec virginibus puerisque cantare poteris; non enim intelligent. Ego certe non intelligo, non magis quam sententias interpretum, quas Invernizius collegit. Etiam Scholiasta hic nihil vidit: *δείκνυσσι τὸν μέσον δάκτυλον αἰσχρῶς. λέγει οὖν ὡς οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἀντὶ τούτου τοῦ δακτύλου. καὶ γὰρ παιδίῳ μοι ὄντι ὁ αὐτὸς ἦν καὶ νῦν δὲ γεγραπτότι.* Et hoc quidem tam insulse excogitatum est, ut nihil supra. Illud apparet, nisi fallor, *ἀδιανόητα* esse quae hodie in libris inveniuntur et suspicor senem monstravisse factitium illum et coriaceum penem et dixisse se meminisse tempus, quum se puero membrum multo minus enorme casset. Non est hic iocus valde festivus, sed rustico tamen sene dignus et accommodatum est quod Socrates respondet: *ἀγρεῖος εἶ καὶ σκαιός.* Id autem quod dixi quomodo obtinebimus? In vulgatis verbis τοῦ δακτύλου inutiliter adhaeret et fuisset omnino satis *τίς ἄλλος ἀντὶ τούτου*, dum senex membrum *σκῦτινον, καθειμένον, ἐρυθρὸν ἐξ ἄκρου, παχύ, τοῖς παιδίοις ἴν' ἢ γέλως*, contrectat et erigit. Deinde satis est *πρὸ τοῦ μὲν ὄντος* et supervacanea verba *ἔντ' ἐμοῦ παιδός.* Denique frustra quaeres quo nominativus *οὔτεσσι* pertineat. Velim hoc mihi concedatur, quod evidens esse arbitror, nos gravem labem hic tenere nihilque profici lenibus remediis. Vereor quidem ne Aristophanem rescripsisse non correxisse dicar; lubet tamen proferre quid suspicer:

τίς ἄλλος ἀντὶ τούτου τυννουτοῦ

πρὸ τοῦ μὲν ὄντος νῦν δὲ τηλικουτοῦ.

Τυννουτός perfrequens est apud comicum, Nub. 392: *ἀπὸ γαστρίδισυ τυννουτοῦ*, Ran. 139: *ἐν πλοισίῳ τυννουτοῦ*, alibi. Iuvat alium locum addere, ubi idem pronomen quantum video periiit et satis certo restitui poterit. Locus est apud Lucianum in Icaromenippo 12: *ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἤδη μοι κατεφαινετο, οὐ κατ' ἔθνη μόνον καὶ πόλεις, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ σαφῶς οἱ πλέοντες, οἱ πολεμοῦντες, οἱ γεωργοῦντες, οἱ δικαζόμενοι, τὰ γύναια, τὰ θηρία, καὶ πάνθ' ἀπλῶς ὅποσα τρέφει ζεῖδωρος ἄρρουρα.* Haec componi possunt cum Trygaei verbis in Pace 821: *μικροὶ δ' ὄρῳ ἄνωθεν ἤξε*, sed quam miro modo inter litigantes

et bestiolas recensentur mulierculae quae Athenis certe, ubi Menippus τοὺς δικάζομένους conspiciebat, non sicuti apud nos deambulabant per otium in plateis, sed domi latitabant in umbra et sub tecto. Sed quid cesso veram scripturam expromere? Lege: οἱ δικάζόμενοι, τὰ τυνναῦτα θηρία. Corruptelae origo in aprico est. Praeterea miror cum nautis et agricolis bellatores componi: malim fere: οἱ πλέοντες, οἱ δδοιποροῦντες, οἱ γεωργοῦντες.

Queritur de cimicibus Strepsiades vs. 711:

καὶ τὰς πλευρὰς δαρδάρουσιν
καὶ τὴν ψυχὴν ἐκπίνουσιν
καὶ τοὺς ὄρχεις ἐξέλκουσιν
καὶ τὸν πρωκτὸν διορύττουσιν
καὶ μ' ἀπολοῦσιν.

Alio loco in Lysistrata vs. 963 prope eadem coniunguntur, ψυχὴ, ὄρχεις, ὄρρος:

ποῖος γὰρ ἔτ' ἂν νεφρὸς ἀντίσχοι,
ποία ψυχὴ, ποῖοι δ' ὄρχεις,
ποία δ' ὄσφυς, ποῖος δ' ὄρρος;

Qui ibi cum Brunckio reponunt ποία ψωλή idque Blaydesio quoque placuisse video, iis etiam in Nubibus arridere debet: καὶ τὴν ψωλὴν ἐκπίνουσιν. Qui autem negant, non satis videntur reputasse, quam facile ψωλή in ψυχὴ abire potuerit. Similiter peccatur in Anonymi libello περὶ κωμωδίας, quem Cramerus edidit in Anecdotis, deinde Dindorfius repetiit in Editione Parisina Scholiorum in Aristophanem p. XVIII; memoratur ibi Στρεψιάδης πεισθεὶς ἀληθεῖς εἶναι τοὺς περὶ ψυχῆς λόγους, sed tuto emendare poteris περὶ ψύλλης.

Levius mendum est vs. 768:

ἤδη παρὰ τοῖσι Φαρμακοπώλαις τὴν λίθον
ταύτην ἐόρακας τὴν καλήν, τὴν διαφανῆ,
ἀφ' ἧς τὸ πῦρ ἄπτουσι;

Nonne rectius legemus: δι' ἧς?

Συκίνη ἐπικουρία quid sit novimus et illud quoque novimus Lysistr. 110 confusa fuisse adiectiva συκίνη et σκυτίνη. Hoc dum

mecum reputo, non possum non suspicari vitium latere vs. 880.
Phidippides puer

ἐπλαττεν ἔνδον οἰκίας ναῦς τ' ἐγλυφεν
ἀμαξίδας τε σκυτίνας εἰργάζετο,
καὶ τῶν σιδίων βατράχους ἐποιεῖ.

Ἀμαξίδα σκυτίνην numquam vidi, non magis quam σκυτίνην χύτραν, de qua Cratetis iocus est apud Athen. III p. 117 B, sed lignum ficulnum, inutile, ἀσθενὲς καὶ χαῦνον. Hinc apta materies est, quam manus puerilis formare et effingere potest et Aristophanes, nisi fallor, ἀμαξίδας σκυτίνας appellavit. Haud satis scio an eodem modo emendandus sit Iuliani locus p. 206 D.

Miror verbum absolute positum vs. 1076:

ἦμαρτες, ἡράσθης, ἐμολχευσάς τε κᾶτ' ἐλήφθης.

Rem habuisti cum uxore aliena: nonne hoc Graece dici potuit: δάμαρτος ἡράσθης? Vocabulum certe Eupolis habet ap. Athen. XI. 535 A:

οὐκ οἶκαδ' ἐλθὼν τὴν σεαυτοῦ γυμνάσεις δάμαρτα;

Soloecismus est ad quem editores connivent vs. 1130:

ὑσομεν τὴν νύκτα πᾶσαν· ὥς' ἴσως βουλήσεται
καὶ ἐν Αἰγύπτῳ τυχεῖν ἂν μᾶλλον ἢ κρῖναι κικῶς.

Intellegam: τυφῆναι. Ἐπιτυφῆναι legitur Lysistr. 221.

Non satis viri docti hucusque attenderunt ad vs. 1138:

πᾶς γάρ τις ὀμνύς, οἷς ὀφείλων τυγχάνω,
θεῖς μοι πρυτανεῖ' ἀπολεῖν μέ φησι καὶ ξολεῖν,
καὶ μοῦ μέτρι' ἄττα καὶ δίκαι' αἰτουμένου·
ὦ δαιμόνιε, τὸ μὲν τι νυνὶ μὴ λάβῃς,
τὸ δ' ἀναβαλοῦ μοι, τὸ δ' ἄφες, οὐ φασὶν ποτε
οὕτως ἀπολήψεσθ', ἀλλὰ λοιδοροῦσί με.

Audiamus Gothofredum Hermannum, qui Kockio imposuit: *Partem, inquit, nunc ne cape, partem differ exigere, partem remitte; ita nunc ille nihil, olim pauxillum et fortasse ne id quidem capiet et tamen Strepsiades modica et iusta vocat, quo non potest non risum monere spectatoribus.* Φιλόγελως sit oportet, qui ad

tam frigidum iocum subridere possit. Emenda: τὸ μὲν τι νυνί μοι λαβέ. Verbum non addam.

Interrogatus Phidippides cur Solon τὴν ἔννην addiderit, cum tamen αἱ θέσεις γίγνοντο τῇ νομηνίᾳ, ita respondet vs. 1195:

ἴν', ὦ μέλε,

παρόντες οἱ Φεύγοντες ἡμέρᾳ μιᾷ

πρότερον διαλλάττοιθ' ἐκόντες· εἰ δὲ μή,

ἔωθεν ὑπανιῶντο τῇ νομηνίᾳ.

Ingenue fateor me prorsus non videre, quid sit τὸ ἄπαξ εἰρημένον ὑπανιῶσθαι et interpretes nihil attulerunt, quod mihi quidem satisfaciatur. *Die verklagten sollten die ἔνη καὶ νέα noch als Versöhnungsfrist benutzen; wenn sie diese verstreichen liessen, sollte die Pein des Processes an der νομηνία mit der Hinterlegung der Gerichtskosten beginnen. Aber die Habsucht der Behörden hat dieselbe verfrüht und dadurch Solons gute Absicht vereitelt.* Qua in re igitur apparet Solonem tam fuisse φιλόδημον τὴν φύσιν, cum unius diei gratiam faceret? Qui pridie Kalendas non est solvendo, non magis is solvere poterit Kalendis ipsis. Iocatus est aliquid Phidippides et ut iocum, qui periit, resuscitemus, opus est comica vena, qualis in Aristophane ipso fuit. Est igitur lubricum opus id tentare, ad quod non satis est, si adhibeas grammaticam ducem et talia ingeniosis poetis fortasse melius relinquuntur. Suspiciatus tamen sum, iocum hic latere de eo genere, quod παρὰ προσδοκίαν dici solet:

ἴν', ὦ μέλε,

παρόντες οἱ Φεύγοντες ἡμέρᾳ μιᾷ

πρότερον διαλλάττοιθ' ἐκόντες· εἰ δὲ μή,

ἔωθεν ἀπολύοιντο τῇ νομηνίᾳ.

Quod etiamsi fortasse poetae manum non repraesentet, facile certe unicuique intellectu est.

In *Vespis* vs. 15 Xanthias somnium suum narrat:

ἔδδκου ἀετὸν

καταπτόμενον ἐς τὴν ἀγορὰν μέγαν πάνυ

ἀναρπάσαντα τοῖς ὄνυξιν ἀσπίδα

Φέρειν ἐπίχαλκον ἀνεκὰς ἐς τὸν οὐρανόν,
καὶ πάλιν ταύτην ἀποβαλεῖν Κλεώνυμον.

Triplex vitium est, quo hic locus inquinatus est, sed sententia satis pellucet. Aquila scutum in coelum secum abripuit, nam ibi quoque suum abiecerat Cleonymus, quod, uti credibile est, in terram deciderat. Hinc Sosias in illum convenire dicit γρίφον.

τί ταῦτόν ἐν γῇ τ' ἀπέβαλεν καὶ οὐρανῷ
καὶ τῇ θαλάττῃ θηρίον τὴν ἀσπίδα;

Itaque certo certius est reponendum esse, quod miror neminem vidisse:

καὶ κεῖ γὰρ αὐτὴν ἀποβαλεῖν Κλεώνυμον.

Deinde laborantem constructionem restitues inserendo ὄραν, quod post ἀγορὰν vides cur exciderit:

ἔδοκουν αἰετὸν

καταπτόμενον ἐς τὴν ἀγορὰν ὄραν μέγαν

Denique cum Cobeto traicienda verba sunt:

ἀναρπάσσοντα τοῖς ἐνυξίν ἀσπίδα

ἐπίχαλκον ἀνεκὰς ἐς τὸν οὐρανὸν Φέρειν.

quamquam hoc postremum minus fortasse necessarium est et fieri potest ut post verbum ὄραν praestet participium rescribere: Φέροντ' ἐπίχαλκον, quod componendum cum Amipsiae locum apud Pollucem X. 144:

τὸ μὲν δόρυ

μετὰ τῆς ἐπιχάλκου πρὸς Πλαταιαῖς ἀπέβαλεν.

Diu ac multum dubitavi quae vera scriptura esset vs. 98:

καὶ νῆ Δῖ ἦν ἰδὼν γέ που γεγραμμένον

οὐκ ἐν Πυριλάμπου ἐν θύρῃ Δῆμον καλόν,

ἰὼν παρέγραψε πλησίον· κημὸς καλός.

Primum de hoc more nomina in parietibus inscribendi, notissimus locus est apud Aristophanem ipsum de rege Sitalce in Acharn. vs. 144:

καὶ δῆτα Φιλαθήναιος ἦν ὑπερφυῶς,

ὅμῳ τ' ἐρατῆς ὡς ἀληθῆς, ὥς τε καὶ

ἐν τοῖσι τοίχοις ἔγραψεν· Ἀθηναῖοι καλοί,

ad quem locum Scholion est in quo docemur moris fuisse nomina perscribere ἐν τοῖς τοίχοις ἢ δένδροις ἢ φύλλοις vel φλοιοῖς,

qua de re vide quae Piersonus conguessit in Verisim. p. 99 et Bentleius ad Callimachi fragmentum 101. Scilicet Athenis et in universa Graecia nomina non stultorum sed τῶν καλῶν inveniebantur ubique locorum. Plurimos locos colligere facile est. Verba sunt Luciani in Amoribus § 16: ἤδη δὲ πλέον αὐτῷ τοῦ πάθους ἐρεθίζομένου τοίχος ἄπας ἐχαράσσετο καὶ πᾶς μαλακοῦ δένδρου Φλοιὸς Ἀφροδίτην αὐτὴν ἐκήρυσσεν. Adde Theocr. XVIII. 47, Aristaen. I 10 et in Anthol. Palatina IX 341 populum hoc modo inscriptam invenies. Alia editores contulerunt ad Propert. I. 18. 22:

Scribitur et vestris Cynthia corticibus.

Adde Ovid. Heroid. 5. 21:

Incisae servant a te mea nomine fagi.

Praeterea minime vulgaria sunt quae docte disputavit Gardthausenius de Palaeographia Graeca p. 22, apud quem videbis, si forte notam rem nondum observaveris, interdum etiam phillyrae vel tiliae corticem pro papyro usurpatum fuisse; tam est enim ad scribendum habilis, unde etiam apud Romanos *libri* nomen invenerunt. Sed veteres scripserunt in parietibus, in corticibus arborum; Pompeiani, quod rudera declarant, nullum facile publicum privatumve monumentum illitteratum sinebant esse; nusquam tamen legi eos ne ianuis quidem pepercisse. Subnata mihi est suspicio, scripsisse poetam:

καὶ νῦν Δί', ἣν ἴδῃ γέ που γεγραμμένον

οὐδὲν Πυριλάμπους ἐν Φιλύρῃ Δῆμον καλόν.

Extra muros Athenarum arbores olim minime raras fuisse, si cui opus est diserto testimonio, persuadebit Plato in Phaedro, sed etiamsi Philocleon numquam urbem post se reliquerit, non deerant certe intra pomoeium loca arboribus consita, sicuti Spartani suum Πλατανιστῆν habebant et hodie in tam misera arborum paucitate cives tamen habent pone regiam amoenissimos hortos, in quibus cum uxoribus deambulent. Olim autem, quod Xenophon scribit de Vectig. 2. 6 erant πολλὰ οἰκιῶν ἔρημα ἐντὸς τῆς πόλεως. haecce loca credemus arboribus caruisse, quum etiam privati cives paulo lautiores domibus suis contiguos hortos haberent, quod Isaei testimonio novimus Orat. V. 11, cf. Mnem. XVI. 403. Quin et in foro ipso arbores non deerant, cf. Hesych. v. ἀπ' αἰγείρων et Anecd. Bk. p. 354. 25. Populus

nimis salsus intelligitur, modo usus fuerit Bdelycleon verbo ἀπολλύναι et reposuerim:

αὕτη γέ τοι

ἐρίων τάλαντον ῥαδίως ἀπολώλεκεν.

Etiam Dionysius tyrannus τὴν χλαῖναν appellavit ἐριώλην οἶον
δλεθρον οὔσαν τῶν ἐρίων. Cf. Helladius ap. Phot. in Bibl. Cod. 279.

Compellat patrem Bdelycleon vs. 1365:

ὦ οὔτος, οὔτος, τυφεδανὲ καὶ χοιρόθλιψ,
ποθεῖν ἐρᾶν τ' ἔοικας ὠραίας σοροῦ.

Utinam intelligerem quo sensu ὠραίαν σορὸν appellaverit, sed hoc certe non dubito quin ποθεῖν corruptum sit, quum praesertim Venetus Codex et Suidas ποθεῖς habeant, non ποθεῖν. Coll. Lysistr. 605 et 728, Thesm. 224 et 1223 et Eccles. 702, satis tuto licebit reponere:

ποτὶ θεῖς; ἐρᾶν ἔοικας ὠραίας σοροῦ.

In *Pace* vs. 77 non mihi persuadeo poetam scribere potuisse:

ὦ Πηγάσειον, Φησί, γενναῖον πτερόν,
ὅπως πετήσσει μ' εὐθὺ τοῦ Διὸς λαβών,

tam enim mire traiecta verba sunt, ut revocent mihi in memoriam illud circa *la belle marquise*. Malim:

ὅπως ἐγὼ πετήσομ' εὐθὺ τοῦ Διός.

Prima persona certe mihi satis certa videtur. Ceterum ne quis forte πτήσομαι requirat, est ἀποπετήσσει in hac ipsa fabula vs. 1126.

Minime ineptum est quod Hamakerus observavit in *Mnem.* V. 140 de vs. 88:

καὶ μὴ πνεῖ μοι κακόν, ἀντιβोलῶ σ'·
εἰ δὲ ποιήσεις τοῦτο κατ' οἴκους
αὐτοῦ μείνον τοὺς ἡμετέρους.

Stultum enim est scarabaeum rogare ut ne male olere velit; non est enim ea res in cuiusquam potestate posita. Nec tamen cum Hamakero crediderim interpolatum locum esse, sed dixerim fere Aristophanem scripsisse:

καὶ μὴ βδεῖ μοι κακόν.

Utinam superesset Euripidis ex Bellerophonte locus, quem Trygaeus ante oculos habuit!

Vs. 97:

εὐφημεῖν χρὴ καὶ μὴ φλαῦρον
μηδὲν γρύζειν, ἀλλ' ὀλούζειν.

Nonne verius est: μηδ' ὀλούζειν?

Constructio laborat vs. 119:

δοξάσαι ἔσι, κόραι· τὸ δ' ἐτήτυμον, ἄχθομαι ὑμῖν
ἤνικ' ἂν αἰτίζητ' ἄρτον πάππαν με καλοῦσαι.

Contuli autem vs. 683:

ἀποσρέφεται τὸν δῆμον ἀχθεσθεῖς' ὅτι
οὕτω πονηρὸν δεσπότην ἐπεγράψατο,

et suspicatus sum legendum esse: ἄχθομαι ὑμᾶς. Sentis discrimen. Quis vs. 604: εἰ βούλεισθ' ἀκοῦσαι τήνδ' ὅπως ἀπώλετο, pro τήνδε ferre posset τῆσδε?

Parum concinne scribitur vs. 131:

ἄπισον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ πάτερ
ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν ἐς θεούς.

Non apparet cur vocativus in tali sententia iteretur et deest praeterea adverbium, quo aegre hic careo: οὕτω κάκοσμον. Lego:

ἄπισον εἶπας μῦθον, ὥς ποτ' ὦ πάτερ,
οὕτω κάκοσμον ζῶον ἦλθεν ἐς θεούς.

Languidum est ὦ χρήσομαι in Trygaei verbis vs. 142:

ἐπίτηδες εἶχον πηδάλιον, ὦ χρήσομαι.

Quid requiram ostendet Lysistr. 929: δεῦρὸ νυν, ὦ χρυσίον et Acharn. 1200: φιλήσατόν με μαλθακῶς ὦ χρυσία. Sicuti hic correxerim ὦ χρυσία, sic potest etiam cum maiore evidentia idem reddi Philocleoni in Vespis vs. 1353:

ἐγὼ σ', ἐπειδὴν οὐμὸς υἱὸς ἀποθάνῃ,
λυσάμενος ἔξω παλλακὴν, ὦ χοιρίον.

Itane ὦ χοιρίον? Ne prostibulum quidem propudiosum et abiectissimi ordinis in sene amatore tales blanditias feret. Lege: ὦ χρυσίον. Alio sensu filius ad patrem vs. 1365: τυφεδανὲ καὶ χοιρόθλιψ.

Nondum intellectus fuit vs. 172:

ὥς ἦν τι πεισῶν
ἐνθὲνδε πάθω. τοῦμοῦ θανάτου
πέντε τάλανθ' ἢ πόλις ἢ Χίων
διὰ τὸν σὸν πρωκτὸν ὀφλήσει.

Quantum comperi, nemo hucusque indagare potuit, cur Chiorum hic fiat mentio. Tandem Florens Christianus quasi ad incitas redactus, nihil aequè metuens quam ne ignorantiam profiteri videatur, „fortassis”, inquit. „etiam per nomen Chium alludit ad *χέζοντας*, quod *gallico idiomate* pronum est et facile”. Sed Chii nihil commeruerunt cur nomen civitatis cum sterquilinio componeretur. Χαύνων autem est in Thesprotia populus et *χαυνοπολίτας* Aristophanes appellavit Acharn. 635 et *χαυνοπρώκτους* Ἰάονας Acharn. 106 et nimis etiam facile intelligimus:

τοῦμοῦ θανάτου
πέντε τάλανθ' ἢ πόλις ἢ Χαύνων
διὰ τὸν σὸν πρωκτὸν ὀφλήσει.

Postquam Trygaeus in coelum adscendit, rogat Mercurium ut sibi Iovem convenire liceat, Atlantiades autem narrat deos alio migrasse vs. 197:

Φροῦδοι γὰρ ἐχθὲς εἰσιν ἐξφκισμένοι,
sed quia Trygaeus pergit interrogare:
πῶς οὖν σὺ δῆτ' ἐνταῦθα κατελείφθης μόνος;
apparet rescribendum esse:
Φροῦδοι γὰρ ἐχθὲς πάντες ἐξφκισμένοι.

Mercurius autem domum servare debebat:

τὰ λοιπὰ τηρῶ σκευάρια τὰ τῶν θεῶν,
χυτρίδια καὶ σανίδια κάμφορειδια.

Quae sunt illa *σανίδια*; Numeranturne *σανίδες* inter τὰ σκεύη et reliquam supellectilem? Solentne fures absente domino *σανίδα*s captare? Nemo dixerit. Lege:

ἀμίδια καὶ χυτρίδια κάμφορειδια.

Hic commode M. Antonii mihi in mentem venit, de quo Cicero in secunda Philippica 25. 63: *In coetu vero populi Romani, negotium publicum gerens, magister equitum, cui ructare turpe est, is vomens frustis esculentis vinum redolentibus gremium suum et*

solum tribunal implevit. Non multo aliter Plutarchus memoriae prodidit in vita Antonii 9: λέγεται γοῦν, ὡς ἐν Ἰππίου ποτὲ τοῦ μίμου γάμοις ἐσιαθεῖς καὶ πίων διὰ νυκτός, εἶτα πρὸ τοῦ δήμου καλοῦντος εἰς ἀγορὰν προελθὼν ἔτι τροφῆς μεσδὸς ἐμέσειε, τῶν φίλων τινὸς ὑποσχόντος τὸ ἰμάτιον. Ain tandem? Potuit fortasse unus ex amicis togam suam explicare, ut haberet Antonius παραπέτασμα, post quod lateret, sed num etiam ὑπέσχετο τὸ ἰμάτιον, ne quid forte ex frustis illis esculentis sibi deperiret? Hoc ne in Dionysii quidem aula umquam factitatum fuit. Quid igitur ille? Amice matulam porrexit: ὑποσχόντος σαμνίον, nam hoc malo quam ἀμίδιον propter Sextum Emp. adv. Gramm. 234 p. 265 et Phrynichum Epit. p. 400, ubi consule Lobeckium. Ceterum ut ad Aristophanem redeam, χύτρα et ἀμίδιον coniunguntur in Axionici fragmento apud Pollucem X. 122:

τρύβλια, χύτρα, λοπάδιον, ὄξις, χοῦς, ἀμίδιον.

Memorantur autem ἀμίδες ἀργυραῖ in Crameri Anecd. Paris. I p. 168, nec mirabor si immortales dii aureis matulis usi fuerint, quae Μενδαῖον οἶνον exciperent. Quod ad deminutivam illorum nominum formam attinet, sic solent etiam hodie οἱ πλούτακες et confer Cobetum in Mnem. VII. 247.

Venio ad vs. 218:

ἐλέγεται ἂν ὑμεῖς εὐθύς· ἐξαπατώμεθα

νῆ τὴν Ἀθηνᾶν, νῆ Δ' οὐχὶ πεισέον.

Hic Cobetus coniecit: ἐλέγεται ἂν εὐθύς· ἄνδρες, ἐξαπατώμεθα, sed praeterea duplex iusiurandum per Minervam et Iovem mihi offensioni est: scripserim:

ἐξαπατώμεθα

νῆ τὴν Ἀθηνᾶν· νῦν ἄρ' οὐχὶ πεισέον.

Sic nihil opus erit Meinekii suspicionibus, quem sibi ipsi in hoc loco constituendo displicuisse video. Νῆ τὴν Ἀθηνᾶν, uti vides, coniungendum est cum ἐξαπατώμεθα.

Postquam Mercurius dixit se Bellonam audire intus tumultuantem, tum Trygaeus vs. 234:

οἶμοι δέιλαιος.

Φέρ' αὐτὸν ἀποδρῶ· καὶ γὰρ ὥσπερ ἡσθόμην

καὐτὸς θυεῖα· Φθίγμα πολεμιστηρίας.

Interpres Latinus, qui plenus fidei est, sed in quo prorsus nihil elegantiarum: *Hei misero mihi! age effugiam ipsum; namque sensi quasi mortari bellici sonitum ipse etiam.* Vides autem καὶ τὸς quam haec sint sensu vacua, etiamsi editores ad orationis scabritiem non videantur attendisse. Difficile est non suspicari veram lectionem esse:

Φέρ' αὐτὸν ἀποδρῶ· καὶ γὰρ ὡς σύ περ ἡσθόμεν
καὶ τὸς θυείας φθέγμα πολεμιστηρίας.

Scio quidem apud Homerum ὡς σύ περ et similia legi, apud comicos poetas non legi, sed etiam ἐν γε τεύθεν, τηνδεδὶ similiaque eius generis raro tantum ac semel fere reperuntur. Cf. Kockius ad Eq. 1357.

Hamakero spurii esse videntur vs. 265 et sq.:

εἴπερ γὰρ ἤξει τὸν ἀλετριβανὸν φέρων,
τούτῳ τράξει τὰς πόλεις καθήμενος.

Iustam offensionem fortasse declinare poterimus scribendo:

εἴπει γὰρ ἤξει τὸν ἀλετριβανὸν φέρων,
οὗτος τράξει τὰς πόλεις καθήμενος.

Vs. 317: οὔτι καὶ νῦν ἔστιν αὐτὴν ὅστις ἐξιρήσεται,
propter vs. 326:

μή τι καὶ νυνὶ γ' ἔτ', ἀλλὰ παῦε παῦ' ὀρχούμενος.

et vs. 338:

μή τι καὶ νυνὶ γε χαίρετ'· οὐ γὰρ ἴσε πω σαφῶς,
praestabit fortasse particulam inserere: οὔτι καὶ νῦν γ' ἔστιν.
Iterum autem eadem particula excidit vs. 449. In altercatione cum Trygaeo Chorus dixerat vs. 446:

πάσχαι γε τειχῶ' εἰάπερ Κλεώνυμος.

Tum ille vs. 449:

λαθεῖς ὑπὸ λαγῶν ἐσθίει κριθὰς μόνος.

Et chorus vs. 452:

ἐπὶ τοῦ τρεχῶ γ' ἔλασσε μπεργυόμενος.

Hinc dixeris itidem legendum esse: ὑπὸ λαγῶν γ' ἐσθίει.

Trygaei verba sunt vs. 522:

ὦ πότνια βοτρυόδαρε, τί προσείπω σ' ἔπος;
πίθεν ἂν λαβῶμαι ἔμα μυριάμωρον·
ἔγω προσείπω σ'· οὐ γὰρ εἶχον εἰπεῖν.

Miro usu οἶκοθεν ἔχειν hic positum est. Requiro: οὐ γὰρ ἤγον οἶκοθεν. ῥήματα μυριάμφορα, tantum enim pondus est, non φέρεται sed ἄγεται, non humeris portantur sed plastro vehuntur. Eiusdem poetae festivus locus est Ran. 1381 sqq.

Vs. 863:

οἶμαι· τί δῆθ' ὅταν ξυνὼν τῶν τιτθίων ἔχωμαι;

Scripsissem equidem: λάβωμαι. Quis verbum ἔχεσθαι ferre posset Acharn. 1214, ubi Lamachus vociferatur:

λάβεσθέ μου λάβεσθε τοῦ σκέλους· παπαῖ,
προσλάβεσθ', ὦ φίλοι.

Quem irridens Dicaeopolis:

ἐμοῦ δέ γε σφῶ τοῦ πέους ἄμφω μέσου
προσλάβεσθ', ὦ φίλοι.

Compositum verbum τιτθιολαβεῖν Menandro reddidi Mnem. XIX 413. Bergk, quum non satis attendisset quid inter ἔχεσθαι et λαβεῖσθαι interesset, ultro corruptit Aristophanis fragmentum apud Eustath. p. 1442. 4, cf. Cobetus Mnem. V 196.

Hierocles vates ineptit vs. 1071:

εἰ γὰρ μὴ Νύμφαι γε θεαὶ Βάκιν ἑξαπάτασκον,
μηδὲ Βάκεις θνητοῦς, μηδ' αὖ Νύμφαι Βάκιν αὐτόν,

sed ut cum ratione ineptiat et locus comico poeta dignus fiat, reponendum est: μηδ' αὖ θνητοὶ Βάκιν αὐτόν. Noli talia quae ex intimo loci sensu eruuntur, palaeographicis rationibus diiudicare; saepe omnes in describendo, τοῦ νοῦ ἀποδημοῦντος, describimus quidvis pro quovis et huius negligentiae in Graecis libris exempla pullulant.

Non opus est demonstrare quod omnes consentiunt: monstrum alitur vs. 1178:

κῆτα Φεύγει πρῶτος, ὥσπερ ξουθὸς ἱππαλεκτρῶν
τοὺς λόφους σείων· ἐγὼ δ' ἔσηκα λινοπτῶμενος.

Sed emendatio perfacilis est: ἐγὼ δ' ἔσηκ' ἀνεπτρωμένος. Ex multis locis satis est lectorem ablegare ad Av. 1445. —

(Continuabuntur).

Amstelodami,
d. 16 m. Maii 1882.

CONIECTURAE EPIGRAPHICAE.

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN.

*Epigrammatica Graeca ex lapidibus collecta edidit
Georgius Kaibel. Berolini apud G. Reimer. 1878.*

28. Ο[ύ]δὲν ἐλευθερίας κρεῖττον πέλει ἀνδράσιν ἐσθλοῖς
ἤς] ο[ἷ]δε ἰέ[μ]ενοι [θ]νῆι[σκον]
ναυμαχίας ἐν ἀγῶνι· τάφ[ος] δ' ὃν δῆμος ἔδωκεν
φράζει κ[αὶ] πατρίδ' α[ἷ]ς [ἡ]γλάισαν χάρισιν.

Lapidem valde detritum, a dextra fractum, inventum in Propylaeis Atheniensibus se ut potuerit suppluisse ait doctissimus editor. Satis autem probabiliter rem gessisse videtur praeterquam in versu ultimo, ubi supplementum aptum non est. Nam procul dubio poeta voluit significare datum a populo sepulcrum testari gratum patriae animum erga cives optime meritos. Cui sententiae apta erit huiusmodi scriptura:

φράζει καὶ πατρίδα [αἷ]ς [ἀντιδίδωσι] χάριν.

In altero versu possis:

ἤς οἷδε ἰέμενοι θνήσκον [ὑπὲρ πατρίδος]

nisi sit probabilius excidisse loci ubi pugnatum fuit mentionem. Epigramma videtur satis antiquum; collocavit editor inter saeculi IV, III et II a. Chr. titulos.

53. Οὐ σπάνις ἐςὶ γυναίκεῖ ἐσθλὴν καὶ σώφρονα φῦναι
τὴν αὐτὴν δοκίμως, τοῦδε τύχεγ' Γλυκέρα.

In saeculi IVti a. C. epigrammate Attico mireris cum iota Dativi elisum tum usum nudi adiectivi ἐσθλός pro καλός de corporis forma adhibiti. Expectabam:

Οὐ σπάνις ἐστὶ γυναικὶ καλὴν κτῆ.

sed certam esse traditam scripturam ex editoris sententia paene efficias.

65. Εἰ τὰ θεῶν τιμᾶν χρυσῶν τ' ἔργων ἐπιθυμεῖν
καὶ τὸ δικαιοσύ[νῃ τε φίλῳ]ν τε φίλοισι προσεῖναι
δόξα ἀρετῇ τε βροτοῖς καὶ ἀνεγκλήτως βιοτεῦσθαι,
πάντα σὺ ταῦτ' ἔσχες, Μνησαρχίδη, ἀπροφασίσως.

Septem litterarum spatium, indicatum a Cumanide, octo litteris sic explevit editor, ut sine ipsius interpretatione vix quisquam intellexeret sententiam. Si ΤΘ post lacunam bene lectum est, de versu explendo despero, sin minus, conicio:

καὶ τὸ δικαιοσύ[νῃν ἀσκοῦ]ντα φίλοισι προσεῖναι.

i. e. et iustitiam colentem amicis praesto esse.

87. Μνῆμα Μνησαγόρας καὶ Νικοχάρους τόδε κεῖται.

αὐτῷ δ' οὐ παραδείξαι ἀφείλετο δαίμονος αἴσα κτῆ.

Editor „hoc voluisse videtur poëta: *fatum festinans prohibuit ne ipsi defuncti arte exhiberentur.*” Quid quaeso prohibere potuit artificem quominus ad delineationem cadaverum raptim factam statim post obitum componeret anaglyphen? Praeterea verbum παραδεικνύναι manifesto significare non potest *arte exhibere* et nulla interpretandi calliditate aut explicari aut excusari potest ineptus negativae voculae usus. Quare quin mendosum sit παραδείξαι temporis punctum non dubito. Agitur, nisi fallor, de cenotaphio, scripsitque carminis auctor:

αὐτῷ δ' οὐ παρεδέξατ' (ἀφείλετο δαίμονος αἴσα)

πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ λιπόντε ἀμφοῖς μέγα πένθος.

ut verbi subiectum sit μνῆμα.

103, 5.

πολλὰ σὺ μ[ὲν λείβ]ων πάρῃθι, ξένη, δάκρυα κανθοῖς·
οὐχ ὅσῃ [κενεᾶς τ]ῷδε νέμειν χάριτας,
ἀλλὰ προ[φωνή]σας ὄνομα κλυτὸν ἔννεπε χαίρειν,
καὶ τὸ παρ[ερχομένοι]ς ξυνὸν ἀμειβόμενος·
βωλός σοι κούφα Ἑλεφνηοῖς δεῖα κρύπτοι κτῆ.

Si vera sunt reliqua supplementa, falsum sit necesse est supplementum vs. 5ti. Nam si πολλὰ δάκρυα a poeta vocantur κενεαὶ χάριτες, quas defuncto tribuere nefas est, praecedere debuit:

πολλὰ σὺ μὴ λείβων πάριθι, κτέ.

i. e. noli multas profundens lacrimas praeterire, sed prius nomine compellatum valere defunctum iubeas et salutis votum addas „sit terra tibi levis.” Sin vero recte suppletus est vs. quintus, et lacuna est sex, non quinque, litterarum, auctor sum, ut scribatur sic:

πολλὰ σὺ μὲν λείβων πάριθι, ξένε, δάκρυα κανθοῖς.

οὐχ ὅσῃ κενεᾷς δ' ὧδε νέμειν χάριτας, κτέ.

i. e. nullus quidem lacrimas profundens praeterreas, nec tamen iam inanes tribuere gratias fas est, sed prius cett. Epigramma est aetatis Romanae.

115.

Αἱ Νύμφαι δηλοῦσι [. . . . δ'] ἔζησαν ὀπισθεν,
 δὴ σφίσι πᾶν ἀγαθὸν τοῦτο [πρὶν μὲν] κεχαρίσθαι,
 πᾶν δ' ὅτ[ε τηλό]θεν ἦκε κενῶς ἀλὸς οἶδμα πο[ρευθεῖς]
 οἷσιν δαί[μονίφ], μέχρι παῖδα πατὴρ [ἐλεεινὸς]
 θάψῃ, ὅφ' οὐ πρόπον [ἦν τὸν γη]ράσαντα ταφῆν[αι].

In ultimo versu requiritur θάψεν idque non latuit editorem. Ceterum non satis recte omnia suppleta esse inde liquet, quod nulla intercedit necessitudo inter Nympharum mentionem et defuncti mortem. Auctore autem Cumanide in aversa parte statuæ virilis, supra titulum conspicitur fragmentum mulieris longa veste indutæ et vivo gressu procedentis ad sinistram. Olim igitur in statuæ tergo effictæ fuisse videntur Nymphae, quas invadentes defunctum ab artifice repraesentatas esse ex vivo illo gressu haud improbabiler suspiceris. Cur potius ad sinistram quam ad dextram procedant alii fortasse expedient, equidem interim hoc rogantem relego ad Homeri in simili re responsum apud Lucianum in Veris Historiis II, 20. Nisi igitur me fallit coniectura, iuvenis a nymphis actus in furorem et aut morbo implicitus aut sua manu obierat νυμφόληπτος, eiusque rei memoriam et statuarius et poëta sua uterque arte posteris traderat. Itaque conieci:

Αἱ Νύμφαι δηλοῦσι [αἱ τοῦδ'] ἔζησαν ὀπισθεν,

πᾶν δ' ὅτε τηλόθεν ἦκε κενῶς ἀλὸς οἶδμα πορευθεῖς
οἷσ' ῥ' δαι[μονίσαι], μέχρι κτέ.

aliis mandata opera restituendi versum secundum, cuius supplementa vereor ut prorsus apta sint, etsi meliora non reperio. Sed vel si recte expletus est, dubito num in recenti epigrammate praeterea opus sit reponere οἷσ' ῥ' δαιμονίσαι. Ea enim confusio, ut pronomini accusativus obiectivus mente repetatur ex praegressi subiecti accusativo (τοῦτον) apud sequiores non est insolita. Etiam in ἐξησαν vs. 1, pro quo melius scriberetur ἐξᾶσιν, fortasse haerendum non est. Interim verto: *Nymphae pone hunc effictae declarant se hunc, quem antea omni beneficio affecerint, posteaquam omnia pervagatus vacuis manibus domum redierit, egisse in furorem, donec filium pater miser humarit, a quo ipsum senem humari par fuerat.* Iuvenis spe lucri mercator profectus in terras longe dissitas cum pauper rediisset, animum despondisse videtur. Fieri potest ut aquis submersus interierit. Ita melius intellexeretur, cur Nymphis potissimum tribueretur miseri adolescentis insania.

149, 3.

Ῥηνείας δέ με δέκτο μυχὲς καὶ ἀλάμπετον οὐδας
Ἄλδew λαγόνων κρύψε μ' ὑπὸ σκοτίων.

In lapide teste Kaibelio hic valde detrito esse aut fuisse suspicor κρύψεν et in versu sequenti εἴκοσιν pro εἴκοσί μ'.

191, 5.

τοῦτο λαχὼν Ἄδμητος ἴσον πινυτῆτι καὶ αἰδοῖ
μοῖραν ἀνέπλησεν ῥιγεδανὸν βίδου.

Cur vita Admeti, viri optimi et nobilissimi, cuius ploratur acerba mors, vocetur ῥιγεδανός, non apparet. Suspicio poetam, usum forma communi, didisse:

μοῖραν — ῥιγεδανὸν βίδου.

205, 3.

τέκνον δ' ἀρτὶ γάλακτον Ἰάσωνα ματρὶ λιποῦσα
ζῶας ἑτερόμαν ἐνεακαίδεχέτις.

Immo vero ἀρτὶ γάλακτον.

208, 3.

ἄρτιβίου περάοντα κατ' εὐκλέα θέσμια δόξας
 συγνὸς ἄπαιδα δόμοις ἀμφεκάλυψ' Ἀΐδης.

Bene editor in duo vocabula dividendum esse statuit ἄρτιβίου, sed genitivum βίου suspensum a περάοντα vereor ne frustra defendat. Suspicio ἄρτι βίου. Similiter vix recte habet infra b¹, vs. 13 sq.

ἀλλ' Ἵπ' ὀλβίων

σφαλεῖς μελάρων συγνὸν ἦλθ' ὕπ' Ἀΐδαν
 pro ἀπ' ὀλβίων.

212, 8. Ἑσαῖος φθιμέναν τῷδ' ὑπέθηκε τάφῳ.

Cum poeta diphthongum AI in nomine proprio corripuerit, consentaneum est edendum fuisse mutato accentu Ἑσαίος. Huius diphthongi apud sequiores hos poetastros, sive per vocalem E scribitur sive per litteras AI, prorsus ancipitis esse quantitatis plurima in his reliquiis exempla demonstrant.

243, 13. τοῖος καὶ νέκυς ὧν κέισο κατὰ λέχεων.

Ne quis forte haereat in genetivo pro Accusativo λέχεα, monendum est mirificam regnare apud seros hos versificos in praepositionum regimine confusionem. Sic v. c. 502, 9 κατὰ γαστρός est *in ventre*. Alius eiusdem aetatis (i. e. saeculi II p. C.) poeta (828, 7) scribere ausus est δι' ἐργατίναις παλάμαισιν, alius a. 149 p. C. (841, 1 et 3) πρὸ πύλαις et πρὸ δόμοισιν, tertius (539) in coaevo fere titulo vs. 4 σὺν ἡρώων.

268, 7.

ᾔσσαι γὰρ ψυχὰι [σεμνῶς τ' ἀγαθῶς τ'] ἐβίωσαν.

Licet hoc poetarum genus nihil non sibi permittere videatur, non tamen indicta causa singuli damnandi sunt, ut arbitror. Nempe qui in hoc epigrammate reliqua probe scripsit, huic tribuere nolim cum editore vocabulum pessimae notae ἀγαθῶς pro εὔ, et potius suppleverim:

ᾔσσαι γὰρ ψυχὰι [σεμνῶς θ' ἀγνῶς τ'] ἐβίωσαν.

312, 4.

ψυχὴ δ' ἐκ κραδίας δράμ' ἐς αἴθερον εἵκελος αὔρη.

Huius heteroclitici nullum novi exemplum. Fortasse vero est in lapide barbarismus ista aetate haud insolitus αἰθέραν, ut leguntur apud hos poetastros χάριταν, λιμέναν, πατέραν, νεότηταν, alia fortasse.

339, 2. οὐχὶ δ' ἐμοὶ δὲ μόνον. Similes sordes reperies 674, 7, nec multo melius est quod legitur 609, 4 ἀλλὰ — δέ.

351. Huius tituli pessimum apographum esse ait editor. Quapropter dubites num ἡσχυσα pro ἰσχυσα sit re vera scriptum in lapide, cum praesertim alterum H pro I positi exemplum in his epigrammatis me non advertit. Inversa tamen ratione I pro H positi exemplum legitur 1108, 2:

ὅς τῶν Φιλητέων ᾤχετ' ἀνακτα Φέρων.

Saepius vero pro H positum vidi AI, velut αἰλυθον est 372, 1. Cf. etiam, si tanti est, *Lapidum de dial. Att. test.* pag. 8.

357. Παῖδες μὲν πατρὶ ταῦτ', ἄλοχος γαμέτη δὲ ἔτευξεν
ἀντὶ Φιλοφροσύνης Τελεσφόρῳ Ἀλεξάνδρῳ·
Χρήσιμος δ' νόμασιν, Ἀλεξάνδρεια δὲ μήτηρ
σῆμά τε καὶ βωμὸν τεύξαν ἀποφθιμένῳ.

Nihil non erit ferendum, si νόμασιν significare potuerit *nomine fratrum*. Fortasse corrigendum est:

Χρήσιμος, Ὀνομάτιόν τ', Ἀλεξάνδρεια δὲ μήτηρ κτέ.

ut Ὀνομάτιον sit nomen sororis. Saepeissime autem apud istos iota adhibetur pro consonanti. Sic. v c. 560, 6 est

συμφωνίαν ἐρατοῖς μειζαμένα μέλεσιν.

620, 1. πατὴρ ἐμὸν Ζήνωνι μακαρτάτῃ ἐς' Ἀφροδισιάς.

714, 3. βουλευτὴς πολίτης τε Κανωθαίων ἐπὶ Συρίης.

714, 6. μεσὸν ἐκ Ἀκουιεντανίης ὧδ' ἐπὶ Λουγδουνοιο.

805, 1. Ἀσκληπίῳ ἱητῆρι Δίδος σωτήρος ἄγαλμα.

Hic quoque velim observes pro appellativo ὄνομα requirente metro constanter apparere formam Ionicam οὔνομα, in propriis vero prorsus licenter migrari solere numerorum leges: velut in epigrammate, 559, quod habita aetatis ratione satis est elegans, vs. 1 est Ποπιλίας τάφος οὗτος, et vs. 7. καὶ λέγε Ποπιλίην εὐδεν, ἀνερ, κτέ., ut etiam maiores licentias non tangam.

625, 3.

A. ποσσάκις ἐσέφθη δρόμον; B. πολλάκις. A. τίς δ' ἔλαέν νιν;
B. Κοίρανος. A. ὦ τιμῆς κρέσσονος ἡμιθέων.

Dubites utrum poetae an apographi vitium sit ἔλαεν pro ἔλαCεν.
Si poetae, usus est imperfecto verbi ἔλαῖν (= ἐλαύνειν) pro
aoristo.

650, 6. suppleverim:

εὐσεβίῃ τροφέων δὲ λαχὼν τόδε σῆμα [πέ] παυμαί
νούσων καὶ καμάτοιο καὶ ἄχθεος ἡδὲ πόνοιο.

potius quam soloece σῆμ' ἀ[νά] παυμαί cum editore.

663, 3. αἰεὶ δὲ μνήμη σε φυλάξομεν ὡς παρεόντα

εἴνεκεν ηἰείας εἵνεκά τ' ἀγλαίης.

Voluit sine dubio editor ἀγλαίης, quod vero e Wilamowitzii
coniectura reposuit ἡθίας (τήθειας), ut sit nomen nove formatum
ab adiectivo ἡθεῖος, id prorsus improbabile est. Aptum foret
ἡνορίης, sed minime ineptum est, quod ne littera quidem
mutata, sed litteris aliter divisis, repono:

εἴνεκ' ἐνηείας κτέ.

Quod enim epigrammatis auctor sic scribere maluit pro ἐνηείης,
i. e. *benevolentiae*, id καίπερ μόλις ἀνεκτὸν ὄν, ὅμως ἀνεκτέον
ἐστίν, si fides habenda peritissimo editori, qui ipse lapidem
descripsit. Nec sane eiusmodi minutias curant istius aetatis
versificoes.

667. 3.

A. πόσων δ' ἔθνησκες τῶν ἐτῶν; B. δις εἴκοσιν.

In epigrammate satis bene composito, una demta literula,
rescripserim:

πόσων δ' ἔθνησκες ὧν ἐτῶν;

ut est v. c. 679, 2 εἴκοσιν οὔσα ἐτῶν, et saepissime alibi.

670, 2. Θρέπτος ἀκμήν νέος ὧν ᾔχετ' ἐς ἡμιθέους.

Ut saepissime apud sequiores ἀκμήν h. l. adverbiascit adhibitum
pro ἔτι.

689, 8. μνημεῖον τόδε μοι. ΟΙΚΕΝ θρέπτειρα γλυκεῖα.

Sic lapis (qui teste editore est recens admodum). Kaibelius edidit *τεῦξεν*, gravi sane litterarum discrimine. Paulo lenius rescribas CTHCEN, sed nescio an semibarbarus auctor dederit:

μνημεῖον τόδε μοι [π]όισεν θρέπτειρα γλυκεῖα
ut 719, 6 est *πεπόρικα* pro *πεποίηκα*.

707. Initium epitaphii fortasse sic explendum est:

Πρα[ξαγόρου μὲν πατὴρ ἐφυν,] μητὴρ δὲ υ --

734, 8. *δοῖα δ' ἦσαν ἐπὶ τοῦ βλέψον τέκνα.*

Intellegam, si rescripseris *ἐπὶ τῦ*.

Ibidem

B. *Ὅ ποτε πλούσιος περὶ τέκνα νῦν κακὸν κακῶς
τηρῶν ὡς Τάνταλος κολάζομαι.*

Voculam *ποτέ*, quo quaecumque metrum iambicum iugulatur, in hoc poesis genere non moror, cum praesertim eo indigeat sententia, sitque versus sequens prorsus *ἄμετρος*. Sed procul dubio voluit auctor

*κακὸς κακῶς
τηρῶν ὡς Τάνταλος κολάζομαι.*

Homo simul multis liberis et uxore orbatus comparat sese Niobae marito Tantalo post coniugis et natorum stragem miseriam degenti senectutem.

778. *Νικίας με ἀνέθηκεν Ἀπόλλωνι [υἱδς] Θρασυμήδεος
ἔργων ὧν ὁ πατὴρ ἡργάσσετο τὴν δεκάτην σοι.*

Expuncto lapidarii glossemate exhibit hexameter, quali isti versifices saepe pangunt peiores. Nam ultimum nomen pronuntians est *τετρασυλλάβως*, nec in trochaeo primi pedis haerendum est propter nominum priorum licentiam. Eiusmodi glossema non latuit editorem in 1030, 1.

Ἵμνῳ θεὸν Μέλητα [ποταμὸν], τὸν σωτήρᾱ μου.
et 646, 4

οὐκ Αἶακος κλειδοῦχος, οὐχὶ Κέρβερος [κύων].

Simile quid accidisse suspicor in extremo epigrammate 981:

καὶ πέμψαις ἡμᾶς σῶουσ ἐς Κρόνου ἐμπόριον.

ubi nescio an lapidarius numeros corruperit exemplaris sibi non intellecti, quod fuisse suspicor:

καὶ σώοις ἡμᾶς ἐς Κρόνου ἐμπόριον.

783, 3.

οἵτινες δ' οἱ προσάται, γραφὴ παροῦσα σημανεῖ·

Τιμοκλείδας, Κριταγόρας, Ἀριστάγαθος, Σιλεωνίδας.

Iure nomen suspectum habet editor. Nihil novi lenius quam Σιμωνίδας, Dorice, ut praecedit Τιμοκλείδας. Lapidem Cnidi repperit Newton. In priorē versu expectabam γραφὴ ἢ παροῦσα, qualis crasis non est insolita.

793. 7. καὶ βόας ἐγρύσω, ψυχὰς δὲ βροτῶν

ἑσάωσ[ας].

De mirifica forma ἐγρύσω pro ἐρύσω silet editor. Inscriptio est Apolloniae Phrygiae a. 162 p. Chr.

802, 5.

πᾶσι γὰρ [ἐν τεκέ]εσσιν ἐμοῖς ἀναφανδὸν ἐπέσης

οὐκ ὄναρ, ἀλλὰ μέσους ἡμᾶτος ἀμφὶ δρόμους.

Supplementum est Curtii, mihi non probatum ob otiosam praepositionem. Malim;

πᾶσι γὰρ [ἐγγενέ]εσσιν κτε.

803, 5. τοῦ δ' αὖ μέλλοντος λοιποῦ βίου, ὅν [γε βιάσω.

Apta non est vocula γε, quare malim:

ὅν [βιοτεύσω.

811. In Hadriani scriptoris epigrammate reperto apud Theopias vs. 1:

ᾧ καὶ τοξότα Κυπρίδος λιγείης

Kaibelius suspicatur Musarum sacris Thespias translatis Veneri Musarum et speciem et nominationem aliquam accessisse. Quod credat qui poterit. Mihi non persuasum est imperatorem non dedisse γλυκείης. Non magis mihi constat recte traditam esse absurdam lectionem vs. 7 sq.

οὐ δ' αὐτῷ χάριν ἀντὶ τοῦ σαόφρων

πνέοις οὐρανίας ἀπ' Ἀφροδίτης.

„Qua laude, ait editor, Hadrianus non impertitus esset Amorem, si melius ei ad versum explendum vocabulum praesto „fuisset.” At praesto erat τοῦ δ' εὐφρων, quod scribens simul meliore pronomine usus fuisset. Sin vero articulum adhibere voluit pro pronomine, quidni scripsit ἀντὶ τοῦ ἀγανόφρων, pronuntiandum per crasin?

853. Εἴ τι πάθος μερόπων γεραδὲ νόος εὖρ' ἐπὶ τέχναις,
Φαμί σὲ πᾶν κατιδεῖν εὐξυνέτοις πραπίσι.

Melius intellegam: γερααῖς — τέχναις.

870, 6.

οἱ δ' εὖ γεινόμενοι μ' ἔδοσαν ἱερήϊδα τῇδε [θεαίνῃ].

Cum Iacobsio ut glossema deleverim ultimam vocem, quam quo iure editor contendat abesse non posse, me quidem latet. Perire autem dictum est οἱ εὖ γεινόμενοι, quod si revera exstat in lapide, significare videtur *nobiles parentes*. An forte poeta dederat Homericæ:

οἱ δέ νυ γεινόμενοι κτέ.?

874, 5. ταύτῃ καὶ γένος ἔσχεε ἐτήτυμον, Ἡράκλεια,
Ἡρακλέους, Φοίβου πρὸς δ' ἔτ' [ἄπ' Ἰα]μ[ι]δῶν.

Γένος ἔχειν τινός Graece non dicitur, sed εἶναι, nec dubito quin corrigendum sit:

ταύτῃ καὶ γένος ἔσχεε κτέ.

Fortasse autem tradita lectio nata est ex vitioso aspirandi more de quo egi in *Lapidum de dial. Att. test.* p. 18. De mortua loqui poetam apparet ex duobus versibus sequentibus, sic, nisi fallor, explendis:

οἷ σε καὶ [, Ἀρπυῖαι ὄτ'] ἀνηρεΐψα[ντο καθίσαν
αὐτοκασιγ[νήτην] θᾶκον ἐς [ἄ]θ[ά]ν[ατον].

quorum alterum explevit editor. Priorem si recte restitui, incertum est utrum naufragio aliave violenta morte more Homérico poeta dixerit Heracleam periisse, an tumido sequiorum scribendi generi indulgens (epigramma est Saec. II vel III p. Chr.) supremum diem obiisse morbo seniove confectam significet. Καὶ pro tradito KAT dedi ex Kaibelii coniectura.

981.

Ἦλθομεν Αἰγύπτῳ πέρας, περικαλλέα νῆσον,
 Ἰσιδος Ἰναχίης γαῖαν ἐποψόμενοι
 καὶ Νείλου βαθὺ χεῦμα, ὃς Αἴγυπτον πολύολβον
 ΑΙΕΝΕΤΟC σῶζει Καίσαρος εὐτυχίαις.

Editur aīen ētos, et explicatur *quolannīs*, quod sic dici potuisse haud facile adducar ut credam. Aut lapidarii aut describentis lapidem error esse puto pro ΑΙΕΝΑΟC, sive malis ΑΙΕΝΕΟC, quae semibarbara forma, si sincera lectio est, traditur 367, 1

Ἄένεον τόδε σῆμα πατὴρ εἶδρυσε θυγατρί.

Sed 250, 4 legitur

σκάνος ὑπὸ σάλας κρύπτεται αἰενάφ.

quae inscriptio est eius, quam nunc tracto, fere aequalis. Ex utraque apparet hoc vocabulum apud sequiores non tantum usurpari de aqua et de iis quae cum aqua comparantur (ut est *ἀενάου κρήνης* 813, 2 et *ἀέναον δάκρυον* 562, 6) sed prorsus idem significare quod *αἰδιος*. Cf. etiam 1063, 1, ubi est *ἀέναιος δόμος*. De ultimis versibus iam egi supra ad 778.

1028 (Hymnus in Isidem). Vss. 70 sqq.:

νάσας δὲ βαθυνομένας ἀπὸ ριζῶν
 ἐς Φάος ἐκ βυθίας ποτανάγαγον ἰλύος αὐτά,
 ὦρια καὶ πεδίων σπορίμαν βάσιν, ὀργάδα τ' ἄκραις
 σηρικταῖς ζεῖδωρον ὑπερτείνουσα, βοαύλοις
 μηλοκόμοι[ς τε . . .]αν· ἐπ' ἀφριδέντι δὲ Νηρεὺς κτέ.

Sic edidit Kaibel. Mihi quidem non aptius succurrit ultimi versus supplementum quam hoc:

μηλοκόμοι[ς τ' ἀνθεῦσ]αν· κτέ.

sive formam *ἀνθεισαν*, quae tamen nimis docta mihi videtur, praetuleris. Verbum quod est *ἀνθεῖν* de quavis abundantia usurpari a poetis notum est. Quae hucusque proposita sunt merito repudiavit peritissimus editor.

In eiusdem carminis versu 17, quem sic probabiliter explevit:

τὰν αὐτὰν ἀνέλυσα γενέθλιον [ὀργάδα νηδύν].

optime idem tuetur verbum *ἀνέλυσα*, sed miror eum non attulisse similem locum 1035, 9

τικτόμενον Δία, μητρῶην ὅτε γαστέρα λῦσεν.

1034, 31.

εἰ δ' ἑτέρῃ δῆμῳ συγερῇ πελάσειεν ἀνείη,
νηλὴς ἀνδροΕΛῆς ἐπιλεύσεται εἰσέτι ποινή.

In depravatissimo oraculo fortasse non nimiae est audaciae suspicari corrigendum esse :

νηλὴς ἀνδροΚΜῆς ἐπελεύσεται εἰσέτι ποινή.

1048. In hunc modum suppleverim :

Ἐπτάκι τοὺς ἑκατὸν πῆχεις εἰς μῆκος [, δδεῖτα,]
τὴν Ἰβὶ κόσμησεν τρώματι τῷ λιθίνῳ
Ἐρμόλεως δ' γυναικὶ σὺν Ἀνθούσῃ μεθ[ανασᾶς
πατρίδος ἐξ Ἑρμοῦ, υἱὸς δ' Ἑρμοφίλου.

Nam a fine versus tertii procul dubio desideratur participium praeteritum verbi, quod *migrare* significat. Neque in vitiosa aspiratione haerendum esse arbitror. Vide ad 874.

1073, 3 sq. sic scribendi videntur :

δίψῃ τιρομένοισιν μελισαγὲς ἤγαγεν ὕδωρ
καὶ ῥ' ἂ π' ἀμηχανίης εὖρε πόρον ὕδασιν,

pro tradito ΚΑΙΡΤΠ cum Boeckhio. Quod enim dedit editor καὶ τιν' ἀμηχανίης κτέ. praeter mutationis gravitatem duplici nomine falsum mihi videtur. Tum expectabam :

κάρτα [δέ] μιν καὶ ἔθηκεν ἐπὶ σκοπέλοις κελαρύζειν,
ut iungatur κάρτα κελαρύζειν, pro tradito ΚΑΙΤΑΜΕΝ ΚΑΤ-
έθηκεν et edito καὶ τὰδε μὲν κατέθηκεν, in quibus tam vocula
μὲν quam verbum compositum offensioni sunt.

1076. Μέμφεις καὶ Γέλασις Χαρίτων λουτρὸν τόδε τεῦξαν.

Numerorum causa praetulerim τόδ' ἔτευξαν.

1081. Οὐκ ἴσα πατρὶ παθόντα κατέσχε με Ἰλιάς αἶψα

ἀλκὰν Ἑλλαδικὰν κευθομένα λαγόνιν.

De Aiace Telamonio optime hos vs. interpretatus est et recte emendavit editor. Quod autem epigrammatis auctor dixit κευθομένα pro κεύθουσα, id paullo iniquius ut soloece dictum vituperavit. Eodem enim iure soloecismi reum egeris Sophoclem in Aiakis vs. 633 scribere ausum :

ἔπαντα — χρόνος

Φύει (l. Φαίνει) τῆδελα καὶ φανέντα κρύπτεται.
pro κρύπτει.

Add. 875 b, 4:

οὐ πλούτου παράδειγμ', εὐσεβείας δὲ τρόπων.

In antiquo epigrammate IV. saeculi a. Chr. ineuntis valde suspecta est brevis vocalis iota scripta per EI. Diphthongus si re vera legitur in lapide, procul dubio lapidarii σφάλμα est, non poetae.

362, 4. Ψοφᾶς ὁ κληθεὶς ταῦτα τοῖς φίλοις λέγων·

καῖζον, τρύφησον, ζῆσον· ἀποθανεῖν σε δεῖ.

Sententiam ex noto Sardanapalli epitaphio sumtam emendavit editor scribendo

καῖζον, κτέ.

sed debuerat potius e vitiosa huius aevi scribendi consuetudine (est enim II vel III p. Chr. saeculi epigramma) reponere

καῖζον κτέ.

Veteris enim formae nullum, sequioris sat multa exempla in hac sylloge reperiuntur. Sed ne καῖζον quidem si re vera in lapide legi compertum est mutare ausim; non enim minus barbara forma ἡλπιζα pro ἡλπισα legitur 167, 6.

393. εὐσαθέα π., πᾶσιν δ' ἰσότιμον κτέ.

Editor „fortasse Εὐσαθέαν, dein πᾶσι φίλην spatium expleret” At numeros expleret πάντεσσι φίλην. In vs. 4to κήρυγμα, si Musis placet, habet dactyli mensuram.

413. Ωἱ Σοφίῃ καὶ Μοῦσᾳ συνέσπετο καὶ κλέος ἔργων

φύντα τρεῖς ἑπταέτην ὤλεσε μοῖρα νόσῳ·

ᾧ γόνον, οὐχ ὑμέναιον, ἐδαδουχῆσατο μήτηρ

οἰκτρὰ σὺν γενέτῃ Χρυσίον ΩΔΕΣΑΤΟΣ.

Sic editor e Waddingtoni coniectura dedit pro ΟΙΚΤΡΑΔΕΣΙΝ-ΓΕΝΕΤΙΡ. Nimium autem a tradita lectione in fine versus discedit Kaibeli coniectura ΟΙΚΤΡΟΤΑΤΩΙ; neque in longiore epigrammate commemorari defuncti nomen iure mireris. Quare potius hoc sub corrupta lectione latere suspicatus conieci:

οἰκτρῷ σὺν γενέτῃ Χρυσίον, ὤλετ' Ἄτος.

Nomen Ἄτος in numo Smyrnaeo exstare auctor est Mionnet, *Déscription de méd. anciennes.* et hoc epitaphium alicubi in Asia minore inventum esse dicitur.

459. Ἦμην ποτὲ νέος, εὐπλόκαμος, Ἄδωνι ὄμο[ιος,
αὐτὰρ ἔπιτα χαλεπὸν γῆρας με ἐδάμασ[σεν,
κυρτὸν ἠδὲ ἄναλκιν, κεφαλῆς δὲ τρίχας ἔμαρψεν,
κωφόν, ἀμβλυωπὸν· ὀδόντας ἐξέτ[ηξεν.

Ultimum supplementum aptum non est. Legerim ἐξέτ[ριψεν.

502, 8.

ὅστις δ' ἂν τολμᾷ θέσθαι νέκυν εἰς ἐμὲ νηδύν
χωρὶς τοῦ παιδὸς πατέρος, οὗ ἔχω κατὰ γαστρός,
δώσει — δηνάρια μύρια.

In lapide legi ἐμὲ νηδύν pro ἐμὴν νηδύν. ut mox vs. 22 recte est νηδύν εἰς ἐμὴν, parum credibile est. Expectes εἰς ἐμὲ ἄλλον. Non magis exputo, quid sit vs. 28

ἀλλ' ἐγγενοῦς ὄλοιτο πάνρειζον γένος,
sed suspicor verum esse ἐντελῶς.

609, 7.

ἡ δὲ καὶ νέκυσ οὔσα ἴσῃν βίου ἔλλαχε τειμήν.

Scribi debuit et fortasse scriptum est βίφ.

616, 5.

καὶ δὴ καλεύμην Ταξιάρχης ἐν βροτοῖς
οὐ γὰρ ἐν ἑξαμέτροισιν ἤρμοσεν τοῦνομ' ἐμόν.

Ludimagistrum (eo enim munere vivum se functum esse scribit in praegressis) aversantem morem istius aetatis nullam habendi in nominibus propriis numerorum rationem, non est credibile bis impegissee in sequenti hexametro, qui optime procedet sic scriptus:

οὐ γὰρ ἐν ἑξαμέτροις ἤρμοσε τοῦνομ' ἐμόν.

Lapidarium prae ignorantia traditum sibi a diligenti magistro exemplar corrupisse probabilis mihi videtur suspicio.

Scribebam Traiecti ad Rhenum

mense Iunio, 1882.

HERODOTEÆ.

HERODOTI HISTORIÆ. Recensuit HENRICUS STEUX.
Berolini 1869—1871.

Qui post tot doctorum hominum curas textum Herodotæi operis denuo constituere volet, ei tribus tantum Codicibus Mas. utendum erit, et non pluribus.

Omnis enim librorum Herodoti emendatio et redintegratio nititur fide et auctoritate trium Codicum, qui apud Steinium sic notantur:

- I. „A Florentinus — membranaceus, forma quadrata maiori foliorum 376. Scriptus est saeculo huius ævi decimo, eximio artificio ac decore.”
- II. „B Romanus bibliothecae Angelicanae Augustinorum, foliorum membranaceorum 330, forma grandi, scriptus saeculo XI satis accurate nec invenuste.”
- III. „R Romanus bibliothecae Vaticanae — forma octava, bombycinus, foliorum 336, saeculi XIV. insunt — a fol. 12 usque ad finem Herodoti libri, e quibus quintus casu aliquo intercidiit.”

Hi libri tanta cura et diligentia tam perite a Steinio excussi sunt ut nusquam ulla de lectione Codicum dubitatio esse possit neque quidquam amplius ex iis expromi præter minutias exiles et nulli rei utiles.

Caeteri Codices omnes et quidquid scripturarum ex iis congestum est citra damnum abiici possunt et vel in ignem coniici. Nihil enim continent quod aliquem usum habeat et Herodotum

legenti et corrigenti ullo modo prosit. Impediunt legentem et obtundunt et pro luce tenebras offundunt. Quam vellem Herodotum sic edi ut ex tribus tantum quos dixi libris supellex ad crisin exercendam apponeretur et ne haec quidem omnis. Est enim in his quoque tamquam sentina exhaurienda vitiorum, quae tralaticia sunt et fere orthographica et in libris cuiusvis aetatis ac generis pervulgata. Γεύματος χάριν unum et alterum indicabo. Nomina in — εὗς habent in genitivo — εOC: nulla est de ea re controversia neque erit. Quid attinet igitur *sexcenties* annotare pro βασιλέος in aliis libris βασιλῆος aut βασιλέως esse scriptum? Nihil prorsus, ac frustra nos nugae omnes de genere hoc enicant.

Eiusdemmodi est alterum. In Codicibus antiquissimis (id est saeculo IX, X et XI exaratis) ubique τὸ παραγεγραμμένον ἰῶτα cernitur, in minus antiquis idem ubique omittitur. Hinc farago discrepantium lectionum nullius pretii et momenti nascitur. In A B constanter ἰῶτα additur, in R eadem constantia semper omittitur. Sexcenties annotatur:

χρήζω A B.	χρήζω R.
διήξε A B.	διήξε R.
ζῶια A B.	ζῶα R.
ζώδια A B.	ζώδια R.
ζωιάγρια A B.	ζωάγρια R.
θρήικες A B.	θρήικες R.
θρήικη A B.	θρήικη R.
πατρῶιος A B.	πατρῶος R.
κλήιω A B.	κλήω R.
ἡρῶιον A B.	ἡρῶον R.
Ἀχελώϊου A B.	Ἀχελώου R.
ἔδῆιου A B.	ἔδῆου R.
ὠδόν A B.	ὠόν R.

et similia passim.

II. 40. Herodotus scripserat: ἐπεὰν προνησεύωσι τῇ Ἰσι (THIICI): omisso de more ἰῶτα nascitur THICI, tum stipes articulum esse ratus iterum ἰῶτα exemit et sic factum est ut in libris nostris legatur aut τῇσι aut τῆσι. Absurdum hoc esse neque sentiebant neque curabant.

Nonne igitur erat satis id quod *sine exceptione ubique* factum videmus semel indicare? Opinor. Animadvertendum est obiter ne haec quidem ζῶια, ζώδια, θρήικες, sine vitio esse, nam Herodotus Ἰασι scripserat ζώια, ζώδια, Θρήϊκες, Θρήϊκη cet. et in libris est ζῶια, ζώδια, Θρήϊκες. Peiora etiam haec sunt: quidquid adverbiorum exit in — τέρω et — τάτω *semper et ubique* habet in A B ἰῶτα adscriptum, προσωτέρωι, ἀνωτέρωι, κατωτέρωι, ἐκασάτωι, ἀγχοτάτωι. Sunt etiam quaedam plane absurda veluti: πέρσεωι, δοκέωι, οὔτωι, ᾧδε, ἀρρωιδιή, ἀρρωιδήσας. Apage has ineptias: et omnino omnes scribarum errores, *ubi de nera scriptura nulla est dubitatio.* • Constat inter omnes verbi ἔρχομαι imperfectum in Ionia esse ἦϊα, ἦϊε, ἦϊσαν, cum omnibus compositis. Nonne absurdum est igitur III. 74 pro ἦϊσαν afferri ex libris: ἦισαν, ἦσαν, ἦεσαν, ἦισαν, ἦεσαν, ἦσαν, ἦσαν et εἶσαν? aut VI. 46 pro προσήϊε scribi προσήϊει, προσήϊει, προσείη et προσείηε?

Ad eundem igitur modum magna vis lectionum nihili ex Apparatu vere *Critico* exturbari poterit: de qua re saepius alias dabitur dicendi locus, nunc ad alia propero.

Nempe de fide et auctoritate trium Codicum magna quaestio est. A et B duo vetustissimi tam fideliter inter se conspirant etiam in minutioribus cum perexigua tantum discrepantia, ut constet inter omnes *duos hos libros pro uno et eodem haberi posse.* „*tanta sunt inter se similitudine ut fere unius instar sint, nec tamen tanta ut alter ex altero descriptus videatur*” ut rectissime iudicat Stein pag. XXII. Miraberis autem in libris tam antiquis tam paucas bonas et veras scripturas reperiri. Pauculas sedulo corrasit Stein hasce:

I. 110: τῶν βουκόλων τῶν pro τὸν βουκόλον τόν.

III. 110: δεῖ pro δῆ.

IV. 103: ἐπαναχθέντες pro ἐπαναχθέντας.

V. 111: γένος μὲν κὰρ τὰ δέ pro γενόμενος κάρτα δέ.

V. 119: λάβραυνδα pro λάβρανδα et λάβρυνδα.

VII. 60: συνήγαγόν τε pro συνηγάγοντο.

VIII. 137: ὀπτῶιη pro ὀπτῶτο.

IX. 66: κατηρημένως pro καιρητισμένως.

Quam sint haec levia et exilia vides. Estne opus libro vetusto ut pro δῆ reponatur δεῖ, aut τῶν βουκόλων pro τὸν βουκόλον, aut

ἐπαναχθέντες pro ἐπαναχθέντας, aut λάβραυνδα pro λάβρανδα?

Reliqua ne vera quidem sunt: namque VII. 60 ex Codice R legendum: συναγαγόντες· ἐς ἓνα χώρον — καὶ συννάξαντες, et VIII. 137: ὁκῶς δὲ ὀπτῶτο ὁ ἄρτος.

Κατηρημένως a Steinio probatum pro κατηρτιμένως ne Graecum quidem est, ut infra ostendam.

His candide Stein addit: „*quae sane nec multa sunt numero nec aliis quae omisi magnopere adaugentur.*” In qua re igitur spectatur librorum vetustissimorum praestantia? Stein respondet: „*non in hoc propria eorum virtus continetur, sed quod uni ex omnibus interpolatorum temeritate fere vacui manserunt*” quod quales sit infra apparebit.

Venio nunc ad Codicem R Romanum, de quo diversissima sunt et maxime inter se pugnantia hominum doctorum iudicia. Ab aliis olim genus hoc „*Codicum, cuius nunc illud exemplum vetustissimum atque optimum superesse videtur*” (Stein) laudibus efferebatur in coelum, nunc iacet et pro nihilo ducitur. Negat Stein pag. XXVII aut vetustum aut emendatum esse et addit: „*quae iam enarranda habeo multa ac varia minnendae sunt ac paene perimendae quae adhuc de eius praestantia obtinuit opinionis.*” fatetur simul „*se quoque antehac cum plerisque omnibus laudatorem eius Codicis fuisse.*”

Necesse est admirabilem esse hunc librum, qui tot homines doctos tam acutos et perspicaces tamdiu fefellerit. Et erat hercle mirabilis quia simul idem et unus omnium optimus et pessimus unus omnium fuerit. Itaque qui solas virtutes libri intuebantur et plurimas egregias et unice veras lectiones, non poterant laudare satis; contra qui vitia et menda sola animadvertabant, perinepta et absurda pleraque, nullius auctoritatis hunc Codicem esse arbitrabantur, et si quid „*INESSET BONI ID OMNE SCRIBIS AUT LECTORIBUS INGENIOSIS ET ACUTIS IMPUTANDUM ESSE*” opinabantur. Disertissime Stein pronunciat pag. XXXII: QUIDQUID UNUS R OFFERT ID OMNE EST AUT CORRECTUM AUT ERRATUM. Steinii opinio est fuisse nescio quem Graeculum incertae aetatis sed Eustathio certe antiquiorem, qui „*acumine ingenii plane eximio indefessaque mentis intentione permulta primus aut solus in scriptura tralaticia et perspererit foedata corrupta lacera et refecerit eventu haud raro felici*” de Valckenario aut

Bentleio aut Porsono agi putes. Deinde exempla emendationum a viro perspicacissimo repertarum haec apponit: „I. 9. pro Ἐρόψεται scripsit Ἐψεται, 88. χρόνῳ] χρή, 126. τῆς χάρης] τις χάρος. II. 11. πλοίου ἀρξαμένου] πλοίου ἀρξαμένῳ, 15. αὐτῶν] αὐτήν, 124. ἄλλῳ] λαῶ. 175. καταχθόμενον] καὶ ἀχθόμενον. III. 20. καὶ] φασι. 31. τοῖσι] τοῖσι Πέρσῃσι. 54. ὑπερέβησαν] ἐπέβησαν. 59. Θυρέαν] Ἰδρέαν. 61. τε ἦσαν] εἶσαν. VII. 22. ἐντός] ἐκτός, et alia compluscula eisdem farinae, in quibus nihil ferme est quod non quilibet qui hoc agat et mediocriter Graece sciat facili negotio corrigere potuerit, sed nulla palmaris emendatio Bentleio aut Porsono digna. Admirabundus tamen ita pergit Stein dicere: „quid quod vidit olim quae postea critici nobiles vidisse sibi primi videbantur, veluti III. 7. ἘΛξαντας] CAξαντας. 66. μὴ μὲν] μὴ μιν. IV. 5. τοῦ] τῶν. 78. αὐτῇ] αὐτῇ cum Reisio, IV. 79. κάτισε] κατέισε cum Valckenario. III. 68. ἀνισάμενος] ἐνισάμενος cum utroque. III. 69. ἦν] εἰ cum Schaefero. VI. 87. πεντήρης] πεντετηρίς cum Schoemannno.” Nihil est in his memorabile praeter unum CAξαντας pro ἘΛξαντας, sed ostendimus infra quam facile inter se confundantur CA et ΕΛ, ΔΕ et AC, ΛΕ et AC, ut I. 174: Βυβαεσίης pro ΒυβαCσίης, et non est CAξαντας pro ἘΛξαντας peringeniose repertum sed antiqua et proba lectio est CAξαντας a dormitante librario in ΕΛξαντας corrupta.

Ne Graecum quidem est ἔλας, nam veteres omnes dicebant ἔλκω, ἔλξω et εἴλκυσα, ut ἔρπω, ἔρψω et εἴρπυσα. Sero nati Graeculi εἴλα et εἴρφα coeperunt dicere, ut ad Philostrati vitam Apollonii Tyanensis olim ostendi. Exemplorum plena sunt omnia; unum vide II. 25: ἔλκει — τὸ ὕδωρ — ἐλκύσας δὲ ἀπωθέει.

Nunc dicam cur Romanus Codex vere et optimus omnium et idem pessimus testis vocari possit. Derivatus est enim ex libro antiquo emendatissime scripto et longe longeque fidelior et certior teste quam sunt A et B. Passim ille liber ipsam Herodoti manum solus servavit corruptam apud reliquos omnes. Ex illo Codice fluxerunt per complures hominum aetates apographa permulta alia ex aliis propagata, quorum ultima ad nostram aetatem perdurarunt. In eorum numero sunt nobilis ille olim Sancroftianus (*Archias*) aliique apud Steinium notati *brav*. Hi omnes in mendis et erroribus et lacunis ferme inter

se conspirant. Optimum omnium et antiquius caeteris est Romanum exemplum, quo solo utendum abiectis reliquis praeterquam in libro V, qui in Codice Vaticano desideratur. Sed genus hoc omne incredibile dictu est quam multa menda et quam foeda et absurda longo temporis tractu conceperit, quae omnia et in Romano libro reperiuntur. Quum fere solerent illi qui Graecos libros describebant non esse prorsus linguae Graecae imperiti sed satis intelligerent quod scriberent, videntur contra librorum superstitem scribae nihil scire, nihil sentire, nihil plane cogitare aut intelligere. Dabo pauca exempla de permultis:

vera lectio
in A B.

corrupta
in R.

I. 54. πάγχυ.	ταχύ.
I. 80. ψιλόν.	ὑψηλόν.
I. 80. δσφραινόμενος.	εὐφραινόμενος.
I. 111. τότε κως.	τὸ τέκος.
I. 191. ἀνδρὶ ὡς.	ἀνδρείως.
I. 202. μεγάθεα.	μεγεάθεα natum ex μεγέθεα.
I. 211. ἐπελάσαντος.	ἐπελεύσαντος.
II. 47. ἀπ' ὧν ἔβαψε.	ἀπιῶν ἔβαψε.
II. 48. βίου σαιτίνας.	βίους τέ τινας.
II. 50. οὐδ' ἥρωσι οὐδέν.	οὐ δὴ δρῶσιν οὐδέν.
II. 52. οὐ γὰρ ἀκηκέσαν κω
θεοὺς δέ.	οὐ γὰρ ἀκήκοεν ἂν κοθεν οὐς δέ.
II. 131. ἐμίγη οἱ ἀεκούση.	ἐμίγη οἶα ἐκούση.
II. 135. περιλεσχήμεντος.	περὶ λέσχην οὗτος.
II. 141. ἐνυπνίοισι.	αἰγυπτίοισι.
I. 206. βούλει.	βούλεε.
II. 76. μέλαινα.	μέλενα.
II. 35. ἱράται γυνή.	ἱρὰ τὴ γυνή.
III. 37. ἐξεμαίνετο.	ἐξεμένετο
III. 40. προσπταίειν.	προσπτέειν.
III. 55. αἰρέθη ἂν σάμος.	αἰρέθησαν σαμίους.
III. 122. ἴδμεν.	ἴσδμεν natum ex ἴσμεν.
II. 9. ἐξήνεκε.	ἐξήνει καί.
VI. 75. ἀνέγνωσε τά.	ἀνέγνω ἐς τά.
IX. 47. ἡώς τε διέφαινε.	ἡ ὥς διέφαινε.
IX. 53. ταῦτ' ἀναινομένου.	ταῦτα νενωμένου.

Quid eo homine facias qui pro *ἔδεε ὡς οἶκε* dedit *ἔδεεν ὡς οἱ καὶ* (VI. 64), aut pro *δατάμενοι σῖτον* substituit *δασαμένοισι τόν*? (VII. 119) Scatet Codex R huiuscemodi deliramentis.

In Codicibus perantiquis IX aut X saeculi, ut in Parisino A Platonis, Parisino S Demosthenis, Marciano Athenaei, tres literulae β — η — κ scribuntur ductu tam simili ut nisi diligenter hoc agas et quod legas probe intelligas vix eas oculis discernere possis. Hinc nascuntur. errores huiusmodi:

vera lectio in A B.	corrupta in R.
II. 67. <i>θήκησι.</i>	<i>θήβησι.</i>
II. 113. <i>ήλονος.</i>	<i>κίλονος.</i>
IV. 36. <i>ἰσιητηρίου.</i>	<i>ἔσικτηρίου.</i>
IX. 75. <i>προκλήσιος.</i>	<i>προβλήσιος.</i>
III. 5. <i>ἰηνύσου.</i>	<i>ἰκνύσου.</i>
IV. 187. <i>ύγιηροτάτους.</i>	<i>ύγιροτάτους.</i>
IV. 45. <i>λυκίην.</i>	<i>λυβίην.</i>

Qui palaeographiae non est imperitus si diu et multum aliquis Codicis scripturas consideraverit facili negotio perspiciet ex quali libro suus liber manaverit. Multa menda nata sunt ex unciali scriptura quae verbis non divisim miscet Α - Δ - Λ, Γ - Ι - Τ, Θ - Ο, Η - Ν, Ε - Σ, Κ - ΙC, Μ - ΑΛ - ΛΑ, Τ - Ψ. In antiquo libro, unde R propagatus est. versus erant litterarum 15—18. Deprehendi id potest III. 54. ubi in R sic scriptum est: *οἱ δὲ ἐπισπόμενοι ἐκτείνοντες Λακεδαιμονίων* pro: *οἱ δὲ ἐπισπόμενοι ἔκτεινον. εἰ μὲν νυν οἱ παρὲντες Λακεδαιμονίων.*

Erat autem in vetusto Codice:

ΟΙΔΕΕΠΙ
ΣΠΟΜΕΝΟΙΕΚΤΕΙΝΟΝ
εἰ μὲν νυν οἱ παρὲν
ΤΕΣΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

et scriba socors omisso versu tertio inepte coniunxit *ἐπισπόμενοι ἔκτεινοντες Λακεδαιμονίων.*

Insigne socordiae exemplum videbis VII. 141, ubi in R scriptum est: *μὴ δὲ σύγ' ἸΠΟΧΩΡΕΙΝ* pro *μὴ δὲ σύγ' ἸΠΠΟ(σύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα πολλὰν ἀπ' ἡπίρου στρατὸν ἥσυχος ἀλλ' ἸΠΠΟ)ΧΩΡΕΙΝ.*

Quidquid inter *ΙΠΠΟ* et *ΧΩΡΕΙΝ* erat scriptum alias res

agens homuncio omisit. Saepe videbis in R unum versiculum periisse veluti:

III. 19: ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν.

III. 68: δὴ ταύτην εἶχε τότε.

III. 106: ὁ δὲ καταφορεύμενος.

III. 137: ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει.

VI. 14: διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα ἐν.

In libro VI. 105, unum folium periit.

Non est omnino capitalior libris Mss. pestis quam lacunae quum parte verborum amissa reliqua intelligi non possunt. In nulla alia re tam cernitur in R scribarum oscitantia quam in lacunis, quibus liber totus scatet. Permagnum lacunarum numerus ex A et B suppletur, sed sunt aliae omnibus libris nostris longe antiquiores.

Indicabo nunc de magna copia pauculas:

III. 9. καμήλων [..... καμήλων].

III. 12. κεφαλὰς [..... κεφαλὰς].

III. 37. ἡφαίστου [..... ἡφαίστου].

III. 51. ἀπελαυνόμενος [..... ἀπελαυνόμενος].

IV. 95. οἶκημα [..... οἶκημα].

IV. 103. λέγουσι [..... λέγουσι].

IV. 113. ἀπῆλθε [..... ἤλθε].

IV. 125. τούτων [..... τούτων].

IV. 131. φέροντα [..... φέροντα].

IV. 191. τε καὶ [..... τε καί].

IV. 80. ἀδελφεὸν [..... ἀδελφεὸν].

VI. 28. θάσον [..... θάσον].

VI. 41. νεῶν [..... νεῶν].

VI. 42. ἠνάγκασε [..... ἠνάγκασε].

VI. 50. αἰγινητέων [..... αἰγινητέων].

VII. 10. διαγινώσκομεν [..... διαγινώσκομεν].

VII. 18. θεοῦ [..... θεοῦ].

VII. 36. τριηκοσίας [..... τριηκοσίας].

VII. 51. γινόμενοι [..... γινόμενοι].

VII. 69. εἶχον. [..... εἶχον].

VII. 96. ἡγεμόνες [..... ἡγεμόνες].

VII. 106. ἐλλησπόντου [..... ἐλλησπόντου].

VII. 183. σηπιάδος [..... σηπιάδος].

- VII. 200. ποταμοῦ [. ποταμοῦ].
 VII. 201. θερμοπύλαι [. πύλαι].
 VII. 208. στρατόπεδον [. στρατόπεδον].
 VII. 214. ἀτραπὸν [. ἀτραπὸν].
 VII. 218. Φωκέες [. Φωκέες].
 VIII. 22. γράμματα [. γράμματα].
 VIII. 32. παρνησοῦ [. παρνησοῦ].
 VIII. 63. ἀνεδιδάσκετο [. ἀνεδιδάσκετο].
 VIII. 111. θεμισοκλέος [. θεμισοκλέος].
 VIII. 135. ἱρὸν [. ἱρὸν].
 VIII. 139. ἦν [. ἦν].

Vides has lacunas omnes eodem modo esse natas: vocabulo eodem in vicinia repetito scribae oculi et mens a priore ad posterius aberrarunt.

Hisce igitur de causis Vaticanum Codicem turpissimis vitiis coopertum et scatentem lacunis pessimum testem dixi esse. Sequitur ut dicam cur eundem unum omnium testem optimum esse existimem. Utar in eam rem comparatione: duo antiqui libri sunt veluti duo senes, homines frugi et graves sed rusticani et ingenii obtusioris. Contra Romanus adolescentis instar est, qui nobili loco natus et divitiis affluens liberius vivit vino et amori dans ludum, sed idem lepidus, urbanus, elegans, venustus homo. Is si forte temulentus est οὐδὲν ὑγιὲς loquitur, sed ubi se collegit et ad se rediit faceti ingenii est et incundissimi sermonis. Quem modo audivimus meras nugas deblaterantem, idem permagnum numerum optimarum lectionum solus servat, quae tantam habent ἐνάργειαν, ut Stein ipse longe maximam earum partem ex solo R in textum receperit, quamquam imbiberat falsam ac vanam opinionem Graeculum hominem Eustathio paullo antiquiorem has omnes certas et evidentes emendationes peringeniose excogitasse. Lucundum est audire laudes eximias, quibus alter ille Bentleius in Graecia effoeta et decrepita et delirante natus a Steinio ornetur pag. XXIX. „cum orationis Herodoteae proprietates in paucis calleret multaque ex intima eius indole subtiliter observasset, acrique iudicio exquireret quid ad aequabilitatem convenientiamque sermonis desideraretur, IN OMNI GENERE EMENDATIONIS effecit haud exigua numero.” Quid

magnificentius hisce vel de Hemsterhusio dici potuisset? Sed Stein quamquam natura paullo acerbior esse videtur, tamen non inscite neque illepide iocatur in iis quae continuo addidit: „in omni genere emendationis effecit haud exigua numero, quibus nihil fere ad veritatis perfectionem deesse videatur PRAETER IPSAM NECESSITATEM EMENDANDI.” Non poterat facetius quam sic *παρὰ τὴν προσδοκίαν* risum movere. Emendationes sunt in omni genere admirabiles, inquit, sed nulla est emendandi necessitas, quia omnia recte et ordine se habent. Sic Cicero quum hominem improbum ioci causa laudasset addidit: „*quid enim huic homini deest nisi res et virtus?*”

Sed imprimis ioculare est quod nunc demonstrare conabor. Quas enim Stein hominis Constantinopolitani correctiones esse opinatur satis acute repertas sed prorsus inutiles ut in locis sanis et integris, eae sunt antiquae et verae lectiones ab Herodoti manu profectae et in solo Vaticano Codice ab interitu servatae. Et nunc quidem paucis exemplis defungar magnam deinceps in omnibus Herodoti libris copiam prolaturus locorum, ubi ipse Stein victus veritatis viribus Codicis Vaticani „*emendationes*” probatas in textum recepit.

Herodotus scribit III. 1. sqq. Scythas duodetriginta annos domo abfuisse. Eorum uxores quia sine viris esse non poterant cum servis consueverunt. *Ex his igitur, inquit, servis et mulieribus* SUCCREVIT *iuventus.* ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν Ἐπιτράφη νεότης. Non est in ea re aliud verbum in usu quam ἐπιτραφῆναι *succrescere*, in quo inest notio successionis aetatum, ut apud Herodotum II. 121 a: *πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλεῖ (Rhampsinito) γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον Ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν.* In eo loco R dormitans scribit sine sensu ὕστερον ἔτι γραφέντων. cf. etiam I. 123. Itaque nostro loco necessarium ἐπιτράφη non est Graeculi correctio inutilis (pro ἐτράφη, quod est in A B) sed antiqua et vera scriptura quam primum in veterem sedem reducenda.

Assiduus Herodoti lector et admirator et imitator Pausanias de simili re scripsit IV. 14. 5: *ἐπιτράφη δὲ νεότης καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Μεσσηνίας.*

Alterum exemplum praebet locus VI. 128. Clisthenes procorum filiae suae explorabat sedulo ingenium et mores: *διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆς ὀργῆς καὶ παιδεύσιος — καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων — καὶ τό γε μέγιστον ἐν τῇ συνεσίῃ διεπειρᾶτο*. Audi nunc Steinium: *συνεσίῃ* A: „*συνισίῃ Brodovius*, τῇσι *ισιήσεσι L. Dindorf*, *ipse tentabam τῇ συνισιήσει ἐπειρᾶτο*.” Sardi venales, alius alio nequior. Quid est igitur ab Herodoto scriptum? Id quod unice verum et in Vaticano Codice solo servatum est: *ἐν τῇ συνεσΟΙ (συνεσοῖ) διεπειρᾶτο*. Dialectus Ionica et vetus Attica habebat nomen *ἐσώ* id est *οὐσία*, et *ἀπεσώ* pro *ἀπουσία*, et *εὐεσώ* pro *εὐδαιμονία* et *κακεσώ* pro *δυσυχία* et *ἄειεσώ* pro *αἰώνιος οὐσία*, et sic *συνεσώ* pro *συνουσία*, id est *συναναστροφῇ*, de hominum inter se usu et consuetudine, qua re optime hominum ingenia et mores cognoscuntur. cf. Hesych. v. *Ἀειεσοῦν*: τὴν αἰώνιον οὐσίαν. *Κακεσοῦν*: κακὴν κατάστασιν. Democrito reddidit Valckenarius ad Herodotum I. 85: *πρὸς εὐεσοῦν* pro *εὖ ἐς’ οὖν*. Hesych. v. *Εὐεσώ*: *εὐθηνία*. Suidas *Εὐεσοῖ*: *εὐθηνία* ex Herodoto I. 85. *ἐν τῇ παρελθούσῃ εὐεσοῖ*, ubi R pro *εὐεσοῖ* exhibet *εὐθηνία*. *Εὐεσώ* saepius legitur apud Aeschylum ut in VII *comtr. Thebas* vs. 169

οὐτ’ ἐν κακοῖσιν οὐτ’ ἐν εὐεσοῖ φίλην.

Suidas v. *Ἀειεσώ*: — ὥσπερ καὶ *εὐεσώ* ἢ *εὐδαιμονία* καλεῖται. Suidas *Ἀπεσώ* — ἢ *ἀποδημία* ex Herodoto IX. 94: *αἰσχυρόμενοι τῇ ἀπεσοῖ τῆς μάχης*. Ad eandem igitur analogiam formatum est *συνεσώ* ex *συνεῖναι*, et habemus gratiam optimo testi, qui solus omnium *συνεσοῖ* ab interitu retraxit. Ecquis ad hanc lucem serio credere poterit *συνεσοῖ*, quod nusquam alibi locorum comparet, ex Graeculi correctione esse natum? Addam etiam tertium. Stein edidit VII. 21: *αὗται αἱ πᾶσαι καὶ οὐδ’ εἰ ἕτεραι πρὸς ταύτῃσι προσγενόμεναι στρατηλασίαι μιῆς τῆσδε οὐκ ἄξιαί*. Sic legitur in antiquissimis A B. Optime Romanus liber omittit *καὶ* et *εἰ* et *προς* in *προσγενόμεναι*. cf. I. 215: *σιδήρῃ δὲ οὐδὲ ἀργύρῳ χρῶνται οὐδέν*. II. 52: *ἐπωνυμίην δὲ οὐδὲ οὐνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτῶν*. IV. 28: *ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται ἀρχήν*. V. 92. β: *ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδὲ ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγένοντο*. Ad eundem igitur modum Herodotus nunc quoque scripserat: *αὗται αἱ πᾶσαι οὐδὲ ἕτεραι πρὸς ταύτῃσι γενόμεναι στρατηλασίαι μιῆς τῆσδε ἄξιαί*. Sed dixerit aliquis, fac

illam ipsam esse Herodoti manum, sed quid impedit quo minus existimemus Bentleium illum Constantinopolitanum qui „*orationis Herodoteae proprietates in paucis callebat multaque ex intima eius indole subtiliter observavit*” (Stein pag. XXIX) in eandem suspicionem incidisse? Tantum absuit homo ab illa observandi subtilitate, ut in eodem loco insigne incitiae specimen ediderit ac palam fecerit se *orationis Herodoteae proprietates* minime *cal- lere*. λαβὲ τὸ βιβλίον, inspiciamus locum; videmus in R non esse scriptum: αὗται αἱ πᾶσαι οὐδὲ ἕτεραι, sed αὗται οἱ πᾶσαι. Tenemus interpolatorem manifestum; si orationis Herodoteae proprietatem observasset facile collegisset e locis, quos apposui- mus, Herodotum pro οὔτε ἡμίονοι οὔτε ὄνοι, οὔτε ἐκ ταύτης οὔτε ἐξ ἄλλης dicere solere ἡμίονοι οὐδὲ ὄνοι, ἐκ ταύτης οὐδὲ ἐξ ἄλλης et sim. quod quum semidoctus corrector nesciret de suo οὐ interposuit ineptissimo loco: αὗται οἱ πᾶσαι οὐδ' ἕτεραι. Post haec omnia nondum loci emendatio perfecta est. Aeque animo legimus: αὗται αἱ πᾶσαι οὐδ' ἕτεραι — μιῆς τῆσδε οὔτ' ἄξιαι. Quis praesertim admonitus non sentit vitiose admodum οὐκ abundare? Graecum est οὔτε ἡμίονοι οὔτε ὄνοι ἀνέχονται, non οὐκ ἀνέχονται, aut οὔτε ἐκ ταύτης οὔτε ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγένοντο, non οὐκ ἐγέ- νοντο, itaque eodem modo dicendum: οὔτε αὗται οὔτε ἕτεραι μιῆς τῆσδε ἄξιαι, non οὐκ ἄξιαι. Idem error commissus est IV. 28. ubi Stein edidit: ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι οὔτ' ἀνέχονται ἀρχήν, ubi delenda est negatio. Tertium eodem modo pec- catum est IX. 39: οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφόνευσαν [οἱ] Φειδόμενοι οὔτε ὑπόζυγιον οὐδενός οὔτε ἀνθρώπου, ubi R οὐ omittit; quam recte hi loci declarabunt: Thucyd. III. 74: Φειδόμενοι οὔτ' οἰ- κείας οὔτ' ἀλλοτριᾶς. VII. 29: Φειδόμενοι οὔτε πρεσβυτέρως οὔτε νεωτέρως ἡλικίας. Xenoph. Hellen. VII. 1. 46: οὔτε τῶν δημο- σίων χρημάτων οὔτε τῶν ἱερῶν Φειδόμενοι.

Haec nunc quidem γεύματος χάριν sufficiant.

Herodoti liber quintus, ut scribit Stein pag. XI. in Codice R „*casu aliquo intercidit.*” Mirum autem est quam sit in hoc ipso libro Herodoti textus integrior et emendatior quam in reliquis. Qui more Hemsterhusii inter legendum „*omnia ad cer- tam rerum sermonisque normam exigit, difficilis, suspicax, semper*

verens ne quid sibi fallaciae vel a librario vel ab interpolatore struatur" (Ruhnken. in *Elogio Hemsterhusii* Opusc. I. pag. 271) is magnam libri quinti partem sine ulla offensione legere et relegere poterit. Scripturae vitia neque multa sunt neque gravia admodum ut in libris reliquis. Cuius rei quam causam esse arbitrer iuvat dicere. Non omnes habebant olim Herodotum *totum* (ut nec Romani Livium) sed circumferebantur Codices, quibus aut singuli libri aut pars aliqua librorum contineretur. Sic factum est ut libri nostri non ex uno eodemque fonte omnes manaverint sed alii ex aliis interdum melioribus, interdum deterioribus sint descripti.

In Codice Romano primus liber pessime mulcatus est, non item ceteri. Iam intelligimus cur in optimo Codice liber quintus desideretur. Qui olim Codicem, unde R profluxit, edidit in lucem, nactus reliquas partes unam nancisci non potuit, in qua liber V inerat.

Possem eius rei complura argumenta et exempla proferre sed dabitur de ea re alius dicendi locus. Ex iis quae dixi perspicuum esse existimo quamobrem in eodem libro aliae partes mendosius, aliae emendatius sint descriptae.

Addam unum indicium eiusdem rei. In exitu libri V scriptum est in A:

XXHH ΗΡΟΔΟΤΟΤ Ε.

et in B:

ΗΡΟΔΟΤΟΤ ΙCΤΟΡΙΩΝ Ε

XXHH.

In exitu libri VIII in A B est:

ΗΡΟΔΟΤΟΤ Η

XXHHHΔΔII.

In fine libri IX subscriptum est in A B:

ΗΡΟΔΟΤΟΤ ΙCΤΟΡΙΩΝ Ε

XXHHΠI.

In caeteris libris nulla est *σιχομετρια*. Cur? Quia libri V et VIII et IX ex alio libro quam reliqui desumpti sunt.

Relegam nunc ordine Herodoti *Historias* et si quid animadversione dignum occurret quam potero brevissime exponam.

Quos locos iam antea in *Variis et Novis Lectionibus* aut alibi ἐν παρόδῳ tractavi, eos nunc in perpetua annotatione indicabo tantum.

(*continuabitur*).

C. G. COBET.

SUIDAS.

v. Ἐλκει μοιχὸν εἰς μοιχὸν παροιμία.

Apud Zenobium legitur IV. 67-

κέρδος αἰσχύνῃς ἄμεινον ἔλκε μοιχὸν εἰς μυχόν.

ne hoc quidem intelligi potest. Legendum: ἔλκε μοιχὸν ἔκ μυχοῦ. *Protrahere moechum ex latebris, ut pecunia se redimat.*

v. ἀρχὴ Σκυρία: — δερακισθῆναι δὲ πρῶτον Ἀθήνησι Θεσέα ἰσορεῖ Θεόφραστος ἐν τοῖς ΠΡΩΤΟΙΣ καιροῖς.

Legendum ἐν τοῖς ΠΡΟΣ ΤΟΤΕ καιροῖς. cf. Diogenes Laërtius in Theophrasto V. 45.

v. Χριστόδωρος. — ἔγραψε θαύματα τῶν ἁγίων ἈΝΑΓΓΥΡΩΝ Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.

Ridiculum mendum pro ΜΑΡΤΥΡΩΝ.

Schlägt man ein Kirchenbucien nach, so kommt man, dass jene heiligen Acte des Kosmas und Damianus-Adons, weil sie unentgeltlich zu finden, von Alters her durch den Namen ἀνάγγυροι ausgezeichnet waren. Rhein. Mus. XXXVIII, Heft 16

v. νῦν σωθεῖν latent duo versiculi Comici poetæ:

νῦν δὲ σωθεῖν ἵνα

ἥ μοι διδασμα τοῦτο τοῦ λοιποῦ χρόνου.

v. Ἐταιρεία in Babrii fragmento legendum:

θέντο μετ' ἀλλήλοισιν ἑταιρείην μὲν δοιῶ

οὐ κάθομα ζῶντες.

pro ἀλλήλοισιν et καθ' ἑμά.

C. G. C.

LANX SATURA.

Veterum scripta, historicorum praecipue libros, si quid datur otii, curiose pervolutans, *totus in rebus*, quo propius antiquorum populorum monumentis lectitandis ad ipsam antiquitatis indolem accedam, ita tamen legere non desino ut adolescentulum me docuit Hemsterhusius noster, summus philologus idemque Ruhnkenio teste in historia, „quam critica ratione tractabat,” versatus si quis alius:

„difficilis, suspicax, semper verens ne quid fallaciae vel a librario vel ab interpolatore struatur.”

Hanc enim viam instituisse video ad unum omnes, qui in disciplinis historicis sive archaeologicis operam posuerunt haud inutilem et mihi quidem sic firmiter persuasum est: acutos philologos esse posse nimirum qui cum intima utriusque linguae notitia atque familiaritate vastam rerum copiam non conjungant; contra vero in vetustatis memoria illustranda identidem labi ingeniosissimum quemque, qui subtilis literarum doctrinae expertus tanquam necessario praesidio destitutus sit. Dum igitur in legendo, praesertim si qui loci occurrant obscuriores et impeditiores, varias codicum manuscriptorum lectiones nec non diversas doctorum virorum coniecturas interpretationesque qua possum maxima cura perpendere soleo, grato animo agnosco quantum tot eruditorum hominum diligentia, sagacitas, doctrina multis bonis auctoribus profuerit. Quod sane quam cernitur in Thucydide. Cujus scriptoris si quis cum editione illa, quam nuper in scholarum usum fecit Herwerdenus, animi causa componere velit principem Aldinam, laetus videbit fontem, temporis hominumque iniuria turbidum factum et lutu-

lentum, iam philologorum incredibili industria sordibus omne genus ita purgatum esse, ut deuvo tantum non fluat splendor vitro. Quodsi forte vel post tot exactos labores adhuc pristini limi quid restat, ipsa lympharum claritas efficiet nimirum — quemadmodum in mundo corpore latere nequit naevus — ut sponte id appareat facillimeque tollatur. Quae cum ita sint, aequi bonique consulat L. B. si primum omnium in uno alteroque loco Thucydideo mearum qualiumcunque virium faciam periculum.

Thuc. L. I. c. 5.

.... ἤρπάζον καὶ τὸν πλεῖστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιοῦντο· οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον. δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἡπειρωτῶν τινες ἔτι καὶ νῦν, οἷς (aliquanto lenius transposuerim: οἷς ἔτι καὶ νῦν) κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν κτέ.

καὶ μέχρι τοῦδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται περὶ τε Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας καὶ Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρνανας καὶ τὴν ταύτην ἡπειρον. τό τε σιδηροφορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἡπειρώταις ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ληστείας ἐμμεμένηκεν.

Opinatur Thucydides latrocinium olim tota Graecia, ut et apud barbaros, non tantum inhonestum non fuisse sed etiam laudis quid habuisse; cuius rei in testimonium affert exemplum Acarnanum, Aetolorum, Locrorum Ozolarum, aliorum populorum ad hunc usque diem, ut ait, antiquis moribus viventium. Et sane per multa saecula Aetolorum gens inquieta una cum vicinis insatiabili aviditate et rapacitate famosa fuit. Quid si ne hodie quidem, qui nunc eas terras incolunt, *clephtarum* (κλεπτῶν) et *armatolorum* (ἀμαρτωλῶν) fortissima natio, a gloria maiorum prorsus degenerasse perhibentur? Utut est, haud facile dixeris quid tandem significet: „οἷς ἔτι καὶ νῦν κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν.” In adverbio isto καλῶς editores fere omnes haeserunt itaque alius aliter id interpretando explicare conatur. Malum factum quod parum conveniunt: quot capita tot sententiae! Laurentius Valla vertit *egregie*, Stephanus mavult *bene*. „Bene autem praedandi artem exercent, inquit, qui eius periti sunt, adeo ut fortasse reddi etiam *perite* queat” Herwerdenus monet: „*fortiter* puta ac *perite*,” Classenius: „*mit gutem*

Erfolg," Haasius vero: *scite!* Quidni et apte atque eleganter, ut admirabiles illi praedones in fabulis Milesiis! Viden quam frustra se torqueant interpretes? Satius erit, opinor, fidenter expungere submolestum adverbium, quod, ut alibi saepe, scribarum incuria ex ore libri se insinuavit in textum. Exclamatio erat sine dubio lectoris ea quae Thucydides de latronibus scripserat ex animi sententia approbantis. Licet exempla cuiusvis philogogo in promptu sint, haud tamen poenitebit contulisse Cobeti Nov. Lect. p. 441 de loco plane eiusdem naturae in Apollonii Tyanensis Epistola LXXI.

Thuc. L. I. c. 10.

καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι τῶν τότε πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖ ἂν τις σημείω χράμενος ἀπιστοίη μὴ γενέσθαι τὸν στόλον (τὸν ἐπὶ Τροίαν) τοσοῦτον, ὅσον οἱ τε ποιηταὶ εἰρήκασιν καὶ ὁ λόγος κατέχει. Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθείη, λειφθείη δὲ τὰ τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν οἶμαι ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως, προελθόντος πολλοῦ χρόνου, τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι κτέ.

Mycenas Argivi captas incendio deleverant archonte Theagenide i. e. anno a Chr. n. 468; minime vero urbem *solo aequarant* ut legimus apud Strabonem ¹⁾. Meliora docet Pausanias ὁ περιηγητής (L. II c. 16) et celsa Cyclopia moenia cum porta leonina ad hoc tempus eodem fere statu superesse quo spectabantur aetate Pausaniae, equidem oculatus testis affirmare possum. Ambitus autem murorum tam exiguus est, ut inclytae Mycenae montanum oppidulum unum e multis tibi videntur fuisse potius quam urbs quondam „populis dominata superbis“. „Noli tamen inde argumentum petere, inquit Thucydides, quo minus credas Trojanum bellum tantum fuisse quantum memoriae proditum est. Finge enim Lacedaemoniorum civitatem iam funditus vastatam atque desertam esse nec quidquam remanere praeter templa deorum et dirutarum domorum areas:

1) Strab. L. VIII. p. 571 s. f.

Χιόνιοις δ' ὕστερον κατεσκάφησαν (αἱ Μυκῆναι) ὑπ' Ἀργείων, ὥστε νῦν μὴδ' ἔχουσιν εὐρίσκεσθαι τῆς Μυκηναίων πόλεως. In eodem opinionis errore versatur Diodorus Siculus (L. XI. c. 65).

nonne seri posteri, consimili freti indicio, aequè dubitaturi essent de fama Spartanorum?"

Quam vera haec sit observatio, in quam vix incidisset nisi urbem „οὔτε ξυνοικισθεῖσαν οὔτε ἱεροῖς καὶ κατασκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένην, κατὰ κώμας δὲ τῇ παλαιῇ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθεῖσαν" olim suis oculis usurpasset praeclarus rerum scriptor, ipse Spartaegens e parietinis comperi ¹⁾). Ultima verba tamen: πολλὴν ἂν οἶμαι, ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως . . . πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι stulto emblemate contaminata doctis interpretibus mirifice imposuerunt. Ridicule Haasius: „*posteror exis- timem de illorum potentia valde dubituros esse, quae tenuior quam pro gloria videatur.*" Contorte et vix latine alius quidam: „*posteri,*" opinor, diffiderent de opibus Spartanorum, *comparatione templorum et fundamentorum reliquorum aedificiorum cum fama eorum instituta*". Si me audis delebis vocabula τῆς δυνάμεως utpote manifesto depromta e loco de Atheniensibus, qui continuo sequitur. Sic demum leges sententiam tam perspicuam ut iam nulla explanatione opus sit. Namque ἀπιστον εἶναι et ἀπιστία πρὸς τι optime Graece dicitur et τὸ κλέος αὐτῶν quidnam aliud est nisi „ὅσον (περὶ αὐτῶν) οἷ τε ποιηταὶ εἰρήκασι καὶ ὁ λόγος κατέχει"? (Cf. L. I c. 11 f. et L. II c. 45 f.)

Ibidem vulgo editur:

ὁμως δέ, οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως οὔτε ἱεροῖς . . . πολυτελέσι χρησαμένης, κατὰ κώμας δὲ . . . οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα.

Hermannus vocem πόλεως ob articulum male omissum relegat in marginem. Hoc verò est urere et secare! Concedo τῆς πόλεως prorsus necessarium esse sed quid vetat, adhibita leniore medicina, inserere minutam voculam, quae quidem post ξυνοικισθείσης tam facile potuit excidere?

Praeterea interpretes valde dissentiunt de sententiae *subjecto*, quod, cum non exprimatur, ex antecedentibus supplendum erit. Alii autem audire volunt τὴν δύναμιν, aliis magis placet ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις. Horum mihi quidem imprimis Classe- nius dilucidis argumentis exponere videtur quantum offensionis

1) Cf. Ernesti Curtii liber cui titulus „Peloponnesos" (I p. 224 seqq.)

habeat si iungas: ἡ δύναμις Φαίνοιτ' ἂν ὑποδεστέρα. Accedit, quod § 10 genitivus τῆς δυνάμεως, ut supra ostendimus, procul dubio circumscribendus est. Nihil contra obstat quominus iungamus: ἡ Λ. πόλις Φαίνοιτ' ἂν ὑποδεστέρα, nisi quod forte nonnullis mirum possit videri, si genitivus, qui *absolutus* dicitur, cum ipsa protasi commune habeat subiectum. Exempla tamen huius rei apud Thucydidem, praesertim in orationibus, nequaquam desunt. Suffecerit attulisse unum tantum sed quod tam luculentum est ut omnem scrupulum vel solum possit evellere.

Mytilenaeorum legati ad Lacedaemonios his verbis utuntur (L. III c. 13 s. f.):

„βοηθησάντων δὲ ὑμῶν, προθύμως πόλιν τε προσλήψεσθε ναυτικὸν ἔχουσιν μέγα . . . καὶ Ἀθηναίους ῥᾶον καθαιρήσετε κτέ.

Quorsum igitur studiosius haec disputo? ut defendam coniecturam, quam nuper feci L. III c. 82 ¹⁾. Ecce tibi locus notissimus:

οὕτως ὥμῃ (ἡ) στάσις προύχῳρησε, καὶ ἔδοξε μάλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτῃ ἐγένετο, ἐπεὶ ὕστερόν γε καὶ πᾶν ὡς εἰπεῖν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν οὐσῶν ἐκασταχοῦ τοῖς τε τῶν δῆμων προστάταις τοὺς Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι καὶ τοῖς ὀλίγοις τοὺς Λακεδαιμονίους. Καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν, οὐδ' ἐτοίμων παρακαλεῖν αὐτούς· πολεμουμένων δὲ καὶ ξυμμαχίας ἅμα ἑκατέροις (γίγνομένης ἐπὶ) τῇ τῶν ἐναντίων κακώσει καὶ σφίσι αὐτοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσποιήσει ῥαδίως αἱ ἐπαγωγαὶ τοῖς νεωτερίζειν τι βουλομένοις ἐπορίζοντο.

Sententiam, quae incipit a verbis: καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ, semel iterumque perlegenti firma mihi nata est opinio — sicuti recte interpunxit Bekkerus — duobus illam omnino consistere colis inter se contrariis, quorum utrumque in principio habeat genitivum absolutum, alterum autem claudatur in παρακαλεῖν αὐτούς, alterum in ἐπορίζοντο. Quod si mihi dederint harum rerum iudices, iidem, ut spero, facile concedent aptam partium compositionem enixe flagitare ut indicativo ἐπορίζοντο in superiore colo alter modus indicativus respondeat. Nec altius quae-

1) Cf. Mnem. Nov. Ser. I p. 88.

rendum unde emergere possit ipsum verbum, quo nobis opus est. Ecquid enim facilius est quam, admodum paululum immutata voce *ἐτοίμων*, in qua omnes haerent, reponere:

οὐδ' ἐτόλμων παρακαλεῖν αὐτούς.

Totum locum verterim in hunc fere modum:

„Ac pace quidem (optimatum factiones populorumque duces) socios suos arcessere ne animum quidem inducebant, quippe qui nullam idoneam causam potuissent praetendere cur ita facerent; bello vero coorto, cum omnes fere Graeciae civitates aut ad Athenienses aut ad Lacedaemonios se applicarent, novarum rerum cupidis suorum invocandorum ampla dabatur occasio. Quorum auxilio eo animo usuri erant ut oppressis adversariis sibimet ipsis potentiam compararent”.

Thuc. I c. 134:

αἰσθόμενοι τε ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνουν ὄντα (τὸν Πausanίαν) καὶ ἐξαχθεῖς ἀπέθανε παραχρῆμα. καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Κατιάδαν, οὐ περ τοὺς κακούργους, ἐμβάλλειν· ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι.

Recte Herwerdens pro *οὐπερ* in Attico scriptore requirit *ὅπερ* idemque *ἐμβάλλειν* ἐς pro *ἐσβάλλειν* ἐς Thucydideum esse iure negat. Nihilo minus tamen omni emendatione nobis supersedendum esse luculenter ostendit notabilis quaedam hoc in loco optimorum librorum discrepantia. Quorum varias lectiones operae pretium est considerare paulo attentius.

καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν

Vatic. ἐς τὸν K. οὐπερ τοὺς κακούργους ^{εἰώθεισαν} ἐμβάλλειν

Iaur. „ „ „ „ „ „ ἐσβάλλειν εἰώθασι

Aug. „ „ „ „ „ „ εἰώθεισαν ἐμβάλλειν

Londoniensis nihil melius, nisi quod in eo codice supra vocem *Κατιάδαν* tenuissimis literulis exaratum vidi: „τόπος ἐς ὃν ἐρρίποντο οἱ κακούργοι”.

Poppo ceterique editores verbum *εἰώθεισαν* (*εἰώθασι*), quod totam sententiam pervertit, tacite eiiciunt. Non ambigo. Unde tamen ortum putidum istud *εἰώθεισαν*? forte quaerat quispiam. Facile hoc reperiri potest cogitando quid scriptum fuerit in archetypo, nempe:

ὅπου τοὺς κακουργοὺς ἐμβέλλειν ἰδόντων
καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐκ τὸν Καϊάδαν ἐσβάλλειν κτέ.

Iam patet, opinor, quomodo scholion irrepserit simulque infinitivus ἐμβάλλειν Thucydideum ἐσβάλλειν expulerit. Ceterum et Atheniensium Barathrum et Spartanorum Caeadas Herodoti Thucydidisque aequalibus abunde cognita erant. Quodsi historiae pater, qui Thucydide in explicando aliquanto uberior est satis habet scribere Athenienses olim regis Darii legatos iniecisse ἐς τὸ βάραθρον (L. VII c. 133), qui in mentem venisset Thucydidē de simili re exponere id quod in vulgus notum esset?

Emblema antiquissimum esse docet Cornelius Nepos, qui in Vita Pausaniae locum interpolatum imitando expressit.

Isocrates, ut apud Graecos reliqui fere omnes, non solum ῥήτορες ἐπιδεικτικοὶ sed etiam rerum scriptores, qui vulgo fictas orationes historiis suis inserunt ¹⁾, in edendis operibus animo sibi proposuit non tam *lectores* quam attentam audientium coronam, quibus ea quae literis mandasset, ab anagnosta recitarentur. Itaque in *Panegyrico* (§ 12) orator dicere nullo modo potuit:

οὗτοι μὲν οὖν οὐ λελήθασιν ὅτι τούτους ἐπαινοῦσιν, ὧν ἐγγὺς αὐτοὶ τυγχάνουσιν ὄντες· ἐμοὶ δ' οὐδὲν πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους ἐστί, τοὺς οὐδὲν ἀποδεχομένους τῶν εἰκῇ λεγομένων, ἀλλὰ δυσχερανοῦντας καὶ ζητήσοντας ἰδεῖν τι τοιοῦτον ἐν τοῖς ἐμοῖς, οἷον παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐχ εὐρήσουσιν.

Quid igitur? si quid video, parata est certa medicina. Tu lenissime emenda:

καὶ ζητήσοντας ἸΔΙΟΝ τι τοιοῦτον.

In eadem oratione occurrit nobilissima ῥῆσις de poesi Homērica, quam partim iuvat describere (§ 158 seq.):

εὗροι δ' ἂν τις ἐκ μὲν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς βαρβάρους ὕμνους πεποιεμένους, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τοὺς Ἑλληνας θρήνους ἡμῖν γεγενημένους οἶμαι δὲ καὶ τὴν Ὀμήρου ποίησιν μεῖζω λαβεῖν

1) Insignis est locus Thucydidis (L. I c. 22) ubi ita legimus: καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν (orationum quas narrationi inseruerat) ὑπερπρότερον φανέεται κτέ.

δόξαν, ὅτι καλῶς τοὺς πολεμήσαντας τοῖς βαρβάροις ἐνεκωμίασε καὶ διὰ τοῦτο βουλευθῆναι τοὺς προγόνους ἡμῶν ἔντιμον αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν τέχνην . . . ἵνα πολλάκις ἀκούμεντες τῶν ἐπῶν ἐκμανθάνωμεν τὴν ἔχθραν τὴν ὑπάρχουσαν πρὸς αὐτοὺς κτέ.

Adverbium καλῶς sententiam non ornat sed onerat. Non profecto huius loci erat summo poetae obiter nonnihil laudis impertiri quod Iliadem tam *bene* cecinisset. Nec tantum inepte abundare vocabulum sed — quod etiam peius est — frangere emphasin, quam omnino habere debet vox βαρβάροις, quivis concedet, qui totam periodum alta voce perlegerit.

Sine ulla controversia hic quoque socors librarius in mediam orationem invexit plausum lectoris, qui hunc locum impense miratus in margine καλῶς suum ascripserat.

Aetatem tulit apud Athenaeum e *Parasito* DIPHLI fragmentum haud illepidum, quod saepe criticos exercuit (p. 422).

Audimus, ni fallor, ipsum parasitum de ventris (τῆς γαστρὸς) vi atque natura, quo nihil putat esse τάλαιπωρότερον, iocose ita disserentem:

ἐν πῆρῃ Φέροις
 ἄρτους ἄν, ἀλλ' οὐ ζωμόν, ἢ διαφθερεῖς.
 εἰς σπυρίδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' οὐ Φακῆν,
 οἰνάρειον εἰς λάγυνον, ἀλλ' οὐ κάραβον.
 εἰς τὴν θεοῖς ἔχθραν δὲ ταύτην εἰσφορεῖν
 πάνθ' ἔσθ' ἑαυτοῖς μηδὲν ὁμολογούμενα.
 κοῦ προστήθῃμι τᾶλλα, διότι πανταχοῦ
 διὰ τὴν τάλαιναν πάντα ταῦτα γίνεταί.

Ultimus versus manifesto corruptus a philologis variis modis tentatus est. Casaubonus pro ταῦτα suspicatur τὰ κακά, Valckenaerius (ad Hippol. p. 257) τλητά, Schweighauserus cum nescio quo codice ταύτην, Meinekius denique (Anal. Crit. ad Ath. p. 191) mavult transponere: πάντα γίνεταί κακά. Horum nemo rem acu tetigit. Nam quae proferunt docti viri neque cum antecedentibus apte cohaerent et — quod turpe est in comoedia — sine ullo lepore sunt frigidissima. Salsum iocum, quem in ultimo versu iure exspectes, ipsamque Diphili manum mihi feliciter repperisse videor. Nec quidquam hic opus est audaci coniectura: ne unam quidam literam mutabo.

Dederat Diphilus:

διότι πανταχοῦ

διὰ τὴν τάλαιναν πάντα ταῦτ' ἀ γίγνεται.

„*Per ventrem omnia IDEM fiunt*”.

Quo dicto non dubito quin Parasitus, dummodo recte haec egerit histrio, immodicos commoverit plebeculae cachinnos.

In LUCIANI dialogo, cui titulus: “Ονειρος ἢ Ἀλεκτρυών”, ubi sutor gallo narrat beatum somnium, quod modo viderat (§ 12), perperam ita vulgatur:

.... ἐκέλευον ἐστίασιν τινα λαμπρὰν εὐτρεπισθῆναι ἐς ὑποδοχὴν τῶν φίλων· οἱ δὲ, ὥς ἐν ὀνείρῳ εἰκός, ἤδη παρήσαν. καὶ τὸ δεῖπνον ἄρτι ἐσεκομίζετο καὶ ὁ πότος συνεκροτεῖτο. Ἐν τούτῳ ὄντα με καὶ φιλοτησίας προπίνοντα κτέ.

Quoniam neque crater sistitur nec ulla fieri solet compotatio nisi epulis peractis mensisque a servis ablatiis, utique mutandum erit:

καὶ τὸ δεῖπνον ἄρτι ἐξεκομίζετο.

Finem faciam in Procopii L. I D. B. Persico. Laetam messem nuper fecit Herwerdenus; vel sic tamen restant spicae quaedam haud spernendae.

p. 21. 3 (Dind.)

..... καὶ ἐπεὶ τῆς διώρυχος ἀγχοτάτω ἐγένοντο, ἐς ὀλίγους σφᾶς ξυναγαγόντες διέβησαν ἅπαντες κτέ.

Nihil opus est demonstrare quam absurda lectio sit: ἐς ὀλίγους σφᾶς ξυναγαγόντες. Immo ἐς ὀλίγον i. e. *agmine in acutum collecto*. Cf. Thuc. L. IV c. 26 in.: στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις ἐγίγνετο.

p. 21. 10.

..... ἄτε γὰρ τὴν διώξιν ξὺν θυμῷ μεγάλῳ ποιούμενοι, ὥς ἤκιστα ἤσθοντο τοῦ κακοῦ, ὥς δὲ ξυντετύχηκε τοῖς ἐμπροσθεν ἰούσιν κτέ.

Emenda: τοῦ κακοῦ Ὅ δὲ ξ.

p. 22. 4.

ὅσα δὲ ἀμφὶ τῷ μαργάρῳ τούτῳ Πέρσαι λέγουσιν, εἰπεῖν ἄξιον· ἴσος γὰρ ἂν τῷ καὶ οὐ παντάπασιν ἄπιστος ὁ λόγος δόξειεν εἶναι.

Qui mecum non intelligunt quid sit ἴσος λόγος, aequa fabula de margarita, velim corrigant ἴσως, forlasse.

p. 26. 22.

οἱ τε Ἀρμένιοι . . . ἐσβαλεῖν ἐς τούτων δὴ τῶν βαρβάρων τὴν γῆν ἐγνώσαν . . . ἀπροσδόκητοί τε αὐτοὶ ἐπιπεσόντες σχεδὸν τι ἅπαντας ἡβηδὸν ἐκτείναν.

Tollendum est αὐτοὶ quod natum videtur e dittographia.

pag. 27. 12.

Ὅσπερ ἀναπεισθεῖς ὁ Πακούριος αὐθις αὐτὸν μετεπέμπετο ὑπείκων ὅτι δὴ αὐτῷ τὸ κοινολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ὄλων ἐπιμελὲς εἴη.

Lege: ὅτι δὴ αὐτῷ τι κοινολογεῖσθαι κτέ.

p. 35. 20.

Καβάδης δὲ Ἀμιδαν πολιορκῶν κρινὸν τὴν μηχανὴν πανταχόσε τοῦ περιβόλου προσέβαλεν.

Interpreti reddendum est glossema τὴν μηχανήν.

p. 35. 23.

πολλάκις γὰρ ξυμβαλὼν (τὸν κρινὸν scilicet) καθελεῖν τι τοῦ περιβόλου ἢ κατασεῖσαι ἥκιστα ἴσχυσεν, οὕτως ἀσφαλῶς ἢ οἰκοδομία τοῖς δειμαμένοις τῶν παλαίων εἴργαστο.

Corrige sis: ΕΜΒΑΛΩΝ et τὸ παλαιόν, olim. Cf. p. 57. 21. οἱ δὲ Βοσπορίται αὐτόνομοι μὲν τὸ παλαιὸν ᾤκουν. Veteres Attici praeferunt τὸ πάλαι.

p. 53. 18.

καὶ τότε δὴ Πρόκλος ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον τὴν Περσῶν πείραν διέβαλλε, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἰσχυρίζετο, ὅπως δὴ τὸ Ῥωμαίων κράτος σφίσιν αὐτοῖς ὡς ἀσφαλέστατα προσποιήσωνται.

Verborum contextus requirit:

καὶ ΜΕΛΕΙΝ αὐτοῖς ἰσχυρίζετο.

contendebat Persarum INTERESSE.

Suspisor in archetypo exaratum fuisse μέλλειν. Norunt qui in codicibus versati sunt quam saepe μέλλειν et μέλειν a libris confundantur.

Lugduni-Batavorum
m. Iul. MDCCCLXXXII.

I. C. VOLGRAFF.

SPICILEGIUM
ANIMADVERSIONUM
AD
IULIANUM.

IULIANI IMPERATORIS quae supersunt.
Recensuit FRIDERICUS CAROLUS HERTLEIN.
Lipsiae 1875—1876.

Relegi nuper in dulci feriarum otio semel et iterum scripta Iuliani in egregia editione, quam HERTLEIN insigni diligentia et doctrina procuravit. Primum cum pulvisculo collegit et corrasit quidquid est ubique in libris Mss. praesidii ad scripturam Iuliani constituendam. Relegi iterum veterem Codicem Vossianum et nihil ne in minutissimis quidem aut omissum aut erratum esse comperi.

Deinde sedulo Criticorum inventa, quae quidem aliquid ponderis aut aliquam veri speciem haberent, undique conquisivit et ad singulos locos paucis apposuit.

Denique multos et ipse locos Iuliani male habitos ut plurimum sollerter ac feliciter in integrum restituit.

In Codicibus conferendis peccavit Hertlein id quod in ea re vulgo peccari solet. Misellos libros nullius momenti aut pretii, nullius auctoritatis aut fidei, ut testes mendaces et corruptos, tamen producendos et audiendos esse censuit. Perdidit oleum et operam, nihil enim boni ex istis prodiit umquam. Ut malae herbae in Mss. huiuscemodi succrescit nova copia mendorum

et vitiorum, quorum pleraque sunt de futilissimo genere orthographico et lectoribus nauseam ac taedium parere possunt, sed prodesse non possunt. Plus quam satis huiusmodi ineptiarum suppeditant libri meliores. Scatet quisquiliis de genere hoc etiam unus omnium optimus et integerrimus VOSSIANUS, qui mihi haec scribenti ad manum est, sed tam anxia cura ab Editore excussus est *ut nihil supersit agendum*.

Abiectis igitur omnibus libris Monacensibus, Laurentianis, Marcianis, Parisinis unius Vossiani fide standum est eoque solo firmo ac stabili fundamento tota κρίσις operum Iuliani superstruenda.

Relegam nunc de novo quanta maxima potero cura et diligentia Iuliani scripta et si quid animadversione dignum incidere paucis notabo.

Pag. 1. Ἰουλιανοῦ Καίσαρος ἐγκώμιον εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσάντιον.

Raro saeviora et virtutibus infestiora ¹⁾ tempora fuisse arbitrator quam quibus Iulianus vixit. In aulae corruptissimae foetore neque libertati ullus erat locus neque παρρησίᾳ. Omnia foeda et flagitiosa adulatio obtinebat. Iulianus ipse, qui duriter increpat pag. 2. b: τὸ ψευδῶς ἐπαινεῖν τοὺς οὐκ ἀξίους ἐπαινοῦ, immodicis laudibus extollit in coelum Constantium principem, minimi pretii hominem, et purpuratorum, quos habebat nequissimos, mancipium ²⁾, quem pessime oderat *suorum omnium carnificem*. Audi unum locum pag. 109. a: γαμετὴ δ' ἐστὶ (Eusebia Constantii uxor) βασιλέως ἀνδρείου σώφρονος συνετοῦ δικαίου χρηστοῦ καὶ πρῶτου καὶ μεγαλοψύχου. et ad ipsum Constantium pag. 51. u: οὐκ ἀποχρήσει σοὶ μόνῳ τὰ ξύμπαντα ποιηθέντα τοῖς ἡμιθέοις ἐγκώμια.

Nihil esse in his veri vel ex Iuliani scriptis facile probari

1) Cf. Iulian. p. 43. d: ψυχῆς ἀρετὴν ἢ τινι τῶν πολιτῶν γενομένην οὐδὲ ἀκούειν ὑπέμενον, ἀλλ' ἦν ἀδίκημα τοῦτο καθάπερ ἀνδροφονία καὶ κλοπὴ καὶ προδοσία τὸ δοκεῖν ἀρετῆς μεταποιηθῆναι.

2) Pag. 232. d: τὸν κληρονόμον (Constantium) οἱ κόλακες καὶ οἱ μοχθηροὶ δούλων καὶ ὑποχείριον πεποιήνται. Libanius Tom. III. pag. 437: (Constantius) περὶ αὐτὸν εἶχε -- βαρβάρους ἀνθρώπους ὀλέβρους τινὰς εὐνούχους, οἷς ἀφεισθήκει τῶν τῆς βασιλείας ἔργων.

potest. Ammianus Marcellinus XXI. 16: (Constantius) *Caligulae et Domitiani et Commodi immanitatem facile superabat, quorum aemulatus saevitiam inter imperandi exordia cunctos sanguine et genere se contingentes turpiter interemit.* Prodeat nunc testis Iulianus ipse, quum a Constantio defecisset et libere loqueretur pag. 270. c: ὁ Φιλανθρωπώτατος οὗτος βασιλεὺς οἷα εἰργάσατο· ἐξ μὲν ἀνεψιούς ἐμοῦ τε καὶ ἑαυτοῦ, πατέρα δὲ ἐμόν, ἑαυτοῦ δὲ θεῖον, καὶ προσέτι κοινὸν ἕτερον τὸν πρὸς πατρός θεῖον ἀδελφόν τε ἐμόν τὸν πρεσβύτατον ἈΚΡΙΤΟΤΕ ΚΤΕΙΝΑC. Non deerant qui harum caedium invidiam lenire et minuere conarentur: μετεμέλησε γὰρ αὐτῷ, Φασί, καὶ ἐδήχθη δεινῶς ἀπαιδίαν τε ἐντεῦθεν νομίζει δυσυχεῖν pag. 270. c, et post pauca: ταῦτα ἐθρύλουν οἱ περὶ τὴν αὐλὴν τότε. — ἔλεγον τοσαῦτα καὶ δὴ καὶ ἔπειθον ἡμᾶς ὅτι τὰ μὲν ἀπατηθεὶς εἰργάσατο, τὰ δὲ βίᾳ καὶ ταραχαῖς εἰς ἀτάκτου καὶ ταραχώδους κρατεύματος· τοσαῦτα ἡμῖν ἐπῆδον. Imperfectum ἔπειθον de irrito conatu dici perspicuum est, namque Iulianum nihil iis credere et res ipsa clamat et verbum ἐπῆδον confirmat.

Simulat tamen ea sibi vera videri pag. 16. d. τὰ μὲν πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς πατρώους σοι φίλους — δικαίως καὶ σωφρόνως κατασησάμενος, ΠΛΗΝ εἴ που βιασθεὶς ὑπὸ τῶν κυριῶν ἈΚΩΝ ἑτέρους ἐξαμαρτεῖν οὐ διεκώλυσας. Scilicet ad ipsum Constantium haec dicta sunt μετὰ τῆς αὐλικῆς ὑποκρίσεως — καθ' ἣν ἐπαινοῦντες μισοῦσι τηλικούτον μῖσος ἤλικον οὐδὲ τοὺς πολεμιοτάτους. pag. 381. c. Sed veros animi sensus aperit pag. 281. b: ἄρ' οὐκ ἐνειδίξει μοι καὶ καταγελᾷ τῆς μωρίας, ὅτι τὸν φονέα πατρός, ἀδελφῶν, ἀνεψιῶν, ἀπάσης ὡς ἱστος εἰπεῖν τῆς κοινῆς ἡμῶν ἐξίας καὶ συγγενείας τὸν δῆμιον εἰς τοῦτο ἐθεράπευσας;

Profecto in ipsum Iulianum recidunt quae iecit in alios pag. 4. c: τὸ γένος ἤδη τῶν ἐπαίνων διὰ τοὺς οὐκ ὀρθῶς μετιόντας ὑποπτον καθέστηκε δεινῶς καὶ κολακεία ἀγεννῆς ἀλλ' οὐ μαρτυρία ἀληθῆς τῶν ἀρίστων ἔργων εἶναι νομίζεται.

Pag. 2. b: — ἡ τέχνη (rhetorica) — τὸ μὲν πλάττειν ἀφελομένη, τὸ δὲ κολακεύειν οὐδαμῶς ἀπαγορεύσασα οὐδὲ αἰσχύνην ὁμολογουμένην τῷ λέγοντι τὸ [ψευδῶς] ἐπαινεῖν τοὺς οὐκ ἀξίους ἐπαίνου κρίνασα.

Perinepte abundat ψευδῶς, in Vossiano ψευδός, nam qui laude indignos laudant omnes necessario mentiuntur.

Pag. 2. c: οἱ δὲ τῆς τέχνης ἀπολαῦσαι Φασιν ἐν τῷ δύνασθαι περὶ τῶν μικρῶν μειζόνως διελθεῖν — καὶ ὅλως ἀντιτάττειν τῇ τῶν πραγμάτων φύσει δύνασθαι τὴν τῶν λόγων.

Perplacet Wyttenbachii coniectura: ἀντιτάττειν τῇ τῶν πραγμάτων φύσει τὴν δύναμιν τῶν λόγων. Epinicus Comicus apud Athenaeum pag. 432. c:

κἂν τὸ τυχὸν ἢ πραγμάτων ἢ σφόδρ' εὐτελές,
σεμνὸν δύναται τοῦθ' ἢ δύναμις ἢ μὴ ποιεῖν.

Pag. 2. d: τοῦ ἀξίως διηγῆσασθαι τῶν ἔργων ἀνεφίκτου καὶ τότε τοῖς προλαβοῦσιν ἤδη Φανέντος.

In Vossiano Co.ice est: καὶ τότε προλαβοῦσιν omisso τοῖς. Recte vidit Editor verum esse: καὶ ΤΟΙC προλαβοῦσιν.

Sciunt qui libros Mss. multum versaverunt quam saepe ΤΟΙC et ΤΟΤΕ inter se locum mutant. Cf. *Collect. Crit.* pag. 119.

Pag. 3 a: ὅτι τοῦ παντὸς διαμαρτHCEIN ἡλπιζον.

Semibarbarum est ἀμαρτήσω pro ἀμαρτήσομαι, sed Iuliano relinquendum cum sequioribus saepius sic peccanti. Pro ἀκούσομαι illi ἀκούσω dicebant et γελάσω pro γελάσομαι et sim. complura.

In Lysiae Codice unico I. 47. scriptum est ἐξαμαρτήσουσιν.^{συντε} Sic suas sordes antiquis scriptoribus affricabant.

Pag. 3. c: νόμος ἐς τὴν παλαιὴν ΠΑΡΑ τοῦ πρώτου φιλοσοφίαν ἀνθρώποις Φήναντος οὕτως κείμενος.

Commune Graeculis vitium est ut pro ὑπό substituant παρά. Non dubitant dicere κακῶς πάσχειν, πληγὰς λαβεῖν παρά τινος et similia sexcenta.

Pag. 6. b: ἀκούω δὲ — τινὰς λέγειν ὅτι ΜΗ δίκαια δρῶμεν.

Passim sic Graeculi praeter Graecitatis rationem et usum pro οὐ substituunt μή.

Pag. 6. a: ad Constantium ita dicit: (*tu urbem Romam*) ἀρετῶν μητέρα καὶ διδάσκαλον πολλάκις ἐπαινῶν εἶρηκας.

Veriora docebit Ammianus Marcellinus XXVIII. 4. Senatorum et plebis Romanae vitia et flagitia enumerans, unde unum locum adscribam: *quidam detestantes ut venena doctrinas Iuvenalem et Marium Maximum curatiore studio legunt, nulla volumina praefer haec in profundo otio contrectantes.*

Pag. 6. b: ἐγὼ δὲ ἐπαινεῖν μὲν ἀπάσας ἙΧοιμ' ἂν ἀξίας οὐσας ἈΞΙΑC καὶ τιμῆς.

Scribendum quo ipsa sententia ducit: ἐπαινεῖν — ἙΘΕΛοιμ' ἂν. Tum Wytttenbachio auctore reponere ἀξίας οὐσας ΔΟΞΗC καὶ τιμῆς.

Pag. 7. b: τοῖς ὑπηκόοις ὍCΙΩC καὶ φιλανθρώπως χρώμενοι. Non est in ea re *pietatis* locus. Vera lectio colligi potest pag. 16. b: ἀρχῶν πρῶως καὶ φιλανθρώπως τῶν ἄλλων. pag. 424. c: κέχρημαι τοῖς Γαλιλαίοις πρῶως καὶ φιλανθρώπως. Plutarchus in *Aristide* cap. 23: τοῖς συμμάχοις πρῶως καὶ φιλανθρώπως ὁμιλῶν.

Pag. 9. b: σὲ δὲ πρῶτον τοῦ πατρὸς καὶ — κρείττονα σαφῶς εὖ οἶδα καὶ δηλώσω τοῦ καιροῦ φανέντος ἐν τῇ λόγῳ.

Mendosum est σαφῶς εὖ οἶδα. Quod Schaeferus reponerat σαφῶς ἔξοιδα Tragicorum est, qui pro οἶδα dicebant κάτοιδα et ἔξοιδα, ut ἐξεπίσταμαι.

Suspitor Iulianum dedisse σαφῶς ΤΕ οἶδα ΚΑΙ δηλώσω.

Pag. 9. c: τὴν σὴν δὲ μητέρα κατὰ τοὺς παρ' ἡμῖν νόμους ἀχράντους καὶ καθαρὰς τὰς οἰκειότητας ταύτας φυλάττουσαν *** τοῦ μὲν εἶναι παῖδα κτέ.

Lacuna in hunc ferme modum explenda videtur: — φυλάττουσαν (μακαρίζουσιν ἅπαντες ὡς εὐτυχοῦσαν) τοῦ μὲν εἶναι παῖδα. Εὐτυχῶ cum infinitivo apud Graeculos coniungitur: οὐκ ἠτύχησε μήτηρ γενέσθαι, et sim. Iulianus ipse pag. 37. c: ὅσοι τῶν λόγων ἀκούσαντες ὕστερον ἰδεῖν ἠτύχησαν.

Pag. 10. d: τὴν ψυχὴν δὲ τῇ τῶν λόγων ἐκόσμεις μελέτῃ.

Hanc quoque esse adulationem declarat Ammianus Marcelli-

nus, qui solus omnium illis temporibus erat ἀνὴρ καλὸς τε καὶ ἀγαθός, XXI. 16: (erat Constantius) *doctrinarum diligens affectator sed cum a rhetorica per ingenium desereretur obtusum ad versificandum transgressus nihil operae pretium fecit*. De misellis his carminibus Iulianus ne verbum quidem.

Pag. 11. d: ἤξιωσε Πλάτων οἶονεῖ πτερὰ τοῖς παισὶ χαριζόμενον καὶ ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀνάγοντα ἄγειν εἰς τὰς μάχας.

Manifesto mendosum est ἀνάγοντα. Plato ipse fert opem *de Rep.* pag. 467. d: ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβιβαστέον ὡς νεωτάτους καὶ διδασκαμένους ἵππεύειν ἐφ' ἵππων ἀκτέον ἐπὶ τὴν θέαν. Itaque restituendum: ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναBIBAZοντα ἄγειν εἰς τὰς μάχας.

Pag. 12. d: τὸν Ὀδυσσεά Ὅμηρος — πολύτροπον εἶναι Φησι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων τὸν νοῦν καταγνῶναι καὶ ἐπελθεῖν TAIC πόλECIN.

Lege TAC πόλEIC, namque ἐπιέναι obire, peragrarē accusativum postulat. pag. 22. c: τὰς διὰ σὲ πόλεις ἐλευθέρας ἐπιών. et pag 107. b: τὴν Ἀσίαν ἐπῆλθε σύμπασαν. pag. 321. c. in libris est: Ἀλέξανδρος Αἴγυπτον παρῆλθε θεωρῶν conieceram περιῆλθε, melius Editor: ἐπῆλθε.

Pag. 13. d: ῥᾶον Διήνεγκας τὴν ἐκ Γαλατῶν εἰς Παρθυαίους ἄνοδον ἢ τῶν πλουσίων οἱ ταῖς ὥραις τὴν οἴκησιν συμμεταβᾶλλοντες.

Quid sit ῥαδίως et χαλεπῶς φέρειν novimus, sed ῥαδίως διαφέρειν nihil est. Itaque deletis duabus literulis scribendum est: ῥᾶον Ἦνεγκας.

Pag. 14. d: τὸν Λυκοῦργον δὲ τοῖς ἀφ' Ἡρακλέους ἀσυφέλικτον τὴν βασιλείαν διαφυλάττοντα.

Sumsit vocabulum perantiquum e libello Xenophontis *de rep. Lacedaemoniorum* XV. 7: ὁ δὲ ὄρκος ἐστὶ τῷ μὲν βασιλεῖ κατὰ τοὺς τῆς πόλεως κειμένους νόμους βασιλεύσειν, τῇ δὲ πόλει ἐμπεδορκοῦντος ἐκείνου ἀσυφέλικτον τὴν βασιλείαν παρέξειν.

Pag. 15. a: ἡ γὰρ τοιαύτη κατὰ μικρὸν ὑποδουμένη συνήθεια ταῖς ψυχαῖς ἐντεκεῖν ὑπεροψίαν τῶν κρειττόνων.

Manifesto excidit aliquid. Simplicissimum est reponere: ἐν-
τεκεῖν ΕΙΩΘΕΝ ὑπεροψίαν.

Praeterea pro ὑποδυομένη, quod est a loci sententia alienum,
emenda: ὑποφυομένη id est sensim et paullatim *successens*.

Pag. 15 b: *Carthaginienses*, inquit, ἐξελαύνοντες τῶν οἰκιῶν οἱ
γονεῖς τοὺς παῖδας ἐπέταττον εὐπορεῖν διὰ τῶν πόνων τῶν πρὸς
τὴν χρεῖαν ἀναγκαιῶν τὸ δρᾶν τι τῶν δοκούντων αἰσχυρῶν ἀπαγο-
ρεύοντες. deinde ita pergit: τὸ δὲ ἦν οὐ τὴν ἐπιθυμίαν ἐξελεῖν
τῶν νέων ἀλλὰ τὸ λαθεῖν πειρᾶσθαι ἸΔΡΩΤΑ προστάττειν.

Absurda oratio est, sed tacet Editor. Memini fuisse nescio
quem qui corrigeret: λαθεῖν πειρᾶσθαι ΤΙ ΔΡΩΝΤΑ προστάττειν.

Felicissime quisquis est repperit δρῶντα, quo recepto reliqua
sic constituerim: οὐ τὴν ἐπιθυμίαν ἐξελεῖν τῶν νέων ἀλλὰ (deleto
τὸ) λαθεῖν πειρᾶσθαι δρῶντα προστάττειν omiseo τι ante δρῶντα.
Erat in vetere libro πειρᾶσθαι ἸΔΡΩΤΑ, unde proclivi errore
vulgata nata est. cf. pag. 103. d: διδούς ἐπειρᾶτο λαθεῖν.

Nunc video Spanhemium esse qui in ora libri annotavit:
„*F(ortasse)* τι δρῶντα.”

Pag. 16. a: δείξω δὲ μόνον τῆς ΔΙΑτροφῆς τὸ ΔΙΑΦέρον.

Editor ex optimo libro pessimam lectionem recepit διατροφῆς
pro τροφῆς. Perspicuum est unde sit ortus error.

Pag. 16. a: διὰ μὲν τῶν πόνων τὴν εὐεξίαν περιβαλλόμενος, διὰ
δὲ τῶν νόμων τὴν σωφροσύνην κητσάμενος.

Quod in V est καταχρησάμενος intus servat veterem lectionem
κατακτησάμενος. Amat Iulianus verbum κατακτᾶσθαι.

Pag. 16. b: ἐνδεόμενος μὲν οὐδενός, ἐπαρκῶν δ' ἄλλοις.

Editor pro lectione librorum δεόμενος substituit de suo ἔν-
δεόμενος. Equidem si ἐνδεόμενος esset in libris sine mora prae-
positionem expunxissem. Perpetuum est eo sensu οὐδενός δεῖσθαι,
ut apud Euripidem:

δεῖται γὰρ ὁ θεός, εἶπερ ἔς' ὄντως θεός,
οὐδενός, ἀοιδῶν σῖδε δῦσηνοι λόγοι.

Socrates apud Xenophontem *Mem.* I. 6. 10: ἐγὼ δέ, inquit,
νομίζω τὸ μὲν μηδενός δεῖσθαι θεῖον εἶναι, τὸ δ' ὥς ἐλαχίστων

ἐγγυτάτω τοῦ θείου. Omnino δεῖσθαι et ἐνδεῖσθαι ita differunt ut illud sit *non habere*, hoc *non salis habere*.

Compluribus aliis locis Editor pro δεῖσθαι substituit ἐνδεῖσθαι, quod factum nollem. cf. pag. 334. α: δεῖσθαι μὲν ὡς ἐλαχίστων, εὖ ποιεῖν δὲ ὡς ὅ,τι μάλισα πλείους.

Pag. 16. δ: πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς πατρώους σοι φίλους.

Veteres dicebant τοὺς πατρικούς φίλους.

Pag. 17. β: φίλοις δὲ τῆς ἴσης παρηγορίας μεταδιδούς καὶ τῆς παρρησίας.

Sensu vacuum est ἴσης παρηγορίας, at tu rescribe uno verbo ἰσηγορίας μεταδιδούς.

Actum egi: Petavius: „forte ἰσηγορίας.” Spanhemius imperite vulgatam tuetur. Itaque vetus mendum haesit.

Pag. 21. δ: εἶπου πρὸς βραχὺ καὶ πρὸς ἑτκαῖρον ἐχρῆν αἰσθέσθαι δαπανηροτέρων τῶν λειτουργημάτων.

Non est Graecum πρὸς εὐκαιρον. In V legitur πρὸς ἄκαιρον. Deleta una literula repono πρὸς καιρόν. Dicitur enim πρὸς καιρόν id quod *temporarium* est.

Pag. 22. c: πολὺν ἐν τῇ πολεμιαί τρίψας χρόνον.

Emenda: — ἐν τῇ πολεμιά ΔΙΑτρίψας χρόνον. Aliud est τρίβειν τὸν χρόνον *tempus terere* nihil agendo pag. 38. δ: ἐν πανηγύρεσι καὶ τρυφαῖς ἔτριβε τὸν χρόνον.

Pag. 23. β: τὴν σὴν ἀρετὴν — στρατοπέδῳ χρησαμένῃΝ θρασεῖ καὶ τολμηρῷ.

Unice verum est quod Editor dubitanter coniecit: χρησαμένῃΟΤ.

Pag. 23. δ: ταῦτα Διανοηθεῖς.

Supple: ταῦτα ΔΗ διανοηθεῖς.

Frequens admodum in libris hoc mendum est.

Pag. 24. β: καὶ ΤΟ πολλὰς συγκατεργάσθαι τῷ πατρὶ τῷ σῷ

μάχας καὶ κρατῆσαι πανταχοῦ ΤΩΙ δοκεῖν ἀηττήτους εἶναι συνηγωνίζετο.

In V est TO δοκεῖν, quae sine controversia antiqua et proba scriptura est. Quid enim Constantii militibus συνηγωνίζετο? Nempe τὸ δοκεῖν ἀηττήτους εἶναι. Contra paullo ante corrigendum est καὶ ΤΩΙ πολλὰς συγκατεργάσθαι μάχας, id est διὰ τὸ συγκατεργάσθαι. propterea quod multa secunda proelia patre tuo duce fecerant.

Pag. 24. c: τὸ μὲν τείχος αἰροῦσιν εὐθέως τοὺς (ἀμυνομένους) ὑπὲρ αὐτοῦ κτείναντες.

Tollendum est ἀμυνομένους sine causa ab Editore additum.

Iuliano ὑπὲρ αὐτοῦ idem est quod Atticis ἐπὶ τοῦ τείχους et τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους, nempe ἐς ὧτας ἀποκτεῖναι, rectissime dicitur.

Pag. 27. d: ἐπήχουν οἰμωγὰν βαρβάρων δλλύντων μὲν οὐδαμῶς, Ἀπολλυμένων δὲ πολυτρόπως.

Legendum Ὀλλυμένων pro ἀπολλυμένων. Cur? inquires. quia HomERICA haec sunt:

ἔνθα δ' ἄμ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν
δλλύντων τε καὶ δλλυμένων, ῥέε δ' αἵματι γαῖα.

Ne dubites faciet forma δλλύντων. Wytttenbach in *Bibl. Crit.* part. VI. pag. 66 multas huius loci imitationes collegit, veluti Philostrati in vita Apollonii II. pag. 70: μετὰ γὰρ ἦν πάντα δλλύντων τε καὶ δλλυμένων, et Heliodori I. pag. 57: δοῦπός τις — δλλύντων τε καὶ δλλυμένων.

Pag. 28. u: οὐ σωτηρίαν κουφότερον δὲ ἤϋροντο θάνατον.

Alienum a loci sententia est ἤϋροντο *impetrarunt*, ut γνώμην εὐρέσθαι. Revocanda est lectio Vossiani: εὔρον ΤΟΝ θάνατον.

In sqq. pro οὐδὲ ΝΕΙΔότας felicissime Editor repperit veram scripturam οὐδὲ ΝΕΙΝ ΕΙΔότας. Praecedit: οἱ μὲν ἔτι νηχόμενοι — ἐς βυθὸν κατεδύνοντο.

Pag. 28. c: μόνον οὐχὶ τὸ πλησίον ὅρος ἐγνωκὼς ἀμφικαλύψαι τῇ πόλει.

Sumtum ex *Odyssea* N. 152:

μέγα δὲ σφιν ὅρος πόλι ἀμφικαλύψαι.

Pag. 29 a: ἐμοὶ δὲ Ἦρκει τὰ πρόσθεν ῥηθέντα.

Requiro praesens tempus: ἐμοὶ δὲ Ἄρκεϊ. cf. pag. 30 a: ἐμοὶ μὲν οὖν, ὅπερ ἔφην, ἀπόχρη καὶ ταῦτα.

Pag. 29. d: *Roma capta est*, inquit, Γαλατῶν καὶ Κελτῶν ἐς ταῦτὸ πνευσάντων.

Quasi οἱ Γαλάται et οἱ Κελτοὶ duae diversae essent nationes. Similiter pag. 34. c: Κελτοὶ καὶ Γαλάται ἔθνη — δυσανταγώνισα. et pag. 36 b: αἰσχυρόμενοι μὲν ὀφθῆναι Φεύγοντες καὶ τὸ τέως ἄπισον ἄπασιν ἀνθρώποις ἐφ' αὐτῶν δεῖξαι συμβαῖνον στρατιώτην Κελτόν, στρατιώτην ἐκ Γαλατίας τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις δείξαντα. et pag. 124 a: μουσεῖον δὲ Ἑλληνικὸν ἀποφῆναι — τὴν Γαλατίαν καὶ τὴν Κελτίδα. Melius Galenus Tom. XIV. pag. 80: καλοῦσι γοῦν αὐτοὺς ἔνιοι μὲν Γαλάτας, ἔνιοι δὲ Γάλλους, συνηθέστερον δὲ τὸ τῶν Κελτῶν ὄνομα.

Pag. 32 b: πάλαι μὲν ἀπορραγὲν τὸ στρατηγεῖον ἀπὸ τοῦ βήματος ἐς ταῦτόν πάλιν ἐπαναγαγεῖν ἠξίωσας σχῆμα.

Obversabatur Iuliano decantatus Aeschinis locus in *Ctesiphontem* pag. 74, 18: διαδικασίαν ἔφη γράψειν τῷ βήματι πρὸς τὸ στρατηγεῖον.

Quod apud Iulianum editur τὸ στρατήγιον vitiosa forma est; repone στρατηγεῖον.

Pag. 32. d: ὤχροι καὶ τρέμοντες ὥσπερ οἱ δειλοὶ τῶν πολεμίων ἐν ὄψει στρατηγοὶ παραταττόμενοι.

Inepta haec verborum collocatio est. Transpone: οἱ δειλοὶ στρατηγοὶ τῶν πολεμίων ἐν ὄψει.

Pag. 33 a: τίς ἢ πειθὼ τοῖς χείλεσιν ἐπικαθημένη (ἢ) παντοδαπῶν ἀνθρώπων συνειλεγμένων τὸ κέντρον ἐναπολιπεῖν ἰσχυσε ταῖς ψυχαῖς;

In Vossiano est ἐναπολιπεῖν ἰσχύσαι. Malim corrigere: ἢ — τὸ κέντρον ἐναπολιπεῖν ἰσχύσACA ταῖς ψυχαῖς.

Deinde lege ἐγκαταλιπεῖν ut apud Eupolidem de Pericle:

μόνος τῶν ῥητόρων

τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκρωμένοις.

Pag. 33. c: πόλεμος ἱερὸς ὁποῖον τὸν Φωικὸν ἀκούομεν ἔνση-
ναι κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν.

Non est hic locus verbo ἔνσηναι. In Vossiano est ἀκούομεν σῆναι.
Verum vidit Petavius CTσηναι reponens. Iuliano, qui Demosthenem
et Platonem tenebat memoriter, observabatur locus Demosthenis
pro corona pag. 230: τοῦ γὰρ Φωικοῦ συζάντος πολέμου.

Pag. 34. δ: ἐπιλείπει με τᾷ κείνου διηγούμενον ὁ χρόνος ἀδική-
ματα καὶ τῆς τυραννίδος τῆς καταλαβούσης τὸ μέγεθος.

Quam inepta haec est verborum compositio! Legendum est
ἐπιλείπει με ὁ χρόνος τᾷ κείνου διηγούμενον ἀδικήματα. Amat
dicere Iulianus ἐπιλείπει με ὁ χρόνος. Frequens est apud At-
ticos ἐπιλίποι μ' ἂν ἡ ἡμέρα, *dies me deficiat*, et pompose Iso-
crates pag. 4. α: ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος.

Pag. 35. c: οὕτω τὸ πράττειν εὖ παρὰ τὴν ἀξίαν ἀρχὴ πολλὰ-
κις γέγονε τοῖς ἀνοήτοις μειζόνων συμφορῶν.

Demosthenes in *Olynthiaca* prima pag. 16, 1: τὸ γὰρ εὖ
πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις
γίνεται. Quidquid erat in Graecia hominum elegantiorum ut
Homeri carmina sic Demosthenis orationes tenebant memoriter
et statim agnoscebant si quis iis lepide et scite uteretur.

Cleopatra dicitur in Ciliciam venisse ad Antonium εὖ ἐντύ-
νασά ἑ αὐτήν. apud Plutarchum in *Antonio* cap. 25. Record-
bantur omnes de Iunone haec in Iliade dici et quid Iuno tam
pulchre exornata moliretur.

Sciebant omnes Demosthenem dixisse (*pro corona* pag. 269):
σοὶ δὲ ἀρετῆς, ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσία; et Iulianum
pag. 235. d hinc sumsisse suum: σοὶ δὲ ἀρετῆς ἢ τοῖς σοῖς ἀδελ-
φοῖς — ἀφελὼν δὲ τὸ δύσφημον τὸ λειπόμενον αὐτὸς ἀναπλήρυσεν.

Iulianus scribit ad Athenienses pag. 287. c: τὸ παθεῖν τὰ
ἔσχατα προσῆν καὶ ἔτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη οὐδεμιᾶς ἐλάτ-
των ζημίας τοῖς γε σώφροσιν. Agnoscebant Athenienses suum
Demosthenem pag. 17: καὶ πρόσσεθ' ἡ ὕβρις καὶ ἔτι ἡ τῶν
πραγμάτων αἰσχύνη οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία τοῖς γε σώφροσιν.

Damascius apud Suidam v. Οὐλπιανός in fine ita scribit: οἱ
ἐν γωνίᾳ καθήμενοι λόγιοι — ἐκβαίνειν ἐπὶ τὰς πράξεις ἀναγκα-
ζόμενοι ἀσχημονοῦσιν, ὥς ἅπας λόγος ἂν ἀπῇ τὰ ἔργα μάταιόν

τι φαίνεται καὶ κενόν. Ex Platone sumsit οἱ ἐν γωνίᾳ in *Gorgia* pag. 485. d. reliqua ex Demosthene pag. 7: ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπὴ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν, et apud Demosthenis imitatore pag. 158: ἅπας μὲν ἐς λόγος μάταιος πράξεως ἄμοιρος γενόμενος.

Pag. 36. c: τοῖς — ξὺν τῷ τυράνῳ τοσοῦτον περιῆν θράσος καὶ πρὸς τὰ δεινὰ τοῦ χωρεῖν ὁμοσε πολλὴ προθυμία.

Receptam oportuit certam Editoris correctionem: τοσοῦτον περιῆν θράσος πρὸς τὰ δεινὰ καὶ τοῦ χωρεῖν ὁμοσε πολλὴ προθυμία. Wytttenbachio debetur θράσους. Constanter et apud reliquos et apud Iulianum τοσοῦτον περιῆν cum genitivo componitur.

Pag. 39. a: ἄβατον καὶ νηῖτι στρατῷ — καθίσησιν.

Sumsit νηῖτι στρατῷ a Thucydide II. 24: ἦν μὴ οἱ πολέμιοι νηῖτι στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει.

Pag. 40. b: ταύτης ἐγὼ τῆς ΔΙΚΗΣ ἀμείνω καὶ δικαιότεραν οὔποτε γενέσθαι Φημι οὐδ' ἐφ' ἧ μᾶλλον τὸ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων ὑφ'αράνθη γένος.

Si in omnibus libris Δίκη legeretur parata esset emendatio Νίκης, nunc in optimo omnium Vossiano diserte scriptum est Νίκης, quod ex futili libro mutatum est.

Pag. 41. b: Iulianus scripserat: οὐκοῦν τῷ πατρὶ μὲν ὅπως προσηνέχθης, ὁμονοῶν δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διετελέσας.

Adscripsit ad ὅπως nescio quis εὐσεβῶς καὶ Φιλανθρώπως, unde nunc ineptissime legitur: τῷ πατρὶ μὲν εὐσεβῶς καὶ Φιλανθρώπως ὅπως προσηνέχθης. Emblemata ipsum stolidi hominis est, namque in pietate erga patrem neque εὐσεβείᾳ locus est neque Φιλανθρωπίᾳ.

Pag. 42. a: πλουτοῦσι μὲν γὰρ ἄσπασαι (αἱ πόλεις) διὰ σὲ (διὰ) τῶν ἔμπροσθεν ἐνδεεῖς οὔσαι καὶ τῶν ἀναγκαίων.

Wytttenbach de suo inseruit διὰ, sed quid sibi velit διὰ τῶν ἔμπροσθεν non apparet. Οἱ ἔμπροσθεν sunt qui ante te impetratores fuerunt. Itaque sic supplendum: — διὰ σὲ ἔΠΙ τῶν ἔμπροσθεν ἐνδεεῖς οὔσαι καὶ τῶν ἀναγκαίων. Sic post pauca: τὰ

τῶν ἔμπροσθεν ἀμαρτήματα διορθωσάμενος, quae superiores principes peccassent ea dicitur correxisse Constantius.

Pag. 44. b: δῆλος εἶ τῷ μεγέθει μὲν τὰς παρὰ τῶν βασιλέων δωρεὰς ὑπερβαλλόμενος, τῇ βεβαιότητι δὲ τῶν ἄπαξ δοθέντων τὰς παρὰ τῶν δῆμων χάριτας ἀποκρυπτόμενος.

Adumbrata haec sunt ex Demosthenis *Leptinea*, ut pag. 461: ὃ μόνῳ μείζους εἰσὶν αἱ παρὰ τῶν δῆμων δωρεαὶ τῶν παρὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν (διδωμένων del.) καὶ τοῦτο ἀναιρεῖται νῦν τῷ νόμῳ. et post pauca: τῇ τιμῇ καὶ τῇ βεβαιότητι τὰς παρὰ τῶν δῆμων δωρεὰς εὐρήσετε οὕσας βελτίους.

Pag. 45. c: τίς γάρ σ' ἀγνοεῖ τῶν ἀπάντων τοσαύτην ἐκ παιδῶΝ τῆς ἀρετῆς ταύτης ἐπιμέλειαν ἐσχηκότα κτέ.

Veteres, qui recte cogitare solebant et naturae congruenter loqui, de uno dicebant ἐκ παιδός, de pluribus ἐκ παίδων. Sed Iulianus et aequales tam vitiose loquebantur, ut talium rerum apud eos ratio non constet.

Pag. 47. a: ὅσα γὰρ ἐκείναις ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι τοῦ γνησίῳC φύεσθαι τοὺς παῖδας ἐπιμελόμενοι κτέ.

In libris deterioribus servata est, vel potius de coniectura reposita est, vera lectio: τοῦ γνησίῳC φύεσθαι τοὺς παῖδας. Hoc unum enim spectabatur utrum essent legitimi liberi an ex adulterio nati. *Liberum quaesendum causa* dicitur Graece παίδων ἐπ' ἀρότῳ γνησίων apud Menandrum et alios.

Pag. 47. c: ὅπου δὲ τοῖς κοινοῖς ἐχρῆν βοηθεῖν τὸν πόλεμον εἴλου προθυμότατα.

Non dicitur πόλεμον αἰρεῖσθαι, sed aut αἵρεσθαι πόλεμον aut ἀναιρεῖσθαι. Itaque πόλεμον ἈΝεῖλου reponendum. cf. pag. 95 c: τὸ ξὺν δίκῃ ἀνελεσθαι τὸν πόλεμον. et 94 d: οὐδὲ ἀναιρεῖσθαι πόλεμον ὅ,τι μὴ τῶν ἀρχομένων τῆς ὠφελείας ἔνεκα.

Pag. 52. d: ἀφέντας χρὴ τοῖς Ὀμηρίδαις τὰ τοιαῦτα — ἐπὶ τὰ τούτων ἐγγύτερα πρὸς ἀρετὴν — θαρρούντῳC ἵεναι.

Legendum θαρρούντῳC ἵεναι, sic enim omnes loquebantur et veteres et recentiores cf. pag. 54. b: ὥςτε ἤδη θαρρούντα χρὴ λέγειν, et sic passim.

Pag. 56. α: εἶπετο δὲ αὐτῷ πολὺς μὲν ὀπλίτης [πεζός], ἱππεὶς δ' οὐχ ἥττους.

Dele πεζός, non solebant enim οἱ ὀπλῖται equis vehi et opponuntur inter se ὀπλίτης et ἱππεὶς.

Pag. 56. c: πλῆθος τῆς οἴκοθεν αὐτῷ ξυνεπομένης στρατιᾶς.

In aliis libris est ξυνεφεπομένης, sed neutra lectio vera est. Requiritur enim aoristus et restituendum est ξυνεπιCπομένης στρατιᾶς.

Nempe in praesenti tempore omnes simplici forma utuntur ἔπομαι, ἔπεσθαι, ἔπου, ἐπόμενος, in aoristo autem composito ἐφεσπόμην, ἐπισπένθαι, ἐπισπόμενος cum decomposito συνεπισπένθαι, συνεπισπόμενος.

Pag. 56. c: ἄρχοντι δὲ ὥσπερ ἦν ἄξιον τὸν ἐκ τοιούτων προοιμίῳν [καὶ προνομίῳν] ἀρξάμενον.

Putidam vides dittographiam. Scriba quum dubitaret utrum προοιμίῳν daret an προνομίῳν dedit utrumque.

Pag. 57. α: προάγων δὲ ἐπὶ τὴν μάχην — βαPBαρίζων καὶ ἀνοηταίων.

Nihil causae est cur homo proelium iniens *barbare loqui* dicatur. In Platonis *Theaeteto* pag. 175. c. in libris est: ἀδημονῶν τε καὶ ἀπορῶν καὶ βαPBαρίζων γέλωτα — παρέχει, sed Platonis manum feliciter repperit Pierson, nempe βαTTAρίζων, idque ipsum Iuliano restituendum.

Pag. 57. b: ἀλίσκεται καθάπερ ὀρνίθες καὶ ἰχθῦες δικτύοις.

Humani quid passus est Editor scribens: „*verum videtur ἰχθύς.*” non est enim commode recordatus in talibus accusativum contrahi, sed non item nominativum. Dicebant τοὺς ἰχθύς, sed οἱ ἰχθύες, τοὺς βότρυς sed οἱ βότρυες. Exemplorum plena sunt omnia, imprimis apud Comicos. Teleclides F. C. II. 361.

οἱ δ' ἰχθύες οἶκαδ' ἰόντες.

Diphilus IV. 390.

οὐπόποτε' ἰχθύς οἶδα τιμιωτέρους
ἰδών.

et in vocativo apud Archippum:

ἄνδρες ἰχθύες.

Pag. 59. *d*: ξιφῶν τε Ἀγνυμένων ἀμφὶ τοῖς πράνεσιν.

Homericum est ἀγνυμένων et ἀγνυμενάων. Seniores omnes addunt praepositionem ΚΑΤΑγνυμένων, ut pag. 60. *a*: συγκαταγυνόντες. 62 *d*: ἄλλαι δὲ κατεάγνυντο, et sic ubique.

Pag. 61. *d*:

τῇ δὲ δωδεκάτῃ πολεμίζομεν, εἴπερ ἀνάγκη.

Sententia futurum postulat πολεμίζομεν.

Pro ποσσῆμαρ μέμονας in libris est ὅπως ἐννήμαρ μὲν ὄλας, tam vitiosi sunt Codices quibus utimur.

Pag. 63. *a*: ῥήγνυται μέρος τοῦ χρώματος καὶ ἡ τῶν ὑδάτων ἜΚρεϊ πλήμμουρα.

Imo vero ΕΙCρεῖ vel ἜCρεῖ.

Pag. 63. *d*: τὰ γὰρ δὴ τῆς ἡμετέρας πόλεως — εἰκότως ἐς ἅπαν εἶδος ὅπλων τε καὶ παρασκευῆς [ἄλλοτε] ἄλλης ἡρμόσθη.

Eliminandum est ἄλλοτε a Reiskio inconsulto interpositum. Romani enim omne genus apparatusum semper paratum habebant. Ἄλλης additum est ut in Euripidis *Medea*:

χωρὶς γὰρ ἄλλης ἥς ἔχουσιν ἀργίας.

Pag. 63. *d*: ταῦτα μὲν ἴσως οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον, ὥς ἂν εἰποῖεν οἱ ταῖς τῶν ἐπαίνων τέχναις καθάπερ νόμοις ἘΠΙτεταγμένοι.

Ridiculo admodum errore Iulianum plane contrarium quam quod dixerat dicentem induxerunt. Emenda: καθάπερ νόμοις ἽΠΘτεταγμένοι. *Rhetorum praeceptis tamquam legibus serviebant* (ὑποτεταγμένοι), non *imperabant* (ἐπιτεταγμένοι). Longinus in *Arte Rhetorica* pag. 138 Bakii: οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν ὁ νόμος τῶν λόγων, ἀλλ' ἡμεῖς ἐπὶ τῷ νόμῳ.

Pag. 64. *b*: εἶναι οὐδὲν ἐτόπαζον δέος· οὐδὲ γὰρ ὑπομενεῖν σφῶν τὴν ὁρμὴν τοὺς ἐνδον [ἡξίου].

Expungendum est vitiose additum ἡξίου non significans id quod sententia postulat ᾤοντο vel ἐνόμιζον, idque ipsum inest in ἐτόπαζον.

Pag. 65. *d*: ἐβάλλοντο πυκνῶς τοῖς λίθοις καὶ τοῖς τοξεύμασιν.

Optime dicitur post pauca: συνεχῶς βάλλειν, sed πυκνῶς βάλλειν absurdum est. Itaque corrigendum πυκνΟΙC τοῖς λίθοις.

Pag. 68. c: laudat nobilem Platonis locum ex *Menexeno* μικρὰ παρατρέψας, nempe pro ὅτῳ ἀνδρὶ — ἐς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, substituit: ἐς ΤΟΝ ΘΕΟΝ ἀνήρτηται, deinde ita pergit: εἰ δὲ ἐπιτρέπει μηδεὶς ΠΑΡΑγράφειν — ἀλλ' ὥσπερ ἱερὸν ἀρχαῖον κελεύει μένειν ἂν ἀκίνητον, οὐδὲ οὕτως ἄλλο τι διανοεῖσθαι τὸν σοφὸν ἐροῦμεν. Non est huius loci verbum παραγράφειν *adscribere*, sed requiritur *scripturam mutare* ΜΕΤΑγράφειν. Si non licet, inquit, id quod apud Platonem scriptum est mutare, etiam sic eadem sapientis viri sententia est.

Continuo sequitur: τὸ γὰρ CΕΑΤΤΟΤ οὐ δήπου τὸ σῶμά φησιν οὐδὲ τὰ χρήματα, ubi ex Platone reponendum: τὸ γὰρ ΕΙC 'ΕΑΤΤΟΝ.

Pag. 71 a: ἔοικε γὰρ — πρόφασις εὐπρεποῦC Φυγῆς τοῦτο.

Non credo multis placitum quod Editor coniecit: πρόφασις εὐπρεπῆς ἀπρεποῦC Φυγῆς. Melius est locum sic constituere: πρόφασις εὐπρεπHC εἶναι Φυγῆς τοῦτο. Fuga sponte intelligitur esse *indecora*, sed fugae causa erat *speciosa*.

Pag. 73. c: οὐ δὲ μόνον ἐδέχσε γνώμης ταύτη — κατεργάζεται πράγματα τοσαῦτα ὅποσα οὐδὲ ὁ σίδηρος ἐξελεῖν ἰσχύσει.

Editor pro ἐξελεῖν reponerat ἐκτελεῖν. Nolle factum. Iulianus habebat ob oculos celebratum locum Euripidis:

πᾶν γὰρ ἐξαίρετ' λόγος
ὁ καὶ σίδηρος πολέμων δράσειεν ἄν.

Pag. 74. a: τὰ δὲ νῦν ἔθνη — καταριθμεῖν μὴ λῆρος ἢ καὶ Φλυαρία περιττὴ καὶ λίαν ἀρχαῖος.

Multum arridet Reiskii coniectura suppletis: καὶ (ὕβλος) λίαν ἀρχαῖος. Quam sit Iulianus loquax et verbosus δις καὶ τρίς ταῦτ' εἰσάγων operae pretium est semel diligenter animadvertere. Ammianus Marcellinus XV. 4. ubi Iuliani virtutes et vitia enumerat, ita scribit: (erat Iulianus) *linguae fusioris et admodum raro silentis*. Huius *garrulitatis* (dicam enim Latine et rem suo nomine notabo) ubique apud Iulianum vestigia sunt. Saepe

se dicit ληρεῖν, Φλυαρεῖν, ἀδολεσχεῖν, καταδολεσχεῖν et auditores suos οὐτιμωδὲ et ἐνεκαρε, ut pag. 126. *b*: λόγον ὑμῖν εἰπεῖν ἐθέλω μάλα δὴ τι ὑμῖν ἀκοῆς ἄξιον εἰ μὴ τυγχάνετε ἀπειρηκότες πρὸς τὸ μῆκος τῆς ἀδολεσχίας. et pag. 183. *d*: ταῦτ' ἴσως κατη-
 δολέσχησά σου καὶ κατελήρησα παθὼν τι βλαπῶδες. et pag. 126. *b*:
 λόγον δὲ ὑμῖν εἰπεῖν ἐθέλω — εἰ μὴ τυγχάνετε ἀπειρηκότες πρὸς
 τὸ μῆκος τῆς ἀδολεσχίας. Saepissime a proposito digreditur et
 inserit comparationes κατὰ τὸ λεπτότατον elaboratas cum lecto-
 ris fastidio, veluti pag. 125. *a*: οὐδὲ γὰρ γεωργὸν φήσεις —
 ἔτυχε προθύμων, et continuo post: οὐκοῦν οὐδὲ νομέα ποιμνίων —
 ἀπολόμενα ἢ ἄλλως τὰ πρόβατα, quae est, ut libere dicam,
 μακρὰ καὶ διωλύγιος Φλυαρία. Eadem de causa verbosus est
 sine ullo usu, nulla elegantia συνώνυμα cumulans, ut pag. 49. *c*:
 ψαλτήριον ἁρμοσάμενον καὶ κιθάραν ἄδειν καὶ ὑμνεῖν. et pag. 339. *d*:
 ὥσπερ τινὰ φόρον ἢ δασμὸν εἰσφέρειν καὶ ἀποδιδούς. Perinde
 vitiose componit:

ἀνατλήναι καὶ ὑπομεῖναι.
 ἄνοιαν καὶ μωρίαν.
 ἄχραντος καὶ καθαρὸς.
 διαυγέστατον καὶ διαφανέστατον.
 θωπεῦσαι καὶ κολακεῦσαι.
 ἰῶτο καὶ θεραπεύοι.
 καθαρώτατον καὶ εἰλικρινέστατον.
 κτείνειν καὶ ἀναιρεῖν.
 μεταθεῖν καὶ μετατρέχειν.
 ὀλβιον καὶ εὐδαίμονα.
 ὀλίγα καὶ εὐαρίθμητα.
 εἰργεῖν καὶ ἀγαπᾶν.
 εἰρβεῖ καὶ εἰρφεῖ.
 τέρπειν καὶ ψυχαγωγεῖν.
 φρουροὶ καὶ φύλακες.
 χαίρων καὶ γεγηθώς.

Possem multo plura de genere hoc congerere, sed, ut Iuliani
 verbis utar pag. 239. *c*: τί πέρας ἡμῖν ἔσαι τῶν λόγων εἰ ταῦτα
 μήπω σε πείθει;

Pag. 75. *d*: οὕτω τὸν νεανίσκον παρώξυνεν ὥστε οὐ πρότερον
 βουλευσάμενον τὸν ἀπόπλοτον παρασκευάζεσθαι.

Intercidit vocabulum necessarium: — τὸν ἀπόπλουν NTN παρασκευάζεσθαι.

Pag. 76. a: ἐπεὶ δὲ ἤσθονΤΘ [τὸ] σφῶν προκείμενον — τεῖχος — κατερραβύμουν.

Dele importunum articulum ex praecedenti syllaba natum.

Pag. 76. d: βῆμα ὑψηλὸν ἤρετο — ἀνῆι τε ἐπ' αὐτὸ βασιλεύς. et pag. 77. c: ἀπὸ τοῦ βήματος κατήλθεν ὁ τῆς βασιλείας ὑποκριτής.

Nemo umquam Veterum dixit ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνίεναι aut ἀπὸ τοῦ βήματος κατιέναι, sed ἀναβαίνειν et καταβαίνειν.

Pag. 78. a: τοῦτο δὲ οὐκ ἦν Ὁμήρῳ τὸ δέος — σαφῶς οἶμαι πιτεύοντι ὅτι ἌΡΑ τὰκείνων αὐτὸς ἐξαγγελεῖ.

Petavius restituit loci sententiam supplendo: ὅτι ἄρα (ἄμεινον) — αὐτὸς ἐξαγγελεῖ. Recipiam ἄμεινον sed inutile et molestum ἄρα delendum censeo.

Pag. 78. a: *rhetores*, inquit, *et poëtae ἀπαγγέλλουσι πρὸς ὑμᾶς τὰ ὑμῶν αὐτῶν διανοήματα, ἃ ὥσπερ ἐσθῆτα ποικίλῃν τοῖς δνόμασι σκιαγραφήσαντες* — ὡς δὴ τι καινὸν εὐρόντες εἰς ὑμᾶς φέροντες.

Calidius recepit Editor infelicem Sladi coniecturam ἐσθῆτα ποικίλῃν pro ἐσθῆτι ποικίλῃ, quod est in libris, et sic loci sententiam penitus pervertit. Notissimo usu dicitur ὥσπερ ἐσθῆτι ποικίλῃ τοῖς δνόμασιν quum verba Rhetorum et poëtarum cum veste splendida comparantur. Tritum est *oratione aut verbis vestire*, ut in *Bruto* § 274: *reconditas exquisitasque sententias mollis et pellucens vestiebat oratio*.

Eadem orationis forma dicitur pag. 341. a: σκεπάζοντες αὐτὰς τοῦ χειμῶνος ὥσπερ ἱματίοις τῇ καλᾷ τοῦ πυροῦ, et alibi saepius.

Vestras ipsorum opiniones de bonis et malis, inquit, *verbis splendidis tamquam variegata veste ornatas ad vos afferunt quasi aliquid novi repperissent*.

Pag. 79. c: δέος οὐ φαῦλόν με ἔχει περὶ τῶν ἐμπροσθεν λόγων

καὶ ἑμαυτοῦ μὴ ποτε ἄρα τοὺς μὲν παιδῖας ἀποφύνητε, σοφιστὴν δ' ἐμὲ γελοῖον καὶ ἀμαθῆ.

In libris est παιδείους aut παῖδας ἀποφύνητε. Quod conieceram παιδιάς ἀποφύνητε Editor probatum recepit; sed vereor ne pusillum mendum supersit. Non enim παιδιάς in tali re dicebant sed παιδιάν, ut in *Promethæo* vs. 314:

ὥσε σοι τὸν νῦν ὄχλον
παρόντα μόχθων παιδιάν εἶναι δοκεῖν.

ubi plura Blomfield collegit.

Pag. 80. b: τὸ πρὶν ἐπ' εἰρήνης ὅτε ἦν ὀρθὰ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα.

Homerica sunt:

τὸ πρὶν ἐπ' εἰρήνης πρὶν ἐλθέμεν υἱας Ἀχαιῶν.

Pag. 82. b: τὸν Ἡρακλέα τοῦ Διὸς ἀνειπεῖν *Ἐγγονον.

Perpetuo miscentur in Iuliani libris ἔκγονος et ἔγγονος. Ubi de filio sermo est unice verum est ἔκγονος, ut apud Homerum est Διὸς ἐκγεγαῶτα, *Iove natum*.

Pag. 82. b: ἐς πλοῦτον βαθὺν καὶ χρόνῳ πολίον.

Subineptum est πλοῦτον ἀρχαῖον appellare χρόνῳ πολίον. Melius Plato in *Timæo* pag. 22. b: οὐδεμίαν γὰρ — ἔχετε δι' ἀρχαίαν ἀκοὴν παλαιὰν δόξαν οὐδὲ μάθημα χρόνῳ πολίον οὐδέν.

Pag. 82. c: οὐ πειστέον τοῖς λέγουσιν ὡς ἄρα ἐκεῖνοι ὑπ' ἀμαθίας ἑξαπατῶμενοι ταῦτα τῶν θεῶν κατεψεύδοντο.

Bonus scriptor ἑξαπατῶμενοι omisisset. An Iulianus id fecerit incertum est.

Recte legitur pag. 121. d: ὑπ' ἀμαθίας οὐδὲ μεγάλα ταῦτα ἐνόμιζον.

Pag. 85. c: οὐκ ἀκηκόατε Δαρεῖον τὸν Περσῶν μονάρχην [μισθωτόν].

Nescio unde sit natum μισθωτόν, sed nisi deleveris de sententia loci actum est. Praeterea vitiosa est verborum compositio, quia ἀκηκόατε ἀναπειθόμενον coniungi non possunt. Deleto emblemate scribendum: οὐκ ἀκηκόατε Δαρεῖον — νεκρῶν θήκας ὑπὸ

τῆς ἐπιθυμίας διορύττειν [ἀναπειθόμενον] καὶ πολυτελεῖς ἐπιτάττειν φόρους. Non est in ea re verbum minus idoneum quam ἀναπειθεσθαι ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας.

Pag. 85. d: ὅθεν αὐτῷ τὸ κλεινὸν ὄνομα γέγονε κατὰ πάντας ἀνθρώπους [ἐκφανές].

: Editor coniecit (καὶ) κατὰ πάντας non ferens molestum ἀσύνδετον. At tu expunge ἐκφανές adscriptum in margine ad κλεινόν. Respicit Iulianus locum Herodoti III. 89: λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος, Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κύρος δὲ πατήρ. Locatur autem sic: ἐκάλουν γὰρ αὐτὸν Περσῶν οἱ γνώριμοι ὅτιπερ Ἀθηναῖοι τὸν Σάραμβον, ex Platonis *Gorgia* pag. 518. δ: Θεαρίων δ ἀρτοπόπος — καὶ Σάραμβος δ κάπηλος.

Quemadmodum dicitur κλεινὸν κατὰ πάντας ἀνθρώπους, sic pag. 92. b. Iulianus scribit: καὶ αὐτῷ κλέος καθ' ἅπαντας ἡγείραν ἀνθρώπους.

In oratione Iuliani vitiosa et παρεφθαρμένη passim inepte οὐ et μὴ confunduntur, ut pag. 92. c: οὗτος ὅτι ΜΗ ψεύδομαι σαφῶς ἐπίσταται, et sic propemodum ubique ὅτι μὴ et ὡς μὴ poni videbis. pag. 96. a: οὐδὲ — ἀπέτισε δίκην ὅτι ΜΗ τᾶλλα μοχθηρὸς ἦν.

Pag. 92. d: ἐντεῦθεν ἐλόντες [τὴν ἀρχὴν] τοὺς ἐξῆς ἐπεραίνομεν λόγους.

Expungendum est τὴν ἀρχήν. Homerus dixerat *Odyss.* Θ. 500:

Φαῖνε δ' αἰοιδῆν

ἐνθεν ἐλὼν ὡς οἱ μὲν εὖσσέλμων ἐπὶ νηῶν

βάντες ἀπέπλειον.

hinc passim apud recentiores legitur ἐνθεν ἐλὼν et ἐντεῦθεν ἐλὼν pro ἐντεῦθεν ἀρξάμενος. Itaque τὴν ἀρχὴν vitiose abundat.

Multa exempla collegit Toup ad Longinum *περὶ ὕψους* XXXIV. 4.

Pag. 93. a: ὥσπερ κανόνα τινὰ καὶ σάθμην ἀπευθύνοντες.

Suspisor Iulianum scripsisse: ὡς ΠΡΟC κανόνα τινὰ καὶ σάθμην.

Pag. 93. d: καὶ με οὐχ αἰρήσετε ψευδομαρτυρίαν.

Non est Graecum ψευδομαρτυρία, sed τὰ ψευδομαρτύρια. Itaque et hic et alibi passim ψευδομαρτυρίων scribendum.

Idem mendum passim maculat scripta Oratorum.

Pag. 94. c: ὅτῳ πλείονων ἀνάγκη ἐπιμέλειν καὶ κήδεσθαι.

Editor ἐπιμέλειν καὶ expunxit. sed quis talia inserit? Lege: ἀνάγκη τημελεῖν καὶ κήδεσθαι.

Simili modo pag. 134. c: τητῶμενον corruptum est in τιμῶμενον.

Pag. 96. c: μόνῳ δὲ ὑπῆρχε Σωκράτει — τὸν ἔσχατον ἀποδύσασθαι χιτῶνα τῆς φιλοτιμίας. Tacitus *Histor.* IV. 6: *crani quibus* (Helvidius Priscus) *appetentior famae videretur, quando etiam sapientibus cupido gloriae novissima exuitur*, ubi Lipsius tamquam ex Platone affert: τὴν κενοδοξίαν ὡς τελευταῖον χιτῶνα ἢ ψυχὴ πέφυκεν ἀποτίθεσθαι, quae neque apud Platonem neque apud alium quemquam leguntur neque bene Graece dicta sunt ¹⁾. Dioscorides apud Athenaeum pag. 507. d. ita scribit: ἦν δὲ ὁ Πλάτων — καὶ φιλόδοξος ὅς τις ἔφησεν· ἔσχατον τὸν τῆς δόξης χιτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῷ ἀποδυόμεθα ἐν διαθήκαις ἐν ἐκκομιδαῖς ἐν τάφοις. Haec omnia ex eodem fonte fluxerunt, sed leviter inter se confunduntur φιλοτιμία, κενοδοξία, φιλοδοξία, *cupido gloriae*. Dicuntur homines etiam in ipsa morte gloriam captare testamentis et funeribus et monumentis. Eodem modo dicitur apud Athenaeum pag. 281. d: ἀποδύς τὸν τῆς ἀρετῆς χιτῶνα ἄνθινα μετημφιάσατο.

Pag. 96. d: ἐγὼ δὲ -- βασιλέα τεθέσθαι (inepte pro ἐόρακα) σφόδρα ἐγκρατῶς τὴν λοιδορίαν τρεψάμενον οὔτι φαυλότερον ἔργον, ὡς ἐγὼ κρίνω, τοῦ Τροίαν ἐλεῖν.

Dixerat Euripides in *Andromache* vs. 368:

ὅτου τις τυγχάνει χρεῖαν ἔχων
τοῦτ' ἔσθ' ἐκάστῳ μείζον ἢ Τροίαν ἐλεῖν.

1) Graece vertere voluit *deponere vestem*, sed *ἀποτίθεσθαι* est *reponere*, *condere*, unde *ἀποθήκη* dicitur. *Vestem deponere* est *ἀποδύεσθαι*, *ἀποδύναι*. Satis notum est Iustum Lipsium fuisse plumbeum in Graecia.

ubi percommode Kirchhoff attulit locum Eubuli F. C. p. 595 :

θερμότερον ἢ κραυρότερον ἢ μέσως ἔχον
τοῦτ' ἔσθ' ἐκάσῳ μείζον ἢ Τροίαν ἐλεῖν.

vides ea verba, quae fere in proverbium abierant, Iuliano fuisse ob oculos, id quod diligentiam Kirchhoffii non fugit.

Pag. 99. *δ*: πολλῶν συκοφαντεῖν ἐβελόντων καὶ διηρμένων ἐπὶ τοὺς οὐκ αἰτίους τὰ κέντρα.

Sumtum ex Demosthene pag. 786, 4: πορεύεται διὰ τῆς ἀγορᾶς ὥσπερ σκορπίος ἡρκῶς τὸ κέντρον. Multo melius dicitur αἰρεῖν τὸ κέντρον *aculeum erigere*, quam διαίρεσθαι *intentare*.

Pag. 101. *ε*: οὐδὲ ὧν ὥραι φύουσιν ἀγαθῶν τὴν ἄμετρον ἀπαιτεῖ πλησμονήν.

Quid dicat Iulianus planum facit Ammianus Marcellinus XXI. 16: *quod autem nec tersisse unquam nares in publico nec sputasse nec transtulisse in partem alterutrum vultum aliquando visus est nec pomorum quidquam gustaverit ut dicta saepius praetermitto*. Prior loci pars comparanda cum iis quae leguntur in *Cyropaedia* VIII. 1. 42: ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μήτε πτύοντες μήτε ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν μηδὲ μετασρεφόμενοι ἐπὶ θέαν μηδενὸς ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες.

Manifesto, ut vides, illa ex his nata sunt.

Pag. 103. *α*: ἐγὼ δὲ οὗτοι μὲν ὅτι μηδὲν ὑγιὲς λέγουσι σαφῶς εἰδῶς ὁμῶς ἀφίημι.

Ut Graeca sit verborum compositio scribendum: ἐγὼ δὲ TOT-TOTC μὲν ὅτι μηδὲν ὑγιὲς λέγουσι σαφῶς εἰδῶς. ut pag. 237. *a* ex Platone: τὴν δ' ἡδονὴν οἶδα ὡς ἔστι ποικίλον, et sic passim.

Pag. 103. *β*: οὐκ οἶδα ὅπως αἰτιῶνται.

Editor qui tam diligenter τὴν τῶν Φωνηέντων σύγκρουσιν vitat passim turpissimos hiatus intactos reliquit, veluti παρὰ ἀνδρός, μετὰ ἀρετῆς, ὑπὸ ἀμαθίας, μετὰ αἰδοῦς, μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος, κατὰ ἄνθρωπον, παρὰ αὐτῶν, παρὰ ἀνθρώπων, et similia per multa. Non aliter dicebant quam οὐκ οἶδ' ὅπως.

Similiter editur pag. 103. *β*: ὑποδέξαιτο ἂν τις, sed sine

ulla exceptione in talibus vocalis semper eliditur, eodem modo quo in *εἴποιμ' ἄν*, et similibus.

Solent librarii in omnibus libris elisiones explere et crases resolvere, sed quia id incuria fit et non de industria, in parte locorum vetus scriptura servata est. Sic modo τὰ ἀγαθὰ, modo τὰγαθὰ scribitur, nunc δλίγα ἄττα, nunc δλίγ' ἄττα, aliaque id genus sexcenta, quae te hiantem relinquunt.

Pag. 106. c: δλίγα δὲ εἰπεῖν τῶν πᾶσι γνωρίμων τυχὸν οὐκ ἄτοπον.

Imo vero πάνυ ἄτοπον est pauca dicere, quae omnibus nota sint, quum essent alia minus in vulgus nota quae dicere posset. Quae sunt autem illa τὰ πᾶσι γνώριμα? Nempe reges Macedonum esse Τημενίδαας καὶ Ἡρακλείδαας, quod praeter Herodoti lectores nemo sciebat. Quid multa? Duae literulae perierunt. Supple: τῶν οὐ πᾶσι γνωρίμων.

Pag. 114. c: δύο γὰρ δὴ τῷδε τινὲ πειθῷ τε καὶ ἰδέα Φιλίας ἔσον, ὧν ἥδε κατ' Ἰσον ἀρυσσαμένη βουλευμάτων τε αὐτῷ γέγονε κοινωνὸς καὶ πρῶτον ὄντα φύσει τὸν βασιλέα — πρὸς ᾧ πέφυκε παρακαλεῖ.

Felicissima in paucis emendatio indigne spernitur. Vidit enim Bruno Friederich Iulianum scripsisse: δύο γὰρ δὴ τῷδε τινὲ ΠΙΘΩ — Φιλίας ἔσον, quod esset mirifice dictum nisi unusquisque et Graecorum et nostrum ad haec statim recordaretur versiculi Homericī:

δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει.

Scrupulum omnem evellet quod continuo sequitur: ὧν — κατ' Ἰσον ἈΠΤΑΜΕΝΗ κτέ. Sed ingeniosus Criticus emendationem non perfecit: reperto enim πίθω delenda sunt verba insiticia [τε καὶ ἰδέα]. nam coniungere πειθῷ (πίθω) τε καὶ ἰδέα, id vero est τὰ ἀσύγκλωσα συγκλῶθειν. Nunc demum locus sanus est et integer: δύο γὰρ δὴ τῷδε τινὲ πίθω Φιλίας ἔσον, ὧν ἥδε κατ' Ἰσον ἀρυσσαμένη βουλευμάτων τε αὐτῷ γέγονε κοινωνὸς καὶ πρῶτον ὄντα τὸν βασιλέα — πρὸς ᾧ πέφυκε παρακαλεῖ. Sunt autem τῷ δύο πίθω ὁ μὲν φρονήσεως, ὁ δὲ πρᾶότητος.

Proprie autem dicitur ἐκ πίθου ἀντλεῖν, ἐκ πίθου ἀρύτεσθαι, ex dolio haurire, ut pag. 236. c: ἐκ πάνυ δαψιλοῦς ἀντλήσειεν ἂν πίθου.

Pag. 116. c: ἀπέλιπε δὲ οὐδὲν (Eusebia) εὐεργετοῦσα ξύμπαντας. καὶ οὐ τοὺς ξυγγενεῖς MONON τοσαῦτα ἔδρασεν ἀγαθὰ, ξένιαν δὲ ὅτῳ πρὸς τοὺς ἐκείνης πατέρας ὑπάρξασαν ἔγνω ΟΤΚ ἀνόνητον ἀφῆκε τοῖς κτησαμένοις, τιμᾷ ΔΕ καὶ τούτους καθάπερ ξυγγενεῖς.

Maneo in vetere sententia pro μόνον restituendum esse μέν et οὐκ ante ἀνόνητον inducendum. Non persuasi Editori qui multis exemplis docuit „*Iulianum* saepe δὲ pro ἀλλά post οὐ μόνον ponere.”

Non erat longe quaerendum, namque in hac ipsa pag. 116. δ. legitur: δῆλον γὰρ ὅτι μὴ (vitiose pro οὐ) τῇ τοῦ γένους κοινωσίᾳ μόνον, πολὺ ΔΕ πλεον ἄρετῃ φαίνεται νέμουσα. Sed quae continuo sequuntur τιμᾷ ΔΕ καὶ τούτους arguit negationem praecedere oportere ἀνόνητον ἀφῆκε, ne bis idem perinepte diceretur. Eodem enim redit τιμᾷ et οὐκ ἀνόνητον ἀφῆκεν.

Frequens admodum est haec compositionis forma et apud Veteres et apud Veterum imitatores. Iulianus pag. 128 a: ΟΤ γὰρ δὴ τείχους ΜΕΝ αἵρεσιν — ἐπεισάγειν διενοεῖτο τῇ ποιήσει — τοῦτο ΔΕ — ὀλιγώρως οὕτω παρέλιπεν, et pag. 273. b: ΟΤ γὰρ δὴ τοὺς ΜΕΝ λησὰς ὁ νόμος ἀπαγορεύει τῷ δήσαντι κτείνειν, τοὺς ἀφαιρεθέντας ΔΕ τιμὰς — ἀκρίτους φησὶ δεῖν ἀναιρεῖσθαι.

Pag. 116. d: δμνυμι ὑμῖν ὡς οὐδὲν ψεῦδος οὐδὲ πλάσμα ἐρῶ· ὑμεῖς δὲ καὶ ἀνωμότῳ πισεύσετε.

Dicere non poterat: vos mihi etiam iniurato CREDETIS, quia modo iusiurandum dederat, sed CREDIDISSETIS. Itaque legendum: ὑμεῖς δὲ καὶ ἀνωμότῳ Ἐπιστεύσατε.

Pag. 120. b: οὐ γὰρ ἀλλοτρίων ἠψάμεθα λόγων δεῖξαι ἐθέλοντες κτέ.

Pro ἠψάμεθα requiro praesens et quod in Vossiano scriptum est ἠττώμεθα ex ἀπτώμεθα depravatum esse suspicor.

Pag. 123. b: ἐπέπηκτό μοι κατὰ γῆς τὰ δμματα.

Sumtum ex Homericō:

κατὰ χθονὸς δμματα πήξας.

cf. pag. 229 a: εἰς τὸν Δία πήξας τὰ δμματα.

Pag. 128 c. Iulianus male narrando corrupit quod apud Plutarchum in vita *Periclis* cap. 38 legerat: ἤδη δὲ πρὸς τῶν τελευτῶν ὄντος αὐτοῦ περικαθήμενοι τῶν πολιτῶν οἱ βέλτιστοι καὶ τῶν φίλων οἱ περιόντες λόγον ἐποιούντο περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δυνάμεως ὅση γένοιτο. Iulianus contra: κολάκων — ποτὲ τὸν ἄνδρα περιεσῶς δῆμος διελάγχανον τοὺς ἐπαινοὺς. Pericles apud Plutarchum: οὐδεὶς, inquit, δι' ἐμὲ τῶν ὄντων Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον περιεβάλετο. Apud Iulianum ἐκεῖνο ἥξιου τῶν αὐτῶ πεπολιτευμένων ἐπαινεῖν ὅτι τοσοῦτον χρόνον ἐπιτροπεύσας τὸν Ἀθηναίων δῆμον οὐδενὶ θανάτου γέγονεν αἴτιος οὐδὲ ἱμάτιον μέλαν τῶν πολιτῶν τις περιβαλλόμενος Περικλέα γενέσθαι ταύτης αἴτιον αὐτῷ τῆς συμφορᾶς ἔφη. Iulianus ne intellexit quidem Periclis sententiam. Putabat enim id dici neminem civium Pericle accusante capitis damnatum et in carcere necatum esse: sed Pericles gloriabatur se in bello civium vitæ repercisse. Pericles civibus suis dictitabat ὡς ὅσον ἐπ' αὐτῷ μενούσιν ἀθάνατοι πάντα τὸν χρόνον. apud Plutarchum in *Pericle* cap. 18. Lugebant enim cognati atrati suos, qui in prælio occisi essent, non eos qui cicutam in carcere bibissent. Xenophon *Hellen.* I. 7. 8: οἱ περὶ τὸν Θηραμένην παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας — ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἤκοιεν ὡς δὴ συγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων.

Lugebant etiam atra veste capitis damnatos, ut apparet ex *Lysia* XIII. 40: Διονυσόδωρος μεταπέμπεται — τὴν γυναῖκα. πυθομένη δ' ἐκεῖνη ἀφικνεῖται μέλαν ἱμάτιον ἡμφισμένη, ὡς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτη ξυμφορᾷ κεχηρημένη.

In Plutarchi loco mendum est in verbis: οὐδεὶς τῶν ὄντων Ἀθηναίων. Emendandum esse arbitror τῶν ΠΟΛΙΤΩΝ et Ἀθηναίων expungendum, ut apud Iulianum est: οὐδὲ ἱμάτιον μέλαν τῶν πολιτῶν τις περιβαλλόμενος κτέ.

(Continuantur).

C. G. COBET.

**THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
GRADUATE LIBRARY**

DATE DUE

ONE WEEK
MAY 10 1971

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 02049 0689

**DO NOT REMOVE
OR
MUTILATE CARD**

